Archives et bibliothèque diocésaine de Quimper et Léon

Document numérisé
Source : http://catholique-quimper.cef.fr/diocese/bibliotheque-et-archives.html

2011

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE Nº 1). DISSADORN 4 A GENVER 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue
nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 4 a viz Kenver 1879.

Der guener 20 a viz Kerzu ar Senatourien ho devoa achuet voti ar Budjet evid ann arc'hant a ioa da reseo mæs evel m'ho devoa chenchet eun dra benag ennhan e renke mont endro dirag Cambr ann Deputeet da benn ar Sadorn 21 evid beza votet adarre gantho en daill-ze. Hogen abars mont hirroc'h e renker digass adarre da sonj deoc'h deus ar pez ho devoa græt ar Senatourien.

Var budjet ar Relijion ho devoa votet adarre ar pez a oa bet goulennet gant ar c'houarnamant evid ar veleïen catolic (200,000 da rei 100 lur muioc'h er bloas da eun 2,000 anezho) evid ar ministret protestantet (140,000 lur benag) hag evid ar Juzevien (eur 15,000 lur benag. (Ar somm eün a gavoc'h er gazeten diveza.)

Goudeze, var Budjet ann arc'hant da reseo ho devoa lavaret penaus ne oa ket mad creski ann *droit* var serten paperiou hanvet *chèques*. Setu aman petra eo ar paperiou-ze. Be peus en ho ti arc'hant dibress ne ouzoc'h ket petra d'ober ganthan hag emaoc'h atau en aoun na gouesfe al laër var ho kein : neuze e cassit en eun ti benag a gonvers a ra ar vicher-ze,ar pez ne de ket marteze travoalc'h en assurentez en ho ti. Ar re-ze ne roint deoc'h nemet 1 pe 2 dre gant, mæs pa garoc'h, e helloc'h tenna ar pez ho pezo ezomm eus hoc'h arc'hant; ha setu penaus e helloc'h hen ober. Pa ho pezo lakeat hoc'h arc'hant en ti-ze e vezo roet deoc'h gantho eun tamic leor ha pa ho pezo ezomm tenna lod eus hoc'h arc'hant, c'hui a zistago eur feuillen eus al leoric-ze hag a verco varnhi pegement a vezo red da rei d'ann hini a gasso ar billet eus ho pers, ha var ar guel eus ar billet-ze e vezo paët dezho ar somm merket. Setu eno,e kement ha ma hellan hen rei da anaout deoc'h,petra eo e guirionez eur *chèque*.

Ar re a so er c'honvers a lavar e oa ar gis-ze eur mod æs tre d'ober afferiou heb beza atau o transport arc'hant. Mæs, remerket mad, ann hini a vije casset ho pillet a dlie cahout arc'hant deoc'h hag ouspen ar billet-ze a renke beza paët doc'htu. Ann *droit* eta,a ioa bet cresket var ar billejou-ze gant ann Deputeet, a ioa bet taulet en traon gant ar Senatourien. Hogen evel ma oa neuze neubeutoc'h da douch eget da zispign e oa red d'ar Senatourien clasc arc'hant eus eun tu benag all da zerc'hel ar Budjet en he za ha setu penaus ho devoa her c'havet.

Mar teuan da brena eun dra benag digant eur marc'hadour heb cahout peadra da baëa doc'htu e lavaran dezhan : c'hui rai eur billet varnoun da eur miz, 3 miz, 6 miz pe hirroc'h mæs atau da eun devez fix. Ar billejou-ze a vez hanvet *traites* e gallec. Var ar re-ze e oa beteg hen c'huec'h real da baëa dre vil,hag ann Deputeet, a du gant ar c'houarnamant, ho devoa tennet ann *droit-ze* en traôn d'eus ann diou drederen : ne oa mui da baëa nemet 10 guennec dre vil da gommans d'ar 15 a viz Meurs 1879. Ma! (aman e renkit taul evez mad) ar Senatourien ho deus lavaret,hag ar ministr a oa a du gantho,e oa red kenderc'hel o touch ann *droit* coz betec ar c'henta devez a viz maë, eur miz hanter muioc'h.

Setu eta e pe stad e casser ar Budjet endro d'ann Deputeet, heb beza chenchet cals a dra ennhan, ha setu aman pe seurt digemer ho deus græt dezhan.

D'ann 21 a viz Kerzu ann Deputeet ho deus lavaret goude beza clevet Leon Say, ministr ann tenzor, o c'houlen e hano ar C'houarnamant digemer ha voti ar Budjet evel ma oa bet renket gant ar Senatourien, goude beza clevet Fallières, e hano commission ar budjet, o lavaret teuler en traon ar pez oa bet votet gant ar Senat evid ar veleien, ar brotestantet hag ar juzevien, goude beza clevet Bardoux, ministr ar relijion o c'houlen evel Leon Say digant an Deputeet voti ar Budjet evel ma teue dezho digant ar Senatourien, ho deus lavaret eta (255 a enep 188) ne felle ket dezho voti ar pez a oa bet merket gant ar Senat, rag (hervez commission ar Budjet) n'en devoa ket guir da greski ar c'hargou e fæsoun ebet.

Var ar poënt-ze e vec'h contant bras, m'ervad, da c'houd penaus ho deus votet ho Teputeet,petra benag ma ouzoc'h peusvad penaus ho deus votet.

Ho deus votet a du gant ar C'houarnamant hag ar Senatourien, ann autrounez de Kermenguy, de Kerjegu, de Gasté ha Villiers.

Ho deus votet a enep :

De Pompery, Nédélec ha Swiney.

N'ho deus ket votet : Arnoult, Hémon ha Corentin Guyho.

Couls a vije bet d'ar re-man mont a enep doc'htu, rag ann hini ne deu ket a du ganin a so a enep din : ma vijent bet evid rei ann tamic arc'hant-ze muioc'h d'ar veleien, ho dije votet evel ar 4 kenta: ma n'ho deus ket hen græt, eo abalamour ne felle ket dezho mont a enep d'ho mignonet ; mæs kellies gueich ho deus lavaret e oant guella mignonet ar Relijion, ne hellent ket mont a enep dezhi: ann dra-ze vije bet tamallet dezho goudeze : setu perag n'ho deus votet a du ebet. Ma ! ma zigouesfe ganeoc'h ho c'hlevout eur veich benag o fougassi abalamour d'ar voterez-ze e alfec'h respont anezho :

— N'hoc'h eus ket votet a enep d'ar veleien, guir eo, mæs n'en deus ket fallet deoc'h kenneubeut voti evitho. Mar d'hoc'h mignoun dezho e tlefec'h beza æt a du gantho, ma n'hoc'h ket æt, eo abalamour m'hoc'h eus bet aoun ; ha petra dâl dezho eur mignoun aounic ! nan, nan, gaou a lavaret, evid hon touella guelloc'h eo, n'en deus ket fallet deoc'h mont a enep dezho, mæs anat eo ma vijec'h bet evitho, ho pije votet ha votet evitho.

Setu petra a alfec'h da respont dezho gant guirionez.

Goudeze (evessait mad) int a vot Budjet ann arc'hant so da reseo gant ar pez a oa bet chenchet ennhan gant ar Senatourien.

Neuze e casser adarre ann daou Vudjet d'ar Senatourien hag ar re-man a vot anezho, egis ma teuont dezho, dre interest ar vro ha c'hoant da ziscuez n'e ket int a so o clasc guelet sevel trous ha dispac'h. Ann autrou Chesnelong hel lavar en eur fæsoun sclær avoalc'h hag a damall d'ar C'houarnamant ha d'ann Deputeet beza digasset ar Budjet ken diveza, n'eus ket bet amzer avoalc'h evid evessaat outhan ha rei d'ar Senatourien couls ha d'ann Deputeet amzer avoalc'h evid chench ennhan, creski pe bihanaat ar pez ne seblantfe ket dezho dereat, rag var ar poënt-ze hervez ar *Vam-lezen* ar Senatourien ho deus kement a vir evel ann Deputeet.

Dufaure a respont anezhan ne c'hoarvezo mui kement-se rag hiviziken ar Budjet a vezo digasset ha votet abretoc'h er bloas. (Ia ! mar d'e bolontez Gambetta !)

Mont a rer goudeze da voti, hag eur veich votet ar Budjet evid mad, Dufaure a lavar d'eus pers Presidant ar Republic, eo achu evid ar bloas man labour ar Senatourien evel ma ra de Marcère ar memes tra evid ann Deputeet.

N'hellan ket miret da lacaat ac'hanoc'h breman da deuler evez ho deus atau ar Radicalet daou bouez ha diou vuzul.

Anad mad eo, n'ho deus reüset approuvi ar pez a ioa bet græt gant ar Senat nemet abalamour ma oa hano eus ar veleïen, rag ar memes devez hag a veac'h eun hanter heur goude beza lavaret n'en devoa ket guir ar Senat da chench netra er pez a ioa da baëa pe da reseo, ho deus assantet oc'h ar pez a oa bet græt gant ar Senatourien o tenna en traôn ar c'hresc a ioa bet lakeat var ar *chèques* hag oc'h astenn ann termen evid discarga d'eus ann diou drederen ar pez a ioa da baëa var ar billejou hanvet *traites*. Ma ne ket lavaret *ia* ha *nan* assambles, *dianaout* hag *anaout* assambles guiriou ar Senat ha discuez evelse e vezint atau a enep ar pez a vezo græt evid ar Relijion ! Ha c'hoas pa zeufint d'ar gear int a lavaro beza guelloc'h mignonet d'ar Relijion eget ho peleïen hag e cavint marteze eun den diskiant benag da gahout fizians en ho c'homsou!

Evidoc'h-hu, da vihana, na helloc'h ket beza touellet gantho pa ouzoc'h petra ho deus great, na ne viot ket diskiant avoalc'h evid cridi e vezint tud a Relijion rag ma livirint deoc'h eun dra goude beza græt ar c'hontrol-beô e Versailles.

A.

Ann autrou A. de la Salle, Presidant ann tribunal e Kemperle, en deus scrivet al lizer-man da Bresidant cambr ann Deputeet.

Kemperle, 15 a viz Kerzu 1878.

Evel Presidant ann Tribunal civil e Kemperle am beus ann enor da gass deoc'h al lizer-man a enep ar pez a so bet græt ha lavaret e cambr ann Deputeet d'ar 6 eus ar miz-ma pa e bet barnet election ann autrou Corentin Guyho, Depute evid Kemperle. Ann autrou Develle eo en deus græt histor ann election-ze.

Ar pez zo bet lavaret eno en devez-ze, aso traou a bouez. Digass a rin aman deoc'h sonj anezho en neubeuta comsou ma hellin.

1° Ann autrou Develle en deus, gant gouiziegez, tromplet ar Gambr o lavaret ho devoa eur re benag d'eus barnerien Kemperle sinet eul lizer e-kever ann autrou Lorois. Netra, nan, netra na hell he zigarea da veza lavaret eur gaou henvel oc'h henez rag be oa etre he zaouarn oll histor ann election hag en deus bet amzer avoalc'h evid he lenn hag he aslenn.

2° Ann autrou Develle en deus, gant gouiegez, tromplet ar Gambr o lenn, en eur fæsoun dishenvel d'eus ar pez a oa scrivet e guirionez, teir ræsoun benag var bere oa fontet eun neubeut jujamanchou d'eus tribunal Kemperle.

Ar genta a ioa bet scrivet lod anezhi e lizerennou dishenvel d'eus ar re all da verca guelloc'h pega a felle d'ann tribunal da lare hag ann autrou Develle n'en deus ket græt d'ar Gambr taul evez e kement-se. Rag-se ann Deputeet ho deus allet entent ar c'hontrol-beô d'eus ar pez a ioa bet barnet.

1° Evid ann eil ez eus bet kemeret comsou du-man ha du-hont, grouiet espres-caër ann eil ous egile da lacaat ann dribunal da lare ar pez n'en devoa ket memes bet ar sonj anezhan.

1° Evid ann drede, n'eus ket moïen da entent petra a fell dezhan da lare rag ma eo bet chenchet encals plassou eur goms var behini e oa fontet ar varnedigez evid lacaat en he blass eun all n'en deus tam tout ar memes talvoudegez.

3° Ann autrou Corentin Guyho en deus, gant gouiegez, tromplet ar Gambr pa en deus lavaret, diou veich e oa bet torret gant tribunal Roazon ar setansou a ioa fountet var ar ræsoniou-ze hag hen a vouie mad tre e oa bet lavaret e oant bet douget gant ræsoun ha guirionez.

N'heller ket hen disnac'h, autrou Presidant, clasket so bet dizenori eun dribunal ne oa ket bet possubl en em zervicha anezhan evid venji var eun neubeut enebourien e politic. Hag ez euz bet credet hen ober guelloc'h o lavaret gevier er gambr hag o lacaat ho moulla e gazeten ar c'houarnamant.

Ma dever, evel den honest hag evel barner, eo rei d'ann oll da anaout ar grevusdet eus eun henvelep tra.

Droulans ar Gambr hag he dallentez a ioa ker bras n'hoc'h ket bet, hoc'h unan, autrou Presidant, travoalc'h var evez, ha n'hoc'h eus ket anavezet e oar o clasc ober deoc'h, en despet d'hoc'h anaoudegez eus al lezennou, da zianavezout ar c'hemm bras a so etre ar pez so droug anezhan he unan hag ar pez ne de droug nemet rag ma eo difennet gant al lezen ; hag e oar oc'h henvel trubarderez ar pez a ioa bet digasset da sonj, en eur dremen, d'eus ar c'hemm a so etre al laëronsi hag ar breïzerez. (Maraudage).

Digasset am eus da sonj deoc'h eus ann oll traou-ze, autrou Presidant, evid ma hello ho lealdet hag hini ar Gambr renta testeni dime : hogen, da c'hortos, e ententfoc'h travoalc'h, me chans, perag e fell din e teufe ann oll da anaout al lizerman.

Resevit, me ho ped,.....

A. DE LA SALLE,

Presidant ann Dribunal e Kemperle.

Tenna a reomp eus ann *Impartial* al lizer-man scrivet d'ar Prefet gant ann Autrou de Chamaillard.

AUTROU PRÉFET,

Ann enor am eus da veza dindannoc'h pe guir emaoc'h Prefet ar Finistère ; kense e rencan douja ho calloud, mæs c'hui ive a renc diouall d'ober netra a gement a alfe mont a ænep d'am guiriou ha d'am c'hredennou, kenneubeut a ænep re ann oll habitantet all eus ar Finister.

Lezet ac'hanoun eta goulenn diganeoc'h ha pers em beffe en injur hoc'h eus græt, a lavarer, hag heb ræsoun, da gement hini ho deus ann hardiegez da veza a enep deoc'h var ar politic hag ar relijion.

Ebars er brezegen hoc'h eus græt derguener diveza, var digare *concours ar chatal lard* hoc'h eus, var a glevan, lavaret comsou evelhen : *Autrounez, er bloas a zeu ec'h hellit cahout fizians e vezo puill ann eost, rag ar rêo a so breman var ho touar a lazo ann oll amprevanet a alfe ober gaou dezhi ; Ma ! ar 5 a viz Genver kenta, e vezo eur rêo all, cals guelloc'h eget houman, a gasso ive ganthi eun neubeut braô a amprevânet all ne reont nemet noazout ive d'ar Frans hag ober droug dezhi.*

Hogen ar 5 a viz kenver kenta eo ann devez ma vezo hanvet Senatourien nevez e meur a garter eus ar Frans ; her gouzout mad a rit hag hoc'h eus fizians e c'hounezo en devez-ze ar Radicalet cals moueziou er Senat ma hellint miret evid atau d'ar Gonservatourien na hellint mui sevel ho fenn. Ho cuir eo hen desirout, hag her c'hredi, d'eus hoc'h anaout evel ma reomp e vemp souezet soken ma n'her rafec'h ket ; hogen ar pez n'hoc'h eus ket guir d'hen ober eo, lavaret droug, evel ma rit, d'eus ann oll Gonservatourien a so breman er Senat ha kense d'eus ar re ho deus sicouret ho c'hass di, d'eus ar re a ia a du gant ar Gonservatourien-ze, oc'h ho guelet ober ho fossubl, ma hello beza ann treac'h gant ar justis hag ar skiant vad.

Me, n'hellan kemer en ho kenver nemet ann hano a sitoïan, mæs, ma ne faïan ket, me gred e tleit cahout respect evid ann hano-ze, kense evel sitoïan eo e teuan da c'houlenn diganeoc'h Autrou Prefet, gant ann oll respect a so dleat d'ho renc huel, mar d'e guir hoc'h eus lavaret ar c'homsouze, pe re all henvel outho. Breman pa ne glever ken e peb leac'h nemet emaomp oll libr hag ingâl, ne hellit ket tamall din e ve ar goulenn-ze re gurius pe diræsoun. Credi avoalc'h a garfen e teufec'h d'am dislavaret, mæs nan, ar re ho deus digasset ho comsou beteg ennhoun ho deus ho clevet re vad siouas ! ma hellin sonjal e vent en em dromplet.

— Mar d'e guir eta ar pez so bet tamallet deoc'h : mar d'e guir en deus credet eur Prefet eus ar Republic, dirag ann oll, ha *pa oa o parlant evel Prefet*, lavaret e oa oll Senatourien ann tu dehou eur vanden amprevanet noazus couls hag ho electourien hag ho mignonet, hag e oa poent en em zisober anezho ; me d'am zro a savo va mouez hag a raio a vouez huel anaout ho comsou

d'ar vro a-bez da genta ha goudeze d'ar c'houarnamant ho mestr. C'hoant am beffe e teufent da ziscuez deoc'h ho deus ho comsou displijet dezho ha ma ne fazian ket, hen ober a rafint. Hogen ma ne teuan ket abenn eus va zaul, discarga va c'houstians am bezo græt diana.

Red eo, autrou Prefet, ne anavesfec'h ket goal vad Bretonet ar Finister, m'ho peuz allet cridi ne respontfent ket ac'hanoc'h, oc'h ho clevet lavaret droug eus ho Senatourien: red eo, n'ho peffe ket cals a c'hoant da veva e peoc'h ganeomp pa zeuit d'hon heskinat en daill-ze : red eo ho peffe neubeut a istim eus ann dud a so a enep deoc'h hag eus ho mennosiou evid coms anezho ken divalo : red eo ho peffe neubeut a respect evid gouarnamant ar Republic evid credi e vezo ar ministr a du ganeoc'h pa lavaroc'h traou evelse.

Evidoun-mê n'am beus ket allet gortos e teufe hor Senatourien-ni d'en em glemm ho unan : goud a ran ho deffe hen great guelloc'h evidoun mæs sur oun evelken ne hello hini ebet anezho mont a enep din, hag e lavaran deoc'h : Ober a helloc'h ho mestr didruez varnomp hag hor goasca, hag hen ober a rit n'e ket travoalc'h, re eo, oc'h ober brezel d'ar Relijiuset mistri-scol; mæs ne helloc'h ket ober goab ac'hanomp heb ma zeufemp d'en em glemm. Ober a hellit poan deomp ar pez a garfoc'h en eur genderc'hel o torri peadra a servichourien ar c'houarnamant, a Veariou hag a Gonseillerien ann ti-kear, evid ma vezo lavaret ac'hanoc'h gant guirionez e doc'h eur Prefet a Vrezel, mæs n'hoc'h eus e fæsoun ebet ar guir d'hon disprij na d'ober goab ac'hanomp.

Resevit, me ho ped,

H. DE CHAMAILLARD, mab.

Setu eno, lennerien petra a sonj ac'hanomp oll, ar guir Repnblicanet! Ho mear ma n'e ket Republican, ho person, kemént hini so ac'hanoc'h, tud honest o c'hounis ho poued gant poan ho tivreac'h, tud a zoujans Doue oc'h heulia lezen Doue hag o viret lezennou ar vro! Ne d'hoc'h oll nemet amprevanet.

Ian Sutic avad, goest da verza he ene, n'e ket evid eur banne hebken (n'e ket ker sod) mæs evid eun dornad mad a beziou aour, henez so mignoun d'ar Republic! Oh! neuse n'eus si fall ebet ennhan.

Fanch ar Peul, Iannic ar Veren, Laouic al Lonker, n'ho deus ken sonj na ken Doue nemet ho c'hof : ho groeg hag ho bugale er gear a varv gant naoun,mæs ar re-man ne varvint ket gant sec'het : p'ho deus eur guennec benag e ve lavaret e savfe eun emgann etre ho guenneïen en ho chacotou hag evid lacaat ar peoc'h e rencont mont d'ho c'hass d'ann hostizien : pa ne ve ken gantho nemet eur guennec, gant aoun e teufe da gahout re hir he amzer he unan, e renker he deuzi doc'htu, ha c'hoas pa ialo va fotret d'ar gear ma n'he deus ket ar vreg auzet ho fred dezho e vezo freuz ha dispac'h, ar re-ze so disprijet ganeoc'h ha n'e ket heb abec, mœs diouallit ha diouallit mad, ne iet ket da lavaret droug anezho rag ar re-ze so Republicanet hag eur Republican n'eus si fall ebet ennhan.

Ar re-ze eo a vo carget da scuba ac'hanoc'h oll, amprevanet noazus ma'z hoc'h, ha ni ive oll, conservatourien, assambles ganeoc'h, mar g'hell varc'hoas electourien ar Senat rei d'ar Gambetta, pe guir eo hen ar mestr, ar 25 mouéz a lavar ho devezo hiviziken re ann tu cleis muioc'h eget re ann tu dehou er Senat.

Ma n'e ket eun druez sonjal e kement-se! Ni etrezomp, ne hellomp ket beva heb senti ous eur mestr benag ; (ann dra-ze so anavezet mad a bell-zo) , ma! ne fell ket deomp cahout da Roue hini ebet d'eus gouenn hor Rouane coz hag e sujomp ous eur Gambetta!

Abars fin ar bloas-man e vezo savet keuz m'ervad gant meur a hini ac'hanoc'h rag n'hoc'h eus ket græt atau ho tever. Ar Radicalet ne vancont morse mont da voti, mæs ar Gonservatourien siouas! ar re-ze a chomm eur gals anezho er gear en devez-ze, ha meur a hini ac'hanoc'h marteze a hello abars pell ober he *veâ culpâ* rag ma vezo bet caus hen ha cals re all eveltan, dre he leziregez, m'ho deus allet ar Radicalet cahout ann tu gounit e meur a blass. Da betra dalvezo d'ar re-ze beza chomet heb mont da voti pa vezo peg ar Radicalet er vas-dodu, pa vezo græt horell ganeomp oll, ne vezint ket muioc'h espernet evidomp. Ni oll tud a beoc'h hag a urz vad n'edomp nemet amprevanet ha d'ar 5 a viz kenver kenta, da lavaret eo varc'hoas, e teuio eur rêo cals nerzussoc'h eget ar scorn a so bet er sunveziou tremenet. Ar rêo-ze a scubo ac'hanomp oll conservatourien, amprevanet fall ha noazus ma'z omp. —

Arabad e ve deoc'h spounta re gouscoude evid c'hoas, rag nemet commans ne rer ken na petra rafemp neuze ma teufe ann traou da voassaat?

A.

Buez Dom Michel Nobletz.

DOM MICHEL O STUDIA E BOURDEL.

(Kendalc'h.)

Goude conversion ar Roue Herri IV d'ar guir relijion,ar Spagnolet a jome c'hoaz mistri e parræz Craon, e Breiz-Izel. O veza n'oa den en assurans var vor, ar Marechal d'Aumont a stourmas outho hag a reas dezho plega ha kemer buan an tec'h. Neuze e pignas Michel en eul lestr, evit mont da Vourdel gant he vreudeur da studia, dindan mistri braz hag ouz ar seurt na oa ket er vro.

A boan m'edo er meas a vel a zouár ma teuas

an amzer da develaat. Ar mor a zaille a bep tu hag a ginige he lonca. Diou veich e oue bet e tál da goll he vuez, da veza goueledet, ha diou veich dorn Doue he dennas a zanjer.

Muioc'h a zanjeriou e cavas c'hoaz var zouar da heul ar gompagnunesiou ma'z oa cazi red dezhan darempred. Guelit ama, m'ho ped, pegen diez eo da eur seurt tud ober ho silvidigez. Setu aze eur c'hrouadur a venedision ; Doue he ren a dalec he vloavesiou kenta cazi dre an dorn. Digass a ra he vam santel da zeski dezhan pedi, en em ziscouez a ra da Vichel gant he gorf hag he c'houliou sacr. Mad! ma ne vize ket deuet Doue dre eur burzud d'hen diouall, ez oa collet evel eur c'halz re all.

A viscoaz ar Vretoned o deuz caret ho bro ha n'em garet etrezho. Evitho ho bro eo ar c'henta a zo dindan an heol.

Goas a ze ta evit an hini en dize bet affer oc'h unan bennag anezho, n'en doa nemet ar maro da c'hedal,pe da viana goad a dlie ruzia var an dachen. Evit-se e teuzont da gemeret unan euz ho zouez da Vestr. Hennez oa hanvet gantho tad priol ar Vretoned : hennez ho c'hasse a raog pe a rea dezho chom a dren, dioc'h ma c'houlenne, var he veno, henor ar vro. Breur coz Michel o veza bet hanvet tad priol pe vestr ar Vretoned, Michel a gredas oa red dezhan deski c'hoari gant an armou evit gellout sicour he vreur pa vije bet en izom. Ker goueziec e teuas da veza en armou ma oue hanvet var lerc'h he vreur mestr priol ar vretoned.

N'euze e velas edo var bord ar puns islong ha dare da vont da goll. Nag a drugarekeas Doue ar rest euz he vuez da veza he dennet euz an danjer-ze! Oblijet oa, abalamour d'he garc a vestr ar vretoned, da zarempred bep seurt compagnunesiou, da zifen bep seurt afferiou fall ha mad, ha da denna he gleze.

Eun devez oa o vont da dreuzi corf eun den iaouanc a glaske laza he vreur, pa glevas eur vouez o lavaret. « Chom, chom, silaou ar pez a lavar Doue en da galon, heuil an hent en euz great, o veza humbl, dinam, distag a bep tra, ha leun a faë var traou ar bed. »

— Anaout a reas dioc'htu , mouez dous an itron a iea guechall ganthan dre an dorn da japell Kerodern. Ar vouez-ze a dizas eün beteg beo he galon hag a reas dezhan dont var he giz. Coueza a reas d'an daoulin, hag o veza stlapet pell outhan he gleze, e touas d'an itron e vije bet hiviziken he bugel, ha n'en dije mui great brezel nemet dindan baniel he mab divin.

N'en doa ket a veac'h great ar bromessa-ze ma teuas he galon da veza barr gant ar garantez evit gloar he vestr, hag he spered leun euz sclerijen Doue. Neuze e santas an taol euz ar c'hras, ar scrijaden santel-ze a ra da eun den chench a bez hag a ra outhan eur benvec dibabet gant Doue evit he vrassa servich.

Eur joa vraz a oue evithan clevet ez oa e kear Ajen relijiuzet euz compagnunez Jezuz. Ar re-ma hervez ho c'hiz a rea d'an descadurez cristen mont da heul descadurez traou ar bed. Guelet a reas splamm e oue di eo a c'houlenne Doue ma vije eat da staga he vagic ha da daoler he heor.

MAB AR BAE.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

KELEIER.

Ar Radicalet abaoue eun neubeut devejou a vez aliæs oc'h en em glevout etrezho evid guelet ha ne ve ket mad taul ar Senat en traon. Gortosomp ann electionou, emezho, ha pa vezimp ar vistri er Senat, ne vezo ket diæs deomp ober ne ve mui nemet eur Gambr hebken.

Ann dra-ze n'e ket hervez al lezen, guir eo, mæs ar Radicalet ne vent ket nec'het gant ken-neubeut a dra.

(*Tablettes d'un Spectateur*).

Evid dont a benn da denna ar scoliou digant ar Freret hag ar Seurezet,e oa bet lavaret e renkjent, hervez al lezen, cahout eur *brevet* egis ar vistri-scol all tud ar bed, rag ma lavare ar Republicanet, al liziri ho deus bet digant ho superioret ne ziscuezont ket travoalc'h e vent goest da scolia ar vugale.

Ma! goude ann enclasc a so bet græt e pèb leac'h dre ar Frans,ez eus guelet anat e oa neubeut ar Freret hag ar Seurezet n'ho devoa ket ho brevet, hag eur gals anezho memes n'e ket ar *brevet* simpl ho deus mæs brevet ar c'henta class.

Setu eno perag, pa n'ho deus ket allet dre ar voïen-ze tenna ar scoliou digantho,emaint breman o clasc ober dre ners, ar pez n'ho deus ket allet ober dre finessa.

Deputeet ann tu cleis, Gambetta da Bresidant, ho deus, eun neubeut devejou so, en em assamblet evid guelet petra oa d'ober evid electionou ar Senatourien da genta, hag ive evid election eun Depute e Pondivi.

Lavaret ho deus e vije roët d'ann Autrou Le Maguet ar pez en deffe ezomm arc'hant, rag red a oa, ha red mad, dont a benn eus ann Autrou de Mun. —

Er Morbihan eta ema ar Relijion, ann urs vad hag ann Ilis eus eun tu o vont a enep ar Revolution eus ann tu all. Ne de mui aman affer election Pondivi a so e dalc'h, mæs eun dra eo a sell ous ar Vro a bez.

Tostaat a ra bemdez ann election-ze ha deoc'h-hu eo,electourien cristenien vad d'eus arrondissa-

mant Pondivi, discuez d'ann oll e fell deoc'h c'hoas ha muioc'h evid kent, ober oll kement ha ma helloc'h evid cass d'ar Gambr ann hini en deus græt kement a enor deoc'h hag a so brassa enebour ar Revolution ; ann Autrou Albert de Mun.

Eun neubeut meariou en Aljeri, hini Tlemcen dreist ar re all, ho deus bet c'hoant d'ober eno ar pez ho deus græt mear Marseille ha cals re all evelthan e Frans. Difennet ho deus ober lidou ar Relijion var ar ruiou. Sonjal a rea dezho ne vije bet nemet ar Gatoliket o clemm, ha ne reant vân : Collet ho devoa ar sonj eus ar Vusulmanet. Hogen eno eo ho deus taziet.

Atau hag e peb leac'h, kelliæs gueich so bet græt eun acta a beoc'h gant ar Vusulmanet, ar re-man ho deus atau goulennet abars sina, cahout al liberte da heulia ho relijion : hag atau a so bet roet dezho ar pez a c'houlennent.

Ha breman eo, e teu Mear Tlemcen da glasc miret ous ar Breuriezou musulmanet treuzi kear e procession evid mont d'ho zemplou e meaz a gear! Ar Breuriezou-ze, egis m'ho devoa guir, ho deus douget clemm hag ar c'henta m'ho deus allet, rag ann oll en Aljeri a voar e oa meariou Radicalet o clasc heulia e kement-se exempl hini Tlemcen.

Ar Jeneral Chanzy gouarner ann Aljeri en deus torret ann difenn græt gant ar Mear ha breman ann oll, couls ar gristenien evel ar Vusulmanet, a hello ober, dre ruiou kear, lidou ho Relijion.

Corentin Guyho, Depute ar Finistere, evid Kemperle en deus douget clemm dirag ministr ar Justis a enep ann Autrou La Salle presidant ann Dribunal civil e Kemperle. Er Gazeten-man e cavfoc'h al lizer scrivet gant ann Autrou La Salle da Bresidant Cambr ann Deputeet evid en em glemm ne oa ket bet lavaret ar virionez evid ar pez a selle outhan, pa oa bet examinet election Guyho.

En daill, ann Autrou La Salle en devoa scrivet eul lizer all da C'hazeten *Le Publicateur* d'eus Kemperle. Al lizer-ze a lakea cals sclæroc'h hag hirroc'h ha freassoc'h ann traou eget en he lizer kenta. Guyho n'e ket bet contant. Ma carfe ive beza lavaret ar virionez, nemet ken, ne vije ket bet red d'ann Autrou de La Salle kemer ar boan d'hen dislavaret. Me bari e tamall Guyho da heman beza lavaret gaou. Unan benag anezho en deus græt, sûr eo, mæs piou? Heb dale, me chans, ar Justis hel lavaro deomp. A.

D'ar 16 a viz Kerzu ez eus bet eun tan goal e meill Kerezean, e Ploumoguer. Ann tan a oa bet peget er gegin, hac n'e ket bet padet pell. Ne vije bet collet nemet eun neubeut arrebeuri ma ne vije ket bet laëret pe dianket eur scmm a 700 lur a ioa en arbel en eun direten.

Ne ouzeur ket penaus eo bet peget ann tân Credi a rer evelken eo egis-man eo bet c'hoarvezet. Ar c'has a oa boazet da vont da gousket var a ludu tomm en oalet hag eun tam benag a c'hlaou bet a vezo bet peget ennhan : Ar c'haz a vezo neuze tec'het cuit da guzet dindan eur guele eleac'h ma oa land seac'h. Hen eo en devezo lakeat ann tân da bega.

D'ann 19, da zivheur goude ann Auternoz, Merour Kerveat e Plourin, hanvet Falhun a oa dihunet en eun taul gant eun trous estranj : Int a savas ragtal, ha Falhun o veza deut er meas a velas e oa peget ann tân en eur c'hardi hag eur Marchossi eleac'h ma oa 6 marc'h. Ker buhan a cassas tud he di d'ar c'heriou tosta da c'houlenn sicour hag hen a glascas, mæs en aner, savetei he loenet.

Neubeut goude e tigouezas he amezeien, mæs ne heljont dioual d'oc'h ann tân nemet ar bernioù foën hag ann ti-manal, rag evid ann tiez eleac'h ma oa peget ann tân da genta, ne helljeur ket tostaat outho. Ne ouzeur ket penaus eo bet peget ann tân mæs ne sonjer ket e ve bet lakeat ann tân dre valis.

Ar merour a goll 2,200 scoët : perc'hen ann douar ann Itron Le Jeune a goll 300 scoët. Netra ne oa assuret.

D'ann 20 etro 10 heur eus ann noz ez eus bet devet e Kervern e parræz ar Merzer eur c'hard hag eur marchossi d'ann Intanvez Le Roux.

Setu penaus eo bet c'hoarvezet ann taul. Ma caër ann Intanvez, d'oc'h ann abardaëz, en devoa lezet deô eur c'houlaouen rousin ebars en eur voest eleac'h ma oa bet graiss da larda ar rojou. Ann tan a begas da genta er voest ha goudeze en doën: 1200 lur coll eo rag netra ne oa assuret.

D'ann 21 etro 8 heur eus ar mintin Agnès Torchen, groeg Menec d'eus al Lesvern e Sant Fregan a so bet cavet maro en eur poull dour 7 meutad soun. Credi a rer eo maro gant eun taul goad. Anderc'hent e oa deut d'oc'h ar gear evid mont da velet he zad-caer e Guissény.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Kernaléguen, belec iaouanc, so bet hanvet cure e Pont'n Abat.

Ar baleer-bro hag an dud pridirius.

Eun den oa 'vale bro, da greisteis a zeuas
En eun hostaliri eleac'h ma c'houlennas
Bara, boutaillad jist hag eun tamm da brejan,
Ma vijec'h en he leac'h ho poa græt evelthan.

Oa ket var he gador hon den asezet mad,
Hag hen krog en he voed hag en he voutaillad
Pa zeuas an hostis hag an dud oa eno
D'hen eskinan a grenn dre beb seurt goulenno.

Daoust da beleac'h a het? na peleac'h ez hoc'h bet?
Na peleac'h, ma den mad, hoc'h eus c'hoant da vonet?
Boudal re he ziouscouarn, ha ne vouie dare
E pe du trei he deot, d'eil-geriat outhe.

Unan a felle d'han gouveout hanoio
Ar c'herio 'n oa guelet hag ar c'heriadenno :
Eun all : daoust hag an hent a denn stard var ho ialc'h?
Pegement a goust d'oc'h? Eno eman an dalc'h.

Ha bras eo an hencho? a laras eun all c'hoas.
Er goulennerien-ze ne oa hini ker goas,
Evel eur briz-aotro a ioa e kreiz he zremm,
Azezet lunedo var veg he fri ru-lemm.

— Ma fot, mar am c'haret, na laret-hu dîme
Pere so ar c'helo? petra peus a neve
Guelet 'barz er c'herio...? — 'N ermeziad a droc'has
D'aotro he loarigo, kerkent ha m'her c'hlevas :

— Divezan a velis, na veljon kement-all :
Daou zen hag a 'rened d'ar prisoun, ann dud fall !
Dre m'ho devoa guerzet, meur'veich 'vel hoalen guenn
Erc'h dizec'het er forn ha lakeet en poultrenn !

E. E.

Ann den coz.

Cals ac'hanoc'h ho deus clevet m'ervad hano d'eus seminer Sant-Sulpis e Paris, e kichen ann ilis a zoug ar memes hano.

Mare so bet e vije casset di lod d'eus ar glouer iaouanc da achui ho studi.

Ar seminer-ze a so bet fountet pa oa Lois XIII Roue e Frans, gant eun den santel ha vertuzus meurbet, ann autrou *Olier* a oa he hano.

Araug dont da Paris da founta ann ti-ze, ann autrou Olier hag ar re a oa oc'h he heul a oa o chom e *Vaugirard*, e kichen Paris, hag eno dre ar binijen, ar beden, ar baourentez, ar soursi evid ann dud paour, en eur ger, dre eur vuhez e guirionez cristen, ec'h en em brebarent da veza prest atau d'ober ha d'ober mad ar pez a c'houlenfe an autrou Doue digantho.

Ann autrou Olier en em blije cals o tastum endrô dezhan he gonsortet en eur Gambr vras a oa en ti-ze, hag eno ho fedi a rea hag ho aspedi da zont bemdez parfetoc'h, da veza atau beleïen santel hag evid-se d'ober atau brezel ha da laza memes mar boa red ann *den coz*, da lavaret eo, ar pez a so ennomp d'eus hon dougen heb paoues d'ar pec'het.

Evid dioual ann ti, ann autrou Olier en devoa kemeret eun den coz hanvet Thomas a veve gant he vreg en eun ti bihan e penn ar jardîn.

Thomas en devoa guelet meur a veich ann autrou Olier hag he ziskibien oc'h en em zastum evelse er gambr-ze : hel lavaret en devoa d'he vreg hag e oant ho daou goal nec'het o clasc gouzout petra a helle ann autronez-ze ober eno.

Thomas coz, ker curius hag he vreg, a lavaras eun deis : ma ! me vouio sur petra a reont eno, mond a rin da chilou étal ann or. Brao avoalc'h.

D'oc'h ann abardaez d'ann devez ma oa deut ar sonj-ze da Dhomas, ann autrou Olier en devoa galvet he gonsortet da zont da chilou he brezegen. Thomas a oa var veill hag a sonje dezan, hirio e vouezin sur petra a reont eno. Kerkent ha m'en deus guelet ann diveza anezo oc'h antreal, cétu va den o tostaat var bouez, hag evid clevout guelloc'h e laca he scouarn sco en nor. Ann autrou Olier a oa oc'h ober he brezegen hag a lavare :

— Autrounez, petra a c'hortozomp-ni c'hoas ? Red eo commans hirio memes. Re eo hon deus daleet. Lazomp, distrujomp ann *den coz*, heb truez ebet, heb rei scouarn d'he glemmoù. Nemet evelse ne hellimp cahout ar peoc'h. Eun enebour eo, a so atau prest da goll ac'hanomp. En em gavout a ra atau en hor c'hichen hag hon laza a rai he unan ma na zeuomp ket d'he laza da genta. Da betra a servich kemer resolusionou mad ma ne ouzomp ket cass anezo da benn ? Travoalc'h eo argila, deut eo ann heur. Arabad eo lezel ann *den coz* beo, peb tra a renk beza evid ann hini nevez. etc. —

Ne oa den coz all ebet en ti nemet Thomas. Dre-ze e oa saouzanet bras ha spountet o clevout ann autrou Olier o lavaret d'he genvreudeur laza ann *den coz* heb aoun ha doc'htu. N'eus douetans ebet. Anezan eo a so bet hano ganto, ha ne vezo ket pell ac'han da neuze, hirio eo ma zeufint d'he laza, da lacaat eur jardiner all en he blas. Liou ar maro varnezan, Thomas a red d'he di hag eno :

Va groeg baour, emezan, collet omp. Deomp ac'han buhan. Ni so aman en eur c'haô laëron. Emaint o tont da denna hon tamic buhez digaeomp ; ho c'hlevet am eus va unan ; ann abardaëz-man memes..... mar g'hellomp da viana dastum hon traou ! Oh ! va Doue beniget ! piou en divije biscoas credet kement all ! Tud a gomse ker braô, a oa ken dous ho drem, a ziskueze beza ker mignon din ! Oh ! nan, nan, n'eus ket moïen mui da fiziout da zen. —

Hag er c'heit-ze, etre hirvoudi ha conta d'he vreg, ker spountet hag hen, petra a oa c'hoarvezet, setu hen o tastum e panerou bras ann neubeut dillad ho devoa. Mæs ne de ket en em gemeret abred avoalc'h ; abars ma ve prest tre da vont cuit setu ann or o tigeri hag ann Autrou Olier o tont en ti hag o lavaret dezan gant dousder :

— Thomas, pemp minuten a so emaomp o sonn ar c'hloc'h deoc'h evid coan ; n'hoc'h eus ket clevet? Mæs..... Oc'h ober petra emaoc'h aze? Petra eo ar pakajou-ze? Da beleac'h emaoc'h o vond evelse? —

Ar paour keaz Thomas a sonj dezan eo deut

he zevez diveza. Sevel a ra he vleo a bic var he benn, a veac'h ma hell lavaret eur goms..... Clasc a ra, sellet a ra ha ne ve ket eur gountel pe eun dra benag evelse etre daouarn ann Autrou Olier ha neuze malis-ru ennhan ec'h en em laca da grial a bouez penn :

— Den fallacr! Deuet oun a benn d'hoc'h anaout, hipocrit, traïtour, muntrer! ho clevet ann eus mad! va buhez! va buhez! ar soudardet d'am sicour!!!

Ar paour keaz Autrou Olier ne vouie mui petra da sonjal.

— Thomas, emezan, petra c'hoari ganeoc'h? Collet eo ho penn!

— Nan, nan n'e ket collet va fenn! a gendalc'h ar jardiner coz, me garfe avoalc'h beza he gollet!

Va buhez! va buhez! d'am sicour. Ne dal ket deoc'h clasc touella ac'hanoun mui : hel lavaret a ran deoc'h adarre, clevet am eus hoc'h oll comsou : me a ra etal ann or pa leverec'h d'ann traïtourien all dont da va laza ann abardaez-man memes. N'e ket braô ann draze, Autrou. Me a gare kement ac'hanoc'h! Perag va laza? Ne oa ket couls deoc'h va c'hass cuit nemet ken, ma ho poa cavet eur servicher nevez da lacaat em flas?

Mæs e guirionez ne ouzoun tam ebet petra sinifi kement-man, a respont ann Olier. Comsit sclæroch : Piou en deus c'hoant d'ho laza?

— C'hui!

— Me?

— Ia, c'hui, c'hui; me am eus anavezet mad ho mouez pa leverec'h n'eus ket eur c'heit-se laza ann den coz a oa atau egis eun enebour ebars en ti hag ober doc'htu ar pez a lavarec'h.

Neuze ann Autrou Olier a vel sclear petra so c'hoarvezet hag hen o tirol da c'hoarzin a zistro da gahout he genvreudeur evid conta ann histor vraô-ze dezo.

Oll e teujont assamblez da gavout Thomas ha nemet dre gals a boan ne heljont he lacaat da gompren ne ket anezan e oa bet hano. Ha memes ne teujont ket abenn d'hen ober doc'htu ha ne oe nemet goude beza bet aliæs o prezec gant ann Autrou Olier ma anavezas Thomas e oa bet faziet ha ma ehanas dougen armou dre guz gant aoun e vijent bet o clasc dont dezan.

Ann dra-man a so eur gentel a lavar n'e ket braô beza curius.

A.

An ti-meur e kichen ar mor.

— A velaz-te ar c'hastel braz
A zav e kichen ar mor glaz?
Koumoul an Env a ve laouen,
Dre ma nijont a-uz d'he benn.

Stoui ra da zellet en dour
He skeudenn evel er mellezour:
Pa guz ann heol en aour melen,
Huel en oabl e toug he benn.

— Me a meus guelet ar c'hastel braz
A zav e kichen ar mor glaz,
Sell al loar truezus varnhan,
Ha mogeden endro dezhan.

— Daoust e klevet iboud ann dour
Ha c'houez ann avel flourik-flour?
Daoust e klevet zon ar binio
Er zall-vraz ha iouc'hadenno?

Mor hag avel a dave mik
O vont a-biou na gleviz grik,
Nemet klemvan hag huanad,
Ken teue ann dour em daoulagat.

— A velaz-te, pa dremenez,
Ar Roue hag ar Rouanez,
Kurunet — aour hag a beb-tu?
Arc'hant var ho manteli-ru?

Ha ganthe, laouen ha seder
Eur plac'h iaouank eur verc'hez gaër
Ken koant hag ann heol melenn
Ganthi bleo hir endro d'he fenn?

— Me ho guelas, pa dremenen,
Heb mantel ru na gurunen,
Ho dillad kaôn ganthe guisket,
Ar verc'hez n'am eus ket guelet.

E. E.

GUANO DU GOUVERNEMENT DU PÉROU

THE PERUVIAN GUANO Co LIMITED — AGENCE DE FRANCE

The Peruvian Guano Company limited

GOUVERNEMENT PÉRUVIEN — DÉPOSÉ

Nouveaux Concessionnaires en vertu du traité du 7 Juin 1876.

Seul Représentant et unique Dépositaire pour le Finistère et Départements limitrophes,

JULES BARAZER,
Négociant, rue de Siam, n° 6, à Brest.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série N° 2). DISSADORN 11 A GENVER 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, ma ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan livez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 11 a viz Kenver 1879.

Setu achu ar bloas 1878 : petra eo bet evidomp oll, lennerien? Peb hini ac'hanomp a alfe respont evithan he unan : devejou mad so bet evid lod mæs neubeut so gouscoude ar re n'ho deus bet devez fall ebet. Mod pe vod, ann Autrou Doue en deus discouezet deomp e oamp er bed-man en eun draouien a zaëlou : eürus! m'hon deus digemeret ar mad hag ar boan evel o tont beteg ennomp d'eus dorn Doue ha m'hon deus lakeat anezho da dalvout evid ar silvidigez.

Setu eno evid ar c'hristen : mæs evid ar sitoïan petra eo bet ar bloavez-ze?

Pa oa o commans e oamp oll en aoun ne c'hoarvesfe ganeomp eun droug benag en despet d'ar promessaou caër græt gant ar re a ioa neuze hag a so c'hoas hirio e penn ar c'houarnamant.

Evid c'hoas e alfemp goulenn peleac'h ema ar pez a so bet promettet deomp? Lavaret a so bet deomp e vije bet guelleat ann afferiou hag ar c'honvers hag egis her scriven deoc'h n'eus ket pell, ann traou a ia atau hag a ialo var voassaat rag ne fiz den ober affer ebet nemet a zeis da zeis.

Promettet a ioa bet deomp peoc'h hag urs vad; e peleac'h ema ar peoc'h-ze? e peleac'h ema ann urs vad? Ar freret hag ar seurezet tennèt ar scoliou digantho : ann difenn d'ar brocessionou da sortial var ar ruiou : Ar re vad tennet ho ffassou digantho evid ho rei da dud all guelloc'h republicanet evitho! Ar brezel græt e peb leac'h d'ar Relijion : ann difenn roët d'ar Gatoliket d'ober lidou ar Relijion memes er guerejou epad ma vije aotreet d'ar re fall ober ar pez a ioa bet difennet ous ar Gatoliket. Ar Relijion hag ann Ilis græt goab outho gant ar gazetennou fall heb ma rafe van ar c'houarnamant, etc., etc. Setu penaus hon deus bet ar peoc'h hag ann urs vad.

Ar Republicanet e 1877 a lavare ne oa ken caus ma ie fall ann traou uemet abalamour da Vinistret ar 16 a viz Maë : Ouspen bloas so abaoue m'ema ar galloud etre daouarn ar re so breman ha ne velomp ket e vellafent e mod ebet.

Presidant ar Republic a oa bet tamallet dezhan gant ar re Ru ne leze ket he vinistret ober ho c'hoant hag e oa kement-se ar penn caus d'eus ann disurj a ioa en affæriou.

Mal e 1878 ar Presidant-ze n'en deus græt netra nemet lacaat he hano var gement tam paper a vije digasset dezhan da sina gant he Vinistret. Guelloc'h eo bet ann traou? nan sur. Ar Vinistret ho deus bet muioc'h liberte? Nan sur. Eleac'h senti ous ar Presidant ho deus sujet d'ar Gambetta, n'ho deus græt, lavaret, na lezet ober nemet ar pez a blije da heman.

Pa ne felle mui d'ar Presidant ober netra, Dufaure a ioa hini a dlie beza e penn ar c'houarnamant. Mæs ne lavare na ne rea nemet ar pez a blije da C'hambetta. Heman, caër a glaske cuzet, a ioa anavezet gant ann oll evid ar pez a ioa e guirionez, evid ann hini a felle dezhan beza ar mestr heb cahout ann hano.

Kense ez eus bet taulet evez mad ous kement prezegen en deus græt epad ar bloas, e Marseille, da genta, hag e Paris da ziveza heb ancounec'haat ann hini en deus græt e Romans hag a lavar sclær avoalc'h deomp petra so ous hor gortos en devez ma vezo ar mestr evid mad. Ha gouscoude n'e ket æs anaout mad tre petra a fell dezhan da lare rag aliæs ann eil brezegen a zislavar heben. N'eus ken nemet eun dra a gaver ennho oll : ar valis hag ar gassoni en deus ous ar veleien hag ann Ilis catolic. Ne voar mui, m'en deus gouezet biscoas, eo savet ar Relijion var eur roc'h na hello morse oll galloud ann Ifern beza treac'h dezhi. Crenvoc'h evithan, gouiziecoc'h evithan ho deus clasket bruzuna ar roc'h-ze hag ho deus savet tourmant evid hen discar. Siouas dezho! Ann tourmant he deus græt cals distruj, cals tud so bet sammet ganthi, mæs eur veich ma oa æt abiou, eur veich ma oa græt ar peoc'h adarre, ann Ilis a oa atau en he za var ar roc'h hag he enebourien a ioa bet draillet ha brüzunet ho unan.

Exempl ar re all a dlefe digass furnez d'ar re ho deffe c'hoant ober eveldho, mæs n'her gra ket rag a veac'h ma eo bet discaret eun enebour e teu eun all a sonj dezhan beza suroc'h eus he daul ha pa vezo discaret d'he dro ne zaleo ket eun all da zevel evid dont da gemer he blass. Anat eo ne

c'hoarvez kement-se oll nemet evid deski atau guelloc'h guell deomp e teu ann Ilis digant Doue hag eo dioullet gant Doue.

Hogen deomp atau ha guelomp c'hoas petra eo bet ar bloavez-ze evidomp.

Ar Senat a dlefe beza miret ous ann Deputeet d'ober re ho mistri, da heulia re ho froudennou. Ar Senat n'en deus græt netra, n'en deus ket gouezet memes difen he viriou a enep ann Deputeet evid ar Budjet hag en deus votet, dre garantez evid ar vro hag ar peoc'h, a lavarer, meur a lezen a vije bet guelloc'h ne vijent bet morse græt.

Evid ann Deputeet, d'oc'h adalec ann devez kenta beteg ann diveza n'ho deus græt nemet eun dra torri electionou Deputeet ann tu dehou heb guir na ræsoun ebet.

Fougassi cals a reont gant voterez ann oll, hag ho deus torret electionou Deputeet ann tu dehou ho devoa bet bete 8,000 mouez muioc'h, epad ma lavarent e oa bet græt mad electionou Deputeet ann tu cleiz n'ho devoa nemet eun 200 pe 300 mouez benag muioc'h.

A hent all, meur a lezennou mad græt ha votet dija gant ar Senat evid ann dud divar ar meas ann arme hag ann offiserien a so bet digasset dezho, mæs n'ho deus ket bet amzer avoalc'h evid sellet outho.

Daou dra avad ho deus græt a vije bet guelloc'h chomm heb ober anezho. Lacaat ar c'houarnamant da brena re ger, ann hentchou houarn ho devoa græt afferiou fall, ha goulenn diganeomp arc'hant e prest evid ober cals traou a so mad avoalc'h, ma kirit, mæs ne oa ket kement-se a ezomm anezho,e renkemp en em zamma evid lacaat ar re all æssoc'h. Rag anat avoalc'h eo e vezo red paëa eur veich benag ann arc'hant a so bet goulennet e prest ha neuze eo ni a renco furcha hor godellou evid cahout peadra da baëa ann oll dispignou-ze.

Erfin eun dra so c'hoas. Potret ann enclasc goude beza lakeat torri kement all a electionou ho deus c'hoant e ve barnet ministret ar 16 a viz maë evid ann oll droug ho deus græt pe lezet ober. Beteg-hen n'ho deus ket credet hel lavaret re huel nag hen rei da anaout rag ma sonje dezho ne vijent ket bet condaonet gant ar Senatourien,pe guir e oa ar muia mouezïou en tu dehou, mæs breman pa sonj dezho ho devezo ar muia mouezïou er Senat evel m'ho deus er gambr e fell dezho hen ober. Abars ma vezo moullet ar gazeten-man e vouezimp ha n'e ket bet faïet Gambetta o lavaret e c'hounezo ar re ru 25 mouez pe vuioc'h er Senat. Da c'hortos,ec'h hellomp beza sur penaus ar bloas-man ne achuo ket heb ma ve guelet o tigoueout meur a dra ha ne sonjer ket memes ennho en devez a hirio. Pedomp eta Doue d'hor zicour ma hellimp beza muioc'h en assurans da fin ar bloas-man evid ne domp breman o commans anezhan. Sur ec'h hellomp beza ne roio ket muioc'h deomp da c'houzanv evid ne domp goest da zougen.

A.

Dissul diveza ann electionou evid ar Sena ho deus roët d'ar Radicalet ar muia mouezïou er Senat evel m'ho devoa dija er Gambr. N'ouffen ket lavaret deoc'h, dre just, ped mouez muioc'h ho devezo, mæs ne vern ket; int ho deus lavaret, penaus, ha n'ho dije bet nemet eur vouez muioc'h, ho dije torret oll electionou ann tu dehou : marteze avoalc'h ! ha ne ven ket souezet her rafent.

— N'hellan ket lavaret e ven laouen o scriva deoc'h kement-man ! nan : rag aoun bras am eus ne c'hoarvesfe cals droug ganeoc'h ; ha gouscoude ma n'hellomp cahout, evid mad, ar peoc'h hag ann eürusdet nemet goude ma vezo bet ar Radicalet o c'hoari ho fotret mad ! ar c'henta gnella ma c'hoarvezo ! Kentoc'h aze e teuio ar peoc'h hag ann urs vad en dro,

A.

Er sizun dremenet lod d'eus conseillerien ann ti-kear e Brest ho deus goulennet digant ar mear, ann autrou Penquer, e ve difennet hiviziken ober processionou ar sacramant dre ruiou Brest. Ar mear o veza lavaret dezho, hervez eur gazeten radical, ne zifenfe ket ar processionou-ze, int ho deus renket plega hag ober peoc'h.

N'hon devoa ket ezomm eus ar breuven nevez-ze evid gouzout pegement a gar ar Republicanet al Liberte..... evitho.

Ni etrezomp,mar fell da eur re benag beza enterret evel eur c'hi,e tiouallomp mad da vont da heul ha petra benag m'hon deus cals poan ha glac'har o velet tud crouet da henveledigez Doue beza casset d'an douar evel eul loën brutal, ne ieomp ket d'en em lacaat var ho hent na d'ober trous dezho. Perag ne rafe ket ar Radicalet eur c'hement all en hor c'henver-ni ? Ma ne fell ket dezho guelet processionou ar sacramant : chomm en ho zi ha stanca mad ho diouscouarn evid dioualI da glevet ann himnou santel. Evid eun daou pe tri c'hant marteze a ve cavet e Brest hag ho deus cass ha malis ous ann autrou Doue,e ve cavet tud a villierou, tud leun a feiz hag a garantez evid ho Doue ne c'houlennont ken nemet he velet o tremen dirag ho zi evid benniga kement a apparchant outho, hag ann niver bras-ze a dlefe suja da eun dornat tud difeis ha dizoue! Neuze 'tal ha voterez ann oll ! hag ar muia mouezïou ! Ann autronez-ze eus ann ti-kear,a lavar eo dezho da lavaret petra a fell d'ar bobl e ve græt,n'ho deus nemet eun dra d'ober, pa n'eus ken hano gant ann oll nemet da vont atau da voti e tlefent goulenn digant ar bobl petra en deus c'hoant d'ober, derc'hel d'ar processionou pe teuler anezho en traôn?hag e vo cavet,m'ervad,cals muioc'h mouezïou evid ar processionou eget n'eus bet cavet evid cass anezho d'ann ti-kear.

N'eus ket par d'ar re n'ho deus tam ebet a relijion evid disprij ar re ho deus,ha clasc tenna ho liberte digantho.

A hent all,n'eus fors e peleac'h e cavoc'h anezho, pe e conseil ann ti-kear pe e cambr ann deputeet pe en Senat e peb leac'h e vezint henvel. N'eus netra guelloc'h eget ar muia mouezïou pa ganont a du gantho, n'eus netra falloc'h pa vent a enep dezho.

Da c'hortos, evid ar bloas a zeu, trugarez d'ann autrou Penquer, ann dud fidel e Brest a hello c'hoas mont dre ruiou kear da heul ho Doue ha d'he veuli.

A.

Ar guella voïen ho deus ar gristenien, da denna varnezho bennos ann Autrou Doue evid ann amzer da zont ha d'he drugarecaat eus he vadoberou, evid ann amzer dremenet, eo ober hon unan e kenver ar re all ar pez en deus hen græt en hor c'henver-ni.

Piou so caus mar gho deus bet hon afferiou eun issu-mad, mar deo bet talvoudus hol labourou; piou so caus mar g'hon deus allet arboël eun dra benag er bloas tremenet ? Nemet ann Autrou Doue en he vadelez !

Diganthan eo deut deomp ar pez hon deus, gant ar pez a hellimp c'hoas da gahout, mar g'ouzomp ranna gant paouroc'h evidomp ha dre garantez evithan ar pez hon deus allet dastum. Ann neubeut-ze, a rentimp dezhan, a vezo evel eun had taulet en douar a dalvezo deomp evid ar bed all, serten eo, mæs ive evid ar vuhez-man.

Peb hini ac'hanomp o sellet endro dezhan a gavo peadra a beaurien da sicour ha gouscoude e carfen e cavjec'h c'hoas eun tam benag, neus fors pegen neubeut e ve, da rei evid ho preudeur a so ët pell eus ho bro.

En hon toues-ni, ne varv ket ar beaurien gant ann naoun, mæs er c'hæriou bras e c'hoarvez aveichou. Ped a alfec'h da henvel hoc'h eus guelet o vont du-man du-hont var ann digare ho dije gounezet muioc'h ha ne sonjent ket penaus ma vije bet cresket ar gounidegez e vije bet cresket ive ann dispignou. Ar goas a ioa partiet da genta hag en devoa cavet labour; neuze oa casset kelou d'ar vreg ha d'ar vugale ha keit ha m'ho deus bet cavet labour ho deus allet beva, *egis m'ho dije græt en ho bro*... Hogen al labour so bet manket : ma vijent bet chomet aman var ar meaz ho dije bet atau cavet eun dra benag da ober : ma n'ho dije ket cavet labour, ho dije cavet bara diana: neubeut eo ann tiæs eleac'h ne ve ket var ar meas auzet diou pe deir scudellat boued muioc'h eget na ve ezomm evid oll dud ann ti, hag ar re-ze eo evid ann dud ezomec, evid ar re ho deus naoun.

Siouas dezho ! e kear ne deo mui ar memes tra. Mar peus da zibri, guell a ze deoc'h : ma n'hoc'h eus ket, hoc'h amezeien ne vezint ket nec'het ganeoc'h hag e rencoc'h mont da glasc. Mont da glasc ! Mæs digant piou ? Mont da glasc! pebes rann-galon evid ar re ho deus divreac'h ha iec'het da labourat ! Gouscoude mont a renker, ar vugale a c'houlen bara ha neus ket da rei dezho ! Kense ez ear: mæs da gahout piou ? Ar respont n'e ket diæs, da gahout re ar vro m'ho deus græt eur re benag anezho afferiou mad : da gahout ar belec ma ve unan benag eus ar vro deut di da zigass sonj dezho, eus ar Relijion hag eus ho Doue evel ma c'hoarvez en Avr hag en Naonet.

Lennet peus er Gazeten clemmou hini ann Avr scrivet ganthan he unan. Breman eo hini ann Naonet en deus scrivet din evid ma zeufen da c'houlen diganeoc'h eun dra benag evid he Vretounet.

Ann autrou Le Bot, casset da Naonet, evid beza eno aumonier ar Vretonet, a so anavezet mad ganeoc'h oll, ha kense ec'h hellit compren pebes rann-galoun evithan guelet tud eus he vro o tont da skei var an or da c'houlenn eun dra benag, heb allout ober netra evitho ha c'hoas n'e ket ann dra-ze ar goassa: pa ier da velet ann dud en ho zi e veler ker bras miseriou ne heller ket dont er meas heb beza lezet eur guennec benag var he lerc'h. Hogen, goude beza roët gant largentez en devejou kenta, en deus renket sellet pissoc'h, beza muioc'h var evez, rag n'helle ket en em zamma he unan da zizamma ar re all, ha ne roer dezhan nemet peadra da veva ha netra ken. Petra d'ober ? sonjet en deus penaus en Escobti Kemper ha Leon en devoa cals mignonet, cals tud vad ha carantezus a ve contant avoalc'h d'he sicour, hag en deus scrivet din oc'h va tedi da verca deoc'h er Gazeten penaus e ia an traou ganthan.

— Me voar avoalc'h e ver contant oll d'ober eun dra benag evid ho preudeur a so en diænez mæs ne ouzoc'h ket e pe zoare en em gemer da gass dezhan hoc'h offrans. Setu aman ar pez a sonj din a ve ar guella. Peb hini ac'hanoc'h a alfe cass he aluzen d'ann autrou cure he barræz hag heman en deffe ar vadelez da gass dre ar post d'ann autrou Le Bot aumonier ar Vretonet, ru D'Aguesseau 1,e Naonet, ar pez en deffe resevet. N'ho peus ket ezomm da sonjal e ve cavet re zister hoc'h aluzen rag neus fors pegen neubeut a vo ha ne ve nemet eun neubeut guennejen, e vezo digemeret mad . Ho kenvrois, sicouret ganeoc'h, a bedo evidhoc'h hag ho aumonier her grai ive. Ouspen-ze heman pa en devezo allet, dre ho sicour, pourvei eun tam benag da ezomou ho c'horf a hello marteze æssoc'h a-ze, ober vad d'ho ene rag siouas ! lod eus ann eneou-ze ho deus ezomm bras lacaat urs-vad en ho c'houstians abaoue ar c'heit-so m'ho deus ancounec'heat heulia ho Relijion.

Roit eun dra benag eta, en han' Doue, hag ann hini en deus lavaret ne lezfe ket heb recompans eua verennad dour roët dre garantez evithan, henez hen talvezo deoc'h. A.

Ann eil pe heben.

Er gazeten *La France* e cavomp ar pennad-scrid-man a ziscuez sclær hag anat n'eus ken stad deread evid ar Frans nemet ar Republic pe ar Roue.

« Ar c'hont de Chambord hag ann autrou Albert de « Mun ; ann dra-ze so henvel ous ar ræsoun.

« Ar Prins Napoléon Eugene hag ann autrou Paul de « Cassagnac eo ann diræsoun.

« Ar c'hont de Chambord hag ann autrou Albert de « Mun eo: ann eil Roue oc'h heul egile bete ne vezo mui « hini ebet eus ar famill hag ar re-ze a lavar e teu ho « guir dezho digant Doue.

« Petra eo ar prins Napoléon Eugene gant ann autrou « Paul de Cassagnac o lavaret e renker goulen he volon- « tez digant ar bobl hag oc'h anzavout evelse ne teu ho « guir nemet digant ar bobl !

« E clase laëres ar gurunen emaint digant ann hini « ec'h apparchant e guirionez outhan ; rag perc'hen « guirion ar gurunen eo mob bihan Charles X. Int a « lavar beza bet choazet gant ar bobl ha mar g'alfent se- « vel adarre var ann tron egis m'ho deus græt dija, e « lavarfent ker buhan ho deffe ho unan ar guir da rei « ar gurunen d'ho bugale var ho lerc'h, ar pez n'e ket « guir, rag Napoléon I e 1803 ha Napoléon III e 1852 « n'ho deus ket allet rei e nep fœsoun d'ho bugale ar « guir ne apparchante ket outho, p'ho devoa laëret guru- « nen ar re all.

« Ne d'int ket eta al liberte, nemet ar Revolution ne « de d'int ken.

« Ma velfemp eur bedirvet revolution, ne ve souezet « den e teufe Rouane ar vouenn goz da bega adarre er « stur pe guir eo digant Doue e teu ho galloud ; mæs » gant pe seurt digarre e claskefe mab ann Impalaër d'o- « ber he vestr varnamp ?

« D'oc'h a beleac'h e teufe dezhan he vir varnomp ? » « Waterloo ha Sedan, Strasbourg ha Metz collet, goude « Cologne, Mayence, Huningue, Landau, Anvers ha « Bruxelles.

« Peu sort liberte muioc'h a ve roët d'ar Frans gant « Napoleon IV ha Paul de Cassagnac n'he deffe ket anezho « guelloc'h ha suroc'h c'hoas digant Herri V hag ann « Autrou Albert de Mun ?

« E 1852 hon deus guelet anat petra dalie promes- « saou Napoleon e Strasbourg hag e Boulogne. »

Ar *France* er pennad-scrid-ze he deus merket scler avoalc'h penaus ann Impalaerdet ne deo nemet eur furm eus ar Revolution. Ar galloud ho deus bet ann Napoleonet varnomp, hel laëret ho devoa ha biscoas al laëronsi na roas guir d'al laër var madou he nessa.

Ann autrou cont de Chambord er c'hontrol, henez en deus guir var ar gurunen ha n'eus ken nemethan en deffe guir varnezhi. Perag eta e teu ar *France* goude beza hen anzavet da lacaat ar *guir a deu digant Doue* e kever *voterez ann oll* hag ar galloud a deu digant ann tad d'ar mab, e kever al liberte ?

Ann autrou cont de Chambord en deus lavaret ne zisplije ket dezhan voterez ann oll græt gant honestis ha ma teufe da sevel var ann tron e rofe deomp al loden er c'houarnamant hag ar pez a liberte, a zere ous eur bobl gristen.

Ar Roue ne garfe ket lacaat adarre da boueza varnomp ar pez a oa fall er gouarnamant araug 1790, mæs ar pez a garfe dreist peb tra eo *e teufe adarre ann autrou Doue da veza ar mestr e Frans evid ma alje hen ober he vicher a Roue.*

Evid beza eta hervez ar virionez hag ar justis, ar *France* a dlefe beza scrivet evelhen :

D'eus daou dra unan :

Pe ar Republic, na hell gouscoude rei deomp nag ann urs padus, nag al liberte guirion, pe ar Rouane oc'h en em heulia ann eil egile hag o rei deomp dre ho galloud padus ha cristen ar justis hag al liberte.

A.

Ann nep e souje pnea Vez aliez paket da genta.

Daou offiser iaouanc, o pourmen eun devez e Paris, a antreas ebars en Ilis ann Assompsion.

Goude beza sellet piz ous ann taulennou hag ous ann traou caër a oa eno da velet, goude beza sonjet e peb tra, nemet e Doue, e oant o vont er meaz eus ann Ilis, pa veljont eur belec, guisket he supilis gantan, daoulinet e kichen eur gador goës. Lavaret e vije bet e oa o c'hortos eur re benag.

— Sell ous ar persoun-ze, eme unan eus ann offiserien d'he gonsort, oc'h ober petra ema aze ?

— O c'hortos ac'hanout-te, marteze, eme egile.

— Ne gredan ket, eme ar c'henta.

Hogen, claoustre ez inn da brezec outan ?

— Ne ri ket.

— Guelloc'h c'hoas, mond a rin da goëss.

— Ne ri ket.

— Hag a rin. Petra lakez e claoustre ?

— Eul lein a zoare.

— Gant guin champagn.

— Sco em dourn..... Accord..... Gortos eun tamic, ne vezo ket pell e veli.

Ha cetu va fenn skanv o vont, heb mez, da gahout ar belec ; eur ger a lavar dezan goustadic hag ar belec o sevel doc'htu hag oc'h en em lacaat er gador goëss. Ann offiser iaouanc eus he gostez, a ia da zaoulina en he gichen.

Egile oc'h he velet a lavar : — Ober avoalc'h a rai ar pez en deus lavaret ha me a renco paëa ar c'hlaoustre.

« Hag e skemer eur gador da aseza da c'hortos he gonsort.

« Seis minuten benag a oa ma oa antreet er gador goëss ha ne teue ket c'hoas er meaz.

« Ann hini a oa o c'hortos a gave he amzer hir kenan.

« Erfin, ouspen eur c'hart-heur a oa abaoue ma oa eet ann offiser da gahout ar belec, pa sortias eus ar gador-goëss. Ober a reas sin d'egile ha cetu int ho daou er meaz eus ann Ilis. Ne c'hoarze mui ann den, hag e oa cheinjet evel eun all en he blass. Caër en devoe egile, goulen digantan perag e oa chomet keit all, na petra a oa bet lavaret dezan, ne respontas sort ebet hag ar c'henta digarre a gavas, e tistroas d'he di.

« Daou zevez goude ez ea adarre da Ilis ann Assompsion hag eno goude eur beden hir ec'h antreas adarre er memes cador-coëss e peleac'h ar memes belec a oa deut da aseza.

« Ar veich man e chommas eun hanter-heur vad, ha pa zeuas er meaz e rede ann daëlou eus he zaoulagat..... Laouen a oa evelken ha var he visaij e oa merket anat ar peoc'h eus ar goustians hag ann eürusdet..... Bet en devoa ann absolven eus he bec'hejou.

« Penaus e voa distroet d'ann ilis ? Petra oa bet etre hen hag ar belec daou zevez kentoc'h ?

« Ann offiser iaouanc he unan en deus hel lavaret deomp.

« Ar veich kenta ma oa antreet ebars er gador, d'oc'h he gomsou ar belec en devoa guelet doc'htu ne oa ket deut da goëss evid mad.

« — Oc'h ober goab ac'hanoun, emaoc'h autrou, en devoa lavaret dezhan gant dousder. Ann draze n'e ket dereat rag ne dleer jamæz disprij traou ann autrou Doue nag he vinistret. Hogen ho pardoni a ran, a galoun vad, hag e pedan ann autrou Doue d'hen ober ive. —

« Ann offiser neuze a reas van da c'houlen escus digantan.

« — Nan, nan, eme ar belec, en eur vousc'hoarzin. Eun dra fall hoc'h eus græt, mæs achu eo. Evelken, pa hoc'h deut da va c'haout chomit eun tamic c'hoas da gauseal ganin: me a fell din gouzout piou hoc'h ha pe sort micher hoc'h eus.

« — A galoun vad, autrou, eme ann den iaouanc. Me so soudard.

« — Eur vicher vraô : ha peu sort renc hoc'h eus-hu ?

« — Souletanant, nevez sortiet oun d'eus scol S. Cyr.

« — Ha goudeze, petra a helloc'h-hu beza ?

« — Goude, e vezin Letanant.

« — Ha goude ?

« — Cabiten.

« — Ha goude ?

— Goude ? Commandant ; Letanant-Coronel ; Coronel ; Jeneral ; marteze Letanant-Jeneral.

— Hag etro pe oad e helloc'h-hu cahout ar renc-ze ?

— Ma ven eürus ha ma hellan mont d'ann Afric, ann dra-ze a hello c'hoarvezout ganin etro daou-ugent bloas pe pemp bloas ha daou-ugent.

— Ne zimesfoc'h ket ?

— Eo : dimizi a rin.

— Mad, cetu c'hui jeneral ha dimezet ; ha goude, petra a zeufoc'h-hu da veza ?

— Goude ? goude, n'hellan beza mui nemet Marechal.

— Ma hellit cahout ar renc huel-ze, petra a rafoc'h-hu goude ?

— Goude a vad ne rin netra mui. Discuiza ha beva trankil a rin gant va groeg ha va bugale.

— Ha goude ?

— Penaus, goude ?

Ann offiser iaouanc a gommanse beza nec'het.

— Eh bien ! emezan, goude e varvin.

— Ha goude ? —

Aman e reas eur scrijaden : biscoas n'en devoa sonjet er pez a c'hoarvez goude ar maro, ha ne lavaras ger.

— Penaus, autrou, eme ar c'hoëssour, ne respontit ket ac'hanoun ! Marteze ne ouzoc'h ket ar pez a c'hoarvezo goude. Desket hoc'h eus din petra a c'hoarvezo araug. Me a lavaro deoc'h breman, petra a c'hoarvezo goude.

Goude ho maro, autrou, hoc'h ene a ialo dirag tribunal Jesus-Crist, hag eno e vezo barnet. Ha var betra e vezo barnet hoc'h ene ? Ne vezo ket var hoc'h enoriou, mæs var hoc'h oberou mad pe fall. Mar d'hoc'h bet den vertuzus, m'ho peus miret gant soursi gourc'hemennou Doue ha re he Ilis, mar d'hoc'h bet humbl, pur, chast, madelezus evid ar re all, en eur ger, mar d'hoc'h bet eur c'hristen mad ha guirion, e viot salvet hag o pezo ann eürusdet heb fin euz ar barados.

Er c'hontrol, m'ho peus heuliet ho passionou, m'ho peus dilezet servich ann autrou Doue, ma n'ho peus ket caret ho nessa, m'ho peus græt d'ar re all ar pez ne vijec'h ket bet contant e vije bet græt deoc'h hoc'h unan, en eur ger ma ne d'hoc'h ket bet e guirionez cristen, e viot DAONET : clevit mad, autrou, hag e vec'h Jeneral, hag e vec'h Marechal. Barnet e viot gant ann *Hini* n'en deus aoun rag den, ha gant spount e clevoc'h he setans terrubl. En em denn pell diouzin, den milliget, kea d'ann tan eternel a so bet preparet evid ann droug speret hag he zervicherien.

Breman, n'am eus ken nemet eun dra da lavaret deoc'h.

Cals hoc'h eus va offanset o tont evelse da ober goab ac'hanoun. Ho faut a renc beza punisset ha

mar d'hoc'h den a enor ne refusoc'h ket d'ober ar binijen a verkin aman deoc'h.

Me a fell din, clevit mad, *me a fell din*, e lavarfec'h bemnoz epad eis devez, goude beza sonjet eun neubeut er pez hoc'h eus clevet aman, e lavarfec'h ar c'homsou man : *Mervel a rin, mæs ne ran fors. Goude va maro e vezin barnet mæs ne ran fors. Goude ar varn e vezin daônet ha daônet da viken, mæs ne ran fors.*

Cetu pehini a vezo ho pinijen. Toui a rafoc'h din var ho enor e rafoc'h anezi ? —

Ar paour kæz offiser goassoc'h tizet eget eul louarn paket gant eur iar, ne gredas ket lavaret nan hag e touas var he enor e raje ar pez a c'houlenner digantan.

— It eta, autrou, breman ho pardoni a ran, a galoun vad, hag hen assuri a ran deoc'h, n'hoc'h ancounac'hin ket dirag ann autrou Doue. —

Ann offiser en dévoa dalc'het d'he bromessa ha daou zevez goude e oa deut, mantret he galoun gant ar glac'har, da ober *evid mad* er gador-goëss ar pez en devoa græt ar veich kenta evid ober goab.

Ac'houdevez n'en deus ket ehanet da veva evel eur guir gristen.

Ma ve ni a ve fur, ma sonjefemp peger ber eo ar vuhez-man, buhan avoalc'h e rafemp evel ann offiser iaouanc-ze, hag e teufemp couls cristenien hag hen. A.

KELEIER.

D'ar 26 a viz Kerzu etro 3 heur goude creisteis, Youen Keromnès oajet a eur bloas ha pevar ugent a so bet discaret gant cleur eur voitur o vont a dis gant ann hent. Ann dra-ma so c'hoarvezet er C'hinquis e Landerne.

Ann hini a ioa ebars er voitur, eleac'h chomm a za evid sicour ann hini a oa bet taulet d'ann douar ganthan, a scoas eun taul scourje gant he varc'h d'he lacaat da vont buhanoc'h. Goudeze merc'h vihan Keromnès a ioa eur c'hant metr benag araug he zad coz, o veza clasket herpel outhan, da c'houd he hano, ann aneval-ze a zistagas eun taul scourje ganthi a dreuz he figur ha d'ann daoulamm-ru a dec'has aleze varzu Lesneven.

Mar g'alfe ann den fall-ze beza paket e ve roët he zeleat dezhan, mechans.

Ar paour keas coz a ioa bet ker fall lakeat pa gouezas var ann hent, ma varvas ar memes devez etro deg heur eus ann noz.

D'ar 27 a viz Kerzu, Tribunal Brest en deus condaonet daou zen unan anezho hanvet Oguer da zaou viz prisoun hag egile Grall da eur miz, rag m'ho deus brudet fals keleïer. Oguer en devoa lavaret e oa bet lazet he vreg ha laëret eun tam mad arc'hiant a ioa ganthi ebars e parræs Porspoder, hag egile, e oa bet clasket affer ous eur micherour o vont d'eus Brest da Gerber, e oa bet torret he c'har dezhan ha laëret 40 lur a zivarnhan. Condaonet int rag ar c'heleïer-ze lakeat gantho da redec ho devoa spountet cals tud, heb ræsoun.

Eur micherour en devoa lavaret e rencje cahout buhez impalaër ann Autriche. He lakeat ho deus er prisoun mæs hen breman a lavar, evid he zigare e ioa mezo pa en deus lavaret ar c'homsou-ze.

Conseillerien ann ti-kear e Lambezellec ho deus votet (19 var 21) 15,000 lur evid prena eun ti e Kerinou da ober scol d'ar vugale.

Æs eo compren perag e vezo savet ann ti-scol nevez-ze. Ar Freret ho deus goulennet ober scol e Kerinou, hag eleac'h rei conje dezho da zigorri ho scol da benn eur miz goude m'ho devoa disclæriet d'ar mear ar pez ho devoa c'hoant d'ober, ar Prefet en deus cavet ann tu da zerc'hel anezho eun tamic pelloc'h, da rei, mechans, da vear Lambezellec, amzer avoalc'h evid prena eun ti e Kerinou ha lacaat eur mestr-scol den ar bed ebars. En dail e sonj dezhan, ec'h hello dre ann hent-ze miret oc'h ar Freret da gahout scolaërien avoalc'h. Guelet mad a rafimp abars neubeut ac'han. M'eus aoun ne ialo ket cals scolaerien da di-scol ar mear pa zigorro ar Freret ho hini.

Da c'hortos, Lambezellegis a renco paëa 15,000 lur pe vuioc'h dre volontez Radicalet Conseil ann ti-kear.

Ma carfe ive, Electourien Lambezellec beza bet muioc'h var evez, ne vijé ket bet c'hoarvezet kement-se gantho. D'ann eil gueich ma oant bet o voti ho devoa allet henvel ar re a blije dezho. Ma carjent beza en em glevet da genta ne vije ket bet er barræs kement a freuz hag a zispac'h.

Evelato, ann dra-man a renco achui mare benag, ann amzer, o tremen bemdez, e teuio adarre mare ann electionou evid conseil ann ti-kear hag en devez-ze ar bobl gristen e Lambezellec a choaso cristenien evid ren ho afferiou: ma n'her grafent ket, ne alfent mui en em glemm d'eus ar pez a c'hoarvesfe gantho. Eur veich ec'h heller beza tizet: diou veich a ve re.

Gazetennou Paris a lavar, ha n'omp ket souezet, ho deus Senatourien ar Finistère douget clemm dirag Presidant ar Senat abalamour da brezegen Dumarest hoc'h eus bet lod anezhi er gazeten diveza.

Ann Autrou d'Audiffret-Pasquier so æt d'he dro da gahout de Marcère hag heman, caër en do, a renco discuez dezhan en deus bet tort. Panefese e ve red lavaret e vent oll a-unan, ar ministr hag he Brefedet.

Marteze avoalch. Mæs eun dra oa sur, a bell so, ha mar peus sonj mad, am beus he verket deoc'h aman. Anat a oa ne vije ket bet roët he chenchamant dezhan abars ar 5 a viz Kenver.

Conseillerien ann ti-kear e Paris ho deus votet evid ma ve tennet oll scoliou kear digant ar Freret hag ar Seurezet. Ar Prefet en deus lavaret ne raje ket, ha setu breman e vez casset bemdez eur fors liziri da Brefet ar Seine da c'houlen digantha ma vezo atau kendalc'het ar Freret hag ar Seurezet er scoliou en despet da gement a lavaro conseillerien ann ti-kear. Ar-re-man, droug ennho, a c'houlenn breman e ve torret ar Prefet.

Setu aman eun dra hag a rai vad da gals a dud hen anaout. Lod a so a garfe stanca ho ginou d'ar veleien ha miret outho da lavaret netra a gement a zisplijfe dezho. Ar vesvierien ne fell ket dezho e ve tamallet ar vesventi : Ann dud cassaüs hag orgouillus e ve græt brezel d'ar gassoni ha d'ann orgouil.

Ma ve prezeget a enep ar pec'het vil ha mezus ar re so ar muia douget d'ar pec'het-ze a lavaro : e tlefe beza difennet ous ar veleien coms var benn ar sort traou-ze ! goest e vent da zeski ann droug d'ar re n'hen anavezont ket. Erfin mar fell d'ar veleïen discuez d'ann dud fidel penaus ec'h hellint beva æssoc'h er bed-man oc'h ober mad ho afferiou hag oc'h heulia mad ho relijion, ar re ho devezo drebon en em grafo ha mar teuont da goll ar barti a lavaro ne dlefe ket ar veleïen prezec var benn ar bolitic, evid beleïen ar parræziou kelenn ho farræsionis var kement oll a sell eun tam benag ous ar relijion hag ous ene ann den, hag a dennfe assambles eun tam benag d'ar politic.

Setu petra oa c'hoarvezet evid eur barræz d'eus departamant ar Vendée eleac'h ma oa bet torret gant conseil ar Prefectur electionou ann ti-kear var digarre m'en devoa ann autrou persoun lavaret er gador peu sort conseillerien a oa red da henvel.

Hiviziken eta e vezo anavezet mad, ha ne hello den hen disnac'h, penaus ar Relijion he deus guir da rei d'ann dud fidel da anaout petra a blij dezhi ar muia er seurt afferiou-ze a sell kement outhi, hag eun *dever* eo evid ar veleïen disclæria d'ar bobl pehini eo santimant ann Ilis var ar poënt-ze.

Setu aman eta ar setans douget gant ar C'honseil Bras.

Ar C'honseil Bras, etc ;

Oc'h evessaat, etc....

Oc'h evessaat, penaus a enep ar guir eo m'en deus Conseil ar Prefectur torret ann elecsionou-ze, o lavaret en devoa persoun Beauvoir diou veich en he Ilis barræs aliet ann electourien da voti evid eul listen a ziscueze anat dezho pehini a ioa ann hini a blije ar muia dezhan, hag o lavaret ive penaus dre gement-se en devoa pouezet kement var ann electourien ne gredent mui voti hervez ho bolontez ;

Rag, e guirionez, ann autrou Moquet, persoun Beauvoir, n'en deus ket lavaret er gador peu sort listen a oa ar guella ganthan d'eus ann diou a vije kinniget d'ann electourien. *N'en deus græt ken, nemet alia he barræssionis, heb henvel den a gostez, da voti evid tud ne vent ket a enep ar Relijion hag ar scoliou eus ar barræs renet gant Relijiuset. O prezec en dait-ze, ann autrou Moquet n'en d'eus lavaret netra re, hag he gomsou n'ho deus ket miret ous an electourien da voti gant ar brassa liberte*

Kense ar C'honseil-Bras a lavar :

Ar setans so bet douget gant Conseil prefectur ar Vendée d'ar 23 a viz kenver 1878, hag a so bet digasset deomp a so torret.

Moncasi, ann hini en devoa clasket laza ar Roue Spagn a so bet lakeat d'ar maro derguener, 3 eus ar mis-man.

A

Marvaillou goude Gousperou.

IAN HE VAM, AN HERMIT, LAURANS, LOUIS VIAN.

An Hermit. — Ia ak e zachont a fors da Argenteuil ; 40,000 e c'hallient beza en em vodet enho.

Goude affer Chatillon, Paris a zeblante couezet en disesper ; mæz goude coumbat Villejuif e voar joaüsseat. Sperejou int ker variant ak ar mor.

Louis vian. — Me am beus sonch mad, doc'h ar mintin eo a zachomp da Villejuif a dar Hautbruyer, ne gavchomp ket an inimiet enho ; mes a veac'h avad edomp antreet, e tistroaz ar c'hokinetse, en esper hor surpren. Ar jeu a badas petec deg heur ma zachont kuid a neves, mæs evid mad an dro ma.

Laurans. — N'ho peus ket a zonch ive d'oc'h eur groas a safchomp var dachen ar goumbat ?

Louis vihan. — Oh beus ; var bez eur c'hanolier 20 vloas eo oa. Ar c'heas a ioa dibennet neat gant eur voulet canol.

An Hermit. — N'ho peus ket a sonch ive, goazet, d'oc'h menec'h guen a ioa o tastum ar re c'houliet var dachen Chatillon a tachen Villejuif ?

Laurans. — Religiuset d'oc'h urs Sant Dominik eo a livirit. Te diana a dle caout sonch, Louis vian, rak gatho eo out bet savet pa voes tizet gant eur voulet.

Louis vian. — Ia, ia, a mil bennos dezo.

An Hermit. — Ar radicalet o deus hi laket d'ar maro pa voa echu ar brezel a enep ar Prussianet. Tostik da zor an Itali eo e reas ar re rus ho zorfet. An tad Captier, ho zuperiol a lavaras dezho, pa loskcher an tennou varn'ho : « Evit an autrou Doue leun a drugares, gounzanvomp ar maro. »

Louis vian. — Ennes a voa ken tener he galoun ma venne coueza pa vele ar goad o tirull d'oc'h hor blessou. Mes avad plijout a rea dezan dont d'hor c'honsoli, a da velet ak eun dra benag a vankche deomp.

An Hermit. — An tad Bouras e peus anavezet ive. Enhes a lavaret anezan : An divaloa bisach ak ar gouella caloun zo bet great gant Doue. Ar merzer-ze am c'hovesseas me pa voan couezet clan, a ma voan digemeret a loget gantho en ho scolach en Arcueil. Mez an dra-ma a en em gavas

cals divezatoc'h, e mis Guenver. Kountomp brema deis dre zeis. Marvad o peus gouelet enho ive eun tad doc'h coumpagnunez Jesus, ak a anvet an tad de Benjy ?

Louis vian. — Ak em beus en deün. Doc'h e glevan enhez a zo bet fusullet ive, a gouskoude pebes aumônier ! pebes kaloun den.

Ian he Vam. — Mad, tud keis, a ne ve nemet ar pez a glevan ac'hanoc'h o kounta, e lavaran, ak en dra sclear eo, e rank beza eur barados ak en ifern.

An Hermit. — Epad ar revolution vras, eur belek treignet dirak tribunal ar gonvention a oe goulennet diganta gant unan d'oc'h ar barnerien-bourreo a gemere an ano a juj, ak a rea lezennou erves ho c'hrisderi : lavaret a rer e credes e zeus eun ifern ! » — Ma n'em biche ket hen c'hredet betek hen, evit en ober a rankan d'oc'h ho kouelet c'hui » ; a respountas ar belek. C'hui, Ian, o peus skiant da goumpren evel ar belec-se.

Louis vian. — Gant ambulans *la Presse* edo an tad de Benjy kement a ma meus sonch ; ak an Dominicanet d'oc'h scolach Albert-le-Grand, en Arcueil, ru Madam, a deue d'hon dastum dindan eur c'hasarc'h bouliji, gant chirurgianet an eisvet ambulans.

Ian he Vam. — Lamomp er 24 deus mis Guengolo.

An Hermit. — Kelou a deu ema Carre-Kerizouet o lakat pevarzek departamant d'oc'h costes ar c'hus eol da brepar en hem zifen. Carre-Kerizouet a zo eur breizad.

Ian he Vam. — Ar vretounet a lavaran deoc'h eo ato ar vistri.

An Hermit. — Ar general Trochu a ordren dar c'hard national ober nebeutoc'h a vrabanseres, nebeutoc'h a brocession dirak imachou Strasbourg ak Metz var blacen an C'honcord ; rak ne ket an amzer da ober kemense a ardou ; dar goumbat eo mont ak he zeo.

Ian he Vam. — Kemense a ziskoues e ze ar general Trochu eur guir breizat, pa ne gar ket ar bouffouneres.

An Hermit. — En deis se e voa diskuillet paperiou secret sanset an famil imperial. Paris a en em dolas d'ho len gant kement a ast ak a imor ma na zonje muhi edo Bismark a Molk o sellet outho egis daou gas dirak eur gaouejat labouset.

Ian he Vam. — Allo : buan a lam er 25.

Louis Vian. — Eur zulves oa. Me glevas lavaret e ioa cavet eun eienen zour e kever Pales an Institut.

Laurans. — Salo e vije bet eus zoursen vin deus ann hini cos.

An Hermit. — Pa vez eur gear seziet, eo gouelloc'h beza sur a zour eget na de er beza a vin. Ouspen ze, Laurans, opinion fall a roes a c'hanout o veza ato o cozeal divar ben ar guin, Sonch te penaos Hesiod, eur goal rimeur a veve kant a tri mil bloas goude ma oa crouet ar bedma a scrive : *Megiston men udor*, gregach eo a zinifi neus ket par dan dour.

Laurans. — Ni etrezomp martolodet on eus chenchet an traouze.

Louis Vian. — Clevet em boa c'hoas er zulvez se, penaos en doa decidet ar c'houarnamant e vije avisiken lazet kesek, a gouerzet a bastellou er c'higeres.

An Hermit. — Var dro ar mare ze ive e teuas dam c'hlask an otrou de saint Priest, cabiten her 4re bataillon deus an Finistere. Daou skouet a lakas em dorn evit paëa ar gariolen da vont da velet ar vretounet a ioa en Arcueil, dastumeit, enho gant religiuset sant Dominik. An otrou ze a zo d'oc'h Plouian. Ouspen anter kant vloas oa, tost de driugent, a gouscoude oa vifoc'h eget an darn vuia ac'hanoump.

Louis Vian. — Boneur ha maleur en deus bet. Eun derves, doc'h an nos e couezas en eur vengleus a stok he gorf ; eun des all edo oc'h ober an neus da rei he droat d'oc'h traon kein fanch ar Peul evit en lakeat de valeplean ak en ent mad, pa zistroas outha cren fanch ar Peul, a gat eur blanken, en doa laëret dober tan, e reas *croizez baïounett*, ak gar ar c'habiten a skoas er plan-ken. An otrou keas a voue kignet kil he c'har, a red deza mont dan ambulans a ioa e Pales ministr a brezel, eur c'hamarad cos deza. Mœs he Lay en doa bet chans avad, rak eun ent bras en doa da dreuzi en he ledander, dan ampoënt ma c'holoe ar Prussianet anheza a vouliji ; ar c'habiten cos, eur mestr chasseour, a finnoc'h eget all lern, a en em lakas e gis er voul, daou bleget ak, a en em zilas er c'hostez all dan ent : n'en doe bet na bless nak aoun. Ar groas a enor avad en deus bet, a dre virit.

Ian he Vam. — Eur guir breizat, pa roe e arc'hant, e ispirians, he skouer vad, trankilite he gosni, he vuez evit ar vro. Kenta banne a efin a vo de iec'het.

An Hermit. — A veac'h e ioa ano a vretounet blesset pe glan em ambulansou, ma teuas ive dam c'hlask en eur gariolen an otrou de Plœuc da vont da velet hor c'henvrois. Doc'h Kemper pe a dost e rank beza. An den mad-se epad ar vrezel a gemere sourci nos deis deus ar vretounet. Dre ne c'helle ket paka partout e c'hivantas ober eur regimant otronez ak itronezet evit he jicour da gaout on tud clan en ambulansou pe en ties. Klask a lakas ober ive dre gear da zineicha ar veleien a vouie ar brezounek, ak e rannas Paris etrezo. Labouret mad en deus evit savetei an eneou a enep an diaoulou evel divezatoc'h da zavetei tensor bank ar Frans eus a bini e voa eil gouharneur, a eneb ar botret rus goazet ar Petrol.

J. M. C.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 3). DISSADORN 18 A GENVER 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 18 a viz Kenver 1879.

Dre urs ar C'houarnamant, ann 2 a viz c'huevrer a so choaset evid henvel Deputeet nevez e plas ar re so bet torret ho election gant ar Gambr. Potret ar Morbihan, ho deus discuezet, dre ar voterez evid ar Senat, e felle dezho cahout cristenien evid derc'hel ho flass, a vouio c'hoas en taulman henvel ann autrou cont Albert de Mun. Guir eo, breman e vezo guelet o redec var ar meas a beb seurt tud, a glasco dre spount, dre c'hourdrous pe dre drucherez miret outho da voti evithan, o lavaret e vezo torret adarre he election. Marteze avoalc'h ! Hag e ve, da vihana, pa c'hoarvezo droug gant ar vro, rag digoueout a rai heb dale, mar kendalc'h ann traou da vont en daill ma 'z eont breman, en devez-ze, ec'h helloc'h lavaret n'e ket c'hui ho pezo tennet varnhoc'h ann oll maleuriou-ze.

Arabad eo deoc'h falgaloni ; ann hini ne iafe ket da voti, ann hini ne rofe ket he vouez da eun den prest da zifen, atau hag e peb leac'h, ar relijion gristen hag ann Ilis, a renkefe respount dirag Doue. Couls pec'het a ra ann hini a ra ann droug, evel ann hini a lez hen ober. Ar brezel a so hirio etre ann Ilis hag ar Revolusion ; ha m'ho peus lennet mad ar pez so bet moullet ebars er gazeten divarbenn houman, e tleit gouzout penaus tad ar Revolusion eo ann droug-speret, hor goassa enebour, ann hini en deus clasket, hag en deus græt soken ann hini eo, miret ous hor c'herent kenta chomm e gras ann autrou Doue ; en deus abaoue kendalc'het oc'h æssaat distaga caloun ann den d'eus carantez he Zoue ; en deus staget Jesus ous ar groas, en deus abaoue ar bloaveziou kenta eus ann Ilis, clasket, atau hag e peb fæsoun mouga ar Relijion gatolic, hag a gendalc'ho bete fin ar bed o clasc he beuzi e goad he bugale d'ann devez ma zeufo ann Antecrist d'ober he zistruj. Henez eo so bet falvezet ganthan tenna Doue d'eus ar Barados ha kemer he blas ; henez eo a so breman o clasc beza adoret gant ann dud egis ma oa e meur a blas ha couls lavaret, e peb leac'h abars donedigez Jezuz-Crist.

Eun devez, pa oa hor Zalver beniget var ann douar, ann droug speret o clasc gouzout ha ne alje ket lacaat anezhan da goueza en eur pec'het bras benag, a ziscuezas da Jezus oll pinvidigeziou ar bed, o lavaret : kement-se oll a vezo dide ma couezes d'ann daoulin dirazoun oc'h va adori ; mæs Jezuz, heb discuez dezhan e oa e guirionez Doue ha mestr var oll traou ann douar, Jezuz a respountas : en em denn pell diouzin Satan, rag scrivet eo : ne renc ann den adori nemet Doue, ha servicha nemet dezhan.

Ped gueich abaoue n'eo ket bet Satan o tenti evelse ar re vras eus ann douar, o kinig dezho danvez, enoriou, plijadurezou evid beza adoret gantho, hag ar re-man ho deus lavaret : accord : roït deomp ann oll traou-ze ha ni a vezo deoc'h er bed-man hag er bed all. Ha neuze, a c'houdevez, ec'h heuliont aliou ann droug-speret, hag e reont d'ann Ilis eur brezel a so seul voassoc'h, ma labouront muioc'h dre zindan.

En eun tiegez, n'eus nemet eur mestr : ann tad. En eur vro, ne dlefe beza nemet eur mestr o ren ac'hanomp, e hano Doue hag hervez Doue ; ebars er bed n'eus ken nemet eur mestr : Doue.

Hogen, evel ma hell aveichou en eun tiegez, ar vugale sevel a enep ho zad ; en eur vro, ar sujidi sevel a enep ann hini en deus guir da gommandi dezho ; ebars er bed ive, lod eus ann dud o suja d'ann droug-speret, a garfe chasseal Doue d'eus he dra hag aliæs e sonj dezho ec'h hellint cass ho froudennou da vir, rag ma lez ann Autrou Doue eun tamic liberte gantho. Mæs ne gollint netra evid-se. Dond a rai heur ann Oll-Galloudec, hag e renkint paëa a dra-sur, er bed-man pe er bed all.

Kense, n'eus fors petra a lavaro ann dud fall deoc'h, n'eus ken na ne hell beza ken var ann douar nemet daou rumm tud : servicherien ann Autrou Doue ha servicherien ann droug-speret. Ann oll cristenien mad, ar re a gar Doue hag he Ilis dreist peb tra, ar re-ze ec'h hellit mont d'ho heul : biken ne gassint ac'hanoc'h da goll na memes evid traou ann douar, rag, abars hoc'h alia

da ober eun dra benag, ho devezo atau evesseat mad ha talvoudus eo evid gloar Doue ar pez a lavaront deoc'h d'ober : hag, heb mar ebet, ann Autrou Doue a scuillo atau he vennos, memes er bed-man, var gement hini a glasco he c'hloar da genta hag araug peb tra. Hen he unan en deus hel lavaret deomp.

Evid ar re all, avad, a glasco ho touelli deoc'h, o lavaret deoc'h (a c'hinou, na petra 'ta) n'int ket enebourien ar Relijion (evid ar re all, da vihana, rag evid ar pez a sell outho n'eus ket cals labour o scuba ann ilisou var ho lerc'h) ; lavaret dezho : Te ! n'out ket enebour d'ar Relijion ! Alo 'ta ! Da anaout a ran mad tre. Te eo ann hini a brezege dre c'hinou ar serpant er barados eus ann douar : mar d'oud cristen, e peleac'h ema da oberou cristen ? Guelet mad a ran da ziscouarn bleiz dindan ar c'hroc'hen danvad ac'h eus guisket. Ma vijes bet evid Doue, n'am bije ket da velet etoues ar re a ra brezel dezhan, te vije æt kentoc'h a du gant he vignonet. Nan ! nan ! ne ri ket din fiziout d'as comzou. Va mestr Jezuz eo en deus hel lavaret a bell so : *Ann hïni n'ema ket a du ganin a so a enep din.* Kense en em den divar va zro : me so cristen, hag e fell din chomm cristen ha rei va mouez da eur c'hristen.

Setu eno, lennerien, petra a helloc'h da respont d'ar re-ze oll a lavaro,heb beza cristenien ho unan, n'int ket enebourien ar Relijion. Ne vezo ket diæs a hent all deoc'h ho anaout memes dre ho c'homsou.

Ann hini a lavaro deoc'h : Mad a rit chilou ho peleïen pa lavaront deoc'h en Ilisou petra so mad ha petra so fall evid ar pez a sell ous hoc'h ene, petra benag e vent re stris aveichou, mæs en daill all, ne ouzont ket petra lavaront, n'int ket gouiziec avoalc'h, prezec a reont d'eus traou n'ho deus ket desket, ha guelloc'h e ve dezo te vel, rag coll ar Relijion a reont, o prezec en daill-ze.

Me garfe goud e peleac'h eo bet o tiski, ar pez brassa d'eus ar re a lavar ar sort traou-ze ! Penaus e vouifent petra so mad,na petra so fall evid ar Relijion pa n'ho deus morse hanter-gouezet ho Relijion ! M'ho deus hallet ober eur pasc benag, ped so anezho ho deffe morse clasket abaoue studia skiant ar sænt,o studia ho c'hatekis pe o chilou prezegennou ho beleïen ? Neubeut eo ar re ho deffe hen great ; ha neuze ! heb anaout ar relijion e carfent diski ar veleïen var ar pez ho deus d'ober ! Ma n'e ket eun druez ! Nan ! nan ! ma lavar ho peleien ema ar relijion var var, credit d'ho c'homsou ha ne rit morse netra a gement a livirint deoc'h eo fall hen ober.

Ho peleïen n'int ket goueziec ! Piou a lavar kement-se ?

Tud hag a ve spountet ma renkefent diski ann hanter d'eus ar pez a renc eur belec da c'houzout evid ober vad d'he vreudeur.

Marteze n'ho peus ket taulet evez mad ous eun dra a c'hoarvez gouscoude en oll parræziou.

Pa deu eur Republican benag d'ober he dro en ho touez, e renc da genta, abars lavaret deoc'h penn da benn oll kement a blij dezhan, sellet piz da velet ha ne ve ket unan benag o chilou ar pez a lavaro evid cass he gomsou d'ar veleien : Mar g'hall cridi e ve er gompagnunez unan benag goest d'hen ober ne rai nemet balbousat, mæs, discuez deoc'h strad ar sac'h, ann dra-ze ne rai ket.

Perag ? rag ma voar he unan n'eo nemet gaou ar pez oll a lavar deoc'h, hag en deus aoun, ma clevfe ar veleïen petra en deus lavaret, ne alfent discuez anat deoc'h ne deo tam ebet mignoun d'ar virionez, pe guir e ve atau control dezhi, kement a lavar.

Ouspen, m'ho deffe ar seurt tud-ze c'hoant deski mad ar bobl hag he hencha, ma vent ker mignon d'ar Relijion evel ma lavaront : perag pa zeuont evelse da gass d'ann dud ho c'helennadurez, perag ne lavarfent ket d'ar veleïen dont da chilou ar pez a lavaront evid discuez ne glascont nemet ar mad e peb tra ? Perag ? rag ma ouzont avoalc'h ne ve ket diæs d'ar belec stanca dezho ho ginou.

Me suppos, (ar pez ne c'hoarvezo ket buhan rag ma teu eun fall benag aveichou d'ober trous en Ilisou, ne ve ket guelet ar veleien o vont d'al leac'h ma zalc'h ar re-ze ho scol), me suppos eta e ve unan benag eus ar rederien-bro-ze o displega he historiou dirazhoc'h en eun tu benag : seul hardissoc'h eo da brezec a dreus hag a hed, ma voar ervad ne gredo hini ebet d'eus ar re so eno oc'h he chilou, digorri he vec evid respont anezhan : hogen cetu eur belec o vont a biou, clevet en deus unan benag o causeal,guelet a ra cals tud etal ann or hag hen ker buhan en ti, evid gouzout peu sort c'hoari so gantho. Hogen a veac'h ma'vo antreet ; ann hini a save ken huel he vouez a gommanso balbousat, hag a droc'ho ber d'he brezegen, na ne vezo ken caus nemet rag m'en deus guelet soutanen ar belec. Kense anat eo deoc'h gouzout ervad, ma ne vent ket enebourien ar Relijion ne c'hoarvefe ket kement-se gantho.

C'hui electourien Pondivi a so cristenien calonec ar pez brassa ac'hanoc'h ! a viscoas hoc'h eus gouezet disprij servicherien Satan hag ober goab anezho. Kendalc'het eta d'ho Feiz : kendalc'hit oc'h en em ziscuez cristenien dre hoc'h oberou,ha roit oll ho mouez d'ann Autrou Cont Albert de Mun. A.

Setu aman peu sort respect ho deus ar Republicanet evid liberte ar re all.

D'eus Guenet e scriver d'ar gazeten l'*Union* :

Listen ar Roïalistet he deus gounezet cals var

listen ar Republicanet, petra benag m'ho devoa ar re-man lavaret e oant evid ar Relijion, ar peoc'h hag ann urs vad, kement d'ann neubeuta evel ar Roïalistet. A hent all d'oc'h ma lavare ann *deleguet* ne ve den goest da gonta pegement so bet clasket poueza varnezho da lacaat anezho da gana a du gant ar Republicanet.

Gazeten ar Radicalet hag ar Prefectur assambles, casset dezho, en despet dezho, a lavare ar goassa gevier, o c'hourdrous ar brezel er vro ha gant ann estren, ma iafent da voti evid ar Roïalistet. Gazetennou ar re-man so bet græt dezho goassa ma oa possubl, ha Saisset-Schneider en deus discuezet e peb fæsoun e oa eur guir Prefet republican.

Pa eo bet disclæriet a vouez huel a oa bet ann treac'h gant listen ar Roïalistet, Ar Radicalet, bodet da c'hortos var blassen ar Prefectur, ho deus chouhet gant arrach : *en traôn meariou ar Morbihan ! Beva ar Republic !*

Ar Meariou-ze hag ann deleguet all d'eus ar parræziou var ar meas, a so bet lavaret dezho a beb seurt sottoniou ha viltansou gant ar re ho deus desket ar politic er c'hafeou hag en hostaliriou Guenet. Int a zalc'ho sonj breman eus ann injuriou-ze, hag eur ræsoun a vuioc'h a vezo evitho, rei kendale ho moueziou d'ann autrou Albert de Mun.

— Setu penaus a ia ann traou, lennerien ; ma vije bet ann treac'h gant listen ar Republicanet eo gant joa ho dije ar re-man chouhet, *Beva ar Republic !* eleac'h hen ober gant arrach, mes atau e vije bet græt goab ous ar Gonservatourien, ha marteze neuze e vije græt goassoc'h. Mæs guelit pegement e caront ho liberte ho unan ha pegen neubeut liberte ar re all. Ma ne d'hoc'h ket a du gantho n'eus ken nemet ar maro evidoc'h : *en traon*..... ha ma iet a du gantho, keit ha m'ho devezo ezomm ac'hanoc'h, c'hui a vezo, *va mignon;* eur veich ma vezint dre ho sicour savet d'al leac'h m'ho devoa c'hoant, ne sellint mui ouzoc h. Petra glaskit ?.... C'hui peus votet evidoun ?..... Petra ra-ze dime ?..... N'am boa ket ezomm ac'hanoc'h..... Travoalc'h a voueziou am eus bet heb ho hini. Me ne vancan netra deoc'h....

Gant ped ac'hanoc'h ne de ket bet c'hoarvezet aa pez a vercan aman ; ha gant ped c'hoas ne c'hoarvezo ket adarre en despet da gement a so bet lavaret deoc'h ? A.

Ann Autrou de Rhorthays, bet Prefet ar Morbihan, a scriv d'ar gazeten *le Petit Breton* al lizer a so aman varlerc'h, divarbenn ma eo bet galvet da vont dirag ar Justis, gant daou d'eus Electourien ar Morbihan, a damall dezhan beza bet prisoniet dre he urs, heb guir, na ræsoun ebet.

« Me so galvet dirag ar Justis gant daou electour d'eus parræz Belz a damall din beza roet urs d'ho frisonia heb guir, na ræsoun ebet, d'ar 14 a viz Here 1877. da lavaret eo, 14 miz so breman, hag ho deus lakeat dervez din da vont dirag ann dribunal d'ar 4 a viz Kenver, derc'hent ann electionou evid ar Senat.

« Varbenn ann dra-ze e alfen lavaret meur a dra mæs ne lavarfen netra dianavezet gant ar re ho deus ho insitet da c'hervel ac'hanoun dirag ann dribunal.

« A hent all, o rei urs d'ann Archerien prisonia daou zen, a oa bet casset kelou din divar ho fouez, gant mear ho farræs, e oant oc'h hâda gevier etoues ann electourien all (lavaret a reant e oa en em unanet ar Pruss hag ann Itali a enep ar Frans, hag e vijent deut d'ober brezel deomp ma vije bet hanvet ann Deputeet a blije ar muia d'ar c'houarnamant). O rei ann urz-ze, am beus græt hervez ar galloud a oa etre va daouarn hag ar pez a oa bet gourc'hemennet din gant ar c'houarnamant he unan ; am beus græt eun dra na hell ket beza barnet gant ann dribunal dirag pehini oun galvet da vont. »

— Ha c'hoas ar Radicalet a lavaro ne reont netra evid poueza var ann electionou ! Anat eo e oa unan benag o poulsa ann daou zen-ze, panefese n'ho dije ket gortoset 14 miz abars dougen clemm, na galvet ann autrou de Rhortays dirag ann dribunal derc'hent ann electionou. Fallout a rea dezho m'ervad, ober aoun d'ann electourien ; neuze ho deus collet ho foañ, rag Potret ar Morbihan a so guir vretonet, calet ho fenn, tomm ho c'haloun ha ne spountont ket evid kenneubeut a dra : hen discuezet ho deus mad-tre.

A.

1879

Scriva a rer d'eus Versailles d'ar gazeten l'*Océan* d'ann 3 a viz Kenver.

Ar bloas 1879 o tigorri, a ziscuez deomp ar radicalet o kemer evitho hag ho mignonet kement plass paët a so. E 1878 ho devoa kemeret ar scoliou a beb seurt, hag er bloas-man, eo ous ar varnerien e vezo clasket affer.

Ar Freret hag ar Seurezet a so bet tennet ar scoliou digantho, n'e ket travoalc'h c'hoas ; abars pell e vezint lakeat er meas eus ann hospitaliou, ha kense heb dale ne vezo mui etre daouarn ar Relijiuset hini ebet eus ann tiez-ze eleac'h ma reant kement a vad hag eleac'h ma recevent evid ho foan, peadra da viret outho da vont en noas ha da vervel gant ann naoun, mæs netra ken.

Goudeze, e teuio al lezennou evid difenn ous ar Gatoliket da gahout scoliou dezho ho unan, evid stanca ginou ar veleïen, evid contraign ann abadet iaouanc da vont oll da soudard, evid difenn d'ar

veleïen rei da anaout d'ann dud fidel liziri hon tad santel ar Pab, abars beza bet aotre ar c'houarnamant, evid tenna ho liberte digant ar veleïen hag evid miret outho da gahout gazetennou catolic.

Cetu eno petra a zigass deomp evid hor c'halanna ar bloas nevez 1879. Republicanet ha radicalet a vousc'hoarz o sellet ouzomp evel ma ra ar bleiz o sellet ous ann danvad. Netra breman na hello miret outho d'ober ho c'hoant. Ar pez a ra deomp scrija eo rag ma reant ar memes tra, eun neubeut araug laza arc'hescob Paris hag ar re all. N'eus ket tre 8 bloas abaoue, ha gouscoude neubeut eo ar re ho deus sonj c'hoas eus ann torfet-ze.

Arabad e ve d'ar Republicanet credi n'ho devezo ket ho lod ive digant ar Radicalet ! Oh ! nan evid ar re-ze, evel evidomp-ni, ne vezo ket gouel bemdez. Al *Letern*, gazeten radical a lavar d'ar radicalet goassa :

« Arabad eo deoc'h cahout melconi ! Eveldomp « ha kement ha ni d'ann neubeuta, hoc'h eus « c'hoant cahout hoc'h eginad : hag evel m'hon « deus allet dond a benn d'eus ann autrou Lecour, « evel ma teuimp abenn d'eus ann autrou Ansart, « marteze d'eus ann autrou Gigot, c'hui ive, gant « pasiantet, skiant vad ha courach, ec'h helloc'h « cahout, en despet d'ann autrou Dufaure, kement « tra so bet promettet kelliæs gueich deoc'h. *D'ar « 14 a viz Kenver, ann houarn a vezo tomm, « ha deomp-ni e vezo he lacaat var ann anne « da skei varnhan.* »

A dra sur, e ve leac'h da c'hoarzin oc'h ho c'hlevet hag ho guelet evelse etrezho, ma na dlefemp ket, ni conservatourien, beza ann houarn tomm-ze a vezo heb dale etre ar morzol hag ann anne. . . . . .

Eun neubeut gazetennou ho deus lavaret e tlie beza roët heb dale he zeleat d'ann autrou Dumarest, prefet ar Finistère. Ann autrou d'Audiffret-Pasquier hervez al lavaraou-ze en devoa bet ann assurans-ze digant de Marcère ! Ia da ! ma carfec'h cridi. Hirio e lavarer dre aman (e Versailles) penaus ar prefet a zisnac'h beza lavaret ar seurt comsou hag e vezo græt eun enclasc. Hounez eo a vezo peadra da ebata ennhi, rag me chans, ec'h hellimp cahout n'e ket hebken lod d'eus prezegen Dumarest, mæs ar brezegen hed-a-hed. Peus nemet compren,ouspen 300 test a ioa ha me chans peb unan en devezo dalc'het sonj eus ar pez brassa eus ar brezegen-ze ! Leac'h a vo da c'hoarzin ma vemp goest d'hen ober.

— Ann dra-man, lennerien, a ziscuez anat avoalc'h deomp, hon devezo ar bonheur da gahout Dumarest da Brefet evid eur tachat c'hoas.

N'eus ket pell, o parlant deoc'h er gazeten, d'eus lavaraou ar gazetennou all divarbenn kement-se, e verken, penaus ec'h hellen assuri deoc'h, ne vije ket bet tennet Dumarest diganeomp abars ann electionou d'ar 5 a viz Kenver, gant aoun da spounta ar Brefedet all, ha da viret outho da vont ken anat a du gant ar Radicalet, na memes goude, ma c'hoarvesfe gant ar radicalet cahout ann tu gounit en devez-ze.

Hogen græt eo ann taul : ar Radicalet ho deus 60 mouez muioc'h er Senat,ha breman, m'ervad, ne ket rebeichou, mæs meuleudiou en deus Dumarest da gahout ha marteze e vezo cavet en droman evithan ar..... pez a ioa bet dianket eun neubeut miziou so dija ! A.

Setu aman eur penad-scrid teunet eus ar gazeten *Le Temps* (Ar gazeten-ze a so protestant hag a du gant ar Republic).

« Lacaat ann urs hag al liberte da rèn e peb leac'h, setu petra ho deus atau clasket ann oll gouarnamanchou,hag oll couls ann eil evel heben, ho deus promettet renta ar Frans eürus ha galloudus : oll ho deus lavaret peb hini anezho o coms anezhi he unan, e oa guelloc'h goest eget ar re all da lacaat ar bobl da veva æssoc'h ha furoc'h : oll erfin ho deus sonjet padout da viken.

« Hini ebet eus ar c'huec'h gouarnamant ho deus en em heuliet ann eil heben adalec ann 22 a viz guengolo 1792,n'he deus allet miret he fromessaou' n'he deus allet padout, ha gouscoude ez eus bet a beb seurt. Diou veich ar Roue, diou veich eun Impalaër, diou veich ar Republic.

« Ann diou veich m'hon deus bet eur Roue,ar Revolution eo he deus ho discaret. Ann daou Impalaër ho deus renket mont cuit goude beza tennet varnomp a beb seurt maleuriou bete guelet ann enebourien mestr eus eul loden vras eus ar vro, bete rencout rei dezho eun tam eus ar vro hag ar pez brassa eus hon danvez abars cahout ar peoc'h. Ar *Rappel* a lavar n'ho deus ket ann diou Republic en em lazet ho unan, mæs muntret int bet gant ann Napoleonet.

« Muntret ! ma kirit ! mæs ar *Rappel* a renco lavaret eveldomp e oa ar vro a unan gant ar Vuntrerien, gant ann Napoleonet, rag panefese ar reman ho dije renket coll ar barti, d'ann 18 Brumaire evid Napoleon I ; d'ann 2 Kerzu evid Napoleon III.

« Hogen ma oa æt ar vro a du gant muntrerien ar Republic e 1792 hag e 1852 ne oa nemet abalamour ma zisplije ar re-man d'ann dud, panefese ho deffe ho difennet.

« Breman, evid ann deirved Republic, ma car beva, e renco beza dishenvel tre d'eus ann diou Republic all : diouall da veza eur voaskerez spountus egis ar genta,peautramant da veza didalvez evel hini 1848.

« Abars pell e velimp petra vo goest d'ober re ann tu cleis er gambr hag er Senat. Ar re ho deus gounezet d'ann electionou d'eus ar 14 a viz Here 1877 ha d'ar 5 a viz Kenver er bloas-man, a velo heb dale penaus n'e ket travoalc'h cahout eur benvec etre ho daouarn, e renker ouspen goud ar mod d'en em zervicha anezhan. M'ho deus bet ar galloud dre voterez ar vro, n'e ket evid profit eun neubeut anezho, ar re a vezo ar guella deut gantho, mæs evid profit ann oll, evid profit ar Frans. Dezho eo breman da ziscuez ar pez a hellint da ober.

— Dre ar c'homsou-ze,scrivet gant eur gazeten Republican ha protestant, hag ar pez ho deus græt dija ar re so breman e penn ar c'houarnamant, abars beza tre ar vistri, ec'h helloc'h guelet æs avoalc'h,penaus ar Republic-man a ialo buhan en he rout evel ann diou genta, pa velo ann oll ne d'e ket goest d'ober guelloc'h evitho ; mæs da c'hortos !. . A.

Buez Dom Michel Nobletz.

DOM MICHEL EAT DA STUDIA D'AR GEAR A AJEN EN EM RO A GRENN DA ZERVICH DOUE.

(Kendalc'h.)

Michel Nobletz a zigouezas er gear a Ajen da viz here 1597. Caout a reas ar pez ma'z oa eat di da glasc, da lavaret eo, eun descadurez hervez ar bed hag eun descadurez cristen. En em blijout a reas kement eno, ma lavare goudeze ez oa bet an amzer-ze evithan bloavesiou alaouret.

Poania a reas calonec da labourat skianchou ar bed, dre ma ouïe pegement o devije talvezet dezhan evit gounit eneou da Zoue.

Er bloavez kenta e teuas da c'houzout trei e gallec levriou grec ha latin. Commmans a reas zoken da ober rimadellou grec ha n'oant ket euz an divaloa. Goudeze o veza croget en he delen alaouret e compozas eur verz hirr e langach grec. Guelet o pize ar missioner coz oajet a zaouzecvloaz ha tri-ugent, guen can he vleo gant ar bloaveziou, croumet gant he labouriou, o lavaret dindan eor, ar verz great a bez ganthan he unan guechall p'edo e Ajen. — Ober a reas he rhetoric hag he philosophi gant ar vrassa gloar ha gant ar vrassa meuleudi.

Setu aze evit ar pez a zell oc'h descadurez traou ar bed. — Poania a reas c'hoaz muioc'h da veza eun den vertuzuz hag eun den santel. Ar zonj euz he bec'hejou, ar spont rag an ifern, barnedigesiou Doue bepred dirag he zaoulagad, ar pez a lenne, ar pez a gleve etouez mignoned Jezuz, an oll draou-ze a greske an tan euz he garantez. — Goulen a reas ma vije recevet e breuriez ar Ver-c'hez-Vari. Ar vreuriez-ma a oue bet savet gant tadou Compagnunez Jezuz, evit miret ar burete e touez ar scolaerien, ha delc'her ar scuer vad er scolachou. Ken izel oa a galon ma c'hoanteas beza carget da zigori ha da zerra an or, hag e roas epad daou vloaz kement a vercou a zantelez ma'z oa an oll leun a respet evithan.

Doue pehini en doa beteg neuze bleinet dom Michel dre hent an doujans a zavas anezhan beteg ennhan, dre hent ar garantez. He denna a reas euz a douez ar sclavet, ar mevellien, evit he lacaat e renc he vugale, he vignoned. He galon frankeat er c'hiz-se evit Doue na c'helle ket guelet gant daoulagad ar c'horf, a zigoras franc ha tener evit ar paour a vele ato dirazhan. Adalec ar momentse, e credc guelet Jezuz-Crist a zindan truillou ar paour, hag he garantez evit ar beorien a greske a zeiz da zeiz.

Neuze Doue o veza roet dezhan da anaout eul loden euz ar pez en doa sonj varnhan, calon Michel a deuas da veza leun a fizians e madelez he vestr. He spered sclerijennet a ioa en eun taolcount, diboaniet, dizoursi hag en he eaz. Tanva a reas an dousder hag ar gonzolasionou a ro an tad carantezuz-ze d'he vugale muia caret.

Nag e trugarekeas Doue bemdez epad he vuez da veza roet dezhan faveuriou ken dreistordinal ! C'hoantaat a reas beza a unan gant Jezuz en eur bellaat outhan kement a c'helle kaëat ouz an dour a c'hras. Evit beva a vrassa union gant he Zoue, ne gavas netra guelloc'h eget ar zonj en oue bet d'an oad a bevarzec vloaz, hag a zo ar mean fond euz ar berfecsion. Ar zonj-ze a c'hriziennas guechall e strad he galon eo : « Red e ober faë var draou ar bed. » D'an dregont a vis guengolo 1598 da c'houel sant Jerom, e reas a greiz calon ar bromessa da heuil Jezuz hag he groaz santel, ha da ober faë var gement tra all. Abaoue, an devezse a ioa evithan eun devez a joa hag a anaoudegez vad evel devez he vadiziant ; kemeret a reas ar zant braz-se evit beza he brotectour.

Evit cass da benn ar bromessa en devoue great, e c'houlennas digant he dad mont a gostez ha lezel he vreudeur a ioa eat ganthan da studia da Ajen. Aoun en doa, en eur jom gantho ha gant an duchentil all euz he vro, e vije heb dale en em gavet etouez an danjeriou ma redas araozho pa guiteas kear Bourdel.

Setu aze perag evit gellout n'em rei oll d'ar studi ha d'ar bedenn, ez eas da jom en eur c'horn all euz kear, da di eur bourc'hiz a rene gant he bried eur vuez cristen hag a scuer vad. Ar bourc'hiz-ma, eürus da repui eur scolaer ker santel, a roas dezhan ouspenn evit he lojeiz, eur gampric en eul leac'h distro ha didrouz.

Eno pell ouz darempred an dud, Michel a c'hellas n'em rei d'ar bedennou a galon ha d'he zevosionou all. Nag he joa a oue braz o sonjal edo libr euz a gement a vire outhan da veza eürus ! Neuze e c'hellas lavaret gant ar prophed, « kemeret am euz an teac'h, pelleat oun oc'h trouz ar bed, hag oun eat da jom en eul leac'h distro. » Eno pell ouz peb lagad en em roas euz he oll nerz d'ar

studi, d'ar beden a galon ho d'ar binijennou. Ne vele he vreudeur hag an dud iaouanc all euz Breiz-Izel, nemet dre zigouez. Ha petra bennag ma comze ato outho gant eun ear chentil ha laouen, ne lavare nemet ar pez ma cave dezhan a oa mad ha dereat etre kerent ha kenvroiz. Er fesonze, n'en oue affer nemet oc'h he dad spirituel a henche he goustians,nemet oc'h he vistri a zeske dezhan ar vouiziegez , nemet oc'h ar beorien. Kemeret a rea perz e poaniou ar re-ma evel e poaniou hor zalver he unan, ha goudeze ho c'hentellie divarbenn lezen Douc.

Guelet e vije c'hoaz gant eun nebeut scolaerien dougetoc'h evit ar re all d'ar zantelez, pe a grede gellout gounit da Zoue,hag a gave guelloc'h e tro da labourat evit he c'hloar.

MAB AR BAE.

Procureur-jeneral Roazon en deus galvet dirag ann dribunal,da benn ann 13 a viz kenver, Presidant ann dribunal e Kemperle, ann autrou Collinet de La Salle. (Var glemm Corentin Guyho eo ma c'halver anezhan dirag ar Justis, rag m'en deus dre eul lizer brudet dre ar gazetennou lavaret droug eus eun Depute o parlant evel Depute ; ar pez a so difennet ha punisset dre an articl 6 d'eus lezen ar 25 a viz Meurs 1822.)

Evel n'eo ket tamal e gaou *(diffamer)* ann hini en deus græt, mæs ober gaou *(outrager)*; a hent all evel ma eo bet græt ar gaou-ze da eun den e plass d'eus ar re ne de ket difennet prouvi a enep dezho ar pez a damaller outho ; ar gazetennou a hello lavaret hed a hed kement a vezo bet lavaret dirag ann dribunal ha peadra a vezo da gonta, m'ervad, gant eun den tamallet, evel ann autrou Collinet de La Salle.

Eun affer eo hounez a dalvez ar boan da deuleur evez outhi, rag ouspen ar mare ma c'hoarvez ann taul (pa he deus bet ar Republic ann treac'h e peb leac'h), ar veich genta eo ma ve galvet dirag ar justis e Frans eur barner evid beza græt, dre sicour ar gazetennou, eun dra benag difennet gant al lezen. *(Telegraphe).*

— N'e ket diæs deomp compren, a lavar ar gazeten l'*Océan*, divarbenn ar pennad-scrid-ze, e ve laouen gazeten ar sitoïan Guyho. Mæs al levenez-ze marteze ne bado ket pell. Diæs e ve deomp credi e alfe Tribunal Roazon condaoni eur barner, rag m'en deus discuezet peger droug contant e oa rag ma oa bet tamallet e gaou, ann dribunal a behini e oa hen ar Presidant ; rag ma oa bet lavaret droug eus ar Justis gant eun Depute o prezec evel Depute. En affer-man, ni a sonj deomp n'e ket d'ar barner mæs d'ann Depute e vezo ar goassa.

A.

Marvailloù goude Gousperou.

IAN HE VAM, AN HERMIT, LAURANS, LOUIS VIAN.

Ian he Vam. — Ne ket cam en draik, ak eur vouez c'hros dezhan,an otrou-ze de Plœuc ?

An Hermit. — Eo da. Bed out e retret ar goazet e Lesneven, sur avoalc'h. Neuse, eno e c'heus clevet eur seurez, eur vouez dudius dizhi egis mouechou an eles ; mad ! c'hoar an otrou de Plœuc eo al leanes santel-ze.

Ian he Vam. — Eur vouen tud vad e rankont beza.

An Hermit — Dar poenchou-ze c'hoas e teuas, egis an otrou de Plœuc, en eur garriolen ive, eun itron vras a teo, dam c'herc'hat da velet he ambulans. He ano eo Comtesse de la Crouël de Prez. Édo o chom, rue de Berlin, 40. Ounnes a zo ginidik d'oc'h an Irland, cetu perak e carfe ar vretouned, rak en he bro e kendalc'heur da gozeal en eur ies brezounek. E poent ak en heur e lavarin divar ben an ambulans-se.

Laurans. — Me am beus gouelet enho eur vaoues d'oc'h Ponlabat deuet da velet he mab, he ano Carget.

An Hermit. — Kemeromp hon amzer, Laurans. Ar bed ne ket great en eun derves, a lavare an otrou Peron principal guich all e castel Paol, dan otrou n'escop Graveran, a ioa neuse professor ar c'halcul enho, ak a c'houlenne eur gador da azeza, rag var he gouffr eo e ranke scriva,dre nen doa na taol na kador.

Ian he Vaw. — An draze a ranke beza pedor ho tizrei d'oc'h ar revolution.

An Hermit. — ia ; ak ouspen-zé : amzer zo, eme Joen. Ma na gemerer ket a amzer ar pez a fod, ne vo great netra vad. Cetu ta edon o vont da gounta deoc'h penaos dar poent se ive eo e ris anaoudeges gant an oumouerien deus breiz ken dre zouar ken dre vor. Ar c'henta a velis e voa Persoun Lokirek brema, an otrou Jaffres. Ema a roas din kelou divar ben an otrou du Marc'hallac'h ak ive divar ben an otrou Lucas a voa gant he vartoloded. Va lacaat a reas d'ober anaoudeges gant mer a aumounier. En ho zouez em beus dalc'het chons eus ano an otrou Kerambrun,a ioa gat mobilet ar c'hodunord. Breur dezan a ioa letanant. Eur mignoun deza a roas din he garten pa oan eat da blenen Monceaux d'ho gouelet. En ho barrakennou edont. An otrou Jaffres eo em c'hassas dhi. Cetu ama ar garten-ze : Hyacinthe des Jars de Keranrouë, chevalier de Saint-Sylvestre, sous-officier aux zouaves pontificaux, lieutenant dans la mobile, 2me bataillon, Côtes-du-Nord.

Ian he Vam. — Ma cleffent ac'hanomp e tritfe ho c'halonou.

An Hermit. — An otrou Jaffres am lakas c'hoas d'ober anaoudegez gant daou vissioner doc'h urs an Eudistet. Unan a zo an tad Feron he ano. Doc'h am beus lennet her c'hazeteou e ma hirio gant an troumpou zo he Versailles. Ankounac'heat em beus ano e goumpagnoun, o daou edont deuet a volontes vad da Baris da en em zacrifia evit savetei an eneou. He rue Sevigné, 48, edont en eur c'hos toul cambr, ak e vevent dre ar brovidans egis ar 'profet Eli guich all, a divezatoc'h ar c'henta Hermit, sant Paol.

Ian he Vam. — Ne ket brini eo a roe kik a bara da Eli, a bara epken da zant Paol.

An Hermit. — Ia, mæs sant Paol en doa dattes, frouez dous a saourus a deu var eur seurt gouez palm a zo.

Ian he Vam. — A me, Hermit, a ra deo c'hui couls ak ar brini ze dar profet Eli a da zant Paol Hermit.

An Hermit. — An tad Feron-ze am c'hassas da gaout colonel mobilet ar Morbihan. Ar c'holonel-ze a lavaras din : e maoc'h en ho ti , it deuit, pa gerroc'h, egis ma kerroc'h. A zalek ar moment-ze n'em beus muhi bet ar gonsolation da velet ar relijius santel se. He goumpagnoun ebken, am beus rankountret eun dro; en eur park edo ho cofess canolerien. Ne reas nemet rei din eur pogne main ak eur mousc'hoars, a zinifie : Labour zo, dre c'hras Doue.

Laurans. — Petra dime, daoust a nen doa ket tout he varo an tad Feron-ze ? eun den hardis, parlantus, chapeledou gantha en eur sac'h ler, a skapulariou, a metalennou, ak atao o cozeal divar ben eo red caret Doue a senti outhan evit beza eürus goude ar maro, a penaos ne vouiemp (evidom-nhi a voa sclear), nag an deis nag an heur. Her forchou em beus en gouelet.

An Hermit. — Enhes e rank beza. Gouscoude cals re all a ia er portret-se ive.

Laurans. — Eun dervez edomp o visita ilizou Paris. En em gaout a rechomp en ilis Itron Varia, ar gatedral, ak adren an oter vras a voa an tad Feron oc'h ober sin da gement tremeniad en doa ear vad, da zont da govez.

Ian he Vam. — O neuze a reas sin dide zur.

Laurans. — Ak e reas eo. Eun tam paper a voa en he zorn evit ober goulennou ; n'em boa nemet lavaret ia pe nan.

An Hermit. — Ah ! e feis avad, an tad Feron eo, rag an otrou Jaffres just eo en doa troet deza ar gallek e brezounek, ma c'halche coves ar Vretounet. An otrou Jaffres a me ive on deus chicouret anezhan eur vech benak da zilaou an dud, enho, adren an oter vras.

Ian he Vam. — A pel amzer oc'h bet gant mobilet ar Morbihan ?

An Hermit. — En tu ma, en tuont e zean ervez ma veze discrivet din ; e kiemense oun bet aketus da veza gantho keit a ma 'z int bet en Hôtel-Dieu nevez ; en devechou kenta deus mis du e zachont da gampi el leac'h all, goude ma voe clasket pilat ar c'houarnamant, en 30 eus a vis Here.

Ian he Vam. — Potret chentil int ive a ne kouerta !

An Hermit. — Couls a c'hell beza, evit guelloc'h n'eus ket.

An Hotel-Dieu nevez noa ket neuze eun dudi beza ennha o chom, rak noa ket peurachuet nag a dost. Kenta troiou ma zis da goves ar botret e voan laket en eur pez appartamant ; al leur-zi ne voa nemet prigas egis pa vezeur oc'h ober el leur nevez da zourna an ed. E c'hallit credi ne voa ket enho a gador. Eur varriken c'houllo ne voa ken. D'oc'h bord ar variken-ze eo e c'harpen. Eur c'haporal a zigassas eun tam planken da lakat dindan va zreid. Evit ar botred, coves a reant hen ho za. Ne gollemp ket amzer. Eun anter doussen a voa ato renket e founs ar gambr o c'hortos ; a peb hini a deue de dro. Eun dervez pa em boa achuet, a me o tont var treuzou an or eur marvailleur, e touez e gamaradet, a lavaras din : « Assa, otrou, guin mad a marc'had mad a zo ganeoc'h. » A me dezan : « Deut oll, a bezit dizoursi, ar variken ne ket prest da veza goullounderet.

Ian he Vam. — A n'ho peus ket bet a jastre abet ann oll en ho zouez ?

An Hermit. — Tam. Eun dervez en deün e c'houlennis digat en offiser mont en he gambreou: « a greis caloun » emeza. Cetu etre ma c'hoffren scapulariou d'ar botret e presentis ive unan deza; en reüs a reas gant politessou, en or lavaret ne voa ket deus hon relijion. Me a c'houlennas digatha ano he relijion ; « Judeo » emeza. Penaos, emeve, e chomit evel se a za var an ent ? rak an Testamant cos a gas eün ten dan Testamant nevez ; enhes ne ra nemet prometti ar pez a gaver en hema ; an testamant coz ne de netra nemet brizeres, ma ne ket great da gas an den da gredi an Testamant nevez. Nul oa pledi outa, egis a lavar Sant Paol, eur goc'hen a zo var daoulagat ar Judeo. Evit oll rezoun a lavaras din e voa e relijion ar gossa tout. Caër em boa lavaret ne deo an Testamant cos ak an Testamant nevez nemet egis an den ak ar skeud, a ne ellont ket mont an eil eb egile, chom a reas egis eun den sorcet, a gouscoude pa veler skeud eun den e tlefer ive galloud goueled an den e unan, rag essoc'h eo ; ak ive c'hoas ne ve ket a skeud ma na ve ket an den.

J. M. C.

(Eur pennad all eur vech all.)

KELEIER.

D'eus Madrid e scriver d'ar 4 a viz Kenver

penaus Moncasi so bet lakeat d'ar maro er memes devez da 8 heur eus ar mintin. Abars dont er meas eus ar brisoun en devoa clevet ann offern ha resevet ar gommunion.

Digasset eo bet d'al leac'h ma tlie mervel ebars en eur voitur eleac'h ma oa daou velec assambles ganthan. Savet eo bet var ar chafaut heb beza sicouret gant den ebet hag e chilaoue parfet ar pez a lavare ar veleien dezhan. Da nav heur e oa achu. Daou vataillon soudardet a vire ous ann dud da zont re dost d'ar chafaut. Petra benag ma oa eno eur foul vras a bobl, n'eus bet tam disurj ebet.

Ann derc'hent, kerkent ha ma oa bet casset kelou da Voncasi e oa deut he zevez diveza, ann autrou person sant Ildefons a oa bet pell er prisoun o causeal ganthan. Moncasi en deus lezet gant he vreg ar pezic en devoa. Scriva en devoa græt d'he gerent eun neubeut liziri da c'houlenn digantho pardoun eus he dorfet. Cals glac'har en deus discuezet, hag en deus lavaret ive e oa eur joa vras evithan mervel evel eur c'hristen catolic. En eul lizer all, scrivet d'he alvocat, e lavar : « Ne damallan den ebet hag e pardonan d'ann oll. »

Eur Radical a receve en devejou kenta eus ar miz-man eul lizer d'eus *Genève*, evid lavaret dezhan en em gavout eno d'ar meurs 7 eus miz Kenver da gemer pers en eur banket a dlie rei ar Radicalet so eno.

Eleac'h merca dezhan, egis m'eo boazet ann oll d'hen ober; *Torret a vezo goastel ar Rouane*, e oa scrivet evelhen : TENNET A VEZO VAR AR ROUANE. Braô avoalc'h !

Radicalet ann ti-kear e Naonet ho deus græt evel re Lyon. Droug ennho rag n'ho devoa ket allet tenna oll scoliou-kear digant ar Relijiuset, int ho deus lavaret ne rojent guennec ebet da domma ar scoliou-ze, hag etretant ho deus votet 28,000 evid ar scoliou all renet gant mistri-scol tud ar bed. Hogen tud vad Naonet ho deus doc'htu dastumet etrezho muioc'h eget ne oa red da gahout evid allout tomma scoliou ar Relijiuset.

Ann Autrou Robert escob Marseille en deus renket antreal er gear-ze evel dre guz, pa ne felle ket d'ar Radicalet renta dezhan ann enoriou deleat. Ma ! ann hini so bet hanvet en he blas e *Constantine* a renco ober evelthan,rag, Radicalet conseil ann ti-kear er gær-ze, ne fell ket dezho e ve rentet enor dezhan pa zeuio di evid ar veich kenta.

Ann 3 a viz Kenver ann Intanvez Kerinec oajet a 75 bloas, o chomm e Brest ru Poulic al-Lor, 17, a so maro rag ma oa bet devet en eun tân goall d'ann 28 a viz Kerzu diveza.

D'ann daou a viz Kenver, etro 4 heur goude creisteis, ez eus bet eun tân goal e parræs Lambaul-Guitalmeze e Gorreminihi, eur gear a apparchant ous ann autrou Moyot d'eus Lannilis, hag a oa fermet d'ann Intanvez Tourneloc.

Ann tân, peget, ne voar den penaus ebars en eur c'hardi-forn, en deus devet ar c'hardi-forn-ze gant eur marchossi.

Eur c'holl a 915 lur eo. Netra ne oa assuret.

Er memes devez ez eus bet eun tân goall adarre, e parræz Treouergat en eur verouri a apparchant ous ann Autrou de Kersauson, Joseph, hag a so fermet da Iann-Vari ar Fourn. Ne voar den c'hoas penaus eo bet peget ann tân.

Eur c'holl eo a 1,100 scoët. Netra ne oa assuret.

Mevel ann Autrou Le Roux, Miliner e Guipavas, a ioa o cass eur c'harrat ed. Ne voar den dre just petra so bet c'hoarvezet ganthan, mæs cavet eo bet maro var ann hent eur 150 metr benag d'eus borc'h Plabennec. Ar stad ma oa a rofe da gredi e ve bet couezet dindan ar c'harr ha flastret gant ar rojou.

Gazetennou ar Republicanet a lavar gant ar brassa levenez penaus, etre ar Senat hag ar Gambr, ar Republic he deus hirio 250 mouez muioc'h.

Ne lavaront ket gaou. Petra sonj hirio divarbenn kement-se ann duc d'Aumale? He vouez hebken eo (pe guir ne oa ken nemet eur vouez muioc'h) he deus græt ar Republic tri bloas so breman! En devez-ze ar Republicanet n'ho devoa ket re a veuleudi d'ober anezhan hag hirio petra rafint? Tenna he blass diganthan kerkent ha ma hellint.

D'ar 4 eus ar miz-man ez eus peget ann tân e chiminal ann Intanvez Mahonic, *rue de Paris*, 79, e Lambezellec.

Andre Guivy,o chomm er memes ti,a oa bet pignet var ann doën evid mont da stanca ar chiminal mæs he droat so bet risclet hag ar reuzeudic a so couezet en traôn d'eus 12 metr hueldet. Pa'z ajeur da gass sicour dezhan e veljeur e oa bet lazet var ann taul. Dimezet a oa, hag e chomm tri grouadur var he lerc'h.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

REVARZEGVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 4). DISSADORN 25 A GENVER 1879.

FEIZ HA BREIZ

E GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Salver Jesus-Crist.

An oll bagamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 25 a viz Kenver 1879.

Dimeurs diveza, 14 a viz Kenver, ann Deputeet hag ar Senatourien so distroet da Versailles adarre. En devez-se ann Deputeet ho deus hanvet ar re so e carg evel ar Presidant, eil-presidantet, etc. Mæs ar Senatourien n'ho deus græt netra en devez-ze nemet lavaret e peu sort fæsoun hag e peu sort urs ho dije votet d'ar merc'her 15 evid henvel ar re a vije bet e carg en ho zoues. En devez man'ann Deputeet n'ho deus græt netra, lavaret e vije great ho defle gortoset abars commans peu sort kelou a zigasfe dezho ar Vinistret.

Er bloas-man, m'eus aoun,e c'hoarvezo meur a dra ha ne ve goest den da lavaret deoc'h dre avans petra vezint. Hogen ni, cristenien, hon deus ann assurans en devezo ann Autrou Doue truez ouzomp na ne roio ket deomp da zougen en tu all d'hon ners.

Evidoun-me, e verkin deoc'h devez evid devez ar pez oll a vezo græt ma helloc'h gouzout d'oc'h pers piou e teuio beteg ennhoc'h ar boan hag ar voaskerez.

Dimerc'her, 15 a viz Kenver, de Marcère, e Cambr ann Deputeet ha Dufaure er Senat ho deus lennet petra ho deus c'hoant ar Vinistret d'ober ma ve ann Deputeet hag ar Senatourien a du gantho,ha petra benag ma cavomp ni e roont re d'ar Radicalet,ar re-man n'int ket contant hag a c'houlen muioc'h. Kense ne ve ket red beza souezet m'hon deffe er sizun a zeu Ministret nevez, mæs piou a vezo ar re-ze ? Guelloc'h e vezint ? Ne gredan ket. Neuze e vezint..... ? Ia siouas ! Mæs neus fors petra vint arabad e ve spounta re vuhan, nemet o commans ann abaden ne d'omp ken.

Breman ac'han da zilun 20 a viz Kenver, ann Deputeet a gemero vacansou.

Evid ar Senatourien, der iaou 16 ha der guener 17 eus ar miz-man, ho deus lavaret e oa bet græt mad ar pez brassa d'eus electionou ar Senatourien nevez hag evid ar pez a sell ar muia ouzomp, re ar Morbihan ha re Naonet a so bet lavaret ne oa netra da rebeich d'ho electionou. Setu int eta Senatourien evid nao bloas. Ia ! ma ve coz avoalc'h ar Senat evid guelet ar bloas 1888, mæs ac'han da neuze piou voar petra a c'hoarvezo ?

Dimeurs kenta ec'h achuo ar Senatourien evessaat ous ann electionou ha ragtal goude,ec'h en em lakint, mechans, da labourat a zevri evid discuez deomp petra eo goest ar Radicalet d'ober pa ve ar vaz gantho.

A.

NAONET.

Cals glaôijer a so bet e peb leac'h dre ar Frans evel ma so bet siouas dre aman. Mæs evelken, ni so eürus er vro-man, n'eus ket cals sterioù bras da zastum ann oll douriou ha d'ober distruj dre ann dour-beuz.

Ne d'eo ket henvel ann traou e peb leac'h, hag hirio siouas ! cals a so en diænez rag m'ho deus renket tec'het cuit abalamour d'ann dour ha lezel var ho lerc'h kement ho devoa. Ouspen, ne gavont ket labour, ha p'ho deffe ar muia ezomm gounit eun dra benag evid en em zifenn dious ar riou, ann naoun hag ann diænez a beb tra, neuze eo, ma vanc'al labour dezho ha ma rencont astenn ann dorn evid goulen eun dra benag digant ann dud vad.

Heb mont goal bell ac'han e alfec'h cavout meur a gant eus ann dud reuzeudic-ze.

Pemzec deis a so hirio e c'houlennen diganeoc'h sellet a druez ous ho preudeur a Vreiz-Izel, æt, eur gals anezho da chomm er c'hariou bras o sonjal beva æssoc'h ha n'ho deus cavet eno nemet muioc'h miser ha neubeutoc'h truez. Goulenn a ren diganeoc'h rei eun dra benag d'ar belec mad-ze,so bet roët dezho da aumonier, (gant aoun e teufent da goll ar sonj eus ho Doue,) evid ma alje sicour breman ezomou ar c'horf da c'hortos ma hello divezatoc'h cass sicour d'ho ene ; ha setu, a veac'h m'ho peus clevet clemmou ho preudeur e teuan adarre da c'houlenn diganeoc'h cass eun dra benag dezhan, hag ar c'henta guella, ma hello rei d'eus ho pers eun tam bara, eur pez dillad d'ann dud paour-ze a deu a vandennadou da c'houlenn etal he zor.

Me garfe em bije allet mont en ho touez a zor da zor da c'houlenn hoc'h aluzen, siouas, n'hellan ket mont, mæs merket am beus deoc'h penaus e alfec'h hoc'h unan cass d'ann autrou-ze ar pez ho peffe bolontez da rei.

Roit eun dra benag, cals mar g'hellit, neubeut ma n'hoc'h eus ket bet cals danvez digant Doue, mæs roit eun dra benag, hag a galon vad. *Ann aluzenn a ra da Zoue pardoni ar pec'hejou* hag ouspen, morse ne teuer paouroc'h dre ann aluzen-ze, rag, *ar pez ho pezo roet d'ar beaurien, ann autrou Doue he unan eo hen rento deoc'h gant largentez.*

Ma vec'h e plass ann dud-ze e carfec'h beza sicouret, deuit eta d'ho sicour breman. Mar galfec'h ho guelet er stad truezus ma 'z int, e rofec'h dezho a galoun vad ar pez ho deuz ezomm ha ma vent memes tud estren, tud dianavezet ganeoc'h ; me chans n'e ket abalamour ma 'z int ho kenvrois ho pezo neubeutoc'h aze a druez outho. Ho bennos a dalvezo deoc'h madelez ann Autrou Doue er bed-man memes, heb counta ar pez a dalvezo deoc'h evid ar bed all.

(Ar re ho deffe c'hoant rei eun dra benag, hag e vezo, me chans. eur gals eus ar re-ze en ho toues, a hello cass ho aluzen da veleien ho farræs hag ar re-man d'ho zro, ho devezo ar vadelez da gass ar pez ho devezo resevet a Monsieur Le Bot, aumônier des Bretons, rue d'Aguesseau 1 a Nantes.) A.

Estote Viri.

Bezit tud ! 8 devez c'hoas, electourien Pondivi, hag e rencoc'h discuez anat d'ann oll, peger stard e chomm en ho caloun carantez Doue hag he Ilis.

Ma ve ni oll a alfe chilou ar pez a ra ann Deputeet hag ar Senatourien e Versailles, ma ve ni oll a ve goest da respont anezho pa lavarfent, pa glaskefent ober eun dra benag control d'hor Feiz ha d'hor Relijion, ne ve ket daô cass den da zerc'hel hor plass na da barlant evidomp. Mæs nan n'hellomp ket cuitaat hor bro hag e rencomp cahout eno eun den goueziec, eun den calonec, eur guir gristen a vouezo parlant evidomp ha lavaret ar pez a fell deomp e guirionez. Piou guelloc'h eget ann Autrou de Mun a alfe beza evidhoc'h ann den-ze? Den all ebet.

Ma vouifec'h petra ra ar Radicalet evid miret na ve hanvet adarre? Hogen petra lavaran-me, ma vouifec'h ! Goud mad a rit, rag ne d'hoc'h na dâl, na bouzar ; guelet a rit bemdez tud o redec ar vro hag ho c'hlevout a rit ive o lavaret goassa ma hellont anezhan.

Casset a vezo deoc'h a beb seurt gazetennou Radicalet, a glasco ober aoun deoc'h hag a lavaro eur fors gevier, o clasc ho touelli, mæs c'hui potret Pondivi, c'hui a vezo tud, na ne spountoc'h ket.

Pebes rann-galoun evidhoc'h ma ve hanvet evid ho Tepute eun den a iafe a du gant ar re Ru, a enep ann Ilis, a enep ar Freret hag ar Seurezet, a enep ho peleïen hag a enep Doue, rag ne ve clasket affer ous ar re-ze nemet abalamour ma talc'hont evidhoc'h plass ann Autrou Doue. Hogen setu eno gouscoude ar pez a c'hoarvezo ganeoc'h ma ne votit ket evid ann Autrou de Mun. Me ne ouzoun ket petra eo Le Maguet, mæs ar pez a so sur eo, ec'h anavezan mad Prefet ar Morbihan, eun den a denn ar scoliou digant ar Relijiuset hag a so atau a eneb a relijion ; anaout a ran mad Demangeat, Sou-Prefet Pondivi, a so eun enor evithan tremen dirag ar groas heb he saludi hag e lavaran penaus ann hini a so kinniget deoc'h gant ar re-ze a dle beza henvel outho.

Ho pe sonj d'eus ar pez a vercan deoc'h aman, neus fors petra a c'hoarvezo, ar Radicalet a rai goab ac'hanoc'h ; ma vec'h treac'h dezho, ma hanvit adarre evid ho Tepute ann Autrou Cont Albert de Mun e vezo losket varnhoc'h a beb seurt mallosiou hag e vezo lavaret deoc'h gant disprij, *tud divar ar meaz !* Egis ne ve ket c'hui gant ho c'huezen a laca ann douar da brodui, rag ma eo benniget abalamour deoc'h gant ann Autrou Doue. Ma teufe da vancout en eun taul hag e peb leac'h ann dud divar ar meaz eveldhoc'h, piou a rofe boued, piou a rofe danve d'en em visca, da gement a dud a ra goab ac'hanoc'h abalamour hebken ma 'zint o chomm e kear ?

Tud divar ar meaz ! Mæs eun enor eo evidhoc'h ! rag c'hui, m'ho peus neubeutoc'h gouiziegez d'eus ann oll skianchou ann douar eget lod eus ar re a so o chomm e kear, hoc'h eus da vihana eur guir anoudegez d'eus ar guir skiant, d'eus skiant ar Relijion. Neubeutoc'h bouzaret gant lavaraou ann dud fall, e clevit guelloc'h mouez ann Autrou Doue hag e rentit guelloc'h dezhan ho teveriou. Hogen, evid ann darn vrassa ac'hanoc'h, e livirin memes, hoc'h eus muioc'h skiant, muioc'h gouiziegez eget ann darn vrassa eus ar re a ra goab ac'hanoc'h.

Kense arabad eo deoc'h beza nec'het gant ho lavaraou ; evid skiant ar bed, neubeut eo ar re ho deus muioc'h skiant evidhoc'h, d'eus ar skiant-ze da vihana a ra d'ann den beva mad er bed-man heb ober droug ebet da zen hag o lacaat he labour da dalvout ar guella.

Petra a alfe ann dud-ze da ziski deoc'h eur gals anezho ! Ho guelet hoc'h eus hoc'h unan o rencout tec'het cuit, goude beza drouzivet ho danvez ha danvez ar re all, hag e claskefent deski ac'hanoc'h ! Ia ! d'ober afferiou fall eveldho. Lavarit eta dezho ma claskont ho touelli : c'hui peus choaset chom e kear ! Choumit e kear eta ha lezit ar meziou ganeomp. Ni n'hon deus ket ezomm eus ho cuzuliou, m'hon deus ezomm ali eur re benag ne renkimp ket mont da bell da c'houlenn, rag cahout a raimp en hor c'hichen.

Ma ve ann tu gounit eta ganeoc'h e vezo lavaret a beb seurt droug ac'hanoc'h evel ma so bet graet d'ann *Deleguet* rag m'ho deus hanvet senatourien mad, tud ha ne blijont tam d'ar radicalet.

Mæs ma ve ar Radicalet ho deffe ann treac'h, neuze e vezo goassoc'h c'hoas, ha ne voar den petra vent goest d'ober deoc'h.

En ho calloud eo, cahout eun Depute mad hag henvel ann autrou Albert de Mun. Ar muia mouezïou so ganeoc'h ma ne chomm den er gear, mar g'ouzoc'h en em zifen dious ardou ar Radicalet ; neuze e tiscuezoc'h eur veich c'hoas emaoc'h atau d'eus gouenn ar gristenien calonec-ze ho deus gouezet mervel evid ho Feiz hag ho Doue.

Arabad eo deoc'h ive chilou ann dud fallacr a lavaro deoc'h ; da betra henvel ann autrou de Mun? henez a vezo casset deoc'h endro d'ar gear, hag ouspen, petra a vezo eur vouez muioc'h p'ho deus ar radicalet kement all a vouezïou evitho !

Casset a vezo d'ar gear ! ha neuze ? E cassoc'h anezhan endro ha da vihana ho coustians na rebeicho ket deoc'h beza sicouret ar re fall d'ober ann droug.

Petra eo eur vouez muioc'h ! Petra ? n'hoc'h eus nemet goulenn digant ar re a so breman oc'h enebi outhan, mæs da betra goulenn? Discuez avoalc'h a reont dre ho oberou pegement ho deus aoun ne ve hanvet, rag mar d'e guir n'eo nemet eur vouez, eur vouez eo egis n'eus ket travoalc'h siouas ! en hon touez ; eur vouez eo a goms huel hag a zoug heb aoun hag e peb leac'h croas hor Zalver Jesus-Crist guir vanniel ar gristenien.

Hanvit eta ann autrou de Mun, henez ne rai ket mez deoc'h; rag mar d'hoc'h cristenien, hen so cristen eveld'hoc'h, hag henez ho tifenno, henez mar plij gant Doue a viro marteze ous ar re ru d'ober kement a zroug evel m'ho deffe c'hoant d'ober. A.

ROM.

Hon Tad Santel ar Pab en deus scrivet d'ann oll Eskibien eus ar bed cristen eul lizer e peleac'h e tiscuez sclær hag anat dezho petra ve d'ober evid guelet adarre ar peoc'h hag ann urs vad o ren e guirionez var ann douar.

Goude beza digasset da sonj d'eus kement en deus lavaret beteg-hen d'eus ar Sosialistet, Communardet hag ann oll Breuriezou-cuz all ; evid discuez pegement a zroug a ra ar falls credennou ze etouez ar bobl, e parlant d'eus kement a so bet graet en amzeriou diveza-man a enep ar Rouane. Ac'hano, emezhan, e teu evidomp oll eun dever stris da enebi ous ar fals-credansou-ze dre eur guir gelennadurez gristen ha catolic.

Hag hen ker buhan, evid discuez deomp ann exempl, a damall dreist peb tra kement a so bet graet beteg hen gant ar gouarnamanchou evid *digristena* sacramant ar Briedelez, hag a lavar e teu ac'hano cals goaleuriou evid ann tiegeziou hag ar Poblou.

Hon Tad Santel a lavar goudeze penaus ar pez oll a lavar ar Radicalet e renc ann oll dud beza ingal, ne deo nemet gaou er mod ma ententont. Guir eo, emezhan, ann oll a so ingal dirag Doue evid ar pez a sell ous ho ene hag ous ho guir da gahout eun deis rouantelez ann Eê ; mæs evid ar pez a sell ous ar bed-man, ann Autrou Doue so bet falvezet ganthan e ve lod huelloc'h ha lod all izelloc'h, n'e ket hebken evid ar pez a sell ous ar rouanteleziou, mæs ive evid ar pez a sell ous ann Ilis.

En Env memes ne vezo ket ann oll ken huel ha ken huel.

Ac'hano, emezhan, e teu m'ho deus ann dud n'e ket hebken guiriou, mæs ive deveriou stris ann eil e kenver egile, ar pennou tiegez, ho deus deveriou e kenver tud ho zi, hag ar re-man d'ho zro a renc suja dezho : ar re so o chomm en eur vro a renc suja da C'houarnamant ar Vro, mæs houman d'he zro he deus deveriou e kenver he sujidi, dreist oll evid ar pez a sell ous ar Relijion.

Ma teufe eta ar Gouarnamanchou d'ober lezennou control da c'hourc'hemennou Doue ha re ann Ilis, ar gristenien a dlefe cahout sonj penaus e renker senti kentoc'h ous Doue eget ous ann dud.

Erfin, goude beza discuezet mad-tre petra ve ar bed ma carfe heulia kelennadurez ann Ilis, ar Pab a lavar ne vezo morse evidomp guir peoc'h, guir eürusdet ebet, nemet pa vezimp en em roet a galoun vad da vale heb aoun ha dre garantez evid Doue, en hent en deus discuezet deomp : hag e achu he lizer o pedi ann Eskibien, d'ober kement ha ma vezo possubl dezho, evid renevezi ar bed ha lacaat da ren e peb leac'h ann urs cristen-ze. A.

Ar Republic eo ann or a zigor var caô ar Revolution. Kense, mar deo laouen ar Republicanet ar Radicalet a c'houlen muioc'h c'hoas. Petra ho deus c'hoant da gahout ? Mar teuont d'hel lavaret mare benag m'hen scrivo deoc'h. Evid hirio ne hellan merca nemet ar pez so caus ne dint ket contant. Eur Radical eo hen lavar.

« Ann oll a renco cass ho bugale d'ar scol, a lavarer ; mad avoalc'h ! Guelloc'h e ve gouzout petra a vezo desket ha pere a vezo ar vistri ! Me so bet e Suiss hag en Allemagn eleac'h ma renc ive ann oll lacaat scolia ho bugale ha n'am beus ket guelet en deffe eno ar bobl muioc'h speret,

muioc'h descadurez, muioc'h eürusdet. — Mervel a rer gant ann naoun en Allemagn, hag e *Genève* am beus guelet 6,000 micherour heb tam labour ebet.

« Petra a brometter c'hoas ? Tenna ho flassou digant ar re ho deus eur tamic plass benag evid ho rei d'ar guir republicanet ! Mad tre ! Kement-se ne viro ket e vezo atau ar Prefet egis eur Roue ha mestr d'ober ar pez a garo, petra benag ma vezo eur Republican.

« Ar varnerien a vezo Republicanet ! Al lezen ne vezo ket evid-se neubeutoc'h a enep din : al lezen-ze a vir ouzin da velet o tigoueout ar pez am eus c'hoant.

« Potr ar c'hargou *(Percepteur)* a vezo Republican ! tra gaër ! ne renkin ket paëa eur guennec neubeutoc'h.

« Ann hurcher a lacai guerza va arrebeuri ha taul ac'hanoun var ar ru a vezo Republican ! Ha neuze ! souploc'h e vezo ar vein ?

« Ma teu al labour da vancout din, ma ven lakeat er meas d'eus va zi gant va autrou, abalamour ne hellin ket paëa va gouel-Mikeal ; ann archerien a bego ennhoun rag n'am bezo lojeis ebet, republicanet adarre !

« Ha ma clascan cahout dre ners ar pez na hellan ket cahout er mod all, ar soudardet a denno varnoun a vezo c'hoas Republicanet.

« Republican ann hospital eleac'h ma renkin mont, ma ne fell ket din crevi gant naoun evel eur c'hi ; guir eo ec'h hellin, da laouenaat va c'haloun, sonjal e vezo va faourentez ker republican evel ann traou all. »

— Ha pa sonjer c'hoas penaus ma ve roet d'ann hini en deus scrivet ar c'homsou-man kement en deffe c'hoant da gahout, ne ve ket diæs cahout meur a hini all a garfe c'hoas mont hirroc'h !

A.

Er gazetten *L'Ocean* am beus cavet ar pez a ia aman varlerc'h, tennet d'eus unan eus gazetennou radicalet ar vro.

« Dilun diveza 6 eus ar miz-man kæric-vihan C... a ioa laouen eur spount. Be hon doa bet kelou digant eun den bet e Brest, penaus ar Republicanet ho devoa gounezet evid electionou ar Senatourien

« N'e ket red beza souezet! d'oc'h. 300 electour a vez aman ez eus 295 Republican ha pemp hebken evid ar Roue. Ar pemp-ze so : (lennit mad) ar Persoun, cousin ar Persoun, ar c'hloc'her, ar mear hag ar c'hanour.

— N'hoc'h ket souezet eun tam en deffe consell ann ti-kear choaset da vear eun den a so evid ar Roue, pa int oll Republicanet ? Me ne gavan ket ann dra-ze goal sclær. Hogen n'e ket ann dra-ze ar braoa. Er barræs-ze, ma ne fazian ket, ann Autrou Persoun ne ma ket he eun : eur c'hure en deus. Claoustre gant nep a garo n'ema ket ann Autrou cure etoues ar 295 republican ? Set 'aze eta unan neubeutoc'h. Marteze, ma ve sellet piz, e cavjemp meur a hini all ouspen.

Ma ! couls eo din lavaret doc'htu deoc'h ar pez a sonjan. Ann hini en deus scrivet al lizer-ze a so eun den, deut di da chomm n'eus ket goal bell so bras, hag a vel ann dud so eno n'e ket evel m'emaint e guirionez, mæs evel ma carfe e vent. A hent all o parlant d'eus ann Autrou Persoun e lavar Le Curé : (ar goms *Monsieur* a rafe droug d'he c'hinou) ma vije bet eus ar vro en dije lavaret Le Recteur.

M'eus aoun n'eus ket cals kemm etre ann hini en deus scrivet ar c'homsou-ze hag ann hini a scriv d'ar gazeten radical d'eus Naonet *Le Phare de la Loire* penaus, pa c'hoarvez eur pense benag var ar c'hostez, e renc ar valtouterien mont prim var ar blass, m'ho deus c'hoant savetei eun dra benag, rag, emezhan, ma zaleont re, ar re so hanvet dre aman, *Laëroun ann aochou* ne vezint ket pell o scuba neat ar plass.

Mar deo guir ar pez en deus scrivet, n'e ket estoun e lavarfe e ve ann oll dud-ze, *al laëroun-mor-ze*, guir Republicanet ; rag ar guir gristenien a voar eo difennet laëres ar pez a deu d'ann aot varlerc'h ar pense.

A.

Ar Galon-Sacr a Jezuz hag ar Frans.

I. Promessaou ar Galon-Sacr.

Er bloaz mil c'huec'h cant pemzec ha tri-ugent, hor Zalver Jezuz-Christ, evit diouall ar gristenien fidel en amzeriou trubuilluz hag er persecusionou spountuz a dlie an droug-speret hag ar framma-sounet sevel a eneb an Ilis santel, a apparisas d'eul leanez devot, hanvet Mac'harid-Mari. Houma a ioa en eur gouent, e Paray-le-Monial, e creiz ar Frans. Hor Zalver a zizcuezaz dezhi he Galon, varnhi eur groaz, eur gurunen spern en dro dezhi, digoret gant ar garantez. Lavaret a reaz d'he zervicherez : « Setu ar Galon e deuz caret kement an dud. »

Goude-ze e c'houlennaz diganthi skigna e pep leac'h an devosion d'ar Galon divin-ze : « O rei d'an dud, emezhan, va C'halon, e tigoran dezho an oll tenzoriou a garantez, a c'hrasou, a zantelez hag a zilvidigez a zo er Galon-ze. Nep a rento hag a brocuro dezhi kement a c'hello a garantez hag a enor, en devezo eul loden puill euz ar grasou, zo ennhi e giz eur mor eb goueled nag aochou. Me scrivo he hano em C'halon, ha morse ne c'houzanvin e ve lamet cuit. » —

« Eur joa vraz eo evidhon, eme c'hoaz hor Zalver, guelet ar zantimanchou euz va c'halon ha vai c'harantez enoret dindan furm ar Galon euz va c'horf, e giz m'em euz en discuezet did. Me fell dinn e ve imach ar Galon-ze lakeat dirag an oll, evit teneraat calonou ken caled an dud. Scuill a rinn puill var ar re hen enoro, an tenzoriou a c'hrasou a zo ennhi, hag e peb leac'h ma vo ezpozet an imaj-ma evit beza enoret en eur feson spesial, e tenno bep seurt bennos var oll dud an ti-ze. Er fin, al leanez santel, ken tost da Galon Jezuz, en eul lizer, scrivet ganthi nebeud bloaveziou araog he maro, a verc evelhen ar madou, an avantachou a denn an devosion da Galon-Sacr hor Zalver :

« An dud devot da Galon Jezuz a gavo en devosion-ze an oll grasou red en ho stad, da lavaret eo, ar peoc'h en ho ziegeziou, an discuiz en ho labourou ha bennoz Doue var gement a antreprenint. Er Galon adorabl-ze, e guirionez, e cavint eul leac'h a refuj hed ho buez, ha dreist oll en heur euz ho maro. Ah ! nag e ze dous mervel goude beza bed dalc'h mad devot da Galon sacr an Hini a dle beza hor Barner ! »

Setu eun neubeudic euz ar revelasionou caër ha burzuduz great gant hor Zalver da Vac'harid-Mari. Al leanez-man a zo discleriet eüruz gant ar Pap Pi IX, hag an Iliz a ra he ofis. Rac-se ar Revelasionou-ze a c'hellomp da gredi eb aoun ebed da fazia.

Ne ma ket em speret displega ama petra eo an Devosion d'ar Galon-Sacr, na pegen presiuz eo. Ra zeui an oll da lenn, pe da lacat lenn dezho al levriou caër great e brezonec divar he fenn ! Hor c'hoant eo rei da anaout carantez ar Galon divin evit hor bro paour, ar Frans.

Adarre ar Frans ! a lavaro marteze unan benag ; ar Frans e creiz eun devosion ! —

Ha perag ne ve ket, pa ze bed mad da Galon oll carantezuz hor Zalver en em zizcuez er Frans, ha mui c'hoaz, pa ze fallet dezhi sacha ganthi ar Frans dre bromessaou caër great d'hor Bro heb-ken ? Goude kement all, ha ne ket hon dever er gouzout, evit ma c'hellimp beza anaoudec, hag ober kement a c'houlenn Jezuz digancomp ?

II. — Petra c'houlen ar Galon-Sacr digant ar Frans, ha petra bromet dezhi

D'ar seitec a viz even mil c'huec'h cant naô ha pevar ugent, al leanez santel Mac'harid-Mari a scrive : « Ar Galon divin a fell dezhi beza digemeret e triomf e ti ar Prinset hag ar Rouaned, evit beza enoret eno kement a me bet disprijet, goapeat hag outrajet er palesiou hed he Fassion. Red eo dezhi caout kement a joa o velet ar re vraz euz an douar humiliet dirazhi evel m'e deuzhi tanveat a c'huerder pa oc hi izeleat ha lakeat gantho dindan ho zreid, ha setu ama ar c'homzou a gleviz :

« Ro da anaout da Vab hena va C'halon-Sacr, e c'hounezo he c'hloar eternel dre ar gonsecrasion d'am C'halon a fell dezhi ren var he hini, ha dre-z-hi, var hini ar re vraz euz an douar. Va C'halon a fell dezhi ren e palez Roue ar Frans, beza peïntet var he zrapoiou ha merket var he armou evit hen renta victoriuz var he oll enebourien ha var oll enebourien an Ilis. »

Jeanne Darc a lavare eo Jezuz-Christ Roue ar Frans. Ama Jezuz he unan a c'half Roue ar Frans « *Mab hena he Galon-Sacr.* » Pebez hano ! pebez gloar ! Piou eo ar prins all en deuz bet eur seurt hano digant Doue ? Pebez henor evit ar Frans!

Ar pez a c'houlen ama Jezuz digant Roue ar Frans, nicun deuz hor Rouaned n'en deuz c'hoaz hen ententet avoalc'h. Pedomp Calon Jezuz da rei deomp buhan guir vab hena he Galon Sacr, eur Roue cristen, eur Roue catolic pen-da-ben.

E miz eost deuz ar memez bloavez, al Leanez eüruz, Mac'harid-Mari, a gomz a nevez deuz ar memez tra : « An Tad Eternel a fell dezhan en em zervicha euz a Roue Frans evit lacat sevel eun ilis, a ve lakeat ennhi imaj Calon Sacr he Vab divin, evit reseo enô consecration hag enor aberz ar Roue hag an oll bobl. Ouzpen-ze, ar Galon divin-ze a fell dezhi diouall ha difenn ar Roue ouz he oll enebourien anet pe guzet. »

Siouas ! pe seurt van o deuz great hor Rouaned euz a bromessaou ken caer ha ker mad ? Doue her goar, ma vijent bet sourçiussoc'h da senti outho, marteze o divije miret da goeza var hor bro ar Revolusion vraz gant kement all a voalleuriou, hag a zarvoudou spountuz deuet var he lerc'h.

O. Frances Fleuriot.

Eur pennad all eur veich all.

An Otrou Fich-Fich.

An Otrou Fich-Fich a oa un tammik den treûdki, atao o furchetal dre holl hag hen redek-dire-dek heb ehan ebed. Eur pikol fri-minaoued a zave sounn en he zremm drouglived, ha pigosed gant ar vreac'h, he vleo a oa loued ha rodellek, hag he zaoulagadik bero a droigelle dalc'hmad en he benn, hag a dole luc'hed lemm a bep tu.

Hennez a zelle piz ouz peb tra, a gave da damall e peb tra, a ouie an doareou guelloc'h eged ar re all e peb tra, hag en devoa bepred ar reiz a-du gant-han e peb tra, a zonje d'ezhan.

Pa vije o kerzout dre hentchou-kear, he zivreac'h a zifrete kas-digas evel re eur roenvier ; kement ha ken buhan, ken e teuas eun deiz da

skei gant ur plac'h a zouge dour dirazhan, ma oa guintred en ear he c'helorn, hag hen he unan goall-c'hlebied gant ann dour. Penn danvad 'zo ac'hanout, emezhan, oc'h en em hejal da zizoura, evel eur c'hi gleb-dall, penn-danvad 'zo ac'hanout! ha ne c'halles-te ket guelet e oan-me o tont var da lerc'h ?

— Kereour e oa deus he vicher, ha pa oa gant he labour, e chache tenn var ar gorreenn,, nebaon, ken a re he neuden : ouik! ouik! hag e planteplom he arzorn kaled e korf an neb na jome ket pell aoualc'h diounthan.

Dibaot ar paotr micherour a jome ganthan ouspenn eur miz benag, rag ma kave bepred si pe si e n'eus fors pe labour. Avechou, na vije ket ar griou kompes ha keit-ha-keit, avechou eur votez a vije hirroc'h, pe eur seul-troad uc'heloc'h eged ann hini all; avechigou c'hoaz na vije ket al ler dorned stank aoualc'h. Gortoz un tammik, emezhan d'ar paotr-kereour :

Me ia da ziskoueza d'id anat
Penaoz e torner al ler ervat!

Hag hen o tapout eur gorreenn, hag o rei d'ar bugel keaz eur barrad flippadou var he gein.

Kanfarded a rea anezho holl, ha kollerien bara, hen avad na gasse ket nemeur a dra da benn. Penaos en dije great, pa ne c'halle ket chom un heur sioulik var he gador, nag un hanter-heur zoken?

Pa oa he vroeg saved beure-mad, ha c'houezed an tan gant-hi en oaled, setu hen lammout diouz he vele, ha redek ebarz er gegin en he lostenn var he dreid noaz. Ha c'houi fell d'eoc'h enaoui an tan en ti ? emezhan, setu aze un tan da boaza un ejenn a bez, penn ha lost! Daonet! e kav d'eoc'h eman ar c'heuneud evit netra, er bloaz-ma?

Pa oa ar vitizien oc'h ober kouez, en eur c'hoarzin hag o lavarout keloiou entrezhe, hen a rea trouz gant he : « Ta, ta, ta, ta! » Na setu aze ar strakel o vont endro adarre hag ann teoterezet-ze oc'h ankounec'hat ho labour, gant ho marvaillou. Ac'han 'ta, plac'hed teod hir, perak kement-se a saon nevez? N'ho peus ket a vez, da veza ken dispignus ha ken diegus? Fidouac'h! ar gampenned-ze na c'houlont ket diouaskan ervad an dillad, dre m'o deus damant d'o daouarn; damant d'am arc'hant-me n'o deus ket, avat! Un deiz en eur zont ac'hane e stokas gant kelorn ar c'houez, ken a oa an holl gegin hanter-veuzed; hogen na vellaas ket hon den evit kement-se.

Pa oar o sevel eun ti nevez, e tirede prim hag e selle dre doull ar prenestou. « Setu 'maint o lakat er mogeriou eur seurt koz vein-krag ruz, ar re-ze na zizec'hont ket agrenn ; den na vezo iac'h en ti. Ha sellet 'ta, peger fall e sav an dud-man ar vein an eil var egile. Ar pri-raz ivez na dâl netra ; red eo lakat bili en-han, ha nann treaz. Me velo sur an ti-ze o koueza var benn ann dud vo enhan! » — Hag hen d'ar gear adarre, en eur red, hag ober eun nebeut jachadennou var he neudenn, hag ive meur a vech var bleo he vugelik ; hag abenn eur pennadik goude e tiviske he davancher ler hag hen tole en traon, en eur lavarout : « Red eo d'in mont arre da *laret ho guirionez d'an dud.* » — Hag e tigouezas gant kilvizien an ti nevez. « Petra eo ze, emezhan a bouez he benn, na droc'hit ket ar c'hoad eün ha reiz ! Penaos e fell d'eoc'h e chomfe an ti en he zav, mar d-eo an holl dreustou losk ha stignet fall er c'his-se, ha toullou braz entrezho ? Hag hen o lemel ar voc'hal dious daouarn eur c'halvez hag o vond da ziskoueza d'an den paour penaos da galviziat koat. Hogen e teuas er c'heit-se da dremen ebiou, eur c'har karged a bri, ha Fich-fich o teurel kerkent ar voc'hal d'an douar, ha d'an daou-lamm-ru da 'ziarbenn ar paotr-harnez. — « Red eo lavaret n'ho peus ket ho skiant-vad emezhan, pa'z eo guir e sternit kezek ken iaouank-se ouz eur c'har ken goall-garged. Al loened keis a zo dare da goueza ha da vervel-mik var al leac'h. » — Ar c'houeriad na zistagas grik d'ezhan, ha potr he vinaoued, droug en-han, a zistroas d'he stal adarre.

N'oa ket azezet mar var he skaon, pa ginnigaz dezhan he botrik-kereour eur votez-ler nevez. « Petra eo ze c'hoaz ? e lavaraz Fich-fich gant eur zell spontus. Ha n'am eus ket lavaret d'it kant guech teurel pled na droc'hfez ket ken ledan ar boutou ? Piou a garfe prenan eur seurt botez, ha n'ez euz netra nemet ar zôl ennhi? Me fell d'in e ve kement a lavaran heuliet penn-da-benn, anez! ..»

« Autrou keaz, e teuaz kerkent gant ar paotr iaouank o stoui gant azaouez vraz, pa eo guir eman bep tol ar guir a du ganeoc'h, me n'hellan ket miret da gridi ho peus ive en taol-man da lavaret ne dal netra ar votez-man, hogen peseurt botez eo hounnez, nemed ann hini hoc'h euz trouc'hed c'houi, ha c'houi hoc'h-unan kaer, ha den all ebed ken nemed-oc'h-hu ? Divezan ma oc'h diredet ac'han, da lavaret ho guirionez d'an dud, hoc'h euz sklapet ar votez-ze d'an traon divar an daol ha n'am euz gret nemed hen dastum pa oac'h distro... Hogen ne gav ket din e c'hellfe eu ael deus an Eê zoken ho lakat laouen. Setu lavaret ganin ho kuirionez d'hoc'h : kenavo ! »— Oa ket he c'her distaget mad, pa reaz Fich-fich eun astenn breac'h prim ha stank da ziskouez d'ar paotr penaoz, ma oa eur c'hoari evit-han lavaret ho guirionez d'an dud, na felle ket d'ezhan klevet he hini ; hag a roaz un taol pounner..... d'he zorn ouz koad ur gador, en doa ar bugel tapet prim ha skanvoc'h c'hoaz, ha douget dirazhan da 'n em ziouall. Hennez a oa eur potr fin ha dilu ! « Aotrou, emezhan, o terc'hel mad gant he gador, keuz zo ganin deuz ar boan ho peus groed d'ho torn o steki ouz ma c'hador ; met taolet evez me ho ped, na oe den kiriek da ze nemed-oc'h ; hag ouspenn, me laro d'hoc'h adarre na gredan ket e ve un æl deus an env goest d'ho laouennaat pa pa n'emaon ket un æl, kenavo ! » Hag hen ober eur stouadenn, hag en dro.

Fich-fich a oa deued du gand ar gounnar. — « Koll-he-vara ! laer he amzer ! emezhan. Me glemmo d'ar barner. Gaouiad direiz ! Te lavar na c'hallfe ket eun æl ma laouennaat ! Ha perag kemend a zotoni ? Dre ma kavan na ra nemet labour fall, m'oarvad. Hennez a gred bezan un all, mechans. El kornek zo ac'hanout ! m'ez tibabo !»

Er c'heit-se e oa hor potrik adrenv ar prenestr hag a c'hoarze a greiz-kalon o sellet ous an ormidou hag an trouz sponntus a rea Fich-fich en he stal. Eil-geriat outhan na reaz ket, nemet ober d'ezhan un troatad fri, ha mont kuit.

A veac'h groed eur c'hammad gant-han e klev un tarz krenv ha distak : Fich-fich en doa hen guelet, ha stlapet varn-han ar votez, e doa torret guerenn ar prenestr, hag a oa kouezed en kreiz an hent. Ar potr-micherour na reaz van ebed evit kement-se, nemet dastum ar votez nevez a oa bet kaset d'ezhan evel-se « dre vuander vras, » gant he ferc'hen : « Pa rofot d'in ma rochedou ha ma dillad all, a zo chomet gant ho kroeg da gannan, me roio d'oc'h ho potez adarre, emezhan.

E. E.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

KELEIER.

D'eus *Sisteron* e scriver d'ar gazeten, *Salut public*, d'eus Lyon.

Abaoue eun neubeut devejou ez eus bet guelet e meur a leac'h dre aman bleizi o tisken a zivar a meneziou, ha derc'hent deac'h, pa oa ann heaul o vont da guet, ez eus bet guelet unan tre en hor c'hichen-ni e Sant Visant. Eur c'hrouadur en em gave eno var dreuz dor he di,a so bet sammet ganthan. Ar vam o clevout he mab o crial a so diredet doc'htu hag æt da redec varlerc'h ar bleiz mæs n'he deus ket allet he baca hag abaoue n'en deus cavet den roudou al loën vil-ze.

Mar d'eo oblijet, gant al lezen, ann henchou houarn d'en em gloza, ne deo nemet evid merca guelloc'h bete peleac'h e ia ho guir hag ive miret da lacaat pe d'ober netra var ar pez a so closet a gement a alfe beza noazus d'ar veachourien, mæs n'her greont ket evid renta servich d'ar re a dreus ann hent houarn ho douarou, na ne vir ket ne ve atau oblijet ar re-man da staga ho loënet pe da gahout tud evid ho diouall, gant aoun ez afent var douarou ar re all. (Rouen 28 even 1878.)

E Chambery, ar Vesvierien eo,a ioa e penn ar re a c'houlenne cass ar Freret cuit. Hogen eur veich æt ar re-man cuit e oa red cahout eur mestr-scol, den ar bed, en ho flass. Evel ma gouste heman keroc'h, ez eus bet renket creski ann droit var ar guin, ann odivi hag al likur. Piou oa droug ennho? Ar vesvierien na petra 'ta! Goas a ze evitho! Perag cass cuit ar Freret a rea couls scol, ha guelloc'h marc'hat?

Ann Autrou Collinet de la Salle presidant Tribunal Kemperle galvet evel m'hon deus hel lavaret deoc'h er gazeten diveza gant Corentin Guyho dirag tribunal Roazon a so bet condaonet da baëa 500 lur amand hag ar mizou.

Herves ann daill al lezen ne bermette ket dezhan d'ober ar pez en devoa græt, o lacaat moulla he lizer e gazeten Kemperle. Meur a hini ho dije græt evelthan gouscoude. Guir eo e e vijent bet condaonet evelthan.

Evelken,ni a ve guelloc'h ganeomp beza e plass ann autrou Collinet de la Salle eget e plass Corentin Guyho.

Tribunal *Angers*, d'ar 6 eus ar miz-man en deus lavaret e renke beza executet ar setans douget d'ar 4 a viz Maë 1878 gant tribunal Kemper p'en devoa condaonet merour ar *Finistère* da 15 devez prisoun ha 600 lur da baëa d'ann Autrou Lorois evid beza lavaret droug anezhan.

Ann Autrounez Inizan, Cazuc ha Seité hanvet gant Dumarest mear hag adjointet Plouescat ho deus lavaret dezhan clasc re all.

— Clasc so braô da lare! mæs e peleac'h? Bloas a ioa, pe dost, e oa Dumarest o clasc eur re benag; hag ar re genta so bet hanvet, n'eus ket bet falvezet gantho kemer ar chelp.

Ma chomm bloas adarre o clasc tri all marteze e vezo eürussoc'h en taul-man : marteze ive e rai cazec adarre.

Ar gazetten *la France nouvelle* a so bet condaounet da baëa eun 20,000 benag evid beza lavaret, heb he henvel, mæs ne oa ket diæs anaout piou oa, penaus Challemel-Lacour en devoa græt eun taul tricherez en eur c'hoari.

Merour gazeten ar *République des Pyrénées-Orientales* en deus paket eur miz prisoun ha 200 lur amand evid beza moullet er gazeten eur pennad-scrid a rea goab en eur fæsoun divalo-tre ous roue Spaign. Ann hini en devoa scrivet ar pennad scrid-ze en deus bet evid he lod 3 miz prisoun ha 2000 lur amand.

Ann Autrou Meillour, merour *Journal du Morbihan*, var glemm ann Autrou Sergent, mear *Guénin*, en deus paket 1000 lur amand ha 15 devez prisoun.

A.

VARIA.

Eun Autrou so eat da di ar perrukenner da lacaat troc'hi he vleô : eur veich, m'en deus heman touzet he benn e doare, e tiscuez ar mellezour dezhan o lavaret :

— Mad avoalc'h hoc'h egis-ze, Autrou?

Ann autrou a sell en tu dehou, goudeze en tu cleiz, a hej eun tamic he benn, hag a respont :

— Nan da! Me garfe ho c'hahout hirroc'h.

Dirag ann dribunal.

Gervel a rer unan eus ann testou.

— Savit ho torn dehou.

— Eun enor eo evidoun, autrou Presidant.

— N'e ket henez; egile.

— Ah! neuze e tlefec'h beza hel lavaret sclær dime : ma dorn dehou-me eo a c'houlennit? Dre respect evid ar Presidant eo e saven heman all.

— Mad eo. Touet e lavaroc'h ar virionez.

— Toui avoalc'h a rin, evid ober eur plijadur evidhoc'h, petra benag n'oun ket boazet d'hen ober.

— Livirit deomp breman tout ar pez a ouzoc'h.

— Oh! nan! re hir e ve. Me voar meur a dra.

— Petra a ouzoc'h-hu?

— Ann histor, ar jeografi, len.....

— Ne c'houlennan ket ann dra-ze diganeoc'h. Gouzout a rit eun dra benag varbenn ann afferman?

— Me! ne ouzoun ket ar ger kenta.

— Petra! perag hoc'h-hu deut aman neuze? Petra rit aze?

— Penaus! petra a ran-me?..... Me vele cals tud bodet var ann dachen : Ann archer en deus lavaret din evelhen :

— C'hui voar eun dra benag marteze?

— Ha me ker buhan: certen e ouzon ha muioc'h evidoc'h. Assa, emoun-me, heman a sonj dezhan marteze n'oun ket goueziec?

— It da aseza.

— Oh! n'oun ket scuis, autrou Présidant.

Be oant 4 beachour o vont assambles d'eus Paris da Lyon. Peb hini anezho a gonte a beb seurt historiou spountus var digarre e oa bet c'hoarvezet eur goal-darvoud var eun hent houarn e Bro-saoz. Peb hini eus ar re oa eno en devoa guelet, na petra 'ta! fors pegement a valeuriou na ne vouie ket penaus en devoa allet en em denna. Setu ar bevare anezho o lavaret d'he dro :

— Ar pez oll hoc'h eus contet a so braô avoalc'h, mæs ne dosta ket, ann disterra, ous ann darvoud spountus am beus guelet e Bro-Saoz eun neubeut bloaveziou so.

Hag hen neuze da gonta penaus o veza clevet trous, evel tud oc'h en em daga, en devoa lakeat he benn er prenestr da c'houd d'oc'h a beleac'h e teue ann trous-ze.

Ker buhan en devoa guelet e oa ar mecanicien hag ann tommer a ioa oc'h en em langachi. Eun neubeut goude e oant oc'h en em fusta ha o veza peget ann eil d'egile cetu ann daou zen o riscla hag o coueza var ann hent. Ann treïn a ioa tiz varnhan d'ober 10 leô beb heur.

Hor beachour neuze en devoa tennet he benn d'eus ar prenestr hag oc'h aseza en eur c'horn e serras he zaoulagat o c'hortos beb moment ann taul eus ar maro.....

— Fontainebleau, Fontainebleau, a lavaras neuze potr ann hent houarn o trouc'ha he goms d'ar bevare beachour.

— Goal nec'het oun, autrounez, mæs me a renc chomm aman, hag o veza saludet ann tri all ec'h en em dennas cuit.

Ann dra-man a ioa evid concours ar chatal lard e Kemper.

Iann Kerhuel ha Fanch Luch a ioa æt ho daou da velet ar jeu.

Daou vignon bras int a bell so, mæs râl ar veich ma vezont a unan ho daou.

Iann Kerhuel a so eur Republican eus ar c'henta class, Fanch Luch a lavar atau e carfe e teufe ar Rouane en dro. Petra fot deoc'h? Ann oll n'int ket parfet.

Iann a lavar n'eus ket par d'ar Republic evid ober traou braô. Fanch a bretand e oant cals guelloc'h e amzer ar Rouane.

Kense n'hellont morse beza accord. Iann gouscoude a sonjas, pa glevas hanô eus ar c'honcours, ec'h alje lacaat Fanch da gana a du ganthan, ha cetu hen da zont d'he gahout ha da lavaret dezhan : me chans Fanch è teuoc'h ganen derguener da Gemper da velet ar chatal lard. Ia da! eme Fanch, me garfe avoalc'h guelet va unan ha guir eo ar pez a lavarer var ho fouez.

Cetu eta ann daou vignon oc'h en em lacaat en hent mintin mad d'ar guener, hag o paca Kemper gant cals a boan, rag en devez-ze e oa scornet, riellet ann hent hag unan anezho, m'eus aoun, a oe darbet dezhan riscla ha coueza er steir.

En em gavout a rejont evelken var ann dachen' hag eno Iann o cass Fanch rag eün dirag ar moc'h lard a c'houlennas diganthan a vouez huel hag en eur frotta he zaouarn :

— Ac'han 'ta! Fanch, lavar dime breman : n'e ket guir eo cals guelloc'h, braoc'h ha lartoc'h moc'h ar Republic eget moc'h ar Rouane?

Fanch oc'h he glevet a chomas saouzanet da sellet outhan, mæs ne lavaras ger, ne vouie ket petra da respont heb he lacaat da facha, guelloc'h e oe dezhan tevel. Ma vijec'h bet en he leac'h, petra ho pije-hu græt, lennerien? A.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série No 5). DISSADORN 1 A C'HOUEVRER 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest eus ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset bivizliken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 1 a viz C'houevrer 1879.

Dilun 20 a viz Kenver, egis ma oa bet merket, ann autrou Senard a deu da lavaret d'ar Vinistret perag ne blij ket tre dezhan ar pez ho deus lavaret d'ar Gambr. Accord eo gantho nemet var ar pez a sell ous ar re so e carg. Lod eus ar re-ze emezhan, a labour er burôiou, hag a reont al labour a ve gourc'hemennet outho. Ne c'houlennan ket e vent casset cuit, nemet ober a rafent eun dra benag control d'ar c'houarnamant. Mæs ar re all, ar Prefetet, ar Souprefetet, ar Procureur-Jeneral ha kement hini en deus etre he zaouarn eun tam benag d'eus galloud ar C'houarnamant, ar re-ze oll a renc beza republicanet araug peb tra, pe coll ho flass.

Dufaure a respont anezhan en deus græt dija lod eus ar pez a c'houlenn Senard, hag a rai muioc'h c'hoas en amzer da zont, mæs evelken ne fell ket dezhan mont a enep ar justis.

Madier de Montjau, eur Radical mar deus unan a deu d'he dro da lavaret d'ar Vinistret e rencont en em denna. Evid ar 14 a viz Kerzu 1877, e oant mad avoalc'h, goude ar 5 a viz Kenver ne dalvezont mui netra. Red eo chench anezho. Deuet int da lavaret deomp petra ho deus c'hoant d'ober : ni ne sonj ket deomp dont aman da lavaret deoc'h petra a garfemp a ve græt, ha gouscoude ec'h hellomp anzavout e carfemp cahout muioc'h. Ne fell ket deomp beza ministret. Ni voar avoalc'h n'e ket c'hoaz digouezet hon amzer. Evid ar re gossa ac'hanomp, ann heur a so tremenet, ni her goar heb beza nec'het! evid ar re iaouanca n'e ket deut c'hoas, mæs gortos a hellont.

Ni a garfe beza clevet ar Vinistret o c'houlen rei conje da zistrei d'ho bro evid ar re oll so bet condaonet da vont d'ann *Nouvelle-Caledonie*. Ni a garfe e vije bet promettet deomp e renkefe ann oll, mont d'ar scol egis ma so bet græt, guir eo, mæs ive ar scol evid netra, ha mistri-scol tud ar bed. C'hui peus c'hoant renevezi ar C'honseil-Bras, mæs ne livirit ket deomp d'oc'h a beleac'h e teuio ar gonseillerien nevez. Ni garfe gouzout hag int a vezo guir Republicanet. Ar varnerien a beoc'h n'ho peus græt nemet chenj plas dezho eleac'h tenna ho flass digantho. Dre ma c'houlennomp chenjamant eur re benag e roer deomp hor goulenn ma rafimp peoc'h, mæs n'e ket travoalc'h red e ve chenj en eun taul hag heb truez kement hini n'e ket e guirionez evid ar Republic.

Charles Floquet, var he lerc'h, a deu da lavaret ive perag ne blij ket kenneubeut ar Vinistret dezhan. N'am beus nemet eun dra da c'houlenn, emezhan. Sonjal a ra deoc'h e ve ann darn vrassa eus ann Deputeet gant Dufaure?—Mad avoalc'h eo bet evidomp beteg hen, breman ne deo mui.

Ni a so chomet heb lavaret ger abalamour d'ann Exposition ha da c'hortos ann electionou evid ar Senat. Ni sonje deomp ho dije ar Vinistret guelet ho unan e renkent en em denna. Ma n'ho dije græt ken nemet lavaret : ni a sonj deomp beza c'hoas a du gant ar muia moueziou eus ar Gambr den ebet n'en dije sonjet cass anezho cuit. Mæs nan, ar Vinistret a so deut da c'houlenn diganeomp ha ni hon deus fizians ennho, hag e rencomp respont n'hon deus ket, rag ne roont ket ho fardoun d'ar re oll so bet condaonet da veza casset e meaz ar vro. Ar scol na vezo nag evid netra, nag etre daouarn mistri-scol tud ar bed hebken.

Goude, o lavaret adarre comsou he vestr Gambetta : Ar *c'hlericalism*, da lavaret eo ar Relijion gristen, *setu ann enebour*, è lavar ne prometter ket travoalc'h da viret ous ann Eskibien da sevel ho mouez, ar breuven a gavan, emezhan, el liziri casset gantho evid ordren pedennou public.

Erfin ar vro he unan a c'houlen en em denfe ar Vinistret hag ann electionou græt d'ar 5 a viz Kenver, a fell dezho da lare kement-man hebken. Ni a fell deomp e alfe breman ann Deputeet ober ar pez ho devezo c'hoant setu perag hon deus hanvet Senatourien Radicalet. Kense, c'hui Ministret, hoc'h eus goulennet ha be hon doa fizians ennhoc'h ha ni a respont breman : *Nan n'hon deus ket fizians* rag ne fell ket deoc'h ober ar pez a garfe ar muia eus ann Deputeet.

Neuze Jules Ferry a deu d'he dro da c'houlen digant ar Gambr lavaret he deus fizians er Ministret.

Pa ier da gonta ar moueziou evid guelet ha casset e vezo cuit ar Vinistret egis m'en deus goulennet Charles Floquet e responter *nan* dre 200 mouez a enep 155.

Goudeze pa gonter ar moueziou evid guelet ha be ho deus fizians ar Gambr, 208 mouez a respont *ia* a enep 116.

Setu ar Vinistret saveteet eur veich c'hoas, mæs ac'han da beur? Peamant vad ho deus panefese me gred e vijent en em dennet ha n'e ket me am bije lenvet m'ho dije renket mont cuit.

Hogen, petra a fougasse ar gazetennou Radical e oa re ann tu cleis, oll a unan! Gouscoude ar veich kenta, re ann tu dehou n'ho deus ket votet hag e oa 200 eus eun tu ha 155 eus ann tu all! ha c'hoas marteze so c'hoarvezet gant meur a hini evel gant unan a anavezan mad en deus renket mont buhan en dro da Baris da voti evid ar Vinistret. Ma ne d'an ket, emezan, ar re-ze so diskiant avoalc'h evid coll ar Republic!

D'ar meurs 21 a viz Kenver, ar Senatourien so en em zastumet e Versailles egis ma oa bet lavaret, mæs n'ho deus græt netra rag ne oa ket prest histor ann electionou diveza. Kense achuet ho deus doc'htu ar pez a ioa d'ober hag ho deus lavaret en em assambli derguener.

Er memes deves ann Deputeet, goude beza clevet Emile Bouchet oc'h en em glemm, rag n'he deus ket gazeten ar c'houarnamant merket oll gomsou Dufaure, hag evesseat ous eur guchennat lezennou a sell ar pez brassa anezho ous henchou houarn nevez a lavar en em assambli der Iaou.

Der Iaou 23 a viz Kenver ann Deputeet ho deus resevet ar Budjet evid 1880. Kense ma ne votont ket anezhan abred avoalc'h er bloas-man da rei d'ar Senat amzer d'he examina d'he dro e vezo red mad lavaret e vent a volontez fall.

Goudeze ho deus sellet eun tam ous eur guchennat vad a lezennou, mæs, evel ma renker, evid ar pez brassa anezho, guelet da genta ha talvezout a ra ar boan da evessaat outho ha goudese ho examina teir gueich abars cass anezho da benn, ne dâl ket poan ho henvel deoc'h kelliæs gueich ma vezo hanô anezho er Gambr : travoalc'h a vezo rei deoc'h da anaout petra int evid guir, pa vezint græt evid mad. Pa livirin deoc'h eta n'eus bet græt netra a gement a sellfe cals ouzoc'h, arabad e ve deoc'h credi ne ve bet græt sord ebet, mæs hebken n'eus bet achuet netra, n'eus bet casset netra da benn.

Abars dispartia en devez-ze ann autrou Laroche-Joubert a c'houlenn e ve roët conje d'ann Deputeet d'ober lod eus ho labour e Paris keit ha ma vezo ker fall ann amzer mæs ar Presidant Jules Grévy ne respont ket anezhan.

Antronoz der Guener 24 a viz Kenver ann Deputeet a ra ar memes labour evel deac'h, ha n'eus nemet eun dra a alfe sellet eun tam benag ouzoc'h d'eus kement so bet lavaret en devez-ze. Ann autrou Robert Mitchell en devoa goulennet e vije græt eul lezen evid tenna digant ar c'houarnamant ar guir da henvel ar mear hag ann adjoint er c'hommuniou a so canton. Mæs ar Republicanet a lavar doc'htu n'eus ket ezomm d'ober al lezen-ze.

Breman pa emaint ar vistri ho deus aoun na teufe conseillerien ann ti-kear da choas eno evel e leac'h all tud ha ne ve ket æs atau ho lacaat d'ober ar pez a ve ar guella gant ar Republicanet.

Pa eo bet græt al lezen ne felle ket dezho gouscoude rei ar galloud-ze d'ar c'houarnamant. Mæs breman int eo a so ar c'houarnamant, na ne vent ket droug contant m'ervad e ve d'ar C'houarnamant henvel ar meariou e peb leac'h. Furlukinet !!!

Abars dispartia ann autrou Laroche-Joubert a c'houlenn adarre chomm e Paris d'ober eul loden eus al labour mæs ar Presidant ann autrou Durfort de Civrac a respont anezhan ne heller ket ober eun dra evelse ker prim rag control eo al lezen hag e ve red araug hen ober, chench al lezen.

Goudeze e lavarer n'en em assamblo ket ann Deputeet araug ar Meurs 28 a viz Kenver.

Ar senatourien er memes devez-ze ho deus lavaret e oa bet græt mad lod eus ann electionou ne oa ket bet c'hoas evesseat mad outho hag ho deus chenchet eun dra benag e reolen ar senat da rei conje d'ar senatourien d'ober lod eus ho labour e Paris. Goudeze e lavarer n'en em assamblint ket kenneubeut ac'han d'ar Meurs 28 evel ann Deputeet.

A.

Setu aman lizer ann *Autrou* de Mun d'he electourien.

« Electourien,

« Ann Deputeet ho deus torret ar choas ho poa græt ac'hanoun 12,500 ac'hanoc'h, ha setu c'hui galvet da voti adarre.

« E vean eo, e vezo bet clasket ober deoc'h, dre nerz, voti a enep ho santimant ; hag e tiscuezoc'h anat e ouzoc'h mad da biou rei ho moueziou heb falgaloni, na beza spountet gant den ebet.

« Gouzout mad a rit piou oun-me hag evid ober petra hoc'h eus va choaset.

« *Brassoc'h eo ann danjer hirio eget biscoas.*

« Ho pe sonj eus ho Relijion goapeet ; d'eus ar peoc'h ha d'eus ann urs vad, var var e peb leac'h ; d'eus ar scoliou e peleac'h ema ho pugale : d'eus ar scoliou-ze, tennet digant ar Freret hag ar Seurezet ; d'eus ar scoliou-ze, d'oc'h a beleac'h e carfent chasseal ann autrou Doue he unan.

« Ho pe sonj eo libr ho coustians hag hoc'h ene. Hag evel m'ho deus græt deac'h e Guenet

Electourien ar Senat, savit huel varc'hoas hag enoret ann hano-ze a Vretonet calonec.

Catoliket ! en em zilennet.

« *Ho Tepute coz,*

« Comt Albert de Mun. »

Election Pondivi.

Varc'hoas ema ann devez bras ganeoc'h, electourien Pondivi! Varc'hoas ho pezo eur veich muioc'h c'hoas discuezet ho Feiz hag ho carantez evid Doue hag he Ilis. Mar deo ar pez brassa eus ann Deputeet hag eus ar Senatourien, Republicanet ha Radicalet memes, ec'h hellit hel lavaret gant guirionez, n'e ket c'hui a so caus d'eus ann droug a reont, rag n'e ket c'hui hoc'h eus ho choaset.

E kement-se, mar deo bet guelloc'h ganeoc'h henvel ann Autrou de Mun eget Le Maguet hoc'h eus bet poan avoalc'h o tifenn ho cuiriou hag ho liberte. Pegement a zroug n'eus ket bet lavaret deoc'h divarbenn ann Autrou de Mun! Pegement a veuleudi n'eus ket bet græt d'eus Le Maguet dirazhoc'h! E clasc ober aoun deoc'h, ez eus bet lavaret alies, couls en ho pro evel e leac'h all, mar votit evid ar Republicanet ho pezo ar peoc'h hag ann urs vad, ma iet a du gant ar Gonservatourien ho pezo brezel er vro ha gant ann estren.

Me ranc discuez deoc'h anat penaus ar c'hontrol beo eo a dle c'hoarveout.

Ar Vinistret, goude beza sicouret da veza hanvet Senatourien, eur gals eus ar Republicanet eleac'h ar Gonservatourien, ho deus lavaret dirag ar Senat hag ar Gambr ar pez a garjent da ober ; ha setu aman lod eus ann traou-ze.

1° Lacaat miret ann oll lezennou a sell ous ar C'houarnamant hag ar Relijion, (da lavaret eo n'e ket ann emgleô græt etre ar Pab hag ar C'houarnamant e Frans, mæs al lezennou græt gant ar C'houarnamant he unan d'ober d'ann Ilis suja dezhi.)

2° Tenna ho flassou digant ar re oll n'int ket Republicanet guirion, m'ho deus græt gueichall pe ma reont en amzer da zont eun dra benag control d'ar Republic, evid rei ho flassou d'ar Republicanet, (ne vezo ket clasket pe vo ar re-man goueziec pe ne vezint ket ; gant ma vezint Republicanet ho devezo skiant avoalc'h).

3° Lacaat e penn ann arme Jeneralet Republicanet, d'ann neubeuta ! (Aoun ho deus rag ar re so breman e penn ar soudardet hag e carfent e ve lakeat en ho flass tud ha ne vent ket goest da vont morse a enep dezho).

4° Tenna digant ar scoliou-bras catolic, ann neubeut a ro al lezen dezho da veilla var examen ho scolaërien gant aoun e ve græt eun dra benag disleal outho. (Meur a blas a so breman ne heller ket ho c'haout nemet pa ver *bachelier* pe *docteur*. Hogen pa ne vezo nemet Professoret ar C'houarnamant oc'h examina ann oll scolaërien, marteze... Perag ne c'hoarvesfe mui? Aliæs avoalc'h eo bet c'hoarvezet n'eus ket eur c'heit-se.

Marteze e ve sellet pissoc'h ous descadurez ar ar re n'ho deffe ket græt ho studi e scoliou ar C'houarnamant ha ma ne vent ket refuset oll, a dra sur e ve disnac'het ho faperiou d'ar pez brassa anezho. Kense e ve stanket outho ar pez brassa eus ar plassou).

5° Ann oll, ken Relijiuset, ken tud ar bed a renco cahout eur brevet abars digorri eur scol. (Ann dra-ze ne spount ket ac'hanomp rag ar pez brassa d'eus ar Relijiuset a so e penn ar scoliou ho deus ho *brevet.)*

6° Ann oll a renco mont d'ar scol. (Hag e vo guelloc'h ann traou ? Nan da. Ma vije bet lavaret: ann oll a renco gouzout lenn ha scriva, ann draze vije bet mad avoalc'h, rag e peb ti ez eus lod a voar lenn ha scriva hag en nosveziou hir eus ar goanv ho deffe allet deski ar re all. Mæs lavaret e renco ann oll mont *bemdez* d'ar scol d'oc'h adalec 7 pe 8 bloas beteg 13 bloas m'ervad ! alo 'ta !)

7° Cahout barnerien Republicanet. (Ann draman n'e ket diæs da gompren. Peurvuia ar varnerien a varn hervez al lezen, (nemet en eur plass benag eleac'h ma'z eus bet allet cahout guir Republicanet,) hag ar re so hirio, a heuil al lezen-ze hervez ho c'houstians heb sellet ha beza ez eo Republican pe n'e ket, ann hini a zo dirazho. Hogen ann dra-ze ne blij tam d'ar Radicalet : evel ma'z eo travoalc'h beza Republican evid beza gouiziec avoalc'h evid neus fors peu sort plass, evelse ive : ar Republicanet a garfe cahout barnerien a lavarfe, ne alfe morse eur guir Republican ober ann droug).

Ac'hanta, lennerien ne gavit ket e ve braô avoalc'h, oll kement a bromette ar Vinistret d'ann Deputeet ?

Eo ! n'e ket 'ta. Ma ! kement-se ne blij tam d'ar Radicalet hag er pez a vercan er gazetenman var bouez ann Deputeet ech helloc'h her guelet anat.

Peus nemet compren neuze petra a garfent d'ober deomp. Ann disurj e beb leac'h hag ar brezel er vro da benn neubeut amzer.

Ma roit ho mouez da Le Maguet setu petra po : rag hen a ialo a du gant potret ann tu cleiz hag ann nebeuta m'ho deus c'hoant da gahout eo ar pez am eus merket d'eoc'h. Ma votit evid ann Autrou de Mun er c'hontrol, ne helloc'h ket beza tamallet gant Doue ma teufe ar re ru d'ober ann oll droug-ze.

Set' aze e pe stad ema ar vro abalamour ma'z eus bet casset travoalc'h a Republicanet d'ar Gambr, ma aljent torri electionou ar Gonservatou-

rien. Ma cassefec'h eun muioc'h e iafe ann traou var voassaat.

Hag ann estren ? Le Maguet hag ar re so a du ganthan a lavaro deoc'h evel m'ho deus hen great ar gueichou all ho pezo brezel gant ann estren mar teuit da henvel ann autrou de Mun.

Ia da ! lennit ar pez so aman varlerc'h hag e veloc'h.

Ar *Gazette de l'Allemagne du Nord* na barlant hirio d'eus ar Republic nemet evid lavaret d'ann Allemagn *beza var evez*. Setu penaus, neubeut devejou so e tigasse sonj d'eus kement a so nevez c'hoarvezet en hon toues.

— Potret 1870 e penn ar c'houarnamant adarre.

— Challemel-Lacour hanvet cannad ar Republic e Suiss.

— Ar Jeneral Borel, o lezel he blas a vinistr gant eun all, rag ma oa guelloc'h ganthan guelet o ren etoues ar soudardet ann urs vad hag ar sujidigez, eget ar garantez evid ar Republic.

— Dufaure o rencout en em denna rag ne chomo ket pell a du ganthan ar re so breman oc'h he soutenn d'eus potret ann tu cleiz.

Goudeze, en eur achui, gazeten Bismarck o verca ar pez a scrive ar *République Française* gazeten Gambetta, eo deut ar mare da beur achui Revolusion 1789, *a ro ann ali d'ann Europe da deuler evez mad oc'h ar pez a ia da c'hoarveout heb dale en hor bro.*

Da lavaret eo, beza prest da zont a enep deomp ma teufemp da veza eun danjer evitho.

Na breman, electourien Pondivi, e ouzoc'h avoalc'h petra rafoc'h o vont d'ann election varc'hoas. Mar d'hoc'h a du gant ar Republicanet a fell dezho ober kement a zroug er vro hag a hell tenna adarre ar brezel varnomp, hanvet Le Maguet : mæs m'ho peus c'hoant da viret eun tam benag ous ar re fall d'ober ken æs ar pez ho deus c'hoant, hanvet ann Autrou de Mun. Henez a lavaro en hoc'h hano hag a vouez huel petra a fell deoc'h, ha marteze, gant gras Doue, ec'h hello miret oc'h ar Radicalet da heulia ho froudennou fall.

Ma clevit ar re fall varc'hoas o lavaret gevier, dalc'hit mad sonj d'eus ar pez hô pezo clevet ha d'eus ann testou oa eno : marteze e servicho deoc'h goudeze.

Ma ouzoc'h lenn hoc'h eun, n'eus ket ezoum da gahout aoun e teufe den abenn da chench ho pillet deoc'h. Hag ouspen den ebet n'en deus guir da sellet ous ho pillet. C'hui so libr d'hen discuez d'ann hini a garoc'h mæs den ebet n'en deus guir da velet evid piou e fell deoc'h voti.

Ma ne ouzoc'h ket lenn, æt da c'houlenn eur billet digant unan benag d'eus ar re a ouzoc'h ec'h hellit cahout fizians ennho, ha dalc'hit mad d'ar billet-ze evid teuler anezhan er vouest.

En em anaout avoalc'h a rit etrezhoc'h hag e ouzoc'h pere a so eus ar memes tu. Dalc'hit eta ann eil d'egile, na ne teuio den da glasc affer ouzoc'h, ar pez a c'hoarvesfe marteze ma vec'h hoc'h unan a gostez.

Var saô ar gristenien vad, varc'hoas eo ann devez bras hag ann treac'h a renc beza ganeoc'h.

It oll da voti.

Roit oll ho mouez d'ann autrou Cont de Mun.

Aliæs avoalc'h hoc'h eus discuezet dija ho poa c'hoant d'he gahout evid derc'hel ho plass, hanvit anezhan adarre ne hellit ket choas guelloc'h.

Evid Doue hag ar vro.

Ra vezo henez ho ker, o cass ho pillet d'ar voterez hag o rei ho mouez d'ar c'hristen guirion, d'ann den calonec.

Evid ober ho tever, hanvit annn Autrou de Mun !

Evid ma hello ann oll gristenien ho meuli ; hanvit ann Autrou de Mun ! A.

Buez Dom Michel Nobletz.

MICHEL NOBLETZ A C'HOUNIT DA ZERVICH DOUE EUN DIJENTIL IAOUANC HANVET DE LIMBAU PE PER KINTIN.

(Kendalc'h.)

Buez Sant Ignas fondatour compagnunez Jezuz a rea joa ha dudi Michel Nobletz. O lenn ar vuezse, e tescas ren he hini hervez Doue. Da genta, pa oue distroet evid mad oc'h Doue, e c'hoanteas evel Sant Ignas labourat calonec evit brassa gloar he grouer ha silvidigez an eneou. Evelthan, e poanias stard beteg ar maro da glasc an dro da c'houeza e calonou ar re all, an tân euz carantez Doue a zeve he hini. Evelthan c'hoaz, a reas kement a ioa en he c'halloud evit gounit d'ar zantelez eur mared scolaerien. Eur vech ma veze deut a benn d'ho sclerijenna e lavare dezho : « oa red ober faë var ar bed-ma. Setu aze, emezhan, ar mean font, ar mean kenta euz va buez nevez. »

Ral a vech ma zebre kig, ma eve eur banne guin. Dioueret a rea eazi ann nesessera, evit hallout espern, arboella eur guennec bennag euz ar pez a zigasse he dad dezhan. Gant an arc'hant-ze e sicoure ar scolaerien paoura, ha da heul an aluzen a vage ho c'horf, e roe c'hoaz aliou mad evit magadurez ho ene.

Aliez e lavare dezho : grit brema ar pez a garfec'h en heur euz ho maro beza great a hed ho puez. Seul nebeutoc'h a vadou o peuz er bed-ma seul nebeutoc'h a boan o pezo divezatoc'h oc'h ho c'huitaat. Diouallit na golfac'h an amzer roet deoc'h gant Doue, evit he vrassa gloar hag ho prassa mad. Buez an den, emezhan, a zo evel eun devez a dremen buan ; keit ha ma vever, sclerijen an Env ne ehan da bara dirag daoulagad an oll. Mes heb dale e teuio tevalijen an nez, tevalijen ar maro, neuze avad ne vezo mui a sclerijen nag a voïen evit silvildigez an ene. Doue a vennigas he aluzennou hag he aliou mad. Meur a sclaer, paour evit guir euz danvez ar bed, pinvidic avad euz madou ar spered, a ieas, sicouret ganthan, da relijiuset evit brassa mad an Iliz.

Michel a garie dreist peb tra an dud paoura ; hag hor Zalver he-unan n'en devoa ket kemeret ar re zistera, evit discleria he zonedigez, hag ober da anaout he hano santel dre bevar c'horn ar bed? Gouscoude Michel, o vale ato var lerc'h roudou Sant Ignas, en em droas ouz scolaerien a stad hag a zanvez, en esper ho gounid da zervich he vestr. Dont a reas a benn euz eun dijentil iaouanc, ginidic a Dreger, he hano Per Kintin pe an aotrou de Limbau.

An den iaouanc-ma a vouenn huel, a ioa bet soudard eur pennad amzer. Goudeze e tistroas adarre d'he studi en devoa cuiteat evit mont d'an arme. Dont a reas da veza relijiuz euz a urz Sant Dominic. Eno a renas eur vuez a vir abostol, o prezec an Aviel el leac'h ma c'halve anezhan bolontez Doue, hag eur vuez e guirionez burzuduz dre ar grasou puill a scuille varnhan mestr an envou.

Mes p'e guir an aotrou Doue en em zervichas euz Michel evit cass an den iaouanc-ze d'an huela perfecsion ; ouspenn, ec'hiz hema en deuz bet lod e labouriou hag e buez Dom Michel, e lavarin ama eur ger divarbenn buez Per Kintin pe an Aotrou de Limbau.

An dijentil-ma a ieas da Baris da zeski ar skianchou hervez ar bed, a zindan an aotrou Lachiver beleg euz escopti Treguer, ha deut da c'houdeve da veza escop Roazon.

Var dro an oad a ugent vloaz, e oe red dezhan lezel he studi a gostez. Distrei a reas d'ar gear, evit hellout rei epad ar brezel scoazel d'he vamm neuze intanvez ha d'he vreudeur c'hoaz iaouancflamm. Evit beza tostoc'h de dudach, e teuas da veza offiser archerien an aotrou de Coatnizan. Er garg-se e tiscouezas kement a lealdet hag a furnez, ma na ioa morse guelet eur zoudard euz he goumpagnunez o vont dre grisder da zen ebet, hag o laeret an distera tra divar goust an dud ma dremenent dre ho zouez.

Eun devez edo gant he gamaraded o c'hoari c'hartou er gear a Vontroulez, el leac'h ma oa he goumpagnunez e garnizon gant coumpagnunesiou all, pa zeuas eur paour-keaz den en eur vouela hag en eur leuskel criadennou a iea doun er galon. Soudardet, emezhan, euz eur gompagnunez all o doa lamet diganthan kement munud mad en oa. Hor c'havalier iaouanc chomet eün hag honest en arme a zeuas da gaout truez oc'h ar paourkeaz den-se hag a roas dezhan var an tomm kement mad en devoa gounezet er c'hoari.

An ober a drugarez-ze ne jomas ket pell heb paeamant, rag antronoz vintin pa ziunas, e credas clevet comzou an Aotrou Doue da Zant Augustin : « Kemer ha lenn. » Asten a reas he zorn hag al levr kenta a gavas a oa levr covession S. Augustin. Caout a reas kement a blijadur o lenn al leor-ze, ma na lennas ken epad ar c'horaiz penda-benn. Adalec an devez-se, ne oa ken sonj en he spered nemet chench buez ha distrei d'he studi. — Mont a reas eta, evit senti ouz mouez Doue, da beur-echui he studi da Baris. Eur pennadic goude, ez eas da Ajen da ober he philozophi. Be en doa d'ar mareou-ze var dro tregont-vloaz. Eno eo e reas anaoudegez gant Dom Michel Nobletz, a c'halvas abaoue he dad hag he vestr, petra benag ma oa hema iaouancoc'h evithan.

Ama e velomp da betra e dal eur guir vignon dibabet euz a douez mil. An daou scolaer-ma a rai kentel d'an dud iaouanc a zo ker stanc er scol er c'heariou-braz. Setu aze eun dijentil leun a galitiou hervez ar bed ; mes siouas ! douget eo de dechou, douget eo da ober he volontez. Anezhan he unan ne hello biken dont a benn d'ho zrec'hi. Mes he vignon fidel a zo aze, hen eo a ziscouezo dezhan en em drec'hi, ober faë var draou ar bed, arabad caout istim evit madou an douar nemet keit ma'z int mad da ezommou ar paour.

MAB AR BAE.

(*Eur pennad all eur veich all.*)

Ar Galon-Sacr a Jezuz hag ar Frans.

III PETRA O DEUZ GREAT ROUANED FRANS.

Ar rouanez devot Mari Leckzinzka, pried Lois XV, a glevaz goulen hor Zalver, hag a reaz ar pez a ioa en he galloud.

Er bloaz mil seiz cant pemp ha tri-ugent e c'hellaz caout an urz ma vije selebret ofis hag oferen ar galon-sacr e peb eskopti euz ar Frans. Mes, ne ket d'ar Rouanez, d'ar Roue eo en doa Mab Doue great he c'houlen ; hag en drô-ze Roue Frans ne reaz nemet lezel ober ; ar Roue n'en-em zizkuezaz ket e giz Roue, nag ar Frans e giz pobl. Hor Zalver a felle dezhan muioc'h.

Er bloaz mil seiz cant daouzek ha pevar-ugent, ar Roue reuzeudik Lois XVI, prizoniet en *Tuileries*, dindan daoulagad, pe guelloc'h dindan skilfou ar revolusionnerien, a dlie prest hen dibenna, a reaz an act a gonzecrasion goulennet gant ar Galon-Sacr abaoue ouzpenn cant vloaz. Siouas ! re zivezad ! Setu aman lod euz ar pez a scrivaz en he brizon :

« O Jezuz-Christ, Dasprener divin hon oll pec'hejou, en ho Calon adorabl e fell dinn fizia va oll foan, va oll ankenn. Gelver a ran d'am zicour Calon dener ar Verc'hez Vari, va Fatronez ha va Mam benniget ; goulen a ran assistanz sant Loiz,

va Faeron hag ar brudeta euz va zadou.

« Bezit digor d'am peden, Calon adorabl, ha dre zaouarn ken pur va Fatronet digemerit gant madelez al le a ran gant fizianz evit rapari va tec'hejou.

« Ma plij gant madelez infinit an Autrou Doue renta din va liberte, va c'hurunen ha va galloud a roue, me a ra ar bromessa solanel..... Da vont me va unan, an tri miz kenta goude ma vezin dilivret, da iliz an Itron-Varia, e Paris, pe en ilis veur euz ar gear ma vezin ennhi, ha da lavaret enô, e traon an aoter vraz, goude an ofertouer, daoulinet dirag ar belek, eun act solanel a gonzecrasion euz ac'hanon va unan, euz va famill hag euz va Rouantelez da Galon-Sacr hor Zalver Jezuz-Christ, gant promessa da rei da va oll zujidi ar skuer euz an devosion hag an enor zo dlet d'ar Galon adorabl-ze.

« Prometi a ran sevel hag orni divar va c'houst, en eun ilis a joazin evit-se, e doug eur bloaz azalek an deiz ma vezin bet dilivret, eur chapel pe eun auter a vezo dediet d'ar Galon-Sacr, hag a vezo ar merk eternel euz va anaoudegez vad hag euz va fizianz heb muzul er meritou infinit hag en tenzoriou a c'hras a zo er Galon divin-ze.

« Er fin, prometi a ran renevezi bep bloaz, el leac'h ma en-em gavinn, en deiz ma vo selebret gouet ar Galon-Sacr, an act a gonzecrasion am euz comzet anezhan, ha da heulia ar prosession general a vo great goude an Oferen en deiz-se.

« Hirio ne hellan prometi an dra-man nemet e kuz, ganen va unan, mes sina a rafen va fromessa gant va goad, ma ve red ; hag an deiz ma hellin ober ar bromessa-man a vouez huel dirag an oll en ilis, hennez a vo an deiz caëra euz va buez ! »

Pebez peden leun a feiz hag a nerz caloun ! Perag an autrou Doue ne zilivraz ket an hini he greaz ? Doue en deuz he zecrejou ! Ar Frans e doa great skouarn vouzar d'hor Zalver pa ginnige dezhi grasou he drugarez ; brema, siouas ! oa deuet heur ar justis evithi ; n'oa mui e bolontez Doue e c'helje ar roue prizoniet dont da zeveni e unan he bromessa. Eur boan all a c'houlennet digant Loiz XVI ; leveromp guelloc'h, eur gurunen all a ioa ouz he c'hortoz. He varo a voue eur verzerenti. An Autrou Doue, en eur zigemeret he zacrifis, n'en deuz ket disprizet he vœu : red eo hen esperout. Deomp ni avad eo d'en em garga euz ar promesa great gant hor roue ha d'ober ar pez n'en deuz ket gallet ober e unan. Enô e man silvidigez hor bro.

Nebeud amzer goude maro ar roue reuzeudik, e savaz eur rumm tud, kristenien leun a feiz, jeantet eb aoun ebed, paotret ar Vande ha Breiz. Bonchamp, Cathelineau, Lescur, Rochejacquelin, ha gantho eur mared noblanz ha païzantet, oll tud a galoun, a iea d'ar gombat, ho fenn huel, ar japeled var ho breac'h hag imaj ar Galon-Sacr en ho c'herc'hen. Ar re-man o doa klevet mouez ha peden ho roue maro var ar chafod.

O. F.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

CANTIC SANT GUEVROC.

Ton : *Iste Confessor.*

Canomp oll hirio, gant laouenidigez,
Gloar ha meuleudi da Batron hor parrez
A zo bet savet e palez an Dreindet
Leun a joaustet. (1)

Piou a lavaro pegen santel eo bet
Buhez ha maro sant Guevroc benniget ?
Evit kement-se ret e ve kaout mouez
An ælez memez.

Feiz hag esperans ha carantez guirion,
An oll vertuziou a garge he galon :
Dreist oll e karie Jesus-Christ hor Zalver,
Hag he Vam dener.

Pur evel eun æl, douç, humbl ha patiant,
Morse ue zuas sae guenn he vadiziant ;
Tremenet en deus he vuhez er beden,
Hag er binijen.

Castel, Lanneuvret, Loc-Kirec, Plouzeniel,
C'houi 'zo bet testou eus he vuhez santel,
Hag eus ar galloud en doa ive, neuze,
E kever Doue.

Nag a becherien da Zoue gounezet !
Nag a glanvourien ganthan bet pareet !
A bep corn a Vreiz e teue hon tud coz
Da glask he vennoz.

Autrou Sant Guévroc, brema eus an Envou,
Clevit hor c'hantic, clevit hor pedennou,
Ha taolit varnomp eun sell a drugarez,
Hag a garantez.

Grit ma zaimp, eun deiz, oll ganeoc'h da repoz
Da velet Doue e gloar ar Baradoz
Eleach ma canimp meuleudi Eternel
D'an Dreindet Santel

Ni 'velo neuze, Jesus hag ar Verchez,
Hag en dro dezho ar Zænt hag an OElez
Beûzet en eur mor a blijadurezou
Hag a Zelisou.

Gloar d'an tri Ferson eus an Dreindet Santel :
Da Zoue an Tad ha d'he Vab Eternel,
D'ar Speret-Santel : o zri eun Doue ebken
Gloar da virviken !

Amen. J. B.

(1) *Deiz ar gouel :* Da gever hirio, e palez an Dreindet
Ez eo bet savet.

Ar Vossen Du.

Caër e ve lavaret e peb seurt mod d'ann dud ober pinijen ha goulenn pardon digant Doue, den ebet ne chilou, den ebet ne ra van. N'hellomp ket lavaret gouscoude ne teu ket aliæs ann Autrou

Doue da ziscuez deomp n'eus ken mestr nemetañ, rag a bell so var menez ar Salette, e Caô Lourdes, e Pontmain, etc, en deus casset n'e ket hebken eun æl da lavaret deomp chenj buhez, mæs hel vam santel, ar Verc'hez glorius Vari. Unan benag a dra sur en deus chilaouet he aliou, mæs n'e ket ar re ho devoa ar muia ezomm. Ar re ba imad so deut guelloc'h, ar re a vire gourc'hemennou Doue a so deut d'ho miret gant cals muioc'h soursi : ar re a ioa aketus da bedi Doue a so deut d'he bedi cals guelloc'h, mæs ar pez brassa eus ann dud a ia atau da heul ar re fall hag a zisprij mouez ann Autrou Doue.

Siouas ! setu o tostaat eur vouez hag a rencoc'h da chilou, ha ma teufe ar pez a lavar deomp da zont beteg ennomp ! Doue ra viro ! neuze ar re a vezo beô, a velo peu sort chenchamant e rai etouez ann dud. Ann dud d'ann empoënt ze a savo ho mouez varzu Doue hag a c'houlenno truez. Mæs piou a alfe lavaret peu sort digemer a rai Doue d'ar pedennou-ze græt dre spount, dre aoun, kentoc'h eget dre garantez. Da gahout aoun so ne zisprije anezho.

Arabat e ve cridi penaus abalamour ma eo pell ar c'hlenvet diouzomp e vo red dezhi cahout cals amzer evid dont beteg ennomp ! Nan, nan ! Dre ann hent houarn, dre al listri-tân, ann dud a hell hirio ober cals hent e neubeut amzer : ar c'hlenvejou ive a teu buhanoc'h er vro eget na reant gueichall.

Setu aman breman ar pez a lavar a gazetennou divarbenn d'ar c'hlenvet-ze.

« Poent eo teuler evez ous ar c'hlenvet a so breman oc'h ober distruj e provins Astrakan hag a hell ac'hano en em leda buhan er c'hreisteis eus ar Russi hag er c'hreis eus ann Europ.

Setu petra a scriver d'eus Cracovie e *Pologne* d'ar gazeten *l'Univers*.

« Ar Breuriezou cuz a ra cals gaou ous ar *Russie ;* ma'l setu o tont eur c'hlenvet a rai dezhi cals muioc'h droug c'hoas : me a fell din parlant eus ar Vossen. Caër so bet clasc cuzet ar Virionez, n'heller mui hen disnach : ar c'hlenvet-ze a so peg breman er c'hreisteis eus ar *Russie* na ne espern den.

En hanter diveza d'eus miz Kerzu e oa bet brudet dre ann oll Russi penaus e oa couezet var provins Astrakan eur c'hlenvet-pegus, eur spount, digasset di gant ar soudardet deut endro d'eus ar *Bulgarie*. Neubeut goude, gazeten ar c'houarnamant a rencas anzavout lod eus ar Virionez.

Fallout a reas dezhi da genta miret oc'h ann dud da spounta re hag e lavaras ne oa ar c'hlenvet-ze nemet eun derrien ien henvel eun tamic ous ann *typhus*, mæs kement a dud a varve ganthi ma oe anat abars pell e oa eun dra benag all cals goassoc'h ha d'ar 6 a viz Kenver ar memes gazeten a rencas anzavout e iea ann traou atau var voassaat, mæs ne lavare ket, evid c'hoas, hano guirion ar c'hlenvet.

Etretant, ar gazetennou all a roë d'ar c'hlenvet he guir hano : AR VOSSEN, ha setu aman ar pez a scrivjeur d'eus Saratoff da eur gazeten d'eus *Sant-Petersbourg* d'ar 6 a viz Kenver :

« Ar vossen a so breman oc'h ober distruj e provins Astrakan, hag eur vossen eus ar re voassa, na heller ket hen disnac'h, rag na hell parea den d'eus ar re so taget ganthi. Evid hen rei deoc'h da anaout, e vezo travoalc'h dime lavaret deoc'h penaus ma ve taget pemzec pe seitec den ha tri-ugent ganthi, ez eo pemzec pe seitec den ha tri-ugent maro.

« Miret a rer ous ar re so e chomm er vro-ze da sortial anezhi gant aoun ez afent da hada ar c'hlenvet er provinsou all tost dezhi. N'ouffen ket lavaret deoc'h peger spountet eo ann dud er C'hreisteis eus ar *Russie*. Kement hini en deus danvez a dec'h cuit ac'hano varzu an Nord.

« E Yenotaisk, eleac'h ma ra ar vossen ar muia distruj, ez euz kement a vervel, ma chom ar c'horfou maro, heb na gredfe den touch outho d'ho sebelia, var ann henchou bras, er parkeier, var ar meaz ha memes var ruiou kear. Strafuillet oll ha spountet eo ar bobl, rag beteg hen n'eus bet cavet netra goest da ziouall dious ar c'hlenvet, na da barea ar re a ve taget ganthi. E guirionez ar re a ve taget gant ar vossen-ze hanvet gant ar bobl dre aman, ar *mervel du*, a varv en eun taul-count, *evel scoet gant eun taul gurun*, ha ne ouffe den lavaret hag eur voien benag a so d'ho farea : rag n'eus ket amzer avoalc'h da louzaoui anezho. »

Re all a gass d'ar gazetennou, keleier spountussoc'h c'hoas. Ar *Golos* a lavar eo peget ar c'hlenvet e provins Saratoff. Ar c'houarnamant a ra he fossubl evid miret oc'h ann dud da spounta re, mæs ar gazetennou a lavar ar pez a vez casset dezho divarben d'ar vossen, hag ann dud a spount goassoc'h-goas. Breman n'eus ket hano a bolitic er *Russie*, ne barlanter mui nemet eus ar vossen, rag sonj mad a so c'hoas d'eus ar pez a c'hoarvezas er vro-ze e 1770, pa oa ar vossen adarre oc'h ober distruj er vro. Ann traou spountus a oe neuze guelet ebars er vro-ze a alfe siouas beza guelet c'hoas hirio ma teufe ar c'hlenvet da c'hounit ar vro.

— Gant guirionez eo, ma lavare Pi nao, peoc'h Doue var he ene, e teufe, abars pell dorn Doue da boueza var ar *Russie*, d'he funissa da veza græt kement a vrezel ous ar gatoliket ha da veza bet ken didruez evid ar *Pologne*.

Ar C'houarnamant e Frans a rai, me chans, he fossubl evit miret na zeufe ar c'hlenvet-ze en hor

bro. Oc'h hen ober, ne rafe nemet heulia exempl ar Saozon ho deus dija merket petra d'ober, da viret ne ve digasset en ho bro ar vossen-du-ze gant al listri a deufe di d'eus ar Russi ha d'eus ar broiou all d'eus ar C'hreisteis eus ann *Europe*.

A.

Marvaillou goude Gousperou.

IAN HE VAM, AN HERMIT, LAURANS, LOUIS VIAN.

Ian he Vam. — Ne gavac'h ket e kiemense en ho zouez sanset ie sperejou kren ?

An Hermit. — Iniennou, mez ral. Eur potr iaouank, den a c'houbari, gant eun ton dichek, a c'houlennas eun deis diganen ak va scapulariou a virje doc'h ar bouliji. Respount a rejon deza penaus avichou ar verc'hes e deus prezervet dre ar skapular tud abalamour d'ho devotion evithi ; mes ne voa ket evit goulen ar vuez ebken deus a vrema eo ec'h en em erbedemp dizhi dre ar scapular, evit obten eo dre he intercession oll c'halloudus e kenver he mab divin, ar c'hras pricius deus eur maro santel, achap da flammou an ifern, a mont kenta ve possubl he joausdet ar Barados. An den iaouank ne lavaras netra. N'oun dare ak hen a gemeras eur scapular. Divesatoc'h am beus sonch e kafchon anezan en eur varaken var zu placen Pigall ; ar paot neuse a ioa deuet da veza coumpes a resounabl.

Ian he Vam. — Ar c'hanoliou, Moncheu, a zo prezegerien ! Ploum a lakont e pen an dud.

An Hermit. — Eur vech, pedon en ho zouez e lavaras dign eur mobil : « Cetu avad ! e meza.» Coumprenit penaos eur serjent o velet ac'hanon o tont do kaout da gofes en deus lavaret din : daoust hag ennhes a raio bara did ? — Petra c'heus respountet ? — E feis ne dean ket da c'houlen bara, mes an absolven, ak neket hen, serjent eo a roche din bara m'am be izom, ken nebeut a na roche brema an absolven, mes eo digant ar belek eo e c'houlenner gant fisians bara ar c'horf pa vezeur en dienez, couls a buez an ene pa vez collet dre ar pec'het. Ak en deus respountet petra ? — Netra. Petra lavarche ? An dra-ze a zo canarianet desket dezo eun er serinett, ak a lavaront petek fin ho buez a dreus ak a hed, eb na rim na rezoun. — Evelse eo mont dezo, ma mignon, a lavarchon deza.

Mes va unan em beus comzet eur vech benak gant eur serjant en devoa great he studi. Ema dre ma reamp menek doc'h neus fors pe seurt her relijion n'en deoa nemet eur ger : mister ! emeza, mister ! a mister atao !

J. M. C.

Eur pennad all eur veich all.

VARIA.

Eur vaoues d'eus ar Bourgogne he devoa kemeret da vaga eur c'hrouadur d'eus kear. Beb ann amzer e renke scriva da gerent he magaden evid re kelou anezhan. Hogen eur veich ne gavas net guelloc'h da scriva dezho, en eur achui h lizer, nemet ar c'homsou-man :

— Me so, gant enor ha respect, Autrou ha Intrôn, ho magerez *evid ar vuhez*.

Diou blac'hic a ioa bet ho zad coz soudard e he amzer a ioa oc'h ober luerou peb hini d'he hin

— Me vo achu arauzoud-te, eme unan.

— Certen, eme heben ; te so eürus, te !.... dad coz n'en deus nemet eur c'har.

Eun dijentil, ar c'hont de la Mirandole maro *Lucques* er bloas 1825 a lezas, goude he varo oll vadou da eur pesc a vage he unan en eur po dour e kichen he di.

E 1781 eur meiller, o chomm e kichen Toulous a scrivas he destamant evelhen :

— Rei a ran va oll danvez da Babillon, azen bleô rous, hogen fallout a ra din ive e ma niz Guillaume perc'hen ann azen ma scrife anezhan bemdez e doare ha ma lezo anezhan ziscuiza ac'han d'he varo.

Intanvez Adam Dupuis, markiz Roquemont lez he oll danvez gant he daou gaz ha tregon hag a verc ar guella ma hell e pe zoare e renk auza bouet dezho.

Araug mervel, Lord Bekkey, eur Saoz, a re digass d'he gambr he bevar ki ha rei dezho p a gador endro d'he vele : lavaret a ra dez kcnavo en eur lenva hag e varv étre... ho faio

Dre he destamant e c'houlenn e ve lakeat p troum ar bevar ki-ze, unan e peb corn eus bez.

Lady Harriet Cuffard, d'eus Bro-Saoz ive, scriv evelhen ar pez a fell dezhi e ve græt ga he danvez :

Goude ar maro ac'hanoun e vezo roët 100,0 lur d'am marmous Jocko : d'am c'hi Schno ha d'am c'haz Tib e vezo paët beb bloas evid sicour da veva 125,000 lur da beb hini anezho.

Goude ma vezint maro, ann oll danvez-ze vezo d'am merc'h Elisa Nikely a so g baour ! ! !

Erfin ann doctor Christian d'eus ar gear Vienne en Autriche, a lez gant Cyrus, ann h a gare ar guella d'eus ar vanden chass e dalc'hmad endro dezhan : 15,000 lur hag he leoriou.

A.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

REVARZEGVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 6). DISSADORN 8 A C'HUEVRER 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord.....
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle heza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle heza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 8 a viz C'houevrer 1879.

D'ar meurs 28 a viz Kenver, ar Senatourien, goude beza disclæriet e oa bef græt mad ann electionou e departamant al Landes, ha clevet Victor Hugo o c'houlen e ve pardonet ar re oll ho deus græt eun dra benag epad ar Gommun e Paris, a daul evez ous eun neubeut lezennou evid ar veich kenta. Mæs ne achuont hini ebet evid mad. Abars achui, ann autrou Fresneau, unan d'eus Senatourien ar Morbihan, a lavar d'ar Senat en deus c'hoant da c'houlen eun dra benag digant Dufaure divarben election Pondivy, hag e carfe cahout respount heman d'ar Iaou d'ann diveza, pe guir eo disul e vezo græt ann election-ze. Dufaure n'ema ket er Senat, ha Freycinet a lavar ne voar ket pe hen a hello Dufaure respont d'ar goulen-ze da benn ar Iaou pe n'hello ket. Ni n'hellemp ket gouscoude goulenn netra diganthan abars beza resevet ar paperiou, hag abaoue ar mintin-man emaomp o clasc Dufaure heb gallout he baca.

Caër en deus en em zifen, ar re ann tu cleiz na blij ket cals ar goulenn-ze dezho, hag e lavaront penaus da benn ar Iaou..... ne iet ket da gredi e vo respontet ! nan, e vezo guelet pe zevez e plijo da Zufaure respont anezhan.

Er memes devez, ann Deputeet, goude beza græt evel en devejou all ; evesseat evid ar veich kenta ous eun neubeut vraô a lezennou, a rencas clévout Louis Blanc oc'h ober er Gambr ar pez en devoa græt Victor Hugo er Senat. En em glevout ho devoa græt araug, serten eo, panefese ne vije ket bet c'hoarvezet e vije bet goulennet ar memes tra, ha casi dre ar memes comsou er Gambr hag er Senat.

Brema pa 'ma ar Radicalet o tont da veza adarre ar vistri n'e ket fall e teufe ho soudardet en dro. Hogen, goassoc'h so c'hoas. Ar C'houarnamant he unan a c'houlen enn dra benag henvel evid ar re ho deus allet kemeret an teac'h ha n'ho deus bet punition ebet, petra benag ma'z int bet condaonet gant ar varnerien soudardet. Aman Es-carguel unan d'eus Deputeet ar Pyreneet ar Saô-Heaul a c'houlenn ar memes tra evid ar re so bet condaonet e *Perpignan* gant ar varnerien soudardet. Erfin, hag aman ma ar guella : (peb hini so libr da lenn : *ar goassa*). Ar re all araug ho deus goulennet eul lezen evid pardoni da gement den en devoa græt eun dra benag a selle ous ar politic, mæs n'e ket mechans evid ar re ho devoa græt eun dra benag hanvet crim gant al lezen panefese e vije bet berroc'h goulenn doc'htu digorri dor ar prisoniou da lezel o vont er meaz kement mnntrer, laër, etc, a ioa eno, rag, hirio dreist oll pa lavarer eo ingal ann oll, eul laër, neus fors e peleac'h en deffe laëret n'eo ken nemet eul laër, eur c'hriminal a laz eur re benag, a laca eur re benag er prisoun heb guir ebet ha dre he benn he unan : a laca ann tân goal n'eus fors gant plous pe gant petrol, henez a renc beza punisset ha punisset calet n'eus fors piou e ve, rag eur c'hriminal eo ha netra ken. Ragse ne c'houlennent ket e vije bet bet pardonet d'ar re-ze, ne gredan ket da vihana, rag n'am beus ket lennet evid ann daou ziveza ar pez a c'houlennent. Ma, setu aman eun all, Marcou, a c'houlenn muioc'h egetho, rag goulenn a ra sclær ar pez a verken deoc'h huelloc'h : ann eil articl eus al lezen a garfe e ve græt, a goms evelhen :

Art. 2. — Pardonet e vezo d'ar re ho deus græt eun dra benag hanvet crim gant al lezennou, pa vezo anat n'ho deus hen græt nemet evid lacaat ho folitic da gahout ann treac'h, epad miz Meurs, mis Ebrel ha miz Maë e 1871 ; evel kemer ar plassou hag ar galloud heb guir, lacaat tud er prisoniou heb ræsoun, tenna ho zraou digant ann dud dre ann digare m'ho devoa ezomm anezho, etc. (set' aze eun *etc* a lavar meur a dra).

Ac'hanta petra a lavaren deoc'h ! Mont mad avoalc'h a ra ann traou. Set' aze ann urs vad hag ar peoc'h promettet deoc'h d'ar 5 a viz Kenver abars election ar senatourien nevez ! Paouezit eun tamic ! nemet commans ne rer ken ; ha pa scriven kement-man ne sonje ket din em blije bet da scriva deoc'h ar pez a ia aman varlerc'h.

D'ar Iaou 30 a viz Kenver ar marechal Mac-Mahon, Presidant ar Republic en deus lakeat he

zemission ha Jules Grevy, Presidant an Deputeet so bet hanvet Presidant ar Republic evid 7 bloas gant 563 mouez var 713, rag evid he henvel ar Gambr hag ar Senat a ioa æt assambles da voti, egis ma c'houlen ar vam-lezen. Unan eus va mignonet J....., deut en devez-ze da va zi, a respontas d'ar goulenn a ren dezhan, hag hen ne oa ket bet spountet gant ar c'helou-ze? a respontas, er giz-man ; penaus ne oamp c'hoas nemet e penn ann hent, e rencjemp guelet meur a dra all goassoc'h abars nemeur, hag ouspen, emezhan, eur maread amzer so ne rea netra ar Marechal anezhan he unan, mæs lezel ar re all d'ober, ann hini a rea : ha dezhan hebken gouscoude a oa da damall kement tra so bet græt a enep ar re vad rag he sinatur a oa red mad da gahout abars ober netra, ha pa sine, e heller lavaret eo hen a rea ar pez oll a so bet great. N'eus ken nemet pa so bet falvezet gant ar Radicalet touch ous ar Jeneralet Coz he vignonet ha tud eus he amzer, neuze eo, mæs nemet neuze m'en deus gouezet lavaret : nan! ne lakin ket va hano var ar baper-ze : guelloc'h eo ganin en em denna hag en deus græt evel m'en devoa lavaret. —

Setu penaus e respontas va mignon d'am goulenn, ha meur a hini, m'ervad, a sonjo evelthan.

Evelken, n'e ket mad evid eur vro e ve possubl chench, en eun taul evelse, evid eur *ia* pe eun *nan* ann hini a so e penn ar c'houarnamant; eun dra evelse ne deo goest nemet da droubli mod pe vod ar peoc'h hag ann urs vad.

Petra a rai ann hini so bet hanvet en he blass? N'oun ket evid hel lavaret deoc'h : Ann hini a so savet var ar menez a vell muioc'h traou, a vell pelloc'h eget ar re so er stankijer pe var ann durgennou, mæs leac'h so da gahout aoun ne rafe ket cals a vad evidomp. Republican eo bet a viscoas, hanvet eo bet n'e ket hebken gant ar Republicanet mæs ive gant ar Radicalet, ha m'en deffe c'hoant, ar pez ne gredan ket, da viret ous ar reman d'ober ar pez a garfent, me gred e savfe abars pell etrezho hag hen d'he dro a renkefe suja pe en em denna. Ho lezeu eo dezho rag Gambetta ho Doue, en devoa hel lavaret mad d'ar Marechal ha setu e guirionez m'en deus renket heman en em denna, hag egile a so hanvet presidant Cambr ann Deputeet, me chans, da c'hortos guelloc'h.

Der guener 31 a viz Kenver ann Deputeet ho devoa eur Presidant da henvel e plass Jules Grevy hag ho deus hanvet Gambetta da Presidant gant 314 mouez. Goudeze petra benag ma lavar ann Autrou Laroche-Joubert ez eus cals traou d'ober, Ann Deputeet scuis-maro da veza lakeat er..... en ho fenn eur sort Presidant a lavar ne hellint breman ober netra mui, ac'han d'ar Iaou. N'e ket goal ziæs dezho evelken gounit ho nao mil lur !

Er Senat, ar pez a dlie beza bet græt deac'h, n'eus ket bet allet hen ober, abalamour da henvel eur presidant nevez evid ar Republic : bet e bet græt hirio. Ann Autrou Fresneau gant aotre ar c'houarnamant hag ar Senatourien a c'houlenn digant Dufaure perag en deus souprefet Pondivi casset he unan d'ar Mæriou lizer Le Maguet a so ennhi a bet seurt injuriou a enep ann Autrou de Mun : ni, emezhan, ne reomp ket fors gant ar pez en deus scrivet Le Maguet, mæs casset evelse dindan siel ar c'houarnamant, lod eus ann dud a alfe cridi eo guir ar pez a scriv Le Maguet, hag ouspen ar souprefet n'en devoa ket guir d'ober ar pez en deus græt. Ni so en em glemmet ous ar ministr de Marcère hag hen en deus lavaret deomp e rafe justis, ma oa guir; abaoue n'en deus ket allet c'hoas cahout ar breuven-ze ; ni hon deus anezhi. Hag e tiscuez eul lizer digant ann Autrou Le Scodan mear Ste Brigitte hag ann Autrou Le Berre, Mear Neuillac, a lavar ho deus resevet dre ar post d'eus pers ar souprefet ha gant he hano, ar c'henta, 3 hag ann eil 4 tam paper en hano Le Maguet. Me chans, eme ann Autrou Fresneau ne lavaroc'h ket ne oa ket evid ho staga ous ar mogeriou. Be m'eus eul lizer all c'hoas, mæs n'he discuezin ket deoc'h rag ann daou all am eus hanvet deoc'h huelloc'h, am eus ho discuezet d'ar ministr ha setu ma 'z int galvet dirag tribunal Pondivi da benn varc'hoas, ha ne fell ket din e c'hoarvezfe kement all gant heman. Ne c'halver ket anezho dirag ar Justis rag m'ho deus lavaret beza resevet ar paperiou-ze digant ar souprefet, mæs rag m'ho deus lavaret beza ho resevet evid ho staga ous ar mogeriou, (ar pez n'e ket guir, lennet am beus ho liziri ha ne gavjoc'h ket kement-se ennho.)

De Marcère a respont anezhan, en eul lavaret ne hell respont netra, rag ma dle dont ann affer antronoz dirag ann dribunal : ouspen n'e ket hen en deus roët urs d'ho gervel dirag ann dribunal. Mar deo ar Prefet en deus hen græt, hen ne voar netra??? Ha pa vouife ne alfe lavaret ger (atau evid ar memes ræsoun), rag ma eo galvet ann affer dirag ann dribunal. Mæs ann dra-man a renker taul evez dezhan, ne zisnac'h ket en deffe græt ar souprefet ar pez a damaller dezhan.

Ann autrou Audren de Kerdrel, senatour eus ar Morbihan ive, a deu d'he dro hag a lavar n'eus ket bet allet gervel ann dud-ze dirag ann dribunal da benn ar sadorn heb m'en deffe ar procureur her goulennet, rag d'ann devez-ze n'eus ket audians e Pondivi. Aman De Marcère a zisnac'h hag a lavar assambles, e alfe beza guir, mæs marteze var goulenn Le Maguet eo m'en deus hen græt. Ann autrou de Kerdrel a gendalc'h oc'h assuri ne m'er ket o clasc ober netra d'ann dudze mæs hebken ho spounta rag n'heller ket disnac'h ez eus bet casset paperiou Le Maguet d'ar mæriou d'eus pers ar souprefet hag ar pez a dalleur d'ar mæriou-ze n'e ket da veza lavaret ho devoa resevet ann tamou paper-ze mæs hebken ho devoa ho resevet evid ho staga ous ar mogeriou, hogen int a zisnac'h.

Dufaure evel de Marcère a respont heb respont: rag, emezhan, ann affer a renc beza barnet antronozh Pondivi. Set aze eur respont æs, ni hon dalis clevet hounez evid affer ar Freret e Lambezellec. Dufaure en devoa græt eun henvelep respont d'ann autrou de Kerjégu. Eun dra muioc'h a gavan gouscoude e prezegen Dufaure eget en ann De Marcère. Hen a lavar : Le Maguet eo hini en deus ho galvet dirag ann dribunal. Mæs evel ma oa bet tamallet d'ar Souprefet beza casset he unan d'ar mæriou dre ar post paperiou Le Maguet, heman en deus kemeret ar Souprefet da'dest n'en devoa ket hen græt. (En dail en deus cals c'hoant chomm ministr gant ar Presidant nevez, pa lavar traou evelse).

Ann autrou de Kerdrel a respont adarre, nan, nan, n'e ket evid beza lavaret ho devoa resevet ar paperiou-ze int galvet dirag ar justis, mæs evid beza lavaret ho devoa ho resevet evid ho staga ous ar mogeriou, hag aman e rencan goulenn digant ar ministr, ha red eo, evid eur mear, cahout urs da staga ar paperiou a vez casset dezhan d'eus ar Prefectur abars ma hello hen ober.

Setu aman respont de Marcère :

Evid ar pez vez moullet var baper guenn, e rencont hen ober doc'htu: evid ar pez a vez moullet var baper liou, n'hellont ket hen ober, n'ho deus ket guir d'hen ober. — Divezatoc'h e velimp penaus ho devezo mæriou Pondivi ententet kement-se. Me bari ma so bet staget ar paperiou-ze gant lod anezho, e vezo c'hoas cavet ann tu da lavaret ho deus græt mad.

Goudeze, ar Senatourien a echu ho labour evid ann devez-ze, o lavaret en em assambli evel ann Deputeet da benn ar Iaou 6 a viz C'huevrer.

A.

PI NAG.

Deac'h so bet bloas abaoue m'hon deus collet ar guella eus ann oll tadou, ha ped so en hon toues ho deffe bet sonj anezhan !

Cals e cariemp hon Tad gouscoude ; mæs siouas!
Envor tud ann douar a harp etal ar bez,
Kerent ha mignonet d'ar maro hoc'h ancouez !
Hag e coller buhan ar sonj d'eus ar re ho deus græt vad deomp.

Ker mad ha ker santel a oa, ma hellomp cahout fizians eo bet digemeret gant Doue ebars er Barados, mæs evel ne voar den, egis m'hel lavar ann abostol deomp, pe hen so dign a garantez pe a gassoni, gant aoun en deffe c'hoas hon Tad eun dra benag da baëa da Justis Doue, rag ma eo bet marteze re vad; pedomp evithan, pedomp a greis calon.

Ma n'en deus ket ezomm eus hor pedennou e vezint talvoudus evid ann eneou abandonnet hag ann autrou Doue ho faëo deomp a dra sur. Hogen ha n'her grafe ket, da vihana ni hon deffe græt hon dever, o tiscuez hor c'harantez hag hon anaoudegez vad d'ar guella eus ann oll Tadou... Pi nao.

A.

Ar Galon-Sacr a Jezuz hag ar Frans.

IV. Goulennou nevez Calon Jesus d'ar Frans. Dever ar Frans.

Ar rouaned a deuaz goude Napoleon kenta, da lavaret eo, Loiz XVIII ha Charles X, ne rejont ket ar pez en doa goulennet hor Zalver; eun dra benag a voue great, evit guir, en ho amzer, mæs nebeud; ne voue ket dalc'het da bromessaou Loiz XVI. Hor Zalver en em glemmaz a gement-se meur a veach da eul leanez santel, euz a Gongregasion ann Itroun-Varia, a veve neuze e Paris. D'ann unan var n'ugent a viz even, mil eiz cant tri var n'ugent, Jezuz a lavaras dezhi : « Ar Frans zo atau caret meurbed gant va C'halon, ha da va C'halon e vezo consacret. Mæs red eo e teufe ar Roue e unan d'en em gonsacri ha da gonsacri he famil hag he rouantelez penn-da-benn da va C'halon divin; lacaat a renc sevel, evel m'em euz lavaret kentoc'h, eun auter en henor va C'halon-Sacr, e giz ma zeuz bet savet unan, en hano ar Frans, en henor d'ar Verc'hez Vari. Prepar a ran d'ar Frans eun diluj a c'hrasou, pa vezo consacret d'am C'halon divin... Ar benedicsionou a scullin varnhi, a redo anezhi dre ar bed oll. Ar feiz hag ar relijion en-em zispaco a nevez er Frans dre an devosion d'am C'halon divin. »

Eun tam esperanz a voue da velet Vœu Loiz XVI caset da benn ha sevenet gant solanite : rag he verc'h vertuzus Mari-Theresa a boanie evit-se. Mæs revolusion ar bloas mil eiz cant tregont a deuaz da viret ha da ziscar eun esperanz ken caer !

Gouscoude ann devosion da Galon Jesus a rea he hent : eur maread tud fidel, couls ha beleien, ha dreist oll Relijiuzet, en-em gonzacre d'ar Galon-Sacr, ha bemdez e creske an niver euz an dud a iea da eva joa ha grasou presius e feunteun hor Zalver. Var dro ar bloaz mil eiz cant daougent e tiouanaz eur vreuriez caer meurbed, hanvet Abostolach ar Beden : er vreuriez-man ar c'halonou kristen a deu d'en-em unani gant Calon Jesus evit triomf ann Ilis ha Silvidigez ann eneou. Ganet e Frans, an devosion-ze a zo brema ledet dre ar bed oll, hag a villionou eo e man an niver euz an dud zo ennhi.

Tremen daou c'hant vloaz zo eta abaoue ma

fell d'hor Zalver e ve henoret en eur feson spesial he Galon-Sacr. Muia ma vez toullet evit founta eun ti, ledanna ha caleta ma vez azezet ar found, huelloc'h a ze e c'helleur sevel an ti. An devosion da Galon Jesus, ne ket ar found a vanc dezhi, evel ma velomp ; mæs an ti n'en-em zavo ket anezhan e unan, Jesus a fell dezhan e rafemp hol lod el labour, ni ispisial, pobl a Frans. Ouzomp-ni da'genta eo e comz Calon Jesus. Hor Zalver a gar atau he Fransisien. Caer on deuz bet he nac'h, he zilezel, hen a gendalc'h d'hor gelver ha d'hor c'haret; muioc'h eget biscoaz hor ped d'en-em rei dezhan, hag e kinnig deomp ar grassou ar re vrassa.

Evit ma vô scoazel ar Frans, evit ma vô he Roue, d'he zevel ha da renta dezhi he lufr, petra c'houlen Jesus? Tri zra zo dreist oll a ne ehan da verca abaoue daou c'hant vloaz. Fellout a ra dezhan e teufe ar Frans d'en-em gonzacri d'he Galon; fellout a ra dezhan e teufe da zevel eun ilis pe eur chapel en henor d'he Galon; fellout a ra dezhan, er fin, e ve lakeat imach ar memez Calon var drapoiou ar vro. Kement-se a c'houlen sclear, mæs, lakeomp evez, he volontez eo e ve great gant ar Roue, pe gant ar re zo e penn ar vro, hag a c'hell dre-ze hen ober en hano ar vro. Ar Frans a zo galvet gant hor Zalver da gaoud eul loden caer meurbed e traou ar bedman : hi a zo bet dibabet ganthan evit beza he zoudard, evit difen he Ilis benniget : en drô e promet dezhi an tenzoriou euz he anaoudegez vad. Hirio c'hoaz, en amzer fall-man, er c'heit m'em eur o clask he lacat er meaz euz a draou, euz a afferiou an douar, er c'heit m'em eur oc'h ober bep seurt brezel d'he Vajeste, hirio c'hoaz ne fell ket dezhan hon dilezel, c'hoant en deuz d'hon dastum e skeud he ziouaskell, tost d'he Galon memez ; ha goude-ze hon digoll a rai, emezhan, euz a gement poan a gemerimp evit renta dezhan carantez evit carantez; ia, o rei ouspenn cant evit unan! Diouallomp da lavaret nan ; diouallomp da ober d'hor Zalver ken madelezus hon dilezel. Hen n'en deuz izom ebed ac'hanomp-ni, mæs ni avad ne c'hellomp ket eb drouc chom heb-t-han. Red e deomp eta, pobl a Frans, distrei d'he gaout.

Mæs, a vô lavaret, pe-leac'h e man ar prins a stardo a nevez hon unvaniez gant hor Zalver? Pe-leac'h e man ar Roue-ze? N'hon deuz ket a bell da vont d'he glask, tost e man deomp, e pep leac'h e man, pep unan ac'hanomp eo. Evel-se da viana a lavarer brema ; ne glever ken a bep tu nemet : ar Roue eo ar bobl. Mad! lakomp, pa fell deoc'h. Neuze ivez ar pez ne ket bet e galloud pe e bolontez hor rouaned ober evit senti ouz hor Zalver, ni c'hell brema hen ober. Ne vezomp ket eta roue en-aner : lakomp da daloud ar c'halloud zo roet deomp, oc'h ober kement a c'houlen Calon hor Zalver Jesus-Christ abaoue keit all a amzer. Penaus? O F.

Buez Dom Michel Nobletz.

MICHEL NOBLETZ A C'HOUNIT DA ZERVICH DOUE EUN DIJENTIL IAOUANC HANVET DE LIMBAU PE PER KINTIN.

(Kendalc'h.)

Ped guech n'on euz ket lavaret kement a zo ac'hanomp, goude beza clevet lenn buez ar zent. Biken ne c'hallin dont a benn da veza eur zant. ha perag ne c'halfac'h-hu ket obér ar pez en deuz great ar zant mar zant ? Daoust hag ar zent a zo bet great euz eun danvez all ? Hâ n'oant ket eveldomp-ni kig ha goad, diskennet ive euz ar pec'her Adam ?

Mes silaouit, ar zent, douget ma'z oant d'ar pec'hed couls ha c'hui ha me, o deuz harpet en dra c'hellent a enep o zechou, o deuz lakeat ho bolontez dindan ho zreid, ha n'eo nemet var bouezse ma'z int erruet ken huel en Env. —

Per Kintin, ma'z euz ama hano anezhan, en doa he dech ; mes staga a reas ganthan dargreiz ha dargreiz, corf ha corf, ha seul vui eo din a veuleudi mar en deuz bet muioc'h da c'hourin he zi dezhan a oa deut da greski e mesc ar zoudarded. Douget a oa d'ar guin, ec'hiz ma'z euz eur c'halz re all. Poanìa a reas calonec da zic'hrizienna an tech-se, ha Doue o velet he labour hag he anken a deuas da gaout truez outhan. En he vadelez e reas dezhan da c'houzout, en eun doare sclear ha splam, ez oa nesesser bras evithan lezel a grenn ar guin ar rest euz he vuez, anez e colje heb manc ebet he ene prenet gant goad eun Doue. Per Kintin a reas ar bromessa hag a zalc'has dezhi betec ar maro. Morse ar rest euz he vuez banne guin ne ieas beteg he vuzellou.

Dom Michel eo a ra deomp da anaout kement-ma. Ouspenn, eme Michel Nobletz, abaoue ar mare-ze, ma'z eas ene Per Kintin var an araog er zantelez, iec'hed he gorf a deuas da veza guelloc'h guell, er feson ma c'hellas ober ar rusta pinijennou hag ar brassa labourou evit gloar Doue. Per Kintin ne varc'hatas ket evit kerzet var roudou he vestr keaz, oc'h ober faë var ar bed hag o velet Jezuz dindan truillou ar paour.

D'ar mare-ze e teuas eur gernez vraz er Guienne. Ar beorien a goueze a zruill var ruiou kear Ajen, hag a varve gant an naoun. Goude beza roet kement guennec en doa, e verzas he arrebeuri ha memes he levriou evit hallout ho sicour, en hevelep feson ma n'en doa mui evit studia nemet levriou Michel Nobletz. Dre ma teue ar gernez ha dienez ar beorien da voassaat, he garantez a greske muioc'h-mui evitho, ma'z eas da Vreiz da verza ar madou a deue dezhan euz he dud, ha ma tistroas adarre da Ajen, evit ranna etre ar beorien an arc'hant en doa bet. Mes neuze e c'hoarvezas eun abaden all ; galvet a oue dirag ar barner da renta cont euz he fortun a ioa teuzet etre he zaouarn, evel pa en dije drouziviet he zanvesiou er c'hoariou. Red mad oa eta dezhan anzao ar virionez penn-da-benn, ha dizolei an aluzennou en doa roet d'an dud reuzeudic euz kear. Buan an anaoudegez a gement-ma a redas tro-var-dro, hag an oll o doa ar brassa istim, ar brassa respet evithan.

Ne jome mui gant Per Kintin netra d'en em vaga ha d'en em visca ; setu perag, evit hallout ober he studi, oa red dezhan mont bemdez da ober scol d'ar vugale vian. Be' ez oa eun aluzen all doussoc'h d'he galon, hag a blije a dra-zur muioc'h c'hoaz da Zoue eget ar pez a roe d'ar paour. Bep sul ez ea gant Michel Nobletz da ober catekiz d'an dud divar ar meaz, evit dalc'her beo selerijen ar feiz a glaske d'ar mare-ze eun toullad heretiket mouga e calonou ar gristenien vad.

MAB AR BAE.

Petra eo Feiz ha Breiz?

D'ann dud divar ar meaz unan anezho.

Kenvrois, Feiz ha Breiz, fountet e 1865 evidomp, tud divar ar meaz, da rei d'eomp cuzuliou mad, a dlefe beza hor gazeten deomp oll. Siouas pegen neubeut eo ar re he c'hemer ! Me, pa ouzon pegement a vad a alfe ober deomp ma ve lennet ha lennet gant evez, am beus sonjet scriva deoc'h er gazeten petra he deus græt abaoue ma eo bet fountet ha petra a ra hirio evidhoc'h hag evidhoc'h hebken.

He ger kenta a so bet : EVID GLOAR DOUE HAG AR BOBL hag abaoue he deus atau dalc'het d'ar ger-ze. Morse n'he deus ehanet discuez deomp penaus en em zioual dious ann dud fallacr a vez atau o clasc hon touelli, o clasc lacaat ac'hanomp da zisprijout ar Relijion hag ann Ilis.

Er penn kenta ne helle ket coms deomp d'eus afferiou ar vro na d'oc'h kement tra a sell ous ar politic, mæs kement-se na vire ket e cave peadra da zeski deomp d'eus histor ar vro hag eus ar re ho deus bevet ennhi.

Da genta e countas deomp buez eleis a zænt hag a dud deol, ho deus dre ho santelez casset e peb leac'h hano ha brud-vad hor bro Breiz-Izel.

Ennhi e cavemp ive, meur a histor goest da zeski deomp meur a dra talvoudus. Coms a rea ouzomp d'eus ar brezeliou he devoa renket ar vro da souten ha d'eus ann dud calonec ho devoa he difennet hag he zennet e meaz a zanjer p'en em gave goasket gant he enebourien. Ouspen epad ar pevar bloas kenta e roas deomp eul loden vad eus ar scrituriou santel.

D'ann eil — Cavout a rejeur ennhi ive, ouspen ar mod da labourat an douarou, cals kenteliou da sicour peb hini ac'hanomp da veva e guir cristen. Er bloavez kenta he deus desket deomp ar mod d'en em ziouall dious ar fals-doctoret-se a rer hirio *Republicanet* anezho, hag ar pennadou-scrid-ze a zo d'eus ar re gaëra so bet biscoas lakeat e brezonec da zeski ar gristenien d'en em zioual d'eus ann tromplerien-ze ne ouzont ket muioc'h evidomp mæs a sonj dezho beza cals gouiziecoc'h rag ma'z int guisket evel autrounez.

Cavet e vije c'hoas ennhi, marvaillou, guerziou, soniou braô græt evid lacaat ann dud da c'hoarzin ha da dremen dizroug ha gant plijadur soken, ann nosveziou hag ar suliou, eno ive e vije scrivet evidomp histor ar goueliou caër a zigoueze couls er vro evel er meaz anezhi : ar missionou kerkent ha ma vije roët unan en eun tu benag ; dedi ann Ilisou nevez hag ann deveziou m'en em gavé ar pardoniou hag ar foariou brudeta. Evid troc'hi berroc'h e roe deomp assambles histor ann amzer goz hag hini ann amzer vreman. Ne oa scol all ebet talvoudussoc'h d'ar re a gar ho bro gant ar pez a dremen ennhi. Ar pez a rea neuze *Feiz-ha-Breiz*, kendalc'het he deus d'hen ober hirio ann deis.

D'ann drede : Ar re ho deus he lennet gant evez ha gant eur galoun eün ho deus allet, m'ervad en em ziouall piz eus ar giziou fall-ze a so kiriec hirio da gement-all a dud d'en em goll.

Ha ! m'ho dije gouezet ann oll var ar meaz petra oa e guirionez *Feiz-ha-Breiz*, ha pegement ho devoa da c'hounit oc'h heul he aliou mad, m'ho dije lennet atau gant evez ar pez oll so bet scrivet ennhi abaoue ar pevarzec bloas so ma teu beb sizun da skei var dor ann dud a volontez vad, n'ho dije ket allet ar Republicanet trompla ann dud egis m'ho deus hen græt en amzeriou diveza-man. E leal ar païsant gant he gazeten vrezonec en he zorn en dije anavezet histor he vro, couls pe velloc'h eget va zamic republican ha ma vije deut eur re benag da gonta gevier dezhan en dije allet lavaret : « Gortosit eun tamic, autrou, en em drompla a rit : n'e ket en daill-ze ema ann traou : aman-ma ann histor guirion, ma kirit m'he lenno deoc'h » ha m'hen assur ho pije guelet ann autrouze, ker mezec evel Alanic pa ve ar ier oc'h ober goab anezhan, ho pije he velet o vont ac'hano, ma vouie, o touet d'en em gemer guelloc'h eur veich all pa iafe da glasc affer ous eur glasic pe eur justin benag.

Sellet piz en dije græt endro dezhan araug dourna a beb seurt gevier a enep ar veleïen hag ar Rouane ho deus gouarnet ar vro epad meur a gant bloas. Ni oa cals eürussoc'h pa vije ar re-ze o commandi eget breman pa 'ma Potret ar Revolusion o clasc c'hoari ganeomp. Hogen deomp atau, gant *Feiz-ha-Breiz* eo emaomp breman, n'e ket gant ar re-ze.

Cals tud eta a ra digemer mad d'ar gazeten-ze

eus ar Gristenien guirion ; mæs etoues memes ar re ho deus marc'hat d'he reseo ez eus hiniennou hirio ann deis evel er bloaveziou kenta hag a gav abec ennhi abalamour d'ar fæsoun ma oa scrivet neuze ha d'ann hini m'he scriver hirio couls hag abalamour d'ann traou a verker ennhi. Petra fot deoc'h ? Mar d'hoc'h souezet gant ann dra-ze me ne d'oun ket rag anat eo ne heller ket plijout d'ann oll.

Me va unan n'oun ket direbeich var ar poënt-ze, rag cavout abec a ren e *Feiz ha Breiz*, ha gouscoude e fazien cals, mæs va santimant a ioa, marvaillou a gaven ennhi ha ne blijent tam e bet dime.

Hogen, meur a dro c'hoarvezet ganin ho deus græt din anaout buhan e oan en em dromplet, rag ar gazeten, her guelet mad am beus græt, ne oa ket græt evidoun hebken, græt a oa evid ann oll petra benag ma selle muioc'h ous ann dud divar ar meaz hag evel n'hon deus ket oll ar memes santimant ne helle ket kement tra a vije lakeat ennhi plijout d'ann oll assambles. Ann dra-ze so sclær. Ar pez a blij ar muia d'al lenner, eo ar pez a sell outhan he unan, na ne sonj tam ebet penaus ar pez ne blij ket dezhan a hell plijout da eur re benag all ha beza cavet mad gantho.

Peb unan a gar he vicher hag en em blij o clevout he meuli : mæs neubeut eo ar re a gar clevout hano eus ar micheriou all ouspen d'ho hini. Gouscoude pa 'ma ar gazeten evid ann oll e renker mad rei he loden da beb den. Kense *Feiz ha Breiz* he devoa ar guir da lavaret gant ann traou a blije d'in meur a dra all ha n'ho c'haven ket couls petra benag hinniennou all a gave anezho guelloc'h cals eget ar re a blije din.

Ne gavan ket diæs eta anzavout e fazien cals pa gaven abec er gazeten abalamour ma zisplije din eun dra benag ennhi. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Fanch ar pikous.

— Alo, ma mabik, ma ranik, ma c'halonad ! Petra a ganin did hirio ?

Ma boutou so toull, ma luerou so fall,
N'am beus ket arc'hant da gahout eur re all.

Pe : Pa oant var bont an Naonet.....

Pe : Ha ma meil a drei
Diga, diga-di :
Ha ma meil a ia
Diga, diga-da.

Setu ar pez a c'houlenne diganin eun nozvez e korn ann tân, pa oan c'hoaz bugelik, eur vatez a bevar ugent bloas (ar baourez-goz a ret anezhi) a ioa bet gueichall e ti va zad.

— Nan, nan ! va zintin, red eo deoc'h laret d'in breman kountaden Fanch ar Pikous. Hounez co a fell din.

— Deus ta ma c'hezik, tosta aman ha chilaou mad. —

Hag ar « baourez goz » a roas din da anaout a grenn, doare Fanch ar Pikous, ken braô, ken na skuizen ket ous he c'hlevet.

Ma ! lennerien, en enor d'ar bloas nevez, ma kirit e kountin deoc'h ive, guella ma hellin, ar pez a ouzon c'hoas anezhi. N'e ket hir, hir, mæs truezus eo : ouspen-ze, ni etrezomp bugale hon deus avechou neubeut a benn, hag a ra vad deomp c'hoarzin eun tamic. Ar re goz a ouelo ma keront, petra benag m'ho devezo amzer avoalc'h d'hen ober divezatoc'h, marteze araug ma achuo ar bloaz-man.

Fanch ar Pikous a ioa eur potr divar ar meaz eun tam tos a baotr.

Egis ann dud kog
Berr ho divreac'h, doun ho c'hof.

Eun neubeut ginaouek a ioa ive, ar pez na n'eo ket stank etoues ar c'houeriadet. E kreis he zrem du-c'hlaou a luc'he diou c'houlaouen lugernus avoalc'h da spounta ann diaoul he unan. Guelet ho pije anezhan o redec, evel eun den etal da goll he skiant, e koajou *Kerdreïn*, o klask keuneut, eur sac'had pillou var he geïn, eur chupen drouglivet peget var he ziouscoaz evel eur bâs var eun inkane, he varo velen broustet gant ann avel, hag eur re voutou ganthan ne oant bet m'ervad nevez biskoas.

Eur beure ma oa Fanch o c'houitellat var dreuz he zor goude beza drebet he lein, (rag heman ne oa bet biskoas dec leo en tu all da vro ar bara) hag hen o lare d'he vreg Noch : Sac'h an dien, kleo-'ta ! Pikous ha tenval eo savet ann deis hirio : gouskoude foar Sant-Jakez eo, ar c'havr so red da verza ma c'hellin paëa va autrou..... rag ... me vel Gouel-Mikeal o tont, ha neuze.....

— Deut mad eo ganes, Fanch, araug pemzec deis a c'hoarvez ar c'houls d'ar guenneien da drouzal... Ac'hanta ! Taul en traôn ann truillouze, gra eun doare kouez var da vek, guisk da zillad sul ha da vantel kroc'hen bleiz, ha kerz d'ar foar. Klevet am beus ne oa ket re dreut ar marc'had, ha dreist oll taul evez na vez dibabet gant ar varc'hadourien ; kals ane na reont van ebet evid goada ar paour keaz.

— Ta, ta, ta ! Ro peoc'h din ! na dremeneur ket evelse lost al leue dre va ginou-me. —

Setu Fanch eta o tifrea : kempenn a ra he azen hag adrenv (ann azen) staget ar c'havr eur c'hloc'hik ganthi eus he gouzoug. Ragtal e pign (Fanch) var he loën : ha setu heman, (ann azen) d'ann daou-lamm-ru var ann hent bras.

Er c'heit-se tri fotr crenv, lemm ho lagat, diskuis ho zreit a ioa asezet var ar c'hlazen e kichen toul-karr eur park oc'h ober ludu gant ho butun. Kals a gomsou a ioa gantho : beb ann amzer e

sellent varzu ann hent en eur leuskel eur vogeden a droidelle hag a save d'ann eac'h evel eur goummoulen.

— Me a laka dek lur, eme unan anezho, e teuin a benn da laëres he c'havr, heb ma vouio netra, digant ann den-ze a so duhont o tont a diz var ann hent bras ?

Me, eme ann eil, a laka eur varrikennad jistr e tennin he azen diganthan.

— Ze na n'eo netra, a lavar ann drede, me a fell din lemel divarnhan he chupen lost-pik ha kement pez pevar real a so en he c'hodellou.

Kerkent hag o tigoueout var hed taul, al loënet, (ann azen hag ar c'havr) gant ho ferc'hen.

Ar c'henta laër a ia goustadik varzu ar c'houeriad : staga a ra ar c'hloc'hik ous lost ar skouarnek hag hen en dro gant ar c'havr. Fanch o klevout trous ar c'hloc'hik na sonjas ket ober eur zell var he lerc'h.

— Na d'ar foar ez it ive, ma eontr, eme eur vouez. Ann eil laër a ioa.

Fanch a zizroas.

— Autrou Doue ! Ma mignon ! Ma gavr ! ! Na ma gaorik baour ! e peleac'h ema ? Daoust mar deo eat gant eur sav fri benag ? Kement a so breman hag a so c'houip evel ann dour ! ! Ma gaorik keaz ! Ha n'ho peus ket guelet doare ebet anezhi ?

— Eo sur ! guelet 'meus o redek er parkeier, du-hont, n'eus ket pell, eun den bras, hag hen divoutou, eur c'havr var he chouk.

— Na c'hui a grogfe e penn va loën eur pennadik, ma redin varlerc'h al lampon-ze ?

— Ia, laouen ; hogen hastit rag ne ma ket o c'hortos ac'hanoc'h.

Fanch a rede, a rede bepred.

— Ma gaorik keaz, emezhan : Ah ! boued ar groug so ac'hanout ! M'as tapan me a lakaio va fevar biz ha va meud en da groc'hen ! M'as tibabo !... Me a zesko ac'hanout d'ober goab ous ann dud ha da gemer traou ar re all ! Siouas ! mar d'eo kollet va gavr, penaus dizrei d'ar gear ? Me vo gourdrouzet ha bazateet gant Noch ! !... Ha ma Autrou !... —

Ha Fanch a hirvoude... Kaër en devoa klask... netra na gavr, na laër. Dont a ra endro nec'het ha glac'haret kenan hag ar c'houezen pizennet var he dâl. Ne gav adarre nag ann azen nag ann hini a ioa ous he zerc'hel. Neuze e tirollas da lenva dourek, rannet he galoun gant he anken.

— Na petra hoc'h eus eta va den mad, ma skuillet kement all a zaëlou ? Eme eun all a ioa e kichen daoubleget eoc'h d'eur feunteun, ne d'hoc'h ket, me chans, ker reuzeudik, ha me : ar pezik arc'hant em boa a so kouezet diganin en dour.

— Ha me ! kollet eo ganin va oll danvez ma gavr ha ma azen ! C'hui da vihana a c'hell kavout ho kuenneïen ! Ha me !...

— N'hellan ket da ! Æt int d'ar gouelet ha doun eo.

— Na perag na ziskennit-hu ket d'ho c'herc'hat ?

— Doun eo evel puns ann Ifern ! chom a rafen gantho ha ne gav ket din e ve deut c'hoas ar c'houls da vont en tu all. D'ann hini a rafe al labour-ze evidoun, me a rofe dezhan a galon vad, ia pe vin maout, eur pez a gant lur evid he eginna.

— Me so ho ten, eme Fanch en devoa c'hoant cahout eun digoll eus he loenet, me n'am beus ket aoun rag ann dour, er c'hontrol..... Hag e sonje ennhan he unan : kant lur ! eun dornadic vraô arc'hant ! Noch a vo seder ha va Autrou ! Kement-se a rai vad d'he ialc'h ! —

Ha Fanch o tiviska he chupen hag hen o lemel en dour, mæs kaër en doa ne gave netra. Red mad eo dezhan eta dont er meaz ; hogen pebes goal eur ! he chupen hag he ialc'h a ioa ebars a so æt da gahout ar c'havr hag ann azen.

Red eo evelken dizrei d'ar ger. Pa zigouezas e oa Noch o tribi iod d'he c'hoan !

— Ac'hanta ! Fanch, emezhi, bet eo c'houek da varc'hat ! Ho ! petra so c'hoarvezet ganes-te ? Na da chupen !...

— Skuiz a oan kleo, Noch, hag am beus lezet anezhi e ti ma c'henvreur Pipi al Louf en doa aoun da veza dornet gant he vreg na n'oun ket evid mont ken ; ouspen-ze laoueneat oun tre gant va marc'had hag ez an da gousket raktal. Kenavo varc'hoas ! —

Noch na reas mui van d'eus doare Fanch. Heman en em gave gouscoude ker glac'haret ma chomas dihun epad ann noz.

Pa zavas d'oc'h ar mintin antronoz, kenta tra a glevas a oe mouez *flour* he azen. Ha Fanch d'ar c'hraou ! Pebes levenez ! He azen, he c'havr hag he chupen a ioa distro hag e godel he chupen eur pez aour a gant lur.

— Hola ! deut eo ann taul da vad ! emezhan, 'n eur dremen he viziet lous e creis he varo luiet ! Noch ! Noch ! selaou-ta sell a-ze pevar ugent lur evidout da baëa ann Autrou. Gounezet mad em boa ane deac'h o trei ar gazek-vezeven er foar. Na virin evidoun nemet ugent lur : n'eo ket re mechans, evid kaout eun tam butun hag eul loumik a hini koz dissul er vorc'h. Keit all so abaoue ma renkan iun ! ! —

N'e ket red, mechans rei deoc'h da c'houd penaus ann tri ho devoa laëret Fanch ne felle ket dezho tenna he draou diganthan mæs hebken ober eun tamic aoun dezhan ha c'hoarzin ho goalc'h divarbenn d'he sotoni.

Breman, lennerien, petra lavarin-deoc'h var

divez va c'hountaden ? Selaouit hag hen lakit doun en ho speret.

Var don ann tra, la, la, e renker he gana.

En amzer-man e sav meur a skarzer ive : Laëron fur ne d'int ket, kenvrois, 'vel hor re. Harzomp na laërfent deomp, iez ha Doue, didrous; Goude hon tremen c'hoas evid Fanchou Pikous.

Var don ann tra, la, la, la, etc.

BARZ KOATMIN.

Marvailhou goude Gousperou.

IAN HE VAM, AN HERMIT, LAURANS, LOUIS VIAN.

Ian he Vam. — Sklear eo e zeus e kement zo eun dra benak kuzet en tu all d'hor gouelet ; mes ekiemense neus nemet tri myster : ini an Dreindet, ini an Incarnation, ak ini ar Redemption. Mes avad neket eur mister eo e tleer pedi, respecti ano Doue, mont dan offisou, coves, comunia, senti d'oc'h hon tad, d'oc'h ar c'houarnamant pa ne ra ket a c'haou ouz Doue, douja d'hon tad santel ar Pab, ober vad d'an nessa eb morse noazout dezhan ; kaout respet evit hor c'horf ak evit hon ene. Cetu cals traou a neus mister ebet enho. Pa lavaromp en deus hor Zalver rentet dic'haou an Ilis dre ma chicour ar Speret Santel ar Pab, da viret na lakafe ac'hanomp da fazia divar ent ar barados, daoust ak enho e zeus eur mister ? Nemet ive ta eur mister a furnes ak a garantes deus pers an autrou Doue en andret he graouadurien, evit mister all abed neusket.

An Hermit. — Ar c'heas serjent se a voa laket he ben var an tu var eneb gant professoret difeis en devoa bet ebars al lycée. Dre c'hras Doue ar baizantet a bez ak an darn vuhia d'oc'h ar vourc'hichen a voa sklerijen ar feis hen ho ene, a dre-ze ive ini ar skiant, rak goulaouen ouma a vez alumet eas d'oc'h ini eben.

Louis vian. — A ma lavarfen petr'am beus gouelet d'ar 26 a vis guengolo ?

Ian he Vam. — Iao ! pa en deus an Hermit kountet divar ben potret ar Morbihan.

Louis vihan. — Goude kreis deis er soudard var'n ugent, re nevez, mesket her 27 a linen, a zizertas d'oc'h ar c'hampament he Courbevoie. Spountet eo oant o klevet canoliou ar Montvalerien o crozal. Arretet just pedont o treuji ramparjou kear, int bet dioc'htu kunduet da prizoun ar Cherche-midi, e leac'h ma ves caouejet ar zoudardet diroll. Ar bobl a ordrenas dezo trei ho c'hapoten var an tu control, ak leren ho c'hepi var adren ho fen. Doc'h ho gouzouk a zispil e ioa laket eun tam cartoun guen var pihini e lennet : « Lach miserab, te e c'heus desertet da bost dirac an inimiet ; meritout a res e cranchfe an oll citoianet d'oc'h da visach. » J. M. C.

(*Eur pennad all eur veich all.*)

Eul Leanez en he c'houent.

Aman, pell euz ar bed
Hag he follentezïou
E tanvan eur guir eürusted
E servich Doue va Otrou.

Nan, nem beuz keuz ebet
Da veza gret dilez
Euz kement a garïen er bed :
Va frankiz, ha va oll danvez.

Evit guir, m'ar poezan
Kement am beuz troket,
Madou-ze zo meurbed skanv
E skoaz ar madou resevet.

O juja d'am Mestrez
E jujan da Zoue :
O doussa sklavaj eo hennez !
O skanva bec'h vit an ene !

Ha piou ne lako ket
En tu all d'ar madou
Kaout Jesus evit pried,
Jesus tenzor an eneou ?

Na kaera heritach
A zo domp promettet !
Heuill e peb lec'h an dan didach
Vo deuz loden ar guerc'hezet.

Doue ' ta pa gleven
Ouz va gervel d'ar gouent,
Beza diskiant a ranken
Vit chom ountan keit all dizent.

O chom ebars er bed
Eneb ho polonte
Va Doue ! petra mije great
Met siouaz ! daoni va ene ?

Ar bed zo touelluz,
Ar bed zo gaouier :
Promessaou kaer e ra founnuz
Founnussoc'h c'hoaz e tor he c'her.

Dirag hon daoulagad
Ne vank ket a skueriou
Hag a ziskouez d'an oll ervad
Guir dalvoudegez he gomzou.

Ne de kot evellen
Euz a gomzou Jesus,
Pa ra d'he vir zervicherien
Promessa d'ho renta eüruz.

Jesus d'he bromessaou
A ve fidel ato,
Ha morse d'he blijaduriou
Ne gaver eun divlaz c'huero.

Bezit trugarekeet,
Da viken, va Zalver,
Da veza evidon choazet
Eur vue ker leun a zouzder.

Lavaret a ellan
Gant ar Roue Profet
« Muioc'h a dal eun deiz aman
Vit mil eil lec'h all tremenet. »

Aman, pell euz ar bed
Hag he follentezïou
E tanvan eur guir eürusted
E servich Doue va Otrou.

J. M. Barze de Goudeze.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 7. DISSADORN 15 A C'HUEVRER 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETONED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costéz-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Beg'hen al gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e dle beza casset bizitken an oll scuidou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 15 a viz C'houevrer 1879.

D'ar Iaou 6 eus ar miz-man, Waddington en deus lennet d'ar Senatourien lizer Jules Grévy, Président nevez ar Republic.

Setu aman e berr comsou petra lavar :

Conta a ra var sicour ann Deputeet hag ar Senatourien evïd ober he zeveriou nevez ha rei d'ar Frans ar pez a c'houlenn diganthan.

Biken, evid d'eus he bers da vihana, ne savo étre ann diou Cambr hag hen.

E kement tra a rai, ne glasco nemet ar peoc'h hag eürusdet ar vro.

Sourcius e vezo da bourvei d'ann oll ezomou ann Arme ha da veilla var he enor.

Ne c'houzanvo ket e ve hini eus ar re so dindan ar c'houarnamant, enebour d'ar Republic.

E kement ha ma vezo possubl e vevo e peoc'h gant ann oll boblou all.

En daill-ze eo en deus fizians ober eur Frans eürus, leun a ners hag a c'halloud.—

Al lizer-ze so bet cavet mad gand lod, ha fall gant lod all, rag rei a ra re ha re neubeut, mæs gortosomp eun tamic c'hoas, n'e ket d'oc'h he oberou eo ma rencomp mont dezhan.

Goudeze e lavarer eo bet græt mad elëction Desmazes evid ar *Martinique*.—

Edouard Charton a garfe e ve græt eul lezen evid gourc'hemenn merca en eur mod benag, var be blass en em assamblas gueichall ann Deputeet e *Versailles* e 1789. Hirio eo e teu al lezen-ze evid ann eil gueich dirag ar Senat. Ann autrou de Gavardie a lavar n'eus ket kement-se a vâl, me chans, d'ober ar pez a c'houlenner. Ouspenze ma ve eun dra benag d'ober, pe guir e clasker caëraat *Versailles*, ar gær-ze eo ann hini a dlefe hen ober. Muioc'h c'hoas, n'hon deus ket kement se a arc'hant ma renker ober dispignou vean egis hounez pa so kement all a vizer etoues ar bobl. Gouscoude ma ve græt eun dra benag, hen a garfe e ve merket var ar pez a vezo græt eo Lois XVI en deus, d'eus he benn he eun, rentet deomp al liberte.

O parlant d'eus al liberte e lavar penaus ar Radicalet ne fell ket dezho, a bris ebet, e ve libr ann Ilis, ha setu aman, emezhan ar breuveur :

Pa oa potret ar Gommun ar vistri, eun neubeut anezho o vont da laza beleien, ann hini a lod ar mestr a lavaras d'ar re-man :

— Grit peoc'h aze : mont a rit da vervel mæs ne ket heb abec rag trivec'h cant bloas so, ennoc'h o c'hoari control d'ann dud.

Setu perag ne fell ket d'ar Radicalet rei al liberte d'ann Ilis evel d'ar re all.

Hogen evid parlant eus al lezen a fell deoc'h da ober, arabad eo meuli ann Deputeet heb meuli Lois XVI rag heman en deus roet deomp ann oll liberteou abars m'en divije den sonjet he zeus lenn diganthan.

Herri Martin a respont anezhan evid meuli Lois XVI en eur mod benag, mæs lavaret a ra n'e ket red lacaat he hano var ar pez a glasker da zevel da zerc'hel sonj eus Deputeet 1789 rag hen en deus, e Paris memes, eur sort bez golo eun doare chapell savet en he enor hag a so bet respectet gant ann oll e Frans e peb amzer, e mare ar Gommun memes. Lezomp hendz ganthañ ha savomp eun all aman d'ann Deputeet.

C'hui a gavo marteze ar c'homsoù-ze mad avoalc'h, ma! me ne ouzoun ket pe int eoza sol caus pe n'int ket, mæs en gazeten l'*Impartial* d'eus ann 8 eus ar miz-mañ e velan penaus eun neubeut Republicanet a c'houlen breman e vevel taulet ar chapell-ze en traon hag e sonj din n'eus ken caus nemet ar pez so bet lavaret en Senat divarbenn d'ann d'affer-ze.

Ann Autrou Lafond de Saint-Mür a veul ann Autrou Charton rag m'en deus lavaret mar teufe patrom Louis XIV e pors palæs *Versailles* du veza discaret gant eun dra benag e ve hen ar c'henta o c'houlen sevel anezhi adarre, mæs lavaret a ra ouspen n'e ket mad dispartia Lois XVI diouz Assemble 1789 rag houman ne dije allet ober netra heb ar Roue. E guirionez heman en deus græt ar guella ma hell ober eun den rei al liberte d'he vro pa ne oa ken mestr nemethan, pa oa ann oll galloud etre he zaouarn.

Var gement-se ez er da voti ha 183 mouez a enep 13 a lavar ober al lezen.

Goudeze, var goulenn ar c'houarnamant, e lavarer n'en em assamblo ket ar Senat ac'han d'ar Iaou.

Er memes devez, ann Deputeet goude beza clevet prezegen Gambetta o lavaret dezho beza fur ha labourat mad evid ober afferiou ar vro, ho deus clevet ivé lenn lizer ar Presidant nevez. De Marcêre eo ann hini en deus he lennet.

Goudeze ann Deputeet ho deus votet eun emgleô, græt etre ar Frans hag ann Itali hag eun all etre ni adarre hag ann Autrich evid ar c'honvers, da badout bete fin ar bloas-man.

Neuze ar Presidant a lavar kemer conje ac'han d'ar Meurs ma hello ar Vinistret en em glevout etrezho. Ann Autrou Haentjens a lavar : penaus? Kemer vacansou adarre pa hon deus kement all a labour d'ober; mæs caër en deus, e responter anezhan n'en em assamblo ket ann Deputeet araug ar Meurs.

Goudeze Gambetta o veza lavaret e vezo hanvet Dimeurs ar gommission a renco teuler evez ous ar Budjet, ann Autrou de Soland a c'houlenn e ve hanvet eur re benag eus ann tu dehou d'ho lacaat er gommission-ze, mæs potrèt ann tu cleiz ne daulont ket evez outhan hag ar pez a vezo græt dimeurs a ziscuezo anat deomp, m'ervad en devezo collet he boan.

Var he lerc'h e teu Louis Blanc o c'houlenn e ve hanvet ive dimeurs ar gommission a renc evessaat ous al lezen en deus c'hoant e ve græt evid n'e ket hebken pardonni d'ar gommunardet ha renta conje dezho da zistrei d'ar vro,mæs ive evid renta dezho ho oll guiriou a sitoïanet ha miret ne vent mui dindan dorn ha lagat ar polis.

Hogen evid ann taul-man e coll he boan rag ar Gambr a lavar ne vezo ket hanvet ar Gommission-ze Dimeurs henta. Piou so droug ennhan? Louis Blanc a dra sur gant ar 80 all ho deus sinet ar goulenn-ze ganthan.

Set 'aze ive ann oll labour græt gant ann Deputeet. Marteze er sizun a zeu e vezo græt muioc'h.

A.

Presidant nevez ar Republic.

Ar Presidant nevez,ann autrou Grevy, en deus hirio 65 bloas hanter. Ganet eo d'ar 15 a viz Eost 1813 e *Mont-sous-Vaudry*, departamant ar Jura.

E scolach Poligny eo ma reas he studi, hag a veac'h echu ganthan he glassou e teuas da Baris da zeski al lezennou. Ann dra-man a c'hoarvezas e 1830, vardro fin mis Gouere. Ar scolaër iaouanc, pa savas dispac'h a enep Charles X, a oe unan eus ar re genta o pega en eur fusuil, ha gant eun neubeut dispac'herien all, en em rentas mestr d'eus ar c'hazarn a ioa e ru *Babylone*. Ann autrou Grévy en devoa neuze 17 bloas.

Goudeze e reas he studi evit beza resevet alvocat, hag e 1839 e velomp anezhan o tifenn daou eus ar re a ioa bet assambles gant Barbès o clasc teuler ar C'houarnamant en traon.

Goude Revolusion 1848 e oe casset e departamant ar Jura evel Commisser ar Republic. Henez a ioa, er mare-ze, hano ar Brefedet. Hiniennou a lavar penaus oc'h en em gavout eno e lavaras : *Ne garfen ket e ve spountet den gant ar Republic !* Cals tud a so,a garfe e lavarfe adarre ar memes comsou hirio ann deis.

Pa oe hanvet ann Deputeet, hen a oe hanvet ive gant he genvrois hag ez eus bet dalc'het sonj eus ar pez a reas pa oe hano da lacaat henvel Presidant ar Republic gant oll electourien ar vro. Hen ne oa ket,evid henvel eur Presidant ha setu aman petra a c'houlenne.

Ann Deputeet, emezhan, a gargo unan benag d'eus ho ferz da veilla ma ve miret mad all lezennou hag ann urs vad dre ar vro. Henez a vezo hanvet Presidant ar Ministret.

Ar Presidant-ze a vezo hanvet gant ann Deputeet heb ma ve gouezet hano ar re ho deffe votet evithan; mæs, evid beza hanvet,e renco cahout ar muia mouezïou.

Ar Presidant-ze a chomo e carg keit ha ma blijo d'ann Deputeet. Ar re-man a hello he gass cuit pa ho devezo c'hoant.

Er 7 a viz Here 1848. ann Deputeet, 643 a enep 158 a lavaras ne oa ket mad ober ar pez a c'houlenne.

Ha setu hirio Presidant ar Republic ann hini ne felle ket dezhan e vije bet roet eur Presidant d'ar Republic !!! —

Anat avoalc'h eo ne vell ket ar re goz ann traou evel ma reant pa oant iaouanc. Me so sur ne gav ket fall hirio e ve unan benag Presidant ar Republic, dreist-oll pa vez hen ar Presidant-ze.

D'ann 2 a viz Kerzu, pa gassas Napoleon III ann Deputeet en ho rout, ann autrou Grevy en em gavas etoues ar re a glascas sevel eur C'houarnamant nevez ebars er mairi ann decvet arrondissamant hag ho devoa c'hoant enebi ous Napoleon.

Prizoniet neuze, ha casset da Vazas,ne chomas ket pell eno. Hogen pa oe lakeat e liberte n'en em occupas mui eus ar politic.

E 1868 e oe hanvet, sense gouarneur ann Alvocadet, hag ec'h assantas goulenn mouezïou ann Electourien e departamant ar Jura. Hanvet e oe Depute gantho. E 1871 pa oe græt electionou dre ar vro a bez e oe hanvet e daou zepartamant er memes amzer, er *Jura* hag er *Bouches-du-Rhône*.

Abaoue,eo bet atau Presidant ann Deputeet ha pa lakeas ann autrou Thiers he zemission, ar Republicanet ho devoa bet sonjet lacaat anezhan da Bresidant ar Republic en he blas.

A.

Leon XIII hag ar Salette.

Er sizun dremenet n'eus bet ken brud gant ar gazettennou fall nemet m'en devoa hon tad santel ar Pab difennet d'ann dud fidel enori ar Verc'hez dindan hano a Intron Varia ar Salette.

Ar gazetten l'*Univers* o veza scrivet d'ann autrou arc'hescob *Grenoble* da c'houlenn diganthan petra oa guir e kement-se a recevas ar respont a ia aman izeloc'h.

Grenoble 1 c'huevrer, 3 heur goude cresteis

Eul lizer digant Leon XIII. scrivet d'ann 19 a viz Kenver a ra ar vrassa meuleudi d'eus ann devotion d'ann Intrôn Varia ar Salette.

Hon Tad Santel en deus hanvet *Basilique* eus ann eil class ar chapel savet var ar menez ha lavaret e vezo heb dale curunet gant lidou caër patrom ar Verchez amprouet gant Eskibien a ra e Rom Congregation al Lidou sacr.

Ar gazetten *Le Messager* de Toulouse he deus faziet, ha Melanie a hello goulen cont diganthi da veza lavaret e faus he devoa lanzavet beza lavaret gevier ha tromplet ann dud var ar poënt-ze.

AMAND-JOSEPH
Escob Grenoble.

Ar gazettennou fall,ho deus lavaret gant joa en devoat diffennet ar Pab enori ann Intron Varia ar Salette,a ziouallo mad da lavaret ne oa ket guir ar c'helou-ze, na ne livirint ger kenneubeut d'eus lizer ann Autrou 'n Escob Grenoble.

N'hellomp ket beza souezet a gement-se. Da vruda ann droug int mad tre, mæs ne c'houlennit ket digantho anzavout ho deffe lavaret gevier!!

A.

Ar Galon-Sacr a Jezuz hag ar Frans.

V. Ar Vœu Nasional.

Brezel ar bloas mil eiz cant deg ha tri-ugent a ioa en he voassa. Eur c'hristen, n'en deuz ket lavaret he hano, a ioa en eur gampric vian; he ene a ioa mantret gant ar glac'har, o velet he vro en encrez, hag an Tad Santel ar Pab lamet digant-han an nebeud a jome c'hoaz euz he stadou. An den-ze, e unan, var he zaoulin, ec'harz treid eur crucifi, a vouestlas ar Frans reuzeudik da Galon Sacr hor Zalver Jesus-Christ. Pedi a reaz stard; dizelei a reaz ar vœu en doa great da eun all : daou gristen e vouent neuze evit poania da c'houlen sicour an env evit ar vro. Hag int da gaout an Autrou Pi, eskop Poitiers; heman a vennigaz ar pez a vije bet galvet eur follentez gant tud ar bed. Prest e vouent dek evit en-em skoazella. Eur relijiuz santel euz a Gompagnunez ar Jezuitet, an tad Ramière, a ziscuezas dezho ar sclerijen hag an hent; an autrou Guibert, neuze arc'heskob Tours, ha brema arc'heskob Paris, ho foulsaz araok dre he gomzou mad; ha ne c'houzeur ket penaos, en eun taol kount, dre bevar c'horn ar Frans e voue meneg euz ar vœu pe al le great d'ar Galon Sacr.

Setu aman, ger evit ger, ar Vœu-ze e giz m'he bet benniget gant hon Tad Santel ar Pab Pi nao :

« O velet ar reuziou a skô var ar Frans, hag o sonjal er re goassoc'h c'hoaz marteze a c'hourdrous anezhi;

« O velet ar preizerez sacrilaj great a enep guiriou an Ilis ha re he Fastor kenta; o velet an drouk great da Vikel hor Zalver Jesus-Christ;

« E teuomp d'en-em humilia, hag, en eur unani en hor c'harantez an Iliz hag hor bro, ansao a reomp hor pec'hejou, hag ivez anaout ar justis euz hor punision;

« Hag evit ober amand henorabl euz hor pec'hejou ha caout digant trugarez infinit Calon Sacr hor Zalver Jesus-Christ ar pardon euz ar pec'hejou-ze hag ar sicourou dreist ordinal a c'hell ebken dilivra an Tad santel ar Pab euz he gaptivite ha diarbenn gualeuriou ar Frans, e prometomp lakat hor galloud hag hor poan da zicour sevel, e Paris, eun iliz dediet d'ar Galon Sacr a Jesus. »

Ar vœu-ze a voue hanvet ar Vœu nasional, da lavaret eo, vœu ar bobl, o veza m'oa great en hano ar vro ha ma tle an oll e Frans hen ober.

Na pegeit amzer zo eo an Autrou Doue dianavezet gant al loden vrassa euz ar Fransisien! Kear Paris, petra n'he deuz ket great a eneb Roue an env hag an douar? Setu perag hi e deuz bet muia da baea d'ar Justis divin. Mes Doue en-em blij o tiscuez he drugarez e kenver ar brassa pec'herien; m'ar skô, ne deo nemet evit digeri daoulagad an dud ha diskuez dezho an hent mad, ar guir hent euz ar peoc'h hag an eürusdet. An dra-man a zo guir evit ar vroadou tud kouls hag evit pep den ha peb tiegez. Evit pardouni, petra c'houlen an Autrou Doue? Ar c'heuz hag ar glac'har d'ar pec'het. Ar Frans, siouas! zo pell da veza dinam! Ra zeui eta da c'houlen pardon ha da rapari an drouk braz he deuz great; setu perag e voue great ar Vœu nasional.

An ilis gouestlet d'ar Galon Sacr a vezo an arouez euz hor c'heuz hag ar stereden a sclerijenno ar re zo c'hoaz dallet gant geier an drouk-speret hag he dud. E Paris e vo savet, a voue lavaret, evit rapari ar c'hrimou var al leac'h memez ma zint bet great. Bez e vezo ilis ar Frans oll penn-da-benn, ha sevel a rai a uz d'ar gear penn. Ne vezo nag ilis parrez, nag ilis cathedral, mes eun ilis eb he far, great evit sacha var ar vro bennoz an Autrou Doue.

VI. Iliz ar Vœu nasional, pe an iliz dediet gant ar Frans d'ar Galon Sacr.

An dispac'herien, a c'huezas an tan e Paris er bloas mil eiz cant unneg ha tri-ugent, a lazas meur a velek ha gantho Arc'heskob Paris, an autrou Darbois. An Autrou Guibert, hanvet en he blas, ne ancounac'heaz ket ar vœu great en hano ar Frans, pe ar Vœu nasional. O velet pegement en-em skigne euz an eil penn d'egile euz ar vro, ha ma zoa a bep tu c'hoant braz e vije sevenet buan, an arc'heskob nevez a ieaz da gaout ar re a ioa e penn ar c'houarnamant hag a c'houlennaz ma vije aotret dre eul lezen an Œuvr-ze ken kaer. Kementman a c'hoarveze er bloaz mil eiz cant trizeg ha tri-ugent. Ar c'houarnamant a reaz digemer mad da c'houlen an Arc'heskob. Lakeat e voue al lezen e balans an deputeed ; eun den a feiz hag a galon deuz an Alsas,an autrou Keller, eo a reaz meuleudi al lezen. Tri c'hant mouez diou ha pevarugent a voue evithi, ha cant eiz ha tregont a eneb ; ar gounid e devoe eta a gals, ha setu aman penaoz e oe embannet : « E zeo discleriet mad ha talvoudeg evit ar Frans oll, an iliz en deuz sonj Arc'heskob Paris da zevel, gant aluzennou ar vro, var menez Montmartr, e kichenik Paris, en henor d'ar Galon Sacr a Jesus-Krist, evit tenna var ar Frans hag ispisial var ar gear benn trugarez ha protecsion an Autrou Doue. »

Setu eta Œuvr ar Vœu nasional digemeret mad gant ar c'houarnamant, approuvet gant an Eskibien, renet gant Arc'heskob Paris ha benniget gant an Tad Santel ar Pab betec teir gueich zoken.

Brema, e peleac'h e man an iliz-se,a dle, e giz a lavare ar Pab Pi nao, diskuez a rumm da rumm e deuz ar Frans, e creiz an amzeriouman a vrezel d'ar Relijion, en-em gonzacret a nevez da Zoue? A meneg a zo anezhi? Ia, a drugare Doue, ha kals zoken. Ar found, commanset er bloaz mil eiz cant pemzeg ha tri-ugent, a zo bet coustet ker : rag evit caout ar c'haled euz bet renket toulla punsou, var dro pevar-ugent, pep unan anezho tost da gant troatad dounder, (32 metr.) Goudeze an toullou braz-se a zo bet da stanca gant mein mansonet. Eaz eo compren petra c'hell beza bet an dispign kenta-ze : da bevar million eo eat. Abaoue an anv euz ar bloaz mil eiz cant trivac'h ha tri-ugent eo commanset an ilis a zindan, en douar, hag a rear anezhi ar c'hrypt ; brema, e penn kenta ar bloaz mil eiz cant naonteg ha tri-ugent,eo savet d'an hanter var dro. Ar c'hrypt-se a vezo caera hini a zo bet bete vrema. Seiz troatad var n'ugent e devezo dindan vaout, da lavaret eo, a huelder en diabarz. Bez e deuz, kerkouls hag e devezo an iliz vraz a vo savet var c'horre, cant metr, da lavaret eo, tri c'hant troatad hirder, ha var dro hanter cant metr pe gant troatad hag hanter cant a ledander : an hanter brassoc'h eget Cathedral Kemper pe ilis sant Loiz e Brest. O. F.

(*Eur pennad all eur veich all.*)

Petra eo Feiz ha Breiz?

D'ann dud divar ar meaz, unan anezho.

(*Eil loden*).

Ar virionez penn da benn eo am beus lavaret deoc'h huelloc'h. Cavet am beus er gazeten meur a bennad scrid græt gant tud eus a beb seurt micher, tud eus an huela cargou ebars er bed, tud a Ilis ha re all. Evid doare e oa digor da gement hini a glaske *mad hag enor ar vro*.

Pa lennañ anezhi a nevez e cavan er bloaveziou kenta kenteliou evid labourat an douar, sinet evelhen : *Th. de P.* Lavaret a rejeur e oa an autrou de Pompery, hirio Depute, ann hini a scrivo anezho. Hogen en n° 63 e 1866 e cavan ar geriouman :

« N'am beus ken nemet eur ger da lavaret : « grit buez mad,hag eleac'h tamall an douar, an « amzer hag ar vevelien, likit ho poan ha taulit « evez var gement a rafot en ho tiegez ha Doue « a vezo ganeoc'h. » *Th. de P.*

Mar deo hen eo en deus scrivet ar c'henteliouze evidomp tud divar ar meas, ni a renc he drugarecaat evid he labour hag he boan ha goulenn ma blijo gant Doue he zic'haoui.....

Hirio, evid guir, an autrou-ze ha *Feiz-ha-Breiz* n'int mui mignonet, rag m'he deus renket houman tamal meur a dra dezhan n'e ket var benn labourou an douar, mæs varbenn ar *politik*. Mæs piou so caus m'he deus renket dont da barlant eus ar Politik evel gazetennou all nemet abalamour ma damalle ar Radicalet dezhi kement a lavare hag ho dije allet cahout an tu d'he zeuler en traon, ma n'he dije ket paët evel ar gazetennou all evid gallout parlant eus a beb tra ? An hini en deus græt an taul en deus bet keuz m'ervad meur a veich abaoue rag ar gazeten he deus roët dezhan couls ha d'an autron de Pompery ha d'ar re all eus ho sort, meur a daul pluen ho deus græt dezho scrija.

Evid guir, *Feiz-ha-Breiz* o veza eur gazeten catolic a renc araug peb tra difenn guiriou an Ilis, hag ar re-ze oll o veza enebourien an Ilis ar gazeten na hell ket ho meuli. Kement-se ne vir ket ous lennerien *Feiz-ha-Breiz* da zezirout guelet o tont da veza eur c'hristen guirion an hini en deus roët d'he genvrois kenteliou ker mad d'ho sicour da labourat ho douarou.

Travoalc'h var ar poënt-ze. Guelomp breman petra so bet caus din da garet *Feiz-ha-Breiz* evel ma ran.

Eun dervez e lavaris da unan eus an dud gouzieca var ar brezonec ha soken var ar gallec, penaus ne blije tam ebet din, *Paris epad ar vrezel*. Mâ ! emezhan, henez eo ar c'haëra tra a gavan er gazeten.

Eur veich all, e Sizun ebars el Leon, e lavaren adarre ne blije nemeur din *Histor Coll-Bara* ; — Mâ ! eme eur plac'h iaouanc, m'em beus he c'havet caër dreist rag ma roë da anaout poaniou, dienez, paourentez an den reuzeudic en deus cuiteat ti he dad, he vro, he gerent, he anaoudegez, evid mont da vale, da redec bro , ha galloud beva hervez he ioulou fall. Henez p'en em gav clan hag en dienez a bep tra a renc mont d'an hospital hag eurus c'hoas ma ve digemeret.

Eur mignon em boa ive hag en deus græt cals din ober anaoudegez gant ar gazeten. Ebars en he oll liziri, e cave atau an tu da lavaret din eun dra benag divarbenn da *Feiz-ha-Breiz*.

Kement a reas ma savas c'hoant ganin gouzout petra oa bet *Feiz-Ha-Breiz* er penn kenta eus he amzer.

Setu me o vont eun dervez da c'houlenn digant eur belec guelet ar bloaveziou kenta eus ar gazeten. — Gant plijadur, emezhan, ho roin deoc'h.

Oc'h ho lenn e oan bet souezet bras ; biken n'am bije sonjet e oant ker mad ha ker braô evel m'ho c'havis. Setu me hag o lavaret dezhan :

— Roit din, autrou kæz, ar pevar bloas-man evid arc'hant, pe, ma cavit guelloc'h, evit netra. (N'en doa nemet ar pévar bloas kenta.)

— Ia ! paket int ganes ive.

— Eo ! eme ve, roit anezho din c'hui hoc'h eus a beb seurt leoriou all ha n'hoc'h eus ezomm ebet eus ar re-man !

— Marteze, rag var ar c'hazetennou-ze ez eus meur a histor gaër, evel buez mari Abiven ha meur a dra all ne gavjen ket anezho nag el leoriou gallec nag el leoriou latin. —

Setu me græt eun tenn guenn ganin ar veich kenta, mæs ne falgalonis ket evid-se. Mond a ris da skei var eun or all. Eno e oe roet din meur a vloavez. Biscoas ne oan bet laouenoc'h eget o tont eus an ti-ze, rag cavet am boa *Feiz ha Breiz* ha gouscoude e vanke din daou vloas c'hoas. Bah ! emeve, ann diæssa so græt, me chans abars pell am bezo allet cavout an daou vloas a vanc din c'hoas hag e leal ho c'havout a ris. En devez-ze, m'hen assur deoc'h e oan laouenoc'h gant va *Feiz ha Breiz* eget na vijen bet o cavout eur bern arc'hant.

Abaoue ne scuizan ket o lenn anezho beb an amzer, hag atau gant plijadur ha laouenedigez ; hag e cavan ennho meur a histor n'am boa clevet hano ebet anezho bete vreman.

Me garfe breman, kenvrois, rei deoc'h eun neubeut aliou a gavan mad tre,ha setu int o vont aman.

I. — Dalc'hit ganeoc'h an oll gazetennou d'eus *Feiz ha Breiz*, ha pa vezo achu ar bloas, græt eul leor gantho. An dra-ze ne gousto nemeur dooc'h, ha neuze e cafot atau dindan ho torn kement tra hoc'h eus sonj beza her guelet er gazeten.

II. — Mad e ve ive ho delc'her, rag ne gaver ket cals leoriou scrivet e brezonec ; ouspen al leoriou a zevotion ne anavezan nemet daou, Emgann Kergidu hag Histor *Breiz*, bennos an autrou Doue var ar re ho deus ho scrivet.

III. — Bez ez eus eur ræsoun all c'hoas evid lacaat ho delc'her.

En em gavout a ra aveichou, siouas ! unan benag clan en ho ti : pa vez an den o commans guellaat e carje cahout eun dra benag da lenn evid cayout berroc'h he amzer : Ma ! bez' ez eus tud ha ne blij nemeur dezho lenn leoriou devot ha n'ho lennont ket soken. Hogen ebars e *Feiz ha Breiz* e cavjent meur a varvaill, meur a histor hag a alje ober plijadur dezho, ha marteze ober dezho dizrei ous Doue ma ne vent ket goal vignoun dezhan. Ebars er gazetennou-ze ec'h aljent lenn meur a dra, a ziscuesfe dezho pegen neubeut a dal, oll kement ho deus clevet a enep ar Relijon hag an Ilis gant tud ne anavezont ket anezho hag e carfent ne ve den o senti outho, rag neuze n'ho deffe ket kement a remorsou o velet ar re all o vèva e guir cristenien epad ma vevont int evel bugale disent,ne fell dezho suja na da dad na da vam, na da zen all ebet. M.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

An Otrou Fich-Fich.

(*Eil pennad.*)

Mir na gouezo ar c'housket var da zaoulagad skuiz,
Kent n'az pe da holl devez teir guech enklasket piz :
Petra'm euz gret' pad an deiz ? Petra renkchenn d'ober ?
Sell ouz peb tra penn-da-benn evel ur goall-varner,
Ha kelliez' po gret mad, trugareka Doue ;
Kelliez fall, diganthan goull kennerz ha true.

Fich-Fich na oa ket boaz da heulia ar seurt ali mad, hogen en nosvez-ze ne oa ket evit kousket, gant an droug a oa ennhan ouz ar paotr-micherour en doa lavaret d'ezhan he virionez. Rak-se e oa tro-distro en he vele, o ruilla en he benn hag en he galoun sonjou ankeniuz, ha kaer oa d'ezhan klask dalc'h mad pellat anezho, e lamment var-nhan krisoc'h ha goasoc'h bep taol, evel ur bagad kelien flemmuz var groc'henn ur vioc'h, evit-hi d'ober skubadennou lost deus hi guella.

— M'hen talvo d'ezhan ! — Eme-z-han etre he zent. Hag hen prim var-zav, ha guisket he zillad d'ezhan, hag emez. Ma redaz raktal da di kerent

he baotr-kereour, hag e reaz tri zol spontuz var an nor, ken a dridas tre kement kristen a oa en ti.

— Piou 'zo aze e toull ma dor
Da hanter-noz o c'houll digor? —

a lavaraz en diabarz mouez an ozac'h koz.

— Digorit an nor d'in, me'm euz ur gentel da rei d'ho map. —

— Peseurt kentel 'rofec'h d'am mab?
Hennez 'zo 'r paotr diouz an dibab! —

— Digorit d'in 'ta! ma rôinn d'ezhan un nebeut skouarnadou a dleann d'ezhan: n'hallann ket kousket ken am be pæet kement dle'm euz græt 'pad an deiz. —

— Pa'z oc'h un den ken deread,
M'ho laka kuit deus ho tlead. —

— Hag-hen ec'h ez da rei peoc'h d'in gant da rimostellou, koz trabell kos! Da vab en deuz lavaret na ve ket un æl deuz an nenv goest d'am lakat laouen; m'hen stlejo d'ar barner var bouez he vleo, hag e renko rei digoll d'in: penaoz e kaffenn-me ur paotr-kereour, breman, goude kemend-all a c'hevier en deus distaget var ma fenn?

Hag a skoe Fich-Fich var an nor, ken a strake.

— Tavit autrou, na oelet ket:
Un æl deuz an nè 'vo kavet! —

Ha raktal Fich-Fich a oe brumennet he zaoulagad gant ur goulou ker splam, ma oa hini al loar mouget gant-han, hag a velaz eun æl o tiskenn deuz an nenv; nemet dre ma tostae ouz an douar hon paour-kez bern pri ha fank, e tisplannae hag e vihanae tamm-ha-tamm; ha pa gouezaz e kichen Fich-Fich, e oa deut he ziouaskell da netra, hag he gorf evel hini ur bugelik; he zillad na oant ken lugernuz, ha ne jome var he zremm nemeur a roudou deuz ar pez a oa. Rag ur babik mad gant he vleo melen, he zaoulagad glaz hag he vouzc'hoarz dudiuz a vez aliez goall-henvel ouz un æl, hag eleal, pa gerz sioulik ebarz ar vuez dindan daoulagad he vamm, petra en deuz un æl en tu-hont d'ezhan pa na oar ket e c'hell mervel he vamm dener digant-han, hag e vezo barnet he unan da veza den un deiz, var var da goll ioulvad ha trugarez an Aotrou Doue!

Fich-Fich a zelle ouz ar bugel-ze, souezet braz ha da genta na ouie doare petra da lavaret d'ezhan; koulskoude e teuaz da hardisaat a nebeudou. — N'hoc'h euz ket græt poan d'ho treid, ma bugel, o koueza deuz ken uc'hel-ze? — eme-z-han. — 'M euz ket, aotrou, hag e teuan koulskoude deuz an nenv, da labourat evid-oc'h evel paotr kereour. Me raio ma guellan; a-hend-all, e c'helfet ober d'in rebechou kement hag a garfet, me na rann forz. Nemet arabad a vezo skei gan-in: an taul-ze a ve kals goasoc'h deoc'h-hu evit na ve d'in, m'hen lavar deoc'h. — Nebaon, nebaon, ma bugelik, eme Fich-Fich, evit piou ma c'hemerit, 'ta? N'eo ket deread komz evel ma rit!... —

Setu int kuit o daou. Pa oe tarzet an deiz, e roaz Fich-Fich ur pennad labour d'he baotr-kereour nevez, hag edo o vont da lammout emez, evit lavarout ho guirionez d'an dud, pa oe galvet gant ar bugel: — Aotrou! aotrou! — Petra fell d'eoc'h c'hoaz? emezhan. Piou en deuz roed d'eoc'h an aotre d'am gervel evel-ze, pa n'am euz ket amzer da goll? D'ho labour arre, tra didalvez ha raktal! eme-z-han gant ur zell spountuz.

Ar bugelik na oe ket evit herzel da vouzc'hoarzin. — Un taul mad d'eoc'h, aotrou, eme-z-han, ne ve ket ezomm d'eoc'h a lunedou, anez na vijec'h ket pell o terri diou verenn hoc'h eil-lagadou, gant al luc'hed a lamm diouz ho penn! — Sell 'ta! ar penn-danvad-ze a gred en deuz spered evel un æl! — Ha pa gredfen, aotrou kæz? Ha na ouzoc'h ket mui ez oun un æl deuz an nenv?

— Te un æl deuz ann env, koz sorser! Pelec'h eman da ziouaskell, 'ta? Te, un æl deuz an nenv, ha na c'hellez ket zoken komz seven d'an dud! Me n'am euz ket da velet o tont deuz an nenv. Te zo eul *loariad*, me chans, ha netra ken. Te a zeue diouc'h al loar, m'oar 'vad. Te zo bet diskennet ac'hano var-bouez eur gordenn! M'euz guelet ar gordenn-ze, avat. Torret eo bet araok ma vefez digouezet var an douar, ha ma na vijenn ket bet aze da viret ac'hanoud da derri da c'houzouk.... Pez dizanaoudek ha digaloun! Boed ar groug! petra e poa graet el loar, 'ta ma'z oud bet kaset kuit ac'hano?... —

An æl a oa ken sioulik ha tra, ar pez a ræ da Fich-Fich droukaat out-han muioc'h-mui. — Perak e t-euz galvet ac'hanoun? — Eme-z-han gant ur vouez kurun.

— Da lavaret d'eoc'h e oa peurc'hræt ar pez hoc'h euz roet d'in da ober, aotrou. —

Hag e roaz ar bugel da Fich-Fich ar votez nevez en devoa græt en eun taol berr, keit ha ma oa hennez o trei he gein. Soueza a reaz ann aotrou gant ar spount; koulskoude e lavaraz: — Mad, mad! nemet na oa ket ezomm ma gervel evit-se, red e oa ober ouz an hini all. — Ankounac'het hoc'h euz 'ta, aotrou, eman ar votez-ze evit Fanchkoz, en deuz eur c'har goad, o veza kolled he hini er brezel? —

Fich-Fich a oa ken kounnaret, ken na ouie ken petra da lavaret na petra da ober. — Dal da votez arre! — Emez-han, hag her stlapaz gant penn ar bugel, a-bouez he nerz. Hogen kerkent hag e doa stoket ar votez ouz an æl, e teuzaz heman en ear, raktal; hag ar votez a zistroaz en dro etrezeg an aotrou Fich-Fich, hag a skoaz plom var boull he galoun, ken e kouezaz a-stok he gorf ar c'hereour kæz, maro-mik!

E. E.

Ann tad Simonnet.

Eur paour keas pillaouer a oa o vont da vervel

goude eur c'hlenvet hir ha poanius. Eur plac'hic vihan oajet a seis bloas ha merc'h d'eun amezegez dezhan a deue beb ann amzer da velet ar c'hlanvour hag heman en devoa atau eur joa vras oc'h he guelet.

Eun devez ma oa deut ar plac'hic, hervez ma oa boaset, ha ma chome asezet var eur gador e kichen ar guele heb lavaret-ger, setu ar c'hlanvour oc'h estlami:

— Va Doue! va Doue! na me a garfe beza pare!

— Oh! eme ar plac'hic vihan, arabad eo deoc'h cridi, biken jamæs ne viot pare.

— Te a gred ann dra-ze, ma merc'hic?

— Ia! Ar Medisin en deus hel lavaret d'ann moëreb.

— Penaus en deus lavaret 'ta, eme ar c'hlanvour strafuillet oll?

— Hen en deus lavaret e helleur rei deoc'h oll kement a garfec'h, rag abars eis devez e viot maro.

— Siouas! siouas din! eme ar c'hlanvour, o scuilla daëlou.

— Cals poan a ra deoc'h mervel 'ta, eme ar plac'hic o sec'ha gant he mouchouer daëlou ann den coz?

— Siouas! penaus e ven-me laouen o sonjal e maoun o vont da vervel!

— Oh! arabad eo deoc'h beza glac'haret, beza nec'het en daill-ze: c'hui a velo heb dale ann autrou Doue var he drôn; barnet e viot ganthan hervez m'ho pezo græt: mar d'hoc'h bet a viscoas cristen e guirionez, c'hui ialo da gemer ho plas er Barados etoues ar Sænt: m'ho peus græt er c'hontrol eun droug benag c'hui renco tremen dre ar Purcator; hogen me ne ehanin ket o c'houlenn pardon evidhoc'h digant ann autrou Doue, na ne chomfot ket pell eno. M'ho peus græt pec'hejou marvel avad, neuze vo eun abaden all: mont a rencoc'h en Ifern ha n'e ket braô mont di.

— Gant piou ac'h eus-te desket ann oll draouze, plac'hic?

— Er scol eo am eus ho desket. Oh! ouspen kement-se e ouzoun c'hoas. Me voar e renker gervel eur belec pa ver goal glanv hag hen a ro neuze ann Nouen d'ar c'hlanvour.

— Petra eo ann dra-ze, ann Nouen?

— Penaus! ne ouzoc'h ket!

— Nan! Em amzer-me ne oa ket a scoliou, siouas!

— Ann Nouen eo eur sacramant a sicour ann den da vervel ervad ha digant eur belec e renker he reseo. C'hui a lacai kerc'hat eur belec na n'e ket 'ta?

— Assa, guir eo neuze emaoun o vont da vervel?

— Ar medisin eo en deus hel lavaret. Sellit, c'hui a lavaro hoc'h oll bec'hejou, bras ha bihan da eur belec, hen a roio deoc'h ann absolven ha ne chomo pec'het ebet mui var ho coustians. Goudeze hen a rai croasiou gant eol beniget var hoc'h oll skianchou hag a c'houlenno digant Doue er mêmes amzer ho renta pare. Marteze ann autrou Doue a roio dezhan he c'houlenn; mæs, ma renkit mervel, ar belec a bedo evidhoc'h ma'z afoc'h en eün d'ar Barados. Her guelet mad a rit, tad Simonnet, red mad eo deoc'h lacaat gervel ann autrou Person. —

Ar plac'hic ne lavaras ger ebet mui, mæs doc'h ann abardaez Simonnet a c'halvas ar brezegourez vihan da zont d'he gahout hag a lavaras dezhi:

— Kea d'ann Ilis da gerc'hat eur belec din, ha lavar dezhan dont doc'htu rag emaoun o vont cuit. —

Ar plac'hic a redas buhana ma helle hag ar paour keas pillaouer a hellas abars mervel reseo he oll sacramanchou. Saveteet e oa bet gant he amezegez vihan.

A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Le Roux, person Locornan-Kerne, hag ann Autrou Paillard, person Treguennec, a so nevez-maro.

Ann Autrou Déroff, person Trezilide, en deus lakeat he zilez.

Ann Autrou Le Vern, cure e Locornan ar Fank, a so hanvet person e Trezilide.

Ann Autrou Grall, belec iaouanc, so hanvet cure e Locornan ar Fank.

Ann Autrou Abeguillé, cure e Tréflez, so hanvet person e Locornan-Kerne.

Ann Autrou Azou, belec iaouanc, so hanvet cure e Tréflez.

Ann Autrou Fléiter, person Loperec, so hanvet person canton e parræs ann Itrôn-Varia Carmez, e Brest.

Ann Autrou Cariou, cure e parræs Sant Lois, e Brest, so hanvet person Loperec.

Ann Autrou Calvez, cure e Melgven, so hanvet person e Treguennec.

Marvailloù goude Gousperou.

IAN HE VAM, AN HERMIT, LAURANS, LOUIS VIAN.

Ian he Vam. — Ak ar citoianet petra reant?

Louis Vihan. — Ar boulissounet truillok a granche outho. Mæs ar foul ne rea nemet iouc'hall: lach! lach!

Laurans. — Pa zonjer, va Doue binniget, neus ket a dud na ker lach na ker barbar ak ar voen dud se ho unan!

An Hermit. — En dervechou 27, 28, 29 neus netra divar ben ar brezel. A zalek a vreman ne gaver ket a leas; ar vi a zo pemb gouennec, an aman pemb lur ar pevar c'hartouroun. Peb menach a asta da brena provizion e ti ar varc'hadourien vras. Er marc'hadour o chom var boulevard Sebastopol en deus gouerzet, en eun dervez eb ken, evit 70,000 lur arc'hant. Mes ar c'hezec e ioa he chervich ar c'homersantet dister a voue roet evit guers eur banne; kesek a 1500 lur, a 2000 lur a verzet 100 lur. Dar poent se e c'hingaler bemdes etre ar c'higerien, ervez ho fraticou, 500 eugen ak 4000 danvad.

Laurans. — Clem a ioa neuse ive divar ben ma c'heve re an oll a vouessoun, ar c'hard national pa veze o tivoal ar ramparjou.

Louis Vihan. — Dan 27 Redout ar haut-bruyer a dennas var eur c'honvoi hir, hir, a iea etre Chevilly ak L'Hay. Mæs ni neket bouet a errue deomp, rak lavaret e voa ne vije a visiken roet a gik fresk dar mobilet nemet diou vech er zuzun.

Ian he Vam. — Er goumbat! er goumbat! mal eo.

An Hermit. — C'hui a zo ker goas a me, Ian. Eun dervez memes dre ma voan laouen o kounta divar ben ar vretounet e Villefuif, ministr ar brezel ar general Le Flô a lavaras din : sonjet e ve e iaffac'h d'ar brezel dre friantis! Oh! neket eur barados gouelet kement all a dud iaouank d'oc'h or bro, lazet pe estropiet evit ar rest deus ho buez; beza gatho avad ag ho meuli a gaven ebad. Mad, Ian cetu coumbat Chevilly. Dan 30 a vis guengolo e c'herruas. Mæs Perak? Cetu ama. Abaoue ma voamp en em rentet mest d'oc'h Villejuif, dindan urs ar general Maud'huy, ar Prussianet ne eanent ket da doulla ar mogeriou, a da zevel douar d'ober trancheou ak a beb seurt, Lhay, Chevilly, Thiais ak e Choisy-le-Roy, kemense reant evit caout abri da zarempret etre Versaill ak Choisy-le-Roi. Mall oa eta ober eur visit dezo. A veac'h ma voe an deis ho tarza, Vinoy gant hi droumpou, an 13me corps, pihini a ioa dastumet dindan forchou Ivry, Bicêtre a Montrouge, a valeas prim, ak a boulzas en tu all d'hon trancheou ni. En eur moment ar goumbat a en em astennas egis an tan goal var an oll ledander demeus plenen Villejuif. Da 8 heur, Guilhem e pen he Vrigaden pemp ha tregont a linen, a boulzas ar Prussianet er meas eus Chevilly, ak etretant, ar general Blaise a antreas he Thiais. Mæs Vinoy o velet e teue fors sicour dan inimiet, a ma voa lazet ar general Guilhem, ak arretet ne halle muc'hi ar general Blaise, a roas urs dan arme da en em blega var zu an forchou. Mad a rea, rag ar general Maud'huy a ioa ive re vec'h-c'hiet dirak L'hay.

Ian he Vam. — Penaos edo renket an troum-pou, rak ne ket avoalc'h.... Me a rank guelet pe regiment egis ar batimanchou er brezel dre vor.

J. M. C.

Ar potr fin.

Var don : *Ar seis skiant naturel.*

Dre-oll ha da beb amzer evid bea potr fin,
E renker da neubeuta kaoud eur begad ijin :
Teo ve ho muzello. truez rei d'hec'h bara,
Ma ve en ho penn, ober eur potr fin gant netra.

Alert 'vel eur fistoulik, ramp 'vel eur zilien,
Traïtour evel eur c'haz gleb, dous 'vel eur glouaren,
Ar potr fin dizeblant, doun en ho kefridi,
En despet d'hoc'h evezians, fouro dalc'h-mad he fri.

Gant ar molud ann Ifern, blerimet aliez,
He laten da droc'ha dous, n'e deus ket he farez.
Didrouz e tispenno ann dud guella brudet;
Goud ra flemma 'vel eun ær, etouez ar ieot kuzet.

M'en euz laked en he benn tailla eur finesse,
D'ann diaoul, arok mankout e verzo he ine.
Enn traou kaer ha guirion he speret so berrik,
Mez enn oll fineseo ec'h eo leun a itik.

Goud a ra vez peurvia fall skritur ann dud desket,
« Me so ive, 'me ar potr fin, da skriva fall kollet. »
Eus he oll skiancho ze eo ann desteni,
N'en eus ket he bar da c'houd ann tu d'en em veuli.

Evid foura en ho penn eo he speret digor,
E laro n'en eus biskoaz bet ar priz a vemor.
Kredet ive, m'ho ped. e voar mad ar gallek
Var zigare ne deo ket krenv var ar brezonek.

Var ann ton bras en he di, c'hui vo digemeret,
Rag, ma ve guin var ann dôl dirazhoc'h vo chenchet.
Chench bugel er c'havel so eun tol a ijin,
Varnezhan e c'houid ann oll, nemet ar botret fin.

Ar potr fin evid bea parfet en he vicher,
Voar bea flour ha garo, *d'oc'h ma ve an amzer.*
D'he gomsio kompezet mar grit skouarn vouar,
Ho kourdrouzo, a dra sur, ken a greno 'nn douar.

'Vid ober dec'h kerzat eün, krak d'hec'h e lavaro :
« Sentet ouzin, penn-kalet, pe me ho luduo ! »
Neuze c'hui vo nec'het, en ho penn ho po droug,
Mar kredit re vuban dezhan, 'ma he droat var ho chou

« Me zo, eme ar potr fin, deut mad d'ar penno bras,
« Dre-ze, ma na zioullet, me raï ganec'h eur goas ! »
D'ho mistri, m'hen kredet, eo ive kolladen :
Renk 'vid ober ho paro d'hec'h nemet eur c'hoezaden.

Pa vo ann avel a du e rai dec'h alio
Gant seblant a interest evid hoc'h afferio.
Heuliet gant fizians ann ali vo roët,
Hag ho troat vo heb dale 'bars en eun trap paket,

Setu aze eun neubeut eus tolio ar potr fin.
He galon sur, m'en deus bet, so æt oll da ijin ;
Rag ne voar karet den, gant den ne deo karet,
Gallout ra, heb ar bluen, kounta he vignonet.

J. H.

O chomm e kichen Guerliskin
pe e leac'h all.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE No 8). DISSADORN 22 A C'HUEVREP 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, ma ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a die beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var an gazeten.

Kemper, 22 a viz C'huevrer 1879.

Dimeurs 11 a viz c'huevrer ann Deputeet ho devoa da henvel eun Eil-Presidant e plas Jules Ferry hanvet Ministr ar scoliou, ha 289 anezho ho deus choaset Albert Grévy, breur d'ar Presidant nevez eus ar Republic.

Naquet unan eus ann tu cleiz en deus c'hoant e ve græt eul lezen evid ma hello ann oll lavaret ha scriva ar pez a girint, ha Lisbonne ann hini so bet carget da evessaat ous al lezen-ze, a lavar e ve mad tre he ober.

M'eus aoun bras al lezen-ze a roio conje d'ar gazetennou Radicalet da lavaret ha da scriva ar pez a blijo gantho mæs ne roio ket cals a liberte d'ar re all ma ne denn ket digantho ann neubeut ho deus. Guelet avoalc'h a raimp petra a vezo, da benn ma vezo græt.

Goudeze, ann Autrou Sourigues a c'houlenn digant Leon Say, ministr ann Tenzor, n'e ket peur e chencho ar rent a renk paëa breman d'ar re ho deus prestet arc'hant d'ar C'houarnamant, mæs penaus e chencho ar Rent-ze; da lavaret eo: breman e roer 5 dre gant, mæs hen a c'houlen ha roet e vezo 4 pe 4 1/2, 3 pe 3 1/2 e plass 5.

Ann dra-man n'e ket goal sclær, na goal æs d'hen rei deoc'h da entent, ma kirit evelken teuler evez, ne vezo ket pell e helloc'h hen entent eun tam benag.

Ar c'houarnamant p'he deus bet ezomm arc'hant evid paëa ar Prussianet, hag e meur a occasion all, mæs d'eus houman diveza hebken eo e fell din parlant, ar c'houarnamant eta evid cahout æssoc'h a ze arc'hant, he deus lavaret : me am beus ezomm a gement-ma-kement. D'ar re a zigasso din arc'hant, e roin ugent real dre beb 86 lur, mæs pa girin ec'h hellin renta ho arc'hant dezho nemet ma roin dezho 100 lur evid peb 86 lur.

Egis ma oa cals arc'hant er vro e oe cavet doc'htu cals muioc'h evit ne oa ezomm, hag ann oll n'heljont ket cahout ann niver renchou ho devoa goulennet. Kense abars pell ar re ho devoa c'hoant prena d'eus ar Renchou-ze var ar c'houarnamant a rencas eleac'h 86 lur, paëa betec 90, 95, 100 ha memes 113 lur egis ma verzer anezho hirio.

Hogen, hag aman ma ann affer, ma ne glaske ket ar C'houarnamant remboursi he dle er c'hein ha ma vije guerzet 20 real leve izeloc'h evit 100 lur rag neuze he dije renket renna eus he lak, breman er c'hontrol ne ve ket fall dezhi rer 100 lur evid ar pez a vez guerzet 113, hag he dlefe eun tam mad da c'hounit ha ma ve implijet mad ann arc'hant-ze e ve possubl renta en traonienn gals eus ar c'hargou, rag ar c'houarnamant a cahout neubeutoc'h da baea he dle ezomm neubeutoc'h arc'hant.

Hogen, ann dra-ze ve mad, ia ma chomfe ann 20 real leve da 113, mæs n'e ket dres deoc'h compren penaus ma sonjefe d'ann dud e vefe ann taul-ze var bouez c'hoarvezout, ann oll a glaskefe guerza doc'htu ho renchou, rag guell e vefe ganto m'ervad cahout 113 lur eget 100, ha neuze pa vije ann oll o clasc guerza, ar pris a gouefe ragtal, marteze cals izeloc'h eget 100 lur, hag ar c'houarnamant eleac'h gounit, coll eo ann hini a rafe.

Kense n'eus ket ezomm cridi e claskefe ar C'houarnamant cahout arc'hant dre ann hent-ze; kentoc'h e rai egis ma oa bet græt pa oa Napoleon III o ren. Kement hini en devoa renchou en devoa renket paëa d'ar c'houarnamant talvoudegez, tost da vad, eur bloavez renchou evid cahout e 3 dre gant ar memes somm renchou m'ho devoa e 5 pe 4 1/2 : ha setu perag.

Hirio evid cahout eur scoet leve e renker paëa 77 lur 45, e 3 dre gant, da lavaret eo 4 real leve dre ar sort rent-ze a goust 25 lur 82 centim : evid cahout 20 real leve e 5 dre gant e renker paëa 113 lur hag evid cahout 4 real ive, atau e pemp dre gant, ne renker paëa nemet 22 lur 60 centim : guelloc'h marc'hat cals eo houman eta pe guir 4 real e 5 dre gant a goust 3 lur 22 neubeutoc'h eget e 3 dre gant. Ma teufe eta ar c'houarnamant da lavaret deoc'h, d'ar re ho deus renchou 5 dre gant, me a fell din chench deoc'h ho renchou hag hivisiken eleac'h renchou 5 dre gant ho pezo renchou 3 dre gant

ne alfe den lavaret nan hag e ve cals da baëa dezhi.

Evid hen discuez anat deoc'h supposomp eun den en deus 100 scoet leve e 5 dre gant. D'oc'h ar pris ema ar rent-ze hirio, he gant scoet leve a dâl 6,780 lur : hogen cant scoet leve e 3 dre gant a dâl 7,745 lur, da lavaret eo 965 lur muioch ha setu petra a renkefe da baëa d'ar c'houarnamant, da lavaret eo 3 bloavez rent.

Mar galfe ar c'houarnamant lacaat ann oll da baëa, pell bras so vije bet græt ann taul, mæs aoun so, m'ervad, na teufe ann oll pe autramant ann darn vrassa anezho da c'houlen beza rembourset da gant lur rag guelloc'h e ve gantho coll 13 lur eget coll 16. Ha neuze marteze e renkefe ar c'houarnamant goulenn arc'hant evid rembours anezho, divisca Iann evid guisca Fanch; ar c'hoari-ze ve didalvez. Ouspen bezit dinec'h, d'ann devez ma teuio c'hoant d'ar c'houarnamant d'ober eur sort taul-ze, mar teu morse, ne vezo ket sod avoalc'h evid hen embann araug; ar c'helou-ze a gouezo var ar vro evel eun taul gurun na ne hello den diouall da veza flemmet, mod pe vod. Rag-se Leon Say a respont d'ann Autrou Sourigues n'en deus tra da lavaret dezhan rag evid c'hoas n'en deus ket sonjet er pez a vezo græt nag er fæson ma vezo græt, ma ve græt biken eun dra benag.

Setu ni breman ker gouiziec ha ker gouiziec : ar pez a vouiemp kent d'oc'h ann affer-ze, a ouzomp c'hoas, mæs netra ken.

Goudeze, abars dispartia, ann Deputeet a lavar en em Assambli der Iaou kenta.

Der Iaou 13 a viz C'huevrer, ar Senatourien, ho devoa da henvel eun Eil-Presidant e plas Le Royer hag ho deus choaset Calmon. Goude beza tremenet ann nemorant euz ho amzer oc'h evessaat ous eul lezen var ar Mengleusiou dindan ann douar ho deus lavaret en em assambli adarre antronoz.

Ann Deputeet er memes devez ho deus evesseat evid ar veich kenta pe ann eil ous eun neubeut braô a lezennou, mæs n'ho deus achuet hini ebet evid mad, kense n'eus netra da lavaret var ho fouez.

En eur vont, ann autrou Baudry-d'Asson a c'houlen digant de Marcère perag en deus dalc'het keit all etre he zaouarn ar gourc'hemenn græt gant ar C'honseil-Bras evid lacaat adarre en ho flass evel conseillerien ann ti-kear, ar 5 den d'eus parræs *Beauvoir-sur-Mer* a oa bet torret ho election gant Conseil ar Prefectur d'eus departamant ar Vendée. Gouscoude, emezhan, ar C'honseil bras en deus douget he setans d'ann 19 a viz Kerzu 1878, ar paperiou a ioa e buroiou ar ministr abaoue ann 30 a viz Kerzu, ha nemet d'ann 2 a viz C'huevrer n'int bet casset d'ar re ho devoa guir ho anaout kentoc'h.

Ar ministr a respont : petra a c'houlennit ? Casset int breman. Ia, eme ann autrou Baudry-d'Asson, mæs ma n'am bije ket poursuet ac'hanoc'h, ar paperiou a ve c'hoas en ho puroiou pe guir peus ho dalc'het keit all.

Der guener 14 a viz C'huevrer, ar Senatourien goude beza hanvet de Montalivet senatour epad he vuhez e plass Paul Morin, ho deus lavaret e oa græt mad ann emgleo evid ar c'honvers etre ar Frans hag ann Italie egis ma oa bet votet gant ann Deputeet.

Goudeze e teu election ar senatourien e Departamant (Haute-Garonne). Ar re so bet hanvet a so d'eus an tu cleiz ho zri. Ar c'houarnamant he deus græt evitho hag a enep ar re all a c'houlenne moueziou, hag a ioa eus an tu dehou ho zri, ouspen teir gueich re evid lacaat torri ho election ma vijent bet conservatourien, mæs caër en deus ann autrou Chesnelong hen discuez ha goulen ober eun enclasc, re ann tu cleiz ho deus ar muia moueziou hag e lavaront n'eus netra da rebeich d'ho election hag e renker ho reseo.

Ar memes tra a vez græt ractal goude, e kénver re departamant ann Nièvre, eleac'h ma so bet hanvet ive daou eus ann tu cleiz e plass daou eus ann tu dehou a ioa kent.

Ac'han da zimeurs ar Senat n'en em assamblo ket. —

Er memes devez ann Dputeet a lavar eo bet græt mad election Recipon evid *Puget-Théniers* (Alpes-Maritimes) ha Fleury evid *Cosne* (Nièvre). Voti a reont 1,327,000 lur evid ministr ar scoliou hag evessaat oc'h eun neubeut lezennou. Ar pez a reont evelse ne dalvez ket a gals evidomp. Hogen setu aman eun dra hag a so goassoc'h. — Barodet, Talandier hag eun neubeut all ho deus goulennet e ve lavaret ober eul lezen da ordren e vezo ar *Marseillaise* anavezet gant an oll evel canar-vro. Gouscoude ma carfe ar ministr lavaret e vezo dalc'het d'al lezen græt e amzer ar Republic kenta, int en em gavo contant avoalc'h. —

Egis ma vijent bet en em glevet araug, Gresley ministr ar brezel a sav hag a lavar e vezo dalc'het da lezen ar Republic kenta, ha Barodet a respont anezhan : Ma ! neuze ne vezo ket red ober eul lezen nevez.

M'am beus amzer er sizun a zeu pe da vihana heb dale e contin deoc'h eun histor benag da ziscuez deoc'h peur eo bet canet ar *Marseillaise*-ze ma helloc'h guelet, pere eo ar re e Frans ho deus plijadur o cana anezhi. A dra sur n'e ket ni eo, rag o cana hounez eo ho deus ar Radicalet dibennet hor c'herent, hor beleien, hor seurezet hag ann oll dud vad a oa guelloc'h gantho adori Doue eget adori Robespierre, Marat ha kelliæs a hini all henvel outho.

Ann autrou de la Rochefoucauld a fell dezhan lavaret eur ger benag var respont ministr ar Brezel, mæs ne roer ket conje dezhan d'hen ober dre ann digarre ne c'houlenner ket ober eul lezen nevez.

A Mont a ra mad ann traou ! Me vouie avoalc'h e vijemp æt buhan en traon, mæs ne greden ket e vijemp æt ker buhan-ze ! Gortosit eun tamic c'hoas da benn ma vezo deut endro ar Gommunardet ho deus bet ho fardoun ha da benn ma vezo dastumet ann diou Gambr e Paris, neuze eo e talo buhan ann traou en dro.

A Goudeze, e voter eun neubeut braô a vounis evid sevel e Meudon enn ti evid ar re so carget da sellet oc'h ann astrou ha da deuler evez ous ann amzer. — M'eus aoun ma ne chenjomp ket, marne teu ket ar Frans d'en em gonvertissa, n'ho devezo ket aliæs da verca amzer vraô.

Ac'han da zilun ann Deputeet n'en em assamblint ket.

A.

Petra eo Feiz ha Breiz?

D'ANN DUD DIVAR AR MEAZ, UNAN ANEZHO.

(Trede loden).

IV. — Ouspen, mar dalc'hit an oll gazetennou goude beza ho lennet, c'hui ho c'havo pa ho pezo c'hoant. Divezatoc'h mar teuit da glevout coms eus eun dra benag n'hoc'h eus ket dalc'het cals a sonj anezhan, c'hui hello guelet pe seurt eo, evid petra e oa bet græt hag abalamour da betra. Mar bezit aketus evelse da viret hoc'h unan ha da lacaat ar re all ive da viret *Feiz ha Breiz*, hi d'he zro a viro ouzoc'h hag ous ho pugale var ho lerc'h da veza touellet gant an dud fall.

Setu aman eun dro en em gavet ganin hag a ziscuezo deoc'h anat eo mad miret gazetennou *Feiz ar Breiz*.

Gambetta en devoa droug comset divarbenn d'eul lizer scrivet gant Pi Nao. Kement-se oa c'hoarvezet en eur brezegen græt ganthan da re Baris. Ne ouzoun dare penaus e tigouezas ganin lenn ar brezegen-ze er gazetennou ha me ractal o clasc gouzout doc'htu petra a oa al lizer-ze a rejor ar *Syllabus* anezhi. Ne oan ket diskiant avoalc'h ec'h hellit cridi, evid droug-sonjal eun dra benag var Pi Nao, var ger Gambetta, evel m'ho dije græt meur a hini e va leac'h ! Nan sur; mæs c'hoant gouzout ar virionez a ioa deut din, ha me o verca doc'htu hano al lizer gant aoun da zisonjal. Da c'houde, pa hellis cahout va zu, setu me o vont da gahout eur belec a vouien e talc'he am oll gazetennou hag o c'houlenn diganthan :

— Grit din, eme ve, guelet ar *Syllabus* a so bet sclabezet gant Gambetta.

— Doc'htu, emezhan en eur rei din ar gazetennou a gomse eus al lizer-ze. —

Ho lenna a ris penn da benn ha goude beza ho lennet e ris ar gont eus kement tra a oa condaonet gant al lizer-ze eus hon tad Santel ar Pab. Var a gredan e cavis etre tout pevar ugent fils crédeñ benag. Breman e ouzoun mad tre petra eo, ha na Gambetta, nag he sort, na hellint va zouelli var ar poent-ze. Hogen m'am bije credet d'ar Gambetta var he c'her, evel eur gals eus ann dud eleac'h clasc ar sclærijen eleac'h ma vouien ervad em bije he c'havet, e vijen deut neubeut ha neubeut da veza enebour ar Relijion hag em bije peur vuia guelet du ar pez a ioa guenn-cân.

An Autrou de Segur a lavar e tlefe ar re n'int ket goueziec pa sav en ho speret eun tam douelans benag var benn ar Relijion, mont da gavout eur belec da c'houlenn cuzul diganthan hag ar re memes a sonj dezho beza gouiziec a ve mad ive dezho hen ober.

Ma lavarit sclær hag eün d'ar belec ar pez hoc'h eus lennet pe clevet, hen a responto ac'hanoc'h gant madelez hag a lavaro ar virionez penn da benn. Aliæs memes da rei muioc'h ners d'he gomsou e lavaro deoc'h sôken : lennit al leor-ma-leor, an histor-ma-histor hag e véloc'h gant ho taoulagat hoc'h unan penaus ar re hoc'h eus clevet peautramant ar re ho deus scrivet al leor hoc'h eus lennet ne oant nemet gaouerien.

V. — En eur zerc'hel ganeoc'h oll gazetennou *Feiz ha Breiz* e alfec'h renta æsspoc'h d'labour ar re a scriv ennhi. Neuze ne renkefent ket scriva naô pe zec gueich ar memes tra, travoalc'h e ve dezho merca deoc'h an numero eleac'h ma eo bet moullet ar pez ho deus c'hoant da zigass da sonj deoc'h. Neuze ar re ho deffe dalc'het an oll gazetennou a gavje doc'htu ar pez a ve merket dezho en daill-ze.

VI. — N'hoc'h eus nemet compren ha guelet hoc'h unan pegement a blijadur hoc'h eus bet o lenn e *Feiz ha Breiz* ar pez so c'hoarvezet gueichall ebars en ho Pro ! Ma ! ho pugale, var ho lerc'h a vezo eun dudi evitho guelet an histor d'eus ar pez a dremen hirio, hag e peleac'h e cavint anezho guelloc'h eget ebars er gazeten ? Daoust ha ne gavjent ket braô lenn ennhi, marteze da benn eun hanter cant bloas benag, al liziri scrivet epad ar vrezel diveza gant ar soudarded a so deut da veza ho zad hag ho zad coz ? Eo ! mar bezont cristenien vad e lennint anezho gant evesdet ha zoken gant eur joa, gant eun dudi vras.

Ar bloaveziou 1870, 1871 ha 1872 dreist peb tra a so braô tre da lenn abalamour d'an historiou a gaver ennho assambles gant al liziri scrivet ganeomp potret iaouanc, pa edomp e Paris hag e leac'h all o *crevi* gant an naoun, ar ienijen al laou hag a beb seurt lornez all.

En eur achui e lavarin adarre deoc'h ar pez am beus merket en eur gommans : Grit leoriou gant

ho cazetennou *Feiz ha Breiz* ha biken n'ho pezo keuz da veza hen græt.

Dalc'hit mad eta d'ho cazeten, ar re ac'hanoc'h ho deus marc'hat d'he reseo hag aliet ar re all d'he c'hemer ive; netra talvoudussoc'h ne alfec'h da ober. Ar mod ma scriver anezhi hirio na blij ket marteze couls d'ann eil evel d'egile, mæs cals a so a gav æssoc'h he lenn hirio evid kent. Kement-se a ziscuez deoc'h ne heller ket, egis am beus hel lavaret deoc'h huelloc'h ne heller ket plijout d'an oll. Hogen ar pez a scriver ennhi a so talvoudus evidomp oll rag ma ro deomp da anaout petra eo ar Revolusion ha penaus e hellomp en em zioual diouthi.

Ra blijo gant Doue hag ar Verc'hez glorius Vari rei ho bennos d'ar re a scriv er gazeten ha d'ar re a lenn anezhi, ma vezimp oll atau, ha bepred guelloc'h guell, cristenien guirion ha calonec n'ho devezo ken nemet eur c'hoant.

GLOAR DOUE HAG ENOR AR VRO.

DIVEZ. M.

Ar Galon-Sacr a Jezuz hag ar Frans.

VI. — PENAUS PEP UNAN AC'HANOMP A C'HELL OBER GOULENNOU AR GALON-SACR.

N'hon deuz ket ancounac'heat en deuz goulennet hor Zalver Jesus-Christ digant ar Frans tri zra en henor d'he Galon-Sacr.

Da genta, ma ve consacret ar Frans oll, pobl ha Roue, d'he Galon divin ; d'an eil, ma ve savet en he henor, en hano ar Frans, eun aoter pe eun iliz ; ha d'an trede, ma ve peïntet he imaich var drapoiou ar vro.

He c'houlen kenta a zo roet da Jesus, da viana eul loden anezhan ; ne ket ar Roue, siouaz ! nag ar c'houarnamant eo en deuz great ar Gonsecrasion da Galon hor Zalver benniget ; evelken e c'hellomp lavaret eo ar Frans consacret da Galon Jesus : meur a eskopti a zo vouestlet dezhi pell zo gant ho Eskibien ; an autrou Graveran eo en deuz consacret hini Kemper ha Leon. Er bloaz mil eiz cant pemzec ha tri-ugent, d'ar c'huezeg a viz Even, ar bed oll a zo en-em lakeat gant solanite dindan protecsion ar Galon-Sacr : neuze ar Frans e deuz great a nevez he c'honsecrasion ; en deiz-se ivez e voue azezet ar mean kenta euz a iliz ar Galon-Sacr, e Montmartr. Ne ouffemp ket ober re aliez an offrans euz ac'hanomp hon unan hag euz a gement hon deuz da Galon oll madelezuz hor Zalver.

An trede goulen, Doue a c'hoar peur e vezo selaouet gant ar Frans. Er brezel diveza n'euz bet nemet eun drapo o tougen imach ar Galon-Sacr : heman avad, ne ket an nebeuta henor en deuz bet ; e Loigny e voue rusiet gant ar goad ha ne deuaz euz ar gombat nemet leun-zraill.

Da viana, an eïl goulen, great gant Mab Doue ouz ar Frans, a vezo, eb dale, roet dezhan penn-da-benn, red eo hen esperout : ne ket eun aoter nag eur chapel ebken eo a fell d'ar Frans sevel en henor da Galon hor Zalver, mes eun iliz vraz, eun iliz caer. Hag evesaomp mad, ar vro eo a dle sevel an iliz-se ; iliz pep unan euz ar Fransizien e vo : rac-se pep unan ivez a dle lakat he boan da zikour sevel anezhi. Setu ama evidomp an dro vrao d'en-en ziscuez *roue*, e giz ma lavaremp, o c'hober ar pez a c'houlen Calon Jesus digant hor rouaned.

En deiz hirio eo achu ar fondasionou, har var ho gorre eo savet ar c'hrypt da zaouzec troatad huelder var-dro. O veza me zeuz bet cals mizou gant ar fount, e zeuz dispignet bete vrema tost da bemp million. Ar millionou-ze a zo dastunet tu-ma tu-hont dre ar Frans ha roet gant an dud vad. Evit peur-ober an iliz ne vo ket re gant eiz million all.

Greomp eta hon offrans : — evit kalon carantezuz hor Zalver e roïmp laouen : digassomp da sonj d'hor speret ar promesaou great gant hor Zalver d'an neb a vezo mad da henori he Galon divin ; daoust a ne ket renta henor da Galon Jesus eo rei eun offrans evit sicour dedia dezhi eun ti caër, eun iliz dudius ? — Evit hon Tad santel ar Pad, vikel Jesus-Crist, e roïmp : rag ar Vœu Nasional zo great ivez evit triomf an Ilis santel ha dilivrans Tad an oll Gristenien. — Er fin, evit ar Frans e roïmp, da c'houlen ma sello hor Zalver a druez outhi, ma tigoro evithi ar feunteun, ar mor braz euz ar grasou zo en he Galon trugarezuz· Nag hi e deuz izom !

Ni, Bretonet e Frans, ni a fell deomp kendelc'her da garet Doue, an Iliz hag hor bro : ni, ne vezimp ket ar re ziveza o cass hor mean da zevel iliz ar Galon-Sacr en hano ar Frans var menez Montmartr.

Penaus-'ta, millionou a vez cavet evit sevel theatrou, tiez caer, evit discuez ennho bep seurt c'hoariou aliez difennet ? A n'ho peuz ket clevet meneg ebet euz an opera, theatr braz Paris, e vezeur ennhan o velet dansou hag o selaou musicou ? Ouspenn daou ugent million e coustet ! Hag o velet tud ar bed ne espernont netra evit caout ho flijadur var an douar, en eul leac'h ne reont nemet tremen, ni, kristenien, on deffe diegi o rei eun dra benag evit renta henor da Zoue ? Da viana, ni a c'hoar ne ket evit ar vez-ma ebken eo e profito deomp hon offrans, gouzout a reomp e pigno beteg an env da gaëraat hor c'hurunen. — En eur chapel vian, a zo savet var gern menez Montmartr da c'hedal ma vo great an iliz vraz, e vez canet bep miz eun oferen evit ar re a ro eun dra benag evit sicour sevel an templ caer-ze pro-

mettet dre ar Vœu Nasional ; hag an oferen-ma a zo fountet evit atau.

Setu ama e pe c'hiz eo ar guella ober an offransou :

Da genta : an dizenezou — Pep unan a dle caout perz er Vœu Nasionnal, pe guir eo great en hano ar vro. Mad eur maread tud zo a ne ma ket en ho galloud rei cals. Evitho e zeo great an dizenezou En-em glevet a rear deg ha deg, evit rei pep unan kement ha kement, evel eur guennek ar zizun, pe, da viana, pevar real er bloaz ; ha kement-se hed pemp pe c'huec'h vloaz, epad ma vezeur o sevel an ilis. Piou ne c'hell ket dioueret pevar real er bloaz ? Evit ober an dizenezou e vo red da unan benag kemeret ar boan da glasc nao all, dastum ho offransou, merca ho hanoiou ; goudeze cass an arc'hant hag an hanoiou-ze d'an autrou Persoun euz ar barrez ; hag hen ho c'hasso d'an Eskopti.

Mad e ve rei da bep unan eur feuillen brezonec divar benn ar Vœu Nasional, a zo approuvet hag a vezo cavet evit netra e ti pep marc'hadour lefrou brezonec, pe er presbitaliou.

Arc'hant ar bloaz a ve gallet da zastum e diou veach, evel e miz genver hag e miz even. E pep parrez e zeuz meur a hini devot avoalc'h da Galon adorabl hor Zalver evit en-em lakat a zevri da zevel eun dizenez ha zoken ouspen unan. N'her graint ket heb poan ; mes evit creski ho nerz hag ho bolontez vad, n'ho deuz ken nemet lenn bep an amzer promessaou ar Galon-Sacr a Jesus.

O. F.

Eur pennad all eur veich all.

Promessaou great gant Jesus-Krist.

D'AR SEUREZ EURUZ MAC'HARIT-MARI

Evit an dud devot d'he Galon Sacr.

1° Rei a rin dezho an oll grasou necesser en ho stad.

2° Lakat a rin ar peoc'h en ho ziegesiou.

3° Ho c'honsoli a rin en ho oll foaniou.

4° Bed e vezin ho refuj assuret epad ho buez ha dreist oll var ho maro.

5° Scuill a rin puill va bennoz var gement a antreprenint.

6° Ar bec'herien a gavo em c'halon ar feunteun hag ar mor euz an drugarez.

7° An eneou clouar a deui da veza fervant.

8° An eneou fervant a zavo buan beteg eur berfecsion vras.

9° Me va unan a vennigo an tiez a vezo exposet hag henoret ennho imach va C'halon Sacr.

10° D'ar veleïen e roïn ar c'hras da douch ar c'halonou muia kaledet.

11° An hini a skigno an devosion-ma en devezo he hano scrivet em C'halon, ha biken ne vo lamet kuit.

PETRA EO AR VŒU NASIONAL.

Er bloas 1870, hed ar brezel diveza, eneou santel, glac'haret gant trubuill an Ilis hag ar Frans. oc'h anaoud mad oa kement all a voaleuriou ar bunision euz hor pec'hejou, a glaske ar voyen da zistrei divarnomp ar goler euz ann env. Neuze eo e voue great ar Vœu da sevel e Paris eun ilis en henor d'ar Galon Sacr a Jesus, evit repari hor pec'hejou ha tenna varnomp trugarez an Autrou Doue.

An Tad santel ar Pab en deuz roet he vennoz d'ar vœu-ze, an Eskibien o deuz hen approuvet, an Deputeed euz ar bloas 1873 o deuz diskleriet eo eun dra vad evit ar vro ; er fin Arc'hescob Paris a zo en-em lakeat e penn an Œuvr.

An ilis, goulennet gant hor Zalver e unan brema e zeuz daou c'hant vloas, a zo commanset var menez Montmartr e kichenik Paris. Cals e cousto ; rag ar Frans ne c'hell ket sevel eun ilis dister d'ar Galon Sacr. P'a dle beza ilis ar Frans penn da benn, kement kristen zo er vro a zo galvet da rei e venneg. Oh ! piou a c'hello refus ? Refus da Galon Jesus. ken mad evidomp ? Sonjit ta nag a c'hrasou a scuillo kalon Jesus var oc'h ene, evit an aluzen a reoc'h evit sicour sevel eun ilis en he henor ! Lennit ar promessaou.

Ouspen-ze an Œuvr euz ar Vœu national a diz da skigna an devosion d'ar Galon oll madelezus eun Doue great den evit hor savetei, Ra zeui eta ann eneou fidel d'en-em unani, ha da bedi stard ha gant fisians ar Galon adorabl-se atau leun a garantez, a drugarez, a c'hrasou !

Ni, Bretonet, a gar Doue hag hor bro ; ni ne vezimp ket ar re ziveza nag ar re c'hourta o rei hon aluzen. Rei a raimp, pep unan ervez he c'halloud.

Ar guella moyen d'ober mad an aluzen-ma en henor d'ar Galon Sacr, eo en em glevet a zegou pe a zizenezou, evit rei pep unan eur guenneck ar zizun, pe, da viana, pevar real ar bloas, ha kement-ma epad pemp pe c'huec'h vloas, red evit sevel an ilis. Unan en-em lako e penn pep dizenez hag a zastumo ar guenneien, ho c'hasso, gant hanoiou an dud o deuz ho roet, d'an Autrou Persoun euz ar barrez ; hag hen ho c'hasso d'ann Escopti.

RESOLUSIONOU.

1° Lavaret aliez ar beden verr man.

Calon Sacr a Jesus. diouallit an ilis santel ouz he adversourien, o pezit truez ouz ar Frans ha grit m'ho karin bemdez muioc'h mui.

2° Rei eun aluzen bep bloas, epad pemp bloas,

evit sikour sevel Ilis ar Galon Sacr e Paris.

3e Henori ar Galon Sacr, dreist oll hed miz Even, consacret d'an devosion-ma.

Buez Dom Michel Nobletz.

DOM MICHEL DINDAN PROTECSION AN ITRON VARIA, TREI A RA HE ZAOULAGAD VAR ZU STAD AR VELEIEN.

(Kendalc'h.)

N'euz den var an douar hag he galon na ve digor tu pe du d'an enebour braz, d'an drouc-spered. Setu aze perag, hervez ar re a zo carget da hencha an eneou var zu ar zantelez, kenta studi en deuz da ober nep en euz c'hoant da veza santel eo anaout ouz pe du eo digor he galon d'ar bed. Eur vech anavezet an tu goac, peb den a dle heb marc'hata an disterra gourin beteg ar maro. An tu kizidic, an tu guiridic euz calon Michel oa « crena gant aoun da goueza dindan disprijans ar bed. » Aze ema an dalc'h, aze ema he dech. Kerkent e ped Doue, mar plijo ganthan digass beteg ennhan evit he barea, an oll dismegansou, hag he c'holei a vez dirag an dud.

Doue a zilaouas he beden; en tu all marteze d'ar pez ma en dije sonjet. Tamallet e faoz, e santas evel eur bir bero o treuzi he galon ken guiridic. Anaout a reas pegen dister, pegen dinerz eo ar furra den anezhan he unan, nemet he fisians a ve e Doue; eur veradennic gliz o crena var beg an delien ne gouez ket buanoc'h e creiz ar vouillen· En em lacaat a reas da bedi evel ma rea ato pa veze en eur boan bennag. Eun nosvez e oa e kichen he vele var he zaoulin. Guelit, emezhan o va Doue, va foan a va anken. C'hui a oar kement a dremen e diabarz an den, c'hui a oar oun neat dioc'h ar pez oun tamallet. O ! sicourit ac'hanon, me ho ped, da zougen eur penn ouz ar groaz a zaoubleg ac'hanon beteg an douar, hag an dour en he zaoulagad e poke a vriad ha gant carantez da groaz hor Zalver. — Ha c'hui, emezhan, en eur drei ouz imach ar Verc'hez, Itron Varia, c'hui o peuz va c'helennet adalec va bloavesiou kenta, c'hui a oar oun pur ha divlamm-caër. hirio c'hoaz en em strican e harz ho treid binniget, ha leun a fizians en em erbedan ouzoc'h, grit, grit ma vioc'h ato va itron ha va mestrez. Neuze ar c'homzou-ma a ieas doun hag a jomas en he galon, egiz pa vijent bet lavaret gant mam Doue he unan : « Va c'hrouadur keaz, n'o pezit aoun « ebet, rag va mab ho tiouallo ha me a vezo a « du ganeoc'h. » — Leun a anaoudegez vad evit comzou ken dous d'ar galon, e pignas en he gampric a ioa en eul leac'h sioul ha didrouz, o sonjal tremen an noz o rei mil meuleudi d'he vadouberourez. Credi a reas, o tra burzudus ! guelet he itron gant he c'horf gloriuz evel m'ema-hi er baradoz. Dougen a rea en he dorn teir gurunen a lakeas var benn Michel.

An hini genta a oa curunen an den pur ha guerc'h : be hallo eta kerzet dre greiz danjeriou ar bed-ma, gant an assurans e viro he burete beteg he alanad diveza. An eil a oa ar gurunen a Zoctor, a Vestr, evit hencha an eneou var zu ar zantelez. An drede oa curunen ar re a ra faë var ar bed. Be c'helfet c'hoaz lavaret en doa bet neuze, dre an Itron-Varia, ar vertuz da zioleria ar pez a dlie c'hoarvezout en amzer da zont, ar pez a reas epad daou vloaz hag anter-cant ma vevas da c'houde. Euz ar pez a vercan ama, Michel ne lavaras ger ebet epad he vuez. En he baperiou, el leac'h ma comz euz ar faveuriou en doa bet digant Doue, eo ez euz hano euz eur c'hras ken extraordinal.

Arabad e ve credi, goude beza bet grasou ker pinvidic, ez eas Michel a zoug en hent m'en doa Doue merket dezhan. Pell a gement-se, ne ouïe na pe du trei na pe stad kemeret. Nag e pedas he grouer, nag a reas pinijennou euz ar rusta evit hallout anaout ar pez a c'houlenne Doue diganhan! Prometi a reas chom dizemez, heb ober gouscoude veu ebet, beteg ma raje Doue dezhan da c'houzout scleroc'h he volontez. He vreudeur hag he vignoned, en oad coulz hag hen da gemeret eur stad a vuez, a ieas da studia al lezennou sivil. Evithan e pedas hag e aspedas, lacaat a reas Per Kintin da bedi ganthan evit ma vije plijet gant Doue rei da anaout ar pez en doa sonj varnhan. Neuze en em zantas en eun taul count galvet da veza den a Iliz, heb gouzout gouscoude hag e tlie chom er bed etouez an dud, pemont d'en em gonsacri da Zoue en eur gouent bennag.

Buez sant Ignas a rea he joa, hag he denne var zu ar reglen. Mæs aoun en doa n'en divije ket iec'hed aoualc'h evit herzel da ober ar c'hlasou, pe al labourou all euz an urz, hag er c'hiz-se ne halje ket kendalc'h da labourat evit gloar Doue ha silvidigez an nessa.

Michel a oa dija oajet aoualc'h evit beza beleget. Mes gouzout a rea, e c'halve Doue anezhan da ren he vuez dioc'h buez sant Ignas a Loyola. Ogen, evel ar zant-ma en doa great penn-da-benn he studi var an theoloji, ha gortozet an oad a zaou-ugent vloaz abarz beza beleget, Michel a gredas ive oa mad evithan mont da Vourdel da dremen pevar bloaz evit studia an theoloji, araog kemeret beac'h pounner ar velegiach.

Crena a rea o sonjal oa galvet da eur stad ken huel. Ia Michel, clevet o peuz mouez Doue, red a vezo pignat ouz an aoter, kemeret ar bara hag ar guin ; ha pa vezo an elez en dro deoc'h o crena, dre eur ger burzuduz e lakeoc'h hor Zalver Jezuz da zisken euz an envou. Nag e oa dous d'he galon clevet mouez Doue o lavaret dezhan ; « Va mab, deuz ganen-me, me a vezo da loden

c'heritach var an douar, hag en env da gurunen. Ouspenze, anaout a rit clenvet oc'h ene hag al louzou d'he barea. Mad ! Doue a c'houlen ma sicouroc'h ho preudeur da anaout ho hini, ha ma tiscouezoc'h dezho ar remed. Gouzout a rit, emezoc'h, ez oc'h bresc evel eur gorzen ha prest da dorri. Mes clevet o peuz mouez Jezuz, be hallit eta beza dizoursi. Rag ar gorzennic pa ra an dro da vezen dero a vez diouallet er goassa avelou ; harpet ive gant Doue, n'o peuz ket a leac'h da gaout an distera spont. »

Gouscoude araog en em rei d'an Theoloji, e c'hoanteas mont e pelerinach d'ar gear a Doulouz, evit henori ar relegou santel a zo eno calz anezho. Doue a reas dezhan caout en he belerinach kement a joaiou ma'z oa he galon barr a levenez. An oll dudiou, emezhan, euz ar bed-ma lakeat oll assambles ne ouent netra e scoaz an dousder a veuze he galon.

E creiz an oll joaiou-ze, ne ancounac'heas ket ar scolaerien en doa gounezet da Zoue er gear a Ajen. N'en doa ken sonj, ken soursi, nemet lacaat anezho da vont en hent ar zantelez, ha da ober faë var ar bed. Scriva a reas dezho, evit lavaret pegen important eo en em lacaat e doare da gemeret eur stad a vuez. Al lizer-ze eo furnez Doue, setu ama eul lodennic anezhan.

« Va breudeur ker, ra vezo peoc'h Jezuz-Crist ganeoc'h. Grit ma vezo var eun dro ho studi var ar zantelez, coulz ha var descadurez traou ar bed. Rag evidoc'h da veza habil ha gouiziec, e tleit ive beza santel ha vertuzuz. N'int ket henvel an Theolojien a oar calz traou heb pratica ar mad, hag an Theolojien ouspen m'en deuz descadurez a boagn da veza eun den a zoujans Doue. Stank an dud a zo e poan da veza desket caër, rouez avad eo ar re a glasc beza vertuzuz. Evidoc'h-hu, ra vezo an dra-ma bepred dirag ho taoulagad, deskit beza santel ha deskit santelaat ar re all. — Evit-se o peuz da boania evit beza tud habil. Truez braz am euz oc'h eur maread tud iaouanc n'o deuz na tro nag amzer d'en em rei d'al labour, ha gouscoude e vevont e doujans hag e carantez ho Doue-Labourit ive da veza tud vertuzuz : rag truez em euz muioc'h c'hoaz oc'h eun darn dud desket braz var ho meno, mes siouaz ! ne ouzont ket en em drec'hi. Nag an eil seurt nag egile ne d'int mad da hencha an eneou.

Evidoc'h hui n'en em emellit ket da vleina ho preudeur, ma n'o peuz ket var eun dro gouiziegez ha santelez. Setu aze perag, va breudeur ker, e pedan hag e aspedan ac'hanoc'h, en hano hor Zalver Jezuz, da choaz eun tad coessour gouezïec ha santel hag a ziscouezo deoc'h penaos pratica ar mad o peuz desket... Beza parfet, silaouit-hen mad, n'eo ket en em denn euz ar bed, guisca mezer-ballin, dibri nebeut, ober pinijeunou calet, chom pell var vale ha sevel mintin. Beza parfet eo stlapa er meaz euz ho calon sonjezonou ar bed, chom el leac'h ma en deuz Doue lakeat achanoc'h, en em zisprizout oc'h unan ha beza laouen pa vioc'h disprijet, ober faë var draou an douar hag en em drec'hi kement ma helloc'h. Aze ema ar berfecsion, an hent en deuz great hor Zalver Jezuz-Christ he-unan.

MAB AR BAE.

(*Eur pennad all eur veich all.*)

KELEIER.

Ar bihana eus ar re so bet er bloas-man o tenna ar billet eo a dra sur ann den iaouanc Chapeland d'eus Departamant l'*Ain*.

N'en deus ket cals ouspen tri zroatat ment. Lavaret e ve eur c'hrouadur seis pe eis bloas. A hent all eo mempret mad ar potr, na biscoas n'en deus bet clenvet.

Ann numero 108 so deut ganthan : couls lavaret ann huella eus ar c'hanton.

Credi a rer en daill ec'h alje creski gant ann oad, rag egis ar re vihan all e renco mont teir gueich d'ar reform.

E *Plehérel* (Côtes-du-Nord). — Ann ti-scol savet e 1876 a so couezet en he boul epad ann noz, gant eun trous ker spountus, ma eo bet dihunet ann oll e kear.

N'eus bet glazet den, a drugarez Doue, mæs ma vije bet c'hoarvezet ann taul eun neubeut heuriou kentoc'h, da lavaret eo, pa oa ar vugale er scol, ped anezho siouas a vije bet lazet pe c'hlazet.

Eur C'hrouadur d'he Vam. — Cleo-ta mam, neuze miz C'huevrer so eur Reservist ive?

— Petra lavares potr ?

— Ia ! pe guir n'en deus nemet eis devez var'n ugent.

Eun den, ouspen-piz, a lez he vab-caër casi er vizer heb ober van ebet.

— Penaus, eme unan eus he vignonet, n'hoc'h eus ket a vez lezel ho pugale heb ho sicour ?

— Græt peoc'h 'ta eme ann tad-caër. N'e ket red cahout kement-se a druez outho ! Ar re-ze ec'h hellit cridi, a vezo pinvidic, mare benag, *mar teuan morse da vervel !!!* A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Treussier, belec iouanc, so hanvet cure e Melgven.

Ann autrou Kerbiriou, professor e scolach Castel Paol, so hanvet cure e parræs Sant Louis e Brest.

Ar Gonfirmation e 1879.

(Ann hano kenta eo hini ar barræs eleac'h ma vezo roet ar Gonfirmation. Ann hanoiou goude ar sin-man — a so re ar parræsiou galvet d'en em gavout eno.)

EBREL.

Dilun 21. — Sizun. — Sant-Cadou. Lomelard.
Dimeurs 22. — Lambaul-Guimiliau. — Guimiliau.
Dimerc'her 23. — Sant Thegonnec.
Der Iaou 24. — Sant-Salver. — Loc-Eguiner-Sant-Thegonnec.
Derguener 25. — Commana.
Dissadorn 26. — Plounéour-Menez.
Dissul 27. — Pleyber-Christ. — Ar C'hlostr-Montroulez.
Dilun 28. — Plourin-Montroulez.
Dimeurs 29. — Plougonven. — Sant-Itrop, Lanneanou.
Dimerc'her 30. — Scrignac. — Bolazec.

MAE.

Deriaou 1. — Guerliskin. — Botsorhel.
Derguener 2. — Plegat-Moysan. — Ar Ponthou.
Dissadorn 3. — Plouigneau.
Disul 4. — Lanmeur. — Plegat-Guerrand.
Dilun 5. — Guimaëc. — Locquirec.
Dimeurs 6. — Plougasnou. — Sant-Iann-ar-Biz.
Dimerc'her 7. — Plouian. — Plouezoc'h, Ursulinezet-Montroulez.
Deriaou 8. — Sant-Vaze. — Sant-Melani, ar Scolach.
Derguener 9. — Sant-Martin. — Sant-Seo, Couent Sant-Frances.
Dissadorn 10. — Carantec. — Locquénole.
Disul 11. — Taule. — Henvic.
Dilun 12. — Guiclan.
Dimeurs 13. — Plouvorn.
Dimerc'her 14. — Plouenan. — Mespaul.
Deriaou 15. — Roscoff. — Enez-Vaz. Santec.
Derguener 16. — Castel-Paol. — Ar Scolach. Ann Ursulinezet.
Dissadorn 17. — Plougoulm. — Sibiril.
Disul 18. — Cleder. — Trelaouenan.
Dilun 19. — Plouescat. — Trelez.
Dimeurs 20. — Guinevez. — Lanhouarne.
Dimerc'her, 21. — Guitevede. — Sant-Vouga. Trézilide.
Deriaou 22. — Guicar. — Guicourvez.
Derguener 23. — Landivisiau.
Dissadorn 24. — Bodilis. — Sant-Serves.
Disul, 25. — Guineventer. — Sant-Derhen.
Dimerc'her 28. — Brest. — Ann Intron-Varia-Carmez. Scol ar Vousset.
Deriaou 29. — Sant-Lois. — Al Lycée. Scol ar Jesuistet.
Derguener 30. — Sant-Salver. — Couent Leanezet ar Retret hag hini ar Seurezet Mam-Doue.
Dissadorn 31. — Sant-Martin. — Couent an Adorasion.

EVEN.

Disul 1. — Lambezellec.
Deriaou 5. — Sant-Vao-Kemper.

An æl hag ar bugel.

Var don : *Nous avons du moins le même langage (ann diou vreiz.)*

Pe : *Ma Doue me zo glac'haret, etc... (Er pedennou).*

Eun æl, eun ælik koant meurbet
Var eur c'havel a oa stouet,
'Vel pa vije 'n eur goazik-dour
O sellet ouz he skeuden flour.

Mabik, te, diouz-in ken henvel,
Deuz d'am heul, 'mezhan, ma bugel,
Hon levenez 'vo unanet :
Ann douar 'vidout 'zo displet.

N'euz ket levenez er bed-man
Na ve kemmesket a voelvan :
E kreiz ann diroll 'zo anken ;
'Kreiz ar c'hoariou, siouaden.

Aoun a kever e peb goel,
Biskoaz, diouz kounnar an avel,
An devez sioul tremenet
Na deuz ann deiz varlerc'h miret.

Ha guir 've, gant enkrez ha nec'h,
'Tevalafe da dâl dibec'h ?
Ha, gant daëlou c'houero, siouaz,
'Ve koumoulet da lagad glaz.

Nan ! nan ! a uz ar goabr huel
Red eo nijal a denn askel ;
Eunn Doue mad en deuz krennet
An deiou oa d'id niveret.

Arabad eo d'as tud goëlan
Ha kemeret ho dillad kan :
Evel m'eo bet da zeiz kenta
Ra vo 'vit-he da ziveza !...

Arabad a ve klemm eno,
Neur velet da gavel goullo !
Pa ver glân, 'vel ma zout breman
Caëra deiz eo ann divezan.

He askellik guenn displeget,
An æl en oabl a zo zavet
Var-zu ar baradoz, hor bro...
Mam geaz ! da vabik 'zo maro !

BARZ KOATMIN.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 9). DISSADORN 1 A VEURS 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... 2 scoed.
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Nestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset bivizliken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 1 a viz Meurs 1879.

Dilun 17 a viz C'huevrer e Cambr ann Deputeet ann Autrou Provost de Launay, o veza goulennet digant de Marcère hag hi a gavo mad ar c'houarnamant ar pez ho deus græt conseillerien ann ti-kear e Paris o voti 100,000 lur evid ar Gommunardet a zistroio heb dale d'eus ann *Nouvelle-Calédonie* da Baris, de Marcère, a respont anezhan o lavaret ho devoa guir conseillerien Paris da voti ann arc'hant-ze, mæs ar pez ho deus græt heb guir,eo pa ho deus lavaret piou a lodenfe ann arc'hant-ze, rag ann arc'hant votet evid ar beaurien a renc beza roet da lodenna d'ar re ho d'eus carg eus ar beaurien, hag abalamour d'ar ræsoun diveza-man hebken, eo bet torret voterez Conseil ann ti-kear e Paris.

— Ma varv eur re vad benag gant ann naoun ne vezo ket sellet outhan, mæs evid ar re-ze, ar Gommunardet-ze ho deus græt kement a zroug, na vezo morse goest den d'hen repari, oh ! neuze n'e ket travoalc'h rei ho fardoun dezho red eo c'hoas ho faëa !!! Perag ne c'houlenneur ket doc'htu evitho ar groas a henor ?

Goudeze, ann autrou Blachère a c'houlen digant de Marcère adarre, petra en deus sonj d'ober evid dioual *na ve lazet kement a dud ha laëret* evel ma rer a nevez-so e ruiou Paris. De Marcère a respont n'eus netra guir d'eus ar pez a lavar ar gazetennou var ar poent-ze. Ann autrou Blachère a gendalc'h : ma n'eus netra guir d'eus oll lavaraou ar gazetennou, perag e ve neuze scrivet er gazeten le *National*, en ho cazeten-hu, autrou de Marcère « e lazer hag e laërer hirio er ruiou Paris egis en eur c'hoat ? »

Ann oll a c'hoarz, mæs ann autrou de Marcère ne lavar ger.

Abars achui en devez-ze, ann autrou de Soland a c'houlen evid ann eil gueich e ve hanvet unan benag eus ann tu dehou, etoues ar re a vezo carget da evessaat ous ar budjet, mæs, caër en deus e coll he boan. Ar Radicalet ho deus c'hoant d'ober ar pez a girint gant..... arc'hant ar re all, na ne fell ket dezho e alfe ar re all anaout ho zroiou.

Goudeze e lavarer e vezo hanvet commission ar Budjet da benn ar sadorn hag evesseat der Iaou ous al lezen a lavar pardoni ar Gommunardet.

Varc'hoas en em assamblo ann Deputeet adarre.

D'ar meurs 18 a viz C'huevrer e cavomp en eur gommans eun dra hag a ziscuez anat ne fell ket d'ar re ann tu cleiz e alje den ebet eus ann tu dehou gouzout petra a reont etrezho.

Deac'h e oa bet hanvet ann Autrou Delafosse eus ann tu dehou evid derc'hel ebars e commission ann enclase var ann electionou, plass ann Autrou Robert de Mussy. Hogen hirio Victor Plessier a lavar n'e ket bet græt mad ar choas-ze rag election ann Autrou Delafosse o veza bet torret ne helle ket goude beza bet hanvet adarre kemer en dro ar renc en devoa kent. Ann dra-ze n'e ket c'hoarvezet morse bèteg hen mæs hiviziken ann hini en devezo lakeat he zemission pe a vezo bet torret he election, hag e ve hanvet adarre ne gemero ket ar renc en devoa araug.

Evelken ma ne vije ket bet hano eus unan eus ann tu dehou, ma n'en dije ket jeinet potret ann tu cleiz, e vije bet lezet ann traou o vont en dro. Mæz discuez ar secrejou da unan eus ann tu dehou ! Coll ar Republic a ve græt ma c'hoarvesfe eun dra egis-se.

Goudeze ann Autrou Baudry d'Asson a c'houlen digant ar C'houarnamant petra vezo græt evid commun *Les Arcs* (Var). Er gommun-ze 19 eus ar gonseillerien hanvet d'ar 6 a viz genver 1878 a so bet torret ho election gant ar C'honseil Bras d'ar 14 a viz kerzu diveza, n'eus ken nemet daou gonseiller a ve mad ho election. Hogen da benn ann 23 eus ar miz-man e vezo græt electionou nevez evid ann naontec-ze : ha lezel a rafoc'h-hu, evel Mear hag Adjointet ar re n'int ket memes, conseillerien ? Guelloc'h e ve, a dra sur carga d'ober ann electionou ann daou gonseiller so anavezet ho election evel græt mad.

Ar c'houarnamant a respont e vezo lezet ann

traou egis m'emaint. Pe guir eo bet hanvet ar re-ze gant ar c'honseil ar c'houarnamant na hell ket cheinj anezho. — Respont braô ha leun a furnez! Ar re n'ho devoa ket ar guir da veza conseillerien ho deus roët d'ar re all ar pez n'ho devoa ket ho unan ha n'heller ket tenna digantho ar pez ho deus resevet, da lavaret eo : n'ho deus bet netra digant ar re na hellent rei netra dezho na ne heller ket tenna ann netra-ze digantho!!!!

Me a sonj din, ma ne oa ket c'hoant henvel mear da c'hortos ann electionou, ar re so bet hanvet mad conseillerien ann ti-kear e vije bet furroc'h lacaat da Vear ha da Adjointet evid ober ann electionou ar re a oa e carg pa so bet græt ann electionou all, mæs ar Radicalet na velont ket ann traou eveldomp hag ho deus sonj cahout eur c'honseil radical er Gommun-ze o lesel e carg ar re so bet lakeat heb guir ebet er renc-ze.

Nemet ma hello ar Radicalet cahout ann treac'h e peb leac'h, pe vern dezho pe hen a vo dre ann hent eün pe dre ann hent cam-digam. Her guelet hoc'h eus c'hoas evid Commun Beauvoir.

Er memes devez er Senat n'eus bet græt ken nemet teuler evez oc'h eun neubeut lezennou e oar commanset gantho eun neubeut devejou so.

Der Iaou 20 a viz c'huevrer ar Senat en deus votet eul lezen evid rencaat ann urz hag ar mod da henvel ar ministret Protestantet a zalc'h da Relijion Luther. Ann Autrou Chabaud de Latour unan eus ar Brotestantet-ze a lavar e oa guelloc'h al lezen-ze egis ma oa bet græt kentoc'h gant Bardoux rag ma renker, emezhan, cahout aotre ar c'houarnamant evid ober, e fass ann oll, lidou eur relijion benag, eur veich anavezet ar relijion-ze gant ar c'houarnamant, houman na dle mui clasc renca ann urs ennhi kenneubeut ha ne hell merca d'ar re a heuil ar relijion-ze petra a rencont da gredi.

Ann Autrou de Chesnelong d'he dro a lavar ive ne hell ket voti al lezen-ze egis ma eo bet chenchet gant ar gommission. Hen ober, a ve anaout he deus ar c'houarnamant ar guir da lacaat ann Ilis da suja dezhi. — Certen a respont hiniennou eus tu cleis.

Ann Autrou Chesnelong a gendalc'h : hervez ann emgleo græt etre ar Pab hag ar Frans ec'h hellit henvel eskibien a hell ober ho c'harg goude ma 'z int bet hanvet ive gant hon tad santel ar Pab. C'hui a gred marteze ec'h alfec'h anez ann emgleo-ze hag aotre ar Pab, ober eun Escob ?

Ma teufec'h morse d'ober eul lezen evid disclæria ec'h hellit ober Eskibien heb aotre ar Pab c'hui a sonj deoc'h e cavjec'h eur c'hristen catolic evid suja d'ar re-ze, daoulina dirazho ha goulen ho bennoz ?

Goulenn a hellit diganeomp hor buez hag hini hor bugale evid difenn ar vro : hon dever eo ho rei deoc'h. Goulenn a hellit diganeomp paëa hol loden eus ar c'hargou, hag e rencomp hen ober. Ober a hellit al lezennou a zere ouzoc'h hag e rencomp suja dezho. Ober a hellit memes, var digare ann urs vad, difenn aveichou ar pez a vez conje d'hen ober eur veich benag all, hag e rencomp plega deoc'h.

Mæs hon eneou a so da Zoue ha deomp hebken. Suja a reomp, evid ar pez a sell outho, ous ar re ho deus ar guir hervez hor Relijion, guir a deu dezho d'eus perz ann Autrou Doue, da lavaret deomp petra a rencomp da gridi, petra a rencomp da ober. Mæs a hent all, silaouit mad, biken na blego hon eneou da zen.

Set' aze comsou nerzus ha calonec hag a ziscuez pere eo ar re a gar ar muia al liberte evid ann eneou.

Ma ! ann darn vrassa eus ar senatourien, da vihana eus ar re ho deus votet (144 var 145) a lavar eo guelloc'h lezen ar gommission eget hini ar c'houarnamant.

Er memez devez e Cambr ann Deputeet eo bet commanset teuler evez ous al lezen a lavar d'eus pers ar c'houarnamant rei ho fardoun d'ann darn vrassa eus ar Gommunardet. Hiniennou eus ann Deputeet a c'houlen e ve roët ho fardoun d'ann oll. Louis Blanc unan eus ar re ziveza-man a brezec da genta. Red eo, emezhan, pardoni d'ann oll rag ma n'her grer ket e kendalc'ho atau ar gassoni etouez ann dud. Goal glanv e ve ar Republic a lavarfe : aoun am beus rag al liberte. Ma ne bardonit ket ann oll e ve couls deoc'h lavaret hoc'h eus aoun rag ar re a renco chomm e meas ho bro. Goudeze e tiscuez peur eo bet roet ho fardoun d'ar re oll a ioa bet en em zavet a enep ar c'houarnamant, hag ec'h achu o c'houlenn adarre pardoni d'ann oll, cheffou ha soudardet.

Ma carfe beza comset eun tamic eus ar re so bet lazet gantho ! Pa n'heller ket renta ho buhez d'ar re-ze pa n'heller ket repari ann oll gaou græt gant ar Gommunardet, ne velan ket perag e tlefemp cahout kement-se a druez ous ar re n'ho deus ket bet truez ous ho nessa.

Andrieux e hano ar Gommission a lavar n'ema ket ar pez brassa eus ar Senatourien hag eus ann Deputeet a du gant Louis Blanc. Ar vro n'ema ket ive rag red eo deoc'h hen anzavout peb Depute a anav petra a fell d'ar re ho deus he hanvet, hogen ped eus ar 530 emaomp aman ho deus sinet gant Louis Blanc ? Unan benag ouspen 80. Arabad eo deoc'h en em drompla ; izeloc'h eget ar vicherouzien leal hag honest e caver eun neubeut braô a dud fall a veler atau eleac'h ma sav dispac'h, eleac'h ma ve eun dra benag da laëres pe da zevi. Lod d'eus ar re-ze a so bet condaonet bete 24 gueich evid peb seurt crimou : Ar re-ze eo e carfec'h guelet o tont en dro ? Evidoun-me e sonj din eo guelloc'h lezel ar sort-ze en *Nouvelle-Calédonie*, ne vezo ket red deomp ho c'hass di endro da benn eur maread ac'han. Me a gav din he deus ar c'houarnamant græt travoalc'h o rei ho fardoun da eur gals en dije allet lezel eno heb beza injust.

C'hui a fell deoc'h rei ho fardoun d'ar re ho deus tennet e Lyon var ar c'hommandant Arnaud ? Henez so maro o crial *beva ar Repubtic* he velet am beus. Evid petra a oa eta ar re ho deus tennet varnezhan !

Hag ar re so bet lazet e Paris gant ar Gommunardet ? Nan ! nan ! ne c'houlennit ket muioc'h eget ar pez a fell d'ar c'houarnamant da rei ha chomomp oll unanet evid he souten.

Edouard Lockroy a fell dezhan distruja ar pez so bet lavaret gant Andrieux. D'oc'h ar pez a lavar ar re a renc chomm c'hoas en *Nouvelle-Calédonie* a so tud ha n'ho deus græt droug ebet eur gals anezho (ker buhan e c'houlenfe evitho eur vetalen a enor !) Evit miret ne chomfe eur re benag eus ar sort-ze eno e ve guelloc'h pardoni d'ann oll. (Ia da !) Ma pardonit d'ann oll e tiscuezoc'h ho ners hag ho calloud, ma n'her grit ket e vezo anat hoc'h eus aoun.

Le Royer, ministr ar Justis a sav neuze hag a brezec tost da vad evel Andrieux. Lavaret a ra e teue ar Gommun d'eus ar *Socialism* kentoc'h eget eus ar souffransou ar bobl epad sesi Paris hag eus he c'hlac'har oc'h en em velet trec'het gant ar Brussianet.

Ar c'houarnamant n'he deus aoun ebet rag hini eus ar re so bet condaonet mæs ne fell ket dezhi lezel o tistrei d'ar vro tud hag a renkefe beza casset dirag ar Justis heb dale rag ne vent ket goest da chomm e peoc'h hag heb sevel dispach.

C'hui a zigass aman liziri a c'houlenn e ve pardonet d'ann oll, me a alfe digass cals muioc'h a lavar deomp teuler evez da biou e roimp conje distrei d'ar vro. M'ho peus fizians er c'houarnamant votit al lezen a ginnigomp deoc'h.

Alfred Naquet a brezec evid netra ; dre ann digare da respont d'ar ministr, e lavar n'en deus heman lavaret netra vad hag ec'h astomm deomp ar pez ho deus lavaret Louis Blanc ha Lockroy. Evid guir ne chomm ket pell gant he brezegen rag ann Deputeet a so scuiz ha den ebet na chilou anezhan.

Pa vez achu ganthan e lavarer ehana : varc'hoas e vezo kendalc'het.

Der guener 21 a viz C'huevrer, goude prezec cals ar re a c'houlenne e vije pardonet d'ann oll Gommunardet a renc coll ar barti en despet d'ar pez oll a lavar Marcou, Clémenceau, Labuze, Bouchet, Jean David, Georges Périn, etc. hag al lezen digasset gant ar c'houarnamant d'ann Deputeet a vez votet dre 343 a enep 94.

Setu al lezen-ze aman ma vouifoc'h petra eo.

Art. I. — E vezo pardonet ar re oll a so bet condaonet evid ar perz ho deus bet en dispac'h er bloas 1871 couls hag ar re ho deus græt eur c'hrim benag a denn d'ar politic mar deo achu pe ma achu ho foan heb dale, couls hag ar re ho deus bet pe ho devezo ho c'hras en tri miz kenta goude ma vezo bét embannet al lezen-man, na ne vezo ket dalc'het sonj ken, na goulennet mui cont digantho d'eus ar pez ho deus græt.

Art. II. — Ar re ho devoa kemeret ann teac'h hag a so bet condaouet evelken evid ar memes crimou a hello cahout ho grass.

Art. III. — D'oc'h adalec ann devez ma vezo embannet al lezen-man na hello mui den beza galvet dirag ann dribunalou ma n'e ket bet barnet araug.

Setu eno petra eo al lezen-ze. Renta a rai ho guir da voti d'ar re ho devoa collet ar guir-ze o veza ma oant bet savet a enep ar c'houarnamant er mare memes ma oa c'hoas ar Brussianet dirag Paris ; ha breman penaus en em zervichint eus ann oll guiriou-ze a sitoïanet a vezo bet rentet dezho ? Ne gredan ket fazia o lavaret ec'h en em zervichint anezho a enep ar c'houarnamant he devezo roet conje dezho da zistrei d'ho bro.

Evidomp-ni hon deffe ententet avoalc'h e vije bet pardonet d'ar re so bet tromplet ha casset d'ar maro epad ma chome ar cheffou cuzet hag en abri ; mæs n'am bije a bris ebet rentet dezho ho guiriou a sitoïanet. P'ho deus allet eur veich ober eun usaich fall anezho, danjer bras so ne vouifent ket ober guelloc'h usaich en amzer da zont.

A.

AR MARSEILLAISE
hag ar c'hantik e 1793.

Enebourien ann Ilis hag ann Autrou Doue n'eus ken hano gantho nemet d'eus ar pez a reant ho zadou coz : fougassi a reont e rafint guelloc'h (lennit goassoc'h) evitho, hag emaint breman o clasc ne ve clevet a dreuz ar Frans e peb leac'h nemet ar c'han-ze d'eus ar *Marseillaise* ne vije beteg hirio clevet nemet el leac'h ma oa ar re Ru ar vistri, ha kelliæs gueich ma felle dezho goasca ar re vad e peb fæsoun, hag ho laza. Ann histor hen discuez anat deomp. Ma, etoues ar pez oll a alfen da lavaret deoc'h var ar poent-ze, me a fell din hirio conta deoc'h eur pennadic histor a ziscuezo anat deoc'h penaus e vouie, e mare ann dispac'h vras-ze, bugale ann Autrou Doue discuez ho fasiantet, ho santelez hag ho c'harantez evid Doue, bete gouzanv ar verzerinti, ma aljent en dail-ze cahout digant Doue evid ar Frans, ar pardon eus ann oll grimou commettet ennh gant ann dud fall. —

E Paris a ioa. Tud cals falloc'h eget ann droug sperejou ho devoa insitet lacaat daou gar carget gant Leanezet, condaonet da veza dibennet da dremen dre greis eur blasen e peleac'h ar re Ru ho devoa græt eur banket vras. Ann dud a ioa eno asezet ous ann tauliou, hag ouspen hanter vezo ann darn vrassa anezho, a stlape d'al Leanezet ar pez a ioa chomet d'eus ho dilerc'h, hag a gane a beb seurt soniou vil ha mezus. Er c'heit-ze, ar Seurezet, staget ho daouarn var ho c'hein, evel ma oa bet græt d'ar Rouanez Marie-Antoinette, a jome sioul hag e peoc'h, ho daoulagat savet varzu ann Env.

Etoues al Leanezet-ze ec'h en em gave unan ker meulabl dre he santelez evel dre he oad bras. Hounez a oa ann Itron de Laval-Montmorency, a rene couent, Leanezet ann urs Carmez e Montmartre. C'houezec all eus all Leanezet a veve er c'houent-ze, a ioa bet condaonet assambles ganthi hag ar servicherezet-ze, ker devot da Zoue, ho devoa bevet ha pedet assambles epad meur a vloas ebars er memes couent,a ioa o vont da vervel assambles var ar memes chafot. O clevout an dud difeiz o teuleur varnezho kement all a vallosiou hag o cana soniou ken heuzus, ec'h en em lacjont da gana, evel ma vijent bet c'hoas en ho Ilis, ar c'hantic a ouzomp cana hon unan gant kement a garantez d'ar Verc'hez :

Me a laca va fizians
Guerc'hez en ho sicour,
Accordit din assistans
Enep ann adversour
Pa zeui va heur diveza,
Me bed ho madelez
Da obteni din beza
Plasset gant ann ælez.

Oc'h ho gnelet ker trankil, oc'h ho c'hlevout o cana, eur gals eus ar re oa eno, mezô collet egis ma oant, a savas kement a gounnar ennho, ma sailljont oll var ar c'hirri beb a vaz en ho dorn o chouhal a bouez-penn :

— Peoc'h en toul-ze, Leanezet daonet gant hoc'h *Oremus !* Pa blij kement deoc'h cana, canit ar *Marseillaise !*

— Ia ! ia ! eme ann oll a eur vouez, ia ! ar *Marseillaise !*

— Nan ! nan ! eme eun all, pe guir emaint o vont da guitaat ar bed-man, grit dezo cana *son ann disparti* (Chant du Départ).

— Nan ! nan ! ar *Marseillaise !* guelloc'h eo.

Hag er c'heit-ze al Leanezet paour a gendalc'he atau :

Pa zeui va heur diveza
Me bed ho madelez
Da obteni din beza
Plasset gant ann ælez.

— Oh ! ar pennou calet ! red eo lacaat anezho da senti.

— Alo ! ar *Marseillaise* doc'htu !

— Penaus, c'hui so bouzar ! sentit oc'h ar bobl ! commansit 'ta !

Deomp 'ta bugale ar vro ... —

Mez hon deffe, ec'h hellit cridi, o verca deoc'h aman ar goal-bedennou hag ann hanoiou mezus a deue d'eus ginou ann dud libertin-ze ha divez. Biscoas en ho buhez ar merc'het devot-ze n'ho devoa clevet traou ken heuzus. Mæs ne reant vân ebet, rag ne vouient ket a dra sur petra a felle d'ann dud fall-ze da lare, hag evel ma vije dija dispartiet ho ene dious ho c'horf da veza douget d'ar Barados dre zaouarn ann ælez e kendalc'hent.

Ni hon deus ho caret
Hed hor buhez
Guerc'hez benniget
Leun a vadelez.
Ous Doue, eveldhoc'h, ni fell deomp senti
Da Zoue dreizhoc'h hirio e kinigomp
Hor c'halon, hor buhez, hag hor merzerenti,
Dreist oll hor maro, rag mervel a rencomp
Ni hon deus ho caret
Hed hor buhez
Guerc'hez benniget
Leun a vadelez.

Biscoas ne sav kement a gounar e caloun bugale ann droug-speret evel pa velont ne d'int ket goest da spounta bugale Doue. Kense, o virel ous ar c'hezec da vont araug ec'h en em lakejont da skei a dauliou baz var al Leanezet-ze a ziscueze kement a nerz hag a gourach. Na ne ehanent ket, petra benag ma lavare ho cheffou dezho. Mar teuit d'ho laza ne hellint ket mervel var ar chafot. Unan eus al Leanezet a oe laoutet he fenn gant eun taul baz, ken a rede ar goad. Neuze eur vreg iaouanc o treuzi ar vanden chass fuloret-ze a ioa en dro d'ar c'hirri, ec'h en em daulas d'ann daoulin e kichen ar c'har o crial d'al Leanez a ioa o vont da vervel :

— Santez, abars pignat d'ann Env, roït din ho pennos ! —

Ar verzerez o stoui eun tamic varzu hag ennhi a zistagas he chapelet goloet a voad, hag e lakeas anezhi en dro d'he goug d'ar vreg-ze o lavaret :

— Pedit evidomp, va c'hoar ! —

Eur c'hart heur goude, ar seitec Carmelitez ho devoa cuiteat ar bed-man. Æt e oant d'ar Barados da reseo curunen ar verzerenti digant ho mam santes Theresa.

A.

Pa ho deus allet ar Radicalet cahout ann treac'h e Pondivi, penaus ho deus int discuezet ho joa da veza allet goude tri bloas lacaat henvel Le Maguet e plass ann Autrou Comt Albert de Mun ? En eur vont da gana ar *Marseillaise* dirag ti heman.

Petra gane ar Gommunardet ho deus lazet a dauliou fusuil ann daou jeneral Clement ha Thomas ? Ar *Marseillaise.*

Petra a glever e ruiou Paris d'ar c'houls ma sav eun tam dispac'h benag ? Ar *Marseillaise.*

Petra gane ar re ho deus lazet ann Autrou 'n Arc'hescob Paris, ann Autrou Bonjean hag ar re all e prison La Roquette ? Ar *Marseillaise.*

Petra a vezo canet evid enori ar Gommunardet pa zistrofint d'eus ann Nouvelle-Calédonie da Baris ? Ar *Marseillaise* hag atau ar Marseillaise. N'e ket daô lavaret muioc'h evid discuez deoc'h ne deo ket ar c'han-ze can ar vro. Can ar Radicalet ne lavaran ket, mæs can ar Fransizien guir gristenien guella mignonet ho bro evel m'ho deus hen discuezet er vrezel diveza, jamæs !

Ar re ho deus trec'het ar Brussianet e Patay ne ganent ket ar *Marseillaise ;* var ho drapo é tougent imach ar galon sacr ha ma oa couls hag int en eun tu benag da garet ho bro, evid guelloc'h ne oa ket. M'ho dije ann oll græt ho dever eveldho eleac'h beza goasket gant ar Brussianet, trec'hi anezho eo hon deffe great. N'e ket gant ar *Marseillaise* e vezo saveteet hor bro, mæs gant guir cristenien.

A.

Ann Autrou comt Albert de Mun en deus scrivet d'he electourien eul lizer evid trugarecaat ar re ho deus dalc'het dezhan en despet da gement a so bet græt en he enep. Ann Autrou de Mun ne voar ket falgaloni evid beza bet trec'het eur veich : unan eo eus ann dud calonec-ze ne gredont morse e ve achu da viken rag ma 'z int discaret gant ho enebourien. Nan ! nan ! int a voar n'e ket henvel ann eil devez ous egile : int a voar ec'h heller sevel adarre hag huelloc'h memes evid kent goude beza couezet ken izel ha ma heller beza.

Ouspen n'eus mez ebet evid beza trec'het evel ma eo bet. Le Maguet n'en deus ket bet eur c'hement-se muioc'h a voueziou en tu all dezhan petra benag m'en deus great he unan hag ar re all evithan ar goassa m'ho deus allet. Lennet peus er gazeten eul loden eus ann oll traou-ze. E Pondivi muioc'h c'hoas eget e leac'h all n'e ket ann Autrou de Mun a ioa a enep Le Maguet mæs ann Ilis eo a ioa ar Revolution oc'h enebi outhi. Hag ar Revolution evid cahout ann tu gounit he deus græt oll kement a vije insitet da ober gant he mestr ann droug-speret.

Dre bermission Doue, marteze evid ma hello guelloc'h soursial d'eus al labour vras commanset ganthan a bell so, savetei, santelaat al labour hag al labourerien, an Autrou de Mun en deus renket coll, mæs da vihana ann election-ze he devezo discuezet anat d'ann oll, heb ma alfe den en em drompla, pere a so evid Doue dious ar re so a enep dezhan.

Setu aman eta lizer ann Autrou de Mun :

« Ma mignonet kær,

« Goude beza bet assambles o combatti epad tri « bloas, goude beza bet atau ann treac'h ganeomp « epad tri bloas, omp bet trec'het d'hon tro ar « veich-man, dre bermission an Autrou Doue. « Hogen arabad eo cahout mez, arabad eo falga- « loni, ni a oa tost da vad 10,000 bodet en dro da « vanniel Jesus-Crist.

« Gouzout mad a rit petra so bet caus deomp « da goll, na ne vije ket bet diæs din en em glemm « a vouez huel ha gant guirionez d'eus a gement « tra fall a so bet græt a enep deomp-ni. Eur « gals ac'hanoc'h a lavare din hen ober hag heb « mar e vije bet cavet etoues ann Deputeet eus « ann tu dehou ouspen unan da brezec evidomp. « Ma n'am beus ket sentet ous ar re a falle dezho « va lacaat da zougen clemm, eo, rag ne falle ket « din ho terc'hel atau var zaô pa ne dalveze mui da « netra. Evid lavaret ar virionez penn da benn, « am eus bet aoun oc'h en em zervicha d'eus ann « oll desteniou a roec'h din d'eus ar pez a ioa bet « græt em enep, n'ho pije bet da c'houzanv gou- « deze hag abalamour da ze eun droug benag « d'eus pers ar re fall. Ar pez so c'hoarvezet « beteg-hen a ziscuez anat ar pez a vije c'hoar- « vezet adarre en amzer da zont. Ho coustians « hag hini ar gristenien guirion a rento testeni « deoc'h hag ann oll a lavaro penaus evid chomm « fidel d'ann Ilis ha d'ar Relijion goude kement « a so bet græt o clasc ho tistaga dioutho hoc'h « eus renket cahout ners ha courach.

« Ho trugarecaat a ran eta a greis caloun hag « ho pedan, da chomm stard en ho feiz, neus fors « petra a c'hoarvezo ha da gahout sonj eus ann « amzer da zont. Ar re ho deus bet ann treac'h « varnomp a so breman ar galloud etre ho daouarn, « hag heb dale e velimp sclær petra rafint. Neuze « ar re so bet touellet gantho a zigorro ho daou- « lagat. Siouas ! re zivezat a vezo. Evidomp-ni « chomomp var zaô ha bezimp atau prest.

« Pa n'hoc'h eus biscoas pleget ho penn dirag « ar Revolution, da lavaret eo, pa n'hoc'h eus « morse bet aoun arauzhi, arabad eo deoc'h hen « ober hirio kenneubeut. Ni a so oll a du gant « ann Ilis : hogen ann Ilis na berisso morse hag « hi eo a vezo silvidigez ar Frans.

« Goude beza dalc'het ken stard ha ken tomm « ann eil d'egile epad tri bloas e talc'himp atau « d'en em garet da viken. Hini ebet ac'hanoc'h « na gollo m'ervad ar sonj d'eus ann hini a ioa « evidhoc'h eur guir Breizad.

« Evidoun-me e carin atau a greis-calon ho pro « he deus ken anat discuezet cahout carantez evi-

« hodoun. Ann hini en deus bet ann enor da veza
« ho Tepute a hello atau hag e peb leac'h, guelloc'h
« evid den all ebet, lavaret a vouez huel petra a
« sonjit ha petra hbc'h eus c'hoant da gahout.
« Mignonet, bezimp tud ! bezimp leun a fizians
« hag a galon ! Ann amzer da zont a vo deomp !
« Ni so soudardet Doue ! Ni so bet var ann
« dachen evid Doue ! Doue, pa garo, a roio
« deomp ann treac'h var hon enebourien.

COMT ALBERT DE MUN.

A.

Ar Galon-Sacr a Jezuz hag ar Frans.

VI PENAUS E C'HELLOMP REI HE GOULENNOU DA GALON HOR ZALVER (*Kendalc'h*).

Er veach diveza e lavaremp divar benn an dizenezou he zint ar guella hag an essa moyen d'ober hon offrans evit iliz ar Galon-Sacr; rag, evelse, e teu eur maread d'en-em unani evit cass an offrans, hag ar paour he unan a c'hell lacat he venneg e mesk ar re-all.

Mes, a zonjo unan benag, petra raï na dec na pevar real a roïn-me, evit eun hevelep dispign ? — Penaus e teu eur ster da veza braz ha ledan, nemet dre ma pak tu-ma tu-hont an dour euz an eienennou ha gouezïou bian? Lacomp e roffe kement katolic zo er Frans peb a venneg ebken : an dra-ze a raffe en eur bloaz tregont million guennek, pe bemp cant mil scouet ; hag e pemp bloaz, seiz million ha pemp cant mil lur. Ar re en-em gargo eta euz a zeg pe ouspenn, a vel pe gement a vad a c'hellont d'ober. Red e vo dezo scriva an hanoiou var daou baper, unan da gass d'an autrou Persoun, hag egile da zelc'her evit caout sonj bep bloaz. An arc'hant dastumet evelse a c'hello, mar deuz avoalc'h, servichout da baea eur mean pe ouspenn en iliz Montmartr, e giz m'he merket ama varlerc'h. An aluzennou bian-ze ne virint ket na ve great re vraz, pe guir e zeuz beteg hirio ouspenn pemp cant particulier hag o deuz roet peb a vil lur; hiniennou zoken zo eat betec tri a pevar mil lur. Calon Jesus ho faëo !

Eil fesoun d'ober an offrans : ar mein-Bez e zeuz particulierien, pe tiegesiou, pe parresiou a bez hag a fell dezho caout ho mean en iliz Montmartr, eur mean dezho ho unan, eur mean hag a vezo da viken eun testeni euz ho c'harantez evit Calon Jesus.

Mad, caout a c'hellont kement-se : n'ho deuz ken nemet cass priz eur mean, ha var ar mean-ze e vo merket, kizellet al lizerennou kenta euz ho hanoiou, pe euz a hano ar barrez. Pemp lizeren ebken a c'helleur da c'houlen ; ne vezont ket merket deuz an dianveaz euz ar mean : evelato e vo eaz da bep unan anaout he vean, rag numero ha plas pep mean a vez merket var gaierou braz a vezo miret e tenzor iliz Montmartr. Ar pez zo guelloc'h, an autrou Doue a velo ho hanoiou. Daou seurt mein a lakear d'ober an iliz, ar re disterra, tennet euz a vengleusiou Mans, a goust daou ugent scouet, an tam ; hag ar re vrâva ha brassa, tennet euz a vengleusiou Chateau Landon, a goust cant scouet an tam. Spounta a rit o clevet hevelep priziou evit mein ; mes evessait mad ne c'hoarvez ket e tro Paris evel dre ama : ganeomp-ni ne ket mein a vanco buhan ; mez, evit an iliz-ma, sonjit e ma ar mengleusiou var dro tregont leo deuz Montmartr, ne gemereur nemet tamou braz-braz, e renkeur ho c'hempen ha kizellat fin cals anezho ; ouspenn, gouzout a rit eo an traou-ze oll, danvez ha labour, cals kerroc'h var dro Paris evit e Breiz. Evelse eo eaz credi e zaffe ken ker pep mean laket en he blas. Ar re vrava, henvel oc'h mein marbr, a zo prenet anezho bete vrema, ha merket en hano an nep o deuz ho faeat, var dro seiz cant ; hag euz ar re-all, mil pevar c'hant benag. Parresiou zo hag ho deuz prenet beteg tregont mean a gant scouet. Kear Vrest e deuz prenet eur pilier a bez pemp mil lur : armou pe ardamezou kear a vezo var direz pe chapiteau ar pilier ; eun henor eo evit Brest da veza bet da genta o prena eur pilier a bez. Euz an Escopti-ma e zeuz ouspen eur particulier hag o deuz ho mean ; euz ar parresiou e zeuz nebeut evit c'hoaz : Castel, Fouesnant, ha scolach Castel o deuz prenet pep a vean a gant scouet ; scolach an Tadou Jesuitet e Brest, Breuriez ar Vicherourien e Brest, ha ti ar Retret e Lesneven, pep a vean a zaou ugent scouet. Ar re-ma a roio c'hoaz, ha gantho, eb mar ebet, meur a barrez, meur a gear all. Nebeut a barresiou zo ha ne c'helfent ket caout da viana eur mean a zaou ngent scouet en ho hano. Lakomp eur barrez a bemp cant den ebken : ma roffe ar pemp cant-se pep a bemp guennek, an dra-ze a raffe ar gount hag ugent real var gorre. Var ar gazeten-ma e vo merket, kenta ma vo gouezet, kement parrez euz an Escopti a roio priz eur mean en offrans evit iliz ar Galon-Sacr e Montmartr.

Ar mein-ze a zavo ho mouez, evel a lavar ar Scritur-Sacr : *Lapides clamabunt*. Discleria a raint hor feiz hag hor c'harantez evit Calon hor Zalver ; lavaret a raint d'ar bed mantret trugarez ar Galon divin-ze e kenver hor bro reuzeudik ar Frans. Nag hi a vezo caer an iliz-se savet gant mein, merket varnho hanoiou ar c'heariou hag ar parresiou euz a bevar c'horn ar vro ! Hon hano a vo scrivet, da viana gant hini hor parrez, e templ ar Galon-Sacr, dindan daoulagad hor Zalver; red eo esperout he lenno anezhan ivez el levr a vuez scrivet gant an ælez oc'h sclerijen dudiuz an env !

Ar patriarch Jacob, o vont dre vro Mezo-

potami, en-em ro da gousket, he benn harpet var eur mean. Hed he gousk e vel eur skeul burzuduz a bak euz an douar d'an env, ha dre-zhi ælez o tisken hag o pignat. Pa deu da ziuna, he kemer ar mean hag he scuill varnhan eun heol misteriuz, evit ma vo ar sin euz an allians eternel a ra gant Doue. « Ia, emezhan, ama e ma ti an autrou Doue, ha dor an envou ! » — A c'hui o peuz c'hoant da velet an hent, ar skeul ho casso d'ar Baradoz, da lavaret eo, ho vocasion, ar stad a vuez, da behini oc'h galvet ? It da gaout Calon Jesus : Hi a vezo ho sklerijen evit discuez deoc'h oc'h hent, Hi a vezo ho nerz evit ho sicour da vont gant an hent-se ; grit ar pez zo en ho calloud evit henori ar Galon divin-ze, roit ho mean evit sevel dez Hi eun trôn euz ar re gaëra.

« Pa dreuzaz an Hebreet ster ar Jourdan eb glibia ho zreid, o veza m'oa dalc'het an dour a zâ gant dorn oll-galloudek an Autrou Doue, peb tribu he devoe urz da zama eur mean euz a voueled ar ster ; ha gant an daouzec mean-ze e voe savet eun aoter, evit trugarecat an Autrou Doue da veza digoret d'he bobl an hent burzudus dre greiz an dour. — Ha ni ? Braz eo an dour hon deuz bet da dreuzi, dour-beus ar Revolusionou, dour ruz ar brezel diveza : Doue en deuz hon diouallet deuz ar peb goassa euz a drubuillou ar brezel : discouezomp dezhan hon anaoudegez vad. Siouas ! a ne vo ket red deomp c'hoaz treuzi ar mor cals spountussoc'h euz an impiete, euz ar brezel d'hon eneou ? Piou a zalc'ho a za an tarsiou mor dirollet, piou a zigoro dirazomp eun hent evit en-em gaout en douar prometet, er Baradoz ? Calon madelezuz hor Zalver, ma karomp beza fidel d'He fidi ha d'He c'haret. Dastumomp eta hor mean, ha cassomp-hen da greski templ ar Galon-Sacr. E giz ar mean euz baltam David a ziscaraz ar jeant Goliath, hor mean-ni a flastro he benn d'ar goassa enebour euz hor zilvidigez an droug-speret.

O. F.

(*Eur pennad all eur veich all.*)

A.

Marvailloù goude Gousperoù.

IAN HE VAM, AN HERMIT, LAURANS, LOUIS VIAN.

An Hermit. — Cetu ama, Ian : E kreis edo ar general Guilhem, deza oa mont a enep Chevilly; en tu cleis edo ar general d'Exea, ak dindanna ar general Blaise; var Thiais eo e tlient labourat; en tu deou e voa ar general Maud'huy, a dezan oa da boigna evit paka L'hay. Ak Vinoy dre ma voa ar Pen, a lake ar c'horf ak an diou askel pe an diou vrec'h da vanea. Vinoy a vele avoalc'h edo enho ar Prussianet he fors, a nen doa netra ken da ober nemet distrei ; cetu ive petra reas, mes eb na dirol, na redet.

Louis Vihan. — Ni etre tant a ioa dirak ar fort Issy, en araok deza ; pemb heur horolach on deus coumbattet evit gallout gouzout petra rea ar Prussianet d'oc'h costes ar Bas-Meudon, ak ar gounit hon deus bet, goude beza illiget ho c'hostechou dezo.

Ian he Vam. — Piou evese a goumande, rag eno eo tout !

Louis Vian. — Goulennit digat an Hermit. Peb hini he labour.

An Hermit. — Brigaden Saubielle dindan urchou ar general Blanchard, eo a reas an taol vaillantis-se. Mobilet ar c'hotdor a zo bet remerket eno evit ho hardisseges. Er memes amzer Ducrot a loppe ar Prussianet e Boujival, Exea a rea ar memes tra e Creteil, ak ar c'holonel Pindray, e Bondi.

Ian he Vam. — Assa evit mis guengolo o peus achuet gant henor ; nemet e kendalc'ho !

An Hermit. — Corf ar general Guilhem a voe destumet gant ar Prussianet. Pa zeas ar franchischen da c'houlen anezan, e voe roet dezo en eun archet goloet a fleur ak a vrenchi, deillou glas outho. Dar pemp eus a vis here e voe an enterramant en ilis an Invalidet. An oll generalet deus armeou Paris a ioa eno. Ar c'houarneur, general Trochu, a lavaras evel hen : Otrones, hen heur a vrema, pompou ar maro ne dleont ket hor spounta; rak hon dever, evit an darn vuiha ac'hanomp, e vo mervel eb dale ; ak evit sur oll e tleomp beza prest. He creis an traou terrupl, ak ar c'henteillou a deu deomp deus a beb costes, an discours. a rafen brema deoc'h egis ma-ze ar c'hustum, a ve sur avoalc'h didalvez, ne lavarin nemet eur ger epken var archet ar general Guilhem : mad eo bet he vuez, en em gannet en deus gant vaillantis, maro eo e guir soudard. Otrones, o pe sonch anezan. Dija en deis kenta a vis here, ar c'houarneur en doa roet meleudi dan 13me corps. Hen *ordre du jour* e lavare penaos ar Prussianet var ho meneou n'ho doa croget en ho armou nemet a enep politik Napoleon, ak e voa sclear a vrema ne ket evit ar rezoun-ze, ebken, mes e sonch teuleur dan traon an nation, evit he distruch memes eo e labourent gant ar c'hanol Krupp a gant ar fusull adossec. Ne voa ket ken nebeut a enep ar c'houarnamant nevez, rak enha ne voa hini a gement na vije a enep politik Napoleon III ; a gouskoude Bismark a rea an skouarn vouzar, goude kement all a zaelou skuillet diraza gant Moncheu Jules Favre.

Ian he Vam. — A penaos ie ta Bismark ha Molk nint ket eat a ben er he Paris dioc'h-tu, e leac'h chom pevar pe bemp mis da hourzal en dro da gear ?

An Hermi,. — Ne felle ket da Zoue, rak ar general Trochu e unan a lavare penaos peder heur varn hugent goude ma vijent en em gave

en dro da Baris e c'hallient antreal. Goude affer Chatillon, neuse avad e voe ho flan dont; ne vije ket bet arpet outho, ispicial ma ho diche lavaret e zeant da regli peb tra evit ar peoc'h. Mes Bismarch a ioa eat he skiant vad diganthan dre gement all a c'hloar gounezet e ken nebeut a amzer; cetu e respountas da Jules Favre gant eun ton dichek ak orgouillus, e gis pa viche ar franchischen tud dister ak esclavourien ar Pruss. A zalec an 10 petec an 21 a vis guengolo e voa bet Jules Favre egis daoulinet dirak Guillaume a Bismark; a pa zistroas da Baris, a ma kontas penaos e voa bet tretet, en eur vouez, ak eb kemeret amzer da boueza ar rezounou, e lavarchor; arpa a raimp, ne loskimp nak eur meutat d'oc'h hon douar, nak eur mean d'oc'h hor forchou.

Ian he Vam. — Assa Louis Vihan, te a gompren, te, perak e teue Bismark varnomp goude beza paket an impalaer, a drastet hon armeou?

Louis Vihan. — Me, tata, ne don nemet eun tabouliner; ne c'houzon nemet ober trous.

Laurans. — Me a zo canolier, ha ra trous a drouk, mes ne ententan ket pe seurt interest a c'haillie caout ar Prussianet o kuntunu ar brezel spountus-se pa voa eas dezo ober conditionou talvoudus evitho ak eb re a zamant dar Frans, nemet e vijent resounabl, livirit c'hui, Hermit, perak kemense.

A.

Digant hon Tad Santel Leon XIII, Pap,

DRE VOLONTE DOUE.

Lizer Apostolic, d'an oll Batriarchet, Primaet, Arc'heskibien, hag Eskibien eus ar Bed catholic, a so e peoc'h hag a unan gant Vikel Jesus-Christ.

(Troet eus al latin e brezonec.)

Hor Breudeur enored, salud ha Benediction Apostolic:

Ar pez a c'houlenne diganeomp an dever eus hor c'harg kerkent hag ezomp bet savet var gador Sant Per, en eul lizer casset deoc'h, n'hon euz ket faziet da ziskuez deoc'h ar vossen en em zil a ruz dre vemprou ar bobliou tud evit rei dezho ar maro, hag ho lacat e goassa risel da vont da goll. Discouezet hon euz er memes amzer ar guella remejou evit digass ar iec'het en dro, ha pellaat outho ar goassa goallou a so uz d'ho fenn.

Mæs ar goallou hon euz comzet anezho gant glac'har el lizer-se, a so cresket kement, e berr amzer, ma rencomp adarre cass hor c'homzou beteg ennoc'h; rac, caout a ra deomp clevet ar prophet o crial d'hon discouarn: « Savit ho mouez, ne davit ket, savit ho mouez ec'hiz eun drompill. » *Clama ne cesses, exalta quasi tuba vocem tuam* (Is. LVIII, 8.)

Neketdiez deoc'h compren, hor Breudeur enored e comzom eus ar vandennad tud-se, a roer dezho calz hanoiou, gouez avoalc'h, socialistet, communistet, nihilistet. An dud-se a so skignet dre ar bed oll hag unanet etrezo evit an drouc dre leou spountus. Breman ne glascont mui an denvalijen eus ho assambleou evit en em zifenn, bale a reont hep aoun dirac ann oll, ha clask a reont dont abenn da beurober ar pez ho deuz sonjet a bell so, da lavaret eo, da zistruja ar pez a zalc'h en he zao kement gouarnamant a so er bed.

An dud-se eo hep mar, evel a lavar ar scritur sacr, ar re a ra disenor d'ho c'horf; a zispriz ar guir da c'houarn, a ro ho malloz da nep a dle beza enoret. *Carnem quidem maculant, dominationem spernunt majestatem autem blasphemant* (Jud. Ep. v, 8).

GUANO DU GOUVERNEMENT DU PÉROU

The Peruvian Guano Company limited

Nouveaux Concessionnaires en vertu du traité du 7 Juin 1876.

Seul Représentant et unique Dépositaire pour le Finistère et Départements limitrophes,

JULES BARAZER,
Négociant, rue de Siam, n° 6, à Brest.

2-12

LEVR NEVEZ

MIZ HA BUEZ SANTES ANNA

GREAT

Gant an Aotrou PERON, *kure e parrez Cast*

Priz dre unan : **1 1 60** s.

Distaol a vo great var ar priz-ze evit ar re a breno meur a hini.

Al levr-ma a gaver e ti ar varc'hadourien levriou muia anavezet en Escopti.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e dle beza casset hivizlken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 8 a viz Meurs 1879.

Dissadorn 22 a viz C'huevrer, Le Royer, ministr ar Justis en deus casset d'ar Senatourien al lezen votet d'ar guener 21 gant ann Deputeet da rei ho fardoun ha da renta ho guiriou a sitoïanet d'ar pez brassa eus ar Gommunardet.

Goudeze ar Senatourien a lavar eo bet græt mad election ar Jeneral de Bremond d'Ars evid departamant ar *Charente*.

Voti a rer ive al lezen var ar mengleuziou dindan an douar. Ann nemorant eus ann amzer a dremener oc'h evessaat ous eul lezen var ann hentchou houarn gant voituriou stlenjet gant kezec, mæs n'en em ententer ket hag e lavarer cass anezhi endro d'ar gommission, ma vezo renket en henvelep fæsoun ma hello ann oll beza accord, pe da vihana ar pez brassa eus ar Senatourien, evid he voti.

Er memes devez ann Deputeet, goude beza hanvet Commission ar Budjet, e pehini, egis custum, n'eus bet laket nemet potret ann tu cleiz, ho deus lavaret e oa bet græt mad election Camille Joutfrault evid *Bressuire* (Deux-Sèvres), hag hini Beaussire evid *Fontenay-le-Comte* (Vendée).

Goudeze e teu al lezen evid merca pegement a vezo da baëa evid ar varc'hadourez a ialo d'eus ar Frans d'ann Autriche. Var ann affer-ze, ann autrou de Kerjegu a lavar n'e ket mad al lezenze, abalamour ma renco paëa re hor marc'hadourez-ni evid antreal en Autriche epad ma hello hini ann Autriche dond e Frans re varc'hat mad. Kelliæs gueich, emezhan, ma vez eun dra benag mui oc'h da baëa pe da reseo var eun dra, all labourerien douar ne vent morse etouez ar re a reseo, mæs etouez ar re a renc paëa. Mar kendalc'her ober en daill-ze, heb dale ne garo den ebet mui labourat ann douar, rag ne hello den cahout ann dic'haou eus he labour. Ann ed, ar c'hic ha kement tra a deu eus ann douar a goust hag a gousto keroc'h-ker dezho ha ne hellint ho guerza nemet gant coll, rag digasset e vezo er vro ed ha kic a hello beza guerzet marc'had mad, abalamour m'ho deus neubeutoc'h mizou ar re ho deus eostet ann ed ha lardet ar chatal. Kense, e c'houlennan digant ar Gambr ma blijo ganthi teuler a gostez al lezen-ze ker noazus d'ar vro.

Tirard a respont anezhan ne dlefe ket en em glemm, rag er sizun diveza en deus votet ann emgleo etre ar Frans hag an Autriche: ar pez a c'houlenner digant ar Gambr hirio, eo voti evid eun neubeut articlou ne oa ket bet sonj anezho. Ar pez en deus lavaret ann autrou de Kerjegu er sizun dremenet eo e tlefe beza hel lavaret. Ouspen-ze dilun kenta e vezo galvet dirag ar gommission a so carget d'ober eul lezen nevez var ar pez a renco paëa kement tra a verzomp hag a brenomp, ha neuze e cavo ann tu da lavaret ar pez a seblant dezhan ar guella evid ar vro hag ar re a labour ann douar.

Ann autrou des Rotours a deu goude hag a lavar: Me chans, emezhan, n'eus ket kement-se a ezomm voti al lezen-man doc'htu, na memes he voti tamm ebet, rag dre ann emgleo græt etre ar Frans hag ann Autriche, ez eus bet lavaret ne renkefemp ket paëa neubeutoc'h na muioc'h eget ar bobl (an nation) a baëo an nebeuta, ha brema a c'houlenner diganeomp disfaul ar prisiou evid ann Autrich! Gouscoude marc'hajou so bet græt evid meur a dra var ar prisiou a sonje d'ann oll e vijent chomet epad ar bloas, ha breman e chencher anezho! Ma, ne ket fall clasc interest ann Autrichianet, e ve cals guelloc'h c'hoas mechans sellet muioc'h ous interest ar Fransizien.

Lepère, Ministr ar c'honvers, a respont ho deus ann Autrounez de Kerjégu ha des Rotours, en em dromplet rag n'eus ket muioc'h da baëa breman var netra, ha ma teufe ar c'houarnamant da anaout e ve re da baëa var eun dra benag e ve ar c'henta o c'houlen distaul.

Ann Autrou des Rotours a ziscuez adarre sclær hag anat en dro-man e renker paëa breman cals muioc'h evid kent evid eur fors traou; mæs caër en deus goulenn ma vezo gortoset eun tamic c'hoas abars voti al lezen ma hello beza studiet guelloc'h, re ann tu cleiz a c'houlenn e ve votet doc'htu ar pez a reont ker buhan pe guir ho deus ar muia

mouezіou. Na breman, kenvrois, tud divar ar meaz votit c'hoas evid ar Radicalet!

Promessaou caër a reont deoc'h evid paca ho mouezіou; eur veich hanvet ganeoc'h ne dint mui nec'het ganeoc'h na ne ve ket chilaouet memes mouez eus ar re a brezec evidoc'h.

Achui a rer goudeze hag e lavarer en em assambli der Iaou hebken. Red mad eo ober *molarjez*.

Dilun 24 a viz C'huevrer ar Senatourien n'ho deus græt ken nemet henvel ar Gommission a daulo evez ous lezen ann *Amnistie* evid ar Gommunardet. D'oc'h ar re so bet hanvet evid ar gommission-ze ez eus 8 a lavar ŝvoti al lezen hag unan hebken a so a enep dezhi.

Der Iaou 28 a viz C'huevrer ar Senatourien goude beza clevet Freycinet o respont d'ann Autrou de Ravignan penaus ann arc'hant a so bet goulennet gant ar c'houarnamant evid ar re ho deus bet eun dra benag da c'houzanv dre ann dourbeuz,a vezo rannet dre ar Frans a bez da gement hini ho deus collet eun dra benag dre ann dourbeuz-ze; ar Senatourien ho deus kendalc'het evessaat ous al lezen e oant a veac'h ganthi dissadorn diveza ha merket varc'hoas evid evessaat ous lezen ann *Amnistie*.

Er memes deves, ann Deputeet ho deus respontet d'ar Ministr De Marcère a c'houlenne 200,000 lur evid ar re en deus græt ann dourbeuz gaou outho ne oa ket travoalc'h ar somm-ze ha lod ho deus lavaret soken ne vije ket bet re 2 villion. — Ann dra-ze so guir,na ne ve ket re, da vihana ma ve c'hoant da rei eun dra benag n'e ket hebken d'ar re ho deus collet eun dra benag, mæs ive d'ar re n'ho deus ket allet labourat abalamour d'ann dour-beuz egis ma so bet c'hoarvezet gant cals e Naonet hag e leac'h all. Ar pez ho deus græt ar rest eus ann deis na sell ket cals ouzoc'h na n'en deus interest ebet evidoc'h.

Er sizun a zeu e velimp petra a vezo bet lavaret er Senat divarbenn da lezen ann *Amnistie* : evid hirio n'hellan lavaret ken deoc'h nemet eo bet votet gantho. Rag-se da benn eur c'huec'h pe seis miz e vezo guelet o tont adarre er vro ar re ho deus græt kement a zroug deomp hag e veloc'h anezho o sevel ho fenn cals huelloc'h eget ann dud honest. Emaomp o commans ann drede miz eus ar bloas. Ra blijo gant Doue na c'hoarvesfe netra fall ganeomp abars ma deuio ar bloas-nevez!

A.

Ar Galon-Sacr a Jezuz hag ar Frans.

VI. — TREDE FESOUN D'OBER ANOFFRANS EVIT ILIZ AR GALON-SACR. — AR CHAPELIOU.
(*Kendalc'h*).

Iliz Montmartr a vo iliz ar Galon-Sacr : rag-se, an auter vraz ennhi a vo auter ar Galon-Sacr. Mes en dro d'an auter-ze e vezo meur a hini all, peb unan anezho dediet da eur Zant pe eur Zantez benag, evel ma zeuz en hon ilizou-ni. Peb unan euz an auteriou-ze en devezo he japel. Da genta e vo chapel hag auter ar Verc'hez gloriuz Vari, e giz m'e deread; goudeze e teui auteriou ha chapeliou Santez Anna, Sant Joseph, Sant Visant a Baul, Santez Jenovefa, sant Fransez a Assis, sant Mikeal Arc'hel, al leanez eüruz Mac'harit-Mari, chapel an Anaoun, ha cals re all, pe guir e vezo betec c'huesec'h auter ha tregont : trivac'h en iliz a zindan pe er C'hrypt, ha trivarc'h en iliz divar gorre, pe en iliz veur. Mad, pep den, dioc'h he zevosion, a c'hell goulen e ve implijet he offrans evit unan pe unan euz ar chapeliou-ze; evit-se n'en deuz nemet merca e kichen he offrans hano ar chapel a fell dezhan. Eur ger benag ama divar benn ar C'hrypt ha chapel an Anaoun.

Ar C'hrypt, da lavaret eo al loden euz an iliz zo en douar, a zo commanset mad : daouzec troatad huelder he deuz hirio hed-a-hed. E giz m'hon deuz lavaret, bed e devezo seiz troatad var n'ugent a huelder dindan vaout, dindan leur pe bave an iliz var gorre. Toullet e zeuz en dro dezhi, evit he dieuba deuz an doureier, ha rei ear dezhi. Da viret na gouezo an douar er fos ledan-ze e vezo savet tro-vardro eur voger teo hag huel. Ar c'hrypt-se he unan a vezo eun iliz euz ar re vrassa ha caera. C'huec'h prenest ha tregont a roi sclerijen en diabarz : ne vo ket re, pe guir e zeuz nao c'hant troatad a dro. Er c'hrypt eo e vezo chapel an Anaoun, e creiz, rageün dindan auter ar Galon-Sacr. Enô e vezo canet bep lun kenta ar miz ar pedennou pe an ofis solanel evit eneou kerent desedet madoberourien ar Vœu Nasional, hag evit ar re-ma ho unan, pa vezint eat euz ar bed-ma. Evelse ar Vœu Nasional a baeo he zle.

Chapel an anaoun a zougo ar beac'h brassa euz an templ : rag se e vo clozet tro-var-dro gant mogeriou ha piliri teo ha krenv. Ne vo nemet eun ôr da vont ebarz; eur prenest benag a vezo d'he sclerijenna; nebeud a raïnt, evit guir; mes, da zicour, e vo dalc'het atau var alum goulaou braz. Nag e vo caer pedi enô evit an eneou euz ar Purgator! nag a bedennou stard a zavo ac'hano etrezeg ar Galon-Sacr a Jesus, dreist oll evit madoberourien an iliz! Teir auter a vo ebarz : evelse chapel an anaoun e devezo doare eun iliz vian e creiz unan vraz, henvel ma ve clozet ar c'heur e cathedral Kemper pe hini Castel. An neb en deuz c'hoant da gaout he vean er chapelze a dle buan her prena : rag aben bloaz e vo peurc'hreat.

En dro da chapel an anaoun, a bep tu d'ar C'hrypt; e vezo pemzec chapell all, gant ho auteriou; eiz anez-ho, carre, a bevar droatad var n'ugent a hirder var bemzec a ledander, pep hini, a reno dioc'h an daou gostez ha d'ar penn huela

euz ar C'hrypt e vezo seiz all; c'huec'h round, renket tri a bep tu, hag er penn huela-tre unan braz ha carre a c'huec'h troatad ha tregont a hirder var bevar var n'ugent a ledander. Etre ar chapel diveza-ma hag hini an anaoun e chomo cals diêre : ac'hanò e savo diou renkat deresiou braz ha ledan meurbet; dreizho e c'hello memes an prosesionou pignat eaz ha frank euz ar C'hrypt d'an iliz var c'horre. Ouspenn an diou renkat deresiou-ze, e vezo eiz renkat all strissoc'h, great e diabarz pilierou, da bignat ivez d'an iliz veur; hag ac'hano e scoïnt beteg barr ar vaout pe ar volz huella a vezo savet en templ burzuduz-se.

Montmartr zo eur menez, e kear Paris; he hano a zinifi menez ar merzerien : enô eo e bet merzeriet Sant Denis, kenta eskob Paris, gant he zaou gompagnon Sant Rustic ha Sant Eleuther. Ar menez-se a zo soun e doare Mene-Hom, nemet n'eo ket ken huel. Var he gern eo e saveur iliz ar Galon-Sacr. Setu perag, evit na vo ket da zisken, goude beza pignet, evit en-em gaout er C'hrypt, e vezo toullet dindan an douar eur pennad hent ledan, eun nebeut var ziribin, da vont var eün d'an ôr vraz. Divar al leur a vezo en dro d'an iliz huella, en diaveaz, e vezo gallet ivez disken er c'hrypt dre beder renkat deresiou ledan. Er fin, ouspenn an ôr dâl e vezo doriou all deuz an daou du d'ar C'hrypt. Evelse, n'euz fors pegement a dud a zigouezo enô assamblez, e c'hellint eaz mont ha dont eb en-em rouestla.

Divezatoc'h, dre ma ielo al labour var an iliz, e vo gallet rei da anaout da lennerien Feiz ha Breiz an traou caer a vo great en iliz-se, en iliz roet d'ar Galon-Sacr gant ar Frans, ha dreze iliz peb unan ac'hanomp : rag, eb mar ebet, ni a rei hor galloud evit sicour he zevel. An hini en deffe c'hoant da gaout paperiou divar benn Œuvr ar Vœu Nasional, n'en deuz hen nemet scriva d'an adres zo ama varlerc'h; lacat daou pe dri timbr post ebarz al lizer, hag en devezo kement a c'houlenno : paperiou gallec ha brezonec a zo. Setu ama an adres :

M. ROHAULT DE FLEURY, *Secrétaire du Vœu National, n° 6, rue de Furstenberg, à Paris.*

O. F.

(Eur pennad all eur veich all.)

An Otrou Fich-Fich.

(*Tredé pennad.*)

— Penauz, ann otrou Fich-Fich, trede pennad! emevo eul lenner. Ankounac'het ho peuz, eta, ez eo kouezet maro-mik ann otrou fall-ze e penndiveza hoc'h eil pennad? Daoust hag e teuio d'hon heskinan adarre goude he varo? Red e oa da vihanan lakat neuze ar geriou boaz : *Eur pennad all eur vech all.* Ha c'houi fell d'eoc'h ober goab ouz ann dud? —

— Ma! lenner kæz, n'am euz ankounac'het netra, ha ne fell d'in ober goap ouz den ebed. Hogen, mar n'am eus ket lavared e rofenn d'eoc'h eur pennad all, n'am eus ket lavared ive na rafenn ket, na petra'ta? Hag evit ma den beza maro, ne gav ket d'in e vé kaset ma ero da benn, ken am be diskleried deoc'h petra c'hoarvezas gant he ine, ac'houdevez. Selaouit 'ta, hag e klevfot.

Kerkent ha ma oa dilammed diouz he gorf, ene ann otrou Fich-Fich en em gavaz e penn daou hent; a-zeou, eur venojenn striz o pignat gant eur grec'henn hir ha sounn; a-gleiz, eunn hent kompez, flour ha ledan.

— Pebez kanfarded eo tud ann tu deou, emezhan, pa lezont o hent enn doare ken truezus-ma! Red eo d'in koulskoude mont var ann tu mad, brema, pa'z oun maro; rag dre aze man ar baradoz, m'oar 'vad. —

Goude kals a veac'h, e tigouezaz e lein ar menez. — Ha! c'houi eo, otrou Fich-Fich? eme eur vouez flour tostik d'ezhan, da betra oc'h deuet ama? Ha c'houi fell deoc'h ma had-lazan, da velet ha me zo e guirionez eunn æl deuz ann nenv? — Fich-Fich a zistroaz, hag a anavezaz he bautrkereour, brasaet, askellet, ha lugernuz he zremm, ken a oe spontet braz. Nemet heman o vouzc'ho-erzin c'houek out-han : — Bezit dinec'h, eme-zhan, me oar n'oc'h deut nemet da glask digemer enn nenv, hag ho pezo,mar heuillit ma c'henteliou penn-da-benn. Kerzit var-eeun bete dor-borz ar baradoz, a velit du-hont, du-hont; ha dreist-holl, dioualit na damallfet netra a gement a velot var ann hent, lakit evez mad da ze. —

— Otrou ann æl, perak rei d'in aliou evel-ze? M'oar ervad n'euz aman netra da gavout abek enn-han, a drugare Doue, evel ma zo var ann douar! —

Na oa ket æt pell ac'hano, pa velaz daou æl o tougen eun treust. Ann treust-ze a oa bet e lagad eun den, epad ma klaske-hen lemel eur blouzenn diouz hini he nesan, hogen eleac'h he dougen a-hed, e talc'hent anezhan a-dreuz etrez-ho. — Piou en deuz guelet biskoaz kemend-all a zotoni! a zonjas Fich-Fich; nemet e savas, hag e teuas da brederia : — E feiz, petra vern e pe du e ve douget eun treust. gant ma teuer a-benn d'her c'has leac'h ma karer heb droug ebet?.... Ha! setu eur vezenn a zo entrez-ho, mar na daulont pled e stokint out-hi! — Hag hen da iouc'hal a bouez he benn : — Lakit evez ouz ar vezenn, daou æl, lakit evez, mar plich! — Ann daou æl na rejont van evit her c'hlevout, ha na zistrojont tamm ebed divar ho hent : ar vezenn eo a' blegaz hi fenn dira-z-ho ken doun ma c'helljont tremen ann treust a-uz d'ezhi diveac'h a grenn.

Hogen keit ha ma oa o sellet ouz ann daou æl gant o zreust, n'en doa ket Fich-Fich sellet ervad ouz he hent he unan, ken e kouezas krak enn eun toull doun. P'an doa en em zastumet o krosmolat eun tammik 'tre he zent, e velaz enn he gichen eun den gant eur c'harr pounner a oa kouezet eno ivez ; hag e c'houlennas digant-han petra en doa eun he garr : C'hoantchou ha dezoiou mad, eme-z-han ; gant kalzig a veac'h am euz o zachet beteg aman, hag emaoun o c'hortoz unan bennag da rei enn taul skoaz d'in, anez na vin biken goest da vont ac'hann. —

A-benn eur predik e teuaz eun æl hag a sternias daou varc'h ouz ar c'harr. — Oh ! eme Fich-ne ket aoualc'h daou varc'h evit tenna ken uc'hel-ze eur seurt pouez direiz ! —

Neuze eun æl all a zigouezas gant daou varc'h, hogen eleac'h o sternia gant ar re all, e oe ouz lost ar c'harr o stagas. — Genaouek zo ac'hanout ! e teuas kerkent gant Fich-Fich, petra rez aze ? Daoust hag en deuz den guelet, aboe' man ar bed, bed, kempenn eur c'harr erc'hisse ? 'Met ar re-man a gav gant-ho, enn o lorc'h fougëuz, e c'houzont ann traou guelloc'h evit ar re all !... —

Na oa ket he c'henou peur-sarret, pa oa unan ann ælez krog en he c'houzoug, hag her stlejaz a drenv d'ann daou lamm ruz, bete beg ann toull. Ann otrou kæz a velas neuze ar c'harr douged enn ær gant pevar marc'h e kellek ; hen he unan a oe taulet gant ann æl diouz penn ar grec'henn d'ann traon, ken e kouezas ruill-diruill.... enn he vele, hag e tihunas krenn. Rak kement en doa græt, guelet ha klevet enn nosvez-ze, na oa nemet hunvreou.

— Feiz ma Doue, lemez-han, o tremen he zaouarn var he zaoulagad, red eo lavaret na ia ket ann traou enn hevelep doare enn nenv ha var ann douar. Piou a c'helfe chom sioulik o velout sternia kezek arauk hag adrenv eur c'harr ? Guir eo o doa eskel, nemet n'am boa ket taulet pled ouz-ze. A-hend-all ha ne ket goall-diskiant, p'o deuz kezek pevar droad da redek, stagan c'hoaz out-ho eur re diou-askel da nijal ? Eun taul mad eo d'in, evelato, na venn ket maro evit mad, hag e venn distro arre var ann douar patates-man ! Nemet setu braz eo deut an deiz, amzer zo d'in sevel, pe græt e vezo pep tra var ann tu gin enn ti ! —

E. E.

(*Ne vezo ken pennad all eur veich all.*)

Eur gentel.

Setu a nevez-so digouezet en hon touez eun nebeut a dud kalounek a dec'h euz ho menesiou (menesiou ar Bearn), evit digas d'an Urop a-bez, ha deski da bep keriad ho c'hanouennou kaër ar c'haëra, hag ober skiltra en pep leac'h ho mouezziou ken flour.

Brema 'zo eiz deiz, pe var-dro, en em gaviz me ive etouez ar selaouerien. Fidouac'h ! na z' oun bet biskoaz na paotr ar viel, na paotr ar biniou, guir eo, ne z' oun bet biskoaz mestr kaner e tro ann eginna ; nan, avad ; Hogen, n'eo ket 'ta, eun dra vraô a blij d'ann holl ; ha nemet eil pennet 've ar skiant, ar musik, pa ia ervad endro a dle karga an ene a levenez, pa z'eo guir a lavar dezhi ar pez n'eo ket goestl ar giriou da lavaret. Ma ! me oa ive eno evel meur a hini all, digor gan-in ma daoulagad brasoc'h eget toull eur forn, distouf mad gan-in ma diouskouarn evit ne goljen netra euz ar guerziou zavet gant ar venesidi. —

Em c'hichen a oa azezet eur c'hoz kamarad d'in, dreber-iot eveldoun, Luch ar Pladek, he benn gant-han pleget, evel eun den krog ar c'hoant kousket varn-han ; na re van ebet, a gave din, dioc'h ar pez a dremene diraz-omp ; guech ha guech all koulskoude a teue buez enn-han : neuze e pije guelet anezhan o stoka eun dorn dezhan en egile, da ziskouez a ie ann traou ervad var he venno, da vihana. —

Pa oamp o vont pephini d'he ger da glask an deiz varlerc'h, hag al Luch o redek d'am c'haout, ha n'eur skei eun taol pounner var ma skoaz : « Ac'hanta ! m'amesek, emezhan, penaus oc'h euz kavet ann nosvez ? »

— Brao, brao ; na c'hui ?

— Oh ! ha me ie, vad ! ! Petra benak a zo aze eur gentel, hag unan c'houek, unan euz an dibab, evit hon c'henvrois.

— Na penaus 'ta, Luch ? Eur gentel evit ar ganerien hag ar sonerien oc'h euz c'hoant da lavaret, michans !

— Ta, ta ! n'eo ket d'ar re ze epken ; mæs, d'an holl dud euz a Vreiz : Selaouit ac'hanoun. Ha n'o c'heuz ket lennet var skridou ar venesidi ar c'homzou-man : Doue hag ar vro ?

— Eo, eo, vad.

— Mad ! Ac'hanta ! Ar re-ze a laka Doue da genta, e penn ho c'hanouennou. N'ho d'eus boan ebet evit prezeg dirag an dud en hano zantel-ze ho deus desket pa oant c'hoaz er c'havel, gant eur vam gristen. Hag an oll Vretouned ! gallout a reont-hi lavarout kement-all ? A drugare Doue, kalz a zo c'hoaz ane, e guirionez, hag a zalc'h mad d'ho feiz griziennet stard en ho c'haloun ; hogen hag a zo ive na reont nemet trei ha souza, a zo losk var ho c'hredennou ! Hag a labourer a ia bemde d'ar park, a c'houzanv ar goall-amzer, a red puill en irvi ar c'houezen euz ho zâl, ha na deu ket en ho spered kinnig ho foaniou d'an Hini a ro d'ar bed ar glao hag an heol tom, d'an Hini a ra strakal, pa gar, tarzou an êe, d'an Hini a ra

kreski ann ed, hag a skuill var an douar eun cost founnuz gant ar guella euz ho menoziou.

— Me a gav din koulskoude a zo nebeut a goueriaded ken dizoue-ze. Me a ziskouefe deoc'h gant ma biz ar re a zo var hed taul d'am farrez, na leront bep loarad na *Pater* na *Noster*, Republicanet, eme, a rer ane ! (Doue d'ho bennigo, ha d'ho dizalla, an dud keaz !) ar re-ze ne ouzont nemet goapa hag ober ardou fall egiz ar varmouzien.

— Marteze int breuder pe kerent tost d'an hini henan euz ar varmouzien, a zo e Paris ! Piou a oar ? — Ar pez a zo anat eo na reont van ebet euz an Aotrou Doue, nemet 'vit leuskel malloziou var hio hano azeuluz. — Hag a ganerien en hon touez, na lakont ket, evel paotret ar Menesiou, hano Doue e penn o soniou, hag a ginnig d'an drouk spered (en gallek avad, peurvuia) kanouennou mezuz hag iskiz a gever var teod ar re a zo boazet da garza chopinou adalek ar beure betek an noz, ha da veva en dizurz, n'eur hada ar guall louzou en eneou ho c'henvreudeur ! Hag a zo, er skoliou, evel el leac'h all, renerien ha mistri, tud a skiant brudet, a zesk, a zesk evithe, hag evit ar re all, hag a ankounac'ha lakaat hano Doue e penn ho labouriou, hano Doue, ho C'hrouer hag ho Zalver, anez pehini na oant netra ? — Evel-se ive hon mistri a vrema (Rak na m'aint ket evit pell oc'h ar stur, michans) ho d'euz c'hoant da harlui euz ar c'helendier. (Perak na rajent ket an evelep fra d'ar c'hloerdier) ? hano Doue a zo eur beac'h pounner evithe.

— Meuz aoun, kleo, Luch, a vo red araog nebeut, ma'r talc'h an traou var an tu-ze, kreski klandi Charenton ? Anez... —

— Ra talvo eur gentel d'hon c'henvroïs guir bugale ar Bearn :

« Doue hag ar vro. » — Rak ho bro a geront ive euz a greiz ho ene. —

Ha karout a ra ann oll Vretouned an douar e z'int ganet ennhan ? Bemde, pe dost, e klevan paotred, sounn ho fenn, diskuiz ho zeod, ha goad berv (n'eo ket goad kanek) en ho izili, o iouc'hal, ken a spount ar zaout hag an ezen er parkou, hag eur vouez dezho, unan n'en deuz leue ebet e Treger, adalek Stank ar C'hastel bete Toull-an-Héry, eur vouez raouet, hag hanter-vrevet gant ann « hini koz » o redek en ho gouzoug :

« 'vit ar vro rei ar vue,
Setu ar c'haëra doare ! ! »

— Ha me 'ta ! nam 'boa gallet kousket taken dissul da noz gant eun toullad blejerien o tigas en dro eur ganaouen a n'em gavche erfad var vuzellou eur galeer pe eun den et he speret d'ober eur bale. M'ar digouez dezho dont c'hoaz d'am c'harz da hun, me a ziskouezo dezho an hent d'ar ger ; me a zesko dezho, (pa ma *Tud an urz* o vont en traon), penauz a oar eur c'hristen mad dont a benn euz galomperien : dre na glevint ræson ebet, a vo red, m'oarvad, diskouez gualen ar bistolen.... Neuze 'vad ho guelin o vresken !...

Ma ! ar baotred-se a zo leun a garantez evit ar vro, emezhe ; na dishalanont, na gomzont, na reont netra nemet evit ar vro. Pa leront : d'an traon an dud a feiz, d'an traon ar veleien a zo o tribi arc'hant ar Republic, d'ann traon ann dud a urz, ar vrezelerien kristen, ar barnerien a beoc'h a gar ann Iliz ; kement se zo evit ar vro. — Pa leront : Bevet ar Republik (ruz !) ; buez hir ha dizro mad d'on c'henvreudeur a Noumea ; d'an traon ar Pap, na n'eo nemet eur savfri, ze evit ar vro adarre ! Dre-ze, m'amezek, mar c'hoantait a vo laret ez oc'h eur guir vugel sentuz hag enoruz d'ar republik, a vo red d'eoc'h heuill an alioüman : kaout eur penn goulo, hag eun tok liou rutan var gorre : ober pifadou gistr d'ar sul, eleac'h mont d'an oferen, (eul lezen a c'hallou beza groet hep dale evit se) ; leuskel leou-douet avoalc'h da spounta an diaoul ; ober sellou du d'an dud a iliz ; ha m'ar fell d'eoc'h beza enn eur garg uc'hel benak, ober skolpat gant al lezennou koz, ha lemel o holl galloud gant ar vistri a zo lamponed avoalc'h da chom leal, ha fur : Oh ! neuze, c'hui vo deut mad tre ! c'hui vo savet d'an neac'h, da gannad, pe da vinistr, (ministr..... an diotachou hag ar burzudou-treuz, marteze, pe ministr *Renadur Noumea*, pa vo erru tro an dud a feiz hag a urz da veza kaset eno). Neuze c'hui a garo ho pro...

— 'Feiz, kleo, Luch, mar z'eo red evit karout ma bro beza republikan e giz-se, n'hen garin biken ; rak, taolet am beuz evez en em gav kement den fall a zo, e tu ar Republicanet ruz, petra benak a zo eun den mad benak e-touez ar Republicanet ; ha me na c'houllan tam beza renket gant kement lonker, kement laër, kement c'houezer tan guall, ha kement muntrer a zo ; ouspen, er rumm se, a glevan, a c'hoarve gant meur a hini evel gant Lutek an Incardo ; bep ma kosaont, e sotaont ; ha.....

— Paotret ar meneziou a gar ho bro evel m'eo dleet ; guir eo, hen kuitaat a reont, ia ; hogen ar menek anezhi a gendalc'h en ho speret, krenv ha nerzuz. Na delezont anezhi nemet evit hen prezeg dre-oll, ha kana beteg ho diveza huanaden ar guersiou a ganent en ho lochennik, n'eur vesa ho denved ha n'eur redek ar gern var reuniou. Na dec'hont nemet evit meuli ho bro hag hen henori dre ho c'homzou hag ho skoueriou.

— N'eo ket, sur, evel ar Briz-Vretouned a zilez douar an Arvor, hag he aojou treazennuz, hag a ia da Baris ha d'ar c'heriou braz da glask petra ? da glask berna guenneien, emezhe, (n'eur labourat, emezhan, evel loened mud, sul ha gouel) ; da glask ar frankiz da c'houari anei, hervez ho ioulou fall na gredont ket diskleria er ger ; da deski beza

amprevaned, eürus ma na reont c'hoaz droukkoms euz Breiz-Izel, mar na gollont a-grenn ho feiz, ha mar teurve ann aotrou Doue, kent ma zeont en tu-all, digemer, en he vadelez, ar pez a chom euz eur vuez leun a faziou, euz glanded ho eneou keaz dianket !!..

— Ia, siouaz ! ar Breizad, n'eur laret kenavo d'he vro, a ankounac'ha alies, gant he feiz, ar guersiou a gane guechal e touez ar c'hoajou, var ribl ar ster, var treuzou he zor ; ankounac'haat a ra : Ar soniou a save

En-tal ar fornigal, an noz,
En koun oberiou ar re goz ;
He gontavellou, 'tal an tan
E-pad ar goanv, a-c'houde koan.

Ar c'hantikou ken c'houek a re tridal he galoun a levenez, pa unane, en Iliz he barroz, he vouez d'ar voueziou he genvroïs dastumet, da voueziou ar zent hag an æle stouet dirak Jezus en aoter, da vouez an ograou oc'h hirvoudi truezuz. Ankounac'haat a ra beteg iez he dadou koz, iez an druzed, ar Barzed hag ar zent, ez Tahérin, Guenc'hlan, ha Marzin, iez Zant Hervé, ha zant Kado...

— N'eo ket avoalc'h d'ar re a guita Breiz delezel ho iez ken melodiuz ; Beza zo ive ! ha kalz, tud a skiant en Arvor hag a zispriz ar brezounek, marteze dre ma zeo iez ar furnez, ar virionez, al lealded, an henor : 'Peleac'h e man ho anaoudegez ? Hon giziou koz a ia e-biou. Daoust ha ni n'alfemp ken aslaret pell gant Eostik Breiz, Brizeuk :

Kanouennou gwechal, Breiziz o c'han Bepred :
Nan, nan, n'omp ket ni c'hoaz, 'n diveza Bretouned !

— Oh ! ra plijo gant Doue beniga hon guestlou ! !

Ma Pado gér paotret ar Bearn en Breiz-Izel, e keit hag ar rec'hier var hon aojou !

« Hon Henor, hag hon bro, hon feiz hag hon Doue
A zo deomp kalz nesoc'h eget n'eo hon bue ! »

Trugare d'ar venesidi ho deuz roet d'hon c'henvrois eur gentel ken talvoudek. — Nozvez vad d'eoc'h, m' amezek — Ha d'eoc'h ie —

Al Luch a ieaz gant he hent, ha me ie var zu ar gér, seder evel al lapous var eur bod spernguenn, n'eur richana ma diskan ar muia karet :

« Ma Doue, da viken grit ma kresko e Breiz
Eur garantez dener 'vit ar vro hag ar feiz :
Ra vo ennhi, pell c'hoaz komzet ar brezounek
Iez ar gristenien vad, iez an dud kalounek !

BARZ KOATMIN.

Digant hon Tad Santel Leon XIII, Pap,

DRE VOLONTE DOUE.

Lizer Apostolic, d'an oll Batriarchet, Primaet, Arc'heskibien, hag Eskibien eus ar Bed catholic, a so e peoc'h hag a unan gant Vikel Jesus-Christ.

(Troet eus al latin e brezonec.)

Hor Breudeur enored, salud ha Benediction Apostolic :

Kement tra a so bet gret gant furnez evit miret ar vuez gant enor, dre lezennou an dud ha lezennou Doue, na lezont netra hep touch outhan, hag he semplaat. An Abostol a gelen an oll da veza sentus e kenver ar re a so e penn ar gouarnamant, hag ho deuz digant Doue guir da c'houarn ; an dud-se na anavezont ket an dever da senti, hag a lavar ez eo an oll dud kement ha kement evit ar guiriou hag an deveriou.

Evit ar briedelez, anavezet evit un dra sacr gant ar baianet zoken, disenoret eo gantho ; al lezen a stag an daou bried an eil eus egile, hag a zalc'h dreist oll ar famill en he sav, a so laosket pe zoken dilezet evit heulia ar ioulou fall.

Ouspen-se, poulzet gant eur c'hoant direiz da gaout madou an douar, ar pez a so ar c'hrizien eus an oll fallagriez, hag e deuz laket darn eus an dud da goll ar feiz, *quæ redix est omnium malorum, et quam quidam appetentes erraverunt a fide.* I Tit. VI, 11.

N'anavezont ket, hervez al lezen naturel, ez eo pep unan mestr var he dra.

Ober a reont van da glask rei sicour hag ober bolonte an oll ; mes ar madou a so etre daouarn peb unan hervez ar justis, dre heritach, pe gounezet dre he ijin hag he labour, pe o veva gant nebeud a zispign, o torfet euzus ! ar madou-se a fell dezho kemeret ha lacat e boutin. Ma ! ar menoziou estonus-se a zisclérionten ho assambleou, e clascont ho rei da gredi en ho levriou, hag e tougont anezho bete pevar c'horn ar bed gant ho c'hazetennou.

Setu perac Majestez a Rouanez, a dle beza enoret, hag ho galloud da c'houarn ho bro, a so deut da veza ker cassaus d'ar bobl counaret, ma so bet guelet meur a vech, abaoue nebeud amzer, traitourien fallagr, o lacat pep lezen dindan ho zreid, hag o sevel ho armou, a enep ar brincet a c'houarn ar broiou.

Hogen hardizdet an dud fallagr-se, a laca e pirill goassoc'h goaz kement gouarnamant a so, hag a ra d'an oll dud vad crena gant spont, eus a belec'h e teu ? Sevel a ra eus ar c'hentelliou ampoesonet hâdet en amzeriou tremenet etouez ar bobl, hag a ro breman ho frouez binimus.

Anaout mad a rit, Breudeur enored, ar brezel leun a gounar savet enep ar Feiz catholic, er c'houezecved cantvet ; gant ar brotestantet kenta. Ar Brezel-se ne deuz gret nemet goassât adalec neuze bete vreman, Petra e claske an dud-se ? Lacat a göstez ar relijion discleriet gant Doue, hag an urz a sav an den beteg he grouer dre he c'hras ; ha neuze, caout frankiz da gredi ha da ober ar pez e vize bet cavet pe huvreet gant ar reson hepken.

Ar fals creden-se, e deuz tennet he hano, hep guir ebed, eus ar reson (Rationalisme) ne ra nemet poulza ha creski ar pleg a so e calon pep den da

sével dreist ar re all, ha d'heulia hep harz ebed, he oll ioulou ; dre-se neket bet diez he lacat da vont doun e sperejou calz a dud, ha memes e lezennou ar bed.

Setu a belec'h e teu eur burzud nevez enep Doue ha neket bet anavezet, e touez ar baianet zoken : « beza ez euz broiou gouarnet e c'hiz pa ne ve Doue ebed, nag urz ebet eus he berz. »

Ar guir da c'houarn ar bed, eme an dud difeiz-se, nag ar respet dleet d'ar re a ren, nag an galloud da gommandi, ne deuont ket digant Doue, digant ar bobl eo e teuont. » Hogen ar bobl, o credi ne deuz an Aotrou Doue netra da vélet var draou ar bed, ne fell dezhan plega nemet d'al lezennou gret ganthan hervez he c'hoant.

Goude m'ho deuz gret brezel d'ar guirionezou discleriet gant Doue, hag ho lezet a gostez ec'hiz ma vizent control da sclerijen ar reson ; Doue he unan, hor C'hrouer hag hor Zalver a renk mont nebeud a nebeud er mæz eus ar scoliou huella, eus ar Lyceou, eus scolachou ar gouarnamant, eus « buez an dud a ra eur garg bennac e hano ar gouarnamant. Mes o veza ancounac'het an eürusdet eternel, promettet gant Doue d'ar re vad, hag ar poaniou eternel a c'hortoz ar re fall, an dud-se a renk caout ho goalc'h a eürusdet er bed-man.

Pa roer ar seurt kentelliou-se du-man, du-hont d'an oll dud ; pa so eul lezen da rei d'an oll frankis da sonjal ha da ober arpez a garont, neket éston guelet an dud eus ar reng izela, skuiz en ho zi paour, pe en ho labour, o clask mont var diez ha var vadou an dud pinvidic ; neket eston na zeuz peoc'h ebed mui nag evit ar re a so o c'houarn an dud, nag evit ar re all ; neket eston e ve ar bed dare da vont da goll.

Coulscoude, ar pabet, kenta pastoret an Iliz, carget gant an Aotrou da zivoal he zenved dioc'h pechou an enebourien, o deuz laket ho foan, hag abred, da bellaat an droug, ha da viret diouthan buez an dud fidel.

Kerkent ha ma coumansas an assembleou cuzet d'en em zastum, ha da skuilla etouez ho membrou an hâd eus ar c'hredennou faoz, hon euz comzet anezho, ractal ar Pabet ; Clemens XII, ha Beneat XIV, o deuz disculiet ho menoziou enep Doue, ha roet da anaout d'an oll gristenien eus ar bed, ar vossen a valee dre guz en ho zouez.

Coulscoude ar re o doa bet kemeret gant ourgouil an hano a philosophet, o veva hep lezen ebed, a roas d'an den eur frankiz hag eur guir nevez, ec'hiz ma lavarent, mes enep al lezen naturel, ha lezen Doue. Coumans a ree ar guir faoz-se da veza anavezet, hag heuliet : An tad santel ar Pab Pi VI, a ziskouezas dre scridou public peger fall ha peger faos e oa ar c'hredennouse ; lavaret a reas azalec neuse, evit ober he zever a Bap, e pebez miser e couesche ar bobl, en eur heulia ar gevier-se. Coulscoude ne oa gret van ebed eus comzou an tad santel, ne oa grêt netra evit miret diouz ar c'hredennou-se da vont e speret ar bobliou, ha da veza laket *el lezennou* er stadou ; red oa d'ar Pabet Pi VII, ha Leon XII, teurel an excommunugen var an assambleou cuz, ha rei adarre da anaout, e pebez riscl oa peb bro, dre valiz an dud e oa en assambleou-se. Gouzout a ra an oll petra en deuz gret Pi IX, en deuz renet gant gloar araoc deomp-ni, evit stourm ouz fallagriez an assambleou difeiz-se, hag ouz ar vossen savet dioutho ha galvet socialism ; anaout a rit he aliou leun a reson, hag a nerz ; he sermoniou, he lizeriou d'an oll eskibien eus ar bed.

Ha coulscoude, siouas ! An dud carget da ren ar broiou christen, evit ho mad, touellet gant an dud difeiz ha spontet gant ho gourdrouzou, o deuz clevet comzou an Iliz gant disfizians, pe zoken gant malis ; na gomprenent ket ne oa netra oll c'halloud an assambleou-se, mar vize bet chomet hag enoret, ec'hiz m'eo dleet, e touez ar bobliou ar feiz catholic, ha galloud divin ar Pabet.

Rac Iliz an Doue beo, a so piler ha stanson ar virionez, *Ecclesia Dei vivi, quæ columna est et firmamentum veritatis* (Tim. III, 15). Diskouez a ra ar guirionezou hag ar gourc'hemenou a zalc'h en ho saô hag e peoc'h ar rouanteleziou, hag a zisplant a grenn ar c'hrizien eus ar blanten fall, hanvet Socialism. Ar socialistet, a gemer comzou, an aviel, evit fazia essoc'h ar re ne daolont ket evez, mes ho c'hentelliou fall, ha lezen Jesus-Christ santel meurbet, a so ken dishenvel hag an noz diouz an deiz ; rac pe seurt henvelidigez a so etre ar santelez hag ar pec'het ; penaoz lacat a unan ar sclerijen hag an denvalijen ? *Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate ? Aut quæ societas lucis ad tenebras* (II Cor. VI, 14). An dud-se ne baouezont da lavaret, ec'hiz hon euz discleriet, ez eo an oll dud kement a kement, hervez lezen an natur, ha dre-ze emezho, ne dleer nag enor, na respet da vajestez ebed, na senti ous al lezennou, nemet gret e vent bet gantho marteze, hervez ho ioul.

Mes an aviel a ziskouez deomp e petra ez eo an dud kement a kement ; beza o deuz digant Doue ar memes natur, galvet int d'ar memes renk huel meurbet, da vugale da Zoue ; hag o veza galvet oll d'ar memez buez eürus, e vezint ivé barnet oll ha peb unan hervez ar memes lezen, ha peb unan en devezo poaniou pe madou hervez he oberiou.

Mes an hini en deuz crouet an dud n'en deuz ket roët dezho er bed-man ar memes guir, nag ar memez galloud ; rac diganthan e teu pep galloud, en Env ha var an douar, *ex quo omnis paternitas in cælis et in terra nominatur.* (Eph. III, 15).

Hogen, hervez ar feiz catholic hag ar gourc'he-

menou, ar brinset a c'houarn, hag ho sujidi, a so unanet etrezo dre an deveriou hag ar guiriou ho deuz oll, hag an eil rum e kenver egile; en doare se, ar volonte da gommandi a so soupleet, hag an dever da senti a so æz, ha ferm, ha nobl meurbet.

Hep mar, an Iliz a laca doun e speret ar pobl adle senti, gourc'hemen an abosto : N'euz galloud ebed nemet digant Doue, ar re ho deuz eur galloud benag, digant Doue eo, o deuz bet anezhan. Setu perac, en em sevel enep an hini a ren, a so mont enep an urz grêt gant Doue : hag ar re a stourm diouz an urz-se, ar re-se a ra ho daounation. Ouspense, an abostol a lavar c'hoaz: Red mad eo deoc'h senti neket hepken evit miret da veza goall gasset gant ho mestr, mes evit heulia ho coustians; — pelloc'h el lavar : Roet da bep unan ar pez a so dleet ; ar guiriou d'an ini int dleet ; ar c'hargou d'an ini int dleet ; an doujans, d'an ini e tleit douja ; an enor, da nep e tleit he enori (Rom. XIII). — Hep douetans, an hini en deuz crouet hag a c'houarn pep tra en deuz renket dre he furnez ho lec'h d'an oll draou, hag a ra dezho mont el lec'h o deuz da vont, ar re izela dre ar re a so e creiz, hag ar re a so e creiz dre ar re a so hueloc'h. E Rouantelez an Env zoken, an ælez a so kem etrezho ; an eil urz a so dindan egile ; hag en he Iliz en deuz laket calz a urzou, an eil izeloc'h evit egile ; ha calz a gargou dishenvel, evit na vije ket an oll, ebestel ; nag an oll, doctoret ; nag an oll, pastoret ; evelse ive, evit gouarn ar bed, Doue en deuz laket meur a renk etouez an dud, dishenvel an eil eus egile dre ar garg, dre ar guiriou, dre ar galloud, evit ma vije ar vroad tud, e c'hiz an Iliz evel eur c'horf hag he deuz calz membrou, noploc'h an eil eget egile, mes oll e renker ho c'haout, dre m'o deuz ezom an eil eus egile ; hag oll e tleont clask mad ar c'horf.

A hent all, evit ober d'ar re a so e penn ar stadou, implija ar galloud a so etre ho daouarn evit sevel ar bopl, neket evit he gass d'un traon, Iliz Jesus-Christ a lavar, gant reson, d'ar brincet, caout soñj e rankint dizale mont dirac ar barner souveren, a vezo didruez evitho ; Kemeret a ra ar c'homzou man el levr ar Furnez divin, evit crial d'un oll dud vras, e hano Doue : selaouit, princet, carget da c'houarn ar bobl, hag a so fouge ennoc'h beza Mestr d'ar broadou tud ; selaooit : Doue eo en deuz roet deoc'h ar guir hag ar galloud da ren ar bed ; ha Doue a rei enclask var hoc'h oberiou, hag var ho menoziou : didruez meurbet a vezo ar varn evit ar re a c'houarn an dud. Rac Doue na esperno den ebed, hen en deuz erouet an den dister coulz hag an hini bras, hag ar memes aked en deuz evit an oll ; coulscoude ar re vezo bet galloudussoc'h, a vezo castizet goassoc'h. » Sap. VI.

Evelato mar zigoueze, eur vech bennac, d'ar brincet ha rouanez, gouarn hep furnez ha dreist ar guir, an Iliz catholic a ziffen sevel enep dezho drezoc'h oc'h unan, gant aoun ne ve brassoc'h c'hoaz an disurz, ha laket ar vro e goassoc'h stad. Pa ve deut an drouc ker bras, ken na ve mui esperans ebed all da enebi outhan hastit neuze a lavar an Iliz, dre veritou ar batiantet christen, ha dre ho pedennou birvidic, ar sicour a dle dont digant Doue.

Mes mar zeuffe ar re a zoug lezennon, pe ar brincet, da ober eur gourc'hemen bennac control d'al lezen naturel, pe d'al lezen divin, neuze caracter ha dever ar c'hristen, a lavar an abostol, a ra dezhan entend, eo red senti ouz Doue kentoc'h eget ouz an dud : *Obediendum esse magis Deo quam hominibus.* Act. v. 29.

Setu aze an nerz a ro an Iliz d'ar gouarnamant evit lacat ar guella urz, ha miret ar peoc'h ebars ar vro.

(*Eur pennad all eur veich all.*)

GUANO DU GOUVERNEMENT DU PÉROU

THE PERUVIAN GUANO Co. LIMITED AGENCE DE FRANCE

The Peruvian Guano Company limited

GOUVERNEMENT PERUVIEN DÉPOSE

Nouveaux Concessionnaires en vertu du traité du 7 Juin 1876.

Seul Représentant et unique Dépositaire pour le Finistère et Départements limitrophes,

JULES BARAZER,
Négociant, rue de Siam, n° 6, à Brest.

4-12

LEVR NEVEZ

MIZ EA BUEZ SANTES ANNA

GREAT

Gant an Aotrou PERON, *kure e parrez Cast*

Priz dre unan : **1 l 60 s.**

Distaol a vo great var ar priz-ze evit ar re a breno meur a hini.

Al levr-ma a gaver e ti ar varc'hadourien levriou muia anavezet en Escopti.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 41). DISSADORN 15 A VEURS 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll bacamanchou a die beza great da Betchien ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL hebeliañ.

Dezhan livezi ar c'hoazez a gasset kuit hlviziken pad oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 15 a viz Meurs 1879.

Der Guener 28 a viz C'huevrer e teu eta lezen ann *Amnistie* dirag ar Senat. Victor Hugo, cristen ha roïalist gueich all hag hirio unan eus ar goassa Radicalet, a c'houlenn e ve pardonnet *ann oll* Communardet.

Var he lerc'h, ann Autrou Fresneau, Senateur ar Morbihan, a lavar ez eus danjer evid ar vro ma ve votet al lezen-ze hag ive danjer evid ar c'houarnamant.

Ann Autrou Leon Clement goudeze a lavar perag ne fell ket dezhan voti al lezen-ze a rentefe ho guir a sitoïanet d'ar Gommunardet.

Dre ann *Amnistie*, emezhan, e rentit ar guir-ze d'ann oll, petra benag n'ho deus marteze tam glac'har da veza græt eur c'hrim ker bras. Dre ar *c'hras*, e pardonit dezho ho c'hrim, e achuit ho finijen mæs ne rentit ket ho guir dezho. Goude beza bet ar pardon eus ho faut e rencont c'hoas, ha kement-se eo eun assurentez muioc'h evidomp, gounit ar guiriou-ze dre eur vuhez direbeich epad 5 bloas : ha piou a rent dezho neuze ho guiriou? Ar mear eus ho farræs, ann tribunalou, hag ann hini a so e penn ar Vro.

Hogen guelet petra a rit hirio! En *Nouvelle-Calédonie* ez eus 74 ho deus bet ho gras, mæs gant ma vijent chomet atau er vro-ze, na vijent morse distroet e Frans A dra sur ho devoa græt crimou bras! Ma! breman ec'h hellint dont endro ha cahout a nevez ho oll guiriou a sitoïanet hag en ho c'hichen e vezo cavet tud ne hellint ket mont da voti rag m'ho deus collet ho guiriou o veza m'ho deus goulennet ann aluzen rag m'ho devoa naoun, m'ho deus lojet er meaz rag n'ho devoa ti ebet, m'ho deus græt eun dromplerez vihan en ho c'honvers. C'hui gav leal kement-se? Me n'her c'havan ket. — Ar guir da rei ho c'hras dezho a so d'ann hini a so e penn ar C'houarnamant. Ar guir da zisclæria ann *Amnistie* a so deomp hebken ha setu gouscoude e roit ar guir-ze evid tri miz d'ar C'houarnamant heb gouzout breman na galloud guelet divezatoc'h pere ho devezo bet ho c'hras, pe dign a oant anezhi pe ne oant ket. N'e ket ni a refuso deoc'h hon zicour evid difenn ann urs, ar peoc'h hag ar vro, mæs lakit evez hoc'h unan ne jafec'h ne bell. Guelet avoalc'h a reomp ar mor o sevel e lac, ne velomp ket ar voger a viro outhan da sevel re.

Le Royer, ministr ar Justis evid respont dezhan a lavar ar pez en devoa dija lavaret e Gambr ann Deputeet. Er gazeten eus ann devez kentan a viz Meurs am beus merket ar pez a so mad deoc'h da anaout eus he brezegen.

Berenjer, unan eus ann tu cleiz gouscoude, a brezec a enep al lezen. Eun dra a davarthug a so guir. Da veur pa eun eus ar re ho deus bet ho gras hag ho devezo breman ho oll gommunn sitoïanet evel kent, ne vije ket bet pardonet gant ar gommission a oa carget da evessaat ocharat pez ho devoa græt, ma vije allet cridi re defe beza crinet dezho, mare benag ar guiriou-ze evel ma reo mad avoalc'h ar pez a lavar, re ann tu dehouz veur anezhan hag a lavar Mad tre! Mad tre! Ann Autrou n'e ket contant hag en em laca da gana pouill oc'h ar Senatourien eus ann tu dehou. Kement a ra hag a lavar ma renc eun nebeut braô eus Senatourien ann tu dehou en em denna.

Pa ier da voti 159 a enep 84 a lavan eo mad al lezen.

Er memes devez ann Deputeet ho deus lavaret e oa bet græt mad election Le Maguet evid Pondivi!!! hag hini ann Autrou Gavini evid *Corte* (Corse).

Goudeze ann Autrou Anisson-Duperon a choh-len digant Leon Say perag n'en deus ket lavaret doc'htu, ar pez en deus lavaret abaoue, neti vezo chenchet netra evid c'hoas er renchou. Cals tud ho deus guerzet ho renchou 5 dre gant hag ho deus collet cals arc'hant rag ma so bet eun distaill vras. — Leon Say a respont : græt am eus ann pez a hellen goude beza en em glevet gant an Vi-nistret all! (Ia! mæs goude ma oa græt ann drouz ha 5 devez re zivezat.)

Ar re ho deus collet a vouezo breman piou so caus. Ann nemorant eus ann deis a vez implijet o teuler evez ous eul lezen a lavar sicour al listin-

marc'hadour,hag evid achui Potret ann tu cleiz a lavar kemer daou zeves vacansou beb sizun ar merc'her hag ar guener eleac'h eun ho devoa beteg hen. (Ann digare eo cahout muioc'h amzer d'ober labour ar C'hommissionou.)

Dissadorn 1 a viz Meurs e Cambr ann Deputeet e sav etre de Marcère, Lisbonne ha Clémenceau, (ann daou-man a c'houlenn digant ar ministr perag goude beza commanset eun enclask var ar Polis n'eus ket bet casset ann traou da benn.) De Marcère a respont penaus ar Polis na blij nemeur d'ar re ho deus leac'h da gahout aoun coueza etre he daouarn. Cals trouz so bet græt rag m'he deus allet aveichou en em droumpla (ar pez a hell c'hoarveout gant ann oll) hag ar re ho devoa droug outhi ho deus græt ho fossubl evid cahout peadra da rebeich dezhi evid ma alfent tenna eus ho flass ar re eus ann dud a Bolis ho devoa græt eun dra benag a zisplije dezho. Galvet so bet e *serten plassou*,gant tud n'ho devoa ket guir d'hen ober, galvet so bet lod eus ann dud a bolis ; roët so bet arc'hant dezho ma lavarjent droug eus ar pennou bras hag a so bet goulennet ober eun enclasc. Ma! ann enclasc-ze a so bet græt hag hon deus cavet, ar pez a vouiemp, ne oa ket mad beb tra etouez ann dud a Bolis, hag Albert Gigot ha me hon deus en em glevet evid reisat guelloc'h ann traou : kerkent ha m'hon deus gouezet e peleac'h e oa ann dalc'h, ni hon deus lavaret e oa deut ar marc da achui ann enclasc. Neuze so bet lavaret ne greden ket mont hirroc'h, gant aoun e vije bet anavezet,ar pez am eus-me græt e meaz ann hent, mæs kement-se n'e ket guir. Evelken, rag me fell din ho peffe fizians ennhoun, me a garfe e iafé ann traou hirroc'h ha respont heb aoun d'ann hini a savfe da enebi ouzin. Peus ken nemet lavaret ia, ha me so prest doc'htu.

Clemenceau a respont : hirio n'eus ket amzer, n'am beus ket ar paperiou etre va daouern. Me a c'houlenn e ve gortoset dilun. Hag en dèspet d'ar pez oll a ra de Marcère, evid ma ve dibunet ar guden doc'htu, eo red dezhan gortos ac'han da zilun. Ann nemorant eus ann deis e kendalc'her oc'h evessaat ous al lezen var al listri marc'hadour.

Dilun, 3 a viz Meurs, ema Clémenceau a veac'h gant de Marcère. Ar ministr,emezhan, en deus lavaret e oa ar Polis he devoa dalc'het ann urs hag ar peoc'h e Paris, mæs furnez ar bobl eo a so caus, n'eus ket bet savet dispac'h. (Abars mont hirroc'h, e rencan lavaret deoc'h penaus Clémenceau a so unan d'eus goassa Radicalet ar Gambr, hag ann hini a zalc'ho heb dale, m'ervad, plass Gambetta.) Ar Polis, emezhan, en em zerviche a beb seurt tud evid gouzout petra a dremene, hag alies tud bet er c'haleou, ar re a zigasse dezhi a beb seurt kelouachou, a beb seurt lavaraou var ann dud honest, ha kement a lavarent a vije credet egis ma vije bet ar virionez penn da benn. Kerkent ha m'he deus ar gazeten *La Lanterne* lavaret petra a dremene, ar C'houarnamant a dlefe beza clasket petra oa guir e kement-se : eleac'h hen ober, en deus galvet ar gazeten dirag ann dribunal, hag ar gazeten a so bet condaonet. Evelken, kement a drous a oa bet græt, ma so bet renket ober eun enclasc : hogen, ann enclasc-ze na badas ket pell,rag ann dud a Bolis galvet dirag ar Gommission carget d'ober ann enclasc-ze a lavare oll ne hellent respont netra, abalamour ma renkent dre ann dever memes eus ho c'harg derc'hel ann oll draou-ze secret. Neuze ar re oa carget eus ann enclasc a lavaras ne hellent mui ober netra hag ec'h achuas ann traou ker buhan.

C'hui, Ministr, hoc'h eus cavet ar Polis carget da deuler evez ous ar Republicanet ha da veilla varnezho hag hoc'h eus kendalc'het oc'h en em zervicha anezhi evid enebi ous ar Republicanet !

En eur achui e c'houlennin digant ar Ministr : Petra hoc'h eus-hu græt euz ar Polis ? N'hoc'h eus ket gouezet beza e guirionez mestr var ar Prefet a Bolis ; n'hoc'h eus ket gouezet kenderc'hel anezhan en he garg, n'hoc'h eus ket gouezet cahout eun all da lacaat en he blass.

De Marcère a respont o lavaret da genta: aman n'eus ken nemedoun;ar Vinistret all n'en em dennint ket evid dond d'am heul ma ven-me condaonet ganeoc'h da goll va flass. Anavezet am eus dija hag hen ober a rencan c'hoas ne oa ket parfet peb tra er Polis pa m'eus kemeret ar garg anezhi : Græt am eus va fossubl evid he lacaat e guelloc'h stad : Mæs ne hellen ket distruja en eun devez kement si fall a ioa ennhi. Petra glasker dre ar gazetennou ha dre gement a lavarer a enep ar re so e carg, nemet marteze clasc cahout ho flassou d'ho rei peb hini d'he vignonet ?

Me n'am beus ordrenet ober eun enclasc nemet var bevar dra dreist ar re all hag ar re am boa galvet d'am sicour d'ober ann enclasc-se, n'em boa ho galvet nemet evel testou a alje renta testeni din dirag ar vro, ne oa ket em sonj ho gervel d'ober eun enclasc ho unan. Kense eur veich achu ar pez a glasken ; eur veich anavezet ar virionez var ar bevar tra-ze, ne oa mui netra d'ober : Setu perag am eus lavaret e oa achu ann enclasc.

C'hui a lavar am beuz lakeat ann disurj etouez ar Polis ; evidoun-me n'her c'hredan ket. C'hui eo breman a so oc'h hen ober : ne ouzoc'h-hu ket e tistroio heb dale da Baris tud a vilierou (ar Gommunardet) hag e vezo ezomm da veilla varnezho gant aoun e teufe eur re benag d'ho insita d'ober ann droug ? Hag ouspen ann oll e Frans, red mad eo hen anzavout, ne garont ket ar Republic ! Red mad eo beilla varnezho ha piou her graio nemet ar Polis-ze emaoc'h breman o clasc lacaat ann disurj ennhi ?

Tirard a respont d'ar Ministr o parlant casi evel Clémenceau hag e ier da voti (mæs ken neubeut eo ar re a vot evit De Marcère ma renc hema en em denna. Da betra e servich dezhan beza græt kement all a draou a enep ar Relijion, ar Gonservatourien hag ann dud vad ha kement-se oll evid plijout d'ar Radicalet ? Guelet avoalc'h a ra breman, me chans, ne oa nemet eur benvec etre ho douarn : Keit ha m'en deus sentet outho int ho deus he veulet hag he gendalc'het en he blass, pa n'ho deus bet mui ezomm ebet anezhan int ho deus he dorret hag he daulet a gostez. Ann dilez m'en deus renket De Marcère ober, dre fors, eus he garg ne ra na poan na joa deomp rag ann hini a vezo hanvet en he blass ne dalvezo ket muioc'h evithan ; Mæs pebes rann-galon evithan guelet collet evelse en eun taul-cont, oll kement en deus græt evid ann dud ! Mar teufe da gompren breman e vije bet guelloc'h dezhan beza kendalc'het beza eur c'hristen mad evel ma oa abars ma oa bet hanvet Depute, ne ve ket didalvez dezhan beza collet he garg. Hogen goal izel eo couezet breman evid sevel adarre d'he genta stad !

D'ar meurs 4 a viz meurs e achuer erfin voti er Senat al lezen a vere petra vo d'ober gant ar re ho deffe bet aotre ar C'houarnamant evid ober, var ann henchou bras, henchou houarn gant voituriou stlenjet gant kæsec.

Abars achui er memez devez ann Aotrou de Carayon-Latour a c'houlen, pe guir so c'hoant da rei eun dra benag d'ar Gommunardet pa zistrofint en dro, da rei ive eun tamic pension da intanvezet ha minoret ar re so bet lazet o tifenn ann urs vad, hag ar peoc'h a enep ann dud-ze. Ma velfec'h pegement a dreus a sav neuze en he ænep d'eus pers potret ann tu cleiz ! A veac'h,kement a freuz a rer,ma hell prezec ha lavaret ar pez a ra dezhan cahout c'hoant e ve evesseat ous al lezen-ze.

Pa ier da voti 153 a enep 111 a lavar ez eus amzer avoalc'h da evesseat ous al lezen-ze.

Mad avoalc'h ! Ar muntrerien, al laëron, ar re-ze oll n'ho deus ket bet mez sevel a enep ar C'houarnamant hag ho breudeur epad ma oa c'hoas ar Brussianet en dro da Paris, ar re-ze oll a renker caout truez outho, rei ho guiriou ha voti arc'hant evitho : Mæs intanvezet ha minoret ar re so bet lazet o tifenn ann urs hag ar peoc'h a enep ann dud fall-ze, ar re-ze n'e ket daô cahout truez outho na rei tamm ebet a sicour dezho ! Ar reman a renco mervel gant naoun, mæs d'ar re all e vezo pourveet kement tra ho devezo ezomm ! Perak? n'eus ken caus m'ervad nemet ma 'zeus aoun rag ar Gommunardet ha n'eus tam aoun ebet rag ar re all. Setu pehini eo justis ar Radicalet ! ! !

Er memes devez ann Deputeet, goude beza votet eul lezen da lavaret ec'h hello kement hini a gasso arc'hant dre ar post cahout, en eur baëa 2 vennec, ann assurans eo bet resevet he arc'hant gant ann hini ma oa bet casset dezhan, hag eun all evid lavaret ne vezo mui da baëa ar 5 guennec timbr a vije paët beteg hen var billejou post a dalvoudegez ouspen 10 lur, ho deus kendalc'het oc'h evessaat ous al lezen var al listri marc'hadour. Abars achui en devez-ze ar Presidant en deus roet d'ann Deputeet kelou eus maro-trumm ann autrou de La Rochette, Deputé évid *Saint-Nazaire* (Loire-Inférieure.)

Der Iaou, 6 a viz Meurs ann Deputeet ho deus kendalc'het oc'h ober atau ar memes labour evel en devejou all, evessaat ouz al lezen var al listri marc'hadour. Mad a reont oc'h ober ho fossubl evid dioual ne gouesfe re izell, ne iafe da goll ar c'honvers-ze a hell evid ar pez brassa rei deomp martolodet e ken cas ma savje brezel var vor ; mes m'eus aoun, caër ho devezo ne hellint ket ober cals a dra. Mar deo bet gueichall pinvidic bras hor c'honvers, ne deo bet morse dindan ar Republic, na ne vo ket, rag n'eus ket assurentez avoalc'h ma cretete den lacaat he arc'hant da brodui, hag heb arc'hant ha cals memes, n'eus ket na ne hell ket beza a gonvers.

Der guener, 7 a viz Meurs, ar Senatourien ho deus evesseat evid ar veich kenta oc'h eun neubeut lezennou heb achui hini ebet evid mad.

Ac'han da zimeurs n'en em assamblint ket.

A.

Digant hon Tad Santel Leon XIII, Pap,

DRE VOLONTE DOUE.

Lizer Apostolic, d'an oll Batriarchet, Primaet, Arc'heskibien, hag Eskibien eus ar Bed catholic, a so e peoc'h hag a unan gant Vikel Jesus-Christ.

(Kendalc'h.)

(Troet eus al latin e brezonec.)

Hor Breudeur enored, salud ha Benediction Apostolic :

Evit ar famill, a so an eienen eus peb stad ha peb rouantelez, santout hag anaout mad a ra ar memez scoazel aberz an Iliz,

Gouzout mad a rit, hor breudeur enoret, ar pez a laca an urz hag ar stad vad ebars ar famill, hervez al lezen naturel, eo : da genta, an dever en deuz an daou bried da veva bepred unanet; ha goudé an deveriou hag ar guiriou a so etre an Tad hag ar Vam hag ho bugale, etre ar vistri hag ho servicherien.

Anaout a rit ive, eo casset ar famill da netra gant menoziou ar socialistet. Rac lemel a reont sacramant ar briedelez, ha dre-se an nerz d'an daou bried da veva unanet ha gallout an tad var he vugale, ha deveriou ar vugale e kever ho c'herent a deu da veza dilezet.

Er c'hontrol, ar Briedelez a dle beza enored gant an oll; gant Doue he unan eo bet consacret

er penn kenta eus ar bed, evit creski ha miret famill an dud var an douar, ha Doue en deuz gourc'hemenet d'ar priejou chom assamblez hed ho buez.

An Iliz a ziskouez deomp eo deut ar briédelez da unani startoc'h c'hoaz ar priejou, ha da rei dezho mui a c'hrassou dre Jesus-Christ : savet eo gant hor Salver da enor ar sacramant, ha roet eo deomp e c'hiz eur skeuden eus an doare ma eo unanet gant he Iliz. Dre-se eta, eme an Abostol, ec'hiz ez eo Jesus-Christ, penn an Iliz, ar goaz a so penn he bried, hag ec'hiz ma sent an Iliz diouz Jesus-Christ, en deuz evithi eur garantez chast ha padus, evel-se ar merc'hed a dle beza sentus ous ho friejou, hag ar re-man a dle caout evitho eur garantez leal ha padus.

Galloud an tad a famill hag hini ar mestr, a so ive reizet gant an Iliz evit delc'her ar vugale hag ar servicherien en ho dever, mes ne dle ket mont en tu all d'ar muzul. Rac hervez ar feiz catholic galloud an tadou a famill hag hini ar vistri a ziskenn eus galloud an Tad a so en Euv, ha Mestr var gement tra a so, diganthan e teu, hag ar galloud, hag he nerz.

Red eo dezhan ive kemer skouer var an Aotrou Doue, evit gouarn ha ren gant dousder ha nerz. Rac-se an Abostol a brezec d'ar vugale, hag a lavar dezho senti diouz ho c'herent hervez Doue, hag enori ho zad hag ho mam, ar c'henta gourc'hemen a so stag eur bromessa outhan, evit ar bed-man. D'an tadou ha d'ar mammou a ro al lezen-man : « Ha c'hui tadou, diouallit da lacat ho pugale da vont e buanegez, savit ha kelennit ha caztizit anezho hervez lezen an Aotrou Doue. » Ad Eph. V, 4.

Evit ar servicherien hag ar vistri, setu aman, eme an Abostol, ar gourc'hemen roët gant Doue dezho : « Servicherien, sentit ouz ho mistri ec'hiz e tleit senti ouz Jesus-Christ, grit ho tever a galon vad, ec'hiz pa ve e kenver an Autrou Doue ; — ha c'hui, mistri, lezit a gostez ar goall gourdrousou e kenver ho servicherien ; gouvezit ema en Env Mestr souveren an oll ; an oll dud a so rez a rez dirac Doue, Eph. V, 5, 6, 7.

Mar vije miret an oll deveriou hervez bolonte Doue gant peb unan, en ho renk, peb tiegez e vije evel eur skeuden eus palez an Env, hag an oll draou mad a gavje peb unan oc'h heulia an urz-se, ne chomfent ket clozet en tiegeziou, mont a rafent d'ober ar brassa eurusdet er stadou ha rouanteleziou.

An Iliz catholic gouarnet gant furnez an Aotrou Doue, hag henchet gant gourc'hemenou al lezen naturel, hag al lezen discleriet gant Doue, ne vank ket a sclerijen evit miret ar peoc'h er stadou hag en tiegeziou, o credi hag o tiscleria guir peb unan var he dra ha var ar partach eus ar madou a so etre daouarn an dud evit ho ezomou, hag ho mad.

Evit ar socialistet, ar guir da gaout un dra bennac deomp hon unan, a so bet cavet ha gret gant an dud, enep al lezen naturel a laca an oll rez a rez ; ar madou, emezho a tell deomp lacat e boutin ; ne dleer ket gouzanv e peoc'h beza paour ; n'euz drouc ebed, na pec'het, evit lemel digant ar re binvidic ho madou hag ho guiriou. Setu ar pez a lavar ar socialistet.

An Ilis avad gant muioc'h a furnez hag a brofit a anavez n'eo ket an oll dud kement ha kement dre al lezen naturel : n'ho deuz nag ar memez nerz en ho c'horfou, nag ar memez ijin en ho sperejou. Anaout a ra ar guir deuz an dud, hervez al lezen naturel, da gaout madou dezho ho unan, hag ar guir o deuz darn all da sevel cargou ha da c'houarn, ha gourc'hemen a ra lezel ar guiriou-se en ho fez, n'heller ket mont enep dezho. Rac gouzout a ra bolonte Doue en deuz gret pep guir, hag a gastizo ar re a zisprizo he lezennou: Hogen dre al lezen naturel, Doue a ziffen al laeronsi grêt dre guz, pe dre forz ; n'hell den zoken c'hoantaat caout hep guir madou ar re all ; hag ar re a laër dre guz pe dre forz, kercoulz hag an avoultrerien hag ar baianet, n'ho deuz leac'h ebed er Baradoz.

Mes an Iliz na zilez ket an dud paour, pell ac'hano, evel eur vam dener, e clask pourchass dezho ar pez ho deuz ezom : diskouez a ra evitho carantez eur vam vad, rac gouzout a ra e talc'hont var an douar leac'h Jesus-Christ, peguir Jesus-Christ a sell evel grêt dezhan he unan ar mad a ve gret n'euz forz gant piou evit an distera eus an dud paour. An Iliz eta a ro enor bras d'ar re baour ; ho sicour a ra ar guella ma c'hell ; evitho a ra sevel tiez hag hospitaliou, dre ar bed oll, evit ho loja, ho maga, ho digemer pa vent clanv, pe oajet, ha diffen a ra an hospitaliou-se, enep an dud fall.

An Iliz c'hoaz a embann ar gourc'hemen bras grêt gant Doue d'ar re binvidic, da rei d'an dud paour an aluzen eus ar pez e chomm gantho, goude beva hervez ho renk ; ober a ra dezho crena gant aoun da veza condaounet, en devez ar varn, da vont d'ar flammou eternel, m'ar ne fell ket dezho caout truez ous an dud paour ha rei sicour dezho. An Iliz a ro c'hoaz nerz, calon ha joa d'an dud paour, o lacat dirazho skuer Jesus-Christ, « a oa pinvidic hag a so en em c'hret paour evidomp-ni. » (Cor. VIII, 9) ; pe o tigass en ho speret ar sonch eus comzou hor Zalver, en deuz discleriet ar re baour, eürus, ha gourc'hemenet dezho esperout an eürusdet eternel.

Piou ne gompren ket ema aze ar guella doare da echui ar brezel coz a so etre ar re baour hag ar re binvidic, ha da lacat ar peoc'h etrezho ?

Scler avoalc'h eo, hag ar pez a so bet guelet, a ziskouez, petra a zigôuezo adarre, ma ve dilezet ar remed-se, pe kemeret re zivezad ; unan eus an

daou stad-man, a renk arruout hep mar ebed ; ar brassa loden eus an dud a so er bed a goezo e stad reuseudic ar sclavet, e c'hiz ma int bet pell amzer etouez ar baïanet ; pe ar bobliou a vezo e brezel, dindan lezen tud fallagr, ha forbanet, e c'hiz hon euz guelet anezho gant glac'har, n'euz ket pell amzer c'hoaz.

Dre n abec da gement-se, hor breudeur enoret, o veza bet recevet, n'euz ket pell c'hoaz, ar garg, da c'houarn an Iliz catholic, ni hon euz ractal, er penn kenta eus hon ren, diskouezet d'ar bobliou ha d'ar brinzet. a oa er goassa riscl, e creiz ar mor counaret, ni n'euz diskouezet dezho ar porz, élec'h ma c'heljent mont hep aoun ebed.

Brema adarre, o velet pe seurt goallou a so o tont varnezho, e savomp gant truez hor mouez a Bap, hag e pedomp, hag ec'h aspedomp anezho, dre ar garantez e tleont da gaout evit ho buez, ha mad ho bro, da anaout an Ilis evit ho mestrez, an Iliz e deuz grêt kement, evit eürusdet ar Rouanteleziou ; ra zeuint eta da gredi stard ema gouarnamant ar vro hag ar relijion ken tost an eil d'egile, ma n'heller lemel netra digant ar relijion, hep bianât, hervez ar memez muzul, lealdet ar sujidi en ho deveriou, ha majestez ar re a c'houarn.

Ha goude m'ho devezo anavezet ez euz ebars Iliz Jesus-C'hrist, evit pellaat bossen ar Socialistet, brassoc'h vertuz eget na so el lezennou douget gant an dud, pe e gourdrouzou ar varnerien, pe zoken, e armou ar soudardet, ra zeuint en divez da lacat c'hoaz an Iliz catholic er stad, hag er frankiz a renk da gaout evit galloud ober ar brassa mad e kement broad tud a so var an douar.

Evidoc'h-hu, hor breudeur enored, gouzout a rit envad a belec'h e teu ar goallou-se, ha pegen euzus int ; lakit eta oc'h oll labour, oc'h oll boan, evit ma vezo plantet mad ar guirionezou euz ar feiz catholic e sperejou an oll, ha ma tiskenno he griziou doun, doun ennho. Grit ma teuio an oll, azaleo ho bloaveziou kenta, da voaza diskuez e kenver an Aotrou Doue, carantez bugale e kenver ho zad, ha caout ar brassa respet evit he Vajeste ; grit ma teskint senti gant respect ouz ar re a c'houarn, hag ouz lezennou ar vro ; ma tioallint dious an avarisdet hag ar plegou fall, evit miret gant lealdet an urz laket gant Doue e peb Rouantelez, hag e peb tamill.

Ouspen se, red eo deoc'h poania mad ha divoall ne zeuje bugale an Iliz catholic da veza hardiz avoalc'h da rei ho hano, pe da rei eur scoazel bennac d'an assamble milliget eus ar socialistet. Ra zeuint kentoc'h da ziskouez dre ho vertuziou hag ho buez honest e peb tra, pegen mad, ha pegen eürus ve eur vro, mar teuje an oll dud a so ennhi da sevel huel dre ho madoberou hag ho vertuziou.

Taolit evez, ar socialistet a glask gounit dreist oll ar vicherourien hag al labourerien scuiz o labourat, hag a so essoc'h da fazia dre an esperans da gaout madou ha dre ar bromessou caër a so eo mad deoc'h rei scoazel ha sicour d'an arzanet ha d'ar vicherourien e teu d'en em unani dindan diouaskel ar relijion, hag a glask lacat ho oll memprou da c'houzanv gant joa ar boan eus ho labour, da veza contant eus ho stad ha da ren eur vuez didrous, e peoc'h gant an oll.

Ra zeui an Aotrou Doue da skuilla he vennoz var hon menoziou ha var ho re, hor breudeur enored ; rac dezhan epken e tleomp ar gloar evit kement mad e commansomp hag e echuomp gant trouez. Ar pez a dle lacat an esperans eus ar sicour divin en hor c'halon, eo an amzer emaomp brema, goueliou caër Nedelec ! Jesus o tont var an douar, en deuz digasset d'ar bed, cozet neuze dre ar vissou, ha dare da goeza en he boull, evel eur vuez nevez, hag ar memes buez e rencomp esperout diganthan. Ar peoc'h discleriet neuze eus he berz gant an ælez, promettet en deuz ive hen digass deomp-ni (Is. 41 X, 1) : Neket berret brec'h an Aotrou Doue ; ar memes galloud en deuz da savetai ar bed, hag ar memez madélez da glevet ha da silaou hor pedennou. En deiziou-man eta, leun a esperans, ni a reket deoc'h hor breudeur enored, ha d'an oll christenien fidel eus oc'h ilizou, bep seurt eürusdet ha joa ; ha pedi a reomp a greis calon an hini a so ar feuntun eus an oll vadou, da ziskouez adarre d'an dud « an dousder hag ar vadelez eus hor Salver hag hon Doue. » Tit. III, 4. Hën eo en deuz tennet ac'hanomp gant he nerz eus a c'halloud hon enebour didruez, hag hon savet d'ar renk ken huel a vugale d'an Aotrou Doue.

Hag evit ma vezo græt buanoc'h ha guelloc'h hon mennad, cassit varzu-Doue ho pedennou birvidic da heul hon re-ni, hor breudeur enoret, pedit ive ar Verc'hez Vari, concevet hep pec'het, Sant Joseph he fried, hag an ebestel Sant Per ha Sant Paul ; calz a fizians hon euz en ho scoazel.

Da c'hortoz, evel an arrhez eus madoberiou Doue, e roomp gant ar brassa carantez, hor benediction a Bap deoc'h, hor breudeur enoret, d'an oll velcien, ha d'an oll dud fidel eus oc'h ilizou.

Roet e Rom, e Sant Per, an eiz varnugent a viz kerzu 1878.

LEON XIII, Pap.

Ignoti nulla Cupido

Morse tam avi n'em euz bet
Ouz eun dra n'anavezan ket.

Aliez e clever paotred Leon o lavaret : « daoust hag eun dra vad benag a zo e bro Dreger ? Evidoun-me ne garfen ket beza dre éno o chom. » Mad ! a livirin-me, d'am zro, chomit en ho pro, ha lezit Paris el leac'h m'e-mâ. Mar c'hassentit, me a ielo, eur veach en amzer, beteg ho keriadenn da gass kelou d'eus Tregeris hag a voar ker

brao ober ho gourc'hemennou. Claoustre ! e cuezo ho meud en ho tourn, e tigoro ho kinou brassoc'h eget eur vrinnigen, pa glevot ar pez a zo c'hoarvezet, en deveziou diveza, en eur barrez e Treger. Da viana o cossaat e teskot c'hoaz eun dra benag, ervez rimadel va faeron ar Gear-huella.

Guechal, pa voan o chom e kichen *Guiclan*, var hent *Landi*, e kenver ar *Foc'helleien*, ar *Chelgennis* pe ar *Juloded*, em euz clevet aliez ar bomm latin-mâ : *Ignoti nulla cupido !* Paotred ar *gatriem* a reat d'euz al latinerien. D'ar c'houls-se Ian Gouer ne voa ket sorc'hennet da drei divar he vicher, evit mont, evel m'en deuz great, da vuiader e costez Lanneanou. Skuiz oun bet, divar ar mare, o clevet paotr ar *Gatriem* o leshanvel ac'hanoun troc'her buzuk. Prenna va bek ha cousket c'huek a vouien da ober ouspen. Dont a rejon da gostez Treger. C'hui 'voar mad, lenner, Leonis ne garont ket cals Tregeris, abalamour ar re-mâ a lavar bepred : Ia, laouenn, pa c'houlenner out-ho : « Petra ! maro eo ho creg hag ho mam ? »

Lod-all a gemer Tregeris evit noblansou, pe bourc'hisien, dre'n-abek ho jupennou pe ho jilettennou lostek. Me gredfe kentoc'h n'int ket revras hostisien abalamour Tregeris a zo ker lemm ho zeod hag ho ivinou ; rag al Leoniard a dap aliez divar he fri ar geriou pounner [ha c'hueromâ : *Ian-Lanjore, Ioen-Balouard, Fanch-Panezenn*. Petra 'fell d'eoc'h ? Cant bro, cant giz ; cant parrez, cant Iliz ! Setu petra 'lavaren, e Montroulez, dissadorn diveza, da unan euz mignounet coz va iaouankis, ha gav guelloc'h toulla he viziad gant an askol eget daoublega var ar starn guiader, azalek ar mintin beteg an noz. Pa zave kinte e Bipi.-guiader e casse he vignouncoz da chouka gant daou c'her : « Kea da Lambaol da zeski kignad gagned, pe guez dero. » Hag al Leoniard, goude beza cranchet pe dufet dindan he ilin : « Petra lavarac'h-hu, bremaik d'inn ? Cant pro cant giz, cant parrez cant Iliz ? Du-ze, avad, n'euz hini ebed, e Botsorel, am euz clevet. Me gred, zoken, n'o peuz izoum d'euz hini ebed, a zo guelloc'h, pa n'ez-oc'h ket krenv var ar relijion ; re verr e cavan ho pedennou da vintin ha da noz ; re rouez e vez an dud en offerenn, ha re stank er parkeier, da zul. Ha pedennou eur c'hristen eo ar re a livirit-hu, ervez ar billaouerien a lojit avichou en ho ti : « Tremen *Pater*, tremen *Ave*, ha te *Credo*, tremen ive ; me a ia en eul lam ebars em guele. » Bê ! bê ! bê ! da Dregeris difeiz ha dissacret ! !

Setu me, o sevel kinte ennoun adarre ; rag Tregerriad aoualc'h oun bremâ, abaoue ma c'hounezan va bara er beg-douar-mâ. Brezounek Leon, hini va mam, eat d'ar barados, m'oar-vad, a zeu an eassa ganen, cousgoude. An dra-ma a voe kirriek ma chomas al Leoniard da zilaou ac'hanoun penn-da-benn.

— Da lun al lard, d'ar 24 euz ar miz-tremen, e voa eur gouel bras e Botsorel : offeren bred ha servich evit an anaoun a ganet ; ouspen, mean kenta an Iliz-nevez a ioa da vinniga en deiz-ze.

Ne ket gant fest ar voadegennou e voa Botsorhellis ; guelloc'h tam lip-he-bao ô doa cavet, en ho japel coat. Ar brezegenn, dreist-oll, great gant eur beleg distagellet mad, a rea ebat ha dudi an assistantet. Ma vije bet amzer, ar c'hellien e vijent bet clevet o vale, zoken. Evel n'em euz ket gallet mont beteg ar *gatriem* n'ouzon ket cals a latin ; d'euz eun tu-all, em euz espernet meur a vragez coton, ha meur a bez a ugent real, o chom da duriat douar, er Gervrugenn.

Ar prezeger 'ta, Tregeriad aoualc'h he-unan, a bell 'zo, a zigoras he vuzellou hag an oll ho diouscouarn. Setu al lodennik am euz-me tapet, daoust ha ma ne livan ket anezhi braô aoualc'h. « *Bené fundata est domus Domini suprâ firmam petram.* Ti Doue a vezo diazezet mad var eur mean stard ha calet. »

« Tri bloaz ha tri miz 'zo dija, Botsorhellis, « ma teuas ho person nevez en ho touez. Kenta « tra a reas, 'voe sellet ouz an Iliz. Glac'haret ha « mantret e voe o velet anez-hi ken dirapar, ha « varnez cueza en he foull. Ar beleg-ma, ken « douget evit he barressionis, ha ken caret gan« tho, a lavaras ennhan he unan : Bepred em euz « caret guelet ti va Zalver deread ha caer. *Dilexi* « *Domine, decorem domûs tuæ.* Laouenneat e « voe buan he galoun o velet ac'hanoc'h o tigeri « frank ho codellou, ho ialc'hou.

« An amzer a ziscar an dud hag an traou, hag « a zeu a-benn a bep tra. Hoc'h Iliz coz-ta, savet « brema-'zo eun tri c'hant vloaz benag, a ioa eat « da fall. Evel ma'z eo beo en ho caloun feiz ho « tadou-coz, o peuz lakeat en ho penn gorrenn, « pe loja mad an Doue a garantez a jom bepred « en he zacramant meulet ra vezo.

« Setu digor-caer ar pez labour, hag eb « lavaret droug ebed d'euz parrez-all, an Iliz-mâ « a vezo unan d'euz ar re gaerra er c'hanton. « Dridal a rit-oll ouz he guelet o sevel ker buan « d'euz an douar.

« Evit ma'z-ei mad an traou da benn e ranko « beza diazezet mad, var eur mean binniget, var « eun mean stard ha calet ; *suprâ firmam petram* « Doue en deuz hel lavaret : ma ne c'halvet ket « ac'hanoun d'ho sicour, ho poan hag ijin ar viche« rourien ne dalvezint nemeur a dra. *Nisi Dominus* « *ædificaverit domum, in vanum laboraverunt* « *qui ædificant eam.* Red eo, e pep tra, caout « Doue a eun tu ganeomp ; anez, hor labour na « vezo biken mad ha paduz. Setu en abek a betra « e vinniger ar mean kenta, ar mean diazez, gant « lid, gant pedennou hir ha caër meurbed.

« Petra 'zo skeudennet dre ar mean diazez-mâ ? « Jesus-Krist eo, hanvet er scritur : *Lapis angu« laris*, ar mean-corn, ar mean diazez d'euz an « Iliz. Houmâ a zo eur penn d'ezhi er barados « hag egile var an douar. Ar penn na veler ket « eo hor Zalver benniget, hag ar penn, ar mestr « eaz da velet, eo hon Tad santel ar Pab, he vi« kel var an douar.

« Jesus a lavaras da sant Per : Simon Barjona « Simon mab da Ian, mont a ran da rei d'id eun « hano all. Te a zo Per, *tu es Petrus*, da lava« ret eo : Mean, ha var ar mean-ze e savin, e « founfin, e tiazezin va Iliz : *et super hanc pe« tram ædificabo Ecclesiam meam.* Dorojou an « Ifern, pe gallout an diaoul ne ello biken he dis« car, na beza treac'h d'am bugale-vad. *Et por« tæ inferi non prævalebunt adversus eam.*

« Ouspen 1850 bloaz 'zo abaoue m'en deuz « comzet en doare-ze, hag ar burzud, ar miracl « a bad, hag a bado atao. An Iliz catolic e deuz « guelet o cueza varnez-hi meur a varr-amzer « spountus. Oll int tremenet abiou. Stourm a « reio bepred eb aoun ; rag Jesus en deuz roet « he c'her da jom bepred en he c'hichen, d'he « arpa, d'he scoazella, d'he difenn, a enep an « Ifern hag ar bed counnaret ha dichadennet.

« Biscoas n'euz bet guelet kement a vreuriezou « a oberou santel, hag a belerinachou hag a ve« lomp bremâ, dre ar bed. Biscoas n'eo bet ar « gristenien kement a unan gant ho beleien, hag « ar veleien ken unanet gant ho eskibien hag an « Tad santel ar Pab. Arabad eo d'eomp coll fi« sians, o velet unan benag o sevel a enep an Iliz. « Flastret ha bruzunet e vezint-oll ouz ar mean « diazez, evel ma velomp avichou meinigou o tis« taga d'euz mogeriou ha lein an Iliz da heul ar « raz ; brevet ha friket e vezont buan ouz ar « mean-corn, pe ar fondasionou ; nijall a reont « goude-ze, egis poultrenn, gant an avel.

« Mar d'eo an Iliz catolik diazezet ker mad ne « d'eo nemet abalamour he fondasionou a zo « starteat, *simantet*, ziellet gant Jesus, goad he « Ebestel hag hini ar verzerrien.

« Mar d'omp brema lod d'euz an Iliz var an « douar, mar d'eomp ni-oll, kristenien, he moge« riou, gouezit ervad e tleomp, eun deiz, sevel « mogeriou eun iliz-all peurbadus ha caerroc'h « c'hoaz ; hounnez eo iliz ar barados dudius : « Eno, oll vein mogeriou an iliz a dle beza mein « prisius, skedus ha lugernus. Tremen a dleomp « hor buez-oll o kizellat, o tailla, o kempenn ar « vein da lacaat e mogeriou an iliz-ze. Dalc'homp' « ta bepred pur, neat ha dibec'h hor spered hag « hor c'haloun. Pedomp Doue mad, sacramantomp aliez. Dalc'hit stad da gredennou hon tud « coz, pegit stard, crogit mad e dourn ho peleien, « hoc'h escob, hag ho Tad Santel ar Pab ; hag e « viot, a dra-zur, digemeret en iliz ar Jeruzalem « selestiel !. Amen ! !

— Mad' eme al Leoniard, abars fin ar bloaz e vezin bet o velet ha guir eo ar pez a livirit divar benn hoc'h iliz-nevez. Eleiz a vignounet am euz du-ze, dreist-oll, hoc'h aotrou Mear, bet var ar studi, er memez bloaveziou ha me. Mad, lorc'h a vezo ennoun o velet ne goll ket Tregeris gant Leonis, pa vez menek da zevel ilizou. Goude oll, breudeur omp, ha bugale da Zoue ha d'an Iliz. Eur bater hag eun ave a livirin calounek en iliznevez sant Jorj. Eun tam prof a roin d'ar zant coz ha vaillant se, abars mont da zaludi hoc'h aotrou mear, ha da danva crampoez guinis.

— Ken-a-vezo ar c'henta guelet ! a liviris d'am mignoun ; rag mall eo d'in carga va zammou neud ; pardaez eo, hag erc'h a guezo adarre, me gred.

— An aotrou Persoun a barrez Ploigno, chaloni a enor a Escopti Kemper, a ioa deuet var droad, en desped d'an amzer fall ha d'he oad-bras, da vinniga ar mean kenta. Guelet em euz oll genvreudeur an aotrou mad-ze o vodenna en dro d'ezhan, hag oc'h ober stad anezhan, egis bugale en dro d'ho zad. Ar beleg ma a voar guelloc'h eget nicun pegement a boan hag a arc'hant a goust sevel ilizou caer.

Oll dud ar barrez o deuz kuiteat ho bourc'hadenn laouenn ha mall gant-ho gueled o c'houlaoui an deiz ma vezint adarre unanet, dastumet ha bodennet, evit al lid caerroc'h c'hoaz d'euz consecrasion ho iliz nevez.

Eur breizad, mignoun bras d'an aotrou Persoun Botsorhel, evit-han n'eo ket den a iliz, en deuz digasset eur ganaouenn hag a ziscuez he spered lemm hag he feiz birvidik. Ne vanke nemet he vouez ker flour hag he zremm ken douss evit sederreat an oll. Petra'lavaran me !... N'oa ket eaz c'hoarzin, rag caon a ioa er presbital, abaoue ar mintinvez. Er bed mâ e veler aliez an dristidigez o vale var zeuliou al levenez ! *Extrema gaudii tenet luctus*, eme ar Scritur. Sacr.

— Setu amâ canaouen an den carantezus, humbl ha gouiziek a gomzen anez-han bremaik. A benn bloaz, mechans, e vezo eurussoc'h coulz ha ni. *Pax* (Peoc'h), eo he hano : ha n'eo ket fall caout ar peoc'h er bed mâ, coulz hag er bed all. Bennos Doue d'ezhan !

Ian Bipi, a Gervrugenn.

Petra a lavaro diluz kleier Botsorhel da dud ar barrez

Redit oll, Kristenien, redit Botsorhelliz,
Da velet binniga mean kenta oc'h iliz ;
Deuit oll da bedi evit ma tiouano
Eun ti kaer d'ho Toue abenn neubeut, eno.

Endra vo Bretouned o chom e bro Breiz,
E goeled ho c'halon e vezo tom ar feiz,
Hag ar groaz santel a ziskenno bepred
Divar veg an touriou he skeud var ar vered.

Endra vo Bretouned, e kement corn ar Vro,
An ilizou nevez puilloc'h-puill a zavo,
Evit meuli Doue hagaan dud, da bedi,
Pa glevint ar c'hleier, oll a ziredo di

It'ta Botsorhellis, kerzit a vagadou,
Merc'hed da heul ho mam, paotred gant ho tadou
Eno'mâ'r veleien, gant Persoun ho parrez
Dastumet da bedi var ar mean diazez.

It da bedi gant ho, e kever an dud vad
Ho deuz, dioc'h ho galloud, roet liard pe ialc'had,
Hag evit ho tadou'zo bet en iliz goz
Epad n'ousped cant vloaz o c'houlen baradoz

Oc'h an aotrou Doue goulennit aketuz
Endro d'an iliz-ze, skuilla grassou founnus,
Var ho ti, var ho tud, var oc'h aotrou Abiann,
Ha rei gloar an env d'eoc'h-oll, pa'z eot ac'han.

PAX.

Ar Galon-Sacr a Jezuz hag ar Frans.

EUR GER C'HOAZ, ARAOC EHANA, DIVAR BENN AR VŒU NASIONAL.

(Kendalc'h)

Sevel Ilis ar Galon-Sacr e Montmartr en hano ar Frans, setu an diaveaz, evel ar c'horf euz ar Vœu Nasional ; ar greizen, an ene, eo an devosion d'ar Galon-Sacr. Epad ma sicouro peb unan ac'hanomp sevel Ilis ar Galon-Sacr, e tle sevel ivez en he ene eun ti, ar c'haëra ma c'hello, da galon adorabl hor Zalver Jesus-Krist. Dre hon offrans e c'hounezimp hor lod er pedennou hag en oferennou en Ilis ar Galon-Sacr. Mes ne ket avoalc'h : pedomp hon unan ; greomp aliez an act a gonsecrasion d'ar Galon-Sacr ; leveromp bemdez bep an amzer eur bedennic verr benac, evel : « Calon-Sacr a Jesus, o pezit truez ouzomp ! » Hag ivez peden ar Vœu Nasional : « Calon-Sacr a Jesus, diouallit an Ilis santel, etc. » Ar beden-ma o peuz lennet dija var ar gazeten ; bez e mei c'hoaz var eur feuillen brezonec, a zo bet ivez meneg anezhi. Var ar feuillen-ze, approuvet en escopti, ez euz eun imach, great divar c'horriic, hag a ziscuez ar Frans daoulinet ha glac'haret : Kinnig a ra Ilis Montmartr d'hor Zalver Jesus-Krist ; en he c'hic'hen, oc'h intersedi evithi, e man ar Verc'hez Vari, he fatronez benniget ; hor Zalver a zigor he zaouarn, hag anezho e couez e giz eur glao puill a c'hrasou. Ra zeui ar glao presiuz-se da veza eun diluj evit goalc'hi hor pec'hejou, ha lacat da nevezi trum en hor bro ar vertuziou caër a rea guechal he genet !

Clasket em euz displega dirazoc'h, lennerien *Feiz ha Breiz*, petra eo ar Vœu Nasional, ha penaus caout perz ennhan. An neb en deuz ententet mad, ne c'hello ket miret, a gaf din, da garet ar Vœu-ze ha d'her seveni ervez he c'halloud. Triomf an Ilis, mad hor bro, mad hon ene : Setu ar pez a c'houlennomp dre ar Vœu Nasional da galon Jesus. Ne ket goulennou dister eo ar reze, ha mar gellomp ho c'haout, nag a eneou gounezet evit ar Baradoz ! Peur eo essa ober an eost, ha dastum kempen an ed couls hag ar c'holo pe ar plouz ? A ne ket pa vez caer ha tom an amzer ? Pa deu, da vare an eost, gual avel, barrou arne, pe glaoier paduz, neuze nag a c'hreun, nag a goloeier collet ! Evelse, pa deu revolusionou, persecusionou a eneb an Ilis Santel, ez eo diessoc'h ober ar zilvidigez : nag a dud dallet ha touellet gant an drouc-speret hag an dud dizoue !

Eneou devot d'ar Galon-Sacr, pedit eta, roit da anaout an devosion caer-ze, ha labourit evit ma savo trum Iliz Montmartr, ar prof dudiuz a fell d'ar Frans rei da galon Jesus, evit obten diganthan pardon evit an amzer tremenet, a protecsion evit an amzer da zont.

Œuvr ar Vœu Nasional a laca moulla bep mis eur *Bulletin*, pe eul levr, evel re Propagasion ar Feiz, evit rei da anaout penaus e za an traou e Montmartr, ar pelerinachou hag an offransou a vèz great ? E gallec eo e man ; eur scouet er bloaz a goust. Evit her c'haout n'euz nemet cass an adress hag eur scouet da

M. Th. DAUCHEZ, rue Furstenberg, 6,
à Paris.

(Eur pennad all eur vech all.)

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Caëric, person Rédéné, en deus lakeat he zemission.

Ann autrou Cosquer, cure parræs ar Groas Santel e Kemperle, a so hanvet person Rédéné.

Da benn fin ar miz-man pe ann hanter euz ar miz a zeu e vezo cavet e ti ann Autrou de Kerangal e Kemper, al leor gallec græt gant ann Autrou Joseph-Marie THÉPHANY, Chaloni ann Ilis Gatedral e Kemper. Al leor-ze eo ann Histor eus ar brezel græt d'ann Ilis en Escoptiou Kemper ha Leon d'oc'h adalec 1790 bete 1801. Brassoc'h e vezo al leor-ze eget ne songer araug he voulla, rag be en devezo ouspen 600 pajen.

Er mare-man, ma commanser adarre enebi ous ann Ilis egis ma oe græt neuze, e tlefemp trugarecaat ann Autrou Théphany da veza lakeat moulla cals paperiou a vije bet collet panefese. El leor-ze e velimp penaus ho deus hon Tadou-Coz trec'het ho enebourien dre ho feiz hag ho ners-calon hag e teskimp heulia ni ive ho skuer vad, ma ve red, mare benag.

A.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 12). DISSADORN 22 A VEURS 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finisfer.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hepken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 22 a viz Meurs 1879.

Dissadorn 8 a viz Meurs, Herri Brisson, e hano Potret ann enclasc var electionou ar 14 hag ar 15 a viz Here, a lenn dirag ann Deputeet, ann histor d'eus ar pez oll a damall var ann affer-ze da Vinistret ar 16 a vis maë hag ann 19 a viz Du. Cals traou en deus tamallet dezho, mæs etouez ann oll draou-ze ne alfe den, gant ma vo leal, cavout netra a enep lezennou ar Vro, netra a enep ar Vam-lezen ; neubeutoc'h c'hoas e ve cavet eur c'hrim benag na netra a gement a dalvesfe ar boan cass anezho dirag ann dribunal.

Herri Brisson evid cahout eun digare da lavaret e tlefent beza casset dirag ann dribunal n'en deus eta cavet netra ken da lare nemet m'ho deus græt eun taul a enep ann urs vad hag ar peoc'h pa ho deus, hervez al lezen casset ann Deputeet d'ar gear. Egis ma alfe eun dra benag beza, er memes amzer, eun taul a enep ann urs hag ar peoc'h, ha beza hervez al lezen ?

Napoleon I ha Napoleon III p'ho deus casset ann Deputeet en ho rout, ar re-ze ho deus græt eun dra a enep al lezen hag ar Justis, mæs Mac-Mahon hag he vinistret o cass ann Deputeet cuit n'ho deus græt netra difennet, n'ho deus græt nemet heulia ar pez a verke ar Vam-lezen hag a roe dezho conje d'hen ober.

Ar pez oll en deus lennet, ha gouscoude pell avoalc'h eo bet abars he achui, ne deo nemet kement a so bet scrivet var ann affer-ze gant ar gazetennou Radicalet dastumet ha reizet en eun henvelep fæsoun, ma hellint, marteze, lacaat eun denn diskiant benag da gredi ho deus ar Vinistret-ze græt traou spountus a enep ar Vam-lezen.

Hogen caër en deus bet clasc n'en deus ket allet cahout articl ebet eus ar Vam-lezen a ve bet disprijet ha taulet a gostez gant Ministret ar 16 a viz maë ; n'e ket evel ma oa bet c'hoarvezet e 1830 gant ar Vinistret a ioa neuze : ar re-ze a felle dezho torri ann emgleo græt e 1814 etre ar Roue hag ar vro. Fallout a rea dezho miret, dre ners, ous ann Deputeet hag ar re a zalc'he neuze plas ar Senatourien d'en em assambli eleac'h ma oant boaset d'hen ober, goude ma oant bet galvet da zont di, hervez al lezen.

Ministret ar 16 a viz maë ho deus lavaret, guir eo, hag a vouez huel pere ho devoa c'hoant da velet henvel evel Deputeet. Mæs n'ho deus græt e kement se nemet ar pez ho deus græt ar Radicalet abaoue, nemet ar re-man a labouré dre guz, eleac'h ar re all a lavare sclær petra a felle dezho : ar Republicanet evid rei ann treac'h d'ar re so a du ganthe a ia a dreuz hag a hed heb sellet ha be ve al lezen evitho pe ne ve ket, eleac'h Ministret ar 16 a viz Maë n'ho deus græt, da vihana, netra a enep al lezen, ha goudeze pa ho deus ar Radicalet bet ann treac'h varnezho, n'ho deus græt netra evid miret outho d'en em assambli ha d'ober ar pez ho deuoa c'hoant, petra benag e vije bet guelloc'h cals evidomp m'ho defle enebet muioc'h outho rag ne vijemp ket couezet ken izel evel m'emaomp breman.

De Broglie hag ar re all ho deus labouret muioc'h evid ar Radicalet (o sonjal ho gounit, mechans) eget n'ho deus enebet outho.

Kense n'e ket ho zamal a dlefe ar Radicalet da ober, mæs kentoc'h ho zrugarecaat.

Ar rest eus ann devez e rer van da deuleur evez ous al lezen var al listri-marc'hadour mæs ne rer ket cals a dra vad rag mar d'ema corf ann Deputeet er Gambr, ho speret so pell ac'hano o sonjal petra vo d'ober e kenver Ministret ar 16 a viz Maë hag ann 19 a viz Du.

D'al lun 10 a viz Meurs e kendalc'her oc'h ober van da evessaat atau ous ar memes lezen var al listri-marc'hadour, mæs lavaret e ve n'ho defle ket c'hoant ann Deputeet d'anaout ar virionez, rag ne roer ket conje d'ann Autrou de Kerjegu da lavaret he sentimant var al lezen-ze hag evid achui e casser al lezen en dro dirag ar Gommission. M'eus aoun n'ho deus c'hoant ober netra evid ann dud a vor hag ar c'honvers var vor.

— Bihaneat e oa bet ann niver eus ar Berceptourien evid espern eun tam braô a arc'hant, mæs hirio ann Deputeet ho deus votet eul lezen, votet dija gant ar Senatourien evid criski ann niver-ze

adarre. Ni a renco paëa muioc'h cargou,ann draze so sclær, mæs pe vern-ze? Red mad eo cahout plassou evid ar Republicanet paour : ne glascont ken.

D'ar Meurs 11 a viz Meurs ar Senatourien n'ho deus græt netra a gement a ve mad deoc'h da anaout nag ann Deputeet kenneubeut.

Der Iaou 13 a viz Meurs a oa ann devez merket gant ar Gambr evid guelet petra vije bet græt d'ar Vinistret ar 16 a viz Maë hag an 19 a viz Du. Ann Autrou Baudry d'Asson er penn kenta a lavar n'eus ket re amzer da goll, e ve guelloc'h soursial d'eus affæriou ar vro ha cass ar processman da gousket assambles gant ann hini ho devoa goulennet Tirard, Herri Brisson, Victor Hugo, etc, ober ive d'ar c'houarnamant hanvet difenn-ar-vro. Respont a rer anezhan ne heller ket hen ober hag e renc ar procès-man beza barnet.

Leon Renault goudeze a lavar ne ve ket mad ober ar procès-ze gant aoun da noasout dar Vro. Lacaat a rafec'h ann disurj er Vro hag ouspen n'hoc'h eus ket sonjet eo ous ar Marechal Mac-Mahon e renkefec'h ober eur proces, ha n'e ket hebken d'he Vinistret.

Herri Brisson a respount e renker ober ar proces d'ar Vinistret-ze, rag m'ho deus græt meur a dra a enep ar Republic ha pa oant neuze ministret ar Republic,oc'h ober brezel dezhi, int bet traïtourien d'eus ar re voassa,

Waddington, presidant ar vinistret a so breman ne ra ken nemet astomma ar pez so bet lavaret gant Leon Renault, hag a c'houlenn digant ann Deputeet lavaret nan d'ar re a c'houlenn ober ar procés. Goudeze, emezhan, ec'h helloc'h en em occupi guelloc'h d'eus afferiou ar vro, a vez mad teuler eun tam benag evez outho.

Floquet, var he lerc'h hag e hano ar Gommission,a brezec evel Brisson. Lavaret a ra : Souezet hoc'h gant ar pez a c'houlennomp hirio diganeoc'h! Mes c'hui hoc'h unan eo hoc'h eus lavaret deomp clasc piz kement tra a oa bet græt a enep al lezen hag ar guir, evid electionou ar 14 a viz Here, hag hen rei da anaout deoc'h. Aoun hoc'h êus ne gemerfe ar procès-ze re hir amzer abars beza barnet! Peus ket ezomm da gahout aoun gant-se, rag ar pez hon deus græt a vezo nebeutoc'h d'ober evid ar Senat. Gouzout a ra petra a damallomp d'ar vinistret : ho c'hlevout a rai oc'h en em zifenn, hag hen neuze a hello renta he setans doc'htu. Grit ho froces dezho eta. Ma vije bet int a vije bet treac'h deomp, ne vijemp ket bet espernet gantho. Ma! ni eo a so bet ann tu gounit ganeomp! ne espernomp ket anezho kenneubeut. Bemdez e c'houlennit e ve tennet eus ho flassou ar re ho deus græt eun droug-benag o senti ous ar Vinistret-ze, hag e ve roet deoc'h ho coulenn,ha breman na fell ket deoc'h e ve punisset ar re ho deus gourc'hemennet d'ar re all! Grit eta ho procès d'ar re ho deus bet ann hardiziegez da lavaret deomp : *m'am bije græt ma dever, ne vijec'h ket bet aman*. Grit ho froces dezho, rag eur veich all e rafent oll ar pez a lavaront ho dever.

Lepère, ministr afferiou ann diabars ar vro a lavar : Anzavout a rin ganeoc'h ho deus faziet ar re-ze, mæs ne gredan ket e ve talvoudus barn anezho hag ho funissa.

Madier de Montjau d'he dro a respont : ar pez a c'houlennomp hirio diganeoc'h,c'hui hoc'h unan ar re memes a so ministret, hoc'h eus her goulennet meur a veich, hag hirio ne fell ket deoc'h mui hen ober, rag c'hui eo ar C'houarnamant hag hoc'h eus aoun beza discaret! hogen, ar pez a ra ho spount hirio ec'h en em gavo abars pell ganeoc'h abars eun neubeut sunveziou, abars eun neubeut devejou emaoc'h en traon. O clasc difenn ar re a dlefe beza punisset ec'h en em gollit gantho.

Mont a rer goudeze da voti, ha 317 a enep 159 a lavar ne vezo ket græt ar procès.

Goudeze Rameau (unan a gleiz) a c'houlen digant ann Deputeet pa n'en deus ket fallet dezho ober ar procès-ze, lavaret da vihana ho deus græt ar Vinistret-ze cals a zroug d'ar Vro, hag eo int a so bet caus mar d'a ker fall ann afferiou hirio. Goulen a ra ouspen e ve staget ar setans-ze ous mogeriou kement Commun a so e Frans. N'eus fors petra a lavar re ann tu dehou, ne heller ket ober eur sort tra, pa ier da voti, 217 a enep 135 a lavar ober ar pez en deus goulennet Rameau.

Der guener, 14 a viz Meurs, ar Senatourien a so en em assamblet, mæs n'ho deus græt netra a gement a dalvesfe ar boan d'hen scriva evidoc'h.

A.

Petra eo ar Relijion.

Bez' ez eus etouez ann dud eur gals ha ne fell ket dezo clevout ann hano memes eus ar *relijion*. Travoalc'h eo dezo clevout ann hano-ze evid mont gant ar gounnar.

Ha gouscoude, he anaout a reont-hi da vihana? Nan sur. Biscoas jamæs n'ho deus clasket he studia ha d'oc'h ann oll skianchou eo ann hini a ouzont ann neubeuta.

D'oc'h a beleac'h e teu kement all a valis d'eus ho fers? Evid her gouzout guelomp petra eo ar seurt tud-ze?

Peurvuia n'ho deus ket cals a skiant en dail all; pa oant iaouanc ez eus bet desket dezo eun tam benag a gatechis, mæs n'int ket bet pell oc'h ancounec'haat ar pez ho devoa desket gant cals a boan. Dre ma eo deut ann oad dezo, eo deut crenvoc'h ho fassionou, ha dre m'ho deus daremredet muioc'h-mui, ann hostaliriou, ar plassou fall, ar goal gompagnunezou, int, a so deut goassoc'h goas aze adversourien d'ar relijion.

Petra so caus eta m'ho deus kement a gassoni outhi, nemet abalamour ne baouez morse o rebeich dezo ho zeichou fall.

Evidoun-me, e guirionez, caër am beus clask ha furcha, ne gavan ennhi, nemet madelez, caërdet ha consolasion.

Ennhi peb tra so mad,peb tra a zere ous Doue, peb tra a zere ous ann den fur hag honest.

Petra eo e guirionez ar Relijion? anaout, caret ha servicha Doue.

Al liam santel eo a stag ac'hanomp ous hor C'hrouer, ous hon Tad.

Ar skiant eo, dreist ann oll skianchou, a zesk d'ann oll, d'ar re binvidic evel d'ar re baour, d'ann dud gouiziec evel d'ar re ne ouzont netra, petra int, d'oc'h a beleac'h e teuont, entramant peleac'h ez eont. Lavaret a ra dezo perag emaint var ann douar, petra so ous ho gortos goude ar vuhez-man, peu sort hent a renkint da heulia evid beza mad hag eürus, rag petra ho deus da zioual ma n'ho deus ket c'hoant beza fall, maleürus ha daonet.

Ar skiant eo a zesk deomp penaus e renkomp ober hon oll deveriou.

E kement-se oll, m'her goulen diganeoc'h, eun dra benag a zo hag a verit beza tamallet?

Nan sur.

Ar relijion ne baouez ket d'ober vad deomp.

Hi eo a zifen ar vugale. Savet he deus, dre druez outo cals tiez evid ar vugale dilezet, evid ar vugale clanv, evid ar re a vez pell abars parea, evid ar minoret paour. Hi eo he deus desket d'ann dud vad founta tiez cristen e peleac'h ar re a ve o tiski ho micher hag ar vicherourien iaouanc a hell en em repui pell dious exemplou ar re fall, hag en em zicour ann eil egile da veva e guir gristenien.

Ar relijion eo he deus fountet ann hospitaliou, ann tiez Refuj, etc, etc. Hi eo he deus savet kement all a gouenchou e peleac'h Freret ha Seurezet a zigemer ar re baour, ar re glanv, ar brisonnerien, ar re ho deus clenvejou stagus, hag en eur ger ar re oll ho deus ezomm beza sicouret en eur fæsoun benag en ho c'horf pe en ho ene.

Ar relijion eo, he deus græt ar poblou, ar pez emaint breman. Ha d'oc'h a beleac'h eo deut beteg ennomp, ann druez evit miseriou ar re all, ar garantez evid ar beaurien gant ar c'hoant d'ho sicour, nemet d'eus ar c'henteliou roët deomp gant ar religion gristen, ha c'hoas ar re ho deus bet ar muia diganti eo ar re he disprij ar muia, ar re ho deus ar muia cassoni outi.

— Heb ar relijion, a lavare Napoleon I, e pelec'h e ve breman ar bed? Ar guella tra am eus græt evid ar Frans, eo beza bet rentet he liberte d'ann Ilis catolic. Heb ar relijion, ann oll a zeufe d'en em laza ann eil egile evid cahout ar pez a blijefe ar muia dezo. —

Ha pa lavare Napoleon kement-man, ne oa nag eun den diners, nag eur c'hristen re vad. —

Ann oll hirio a so o clask beza kement ann eil evel egile.

Hogen e peleac'h e cavimp-ni guelloc'h ann egalite-ze eget etouez ar re a heuil ar relijion gristen?

Guelet en hon Ilisou oll touez-touez; ar pinvidic hag ar paour, ar servicher hag he vestr, ann den deol hag ar pec'her glac'haret eus he bec'hejou; n'eus ken evito oll nemet ar memes cador prezec ar memes cador coëss, ar memes taul-santel.

Oll ho deus ar memes Doue, ar memes offern, ar memes bennos,ar memes feiz. Oll e c'hortozont ar memes eternite a blijadurezou ebars er barados.

Ar relijion a so mignoun ann den; soursial a ra anezan adalec he c'hinevelez; beniga a ra he vugaleaij, he vuez benn da benn, he gozni, he varo..... He gonsoli a ra en he heur diveza, he renta a ra, guelc'het he ene eus he bec'hejou, d'ann Doue oll madelezus a so bet evitan, keit ha ma eo bet var ann douar, he joa, he ners hag he gonsolasion, hag a fell dezan beza c'hoas ouspen he recompans epad ann oll eternite.

Caromp eta ar relijion santel catolic: Deskomp ha miromp he gourc'hemennou. Ar muia ma anavezer ar relijion, ar muia ma carer anezi; ar muia ma carer anezi, ar muia ma senter outi.

Adversourien ar relijion eo ar seis pec'het capital hag ar re a so en em roet dezo.

Ann hini so mad a so douget evid ar relijion; pa gommanser beza fall, neuze eo e pellaër diouti.

Ar relijion a so mad eta pa n'he deus ken adversour nemet ann droug.

Mad eo, pa c'houlen e ve mad ar re oll a so mignoun dezi.

Mad eo, pa ne ra nemet mad.

Goassa clenvet ann eneou, en hon amzer-ni eo ann neubeut a zescadurez gristen a vez cavet etouez ann dud : eo ann neubeut a soursi ho deus, ann darn vrassa anezo, eus ho zilvidigez.

Gouscoude ar Frans na vezo saveteet nemet dre ar relijion.

Ann hini ac'hanomp eta ne ve ket mignoun d'ar relijion a ve eun diskiant ne vouife ket petra a so mad evitan he unan, na petra a ve mad evid he vro.

A.

Tenna a reomp eus ar gazeten l'*Océan* al lizerman a ziscuez anat, eur veich muioc'h c'hoas, pegement a gar ar Republicanet al Liberte... evitho.

Guipavas, ann 10 a viz meurs 1878.

Autrou Scrivanier ar gazeten l'*Océan*,

Me so eur martolot coz o veva aman e peoc'h gant va zamic pension : Ne sellan nemeur ous aferiou ar C'houarnamant, mœs evel ma 'z oun, dre c'hras Doue, chomet stard er feiz, e ia droug ennhoun kelliæs gueich a glevan pe a velan ober brezel d'ar Relijion hà neuze e tifennan houman d'oc'h va galloud.

E parræs Guipavas am beus cals mignonet a gan a du ganin, ha laouen bras oun rag m'am beus allet gounit calz moueziou evit sicour henvel conseiller jeneral eun den a relijion evel ann Autrou Boucher.

N'e ket red chomm pell da chilou ann dud da gauseal, evid guelet penaus beveich ma ve electionou e vez atau hano eus ar Relijion : Ne d'hoc'h ket goest da gavout eun tam election benag heb na ve eul loden eus ann dud o troug-prezec ar Relijion, oc'h ober goab ous ar gristenien vad hag eul loden all o tifenn ho Feiz. Setu eno, dress, ar pez a ren disul all e Guipavas, hervez ar guir en deuz peb sitoïan, gant ne rai droug ous den. Eun dudi dras a oa evidomp guelet peger braô e colle ho foan ann dud dizoue o clasc trucha hor Bretonet ker cristen da voti a du gantho, pa zeuas ann hini a c'houlenne moueziou e hano ar Republic, ann Autrou Belhommet mear Landerne, droug ennhan o velet penaus, neus fors pegen izel emaoun en he gichen, e oan gouscoude goest avoalc'h d'ober dezhan coll ar barti, pa zeuas henes eta d'am gourdrous var ann dachen ha dirag cals tud da blanta he droad din *en eun tu benag* (re a respet am eus evid ar re a lenno kement-man da verca ar goms a zistagas) ma ne iafen kuit doc'htu. Goudeze evel m'en dije bet guir da c'hourc'hemenn d'ann archerien evel ma ra e Landerne d'ar *Bomperien* e cassas eun archer da lavaret din en em denna dioc'htu d'ar gear. Kerkent e teuas ann archer d'ober he gefridi : Me voar, a bell so, e renker atau senti ous ar re ho deus eun tam benag d'eus galloud ar C'houarnamant, rag-se petra benag n'am beus morse bet kement a boan o senti, petra benag n'hellen ket compren pe sort guir en devoa henez da c'hourc'hemen ous ar archerien, nemet abalamour marteze ma lavare beza a du gant ar Republic, petra benag ma sonje din, ha gant ræsoun, ec'h alje ann Autrou Boucher coll cals moueziou pa ne vijen mui eno da brezec evithan, en em dennis doc'htu. — Gourdrous eur martolot coz eveldoun ! ! !

Birvi a rea va goad em goaziet ha tost e bet dezhan, d'ar Republican-ze beza goal lakeat. Miret ouzin d'en em zervicha d'eus va guiriou a sitoïan ha cana pouill din ouspen ! ! ! Setu eno penaus ann autrounez-ze a ziscuez ho respet evid liberte al loden-ze eus ar bobl na bleg ket dindannho : Setu penaus en em ziscuezont hor breudeur-ni !

Petra a vije bet c'hoarvezet ganthan ma ne vijen ket bet eun den a Relijion, m'am bije bet c'hoant da sevel dispac'h ha ma n'am bije ket aliet va c'henvrois d'ober peoc'h ?

Evelken eun dever eo evidoun rei d'anaout d'ann oll evid petra e kemerer ac'hanomp ha petra a rer deomp, ha setu perag, Autrou e scrivan deoc'h al lizer-man oc'h ho pedi d'he lacaat en ho cazeten.

Ho saludi a ran gant ar brassa respect.

Loaec Fanch, *eus a Guipavas*.

Ma ve e peb parræs eus hor bro-ni eun neubeut tud calonec henvel ous ann Autrou Loaëc, ar Radicalet ne alfent ket ober ho mistri e peb leac'h evel m'her greont siouas !

Gouscoude me a sonj d'in e vije bet guelloc'h dezhan beza chomet var ann dachen pa ne rea droug ebet. Nemet ive hen, pa oa eno, a vele sclær avoalc'h e vije bet savet dispac'h m'en dije clasket ann archer paca peg ennhan, hag eo bet guelloc'h ganthan en em denna evid miret ne c'hoarvesfe eun droug goassoc'h.

Hogen petra a sonj deoc'h, lennerien, d'eus mear Landerne o tont da gommandi e Guipavas ? ha peu sort mod prezec a so ganthan ! Ha c'hoas eo ann dud-ze a lavaro penaus ar bobl, evid ann noblans, ne oa nemet eur vanden chatal ! M'eus aoun e ve red galoupat cals broiou abars cahout eun dijentil benag a brezegfe ker roc ha ker gouez !

Eur ger benag d'ar re a ra faë var *Feiz-ha-Breiz*.

Eun den divar ar meaz d'he genvrois

Kenta loden.

Bez' ez eus tud hag ho deus plijadur o caketal ar gazeten-man. Kerkent ha ma velont anezhi, ec'h en em lakeont da c'hoarzin ha da ober goap; hag aliæs e c'hoarvez n'ho deus ket he lennet pe autramant n'ho deus græt nemet sellet outhi a zivar c'horre ha d'ar red, evid cahout abec en traou a verker ennhi.

Etouez ar re-ze en em gav potret ar Politic er penn kenta, mæs bez' ez eus ive en ho zoues eun neubeut re all a so travoalc'h evitho gouzout ez eo *Feiz-ha-Breiz* eur gazeten, gatolic dreist peb tra, evid miret outho d'he lenn. Ne glever ken digantho nemet ar c'homsou diskiant-man :

« *Feiz-ha-Breiz ! ! !* var hounez ne vez nemet « gevier, diotachou hag a beb seurt traou dis- « kiant græt evid lacaat ar baïsantet da soubla ho « fenn dindan galloud ar Veleïen, ann No- « blans, etc. »

Ma voar ar seurt tud-ze petra a lavaront me ve

contant da vont d'ober tro ar bed e pemp devez. Clevet ho deus eur c'hoz goucou benag o cana hag ho deus desket ar son, mæs ne ouzont ket, n'eus douetans ebet, petra a lavaront. Marteze n'e ket æt c'hoas gant an avel guin an electionou diveza rag peadra ho devoa evet anezhan.

Abars mont larcoc'h me garfe goulenn eun dra digant ar re ho deus desket ar gentel vraô-ze dezho, eun doare bourc'hizien benag.

Deomp dezi eta. Daoust ha c'hui Autrounez ne verc'h ket marteze Franmasounet, Sosialistet, dispac'herien, tud difeiz ha dizoue, en eur ger Enebourien ar Relijion gristen? Alo ! Respontit 'ta; ne viot ket goassoc'h evid lavaret ar virionez eur veich en ho puhez. Me voar avoalc'h ne d'hoc'h ket boazet d'hen ober mæs evid eur veich ! *Ia* pe *nan ?*

Ia ! — Oh ! neuze e ouzoun mad tre perag ne blij tam *Feiz-ha-Breiz* ouzoc'h na ne d'oun ket souezet a gement-se. — Ar gazeten-ze o veza scrivet evid an dud a urz hag ar gristenien vad, na hell ket plijout deoc'h pa ne d'hoch na tud a urz na memes cristenien. An dra-ze so sclær. Kense m'he dije bet *Feiz-ha-Breiz* ar goal-eur da veza meulet ganeoc'h, an oll dud honest ho dije bet leac'h da zisfiout anezhi ha da lavaret : Penaus ! an oll dud fall, an dispac'herien a lavar eo mad evitho, neuze ne hell ket beza mad evidomp, hag ho dije he lezet a gostez.

Hogen ar c'hontrol-beô an hini so c'hoarvezet, dre c'hras Doue, rag ar Revolusion ha *Feiz-ha-Breiz* n'int ket evid grouiat var ar memes lisser. Rag-se an oll dud honest a hell kemer ar gazeten-ze ha credi parfet ar pez oll a gavint ennhi heb aoun da veza tromplet.

Feiz-ha-Breiz a so bet lavaret droug anezhi gant eur fors gazetennou fall a dost hag a bell : tamallet e bet gant ar Radicalet e peb leac'h e Cambr an Deputeet soken ; hogen an oll brezel-ze græt d'ar gazeten a so eun enor evithi hag a ziscuez e caver ennhi eun dra benag « ouspen gevier. » M'ho dije allet he enebourien cavout ennhi eur gaou benag n'ho dije ket manket d'hel lavaret a vouez huel, ker crenv ma vijent bet clevet dre bevar c'horn ar bed ; ha neuze c'hui oll Revolusionerien a lonc ker braô kement tra a ve digasset deoc'h gant ho cazetennou radicalet, c'hui a lavar hag a gendalc'ho marteze o lavaret n'eus nemet gevier en hor c'hazeten ! Alo ! ta ! græt peoc'h dime !

Pa vioc'h goest da ziscuez *anat* deomp ar gevier a lavarit a so er gazeten, ni a gano a du ganeoc'h : ac'han di pe vo droug ennhoc'h pe ne vo ket, ni a gendalc'ho o credi ar pez a lavar deomp hor *Feiz-ha-Breiz*. Ha perag n'her rafemp ket ? Al laër dirag ar barner a lavar ive : « An testouze a lavar gevier e va enep ». Caër en deus lavaret hag aslavaret, ar barner ne ra van evid he glevout. Lennerien *Feiz ha Breiz* a ra eun henvelep tra da botret ar Revolusion.

Ar gassoni a ziscuezit en he c'henver a ra deomp guelet ha cridi ez eo hi ar guella gazeten eus ar vro. Hi eo he deus atau difennet, hag a zifenn c'hoas ar guella, guiriou an dud honest ha re hon Tad santel ar Pab enep ar Revolusion a fell dezhi teuler en traon peb urs-vad ha cass er meaz eus ar vro ar re ne fell ket dezho suja dezhi hag he adori evel eun Doue nevez.

Henez eo ar chasse er c'hiz nevez : cass cuit ar Freret hag ar Seurezet a enep bolontez tud ar vro ! ha c'hoas e criont : *bevet ar frankiz ! bevet al Liberte.*

— N'e ket hebken ar vourc'hizien a ra faë var *Feiz-ha-Breiz ;* cavet e ve, memes etouez ar baïsantet, eur re benag hag a zisprij anezhi : n'int ket goal stanc a dra sur, mæs ma ve unan benag eus ar sort tud-ze en ho kichen, c'hui, lennerien *Feiz-ha-Breiz*, a gar kement ho cazeten, c'hui a hello rei dezho kement-man da lenn.

Penaus ! c'hui païsántet, tud divar ar meaz ! ganet ha maget e Breiz-Izel, goude beza desket ar brezonnec eveldoun va-unan var barlenn ho mam, hoc'h eus c'hoas an hardiziegez da gana a du gant potret an disurj ha da deuleur eveldho a beb seurt dismegansou var *Feiz-ha-Breiz* hag e lavarit marteze, evel ar Republicanet-Ru : « Var *Feiz-ha-Breiz*, ne ve nemet gevier. » Me her goulenno diganeoc'h evel digant ar re all, gouzout mad, entent mad a rit ar pez a lavarit ? N'her c'hredan ket : ha perag ?

Pa glevan ac'hanoc'h o prezec en daill-ze, ec'h anavezan ker buhan ne lennit ket ar gazeten, pe da vihana ne daulit ket cals evez en traou a lennit ennhi. Setu eno ar penn-abec a ra deoc'h disprijout *Feiz-ha-Breiz* petra benag ma fell deoc'h beza kemeret evit cristenien mad a gar hag a heuil ho Relijion.

Hogen petra livirin-me deus ar baïsantet reuzeudic-ze ho deus lezet ar Relijion a gostez evid heulia sorc'hennou ar Revolusion ha ne reont ken micher nemet droug-prezec *Feiz-ha-Breiz* ? N'am eus ken da lare, nemet ne doun ket souezet ous ho c'hlevet.

Gouzout a rit couls ha me, lennerien, ha marteze guelloc'h, penaus al laëron ne garont nemeur an archerien, hag an dud fall ar re honest.

Ar memes tra a c'hoarvez gant *Feiz-ha-Breiz*. Al laëron n'he c'haront ket rag ma lavar dezho miret ar seisvet gourc'hemenn a Zoue : ar re fall nhe c'haront ket, rag ma lavar dezho beza honest; ar re ne viront ket ho deveriou a gristenien, n'ho deus tam carantez ebet evithi abalamour ma eo guelloc'h gantho heulia ho froudennou hag ho ioulou fall ha mezus eget senti outhi. Ar vesvierien hag ar mesverezet n'he c'haront ket rag ma

lavar dezho emaint o vont d'an Ifern mar kendalc'hont oc'h heulia an teich fall-ze : erfin, Potret ar Politic, hag aman ez eus a beb seurt, Autrounez, Bourc'hizien, Païsantet, Labourerien douar ha Marc'hadourien n'he c'haront ket ive rag ma lavar dezho eo red souten, difen ar Relijion, senti ous hon Tad santèl ar Pab ha miret lezennou an Ilis. M.-A.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Ar proces, a c'houlenn Herri Brisson e hano potret ann enclase var ann electionou, e ve great da Vinistret ar 16 a viz Maë, hag ann 19 a viz Du, n'e ket hebken ous ar re-ze e vezo great mæs ive d'ar Vinistret a so breman ha d'ar Prèsidant republican ar Republic, Jules Grévy.

Ar Vinistret, dreist oll Lepère, Le Royer ha Waddington ho deus lavaret a vouez huel ne felle ket dezho e vije great eur seurt proces. Kense ma teufe ar Gambr da lavaret ober ar pez a c'houlenn Brisson, ar Vinistret a lacafe marteze ho demission.

Jules Grévy hervez ar gazetennou a anav ar guella ar pez a blij ar muia d'ar C'houarnamant en deus comset evel ar Vinistret petra benag n'en deus ket hen great en eur fœsoun ken anat. Abaoue teir sizun a so hen en deus lavaret da gement a zeue d'he gahout ha da Botret ann enclase ho unan : « Ma ve great ar procès-ze n'e ket hebken » ar Vinistret a alfe en em denna mœs ar Presi- » dant he unan. »

Jules Grevy en deus allet miret oc'h he vreur (a so hanvet, a lavarer, gouarneur ann Aljeri) da vont a du gant ar Botret all d'eus commission ann enclase mœs n'en deus ket allet miret oc'h ar re all da c'hoari ho fenn-fall.

Ha breman goest a vezo hen da lacaat ar Gambr, a voar ervad peu sort santimant en deus ar Presidant, da lavaret n'e ket mad, n'e ket dereat ober ar pez a c'houlenn potret ann enclase en despet dezhan ? Eno 'ma ann dalc'h. Potret ann enclase, o clasc enebi ous Ministret ar 16 a viz Maë hag ann 19 a viz Du, a eneb ive da genta ous ar Vinistret hag ous ar Presidant. N'eus ket nemet 6 sizun abaoue m'ho deus ar Senatourien hag ann Deputeet choaset Jules Grevy evid Presidant ar Republic ha diœs bras eo credi e teufent da voti al lezen-ze a rafe dezhan en em denna ! Gouscoude possubl eo ec'h assantefent ober ar pez a c'houlenn Brisson. Mæs neuze petra c'hoarvezo ?

Cass a rai Jules Grévy ann Deputeet d'ar gear ? Marteze avoalc'h ; mœs da betra e servicho dezhan ?

Al lezen-man evid beza mad ne renc beza votet nemet gant ann Deputeet ha kerkent ha ma vezo bet votet ar Vinistret tamallet a renco mont dirag ar Senat d'en em zifenn.

Jules Grevy a c'hortoso e ve barnet ar procès-ze dirag ar Senat? n'e ket æs her gouzout. Labourmeur a viz a gavo ar Senatourien e kement-se hag er c'heit-ze ar Vinistret a so breman e carg na hellint ket chom en ho flass rag ann Deputeet na vezint ket a du gantho. Ne hello ket kenneubeut Jules Grévy kemer evid Ministret ar re ho devezo votet al lezen-ze en despet dezhan ha da gement tra en devoa lavaret evid miret outho d'hen ober. *Marteze e renco Jules Grévy ober ann dilez eus he garg ! ! !*

Piou en dije credet d'ann 30 a viz Kenver diveza e vije bet hirio galloud ar Presidant var var en daill-ze?

Jules Grevy ober ann dilez eus he garg ! eur Presidant hanvet evid 7 bloas o rencout en em denna da benn 7 sizun !!!

Setu ann urs vad hag ar peoc'h promettet deomp. Setu Justis ha Lealdet ar Radicalet.

Rei a reont ho tardoun d'ar Gommunardet ha renta dezho ho guiriou a sitoïanet hag e fell dezho lacaat condaoni, evid beza noaset d'ar vro, ar vinistret-ze n'ho deus bet ken tort nemet n'ho deus ket gouezet en em zervicha d'eus ar galloud a oa etre ho daouarn.

Breman e vezint punisset avad da veza bet ken diskiant ne felle ket dezho e vije bet credet e oant a du gant ar Relijion. N'ho deus ket labouret evid Doue, aoun ho deus bet na vijent bet credet re vras mignonet dezhan, kense n'ho d'eus recompans ebet da gahout eus he bers, Hogen, hervez comsou ann aviel, ann hini ne de ket evid Doue a so a enep dezhan, pa ne oant ket a du gant ar Relijion, gant ar guir cristenien, e oant, ha memes en despet dezho, a du gant enebourien ann Ilis, gant ar re a lavare : ar Relijion gristen setu ann enebour; evid troc'hi berroc'h, gant ar Radicalet. Breman e velont da betra en deus talvezet dezho espern ar re fall ha goasca ar re vad. Ma ne dlefe ket ar vro cahout he lod eus ar freus a heulio ar proces-ze, gant plijadur eo e velfen anezho trec'het gant ann armou ho deus roët *ho unan* d'ho enebourien.

A.

Ar Galon-Sacr a Jezuz hag ar Frans.

EUR GER C'HOAZ, ARAOC EHANA, DIVAR BENN AR VŒU NASIONAL.

(*Kendalc'h*)

Var ar *Bulletin*-ze eo eun dudi lenn pegement a ijin a laca tud a zo, da gaout offransou evit ar Vœu Nasional. — Diou geginerez o deuz lakeat, pep hini en he c'hegin, eun imach eur ar Galon-Sacr gant eun tamic kef ouz traon ; ha neuze ho deuz prometet an eil d'heben lacat eur guennec e barz bep tro maz aint d'en-em velet. Abaoue, ar bizitou a zo ker stanc a ma c'hellont. N'oa ket avoalc'h an dra-ze : en-em lakeat int da c'houlen eur guennec evit ar Galon-Sacr digant kement hini a deu en ho c'hegin. — A ne vet ket caer guelet evel-se e pep tiegez kristen imach ar Galon-Sacr, e kichen hini ar Verc'hez ? Hor Zalver en deuz lavaret d'al leanez eüruz Mac'harit-Mari : « *Benniga a rin* an tiez a vo expozet hag henoret ennho imach va C'halon. » Lacomp eta a vêl en hon ti eun imach calon Jesus ; renkomp en dro dezhan bokedou fleur, alumomp dirazhan eur c'houlaouen benag. — Setu aman eur personach all, ne ket eur geginerez eo mui, hag a zo prim, buhan da zevel drouc ennhan : prometet en deuz lacat eur guennec a gostez evit ar Galon-Sacr bep tro ma vezo bet trec'het gant he dech fall. Mes setu petra zo c'hoarvezet : ne ket bet pell evit en-em zizober euz he adversour ; ne za mui drouc ennhan ; coulsgoude, gant he joa da veza bet eur seurt victor, e fell d'ezhan kendelc'her he offransou d'ar Vœu Nasional : Brema e ro eur guennec bep tro m'en deuz ar c'hras da ober eun act a zousder. An niver euz a venneien an dousder a ia atau var gresc ; hag an den-ma a lavar d'an neb a gar he zelaou n'euz ket surroc'h moyen d'en-em gorrija eget he hini. — Eur marc'hadour en deuz comprenet lacat eur guennec a gostez evit ar Galon-Sacr bep guerzedigez a rai ; o lenn an dra-ze, eur postillon-voituriou en deuz lakeat en he benn ober ar memez tra bep tro me 'z ai unan benag euz he voituriou en hent. — Nag a vugaligou eleac'h prena *bonbonou* gant ho guennec, hen dalc'h evit ar Galon-Sacr !

Er fin, evit ar re ne c'hellont rei nemet eur nebeudic, setu eun histor hag a zicouro ho bolontez vad : Brema ez euz meur a gant vloaz, eur Roue a Frans a vennaz sevel dioc'h he zispign eun Ilis en henor d'ar Verc'hez Gloriuz Vari. Pa voue peur-c'hreat an Ilis, ar Roue a lakeaz ennhi eur mean marbr, merket varn'han oa great an Ilis se gant arc'hant an tenzor. Antronôz vintin, ar lizerennou a ioa eat kuit. Ar Roue a lakeaz ho merca a nevez. Tra burzuduz ! Antronôz vintin, adarre ne voue na guelet al lizerennou na cavet ar mean marbr. Ar roue mantret a deuaz da zonjal e lie dont an dra-ze a berz an Env.

Urz a roaz d'ober eun enclasc. Cavet e voue eur vaouez goz hag a lavaraz : « Caret a ran ar Verc'hez-Vari, ha c'hoant em boa d'ober eun offrans evit he Ilis ; o veza n'em oa ket a arc'hant, ez ean bemdez da glasc eur vriad geot benag evit ar c'hezec a veze o charreat ar vein. » Ar roue, sebezet o velet kement a vertuz, a gomprenaz oa ken braz dirac Doue aluzen ar baourez-se hag oll tenzoriou ar Rouaned ; ne fellaz mui dezhan merca ar pez en doa bet c'hoant.

Meulet ra vezo da viken Calon adorabl hor Zalver Jesus-Krist !

Nag a vezo dous mervel goude beza bet dalc'hmad devot da Galon an Doue a dle beza hor Barner !

O. F.

(*Divez*).

Pa ver maro, peb tra so maro ?

Var ann douar ez eus eun neubeut mad a dud hag ho deus, penaus e livirin-me ann dra-ze deoc'h ? Ho deus, em oun-me ; kenneubeut a istim evito ho unan ma respontefent *Ia*. Var ho menoz, n'eus kemm ebet all etrezo hag ho c'hi pe ho c'haz, nemet n'ho deus ket ar memez liou, ar memez figur, nag ar memez bale.

N'e ket dao, me chans, hel lavarfemp deoc'h, ni ne d'omp ket henvel oc'h ann dud-ze. Ni a gav cals dizhenveledigez etre al loenet hag ann dud.

Na perag-ze ?

Rag m'en deus ann den EUN ENE goest da sonjal, da garet ha d'ober ar pez a blij d'ezan : eun ene crouet gant Doue, d'he henveledigez hag abalamour da-ze eun ene hag a so *eur speret ne varvo biken*.

Eur speret a so eun dra na hellomp nag hed velet gant hon daoulagat, nag he glevout gant hon diouscoarn, nag he douich gant hon daouarn, en eur ger, eur speret a so eun dra na hellomp ket ken anaout gant hor skianchou, nemet gant hor ræzoun hebken.

Hon ene a so eta eur speret eus ar seurt-ze unisset evid ober *eun den* gant hor c'horf a so bet græt eus ar zouar.

Ar c'horf a varvo, ann ene ne varvo biken.

Rag-se eta, pa teu hon ene d'en em zisober eus ar c'horf, evel ma ziviskomp hor chupen, en em gav ker buhan dirag ann Aotrou Doue. Mar d'e bet mad m'en deus caret ha servichet ann Autrou Doue, en em akuitet mad eus he zeveriou, en eur ger mar, d'e bet cristen, e couez varnezhan bennoz ann Autrou Doue. Doue a zigemer anezhan en Barados.

Hogen mar d'e bet fall, ma n'en deus na caret na servichet ann Autrou Doue, na miret he c'hourc'hemennou, n'en deus ken nemet malloz Doue, nemet ann Ifern.

Etouez oll grouadurien ann Autrou Doue n'eus ken nemet ann ælez hag ene ann den a ve sperejou.

Ann Æl a so eun ene, eur speret pur ne ma ket o chomm en eur c'horf.

Ann den a so eun ene mæs eun ene prisoniet en eur c'horf.

Al loenet brut a so corfou, nemet corfou heb ene.

Lavaret eta, pa vezin maro e vezin maro oll,

eo couls ha lavaret me so eul loën, eul loën brutal evel ma ejen ha ma c'hi. Ha c'hoas me a so cals falloc'h eget ann darn vrassa eus al loenet, rag ma c'hi a vel pelloc'h evidoun, redec a ra buhanoc'h, n'en deus ket ezomm a gemener, kenneubeut a gereour : va c'haz a vel couls en noz hag en deiz, pignat a ra eleac'h ne rafen ket ha n'e ket ambarasset penaus e hello paea he voel-mikeal.

Al labousedigou munud n'ho deus nag anken na c'hlac'har, na soursi ebet, atau ez int laouen, atau e vezint o cana. Mar d'oun eul loën heb ene me so eta ar falla hag ann diveza eus ann oll loenet.

Hel lavaret a hellit m'ho peus c'hoant, hag her c'hridi mar d'hoc'h goest: ni ne sonjomp ket eveldoc'h hag a fell deomp beza *tud*.

Ar *materialistet*, da lavaret eo, ar re a lavar ann traou caër merket huelloc'h, a re a lavar n'eus na Doue nag ene, ne dint nemet tud sod, tud diskiant. Goassoc'h c'hoas, *gaouïerien* int ha *gaouierien divergont*.

Gaou a lavaront d'ho c'houstians, rag gouzout parfet a reont, ne deo ket guir ar pez a lavaront.

Guelit anezho, en ho heur diveza, pa ne vel mui ann den nemet ar vuhez a ia digantan, ann eternite o vont da gommans, ar VIRIONEZ var he zron o vont da varn anezan, guelit petra a reont.

Ann darn vrasse eus ar seurt tud-ze a brezec en eur mod all, huanadi a reont varzu Doue hag hirvoudi, goulen a reont trugarez Doue, gervel a reont ar belec, coëss a reont ha reseo ar sacramanchou diveza, hag ho diveza comsou d'ho c'herent ha d'ho mignounet eo : na rit ket eveldoun, na heuliit ket an exemplou fall am eus roët deoc'h.

Petra a rea dezo eta prezec enn dail-ze ? Ho fassionou, a rea dezo lavaret ne oa na Doue nag ene rag carout avoalc'h ho deffe græt ne vije ket bet a Zoue evit barn anezo, n'ho divije ket bet a ene evid dougen ar boan eus ho c'hrimou.

Arabad eo deomp ober eveldho, er c'hontrol dalc'homp atau sonj eus ar speret-ze a so ennomp hag a so henvel ous Doue ha diouallomp d'he saotri dre ar pec'het ma vezimp beniget gant ann Autrou Doue.

A.

Ar bleiz o vont da vervel.

Pa oa 'nn he doull Guillaou ar bleiz
Gourvezet toc'horik, eun deiz,
Eur zell piz en deveuz taulet
Var he holl vube dremenet.

— Ne dalfe d'in her nac'h, siouaz,
Pec'her oun bet, ha pec'her braz !
Ha koulskoude, var a gavan,
N'oun ket c'hoaz deuz ar re voasan :

N'eo ket bet bepred ma bue
Hini eul lazer didrue !
Eun deiz pa oann e kreiz ar c'hoad
(N'am oa mennoz nemet da vad)

Setu eunn oanik dianket
Goall-dievez ouz-in stoket ;
Neb ober droug d'ezhan, kerkent
'Meuz-han laket arre'nn he hent.

Eur pennadik ac'houdevez
E riz c'hoaz guell d'eun danvadez ;
Houman, var-n-oun o foultradin,
Marv hi mab a damalle d'in.

Krisoc'h 'vid-oun vije kavet :
Me na riz van 'vit hi c'hlevet
Hag e troiz ma c'hein d'ezhi,
Daoust na oa d'am heul den na ki !

Alan al louarn a laraz
Da Vuillou koz, dal m'her c'hlevaz :
— Guir aoualc'h a lerez, Guillou,
Da droiou-ze ' veliz o diou,

Me oar e pez amzer, zoken,
' Tigouezaz d'id ober 'vel-henn :
Oa pa, voaz-te hanter-vouged
Gant eunn askourn ez koug staget ;

Ar pez askourn a-dreuz ez koug
A zo bet d'id tenned dizroug
Gant Marc'haridik ar c'huibon,
Hirr hi beg ha mad hi c'halon. —

Ar mad a reomp 'zo dister
Pa vez red d'comp-ni hen ober ;
Ne ket hennez eo hon lako
Sioul ha dinec'h pa deui 'n Anko

E. E.

GUANO DU GOUVERNEMENT DU PÉROU

THE PERUVIAN GUANO Co LIMITED — AGENCE DE FRANCE

The Peruvian Guano Company limited

GOUVERNEMENT PÉRUVIEN — DÉPOSÉ

Nouveaux Concessionnaires en vertu du traité du 7 Juin 1876.

Seul Représentant et unique Dépositaire pour le Finistère et Départements limitrophes,

JULES BARAZER,
Négociant, rue de Siam, n° 6, à Brest.

5-12

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 13). DISSADORN 29 A VEURS 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 29 a viz Meurs 1879.

D'ar sadorn 15 a viz meurs, ar Senatourien ho deus votet eul lezen a lavar penaus adalec ann devez kenta eus ar miz Ebrel er bloas-man ne vezo mui paët ar 5 guennec *timbr* a vije paët beteg-hen var ar billejen-post a dalvoudegez ouspen 10 lur. Goudeze ho deus kendalc'het oc'h evessaat ous eul lezen all a lavar gant pe sort conditioniou, ec'h hello ar re so e plassou ar c'houarnamant ha ne dint na tud a vrezel, na tud a Ilis na tud a Justis cahout pension digant ar c'houarnamant pa vezint deut var ann oad ; mæs al lezenze n'e ket bet votet evid c'hoas rag ne d'int ket accord var ar pez so ar guella da ober.

Er memes devez ann Deputeet ho deus evesseat evid ar veich kenta ous eun neubeut braô a lezennou, mæs n'ho deus achuet hini ebet evid mad.

D'al Lun 17 a viz meurs e teu dirag ar Gambr ar genta eus al lezennou e mer o clasc ober breman evid lacaat ann autrou Doue er meaz eus ar scoliou. Al lezen eo a c'houlenn e ve savet e peb Departamant eur scol evid diski mistri-scol hag eun all evid ar mestrezet-scol. Ar scoliou-ze ec'h hellit cridi n'e ket scoliou cristen e vezint mœs scoliou *hervez ar bed* egis ma lavar ar Radicalet, da lavaret eo, scoliou difeiz ha dizoue.

Ann Autrou Granier de Cassagnac a goms da genta hag a lavar ne dal netra al lezen-ze rag ma ve votet e vezo red dispign ouspen 15 million doc'htu heb conta 2 villion beb bloas ha c'hoas ne vezo ket possubl cahout plassou evid ar vistri-scol a veza savet ha desket ennho. Neubeut eo ar parræsiou var ar meaz ho deffe tiæs-scol evid ar vugale. Er moment-man ezeus 3000 mestr-scol ha 1000 mestrez-scol n'ho deus plas ebet. Savit da genta ann tiæs-scol a vanc deoc'h : abred avoalc'h e viot goudeze evid diski mistri-scol da lacaat ennho.

Jules Ferry ar Ministr, (eun den a zisprij kement ar Relijion hag ann Ilis n'eus ket bet falvezet dezhan eureuji dirag ann Ilis) a lavar ; n'eus ket peadra a vestrezet scol *tud ar bed* : ar parræsiou a gass ar seurezet cuit ne gavont ket mestrezet all da lacaat en ho flass. Ansavout a ra heb aoun hag heb mez penaus hen hag he sclissen a garfe chasseal cuit ann oll Relijiuset d'eus ann tiæs-scol a sell ous ar C'houarnamant.

Ann Autrou Keller a respont ne zisplij ket dezhan clevout ar Ministr o prezec en dail-ze. Breman ne hello den disnac'h e mer o clasc enebi ous ar Relijion hag ous Liberte ann tiegeziou cristen. Ar pez a garfec'h da gahout eo mestrezet scol digoustians ha Radicalet a vouife eun dra dreist ar re all ; enebi eveld hoc'h ous Doue hag he Ilis hag ec'h ancounec'hait penaus pa scrive *Voltaire*, ho Toue, ar c'homsou-man, *ar bobl he dalvez da netra dezhan beza desket ; ar pez a renc da gahout eo eur scourje, eur ieo hag eun dornadic foën*, er mare-ze ne oa nemet ar Babet hag ann Eskibien o clasc deski ar bobl. — Ar ministr en deus anzavet ne gaver ket cals mestrezet scol a garfe mont da chomm var ar meaz. Neuze e tlefec'h derc'hel d'ar seurezet, rag n'eus ken nemetho ho deffe carantez avoalc'h evid ar vugale da vont da chomm er sort plassou-ze. Neubeut a vestrezet-scol tud ar bed a gavfoc'h evid mond da chom er scoliou-ze.

Paul Bert a zifenn he lezen. Anzavout a ra e vezo diæs da viret hag e vezo red gortos cals bloaveziou abars caout mistri avoalc'h evid ar scoliou. Red eo evelken, coustet pe gousto cahout *tud ar bed* e penn ar scoliou rag ar re-ze hebken a hell sevel sitoïanet ha sitoïanezet. Re ann tu dehou a c'hoars.

Neuze Paul Bert a ia droug ennhann hag a zistag crenn: Evid sevel bugale ar Frans e rencomp cahout mistri ne sentont ous mestr all ebet e meaz ar vro. (Da lavaret eo hini ebet eus ar re a enor ar Pab hag a sent outhan evel d'ar penn visibl eus ann Ilis). Goudeze e tamall meur a dra d'ar seurezet heb rei ar breuven d'eus ar pez oll a damall dezho.

Ann Autrou Keller a respont anezhan o lavaret penaus ez eus bet græt eun enclasc e 1864 da velet piou a rea ar guella scol ha var 1000 scol dalc'het mad ez eus bet cavet e oa 579 renet gant ar seurezet ha 421 gant mestrezet-scol tud ar bed.

Ehana a rer evid ann devez-ze rag eur gals eus ann deputeet a so en em dennet cuit.

D'ar meurs 18 a viz meurs ar senatourien ho deus en em assamblet mæs n'ho deus græt netra a gement a ve red deoc'h da anaout.

Er memes devez, ann Deputeet ho deus votet ar 7 articl kenta eus al lezen e oant a veac'h ganthi deac'h diveza.

D'ar iaou 20 a viz meurs ann deputeet goude beza lavaret e oa bet græt mad en dro-man election ann Autrou Paul de Cassagnac ha kement-se en despet d'ar pez oll en deus clasket tamall dezhan Jean David, ho deus kendalc'het oc'h evessaat ous lezen Paul Bert ha Jules Ferry var ar scoliou evid ar vistri hag ar mestrezet scol. An Autronez Beaussire ha Marcel Barthe ho devoa goulennet Dimeurs diveza ec'h alje daou Zepartamant en em glevout etrezho evid cahout eur scol hebken etre daou : Paul Bert ne felle ket dezhan e vije roët al liberte-ze dezho ; goulenn a rea atau ha goulenn stard e savje peb Departamant diou scol evithan he unan, unan evid ar vistri-scol hag eun all evid ar mestrezet-scol mæs pa ier da voti, ann Deputeet (235 a enep 207) a lavar ober egis ma c'houlenne ar re all.

Al lezen-ze a lavar penaus ar scoliou-ze a renc beza savet da benn pevar bloas. Var kement-se, ann aotrou Ganivet a lavar : Bez 'ez eus meur a zepartamant na hellent ket cahout scoliou dezho ho unan, re stard a vije bet evitho, petra ho deus græt ? En em glevout gant tiæs-scol all evid lacaat scolia ann dud iaouanc a so en ho c'harg. Da benn 4 bloas ne vezo ket achu evitho oll ann emgleo-ze petra a vezo græt eta ?

Ar C'houarnamant na respont netra, ha pa ier da voti 317 a enep 126 a lavar eo mad al lezen.

Setu eno eun dispign bras a renco ann oll Departamanchou da ober breman, pe vint contant pe ne vint ket, pe vint pinvidic pe vint paour. Araug ober al lezen-ze e vije bet mad goulenn santimant ar Gonseillerien Jeneral, mæs n'eus bet grœt netra. Cals Prefedet soken ho deus lavaret e oa guelloc'h lezel ann traou egis ma oant, mæs n'int ket bet chilaouet. Petra fot deoc'h ? Red eo cahout plassou ha cals plassou soken, d'ho rei d'ann oll Republicanet ha pa vezo red cahout peadra evit paëa ann oll dispignou-ze, c'hui ha me, kement hini a so var ar rollou a renco paëa.

A.

Tenna a reomp eus eur gazeten gallec hag hi n'e bet goal gristen ar pez a ia aman var-lec'h. —

Seurezet ann Hospitalion

HAG AR RE A LAKER EN HO FLASS.

« N'eus ket pell e lavaren d'ar Republicanet : » Pa ho pezo casset ar « Seurezet cuit e peleac'h e » cavfoc'h-hu tud all da lacaat en ho flass ? »

« Hogen goassoc'h nec'het en èm gavont hirio » eget n'am bije sonjet ; rag ha pa gavont memes tud da lacaat e plass ar Seurezet, nag ar re glan nag ar re all en hospitaliou n'ho deus ezomm anezho. Ann oll a ia droug ennho o velet cass ar Seurezet hag ar Freret cuit.

« Pa eo bet græt ann electionou, ar sitoïanet ho deus hanvet, guir eo, Radicalet evel Deputeet : Stracal ho daouarn ho deus græt o clevout a beb seurt diotachou var ar *Gléricalet*, guir eo c'hoas; mœs pa velont cass cuit, evid mad, ar Freret a scolie ker mad ho bugale, hag ar Seurezet ho devoa kement a soursi anezho pa oant clanv, neuze e ia droug ennho na ne dint ket contant.

» En Hospitaliou, dreist peb tra, e ve diæs deoc'h compren petra a c'hoarvez. Er gear a X... Ann traou n'int ket bet œt tre hervez ioul ar Radicalet. Ne felle da zen e vije œt ar Seurezet cuit : ar Vedisinet ho unan a gasse liziri stanc ha stanc, o lavaret ez ajent cuit ho unan, hag o lavaret ne glascjer e kement-se nemet interest ar Bolitic ha n'e ket interest ar re glanv..... hogen ar c'honseil ne felle ket dezhan plega hag ar re all eo a rencas hen ober.

» Eur vintinvez ar seurezet a so œt oll assamblez d'ober eun dro diveza : lavaret ho deus ho diveza peden, ha neuze, savet en ho za, ho deus discuezet ann Eê d'ar re a lenve hag a hirvoude, hag heb lavaret ger ebet mui, ho deus en em dennet cuit.

» Ar re glanv savet en ho c'haônse a selle outho oc'h en em denna didrous, a astenne ho fenn evid ho guelet ann hirra ma oa possubl hag a chilaoue, o vihanaat beb cammad, trous ar chapeledou-ze a oa ken dudius dezho da glevet : ann trous-ze a lavare dezho dre greis ann noz peur e tosteo ar Seurez gant he letern vihan da velet ha ne vanke netra dezho ha da laouenaat ho c'haloun dre he c'homsou carantezus.

» O chilou e oant c'hoas ha setu o tigoueout ebars er sâl eur vanden merc'het, ann diouallerezet ar re glanv a ioa d'eus ar c'henta, d'eus ann eil ha d'eus ann drede elsas, ha gantho eun trous hag eun disurj spountus peb hini o c'houlenn ar pez a vanke dezhi abars memes beza sellet ous ann dud clanv.

» Pa zigoueze ar Vedisinet dious ar mintin ar Merc'het-ze abars ho lezel tostaat ous ar glanvourien, en em glemme outho e peb fœsoun. Ar bouët ne oa ket mad !.... re a labour a oa.... ha neuze en ti-ze ken sioul ha ken trankil beteg hen eleac'h ma save a veac'h ar Seuzeret ha mouez evid prezec ous ar re glanv, ne vije clevet mui nemet trous, dispac'h ha jolori.

» Goassoc'h a c'hoarvezas eun neubeut devejou goude, ann derzien tifoïd o veza peget en ti-ze, ar merc'het-ze eleac'h kemer muioc'h soursi eus ar glanvourien ha d'ho c'honsoli, ne dostaënt mui outho nemet a *bell* hag ann disterra boan a santent, doc'htu da c'houlen louzou digant ar Vedisinet ha pa zeue ar re man da lavaret dezho e oant scuis-maro oc'h ho c'hlevet en em glemm hag ho devoa muioc'h labour gantho eget gant ann oll glanvourien all assambles, ar Merc'het-ze a responte ; « Mar sonj deoc'h e carfemp paca ar » vreac'h-du evit ugent real bemdez !.... »

» Setu petra so c'hoarvezet e X.... ; setu petra a c'hoarvezo be veich ma vezo bet casset ar Seurezet cuit eus eun tu benag.

» N'hellan ket beza souezet ec'h en em gavje ann traou en daill-ze na ne damallan ket kement ar merc'het-ze evel conseillerien ann ti-kear.

» Penaus ! setu eun neubeut Conseillerien a denn eus ann Hospital ar seurezet a ra micher da zioual ar re glanv ha da soursial outho *dre Feiz ha dre Garantez* hag a laca en ho flas merc'het a ra kement-se evid ar peamant,o lavaret ; « ar re-» man a rai couls hag ar re all. »

» Ma carfec'h cridi ! ober a raint eun dra benag mad pe fall bete ma zigoueo ar vossen pe ar c'holera rag neuze int a redo cuit.

» Piou a damalfe anezho ! Aman n'eus ket hano a garantez evid ann nessa. Biscoas n'ho deus lavaret e rajent ar micher-ze dre garantez ; kemeret ho deus ar plass evid ann ugent real. Evid ar pris-ze int a assanto avoalc'h beilla eun neubeut nosveziou, soursial ous ar re glanv pa ne vezo danjer ebet, gant na vanco netra dezho, gant ma helliut cahout ho c'hafe dious ar mintin, ar guella tamou da zribi hag eun dra benag da espern evid ho bugale. Mœs ma c'houlenner digant ho mervel evid ar pris-ze. oh ! neuze e c'houlenner re digantho hag int a dec'h cuit.

» Petra a fell deoc'h ! pa int bet hanvet ez eus bet lavaret dezho n'ho devoa ket a ene, ne oa ket a zoue, na buhez all ebet, ne oa nemet ar pez ugent real. Breman e roër dezho da lenn leoriou a ziscuez anat (hervez ann dud difeiz ho deus ho scrivet) n'eus bet biscoas na crouer na traou crouet, ne oa ken dre ar bed nemet dornadigou ezenn o redec ann eil varlerc'h egile;ar reze oc'h en em zestum hervez ho c'hoant ho deus græt kement a zo dre ar bed : kense ann den eleac'h lavaret : O *va Doue !* a dlefe lavaret : *O va ezenn*. Ma ! mar d'hoc'h eveldoun c'hui a anzavo penaus ann hini en em ro d'ar seurt credansou a dle cahout cals ners-caloun evid chomm da soursial ous ar re glanv, dreist oll pa vez danjer evithan.

» Evid ar Seurezet ne d'eo mui ar memes tra : ar re-man pa velont ar maro o tostaat a lavar : *O va ene ! poënt eo did sortial eus da brisoun, distro eta da velet ann hini en deus da grouet.*

» Eleac'h ar re all petra a hellint-hi da lavaret en ho heur diveza, nemet : *O ma ezenn ! breman eta e renkit mond da glasc ho chans etouez ann ezennou all !!!*

» Ann hini n'en deus ken esperans da gahout goude ar maro, ann hini a gred n'eus ket eur vuhez all varlerc'h houman, henez ne heller ket goulenn digant han mervel evid he vreudeur.

A.

Eur ger benag d'ar re a ra faë var *Feiz-ha-Breiz*.

EUN DEN DIVAR AR MEAZ D'HE GENVROIS.

(*Dilerc'h.*)

Ne d'oun ket goest da gompren ec'h alje beza cavet païsantet diskiant avoalc'h evid lavaret ne ve nemet gevier er gazeten *Feiz-ha-Breiz* ! M'ho deffe da vihana kemeret ar boan d'he lenn araoc he c'hondaoni, pe autramant goulennet digant ho mignonet petra eo ar gazeten-ze ! Eul laër na vez ket barnet heb testou; hag e ve cavet tud didruez avoalc'h evid barn ar gazeten heb beza he lennet !

N'eus fors piou e viot, claskit gouzout da genta ar virionez penn-da-benn hag e helloc'h goudeze goapaat pe veuli *Feiz-ha-Breiz* gant anaoudegez ha ne vo ket var ger eun tam coz bourc'his benag. Credit din eta ha lennit *Feiz-ha-Breiz* gant evez eveldoun, hag abars pell e velfot pegement a c'hevier ho devoa desket deoc'h ar c'hazetennou fall divar he fouez.

Unan benag a lavaro marteze : Goal ger eo ar gazeten-ze : daou scoët er bloas ! Ia daou scoët a gousto deoc'h mæs petra ra-ze ? Talvoudegez teir pe pedir boutaillad *odivi* neubeutoc'h da eva ! Hogen guelloc'h eo ganeoc'h marteze ho eva hoc'h unan ha cass ho pugale ganeoc'h d'ho diski ive da eva eveldhoc'h, eget ho fellaat dious an hostaliri o terc'hel dezho er gær *Feiz-ha-Breiz* da lenn pe eul leor all benag !

Hogen mar cavit e ve re daou scoët evid unan, grit guelloc'h; en em glevit etrezhoc'h daou pe dri evid reseo ar gazeten, neuze da vihana ne vezo ket re ger deoc'h. Mar d'hoc'h republicanet kemeret anezhi, discuez a rai deoc'h penaus aliæs e vec'h tromplet gant ho cazetennou : mar d'hoc'h cristenien vad, tud a urs, lennit anezhi evid deski eun dra benag hag evid miret na viot touellet gant an dud fall.

N'eus fors piou e vec'h, Republicanet pe tud-ar-Roue, arabat eo deoc'h lavaret evel eur mear d'eus costez *Brasparts* (lavaret e oa din soken e oa eun den mad) hag a gomse evelhen deus *Feiz-ha-Breiz* e miz guengolo 1877 pe vardro, pa oa an dud a veac'h gant an electionou : *Feiz-ha Breiz na dlefe ket beza lezet da vont en dro.*

Ma vije bet lavaret din e oa ar mear-ze eur

Republican, em bije neuze ententet mad perag e comse enn dail-ze, mæs breman ne ran ket.

Ne hellan lavaret nemet eun dra divar he benn, ne voar ket petra eo *Feiz-ha-Breiz*. D'am santimant-me pa seller piz outhi, memes var an traou a sell ous ar Politic, eo hi ar guella gazeten eus an Departamant heb droug-prezec ar re all. Kement a ve græt ha lavaret gant ar re fall hag ho gazetennou a enep dezhi a ziscuez anat kement-se.

III. — Eur ger breman d'ar gristenien vad ha desket, evid achui.

Hon tad santel ar Pab Leon XIII en deus græt eun digemer eus ar re vella da scrivanierien ar gazeten c'hallec l'*Univers* : ho meulet en deus evid ar boan a gemeront da zifenn peb urs vad a enep ar Revolusion a fell dezhi siouas discar oll kement urs a so.

Ar re a scriv cannad ar Galon Sacr *(messager du Sacré-Cœur)* ho deus atau lavaret, hag a ra c'hoas, skigna ar muia ma vo possubl ar c'hazetennou mad etouez an dud. Pi IX, bennos Doue var he ene, en deus græt ive ar guella digemer d'ar re à zifenne he vir ha guir an Ilis dre ho gazetennou. An Autrou de Mun en deus lavaret ive: sicour ar c'hazetennou ne d'e ket da veza disprijet.

Ar C'hallaouet a ra hirio peb tra evid skigna ar c'hazetennou : an dud fall evid skigna ar gevier, teuler disprijans var ar Relijion ha kement urs vad a so, ha gantho ema an treac'h siouas !

An dud a urs vad hag a Relijion a labour ive eus ho c'hostez evid dislavaret ar gevier-ze ha lacaat dre-ze an dud da veza var evez gant aoun ne vent touellet gant ar Revolusion a fell dezhi cass an autrou Doue er meaz eus ar vro ha kement-se dindan an hano a Frankiz pe *Liberte*.

Fallout a ra dezhi lacaat ar bobl da zisprijout ar veleïen, ar Freret eus ar Scoliou-cristen hag ar Seurezet a ra scol d'ar vugale hag a gemer soursi eus ar re glanv en hospitaliou. Setu petra a ra ar c'hazetennou difeiz.

Mar d'eo mad difenn ar virionez hag ann urs-vad dre ar c'hazetennou gallec, e Brezonec ne ve ket fall hen ober keuneubeut. Gouzout a rit couls ha me, ha soken guelloc'h evidoun, penaus ar baïsantet, an dud divar ar meziou a so bet tromplet en elecsionou diveza : guir eo, e bet c'hoarvezet cals dre ho faut.

Eur païsan d'eus eur barræz e kichen Kemper a lavare din eun devez : Me so sur, emezhan, n'eus ket c'huec'h duman a velje gant plijadur cass ar veleien cuit, na soken ober an disterra poan dezho ha gouscoude en electionou diveza re a zuman ho deus roët ho moueziou da voassa enebour ar veleïen hag ar Relijion. Lavaret a oa bet gouscoude ar virionez dezho gant ho beleïen : lavaret e oa bet dezho dioual; mar d'int bet tromplet eta piou a gredfe lavaret ne de ket dre ho faut eo ?

Dever an dud pinvidic eo skigna *Feiz-ha-Breiz* etouez an dud. Rei a rencont digemer vad dezhi en ho ziæs : ma n'he lennont ket ho unan, ho zervichourien he lenno hag he c'henteliou ho zicouro da zioual dious ar Republicanet-ru ha memes e tiscuezint anat ha sclær dezho ar gevier a ouzont insita ho unan : guelloc'h c'hoas, rei a rai an tu dezho da viret ne ve touellet hini all ebet kenneubeut, rag oc'h anaout ho unan ar virionez ne vezo ket diæs dezho he deski d'ar re all. Skignomp eta, ar muia ma vo possubl ar gazeten vad-ze etouez an dud divar ar meaz. Greomp digemer-vad dezhi en hon ti ha cassomp anezhi d'hor mignonet.

— An Autrounez hag an Itronezet a dlefe he c'hemer evid ho domestiket ha soken evid ho merourien, pe da vihana ho alia d'he c'hemeret.

Ar pennou-tiegez a dlefe ober ar memes tra.

— An dud devot a dle he c'hemeret hag he rei da lenn d'ar re all evid he sicour d'ober etouez ar gristenien ar mad a garfe da ober.

— An oll diæs dalc'het mad a dlefe reseo *Feiz-ha-Breiz*, evid miret na ve tromplet gant ann dud fall hini ebet eus ar re a so o chomm eno. Hirio e renker lenn ar c'hazetennou, rag ma n'ho lennit ket kement lakipot a so e kear ha var ar meaz a gonto deoc'h a beb seurt diotachou lennet gantho ebars er c'hazetennou dizoue. Lavaret a raint deoc'h : ar gambr he deus græt an dra-man, an drahont : penaus e helfot-hu lavaret dezho ho deus lavaret gevier ma n'oc'h eus clevet hano ebet eus an traou-ze ?

— Guelit breman, kenvrois, païsantet eveldoun petra hoc'h eus-hu da ober ! M'en deus an autrou Doue roët deoc'h descadurez ha danvez, grit vad d'ho preudeur ha Doue ho paëo.

M. eus a Bluguën. A.

Kenta kentel da Ian Gouer.

I.

Un tamik 'so, n'am beuz ket lennet e *Feiz-ha-Breiz* kelennou evit Ian Gouer. Koulskoude, a gav din, a zo meur a hini, n'eus ket 'ta, e-touez ar re a ra digemer vad d'ar gazeten-man, hag a ia bemde d'ar park, pe da vihana a fell dezho lakaat ho oll aket da gempenn bep bloas eul liorzik euz ho guella ; da evessaat ouz ho gouez, da sevel bokejou, pe en douar-labour. pe e podoukroug, var ar prenestou hag a ispil oc'h al leurgambr. Ma ! d'ar re-ze eo am beuz c'hoanteat lavaret, gueich ha gueich all, eur ger benak, dre ma teuio ar miziou en dro, ma tiskin d'ar re ane na n'ouzont ket anei, an doare euz ar pez a sell al labour douar, hag al labouriou a zigouez e peb mare euz ar bloaz ; ha ma tigasin ar menek ane e speret ar re a zo gouiziek var-ze.

Na c'hortozit ket avad a skofen deoc'h eur ien doun e kaloun ar skianchou, hag a ledfen deoc'h aman holl arvestou an dud n'ho deuz netra da ober nemet-se ; na gomzin deoc'h na deuz an aotrou Linné, na deuz an aotrou Jussieu, na deuz eun niver braz a re all, an eil desketoc'h eget egile n'am beuz clevet biskoaz hano ane ; na deuz ho c'havadennou, (ha kalz a zo), anez pere a labourer a c'hall beva dibreder, ha turiat he voaziou evel m'eo dleet; nan, nan ! ! Laret a rin deoc'h epken ar pez am beuz desket var-ze gant ma eontr Charles ar Pek, na oa ket muioc'h ginaouek evit eun all ; ha mad evel-se, n'eo guir 'ta ?

Hirie a kountin d'am c'henvreur koueriad en eun nebeut giriou, pegen uc'hel ha talvoudek eo micher al labourer, hanvet avechou « ar gouintrer-busug » gant ar briz-aotrounez na n'ouzont ket a beleac'h a teu ar bara guenn, (hen lounka, na laran ket), goude a lakain dirazhan eur strollad giriou koz, koz, mad da gentelia anezhan ; hag ar veich kenta, doare al labouriou a dle beza græt e keit a ma ve miz meurz ha miz ebrel en dro, hag all ; ha ze guellika ma c'hallin. —

I — Doue, eme Moyzez, a lakeas an den kenta en eur barados a blijadur, evit hen labourat ; hogen goude m'en devoa pec'het,e lavaras : « C'hui a c'houneo ho para, emezhan da Adam, dre ar c'houezen euz ho tal. » — Neuze Doue hen daolas e-meaz euz ar barados-se, evit ma raje vardro an douar euz a behini a oa ganet. —

A na ve ket diskleriet ken sklear er Scritur sakr eo micher al labourer ar c'henta euz ar micheriou, eul lommik bihan a skiant a zo avoalc'h evit hen anavezout. Da genta, ar vuez-tiegez m'a z'eo gouestlet dezhi an darn vrassa euz an dud, eo ar penn-abek euz al labour-douar. A na n'euz ket er verouri evel diou renadur, hag hi dishevel : kaout al lagad var al labouriou a rer e-meaz, ha taol evez ouz doare an ti, ouz an diabarz, ar boed, al loened, hag all. Ha setu penaoz ho deuz pep hini he dra da ziouall, ar plac'h hag ar paotr, unanet dre liammou ar briedelez, ar furnez, ar galoun, ar spered hag ar gounid. Ha pebeuz skoazell evithe, ho bugale savet hervez lezennou an Iliz, e doujans ar re ho deuz roet dezho ar vuez. Pa bar an heol da c'houlou-dciz, ha kalz araok, unan a ia d'ar foennek, egile da lost an alar, eun all da hada, diouz ma ve ar mare, holl evit an tiegez. Er verouri, an niver euz ar vugale a gresk ar binvidigez 'n eur greski ann nerz, pa ve an oll galounou a-unan. Ar garantez dener a zo eno evel eur vammen founnuz a vadou talvouduz evit pep hini ; anez-hi na n'euz nemet anken ha dienez.

Pa ve ar vugale en oad d'an em den, ha da gass da ben ho guiriou a sitoïaned, a sentont euz ar guella da renerien ar vro, d'al lezennou, ha d'ho mistri, daoust piou a vent, dre ma z'int boazet, er ger, da vont eün gant an hent mad, adalek ho iaouankiz. Plega 'reont dezho evel oaned, kalz muioc'h kalounek eget meur a vugel savet fall a gever er c'heriou, a zo da genta lamponed ha rederien-hentchou, araog beza amprevaned, laëron, hag en divez, marteze galeourien evel aotrounez enoruz ! Noumea ; (Doue d'ho karigello en he varados !) — Bugale al labourer na glaskont nemet ar peoc'h, petra benak na reont van ebet da gemer, pa vè red, ar c'hleze hag ar fusul da zifen ho bro hag ho feiz ; ha n'eo ket bet guelet kement-se en dispac'h diveza : E-pad ma oa tonseged Paris o skei var hon brezelerien, bugale Breiz-Izel a skuille ho goad var an dachen, guir verzerien da Vro-C'hall ha da Zoue : henor dezho ha d'ho zud ! ! ! — Hag ar c'houer iaouank a zo krenvoc'h a kaletoc'h evit digemer beac'h an emgann, eget paotred kear. Er meaziou a veler o sevel ar guella sitoïaned, ar guella brezelerien ; ha perak e tavin al lavar-man ? Er meaziou ive a sav ar muia a vrezelerien, hag an nerzusa eur ar vrezelerien galvet gant Doue da hada ar feiz etouez hor c'henvrois, hag er broiou c'hoaz azezet en devalijen, dre m'o deuz desket abretoc'h petra eo gouzanv poan hag anken, dre m'o deuz tanveat a vihanik ar c'houerder euz ar vuez.

An Eê ! ar Vro-ze kalz skedussoc'h eget douarou Breiz-Izel, (daoust m'eo treac'h da veur a hini all, hervez gir eur barz :

Euz holl broiou ar bed, Breiz-Izel da genta !

An Eê ar c'houer hen guell, deuz ar beure, da greisteiz, da noz. Guelet a ra an heol a skuill he sklerijen gant an domder ; ar stered hag ar c'hommoul, a zigas dezhan sonj euz he Grouer ; — klevet a ra tarzou ar c'hurun o skiltra a uz he benn. epad ma tigor al luc'hed bolzou an oabl ; krosmol ar mor eonennuz o trouzal var ar re-c'hier ; Dirazhan a vell, er meaziou, an hâdou o tivoan, an edou o tisac'ha, ar ieot o kreski er flouren, ar guez o vrankan, ar bleuniou o tigori, ar frouez o tarevi ! Kement-se a zesk dezhan eo Doue ar mestr, eo braz he c'halloud, ha na neuz netra var an douar na ve kinniget gant he vadelez ; kementse a zesk dezhan ez eo al labour eur gourc'hemenn a berz Doue, pa'n eo guir peb krouadur a labour en he c'his, hervez memes Doue.

Ha neuze, petra a zo muioc'h red eget al labour douar ? Hep al labour, netra nemet paourentez, dienez ha kernez, Galloud a rer tremen hep kaout tud a galz a vicheriou, biken na vo gallet tremen hep al labourer a ro d'ar rouanez evel d'an dud desket, d'ar re vraz evel d'ar re vihan, ar boëd ho dalc'h en buez.

Breman, setu, ber ha ber, talvoudegez al labour-douar. Rei a ra d'ar c'houeriad eur speret lemm, eün, didroïdel ; harz a ra anezhan euz an

enoëou na c'hellont dinac'h paotred diek ar c'heriou, a ve o lonka epad an deiz, pe o tigeri ho geno en eun teâtr benak, a dleje da vihana mont da drei mein da zec'ha, pe da zastum bili var ribl and aot gant kerden, evit tremen ho amzer. Kaledi 'ra ar c'hort, hag hen difenn enep meur a glenvet meurbet noazus. Mouga 'ra an drouk ioulou hag ar guall-skiantchou, hag a zo o tougen ac'hanomp d'an drouk 'neur skuiza an izili, 'neur didana ane ; brassaat, ledanâat, dounaat a ra an ene, n'eur rei dezhan 'n tu aliez, d'an em unani gant Doue, dre vel he vadoberou.

Piou a gousk muioc'h divorc'het eget al labourer ? Divez an deiz eo peurvuia divez he boan. M'ar ne eur c'holl benak en he vadou, pe en he gerent, Doue a ro dezhan heb dale eun digoll benak talvouduz evit-han. Al labourer n'an euz auz dezban nemet Doue hag al lezen ; hên eo ar Roue en he lochennik, en he zanve. Na n'euz da zellet dioc'h den. Bete ma c'hallo kaout he vara pemdeziek, setu hen dinec'h. Piou a zo muioc'h goestl da vevan pell eget al labourer : ær he verouri a zo iac'huz, hag he labour, kendalc'het stard, a hastenno dezhan he zeiziou, hep na n'o ezom a louzaouerien da zigas dezhan an naon hag an hûn. Piou, er bed-man, a drid muioc'h he galoun a levenez, n'eur arvesti ann traou e man perc'hen dezho, eget al labourer, n'eur ober eur sell var he barkou, var he rouantelezik karet, var he diik pri e peleac'h eo ganet, e peleac'h en deuz kavet an eürusted, e peleac'h a chomo beteg an deiz ma fello d'an Aotrou Doue he c'hervel davathan en he Varadoz. An traou-ze oll eo ar re a bere e komze evelhen eur Barz brudet deuz an amzer guechall :

Al labourer eüruz 've,
He eürusted m'ar ouife.

BARZ KOATMIN.

(Eur pennad all eur veich all.)

Marvailleu goude Goueperou.

IAN HE VAM, AN HERMIT, LAURANS, LOUIS VIAN.

An Hermit. — Ma n'o peus sonch mad, dar pevare deus mis Guengolo, pa voa roet gant Schneider president cambr an deputeet, ar sin e voa echu ar c'honseil, ak e voa dre-zé nul ar pez a viche great enho er vich hen eat er meas, Gambetta ak Jules Favre a c'houlennas e vije sinet ar republik evit gallout derc'hel pen a eneb ar Prussianet.

Ian ha Vam. — E feis ia, avad ! drol avoalc'h e voa goudeze da Vismark gouelet, Jules Favre, glac'haret, o tont da rimal de gaout a da c'houlen ar peoc'h en hano he c'houarnamant ak he republik.

An Hermit. — En despet da gemense, Bismark en divije marvad great en accord benak, pinivide ma voa red dezan drasta kement ar Frans ma na c'halche ket a bel amzer sicour ar Pab a enep laerounciou roue an Itali, Victor Emanuel. Rak Bismark protestant ak Victor Emanuel framassoun n'ho doa ken huvre nemet lamet digat Viker Jesus-Christ he damik rouanteles, o sonjal laeres ive dre ze he autorite divin var an eneou ; mes ar Frans catolik, merc'h ena Ilis, a vire outho, cetu e voa red he drasta.

Ian he Varn. — E feis ne voa ket izom a gredan e teuche Bismark, rak Napoleon III en deus laket ar Frans d'ober gaou avoalc'h doc'h ar Pab.

An Hermit. — A zo guir, mes edor e Frans o koumans a la fin guelet sklear hen oberou miliget an Impalaer-ze hippokrit, pehini a lavare e voa douget evit ar Pab ak na rea nemet poigna, dre guz, evit her pilad.

Laurans. — Neuze me grette avoalc'h e viche Bismark disposet da renta deomp an Impalaer, pa ze guir e voa ker fallakr en andret hon Tad Santel.

An Hermit. — Me a sonch eveldout Laurans.

Ian he Vam. — Mes pa velas ar republik, neuse e tlias frotta he zaouarn.

An Hermit. — Credabl sur. Dont a reas gant he arme vras en dro da Baris, o credi fermamant n'ho divije nemet gortos kena vije Paris en em lac'het ak en em zevet he unan dre ar brezel civil, Ak ke fount, evelse e viche en em gavet pinivide ma en doa Bismark kemeret un ton re rog an oll, a poulzet ar Parizianet da en em ganna dre zizesper, a da en em unana evit eur pennad.

Ian he Vam. — A petra en deus great gouarnamant ar republik a enep hon Tad Santel.

An Hermit — Digass d'oc'h Roum petec an diveza deus soudardet ar Frans, a dre ze diskoues penaos ar verc'h ena, Ilis Frans, ne gemere muhi sourci abet d'oc'h he mam, Ilis Roum. A zalec an heur ze troumpou Victor Emanuel a zo antreet e kear ar Pab, ak abaoue neuze ar Pab a zo prizouniet e Pales ar Vatican. Evit guir ni on devoa izom doc'h ar soudardet ; mes a ne vije bet lezet he Roum nemet eur c'haporal a pevar soudard, a viche bet kement ak a reukor.

Ian he Vam. — Cetu Napoleon III, ak ar repuklik o deus great labour vad da voncheu Bismark, enebour bras an Ilis catholik ! — Cetu eta petra ioa da ôber : Pilat ar Pab just, dre ners ar vro e diviche roet dezan ar gouella souten ; drasta ar Frans ; lakat de feurgas an Napoleon, hag ar republik rus.

Laurans. — Her guden zo ganeomp, hag a zo dies avoalc'h da zirouesta. Me ne c'houzon dare, mes erfin mar de Bismark, Napoleon III, Garibaldi, an darn vuhia d'oc'h ar c'houarnamant a voa he Paris, Victor Emmanuel, liamet oll he breuriechou ar framassounet, michans e voant accord, ak cetu neuze ar goumbajou sanset etrezho ne voant nemet ar gomedi evit gouelet piou a c'hallo ar muhia goro ar zaout, paka danvez, enor, plujadurechou divar goust ar bobl, en or bilat ar Pab, pehini a viskoas a ro skoazel d'ar re reuzeudik a eneb an tirantet.

Ian Vihan. — Evit guir, ne glever ket e vent eat goal doun en tan epad ar brezellou. Ar framassounet a zo mistri da doulla ler ar re all, a da zavetei ho ler ho unan.

Ian he Vam. — E kiemense tout, e touez ar framassounet neus ket par da C'hambetta evit divoal e groc'hen, a da c'horo ar zaout, da lavaret eo destum danvez e ber amzer.

An Hermit. — Scrivet var ben va botes : Goroer saout Gambetta Kokles.

Ian he Vam. — Petra zifini Kokles.

An Hermit. — En ano roet da eun den, abalamour ma voa born. *Publius Horatius Kokles* e pen pount ar skoul, var ster an Tibr, he Roum, a arretas e unan ebken, arme an inimiet a ioa oc'h ober sesis ar gear-ze, egis ar Prussianet pa reant sesis Paris.

Ian he Vam. — Assa Gambetta en diche great kement ak he baeron, ma n'em diviche ket ranket pignat en eur ballon da vont deus Paris da gear Tours, sanset evit regli kement a voa gleed da zifen ar vro. Petra dime, daoust a pel zo en deus great Kokles an tol vaillantis a livirit ?

An Hermit. — Her blaves 507 araok donedigez hor Zalver, ra vezo meulet.

Ian he Vam. — Hop ! Hop ! Doc'h an noblans kos eo Gambetta ! Piou en diche kredet ! Daoust a Kokles kos en diche ive great ar c'hri fors egist he fillor e Romans ak e Grenobl a enep kement den a ra, a lavar, ak a zesk ar mad : Pab, escop, belek, lean, leanes, frer, seur, catholik a beb renk, a beb kondition ?

An Hermit. — Oh ne ! Enhes he guirion a garie he vro ; noa ket o kounta brichineres dan dud dal a speret ; ne d'ea ket d'ar Spagn da guza ; a nen diche ket roet boutou paper dar Vretonet, nak fuzullou digi.

J. M. C.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Abgrall, belec iaouanc, a so hanvet cure e parræs ar Groas Santel, e Kemperle.

Ann Autrou Heurté, aumonier ann Hospital e Landerne, a so nevez maro.

Ann Autrou Drezen, cure e Cleden-Cap-Sizun, a so hanvet cure e Plozevet.

Ann Autrou Hervet, cure e Plozevet, a so hanvet cure e Cleden-Cap-Sizun.

Ann Autrou Goachet, cure e Lanriec, a so hanvet cure e Sant-Martin, e Brest.

Ann Autrou Eliez, cure e Sant-Martin, e Brest, a so hanvet persoun e Guiscar.

Ann Autrou Nicolas, belec iaouanc, a so hanvet cure e Lanriec.

Ann Autrou Abernot, cure e Castel-Paol, a so hanvet Aumonier ann Hospital e Landerne.

Ann Autrou Le Pape, belec iaouanc, a so hanvet cure e Castel-Paol.

Ann Autrou Picart, persoun Guicar, en deus lakeat he zilez.

Liziri *Breuriez-ar-Feiz* a zo bet lakeat en hent houarn er zizun-ma evit ar c'hantoniou a arrondissamant Brest hag a arrondissamant Montroulez. Er zizun a zeu e vezint casset d'an arrondissamanchou all. Ar pez zo caoz ma'z int ken divezad en dro-ma eo abalamour al levrigou gallec n'int erruet e Kemper nemet dillun vintin, 24 euz ar mis. Al levrigou brezounec a ioa prest pell a ioa ; mes evit ho c'hass d'ar parreziou oa red gortoz al levrigou gallec.

AR BREZEL PRUS

EUR GIR AHAUK.

I

Bennoz Doue ha tud penn da benn
Var merc'h hena 'nn Iliz gristen !

Gant ann nerz dall ar gouir, moustred,
Gant ar Brusiz Bro-C'hall flastred,
Diskaret hi mipien guellan,
Dismantred hi c'herio krenvan,

Diframmed diout-hi diou darn,
Goad, tân, trubarderez, houarn,
Doue 'skuillo 'nn he vroesio
Reusio a buill varlerc'h reusio ;

Varlerc'h brezel Paris, brezel Gall,
Toc'hor goude 'n lazerez goall,
Hon bro 'n em zispenn a-bouez 'nerz,
A fell d'in displegan em guerz.

Telenn ar barz, pet guech ganit
Voe red kanan, kan a c'honit !
Tud foll, pet goech e kav gan-ec'h
E chom guir vrud da neb zo trec'h !

Abeg ma c'han, abeg ar reiz.
O Doue guirion, c'houez em c'hreiz,
Ma c'halfenn eunn draik talvoud
D'ad sevel ma bro en hirvoud !

II

Lar din kentan, rener ann holl,
Petra gasaz hon bro da goll,
Ha da get, ken prim-ze, hi brud,
Rede ken stank dre c'hino 'nn dud ?

Spered dispac'h, ann hani eo !
Karer dreist-penn ann neventiao,
Na fell d'han na Feiz na Doue,
Na lezenn, na reiz, na Roue !

Spered dispac'h ! penn skanv ar Gall,
'Ra fae var he dado guech-all...
Tud keiz ! ma faëet ho tado,
Penauz e karfec'h ho mamm-bro ?

Bennoz Doue ha tud penn-da-benn,
Var merc'h hena ann Iliz kristen !

AR BREZEL DISKLERIET.

I

Malloz var-n-oc'h, alouberien !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

Ann autrou Bismarc'h a lare
D'ar roue Gouillaou, eur beure :
— Autrou Roue, mar am c'hredet,
Bro ann Alzas a gomerfet.

— Perak komerfenn ann Alzas,
P'eman ma rouantelez ken bras ?
'Baoe m'oc'h penn-ministr em dalc'h,
Peuz roëd d'in douaro aoualc'h.

'Peuz roed d'in aoualc'h douarou :
Ouspenn triouec'h leo tro-var-dro !
— Gloar ma bro ha mad ma broiz,
Biskoaz oc'h tra ken, na droiz.

— Mad ho prois, bevan en peoc'h !
N'eus nemet re lazet 'vid-oc'h,
Nemet re 'vrezelio skrijus,
'Aboe ma 'moc'h merer bro Prus !

— Ma autrou ker, mar am c'heret,
Ann Alzas c'hoas a gomerfet.
Brezel me na garjon biskoaz
Nemet heman zo red, siouaz !

— Tec'h, tec'h tu-ze, tra divorc'het,
Bleiz goad gant ann ærouant dalc'het !
N'ez eus tamm kalon den ez kreiz.
'Kouit diouz-in, loën fall direiz !

Malloz varnoc'h, alouberien !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

II

Ann autrou Bismarc'h, pa glevas,
Prim, heb lavar gir, em dennas ;
Kouit, penn-izel, eo im dennet
O pleustri don enn he speret-

— M'oar 'vad ec'h on em zianket,
'Vid eur vech all na rafenn ket ;
Ouz ann hent mad 'meus troed kein,
O koms da Laouik kent he lein ;

'Vont da goms da Laonik var iun,
Hag hen 'kouitat he vele blûn :
Nemet fenoz goude koanio,
Evet d'ehan, nimp a velo ! —

Ann autro Bismarc'h a lare
Ouz taul, d'abardæz ann de-ze :
— Autro, brudi rer hoc'h hano
Da bell-amzer ha da bell-vro !

— Bac'h ! petra vern d'inn pell-vrudin,
Na pa evan deuz ar sort guin ? —
Ann autro Bismarc'h a lare,
Hañaf Gouillaou pa hadleunie :

— Ne fall ket d'in laret d'ac'h-hu
Kimiadan ar guin, tân kerru !
Ho kouisktenn a c'hloar penn-da-benn
Heb na rafac'h tamm finvadenn ! —

'Nn autro Gouillaou a zistroas
D'ann autro Bismarc'h pa glevaz
(He zaoulagad ter a verve
Dre nerz ar guin koz a eve) :

— Groet a garfet, gucll na c'houllann,
'Met rag barn Doue a grenann.
— Had komeret deuz ar guin-ze,
Ha na grenet rag barn Doue :

Mar be droug 'bet, men eo her gran :
Ra zeui var ma fenn da gouean !
— Groet a garfet, groet, ma mignon :
Brasoc'h ijin 'peus evid-on. —

N'ouzonn loën n'en deve, neuze,
Mu 'vid ann eil hag egile ;

A-ioul Doue vije red d'he
Chom er stad-ze pad o buhe !

O daou raktal a zo savet,
O dillajo frank distanket ;
Ruz o dremm, o fri ru-glaou,
Kof-ouz-kof int savet o daou.

En peb a verenn ind a grok,
Ha d'ann nec'h o divrec'h, ha stok !
Ken a iouc'hont a-bouez o fenn :
— Malloz ru var ar Fransijenn ! —

Malloz var-n-oc'h, alouberienn !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

III

'Tro Bismarc'h, ken laouen ha tra,
Kouit d'he gambr, goude kofata ;
A-vec'h groed he gammad kentan,
O tont eur dra da laret d'han :

— Ma 'nn ez kamb 'r billigad dour ien :
Bout enn-hi bete 'r choug, da benn !
Ann autro Bismarc'h a zentas,
He benn bete'r choug a voutas ;

Ha pa zavas ac'han' he benn,
E voa divêoiet a-grenn !
Hag hen da skrivan var he daul
(Oc'h pleg he skouarn 'c'houée ann diaul) ;

Ha'nn lizer ken-a-ken skrivet,
Kouit da Napoleon 'nn drivet ;
Ha 'benn eur predik, a Vro-C'hall
'Tigoue d'ehan eul lizer all :

Eur vammenn daëro stank, siouas !
Eur goall lizer, mar boe biskoas !
Ann autro Bismarc'h, pa lenne,
Skede he zremm dre levene ;

C'hoerzin a ra leiz he galon :
— Ma mignonik Napoleon,
Te grede bout eur fri tanô,
Ha sell-te koueed em rouejo ! —

N'oa ket pourlavaret he c'hir
(Levenez tud fall n'e ket hirr),
E sav broudo enn he ine,
Ken a oe goall-flemmet gant-he.

Paour-kæz ! da vougan he vorc'het,
Enn he vele 'neus em laket ;
Nemet, gourved'nn he vele plûn,
Na c'hallas kousket bannec'h hûn !

Kris-oc'h-kris broudet he askre,
Oa tro-distro var he vele,
Ken a lare, goall-ankeniet :
— Perag 'm eus em zivêoiet ?

Tav, koustianz, gand da rebecho :
N'm euz em c'halon met mad ma bro ! —
Med he askre a levere
D'ann autro Bismarc'h, pa gleve :

— Kleô-te 'nn emzivadet iaouank
Ha 'nn intanvezed stank-ha-stank
Ha re vac'hagnet, enn hirvoud,
'Leuskel kant mil drougiez var-n-oud.

Malloz var-n-oc'h, alouberienn !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série N° 44). DISSADORN 5 A EBREL 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a die beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset biviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 5 a viz Ebrel 1879.

Dissadorn 22 a viz meurs ar Senatourien ho deus en em assamblet hag evesseat ous meur a dra, mæs n'ho deus achuet netra evid mad. Pa oant var bouez en em denna ann Autrou Hervé de Saisy en deus goulennet ober eul lezen evid lavaret ne ve mui hiviziken nemet eul listen evid ann Deputeet er memes departamant evel ma so evid conseil ann ti-kear : da lavaret eo evidomp or Finister peb electour a dlefe henvel ha dougen var he listen nao hanô pa hon deus nao Zepute. — Re ann tu cleiz oc'h he glevet, a ziscuezont beza droug-contant. Marteze ho deus aoun ne rafe gaou al lezen-se outho.

Er memes devez ann Deputeet goude beza lavaret e oa bet græt mad election ann Autrou Abbatucci evid *Sartène* (Corse) ho deus evesseat ous ar pez a c'houlenne eun neubeut Deputeet, e ve roet conje d'ar Gambr d'en em assambli e Paris pa garo, pa gavo æssoc'h. Caër ho deus re ann tu dehou lavaret eo cals guelloc'h chomm e Versailles, ez eus cals muioc'h da gahout aoun rag unn dispac'herien e Paris, en despet da ze, e lavarer e renker assambli ann Deputeet hag ar Senatourien da velet ha ne ve ket mad teuler en traôn ar pennad-ze eus ar Vamm-lezen a lavar e renco ar c'houarnamant hag ann diou Gambr chomm e Versailles. Goudeze ann Autrou Lenglé a c'houlenn digant Leon Say ministr ann Tenzor perag, goude beza roet d'ar vro da gredi e vije bet chenchet heb dale ar renchou 5 dre gant ha græt evelze dezho coll cals eus ho fris, kerkent ha m'ho deus, hen hag ar vinistret all, guelet ne oa ket mad hèn ober doc'htu, perag n'en deus ket roet urs da gommisser ar Bours rei ar c'helou-ze d'ann oll assambles eleac'h he rei hebken da eur re benag ho deus bet amzer avoalc'h evid en em zervicha anezhi evitho ho unan !

Leon Say a lavar : en deus græt evid ar guella hen hag ar re ho deus bet ar c'helou-ze diganthan. (Me gred avoalc'h ! Diskiant avoalc'h e vijent bet ma n'ho dije ket græt) ! Me, emezhan, ne hellen ober ken hag ar pez am eus lavaret d'ar re-ze e oan é sonj hel lavaret da gomission ar Budjet egis am beus græt en devez-ze. — Ann Autrou Lenglé en devoa goulennet e vije græt eun enclasc'h var ann affer-ze, mæs ann Deputeet (301 a enep 78) a respont n'e ket red hen ober. Mar d'hoc'h souezet me ne d'oun ket. Ar Republicanet, en despet oll d'ar pez en deus lavaret Leon Say ho deus aoun bras e ve bet græt eun taul trubarderez benag, na ne fell ket dezho e ve anavezet gant ann oll, gant aoun ne rafe gaou d'ar Republic !

D'al lun 24 a viz meurs ar Senatourien ho deus votet dre eul lezen votet araog gant ann Deputeet 250,000 evid ann Exposition a vezo græt e Sidney evid ann oll broiou. Goudeze ec'h achuont teuler evez ous al lezen var ar bension a vezo roët d'ar re so e servich ar C'houarnamant, na ne dint na tud a Justis, na tud a Ilis, na tud a Vrezel, merca a ra ive petra ho devezo da ober abars cahout ar bension-ze: 231 a enep 13 a lavar eo mad ober al lezen-ze.

Aman e sav unan eus ann tu cleiz evid goulenn en he hano hag e hano cals re all eus ann tu cleiz ive, evid goulenn ma blijo gant ar Senat en em assambli gant ann Deputeet evid tenna cuit eus ar *Vamm-lezen* ann articl a lavar e renc beza ann diou Gambr hag ar C'houarnamant e Versailles. — C'hoant en deffe e ve evesseat doc'htu ous ar pez a c'houlenn mæs hervez reolen ar Senat e renker gortos ar veich kenta m'en em assamblo ar Senatourien.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, ann Autrou Laroche-Joubert a c'houlenn digant Le Royer petra a vezo græt da eur gazeten he deus tamallet traou spountus d'ar Justis-e jeneral ha da eun neubeut barnerien dreist ar re all. N'int ket hanvet dre ho hano, guir eo, mæs ann oll evelken a hell ho anaout. M'ar d'e guir ar pez a lavar ar gazeten, ar varnerien-ze a renc rei ho dilez pe vint contant pe ne vint ket. Ma n'e ket guir, eo red ober eur proces d'ar gazeten. Ar Ministr a respont ne fell ket d'ar varnerien-ze e ve græt eur proces d'ar gazeten ha kense n'eus netra da ober; n'eus ket ezomm kenneubeut ober eun enclasc d'eus pers ann Tribunal en deus guir barn ar re-ze. — Ann Autrou Laroche-Joubert a lavar ne

dâl ket ar respont-ze, rag, ma ne fell ket dezho e ve græt proces, eo marteze rag m'ho deus aoun e ve roet ar breuven eo guir ar pez a damaller dezho. Mæs ober a renker eun dra benag, hag e ve èn despet dezho, rag n'eus mui tam assurentez ebet evidomp mar ghall ar varnerien ober ar pez so bet tamallet d'ar re-man, pe mar d'e possubl d'ann nep a garo disprijout anezho heb ræsoun hag ober goab anezho heb beza punisset. — Caër en deus, ne chilaouer ket anezhan, na ne lavarer ket ober netra d'ar gazeten-ze.

Goudeze e voter eul lezen evid rei ar guir d'ar post da douch ar billejou-bihan (*Traites*) a ve da baëa evid marc'hadourez. Ar billejou-ze a oa red da gass da di ar re a renke ho faëa mæs aliæs e vije lavaret deoc'h mont d'ho faëa e kear. Breman pa vezint digasset deoc'h beteg ho ti gant ar *facteur*, e vezo cals æssoc'h evidhoc'h.

Ann nemorant eus ann deis ec'h evessaër evid ar veich kenta ous al lezen a lavar e presto ar C'houarnamant d'ar parræsiou 300 million, eun neubeut peb bloas, evid ho zicour da achui ann hentchou a ra defaut dezho.

Dimeurs 25 a viz meurs ar Senatourien ho deus votet eul lezen a lavar ne hello ket ar C'houarnamant goulenn arc'hant digant ar Vro nag en em zervicha d'eus ann hini a vezo etre he daouarn ma ne ket bet votet gant ann diou Gambr. Beteg hen pa vije ezomm bras d'ober pe da rei eun dra benag, pa ne vije ket assamblet ann diou Gambr, ar C'houarnamant a helle gant aotre ar Presidant ober ann dispign ha goudeze lacaat he amprouvi gant ann Deputeet hag ar Senatourien. Contant avoalc'h e ver da rei c'hoas conje d'hen ober pa vezo ann Deputeet er gear, mæs refus a rer dezhi ar bermission-ze ma c'hoarvesfe e ve adarre casset cuit ann Deputeet evid ober electionou nevez. Kement-man a ziscuez penaus evid potret ann tu cleiz n'eus ken nemet ann Deputeet : ar Presidant ne deo netra nag ar Senatourien kenneubeut. Perag ho c'haout neuze-ta. Ma ne deo hanvet ar Presidant nemet evid lacaat he hano var gement tam paper, mad pe fall, a vo digasset dezhan da sina gant he Vinistret, ma na hell ar Senatourien ober ken nemet lavaret ia oc'h kement tra a vezo goulennet digantho gant ann Deputeet, n'e ket red cahout na Presidant na Senatourien, kement-se neubeutoc'h a vezo da baëa. E guirionez setu eno ar pez a garfe ar Radicalet da ober, mæs siouas deomp ma darvefe d'ann traou en em gaout en daill-ze, goal lakeat omp breman, cals goassoc'h e vemp neuze. N'e ket red cahout eur speret dreist evid compren ho deffe ann Deputeet clasket ober eul lezen a laca ar re all dindannho pe guir e fell dezho commandi var ar ialc'h, hag e guirionez heb arc'hant ne heller ober netra, mæs guelet ar Senatourien o clasc ober eun dra a ra dezho coueza ken izel, e renker lavaret n'ho deus ket c'hoant da enebi ous ar Radicalet ! Nag abalamour da betra ? Mar g'ouzoc'h, hel lavarit d'in: evidoun-me petra benag ma sonjan meur a dra, ken... diskiant a gavan anezho n'hellan ket cridi ec'h alfe hini ebet anezho beza guir.

E kement-se egis ma rencan lavaret eun dra benag deoc'h var gement tra a vez græt gant ar re hoc'h eus carget da c'houarn ar vro evidhoc'h, me gred, egis m'hel lavar ann Autrou de Chesnel long penaus al lezen-ze, ma c'houlenner he ober ne deo nemet evid miret ne alje morse Presidant ar Republic torri Cambr ann Deputeet egis ma so bet great eur veich dija.

C'hui a lavaro din marteze penaus n'eus ket ezomm da gahout aoun rag se, evid breman da vihana, rag ar Radicalet ho deus ar muia moueziou er Senat, na biken ne roint conje d'ar Presidant da gass ann Deputeet en ho rout. Guir avoalc'h ! Mæs ar re-ze (Radicalet ar Senat) ho deus sonjet penaus mar g'ho deus breman ar muia moueziou ec'h alje c'hoarveout, marteze abars pell, e collfent lod eus ar moueziou-ze ha neuze ar Presidant a unan gant ar Senat a alje torri adarre ar Gambr ; setu rag petra e fell dezho dioual. Kense pa ier da voti, re ann tu cleiz a vot oll evid lavaret e ve mad ober al lezen.

Goudeze, abars dispartia, ar Senatourien a lavar e renker evessaat doc'htu oc'h ar pez a c'houlenn Peyrat mar d'e mad pe n'e ket e tistrefe ann diou Gambr da Paris.

Er memes devez ann Deputeet ho deus votet eul lezen, a ioa bet dija votet gant ar Senatourien, hag a lavar e renco beza desket ar mod d'ober al labourou douar, e peb departamant hag en oll parræsiou memes, d'ar vugale a ia d'ar scol. Hag e peleac'h e vezo cavet mistri goest d'hen ober ? Ann dra-ze so eun affær all hag ar Republicanet n'int ket nec'het gant kenneubeut a dra ! ! ! Labourat ann douar gant ann teot a so æs tre : torri gant ar bâl pe ar reôn a so diæssoc'h. Lavaret ; ma n'hoc'h eus ket teil avoalc'h evid trempa ho touar prenit ann dra-man hag an dra-hont : Ann oll a so goest d'hel lavaret mæs cahout en he ialc'h peadra da brena ann oll traou-ze, n'e ket æz tam ebet ha neubeut eo ann dud divar ar meaz a alfe hen ober hirio goude paëa kement a gargou ha guerza ken izel bris ann ëd breman hag ar châtal abars pell, rag gant ar c'honje a roër da zigas er vro kig sall ha kig fresc, ar verourien na hellint ket guerza kær avoalc'h ho zraou evid paëa ho ferm. Gouscoude ar re so bet touellet avoalc'h evid rei ho moueziou d'ar Radicalet e oa bet lavaret dezho penaus gant ar Republic ho dije bet eun eürusdet hag eur binvidigez dispar. Me chans mar deo digor ho daoulagad e velont dija peger bras gevier ho deus lounket ; mæs ma n'her guelont ket sclær avoalc'h breman, abars pell e renkint anzavout int bet goal ziskiant da rei ho fizians

d'ar sort tud ze. Plijet gant Doue e rafent guelloc'h en amzer da zont.

Goudeze ec'h achuer voti al lezen var ann henchiou bihan.

Varlerc'h ounez e teu eun all evid lacaat ar veleïen e meaz eus ar c'hommissionou a so carget da veilla var ann arc'hant a apparchant ous ann hospitaliou na ne renc beza implijet nemet e profit ar beaurien hag ar glanvourien. Goulenn ar rer ouspenn e ve hanvet ar re so er c'homissionou-ze gant conseillerien an ti-kear. Ne ouzomp ket c'hoas caër petra a vezo græt var digarez al lezen-ze, rag emer ganthi evid ar veich kenta, mæs ar pez a hellomp da lavaret gant guirionez eo n'eus ket cals c'huez vad ganthi pe guir e c'houlenn ne alfe ket ar veleïen beza perz dre al lezen er gommission-ze, ar pez a c'hoarveze beteg hen. Tenna ar seurezet eus ann hospitaliou, miret ous ar veleïen da c'houzout petra a vezo græt gant arc'hant ann tiæs-ze fountet evid sicour ar re glanv hag ar beaurien, setu eno ar guir voïen da ziscuez eo ar Radicalet oll henvel hag henvel evid enebi e peb fæsoun ous ann Ilis, ha c'hoas Lepère a scrivo d'ann autrou Escop *Grenoble* ne m'er ket o clasc enebi ous beleien ar parræsiou ! Lavaret e ve e claskefent lacaat ac'hanomp da gemer filipet evid glujuri ! Keit ha ma chome ar belec er sort commissionou-ze he bresans hebken a zigasse da sonj d'ann oll penaus ann oll tiæs-ze a oa deut mod pe vod d'eus perz ann Ilis ha brem an, ma clascont tenna ar belec eus ar gommissionou-ze ne deo nemet evid ma teuio ar bobl da goll ar sonj eus ann Ilis ha da gridi penaus n'eus ket izomm anezhi evid deski ann dud da sicour ho breudeur.

Re vad ec'h anavezomp ar Franmasonet evid cridi e tenfent liard ebet eus ho ialc'h da rei d'ann dud ezomec ha ma teufe arc'hant ar gristenien da vancout dezho, ann hospitaliou a gouezfe buhan avoalc'h en traôn. Na ne ket red beza souezet a gement-se, rag ma ne rafe ket ann autrou Doue deomp eur gourc'hemenn sicour hon nessa dre garantez evid Doue, pehini ac'hanomp a brijfe divoueret eun dra benag evid he rei d'he vreudeur? Den ebet a dra sur.

Der Guener, 27 a viz meurs, ar Senat a so en em assamblet, mæs n'en deus græt netra a gement a dalvesfe ar boan d'hen scriva evidhoc'h.

Er memes devez ann Deputeet ho deus kendalc'het oc'h evessaat ous al lezen var ann hospitaliou hag en despet da gement en deus allet lavaret dezho ann autrou comt de Perrochel evid miret outho da voti al lezen-ze, int ho deus lavaret e plije dezho evessaat outhi eun eil gueich. Da benn neuze e savo, me chans eur re benag eus ann tu dehou evid difenn interest ar beaurien hag ar glanvourien, mæs ne gredan ket e rafent d'ar Gambr chench santimant. Ar Franmasonet a c'houlenn e ve græt al lezen-ze, ha, bezit sur, e sento ar Gambr outho.

A.

Kenta kentel da Ian Gouer.

II.

C'hui eta, kenvroïs Bretoned, a zo e penn eun tiegez, na 'n em lezit ket da veza dallet gant eur c'hoant iskiz d'an em dënn er c'heriou ! Petra benak ne ket bet digouezet deoc'h kaout pinvidigez e-leiz, eo guell deoc'h dibri en ho pro bara du, ha iod kerc'h, n'eur rên eur vuez didamal, eget n'eo mont da Baris da goll oc'h ene, daoust a c'hallec'h dastum eno eun nebeut guenneien n'eur hasta nos-deiz, d'ar sul evel d'ar pemde. Karet hag enoret ho micher ; grit ma vo ho pugale evel ienet ous ar bâl, tud a feiz evel ho zadou koz, eleac'h ober ane aotrounez diskiant, ho devo mez divezatoc'h d'an em gaout gant eun tad, varn'han eur chupen liën, hag eun tok plouz egiz al laboureriën ; ma vo ho parkou teilet, hag hâdet gant ho tud pe ganeoc'h oc'h-unan : ar pez a rafet, hen groet erfad. E-tuont, grit eun diskouizaden d'ar sul ; sonjit penaoz :

Eun bùn ouspenn kalz guell a ve,
Eget eul labour dizoue.

Larit evel m'amezek, Tongn an Hâd-lin,

Ma labour-me n'am c'herzo ket,
Ma lliz ger, d'ho tarempred.

Pa po ive eun tam amzer, lennit levriou mad ; n'eo ket avad briz-skridou evel a zo kalz re, siouaz, na ouzont nemet besteodin a-dreuz hag a hed a enep an Iliz, a enep an urz, a enep an oll draou zantel (petra 'fell d'eoc'h, paët int evit-se, hag ho c'hredennou 'zo losk) ; mes levriou cristen evel ma zo hiniennou stank, a bere a denfet eun tamik deskadurez benak var an relijion hag ar skiantchou all : rak ar c'houeriad n'eo ket red dezhan beza evel ar c'hemener a lerer anezhan evel-hen :

Ar c'hemener n'a n'eo ket den
'N'eo 'met eur c'hemener epken.

Ar c'houeriad à c'hall beza eun den a Zoue, eun den a skiant vad, ha peurvuia a z' int, hen aslaret a ran gant laouenedigez, petra benag (evit paotred al lostou-pik) n'an euz loen var an douarpatatez-man, muioc'h lornek, muioc'h ginaouek, muioc'h beulbez, muioc'h divezad eget eur plonner : ar sotan n'eo ket, michans, an hini a sonjer.

II

Ma ! breman e zan da leuskel aman da Ian Gouer eur boëllad giriou koz, an eil kosoc'h eget egile ; mar na reont vad ebet dezhan, da vihana, na raint ket ive kals a zroug, michans ; selaou ervad, Ian Gouer, ma mignoun, ma talc'hi ane doun en da speret :

Al labouriou-douar eo red d'eomp oll karet :
Ar C'hrouer he unan en deuz ho benniget.

Goude bezan pedet,
Al labour skanv a ve kavet.

Kinig da boaniou da Zoue,
Hag a vi euruz es' pue.

Labour ar sul hag ar gouelio,
A lak ar c'houer da vont en-dro.

Beza mad d'he labour, beza krenv en he feiz
A ra d'ar c'houeriad kaout madou e-leiz.

Sav er furnez da vugale,
Ma teuio did bennoz Doue !

Nep a gar ar meaziou
Ar furnez a garou.

Mar be eur flusken ed en erô ankounac'het,
D'ar reuzeudik, d'ar paour, lez anei vit he voed

Mar bez-te hegarad, pa deui deiz da varo,
E kavi, sur, kennerz ; Doue da frealzo.

Stankoc'h e veler debrerien,
Eget an dud mad d'ar beorien.

Eul labour stard 'ro eost mad, 'leiz a frouez ;
Kalz a gomzou, anken a dienez.

Neb a zo varlerc'h 'vit eun dra,
A hent all nemet koll na ra.

Hervez ar boan a gemeri
'Vo treut pe founnuz da irvi.

Nep ezom n'a mui d'ar marc'had
Avoalc'h a vo eno a lounker, a gorfad.

Aliez, en eun deiz, a ve kalz mui kollet,
Eget na c'hounezer eur zunvez var he hed.

Diouall na stagfes da eva
Pe da verouri prim a ielo da netra.

Eul louzaouen epken
A dag teïr eden.

Eur parkik troet gant aket
'Dal meur a hini dilezet.

Mar 'teuz te teil eleiz ar porz,
Hep doan ebet jach var ann dorz.

Eun dornad plouz 'ro teil e-leiz eur bâl ;
E-leiz eur bal a deil, ed 'vit ugent real.

Mar fell did kreski da c'hodel
Gra pep tra hep goulen skoazell.

Pa vo micherourien gan-id,
Chom gant-he mar 'teuz c'hoant gounid.

Diouz da vinviou taol evez ;
Ker, ker, a goust ar re nevez.

Ra vo ar penn-tiek araog he dud savet !
Ra vo 'n diveza da gousket !

Guell eo eur paour guerzer,
Eget n'eo eur pinvik prener.

'C'hui voar peleac'h a c'han ar guir vreziliđi ??
Louzaouen ar gounid a zivoan en irvi.

M'ar d'eo 'r c'houeriad paour, 'vo reuzeudik ar vro ;
Ha m'ar d'eo paour ar vro, ar c'houeriad a vo.

Ma kleo, ma faotr Ian, setu aze aliou, a lerer, na n'int ket fall ; heuill ane ; ha sonj penauz :

« Kalz 'so hag a zebr bara guenn
« A zebr kik-ber, ev chistr melen :
« An dud pinvidik ar re-ze ;
« N'int ket eürussoc'h, marteze.

Boulc'h da erv kalounek, ha leun a fisians. Guir eo : hon stad a zo poaniuz, paouez na deiz na hoz.

— Guell a ze : ar vuez-man a zo ber, hag an hini da zont peurbaduz. Rak-se :

Renomp-hi a galoun vad, da vont d'ar baradoz. Greomp ma vo, er falla douar, ed ar c'haëra ; ha ma savo c'hoaz en hon touez, en hon Breiz-Izel,

« Stank evel ar bleun balan er meaziou, »

Al labourerien douar a zoug ho c'hroaz gant karantez, hag a lak hano Doue e penn ho oll boaniou ha na ehanont da gana d'an ekleviou, seden an diskan-man a gane hon tadou koz :

Deoc'h, ma Doue, a ginigan
Ma daëlou, ma labour, ma foan ;
D'an noz kerkoulz ha d'ar beure,
Ma gir a vo : « Evit Doue ! »

BARZ KOATMIN.

(Eur pennad all eur veich all.)

Ar Mammou cristen ha lezennou Jules Ferry.

Jules Ferry en deus kiniget d'ar Gambr ober eul lezen evid tenna ar scoliou digant ar Relijiuset ha difenn ma ve desket ho Relijion d'ar vugale.

Al lezen-ze he deus spountet ar Gatoliket ha setu aman al lizer so bet sinet gant ar groagez cristen eus Departamant Allier hag a dlefe beza sinet gant ann oll mammou cristen e Frans.

« Ni, mammou catholic, a greis hor c'haloun « hag hor c'houstians, e savomp hor mouez evid « disclæria pegement a heuz hag a gassoni hon « deus evid al lezen difeiz-ze a glasker ober evid « tenna diganeomp ar guir hon deus da lacaat rei « eun descadurez gristen d'hor bugale.

« Ni a fell deomp e ve anavezet gant ar Frans « oll al lizer-man a ziscuez anat peger glac'haret « omp o velet ar C'houarnamant he unan o clasc « distruja evelse Liberte ar pennou-tiegez cristen.

A.

Var ar memes affer Catoliket ann Nord ho deus lakeat moulla al lizer a ia aman varlerc'h ma hello beza lennet ha sinet gant kement cristen mad a so ha casset goudeze d'ar c'houarnamant da velet ha miret a hello beza great outhi kenderc'hel o clasc ober eur seurt lezennou kenoazus d'ar Feiz.

Oc'h anaout al lezennou a fell d'ar ministr e ve great breman a enep ar scoliou cristen, hag evid senti ouz mouez hor c'houstians, o sonjal evelse discuez guelloc'h hor c'harantez evid ar vro, evel Catholiket ha Sitoïanet e tisclæriomp ar pez a so aman varlerc'h.

« 1° Difenn a raimp stard hag heb aoun ebed guiriou ann descadurez gristen er scoliou huella evel er re izella.

« 2° Disclæria a reomp penaus kement tra a vezo great a enep ar guiriou-ze a so control da viriou ann oll Fransizien na ne ve goest nemet da denna a beb seurt goaleuriou var ar vro.

« 3° Disclæria a reomp penaus ar guiriou-ze a so fountet var al lezen naturel a renker atau senti outhi ; *ec'h apparchant d'ann Tad a famill sevel ha deski he grouadur*; ne deo ket ar famill (pe an tiegez) tra ar C'houarnamant na ne hell ket houman ober ganthi hervez he froudennou rag n'he deus galloud ebed e guirionez nemet evid beilla, ma hello ann oll, peb den en he bart he unan couls ha peb tiegez, cahout al liberte d'ober ar péz a sell ous mad ho c'horfou evel ous mad ho eneou. Kense ne hellomp e neb fæsoun anaout he deus ar guir da zeski d'hor bugale ar pez a garo ha nemet ar pez a garo.

« 4° Disclæria a reomp ive penaus ar guir da rei d'hor bugale eun descadurez gristen a so foun tet var ar guir dreist naturel a deu deomp d'eus pers ann Autrou Doue. Evid difenn ar guir-ze hon tud coz ho deus scuillet ho goad ha roët ho buhez, pa so bet red hen ober : ni ho bugale a rai eveldho hag a so prest da enebi ous kement persecusion a renkefemp da c'houzanv evid-se. Ar galloud roët gant Jesus-Crist d'he Ilis hag ar gourc'hemenn græt dezhi gant hor Zalver divin da zeski ann oll dud, a sell kement ous descadurez ar vugale hag ann dud iaouanc evel ma sell ous skiant ar Relijion. Den ebet, caër en devezo, na hello jamæs dispartia tre skiant ar Relijion d'eus skiant ar bed hag evid ar pez a sell ouzomp, biken na hellimp lezel hor bugale etre daouarn mistri a lavaro droug eus ar Relijion, a enebo outhi, pe a rai faë varnezhi.

« 5° Disclæria a reomp he deus ann Ilis catolic ar guir da gahout kement a urs Relijiuset a seblanto mad dezhi hag en em zervicha anezho, beza droug gant neb a garo, evid scolia ar vugale, ann dud iaouanc hag ar re vras.

« 6° Disclæria a reomp penaus dre gement-man oll ne fell ket deomp enebi e nep fæsoun ous guiriou ar c'houarnamant na bihanaat anezho ; sonjal a ra deomp er gis-man er c'hontrol ober eun dra talvoudus bras evid ar Frans, a garomp; eun dever eo evidomp hel lavaret a vouez huel,a garomp couls ha guelloc'h memes eget hini all ebet.

« 7° Disclæria a reomp penaus liberte hor c'houstians-ni catoliket, a dle beza respetet gant ann oll. Ar c'houarnamant a lavar ne hell ket mont muioc'h a du gant ann eil rumm eget gant egile : pebes dislealdet ne ve ket eta d'eus he fers ma teufe da glasc tenna diganeomp ar guir a lavarfe e tlefe beza respetet pa ve hano eus ann dud difeiz. Erfin n'hon deus ket aoun d'hel lavaret kement *liberte* a ve control d'ar pez a c'houlennomp, ne ve mui nemet eun dromplerez, pe guir e voaskefe ac'hanomp-ni catoliket, evid rei frankiz d'ar re all.

« Ni a gred. a greis caloun, na hello biken Deputeet na Senatourien e Bro-c'hall clasc'hemel diganeomp ar guiriou a so bet mennec anezho el lizer-man,ha ma ve red ho difenn ni gred e vezo a du ganeomp kement hini a gar ar Frans hag ar guir liberte. » —

Al lizer-ze, casset dre ar Vro a vez sinet gant kement hini en deus c'hoant en em ziscuez e guirionez cristen.

Ma ve casset beteg ennhoc'h da-sina ; me chans kement hini ac'hanoc'h a voar hen ober, goaset ha merc'het a ziscuezo en daill-ze penaus hirio evel gueichall.

Ar Brezonnec hag ar Feiz
A so bréur ha c'hoar e Breiz.

Ni hon deus roët d'ar c'houarnamant hor goad hag hor buhez : rei a reomp dezhi hon danvez evid paëa ar c'hargou; mæs goulennomp diganthi ha goulennomp stard ma lezo ganeomp, da viret hor Feiz,ar scoliou cristen-ze a raio gant hor bugale tud a zoujans Doue, Cristenien mad, atau prest da zifenn ho bro, ho Relijion hag ho Doue.

A.

Cleïer Douarnenez.

Dissul diveza, sul ar Bassion, ann Autrou'n Escop Kemper ha Leon en em gave er gear a Zouarnenez : deut e oa di evid benniga he unan tri gloc'h caër roët d'ann Iliz nevez. Eun dudi a ioa evid ann oll guelet ann Ilis-ze ker leun tost da vad evel da zeves ann Dedi, 18 miz benag a so breman.

D'eus ann tri gloc'h-ze, ar vrassa, a so enuhi 4,360 lur, a so bet roët e presant d'ann Ilis gant eur famill tud cristen hag atau prest pa vez hano da gaëraat ti ann Autrou Doue pe da soulaji ar beaurien. Ar re-ze ho deus desket ho unan penaus ann Autrou Doue a voar renta deomp, memes er bed-man, cals muioc'h eget n'hon deus roët dezhan, ha setu perag ne sellont ket pa vez hano d'eus gloar Doue.

N'e ket hirio ar veich kenta dezho da rei da Zoue ha d'ar beaurien leis ann dorn, hag eleac'h beza paouroc'h da fin ar bloas ho deus atau cavet e oa bet dalvezet muioc'h dezho ho aluzennou eget ho c'honvers en daill all. Ra zeuio ann Autrou Doue da genderc'hel dezho he vadelez er bed-man memes, da c'hortos ar recompans ho devezo er bed all, da veza bet ker soursius var ann douar da gaëraat ann Ilisou, ha da visca ar beaurien guir vemprou hor Zalver Jesus.

Er famill-ze ez eus bet eis mab : daou so beleget:d'oc'h ar 6 all 5a so dimezet hag ar c'hloc'h en deus resevet hanoiou ar 5 c'hoar-gaer. Hanvet eo : MARIE-ELISABETH-STÉPHANIE-CLAIRE-MARGUERITE.

Ann eil gloc'h a so ennhan 1270 lur pouez, a so bet hanvet MARIE-AMELIE-CELESTE-JOACHINE-SOPHIE-PAULINE. Ar famill tud he deus roet heman ne fell ket dezhi beza anavezet : Caër he devezo : eur brud benag en em skigno buhan avoalc'h etouez an dud da lavaret piou eo : hogen ha ne c'hoarvesfe ket, ann Autrou Doue evid piou n'eus netra cuzet en deus guelet he bolontez vad ha ne vanco ket d'he recompansi.

Ann drede cloc'h MARIE-LAURENCE he hano, henez e vije bet cavet m'ervad eur re benag all evid hen rei e presant d'ann Ilis, evel ann daou all, mæs ann autrou persoun Douarnenez a so bet guelloc'h ganthan e ve heman *cloc'h ann oll* ma ve muioc'h caret a-ze gant ar re ho devezo sicouret he baëa.

Breman setu ann tri gloc'h-se savet e tour ann Ilis hag e vezint dalc'hmad clevet o lavaret d'ann oll tro var dro meuleudiou an Autrou Doue hag assambles feiz ha largentez ann dud vad. Lavaret a raint egis m'en deus hel lavaret ann Autrou'n Escob en he brezegen ker calonec, *Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Mar clevit hirio mouez ann Autrou Doue o parlant ous ho caloun, arabad eo deoc'h ober ar scouarn vouzar.

Ra vezint chilaouet gant ann oll ! ne hellomp goulenn ken.

Setu eta, neubeut a neubeut, Ilis caër Douarnenez, o reseo ar pez a vanke dezhi. Eur famill gristen all, he deus kemeret en he c'harg eur chapell en henor da Santez Anna, eun all a rai eun dra benag all, ha pa vezo savet ograou ennhi, pa vezo savet eun tour huel varnezhi, ec'h hellimp lavaret, heb gaou, penaus ne ve cavet e neb leac'h caeroc'h Ilis evithi.

Ma oa caër ar gouel-ze evid ann oll, evid ann autrou persoun Douarnenez e tlie beza cals caëroc'h c'hoas, rag, m'en deus renket kemeret cals a boan ha gouzanv cals evid cass ann traou da benn, breman pa vell an issu-mad ho deus bet en em gav dic'haouet mad.

Ra gendalc'ho ann Autrou Doue anezhan en he ners hag en he iec'het ma velo achuet abars mervel ann Ilis-ze a so bet commanset ganthan.

A.

AR BREZEL PRUS

(Kendalc'h)

III

REUZ SEDAN

I

'Nn Autro Map-Mahon a lare
Da Napoleon, eun de voe :
— Autro'nn Impaler, chiloet
Eun dra zo am groa ankeniet :

Ar c'hoat braz tost-oc'h-tost, dioustu
Red eo hen lakat en ludu,
Gant aon, ma ve tud gin eno,
Na vemp-ni argadet gant-ho.

Ann Impalaer, dal ma glevas,
He dâl koz melen a grizas :
— Map-Mahon kæz, c'hui zo aonik ;
Truez evit ar guez paourik !

— True d'ar guez me n'am eus-me,
Nemet d'ann dud'zo em arme. —
A-ioul, sivoas, e vije bet,
Map-Mahon, d'ali fur beuillet !

Mired 'vize kalz a anken,
Meur a hirvoud, a huanadenn !
Tud Bro-C'hall seder a leine,
Digouet kant mil Prusiad var-n-he.

Ken a voeljoc'h goall dec'hadek,
Ken a glevjoc'h goali iouc'hadek...
Bennoz Doue d'ec'h, Leregourienn,
C'houi gouir C'hallaoued penn-da-benn ?

'Man enn o zoues o nijal ter
Eur glao puill mello houarn pounner ;
Ha kement kammad a gerzent
C'hourve daou-ugent var ann hent.

Dispennet o c'hik tamm-ha-tamm,
N'eus fors ! 'redont tre, heb estlamm,
Diframmet a-bell, kris-oc'h-kris,
N'euz forz ! redek a reont diskouis.

Hag hi o varc'hekat bepret...
Goa, goa ! tud gin ! ec'h int digouet !
Ha da zraillan ha da lazan
Peb hini tro-var-dro d'ezhan ;

Ken a oant penn-da-benn ruiet
Dre ar voaz.goad gant-he skuillet.
Triouec'h kant a pa zilec'hent,
A-vec'h dek kant pa zigouezent,

N'eus forz, goall abred a deujont
'Vid-oc'h, Prusiz, ann dud dispont ;
Hag abarz mond dirag Doue,
Goall galz a gasjont araug d'he.

— Dioc'h lein ann nenv, o barner meur,
E velec'h 'im dagan breudeur.
True d'eil re ha da re all,
Da bautred Prus ha da re C'hall !

O ma Doue, c'houi voar erfad
N'e ket kablus peb brezeliad,
Nemed ar vac'herienn divez
O c'has tre 'kreiz al lazerez.

— Rouane a skuill goad ho tud
'Vel pa ve hini loened mud,
Na vennit ket pegen rust 'vo
Barn Doue eun deiz var ho tro !

Malloz varnoc'h, alouberienn !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

II

Kriz 'vije 'r galon na vouelje
Er Raichofen neb a vije,
O velet korfo stank-ha-stank
Egis ar ieot var-lez ar stank.

Hag hi holl pautred iaouank-flamm :
Goall galonad da veur a vamm !
Gourved var al leur o c'horfio ;
Mad-ioul Doue gant o ineo !

Frederik Gouillaou a vouele,
Kreiz ar stourmlec'h ouz in vale ;
E-touez tud varo a bep-tu,
E kerze 'r prins o vouelan dru.

Frederik Gouillaou a vouele,
Na gave den he frealsje ;
Na gave den he frealsje,
Nemet Bismarc'h : hennez a re :

— Autro brenin, d'in-me laret
Na perak ken dru-ma vouelet ?
Perak oc'h keuziet evel-ze,
Pa dlefac'h breman tridal-tre !

— Var gement dud varo na c'hellan
Herzel 'tro Bismarc'h, o vouelan.
— Tavet, tavet, na ouelet ket :
Re all, Autro, a vo kavet.

— Gouela rann var re 'jom var-lerc'h
Kement tud gourvet er c'hannlec'h.
Nag a vroagez intanvezet,
A dud divab, 'emzivadet !

O ! nag a dud keiz diskoazel !
Ma drougiez ru var ar brezel !
— Tavet, brenin, na vouelet ket :
Arc'hand evit-he vo kavet.

— Arc'hant, siouas, nag a belec'h ?
Peuz-skarzet hon tensaour gan-ec'h ;
Peuz-skarzet tensaurio ma zad,
D'auzan brezelourienn d'ar gâd.

— En Bro-C'hall zo aour hag arc'hant
Da rei da gement ho po c'hoant ;
En Bro-C'hall zo arc'hant hag aour,
Da had-peurgargan hon tensaour.

— Ma Autro ker, penauz 'c'halver
Mad he nesa neb a gomer ?
— Ma, 'tro brenin, ann dra zo sklær,
Ma vent tud gin, n'e ket eul laër.

Ha n'ouzoc'h ket, ma Autro kæz :
Laerez tud gin, n'e ket laërez ;
Tromplan tud gin, n'e ket tromplan,
Lazan tud gin, n'e ket lazan ? —

Frederik Gouillaou, pa glevas,
Kerkent gant ann heuz a c'harmas ;
Ha dioc'h Bismarc'h prim a zousaz,
Ha gant euz zell ter, a droc'haz :

— Goal-zaouezed on 'ho klevet,
Ha c'houi kristen mad em laret !
Daoust ha n'e ket ann holl bediz
Dasprenet dre voad Jezus-Krizt ?

Ann Autro Bismarc'h a lare,
Kouit, penn-izel, pa zizroe :
— 'Barz 'vo dent henvel oc'h he dad,
Hennez renk lonkan meur bodad ! —

Malloz var-n-oc'h, alouberien !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

III

Ann autro Bismarc'h a lare,
Tost da Zedan pa zigouee :
— 'Tro Napoleon, men ho talc'h
Paket oc'h, na vet ket re valc'h ! —

Lavaret a re Map-Mahon
D'ann impaler Napoleon :
— 'Tro 'nn impaler, na zentet ket :
'Nn impaler nepred n'eo paket !

— N'eus ken tu da harz ar maro :
Kant mil enebour tro-var-dro !
— Bet a Bruset ped a garo,
N'am eus ket aon rag ar maro :

'Tro Napoleon, me ho pet,
Nann ! da Vismarc'h a lavarfet
Men a ia kouit gant ma zud holl,
Kals, kals, sivoas, ec'h ann da goll ;

Kals ane, sivoaz, a gollinn,
Nemet gant re all a dreuzinn.
Miret ho puhe mar fell d'ac'h,
Et hoc'h-unan d'ouit ho Pismarc'h !

— Map-Mahon kæz, c'hui vo kelliad
Bete divoean lomm ho kouad.
— Bete divoean lomm he skuillfenn
Da viret brud ma bro, laouen.

Mar hadteufe da veo ho iont
Hag ho koelfe 'krenan gant spont,
Hoc'h izili holl a vresfe,
Kik hag eskern ho tispennfe ! —

Napoleon a levere
D'eur bugel bihan, enn deiz-ze :
— Ma hugelik, mar fell gan-it,
Pemp lur a rinn-me d'id gonit.

— Autro, emean, ober a rin
Kement tra a lavarfet d'in.
— Setu eul lienik guenn, dâl,
Ha deuz gan-inn 'nn ti-man raktal ;

Pignat a ri gant ann diri
Ha daou ha daou ha tri ha tri ;
Ha pa vi deut en lein an ti,
'Nn arouez er prenestr a blanti.

Nemet divoall na vi guelet
Oc'h ober-se, gant den ebet. —
N'oa ket he gaus peurlavaret,
Po oa ar bugelik lammet ;

Dilammet ar bugel bihan
Krec'h gant 'nn diri, buhan-buhan,
E lein ann ti a zigouezas,
Ha 'nn arouez guenn ec'h arouezas.

Ann autro Bismarc'h a lare,
Oc'h ann drapo guenn pa zelle :
Setu divez ar brezelio :
'Nn impaler bras, paket eo ! —

Nemet Bro-C'hall a levere
D'ann autro Bismarc'h, pa gleve :
Evit 'nn impaler bout paket,
Ma mipien holl c'hoaz n'edint ket ! —

Malloz var-n-oc'h, alouberien !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

IV

Ann autro Gambetta 'lare :
— Ministr ar brezel a vinn-me !
Ann holl dud fur oa en Bro-C'hall
Ho deuz eil-geriel raktal :

— Laket evez, laket evez !
Eur garg vraz e 'r seurt mererez ;
Neb zo en karg, na petra 'ta,
A dle bout goest d'ober ann dra !

Laket evez, laket evez !
Daoust hag eman ar c'hiz nevez
Ma ten 'nn alvokad da lezel
He vreutacho, d'eünan brezel ?

— Bet droug gant an neb a garo,
Merer ar brezel, me a vo !
Ha c'houi, tud fur, ma barn 'refet
P'am bo kasset kouit ar Bruset ! —

Malloz var-n-oc'h, alouberien !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

E. E.

(*Eur pennad all eur vech all.*)

Santes Anna Prat-ar-Raz.

D'ar 14 eus a viz Ebrel e vezo eur gouel vras e parræs Ploneis evid kement hini a so devot d'ann Intron Santes Anna. Varlene, em boa lavaret deoc'h er gazeten, abaoue peur e oa paræssionis Ploneis e sonj sevel eun Ilis nevez e plass ann hini a ioa bet dismantret gant ann dispac'herien. Ar re ac'hanoc'h ho deus bet ar joa d'en em gavout er plas santel-ze da kenver ann devez ma oa bet benniget ar mean kenta a dle beza mâl gantho gouzout e pe poënt ema ar pez labour vraô-ze. Ma ! hel lavaret a hellan dezho. Ar chapel a vezo achuet heb dale.

Ann Autrou 'n Escob en deus bet ar vadelez da rei he c'her d'ann Autrou Fleury, person Ploneis e teufe he unan gant ar brassa plijadur da venniga ann ti-nevez-ze savet gant parræsionis Ploneis d'ho fatronez Santez Anna. Varlêne n'en devoa ket allet dond da venniga ar mean kenta, mæs casset en devoa en he blass ann Autrou Morvan, chaloni ar gatedral. Hogen er bloas-man e fell dezhan dond he unan evid discuez pegement a brij Feiz ha Largentez Ploneizis e kenver mam goz benniget hor Zalver, guir batronez, guir alvocadez ar Vretonet.

Ar venediction-ze a vezo græt eta d'al lun Fasc da deir heur goude creisteis. Cals tud a ioa eno pa oe benniget ar mean kenta, kement a vezo, me chans, pe vuioc'h, evid benediction ar chapell.

Ann Intron Santez Anna na vanco ket da bedi hor Zalver Jesus evid ma scuillo grassou puill var ar re ho devezo sicouret en eur mod benag da sevel eur chapell ker caër. Kense ma vez ar muia grassou da re Ploneis ho deus roët ar muia, ni ive ec'h alfemp cahout eul lodennic eus ar grassou-ze, ma roomp eun dra benag evid sicour peurachui Chapell Santes Anna Prat-ar-Raz.

Kement hini en devezo roët evid-se he aluzen, en devezo heb douetans ebet pers e kement peden e kement tra vad e vezo græt eno. Deomp oll di eta da bedi d'ar 14 eus ar miz-man mæs ne ancounac'homp ket rei eun dra benag evid sicour peurbaëa ar chapell, hag ann Autrou Doue gant ann Itrôn Santez Anna a rento deomp gant largentez ar pez hon devezo roët evid eun dra ker mad.

A.

D'AR SENATORET HA KANNADET HOR BRO,

Evel ma talc'h an Tad a famill digant Doue ebken ar gouir pe ar c'halloud da lakad sevel ha deski he vugale eleac'h ma kar ha gant ar re ma kar ;

Rak-se, galloud ebet aberz an den ne c'hell var digarez ebet berrat ar gouir-se ;

Evel al lezennou goulennet oc'h an diou Gambr a harlu euz ar skoliou ar re a so euz er vreuriez katolig bennak, e pere koulzkoude ne heller kaout ken abeg nemet ma roont d'ar yaouankiz en deskadurez kristen, hag evel n'eo ket leal mirat outho evel-se da skolia, ma reont en tu all kement a so goulennet oc'h peb unan ;

Evel al lezennou great e 1850 hag e 1875 a so bet heuliet eb an disterra safar, evel hervez al lezennou-se ar gatoliket hag ar breuriezou katolig a deuz savet skoliou a so evitho gouir danvez diouallet gand al lezen, ne c'heller ket heb flastra peb justis lammet digantho an danvez-se o virat oc'h ar skoliou katolig da skolia, hag a lammet digant ar skoliou braz pe an Universiteou katolig gouiriou aotreet dezho gant al lezennou ;

Evel o tiskar en niver braz a skoliou al lezennou goulennet ne c'hellont nemet kreski dispignou ar vro ha dre-se an taillou pe ar c'hontribusionou deja ker pounner d'ar re a rank ho gouzaonv ;

Ar gatoliket a sin ama varlerc'h, euz a zepartamant Finister, en em sao gant ho oll nerz eneb al lezennou kinniget gant Ministr an Instruksion publik ;

Oc'h erbedi a reont Aoutronez Senatoret ha Kannadet da voti oll eneb lezennou a ia eneb gouiriou ar gatoliket hag an tadou a famill.

ALI.

Cahout a rer e guerz e Kemper, e ti ann autrou Salaün marc'hadour leoriou ru Kereon, 56, *Leorigou evid Jubile 1879.* græt gant ann Autrou Jégou, vikel vras ann Escopti. Al leorigouze, lakeat da voulla gant aotre ann Aotrou 'n Escob, ez eus tri seurt anezho. Setu aman ho fris : 12 guennec, 6 guennec ha 3 guennec.

Da benn fin ar miz-man pe ann hanter euz ar miz a zeu e vezo cavet e ti ann Autrou de Kerangal e Kemper, al leor gallec græt gant ann Autrou Joseph-Marie THÉPHANY, Chaloni ann Ilis Gatedral e Kemper. Al leor-ze eo ann Histor eus ar brezel græt d'ann Ilis en Escoptiou Kemper ha Leon d'oc'h adalec 1790 bete 1801. Brassoc'h e vezo al leor-ze eget ne songer araug he voulla, rag be en devezo ouspen 600 pajen.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 15). DISSADORN 12 A EBREL 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costéz-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, nag ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll, buemanchou a dle beza great da Perc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hepkent.

Dezhan ivez e tle bezi casset divizikenn an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 12 a viz Ebrel 1879.

Dissadorn 27 a viz Meurs ar Senatourien ho deus votet eul lezen evid lavaret, peur hag epad pegeit ec'h hello derc'hel he dra, ann hini en devezo cavet eur benvec benag, eur batrom dentelez pe mezer, pe eun dra all benag. Goudeze e lavaront e vezo evesseat dimeurs kenta ous ar pez en deus goulennet Peyrat hag he gonsortet var zistro ann diou Gambr e Paris. Ar gommission so bet dibabet evid ann affer-ze a lavar ne ve ket mad hen ober.

Er memes devez ann Deputeet ho deus commanset evessaat ous al lezen var ann hentchou houarn e mer breman o clasc ober anezho dre ar vro hag e vezo red dispign abars ho achui eur 4 pe 5 milliard : (kement ha m'hon deus renket paëa d'ar Brussianet evid cahout ar peoc'h digantho). Hogen, evid hirio, n'ho deus ket allet mont beteg ar re, a c'houlenn eur re benag e vent græt en hor c'harter : Kense n'eus netra da lavaret deoc'h d'eus ar pez a so bet græt en devez-ze.

Dilun 31 a viz Meurs ann Deputeet, goude beza votet eun neubeut henchou houarn evid ann departamanchou all, a so digouezet gant re ann departamant-man hag ho deus votet egis ma oant bet renket gant ar C'houarnamant ann henchou houarn en em gav ho hanoiou aman izelloc'h,

67. — Conk-Kerne da Rosporden.

68. — Keraës da Gemperle pe e kichen hag ive Keraës da Vontroulez pe e kichen.

69. — Montroulez da Roscoff.

70. — Brest da Gonk-Leon.

71. — Castellin da Gamelet.

72. — Kemper da Zouarnenez ha Kemper da Pont 'n Abat.

Aman Louis Hemon hag Arnoult a c'houlenn e ve casset tre ann hent houarn bete Goaïen abalamour d'ar pesketerez, ha casi sur e vezo græt rag goude beza clevet ar pez en deus lavaret Lois Hemon, ar Ministr hag ar Gommission a lavar gortos c'hoas abars voti ann articl-ze, evid ar pez a sell da vihana ous al linen d'eus Douarnenez da Voaïen.

De Gaste a c'houlenn ive e ve merket aman eul linen all d'eus Brest da Gastel-Paol en eur dremen dre Locornan ar Fanc ha Lesneven ; ha setu pelec'h en deus cavet da lavaret var ann affer-ze. Kemmit mad ha gant evez hag eur veich all ne gontket ho mouez da eun den en deus kement a zisplijadurez dhoc'h.

Ann Autrou De Gasté. — Etre Brest hag ann hent houarn d'eus Brest da Vontroulez ezeus eun tam douar a so 200,000 den, o veva enblanchiz ar Gommission a lavar, gun co, e vezo eur hent houarn etre Castel-Paol ha Montroulez mes ne neubeut eo, rag ma chomo c'hoas var ar plasteudi douar-ze 180,000 den ne gouzont, ket bevaë, ne pe vouezint ket, pa ne gomsont nemet brezonec.

— Abars mont pelloc'h me a c'houlenn ac'hanoc'h de Gaste ha gouzout a ra guelloc'h beva ar re ne ouzont nemet gallec ? D'oc'h kellies a Gommunarded so bet casset da Noumea ha d'oc'h kement hini ma garfe lacaat birio ar freuz hag ann dispac'herien vroiped a so hag a voar ar brezonec ? Neubeut a dra sur, ma ve unan benag, mæs evid gouzout ar gallec ann dra-ze a reont avad. —

Deomp atau.

Anzavout a rencan, emezhan, penaus en amzer gueichall ne vije ket cavet a hentchou bras en vroiad douar-ze hag am eus sonj penaus breman 'z eus eun daou ugent pe hanter cant bloas oz eus bet renket gervel, n'e ket hebken dirag ann tribunalou, mæs ive dirag al lesvarn, paræssiadou tud a bez, rag m'ho devoa enaouet tân var bord ann aochou evid cass al listri d'ar passe, int a soñje dezho e oa ho zra kement a vije taulet gant ar mor var ann aochou. Eürusamant ann amzer-ze a so dija pell bras diousomp.

Hogen, ar pez so sur, tud ar vro-ze ne ouzont nemet ar brezonec hag eun hent houarn a ve talvoudus bras da ziski anezho da veva evel tud, da zeski dezho ar gallec. ! ! !

A hent all, guelloc'h e ve gan in e rafec'h eun hent houarn striz, rag me sonj din e rafe ar sort henchou houarn-ze afferiou mad, e ve eun dra benag da c'hounit gantho : er c'hontrol, ann hen-

chou houarn *ledan* a votomp breman ne hellint ket paëa ar mizou a vezo red ober d'ho lacaat da vont en dro. Me garfe e ve casset ma goulenn d'ar Ministr,ma lacafe guelet ha ne ve ket moïen d'ober ann hent houarn-ze en eur ober anezhan stris.

Ann Autrou Louis de Kerjégu. — Eun dra benag am beus da lavaret.

Ann Autrou Presidant.— Comsit pa garoc'h.

Ann Autrou Louis de Kerjégu.— Ne ouzoun ket hag ann oll er Gambr-man ho deus clevet mad kement en deus lavaret ann Autrou de Gaste evid discuez eo red bras ober ann hent houarn-ze; (ann Autrou Vicomt de Kermenguy ha me a sonj deomp evelthan e ve necesser bras hen ober) mæs eun dra so bet lavaret ganthan hag en deus græt kement a boan d'ann Autrou de Kermenguy ha dime ne hellomp ket chomm heb enebi outhan. Daou ugent bloas so, eme ann Autrou de Gaste, ann dud divar ar meaz e Breiz a stage leternou ous kerniel ho loënet-corn evid trompla al listri hag ho c'hass d'ar passe. Eur gaou eo, hag eur gaou eus ar re spountussa. Eun dever eo evidoun hellavaret : hirio, evel daou ugent vloas so breman, al labourerien douar e Breiz a voar dilezel ho labour evid savetei,heb damant ous ho buhez, ann dud reuzeudic a vez casset var ar c'hostez gant ar mor fuloret. —

Ann hent houarn goulennet gant de Gaste n'e ket bet votet. A hent all me chans ne vezo ket goal nec'het gant-ze ar re ma vije tremenet ann hent houarn dre ho douar. Nemet diæsamant n'en dije græt dezho heb rei tam profit ebet, rag ar guella douar en em gav peurvuia er stankijer hag henez eo a vez kemeret atau evid ann hent houarn ;ma ve græt c'hoas deoc'h hentchou avoalc'h evid darempred ann douarou distaget diouzoc'h,ne ve ket cals a zroug, mæs, siouas ! ne rer ket ; hag ann hentchou houarn-ze ne servichont nemet d'ho tiæsa heb renta servich ebet deoc'h. Arabat e ve deoc'h,cridi evelken, e vezo græt ann oll hentchou houarn-ze,petra benag ma int bet votet, nan sur, rag cals arc'hant a gousto ober anezho hag ouspen ne vezint ket græt dindan eur bloas pe zaou, ha da benn ar mare-ze piou voar peu sort mistri ho devezo kemeret plas ar re so breman, o cass ar Frans da goll.

Ann nemorant eus ann deis e kendalc'her oc'h evessaat ous ann hentchou houarn evid ar c'harteriou all eus ar Vro.

D'ar Meurs 1 a viz Ebrel eo deut dirag ar Senat ar pez en devoa goulennet Peyrat evid guelet ha ne vije ket mad assambli ar Senatourien hag ann Deputeet da deuler en traôn ar penn-articl eus ar Vamm-lezen a lavar e renco ar C'houarnamant beza e Versailles hag ann diou Gambr en em assambli eno ive.

Pell bras so dija e ioa eun neubeut braô eus ar Senatourien hag eus ann Deputeet o sorrienni gant ann distro da Baris, ma sonje d'ann oll e tlie ann affer-ze beza græt doc'htu. E Cambr ann Deputeet e oa bet votet e oa red assambli ann diou Gambr evid-se, hag er Senat, pa oa deut Peyrat d'her goulenn digant ar Senatourien, ar re-man oll ho devoa lavaret e tlie beza barnet ann affer-ze ar c'henta guella. Hogen, ha setu e peleac'h ema an dalc'h, ar re oa bet hanvet evid evessaat ous ann affer-ze a ioa evid ar pez brassa a enep ar pez a c'houlenner digantho, hag ann hini a ioa bet carget da verca pehini a ioa ho santimant a lavaras ne ioa ket ezomm chench netra er Vamm-lezenn. Piou a ieas neuze gant ar gounnar ? Ann Deputeet a dra sur, rag ann autrounez bras-ze, egis am beus hel lavaret meur a veich deoc'h,ne fell dezho cahout eur Senat nemet gant ma lavaro eveldho hag eur Presidant evid lavaret ia da gement tra diskiant ho devezo c'hoant d'ober. An vinistret ne oant ket contant kenneubeut, kense, evid guelet ha ne alfe ket ar Senatourien chench santimant gant ann amzer, Leon Say, ministr ann Tenzor en deus goulennet digantho dale c'hoas ac'han da c'houde ar vacansou abars barn ann affer-ze, hag ar Senatourien, (Piou ve goest da lavaret abalamour da betra?) a so æt a du ganthan ann darn vrassa anezho. Setu aze eta eun affer a chommo var var epad ouspen eur miz amzer hag a lacai cals tud nec'het: guelloc'h cals e vije bet barn anezhi doc'htu mod pe vod.

Mar deo evelse e sonj dezho e tigassint ann dud da gahout fizians en ho Republik e faziont cals a dra sur.

Er memes devez ann Deputeet ho deus achuet evessaat evid ar veich kenta ous al lezen var ann henchou houarn hag al labourou bras all hag ho deus votet anezhi, couls lavaret, evel ma oa bet digasset dezho gant ar Ministr.

D'ar Iaou 3 a vis Ebrel, ann autrou Chesnelong, senatour, (unan eo eus ann tu dehou) a c'houlenn digant Ministr ar scoliou petra so caus n'e ket bet barnet c'hoas gant ar C'honseil-Bras, afferiou cals mistri-scol relijiuset a ioa bet casset cuit d'eus ho zi-scol, rag ma zisplijent d'ar Brefedet.

Ar Ministr (evid ober goab anezhan a dra sur), a respont penaus n'e ket evit merca devez ebet evid c'hoas, re a labour a chomm gant ar Senat da ober , ha memes,mar deo bolontez ar Senat,e carfe gortos eur miz, da lavaret eo, goude ar vacansou. Hag ar Republicanet,na petra-ta, a lavar e vezo red gortos en despet d'ar pez oll a ra re ann tu dehou evid ober d'ar ministr respont doc'htu. Hogen, heman n'eus ket kement-se a vâl ganthan da respont pa n'en deus netra a vad da lare. Breman gant sicour he vignonet ec'h hello cahout eur miz didrous pe c'huec'h sizun.

Ar pez ho deuz græt ar rest eus ann deiz na sell nemeur ouzoc'h.

Er memes devez ann Deputeet ho deus votet eul lezen evid rei d'ann oll, gant m'ho devezo laret d'ar Prefectur e fell dezho ober ar vicher-ze, rei eta conje da redec ar vro evid guerza a beb seurt leoriou ha gazetennou, mad pe fall, ma dirit, mæs cals muioc'h d'eus ar re fall eget eus ar re vad. Ne vezo difennet d'hen ober da zen nemet d'ar re a vije bet condaonet evid beza guerzet leoriou ha gazetennou goest da zeski ann droug d'ar re n'hen anavezont ket. Ann autrou Villiers unan eus hon Deputeet-ni en deus græt eur brezegen evid goulen difenn ar vicher-ze da gement hini a vije bet condaonet eur veich benag gant ar Justis : goulenn a rea dreist peb tra ne ve roet ar bermission-ze nemet d'ar Fransizien, mæs caër en deus bet lavaret n'en deus allet cahout netra d'eus ar pez a c'houlenne, hag al lezen a so bet votet hervez ho c'hoant gant potred ann tu cleiz.

Red mad eo cahout plass ha micher evid ar re so o tont eus ar prison na ne gavont plass all ebet. Dre aman, a drugare Doue, ne gaver ket stanc ar sort marc'hadourien leoriou, mæs ma teufe unan benag da skei var ho tor casset anezhan cuit ha miret da brena netra diganthan,mar d'hoc'h soursius d'euz enor ha buhez mad ho pugale. Mar peus c'hoant prena leoriou pe gazetennou e ouzoc'h ervad da beleac'h mont d'ho frena, e ouzoc'h ervad piou so goest da rei eun ali mad deoc'h var ann affer-ze.

Der guener, 4 a viz Ebrel, ar Senatourien ho deus votet eul lezen evit lavaret petra a vezo d'ober pa vezo c'hoant cahout digant eur C'houarnamant estren eun tortetour benag tec'het cuit abars m'he devezo allet ar Justis cahout peg ennhan, pe autramant c'hoas gant pe seurt conditionou ec'h hello ar Gouarnamanchou all cahout ar memes servich digant hon hini.

Goudeze ar Senatourien ho deus votet eul lezen all evid lavaret e vezo hanvet daou Zepute muioc'h : unan evid *Cayenne* hag eun all evid ar *Senegal*.

A.

HANO JESUS.

VAR DON : *Braô ve klevout ann alc'hoeder...*

Varlec'h eur Barz, me lar ive.
Skouiz ounn er bed, me garfe mervel ;
C'houerô e kavan freuz ar vue
Kaër ve gan-en ar-bet dilezel !
Netra n'am stag euz ar vro gri :
Perag dougen eur bec'h ken poaniuz :
Dre-holl glac'har ! met me fazi,
Ma joa, ma nerz eo hano Jesuz.

Ann douar karnet gand ann domder,
Enn hanv, n'hall mui maga ann edo ;
Ar bokedo holl a veler
Dizec'het ha pleget ho fenno !
Met ma ra eur baradik glaô,
E kreskont dindan ar glao freuzuz :
Dindan e vec'h ma ine zao
Pa glevann laret hano Jezuz.

E miz genver, e miz digar
Ar bed a bez a ve 'vel e kanv :
Ann erc'h a c'holo ann douar ;
Ne glever nep trouz met mouez ar vran.
E miz meurz' tifunn ann evned.
Ann douar ve glaz, ar guez bleuniuz ;
Difun'ra ma ine poaniet
Pa glevann laret hano Jezuz.

Dous eo d'am skouarn kan ann eostik,
Mad ar vlaz a losk ar mel em bek,
Dudius iboud ar voazik,
Ha pa ve zec'hed, ar frouez ker c'houek.
Eunn dra-dousoc'h c'hoaz, eunn tamm mad,
Evid holl dreo, ar bed geneduz
Eo ann hano a lar-ma zad
Var he zaoulin, hano ma Jezuz.

'Vel pep-hini me am euz bet
Kalz a boan, eunn nebeud levenez ;
Siouaz ! er bed-ma eo steuet
Gand deio du ha re splannoc'h
Hano Jezuz 'n euz gret splannoc'h
Ma deio rouez, ma deio euruz ;
Hano Jezuz 'n euz gret skanvoc'h
Deio re stank ma bue ankeniuz.

Ne larann ket al levenez
E deuz tanvet ma c'halon er bed,
Nag ar mor a dristidigez
Eo bet enn-han ma ine beuet.
Met biscoaz n'am euz bet dudi
Ker c'houek hag o tigemer Jezuz ;
Hag er boan 'meuz da c'houzanvi,
P'her c'halvann en em gavann nerzuz.

Pa zeui ann heur (o heur euruz !)
Da vont d'ann env, da lezel ann douar,
Leret d'inn hano ma Jezuz
D'ar re-all e fell d'inn bea bouar !
Em dorn ra vo laket eur groaz !
Aliez ra vo tostêet d'am genou
Pebez nerz evid-ounn, em gloaz,
Laret : Jezuz ! pa zeui ann Ankou...

IANNIK S.

O chomm e creis ar goaremmou
Etre stank Gwik ha stank Beffou.

Diæs bras eo plijout d'ann oll ! evid lavaret ar virionez e tlefen beza scrivet : Na heller morse, plijout d'ann holl.

P'am beus kemeret ar gazeten, am beus kendalc'het da genta d'ober ar pez a vije græt araug o verca e peb gazeten pris ann ed var marc'hajou Kemper. Neuze e resevis eul lizer da lavaret din ne dalveze netra lacaat ar pris-ze var ar gazeten rag ar pris a vije merket ne vije ket atau pris guirion ar marc'hat, hag ouspen re zivezat e teue.

E guirionez, supposomp e lacafen er gazeten-man pris ann ed e Kemper dissadorn diveza 5 à viz Ebrel ne aljec'h profita eus ar pris-ze nemet da benn ann 19 a viz Ebrel, evid Kemper da vihana, ha n'e ket me a renco lavaret deoc'h, goest avoalc'h e vec'h d'her gouzout hoc'h unan, dindan 15 devez ec'h hell beza cals cresc pe cals distaul var ann ed.

Eun all a scrive din : ho cazeten, a vez tud oc'h he lenn n'e ket hebken er Finister, mæs er Mor-

bihan hag e Costez-ann-Nord : perag ne lakit-hu ket pris ann oll marc'hajou eus ann tri Departamant-ze ? Hag a oa braô avoalc'h ! M'am bije bet eur re benag d'ho c'hass din d'eus kement kær eleac'h ma ve guerzet ed, ne vije ket bet re eur c'hart eus ar gazeten evid ho merca oll.

Ha neuze pa n'hellen ket ho merca *oll* e oan ehanet da verca hini ebet, gant aoun e vije bet jalous eur re benag.

Egis ma felle din evelken lacaat ac'hanoc'h da anaout peur e oa poent guerza, peur e oa guelloc'h derc'hel, e verken eun dra benag deoc'h var ann affer-ze dindan ann hano MADOU ANN DOUAR. Me sonje din e vije bet guelloc'h contant ann oll : ia da ! ma carfec'h cridi ! Eul lizer all a deuas beteg ennoun da lavaret ne oa ket red din coll amzer evid rei ar seurt aliou d'ar païsantet, rag int a vouie guelloc'h evidoun petra d'ober var ar poent-ze. Petra oa d'ober ? Tevel a dra sur. Ma ! faziet oun adarre; d'ar 25 a viz Meurs am eus bet eul lizer all da c'houlenn perag ne lacafen ket da vihana marc'hajou Kemper ha Castellin. (Beb unan a brezec evithan.) Petra rafec'h em flas ? ho lacaat? Ha neuze, mar teu unan benag all da c'houlenn perag ne vê ket lakeat ar marc'hajou all ? Petra a respontin-me dezhan ? Peadra so, da lacaat eun den da veza nec'het.

C'hoant avoalc'h am beus gortos eun tamic c'hoas da velet hag eun all benag a c'houlenno ann dra-ze c'hoas, hag ouspen red mad eo din hel lavaret doc'htu mar peus c'hoant e lacafen ar prizíou-ze cassit anezho din rag me n'hellan ket mont d'ho c'herc'hat.

Heman diveza a c'houlen ive e ve merket pris ar foën ! Ne vo ket æs he gontanti.

Pa vez hano eus ann ed, ann oll ho deus soursi d'he gempenn eus ar guella ha n'eus ken nemet eur pris, rag ann hini digempenn ne gav perc'hen ebet, eleac'h evid ar foën ar pris a vez græt d'oc'h ann danvez, d'oc'h ma ve bet eôstet mad pe fall, hag e c'hoarvez evelse e vez ouspen eur pris.

Eun dra all a vez tamallet din gant ann hini diveza-man : ne roan ket travoalc'h a geleier. Me garfe e ve ann Autrou Noël-ze em flass-me hag e velte. Da genta tout, pa sonj din ec'h alfe eun dra benag ober plijadur deoc'h, ne vancan ket d'hen lacaat er gazeten. Aveichou pa lennen e oa c'hoarvezet eur goal zarvoud en eun tu benag e kemeren ar boan d'hel lacaat e brezounec evidhoc'h : ma ! petra c'hoarveze ? Unan benag d'eus kerent pe genvrois nessa d'ann hini a oa hano anezhan en darvoud-ze a scrive din : perag hoc'h eus-hu lakeat kement-se er gazeten ? Cals poan hoc'h eus græt deomp.

Evid ar c'heleïer all na hellont ober poan ebet da zen, ped gueich n'am beus ket lavaret deoc'h ho scriva din,e lacafen anezho gant cals plijadur e *Feiz ha Breiz*. Caër am eus bet goulenn, biscoas n'am eus resevet netra. Ar re so a du gant ar gazetennou fall a so guelloc'h evidhoc'h var ar poënt-ze. Ann disterra tra a c'hoarvez en ho c'harter, int her scriv ker buhan d'ho gazeten ha setu penaus ec'h hell ar re man rei cals keleïer. Ma ve c'hui a rafe ar memes tra e kenver *Feiz ha Breiz*, houman a rafe ive couls hag int ha guelloc'h soken.

Trugarecaat a ran evelken ann Autrou Noël da veza scrivet he lizer : Ann digare eo bet evidoun da lavaret deoc'h meur a dra a zesco deoc'h penaus evid plijout d'ann oll (ar muia ma ve possubl) e rencan goulenn ha cahout sicour diganeoc'h. Mar peus ententet mad ar pez am beus merket deoc'h ha mar peus ar volontez vad d'hen ober, abars pell *Feiz ha Breiz* a ve cals dudiussoc'h da lenn.

A.

D'am c'henvreur J. C. K

EUR BELEK NEVEZ.

Var don : *Huanaden diveza ar Barz* (Telen Remengol).

Setu te belek, ma mignoun :
Eun Doue mad en deuz da c'halvet :
Ganed, 'n euz goulet da galoun,
Da galoun dezhan a c'heuz roet.
« Divlazet eus traou ar bed-man
« Setu, emez-hout, en ho kichen,
« Ho pugel, Jesuz ; a vreman,
« E z'oun deoc'h : ra vezin da viken,

'N Escob zantel a Zant-Briek,
Hon Tad ken karet, ken Breizad,
Pa n'euz groet ac'hanout belek,
Did' en deuz laret : « Ma bugel mad,
Bretoun 'out, disken en dachen
Kerz, ha dindan baniell hor Zalver,
Stourm, stourm beprep hep fallaën,
Hag heuill, kalounek, da vir Rener.

Kerz, ma mab, lar d'as kenvroïs
'Neo ket ar vuez-man peurbaduz
Lar de karout holl an Iliz,
Mar c'hoantaont beza eurüz,
Uc'hel, e iez koz hon Tado,
Prezeg hor Zalver d'ar Vretouned ;
He galoun sakr da gennerzo ;
Ma bennoz ive a vo ganed ! !

Setu te, breman, ma mignon,
Abostol Jesuz, hag he gannad ;
Oh ! Te 'vo eur belek guirion,
Eur belek kalounek, hegarad ! !
Ma bâri ! vel eur bod spern-guenn
E kreiz ar c'hoad-med, er meaziou ;
Zugernuz 'vel eul lilien
A gas d'an neac'h c'houez-vad he bleuniou ! !

Siouaz ! Kalz a enebourien
Kalz a dud dianket a gavi !
Meur a ene klouar ha ien
Leun a faziou, leun a ziegi !
Lar de : da Jesuz diredet,
C'hoant en deuz da rei deoc'h he vennoz ;
Dira-z-han, fizius, daoulinet.
E-man en aoter ouz ho kortoz.

E pep tu 'liez a veli

Klemmou, huanadou, hag enkrez,
Emzivaded oc'h birvoudi,
Meur a baour ezomek, en dilez.
Te, ma breur, vo red did neuze
D'ho daëlou kemmeska da zaëlou ;
N'em lakaat a-unan gant 'he
Evit frealzi ho gouliou.

Guelet a ri meur a glanvour,
Spountet 'rag ho diveza tremen,
O c'houlen gan-ed-te zikour,
En ho guele-douar kent disken.
Kerz neuze d'as preudeur nec'het :
Lar de ez 'eo Doue eun tad mad ;
Komz de euz Jesuz dilezet,
En deuz evit-ho skuillet he voad.

Dired, nij hep doan, d'an emgann ;
Sell, en envou, kaëra kurunen
A zigouez 'vit poaniou bihan,
Euz peurz Doue, d'he servijerien.
Pa vi mantret gant ar glac'har,
'Nem daol buhan e kaloun Jesuz ;
Gra eur zell var menez Kalvar,
Hag a savi adarre nerzuz.

'Tresek ar baradoz, hor bro,
Distro, noz ha deiz, da zaoulagad,
Zent Breiz-Izel da vennigo
Hag a ginnigo d'id da vennad.
Ped stard Mari, hor mamm zantel.
'N 'Introun Varia a Remed-Holl :
Mari a harpo he bugel
Ha birviken na ielo da goll.

Ha, dirak Jesuz pa stoui,
Gra eur beden 'vit Breiz ankeniet,
'Vit 'n 'anaoun a glemm truezuz
Evit da gerent, da vignouned !
Ra zeuio, avechou ive,
D'id menek deuz eur c'henvroad kër :
Ped stard, ma savo, hep dale,
Ar paour keaz Barz gan-ed d'an aoter.

BARZ KOATMIN.

Eun den da gigna.

HISTOR GUIRION.

Araug commans, e renkan lavaret deoc'h penaus pa vez c'hoant da viret patrom eul labous pe eun aneval dreist, pe autramant a blije deomp cals, a gariemp cals anezan pa oa bêo, e teuer da gigna anezan hag e plas ar c'horf, a vez taulet cuit, e lakær coton pe stoup pa vez bihan al loën, foen pe plous pa vez bras. Hogen n'eus fors petra a ve lakeat en diabars, e gallec n'eus ken nemet eun hano evid hel lavaret.(*empailler*-lakaat plous): evid merka ar memes tra ne fell ket din lakaat e brezonec eur ger a dennfe re ann holl d'ar gallec ha setu perag e livirin *kigna*.

Deomp breman d'ann histor.

Catel II, Impalaëres ar Russi he devoa eur c'hi deuet dezi d'oc'h Bro-Saoz hag he devoa evitan eur garantez dreist. Roët he devoa dezan evidhano *Suderland* rag ma zouge ann hano-ze, ann hini en devoa he roët dezi.

Hogen gant ar c'hi-ze e c'hoarvezas ar pez a c'hoarvez peurvuia gant ar chass : merval a reas. He vestrez, mantret he c'halon gant ar glac'har, a fell dezi, pa ne dê ket goest da renta ar vuhez dezan, he gahout atau da vihana dirag he daoulagat, hag a ordren he gighat.....

Er marc-ze prefet ar polis é *St. Petersbourg* a oa eun den hanvet Reliew a oa mignon bras da eun negosiant a Vro-Saos hanvet *Suderland* (evel ki ann Impalaërez).

Hogen eun devez e teujer da lavaret d'ann autrou-ze e oa kelc'het he di gant soudarded hag e c'houlenne Reliew, prefet ar polis, lavaret eur ger benag dezan.

— Livirit dezan dont tre, eme Suderland.

Antren a ra ar Prefet Polis,tenval he benn kenan, hag heb credi sevel he zaoulagat :

— Va mignon keaz Suderland, emezan, ne ouzoun ket caër penaus lavaret deoc'h evit petra oun deut aman..... Ann Impalaërez he deus roët din eun urs..... goal gri..... goal spontus evidoc'h hag evidoun-me. Petra hoc'h eus-hu great eta evit he facha kement ?

— Me, eme Suderland goal nec'het d'he dro; ne ouzoun ket muioc'h evidoc'h. Petra so nevez eta ? Petra eo ann urs-ze ?.....

— Siouas ! penaus a hellin-me hen rei da anaout deoc'h ?.... Mancout a ra va nerz din..... eun dra eo ken terrubl.....

— Petra ! ann Impalaërez n'he deus mui tam fizians ennoun, hag a fell dezi miret ouzin da genderc'hel o conversi ?....

— Ma ne vije bet ken ! Ho pije allet he guelet o cahout divezatoc'h fizians adarre ennhoc'h.

— Petra ! va c'hass cuit a fell dezi d'eus ar gear ha marteze d'eus ar vro ?....

— Gant ho tanvez ne ver fall e nep leac'h.

— Oh ! va Doue, eme Suderland : Martese so hano, cass ac'hanoun d'ar Siberi ?

— Ac'hano, neus forz pegeit eo, e heller c'hoas dond en dro.

— Taul ac'hanoun er prison ?

— Dond a heller er meas anezi !

— Madelez ann autrou Doue ! c'hoant he deffe lacaat va scourjeza ?

— Ar supplis-ze so spontus, mœs ne las ket atau.

— Siouas din ! ann Impalaërez a fell dezi va laza ! na perag ? Petra am meus me great ? Petra a rebeich din ? Petra he deus-hi c'hoant d'ober ac'hanoun ?

— Allas, va mignon, eme Reliew, en eur drei hag en eur heja he benn,roët he deus din ann urs d'ho *kigna*.

— *Kigna*, eme Suderland o sellet parfet ous egile. Kigna ac'hanoun-me ! Collet eo ho skiant

vad ganeoc'h Reliew?pe autramant ann Impalaërez a so eat he fenn diganti ?

— Ia kigna, eme ar Prefet polis gant eur vouez truezus.

— Ha n'hoc'h eus lavaret netra dezhi evid he lacaat da chench santimant ?

— Eo, va mignon paour,great am eus ar pez a hellen. Discuezet am eus dezî peger soueset ha peger glac'haret e oan, gant ann urs-ze.... E vont da c'houlen pardon evidoc'h e oan pa he deus lavaret din ann Impalaërez, droug ennhi : sortiet ac'han hag it doc'htu d'ober ar pez am eus gourchemmennet ouzoc'h. Ho tever eo d'ober oll hag heb lavaret ger, kement a blijo ganin da c'hourc'hemenn ouzoc'h.

N'e ket possubl lavaret e peu sort stad en em gave ann negosiant paour. A veac'h ma gonsantas Reliew rei eun heur amzer dezan da renca he afferiou ha nemet gant cals a boan e roas conje dezan da scriva eun tamic billet a gassas doc'htu da Gannat ar Frans he vignon hag he amezec tosta.

Heman kerkent ha m'en deus resevet ha lennet ar billet a sonj dezan eo collet he benn gant ar Prefet polis hag hen d'ar red da gahout ann Impalaërez. Ker buhan ha ma vel anezi e lavar dezi petra a c'hoarvez hag e tiscuez billet Suderland.

— Petra eo kement-man, eme ann Impalaërez, n'oun ket evid credi ar pez a livirit ! It buhan en dro, comt, ar buhana ma helloc'h, hag ordrenit da Reliew renta he liberte d'ar paour keaz negosiant-ze. Collet eo he benn evid sur. Maleur dezan m'en deus græt droug da Suderland ! mar deo maro heman, Reliew a renco mervel ive.

Distrei a ra ar c'homt d'ober he gevridi. E oar dija o cass d'ann amfiteatr (eleac'h ma ve dispennet ar c'horfou maro) ar paour keaz Suderland hanter-varo !....

Goudeze ar c'homt a zistro d'ar Palæs hag en em gav souezet bras o velet ann Impalaërez o c'hoarzin kement, ma kinige mervel !

— Breman, emezi, e velan sclear tre, petra a s o bet caus a gement-man oll. Roët am boa urs da Reliew lacaat kigna Suderland, va c'hi bihan saoz *Suderland*, a so maro deac'h ; ha pa lavaren ar c'hi, hen a sonje ann negosiant. Evel ma rea ann hini ne fell ket dezan senti, o sonjal atau e oa kæstion eus ann den, me a oa eat eun tamic droug ennoun rag ma sonje din ne grede ket, en he orgouil, e vije deread ar gevridi-ze evitan.

Paour keaz Suderland ! Tost avoalc'h eo bet d'eus he varo ! — A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

An Autrou Fechant, belec, a so maro e Douarnenez, d'an 29 a viz Meurs.

Ann Autrou Le Guen, chaloni ann Ilis Gathedral a so bet scoet gant an taul eus ar maro deriaou 3 eus ar miz-man, epad ma oa o lavaret ann offis assembles gant ar Chaloniet all.

Eur c'holl bras e vezo evid Kemper eleac'h ma rea kement a vad d'ann oll. Doue en devoa roet dezhan cals danvez hag hen er bed all a gavo da greski he gurunen ann danvez-ze hâdet ganthan ha lakeat da zougen frouez etre daouarn ar beaurien.

D'ar Sadorn 5, eo bet casset d'ann douar kimiadet gant eun niver bras a veleien hag a dud fidel.

Hervez m'en devoa her goulennet a bell so, e gorf so bet casset da veret vihan ar Seminer bras eleac'h m'en deus tremenet eur gals eus he vuhez o scolia ar c'hloër iaouanc.

Peoc'h Doue var he ene !

A.

AR BREZEL PRUS

(Kendalc'h)

V.

METZ.

Ann autro Bazen a lare
Er gœr a Vetz pa zigoueze :
— Demad ha joa holl er gær-man :
'Nn autro penn-ar-gœr pelec'h'man ?

— Mar d-eo penn-ar-gœr a c'houllet,
Et du-ze tre'nn ti, her c'havfet.
— Demad d'ac'h, autro Kofinier.
Hak-hen e kaffenn digomer,

Digomer d'in ha d'am arme,
Bez'eo oc'h penn kant mil ane ?
— Digomer avoalc'h a gaffet,
Gant na vo'vit pell hen goulfet :

Rak, ma chomfac'h re bell', meuz aon
'Renkfemp plegan dre nerz ann naon.
An autro Bismarc'h a lare,
Tal kœr a Vetz pa zigoueze :

— Autro Bazen, pleget ouz-imp :
Paket hoc'h impaler gan-imp !
— Pa ve hon impaler paket,
Me ha ma zud, ni n'edomp ket'. —

Ann autro Bismarc'h, pa glevas,
Avoalc'h he galon a c'hoerzas :
— Na fell ket d'ac'h plegan ouz-imp ?
Amzer hon euz : gortoz a raimp !

'Nn autro Kofinier a lare
D'ann autro Bazen, eun deiz oe :
— Autro Bazen, mar am c'hredet,
Gant ho pautred kouit a iafet.

— Penauz monet kouit a c'houffenn,
Gronnet kær gand'nn enebourienn ?
— Ha pa ve kær gant-he gronnet,
N'eus ijin c'hoaz gant-he savet ;

Mar o lezet-c'houi da zevel,
Hon lazan raint a-ziabell
Gant tarzo gouikefreo bras,
Na c'hallont ket hen ober c'hoas !

— O ia, varc'hoas mond'rinn pare :
Hirie'meus ket kalon da ze. —

Penn-ar-gær lare'nn de varlerc'h :
— Sonj a ret'r pez a larjoc'h dec'h ?

— Ma m'autro ker, d'in-me laret :
Ha disterat a ra ar boët ?
— Ia, disterat buan-buan,
Dond'ra'un holl aman moan-oc'h-moan.

— Autro Kofinier, d'in laret :
'Vit pegeit amzer hon euz boët ?
— Evit eur misvez, ma chomet ;
Ha mar d'et kouit, evit bopret.

— Mar hon eus boëd'vit eur mis c'hoas,
Pred vo avoalc'h mont kouit varc'hoas.
— Varc'hoas ! Petra lavaret-hu ?
Daoust ha varc'hoaz e vo ann tu ?

N'eo ket ar Brused'vel-d-oc'h-hui,
Em grenvaet a reont mui-oc'h-mui ;
Seul-vui ma taleet, seul-vuin
E vo diæs d'ec'h o zreuzin !

Ann autro Bazen a lare,
Dioc'h penn-ar gær pa zistroe :
— Ma ve'nn holl hanvèl oc'h hennes,
Ar vuhe a ve goall-zies !

N'oa ket grœd he gammat kentan,
P'eo roed eul lizer d'ezhan ;
Eul lizer, hag a-beurz Bismarc'h ;
Troet mad, n'ouffe den her nac'h.

Ma'voa skrived el lizer-ze :
— Mar fell d'ac'h klevet ouz-in-me,
C'houi vo'nn hini, autro Bazen
'Lakai reiz en Bro-C'hall da ren.

Ann autro Bazen, pa lenne,
Skede he zremm dre levene ;
Ha ken buhan ma'n oe lennet,
Ken-a-ken en deuz askrivet :

— N'eus tra keroc'h d'i-me a ve,
'Vit lakat reiz em mamm-bro-me :
Roed d'in eur skrid, autraou,
Da gomz gan-ec'h eur gir pe zaou.

Penn-ar-gær lare, 'nn de varlerc'h :
Na n'omp ket guell hirie 'vid dec'h !
Mar kollet er gis-ze'nn amzer,
Kouean rei dre ann naon hor c'hær.

Mar na fell d'ac'h-hu mont pare,
Autro Bazen, bez'ec'h inn-me :
Roit d'in ho tud ; ann enebour
N'hon guelo ket chom dilabour !

Tavet, autro, na ouzoc'h ket,
Bismarc'h en deus d'i-men skrivet ;
Ma lar da vont kouit am lezo
Evit lakat reiz em mamm-bro.

— Reizat hor bro ! ann dra zo mat,
Nemet o kas kouit 'nn ermeziat :
Mezus ve, n'ouffe den hen nac'h.
Peoc'hat ar vro enn hano Bismarc'h.

M'am euz eun ali da rei d'ac'h,
Na gredit re d'hini Bismarc'h !
— Beet droug gant neb a garo,
D'ann autro Bismarc'h me gomzo

Malloz var-noc'h, alouberienn !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

V

PARIS.

I

Ann autro Bismarc'h a lare,
Ental Paris pa zigoueze :
— Tud a Baris, sentet ouz-omp :
Da gomer ho kær e teuomp. —

Ann autro Trochu a lare
D'ann autro Bismarc'h, pa glevé :
— Komeret Paris, mar gellet ;
Anez, Paris d'ec'h na vo ket.

Ann autro Bismarc'h, pa glevas,
Avoalc'h he galon a c'hoerzas ;
— Ne fall ket d'ac'h plegan ouz-imp ?
Amzer hon'eus, gortoz a rimp ! —

Ann autro Trochu a lare
D'ar Barizis, eun dëiz a'oe :
— Gant skoaz Doue, 'vit hor mamm bro,
Nimp a stourmo bete'r maro ! —

Hak enn o fenn en em lakas,
Hag emæz, d'ann emganno bras.
Nemet kaër oa d'ehan strifañ,
Na voejont ket goest, o-unan,

Dà vrëai'nn ere houarnet
Tro var-dro da Baris gronet.
Trochu, gant ar glac'har mantred,
E kær a zo bet distroed.

Ar Barizis a lavare
D'ann autro Trochu, eun de'oe :
— Goall dra, autro, eo ho kuelet !
Heb ober netra chom a ret !

Heb ober tra d'hon dieren,
Ha c'houi o c'houzout hon anken.
— Hoc'h anken a c'houzon avad,
Ha'meus m'unan goall galonad ;

Met red eo gortoz, ha Bro C'hall
A gavo'n arme d'hon diouall.
Ken' oe eur *vag-ær* savet prest,
Hag hi ledan'vel eul lestr bras,

Hag hi ledan'vel eul lestr bras,
Roue divent euz ar mor glas.
Ken a bign daou, tri den enn-hi,
Ha d'ann nec'h gand al liziri ;

Ha koulmed var eun tu gant-he,
Koulmed, da gas kelo arre.
Treuzet gant-he eur pennad hent,
Enn eul lec'h mad e touarent ;

Ha da Dours kasont o c'helo
Hag o c'houlmed guenn var eun dro :
— Breudeur keiz, deut d'hor skoazellian,
Rak na c'hellomp tra ho unan ! —

'Nn autro Gambetta, pa lennas,
D'ar Barizis a hadskrivas :
— Dalc'hit mad-d'ann hanter-genver,
Neuze vo'n arme tost d'ho kær ! —

Hag oc'h ar gouzoug euz eur c'houlm
Stardet liziri dre eur skoulm ;
Liziri bihan, ken bihan,
Skrived enn arouezio ken moan,

Ken'hallje tri mil ha naouspet,
Kreiz eur graouennik bout dalc'het ;
Liziri a-beurz ar mammou
Diframmed diout-he o mabou !

Malloz var-n-oc'h alouberienn !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

(*Eur pennad all eur vech all.*) E. E.

An Taolennou.

A na c'heuz ket guelet, lennerien, var diaraog kalz a staliou, e ti ar varc'hadourien levriou, e meur a gazeten iskiz, taolennou, livadennou brizroudennadur, an eil mezusoc'h eget eben, a kever breman e peb tu, hag aliez eleac'h na dlejent

ket beza, evel e-kreiz deliennou ar gazetennou mad a ve guerzet e c'hornou-leac'h an hent-houarn, hag en peb kerik ? Piou eo al liverien a zo izel avoalc'h ho skiant (hep komz euz ho zalanchou) evit hada en touez hon c'henvroïs, etouez an dud a feiz hag ar vugale a zo c'hoaz guerc'h, eun envelep lousdoni na debfe ket ar moc'h ane? N'eo ket, emichans, guir gristenien a ra eul labour ken talvoudek evit an drouk-speret ; n'eo ket ar re a gar an Ilis hag he lezennou a laka ho amzer da oapâat a da c'hogei ar veleien, an dud a urz hag a furnez : nan ! Piou a z'int eta ? ? Piou ? Kredit ac'hanoun, mar kirit : ar re-ze a zo tud ho deus guestlet ho ene d'ar Republic (ruz !) d'an disurz ; ha boazet evel ma z' int da ren eur vuez euz ar falla, a fell dezho ive kaout mignounet ken dizoue, ken lik ha ken dizeread hag hi : anaout a reont, dre-z-he ho unan, eo dreist holl dre an daoulagad e teu er speret ar goall-ioulou a zo penn-kiriek d'ar goall-oberou. — Ar rum liverien-ze a dleje beza, a bell-zo, stag el Lokmine : rak, kalz a zo eno ne dint ket ken noazuz hag hi : Eur vosen a zint evit ar vro. Koulskoude e klevan a zo kalz ane hag a ve kinniget dezho, bep bloas, eun dornad mad a venneien evit linenna, (bete var ar c'hlozennadou « chimik ») traou na heller ket zellet ane hep rusia : Na pa vent gopreat gant paotret ar Republik evit-se, na rafent ket kalz guell. Da vihana, evit ho dic'haoui, e larin dezho a zo c'hoaz hiniennou beullezoc'h evit-he, da c'hout eo, renerien madelezuz Bro-C'hall a ro ho aotre da lezel al livadennou ze da redek ; mar na zioullont, a vo hanvet ho Republik « ar Republik louz ! » ; hag ar gir-se a vo e guirionez didamall, neo ket 'ta ?

Ma ! pa zoc'h ken troet da liva lousdoniou ha da liva gevier, selaouit, ma mignounet enoruz ! selaouit ac'hanoun eur pennadik : mirit breman, eur mizvez ho viltansou ; bezit eun tamik truez ouz zellou ar bugel keaz a zo c'hoaz glan he ene, na daolit ket d'ar iaouankiz an elvennou-se milliget a zo avoalc'h evit heskina ar goall-skiantchou hag entana ar c'halounou: kemeret ho pluen liver, me 'fad, a ia da ziski deoc'h eun doare d'ober eun drugare talvouduz meurbet d'ho kenvreudeur ruz-glaou ! C'hui etrezoc'h a zo paotred dilu hag a fell deoc'h guellaennou ; na c'houllit tam mont e souz ; karet a rit ar nezventiou, (ha pebeuz nezventiou !!) Ac'hanta ! setu aman ar pez eo red deoc'h da ober. Me am beuz klevet komz euz eun den a zo bet guechal, eme, advokad, hag a zo distak mad-tre he deod, en daill pa 'n eo guir en deuz roet eun taol skoaz pounner evit bouc'ha ar gasetennik kalounek « ar *France nouvelle* » ; an den-se ive, eme, a zo deut da veza evel e penn ar vro, n'ouzon dre peseurt burzud, hag n'eo ket diez dezhan laret evel ar Roue Louiz XIV : Ar c'houarnamant, me co ; galvet a oa, heb mar, da gaout an treac'h, (rag-se e tigouezaz dezhan an hano a Leon), ha da ziazeza eur zaô kaer ar c'haëra; (ha n'en deuz ket diazezet ar Republik ?) — Ma ! goude beza bet, ne laran ket o vont en dro, nan, mæs perc'hen d'eur ialc'h marteze goullo avechou, setu dezhan breman madou da stlapa e ginou an holl, ha kistilli na gavfec'h ket bemde ho far ; hag er c'hastel-se saliou-braz renet gant eur c'heginer brudet. Ha mar en deuz an autrou Leon saliou-braz kempennet euz ar c'houeka, kalz a Republikanet all ho deuz ive kement-all. Er saliou-se na ve ket fall renka eur strollad taolennou roudennet evelhen ; ne ket guir 'ta ?

I. — Er c'hreiz, a dal d'an nor.

Var eur saol-tuf, (bleuniou lili dizec'het, hâdet tro-var-dro, en traoun) eur pikol skeuden euz Introun ar Republik, eur saë ru en dro dezhi, eur galapousen ru var he fenn ; dezhi eur fri minaouet ha diouskouarn gad ; he zrem skrignet ; he genou digor da c'houlen avel; na devo ket ezom a zaoulagad ; krabanou direiz a vije mad dezhi da gaout ; na deuz ezom ebet a dreid. E peb tu, Thiers a Leon o kinnig dezhi, neur vousc'hoarzin, eur gurunen sternet gant deliennou kaoul-zaout ! !

II.—En tu deou : — Menek an amzer a zo o ren.

— Taolen I. — Paotret an enclask oc'h aruout var ar meaz 'vit goulen doare an electionou, gantho bep a dok fons-hir, hag en ho dorn eur bern paper, moulet var ar c'hein ane : *Liberté ! Egalité ! Fraternité !*

— Taolen II. — Ti-meur ar Gannadet ; var an diarog anezhan, e lizerennou-ru : «Lez-Varn », ha var hed taol, eur paour keaz kannad, he zisc'hlaver dindan he c'hazel da vont d'ar gær, o tastum var an douar eur gazeten, varnhi evelhen : *Quos nos... Ni ho...*

Taolen III. — Ministred ar 16 a Vaë, gantho dillad kanv, daoulinet, ho zrem dour ha mec'hi, dirak ho barnerien soun ho fenn, ho dorn astennet da leuskel ho malloz ar muia kalounek var ar vinistred reuzeudik.

Taolen IV.— E toul ar porz eun hostaliri, eur bagad sitoianed fur, eur blousen drouklivet peget var ho diouskoaz, bet eur banne re gantho, digor frank ho ginou da iouc'hal ar *ça ira*, ha pelloc'h eur rejimant brezelerien, beb a gorn-son gantho, moulet ar *Marseillaise* var ho skridou-musik.

Taolen V. — Aotrounez kuzulerien Paris o taoli bep a bez aour en eur bouned klupennek ru (da gass da Nouméa) hag e kichen,eun niver braz a Barizianed o virvi, nec'het, hag o tiskraba ho fennou.

Taolen VI. — Aojou Brest : tro-var-dro listri braz heoret : Paotred Nouméa o vriata ar re ho deuz goulennet e teujent d'ar gær.

Barz Koatmin.

Perc'hen-Merer : Ar. de Kerangal.

Kemper, moullet gant Ar. de Kerangal.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll seridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 19 a viz Ebrel 1879.

D'ar Sadorn 5 a viz Ebrel ar Senatourien ho deus votet (149 a enep 62) 300,000 lur da rei d'ar Communardet.

Goudeze ho deus votet d'ar C'houarnamant 1,600,000 lur evit peur-baëa ann dispignou he deus græt en tu all d'ar pez a oa bet votet dezhi er bloas tremenet hag er bloas-man : 55,022 lur evid 1876 : 1,117,973 lur evid 1877: evid 1878 adarre 381,088 lur hag erfin evid ar bloas-man c'hoas d'eus eun tu 20,025 lur ha d'eus eun tu all 6,486,634 lur. Ann dra-ze gant eun neubeudic all chomet da baëa abaoue eur bloas benag a ra ouspen 10 million, votet er memes devez, ouspen ar pez a ioa bet merket ar veich kenta er Budjet. Braô avoalc'h n'e ket 'ta d'ar re a renco paëa hag ar re-ze eo ni a vo.

N'ho peus ket allet morse marteze compren e ve red cahout kement all a arc'hant evid ober ann dispignou goude ar pez a ve votet en avans : ma ! Me n'am beus ket allet hen ober kenneubeut, ha gouscoude doueti a ran penaus ez a ann traou. Aliæs avoalc'h a so bet lavaret deoc'h hag embannet a vouez huel penaus ar Republic eo ar c'houarnamant a goust ann neubeuta. Setu perag pa blij d'ann Deputeet renca ar Budjet e ve lavaret deoc'h, kement ha kement a vezo da reseo ha kement ha kement da zispign. Soursius e vent da lacaat atau (var ar paper da vihana) ar pez so da reseo, treac'h d'ar pez so da zispign ; ha kement se evid ober deoc'h da gridi e ia mad tre ann traou ; mæs int a voar parfet e vanco arc'hant d'ober oll ar pez a vezo red, evel ma ouzont ne hello ket refus ar Gambr dezho rei peadra da beurbaëa ann dispignou, hag a hent all egis na ve morse reglet ar c'hontchou nemet pemp pe c'hueo'h bloas goude,int a voar avoalc'h ne vezo ket æs deoc'h cahout sonj d'eus ar pez a ioa bet votet na d'eus ar pez a so bet dispignet.

Kense, evid beza libr d'ober ar pez a girint var ar poent-ze ne fell ket dezho digemer hini ebet eus Deputeet ann tu dehou ebars e commission ar Budjet evid na hello den gouzout ar virionez penn da benn.

Beb bloas ha kélliæs gueich ma hell Deputeet ann tu dehou sevel ho mouez evid prezec var ann affer-ze e lavaront sclær avoalc'h pegen noazus eo evid ar vro eur seurt fæsoun d'ober, mæs, caër ho deus, ne vent ket chilaouet, ha Potret ann tu Cleis a gendalc'h atau oc'h heulia ho froudennou fall hag o creski beb bloas dle ar vro. Doue ra viro ne vent caus deomp da goueza dindan ar beac'h.

Mæs n'e ket gant ann Deputeet emaomp breman, gant ar Senatourien eo,hag ar re-man eur veich votet ann arc'hant gant ann Deputeet evid pourbaëa ann dispignou na hellont ket mancout da rei d'ar C'houarnamant ar pez a c'houlen digantho.

Goudeze ar Senatourien ho deus evesseat ous eur guchennat braô a lezennou lla lavaret kemer vacansou beteg an 8 a viz Maë.

Er memes devez, e cambr an Deputeet ann autrou Haentjens a c'houlenn digant Leon Say, ministr ann Tenzor.

Perag n'en deus ket galvet ann oll da gemer ho lod d'eus ar renchou 3 dre gant a so bet guerzet gant ar C'houarnamant varlene. Cals munoc'h he deus renket ar C'houarnamant da baëa evid lacaat eun neubeut tud da gemer peb a loden eus ar renchou-ze eget ne vije bet red hen ober ma vijent bet lakeat e guerz evid ann oll var ar marc'hat egis ar renchou all.

— C'hui, emezhan, a lavar deomp hon deus kement ha kement da baëa evid ar mizou, mæs ne ouzomp ket ar somm eus ar renchou a so bet guerzet, na pegement hoc'h eus paët d'ar re ho deus ho c'hemeret, ni garfe her gouzout gouscoude, evid guelet pegement eo bet, mizussoc'h ar mod hoc'h euz choaset eget ar mod ordinal. —

Respont ar ministr a sinifi tost da vad : C'hui so re gurius,ne livirin ket,na ne fell ket din lavaret deoc'h ar pez hoc'h eus c'hoant da c'houzout.

Ann dra-man a ziscuez ar virionez d'eus ar pez a lavaren deoc'h huelloc'h ne fell ket da botret ann tu cleiz e vouife netra re ann tu dehou d'eus afferiou ar vro, hag ar pez hen discuez guelloc'h c'hoas eo ar c'homsou-man lavaret d'an

autrou Haentjens gant Wilson, ann hini a brezec e hano Commission ar Budjet (er Gommission-ze n'eus ken nemet Potret ann tu cleiz.) O c'houzout penaus ann autrou Haentjens hag eun neubeut all ho devoa c'hoant da c'houlenn cont eus ann affer-ze digant ar ministr, e lavare dezho : « N'her « rafoc'h ket, pe ma her grit, e veloc'h ne vezo « ket diæs d'ar ministr stanca deoc'h ho kinou. »

Goudeze, ann Deputeet ho deus votet eul lezen evid lacaat madou ann hospitaliou etre daouarn conseillerien ann Ti-kear, ar pez ne dâl ket, rag madou ar beaurien ne d'int ket madou ar Gommun, hag ar C'houarnamant he devoa galloud avoalc'h var ann hospitaliou, pe guir e peb Commun ar Mear a ioa Presidant ar Gommission. A hent all, Budjet ha contchou ann hospitaliou a renke beteg hen beza casset da Gonseil an Ti-kear da sellet outho, moïen avoalc'h ho devoa eta ar C'houarnamant ha Conseillerien an Ti-kear da c'houzout pe sort implij e vije græt gant danvez ann tiæs-ze : ne oa ket red eta ober eul lezen nevez ha ma glasker ober unan ne deo ket, a dra sur, gant eun intantion vad.

Erfin, græt eo al lezen, ha mar teu ar Senatourien d'he voti d'ho zro, ni velo, heb dale, pegement a c'haou e rai d'ann hospitaliou-ze.

En eur achui, ann autrou Janvier de la Motte a c'houlenn digant ar Ministr ha ne sonj ket dezhan e ve mad e teufe ann Deputeet, abars dispartia,da voti eur million evid sicour ar vicherourien dilabour.

Ar ministr a respont : Me am beus casset eul lezen d'ar Gambr var ann affer-ze, deoc'h eo da varn ar pez a c'houlenn ann autrou Janvier de la Motte.

Ar Gambr a lavar n'eus ket amzer avoalc'h mui d'hen ober breman. Da benn pemp sizun e vezo abred avoalc'h.

— Ia, eme ann autrou Janvier de la Motte,hag epad pemp zizun ar vicherourien ho devezo amzer avoalc'h da vervel gant ann naoun ! (Clemma ra ar pez brassa eus ann tu cleiz hag eus ann c'hreis).

Ar Presidant. — Autrou Janvier de la Motte, arabad eo deoc'h lavaret penaus ho consortet ho deus dre ho voterez clasket ober ar pez a lavarit. — (Petra so bet falvezet eta dezho ?)

Ann autrou Janvier de la Motte. — Me a sonje din e vije bet mâl gant ann oll Deputeet voti,ar c'henta guella,ar somm a c'houlennen ! —

Pere eo gouscoude ar re vella caret d'eus ann Deputeet gant ar vicherourien ? Re ann tu cleiz m'ervad. Breman ec'h hellit guelet penaus n'e ket ar re-ze eo a gar ar guella ann dud paour,ann dud ezomec, petra benag e mare an electionou pa ho deuz c'hoant gounit ho mouezïou, e ouzont prezec braô dezho ha liva braô a beb seurt gevier evid ho zouelli.

Achu ann abaden-ze, ann Deputeet evel ar Senatourien, a lavar kemer vacansou. Mæs ann Deputeet, en daill,a so cals scuissoc'h eget ar re all, rag int a lavar gortos ar 15 a viz maë abars en em assambli adarre.

A.

Lod eus ann dud a so goal ziskiant evelken : e kement plas ma vent, ne glever anezho nemet hagnal e peb fæsoun hag harzal ous ar veleïen : pega a rafent soken, ma vent sur da veza ar re grenva : hogen, gant kement-se e carfent e teufe ar veleïen d'ho enori, carout a rafent dougen ar c'hroasiou er processionou, carout a rafent e ve dibabet ho groagez hag ho bugale er penn kenta da zougen ar bannielou hag imaichou ar zent,hag en em gavont saousanet ma ne fell ket d'ho fersoun rei ho c'hoant dezho. Neuze e ia droug enn ho, hag o tisonjal penaus var ar poënt-ze ar veleïen n'ho deus barner ebet nemet ho c'houstians hag ho Escob, e ve scrivet gantho ho unan, ma vent goest d'hen ober, pe gant eur potr gouiziec benag, ma ve unan en ho c'hichen,e ve scrivet da eur gazeten benag, arabad eo deoc'h cridi e ve da eur gazeten gristen, int a voar avoalc'h ne ve ket græt digemer mad d'ho lizer ; mæs da unan eus ar gazetennou-ze a gar servicha d'ho lennerien eur Frer da zispenn d'ho lein, eul Leanez da visca d'ho mern, petra lavaran-me ? da zivisca ha da sclabeza gant ar mezussa pri hag eur belec da flastra d'ho c'hwan.

Ar seurt gazetennou-ze a vez mâl gantho digemer ha moulla kement a ve digasset dezho d'oc'h ar gevier-ze,a enep ann dud a Ilis hag ar Relijion, rag ma ouzont penaus peurvuia ar veleïen ne garont ket mont dirag ann tribunalou hag e ve guelloc'h gantho ober peoc'h egis ma so c'hoarvezet en dro-man. Int ho deus ho santimant ha pa sonj dezho eo guelloc'h ober en daill-ze, n'e ket me a garfe ho zamall, mæs me voar petra am bije græt ma vijen bet e plas ann autrou persoun... Græt em bije eun tamic procès braô d'ar gazeten ha d'ar re ho devoa scrivet dezhi ha m'hen assur deoc'h, keroc'h cals e vije bet coustet ann affer dezho eget ann tokou e foar Landi.

Ann dud-ze a so leun a gouraich, pa ne ve den oc'h enebi, mæs ma seller a dreus outho neuze e tennont ho zoc ha didrous d'ar gær.

Ped gueich n'hoc'h eus-hu ket clevet m'ervad potr al lizer-ze, c'hui da vihana a so o chomm er memæs parræs ganthan, ped gueich n'hoc'h eus-hu ket he glevet o lavaret : Ar veleïen d....t a garfe lacaat ho fri e peb leac'h, a garfe commandi e kement plas so er bed-man, n'int ket goest da chomm en ho Ilis ?

Marteze oc'h he glevet, c'hui peus mousc'hoarzet,ha canet memes a du ganthan. Ma ! peus ket izomm da veza nec'het ; cals tiez ha plassou so

eleac'h ne garfent ket lacaat ho fri, rag re lous e vent, eleac'h ne iafent ket da gommandi, rag coll ho foan a rafent ; mæs evid ar rest e sentint ouzoc'h Fanch, Iann pe Jakez, potr al lizer erfin, pa n'ouzoun ken hano deoc'h, senti a rafint ouzoc'h, chomm a rafint en ho ilisou, mœs eno e vezint ar vistri, ha na c'hui nag ho sclissen, hag e vec'h goloet a beziou ugent real, na viot enoret evel cristenien vad, evel tud a Relijion, mar kendalc'hit oc'h enebi heb paoues ous ar veleïen hag ann Ilis.

C'hui peus danvez hag e sonje deoc'h penaus oc'h heul ann danvez ho pije bet ann enoriou ! re ann douar ne lavaran ket marteze, mæs re ann Ilis, biken jamæs, ac'han m'ho pezo chenchet egis eun all en ho plas. Alo ! achu e vezo ann amzer Pasc pa ialo ar gazeten-man beteg ho parræs pa hello unan benag eus hoc'h amezien he discuez deoc'h, mæs ar Jubile da vihana ne vezo ket achu c'hoas. Ma ! credit din, eleac'h kenderc'hel o veva egis m'hoc'h eus græt beteg hen,bezit cristen e guirionez, ha kendale, pa viot d'eus ann ti, e vezo great deoc'h egis d'ar vugale all eus ann ti. Mæs ac'han di, c'hui peus choaset ho lod, ha ne vezo ket tennet ho bara digant ar vugale evid hen rei deoc'h. Ann autrou Doue en deus hen difennet. Ne d'hoc'h ket a du gant Doue pa ne d'hoc'h ket a du gant ar veleïen hag ann Ilis, mar tisprijit ar re-man e tisprijit hor Zalver benniget he unan, na ne ouzoun ket penaus hoc'h eus ann hardiziegez da c'houlenn ho lod eus enoriou ann Ilis pa vec'h atau a enep dezhi dre ho comsou hag hoc'h oberou.

A.

An Taolennou.

(*Dilerc'h.*)

Taolen VII. — Ar galeourien (sellou taro dezhe) eur picherad eôl-roc'h gantho en eun dorn, en egile eur c'hleze noaz moulet var ar lammen anezhan : « Bevet ar Gommun ! », o redek adarre en dro evit kenderc'hel ho mad-oberou ! —

Taolen VIII. — Eun Hercul babouzek, eun troad dezhan var eur belek douaret, eun al o voustran eul leanez hanter-vrevet ; e kichen eur penn-tiek hag he vugale, eur manegou houarn ouz ho c'habestra ; hag eur bagad lamponet o stlâbeza ane.

Taolen IX. — Skeuden al labour-douar, hag hi treut ha distronket, ho lipat he loa, etc...

Taolen X. — Skeuden eur mecherour o vouga an tan er fornigellou braz, hag o lakaat an alc'houez dindan toul an nor ; ha pelloc'h mecherourien all o tic'henaoui, ho diouvreac'h en kroaz gantho, ho daoulagat troet varzu al loar.

Taolen XI. — Ministred en eur vag hozellet gant eur bar arne, o vont holl d'ar goueled bepeil, etc. Hag avoalc'h evit an tu deou.

3. AN TU KLEIZ. — MENEK AN AMZER VAD TREMENET.

(1783 HAG ALL.)

Taolen I. — Camille Desmoulins 'n he zao var eun daol o tiskouez he bistolennou ; e-harz, eur strollad Republikaned o tizelienna ar gouëz da ober kokardennou ; ha pelloc'h, penn Delaunay dic'houget, douget dre ger Paris var eur goafhir !...

Taolen II. — Muntrerien karadek, o pignal e Kambr ar Rouanez, pried Louis XVI, hag o skei a daoliou kountel var he guele, pa na hellent he c'haout he unan.

Taolen III. — Eur strollad ardamezou Duket, Marc'heien, etc... ledet var leur ar gambr, ha moustred gant Maze-Montmorency hag ar c'hannaded all.

Taolen IV. — Ar venec'h o kuitaat ho maneriou ; eur belek o sellet eun ti-kear moulet varnhan ar giriou-man : *Toui, pe mont d'an harlu!*

Taolen V. — Tudjentil ha tud a relijion var ribl ar mor, glac'haret, o c'hortoz bigi, da dec'hel araog ar maro. —

Taolen VI. — Skridou var mogeriou ar chæriou bras, varnho evelhen : *D'an traoun an nobl ! Beac'h d'an dud a Iliz ! An tân varnho !!*... Pelloc'h, eur pikol pez tân enaouët da zevi kurunennou, tokou kardinalet, skouedou, bonedou doctoret, hag all, a-ispil ouz eur vezen savet e kreiz eur bern keuneut : tro-var-dro holl mistri ar C'houarnamant.

Taolen VII. — Eun ti-dalc'h kempennet euz ar falla, karget a eskibien, a veleïen, a dudjentil ; ha bourrevien oc'h ober out-ho bep eil...

Taolen VIII. — Ar roue Louis XVI dindan ar gountel !!!... Houman renkje beza kaëroc'h !!!

Taolen IX. — Eur rijennad hir-hir a gristenien, araog dezhe ginou eur c'hanol ; Collet-d'Herbois ha Couton o c'hourc'hemenni an tan. — Carrier var ribl eur ster o sellet oc'h ar mor o lounka he listri leuniet gant ar guella euz ar Francisien ! — Joseph Le Bon o c'hoari gant eur c'hillotin vihan, evit peurzeski an doare anezhi. —

Taolen X. — Leac'h-chom ar vrezelerien e Konli (1870), ar fank, ar bijer-fusuliou, ar soudardet ledet e pep tu gant ar c'hlenvet, evel kelien, etc., etc.

Taolen XI. — Ar flamm o tigeri an oabl a-uz tiez-meur Paris. An Tad Captier hag he genvreudeur o koueza dindan taoliou servijourien guella !! ar vro ; hag, en traoun an daolen, ar skrid-man : « *D'ar vuntrerien-ze ker halounek, ar Republikaned (ruz !) anaoudek !!* »

MAD ADARRE EVIT AN TU-SE.

Var an nor a ve gallet roudenni skeuden eun

Doue staget oc'h eur peul, bazateet gant eur vanden varmouzien ; rak, michans, na vije ket mad lakaat er Sâl eun evelep skeuden : ar guell epken anezhi a roje drouk-kôf d'hor c'henvroïs-ruz.

Ankounac'heat am boa da gomz deoc'h euz ar c'holoen-daol. Na ve ket fall liva varnhi doareou G...., brezeler, eur rollad butun c'houek en he c'hinou, hag eur gignaden dezhan... eleac'h ma karfet. —

Setu aze avad peadra da ober taolennou a ve talvouduz da vugale ar Republikanet, ha goest da garga a levenez ho c'halounou ho unan, (mar ho deuz c'hoaz eun tamik henak). Alo ! rouderien ! daô d'ar c'honit !! stignet ho sternou ! Mar kasit ho labour da benn, c'hui ho po eun digoll, hag unan na vo ket skuiz... eur groaz a enor, marteze. » (Ar Republik a zo ken karantezuz) ; pe, ma zo eun toull benak da vouta ac'hanoc'h, a vefot zavet, sur, da Sou-Prefet. — Kenavo ! Ar Republik d'ho pendroïdello betek ar menez Trousk, pell euz traônien ar Baourentez, he rouantelez karet !!

Barz Koatmin.

Divez.

Buez Dom Michel Nobletz.

Dom Michel e Bourdel o studia an theoloji. he garantez evit an dud paour ha dister.

(Kendalc'h)

Peb tra a c'houlen ma ve lakeat d'hen ober an amzer ma zo red. Ogen hirio an deiz, e faller ober en eun taol count ar pez a c'houlen beza great gant an amzer. Guelit an hini en deuz c'hoant da zeski eur vicher ; a boan ma en deuz lakeat he zorn var eur benvec, ma cred beza eur micherour braz ha gouiziec. Eun den iaouanc ne oar ket c'hoaz douja d'he dud, en deuz mall da veza mestr, evit hallout commandi.

N'e ket gouscoude er c'hiz-se eo e tle mont an traou. Guelit an heol: ne zav ket a daol, a nebeudou eo e teu da zevel hag ouz he heul ema ar sclerijen,ar vadelez. Ar c'hreunen ed ne zioan, ne zidenv ket, kerkent ha ma vez taolet en douar; ne ra ket var eun dro ha plouzen ha greunen, ha mar teu zoken re vuan da vlouzenna ha da c'hreunenna, ne vezo ket mad.

Dom Michel en deuz ive eun tamm labour da ober, kemered avad a raïo he amzer. Bez' en deuz eur vicher da zeski, guir eo n'e ket eur vicher euz an douar, micher an Elez, micher hor Zalver he unan eo. Mes nag en em zastum e goueled he goustians abarz tostât ous ar velegiach ha ne entent ket e iaffe hini ebed euz he anaoudegez a daol da gemeret eur garg ker pounner, heb beza pell amzer pouezet ar bec'h-se ha guelet ma 'z eo he ziscoaz cre aoualc'h evit he zougen.

Mont a ra eta da Vourdel da studia an theoloji epad pevar bloaz leun. Ar c'henta tra a reas pa oue erruet, oa clasc eur gampric pell ouz peb trouz, e lec'h ma en dije hallet en em roï euz he oll nerz d'ar studi ha d'ar beden. Eno e labouras, dalc'h mad epad pevar bloaz da anaout clenvejou an ene hag an doare d'ho louzaoui, d'ho farea. Evit-se e silaoue hag e teske piz ar pez a lavare he vistri. Ouspenn, mont a reas ive beteg ar zoursen ma 'z ea he brofessoret, me lavar e studias sant Thomas mestr an theolojianet. He blijadur e oa dreist peb tra lenn ar Scritur-Zacr. Labourat a reas kement ma ouias heb dale, eme unan euz ar re a ioa o studia assambles ganthan, a ziddan eor ar Scritur-Zacr penn-da-benn e langach grec. Netra iston eta, ma lavaras unan euz he vistri ez oa Michel an desketa den euz a Vreiz.

Ma oa brudet Michel dreist ar re all dre he zescadurez, e oa c'hoaz calz muioc'h en tu all dezho dre he garantez evit he grouer. N'em roi a reaz euz oll nerz he ene d'ar beden a galon ; ha Doue, evel m'eo merket var baperiou Michel, o velet he volontez vad ha beoder he feiz, a blijas ganthan lavaret : « deut euz traon an daol ha pignit hueloc'h. » Neuze azezet fas ha fas gant he Zoue, edo evel beuzet gant ar sclerijen a goueze varnhan a bep-tu. Hueloc'h eget an louar ha traou ar bed, an drouc-spered zoken n' halle ket tizout beteg ennhan. Ar Spered-Sant / he unan eo he gentellie, a leunie he spered gant ar guirionesiou euz ar feiz. Ar guirionesiou-se a veuze hag a vage he galon. Spered Doue a ioa eat doun en ene Michel hag o veza prennet cloz an doriou, e taremprede an diabarz ennhan, e comze dous outhan, e roe dezhan eur peoc'h dudiuz.

Adaleg an amzer-ze, Michel a valea bepred er guel a Zoue. N'oa mui evithan nemet lezen ar garantez. An aoun, ar spount rag barnedigez Doue, an interest en deuz peb den da veza salvet hag eüruz, eun devez da zont, n'o doa mui a c'halloud var he galon. Doue a zo mad, ha dreist peb madelez, setu aze ar pez a zonje dre ruiou kear, n'euz forz dre be lec'h ez ea, setu aze ar pez a rea he joa. Doue a scuillas var galon Michel kement a joaiou, ma 'zeuas he gorf da gaout he lod, ha ma oa red dezhan eun devez en em daoler en dour sclasset beteg he c'houzouc, o veza ne halle mui herzel ouz tan ar garantez divin.

Evit discuez he anaoudegez vad e kenver Doue Michel a oa mall ganthan gouzanv bep seurt poaniou. Beza casseet, bresset a zindan an treid oa he blijadur. Nag a boan e kemere evit digass er guir hent an eneou prenet gant goad hor Zalver ! Setu perag e castize he gorf oc'h en em scourjeza, o chom heb dibri nemet ar pez ma oa red evit dalc'her buez en he greiz. Cousca a rea var an douar ien, ha ne gemere morse perz e joaiou he gamaradet, petra bennag ma ne oant ket difennet rei a rea zoken he scoden evit pourvei d'ho flijadureziou, hag er c'hiz-se ne gavent hano ebed ennhan, hag e reant anezhan ar brassa meuleudi. Mes kerkent ive e pede da verrenna ouz he daol ar scolaerien paoura ne hallent ket mont da heul ho c'hamaraded all. Kement-se na oue ket diez braz dezhan ; rag he dad, oc'h anaout he furnez hag an implij mad ma rea Michel euz ar pez a veze etre he zaouarn, a zigasse dezhan muioc'h eget na c'houlenne. Ouspenn, hon tad pehini zo en env, a gemere plijadur o pourveï d'he aluzennou. Aliez ar scolaer santel a gave evit soulaji an dud reuzeudic arc'honchou, ha den ebet ne ouie na penaoz nag a belec'h oant deut.

Epad ebatou ar scolaerien all, Michel a dremene he amzer o vont da gass euz a berz an dud vad aluzennou d'an tadou Capusinet. Goude ez ea da velet an dud clanv en hospitaliou,hag ar beorien mezuz en tiez paour, erfin ec'h echue he bourmenaden en eur vont da adori Doue en he dempl santel.

— Mes, ma en doa Michel soursi euz ezommou ar c'horf, en doa c'hoaz muioc'h euz ezommou an ene. Sevel a reas eur vreuriez, evit dalc'her ar feiz beo etouez an dud divar ar meaz. Er vreuriez-se a oa he gamaradet a studie an theoloji hag a oa bet gounezet ganthan da zervich Doue. Mont a rejont daou ha daou, evel guechall diskibien hor Zalver, da gement parrez a ioa tro-vardro da Vourdel, evit deski ar relijion d'ar re zister, diouall ha maga ho feiz.

Ho labour a ioa binniget gant Jezuz, hag o velet ar frouez an oll a lavare a vouez huel e oa eno biz Doue. — Dom Michel a oa custum da lavaret : Ar c'hatekiz great a zoare a zoug aliez muioc'h a frouez eget ar zarmoniou braz. Ar re-ma a zo henvel oc'h eun tantad tan raden a ia beteg an oabl, hag eur pennadic goude a losc an oaled ien sclass. Er c'hontrol, ar c'hatekiz a ra anaout Doue ha dre eno he garet hag he zervicha beteg an heur euz ar maro.

Mab ar Bae.

Dimerc'her all e Roazon, eo bet barnet affer eun neubeut mæriou hag eun neubeut gazetennou eus ar Morbihan, a ioa bet galvet dirag tribunal Pondivi derc'hent ann elcctionou, ha condaonet evid spounta ar re ho dije bet c'hoant labourat evid ann autrou de Mun. Kense, Le Maguet so bet hanvet evel Depute Pondivi gant neubeut moueziou,guir eo, mæs evelken hanvet eo bet, ha setu petra a glascjer o c'hervel ann dud-ze dirag ann dribunal hag oc'h ho c'hondaoni derc'hent ann election. Na perag e oant-hi bet condaonet ? nag m'ho devoa lavaret e oa bet casset dezho lizer Le Maguet d'he electourien. Al lizer-ze a ioa bet casset dezho d'eus pers ar Souprefet. (Abaoue e bet casset cuit, ne oa mui ezomm anezhan e Pondivi) hag e oa moullet e lizerennou bras, egis anntamou paper a so evid beza staget ous ar mogeriou.

Ar paperiou-ze, a lavare ar Souprefet, ne oant ket evid beza staget ous ar mogeriou : Perag ho c'hass dezho neuze ?

Ann autrou Hyrvoix, bet Souprefet e Pondivi, anu autrou Le Sellier, mear Seglien hag ann autrou Le Scolan, mear santez Berc'het a ioa bet condaonet, ar c'henta da 1,000 hag ar re all da 100 lur amand.

Ann Dribunal en deus lavaret ne oa netra d'ober dezho, rag ma so bet anavezet mad e oa guir oll kement ho devoa lavaret ha brudet.

Merourien ar gazetennou *Le Petit Breton* hag *Le Journal du Morbihan*, condaonet e Pondivi derc'hent ann election da eur miz prisoun, 1,000 amand ha c'huec'h mil lur da baëa etrezho da Le Maguet evid beza græt gaou outhan, a so bet dizammet eus ar pez brassa euz ar beac'h pounnerze.

Ann autrou Macé, merour ar *Petit-Breton*, a renco paëa 300 lur, hag ann autrou Meillour, merour ar *Journal du Morbihan*, 400 lur amand evid beza lavaret eun dra benag ouspen ar pez a oa guir. Lavaret ho devoa e oa bet græt d'ann oll Mæriou ann arrondissamant ar pez ne oa bet græt nemet da eur re benag anezho, mæs int a sonje dezho e oa guir ar pez a lavarent.

Kense, ar mæriou dizammet d'eus ar pez a damaller dezho, ar re all dizammet eus ar prisoun, euz ar pez brassa eus ann amand hag eus ar c'huec'h mil lur a c'houlenne Le Maguet, diganthо, setu eno hag a ziscuez pegen dievez e oa bet tribunal Poudivi o tougen ar sctans kenta.

Anat mad eo breman penaus Le Maguet ha De Marcère, n'ho devoa clasket dre ar pez oll ho deus græt nemet lacaat ann autrou de Mun da goll. Mar peus sonj penaus, a veac'h m'en devoa De Marcère anavezet hanoiou ar Mearіou ho devoa disclæriet petra oa bet græt, e roas urs d'ho gervel dirag ann dribunal, ho unan, da viret na vijent bet kemeret da dest, e vezo sclær avoalc'h evidhoc'h penaus ne oa nemet tromplerez ganthan, pa responte d'ar Senatourien a c'houlenne cont diganthan d'eus ar pez en devoa græt ar Souprefet.

(Lennit var ann affer-ze gazeten ann 8 a viz c'huevrer 1879.) A.

Er gazeten diveza hoc'h eus cavet al lizer, tennet eus ar gazeten l'*Océan*, a ginniger deoc'h da sina, evid miret, e kement ha ma helloc'h, ous ar re fall d'ober al lezennou ho deus, c'hoant a eneb ann descadurez gristen. Ma ne fell ket deoc'h

cahout scoliou dizoue, mistri-scol difeis egis-ma alfen discuez eun neubeut braô deoc'h ma n'am bije ket respect evidhoc'h : mar fell deoc'h e ve sentus ho pugale,sinet al lizer-ze, rag ma ve græt al lezen ho deus c'hoant ar Radicalet d'ober, heb dale e veloc'h siouas ! pegen izel e couezo hor Bro.

Den ebet na hell miret ouzoc'h da sina. Hervez al lezen,peb sitoïan en deus guir da c'houlenn digant ar c'houarnamant e ve græt pe miret ober ar pez a blij pe ne blij ket outhan.

C'hui eo,pennou tiegez,a dlefe en em lacaat e penn ann affer-ze rag hoc'h interest eo. Heb dale e teuio eul lezen all evid contraign peb hini ac'hanoc'h da gass he oll bugale d'ar scol d'oc'h adalec ann oad a c'huec'h bloas beteg ann oad a drizec bloas : deoc'h eo da velet ha ne vezo ket roet deoc'h da choas da vihana, da beleac'h cass anezho pe da scoliou ar Relijiuset, pe da scoliou tud ar bed : pa ne vezo ken nemet ar re-man ma lezit ober al lezen dizoue-ze, neuze ne helloc'h mui choas ann hini a blijefe ar muia deoc'h. Aliæs avoalc'h ann Deputeet ho deus lavaret e felle dezho heulia santimant ar vro er pez a reant : discuezit dezho breman ne ma ket ar vro a du gantho var ar poënt- ze ha marteze ec'h helloc'h miret outho da heulia e kement-se ho froudennou fall. A.

AR BREZEL PRUS

(Dilerc'h)

VI.

METZ.

II.

Ann autro Bazen a lare
D'ann autro Bismarc'h, eun de oe :
— Autro Bismarc'h, setu'r mis kloz
'Môn a ze da ze o c'hortoz :

Na ehanet da laret d'in
Eo prins var ann Alzas e vinn ;
Setu'r misvez krenn' larann d'eoc'h
Eo da gan-in, ober ar peoc'h.

— Goall dra, autro, eo ho klevet,
Daou zevesiad boëd n'oc'h eus ket !
— Ha penauz a c'houffac'h-hu, 'ta,
Pe hon eus boëd, pe n'hon eus tra ? —

Ann autro Bismarc'h, pa glevas,
Avoalc'h he galon a c'hoerzas :
— Me zo 'ta guell disked 'vid-oc'h
Var gemend a c'hoarve gan-eoc'h ?

— Autro Bismarc'h, ar pez a ret
Oc'h eun den reiz na zere ket !
— Daoust pe zere, pe ne ra ket,
Ar gœr a Vetz a zo paket ! —

Ann autro Bazen a vouele,
Ebarz kœr Metz pa zistroe :
Na gave den he frealzje,
Nemet penn-ar-gœr : hen a re.

— Autro Bazen, tavet, tavet,
Daër oc'h eun den 'dereont ket.
— Autro Kofinier, d'in laret,
Evit pegeit hon euz a voët ?

— Hon euz c'hoaz 'vit eun deves krenn ;
'Vit eun deves kloz, hep mui ken.
— Hag ar c'hezek ? — Peur-zebred int,
Hep ma vemp guelloc'h 'vid a gent.

— Me gar've bet eur gor em zeod,
Ann deiz ma emôn bet ker sod,
Ker sod da vond david Bismarc'h,
Hep kont ebet d'hoc'h ali d'ac'h !

Gant ma hano, ac'houdevez,
E chomo stag ar gir-ze : Mez !
Komeret Metz gant ann naon kris ;
Eur goall gelo d'ar Barizis ! —

Malloz var-n-oc'h, alouberienn !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

VII

PARIS.

II

Ann autro Favr a levere
D'ann autro Bismarc'h, eun de oe :
— Greomp-ni eun arzaô-vrezel,
Ma c'hellfomp eur vagad gervel,

Eur vagad tud fur d'ober peoc'h
Gant ar roue Gouillaou ha gan-eoc'h.
— Me n'am eus nepred em menno
Nemed eurvad demeus ma bro :

Ma na deu tra d'hon enebin,
'Narzao-vrezel laouen a rin. —
Ma oe groed gant-he eur marc'had,
Hag hen peur-skrived evid mad ;

Pa oa groed ar marc'had gant-he,
Ann autro Favr a levere :
— Autro Bismarc'h, na jom ken man
'Met lakat hanvo er skrid-man. —

Tro Bismarc'h, o vouzc'hoerzin kun,
Kerkent 'n eus komered ar blûn ;
A-vec'h groed 'un arouezenn gantan,
Eo roed eul lizer d'ehan :

Eul lizer 'tont a-beurz Paris,
Da lenn heb dale, gant pob tis.
Ann autro Bismarc'h, pa lenne :
Skede he zremm dre levene ;

Ma oa merked el lizer-ze
(Met d'ann autro Favr na lenne) :
— Fenoz en Paris vo dispac'h,
Ha mar gellomp, kœr a vo d'ac'h ! —

Ann autro Bismarc'h a lare
D'ann autro Favr, eno neuze :
— Autro Favr, daoust d'am holl ioul-vad,
N'hallan peur-ober ar marc'had. —

Ann autro Favr, en eur vouelan,
En deus goulenned digant-han :
— Autro Bismarc'h, mar am c'haret,
Eun draik d'in a lavarfet.

Petra zo ouz lo laouenad,
Hag a vir d'ac'h sina'r c'hontrad ? —
Ann autro Bismarc'h, pa glevas,
Avoalc'h he galon a c'hoerzas :

— Kement a fell d'in da ziskin,
Na c'hellet ket her c'huzan d'in :
Nemet birviken na ouifet
Ar pez na ioulann ket laret ! —

Pa oa distro Jul Favr, dioc'h-tu
E teuas da gavout Trochu :
— Autro Trochu, lakomp evez :
E kær zo kals trubarderez.

Oa ket he c'hir peurlavaret,
Garmo er ru zo bet klevet,
Garmo heuzus ha krio fors ;
Hag eur vagad tud ter tre'r pors !

Ann autro Trochu a lare
Dioc'h beg ar prennester, neuze :
— Parizis, petra c'houlennet ?
Na n'eo ket deread a ret ! —

Safar o kriskin mu-oc'h-mu :
— Marv da Drochu, marv da Drochu !
Lamm a reont ha konnari ;
Freuzed dor, tri c'hant den tre'nn ti !

Tri c'hant tre'nn ti, tri c'hant var-lerc'h,
Ha d'ann nec'h gant'nn diri, d'ann nec'h !
'Barz ar zâl vras p'int digoueet,
'Nn autro Trochu o deus kavet ;

Trochu, he genvreudeur gant-han,
Var ann darvoud o kuzulian.
Ken a furch enn he c'hodello
Un'ar gailloched oa eno ;

— Eur fuzullig-dorn a dennas,
Ha 'trezek Trochu a darzas.
Malloz d'it, penn-foll, mil mallo,
Bezan tenned var benn da vro !

Mes œl Doue hen diouallas,
Ha gant ar voger e skoas.
Ken a glevjoc'h'tont d'ar merdi
Kammajo stank brezelidi :

— Ar Vretoned, ar Vretoned ! —
Ha da dec'het ann hailloned.
Eun taul mad d'ac'h, tud diavis,
Ma eo pautred vad ar Vreizis !

Ann autro Bismarc'h' neus laret,
Pa oa ann holl treo peuz-debret :
— Me lare d'ac'h em oa amzer
Gortoz digor ann dorio kær !

Paris zo paket, ha Bro-C'hall
Na c'hell ken pelloc'h em ziouall :
Rein a refet d'i-me'nn Alzas
Hag eun darn euz al Loren c'hoas ;

Hag ouspenn, c'houec'h mil milion aour
Evit hadleunian hon tensaour :
Ar gentel-man ra zesko d'eoc'h
Hon lezel goude-ze en peoc'h.

Grit ar brezel entre-z-oc'h-hu,
Bremaik c'houi gavo ann tu :
Bremaik e vo kær Paris
Hanter-devet gant Parizis !

Malloz var-n-oc'h, alouberienn !
Malloz Doue ha tud var ho penn !

VIII

EUR GIR VAR-LERC'H.

Bro-C'hall glac'hared a lare,
O sellet entrezeg ann ne :
— Peur e vruzuni, Doue mad,
Ann den-ze a houarn hag a voad ?

Peur e tristroio var he c'hiz,
Gloar ar verc'h henan d'az Iliz ? —
Ann autro Doue a laras
Da Vro-C'hall, dal ma hi c'hlevas ;

Distro-te ouz-in a galon,
Ma merc'h, me zo mad ha guirion,
Ha meur-vech me c'hell dalean,
Nemet morse n'ankounac'han ! —

Bennoz Doue ha tud penn-da-benn
Var merc'h hena'nn Iliz kristen !

E. Ernault.

Ar medisin mare gant drouk S. Tujan.

Ann autrou V.... medisin e Livron, Departamant ann *Drôme* a oa bet taget gant eur c'hi clanv.

Da Vener ar Groas, o tont d'ober he dro visit d'ar re glan, ec'h en em glemas gant poan en he vreac'h da genta, goudeze en he scoa hag erfin en he c'houzoug. Doc'htu ec'h anavezas e oa collet. — Hag en effet ne oe ket pell e oe taget gant ar gounnar. — Staget ac'hanoun, staget ac'hanoun, emezan, hag it da gerc'hat ann autrou Person.

Ann autrou Person, petra bennag ma oa clanv he unan, a zeuas di-d'ar red. Ar medisin paour ne oa nemet goad, en he gounnar e oa en em zivlevet hag oll dispennet he visach

— Oh ! pegement a boan am eus, autrou Person, pegement a boan am eus ! Ezom bras am eus beza sicouret gant ann autrou Doue, pedit, ia, pedit mad evidoun. — Roit eur bouch d'in. — Ar belec a vouch dezan hag a ziroll da lenva dre greis lavaret he bedennou.

Ar c'hlanvour, easseat dezan, ne voar ket penaus diskuez he anaoudegez vad d'he Berson, hag o sellet outan e lavar, ann daëlou en he zaoulagat : Ah ! emezan, setu eno e guirionez ar belec mad, setu eno petra eo eur Person. Ar re all ho deus aoun pega em dorn, hag hen na refus ket boucha d'in petra benag ne d'oun nemet goad.... Oh ! na begement a vad a rit d'in ! Autrou Person, va mignon, mervel a rin heb dale, mæs ann Autrou Doue a vezo ganin... N'am dilezoc'h ket mui ne ket 'ta?

Ann autrou Person hen promettas dezan hag a zalc'has d'he bromessa.

Goudè m'en devoa ar c'hlanvour resevet ar gommunion ec'h en em gave trankilloc'h hag ar belec o veza lavaret dezan ec'h helle c'hoas ann

Autrou Doue he barea ; Oh ! ia, her goulen a ran digantan a greis va c'halon, eme ar medisin, her goulen a ran, evid va mam, evid va groeg baour, evid va c'hrouadur. — Aman e paouezas hag eur moment goude e lavaras : — Va Doue ! va Doue ! ho polontez bezet great ! —

Ar re oll a oa eno a oa mantret ho c'halon. Ar c'hlanvour o sellet outho a gendalc'has :

— Va mignonet, emezan, pa ver ker tost d'ar maro evel m'en em gavan, ne leverer ket a c'heïer : ne vezo ket pell hag e vezo achu va buhez : Ma ! ho pe sonj atau d'eus comsou eun den o vont da vervel : *ar c'hristen catolic, ne heuil ket he religion, a so eun digalon hag eul lach.*

Ann autrou Person na ehane ket da bedi evithan.

— Oh ! na pegement a vad a ra ar beden din, eme ar c'hlanvour. Pedit, va mignonet, pedit evidon. —

Lod eus ar Vedisinet all a oa diredet di evid discuez dezan ho c'harantez hag he sicour mar g'hellent : hag ann den oc'h ho zrugarecaat a levere dezo pe sort clenvet ho devoa, ar re ma oa bet galvet d'ho guelet, evid m'ho divije allet, goude he varo, soursial guelloc'h anezho.

Coms a rea ive dezho eus a Zoue hag eus a virionez ar Relijion, gant eur feiz hag eun nerz a lakea ann oll souezet.

Er eur momentm, a boueze goassoc'h ar gounnar varnezan, e pegas e dorn ann autrou Person.

— Oh ! emezan, pegement a vad a ra din ho cahout em c'hichen !

Pedit evidoun... Oh ! va Doue pëger bras eo va foan !

Va Mignonet, aze 'm eus en arbel a beb seurt louzou goest d'am laza en eur moment..... Nan, nan ! emezan gant eur vouez creoc'h, guelloc'h eo ganin gouzanv beteg ar moment diveza... Me voar ne varvo morse va ene ! hag oc'h izelaat he vouez :

— Va Doue ! va Doue ! ho pedi a ran, diverret va souffransou ; roit din ar c'hras da vont heb dale d'ho cuelet. Autrou Person, emezan, me garfe guelet va fried, va mam, va c'hoar. Int a gare kement ac'hanoun ! —

Ar belec a assantas ganthan, oc'h he bedi da zioual d'ho derc'hel re hir gant aoun da noasout dezo.

Mond a rejeur da gerc'hat he c'hoar : houman, kentre ma velas he breur, a semplas. Deut he ners adarre dezhi ec'h en em daulas varnezhan o vouchat dezhan gant ar brassa teneredigez. A.

Eur pennad all eur veich all.

VARIA.

Eun den a oa e Tonkedec hag a vije red hen gortos dalc'hmad : Morse ne vije abred avoalc'h evid netra : Ma ! a lavaras dezhan unan eus he amezeien, petra so kiriec deoc'h ne vec'h morse abred avoalc'h e neb leac'h ?

— Ne ouzoun ket, eme ann den, nemet m'he deffe va mam ma ganet divheur re zivezat, me gred eno 'ma ann dalc'h, rag abaoue, caër em beus bet hasta, biscoas n'am beus allet en em zic'haoui hag atau oun bet divheur varlerc'h.

— Ema hoc'h Autrou er gear, eme eun dijentil da eur mevel ?

— N'eo ket avad.

— Pe zeis e cavin-me anezhan ?

— P'en deus gourc'hemennet din va Mestr lavaret eo æt cuit, n'e ket æs gouzout peur e teuio en dro.

Eur mear eus ar vro-man, a ioa eun deis daou zen discuis oc'h ober goab anezhan :

— Me vell, emezhan, hoc'h eus c'hoant d'ober eur ginaouec pe eul lampon ac'hanoun : Ma ! fazia cals a rit ha coll hoc'h amzer. Ne d'oun na ne vezin morse nag eur ginaouec, nag eul lampon ; en em gavout etrezho ho daou avad, ann dra-ze so digouezet ganin aveichou, evel ma c'hoarvez hirio soken.

Eun Depute a lare eun deis da unan eus he gonsortet :

— C'hui ! n'hoc'h eus biscoas digorret ho kinou er Gambr !

— Gaou a lavarit, eme egile. Kelliæs gueich ma gomsit c'hui eno, n'hellan ket miret d'hen digeri brassoc'h ha stankoc'h eget ne carfen hen ober.

Eur mezvier-touet, eur samm braô ganthan, a dremene dre gichen ann *octroi* evid antreal e Sant-Briec :

— Guin a so ganin, emezhan, oc'h ober goab ous paotr ann octroi.

— Ar guin-cof, eme heman, ne renc paëa netra evid mond e kear.

Eun dimezel he devoa eur varriken chist mad, na ne vouie ket petra d'ober da viret ne vije bolc'het he chistr, rag c'hoant bras he devoa he zerc'hel da gossat.

— Oh ! dimezel, eme ar mevel, n'e ket red deoc'h beza nec'het : lakit e kichen ho chist eur varikennad guin Bourdel, ha neuze ne sonjo den mond da volc'hat ho chist.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 26 a viz Ebrel 1879.

D'al lun, 14 eus ar miz-man, Impalaër ar Russi a ioa oc'h ober he bourmenaden egis custum pa so deut eun den guisket evel eur bourc'his da denna varnezhan pevar denn pistoloden tro.

A drugarez Doue ann Impalaër ne ket bet tizet hag ar muntrer a so bet paket var ar plas gant eun den eus ar bobl.

Ann deirvet gueich eo ma clasker evelse laza ann Impalaër Alexandre.

Eur veich all so bet c'hoarvezet e Paris e mare ann exposition e 1867.

Eun den eus ar *Pologne* hanvet Berezouski eo a dennas neuze varnezhan.

Araug ann devez-ze d'ar 16 a viz Ebrel 1866 e Sant Petersbourg e oa bet tennet varnezhan hag ar veich-ze e vije bet lazet a dra sur panefe ma oe distroet breac'h ar muntrer gant eur païsan hanvet Kommissarof. Heman a oe recompanset caër gant ann Impalaër hag ar muntrer a oe crouget.

Eun enclasc grœt gant ar Jeneral Mouravieff he devoa discuezet anat e oa unan eus potret ar Breuriezou-Cuz.

Egis-se e c'hoarvez peur vuia hag en taul-man couls hag e 1867 me voar ervad e ve cavet ho dorn ma ve sellet piz : evid ann dro-man avad ar Breuriezou-ze ho deus bet aoun e vije bet tamallet dezho torfet ann den-man, hag ho deus grœt staga ous mogeriou-kear tamou paper da lavaret ne anzavent ket ann den-ze evel unan anezho. Ken anat eo d'ann oll eo int ho deus c'hoant distruja kement galloud guirion a so er bed, ma vouient avoalc'h e vije bet tamallet ann taul dezho ha kense abars m'en dije den sonjet hen ober ez eus bet falvezet dezho en em zisamma. Hogen, deus fors petra a livirint, n'eus fors petra a rafint, ar re a voar eun tam benag penaus ez a ann traou er bed-man, etre bugale Doue ha bugale ann droug speret, etre ar gristenien vad ha potret ar Breuriezou-Cuz, a vouio erfad eo ar re-man ho deus grœt ann taul.

Evid hen discuez sclœroc'h deoc'h setu aman al listen eus ar re so bet clasket ho laza pe memes a so bet lazet etouez ar re ho deus bet digant Doue ar galloud da c'houarn ar boblou var ann douar.

Kement-man so c'hoarvezet abaoue 1848, ma zichadennas Satan, ar Revolution, var c'horre ann *Europe* a bez, da genta, ha ma redas goudeze, couls lavaret, dre ar bed oll.

E 1848, e clasker laza ann Duc a *Vodenez*.

Er memes blavez, e miz Even, e clasker laza e Minden, ar Prins Pruss (ann hini so Impalaër an *Allemagne* hirio ann deis.)

E 1852, e clasker laza ann diveza Roue a Bruss. Er memes bloavez, eun den, bet letanant en arme, a fell dezhan laza Victoria, Rouanez Bro-Saoz.

Er memes bloavez adarre, en eur veaich a reas Napoleon III e Marseille, e gavjeur er gear-ze eun ijin savet gant ann Ifern ha goest da laza eur fors tud. Lakeat e oa bet var he hent evid he zistruja ha kement hini a ioa oc'h he beul.

E 1853, Impalaër ann *Autrich*, a so goal c'hlaset gant Libenyez, eun den eus ann *Hongrie*.

Er memes bloavez e clascjeur laza Victor-Emmanuel. Er memes bloavez adarre, e rer eur c'hement all da Napoleon III e Paris.

E 1854, ann Duc a *Barme* a vez lazet.

E 1855, Pianori a denn var Napoleon III.

E 1856, e Spagn, eun den eus ar polis a vir ous eur muntrer, hanvet Fuentès, da denna var ar Rouanez Isabelle.

Er memes bloavez, eur soudard, Milano, a ro eun taul countel-laz da Ferdinand, Roue *Naples*.

E 1857, tri Italian, deut d'oc'h Bro-Saoz da Baris, so condaonet evel tud o clasc laza Napoleon III.

E 1858, e Paris, Orsini a glasc laza Napoleon III.

E 1861, e *Bade*, ar Roue Pruss a vez losket varnezhan daou den pistoloden gant ar scolaër Becker.

E 1862, ar scolaër Brusios a ra eur c'hement all da Roue ar Gresianet.

E 1862, adarre, tri Italian deut d'eus Bro-Saoz a vez condaonet, rag ma vez amprouvet varnezho ho deus clasket laza Napoleon III.

E 1865, e vez lazet Lincoln, Presidant Republic ar Stadou-Unanet en Americ.

E 1866, e clascjeur laza Impalaër ar *Russie*, e Sant-Petersbourg.

E 1867, Berezouski a denn varnezhan e Paris.

E 1868, er Serbie, ar Prins Michel a vez lazet.

E 1871, e Spagn, e clascjeur laza ar Roue Amédée.

E 1872, e lazeur Presidant ar Republic er Perou.

E 1873, hini ar Bolivie.

E 1875, hini ann Equateur.

E 1877, hini ar Paraguay.

Ho fevar en Americ.

E 1878, diou veich, e miz Maë hag e miz Even, e clascjeur laza Impalaër ann *Allemagne*.

Ar 25 a viz Here 1878, Moncasi a glasc laza ar Roue Spagn gant eun tenn pistoloden.

Ar 17 a viz Du 1878, Humbert, mab da Victor-Emmanuel, a so tost dezhan paca eun taul countel-laz digant eun den hanvet Passanante.

Erfin, d'ar 14 euz ar mis-man, da 8 heur eus ar mintin, Impalaër ar *Russie* evid ann deirved gueich en deus ar c'hras digant Doue da viret ne ve lazet gant ann hini en deus tennet varnezhan.

Setu eno pez labour vraô potret ar Breuriezoucuz : pa vez unan benag var ho hent evid miret outho d'ober labour ann Droug-Speret, ho zad, ne sellont ket petra ve, pe Roue, pe Impalaër, pe Brins, pe Duc, pe memes Bresidant ar Republic. Miret a ra outho da vont araug ? lamet a vo a zivar c'horre ann douar, mod pe vod, ha mar ghell, dre c'hras Doue en em denna ar veich kenta, e plas ar muntrer kenta e teuio eun all hag eun all goude, mar be red, ken ac'han ma vezint deut abenn anezhan.

A.

Ar Vretouned ho doa bet ann eur vad, varlene, da vont da bardouna da Lourd, ann 23 a viz guengolo, ho doa kanet eno eur c'hantik gallek, ken a dregerne ar meneziou tro-var-dro. Ar c'hantik gallek-ze a ioa great gant unan euz ar bardounerien, evit beza kanet dirag ar garrek kleuz, pe ar roc'h santel e peleac'h en em ziskouezaz ar Verc'hez da Vernadett.

Ar Vretouned e Lourd.

TON : *Lez-Breiz.*

Rouanez Arvor, holl ho saludomp !
O Guerc'hez dinam, ennoc'h e credomp ! *(bis)*.

O Guerc'hez Vari, dre-holl ha bepret,
C'hui voue gant Breiziz ann Itroun garet.

Guechall hon tud coz, sentuz d'ho lezen,
A en em vouestlas deoc'hui da viken.

Hag a-c'houde-vez, al le zo miret,
'Vel en deiz kenta ma ze bet touet.

Hon Arvor a vev dre ho madelez :
Ni zo bugale deoc'hui da jamez.

Euz ho pugale, ô Mam, clevit 'ta !
Clevit ar beden hag ar bromessa.

O mam hor Zalver, evel hon tadou,
Ni ro, da viken, deoc'h hor c'halounou.

Mes prijit, d'ho tro, Arc'h a esperans,
Souten ann Iliz, savetei ar Frans.

Mar be ret difen he henor d'hor bro,
Ar Breizad kristen dispount a gerzo.

Dindan ho skoazel, epad ann emgann,
Soudard, martolod, ra faë var ann tân.

Ar micherour paour, al labourer kez,
A drid ho c'haloun gant ho karantez.

Mam, roit ho pennoz, deomp ha d'hon tudou,
Ha d'hor parkeier koulz ha d'hon aochou.

D'hon tiegeziou, ha d'hor bugale,
Ha d'hor mignounet zo er gear du-ze.

D'hor martoloded ho pennoz ivez :
Hi gass hoc'h hano d'ann Douar-Nevez.

Skuillit ho pennoz var hor soudarded :
Rentit d'ho banniel he gloar hag he sked.

Hag hed hor buez, euz ho crassou-c'hui,
Ni hor bezo sonj, ô Guerc'hez Vari.

Euz ar roc'h santel, pa vimp en hor bro,
Ar zonj dudius ganeomp a jomo.

Endra bado'r bruk var hor meneziou,
Karantez hor mam vo'n hor c'halounou.

Rag ho pugale, o Guerc'hez santel,
A c'hed dreizoc'hui ar vuez eternel ;

Holl, en ho kichen, en env, eun devez,
'Fell dezho beza, Mam a garantez !

L. J.

Petra eo ar Revolution.

Setu eno hano eul leor scrivet gant eur Relijius gouiziec, an Tad Felix.

Merca a ran aman evidoc'h eur pennadic eus al leor-ze.

« Ar Gatoliket, emezhan, n'int ket enebourien d'ar Republic, mæs ne blij ket dezho ar Revolution, na kement a fell d'ar Republicanet da ober evid distruja peb urs vad.

« N'eus netra sclæroc'h, na guelloc'h anat, eget ar c'hoant ho deus da zistruja eun dra benag, kement hini a so a du gant ar Revolution. Æt da gaout unan benag anezho ha goulennit diganthan petra a fell dezhan da ober, hen a lavaro deoc'h en deus c'hoant distruja eun dra benag. It da gahout eun all hag eun all adarre c'hoas, hag ho pezo eun henvelep respont. Oll ho deus c'hoant distruja eun dra benag : n'e ket lavaret ho deffe oll, er memes mare, c'hoant da zistruja ar memes tra; nan sur, mæs ma clasketec'h piz e velfec'h penaus petra benag peb unan anezho a fell dezhan distruja da genta ar pez a zisplij ar muia dezhan, int ho deus oll c'hoant da zistruja kement a sell er bed-man ous ar Relijion hag ann urs vad.

— Me, a lavarfe unan deoc'h, me a garfe distruja ar guir a gemer breman lod eus an dud da zerc'hel evitho ar pez so deut dezho d'eus pers ho c'herent. Ar guir-ze a so eul laëronsi ha ne deo nemet laëronsi. Ann danvez a so d'ann oll, me a c'houlenn e alfe ann oll cahout ho lod eus ann danvez-ze. Me ne c'houlennan ken, hag a so braô avoalc'h, n'e ket ta ?

— Me, eme eun all, ne fell ket din mui e ve maget bandennadou soudardet dre ann digarre da zifen ar vro. Ma ve red en em zifenn a eneb eur boblat tud estren benag, ar bobl a so goest avoalc'h d'hen ober he unan. Red eo eta scuba ann oll soudardet, maltouterien, archerien-ze, etc, ha cahout en ho flass *guardou-nationalet*.

— Me, a lavaro eun drede, me a fell din da genta e ve distrujet ann oll tribunalou, dreist oll e ve tennet eus ho flas ar varnerien a zifenne beteg hen al lezen, torri anezho ha chench plass dezho. Me a fell din e ve choaset ha dibabet ar varnerien gant ar bobl, hag e fell din cahout evid barnerien tud hag a vouio ober justis hervez c'hoant ar bobl.

— Me, eme ar bevare, (hogen abars scriva ar pez a c'houlenn heman, e rencan goulenn escus diganeoc'h da scriva en ho cazeten traou ken iskiz) me a fell din mont hirroc'h ha distruja kement a sell ous ar famill. Dimizi ebet mui : peb unan a gemero ann hini a blijo ar muia dezhan hag a lezo anezhi p'en em gavo scuiz ganthi. — Den ebet na hello mui cahout netra dre heritach rag ne vezo ket æz d'ar vugale anaout ho zad, etc, etc.....

— Me, a lavaro ar pempet, e hano al Liberte evel ma entent ar Revolution anezhi, ne fell ket din e alfe den sevel scohou e kenver scoliou ar C'houarnamant, dreist peb tra scoliou eleac'h ma vezo desket ho Relijion d'ar vugale. Me a fell din ne ve desket er scoliou nemet traou ar bed, desket gant mistri-scol tud ar bed. Me a fell din ne alfe den cahout nemet ar skiant hag ann descadurez a blijo d'ar C'houarnamant rei dezho.

— « Eur c'huec'hvet a lavaro : Me a'fell din e ve distrujet ann danvez, ar c'henta guella. Ma ne d'e ket goest ar c'houarnamant da denna doc'h-tu digant-ho, danvez ar re ho deus eun dra benag, me a c'houlenn e ve græt eul lezen evid lodenna ann danvez etre ann oll, kerkent ha ma vezo possubl. Me a c'houlenn evid ar bobl ma vezo roet dezhan peadra da veva heb en em laza dre al labour. Me a c'houlenn evid ar re a zalc'h danvez ar vro etre ho daouarn ma vezo merket dezho ar muia ma hellint da gaout d'eus ann danvez. —

Aman ec'h alfemp merca deoc'h cals traou all ken diskiant evel ar re so scrivet huelloc'h rag kement Radical, kement potr ar Revolution a so, na c'houlenn nemet eun dra, distruja dreist oll ar pez a ra ar muia poan dezhan. Ne ve ket diæs din hen discuez anat deoc'h er pez oll a ra hor Radicalet-ni. Distruja cals a reont ha teuler cals traou mad en traon ; mæs cahout re all da lacaat en ho flass ann dra-ze ne reont ket na ne dint ket goest d'hen ober : rag ar Revolution ne voar ken nemet distruja, biken ne savo netra evid mad, netra a alfe padout. N'e ket estoun : hi a so merc'h da Satan, d'ann droug speret ; heman na hell nemet lacaat da goueza eus ho flass, ha coll, ar re oa bet crouet gant Doue evid beza atau eürus. Ober poan ha droug a ra d'ann den, hag ober anezhan, eun den a zisurj, mæs croui netra, ann dra-ze ne rai ket ; n'e ket goest memes da renta he innosans d'ann hini so bet insitet ganthan da bec'hi : mar g'alfe memes e tistrujefe ann Autrou Doue he unan !!! Ar Revolution he verc'h a ra ar memes labour evelthan, atau distruja, biken founta.

N'eus ken crouer nemet ann Autrou Doue, n'eus ken nemet bugale Doue a alje, gant he sicour, founta var ann douar traou da badout.

A.

Ar Finister.

Var don : *Je suis natif du Finistère.*

An Finister, hounnez eo ma bro :
E Kastel-Paol oun bet ganet.
Ma bro, ma c'herik : nan, tro-var-dro,
Koantoc'h 'vid-ho n'am beuz guelet ;
Rak-se m'ho c'hare
Leiz ma ene ;
Ha kement deiz 're Doue, me lare :
« Netra 'n 'dal ma Lanego,
Ila ma zour kizellet.

Pa glevjen-me evit ar brezel
A renkjen kuitaat mamm ha tad ;
Euz ma faroz ker 'renkjen tec'hel,
Ha laret d'he keno 'vit mad ;
Hag o tont gan-in,
'neur hirvoudin,
Ken guir ha tra : « ha penaus 'ta a nin ? »
Chom er ger e kavchen guell,
Eget mont d'an argad.

Red a oe senti : mæs, hep dale,
E tigoueziz treut, an treutan ;
En taoliou-red, varlerc'h me 'vâne,
Da denna ma zamik halan ;
Neuze a ouelen,
Hag a leren :
« Piou nije kredet, allas ! a varvchen,
Kent guelet Breiz adarre,
Ha ma lochen balan ? »

« Heman, eme, 'zo var he zivez ;
Hen kass d'ar ger a vo deomp red ;
Nen do ket ar paotr keaz hir vuez ;
Araog eiz deiz 'vo er vered. »
Kerkent m'hen kleviz,
Ha me, diskuiz,
Ha me, laouen, o tizrei var ma c'hiz,
Var-zu Breiz, ma c'harantez,
Ma Breiz am boa kollet.

BARZ KOATMIN.

Markis Roz-Vern,

Petra zo neves, Comannis,
Ma ze ken lostoc Roz-Vernis ?
Petra zo neves, Comannis,
Ma c'hoarz an oll d'ar markis ?

Eun den d'eus Comanna,eur pabor var e veno, Morin Vian a vije great anezan, a ie mintin mad, tis varnezan, varzu Roz-Vern. Eur zac'h goullo a oa gantan var e scoas.

Sell'ta, eme un amezec a ioa o troc'ha eun tam lan bil, nag a dis zo varnoc'h, ag a zo ! da vasvalanat emoc'h o vont gant o sac'h goullo, chanch vad da garga anea.

Ne m'oc'h ket ganti icho, avad, eme paotr ar zac'h, a gleis emoc'h en taol man. Guelet a reot bremaic ; glaouri a reot eus va zac'had traou ; a paotr ar zac'h goullo en he rout, mall gantan paka Roz-Vern.

Paotr ar zac'h goullo a oa eur paotr lipet braô, eur c'hreisden mad, na re vras, na re vian, liou an toualc'h eun tamic varnezan : mab bian e-oa, var a leverer, da Vikel Morin ; evit sur, caout a rea dezan beza, egis e dad coz, mestr ebars en Ilis.

Markis Roz-Vern a zavas c'hoant gantan da vont da zantic colo. Dont a reas en e benn mont da zougen ar groas vras; ar Varkizes, na petra ta, a vije lakeat da zougen ar Verc'hes : setu Markis a Markises da ober chiboud dirag Morin vian.

Cleo ta, Morin, eme ar Markis, ar groas vras dime dissul, a me roio eul leue bian did. Duman e alo ar vioc'h neves varc'hoas, abenn var c'hoas penn zizun e alli dont da gerc'hat al leue ; deus, me baëo eur banne var ar marc'hat.

A me, Morin, eme ar Varkises, me da zougen ar Verc'hes dissul penn zizun ; c'huec'h real d'an Ilis, ag eul lagad eujen da foultra en ostaluri. Conje da garga betec an daoulagad ; m'a n'ompket evit charreat goudeze, mevelien a vo cavet da gerc'hat ac'hanomp... Ag an tri ganfard d'an ostaluri :

Dibaot brema caout eun nor.
A gant eur banne na zigor.

Setu ma oa great ar marc'had : ar groas vras d'ar Markis ; ar Verc'hes d'ar Varkises ; al leue bian da Vorin.

D'an deves merket, e ieas Morin, eur zac'h goullo gantan var e scoas, da glask e leue bian. Pa en em gavas e Roz-Vern, ar Markis ag ar Varkises ne oant ket var o zu ; tenval e oa o fenn, rus glaou o daoulagad, ar paour keas Morin ne oa ket eas en e zillad ; ag en goulenn penn eus al leue bian, ag ar Markis dirolla da voela.

Setu aman penos e oa cont.

Ar vioc'h neves e oa deut e zermen, mes ne oa ket evit ala, ma oa ranket clask sicour dezi. Casset oe kelou da Fanch an Drabasser da zont var e zro. Dont a reas, mes ne oa ket eviti ; mancout a reas var e daol; a kemense, var a leverer, Fanch zo ki var ar vicher. Daô oe d'ar Markis clask eun Amiegez goz, eur foultren maoues, a vije great ar Jeneral anezi. Poania avoalac'h a reas an Amieges var dro ar vioc'h neves, mes chom a reas berr ive : mervel a reas ar vioc'h, leue ag all.

Pa glevas Morin penaos e oa cont, pa glevas e oa maro e leue bian, ag en dirolla da vouelâ a distrei d'ar gear e zac'h goullo var e scoas.

Great e oa e veac'h lan gant an amezec pa zistroas Morin. Sell'ta, Morin, emezan, goullo ar zac'h ! Tro venn e peus great, m'eus aon !

A Morin, ker braô a tra, da zibuna istor leue bian ar Markis. Pa oe dibunet e istor gant Morin. Setu aze, eme egile, setu aze eur gentel avad ; Morin geas ; perag ive digas gichou neves ebars er Vro ? Guechall, kenta leue bian pep bioc'h a vije d'ar zant ; ma carche Markis Roz-Vern bea dalc'het d'ar giz coz ; ma carche rei liou bian d'ar zant eleac'h roi aneo did ha d'as sclissen ! Cleo ta Morin, perag ive mont da c'hoari ous sant Derc'hen ? guel a ze ! Paka ar gentel-ma en da zac'h a goask mad varnezi ; ne ket mont a rafe cuit.

Ar gisiou neves ne dalvont netra ;
Ar gisiou coz ar re vella.

P. N.

AR MILINER.

Var don : *Dans vos grands bois, pleins de murmure* etc...

(DIOU VREIZ)

Guechall 'oa var ribl an Houel
Eur miliner hanvet Kolas :
An holl dezhan' denne izel
Ho zok, evel d'eun aotrou braz.
D'ar vroad a bez a vale :
Kalz madou en doa dastumet :
En he gerik' oa ar Roue,
Hag he veil a droe bepret.

Laret a ret el lochennou :
« En he galoun 'n euz tam truez ;
« 'Vit-han 'n euz ken a bedennou ;
« Na zell mui oc'h ar beorien keiz :
« Na ro d'he na bara, na grik :
« Piou a zo krisoc'h var ar bed ? » —
Hen a sonje : Me'zo pinvik,
Ha ma milin a drei bepred.

Eur gernez er vro' c'hoarvezaz.
Ar Persoun eun deiz a skoe
Var dor ar miliner Kolas :
« Evit guerza eo ma bleud-me ;
« Sot, emezhan eo 'neb a ro. »
Ar belek a dec'has hep ed.
Laret a re : Var ma meno,
« Ar veil-zé na drei ket bepred. »

Eun noz : (distro a oa ar goanv),
An draônien a sklerijennaz :
Ar c'houmoul a-uz 'oa ruz-tan ;
Ar c'hloc'h-galv er vorc'h a glemmaz ! !
Pa deuaz an amzer neve,
Koulz ar bleûniou hag ar spern-guen,
Var di Kolas drez a greske,
Hag he vilin na droe ken.

Ha breman, var divez an deiz,
Pa dremen eur c'houeriad eno,
A lamp he galoun en he greiz :
« Doue, 'mezhan, d'hon diouallo ! ! !
« Eun den hep truez 'oa Kolas.
« Ha na roe guennek da zen :
« He vadou 'zo devet siouaz !
« Setu he vilin na dro ken ! ! »

BARZ KOATMIN.

Eil-Kentel da Ian Gouer

Deomp-ta, Ian, ma mignoun ; beac'h-dei ! ! Breman, pa t'euz desket a tleez beza difreüz, lakaat 'aket hag evez e peb tra, diouall euz da venèien, beza eun den leal ha fur e-kenver da amezeien, beza madelezuz evit ar beorien ezommek eûrlonez (rak meur a baotr fin a ra ar vicher, hag a ve mad diskouez de toull an nor) ; eun tamik katekis, keit a ma vi o peurober ouz da gormad; eun tam katekis var ar pez a zo endro did — Na petra ! katekis, a lavari marteze ! ! — Ia, ma breur, katekiz : ken talvouduz eo ar doare-koms-man var al labouriou-douar, evel var lezennou an Iliz ; (ha te voar penaus na ve ket hirio koment a gornandounet var ar pez a sell ar feiz, koment a dud disket, ken sot gant ho skiant, kement a vriz-aotrounez goaperien dre m'eo ber ho diskadurez, ma vije ar c'hatekis guelloc'h anavezet gant-ho).

AR PEDER ELFEN (éléments).

— Petra eo an ear ?

— An ear a zo eun aezen skanv, dic'houez, divlaz, en deuz tro-var-zro dan douar eur viskat a 14 de 15 leô a deoder. Ar ment anezhan a gresk gant an domder, hag a vihana gant ar ienien. Niveret'zo penaus ar beac'h ear a zo var eun den a bouez 3200 lur, da c'hout eo ar pez a bouesje eur bern dour tremen 30 troatad dezhan a uc'helder : ar pez a zo kiriek na c'hoarvez drouk ebet ganeomp, eo emomp en ear evel ar pesk er mor; trovar-dro deomp e teu.

— Petra eo an ear-bouezer ? *(Baromètre)*.

Eur benvek eo a ro da c'hout pounnerder an ear, varnhan moulet evel hen : Goall seac'h, amzer vraô, amzer-mont dont, glao pe avel, glao braz, arne etc... En eur rulen guër a zo eur braoued teo (*Mercure* a rer anezhan) a ia dan neac'h, pe a zisken, deuz ma pounnera, pe a skanva ar viscat ear. Gant ar benvek-se ec'h anavezer ive pegen uc'hel e ver a-uz ar mor ; seul vui a bigner, seul vui e tisken ennhan ar *mercure*, p'an eo guir ar viscat ear a vihana.

— Petra eo an aëzen hanvet : Acid karbonik ?

An aézen-man, a kever anei en ear gant meur a hini all, a deu euz ar glaou, evid ober ann ear eo unanet gant un aezen all hanvet *oxigène*. Hi eo a zalc'h en buez al louzou hag ar guez : eur c'houez flemmuz en deuz, eur vlaz trenk ; pounnerc'h eo eget an ear. Arabad eo d'an dud ha d'al loened chom pell ennhi : rak buhan e tigas ar maro. Dre m'eo ken noazuz, eo mad tre aveli guech ha guech all an tiez, ar c'hreier a zo kalz euz an aezen-se ennhe, pa vez bet pell an dud hag al loenet dastumet ennhe, ha diouall da gloza a-grenn ar saliou a ve devet glaou ennhe. Kalz a acid karbonik a sav ive euz ar botennou jistr, guin ha bier a ve o virvi. Kaout a rer anezhan er punsou, er vengleusiou, hag en toullou doun groet en douar ; eno ive e tleer nezvesaat an ear, pe teurel dour-raz. Na ziskennes ket en eul leac'h a varv ar goulaou ; na vir biken en da gambr-hûn, e pad an noz, louzou ha guezigou, a dreist-holl, mar zo bleuniou varnhe. Araog disken en eur puns, laka eun tan lutek da vont ennhan, en eur c'helorn ; mar na deu ket beo e-meaz, na za ket var e lerc'h.

— An ear, hag hen eo talvouduz ?

Sa, hen a ra deomp ha dar guez beva : hen a ra deomp klevet ar son, ar c'homzou, hag ar c'houez; a ra d'an teil breina buhan, d'an had bouta, d'an oll draou kreski.

— Petra ! lares-te var an avel ?

An avel, a zigouez pa n'arru an ear da vezal stronset er c'hiz benak : hen eo eta hag a zoug a uz d'eomp ar c'hoummoul a ra ar glaô. An avel al *greisteiz*, pe a *Gus-Heol* a ro peurvuia glaô ; avel ar *Sav-Heol* pe an *Hanter-noz*, amzer gaër ; (an avel Sav-Heol a ro avechou tomder bras). An ave Gévret a zo fall évit an ed-dû, pa ve bleuniet.

— Nag an dour ? — An dour a zo eur braoued divlaz ha dic'houez, peurvuia kemmesket a draou all e kav en douarou ma red ennhe. Ar glaô hag an erc'h, a gouez var ar menesiou, a ra ar vamnennou hag ar steriou a ro deomp dour dous, pe-

tra benak an dour-mor'zo sall; rag an haolen, pa bar an heol, a chom var an aojou, hag an dour a sav en ear d'ober ar goabrou. An dour eo an evach ma ver ar muia boazet d'an em zervichan anezhan; ar guella eo ive; mad tre eo evit ar sec'het, enep al gloutoni; Te'oar ive, ma breur Ian, a ra d'ar *binviou-dre-dân* mont en dro, unanet, gant an tân he-unan; hag ive a zo meur a laër-bleud pinvikeat gant an dour. An dour a laka an had da sevel; rei a ra magadurez ha seô dar guez, dre-an deliou hag ar grisiou; Teûzi ha dispenn a ra an danvez founnuz, mad da veza sunet gantho; evel eur goëll eo evit an teil.

— Lavar din eta doare an erc'h, ar grizil, ar vrumen, ar gliz, ar reô.

— An erc'h, hag ar grizil, a ra kement a zrouk d'an trevad, n'a n'int netra nemet dour divar goummoul, a deu da skourna pa dremenont dre eur viskat ear ien avoalc'h.

— Ar vrumen a zo koabrennou dalc'het dre ho fouez e-kichen an douar, hag a sav pa bar an Heol.

— E pad an noz, an holl draou euz an douar a iena dre ma ve an domder ane skapet, laëret gant an ear; neuze ar viskat ear nesa, ieneat he-unan, a lez var gorre an traou-se beraouigou dour hanvet gliz. Evid ma kouezo gliz, eo red d'an amzer beza sioul hag hep koummoul. — Ar reô-guenn a denn kalz a domder digant ar guez; skourna ra ar zeô, striza'ra ar gouazied an' em gav neuze diframet, hag ar vezen a ia da goll. Reô an nevez amzer hag an hanv a ra kalz muioc'h a c'haou eget reô all, dre m'eo ar seô founussoc'h er mare-ze.

BARZ KOATMIN.

(Eur pennad all eur veich all.)

Al Lezen var ar Scolion.

Didan ar Republic, a lavar ar Radicalet, ann oll a so libr a cals libroc'h eget ne vint dindan gouarnamant all ebet. Hogen etre ober ha lavaret ez euz eur c'hemm bras, a dra sur, rag al liberte-ze, pa seller outhi gant evez, ne deo nemet eur skeud a liberte. Peb unan a so libr d'ober ar pez a garo, gant ne rai netra a alfe displijont dezho; mæs m'ho deus c'hoant d'ober eun dra evid mad, neuze ne d'int ket nec'het mui gant liberte ar re all hag e ouzont ervad tenna ho liberte digantho. Kense, ar Radicalet a fell dezho breman ober eul lezen var ar scoliou ma vezint oll evid netra, ar pez a ve mad avoalc'h, ma ne ve ket red lacaat evid-se cals muioc'h cargou varnomp ha ma ne renkefe ket ann oll paëa ho lod evid-se, en henvelep fæsoun ma renco ar paour paëa evid scolia bugale ann dud pinvidic couls hag he re he unan.

Hirio, evel a ouzoc'h, ma ve en eur barræs eur micherour benag pe eun all ha ne ve ket en he æs, ho deffe c'hoant lacaat scolia ho bugale, n'e ket diæs dezho goulen e vent digemeret evid netra, ha kerkent ma ve guir e ve diæs dezho paëa, ho bugale a ve merket var al listen hep m'ho deffe netra da zispign, rag ar re ho deus moïen a baës evid ho bugale ho-unan hag ar re-ze assambles, mæs pa vezo ar scol evid netra, evid ann oll, egis ma vezo red atau cahout peadra da baëa ar mistri-scol, e vezo kemeret ann arc'hant-ze var ar c'hargou hag ann *oll*, paour ha pinvidic, a renco paëa ho lod eus ann dispign-ze.

Al lezen-ze eta ne roïo netra d'ar beaurien muioc'h eget ar pez ho deus breman, er c'hontrol creski ho c'hargou ann hini a raï, ha bihanaat re ann dud a so pinvidic pe en ho æs. Cals traou am beffe da lavaret deoc'h var ann affer-ze, mæs n'am beus ket amzer hirio, d'oc'h eur poënt all eo e fell d'in lavaret eun dra benag deoc'h.

Setu eta ma ve græt ho c'hoant e vezo ar scoliou evid netra d'ann oll, setu ar scoliou ren et *gant tud ar bed* hebken hag aman eo ar pez a ziscuez ann nebeut a istim a reont d'eus liberte ar re all, setu ann oll *red dezho cass ho bugale d'ar scoliou-ze.*

Hogen a lavaroc'h din penaus contraign ann dud da gass ho bugale d'ar scol ma n'ho deus ket c'hoant? ma ne reont ken nemet lavaret, ne vezo ket sentet outho.

Gortosit eun tamic, hag e veloc'h petra ho deus sorriennet, da lacaat ann oll da suja dezho.

N'e ket mui ann Tad a famill a vezo mestr d'he vugale, n'e ket hen a hello guelet peur e vezo mad cass anezho d'ar scol; nan, nan, eul lezen a vezo græt hag a renco kement-se oll.

Ar Chouarnamant gant he lezen a zeuio tre en ho tiegeziou hag a lavaro d'ann tad; pe oad ho deus ho pugale? — C'huec'h bloas. — Alo d'ar scol ha buhan. — Mæs re zister int c'hoas..... ni so pell eus ar scol..... — Petra! c'hoant ho peffe da lavaret eun dra benag? Diouallit!... Alo d'ar scol doc'h-tu pe me.... —

Hirio ec'h alier ann tad a famill da lacaat scolia he vugale; lavaret a rer dezhan eo eun dever a goustians evithan, mæs, ma ve græt lezen ar Radicalet, ne vezo mui ar memes tra.

Ma c'hoarvez d'ar c'hrouadur chomm 3 gueich heb dont d'ar scol epad eur miz, heb ræsoun na conje, ann Tad pe ann hini so guard evid ar c'hrouadur a renco beza galvet dirag Commission ar scoliou e peb Parræs hag eno *e vezo digasset sonj dezhan d'eus he zever ha d'eus ar pez a c'hourc'hemen al lezen.*

Ma ne fell ket dezhan dont dirag ar Gommission pa vezo galvet, ar Gommission a hello ordren e ve staget he hano var eun tam paper var dor ann Ti-kear.

Ma teufe ar c'hrouadur da vancout d'ar scol

nëm gueich all epad eur bloas, neuze n'e ket hebken ar Gommission a hello, mæs ar Gommission a renco, goude beza ho gourdrouset, staga hano ann Tad pe ar Guard ous dor an ti-kear.

Ha ma c'hoarvesfe e vankefe adarre ar c'hrouadur teir guech d'ar scol, evid ann drede gueichman e ve cals startoc'h rag neuze al lezen ho deus c'hoant ar Radicalet d'ober, a c'hourc'hemen ho frisonia ha lacaat anezho da baëa ann *amende.*

Alo! potret roit ho moueziou c'hoas d'ar Republicanet pe d'ar Radicalet, ar re-ze so henvel, e mare ann electionou; int a raï deoc'h a beb seurt lezennou braô evid ho lacaat diæs goudeze!

A.

Eur gazeten, l'*Independance Belge*, a zigas da sonj deomp eun tamic histor a zigouez mad avoalc'h breman, pa m'er o clasc miret oc'h ar Relijiuset d'ober scol.

« Ni hon deus clevet ann Autrou Duruy (ministr ar scoliou pa oa Napoleon III Impalaër) o lavaret penaus eun devez e velas o tont d'he gahout d'he di eur Relijius eus a urs Sant Dominic gant he soudanen venn. Dond a rea da c'houlen conje diganthan da sevel eur scol evid ann dud iaouanc e Arcueil. Ar Relijius-ze a ioa ann Tad Captier lazet abaoue gant ar gommunardet.

« — Nec'het bras oun, Autrou, a lavaras ar Ministr dezhan; mæs Relijiuset Sant Dominic ne d'int ket anavezet gant ar c'houarnamant : kense ne rotn ket dezho ann Aotre a c'houlennont. —

« Var ar respont-ze ann Tad Captier a rencas en em denna goude beza chomet o prezec gant ar Ministr epad eur c'hart-heur, oc'h ober ann hini n'e ket goal c'hlac'haret.

« Pemzec devez goude, setu mevel ar Ministr o cass dezhan eur garten, o lavaret : Aman ez eus, Autrou, eur belec en deus c'hoant lavaret eur goms benag deoc'h : Lavarit dezhan dont tre, eme ar Ministr en devoa lennet var ar garten :

Ann Autrou Captier, belec eus a Escopti Paris.

« Antren a ra ar belec : ar memes den a ioa, ha petra 'ta! mæs en dro-man e touge eur soutanen du, hag e oe red mad d'ar Ministr rei d'ann Autrou Captier ann Aotre en devoa disnac'het pemzec devez kentoc'h d'ann Tad Captier. »

Ann Impalaër hag he Vinistr ne felle ket dezho ho dije allet Relijiuset Sant Dominic cahout scoliou ha gouscoude ann Tad Captier a ziscuezas dezho ho daou ne helle den miret outhan d'hen ober pa oa he baberiou ganthan.

Evid-se e tiviscas he zoutanen venn hag e viscas eur zoutanen du ha setu oll ar c'hemm a ioa etre ann Tad Captier hag ann Autrou Captier. Hogen, pa oa ar memes den, lavarit din, mar d'hoc'h goest d'her c'hompren, penaus kelennadurez ann Autrou-ze, a dlie noazout cals d'ar Vro, en dail, pa oa guisket e guenn, a ioa deut da veza ken talvoudus hag hini ar re all, 15 devez divezatoc'h pa oa guisket e du!

Evidoun-me n'am beus ket skiant avoalc'h d'her c'hompren.

A.

Evid ar Republicanet cahout courach eo ioucʼhal ar *Marseillaise*, credi eo travoalc'h beza republican evid cahout atau ann tu gounit, mæs fazia cals a reont, rag cahout courach eo gouzout gouzanv ha mervel ha n'e ket ar Republic a roïo deomp kement-se.

Ar Relijion gristen hebken eo a hell hen ober o parlant deomp eus ar vuhez all ha d'eus he c'hurunennou, eleac'h ar Revolusion o lavaret ec'h achu peb tra gant ar maro a laca ann den da dec'het rag ann danjer ma hello beza eürus en he vod ann hirra ma vo possubl.

Ar pez so c'hoarvezet en hor Bro er bloaveziou diveza-man hen discuez anat deomp. » Alo! en » hent difennourien Paris! sa! d'ar Brussianet. » Ha var 300,000 *gard nasional* 220 a varve e *Montretout.*

— « Zouavet a volonte vad! araug ha d'ann ân! » eme ar Jeneral Charette, ha var 300 zouav, 300 a zav hag a ia oc'h he heul ha d'eus ann 300 ne zistro nemet 120.

Eno ema ar guella testeni ne vije morse couezet Paris etre daouarn ar Brussianet ma vije bet desket he bugale gant ar Relijion eleac'h beza bet desket gant ar Revolution.

Eno ema ar guella testeni e vanke eun dra da Baris gant he fortchou, he soudardet, he c'hanoliou, eun dra a so red evid mervel, eun dra na vanke ket d'hor soudardet e Reischoffen, e Gravelotte, e Patay hag e meur a leac'h all : Feiz ha Carantez evid Doue : Feiz ha Carantez evid ar Vro : Feiz ha Carantez evid ann Drapo.

A.

Ar medisin maro gant drouk S. Tujan.

(Kendalc'h)

— Va c'hoar baour, eme ar c'hlanvour, ni hon deus bet atau carantez ann eil evid egile. Kemer courach, ni en em velo c'hoas er Barados.... Bez atau leun a garantez evid hor mam baour..... Did a vezo breman, dic'hlachari va faour kéaz Louisa.

Red e oe diframma d'oc'h etre he zivreac'h he c'hoar a ginige mervel gant he glac'har.

Neuze e teuas tro he vam, intanvez, oajet bras hag heb tam iec'het ebet mui. Houman, beuzet en he daëlou, en em daul var guele he mab.

— Oh! va mam baour, eme ar c'hlanvour, na veven nemet evidoc'h. Ann Autrou Doue a fell dezhan e varvjen. Bezimp contant eus he volontez

santel : ar vuhez-man so ber : heb dale e teufoc'h da va c'haout e Barados Doue..... Ah! me a gare cals ac'hanoc'h! Great am eus evidoc'h ar muia ma oa possubl din, mæs neus fors pegement em bije great, biken n'em bije allet ober kement ha m'hoc'h eus great evidoun. O va mam vad, va mam baour! eur bouch din c'hoas evid ar veich diveza,..... Ar bouch diveza-ze a zigasso da sonj deoc'h, hoc'h eus eur mab er Barados. Kenavo, kenavo! —

Erfin ar c'hlanvour gant eur gourach dreist naturel a c'houlen guelet he bried. Lavaret a ra evelken :

— Roit din, o va Doue, ann ners am eus ezomm breman.

Setu eta ann Itron V... oc'h antreal er Gambr : Oc'h he guelet, ar re oll a so eno, a so mantret ho c'halon. Naontec bloas! Dougerez! ha guelet he fried en eun henvelep stad! He stleja a rer bete guele ar c'hlanvour. Ne gred den lavaret ger, ne glever er gambr nemet huanadou pouner : Erfin ar c'hlanvour a lavar dre greis he zaëlou :

Va Louisa geaz! va fried ker! Te ac'h eus feis!... Eur veach am eus da ober... mæs... ann dro-man na zistroin mui... Eun devez a zeuio, te eo a zeufo da va c'havout..... er Barados ni en em garo c'hoas... Eno ema da dad ha da vamm... rag te voar... maro int ho daou... evel daou gristen mad... Fizians bras am eus da vont doc'htu d'ar Barados.... Tè a chomo var ann douar evid kemer soursi d'eus va mam.... d'eus hor c'hrouadur... Laca evez d'ober anezhan eur c'hristen mad ma hello... eun devez dont di... da velet he dad, ne velo ket anezhan var ann douar!... Oh! na me a bedo er Barados evidoud-te, evithan, evid va mam, evidoc'h oll! Oh! va Doue! va Doue! roït ners d'in.... Ra vezo great ho polontez santel!

Hini ebet d'eus ar re a oa eno na helle mui gouzanv muioc'h, hag e casjeur ac'hano ar vreg iaouanc sounnet he c'horf ha ien sclass.

Neuze ar gounnar o poueza goassoc'h var ar c'hlanvour e clevjeur anezan o iudal dre greis lavaret pedennou...

D'ar sul Fask dious ar mintin : — Riou am eus d'am zreit, emezan ; taulit c'hoas lennou varnoun, Mad!... Breman lavarit Litaniou ar Verc'hez. Ho pe soursi d'eus va groeg...., va mam...

Ne lavaras ken : Stoui a reas he benn.

Ann autrou medisin V... a oa maro : maro evel m'en devoa bevet, leun a feiz, leun a garantez, leun a fizians e madelez ann Autrou Doue.

A.

KELEIER.

Solowief (ann hano eo eus ann den en deus tennet var Impalaër ar *Russie*) en deus vardro 30 bloas. Oc'h ober he studi e bet e Sant-Petersbourg ha goudeze oc'h ober scol e Toropetz. Anzavet en deus bet e oa bet ouspen dezhan oc'h en em glevout assambles evid ober gant ann Impalaër, mæs ne fell ket dezhan disclæria hanoiou ar re all. Lavaret a ra ho deus tennet d'ar sort da c'houzout piou a rafe ann taul, mæs ne fell ket dezhan lavaret ken.

Ar seurez Marie Bernard a so maro d'ar 16 a viz Ebrel e Nevers. Ar seurez-ze, d'eus urs seurezet ar garantez hag ar gelennadurez gristen a ioa Bernadette Soubirous ker brudet dre ar bed gristen.

Dezhi eo, c'hoas crouaduric, ec'h en em ziscuezas meur a veich ar Verc'hez glorius Vari e cao Lourdes, er bloas 1858.

Abars mervel he deus allet guelet deut da vir ar pez a ioa bet lavaret dezhi gant ar verc'hez : cals tud o tont da bardona d'ar plas santel-ze.

Er sizun dremenet, var greis ann deis, e Rochefort, eul lampon, gant eur gountel-laz en he zorn a glaske affer ous daou velec o vont a-biou.

A drugarez Doue ne hellas ober droug ebet dezho, rag unan anezho oc'h he velet o tont a begas en he zaouarn hag hen dalc'has da c'hortos e vije digouezet ar polis.

— Set' aze eun den hag a lenn m'ervad ar gazetennou fall a lavar dre bevar corn ar bed penaus ar *glericalet* da lavaret eo, ar Relijion gristen, eo ann enebour hag a fell dezhan distruja ann enebour-ze.

E 1830 me oa e bours ar Fregaden *La Vestale* e mor ar sud.

Eun devez d'eus ar beure e oan gant eur c'hamarad din o spura rastel cuevr ar vern vras. Ni oa neuze dirag Valparaiso. Deut 8 heures ann taboulin a scoas egis custum evid sevel ann drapo hag he saludi. Me a chomas a za egis ar re all, hag e tennis va zoc heb teuler evez ous netra. Souden va c'hamarad o skei var va scoas a lavaras din :

— Sell 'ta, Per, deac'h ann Drapo oa guenn hag hirio en deus tri liou!

— Petra ra ze dide? ann dra-ze ne zell ket ouzimp : Affer ann offiserien eo.

Keit ha ma vezo urs vad en arme e c'hoarvezo atau ar memes tra.

Eur martolot coz a so bet meur a veich e danjer eus he vuhez evid ar vro hag a c'houlenn breman e ve lezet ar guir ganthan da zeski he vugale vihan evel bugale cristenien.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 18). DISSADORN 3 A VAE 1879

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper 3 a viz maë 1879

D'oc'h petra e comsin-me deoc'h hirio? nemet d'eus lezennou Ferry, pe guir ennho ema ann dalc'h, evid ar mare-man da vihana, hag ouspen n'e ket fall e vouifec'h petra a glasker ober a enep ar Relijion.

E peb leac'h, ar gristenien vad, ann Tadou a famill, a fell dezho cahout bugale sentus, ho deus sinet, en despet da gement a so bet græt evid kuret outho, al lizer a c'houlen ne ve ket græt ar seurt lezennou-ze dizoue.

Hogen al lezen-ze n'eus fors peger fall eo he deus desket deomp meur a dra. Ped gueich n'eus ket bet lavaret penaus evid cass ann oll Relijiuset, ha da vihana ar re ne oant ket anavezet gant ar c'houarnamant, er meas eus ar vro, ne oa ket red ober lezennou nevez, n'en devoa ar ministr nemet rei ann urs hag ar Presidant sina hag antronos he vije mui guelet al liou anezho! Hirio n'hell mui den ebet lavaret eur sort tra rag anat avoalc'h eo evid ann oll penaus, ma vije bet peadra urs ar ministr, ne oa ket red dezhan goulenn ober eul lezen nevez.

Breman n'hellint mui, ar Republicanet, lavaret penaus ar c'houarnamant ne ra ken nemet *gouzanvi* ar Relijiuset-ze ; ne oa ket evid ober ken. Anat avoalc'h eo e fell dezhi ho c'hass cuit hag ho distruja e kement ha ma hello : mæs ne bermette ket al lezen dezhi d'hen ober. Kense e oa red ober eul lezen nevez hag el lezen-ze ar ministr hag ar Gommission a verc er pennad 7 : *Ne hello den beza lakeat e penn eur scol benag, n'eus fors pe seurt scol a vezo, na memes beza digemeret da brofessor e scol ebet, m'en deus roët he hano da eur vreuriez Relijiuset benag ne ve ket anavezet gant ar C'houarnamant.*

Rag-se sclær avoalc'h eo hag anat d'ann oll penaus, keit ha na vezo ket græt eul lezen nevez, ann oll Relijiuset a so var ann affer-ze, ker libr hag ar re all, pe guir eo red cahout eul lezen nevez da denna ho guiriou digantho.

Ar virionez-ze so bet embannet meur a veich, mæs ann oll n'he anavezont ket hag e sonje da eur gals eus ann dud, memes etouez ar gristenien, penaus ar c'houarnamant evid eur *ia* pe eun *nan* a *helle* ho c'hass cuit ha serra ho scoliou. —

Anzavout a renker penaus ann oll a hell ober ar pez ne ve ket difennet gant eul lezen benag. Hogen petra benag ma sonje da gals tud e oa eul lezen var gement-se, lezen ebet na c'houlenn e renkefe ar Relijiuset cahout aotre ar c'houarnamant evid beva assambles.

Evid hen discuez anat d'ann oll, setu aman ar pennadou lezen a c'houlenn, var a lavarer, a c'hourc'hemenn kement-se. Ne vezo ket diæs deomp rei da anaout ne sellont tam ous ar c'houenchou, ous ar Relijiuset.

Setu da genta ann articl 291 d'eus ar *C'hode penal*.

« Ne hello beza savet Breuriez ebet a ouspen 20 den, en em zastumo bemdez pe eur veich benag en amzer, var digarre ar Relijion, ar skianchou, ar politic pe eun dra benag all, heb beza goulennet Aotre ar C'houarnamant : da houman e vezo mer, ca dezho petra a renkint da ober evid cahout ann aotre-ze. — Etoues ann 20 den-ze ne vezo ket nivereet ar re a vez o chomm eleac'h m'en em zastumo ar Vreuriez. »

Ann oll a voar penaus e oe græt ar pennadlezen-ze evid miret ne alje sevel adarre ann assambleou fall-ze eus ar Revolution genta hanvet *clubs*. (Dalloz) Ouspen, ma vir ous ar re ne vevont ket er memes ti d'en em assambli er memes leac'h da vareou merket, neus fors d'ober petra, ne sell ket ous ann dud a vev er memes ti dindan ar memes reolen hag ho deus lakeat evid-se assambles ho danvez ha kement ho deus.

Den a lezen ebet ne ve cavet da lavaret e ro ann articl-ze d'ar C'houarnamant ar guir da c'hervel dirag ann Tribunal ar Jesuited, ann Dominicanet, ann Trappistet pe ar Relijiuset Carmez, abalamour *hebken* ma vevont assambles. Ann draze so sclær.

Guelomp breman hag eul lezen benag a so bet græt a hent all eur veich benag ar enep a Religiuset.

Red a vo deomp mont beteg ann devejou kenta eus ar Revolution vras.

D'ann 13 a viz c'huevrer 1790 e cavomp eul lezen a lavar ne vezo ket mui anavezet gant al lezen ar veuiou bras a rea eun neubeut Relijiuset. Da lavaret eo, e felle d'al lezen merca ne blije mui d'ar c'houarnamant contraign ar re ho devoa grœt ar sort veuiou-ze d'ho miret da viken, egis ma oa bet grœt bete neuze, mæs lezel a rea ho liberte gant ar re ho devoa c'hoant d'ho miret. Setu aman petra a verke Treilhard ann hini en deus prezeget var al lezen-ze e hano ar Gommission :

» Discuez a rafoc'h assambles ho furnez hag ho justis o lavaret ne fell ket deoc'h mui contraign den ebet da viret ar sort veuiou, mæs e fell deoc'h ive lezel al liberte da chomm er c'houenchou gant ar Relijiuset ne fell ket dezho renons d'ho reolen. Evid-se eo e c'houlennomp diganeoc'h lezel gant ann oll Relijiuset al liberte da guitaat ho c'houent pe da chomm ennhan da vervel. »

Ann 18 a viz Eost 1792 e oe grœt gant ann Deputeet hebken, heb aotre ar Roue, eul lezen evid lacaat an oll Relijiuset er meas eus ho c'houenchou, laëres ho madou ha difenn outho da zougen ho habit.

Al lezen-ze ne d'e bet morse eur guir lezen rag ne oa ket bet sinet gant ar Roue, ha Tribunal Aix e 1830 (29 even) en deus lavaret ne dlier ket der-c'hel dezhi rag ne oa ket e guirionez eul lezen.

Napoléon Ier en deus ive e 1802 difennet d'ann oll Relijiuset beva assambles dindan ar memes reolen mæs n'en deus douget poan ebet a enep ar re na virefent ket al lezen-ze, hag abaoue n'eus ket bet taulet cont anezhi.

Setu eno ann oll lezennou grœt a enep ar Relijiuset.

Evelken evid miret da lezel eun dra benag a gostez eo red lavaret eur ger d'eus ar pez a oe grœt e 1828 a enep ar Jesuistet.

» ... *Den ebet na hello beza lakeat e penn unan benag eus ar scoliou a zepand eus ann Université pe eus ar scolachou dalc'het gant beleïen, na beza professor ennho ma n'en deus ket sinet ne apparchant ous hini ebet d'eus ann Urzou Relijiuset n'int ket anavezet e Frans.*

Hogen ann articl kenta eus al lezen-ze a lavar penaus ar scolachou renet gant Beleïen a renco suja d'ann *Universite*. Kense ar pez a oa difennet neuze ous ar Jesuistet hag ar Relijiuset all a ioa beza kemeret evel professoret er scoliou a ioa dindan galloud ann *Universite*, mæs pa lavarer eo libr da gement ho deus brevet sevel scoliou ha rei descadurez, ne deo mui difennet outho, na memes dre al lezen-ze, ober scol e scoliou ne dint ket dindan ar galloud-ze.

Kense eta ar Relijiuset, couls hag ar re all, ho deus conje da gahout scoliou hag ar pez hen discuez eo al lezen e mer o clasc he ober. Ma ve votet ann articl seis-ze, al lezen a vezo grœt ha neuze ec'h hellfint ober ho c'hoant ha difenn ous ar Relijiuset da scolia bugale, mæs, evid hirio, ne hellont ket hen ober, n'ho deus lezen ebet evid-ze ha setu eno ar guella testeni a helle hag a hell c'hoas ar Relijiuset cahout scoliou couls hag ar re all.

Eur veich all e tiscuezin deoc'h pegen neubeut a dâl ann articl-ze ha perag eo bet lakeat el lezen gant an dud fallacr-ze. na gredent ket, neus fors peger fall ez int ober eul lezen *espres* evid tenna ho guir digant ar Relijiuset.

A.

Lenna a rer er gazeten radical ar *République française*, gazeten Gambetta, ar pez a ia aman varlerc'h.

« Ar brezel a ra breman ar Glericalet d'ar Re-« public ha da gement liberte hon deus gounezet « e 1789 na dle ket hor spounta, mœs ober de-« omp beza cals muioc'h var evez. »

Lavarit din, lennerien, ha possubl eo lavaret brassoc'h gaou ? Ni eo a ra brezel d'ar Radicalet! ni eo a so o clasc tenna ho liberte digantho ! ar c'homsou-ze a zigass din da sonj d'eus eur gonchen am beus desket em iaouankis, hag a so hanvet ar bleis hag ann oan. He c'havout a rafoc'h aman varlerc'h lakeat e brezonnec, hag e veloc'h penaus ar vleizi Radicalet a so breman o clasc ober deomp ar pez en devoa c'hoant ar bleiz ze d'hen ober d'ann oan.

E leal, hag ar Gatoliket eo, ho deus disclæriet ar brezel, pa ne reont ken nemet en em zifenn a enep lezennou dizoue Jules Ferry, ministr ar scoliou ?

Ha ne d'e ket ar Gambetta en deus disclæriet ar brezel deomp ? Ha ne de ket potret ann tu cleiz ne ouzont ket petra d'ober evid enebi ouzomp ? Ha ne d'eo ket lezennou Ferry ho deus grœt d'ann oll Eskibien sevel ho mouez ? Ha ne d'eo ket al lezennou-ze ho deus grœt d'ann oll pennou-tiegez sevel ho mouez ive d'ho zro da c'houlenn ne ve ket lammet digantho ar guir ho deus da choas ar re a blij ar muia dezho da zeski ho bugale ?

Penaus ! Goulenn evidomp e 1879 al liberte-ze a glevemp e 1863, Jules Ferry he unan oc'h he c'houlenn evid ann oll, ann dra-ze ve eun torfet bras, ann dra-ze ve enebi ous ar C'houarnamant, ann dra-ze a ve clasc distruja oll ha cass da netra ann oll liberteou hon deus gounezet ?

Ar *République française* o scriva kement-se, n'he deus ket guelet e oa hi a rea ar muia droug ar brassa gaou ous ar C'houarnamant o veuli houman, rag ma fell dezhi mouga liberte ar Relijion, a dlefe gouscoude beza difennet ha respetet couls hag ann oll liberteou all.

« Setu aman breman ar pez a scrive e 1863 (20 a viz Maë) *Jules Ferry, Clamageran* hag *Hérold* en eul lizer casset gantho d'an autrou *Emile de Girardin*.

« « Al Liberté ! setu eno c'hoant ann oll, ar pez « a c'houlen ar c'houstiansou, ar pez so muia « red evid breman hag evid ann amzer da zont. « Ma ve goulennet digant ar bobl, voti evid al liberte pe a enep dezhi, ni gred e teufent oll, pe tost da vad, da voti evid al Liberte. »

Petra so caus ne ganont mui ar memes son hirio ha ne fell ket mui dezho e 1879 lezel gant ar re all al liberte a c'houlennent evitho e 1863 ? Petra ? Neuze (e 1863) ar Revolution, ar Franmasounet, evid beza deut mad gant ar bobl a rea brezel da C'houarnamant Napoleon hag a rea vân da glasc interest ar bobl, hag hirio er c'hontrol, pa sonj dezho beza ar re grenva, evid dioual na ve tennet ho galloud digantho e fell dezho lemel ho liberte digant ar re all.

C'hoarvezout a ra e kement-se ar pez a c'hoarvez evid ar scoliou.

Ar Revolution he deus c'hoant e ve grœt Radicalet gant ann oll bugale ha rag-se e fell dezhi tenna ar scoliou digant ar Relijiuset. Ar Radicalet eta, pa rencont ober he labour, hag e ve en despet dezho, ar Radicalet a c'houlennn e ve grœt eul lezen evid tenna ar scoliou digant ar Relijiuset, ha gouscoude, sellit mad en dro deoc'h, peb hini en he garter, da beu sort scoliou e cass o bugale ar Radicalet ho nessa amezeien ! Nao gueich var dec e veloc'h eo da scoliou ar Relijiuset. Evid guir int ho unan ho deus darempredet ar scoliou-ze hag a so deut breman da veza Radicalet eus ar c'henta class. Kense e ouzont ervad ne viro ket ann descadurez gristen-ze marteze d'ho bugale da veza ker fall hag int mæs abalamour ho deus desket dre ho exempl pe dre exempl ar re all penaus bugale Radicalet ne d'int ket mad e kenver ho zud ne fell ket dezho e teufent Radicalet *re abred* ha setu perag ne fell ket dezho ho c'hass d'ar sort scoliou e leac'h e ve desket dezho disprijont ho zud assambles gant ho Doue.

A.

Ar bleiz hag ann oan

Ann oanik paour a oa laouen
P'edo 'vragal kreiz eur bradenn
Ma red enn-hi eur voazig dour
Gant he c'hiboudik flourik-flour.

Eur bleiz var-iun o klask eur pred
Sionaz ; en deveuz-han gueled ;
C'hoarziu a ra a-skrign he zent
Hag e c'hourdrouz d'ezhan kerkent :

— Penauz oud-te ken dievez
Da zont da stravillan ma goez ?
— Aufo bleiz, 'me'nn oan, aonik-tre,
Na it kit d'ober droug d'i-me :

Ma outro ker, ha me ho ped !
Evan ho tour me na rann ked,
Na banne dour n'am euz evet
Abaoe ma'z on var ar bet.

— Daoust e larez emon gaouniad,
Pe n'am eus ked a zaoulagad ?
— Salo ho kras, autro, pa effenn
Stravillan ho tour na rafenn :

Pa'z oe guir emon izelloc'h
Triouec'h kammed, evit na n'oc'h
— Tav d'in gaud da zigvreo
Ha na glask mui ober taillo.

Ha te gav d'it, gloanek penn-skan,
Na c'houzon ket petra laran ?
Ouspenn eur bloa zo a c'houzon
Et-euz drouk-komzed ac'hanon.

— Autro ar bleiz, ho pet true
Ha n'am sellit ket erc'hisse !
Eur bloa zo, na oann ket ganet,
Pa n'emon ket c'hoaz dizonet.

— Ma ne ket te, da vreur a oa
— N'am eus hini. Da gindeuv'ta
Pe unan all demeuz da re :
Gand ho teod fall a rit d'in-me.

Penno-deved, ha chas, ha tud,
Barz er vro-man peb seurt goad-vrud ;
Laret zo d'in, m'hen talvo d'eoc'h,
Rak me a gar bevan en peoc'h ! —

Ha hen var ann oan 'vel barr-ouent...
Pa ziredaz eur c'hi kerkent,
Eur pikol ki, ha da harzal :
— Deuz d'hen talvoud d'i-me raktal ! —

Guillaouik kæz dal ma glevas
Buhan d'ar c'hoad a zistroas ;
Hag ann oanik david he vamm,
Ha laret d'ei he oall-estlamm

Ma ne kot bepret ar guellan,
Abek re grenv eo ar c'hrenvan
Ken a ve eur c'hrenvoc'h digouet :
Goudeze, ne lavarann ket.

E. E.

Eil-Kentel da Ian Gouer

(Kendalc'h.)

— Nag an domder ?

— An domder (a kever anei e peb tra euz ar bed) a zigouez pe euz an heol, pe euz an douar, pe euz kement o deuz buez. Na c'heuz nemet frota daou dam koat an eil ouz egile, hag a po tomder ; sko an anneu gant eur morzol ; tomder a deuio adarre. An domder a asten an houarn, an dir, an dour, hag all ; dishevelebi a ra ane, hag ho lakeat da aëzenni ; mar goulennez ganin pehini ane, an dour pe an domder, eo ar muia talvouduz evidomp, na n'oun ket evit hen laret did. — Rei a ra deomp al liou hag ar ment ; ober ra d'ar seô difrea er guez, darevi 'ra ar greun hag ar frouez a vije goular ha divlaz hep anei. — Bep seurt amzer a ve, ie : tanfeat 'teuz ane, michans, tom, ha ien ; ac'hanta eur benvek a zo : kelenner-an-

domder ..

— Ho holà 'vad ! Biskoaz den n'oa klevet kement all. Na petra eo kelenner-an-tomder ? (Thermomètre.)

— Fidouac'h, kleô, eur benvek, a laran did, evit rei da c'hout pegement a domder a zo en ear. En eur rulen ver a zo spered-guin ; seul vui e poac'h an heol, seul vui e sav ar spered-guin dan neac'h ; seul vui e kresk ar ienien, seul vui a ia var-ziskenn. Breman, a te voar pe an traou dû, pe ar re venn a dom ar buhana ?

— An traou guenn, e gav din.

— Ar c'hontrol eo ; an traou du eo. — Rak-se eur bragou guenn a zo tommoc'h er goanv, pan' eo guir na c'heuz tomder ebet da c'hortoz euz an amzer ; red eo did 'ta miret ar pez a domder a zo es korf 'n eur gemer eur guiskamant guenn na lez ket tomder an diabarz da vont kuit. — An traou lufr a zo divalavoc'h da zigemer an domder eget ar re na z'int ket lufr.

— Komz din ive deuz ar sklerijen.

Ar sklerijen roet deomp gant an heol hag ar stered a zo mad da vellaat blaz ha liou ar frouez. Taolet 'teuz evez ; eur blanten a varv mar na gouez varnhi eun tam sklerijen. Eun den, heb sklerijen, a goll buhan ar iec'hed, evel ma veler aliez el leac'hiou-dalc'h ; sell erfad ous ar galeourien, pa vezint distro.

— Evit redek euz eun dra da eun all ; ar c'hoajou hag ar meneziou, ober areont-hi eun dra benak var doare eur vro ?

— Oh ! ia 'vad, ar c'hoajou hag ar menesiou a zidenn ennhi ar c'hoummoul : Rak-se a kouez stankoc'h ha muioc'h puill ar glaô hag an erc'h en eur vro evel-se, eget en un all kompez ha dizolo, hag hen laka da veza muioc'h dourek ha da veza evel eur vammen da veur a ster hag a voasik-dour. Ar c'houarnamânt he-unan a harz ous ar c'houeriaded da zifraosta ar c'hoajou, pa gav dezhi a ve ze noazuz ; hag ar re o deuz koajou a renk goulen diganthi an aotre d'ho difraosti.

— Mad ! Hogen c'hoaz a zo, a gredan, eun elfen all.

— Ia, ia 'vad ; an douar eo, ha var c'houman eo a fell din rei did, kleô, Ian, eur gentel benak. Beza 'zo daou seurt douar ; an douar labour hag an douar a-zindan. — An douar-labour eo an hini a zo goest da ginnig d'he berc'hen eun digoll mad euz he labouriou ; pe da vihana a c'hallo hen dic'haoui erfad goude se, pa vo groet avoalc'h var he dro.

— Meur a seurt douarou labour a zo, ne ket guir 'ta ?

— Oh ! ia ; da genta, mar karez, an douar-treazek a zo skanv, eaz da dreuza, ha da vruzuna ; na ve jamæs re c'hleb, galloud a rer hen labourat e peb mare : douarou abred int, pa vent leac'hiet mad. Hogen buhanik a sec'hont ; dister 've ar guinis, ar melchen, ar boed-rabez ennhe. An treaz he unan a zo difrouezuz evel ar pri. Ar segal a deu erfad en douarou treazek.

II. — D'an eil, an douar priek, bouc'h ha staguz oc'h ar binviou a zeu buhan da galetaat dre an domder ; mad da virout an dour var var ; flour d'ar stok, pa ve bruzunet ; na ra ket kalz a van deuz sec'hor ; ar pez a ve c'hoant a heller lakaat ennhan ; mæs kalet eo d'al labour, pa ve tom an amzer, skuiza 'ra al loened ; ker eo dizec'ha anei.

III. — D'an drede, an douarou raz (nebeut 'so ane e Breiz-Izel), pa na ve ket re a raz ennhe, a roont erfad edou, melchen, hag all ; losk avoalc'h int ; fankek goude ar glaô ; pa ve kalz a raz ennhe, a teuont da veza leskedik gant an heol tom. Evit anavezout an douarou-se, kemer eun tamik mouden en eur skudel, dour-krenv ebarz ; mar berv raktal, lavar eo, sur, douar-râz.

IV. — En divez, an douarou-teilek (pe douarou leun a bep seurt teil, pe digaset pe savet ennhe), a zo demzu ; pa vent disec'het ha devet, a vihana ar vent ane ; an trevad a zivoan ennhe kaër ar c'haera. An teil-se eo a vev al louzou mad ha fall ; skanvaat a ra an douarou pouner, pouneraat a ra an douarou skanv. — C'hoaz 'so douarou-taouarc'h ; moudennou a ve græt ganthe mad-tre da ober tan. — Nam 'beuz ket ezom da laret did penaus a zindan a zo meur a sort mein ; penaus an douar a zindan a ra kalz avechou var an douar-labour ; ha penaus an douarou 'meuz komzet ane a c'hall beza ennhe, kevret, pri, râz, treaz, ha teil-sav ; re-ze na vent ket fall aliez. —

— Pehini eo ar guella douar-labour ?

An hini a zo teil avoalc'h ennhan da veva an hâd hag ar plant ; an hini na vir ket re oc'h an dour ; na zizec'h ket re vuhan ; na stard ket re var ar grisiou d'ho harz da greski, mæs a so stard avoalc'h evelken d'ho delc'her a zaô ; an hini a vir avoalc'h ous an domder ; a zo doun avoalc'h da zigemer an holl louzou ha guez ; an hini a zo lec'hiet mad, hag a zo ennhan eun tam braô a zanvez-râz.

— Na penaus guellaat an douarou ?

Gortoz, ma faotr, erru eo ar berr-halan ganin : Alo, Ian, eur c'hornaad all, ha mad evelse. —

BARZ KOATMIN.

Eürusted al labous, dreist oll e Breiz Izel.

Eunic a gan em frenestic,
Kendalc'h da gana da zonic ;
Arozhon-me ne spontes ket :
Mignonic oun d'al labouset.

D'al labouset e-z-on mignon,
Ha d'ho mouez e trid va c'halon !...
Ia, dreist oll eveuz ar mintin
Pa voulc'hont ho zoniou lirzin.

Gant da vouezic flour can bepred,
Can Mestr ann Env, can Mestr ar bed
'Neuz da lakeet 'n eur sta[d], heb mar,
Ar bravica euz ann douar.

Epad ma veler ann den kez
Beuzet he galon a enkrez,
E nijez a-zeou hag a-glei
Laouen bepred ha disoursi.

Disoursi bepred ha laouen,
Nag a beleac'h 'teuffe anken ?....
Rag heb caout izom da hâda
Ato e cavez peadra.....

Eur c'horfic coant ive 'peuz bet,
Evit nerz na lavaran ket ;
Mez en danjer e peuz askell
A voar buhan d'as renta pell.

N'euz bro ebet, m'er goar erfad
N'hen deffe guelet da lagad ;
Mez hini, gredan, na veliz
Par d'am bro muia caret : Breiz.

Rag pa-'z-out eet scuiz o nijal
Diez eo did er broïou-all
Cavout ato eur vezennic
'Vit discuiza da askellic

Eno da vare ann neiziou
Ne gavez nemeur a lec'hiou
'Vit diouall euz ar goall-amzer
Da labousedigou tener

Er c'hontrol, pa dolez eur zell
Demeuz ann ée var Breiz-Izel
Na gouez, a beptu, da lagad
Nemet var ar strouez hag ar c'hoad.

Chom eta e Breiz, eunic coant
A gan em frenestic ken drant
Chom, chom bepred var ar meziou
Ha teac'h pell-pell euz ar c'heriou.

Chom, chom bepred var ar meziou
Da laouenaat 'n ho labouriou
Ar gouerien oll eveld'hon
D'al labouset meurbet mignon.

X.

Ann Intrôn ar Boan oc'h ober eur sarmoun var al labour.

Me eo ar Boan. Va zad eo ar pec'het orijinel ha padout a rin bete fin ar bed. Ann oll a fell dezo tec'het pell diouzin ha kement a gassoni ho deus ouzin na fell da zen va guelet. Ann dud a garfe va laza o sonjal beva en ho eas goude va maro ha ma na vefen mui ganeoc'h, ann oll a varvfe gant ann naoun.

Chilaouit mad petra a lavaran-me deoc'h : Biscoas pobl n'en deus talvezet cals a dra var ann douar ma ne oa ket eun neubeut mad anezo labourerien mad hag espernourien.

— Eur bobl dibreder ne badefe ket pell.

— Eur bobl mezvier, eur bobl lonker ne badefe ket eur bloas.

Al lesiregez a so egis ar mergl : usa a ra cals goassoc'h eget al labour. — Ann alc'huez a vez atau en implij a vez atau spuret mad.

Ann hini a goll ann amzer a goll he vuhez — Gant devejou eo great ar vuhez.

Ann amzer a deu deomp, tremen a ra buhan ha ne zistro mui. Coll a rit hoc'h amzer ! arc'hant neubeutoc'h en ho ialc'h.

En em zervichet eta eus ann amzer epad m'ema en ho calloud. — Labourit, e cavfoc'h ber ann amzer ; — chomit dibreder, ann amzer a vezo hir.

Dihun 'ta lezirec : pa vezi maro ec'h helli diskuiza.

Ann hini ne labour ket n'en devezo ket da zribi.

Al louarn cousker, biscoas ne bakas ier.

Peurvuia ar vizer en eur dremen a sell ous dor al labourer, mæs ne antren ket.

E ti ann dibreder ec'h antren doc'htu, ez a da aseza gantan da gichen ann oalet hag emaint ho daou oc'h en em ganna evel kijer oc'h en em griba.

Ann dibreder ne vale ket buhan hag ar baourentez a deu buhan d'he baka, mæs atau ve pell varlerc'h al labourer mad, re vuhan ez a eviti.

Ann nep a gont var ann amzer da zont ha ne labour ket a varvo gant ann naoun. Peb unan a renk conta var he zivreac'h.

Al labour a dal arc'hant. Evid hen ober eo red cahout amzer. Evelse coll he amzer eo coll he arc'hant. N'eus ket a c'hounidegez heb poan, evid gounit e renker labourat.

Al labour a bae ann dle : al leziregez a deu d'ho c'hreski.

Ann nezeres vad ne vank ket a ivizou dezi nag ar bara d'al labourer mad. —

Setu aman eun hag a lavar : N'am beus ket ners avoalc'h ! Ma t'eus courach ha bolontez, a dra sur e ri burzudou.

Ann dour o coueza berad ha berad a doul ar c'herrec.

Eul logoden a droc'h eur fard teô. Tauliou bihan gant ar voc'hel, a bil, a ziscar ar vrassa guezen derô, eur c'has bihan so goest d'ober cals a hent.

Chilaouit ann diegus-man a botr iaouanc oc'h heaulica var al letonen ! N'am eus ket a labour, emezan, clask a ran travoalc'h ha ne gavan ket.

Credi avoalc'h a raten : d'eus ar sort a c'houlen, serten ne gavo ket. Goulen a ra labour great ha ne roer nemet labour da ober.

Be en deus labour d'ober ? Neuze a ra egiz ar bendulen skei a ra eun taul beb hanter-heur. Ar bendulen a gass heb ober cals a drous, hen a ziskuis, sellet a ra oc'h ar piket e nijal : chalpat

avoalc'h a ra : pell e ve o tribi lein, pell e ve o tribi mern hag ez a abred da goania.

Goulen a ra cals peamant a neubeut ha labour. Ne fell da zen he gahout. Mad a reont. —

Livirit d'in mar d'hoc'h goest, pegeit amzer ha pegement arc'hant a gollit-hu bemdez, beb sizun, beb miz, beb bloas ? ma grit mad ho cont e vioc'h spontet.

Gouzout avoalc'h a ran ez eus micherourien mad ema ann oll o clask cahout affer outo ; mæs evid ar re fall n'eus ket ezomm anezo nemet pa ne gaver hini all ebet.

Ar micherour a so egiz ar varc'hadourez vad, ann oll ho deus c'hoant he gavout.

Ar micherour fall a so egiz ar varc'hadourez fall ne gemerer anezi nemet pa ne gaver ket guelloc'h.

Setu aman eun all hag a lavar : Me ne ouzon ket penaus a ra ann amezec ? hen a zastum ar-c'hant ha me dle:ne ran ken. Ne ouzout ket ? Me ia d'hel lavaret did ar secret.

Hen a labour ha te a so dibreder.

Ne garit ket ann Intron ar Boan, her gouzout avoalc'h a ran. Tud diskiant ma 'z oc'h ne ouzoc'h ket eta ne heller ket pinvidicaat heb al labour hag el labour eo m'en em gav ann oll binvidigeziou?

Ma chomfe ar gereourien da ehana n'ho peffe ket a voutou mui, na dillad ma ne vije ket a viaderien. Hag evelse eo e c'hoarvez gant peb tra : d'eus al labour eo ma teu peb tra.

Ma chomfe al labourerien douar da ehana eur bloas heb mui ken : n'ho peffe ket a vara hag e renkefec'h oll mervel gant naoun.

Peb hini ac'hanoc'h a lavar : causeal braô a ra ann Intron ar Boan hag ar virionez a so a du ganti, mæs ann dra-ze n'e ket evidoun evid ann amezec eo.

Evid lavaret ar virionez, peb hini ac'hanoc'h pe da viana ann darn vrassa ac'hanoc'h a garfe chomm da ehana ha gouscoude beva æs. Ha ma labouront, n'her greont nemet gant aoun e teufe ar vizer da voaska re varnezo.

Chilaouit mad ac'hanoun eta ha bezit sonj eus va c'homsou. M'en divije ann Autrou Doue ho crouet evid chomm da ehana, en divije ive ho crouet heb cahout ezomm da zribi pa n'eus ken nemet al labour a ve goest da lacaat ann dud da veva.

Neuze ive en deffe he unan savet tiez deomp, grouiet dillad, ha lakeat en hor c'hichen kement tra, kement arrebeuri hon deus ezomm anezo, pa 'ze guir eo al labour a brodu ann oll traou-ze.

Penaus bemdez hag e peb moment eus ann deis hoc'h eus ezomm eus eun dra benag : al labour hebken a hell rei deoc'h ar pez hoc'h eus ezomm ha ne fell ket deoc'h labourat :

Neuze drebet mein, evit dour d'oc'h ar steir, chomit en noas, couskit e creis ar parkeïer, ha goudeze e helloc'h chomm dibreder ha diskuiza.

En em glemm a rit da gahout poan; kentoc'h e tlefec'h en em glemm beza beô.

Abaoue m'en deus pec'het Adam pa teu eur c'hrouadur ebars er bed,ann autrou Doue a lavar dezan :

Labourat a ri epad da oll vuhez, ha keit ha ma helli. Setu eno ar binijen a renki da ober. — En em glemm eta eüs al labour eo en em glemm beza ganet. —

Hogen, a lavar c'hoas ann Intron ar Boan, ne deo ket travoalc'h gounit, red eo ive espern, arboel eun dra benag.

Peb den a renk mervel : beb devez en deus he antronoz.

Mar couezes clanv e renkes cahout peadra d'en em zicour da unan. Marteze eo beo c'hoas da dad ha da vam hag e renkes entent outo : eun dever eo evidomp sicour en ho c'hosni ar re ho deus maget ac'hananomp abars ma oamp deut da dud iaouanc.

Te so potr iaouanc ? Arboel neuze da benn ma teuio c'hoant did da zimezi.

Mar d'oud dimezet, espern evid da vreg ha da vugale. Pa vezint deut bras ar re man hen talvezo did.

Ar venanen hag ar verienen a zastum evid ar goanv, keit ha ma pad ann hanv,ha te a zreb dre ma c'hounezes. Al loenedigou-ze a so cals furoc'h evidout. Speret avoalc'h ha furnez ac'h eus bet gouscoude digant ann Autrou Doue, mæs da zefauchou eo ho deus collet ac'hanout.

Ne ouzout-te ket e coust keroc'h maga eur si fall eget daou grouadur ? — Nan ? — Ma ! me hel lavar did breman.

Guelet a ran lod ac'hanoc'h ho deus bete tri pe bevar eus ar siou fall-ze, mezvierien, tud lezirec, c'hoarierien, lounkerien : ha gouscoude unan hag unan hebken a so travoalc'h evid lakaat diæs eun tiad tud a bez.

Hogen ral a veich ma ia eur si fall he unan kenneubeut hag ar valeuriou, a vandennadou e vent atau. — Revinet eo ann den? Anduri a renko a beb seurt miseriou. Ne gredit ket e vellaio ; ar si fall a so cals crenvoc'h evitan hag e stago eur pen corden ous he c'houzoug evid he stleja gantan ken ac'han m'hen devezo he lazet.

Ann den fall a so eun den maleürus kenan.

Coll a ra he eürusdet er bed-man, hag he ene er bed all.

A.

Ar c'hefeleien vihan.

I.

— Ieotennik, ieotennik vihan,
Te zo atau diouan-diouan :
Daoust e kav d'id 'helfez bezan.
Talvouduz enn douar bras man ?

— Ia laouen, 'mei, 'vit-han bout braz,
M'hen lako kaer, m'hen lako glaz !
— Penauz oufez-te hen ober,
Te ken bihan ha ken dister ?

— Bihan ha dister ez on-me,
'Met pa zo kals 'vel-d-on ive
Hon mantel vriz ac'h astenno
Oar barkeier ha meneio ! —

II.

— Takennik, takennik dour-gliz,
Te zo 'kouezan, kouezan diskouiz :
Daoust e kav d'id 'helfez bezan
Talvouduz enn douar bras-man ?

— Ia laouen, 'mei, goall-dalvouduz
D'hen boëtad ha d'hen lakad druz !
— Penauz oufez-te hen ober,
Te ken bihan ha ken dister ?

— Bihan ha dister ez on-me,
'Met pa zo kals 'vel-d-on ive,
Ni c'hlebio a-buill ar prajo
Ha 'dorro sec'hed ar bleunio ! —

III.

— Bugelik, bugelik ru-benn,
'Zo bevan, bevan dianken,
Daoust e kav d'id 'helfez bezan
Talvouduz enn douar bras-man ?

— Ia laouen, 'me-z-han, p'emon bet
Evit-se gand Doue krouet.
— Petra c'houfez-te da ober,
Te ken bihan ha ken dister ?

— Bihan ha dister ez on-me,
'Met mar zo kals 'vel-d-on ive,
Me fell d'in, kent ma vefomp koz
'Ve ann douar eur baradoz ! —

E. E.

Beza neat ha kempen
A ra d'ann den espern.

Me a oa keré eus va micher : paet mad e oan evid dioual dor eun ti bras en unan eus ar guella ruiou e Paris, ha va groeg a sicoure ac'hanoun ar guella ma helle. Ar re a roe labour din ne oant ket lezirec da baea ; dre-ze, em boa eis cant lur er C'haiss Espern, hag em zi eun arrebeuri vrao ha cals lienach. Labourat a ren hed ann deiz ha Mac'harit eus he c'hostez na esperne ket he foan ha gouscoude gant kement-se oll oun deut da veza paour. Arabad eo deoc'h beza souezet. Va groeg baour (bennoz Doue var he ene) na vouie ket petra eo beza kempen.

D'oc'h ar mintin pa saven araug ann deiz, e oa daô din clask ann alumettez hag ann diren, ne oa ket goest Mac'harit d'ho lacaat morse en ho flas. Ne gaven anezo nemet goude beza bet cals o tastourni ha goude beza plantet va daouarn e pladadou souben pe ragout, lakeat ganti var va stal e creiz al ler, al lignol hag ar peg.

Dre na velen banne e taulen va daouarn louz var ar guella, var ar vraoa tamou ler a oa var va stal, hag e collen anezo.

Pa oa poënt auza al lein, al leaz lakeat da virvi e castolorennou scotet fall a drinke hag e oa rèd prena eun dra benag all. Ker louz a oa ann listri kegin hag ar plajou ma taulent blas fall gant ar boed, hag e chome ann hanter anezi d'eus hon dilerc'h. Ann oll traou en ti renket fall ha kempennet fall a uze cals kentoc'h hag e vije atau eun dra benag e torri. En eur ger, eur fors arc'hant a zispignemp, hag ann ti a oa atau paour ha digempen evid eur guel anezan.

Cals eus va hostizien, scuis bras ganin, dre na gassen casi morse dezo, nemet boutou saôtret, a leas cuit heb lavaret kenavo. Me a vanke arc'hant d'ann oll marc'hadourien ; hag e tostaë ar goanv. Petra d'ober?

Azezet e kichen va stal, ne oan ket evid miret da lenva o sonjal peger maleürus e oan, petra benag na ehanen morse, petra benag e oan micherour mad. Neubeut c'hoas hag em bije lavaret ne oa ket just ann Autrou Doue. Souden e savis en eun taul, o clevout lavaret bonjour diou pe deir gueich doc'htu, hag ive trous eun neubeut asiedou a oa var al leur-zi hag e oa stoket troad eur re benag outo.

Ann hini a oa o tont en ti a oa ann autrou Evrard mestr kereour eus ann amezegez.

— Jerom, emezan, cavet am eus eun tamic braô a labour ; goulennet so diganin eun neubeut re voutou merc'het, græt gant ler gell ha sei : mall bras so cahout anezo. C'hui a labour buhan hag a so eun den mad, rag-se, m'ho peus c'hoant e roin deoc'h ann hanter eus al labour. Eun dra benag so da c'hounit hag arc'hant doc'htu. Kerse me chans, e vezin contant ac'hanoc'h.

— M'hen assur deoc'h, autrou, al labour a vezo græt d'ann devez hag e coustians.

— Her gouzout avoalc'h a ran, n'eus den deoc'h da labourat, mæs..... daô eo din hel lavaret deoc'h : aoun bras am eus ne ve saotret labour gant ho croeg, ha ne fell ket din e touchfe oc'h ar pez labour-ze.

Me a gave tenn ar c'homsou diveza-man; evelken ec'h assantis ganthan.

Piou ne oa ket contant eus ann amezec ? Mac'harit a dra sur. Mæs roet em boa va c'her hag e talc'his d'am fromessa.

Kemer a ris daou vicherour hag eur gemenerez

vad evid peur-achui ar boutou : prena a ris ar pez a oa red evid ober ar pez labour-ze, hag evid paëa ar mizou, e tennis d'eus ar C'haiss Espern ann neubeut arc'hant am boa c'hoas eno.

Antronoz e commansas al labour. Gant poania cals, lacaat evez mad ha gourdrous Mac'harit eun neubeudic, ec'h achuas al labour. Ann deiz varlerc'h e tlien mont da gass ar boutou.

Scuis maro, evel ma oan, ez is abred d'am guele goude beza renket va labour var ar gomoden.

Pa savis e oan laouen meurbet rag ma oa neat ha kempen va labour, ha ma oa eun tam mad arc'hant da gahout. En eur viska va dillad e tostais ous va boutou evid sellet outo adarre.....

— O va Doue! mar d'e possubl va boutou saotret gant ann eol!

Pega a ran ennho; siouas neubeut a so ar re n'eus ket eol varnezo.

Collet va fenn ganin e laman varzu ar guele hag o pega e breac'h va groeg a oa choas cousket :

— An eol-ze, emoun-me, d'oc'h a beleac'h e teu ann eol-ze ?

— Petra so, emezi, hanter dihunet hag o clasc cousket adarre, petra so ?

— Ma boutou so collet, saotret oll gant ann eol.

— Penaus ! va Doue ! me ne ouzoun ket..... gouscoude, marteze, deac'h da noz, goude beza dresset al lamp, am eus lakeat ann eol var ar gomoden, hag hi so bet scuillet.

— Setu eno : redec he deus great partout. Coll ac'hanoun a res ha va revina.

— Evelken, va mignoun, mar d'eo me am eus scuillet ann eol, te eo ac'h eus lakeat ar boutou varnezi.

— Ha me vouie ?

— Ma carfes beza sellet.

Ha var ann dra-ze hanoiou braô ha kempen hag a beb seurt injuriou.

Ni a oa c'hoas a veac'h pa antreas ann autrou Evrard.

O velet e pe stad a oa ar boutou, ec'h en em lakeas da grial ive a bouez he benn o lavaret e reamp eur gaou bras outan ha gourdrous cass ac'hanomp dirag ar Barner a beoc'h.

Kement a drous hag a jalabaô a oa ganeomp n'hon devoa ket clevet perc'hen ann ti o tont droug ennhan hag o lavaret :

— N'oun ket mui souezet ne glevjec'h ket ann tauliou morzol a scoër var ann or ouspen div heur amzer so.

Ker buhan e tigorris ann or o lavaret e c'houlennen escus diganti hag o prometti ne vije ket bet c'hoarvezet kement-se mui.

— Nan sur, rag n'am eus mui ezomm ac'hanoc'h hag ho cass a ran cuit. Æt e oan scuiz avoalc'h ganeoc'h o velet peger digempen a oa va zi.

N'am boa guennec ebet mui : va meubl a oa ken louz ne dalvezent mui netra. Coll a ris ann nemorant eus va hostizien, ne gavis plass all ebet na labour e stall mestr kereour ebet. Ha setu penaus iaouanc c'hoas na hellis mui cahout nemet bouteier coz da zressa. Va groeg a gouezas clanv; ha paour-ran, evel ma oan, e rankis cass anezhi d'ann hospital e peleac'h e varvas.

A c'hodevez n'am eus ket allet sevel mui hag oun chomet atau paour. Guelet a rean gouscoude micherourien all cals falloc'h evidoun hag a golle aliæz ouspen eun devez er sizun, oc'h ober afferiou mad avoalc'h. Perag n'am eus-me ket allet ober eveldho ?

Abalamour n'am eus morze gouezet ar pez am eus lennet en eul leoric-bihan n'eus ket cals amzer c'hoas.

Beza kempen a espern cals traou ; ann hini a so den a urz vad na vanho ket da veza pinvidic.

A.

VARIA.

Setu aman eur setans.... heb he far douget gant eur barner eus ar Stadou-Unanet (Americ).

Eur vaouez, a ioa he goas o renn ar *marc'h-du* var ann hent Houarn, a zouge clemm a enep compagnunez ann hent-houarn-ze, rag dre eur goal zarvoud e oa bet lazet he goas.

Ar barner a gondaonas compagnunez ann hent-houarn da baëa 25,000 lur dezhi. Eun tamic braô a vounis n'e ket 'ta ! Hogen ar vreg-ze n'en em gontante ket rag er memes devez, ar memes barner a lavare e rencje ann hent houarn paëa 25,000 scoet da eun den en devoa collet eur c'har er memes darvoud.

— Penaus-'ta, eme ann Intanvez, 25,000 scoet evid eur c'har ? Eur c'har a dâl eta teir gueich muioc'h eget ar c'horf penn da benn ? —

Hag ar barner d'he dro :

— Ar pez am eus grœt a so dereat tre. Ann hini en deus collet he c'har na hello ket cahout eun all, hag e ve contant d'he faëa 25,000 scoët ; eleac'h eun intanvez, 25,000 lur dezhi, a gavo, œs avoalc'h, eur goas all, n'e ket hebken couls, mœs guelloc'h soken eget ann hini he deus collet rag ma hello guelloc'h ober he choas.

A.

Autrou Sturier, eme eun den o vont var vor evid ar veich kenta, m'eus aoun emaoun o vont da glenver : grit d'al lestr chomm a za chomm dress mar plich, rag cals droug cof a ra d'in ann dransill anezhi.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 49). DISSADORN 10 A VAE 1879

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Salver Jesus-Crist.

An oll baeâmanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset bizizken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper 10 a viz maë 1879

Jules Ferry dirag Commission ar scoliou en deus lavaret ec'h helle ar c'houarnamant cass da vale ann oll Relijiuset gant al lezennou hon deus comzet anezho deoc'h dissadorn diveza, mæs ne dalvesfe da netra dezhi hen ober mar g'alfe unan benag eus ar re-ze mont c'hoas da scolia bugale en eur scol benag.

D'eus ar c'homsou-ze ec'h hellomp guelet doc'htu penaus hervez ar ministr he unan ar Relijiuset ho deus *hirio* ar guir hag ar galloud da gahout scoliou, mæs, (atau hervez he lavaraou, hag discuezet hon deus deoc'h ec'h hellent beva assambles,) n'ho deus ket ar guir da chomm da vêva er memes ti, dindan ar memes reolen, renet gant unan anezho. Eun testeni anat eo'ta ne hellèr ket tamall dezho n'ho deffe ket ar guir da scolia bugale *abalamour hebken* ma'z int Relijiuset.

Hogen, heb goulenn conje digant ar ministr, e kendalc'himp atau o credi penaus ma vije bet ker guir, evel m'hel lavar, e oa peadra gant al lezennou coz da gass ar Relijiuset cuit n'en dije ket ezomm eus ann articl 7.

Conta a hell e vezo votet he lezen gant ann Deputeet, mæs ne gredan ket e alfe counta kement var ar Senatourien : ha neuze ? O clasc ober eun dra, ha n'e d'eo ket sur da zont a benn anezhan, en devezo lakeet ann disurj er vro !

Al lezennou-ze var bere eo tountet, hervez Ferry, ar guir evid ar c'houarnamamant da gass ar Relijiuset cuit, m'ho dije comset a du ganthan n'en devoa nemet cass archerien e peb couent da lacaat ar Relijiuset er mæs : hogen ker braô e vouie ne roent ket ar guir-ze dezhan, n'en deus ket memes clasket hen ober. Gouzout mad a rea petra oa c'hoarvezet gant ar Vinistret all ho devoa clasket hen ober arauzhan.

De Montlozier o veza lavaret e 1826 e oa ar Relijiuset eun danjer evid ar Vro eun neubeut tud a lezen, *Dupin* en ho fenn, a respontas dezhan evelhen.

Ne hell ket beza barnet ar Relijiuset hervez ann articl 291 hag ar re so oc'h he heul, rag n'int ket bet græt evitho, ha tribunal Paris (18 Eost 1826) renet gant ann autrou Séguier a varnas penaus e oa dreist galloud ann tribunalou serra e Frans tiez ar Jesuistet.

Guir eo e velomp e 1838 (12 Ebrel) ar memes Dupin a droe hag a zistroë gant ann Avel o lavaret ar c'hontrol-beô hag ann dribunal o varn evelthan.

Kense ann articl 291, ne dalie netra e 1826, a ioa deut mad e 1838 rag ma oa chenchet ann avel.

D'ann 2 maë 1845, ministr ar Justis en eun proces græt d'ar Jesuistet, a lavare : Al lezennou-ze emezhan, a so beô c'hoas ; ar c'houarnamant he deus guir en em zervicha anezho ; evelken arabeil eo dezhi beza re bront.

Mæs, penaus e teu ar Republicanet da breo zec eus al lezennou-ze deomp ? Ancounac'heat ho deus, m'ervad, penaus peurvuia, pa voz grœt eul lezen nevez e vez taulet en traôn ann oll lezennou coz a so control dezhi. Hogen ann articl 8 dieus Mamm-lezen Republic 1848 a lavar : *an oll sitoza net* a hello ober breuriezou etrezho, hag en em assambli, gant ne zougefint ket armou. Netra na hello enebi ous ar guiriou-ze, nemet noasout a rafent ous guiriou ha liberte ar re all, peautramant ous ann urs vad hag ar peoc'h.

D'oc'h adalec ann devez-ze, ann oll Relijiuset e Frans a hell sevel tiez, cahout scoliou hag anni descadurez a roont d'ann dud iaouanc a so ker mad, ma velomp ar re memes a c'houlen ar muia hirio e ve sarret ho scoliou cass dezho ho bugale ho unan da scolia.

E 1850, ann eil Republic a ro deomp liberte ar scolachou, hag ann deirvet Republic e 1875, hc deus roet deomp eun tam benag muioc'h c'hoas a liberte. Hogen, hirio Ferry, a fell dezhan tenna ann oll liberteou-ze diganeomp.

Setu perag en deus lakeat en he lezen ann articl-ze, ne seblant netra, hag a rofe gouscoude dezhan ar guir en deus c'hoant da gahout, evid serra doc'htu oll tiez ar Relijiuset hag ho scoliou, ha tenna digant ar gristenien al liberte-ze eus ar scoliou ho deus bet kement a veac'h oc'h he gounit.

Ma vije bet dall kement hini a so carget da veilla evidomp, al lezen-ze a vije bet votet marteze, ha n'hon divije guelet ann danjer, nemet pa vijemp bet couezet ennhan ! Hogen, ann oll, ann Eskibien, ann Deputeet hag ar Senatourien catholiket, ar pennou tiegez, kement cristen mad a so er vro ho deus savet ho mouez evid goulenn ma ve respetet ho Feiz, guiriou ar Famill ha Liberte ar Relijion a enep ar brezel a ra dezho ar Radicalet, bugale Satan hag ar Revolution.

Chilaouet e vezo ho mouez ? Me n'oun dare. Ar pez a ouzoun hebken eo, penaus, neus fors petra a alfe da c'hoarvezout, ann Autrou Doue a dalvezo dezho kement ho devezo græt, da ziscuez e fell dezho beza guir vugale da Zoue.

A.

Ar gazeten la *Guienne* a ziscuez anat penaus dindan ar Republic eo, m'ho deus ann dud ann neubeuta liberte. Ar Republicanet oll, bras ha bihan, a gar ober ar pez ho deus c'hoant, mæs ne fell ket dezho e teufe den da sonjal pe da ober eun dra benag control d'ar pez a blij dezho : Al liberte evitho, ann esclavaich evid ar re all. N'eus na goustians, na mouez den da veza chilaouet. Int a goms hag ann oll a renc chilou ha senti, pe autramant beza stlapet cuit, egis, emezhi, a so c'hoarvezet gant eur micherour d'eus *Libourne*. Mear ar gear-ze en deus scrivet d'ann den-ze, hanvet Guillier, n'en dije mui tam labour d'ober evid ann ti-kear rag m'en devoa sinet ar *petition* evid goulenn liberte ar scoliou.

Ha ma teufe breman ar gatoliket d'ho zro d'en em glevout etrezho evid lavaret ne iafint mui da brena netra na da lacaat ober netra gant ar varc'hadourien, ar vicherourien hag ann dud a beb stad a so anavezet evid Radicalet ! Ne ve ket just a sonj deoc'h ! A hent all ne rafent nemet heulia ann exempl roët dezho gant ar Radicalet abaoue electionou 1877. Piou a alfe conta ped a so bet tennet ho flassou digantho rag na oant ket Radicalet avoalc'h, abalamour ma oa ezomm eus ar plassou-ze d'ho rei da eur re bénag all. N'eus ket bet sellet hag int ho devoa groeg ha bugale da vaga, n'eus ket bet sellet hag int ho dije allet beva goude beza collet ho flass. Ma ! ni a renc sicour ar re-ze da genta ha n'e ket red deomp beza nec'het gant potret ar Revolution, bugale Satan. Ne ve ket fall e rafemp dezho ar pez ho deus græt didruez d'hor re-ni.

A.

D'an devez diveza m'eo en em assamblet ar C'honseil Jeneral er bloas-man, ann autrou Villiers o parlant d'eus ar re oa bet digemeret er *Scol Polytechnic*, e *Saint-Cyr*, er *scol Central*, e *Scol an officerien iaouanc* goude beza bet o teski e scolachou ar Jesuistet, a c'houlenne digant he genvreudeur :

» Hag unan benag a lavarfe e ve bet ar botret » iaouanc-ze sitoianet fall ?

» *An autrou Gestin.* — Ia. (neuze e sav dispac'h.)

» *Ann autrou de Kerjegu.* — Piou en deus » lavaret kement-se ?

» *Ann autrou amiral Didelot.* — Kement-se » a so eun injur vras deomp.

» *Ann autrou Presidant.* — Pedi a ran ann » autrou Gestin disclæria guelloc'h petra a fell » dezhan da lavaret.

» Er memes moment ann autrou Gestin a » c'houlenn lavaret eur goms.

» *Ann Autrou Gestin.* — Me a so bet falvezet ganin prezec d'eus ann tauliou-camm a so » bet græt eun neubeut bloaveziou so divarbenn » d'ann examen evid ar scol Polytechnic.

» *Ann Autrou amiral Didelot.* — E tlefec'h » beza discuezet da genta e oa guir ann troiou » camm-ze a oa bet tamallet dezho, evit cahout » eun tam benag a zigarre evid beza prezeget evel » m'hoc'h eus græt.

» *Ann Autrou de Kerjegu.* — Discuezet hag » amprouet so bet sclær hag anat ne oa guir, nag » ann disterra d'eus ar pez a oa bet tamallet » dezho.

» *Ann autrou Presidant.* — Compren avoalc'h » a ran ec'h alfe goad eur re benag ac'hanomp » birvi en hor goaziet, lod oc'h ober brezel » d'ar scoliou cristen ha lod o tifenn anezho, » mæs goulenn a ran digant ar c'honseil chomm » sioul hag e peoc'h evel ma custum ober. Evel » ken ne alfen ket gouzanv comsou evel ann hini » peus clevet, hag e tamallan ann hini n'en deus » ket bet mez hel lavaret. »

— Gestin o parlant ken diskiant evel ma rea ne sonje ket penaus ar pez brassa eus he vignonet a so bet o teski e scol ar Relijiuset-ze, a ra kement a zroug-caloun dezhan guelet ar skeud hebken anezho.

E parræz Laz, coajou Coat-Boc'h, Kerveguen ha Laz, a so leun a voc'h gouez. Dindan eur mis, al loenet noazus-ze ho d'eus græt evid ouspen 4,000 lur gaou.

Commun Poullan a ioa, pell so græt diou barræs anezhi, distaget a ioa eun tam anezhi, pastel Tréboul, evid ober eur barræs nevez mæs houman ne oa ket commun c'hoas. Ezom avoalc'h a oa gouscoude ober ann disparti rag ar verc'h a felle dezhi commandi d'ar vam, ar pez ne oa ket dereat. Hiviziken ec'h hellint ober ar pez a girint peb hini eus he c'hostez, rag ar C'honseil Jeneral en deus lavaret e oa poënt ober diou gommun gant Commun Poullan ha rei da beb commun ar pez a apparchante beteg hen da beb parræs.

Prefet Costez ann Nord, en deus roet he aotre d'ar pez ho devoa goulennet olle conseillerien ann ti-kear e Tregastel, cahout seurezet-guenn evid renn ti-scol ar merc'het e Tregastel.

Ministr ar scoliou en deus roet eur vetalen arc'hant d'ar seurez *Saint-Charles* a so o renn scol ar merc'het e Pontrieux.

Red mad eo *ober van* da veza couls evid ann eil tu hag egile, evid ar seurezet evel evid tud ar bed : marteze ec'h hello beza touellet unan benag evelse hag e lavaro : ma ! ar Republicanet n'int ket ker fall !

Bez 'ez eus tud ha n'ho deus morse peadra d'ober gant ho afferiou : Atau vent o clasc fourra ho fri e afferiou ar re all. Mear Lambezellec a so unan eus ar re-ze.

Eun den bet o lacaat sina eul lizer petition a c'houlenne diganthan disclæria e oa hen e guirionez en devoa lakeat he hano en traon d'al listen da verca e oa guir ann oll sinaturiou lakeat huelloc'h. Hogen, ar Mear, eleac'h ober ar pez hebken a oa goulennet diganthan, da lavaret eo, merca ec'h anaveze e oa guirion ar sinatur divezaman, en deus cavet mad scriva evelhen :

Ni, Mear Lambezellec, ec'h anavezomp evel guirion sinatur ann autrou X..., mæs ne fell ket deomp ober eur c'hement all evid ar 66 sinatur all ne anavezomp sort ebet...

Hogen, autrou Bernard, piou a c'houlenne diganeoc'h assuri e oa guirion ar re-ze ? C'hui hoc'h eus respontet d'ar pez ne oa ket bet goulennet diganeoc'h.

Setu aman hanoiou ar Gonseillou-Jeneral ho deus goulennet ne glaskefe mui ar C'houarnamant ober al lezennou Ferry.

Aveyron, 39 a enep 4. — *Charente*, 21 a enep 7. — *Côtes-du-Nord*, 27 a enep 16. — *Cher*, 14 a enep 19. — *Dordogne*, 28 a enep 11. — *Eure*, 27 a enep 10. — *Finistère*, 24 a enep 16. — *Haute-Garonne*, 21 a enep 15. — *Indre*, 16 a enep 14. — *Landes*. — *Loire-Inférieure*. — *Lot*, 14 a enep 10. — *Lozère*. — *Maine-et-Loire*. — *Manche*, 28 a enep 14. — *Meuse*, 15 a enep 12. — *Morbihan*. — *Nièvre*. — *Nord*. — *Orne*, 20 a enep 1. — *Hautes-Pyrénées*. — *Basses-Pyrénées*. — *Sarthe*, 16 a enep 12. — *Seine-Inférieure*, 25 a enep 21. — *Tarn-et-Garonne*. — *Tarn*, 28 a enep 14. — *Vaucluse*, 11 a enep 6. — *Charente-Inférieure*.

E Suis, eun tachat so, ne vije mui condaonet den da vervel var ar chafot, mæs, kement a grimou a vije græt, ma so bet renket dezho ober ho sonj e oa poent taul al lezen-ze en traon ha lavaret adarre ec'h alje ann torfetourien beza condaonet da goll ho buhez. Var gement-se Victor Hugo en deus scrivet d'ar Suisset e vent e guirionez eur boblat tud gouez ma rafent eul lezen evelse.

Ma ve guir ar pez a lavar, tud gouez avoalc'h so bet e Frans e 1793, e mare ar Revolution vras, rag ar chafot en deus bet peadra a labour.

E *Bulgarie*, er gear a Dirnova, ez eus bet hanvet eur Roue nevez. Ar Prins a Vattemberg eo, dindan ann hano a Alexandr I.

Ar Relijion gatolic setu ann enebour.

Setu petra lavar Gambetta. Guir eo, ar Relijion a so enebourez al laëronsiou, guir eo ne gar ket ann dud laich, nag ar re na heuliont ket ar guir lezen, mæs mignoun bras eo d'ar re a gar e guirionez ho bro.

Ouspen Gambetta a goms en dail-ze. Satan ive, kellies gueich ma vel eur pec'hour bras oc'h en em denna d'oc'h etre he skilfrou dre ann absolven, Satan a lavar ive o vont gant ar gounnar.

Ar Relijion gatolic setu ann enebour.

AR SCOLIOU HEP DOUE.

DIVIZ.

Divizourien : LORNEC, mestr-skôl. FANCHON, mererez. KABON, KANFARD, IAN C'HOUIP, PAOTR AR POST. — *Scolaerien*

An diviz a c'hoarve e Kerdrubuill, e bro ar Guask, (pe el leac'h all), er bloas 1883.

DIVIZ I.

LORNEK, *he-unan*.

Lornek. — Guir a oa ar pez a leren me d'am c'henvreudeur ; e za an traou en dro re vad ganeomp : ar veleien, al leanezed hag all a ra vad d'ar skoliou « laïk », marteze hon devezo divezatoc'h eun tam glac'har benak dre ma vezint et kuit. — « Te'zo eur c'hrener epken, emezhe. » Ma ! n'am boa nemet re a du da grena ; ar skolaërien ! ne ket skolaërien ezint mui : deut e z'int da veza diaoulou. Na hallan ken dont a benn ane. Kement deiz a ra Doue, ar vugale fur-se a ra eun taol fall benak. N'euz ket eiz deiz, o devoa trouc'het da unan euz ma mignounet he chupen hag he lakeat he unan goudeze e kraou ar moc'h ! En deiz araog, er barræs nesa, bugale ar scol a so diredet da iouc'hal var an Aotrou Persoun, a zo koulskoude eun den mad ha zantel, ha da stlapa lousdoni var dor he di. Evit ma skolaerien-me, n'ho deuz ket c'hoaz, a drugarez Doue,

kollet ho skiant evelse. Fidouac'h ! unan benak ane, erfad, evel Kabon, Kanfard, ha Ian C'houip a zo eun tam skanv ho fenn, ha beac'h am euz gant'ho ; luduek int, hag ouspenn goapaerien, a zo guall ziskouis ho zeod ; hag ive dianaoudek ar muia ma heller 'beza. Kabon en deuz pemzek vloaz, ha n'en d'euz ket græt c'hoaz he Bask kenta : na oar tam katekis ebet. An draze, guir eo, na sell ket ouzin : oh ! nan !!! Mæs ze na ra ket. N'eo ket red hen hopal krenv, krenv : ansav a ran : ar pez a ra ar vugale sentuz ha fur,eo : ar beden, ar c'hatekis, an histor sakr, komzou ha skoueriou meurbet talvouduz an Aotrou Persoun : netra na dall kement-se evit mad ar vugale.

Hogen, bezomp sioul ! Ma klevje, unan benak euz ma mistri pe eur fri-hir benak, ar pez a deu em speret, kenavo ma skol, hag ar guenneien a c'hounezan bep miz. — Setu paotr ar Post o tont.

DIVIZ II.

LORNEC ha PAOTR AR POST

Lornek. — Beza' c'heuz, emichans, eul lizer evidoun, n'eo ket'ta ?

Paotr ar Post. — Hini, aotrou Lornek, hini... Ho kazeten avad a zo gan-in. Setu hi aze.

Lornek. — Trugarez ! Trugarez !

DIVIZ III.

LORNEK

Lornek. — Daoust a zo eun dra benak a nevez hirio ?... (Lenn a ra) :. « Na hellomp ket alia re ar mistri-skol da devel dirak ar skolaerien kement komz a zell ouz ar relijion, ouz ar c'hatekis ; ha da heuill al lezen var-ze, evel m'eo dleet ; Eun neubeut'so eur vestrez skol e deuz bet eur friad dre m'he d'oa digaset er c'helendi levr an Aviel : eun all a zo bet taolet d'ann traoun. Rak-se, bezit var evez, a-dreist oll pa c'houlenno ar vugale eun dra benak var ar feiz etc... aliez a vo evit ho tiskuill. »

Lornek. — Daonet a vo kroc'hen ma botoukoat, eun ali mad tre eo heman. Mont eün gant al lezen : Eno e man ma bara, ma c'hounid, hag henor ma zud evel ma hini. Me gav din e zo unan benak o tont en ti.

DIVIZ IV.

LORNEK, HA FANCHON.

Fanchon. — Deiz mad deoc'h, aotrou mestr-skol.

Lornek. — Ha deoc'h ive, introun ; azezit var ar skabel-man ; Eun dra benak a c'heuz da laret din ?

Fanchon. — Ia, aotrou mestr-skol ; ma mab Nikol a ia guall fall, guall fall ; a-dreuz a ia, kaër, aotrou ; kounnaret e z'oun outhan.

Lornek. — Petra ? kounnaret ?... koulskoude Nikol a zo savet euz ar guella, ha muioch dilu meur a skolaer all.

Fanchon. — Oh ! Feiz ! neuze, 'vad, eo izel meurbet skiant ho skolaerien, hag erru ar c'houlz deoc'h da lakaat an alc'houez dindan ho tor. — Dilun am' beuz laret da Nikol ober eur sell piz d'he gentel; ha c'hui oar penaus en deuz respountet din ?

Lornek. — Penaus 'ta ?

Fanchon. — Evel hen : « Lezit ac'hanoun, emezhan, kos vardel, kos foeltr, kos lousken 'so ac'hanoc'h !!! » — Kredi 'ra d'eoc'h eo d'eur map eo, laret se d'he vamm, intanvez,dezhi pemp bugel, ha beac'h dezhi ho maga ! setu aze avad eur skouer evit ar re iaouankoc'h eget Nikol, hein !!.. Teurveit eta, autrou mestr-skol, ober eun tam kouez var all lampon-se, ma zesko kaout evid-oun eun tam karantez.....

Lornek. — Keuz am beuz, introun, a ve c'hoarvezet kement-se ganeoc'h : mæs, ar pez a zo etre ho mab ha c'hui na sell ket ouzin : na hallan ket pleal gant se : difenn mad a zo din hen ober.

Fanchon. — Ha guir mad ?...

Lornek. — Guir : lennit aman kentoc'h, ar skrid moulet a zo var ar voger.

Fanchon. — (O lenn) : « ar mestr-skol na laro ger d'he vugale var lezennou an Ilis, var Doue, ar Relijion, ar Feiz, ar gourc'hemmennou, nag er c'helendi, nag epad an diskuiz. — Ar mestr skol na viro ket kement-man, a vo, da genta, gourdrouzet ; d'an eil, a renko lezel he vicher eur pennad ; d'an drede a ielo e-meaz euz he garg a vestr-skol. — Mar be græt eun enklask, ar vugale-skol a vo ive selaouet evel testou. »

Fanchon. — Na velan ket a ve difennet, dre al lezen-ze, d'ar skolaerien presek d'ar re iaouank ar garantez evit ho zud.

Lornek. — Ar bevare gourc'hemnen a ro ive eun evelep urz d'ar vugale : ha n'eo ket me a lakafe ma fri, en deiz a hirio , e gourc'hemmennou Doue : Raktal a vijen barnet, ha....

Fanchon. — Ma ! ma ! Na petra e teskit-hu d'ho pugale, 'ta ?

Lornek. — Lenn, skriva, niveri, doare an amzer goz hag an amzer a vreman, doare ar bed.... etc. etc...

Fanchon. — Pa oan mé e ti al Leanezet, e vouiemp an traou-ze oll ; ha gantho, karet hon tud, ha senti outho : an eil dra na harz ket ouz egile, n'eo ket 'ta ?

Lornek. — Kredi a ran-ze ; mæs guechall a oa guechall, hag hirio so hirio : ar c'hiziou breman, ne d'int ken kiziou guechall.

Fanchon. — Oh ! nan ! siouaz !! ann oll draou a ia a-dreuz, eur spount ; Doue d'ho pennigo, aotrou mestr-skol ; kenavo ; re am bije da lavaret deoc'h. — (Fanchon a gemer toul an nor).

DIVIZ V.

LORNEK, *he unan.*

Lornek. — Mantret eo kaloun ar vreg-ze !... 'Vad !... Fidouac'h, n'oun ket evit ober ken dezhi: n'oun ket kiriek da ze,ken-neubeut. Hogen petra a glevan adarre. Daoust a ve c'hoaz unan benak euz kerent ar vugale-skol.....

DIVIZ VI.

LORNEK, PIPI.

Pipi. — Mad tre, aotrou mestr-skôl ; n'eo ket sonet eiz heur.

Lornek. — Nan ! son a raïnt heb dale.

Pipi. — Eur girik am boa da c'houeza deoc'h on ho skouarn.

Ho skolaerien a zo marmousien ho deus diskennet, dre ar voger, em forz, laëret din diou pe deir iar, hag æt d'ho frita ha d'ho debri en eun hostalini euz ar falla. Na c'houlennan ober droug ebet dezho ; mæs red a vo deoc'h rei dezho eur gentel, hag unan distak, unan c'houero ; rei dezho eun tam skiant prena ; deski dezho ar gourc'hemen.

Da zen ebet kemer na ri.

Lornek. — Siouaz, kleo, Pipi ; ze zo er c'hatekis ; ha n'eo ket deread din komz euz a gatekis, pe me' vo diveulbezet.

Pipi. — Neuze a vo red din mont da di paotr an urz.....

Lornek. — Goustadik, Pipi, goustadik, gortozit. me' velo, me sello... me a gomzo...

Pipi. — Re a lavaraou !!. Touet a rit din krozal stard var ar skraperien-ze, pe na rit ? ?

Lornek. — I... I... a, ia...

Pipi. — Mad !.. n'eo ket braô, a gav din beza rener d'ho pugale ; koulskoude a sonje din er skoliou *laïk* a oa karantez ha doujans, pe da vihana *Fraternite* ; allaz ! re a *Egalite* hag a *Liberte* a zo ive ! — Kenavo ! !..

DIVIZ VII.

LORNEK, *he unan.*

Lornek. — Mar teufe Pipi d'am c'hervel dirak ar barner ! !..

Pebeuz droug-eur evidoun, hag evid ma skol !! Tud ar vugale a rafe sellou du din, ha..... Touet am beuz : ze n'eo ket fall : derc'hel a rin d'am ger : mæs penaus en em gemer ? — Setu eiz heur o son — deomp er skol..

DIVIZ VIII.

LORNEK, KABON, KANFARD, IAN C'HOUIP, *hag eun hanter kant all a skolaerien.*

Lornek. — Alo ! pep hini en he leac'h !

Kabon. — (Goustadik da Ian C'houip). — Sell' ta, dremm Lornek, pegen c'houek eo — seul vui a velan anezhi, seul vui hen kavan iskiz !.. Drem eun toussek. —

Lornek. — Peoc'h aze ! aotrou Kabon.

Kabon. — Me 'zo sioul, aotrou.

Lornek. — C'hui a raïo din dek guech ar verb : laret gevier.

Kabon. — Penaus autrou ?...

Lornek. — Tavet raktal... — Araog kregi var ar gallek, a fell din, skolaerien, tamall ho guall ober d'ar re ac'hanoc'h ho deuz laëret diou iar d'am amezek Pipi ; Hervez lezennou ar vro, al laëronsi a so diskiant, hag al laër a ve barnet, ha kastizet....

Kabon. — Bah ! n'eus droug ebet pa ne ver ket guelet ha diskuillet.

Lornek. — Unan a zo, aotrou, hag a vel hirroc'h eget an dud ; — (goustadik) pellik a z'an, meuz aoun....

Kabon. — Piou eo hennes, aotrou Lornek ?

Lornek. — Hennez eo ; an au.. an.. al lezen...

Kabon. — (N'eur c'hoarzin druz). Ah !!! ah !.. ah !...

Lornek. — Avoalc'h var ze... Breman, skrivet eun pennad gallek evit varc'hoas. — (Lenn a ra) : « Neubeut a dra var ar bed a zo kaëroc'h eget eur c'hoad a zo ennhan meur a zerven euz ar c'hosa, a zav ho fenn, guir Batriarket ma z'int ; etrese...

Ian C'houip. — Petra, aotrou ? — n'am beuz ket klevet ar gir diveza.

Lornek. — ... a zav ho fenn, guir Batriarket...

Ian C'houip. — Patriarket, Patriarket ?...

Lornek. — Patriarket, sur, avad, emichans.

Ian C'houip. — Kaout a re din a vije laret Patriarket deuz an dud epken.

Lornek. — Hervez *dastumer-giriou* Littré, a ve roet ive an hano Batriarket da gement tra en deuz buez, ha dre ze a heller hen rei d'ar guezman o deuz kant bloas, ha kant bloas all ganthe.

Kabon. — Penaus, aotrou Lornek, kredi a rit ar pez a ziskleri deomp ar skridou sakr var hirvuez ar Batriarket ? Gaou eo kement-se ; ne guir'ta !

Lornek. — Se na sell ket ouzin. — Goulennet-se digant ministr al lidou. — Alo kendalc'hit da skriva.

— Lenn a ra adarre : « Hag a lidou, hag a draou burzuduz a zo c'hoarvezet dindan-he !... »

Kabon. — Petra eo'ta kement-se , aotrou Lornek ?

Lornek. — Eur veich all... re hir a ve hen rei deoc'h da anaout ; hag, en tuont, se a sell ouz ministr al lidou.

Kanfard. — (da Lornek). — Ginaouek 'so anezhan ! na voar netra....

Lornek. — Penaus, aotrou Kanfard ?

Kanfard. — Na larin ken : netra sklearoc'h.

Lornek. — Ac'hanta ! Tavit neuze : se 've guelloc'h. — « ... Hag a dra burzuduz a zo c'hoarvezet dindan an doën-ze a zeliou... »

Kabon. — Ha guir eo, aotrou Lornek, al laz-

loened, hag al laz-tud a re ar Baganet a zo eur skeuden hag eun diougan euz maro Jesuz-Christ?

Lornek. — I... Ia..., da c'hout eo, na ouzon ket... se na sell ket ouzin : se a sell ous ministr al lidou.

Kabon. — Kerz gant ar gounnar'ta, babouzek ; Breman'ta a vo red mont da gaout Ministr al lidou hanter kant gueich bemde ! Evidoun-me, na skrivin ken traou na ouzon ket petra z'int ; nan avad ; pe vin choll.

Lornek. — Miret ho sonjou evidoc'h, aotrou.

Kabon. — Na rin ket ie : ar Virionez'zo em zu.

Lornek. — Skrivet din ugent gueich ar *Verb :* Komz a-dreuz.

Kabon. — N'eo ket avoalc'h kastiza : ze neo ket respount.

Lornek. — ... Daou ugent gueich...

Kabon. — Kredi'rez te, nom de....

Lornek. — Evit beza komset ken pounner, ha gant kement a sotoni, a chomfet eiz deiz hep tam diskuiz, aotrou Kabon.

Kabon. — Ar c'homzou pounner ze, na sellont ket ouzid, Lornek ! se a sell ouz ministr al lidou pa n'eo guir e z'int difennet dre ar gourc'hemennou. — En eur skol laïk, ar giriou pounner a zo eun doare da gomz evel eun all, ha netra ken.

Kanfard ha *Ian C'houip.* — Mad, mad; guir eo...

Ann holl skolaerien, kevret. — Ia, ia, mad, guall vad !!!

— Oll e kânont neuze : —
Malborough a ia d'ar brezel,
Mironton, ton, ton. mirontaine,
Malborough a ia d'ar brezel :
N'oar den evit pegeit.
N'oar den evit pegeit *(bis).*
Da Bask a teuiô d'ar ger;
Da Bask, pe d'an Dreinded etc.,

Lornek. — Peoc'h aze ! !

Ar skolaerien oll.
Alo ! Ni oll, bugale ar vro,
Ar goad dic'hlan
Ma redo en irvi !...

Lornek. — Ah ! ma Doue ! Aotrou Doue !!!

Kabon. — Peoc'h ie ! En eur skol laïk edomp aman !! Hano Doue e-meaz !! ze'zo enep al lezen...

Ar skolaerien oll. — Ia, ia, enep al lezen eo... Bevet al Liberte !...

(Holl e tiredont pephini d'ar ger.)

DIVIZ IX.

Lornek.

Lornek. — Me n'em raïo c'hoaz turier-douar ; debri a raimp, ma zud a me, iod ed du ha bara heiz ; Birviken na hellin padout en eun ifern evel heman.

— Kemer a ra eur bluen, hag a skriv evelhen. Aotrou Rener ar skoliou,

Betek aman n'am beuz sellet nemet oc'h skiant ar vugale, hervez al lezen, hep komz dezho, nag euz Doue, nag euz ar feiz : Kredi a ren gallout dont a-benn ane koulscoude. Siouaz ! trec'het oun gantho. Red a ve din kaout, euz toul dor ma skôl, eun *den a urz.* Rakse e fell din dilezel ar vicher.

Teurveit eta digemer ar c'helo a roan deoc'h e kuitaan adalek hirio ar garg a c'heuz kinniget din.

Me'zo bepred, aotrou etc...

Barz Koatmin.

Travoalc'h so mad. Re so fall.

1 Simon a so eun den pounner he speret ha sod kenan ; mæs eun den honest eo. Eur veich hebken a so bet falvezet ganthan chench micher ha mond da laër : mæs ker brao eo bet paket n'hellan ket miret c'hoas da c'hoarzin o scriva ann histor-man evidoc'h.

Goude eun tamic clenvet en devoa bet, Simon na helle mui cousket : dond a reas eta da va c'haout hag e rois dezan eun tamic paper evid mont da gerc'hat da di ann apotiker eun tamic louzou d'he lacaat da gousket.

Kement a reas al louzou varnezan ma gouskas Simon bete deg heur eus ar mintin.

Pa zihunas ann den, e oa ker laouen ma lavare, o frota he zaoulagat :

— Pebes louzou mad ! Dommach eo ma renker he baea pemzec guennec, panefe-se me hen gemerfe bemnoz. —

Siouas ne oe ket henvel ann eil nosvez oc'h heben. Ann noz varlerc'h caër en devoe Simon eva eun neubeut a oa chomet c'hoas eus al louzou abaoue ann derc'hent, ne hellas cousket bane.

Eur c'hlanvour pa ne gousk ket, pa sant eundiæsamant benag a damal atau ar medisin a so bet oc'h he velet. N'e ket just, mæs caër ho pezo, atau ann dud ho deus hen great bete vreman hag hen ober a raint atau da viken.

Caër en devoa Simon, trei, distrei ha chench tu beb moment ne dostaë ket ar c'housket outan.

— Canaillez medisin ! a lavare hen beb hanter tro ; — laër a apotiker ! Ar re-ze a so cousket mad breman, me bari. — Ann daou-ze a so breman e roc'hal, m'ervad.

— O va Doue ! va Doue... La, la, la, la !

Erfin scuiz-maro, Simon a enaou he c'houlou hag e asez en he c'havazez. M'ho pije he velet er moment-se ridet he dal hag he zaouarn sarret, ho pije lavaret a dra sur : Setu aman eun den hag a so e sonj ober eur c'hrim benag, ann dra-ze so sclear.

Ne oa ket eur c'hrim gouscoude e oa e sonj ober mæs eun dra d'eus ar re sotta.

— Me entent avoalc'h breman, a lavare Simon o scrigna he zent ; ar medisin en deus roët din avoalc'h a louzou ann nozvez genta evid ober din kemer pasiantet hag ive touelli ac'hanoun. Mæs ar seurt-ze ne maint ket o clasc parea tre ar c'hlenvejou : ne alfent mui beva goudeze..... oh ! la, la ! Int en em glev gant ann apotikerien couls hag al laeron gant ar re a bren ann traou laëret.

Ar c'hanfart-ze a apotiker en deus roët din travoalc'h evid eur veich, mæs netra ken, evid ma renkin mond adarre da brena : Oh ! la, la,... ann dra-ze so sclear. Me a ialo adarre d'he gavout varc'hoas ha m'hen touzo dezan. Oh ! va Doue, va Doue !...

Evel m'en devoa sonjet ; setu Simon o vond antronoz da di ann apotiker gant ann tamic paper en devoa bet diganime.

Ac'hanta, eme ann apotiker gant eun ær grasius, allet peus cousket gant al louzou-ze ?

Ia ! ia ! eme Simon o c'hoarzin.

E guirionez am boa merket var ar paper rei dezan gant eur banne louzou all eun neubeut *sirop morfin.* Hogen al louzou-ze a so unan eus ar re na heller ket c'hoari ganto.

Ann apotiker a oa o prepari al louzou pa antreas eun den, press varnezan, o c'houlen daou vennegat louzou.

— Gortosit potr iaouanc p'am bezo achu gant ann autrou-man, me a servicho ac'hanoc'h.

— Ne m'eus ket amzer.

— Diaoul, eme ann Apotiker.

Simon, neuze, oc'h ober ann hini ne sonj e netra, mæs atau he lagat var ar voutail a oa ennhi ar sirop morfin a lavaras :

— Roit d'ar potr iaouanc-ze ar pez a c'houlen, me am eus amzer avoalc'h.

Epad ma iea ann Apotiker da gerc'hat al louzou, Simon, en eur grena evelken, a begas er voutaillad sirop hag e taulas anezi en he vureden ouspen teir gueich muioc'h evid ne oa merket var ar paper.

— Ah ! emezan, ann autrounez-ze ne fell ket dezo va farea ! ann apotiker en deus aoun e-couskefen re ! gortos ! gortos ! —

Pa zistroas ann apotiker e oa achu he dro gant Simon hag asezet var eur gador e corn ar stal e c'hortose gant pasiantet e teufe he dro da veza servichet. Erfin rei a rer he vureden dezan hag hen goude beza paet al louzou a zistro d'ar gear.

D'oc'h ann abardaëz en eur vont d'he vele Simon a evas en eun taul, oll kement a oa er vureden.

Antronoz vintin da eis heur ne oa ket c'hoas dihunet. Unan eus he amezeien en devoa ezomm anezan a antren en he gambr.

— He ! Simon ! he potr coz. —

Ger ebet.

— Assa cousket mad oud, amezec ! — Hag hen o pega e Simon dre he vreac'h ha dre he droat. Pa zispeg anezan, Simon a gouez a bouez he gorf var he vele.

— Diaoul, eme ann amezec, lavaret e ve, e ve maro ! — hag hen o lacaat he zorn var dâl Simon: ien sclass a oa.

— M'eus aoun eo maro-mic, emezan, hag hen o c'hervel ar re all a oa o chomm er memes ti da zont da velet Simon.

Oll e teujont heb dale, ha Simon pehini a gleve sclear kement tra a vije lavaret, petra benag na helle ket finval, Simon a glevas ann histor vraô a rea ann oll anezan.

— Me bari en deus lonket eun ampoësoun benag a lavare unan : eun dra sod benag en devezo great, ken diskiant ma oa ar paour keas !

— Lod a lavar ne oa ket renket mad he affériou : eun den cuzet a oa. Evid eur guel anezan e vije bet lavaret e oa eun den mad mæs ma vije bet sellet piz outan me bari en devoa eur si fall benag.

— Na peger sod a oa !

— Na peger diskiant !

— Æt so unan benag da gerc'hat ar medisin ? Red eo cass ive kelou d'ar chommisser. —

Er poënt-ze, e oan oc'h antreal er gambr. Ne oe ket red din chomm pell da sellet evid compren petra oa c'hoarvezet. Lacaat a ris digass cafe ha gant eul loa e taulis eur banne e ginou Simon. Neuze e tigoras he zaoulagat hag e chomas sebezet oll da sellet ouzomp.

— Alo, alo, emezan, dihunomp-ta ha buhan.

— Oh ! autrou medisin, autrou medisin !

— Re hoc'h eus kemeret a *vorfin,* va mignon.

— Ia, siouas ! re am eus kemeret ! c'hui voar ann dra-ze ?

— Ma ne vouifen ket !

— Hag ann apotiker ? her guelet en deus ive ? Ah ! lavaret dezan marplich e paein dezan oll kement am eus kemeret.

— Lesit ann apotiker, va mignon, ann dra-ze na sell ket outan.

— Eo, autrou medisin, rag he gemeret am eus heb paea, ha dezan a oa gouscoude. —

Ne oan ket goest da entent petra a felle da Simon da lare, mæs hen a gontas din petra a oa c'hoarvezet hag he laëronsi.

— Arabad eo deoc'h disclæria ac'hanoun emezan, kentoc'h e chomfen clanv keit ha ma blijo ganeoc'h. —

Goude beza c'hoarzet ma goalc'h e roin da Simon evid pinijen cahout atau sonj eus al lavaraou man.

Travoach somad
Re so fall.

Madou goal akisitet
N'ho deus morse profitet.

EUR MEDISIN.
A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Er sizun dremenet hon deus græt eur c'holl bras adarre.

Ann Autrou Lannuzel bet 30 bloas professor e Seminer bihan ar Pont a so maro d'ann oad a 55 bloas.

Ar re ho deus he anavezet, a voar peger mad a oa ha peger carantezus evid ann oll : gouzout a reont pegement a boan a gemere evid kelenn ar scolerien hag e heller lavaret gant guirionez penaus, m'en deus renket mervel iaouanc, eo rag m'en deus uset he vuhez oc'h ober ar vicher denn-ze.

Bennos Doue var he ene! Ra zeuio kement hini so bet dindanhan da lavaret eur bedennic evithan ha m'en deus renket tremen dre ar Purgator, ann Autrou Doue hen tenno ac'hano heb dale d'he lacaat er Barados.

De profundis!

Ann autrou Croguennec, aumonier couent ar Retret, e Lesneven, a so bet hanvet person Porspoder.

Ann autrou Couloigner, cure e Plounevez-Lochrist, a so bet hanvet aumonier couent ar Retret, e Lesneven.

Ann autrou Morvan, cure e Guicar, a so bet hanvet cure e Plounevez-Lochrist.

Ann autrou Menguy, so bet hanvet cure e Guicar.

Ann autrou Buanec, so bet hanvet cure e Ploudiern.

Ann tasmand.

Alan, eur pautr triouec'h vloa 'n em zilas didrouzik.
Barz en liorz ar maner pa oa 'nn holl kousket mik :
Daou zac'h a oa œt gant-han a gargas tenn gant frouez,
Hag hen tapout en unan, ha kuit, da vont emez.

Dre ma kerze daoubleget gand he zac'h var he skoaz,
Var dour uc'hel ar barroz hanter-noz a skoaz :
Deill ar gue bras, gant ar spont'n em lakas da grenan,
Ma teuas goad 'n he oazied penn-da-benn da ienan :

Rag un tasmand a vele, eur pikol den a oa,
Eur ronf du krog en eil zac'h, ha ken sioulik ha tra
O vale var he zeulio da viret d'han ar boan
Da zont d'al liorz endrou 'vit her c'hlask he-unan.

Petra raje hon pautrik, 'met teurel prim he zamm,
Ha redek endra e'halle ac'hane d'ann daou lamm ?
Hogen ann teuz ha teurel he zac'h ive dioustu,
Ha dilammout var he leic'h prim, d'ar pevar lamm-ru !

Trouz he dreid a dregerne d'he zkouarn, stankoc'h-stankan,
Hag ar c'houez deus he c'hino a zeue var-n-ezhan ;
Setu mar peg en he vleo sach-sach, ken a jom krak
Gand dorn ann tasmand heuzus eur guchennad distak.

He galon a dridas-tre d'ar paour-kezik Alan
Pa zigoueaz en he di, diflak ha dizalan :
Ann tasmand na gredas ket hen heuill bete keit-se,
Hag hon denik 'n em guzas en kornig he vele.

Penauz en dije harzed da goms deuz ann tasmand
'N oa bet gant-han enn noz-se kemend a nec'hamand ?
Na lavare ket, avad, petra ra, na pelec'h,
Pa oa ken ter o lammout ann den du var he lerc'h.

Hogen e oe galved prest dirag'nn autro barner ;
— Te zo bet neizour, 'mean, en liorz ar maner,
Daou zac'h zo kuved eno var-n-he hano da dad,
A t-euz peurgarget gant frouez, d'o c'has gan-id, m'oar'vad;

'Met pa e saved al loar deuz a greiz eur goabrenn,
Sponted oud bet gand da skeud 'vont oar ar voger venn,
Gand eur c'hoezadenn avel, ha gant trouz ann hegleo
Ha spern ar c'harz, stag out-hi eur guchennik da vleo.

Te a vezo kervested 'vel ma 'z eo deread.
Eur gentel eo dit, ma fautr, arâbad hec'h ankouat :
Azkre glan zo diogel ha seder he berc'henn,
'Met pautr he goustians fall, a lamm rag he zkeudenn.—

E. E.

Ar guella testeni ne deo ket travoalc'h beza dindan gouarnamant ar Republic evid beza diouallet dious ar brezel, egis m'hel lavar keu huel gazetennou radical ar Frans, eo ar pez a c'hoarvez hirio en Americ etre ar *Chili*, eus eun tu, ar *Perou* hag ar *Bolivie* eus ann tu all, a so breman o clasc en em zispen ann eil ebenn.

Teir Republic int gouscoude.

ALI.

Eun neubeut mad d'eus ar re ho deus marc'hat da reseo ar gazeten, en em glemm rag na zeu ket dezho d'ann devez merket, ha lod, o tamall kement-se deomp, ho deus memes lavaret ne gemerjent mui anezhi. Mal n'e ket ni eo a so caus a gement-se. Beb sizun e ve lakeat ar gazetennou er Post d'ar memes mare, mæs goudeze ne vuzomp mui petra ve græt gantho. Evel ken e pedomp ar re ne resevont ket ingal ho gazeten, d'hen scriva deomp, ma hellimp beilla, evid miret ne c'hoarvesfe mui kement-se, ma ve possubl.

ALI.

Er sizun a zeu e tistroio ann Abadet iaouanc da Gemper ; pedi a reomp, ar re so varlerc'h evid peamant ar gazeten, da brofita d'eus ann distro-ze evid digass deomp ar pez a vancont : æssoc'h a vezo, eget cass ann arc'hant-ze dre ar Post.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE Ne 20). DISSADORN 17 A VAE 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Autrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset biviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper 17 a viz maë 1879

N'eus den a c'houlenn muioc'h al liberte eget ar Radicalet, ha gant ræsoun eo, rag n'eus den en deffe neubeutoc'h liberte egetho ; kense pa n'int ket libr ho unan ne fell ket dezho e ve libr kenneubeut hini ebet d'eus bugale Doue.

Hogen, a lavaro eur re benag, ar Radicalet n'int ket libr ! Petra lavar heman? Me vel anezho oc'h ober oll kement ho deus c'hoant. A sonj deoc'h ! Evessait eun tamic bihan ha ne vezo ket pell ec'h anavezfoc'h n'eus ket goassoc'h esclavet evitho.

Guerzet ho deus ho ene da Satan ha roet ho hano Franmasonet d'ar ha d'ar Revolution evid beza eürus er bed-man, mæs er memes devez ho deus guerzet ho liberté ha ne hellont mui ober nemet ar pez a blij d'ho zad Satan ha d'ho mam ar Revolution.

Ober a reont egis ann droug speret cals traou heb gouzout petra a reont. Heman a insitas ar Juzevien da staga Jesus ous ar groas ha m'en deffe gouezet e tlie he varo savetei ann oll dud, biscoas n'ho divije he gondaonet da vervel. Ar Radicalet ive atau o clasc distruja, atau o clasc ober eun droug benag d'ann Ilis, a garfe ober dezhi ar goassa ma vè possubl heb en em ziscuez ne evelken. Hogen red mad e vezo dezho hen ober, caër ho deo, rag ar pez a reont hirio ha netra so henvel.

Anat eo evid ann holl ho deus c'hoant dreist peb tra, egis m'en deus hen anzavet Madier de Montjau, da lacaat ar Relijion hag ann Autrou Doue e meaz ar scoliou, mæs evid cuzet ho fallagriez ne c'houlennont, evid c'hoas, nemet ma ve tennet digant ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar c'houarnamant, ar guir da gahout scoliou dezho ho unan pe memes d'ober scol e scoliou renet gant tud all.

Hogen re a c'houlennont ha re neubeut, ha caër ho devezo e renkint mont hirroc'h.

E guirionez, setu votet lezen Ferry hag evid prezec hebken d'eus ar scol ker brudet renet gant ar Jesuistet e Paris *(rue des Postes)* setu ar c'houarnamant o cass kelou d'ann tad Dulac, a so e penn ar scol-ze, cass ar scolerien cuit ha serra dor ar c'hollaich.

Petra c'hoarvezo ? Ann Tad Dulac a'hell mont da gahout ann Autrou 'n Arc'hescob Paris da lavaret dezhan : Autrou n' Archescob, ni so breman egis ar veleien all eus hoc'h Escopti, plijout a rafe deoc'h e savjemp eur scol gant hoc'h aotre ?

Ann Autrou 'n Archescob Paris ha kement Escob a so er-vro a respontefe doc'htu : Ia gant ar vrassa levenez.

Setu eta ann Tad Dulac deut da veza ann Autrou Dulac, belec, hag ann oll Relijiuset egis ar veleien all eus ar parræsiou.

Petra rai neuze Jules Ferry ? Chomm e peoc'h ? — Ar guella ve, — pe autramant ober eul lezen all evid miret ous ann oll beleien da gahout scoliou ha da zeski bugale ? Ha neuze ?

Ann autrou Dulac, belec, ann Tad Dulac, a alfe divisca he soutanen ha beza ann aotrou Dulac, ha netra ken, o ren scolaich (rue des Postes) e Paris.

Ann autrou Dulac en deus he haberiou couls hag ann Tad Joubert, a so bet oc'h ober scol e Strasbourg e scoliou ar C'houarnamant, abars antreal e ti ar Jesuistet couls ha cals eus ar Relijionet all ho deus ar guir da gahout a beb seurt scoliou ha ne heller ket miret outho d'ho c'haout e fesoun ebet.

Mont a rai Jules Ferry bete goulenn digant ann autrounez Dulac, Joubert hag ar re all hag int a lavar ho breviel hag ann offern ? Mæs neuze e renkefe anzavout sclær hag anat dirag ann oll, e fell dezhan distruja ann Ilis ; (n'en deus ken c'hoant, mes ne garfe ket e ve gouezet.) Neuze e renkefe ober eul lezen nevez evid difen lavaret

ar breviel hag ann offern, evid cahout ar guir da deurel er prisoniou kement hini a ve cavet o pedi Doue !!!

Ni hon deus guelet ar c'hoari-ze e 1790 (hag ar re ho devoa græt ar sort lezennou a so pell so barnet didruez gant an Autrou Doue hag ar Relijiuset a so atau o terc'hel ho flass en Ilis.

Couls ha breman, pa vo scuis ar Radicalet oc'h enebi d'ar Relijiuset, pa ne vo mui hano na d'eus Jules Ferry, na d'eus he sclissen, neuze e teufo en dro ar Relijiuset, atau o clasc da genta gloar Doue ha mad ar bobl goudeze.

Ann Ilis so bet fontet gant Doue, ha simantret gant goad eun Doue; Kense na hell ket beza distrujet, hag atau hag e peb leac'h e vezo treac'h d'he enebourien.

Brassoc'h ha cals galloudussoc'h eget Jules Ferry ho deus clasket stourm ous ann Ilis. Oll int bet discarret hag an Ilis a so atau en he sa.

Ne dalvesfe ket digass da sonj da Jules Ferry d'eus comsou Hor Zalver benniget Jesus, ne anavez ket anezhan. Lavaromp eta dezhan comsou eur Republican all evelthan, comsou Littré :

Miret da enebi ous ar Relijion : diouallet da zistruja, ann disterra, liberte ann Ilis.

Der Iaou 8 a viz Maë ar Senatourien, distro d'eus ar vacansou,a so en em assamblet e Paris.

En devez kenta-ze n'ho d'eus ket græt, cals a dra, mæs int a so bet caus, evelken, m'en deus casset Jules Ferry d'ar C'honseil-Bras, paperiou ar Freret hag ar Seurezet a ioa bet tennet heb guir ho scoliou digantho. Dale en deus græt an hirra ma ca possubl, mæs ne oa mui evid mont pelloc'h, ha breman mechans, abars nemeur e vezo barnet ar proces-ze, Eur breuvèn, eun testeni muioc'h eo d'eus lealdet ar Radicalet ha d'eus ar c'hoant ho deus e ve græt justis d'ann oll.

A.

MIZ MARI.

Na garan me netra er bed
Nemet hoc'h hano dous meurbed,
MARI !!!
(Levr bugale Mari.)

Tec'het eo ar goanv kriz gant he vrumen hag he ienien : an erc'h a zo pelleat euz hor meneziou: ar vuez a zired a bep tu en hon meaziou kempennet a nevez : ar bleuniou a sav ho fenn da saludi miz karet Mari, hag al lapous, er c'hoad, a gân dezhi he zon, laouenoc'h eget biskoaz...

Oh ! gant pebeuz fisians ha pebeuz karantez a vele hon tadou koz an deiziou-man ken burzuduz!

Miz Maë !... an hano-ze epken 're tridal ho c'halounou gant levenez : rak kredi a rent, en amzerman, dreist-oll guestlet d'ar Verc'hez, a fell dezhi ive skuilla he bennosiou founussa var ar bed ha var he bugale eus an douar. Ha ni a alfe chom hep ober eun digemer euz ar guella d'ar miz santel-man ! ni christenien, ni Vretouned, ni Bugale da verc'h hena an Ilis ? nan, nan !!! Hon huanadou a savo etrese trôn Mari, hor Mam, birvidik ha nerzuz, hag hor c'hlemmou a vo klevet, hon eneou a ginnigo da Jesuz hon daëlou hag hor pedennou unanet gant he re, ha Jezuz a roio deomp hor mennad.

Ia ! ma breur Breizad, karomp ar Verc'hez ! Oh ! mar ouifemp pegen galloudek eo, ha karantezuz ; mar ouifemp petra eo beza guir vugel da Vari !! N'oc'h-hu ket, o Mam an doussa Merc'h hon Tad a zo en envou, pried ar speret-Glan, mam bepred guerc'h hor Zalver, hor mam ivé, hor buez, hon esperans, *vita et spes nostra* ? Noc'h-hu ket rouanez an æle hag ar sent, dor ar Barados, chom-leac'h an dreinded azeuluz, mammen an druez hag an holl vadou, ar skeul venniget dre behini e pigner d'an eürusted !!! Noc'h-hu ket al lilien etouez ar spern, ar stereden-vintin, skoazel ar bec'herien, iec'hed an dud klanv,

Itrôn heb he far
Nag en env, na var an douar !!?

Piou a laro ho kened, ho madelez, ho karantez ?!...

O ma Doue ! Roit daoulagad d'ar re n'ho deuz ket evit anaout Mari ! Roït eur galoun d'ar re n'ho deuz ket evit karet Mari ! Ho karet, ma Doue, a vrasa, a ledana an ene : Karet Mari a zo eur frealz evit-han. Karout ma Mamm a vo ma oll buez, ma oll levenez. Karout Mari a vo dizoan ma ene, pa vin glac'haret, hag a raio din tanvaat, adalek an draonien-man a zaëlou, eul lommik euz eürusted ar barados. Me a vo dibeoc'h, ken a fraillo ma ene a garantez evit Mari !!! Perak n'am beuz, me eur galoun dener avoalc'h d'ho karout evit ar re ho ankounac'h, reuzeudik ma z'int. Perak n'am beuz me ket madou eleiz : me a hadfe ane a bep tu evit hoc'h henori, Guerc'hez ! Perak na z'oun ket mestr d'an oll galonou, ma lakafen ane oll da veza ho kuir servijerien ?!

Netra na ra d'eomp beva muioc'h dibreder eget eur garantez dener evit Mari, a zigor frank hor c'haloun, hag hen doug d'ar fisians. Piou na ve seder, pa deu da sonjal en deuz e kichen an aotrou Doue eur c'hoar, en he guasied an evelep goad hag he hini ; laket evel eur pount etre an env hag an douar ; evel treac'h da Zoue, dre m'eo mamm Jesuz, meurbet galloudek evidomp dre he fedennou nerzuz ? Piou na ve seder o velet Mari ker karantezuz o starda var he c'haloun Doue hag an den, hag o laret dezho : Ma mab !!!... — Ar

pez a blij deomp ar muia dizrei varnhe hon spered, ha na n'eo ket an deiziou en pere, c'hoaz bugale, e stouemp, e taoulinemp dirak aotèr Mari, e leiz a vleuniou tro-var-dro dezhi ; hag a kanemp dezhi hor c'hanaouennou koz a deu c'hoaz ken aliez var hor muzellou :

— Ni ho salud stereden vor,.....
— Guerc'hez, divar ho trôn en env....
— Ni ho salud, Rouanèz an Ælez.... etc... ??

Ha na n'eo ket an deiziou ma vouestlemp da Vari hor c'horf, hon ene, hag hon oll skiantchou ???....

Ha perak a nac'hfemp hor c'haloun da Vari ? Ha na n'eo ket guella difenn ar guerc'hezed, an dud sempl ha dic'halloud, an dud keaz dianket.— Piou eo ar re a zired d'he Ilizou ?

Merdaidi he deuz harzet outho da veza lounket er mor doun ; Brezelerien cajet, kouezet var an dachen, he deuz miret dezho ar vuez ; groagez laouank he deuz ho diboaniet, o kinnig dezhi ho c'henta bugel na oar ket c'hoaz piou eo Doue an env, petra benak a ra da Vari eur zell ken dous, vel evit laret dezhi : Trugarez. — Piou ?... Pec'herien, hag aliez pec'herien braz — Selaouit ar pez en deuz skrivet eur sant anat : — « Mari, emezhan, a zo evel pried eur penn-tiek a ia d'ar park da zastum gant aket an tamoezennou na re van ebet ane, nag ar penn-tiek, nag he vevelien. — avechou ive micherourien an aotrou Doue, ar visionerien, a zilez eneou ar re na hellont ket reiza ; avechou an *Æl-mirer* he unan a dec'h diout'ho, evel deuz klanvourien a zo o vont gant an Ankou : Doue he-unan a bella he zaoulagad diout'ho : an diaoul ive a zo, tro-distro, o c'hedal ane ; Mari epken, ar vamm-ze a druez a ra dezho eun digemer mad : astenn a ra dezho he dorn, kerkent a ma c'halvont anezhi : hegaraat a ra Doue kounnaret ; dougen a ra ane bete treid eur c'hovésour, hag ho laca var hent ar Barados.

Hag a vurzudou a ra Mari en he Ilizou, evit ma vo he bugale muioc'h fisiuz ennhi ! He bugale anaoudek ho deuz ive dalc'het ar menek ane, dre an hanoiou santel a z'int boazet da ginnig dezhi : Itroun Varia a Druez, evit ar re ho deuz fasiet, Itroun Varia a Esperans evit ar re ho deuz kollet fisians ; Itroun Varia a Remed-Holl, evit klenvelou ar c'horf hag an ene ; Itroun Varia a Gelou-Mad, evit ar Vammou a zo ho bugale pell diouthо ; Itroun Varia a C'hounid evid ar vrezelerien christen ; Itroun Varia ar Skoazel, evit ar voraerien ; Itroun Varia ar Glanvourien, evit ar re 'zo var hed taol d'ar maro; Itroun Varia a Holl-Galloud, evit kement a zo nec'het... etc... — O Mari, red eo din tevel, dre na hallan diskouez d'an holl pegen trugarezuz ez'oc'h. Hoc'h hano a ra tridal an env a laouenedigez, a hâd ar spount en Ifern, hag ar joa var an douar !!!... Piou en deuz ho pedet, hag a zo bet dilezet ? Evel ma fell deoc'h « laërez » kalounou an holl, *raptrix cordium*, e fell deoc'h ive hor sevel holl bete Doue, *(Vehiculum ad deum animarum nostrarum)*, c'hui, skoazell ar pec'her paour, *(diversorium peccatorum)*, c'hui, arc'h ar silvidigez, *(arca in qua naufragium evasimus)*. An Ilizou kaër kempennet gant meur a vroad, ar baniellou alaouret sternet gant Rouanezet, evel ar vagik roet deoc'h gant ar martolod, a lavar huel ar gallout oc'h euz da denna varnomp bennoz Doue.

Guelet a rer, er c'heriou bras, bugale, tud koz, paour ha pinvidik o tilezel ar bed hag he vadou, evit kemeur eul leac'h en tiéz guestlet d'eoc'h ; guelet a rer guerc'hezed iaouank o chom glan, e kreiz guall skoueriou an dud dizoue ; guelet a rer meur a goziad, goude eur vuez a dri-ugent vloas tremenet en disurz hag er fallagriez o sevel eur veich c'hoaz var ho guele a anken, ho c'hlevout a rer ous ho kervel, ha distrei adarre d'an Doue en doa benniget ho deiziou kenta : avoalc'h a so bet de laret: Mari, bezit truez ouzomp-ni! evit kredi na oa ket sarret da viken dor an env outho. — Deoc'h meuleudi da viken !!! —

Pe leac'h e man ar vro, ar barros na z'euz ennhe testeni ebet euz karantez Mari? Piou n'en deuz arvestet en he Iliz, frouez, tamouezennou, kegeliou bec'hiet gant lin ha kanab, roet en enor da Vari ? Piou n'en deuz guelet, var ar mogeriou ane, eleiz a vein-marbr kinniget evit trugarekaat ar Vamm a druez ! Piou n'en deuz guelet, gueich ha gueich all, eun niver braz a dud o tirédi en eul leac'h santel benak, da c'houlenn skoazell ar Verc'hez, pe d'he benniga ; hag ive eur strollad moraerien o taoulina e kichen nor dal Itroun Varia-Vir-sikour, an daëlou o koueza puill deuz ho daoulagat, mæs ho c'haloun eüruz, n'eur ganan an diskan karet :

Ra vo hoc'h hano benniget
Gan-eomp, ha gant ann holl meulet,
Mari !!

Ho, ma breur, ha ma c'hoar Bretouned, pegen mad eo karet Mari : « *Beatus qui vigilat ad fores meas quotidié, et observat ad postes ostii mei!* » Deomp eta d'he c'haout gant fisians : *adeamus cum fiduciâ ad thronum gratiæ.* Ni a zo e tal d'an em goll, eme sant Bernard, var mor riskluz ar bed, sellomp ous ar stereden hep fallaen!... *Respice stellam !*,.. Pa drouzo ar guall ioulou en hon ene, pa vezomp diskaret gant ar glac'har hag an doan, eur sell var ar stereden, hi a vezo hor stur ! Pa vezomp spountet gant gouliou hon c'haloun ; pa deuio sonj ar Barner da ienа hon ene, eur sell var ar stereden ; — Pa alio an drouk speret ac'hanomp da enebi ouz Doue, pa vezimp e-fâl da goueza ; pa zisklerio deomp glander hor bleô, e za ar bez da zigori evidomp, eur sell var ar stereden, eur béden da Vari : *Respice stellam :*

voca Mariam ! ! !

Hon tadou a zo bet bugale leal da Vari, ha biskoaz n'ho deuz bet keuz da veza he servijet a greiz kaloun. — O pec'her, eme sant Bernardin, deut da Vari, ha bezit dinec'h ! « *O peccator, non diffidas, sed securéad istam dominam recurras.* »

Evit tremen erfad miz Mari ; stouomp bemde diraz-hi ; klevomp an oferen en henor dezhi ; azezomp stankoc'h ouz taol Jesuz ; greomp hol labouriou guelloc'h guell, leromp aliez an Ave Maria, a blij kement da Vari, hag ar beden ken kaër : ar *Salve, Regina* : kanomp dezhi gueich ha gueich all :

Salud d'eoc'h, guerc'hez Vari, c'hui, hor muia karet:
Setu ho pugaligou ouz ho skeuden stouet ;
Varn-omp teurvezit disken eur zellik a druez,
Da viken bezit hor Mamm, bezit hor Rouanez !

BARZ KOATMIN.

Ar Bara marc'hat mad.

Ar gazetennou radicalet, eme *Gazeten ar Meziou*, a garfe lacaat micherourien kear da sevel a enep ann dud divar ar meaz, rag ma lavaront e fell d'ar re man guelet o keraat pris ann ed.

Hogen setu aman eur respont scrivet evitho gant eur païsant a reseo hor gazeten-ni.

» Var digarre lezel libr ar c'honvers, e lezer antreal er vro cals marc'hadourez heb ober dezho paëa tam ebet a vizou (couls lavaret) ha ni a renc guerza hon hini cals guelloc'h marc'hat eget na goust deomp. E peb leac'h ne glever nemet clemmou var ann affer-ze etouez ann dud divar-ar meaz, ha n'e ket heb ræsoun. Lavaret e ve e sarfe ho diouscouarn hon Deputeet hag hor Senatourien evid miret da glevout ar c'hlemmou-ze ! Gouscoude tostaat a ra bemdez ann devez m'en em gavo revinet ar vro hag en dienez ar vrassa : na penaus ne c'hoarvesfe ket pe guir e prenomp beb bloas digant ann estren muioc'h evid na verzomp dezhan hag ez a cuit en dail ze ann arc'hant e meaz ar vro ?

» Meur a dra so caus d'eus ar stad truezus-ze hag hon Deputeet ne raint netra evidomp dallet ma 'z int gant tud ar c'heariou.

« Ouspen, ar giz a so hirio da lare e renker clasc da genta hag e peb tra mad ar bobl, ha ne sonjer ket penaus ma reviner ar vro evid rei d'ar re-ze leis ho c'hof hirio, kement-se na viro ket outho da vervel gant ann dienez divezatoc'h.

« Piou a baës ar c'hargou gouscoude ? Ha ne deo ket ann dud divar ar meaz ? pa ho pezo revinet ar re man, piou a renco ho faëa ? Fallout a ra deoc'h disec'ha mammen ann danvez, na piou goudeze a baëo al labourerien ? « Græt hoc'h eus eul lezen vad o c'houlen e teufe ann oll da baëa mod pe vod ho dle d'ar vro : Hogen perag e fell deoc'h-hu disamma ar re a zreb ar pez a deu d'eus ann douar evid teuler ar beac'h var ar re a laca da brodui ?

» Evelse eo e velomp dindan Gouarnamant ar Republic ann ners o kemer plass ar guir rag etouez potret ann diou gambr n'eus ket cals tud divar ar meaz. Evid paëa kement tra a rit e kear hoc'h eus lakeat *Octroi* var gement tra a antren ennho ha ne fell ket deoc'h e renkefe kement tra a deu er vro d'eus pers ann estren da baëa he lod eus ar c'hargou evid sicour ober dispignou ar vro ?

» C'hui e kear e velit atau ann traou o vont en dro er memes kiz hag e sonj deoc'h e c'hoarvez ar memes tra var ar meaz ; pegement a faziet ! Guelet a ran o creski endro din ann niver eus ar parkeier ne labourer mui anezho pe a lakeer guez ennho, ha ma ve en oll departamanchou all kellies a zevejou arat, dilezet siouas ! kement-se neubeutoc'h eo evid rei bara ha kic, evid rei labour d'ann devezourien. Neuze e teuio eun amzer ne vezo mui cavet labour avoalc'h da rei d'ann dud a glasco hag e couezo pris ann devejou. Kement-se a vezo cals tennoc'h d'ar vicherourien eget ne ve paëa ar bara eun tam benag kæroc'h, rag ar muia ma ve arc'hant etouez ann dud divar ar meaz, ar muia ma vent douget da rei labour d'ann dud, ha guelloc'h eo evid ann oll paëa kæroc'h ar bara ha cahout labour eget cahout bara marc'hat mad ha netra da c'hounit.

» Piou eo ann den divar ar meaz a breno tremp da lacaat en douar, ma voar avoalc'h ne vezo ket d'*ann neubeuta* dic'haouet d'eus he zispign ?

» A hent all, piou a garfe kenderc'hel oc'h ober eur vicher n'eus nemet coll ganthan ? eur vicher a ro a veac'h he zic'haou d'ann den ? Kense ar re ho deus arc'hant ne brenont mui douarou, guelloc'h eo gantho lacaat ho danvez *var interest* e *Russie*, e *Prusse*, pe e leac'h all. Nemet da c'hounit ho deus evelse. Ann oll ho deus respet evitho rag ma'zint pinvidic, na ne baëont sort eus ar c'hargou. Ann hini er c'hontrol a so guelloc'h douget evid he vro hag a zalc'h he zanvez da brodui er vro, henez ne ve ket sellet outhan na n'e ket hen a vezo choaset da Zeputé ; guelloc'h eo cals kemer eun all a so he zanvez e servich eur vro all. Ar re-ze ! ann oll enoriou so evitho ha n'ho deus carg ebet da zougen eleac'h ann hini a laca he zanvez da rei labour da gals micherourien, da gals tud var ar meaz, henez a ve iouc'het varnezhan, e ve oc'h *en em vaga gant c'huezen ann dud paour*. Gouscoude Radicalet ma'z hoc'h, ma teufe ar re-ze da vancout, c'hui eo a gavfe labour da rei d'ar bobl ?

» Lavarit ar virionez : c'hui na gredit ket ann disterra d'eus ar pez a scrivit en ho cazetennou. N'hoc'h eus nag ar c'hoant nag ann talant da labourat evid ann urs, setu perag e fell deoc'h guelet ann disurj o ren e peb leac'h. Ar voïen eo evidhoc'h da greski ho tanvez divar goust ann oll.

Me garfe, e alfe ar re a lenn ho cazetennou, ho cuelet etrezhoc'h hag en o tiez, rag neuze e velfent n'eus *carantez evid ho preudeur* (Fraternité) nemet en ho kinou ha ne sonjit nemet ennhoc'h hoc'h unan. Evidoun-me ec'h anavezan cals re all a brezec neubeutoc'h hag a voar guelloc'h caret ho breudeur e guirionez.

E. MOREAU.
Labourer douar (*Marne*).

E mer breman o clasc ober eun emgleo nevez gant Bro Saoz evid ar c'honvers ; hogen evel n'hon deus bet nemet da goll gant ann hini a ioa bet græt e amzer Napoleon III hag a so o ren breman, ar re a voar dious interest ar vro, ne garfent ket e vemp diskiant avoalc'h en dro-man evid rei ann tu da Iann ar Saoz da c'hounit varnomp adarre. Iann ar Saoz er c'hontrol a garfe touza ac'hanomp endro man evel m'en deus græt beteg hen. Me gompren avoalc'h her grafe, rag biscoas n'en deus caret ac'hanomp hag atau en deus clasket ober deomp ar muia droug a helle. Kense e c'houlenn e chommfe ann traou egis ma 'z int bet renket bete vreman hag ec'h hellit cridi n'her gra nemet rag ma eo talvoudus evithan ha noasus deomp : Iann ar Saoz ne gar nemeur he nessa, mæs carout a ra ar mounis hag e clasc atau ann tu da greski ar bern. Entent avoalc'h a ran 'ta e claskefe guelet ann traou o kenderc'hel egis m'ho deus græt beteg hen, mæs guelet ar re so carget da c'houarn hor bro, guelet Republicanet, a dlefe clasc interest ar bobl, cana a du gant Iann ar Saoz setu eno ar pez a laca ac'hanoun nec'het : nemet ive .... egis ma so bet græt eun digemer mad da lod anezho gant ar Prins de Galles (ann hini a vezo Roue varlerc'h ar Rouanez Victoria) ? Int a so bet o tijunia hag oc'h eva baneou assambles : erfin me ne ouzoun ket keuneubeut.

Evelken ma rencomp plega c'hoas en dro-man d'ar Saozon, gant sicour ar Republicanet, ne vezo ket abalamour n'hon devezo ket gouezet en em zifenn.

Eun neubeut devejou so e oa en em zastumet e Paris eur guchennat vad a labourerien douar hag a botret ar staliou bras evid en em glevout etrezho da velet petra ve ar guella da ober ha setu aman lod eus ar pez a so bet græt gantho.

Ann Autrou Dehaut, labourer douar d'eus Departamant *Seine-et-Marne* en deus lavaret d'he genvreudeur ne ve ket braô goulenn re, gouscoude, emezhan, eun dra benag eo red deomp da gahout. Penaus, al labourer douar a baës ar pez brassa d'eus ar c'hargou beb bloas, a dlefe rei ann dorn d'ann estren da zont pinvidic a zivar he goust ? Potret ann Americ a alfe en em zervicha d'eus hor porsiou-mor, hon henchou houarn hag all, en deffe profit heb rencout paëa ann disterra eus ann oll draou-ze a goust kement deomp ? E Frans ann darn vrassa eus al labourerien douar n'ho deus ket ouspen 30 pe 40 devez arat douar ; peb 160 lur ed a goust dezho peurvuia etre 25 ha 26 lur, ha ne hellont ket guerza ouspen 28 pe 29 lur ar bouez-ze. Eur pez scoet ! Setu eno oll kement ho deus evid dic'haou d'eus ho labour a hed ar bloas ! ! Ha ma renc guerza he ed ar pris a goust dezhan pe izelloc'h memes marteze, rag ma zeufo calsic ed digant ann estren, pétra c'hoarvezo ganthan ? Red mad e vézo dezhan lacaat ann alc'huez dindan ann nor, rag ar pez a lavaromp eus ann ed a so guir ive d'eus al loenet lard. O c'houlenn eta eur pez scoet *droit* var beb sac'hat 160 lur ed o tont e Frans d'eus ar broiou all, ne c'houlenner nemet tost da vad ar pez en deus paët evid ar c'hargou d'ar c'houarnamant al labourer douar eus hor bro-ni var beb sac'hat 160 lur. N'e ket mad e ve disammet ann estren evid hor samma, n'e ket mad e sicourfemp anezho da zont en hor bro da enebi ouzomp.

Ann Autrou Pouyer-Quertier, a so e penn eur stal vras, mæs a so ive anoudec mad d'eus al labourou douar, en deus prezeget var he lerc'h hag en deus discuezet sclær hag anat penaus ar re a lavar : ar re a zreb madou ann douar e renker muioc'h soursial outho eget ous ar re a renc ho c'hounit dre ar c'huezen eus ho zâl, penaus ar reze, emezhan, a ra ar c'hontrol beô eus ar pez ho deus c'hoant d'ober. Ne sonjont ket penaus ar re a labour ann douar a renc, couls hag ar re all, tenna ho magadurez eus ann douar : Setu eno gouscoude pemp million var 'n ugent a Fransizien labourerien douar, e ve lavaret ne dalvesfent netra pa vent comparachet d'ann eis pe nao million micherourien ar c'heariou ! Evel n'ho deffe ket oll ann eil ezomm eus egile, couls re gear, evel re a zivar ar meaz !

Ha pa lavarer e renker clasc dreist peb tra ar voïen da gahout ar vuhez marc'hat mad ne veler ket penaus heb dale ne vezo mui cavet tam labour nag er staliou na var ar meaz !

P'a n'en devezo mui den tam labour d'ober, da betra talvezo e ve marc'hat mad ar bara d'ann hini n'en devezo ket eur guennec d'her prona ?

Ma ve ar re a vezo e penn ar staliou bras, dre druez ous ann dud paour, carantezus avoalc'h evid derc'hel labour dezho er c'heit ha ma hellint hen ober, e vezo red dezho evit padout hirroc'h distaul d'eus ann hanter pris ann devez. Hag e ve neuze ar bara eur guennec guelloc'h marc'hat dre lur, æssoc'h a vo d'ar vicherourien ? Guelomp petra so c'hoarvezet e Bro-Saoz. Ar re so e penn ar staliou bras ho deus renket tenna en traôn pris ann devez hag ann hini a c'houneze kent daou scoet a so eürus marg'hell cahout pevarzec real hirio. Ar pez en deuz neubeutoc'h da baëa var ar c'hic hag ar bara ne dosta ket ous ar pez en deus

a neubeutoc'h da douich. Mar g'alfec'h mont d'ober eun dro e ruiou *Londres* ha *Manchester* o velet eno pegement a dud a gaver stanc ha stanc dare da vervel gant ann naoun, e velfec'h pegen diskiant eo ar froudennou-ze.

Ann diveza tra he deus votet ann Assamble abars dispartia, eo kement-man :

« Ne vezo mui touchet guennec ebet var ann « ed o tont eus ann estren, kelliæs gueich ma vezo « guerzet 30 lur pe vuioc'h ar sac'h 160 lur « guinis. »

Ar re oa eno, ez eus bet falvezet dezho discuez anat dre gement-ze, n'ho deus ket c'hoant, egis ma so bet tamallet dezho, da velet ar gernez er Vro.

A.

D'eus ar gazeten l'*Impartial* e tennan ar c'helou-man.

Er sizun dremenet ez eus bet antreet e pors Kemper diou lestr carget gant segal, o tont ho diou eus ann *Hollande*. Beteg hen ne vijè digasset er vro nemet guinis, mæs breman e commanser digass segal ive. Evid ar re a so en ho danvez ha n'ho deus ket ezomm da verza segal evid paëa ho gouel Mikeal, ar c'helou ze ne raint ket cals a dra dezho, mæs evid ar verourien baour a renc mod pe vod cahout peadra da baëa ho Autrou, ann dra-man so eur c'helou fall.

Distaul var ar segall, distaul var ar guinis, distaul var ar moc'h, distaul var al loenet-corn, ha cresc var ann douar ! ! ! Alo ! mont mad a ra ann traou ! ha ne deo c'hoas nemet ar penn kenta : ma kendalc'h ann traou da vont en dro en daill-ze abars pell ne vezo mui guelet nemet peaurien en hon touez.

A.

Buez Dom Michel Nobletz.

MICHEL NOBLETZ A DEC'H ARAOG ENORIOU AR BED. — GOALL-GASSET EO EVIT-SE GANT HE DAD HA GANT HE VAMM. — RESEO A RA AN URSIOU SACR.

Ar c'herrec didruez-se, evel hadet e creiz eur mor criz ha spontuz, a ioa ato en he spered noz ha deiz. Avechou e creiz he gousc e crede beza en he vagic, guelet a rea dirazhan an dec carrec, clasc a rea endra c'helle en em viret outho : mes siouaz ! aliez ar mare, gant tiz, a gasse anezhan varnho. Ker buhan e tihune, ar c'huezen o pizenna en dro dezhan hag oc'h he c'hlebia.

Setu aze perag, evithan d'en em zantout galvet gant Doue da vont en ursiou sacr, e taleas c'hoaz abarz kemeret eur beac'h ker pouner, hag abarz fiziout he vuez var eur mor ken danjeruz.

Mes ar zantimant-ze ne oa ket santimant he dud. Daoust hag he dad ne oa ket unan euz ar pevar noter a rea afferiou bro Leon ? Daoust ha n'en doa ket ar vrassa anaoudegez ouz an aotrou Rolland de Neuville, neuze escop Leon ?

Mont a reas eta da Gastel-Paol evit senti ouz he dad. Piou a lavaro, gant pebez joa, e vriatas an aotrou'n Escop an den iaouanc-se euz a vouenn goz, ha ken brudet dre he skiant hag he zantelez ? Michel, gant he spered eün ha lemm, a gomzas dirag ar veleien desketa divar benn an theoloji en eun doare ma'z oa souezet an oll oc'h he glevet ; ouspenn he ear dous ha modest a ioa c'hoaz trec'h d'he furnez ha d'he vouiziegez. Dioc'h-tu an aotroun'n Escop, evit discuez ar stad a rea ouz Dom Michel, a ginigas dezhan ar c'henta cargou a vije digouezet en escopti. —

— Calon he dad a zridas gant joa o velet en doa eur mab ker brudet. Setu perag, evit he drei varzu gloar ar bed, e reas ober dezhan dillad nevez flamm euz ar mezer ar floura, evel ma zouge an dud a Iliz pinvidic hag a ouenn huel. Mes Michel, o sonjal en doa prometet da Zoue ober faë var draou ar bed, a gemeras buan he zillad coz, hag a roas he zoudanen gaër hag he zaë satin da eur paour keaz beleg guisket groz. Eur pennadic amzer goudeze, ne oue ket nebeut souezet an aotrou de Kerodern o velet en eul lec'h gouez ha distro, var dro eur beleg, an dillad nevez great gant ar pinvidica danvez. Kement a zrouc a ieas ennhan ma ziframmas an dillad-ze divarnhan, ha ma 'z eas var eün-tenn d'ho c'hass da Vichel, en eur rei dezhan a bep seurt rebechou. Hema a zilaouas heb lavaret ger, ha pa en oue he dad echu he scandaladen e comzas outhan gant kement a zousder, ma ziskennas an aotrou de Kerodern ennhan he-unan, ha ma 'z eas ractal da gass ar zoudanen hag ar zaë satin d'ar paour-keaz beleg en doa ho lamet diganthan, ha ma c'houlennas pardòn da veza bet ken rust en he genver.

— Gouscoude ann aotrou de Kerodern a zalc'he startoc'h eget morse ma en dije Michel resevet an ursiou sacr. Comzou an aotrou'n Escop a dinte ato en dro d'he ziscouarn. Dres neuze ec'h en em gavas eur garg huel. Piou a lavaro ar pez a reas he dad, evit he lacat da c'houlen ar gargse ! Hag an aotrou'n Escop n'en doa ket lavaret ; goulennit hag e pezo. Ouspenn, er plas-se Michel en dije gellet bèva en eun doare dereat, e lec'h o chom er c'hiz-se n'en devije bet nemed an decved euz an drederen euz madou he dud, rag, hervez kiz ar vro, he vreur hena a dlie caout heunan an diou drederen.

Bras e cavas eta clevet Michel o lavaret : ne oa tamm ebed galvet d'ar stad a vuez-se ; he ziscoaz ne oa na cre na ledan aoualc'h evit kemeret eur beac'h ker pouner. Evithan e crede stard ez oa galvet gant Doue da labourat e Breiz-Izel, evit hencha an dud divar ar meaz var zu ar baradoz. « Erfin, emezhan, guelloc'h e gave ganen beza

carget da ziouall al loaned, eget pignat ken huel, ha beza carget da c'houarn ar bobl. » He dad, o clevet ar respont-ze, a ieas kement a zrouc ennhan, ma lavaras gant eur vouez trenc, n'en doa nemet mont gantho. Dioc'h-tu var an tomm e c'hourc'hemennas ma vije eat Michel d'ho c'hass da beuri. —

« Hon aotrou santel, o c'houzout ervad e plije da Zoue en eur reüs ar plasou huel, a ioa joa ganthan da veza bet cavet mad da c'houzanv eun dra bennag evit he vestr. Mont a ra eta Dom Michel Nobletz mab d'ann autrou de Kerodern ha da Franseza de Lesvern, Dom Michel Nobletz ar gouizieca, an desketa euz Breiz, mont a ra ama a-hont, du-ma, du-hont, da ziouall al loaned. Eürüs ha laouen en em gave ; rag goude tout, pegement a zent, pegement a batriarched n'o doa ket great ar memes micher ? N'e ket, silaouit mad, n'e ket hen eo a scuizas ar c'henta da ober micher paotr--saout. Prest goude en doa urz da guitaat ti he dad, heb damant na truez ebed outhan.

N'em denn a reas neuze da di an hini e doa bleniet he vloavesiou kenta, da di he vagerez. Gouzout a rea pegemend oa caret gant ar c'hregsè leun a vertusiou, paour avad a vadou an douar. Bez e devoue evithan, carantez en euz eur vam evit he mab, pa ne deuz ken crouadur nemethan. Chom a reas eno, epad meur a viz er vrassa dienez, evel an diveza euz an dud, mes joa a ioa ganthan bale varlerc'h roudou he Vestr, ha ren he vuez dioc'h buez cuzet hor Zalver Jezuz. En eun ti soul en em gave mil guech eürussoc'h, eget ar re a zo o chom en tiez ar c'haëra, er c'hamprou arc'hantet pe alaouret. Dougen a rea dillad groz, hag he voed a ioa boed paour al labourerien douar. Ma ne halle ket preseg gant an dud habil divar benn an traou huel, piou a lavaro ar pez a vije etre Roue an Env hag hen. Tremen a rea he amzer oc'h en em rei d'ar beden a galon, o lenn ar Scritur zacr, hag oc'h ober oberou mad. Bemdez ez ea dre ar c'heariou, boda a rea en dro dezhan ar vugale, hag ho c'hentellie var ar c'hatekiz, ha var ar pez a zell ouz servich Doue. Ne oa ket aoualc'h evithan beza paour, mont a rea c'hoaz tro var dro da glasc an aluzen, evit caout pe a dra da visca ha da vaga ar beorien mezuz euz ar barrez.

Michel guisket, evel al labourerien douar, o vont euz an eil kear d'eben da gelen ar vugale, a ioa kemeret gant he gerent tosta evit eun den diskiant, ha gouscoude, emezho, nag en dije gellet rei sked hag enor d'he famill ! Penaoz mont da guzat en douar kemend-all a zonezonou caër bet digant Doue ! Ah ! an dud-se ne ouïent nag e pe lec'h nag e petra ema eürusted ar zent. Michel avad, oc'h en em zantout galvet da lacat goad mab Doue da zougen cost puill ha teo, a grede ne c'halle ket beza guelloc'h e tro da ober ann tamm labour-ze eget oc'h ober faë var istim ha var ezamanchou ar bed. Neuze ec'h en em gavas henvel ouz eun den hag en doa savet ti var ar garrec. Dont a reas barrou-glao, barrou avel, barrou-dour-beuz euz ar steriou ; mes caër o devoue fouetta an ti a bep tu, e chome stard en he za abalamour m'edo fountet var ar garrec. Er c'hontrol, an hini a glasc istim hag ezamanchou ar bed a zo ec'hiz an hini en deuz savet ti var an treaz, var ar zabl ; mes dont a ra ar glao, an avel dijadennet, an dour-beuz, ha kerkent ema an ti d'an traon, couezet en he boull. Ar garantez evit an enoriou, a viro eta ouz gliz an Env da goueza var ar missioner, ha var an eneou a glasc gounit daZoue.

O veza bet e oualc'h a vez hag a zismegans epad ar c'huec'h mis a dremenas eno, Michel en em zantas poulzet gant spered Doue da vont da Bariz da glasc eun tad spirituel gouiziec, evit halout en em glevet ganthan var ar pez a c'houlenne Doue oc'h outhan. Lavaret a rea aliez : bolontez Doue eo ma ve an den renet gant an den. Heb eun tad covessour mad, emezhan, ne heller ket en em viret euz ar c'herrec didruez ma'z euz bet hano ganeomp.

Mont a reas eta, leun a fizians, da gaout he dad, da c'houlen ma plichesse ganthan he lezel da vont da Bariz da studia, araog kemeret an ursiou sacr.

An aotrou de Kerodern leun a joa o velet Michel o tont beteg ennhan, hag o sonjal oa deuet ennhan he unan, a vriatas ha grouadur muia caret hag a roas dezhan pe a dra da ober he veach.

Michel a ieas da zelaou an doctoret ar brudeta euz ar gear a Bariz. Goude en em roas a zevri da studia an hebre, evit hallout compren guelloc'h ar Sritur-zacr a gare kement.

Mes he vrassa soursi a oue caout an tad spirituel ma'z oa eat di da glasc. O veza clevet hano euz an tad Cotton, convessour ar roue Herri IV, ez eas heb marc'hata d'he gaout. Displega a reas dirag an Den gouiziec-se an oll feuillennou euz leor he goustians. Rei a reas dezhan da anaout ar sclerijen en doa spered Doue lakeat da bara ennhan. Counta a reas var eün ar pez e doa great an Itron Varia en he genver, hi eo e doa renet he vugaleach, hi eo e doa desket dezhan pedi e chapel Kerodern, hi eo e oa en em ziscuezet dezhan evel m'emaë en env, hi eo e doa roet dezhan an teir gurunen. Niveri a reas ar grasou extraordinal en oue scuillet Doue gant largentez en he galon, he du guiridic, emezhan, a oa caout aoun da goueza a zindan disprijans ar re all ; mes gant sicour Jezuz ez oa deut a benn da ober taë var draou ar bed, ha da veza louen hag eürus, pa veze disprijet gant an dud n'en doa ken mall, emezhan, nemet rei he vuez oll evit savetei eneou he vreudeur e Breiz-Izel.

An tad Cotton, souezet o velet kement-all a c'hrasou puill o ficha ar memes calon, a scuillas daelou a joa, he alia a reas da reseo, ar c'henta ma en devije gellet, ar velegiach, ha da ren he vuez hervez ar sclerijen en devoa roet Doue dezhan evit he c'hloar ha silvidigez an eneou.

Mouez he dad covessour oa evit Michel mouez Doue he-unan, ha setu perag heb dale pelloc'h e resevas ar velegiach, ober a reas ar bromessa da vale var lerc'h Jezuz er stad huel-ze.

MAB AR BAE.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Cuiec,cure e Plourin-Montroulez, en deus renket en em denna abalamour d'he iec'het.

An Autrou Inizan, belec iaouanc, a so bet hanvet cure e Plourin Montroulez.

Ann Autrou Belbeoc'h, belec iaouanc, a so bet hanvet da eil gure en Argol.

Pelerinach da Santes anna Venet.

Abaoue ann devez kenta a Viz Maë beteg ann 30 a viz Guengolo e vezo roët billejou. *Mont-Dont* evid santez Anna da gement hini en deffe c'hoant mont di da bardouna.

Compagnunez ann hent houarn a ro daou ugent dre gant distaul var ar billejou-ze hag ar billejou a dalvezo evid daou-zevez.

Setu aman breman pegement a vezo red da baëa d'eus kement gâr a so en Escopti-man.

Landerne. — Kenta class, 27 l. 18 g. — Eil class, 20 l. 18 g. — Trede ciass. 15 l. 8 g.

Dirinon. — Kenta class, 26 l. 4 g.— Eil class, 19 l. 13 g. — Trede class, 14 l. 9 g.

Daoulas.— Kenta class, 25 l. 1 g.— Eil class, 18 l. 16 g. — Trede class, 13 l. 16 g.

Hanvec. — Kenta class., 23 l. 11 g. — Eil class. 17 l. 14 g.— Trede class. 13 l.

Quimerc'h. — Kenta class, 21 l. 15 g. — Eil class 16 l. 7 g. — Trede class, 12 l. 1 g.

Castellin. — Kenta class, 19 l. 18 g. — Eil class 14 l. 18 g. — Trede class, 10 l. 19.

Quemenven. —. Kenta class, 18 l. — Eil class 13 l. 10 g. — Trede class 9 l. 16 g.

Kemper. — Kenta class, 15 l. 7 g. — Eil class, 11 l. 10 g. Trede class, 8 l. 57 g.

Rosporden. — Kenta class, 12 l. 7 g. — Eil class, 9 l. 2 g. — Trede class, 6 l. 14 g.

Bannalec. — Kenta class, 10 l. 17 g. — Eil class 8 l. — Trede class, 5 l. 16 g.

Kemperle. — Kenta class, l. 12 g. — Eil class, 6 l. 8 g. — Trede class 18 real ha 4 guennec.

Histor ar Brezel græt d'ar Relijion e Breiz d'oc'h adalec 1790 bete 1801, gant ann autrou Téphany chaloni ann Ilis gatedral e Kemper.

Daou scouet (dre ar post 7 lur) e ti ann autrou de Kerangal, e Kemper.

Setu aman eul leor digouezet mad d'he vare.

Breman pa m'er o clasc ober adarre d'ar Relijion ha d'ann Ilis ar pez so bet græt dezho epad ar Revolution genta, ne ket fall e vouife ar veleien hag ann dud fidel ar pez ho deus græt neuze ann dud-ze leun a ners hag a Feiz, so bet guelloc'h gantho coll ho buez eget ober van da renons d'ho Doue ha d'ho Relijion.

Netra guelloc'h eget exempl ar re all ne deo talvoudus evid ar mad couls hag evid ann droug. Pa velimp eta, o lenn al leor-ze, penaus ho deus ann oll gristenien-ze caret Doue dreist peb tra ha prijet guelloc'h ho ene eget ar peoc'h ho deffe bet var ann douar ma, carfent beza sentet ous ar pez a c'houlenne ar re fall digantho, ni a zesco ive beza fidel da Zoue dreist peb tra, hag en em ziscuez guir servicherien dezhan.

O lenn al leor-ze, me a sonje din beza o lenn histor ann amzer a so breman, ha ma ne teu ket ann Autrou Doue d'hon espern heb dale ec'h alfemp guelet devejou ken trist, tristoc'h soken eget ar re-ze, rag siouas ! bihanaat a ra bemdez an Feiz etouez ann dud !

Eun dra vad e ve eta skigna al leor-ze etouez ann dud fidel hag alia ann oll d'her prena rag, gant bennos ann autrou Doue,e rai a dra sur cals frouez en hon touez.

A.

Er sizun all eo maro e Madrid ar brincess Mari Christine eil merc'h d'ann duc a Vontpensier.

En nozvez ma oe confontet al-lestr l'*Arrogante* daou letanant a lestr hag eur martolot d'eus Breiz ho devoa allet paca eur skeul ha gant cals a boan e choment var c'horre ann dour var bouez ar skeul-ze. Hogen ar mor a oa ker fuloret, ha ker pouner ann tarzou-mor, ma renkent, dre ma vihane ho ners, poueza re var ar skeul-ze ha ma ginnigent mont d'ar gouelet assambles ganthi.

Ar martolot o velet kement-se a lavaras d'ann daou offiser :

» Autrounez, emezhan, unan ac'hanomp a so a re aman : Mond a ran en han Doue. Kenavo ! » Hag en em daulas er mor.

Siouas ann daou offiser a rencas en despet da ze coll ho buhez rag ar skeul a oe cavet var ann aod mæs ne oa mui den varnezhi.

Evid ar martolot, gant sicour ann Autrou Doue en devoa allet paca ann douar var neun.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 21). DISSADORN 24 A VAE 1879

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Côtez-an-Nerd..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nëmet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan hvez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper 24 a viz maë 1879

D'al lun 12 a viz Maë, ar Senatourien ho deus en em assamblet. Goude beza votet evid henvel daou secretour e plass ar re ho devoa lakeat ho demission, n'ho deus græt ken nemet voti evid ar veich kenta eul lezen a lavar petra vo d'ober e ken cas e teufe eur vossen benag, eur c'hlenvet stagus benag da goueza var al loenet.

Der Iaou 15 a viz Maë, ar Senatourien ho deus renket da genta voti evid henvel eur secretour nevez adarre, rag unan eus ann daou a oa bet dibabet dilun en devoa lakeat he zemission.

Goudeze, ann autrou Chesnelong a c'houlen digant Jules Ferry, perag en deus daleet kement abars cass d'ar C'honseil Bras afferiou ar Freret hag ar Scurezet, tennet heb guir ebet ho scoliou digantho : evid lod eus ar re-ze ez eus ouspen bloas abaoue m'ho d'eus douget clemm, perag hoc'h eus-hu dalc'het ann affer-ze keit-se ? Ous pere eus ar Relijiuset e fell deoc'h-hu enebi evelse ? Ous Freret ar scoliou cristen a so abaoue 200 bloas o scolia heb ehan bugale ar bobl. Ann oll gouarnamanchou so bet beteg hen,a ioa a du gantho. Hag ouspen ann descadurez a roont d'ar vugale, a dal ann hini ve roet er scoliou all. Ous piou e fell deoc'h c'hoas enebi ? Ous ar Seurezet carantezus-se, n'e ket travoalc'h evitho kelenn ar vugale, mæs a fell dezho ouspen e kement ha ma hellont cass sicour d'ar re glanv. Mar fell deoc'h ho c'hass cuit ne hellit ket da vihana lavaret eo abalamour ne blijont ket da gerent ar vugale, rag me ia da ziscuez deoc'h ar c'hontrol beo.

E *Marmande*, ar Freret tennet scol ar Gommun digantho, ho deus savet eur scol all divar ho c'houst ha var 68 scolaër ho devoa kent, 50 a so æt d'ho heul.

E *Amiens*, 150 var 200 a so chomet gant ar Freret, goude ma oa bet tennet scol ar gommun digantho.

E *Troyes*, 190 var 249 a so æt da heul ar Freret en ho scol nevez.

E *Cavaillon*, petra benag ma so bet red d'ar gerent gortos eur miz abars ma oa digorret ar scol nevez 150 scolaër var 240 a so chomet gant ar Freret.

E *Chartres*, 135 var 186 a so chomet gantho.

E *Saint-Amour*, 127 var 130 ho deus heuliet ar Freret, hag e *Saint-Quentin*, 213 var 223

E *Lyon* memes, 229 scolaër a so chomet gant ar Freret, var 245 a ioa e ti-scol ar gommun.

E *Blois*, pa oa ann ti-scol gant ar Freret ne oa ennhi nemet 240 scolaër ha breman pa ho deus savet, gant sicour ann dud vad,daou di-scol *libr*, ho deus 300 scolaër.

Erfin, evid achui, rag cals hanoiou, cals keariou a alfen c'hoas da henvel deoc'h, setu aman eun dra c'hoarvezet n'eus ket pell,hag en hor c'hichen, e *Paris*.

Er penn kenta a viz Ebrel eun ti-scol dalc'het e *Vaugirard* gant Seurezet Sant-Andre a so bet sarret. Abars pell ar Seurezet-ze a zigorro eur scol *libr* pe kentoc'h hirio memes eo a zigor ar scol-ze. Hogen abars ma oa bet tennet scol ar gommun digantho n'ho devoa nemet 300 scolaëres ha breman d'ann 9 a viz Maë ho devoa dija 308.

Ni ne c'houlennomp ket e ve tennet ar scoliou digant mistri tud ar bed. M'hon divije hen græt, neuze eo e vijemp bet sclabezet ! Ma ! Perag e fell deoc'h-hu cass cuit ar Relijiuset ? Diou justis a so 'ta. Hogen n'eus fors petra a vezo barnet gant ar C'honseil-Bras, ni garfe en dije pell so douget he setans.

Ma ve ar setans-ze control deomp, ni a c'houlenno, siouas ! aoun bras am eus ne ve en aner ! ni a c'houlenno eta e ve græt eul lezen da lavaret penaus pa vezo hano chench mistri-scol n'e ket conseil ann ti kear nag ar Ministr a lavaro ar ger diveza, mæs ann tadou a famill rag ar muia ma sell ann affer-ze ous eur re benag eo outho.

Ni a c'houlenno ive penaus eleac'h ma vezo pinvidic avoalc'h ar Gommun evid cahout daou di-scol e ve roet unan d'ar Relijiuset hag egile da dud ar bed ma hello peb unan cass he vugale d'ann hini a blijo ar muia dezhan. Beteg hen al lezen n'e ket bet sclær avoalc'h, mæs goude setans

ar Chonseil bras e vezo sclæroc'h : guelloc'h cals e vezo evid ann oll.

Ar Ministr a respont dezhan, hag e clasc en em zifenn gant sicour Le Royer, Ministr ar Justis mæs netra d'eus ar pez a lavar ne de goest d'hon lacaat da gredi en deffe bet guir d'ober ar pez en deus græt. He volonte, ann dra-ze en deus græt, mæs n'e ket evid ober deomp lavaret e ve atau he volontez hervez ar Justis. Ar c'hontrol-beô eo a c'hoarvez peurvuia.

Goudeze, evel m'en deus ann Autrou de Gavardie lavaret e c'houlenfe digant Le Royer petra oa caus ez eus bet chenchet kement a varnerien a nevez so, potret ann tu cleiz a lavar eo red dezhan ober he brezegen doc'htu. Caër en deus goulenn gortos eun devez all, ne roër ket he c'houlenn dezhan ha kerkent ha ma lavar eun dra benag emaint oll oc'h ober trous e peb fæsoun evid he scuiza ha miret outhan da lavaret ar pez en deus c'hoant. Kement a reont ma renc disken d'eus ar gador prezec heb beza achuet ar pez a felle dezhan da lavaret. Setu penaus ema ann traou. Ar Radicalet a so ann dorn gantho er Senat couls hag er Gambr hag e clascont e peb fæsoun mouga mouez ar Gonservatourien ha c'hoas e livirint atau, egis ar Bleis d'ann Oan, eo ni a so o clasc tenna ho liberte digantho ! Gaouërien ha tud fallacr evel ho zad ann droug speret.

Er memes devez ann Deputeet n'ho deus græt nemet kenderc'hel oc'h evessaat ous al lèzen var ann Offiserien *(Etat-Major)* ha c'hoas n'ho deus allet achui netra. Poënt avoalc'h e ve gouscoude cass ann traou da benn rag ouspen daou vloas so ema al lezen-ze var ar stern. Hogen egis ma so bet chenchet, re aliæs siouas, Ministr ar brezel, kement hini so deut a nevez a so bet falvezet dezhan chench eun dra benag er pez ho devoa græt ar re all. Kense evel ma eo houman ar veich kenta hebken d'ann Deputeet da evessaat ous al lezen-ze ne hellomp ket cahout evid c'hoas, cals fizians e ve græt heb dale.

Dissadorn 19 a viz Maë ann Deputeet ho deus kendalc'het oc'h ober ar memes labour evel deac'h.

Er sizun a zeu, m'ervad, em bezo traou nevez da gonta deoc'h mar d'e guir ar pez a lavar ar gazetennou bras. A

Ar Radicalet a lavar deomp, heb ehan, e clascomp atau hag e peb tra lacaat ar bed da zont var he giz, hag e carfemp cahout ar galloud hon devoa gueichall dindan ar Rouane goz. Gevier ha gevier eus ar re vrassa !

Ar pez a ra hirio ann Ilis, en em glemm dious ar re so o clasc enebi ous ann dud da heulia ho Relijion, hen ober he deus græt atau hag hen ober a rai bete fin ar bed : carget da hencha ann dud fidel entrezec ar Barados, ne hell ket miret da sevel he mouez kelliæs gueich ma teu eur re benag, neus fors piou e ve, da glasc tenna ho liberte digant ar gristenien guir vugale Doue.

Ar re so o clasc guelet ar bed o tont var he giz, ar re-ze eo ar Radicalet a ve dalc'h mad o tastum etouez al lezennou coz ar pez oll a so bet græt a enep ann Ilis. Ann Autrou Baragnon en deus hel lavaret sclær avoalc'h dezho : *Potret ann amzer goz, c'hui eo ar re-ze.*

E guirionez, hervez lezennou græt gant Napoleon I hag he sclissen, ann Eskibien na hellont kelenn tud fidel ho Escopti nemet gant na livirint netra a alfe displijout d'ar c'houarnamant, hag ann hini her gra a hell beza barnet gant ar C'honseil Bras abalamour da veza græt eun dra benag en tu all d'he vir. *(Appel comme d'abus.)* Hogen, ann Autrou 'n Arc'hescop Aix, o veza græt eul lizer da ziscuez d'he veleien ha d'ann dud eus he Escopti, ho dever e kenver *lezennou Ferry,* ar Radicalet, na petra 'ta ho deus sonjet en em zervicha d'eus al lezen-ze a enep ann Arc'hescop dizaoun-ze. N'ho deus ket evesseat e oa græt gant eun den na blije tam ebet dezho ; nan, nan, eun dra hebken ho deus guelet al lezenze a helle servichout dezho evid ober poan eun tam benag d'ann Autrou 'n Arc'hescob ha kense e oa mad avoalc'h evitho. Ar pez a glaskent ho deus cavet. Ar C'honseil Bras en deus lavaret n'en devoa ket guir ann Autrou 'n Arc'hescop Aix d'ober ar pez en deus græt ha setu hen condaonet. Hogen ar setans-ze douget en he enep a ziscuezo anat d'ann oll en deus græt eun dra hag hen na blije ket d'ar c'houarnamant, mæs ne ziscuezo ket n'en devoa ket ar guir d'ober ar pez en deus græt, ne ziscuezo ket en deffe græt eun dra benag a enep he zever a Escop.

Ped a so bet condaonet arauzhan evelse, rag m'ho devoa græt ho dever ?

E 1837, ann autrou'n Arc'hescop Paris a oe condaonet gant ar C'honseil-Bras, rag m'en devoa lavaret ne helle ket ar C'houarnamant guerza ar pez a ioa chomet eus he balæs a Arc'hescop goude ann dismantr ho devoa græt anezhan Radicalet ann amzer-ze.

Ann autrou'n Arc'hescop n'en devoa græt gouscoude nemet he zever.

E 1845, ann autrou de Bonald, Arc'hescop Lyon a oe græt eur c'hement all dezhan, rag ne felle ket dezhan anavezout evel guirion fals credansou Dupin var guiriou ann Ilis. Gouscoude n'en devoa græt nemet he zever.

E 1857, ann autrou'n Escop Moulins, a oe condaonet evid beza digasset da sonj d'ar veleien eus he Escopti d'eus lezennou ann Ilis, ha difennet outho da gass dirag tribunalou ann douar ann afferiou a selle hebken ous ann Ilis. He zever a ioa gouscoude d'ober ar pez en devoa græt.

E 1863, e oe græt eun difenn d'ann oll Eskibien eus ar vro, scriva na lavaret d'ar ministr netra a enep ar pez en devoa c'hoant d'ober control da zescadurez gristen ar merc'het iaouanc.

An autrounez ann Eskibien a rea gouscoude ho dever e kement-se.

E 1865, ann autrou'n Escob Moulins a oe condaonet, rag m'en devoa roët da anaout d'ar veleien ha d'ann dud fidel eus he Escopti, lizer hon Tad Santel ar Pab. He vir hag e zever a oa gouscoude hen ober.

Ann hini a ia a enep he vir, n'e ket ann Escob ira e zever, mæs kentoc'h ar re a ia da glasc etouez al lezennou coz, eur re benag da vouga mouez ann Eskibien.

Setu eta ann autrou'n Arc'hescop Aix condaonet gant ar C'honseil Bras, var goulenn ar Ministr Lepère ha goude ? Ar setans-ze a rai d'ann Autrou 'n Arc'hescop cahout mad breman al lezennou a gave fall kentoc'h, lezennou Ferry ? Alo 'ta !

Caër ho devezo ar Radicalet, na hellint ket mouga mouez ann Eskibien, mouez ar goustians, mouez ar vro a c'houlenn oll assambles e ve respetet e peb tra liberte ar Relijion hag ann Ilis, couls hag hini ar pennou-tiegez. A.

Ann ti-eva e-kichen ar mor.

— Ma Doue, piou a velann ?
Ha ne ket ma c'henvreur Iann,
Bet oar-vor gan-in daou vloaz ?

— Ia laouen ; deiz mad, Thomaz,
Deus pelec'h e teuez ma fautr ?

— Deuz ar Chin, eur vro tomm-skaut !

— Ha me deus eun enezenn,
Skornet ma guiskad kroc'henn
Enn-hi, o voluetan,
'Met ne ket 'vel-ze aman ;

Deomp da davarn ann dud vor,
Da di *a llestr oar he hior* ;
Pa ve 'nn amzer tomm, fidouac'h !
Mad a ra komer bannac'h.

Trugare ! mez me zonj d'in
E fell d'it var-n-on c'hoarzin ;
Goall-ien a gavan 'nn amzer.

— Te eo a zo ar c'hoarzer,
Pe treo iskis zo c'hoarvet
Gannid e bro 'marmouzet ;
Rag ar Chin ha Landerne
Zo broio al loar, eme.
'Met lakomp 've 'nn amzer ien,
Deuz d'evan banne 'velken :
Da dommat nep 'n eus riou,
N'eus tra guell 'vit baneou.

— Daoust pe ve ien pe ve tomm.
Na fell ket d'in evan lomm.

— A galon her c'hinnigann.
A galon 'trugarekann :
'Met na c'hellan ket eva,
'Meus em gar eur gor, sell 'ta....

— O ! dre ma na eves mui
Eo deut da c'har da c'hori ;
Ev, ma fautr, ha m'hen lar d'it
Gor da c'har a-lelo kuit,

— Guir aoualc'h a lares-te
Ar gorad-gar am eus-me
Eur ialc'had arc'hant n'eo ken,
Am eus tapet euelhen ;

Mar teufenn da had-evan
Mond a rafe kuit buban !

— Guelomp... Ola ! gand da c'hor
Te zo deut pinvidik-mor :
Peadra d'ober tortad
Pad eur mis, hag unan mad !

— Ne ket d'ar marc'hadour guin
'M eus dastumet ma c'hregin
'Met d'am groeg ha bugale
O deus ezomm braz anè ;

Hag o vont da vro-Chin c'hoas
Ac'hane 'fell d'in digas
Pa zistroinn da vro-C'hall
Eun eil c'hor var ann tu-all.

Mez lar d'in petra c'hoarve
Gan-id, Jannik, a neve ?
Eur gor oa ive 'nn ez chot
Ha n'hen guelann ken, ma fot.

— Arabad lakat evez :
Epad d'in-me a gomzez
Eo deut d'in eun tamm mennos
D'am mamm baour ha d'am zad kos ;

Ma butun-chaok 'm eus taulet
Dà louzou-marv d'ar pesket ;
P'hen digasfont d'in en dro
Me lako 'n all em geno ! E. E.

HISTOR AR C'HABYLIE.

Danevell eur vro en Afric hanvet *Kabylie* hag euz ann doare m'ema ar bed dre eno, digasset gant eur Missionner euz ar vro-ze d'ann autrou n'Escop a Gemper hag a Leon.

KENTA PENNAD

DOARE HA BEVENNOU AR VRO-ZE.

En tu euz ann Anter-Nos d'ann *Afric*, eleac'h ma ema hirio ann *Algérie*, ar *Maroc*, ann *Tunisie*, ha rouantelez *Tripoli*, ne oa guechall nemet eur vro vras hanvet ar *Barbarie*. Tud ar vro-ze ho devoe hano *Kabylet* pe *Berbers* ; galvet e vezent c'hoaz dre ann hano a *Getulet* pe *Numidet*. Pa oa c'hoaz ann dud-ze mistri en ho bro, ho rouantelez e devoe evit bevenn mon *Mediterrannée*, euz tu ann anter-noz, hag ann dezerz-braz euz creiz ann Afric hanvet *Sahara*. Euz tu ar Sao-Heaul ar vro-ze a oa bordet gant eun dezerz all, hanvet Dezerz al *Lybie* ; ac'hano en em stigne var zu ar C'huz-Heaul betec ar Morbraz galvet *Océan Allantique*. Mæz hirio ar *C'habylet* o deveuz ranket dilezel ar vro-vras se, hag en em denna var gostesiou, ha memez var

gern Meneziou-braz *Atlas,* ha var ar Meneziou-all en em gav etre *Ouergla* en *Algerie* ha kear Tombouctou e tu ar c'hreiz-de euz dezerz-bras *Sahara.*

Ann *Atlas* a zo eur c'houriz pe jadennad meneziou braz hag a ia euz ann eil tu d'ann Afric d'egile, da lavaret eo, euz adalec ann *Océan Atlantique* beteg an *Egypte.*

Na lavaran ket mad, pa lavaran hebken eur c'houriz Meneziou-braz ; rag meur a hini a zo keit ann eil hag eben, mæz stankennou braz a zo e creis etre peb-rumm meneziou. Er stankennou caër-ze, leun a beuri, eo e teu ann *Arabet* da zevel ho zeltou evel en eur dremen. Potret ann *Arabie* na jommont ket goall-bell er memez leac'h. e sammont kuit hag e ielont da sevel ho zeltou da eul leac'h-all benag ; Ann dud-se a zo ho siminal gantho euz ho c'hein, evel ar *Chiminoët.*

Ar *C'habylet* er c'hontrol a zo o chomm var gern ar meneziou ; ral a veich o gueler o chomm var gosteou ar meneziou, ha morse er stankennou.

Meneziou ann *Atlas* a so huel-bras. Lod anezho o deveuz beteg nao c'hant, mil, ha memez unek cant metr hueldez dreist rez ar mor. Er veich diveza ma eo ket niveret ann dud *Kabylet,* a zo chomm var ar meneziou-ze, e zeus cavet nao c'hant mil pevar c'hant anezho ; tost eun drederen euz pobl ann *Algerie.* Ha c'hoaz; var gement-se, ne gonter ket ar *C'habylet* a zo chomm var meneziou ann *Aures* nag ar re a zo kichen *Tombouctou,* na calz re-all a zo o chomm e Dezerz *Sahara,* ha n'int ket bet morse dindan galloud ar Francisien.

EILVED PENNAD

AR C'HABYLET ARAUG MA OANT DEUET DA VEZA SUJIDI DA LEZEN AR *C'horan,* PE LEZEN MAHOMET, HAG ARAUG MA OA DEUET ANN *Arabet* DA VISTRI EN HO BRO.

Hervez ma lenner en historiou, *Cartage* ha cals keariou all euz *bro Kabylie* a zo bet brudet-braz meurbet dre ar bed oll. Brudet int bet dre ho c'honvers, dre binvidigeziou ho douarou, dre ho listri-brezel, dreist-oll, dre ann dud a skiant a beb seurt a zo bet guelet o sevel ennho. Kær *Cartage* ispisial e deveuz gounezet eun hano caër o stourm gant enor ha gant gounid a enep armeou Republic *Rom.* Armeou ar *C'habylet* 'zo bet memez var bouez donet a-benn da zismantra kear Rom ; ha da zonet da veza en he leac'h, ar Gear-veur pe ar Gear-benn euz ar bed-oll. Pa deuaz armeou ar *Romanet* da gaout ann tu a c'hounit, kear *Rom* a dennaz kement a binvidigeziou deuz ar vro-ze, ken en arc'hant hag e traou-all, ma deujont da c'hervel broïou ann *Afric* pe ar *C'habylie, grignolou-Rom.*

Ar vro-vras-se, gueichall ken pinvidic, na zaleaz ket da goueza etre daouarn istranjourien, ha da goll evit biken, gant he madou, he oll frankiz hag he oll guiriou ar-vro. Ar Rouanez euz bro *Cabylie* a deuaz d'en em vrezellekaat ann eil egile ; hag armeou *Rom,* var digare roi scoazel d'ann eil a enep egile, a deuaz d'en em renta mistri euz ar vro a-bez. Neuze *Bro-Kabylie* a deuaz da veza eur bân, pe eur *brovins* euz stajou Republic *Rom.* Tost goude, hag er memez amzer, coulz lavaret, ma cassas Rom gouarnerien evit ren *afferiou* ar vro-ze, e teuaz ive da bara varnhi sclerijen ann Aviel dïgasset gant diskibien ann Ebestel. Ar c'hannadet santel-ma a Jesuz-Christ ho devoe ar blijadur-vraz da velet ann darn vrassa euz ar *C'habylet* o c'houlen ar vadiziant, hag o tont prestik da veza christenien euz ar c'hrenva en teiz hag e carantez hor salver J.-C. Ar bobl-ze, dre ann dour-zantel euz ar vadiziant, a roaz d'ann Iliz eun niver-braz a verzerien, a eskibien, a veleien, a Verc'hezet, a c'hroagez-santel, a dud brudet-braz dre ho feiz hag ho vertuziou a beb seurt. Santelez ann dud-ze a gassaz ar brud euz ar vro-vras-man cals pelloc'h eget n'ho devoa great ho zud-coz en eur veza treac'h meur a veich d'ho oll enebourien. Etouez ann niver-braz hag enoruz meurbet euz ar vugale a roaz Bro-*Kabylie* d'hor mamm-Santel ann Iliz, piou n'en deuz ket clevet danevell euz Sant Ciprian, escop euz kear *Cartage;* euz Sant-Augustin, escop *Hippone,* euz Santez Monica he vamm ; euz Sant Optat a *Vileve* ; euz Santez *Felicite* Santez Perpetu a ?... Heb mar ebet, christenien ar *C'habylie* a dlie beza niveruz meurbet, pa-z-eo guir en eur Sened, pe Consil, euz *Cartage,* e velomp beteg daou-c'hant Escop euz ar vro-ze. En despet d'ar c'hredennou-fall c'houezet gant ann diaoul evit tenvalaat ann dour sclear euz guirioneziou ar Relijion gristen ; en despet d'ann oll hoan a gemeraz ann Droug-Speret evit lemel he Feiz digant ar bobl-christen-ze, hen lavaret a rancomp, ar gristenien-ze a oe christenien hervez calon Jezuz-Christ, christenien din euz o Mestr Divin.

Pa deuaz ar *Vandalet,* tud anter-c'houez ha paganed, d'en em renta mistri euz ann *Afric,* caër ho devoe goall-gass, heskina e peb mod, ar gristenien caloneg fidel-ma, na heljont ket donet abenn da zisc'hrizienna ar feiz euz calon ar vugalema euz ar *C'habylie.* Sùl-vui e vijent goall-gasset, sul-startoc'h en em stagent euz troad croaz hor Zalver. Eno dreist-oll e oa eaz guelet pegen guir e oa comzou Sant Cyprian pa lavare :

« Var goad ar verzerien
« E tiouan christenien. »

Er bloavez 622 goude donedigez hor Zalver, eun den euz ann *Arabie,* hanvet *Mahomet,* a falvezaz dezhan sevel eur relijion dezhan he-unan, hervez he ioulou-fall ; eur relijion heb feiz na reiz evel ann oll relijionou savet gant ann dud. Ar re-

lijion a gemeras hano he *mestr-scol,* hag e oe galvet relijion *Mahomet.* Gant ar zicour euz eur vanden diskibien, petra lavaran, eur vanden zaout alliken sot pe zotoc'h eget ho *Blenier, Mahomet* a deuaz a-benn da skigna he gredennou faoz dre vro ann *Arabie,* dre vro ar *Perse,* hag dre vro ann *Arménie.* A doliou sabren eo e plante ann dud fallacr-man ho relijion e calonou ho sujidi. Pa ho divije kemeret dre nerz eur gear ben g, pa deujent d'en em renta mistri euz eur vro benag dre vrezel, e lavarent da dud ar vro-ze en eur sevel ho sabren-vras a üz ho fenn : credit pe marvit, bezit diskibien da *Vahomet* pe ni a faouto deoc'h ho penn evel eur irvinen. Goude maro *Mahomet,* ar re a zeuaz var he lerc'h evel ar mistri pe bennou-braz ar relijion nevez-se, a oe ken diskiant, ken foll, ha ken kriz hag ar Falz-Profet, ho mestr. Donet a rejont d'en em renta mistri dre vrezel euz bro ann *Afric :* Ar bed oll memez a grenaz gant aon na vije deut da veza sclaf euz mistri ken kriz, ha ken didruez. Ar *C'habylet* a stourmas euz ho oll nerz ouz ar vanden nadou bleizi-disvouedet-se : evid galloud guelloc'h en em zifenn, en em dennjont var gern ho meneziou e peleac'h e tlejent a c'houdevez chomm evid-mad. Ne d'eo nemet goude eun niver braz a vloaveziou, goude beza collet ann diveza euz ho eskibien hag euz ho beleien, goude beza guelet plaza ann darn-vuia anezho evel anevalet-gouez, goude beza gouzanvet ar brassa hag ar spontussa poaniou hag hiskign, e teujont d'en em ober *Mahometanet ;* ha c'hoaz na gemerchont ar relijionse, nemet evel ma kemerer eur *viscamant galeonner,* o sonjal he zeurel en tan pa ho divije cavet ann tu. Kerkent a ma oa deuet ar *Mahometanet* da veza mistri euz bro *Kabylie* na leschont gant tud ar vro-ze ken frankiz nemet da gredi e lezennou *Mahomet,* pe da vervel evel chass-clanv. E peb broad tud, pe e beb breuriez euz ar *C'habylie* e lacachont *ministret* pe veleien euz relijion *Mahomet ;* ar reman o devoe hano *Marabout,* hag en deiz a hirio e caver keriadennou carget euz ar *ministret-se* costez-ha-costez gant keriadennou ar *C'habylet.* X.

Ann eienenn.

O iaouankiz, amzer-neve 'r vuez !
Amzer-neve, iaouankiz ar bloavez !

Ann eüned a gan, ann heol ev ar gliz ?
Eur bugel a red a-dreuz ar parko
O klask balfenno dionaskellet briz
Hag o tastumin ar c'haëran bleunio

Oar gemend a finv ha kemend a sked
Ar bautred iaouank kerkent a zired.

Skouiz ha tomm e teu ar bugelik paour ;
He vleunio a bleg o fenn sec'hedik ;
Dizlivet e varv ar balfenno aour,
Na jom 'met ludu anè 'nn he zornik.

Levenezio reiz zo prim ha goullo,
Re fall ne lezont 'met saotr ha keuzio.

Eur voazik a red tal ann dervenn vras ;
Daoust d'ali he vamm e teu d'evan dour,
Ru-glaou he zichot d'evan dour ien-sklas
Ken a gouez toc'hor oar ann dachenn flour.

Ann eienenn c'hlan euz ar ouiegez
A dro da zour-marv d'ar re zievez.

He vamm hen kavas, hi c'halon mantred ;
Goude klenved hir pa oe goellàt d'han :
— Paour-kæzik, ouz-in e t-eus drouk-sented !
— Va mamm, va mammik, na rin ken !—'mean.

Ann Iliz Doue a iac'h hon anken ;
Arabad d'omp-nin hi glac'hari ken.

E. Ernault

Heja mad.

Cavout a rer cals tud clanv ha ne fell ket dezo senti e mod ebet oc'h ar pez a vez gourc'hemennet outo ha siouas ar seurt-ze eo an darn vrassa eus ar re glanv.

Hogen cavout a rer ive lod all hag a ra re vad ar pez ho deus ententet, nan ar pez a so bet lavaret dezo, rag pe int ho deus ententet mad pe n'ho deus ket n'en em jalont ket cals gant ann dra-ze. Mæs eun dra a fell dezo da ober hag e claskont hen ober evid ar guella, heulia a boënt da boënt ar pez a sonj dezo eo bet gourc'hemennet gant ar medisin.

Nicolas a oa unan eus ar re-ze;ne oa ket moïen da gahout eun den guelloc'h, ha gouscoude m'ho pije he gavet var hoc'h hent e vijec'h bet scoazet d'oc'h ar c'hleun evid rei plas dezan, ker spountet e vijec'h bet o velet eun den bras kenan ; daoulagat en he benn, pa veze eun o sellet ous *Montroulez,* egile a selle ous *Kemperle,* he varo egis eur bod spern, he benn savet soun gantan, he zivreac'h evel diou drojen keuneut e vije bet lavaret ho devoa peb hini anezo eur c'holvez e penn, e plas ann daouarn.

Rag-se pa falvezas da Nicolas dimizi, ne gavas ket he hanter-diegez doc'htu ann taul kenta.

Paour keaz den ! ped gueich ne oe ket roet he sac'h dezan, na ped gueich ne oe ket great goab anezan. Aoun bras a oa dija o commans pega ennhan ne renkje chomm heb dimizi, pa gavas eur plac'h iaouanc contant da veza he bried rag m'he devoa allet compren guelloc'h eget ar re all peger mad e oa calon ann den.

Great eo ann eured hag ann daou bried iaouanc ne oant bet morse ken eürus pa gouezas eur maleur bras varnezo : Groeg Nicolas a gouezas clanv.

Da genta gouscoude ne rejont ket cals a van : mæs pa velas Nicolas ne vellae ket he vreg,ez eas da gavout ar medisin kesec. Heman a roas eun neubeut louzou dezan, mæs n'hellas ket parea ar

glanvourez. — Eun amezec a lavaras kemer louzou *Raspail*. Mæs evel ma greske ar c'hlenvet eleac'h bihanaat e savas aoun da Nicolas hag e sonjas clasc eur medisin. — Evid eur gals eus ar vicherourien, ar medisin ne ra ken nemet ho spounta. Evel ma renk ann den mond er memes devez hag aliæs var ar memes tro da velet a beb seurt tud, e vez peurvuia guisket evel evid mont d'ober bizitou ; en eur ger, eun autrou eo : ha gant eun autrou ann darn vrassa eus ar vicherourien, tort ho deus mæs evelse eo, ne gredont ket causeal evel m'her grafent gant unan eus ho c'honsortet. Ma ne ententont ket mad ar pez a vez lavaret dezo, mar g'ho deus eun dra benag da c'houlen ne gredont ket digori ho ginou.

Evid lavaret ar virionez, lod eus ar Vedisinet a so caus aliæs ne greder ket parlant outo ; antreal a reont en ti heb casi lavaret netra, sellet a reont ous ar c'hlanvour hag e scrivont ar remejou, ha goudeze ec'h en em dennont cuit beb beza muioc'h digorret ho ginou evid mond er meas evid n'ho deus great o tont en ti, ha ma ve goulennet eun dra benag diganto n'ho deus nemet ia pe nan da lavaret ha c'hoas ker rok na greder mui goulen netra.

Evid maleur Nicolas, e oa unan eus ar seurt medisinet-ze a oa deut d'he di.

Ar medisin goude beza sellet ous ar glanvourez a c'houlennas eun tam paper ha goude beza scrivet eun dra benag varnezan hen roas da Nicolas o lavaret :

— Setu aman ; it da glask e ti ann apotiker ha roet dezi eul loaiad beb heur.

— Mad, autrou medisin, na petra a sonj deoc'h d'eus ar glanvourez ?

— Peu !... Guelet a vo.

Eat ar medisin en he rout, Nicolas a gemer ar paper evid mont da di ann apotiker da gerc'hat ar pez a so merket varnezan. Var ann diri e cav unan eus he gamaradet a c'houlen digantan :

— Ac'hanta ! nag ar medisin ?

— Lavaret en deus : Peu ! ha merket aman eun dra benag ez an d'he gerc'hat.

— Petra en deus 'ta scrivet ahont varlerc'h he hano ? Diskuez. —

Nicolas a ziskuez ar paper.

— Gortos..... *Heja... mad... abars... kemer !*

— Trugarez, Anton, mond a ran d'ar red da di ann apotiker. —

Ann apotiker en eur rei dezan al louzou hag ar paper a lavar ive d'he dro.

— Lakit evez, va den mad, heja mad abars rei. —

Nicolas o tont d'ar gear a oa tenval he benn ha ma vije bet unan benag en he gichen en divije he glevet o lavaret etre he zent :

— Biscoas kement all. .. mar d'e permettet,... eun dra denn eo gouscoude... —

Erfin setu hen distro d'he di : lacaat a ra ar vureden var ar chiminal ; dond a ra eun huanaden hir d'eus ar c'hreus anezan : sevel a ra he bennou mancheïer ha setu hen o tont da gavout ar glanvourez en he guele.

Houman a sell outan hag a c'houlen :

— O vont d'ober petra emaoud ?

— Siouas, va groeg baour, red mad eo hen ober, ar medisin en deus hen scrivet, hag ann apotiker en deus ive hel lavaret pa oun bet o ker-c'hat al louzou, mond a ran da heja ac'hanoud.

— Penaus ! Heja ac'hanoun !

Ar glanvourez a oa en em lakeat en he c'havazez, ha Nicolas o veza peget ennhi dre ann diouscoas a gommansas he heja gant kement a ners na hellas ket miret da grial. Ne oar den petra a vije bet c'hoarvezet panefe ma antreas er moment-ze ar belec ma oar bet o clask anezan da zont da velet groeg Nicolas. O veza clevet hano petra a oa ganto e lavaras da Nicolas ar pez a vije bet red d'ar medisin hel lavaret he unan da genta : n'e ket he vreg a dlie da heja, mæs kentoc'h al louzou.

— Ah ! eme Fanch, er mod-se eo cals guelloc'h hag æssoc'h.

Hag o kemer ar vureden ma oa bet lakeat al louzou ennhi e commansas he heja kement, ma douchas ous ar voger ganti hag he bruzunas.

— Abars ober netra,eo red gouzout mad petra so da ober. —

A.

Ann eün ganed enn harlu.

— Eünik he zillad alaouret,
Perag eta na ganes ket ?
Me roi d'id, m'ar fell d'it kanan,
Sukr, ha greun a garez muian.

— Ne ket da gaout greun pe sukr è
E kan eüned 'nn Autro Doue :
Kana reont pa vent laouen ;
Em c'halonik zo goall-anken.

— Dizanaoudeg oc'h, ma fautrik :
Petra vank d'ac'h 'nn ho kaouedik ?
Laret d'in, me roi d'ac'h ho koualc'h.
— Bout em mamm-vro, kouit ha dizalc'h.

— Kouit em c'hambr vras me da lezo ;
Ha petra hanvez da vamm-vro
Pa 'ch oud er gaoued-man ganet,
Penn-skanvik, ha n'hi c'hares ket ?

Ne ket ho kambr d'i-me brasoc'h
Evit na ve ann ti 'vidoc'h
Heb liorz da c'hoari, bugel :
Siouaz, siouaz d'am diouaskel !

— Melenik kæz, n'az talc'hann mui ;
Lar d'in breman pelec'h ez i ?
— Da vro ann heol benniget
Lec'h eo bet ma mamm baour ganet.

Da ziouaskell zo re vihan
Evit treuzin ar mor ledan !...
'Met 'man ma breur henan o vont
D'ar broio-pell, du-hont, du-hont ;

Hennez az kaso 'rauk gant-han
D'az enezenn, e bro ann han ;
Pa niji drant kreiz ar c'hoajo
Bez konv ouz-in a-ouechigo !

E. E[illegible]

Ar Relijiuset.

Conseil ann Ti-kear e Paris en deus goulennet ive tennet, ar c'henta guella, scoliou kear digant ar Freret hag ar Seurezet, ha ma kendalc'h ann traou o vont endro egis ma reont, heb dale en devezo he c'hoant : ha goudeze ? Guelloc'h e vezo ? Nan da, rag kerroc'h cals a gousto dezhan ha guelloc'h scol na vezo ket.

Me a ia d'hen discuez deoc'h. E Paris ez eus 415 scol paët gant re gear : 141 scol evid ar botret ; 144 evid ar merc'het, ha 130 evid ar vugaligou iaouanc *(salles d'asile)*.

D'oc'h ar 415 scol-ze ez eus 270 renet gant 1,158 mestr pe vestrez-scol tud ar bed, ha 145 rened gant 838 relijius. Ar re-man eo, e clasker ho c'hass cuit breman. Dre gassoni outho, Conseil ann Ti-kear e Paris en deus e 1878 distaulet paëamant beb Frer da 700 lur, hag hini beb Seurez da 600 lur. Hogen, re æs a ve deomp discuez penaus gant ar sort paeamant-ze e coustefe cals kerroc'h mistri-scol tud ar bed, eget mistri-scol Relijiuset,

Lakomp eta ho deffe c'hoas beb Frer 950 lur, ha beb Seurez 850, hag e velimp penaus evid paëa 350 Frer ha 488 Seurez e ve red dispign 739,600 lur. Ma ve lakeat en ho flass mistri-scol tud ar bed, evid ar 54 ti-scol renet gant ar Freret e vezo red cahout 54 mestr-scol, tud ar bed, a roer da beb hini anezho 2,200 lur, ha 15 eil-mestr-scol a roer dezho beb a 800 lur. Evid ar 58 ti-scol renet gant ar Seurezet e vezo red cahout 58 mestrez scol a baër 2,000 lur peb hini anezho, ha 23 eil-mestrez-scol a roer dezho beb a 800 lur.

Erfin, evid ann 33 scol evid ar vugaligou iaouanc e vezo red cahout 33 mestrez scol paët 1,600 lur, ha dec matez paët 600 lur. Kense, ma ve casset cuit ann oll Relijiuset, Freret ha Seurezet, re gear a renkefe paëa 940,320 lur muioc'h evid ar scoliou. Ha c'hoas ar Radicalet a lavar e vezo neuze guelloc'h marc'hat ar scoliou ! Anat eo ne gouzont ket petra lavaront pe autramant e fell dezho hon trompla,

Hogen, a lavaro marteze ar Radicalet, ne fell ket deoc'h eta rei ho c'hoant d'ar pennou-tiegez ? N'e ket diæs deomp respont penaus e plij kement dezho, d'ann neubeuta, ar scoliou dalc'het gant Relijiuset eget ar scoliou dalc'het gant tud ar bed.

Ar re-man ho deus 52,683 scolaër e 173 scol. Ar Relijiuset en ho 112 ti-scol, ho deus kement a scolaërien pe vuioc'h memes.

Ar Radicalet a lavaro c'hoas marteze penaus ann descadurez roet gant ar Relijiuset ne dâl ket ann hini a ve roet gant mistri-scol tud ar bed. Clascomp anaout ar virionez. D'oc'h adalec 1848 bete 1877, 1,445 scolaër ho deus bet,goude eun examen stris,ho descadurez evid netra e scolachou Paris : Hogen, d'eus ann niver-ze 1,148 a oa bet kelennet gant ar Frenet, ha 297 hebken gant ar re all. — Evid ar Seurezet d'ho zro, heb prezec eus al leanezet all, Seurezet Sant Visant a-Baul a so e penn d'eus 42 ti-scol e Paris, ho deus d'oc'h adalec 1874 bete 1878 casset d'an examen 2,815 plac'h iaouanc ha d'eus ar re-ze 2,248 ho deus bet ho brevet.

Kense ar Radicalet ho unan a renc anzavout pe ho deus anzavet gueichal pegen talvoudus eo scoliou ar Relijiuset. Victor Hugo e 1850 a lavare :

« Ne garfen ket lacaat ar Relijion e meaz ar « scoliou : er c'hontrol, me a sonj din n'e deo « bet biscoas necesseroc'h ann descadurez gristen « eget hirio. Ann den ne deo netra heb ar Feiz. « Ar goassa droug eus hon amzer-ni eo, rag ma « glasker rei d'ann dud da gredi, n'ous netra en « tu all d'ar vuhez-man. O lavaret d'ann den eo « bet crouet evid ann douar,evid ar bed-man heb-« ken, e roer cals muioc'h dezhan da c'houzanv, « rag ne c'hortos mui recompans ebet er bed all, « ha d'eus ar pez a oa, hervez lezen Doue, eun « dra benag d'he amproui hebken, e rer dezhan « disesperi hag en em sevel a enep ar re a vell « eürussoc'h evithan. Ac'hano e teu ann oll bre-« zeliou ha Revolutionou. » —

Ann Autrou Thiers d'he dro a lavare : « Epad « cals bloaveziou n'eus bet netra couls evidoun « evel ann descadurez roët e scoliou ar C'houar-« namant ; hogen, hirio, hel lavaret a ran a vouez « huel, me garfe e ve, n'e ket hebken en oll kea-« riou, mæs ive en oll bourc'hadennou, scoliou « renet gant ar Freret. »

Ledru-Rollin a lavare ive : « N'eus netra a ve « goest d'ober goassoc'h poan d'eun den eget « rencout cass he vugale da zeski, er scoliou ne « blijont ket dezhan,eleac'h ma ve roet dezho eun « descadurez control d'he Relijion ha d'he gous-« tians. » —

Ma sonjomp ive penaus e Paris, e Boston hag e peb leac'h, ar Relijiuset ho deus atau discuezet ho c'harantez evid ho breudeur hag ho bro, dreist peb tra epad ar brezel gant ar Brussianet, e ve-limp ervad penaus, ma ve roet dezho ho deleat, eleac'h beza disprijet ha cassaët gant ann oll e tlefent beza meulet, enoret ha respetet.

Petra so caus eta e clasker kement enebi ous

ar Relijiuset en devez hirio ? Allas, c'hoant-ho deus ar Franmasonet lacaat ann Autrou Doue e meas ar scoliou, hag e souzon ervad ne hellint ket hen ober kelt haema vezo ar Relijiuset e penn ar scoliou. E gwirionez, ne ve ket possubl lacaat anezho da ober scol heb morse prezec eus ar Relijion nag eus a Zoue, hag e sonjer e vezo assoc'h ober eur sort difenn d'ar mistri-scol tud ar bed, memes d'ar re a gaver c'hoas stanc avoalc'h a drugarez Doue, a sonj dezho e tle beza fountet var ar Relijion ann descaduréz a roer d'ar vugale. Setu eno d'oc'h a beleac'h e teu cassoni ar Radicalet a enep ar Enezet hag ar Seurezet, setu perag e fell dezho ho c'hass cuit ha tenna ar scoliou digantho.

A.

En dail so bet gourc'hemennet d'ar Brefedet difenn, anezho ho unan pe dre ar mæriou, ar servichou a alfe beza canet *en Ilizou* !!! evid unan benag eus ar re ho deus renet var ar Frans. Ar gazeten *l'Echo Rochelais*, a ro deomp ar c'helou-ze, a sonj dezhi e clasket dreist peb tra dre ann difenn-ze mirout na ve canet servichou evid Napoleon III, mæs solèr avoalc'h co,co græt an difenn evid ann oll.

Conje so da bedi evid ann oll, hag e ve memes evid Jules Ferry, mæs n'eus ket conje d'hen ober evid ar Brincet !!!

Setu eno eun excumunugen *laïc* hag *obligatoire*.

Le Bras, Ian-Ber a so bet hanvet da vear e Sizun.

D'oc'h ar meuleudi a ra anezhan ar gazetennou radicalet, eo, es avoalc'h gouzout n'e ket eun den eus hon tu-ni.

Ann autrou Charles Valois mear Locmine a ioa bet galvet dirag tribunal Pondivi gant eun tamedisin hanvet Nouët hag e oa bet condaonet, na petra ta, gant ann dribunal da 200 lur amand ha 500 lur dic'haou evid ar medisin.

Tribunal Roazon en deus torret ar setans ha condaonet Nouët da baea dr mizou.

Ann autrou Seguin carget da veilla var scoliou ann *Normandie (recteur d'Académie)* en deus *renhet* kemer he retret rag ma oa bet tamallet dezhan beza re *sivil* gant ar velerien.

Ann dra-ze so eun tortet spountus hirio ann deis.

Eun neubeut devejou goude ma oa bet hanvet Gambetta Presidant cambr ann Deputeet, e lacaas gervel Castagnary, hirio presidant conseil ann Tikear e Paris, da ginig dezhan 6,000 lur er bloas evid beza he secretour.

Ann den a c'houlennas amzer d'ober he sonj hag o veza etretant clevet e roe Gambetta 14,000 lur d'he geginour ne blijas ket dezhan kemer plas. Scrivaniour ar gazeten radical le *Siècle* a neuze. Hag e sonje dezhan talvezout muioc'h eur c'heginour hag e ve memes keginour G. betta.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Bergot, Superiou ar Seminer e Kemper, a so hanvet chaloni ann Ilis gate

Ar gis a so breman en staliou bras e ken c'houlen digant ar re ho deus prenet eun benag : « Ha gant ann dra-ze ? » Da lavaret n'hoc'h eus ezomm a netra ken ?

Hogen setu aman ar pez so bet c'hoarvez n'eus ket goal bell so bras, var digarre ar goule ze :

Ar prenour. — Me garfe cahout eur mouchouer.

Ar mevel. — Eur mouchouer? setu hen autrou

Ar prenour. — Trugarez.

Ar mevel. — Ha gant ann dra-ze, Autrou

Ar prenour. — Gant ann dra-ze ? E so va fri, na petra-ta !

Eur verc'hic vihan, a iude o stoca he zreid ann douar, a so bet fustet gant he mam ; oue goassoc'h a ra hag ar vam a sco stanc Kement a renc skei ma ia da chana, o veza se he breac'h, mæs, er moment-ze dress, ar plac a ra peoc'h en euh taul.

— Ac'han-'ta, eme ar vam, me vouie avo em bije græt did tevel.

— Tevel ! eme an plac'hic ; tevel, oh ne ket. O tiscuiz eo emaoun breman.

Ann autrou X... a so o pourmen en he ja gant he wab

— Tad, eme heman, pa vezi maro, ar jard man vo dime ?

— Ia va c'halonic, eme ann tad. Hagro varzu eun amezec dezhan en em gave eno ass bles gantho : » Piou a gredfe n'e ket c'hoas bloas ? »

Charles, cleo-ta, petra a roi-te dime evi c'halanna ?

— N'ouzoun ket avad... D'oc'h ma roi d evid Nedelec.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullel gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN AR GER VRETONEK

EN HED BLOAVEZ

2 scoed

N'eus ken Vestry, ni ken Ilyre

Ar c'hi ha c'hanchou a dle beza graet da Barc'hon ar gazetenn-an Autrou DE KERANGAL, Perc'hen.

Dezhan hoc'h e c'hes pezo graet divizikan an dle gortoz da zelaret var ar gazetenn.

Kemper 31 a viz mae 1879

Escopt goude beza bet condaonet gant ar chanet e vise da brezec'a enep ar C'houannamant. E *Condaonemen* en deus adamp graet eur lire ze, en goal tu ma s dar C'houannamant, hag ive ve lavaret a so kor coupabl hag hen pe gute ho deus lavaret e dle beza guallozet respetet ho Escob gant ho tabalamour dre ho goludaonation. Ann oll dud a leor, emezhan, ho deus desket pounnser sort affe ou ze ar re so anavezet coupabl a dle beza condaonet da beza enlanet mad ar hent, hag e pedi hen ober da c'houloza ma vezo graet eur pez so drousseroc'h c'hoas, ma vezo bet disparlet ann Ilis hag ar C'houannamant, a ho devezo mui oestra ou ve'h gant ol gall lieh.

Escopt da vad ! du gant Loukroy. Ann eur deo graet etre Napoleon hag ar Pab (*Concordat*) hag al lezennou all a so oc'h he heul. (*articles organiques*) ar re-ze oll a so lezennou ar vro hag ho deus ar memes nerz.

Mear a velch un beus bet lavaret deoc'h mos eur vo dimuioc'h ne vezo ket nev. Eur c'hoarvezedez eus eur gwir brus. Ar *Concordat* hervez a so bet sinet gant Napoleon hag ar Pab he dle bezan pe-ncomp sujet mes ar lezennou all (*articles organiques*) ar re-ze bisous n'en deus ar Pab ket vannezho ha memes a velch en deus lavaret pe onn bet graet gant Napoleon nemet evid torri dreus eun tu ar pez a oa bet poest eus ann tu all. Kense, ho deus ket ar memes nerz evel ar C'houncordat na ne hellen ket lavaret e ronncomp sujet dezho evel da heman *regulo non bene graet ha sinet gant ar Pab coulz ha gant ar C'houannamant.*

Ann dra-ze so e ket gwir. Ne ket hebken n'eus ket bet graet gant ar Pab, mes heman en deus ene bet outhoc'h hel mæs gueleet mien deus savet ann hel. Ha voalc'h var ann hent-ze ma vo red me a alfe hen discuez sclæo c'h. Decomp atau.

Lepere eta, a respont da Loukroy a lavar ez eus bet gourc'hemennet gant ar C'houannamant da Brocurour ar Republic ober eun enkese var an pez a damallet dianaz Autrou Archesgob Aix ha

d'he veleien, ha ma ve cavet e ve guir, int a renco mont dirag ann dribunal. Ar c'houarnamant ne fell ket dezhi ho c'hass en harlu, e meaz ar vro, mæs ober a rai he dever !!! hag ar re a ialo a enep al lezen a vezo punisset.

— Ma carfe ive punissa kement hini a brezec, a scriv hag a ra eun dra benag a enep ar Relijion hag ann Ilis !!! Bez' ez eus lezennou a zifenn kement-se oll ! Mæs en daill n'e ket red derc'hel d'al lezennou a so a du gant ann Ilis, nemet d'ar re a so a enep dezhi.

Goudeze Casse a c'houlenn digant ministr ar *Marine* perag e cass d'ar c'holoniou gouarnerien enebourien ar Republic ne, ouzont ober ken nemet miret ous ar c'holoniou da vont var *araug*. Red e ve cass d'ar broiou-ze evel ma so bet græt d'ann *Algérie* gouarnerien *civil*. (da lavaret eo tud ha ne vent na tud a Ilis, na soudardet, na vartolodet, na tud a Justis, na..... netra nemet *civil !!!*

Ann amiral Jaureguiberry a respont : Ar Gambr n'e ket eun dribunal eo. Ministr ar *Marine* a respont evid ar re a ro dezho eur garg benag er c'holoniou. Ne garfe ket lezel en ho flass ar re a glaskefe enebi ous ar Republic, mæs he zever eo difenn ar re a ra ho dever e coustians ha n'eus netra da damall dezho.

Pa ne reont netra a enep ar c'houarnamant evid ar pez a sell ous ar Politic, ar ministr na ziskenn ket en ho c'houstians da velet peu sort opinion ho deus. Ma ne gavit ket mad ar pez a ra votit a enep dezhan.

En despet dezhan eo m'en deus kemeret ar garg a Vinistr : a galon vad eo en em denno ma renc hen ober. Ma ve unan benag en ho touez a sonjefe dezhan cahout d'en em glemm d'eus eur re benag n'en deus nemet dont da va c'havout : me chilaouo ann daou du hag ar re gablus a vezo punisset. Mæs ne chilaouin ket lavaraou netra : Me a rento ar Justis ingal evid ann oll.

— Set' aze eun den hag a voar respont. Kense Casse ne lavar ket ouf hag en em guz en he doul ar guella ma hell ober. Hogen ma ve en he c'halloud peger buhan e ve torret ann Amiral Jauréguiberry evel Ministr ar Marine.

Ann Autrou Baudry d'Asson a c'houlenn perag n'e ket bet lakeat election Blanqui ebars e gazeten ar c'houarnamant.

Leroyer. ministr ar Justis a respont penaus pa ne anaveze ket ar c'houarnamant ann election-ze evel græt hervez al lezen, na dlie ket beza lakeat e gazeten ar c'houarnamant.

Ann nemorant eus ann deis e kendalc'her oc'h evessaat ous al lezen var ann offisieren.

D'ar meurs 20 a viz Maë, Talandier d'he dro a deu d'en em glemm ne ve ket bet casset paperiou election Blanqui d'he vureo hag ive ne ve ket bet lakeat he hano var listen ann deputeet dibabet gant ann electourien.

Gambetta a zistag roc ha seac'h dezhan, e sell kement-se ous bureô a Gambr n'eus ket bet falvezet ganthan ober netra he unan, mæs ar Gambr a hell ober ar pez a garo.

Ma ne blij ket reolen ar Gambr da Dalandier, heman a hell goulenn e ve chenchet.

Goudeze ec'h achuer, gant cals a boan, voti al lezen var ann offisieren evid ar veich kenta.

Ann autrou Delafosse a lavar eo bet votet al lezen-ze heb m'en deffe den he ententet mad hag a c'houlenn e ve roet da eun neubeut offisserien gouiziec da examina abars ma vezo evesseat outhi evid ann eil gueich.

Gambetta a lavar penaus ar re ho deus evesseat ous al lezen-ze hag he votet, ho deus goueët ervad petra reant !!!

Gambetta a lavar goudeze penaus ministr ar Justis a c'houlenn digant ann Deputeet, conje da c'hervel dirag ann tribunalou Paul de Cassagnac rag m'en d'eus scrivet en he c'hazeten traou noazus d'ar C'hou-arnamant.

Ann autrou Cunéo-d'Ornano a c'houlenn e ve græt eul lezen, evid ma vezo barnet gant ar jury, kement hini a vezo galvet dirag ar justis abalamour d'ar pez en devezo scrivet er gazetennou. Goulenn a ra e ve græt al lezen-ze doc'htu, na vezo ket clevet mui hano lezennou 1852.

Goblet, eil da vinistr ar Justis, a lavar n'eus ket kement-se a ezomm d'ober al lezenn-ze. Guir ar C'houarnamant, hag he dever, eo lacaat evez e ve heuliet all lezen, dreist oll, pa rer eur brezel ker mezus d'ar C'houarnamant. Ma lavar ar Gambr n'eus ket peadra da c'hervel ann autrou de Cassagnac dirag ann dribunal, ar C'houarnamant a vouio ervad petra d'ober.

Talandier, goude beza goulennet ne ve ket dalc'het cont evid eur maread amzer eus al lezennou a enep ar gazetennou, a lavar e lez libr, evid c'hoas, ar C'houarnamant d'ober ar pez a garo.

Set' aze labour vraô ha talvoudus evid ar vro ! Hag ar Budjet ?

A.

Ar Furlukinet.

Ne glever ken gant ar Radicalet nemet ar gevier-man : Ar Relijiuset, ar Veleïen ann oll gristenien ne garont tam ho bro rag ne anavezont evel mestr, ne sentont ous den, nemet ous ar Pap so e Rom.

Er c'homsou-ze ez eus gaou ha guirionez kemmesket assambles. Evid ar pez a sell ous ann ene hag ar Relijion ne anavezomp guir eo ken mestr nemet hon tad santel ar Pab vikel Jesus-Crist var ann douar; mæs a hent all n'hon deus aoun d'hen anzavout ni a gar couls hor bro evel ar Radicalet; lavaret a alfemp e caromp anezhi cals guelloc'h evitho. Prezec cals a reont mæs ober netra ne c'houllont : ni a hell discuez pez hon deus gret evid difenn ar vro.

N'ho deus ar Radicalet nemet mont da scolaich ar Jesuistet *rue des Postes* e Paris, eno e velint oll listen hir eus ar re iaouanc-ze ho deus scuillet ho goad evid difenn ho bro. Ar Radicalet a ra cals trous ha prezec cals mæs ann dud iaouanc-ze heb ober kement a reuz, heb prezec kement ho deus gouezet mervel oc'h enebi ous ar Brussianet. Al listen anezho so hir, Radicalet discuezit hoc'h hini ha goudeze mar peus c'hoant guelit hed eus ho re ho deus roët ho buhez evid difenn ar vro ; ni a gonto hor re-ni goudeze.

Epad ma oa Freret ar scoliou cristen o tastum gant crivi ar re c'houliet epad sesis Paris, epad ma renke lod anezho coll ho buhez tizet gant bouliji ar Brussianet, er c'heit ma oant oc'h ober ar vicher-ze a drugarez, e peleac'h e oac'h-hu, a fougass gouscoude carout kement ho pro ?

— Ho peleien, a lavare eun offiser eus ar *Bavière*, ho c'havout a reomp e peb leac'h oc'h impia ac'hanomp er c'hoajou ha beteg d'eus tour ho ilisou. Ho c'havout a reomp adarre gant eur fusuill en ho dorn o clasc miret ouzomp da vont larcoc'h er vro. Evidoun-me am eus lakeat fusuilla eun neubeut braô anezho. —

— Ar veleien eo ar re ho deus discuezet ar brassa couraich, a lavare ar Prins Frederic-Charles, goude ma oa achu ar brezel, na ne ve ket red din mont pell ac'han evid cahout eur re benag anezho a so bet goal scandalet gant ho Escob rag m'ho devoa lazet lod eus hor soudardet-ni en despet d'ann difenn eus ann Ilis, *Ecclesia abhorret a sanguine*. Ann Ilis ne fell ket dezhi e teufe he ministret da scuilla ar goad. —

Hag er c'heit-ze petra rea ann oll Radicalet-ze ho deus c'hoant hirio gouarn ar Frans hag ac'hanomp oll ? Lacaat ho bugale er buroiou evid miret ne renkefent mont d'ann emgann hag en em denna cuit ho unan. Hogen ma n'ho deus ket saveteet ar vro, en em zavetei ho unan ho deus great ha kense pa oa sinet ar peoc'h ec'h hellent lavaret gant guirionez *e oa saveteet peb tra nemet ann enor*.

Hag epad ma lavare Frederic-Charles ar pez am beus merket deoc'h huelloc'h, ar Radicalet a gondaone d'ar maro hag a laze, ann Dominicanet, ar Jesuistet, eun neubeut beleïen hag ann autrou 'n Arc'hescob Paris evel tud ne garient tam ebet ho bro ! ! !

A.

Ann Autrou Pouyer-Quertier, e *Laval* evel e peb leac'h, en deus discuezet he garantez evid ar vro hag evid ann dud paour o c'houlenn ne ve ket disammet ann estren evid teuler ar samm var hor c'heïn-ni.

Discuezet en deus anat penaus ma oa red clasc pourvei marc'hat mad ann traou necessera dreist oll d'ann dud paour, e oa red ive dioual mad da laza labourou ar staliou bras hag al labourou douar rag evid ann hini a vell sclær ann traou, heb labour n'eus tam pæamant na cals, na neubeut hag heb pæamant n'eus ket moien da gahout n'eus fors pegen izel pris ar pez a renker da brena. Ac'hano e teufe ar vizer hag ar gernez etouez ar vicherourien. A hent all ec'h hellomp sonjal petra a c'hoarvezo en amzer da zont dre ar pez a so bet c'hoarvezet beteg hen. Lavaret e oa bet hon dud bet ar vuhez marc'hat mad goude ann emgleoze græt, dreist oll gant Bro-Saoz rag ar re all a so deut goude, ha gouscoude a c'houdevez peb tra a so æt var gerraat. Ugent bloas so breman ar c'hic a gouste ann drederen hebken d'eus ar pez a baer anezhi hirio hag e heller lavaret gant guirionez n'eus ket cals a vicherourien a alfe tanvaat anezhi.

Kerroc'h eo eta beva breman, hag hirio pa fell d'ann oll dud estren creski ar mizou var gement tra a antren en ho bro e c'houlenner diganeomp distaul c'hoas ar pez ho deus da baëa beteg hen evid dont var hor marc'hajou-ni ! Neuze e renkefemp laza hon unan labour hor staliou bras hag oll labourou ann douar ! Piou a rofe bara neuze d'hor micherourien pa n'hon deffe mui tam labour da rei dezho ? N'omp ket evid mont a du gant ar re a fell dezho hon lacaat ken izel.

Ann dra-ze so sclear.

Ni a c'houlenn e ve roet scoasel da labour ar vro rag m'hon deus carantez evid ar bobl, ha ma eo guelloc'h ganeomp interest labourerien ar Frans eget hini labourerien Bro-Saoz ar Pruss, ann Americ pe eus a leac'h all.

A.

HISTOR AR C'HABYLIE.

TREDE PENNAD

ANN DREMM HAG ANN DAILL, PE ANN DRO EUZ AR *C'habylet* EN AMZER HIRIO.

Ar *C'habylet* peur-vuia a zo tud mentet huel ; ann darn vrassa o deveuz etre pemp troatad-anter ha c'huec'h troatad hueldez.

Ann *Arabet* pe *Muzulmantet* o deveuz iriou dem-blad, daoulagad bihan, cuzet gant ho malvennou-du, mez ato o virvi en ho fenn hag o lugerni evel eur scod-tan. Ar *C'habylet* er c'hontrol o deveuz daoulagad bras eun tamik glaz evel bolz ann envou. Ho fri eun tamik hir ha bras ; moan eo ive ha tort pe teurs, evel ma leverer e Kerne, he benn a ziskenn beteg a uz ar yuzel d'al laë, hag a zo henvel bras ouz soc'h eun alar. Bizach ar *C'habylet* a zo dem-voan eun neubeut eur chink hinkin dezho, hag eun tal ledan ; ho

bleô hag ho malvennou a zo du-pod. Ho diou jod cleuz, ho liou melen-c'hlaz, ho bale sounn evel bale ar Zaozon ; ho zreutoni a laca ar *C'habylet* da veza henvel beô euz ermited an *Tébaïde* guech all. Ar C'habylet a zo ouspen-ze guisket truillennek, maget fall, tenval, chifus, kintuz, melconiuz, na ziscuezont morse e vent countant euz ho stad: tud int hag a zo ato evel a-enep dezho er bedma.

En eur goueza dindan skilfou ar *Muzulmantet* ar *C'habylet* ho deveuz collet pep tra : ho frankis ho guiriou-a-vro, ho oll vertusiou, en eur ger kement pleg-mad ho devoa ho zud-coz. En deiz a hirio na hellont ket sevel ho speret nag ho c'halon dreist traou ann douar ; na glaskont nemet plujadurezou ar c'horf, ha morse na gavont hervez ho c'hoant, morse na hellont beza goualc'het ; gant ann arc'hant dreist-oll int sot-tre. Unan anezho a anavezan dreist-oll, hag a zo o chomm etre *Palestro* ha Dro-El-Meyzan ; mad ! ar reuzeudik-se hen deveuz lazet he vreur evit caout tri guennek!!! ... Na glaskit ket e tiegez ar *Muzulmantet* ann unvaniez a vez cavet na laran kent en tiegeziou christen, mæz memez en tiegeziou paganet.

En eun tiegez *Muzulman* ann tad a zo eun den criz ha didruez ; eun den a ra ar pez a dro en he benn ; ar vamm a zo lakeet en eur renk izelloc'h eget renk al loënet mud e Breiz-Izel. Ar c'hreg ne deo evit he friet nemet eur c'hoz-benvec, couls lavaret, var behini en deuz guir a vuez hag a varo ; hi er c'hontrol n'he deveuz guir na galloud var he bugale.

Ar c'hraouadur a vez tro-ha-tro *noillet* ha *bazateet* hervez ma vez he dad var he du-mâd, pe var he du-fall. Ar c'hraouadur, d'he dro, pa vez deuet braz a hell ober ar pez a gar euz he vamm, ha pa ve he frada beteg ar maro.

Ar *C'habyl* a zo eun den roc, touge ennhan ken a ginnig mouga ; sonjal 'ra dezhan caout mui a speret eget ann oll dud-all. Beza ez-eo leun a rogentez, eun den lik, boutou-ber dezhan, eur zac'h gevier, eul lontrek, eur fallacr, eul laër, eul lezirek ha didalvez, eur bleiz e kenver he nessa, en eur ger eun aneval pinseliet gant ann oll ioulou fall, ar zeiz pec'het-capital en he gorf. Ma ne d'eo ket mesvier, ne deo ket abalamour ma zifenn lezen *Mahomet* eva guin, hag evach mesvuz ebet, mæz kentoc'h gant aoun na vesfe kemeret evit eur *Musulman* droug-livet, pe memez evit eur c'hristen, ar pez a vesfe eun dismegans, eur vez hag eur viltans evit eun den *Kabyle* couls ha da eur *Mnsulmant*. Gouscoude daoust maz eo cuzuliet gant lezen *Mahomet* en em viret euz ann evach mezvus, ha daoust d'ar memez lezen difenn a-grenn dibri na touch euz ar c'hic-moc'h, *respet deoc'h*, eun niver bras a *Gabylet* na granchont ket var eur verennad cognac, pe guin huelen c'huero (absinthe) memez ; pa hellont teurel ho c'hrabannou var eur pez *mel-kein* pe eur bastellvad a gic-moc'h, me hen lavar deoc'h, na spontont ket.

Setu aze euz pe seurt tud ho deveuz affer ann *Europeanet* a zeu d'ar vro-man. Ni etrezomp, missionnerien, hon deveuz ezomp da zispign cals amzer ha cals poan evit donet a benn da ober d'a eun den *Kabyle* kemer eur pleg-mad benag. Ar francisien euz ann *Algerie* avad, n'ho deveuz ket ezom da goll kement a amzer nag a boan evit ober dezho kemeret plegou fall. Na zonjit ket e teuffe eur *C'habyle* da gemeret ken buhan ha-ze unan benag euz plegou mad ar Francisien. Clevet am euz *Kabylet* o foultradi, o sacreal, o trouk pedi ken calonec ma scrijen bep comz ; sonjal a rea din beza e mesk ann droug-sperejou en Ifern, ar re-man na dleont ket lavaret comzou scrijussoc'h.

PEVARE PENNAD.

GUISCAMANCHOU AR C'HABYLET.

Ar *C'habylet* a zo evit ann dud-all euz ann *Algérie* tost da-vad ar pez ma z-eo ar billaouërien euz ar *Fouillée* pe euz Bothmeur, evit ann dud-all euz Breiz-Izel. Mæz, en em hasta a ran da lavaret penauz potret meneziou *Atlas* ho deveuz eur pennad mad a hent da ober evit beza ken neat ha ken kempenn ha potret Menez Are. Truillou ar paoura clasker-boed euz ar baoura parrez euz ar *Finistere* a zo eur viscamant vrao e kichen guiscamant ar *C'habylet* o lugerni gant ann eôl, gant ann c'hrotous hag ann druzoni. Ar c'hos-guiscamant-se a zo ouspenn penseliet ha taconet gant tamou ken dishenvel ann eil euz egile, ma-z-eo diæz gouzout pe seurt liou eo ar viscamant. Ne lavaran ket e ve oll dud ar *C'habylie* guisket ken divalo-ze ; ann dud pinvidik bras, da lavaret eo ar *Moraboutet*, hag ann dud ho deveuz eur garg benag a-bers ar gouarnamant, a zo guisket mad ; ho dillat a zo can evel ann erc'h. Mæz ar beorien, ar bobl, ar re n'ho deveuz carg ebet, a zo e guirionez mez ho guelet ; eur Parizian na gredfe ket touch outho gant eur bac'h.

Guelomp breman penauz eo guisket ar voazet er *C'habylie*, goude e velfom penauz e-z-eo fardet ar merc'het er vro-ze.

Setu aman hanvou dillad ar Voazet er vro-man : 1° Ar *Gondoura*, 2° ar *Burnous*, 3° ar *Chêchia*, 4° ar *Chemla*, 5° al *Lerou* pe ar *bazou* 6° er fin eur re voutou. Setu aman breman pe tra eo peb hini euz arseurt guiscamanchou-ze.

1° Ar *Gondoura* a zo eur zaë venn, a veichou great gant gloan, mæz peur liessa gant lian pe goton. Ar *C'habylet* a c'halv ivez ar viscamant-se *Comidja*, da lavaret eo, *rochet* pe *krez*. Henvel eo ivez euz eur rochet, e guirionez ; ar memez furm he deveuz ; ha pa vo lavaret mad, eur *Gondoura* ne deo nemet eur rochet hag a zisken beteg ar c'hof-gar, pe memez beteg seuliou ann treid. Eur *Gondoura* Lian a goust gueich c'huec'h real, gueich dec real d'ann hirra. Eur *Gondoura* c'hloan er c'hontrol a vez guerzet ugent, tregont, anter-cant lur.

2° Ar *Burnous* a zo eur vantell-vras great ato gant gloan. Beza e-z-eo ar visca mant muia caret gant ar *C'habylet*. Aliez, epad ann anv ar *C'habylet* na zougont ken krez nemet-han, evit caout gouïennoc'h pe muioc'h a frescadurez. *Burnous ar C'habylet* a zo aliez ken fall, ken penselliet ma raffe deoc'h da gredi e vesfe bet gant ho zadouz coz pe gant ho zadou-keuny. Eur *burnous* evit ar vugale a ve guerzet kerig avoualc'h c'hoaz : etre daouzeg hag ugent lur. Eur *burnous* evit eun den deuet da voaz a ve guerzet etre ugent lur ha pemp lur ha daou-ugent.

3° Ar *Châchia* a zo eur *galotten* eur seurt bonet-noz egis ma vez guelet e Breiz-Izel. Ar *Châchia* a zo great gant gloan. Ann dud pinvidic ho deveuz unan great gant gloan ruz. Ann dud paour ho deveuz ho re great gant gloan guen ! Mæz n'euz fors pe seurt liou hen deveuz ar bonnet pa zeu euz ar stal, na zale ket da veza dupod evel bonet eur glaouër. Ar priz euz eur *Châchia* a zo etre pevar ha c'huec'h real, nemet pa vez staget eur *glipenn* benag a zoare outhan, neuze e ve guerzet beteg dec lur.

4° Ar *C'hemla* a zo eur pez lian pe coton-guen, henvel braz euz eur c'houriz pe euz eun *turban* ; Beza a hell caout etre teir ha pemp goalenn hirder, ha var dro eur palevars ledander. Ar *C'habylet* a roll ar c'houriz-se en dro d'ho fenn var c'horre ho *Châchia* pe ho bonet-clipenn, en eur lezel unan euz pennou ann durban da goueza var ho discoaz. Ann oll botret iaouanc hag ann dud pinvidic peurvuia ho deveuz eur *Chemla* en dro d'ho fenn, rag ar c'houriz-se na goust ket goallger. Evit eur pez ugent real e vez eur *Chemla distinget* e gis lavar ma c'homper Iann. Mæz ar *C'habylet* na gemeront ket eur c'houriz ken kerse. Kement se a vesfe re-vraô.

5° Bouteier ar *C'habylet* ne-d'int ket evel bouteier Breiz-Izel. Boutou eur *C'habyle* ne-d'int nemet tammou coat-plat, evel plankennou, lakeet dindan ann treid ha dalc'het gant diou lerenn, pe *kourreen* staget out-ho gant pevar pe eiz tachik. Cals euz ar *C'habylet* ho deveuz bouteier ler evel ma zouger en *Arabie*, ha lereier evel ma zouger e bro *Frans* ; mæz ann darn vrassa ho deveuz bouteier-ler, gant eur seurt lereier hag a reer *Tochiffots* anezho. Na heller guelet netra simploc'h eget ar seurt lereier-se ; henvel braz e dleont beza euz lerou ann tad kenta Adam. Setu aman penauz e vent great ; ken cas teuffe oll merc'het Breiz-Izel da zizonjal ober stam, e c'helfent evel ato gouzout ar mod da ober lereier er gis-nevez, lereier e kiz ann *Afric*. Ann *Tochiffots* ne-d'-int nemet tammou truillou lian, pe goton, pe vezer memez, dastumet piou a oar e peleac'h. Ann tammou truillou-se roduillet en dro d'an divisker a zo dalc'het gant eur c'hoz lietenn benag. Ar bouteier-ler a zo great en eur mod simpl avoualc'h. Ar votez a zo great d'euz eun tam ler-teô lakeet dindan ann troad ; he bordou toullet gant beg eur gontel ha savet a dolioumaill, a zo dalc'het gant courreenou a vez scoulmet var c'horre ann troad hag en dro d'ar c'har. Eur re voutou-ler great er gis-se a goust c'huec'h pe eiz real hervez ma-z-int great gant ler ejennet pe gant ler gevri.

Ar voazet *Kabyle* a ia da labourat er memez douarou gant ar *Francizien*, a zo c'hoaz *drolloc'h* guisket eget ar re all. Kemer a reont eul loden euz guiscamant ar *Francizien* ; n'eur zerc'hel mad evelato d'eun darnic benag euz guiscamant ar vro. Evelse e vez guelet aliez *Kabylet* o tougenn tokeier bordou-ledan var ho bonedou-clipenn, en eur zerc'hel ho *Gondoura*, hag eun tamm cos-*Burnous* ; en dro d'ho *Châchia* pe bonedou-clipenn e roduillont eur penn gouriz benag, pe eur c'hos-*Chemla* ; neuze var ho brageier e lezont da flippat lostenn eur rochet henvel euz rochedou ar Gallauet ; mæz ar rochet-se e deveuz liou-ronz ha na lugern nemet gant ar c'hrotous. Pa vezont guisket evelse, neuze e vez lorc'h ennho avad !...

Guiscamant ar merc'het *Kabylet* a zo ken simpl ha ken lous ha guiscamant ar voazet. Ar merc'het na zougont morse *Burnous* pe mantell ebet, nemet da zeiz ho eured. Diou zaë hirr guisket ann eil var eben ha dalc'het var ho discoaz gant clochedou pe creier arc'hant pe zir ; setu aze ho oll guiscamant d'ar merc'het. Ar guiscamanchou-ze ho deveuz a bep seurt liou, lod a zo guen, lod-all, ruz, lod-all glaz, lod-all guer.

Merc'het ar *C'habylie* na garont kals dougenn ho bugale var ho divreac'h ; peurliessa ho dougont var ho c'heïn, hag evit-se e tronsont ho saëvar c'horre, hag e reont outhi evel eur zac'h e peleac'h e lakeont ho bugale, pa ielont da labourat d'ar parkeier pe da eul leac'h all benag. Ar vugale epad ma z-int c'hoaz bihanic n'ho deveuz ken cavel, hed ann deiz, nemet ar zac'h er gis nevez-se e peleac'h ez-int cuzet ma na heller guelet nemet ho fenn e meaz outhan. Er c'havel-se e rencont chomm etog ann deiz, da lenva ha da c'hoarzin, evel ma dro en ho fenn. Ho mamm evelse sammet, a en em ro d'he labour pemdiziec'evel ma ne deffe craouadur ebet da zoursial outhan. Me respont deoc'h, da benn fin ann devez ar zac'h-se a dlee beza neat ha c'huez vad ganthan ! rag ar vugale a vez lezet da ober ho ziegez ennhan hervez ho faltazi.

Ar zaë hirr-se ne deveuz *manch* pe milgin ebet. Merc'het ar *C'habylie* ho deveuz ho divreac'h dizolo penn-da-benn. En dro d'ho divreac'h e tougont lagadennou couevr pe arc'hant, hag en dro d'ho gouzoug ho deveuz eur *c'hartantez* pe eur c'helc'h great gant eun orjalenn plantet dre greis peziou dec guennec toul. E *Bou-Souda*, hag e keriadennou-all d'ann *Arabet*, em euz guelet euz al lagadennou-breac'h-se great gant peziou aour, ha metalennou arc'hant cavet piou oar e peleac'h. Er *C'habylie* ar merc'het ho deveuz ivez lagadennou-breac'h great gant guer strink, pe c'hoaz gant gouer, ha memez gant cregin sant Jakes. Hiniennou euz ar merc'het *Kabyle* — mæz nant ket stank ar re-ze, — ho deveuz eur c'helc'h arc'hant a us ufern ho zroad deou. Ar c'helc'h arc'hant-se, hanvet *Elhalhal*, hen deveuz tost da eun anter troatad ledander var dri pe bevar meudad têodez. Ar merc'het *Arab* ho deveuz oll euz ar zeurt kelc'hiou-ze.

Guelomp breman penauz eo coeffet ar merc'het dre ar vro-man. Eur c'hos-tamm truillou roduillet, piou a oar penauz, en dro d'ar penn ha dalc'het gant eur seizenn n'eus forz euz pe seurt liou, gueich ruz, gueich glaz, guen, du, guer, gueich-all liou ar mezer-tane, aliessoc'h liou ebet. Mæz en daill-all ho bleô a zo hirr ha blausonet braô da drec'hi ; biscoaz sizaillou ann touzer bleô n'int bet tost d'ar pennadou bleô-hirr se. Evit lacaat ho bleô da lugerni, ar merc'het dre aman a-frot outho eôl pe eun tam lard-teuz benag ; evel ma ra merc'het costez Pont-n' Abat pa ielont d'ar pardoniou. Merc'het ar *C'habylie* n'ho deveuz

morse na lerou na boutou ; ho divisker a zo dizolo ; a veichou e reont varnho a bep seurt skeudennou henvel braz euz scrabadennou-iar. Lod anezho a zoug eur seizenn dargis, mæz ne maint ket stank, ar re-se. Neus fors pe seurt amzer a ra ar merc'het er *C'habylie* n'ho deveuz ken dillad : ha memez epad ann *Anv*, ne zougont nemet eur zaë verr, beac'h ha beac'h dezhi diskenn beteg pennou ho daoulin. Evel-se e vent guisket dreist oll pa ielont d'ar ster, pe d'ar poul-goalc'hi, pe c'hoaz ar poull-canna, gant ho dillad-fank. Evit goalc'hi ho dillat, eleac'h soubla evit skeï varnho gant ar *c'holvez* pe *vas cannerez*, ne reont nemet frota eun tam saon outho ha goude e tansont varnho gant ho zreid hag *ho filpassont* ken e vent deuet neat avoualc'h.

X.

Eur paour-keaz !!!

Deac'h, avad, am boa guelet eun den..... eun den e sort na vale ket bemde dre hentchou ma bro-me, nag e leac'h-all ive, emichans, pan eo guir na oa ket evit chom a zaô,dre m'en doa græt eur pifad, ken a deue an dour var he zaoulagad. Ma ! koulskoude, na oa ket æt he skiant a-grenn e-kuit, c'hoaz ; pa oann o tremen, hag hen o lemel he dok gant he zaou zorn, guellika ma halle ; hag e keit-se a velen eun eonenn druz o virvi en dro d'he vuzellou : Aotrou, ao... trou..., emezhan me 'zo... me zo Republik... publikan, hag, hag... e vinn atao... — Petra ? kalz ane a zo eveld'out, kleô ? — Me, me... a ia d'an oferen d'ar sul... avechou... — Hag aliesoc'h c'hoaz d'an hostaliri, ne guir 'ta ? Ledan braô eo toull da c'houzoug, e gav din. — Me, me 'zo eun... eun den fur... n'am beuz na laëret, na lazet, nan... nan.. daonet a vo chipot-hoalen ma lost-pik !... Ma banne a... a... a .. blij din, ha mad... ha d'ar baradoz e zin. — Diouall, ma fautr, striz eo ar venoden ; hag an hent braz n'eo ket avoalc'h evidout. — Bevet ar Repub... publik bepred !... — Hag ar jistr poaz, a dreist-oll, laga ? Oh ! Ia... ia... ia..., hag ar guin-ardant !!—Ar paour-keaz !! Hag hen oc'h askoueza en he bez, evel eur bern stripou, e kreiz ar fank ma oa ledet ennhi.

Setu aze, lennerien, ar pez a c'hoarve gueich ha gueich all ive en hon touez, a berz tud hag ho deuz eun tam peadra, a halje beva eüruz ganthan en ho ziegez, hag a gav guell tremen el leac'hiou a zisurz eun amzer a vije talvouduz meurbet er parkou. Ma ! pa zo breman hano dioutho, ez an da rei deoc'h eur skeudenn euz doare buez al lonkerien-ze a ren eur vuez falloc'h eget loened mud.

— Topek a zihun 'n'eur zic'hinaoui ; he benn a zo pounner ; he halan a zo birvidik, ha blaz fall varnhi : avechou e teu c'hoant dezhan dislounka ;ar c'hraost a laz anezhan : he izili a zo skuiz, rak-se, evit 'nem frealzi, ha digas dezhan ann naoun, Topek a zired euz he vele d'an hostaliri da gemer eur banne « la goutte civique » (eur banne hini koz), pe eul lommik vermouth, eun daou vennegad bennak, pe ouspen, hervez ma vezo digor he galoun, ha leun he ialc'h.

Neuze e za da zibri he lein, ha raktal en-dro, d'eva he gafe. Piou a c'halfe kaout eun dra da laret var-ze ? Kredi 'ra d'eoc'h e ra eul lein vad, mar na zigouez en he c'heno eur berad benak euz an evach karet-se ; ha var ar marc'had, eun dakenn « hini krenv » da c'hôi ar boed. Guelet a rit aze, var eur skabel-daol mastaret a jistr o koueza deuz ar chopinou, Topek, azezet-ploum, eur c'horn pri du-pek ganthan o suna ar butun anezhan, eur goumoulenn deô a uz he benn, hag endro eur bagad euz he vignouned pemdeziek ? Sioul eo, kaër ; na c'hoarz tamm, oh, nan ! e man he benn gant ar c'houariou ; oc'h ober eun taol *lakez-pik* e man. — Na lavar ger ; guell a ze ; ze avad a blij din ; da vihana na gomz ket a-dreuz evel m'eo boazet d'hen ober. — Goude ar c'hafe, eo red keuer eur verennad hini dous, hini trenk, eur skudellad bier. — An amzer a ia bepred araog ; koulskoude eo red ie mont d'al labour ; Pebeuz kalounad !!! — 'Neo ket c'hoaz goall domm d'ezhan, nan ; hogen he fri a zo ruz-tan, hag he ziouskouarn ive ; he lagad a zo lugernuz hag eun tamm beuzet ; dremm eur ginaouek en deuz, kentoc'h eget dremm eun den a skiant ; na gav ket d'in a ve e-tal da vervel gant ar sec'hed.

An deiz a zo hir, hir ; penaus tremen hep distrei d'ann hostaliri. Iannik, pa zigouez Topek var doull an nor, dre ma oar petra eo a fell d'ezhan, a zigass var an daol m'eo boazet da azeza outhi, eur pakad butun, hag eur c'horn, eur banne pipi hag ar gazeten : ar *Repubtique Française*. — Amzer a amzer, Topek a dec'h he zellou euz he zelien karet evit peurgarza he verennad, ha neuze e stag da c'huitellat : hervez, en deuz kavet eun dra benak a c'houek e-touez ar c'heloiou : an aotrou Challemel a zo hanvet kannad Bro-C'hall evit ar Suiss... ; an aotrou J. Ferry a zo krog e chupen ar veleien : hennez avad e ia da skei eur ienn e kaloun kement kelendi kloer a zo er vro... Red eo d'hor c'henvreudeur kalounek a Noumea distrei d'ar ger..... »

Ha setu Topek, raktal, pignet var varc'h ar Politik : « Alo, emezhan, mad tre a ia ann traou pan eo guir e man treac'h ar Republikanet, pan eo guir e man an Autrou Grévy rener ; fidouac'h breman en deuz pep-hini he vara gant nebeut a labour ; ar varc'hadourien a zo krenv ar verz gantho; pa vo æt ann dud a Iliz d'ann traon, vad, oh ! neuze, ni vo dibreder !... Hag an dudjentil, hag ann dud a urz... ar re-ze a zo c'hoaz o luia hor sternou deomp ; mæs, hep dale... »

Hag, er giz-se, e kendalc'h da brezek d'al lonkerien all, lornek avoalc'h evit meuli ann diotach

deu gant Topek ; ha varze, eur banne adarre... betek an noz.

— Perak 'ta, kenderv, na chomit ket da eva er ger, e leac'h dont da goll ho kuenneien hag ho ieched d'an « tourné » ? — Ta, ta, ta ; koll ma skiant a rafen du-man ; n'oun ket evit beza malinan ; en tourné e kavan Belille koz, Fanchik Plougano, Pipi ann Touller, ha m'amezek Ervoanik kamm, hag ar re all ; hag a c'hoariomp anei kévret : unan a ia ; egile a deu ; trouzal 'ra ar guerennou ; eur pikol tantad tan a ve, aozet gant Mac'harit ar Berr-halan ; da lavaret eo, buez 'zo eno, ha ze eo a fell din. —

Sôn a ra dek heur, ha gant-ho kloc'h al lamponed ! E meaz, e meaz, eme ann hostizez ! — Siouaz ! red eo laret kenavo d'ar chopin : Topek a sav, gant-han eur c'houez butun ha guin-ardant goestl da ziskar eun inkane ; kerzet a ra treuzdidreuz, souz-disouz : « Diouallet, Topek, a zit da skei ho penn enn treuzou. » — Tevet d'in, klakenn, me 'zo eur sôl mad dindan-ma botou. — Horjellat a ra koulkoude ; na vel takenn : al loar a zo kuzet ; bransellat a ra deuz ann eil tu d'ann hent d'egile; kement poull a gav,ez a enn-he beteg he zaoulin : eno eman ar blijadur, na petra 'ta !!... skei a ra eun taol dorn pounner var dor he di : alo !... digor, ha buhan, kaouen ; digor d'ann Aotrou » — Jeannet, 'n eur luskellat he bugelik, skuiz o c'hortoz Lopek, a zo manet kousket var genou ar c'havel. — Ac'hanta, ma bioc'h, na zigori ket ? me me.. a ia neuze da da.. stlapa an nor en diabarz ; pe... pe tra ? 'N'eo..., n'eo ket me eo ar... ar... Mestr aman ? Me... me... me... eo ann Aotrou..... — Ez 'oun o vont, kleô, ro d'in amzer, ie ; mar vije te a deuche d'as koan e koulz, kof-doûn 'zo ac'hanout, na gavchez ket baz sparlet evelse : mad ec'h arru ganed. — Penaus, kan... kan-touillen, ro peoc'h d'in, n'eo ket me eo... eo... eo ar perc'hen aman ?..... Alo ! buhan e-meaz, te, ie....., pep-hini, d'he dro..... eur veich all a vi furoc'h, luduenn.....

Topek a grog en eur forc'h, hag en em laka da bigosat Jannet ar muia ma c'hall... Jannet a ia er porz n'eur iudal, ha da glask eur guele e sânal ar foen : « O ma Doue, emezhi, Aotrou Doue ! Perak ez oun dimezet-me ? Pebeuz buez, hag ez oun reuzeudik ! Setu dek vloas 'so emaoun gant Topek..., ha bemde a ve evelse an traou... o ma Doue !! bezit truez ouz-in. »

Koulskoude Topek a dosta ive d'he varo ; n'eo ket c'hoaz hanter-kant vloas ; 'n eur velet anezhan, e kredfec'h klevet karr ann Ankou o vigourat e-kichen. N'euz ken enn-han nemet elfou ; pell a zo, eo æt he vleo kuit. Topek, lard gueichall, a zo breman treut evel eur c'hi ; n'eo ken guisket kempenn ; babouzek eo ive ; krena 'ra he holl izili ; na hall ken bevan hep eur banne pipi goz : bemde a ia var voassaat ; hep dale e krogo ennhan he glenved diveza ; stleja ra c'hoaz eur pennadik, ha neuze... kenavo ann hostaliri, kenavo ar guin kof, kenavo ar vignouned karadek !... ...

Na gomzin ket deoc'h euz he zanvez : lonket eo, he vreg hag he vugale n' o deuz tam dillad ; aliez eo red d'ezho iûn ; avechou na ve guennek ebet da guerc'hat eun tam bleud ed-du da ober krampoëz.

Kaout a ra deoc'h eo breman eur paotr didrouz ? Ia, emichans ! Bemde a ve kroz enn û ; ha pa na deu ket ar vaz en-dro, Jannet a ve laouen tre. Keit en do eun tamm halan en he gorf, na vo peoc'h ebet en tiegez. N'en deuz tamm truez ebet ouz he dud ; nann (ouz he gof, na laran ket, petra benak, pa lenn en he gazetenn eur c'helou fall benak, e veler diou eienenn o para var he ziou jôt. He skiant, daoust pegen bihan a oa, a zo æt da netra : na zigor he c'henou, nemet evit laret giriou a-dreuz hag a-hed ; setu aze 'vad eun den hag a zo talvoudek evit ar vro ; hennez a rafe eur brezeler, hag unan burzuduz, ken kalounek eo !... Berr ha berr, eur sôd, eul lampon, eun den didalvoud n'eo ken; guell a ve d'ezhan ha d'ar re all na ve bet biskoaz var ann douar, rak, e tuont ma zoug var he lerc'h ann anken hag ar reustl, hen a zo ive broudet he galoun, dre menek he voall oberou : ann hini na gar ket ann Aotrou Doue, ha na ra ket ar pez a c'houlenn Doue diganthan, a zo, hag a vezo reuzeudik !...

Te, Ian, ma breur Breizad; te, paotr divar ar meaz, Diouall na vez biken 'vel Topek ar paour keaz.

Evelse bezet groet !!

Barz Koatmin.

Setu aman eul lizer a gemeromp eus ar gazeten l'*Impartial* :

« Me oa n'eus ket pell oc'h ober eun tamic beaich en hent houarn, hag evel n'oun ket bet ministr ar brezel e 1870, va ialc'h n'e-ket goal bounner, kense peurvuia e rencan, egis am boa græt en devez-ze kemer eur billet eus ar c'hlass diveza.

« Hogen, setu aman ar pez am beus guelet gant va daoulagat, ha clevet gant va diouscouarn.

« Ebars er wagon eleac'h ma oan pignet ec'h en em gave tri den iaouanc a oa anat ho devoa drebet mad hag evet guelloc'h. Kense, epad eur maread amzer ar re ho deus plijadur o sellet ous marmousien oc'h ebata, a gavas berr ho amzer oc'h ho guelet oc'h ober a beb seurt jestrou, oc'h ho c'hlevet o lavaret a beb seurt sottoniou. Evelken e teujont da scuiza hag e oant m'ervad o sonjal gant petra e cavjent berroc'h ann hent pa chomas ann treïn a za e X..... hag e savas er wagon eur belec, a deuas da aseza en ho c'hichen hag en em roas da lavaret he vreviel.

« Guel ar belec-ze he devoa ho laoueneat en eun taul-cont, hag e vouient ervad breman pe-

naus implija ho amzer. Penaus, en eun amzer a Liberte evel hon hini ha dindan ar République, eur belec, eul labous du n'en doa ket mez lavaret he bateriou en eur wagon, ar villans oa anezhan !

« Kensec, goude beza lavaret eur goms berr ann eil e scouarn egile, setu int ho zri o jouchal ar *Marseillaise*, o sellet a gorn hag oc'hober goab ous ann autrou persoun ne rea van ebet hag a gendalc'he o lavaret he bedennou. Goassat a rae dezho treuzi a rea ho mouez va empenn dimeurouc'hal a reant goassoc'h goas ho cana diou zen gueich ar postou falla. Cazec adarre. Ar belec ne rea van ebet, lavaret e vije bet e oa bouzar cloc'h. Erfin, ann treiñ a chomm a za adarre hag evel ma oa rentet ar belec eleac'h m'en devoa da vont e tiskennas en eur dennna he doc d'al lamponet vil-zec.

« Neuze ar re-man da c'hoarzin ha d'en em veulin da veza c'hoariet eun dro ker brao da eur belec ! hogen ne sonjent ket er pez a loa o vont da c'hoarveout gantho.

« Povar marc'hadour saout a loa ive er memes wagon ganeomp ha n'ho devoa gret ken bete neuze nemet ober moget gant ho butun a savas huel loc'h ho mouez kerkent ha ma oa sortiet ar belec euz ar wagon.

— « Cleo-ta, Jakes, eme unan anezho, ma canes eun dra benag deomp ive !

— « Cana petra ? Me ne ouzoun netra nemet ive ma caves brao ann *Ave maris stella* ? — Ia da, cann anezhi deomp, mæs te voar d'eus ar guella. Ha kerkent ann den o cana hymn ar Verc'hez gant eur vouez vrao-tre hag o vont abenn ganthi beteg *amen*. M'ho pije guelet ann tri fur-lukin ne cant ket evid chomm en ho flass, hag e chouhont hag e troent hag e tistroent ; mæs caer ho devoa, hor c'hanour ne spounte ket na dirouta kenneubeut, er c'hontrol ar veac'h achu ann *Ave maris stella* ganthan, setu hen ker buhan o commaus ann *Introïbo* evid ober dezho chomm e peoc'h. Varlerc'h ann *Introïbo* e teuas ar *Magnificat*, ha varlerc'h heman ann *Te Deum* ? fallout a rea dezhan ho tumissa d'eus ar pez ho devoa graet d'ar belec, hag e guirionez, kerkent ha m'en em gavjont e penn ho beach e tiskenjont ket buhan d'eus ar wagon, ma vije bet lavaret e oa ann diaoul var ho lerc'h.

« Eur veich all, abars ober goab ous eur belec benag, e sellint piz m'ervad endro dezho da velet ha ne ve den enepe kuchen ; prest da vont a du ganthan ha d'ober dezho paea ker ho tallagriez. »

A.

KELEIER.

Ann Autrou Lallement, procureur ar Republic e Verdun a oa bet casset da Luneville rag ma oa bet lavaret e oa re *clerical* : hen en deus scrivet d'ar ministr ne z'aje ket di hag ouspen emezh mar deo heuvel beza *clerical* ha beza *chrétien et catholic e gui'lorrez*, eun enor eo evidoun beza c'hevelre *clérical* !

Setu aman al lizer casset d'ann Deputeet guerzoureset legumaichou e *Nice* a enep lezen Ferry.

Autrounez Deputeet,

Lavaret a rer hoc'h eus c'hoant, cass cuit d Nice ar Frenet hag ar Seurezer, en han. Doue n'e gut ket rag pljout a neont cals deomp.

Scolia har bugale a reont ha deski dezho beva dioual anezho da sul ha dont d'ho guelet pa ve clany ; petra a garfec'h e rafent muioc'h ?

Marteze c'hui a zigaste deomp e plass an re Autrounez laouanc ha Dimezellet lorhet caer a alle marteze dimizi etrezho ; mad avoalc'h hogen, p ouzomp petra hon deus ni a fell deomp dezho dezho ha n'hon deus ket c'hoant e ve cluech ann disterra.

Lavaret a rer ive ne fell ket deoc'h e ve desk ho relijion d'hor bugale er scolioù siouas ! neuze biken ne anavezint anezhi. Hor priejou a se ve zevez ; ni hon dous ive labour tu pe du epad an deiz penn da benn ; heb ar scolioù hor bugale a ve paianet ha gouscoude ma renc hor potret ca houl eun tam benag a zoujans Doue gant aoun a teufent polissonet re abred, necesserc'h cals e c'hoas ar Relijion d'hor merc'het. Biscoas n'eus bet guelet en hor bro eur plac'h laouanc heb re lijion.

E mare ar République hag er marc'houi all ri mouez ar bobl, hag hini ar merc'het memes, a rerc beza chlaouet, goulenn a reomp eta dig neoc'h lezel ann traou o vont en dro egis ma reont hag ive diouall da denna digareomp al l berte da gass hon bugale da scol da'r re a bl ar guella deomp.

Eün dra souezus bras hag ive d'eus ar vrass talvoudegez eo ar gourc'hemen roet gant Impa laer ar *Russie* da dret d'eus al langaich Russ, lizer hon tad santel ar Pab d'ho c'hoas len net er gazeten en penn kenta eus ar c'horais. Al lizer-ze evid senti ous gourc'hemen ann Impalaer a so bet lennet en Ilisou teir sulvez doc'htu. —

Gouzout mad a rit penaus ar Russianet ne anav vezont ket hon tad santel ar Pab evel penn visibl ann Ilis var ann douar. Penn ho Ilis dezho eo ho Impalaer, hag eo homan en deus roet ann urs-ze Marteze so deut c'hoant dezho d'en em gonver tissa ha d'anaout ar Pab evel vikel Jesus-Christ, ha penn ann Ilis guirion. Doue rai ar c'hras-ze dezho.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Remperi, moullet gant AR. DE KERANGAL.

GOUEL HOAVEZ (6e Serie N° 21). DISADEN 1 A EVIN 1879.

FEIZ HA BREIZ

GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR C'HERVEL VILEROTAEL.

GAZETEN HEBDOMZ.

Nemeu hor Zalver Jesus-Crist.

An oll benvegadou a dle beza greet da Eutru ar gerzou, d'ar Merc'her KERANGAL, Kemper.

Kemper, 2 Gouzeuver 1879.

...zeten d'veza e lavaren deoc'h penaus Gor...loulenn conje digant ann Deputeed dic'hervel ...ou Paul de Cassagnac diag an tribunalou ...le dezhan beza scrivet traou *mezus*. Ann ...de Cassagnac n'e ket bet contant d'eus ar ...e 3 kensec'h commans ann assamble dissa ...24 a viz Mae, e c'houlenn digant Goblet, hag ...zalc'h d'ar gons zo, pe ne ra ket rag mar ...ur ar c'houarnamant he c'hervel diwag ann ...al, ne dle ket kaoz he unan ebars n'en deus ...he c'hinou Goblet ar pez a damaller dezhan ...m lavar dezhan ar Président e vije posubl ne ...e c'houlenn ne rog diant Goblet e tafe ...ann zizlavaret ann autrou Paul de Cas... ...a respont penaus e fiell ober ar pez so bet ...ret da unan eus Poltred ann tu clez, Geon ...Perin.

...let a respont eun dra benag n'eo ha ket ra ..., ober a ra van da zislavarel ne zisla... ...ra, rag pa deu ann autrou Paul de Cassa... ...d'he drugiegaat da vezan lavaret hen en devo... ...rse c'hoant he insult. Goblet a lavar n'en ...morse insultet den hag eunan benag eus ann ...ez o veza lavaret penaus Goblet n'eu deus ...aret netra, ann autrou de Cassagnac drouk ...an e c'houlenn digan han ? penaus n'hoc'h ...ket dislavaret ar pez ho poa lavaret em enep ...ez all ? Goblet pa ne fell ket dezhan lavaret ...a ra egis eur c'hrener na lavar nana nanan ... o say eun dispac'h spountus etoues ann ...ret, hag ann autrou de Cassagnac a reno ...peoc'h.

...tant ann autrou Baudry d'Asson a oa bet ...set gant ar Président, hag ma lavare ne soñe ...ou ha pet sort maout ? D'eus ar sort na blije ...ar Président no da Eotret ann tu clez da ...ret.

...ou ann abaden-ze ann Deputeet a chous evid ...a Président ar Gambr e plass Albert Grevy. ...eus laket he zemission, Senard bet président ...e 1848.

...nomant eus ann deiz ec'h ovessaer ous ...ezon var ar gur a c'houlenn lod da gemesc ...odiva ...ur ar vuhe dinc'hrenaat ha d'ha vrel ...uelloc'h ; eul lezen co hre, doc mad pernet da ...ssi ann divor eus ar vezieren ha da goll, ...d'hor ann dud meur ann odivel ze pe ma ne vezo ...ket ann divor eus ar gulte, mæs eun ...ornet eus a beb sort lonnez. Ne vehuer ket odivi ...vessa ous ul lezen-ze.

Abars d'ar gard ann Deputeet e sav adarre dis... ...ac'h hor benveg d'ar bunjon goût gant ar Gambr ...re a ra tu clez d'ann autrou Baudry d'Asson var ... ... Président. Evel ma comar gis buhe, ar ... ...a dimezussa ne lavaran kel a renc plega, ...ou.

...Gambr ve Mac'mar, ar Senatour en ho ...deac'h oc'h ovessa ous ul lezen var ar C'houzoul Bras, evid oriski ann divor eus ar re ho deus pers ennan caer so lavaret n'eus ket ezomm da oriski ann divor eus ar Gonseillerien-ze, n'ho deus ket re a labour, ne glasker dho gomend-mat nemet oriski ann divor eus ar plassou da gonta, heb beza guelet drang petra a ve roet da ober d'ar gonseillerien devez, caer so bet lavaret e vije bet guel loc'h ober egis quelloll, clase mad evid derc'hel ar plassou gallo da neuze ho dianezho d'ann dud, mebre n'en deus allet miret ous ar Radicaled d'ober ho c'hoant a foa ive dre ar C'houzoul Bras, evel m'he deus anezho er Senat hag e Gambr ann Deputeet.

Hogen mar ghe deus allet ar C'houzoulmanut ca houl ann trec'h er Senat en devez-ze, e Gambr ann Deputeet he deus renket coll, rag, en despet oll d'ar pez en deus gret ha lavaret Leon Say, al lezen a oa e daoc'h dissadorn diveza var ar guir da gemesc odivi gant ar guir a so bet feulet a gostez. — Guella ze.

Er memes devez ann Deputeet ho deus lavaret e oa bet gret mad electionod ann Autrounez Andrieux evid *Lyon* (Rhone) ; Armand Rivière evid *Tours* (Indre-et-Loire) ; Lombard evid *Dôle* (Jura) ; Develle evid *Bar-sur-Duc* (Meuse) ; Thaniaux evid *Bourdel*, pevare loden (Gironde) ; Codelle evid *Paris*, eisvet loden, (Seine).

D'ar Meurs 27 a viz Mae ar Senatour en ho

devoa da henvel daou Senatour,evid ar vuhez,hag ho deus choaset ann Amiral Jaureguiberry Ministr ar *Marine* hag ar Jeneral Gresley, Ministr ar *Brezel*.

Goudeze ann Autrou de Gavardie a c'houlenn, goude beza hel lavaret araug da Vinistr ar Justis, peur e blijo da heman respont dezhan var gement a chenchamanchou a veler breman etouez ann dud a justis : hogen pa glasker ar Ministr ne gavjeur ket anezhan petra benag m'en em gave er sâl pemp minuten araug hag egis n'en em gav den all ebet eus ar c'houarnamant eno evid respont en he blass, ann Autrou de Gavardie a renco gortos eun devez all abars guelet peur e hello beza respontet d'he c'houlenn.

Er memes devez e Cambr ann Deputeet goude ma so bet lavaret e oa bet græt mad electionou ann Autrounez Waldeck Rousseau evid *Roazon*, kenta loden, (Ille-et-Vilaine); Georges Levet evid *Montbrison* kenta loden, (Loire); de la Rochette, evid *Saint-Nazaire*, eil loden, (Loire-Inférieure); Niel evid *Muret*, (Haute-Garonne); Le Faure evid *Aubusson*, eil loden, (Creuse); Audiffret, evid *Roanne*, kenta loden, (Loire); ann Autrou Georges Brame a c'houlenn digant Lepère perag eo bet dalc'het Desmont evel mear Cysoing epad ouspen bloas pa ne helle ket memes beza conseiller ann ti kear o veza ma oa ennhan dija eur breur-caër dezhan en devoa bet muioc'h moueziou evithan.

Ar Ministr a respont n'eus ket leac'h da goll amzer gant ann affer-ze rag ar mear-ze en deus lakeat he zemission. Ar sclæra eo ne fell ket dezhan respont rag pa c'houlenner peur eo bet roet ann demission-ze, e ra ann hini na glev ket, mæs ann oll a voar penaus n'eo bet roet ann demission-ze nemet pa so bet gouezet e felle d'ann Autrou Brame goulenn cont eus ann affer-ze digant ar Ministr, rag d'ar 27 eo bet græt ar goulenn hag ar Ministr en he brezegen, marteze en despet dezhan, a anzav eo bet roet ann demission d'ar 24 a viz Maë ! ! !

Goudeze Barodet a c'houlenn digant Lepère adarre,perag en deus difennet eun assamble renet ganthan e pehini ann Autrou Sigismond Lacroix a dlie prezec var afferiou kear. Ar Ministr a lavar n'e ket var afferiou kear a dlie beza ar gonferans mæs var ar Politic hag al lezen hen difenn. Ia, eme unan, lezen ann Impalaër græt e 1868. Petra ra-ze, eme eun all, lezennou ann Impalaër a so mad tre pa ganont a du ganeomp; n'eus netra talloc'h pa vent a enep deomp. Barodet evid achui a lavar ne blij ket dezhan respont ar Ministr hag a c'houlenn e ve taulet en traon, ar c'henta guella, lezen ar 6 a viz Even 1868.

Da biou ann dro breman ? Da Glemenceau a c'houlenn e ve roet conje da Vlanqui da zont he unan er Gambr da zifenn he election. Louis Lacaze e hano ar Gommission a lavar ne helle ket beza hanvet Depute rag al lezen hen difenne, Clemenceau a lavar n'e ket guir; e hell ar bobl choas ann hini a garo,hag ann hini a so hanvet ganthan a so hanvet evid mad. Blanqui, emezhan, a so e guirionez Depute : mar galfe tec'het cuit eus he brisoun ha dont aman ne alfec'h ket miret outhan da brezec, ne fell ket deoc'h he lezel da zont a volontez vad ! Neuze peus aoun arauzhan. C'hui a vez aliæs hano al lezen ganeoc'h ! Dre peu sort lezen e fell deoc'h miret outhan da zont aman da zifenn he election ?

Le Royer a respont anezhan o lavaret n'en deus ket allet dont kentoc'h rag ma oa chomet er Senat da respont da eur goulenn a oa bet græt dezhan. (N'hoc'h eus nemet lenn ar pez so bet c'hoarvezet er Senat en devez-ze gant ann Autrou de Gavardie hag e veloc'h mar d'e guir ar pez a lavar.) Neus fors,prezec a ra heb beza clevet ar pez ho deus lavaret ar re all hag e ia a dreuz hag a hed o respont d'ar pez ne oa ket bet goulennet diganthan,mæs eun dra a lavar atau sclær avoalc'h, e c'houlenno ar C'houarnamant ne ve ket barnet eo bet græt mad election Blanqui. Clémenceau a c'houlenn e ve evesseat doc'htu oc'h ar pez en deus c'hoant d'ober hag ar Ministr a c'houlenn ar c'hontrol-beô. Pa ier da voti 261 a enep 156 a ia a du gant ar Ministr.

Goudeze Naquet a deu da zifenn al lezen en deus c'hoant d'ober var ann divors,ha petra benag m'en em glemm lod eus ann Deputeet beza re neubeut, evid voti pe mad a vo ober al lezen-ze, pe ne vo ket, e teuer d'hen ober evelken hag e lavarer ec'h hello beza evesseat ous al lezen-ze.

Der Iaou 29 a viz Maë ar Senatourien ho deus votet 500,000 evid sevel eun ti evid ar soudardet e Naonet hag ive eur c'hement all evid sicour ar re ho deus collet ho zraou dre ann tourmant spountus a so couezet n'eus ket pell var enezen *La Réunion*.

Goudeze ho deus votet evid ar veich kenta al lezen a lavar e vezo savet e peb departamant scoliou da ziski labourat ann douar !

Erfin ann Autrou de Gavardie pa hell cahout peg e Le Royer a c'houlenn diganthan peur vezo prest da respont dezhan.

Da benn eur miz ac'han, eme ar Ministr p'am bezo græt ann oll chenchamanchou. Oh ! oh ! eme ann Autrou de Gavardie, re zivezat e vezo neuze breman eo e tlefec'h chilou ac'hanoun : marteze, e alfen miret ouzoc'h da chench plass da gement a varnerien ha da dorri eur c'hement all anezho. Caër en deus, e renco gortos eur miz, ha neuze ann droug a vezo great hag e vezo lavaret dezhan petra glaskit ? Achu eo. N'hellomp ket dont var hor c'hiz. — E guirionez ne heller ket ober guelloc'h goab ous eun den eget n'en deus græt ar Ministr ous ann Autrou de Gavardie.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, Gambetta a c'houlenn cont (ar pez ne de bet græt biscoas, hen he unan en deus respontet d'ann Autrou Paul de Cassagnac ann devez all penaus ar pez a oa tremenet enn devez araug a oa tremenet mad. Ann dra-ze a oa pa c'houlenne heman diganthan perag n'en devoa ket miret ous Goblet da lavaret e oa traou *mezus* ar pennadou scrid lakeat ganthan en he c'hazeten.) Gambetta a c'houlenn eta digant ann Autrou de Maillé, cont d'eus ar pez en devoa lavaret da Lepère dimeurs diveza. Ann Autrou de Maillé a respont : Me am beus clevet ar Ministr oc'h insulti ac'hanomp oll eus ann tu dehou hag am beus goulennet digant ar Presidant he lacaat d'ober peoc'h. C'hui a lavar am beus ententet fall ma ! Neuze, ma n'en deus ket lavaret ar pez a sonje din beza clevet, me am beus bet tort da brezec egis am beus græt.

Goudeze ann Autrou Baudry d'Asson a c'houlen digant Jules Ferry ha mad en deus græt Prefet ar Vendée rei he aotre d'ar pez a c'houlenne conseillerien ann ti-kear e Doix (6 a enep 4) cass ar Freret cuit da rei ho scol da eur mestr-scol den ar bed, pa ne oa ket golo ar plass. Hag ouspen, emezhan,ar mear a lavare ne c'houlenne kement-se nemet evid plijout d'ar pez brassa eus ann habitantet ha pa so bet græt eun enclasc goudeze n'eus bet cavet nemet 44 a enep ar Freret, pa oa 163 o c'houlenn e vije dalc'het scol ar gommun dezho: ha goudeze pa so bet roet ar scol da eur mestr scol all, heman n'en deus bet nemet 17 scolaër epad ma oa æt 78 da scol ar Freret.

Jules Ferry a respont n'e ket evid tamall ar Prefet rag n'en deus græt nemet he zever hag ouspen unan eo eus ar guella Prefedet !!! Ann tadou a famill ne ouzont ket petra so mad evitho hag ouspen,ar re oll n'int ket bet o voti, a oa evid cass ar Freret cuit.

Caër en deus ann Autrou Baudry d'Asson trei ha distrei n'e ket evid cahout ken digant ar Ministr. Ne hell ket beza souezet d'eus respont Jules Ferry rag ar Prefet he unan er C'honseil Jeneral en deus lavaret dezhan penaus ar Ministr eo a respontefe evithan !

Echu ann abaden-ze, ha goude eun neubeut amzer collet gant ann Autrou de Janze a fell dezhan e ve chenchet reolen ar Gambr hag ann Autrou Laroche Joubert en em glemm d'eus ar pez a ra Reseourien ann Tenzor en departamanchou, e teu tro de Gaste gant he lezen evid creski pension ann dud a vor; mæs, petra benag so bet lavaret cals traou eus ann daou du, ne heller ober casi-netra hag e vezo kendalc'het eur veich all.

Dimeurs kenta e teuio affer election Blanqui hanvet Depute gant electourien Bourdel. En deiz-ze e vezo beac'h, m'ervad.

A.

Histor ar C'habylie.

PEMPET PENNAD. — *Penauz ema ann tiegeson ar c'heariadennou hag ar rummadou tud dre ar* C'habylie.

Tiez ar *C'habylet* a zo savet gant mein ha goloët gant teol. Mæz peurliessa pa vez peur savet ar mogeriou, ar *C'habylet* na reont nemet teurel varnho a-dreuz eun neubeut treustou benag gant brankou guez hag eur guchennad plous pe colo, var c'horre tout e taulont douar, ha setu eun doën pell-so. Var ar seurt toën blad-sè eo e pign ar *C'habylet* pa ho deveuz c'hoant da c'houzout pe tra a dremen en dro d'ho ziez, pe c'hoaz pa fell dezho lacaat ho dillad da zec'ha, ar pez a c'hoarvez diou pe deir gueich ar bloaz : Er *C'habylie* na garer ket ober couez aliez : var ann doën-se e vez laket c'hoaz meur a dra-all da zec'ha. Pa-zeu mare ann domder-vraz, ann dud memez a bign var doën ho ziez evit couskat epad ann noz. Eno ivez ema loch ar c'hi *Kabyle* ; euz al loen-ma dreist oll e zeuz da zioual rag prest da grevi gant ann naon peurliessa, e tebfre eun den en he bez, ma vez lezet. Ann tiez dre aman ho deveuz peur-vuia etre pemp ha nao droatad ha daou-ugent a hirder var beuzec pe c'huezec troatad a ledander. En tiez-se evel e cals euz ann tiez er gis-coz e Breiz-Izel ne-z-euz solier ebet ; ne z-euz ennho ken neubeut nemet eur gambr, gant eun nor hebken var ann ti. Ar *C'habyle* a zo sourcius-braz da zifenn ober prenestr benag var he di ; aon hen deffe na vefe gueled he bried en he zi. Eun toulic bihan e creis ann ti a zervich da oalet, hag annor a zervich er memez amzer da brenestr ha da chiminal. E creis ann ti, a kichen ann oalet ez-euz eur picol-peul-huel eur penn dezhan en douar, hag egile a diz lein ann doën. Euz ar peul-se eo e vez laket a istribil *chouari* (ger Arab) ar mul pe ann azen, ar brid, ar bas pe *berda* (ger Arab); ieo ar c'holeou, ar zeier ler-broc'h e peleac'h e vez lakeet ar *bourvizion* dour. Harp euz ar voger dem-dost da doull ann nor e ma, plantet en douar, ar podou pri, hanvet *djarres*, e peleac'h e lakeer ann eôl,ann ed,ar fiez hag ar rest euz ar vagadurez.

E kichen ar *djarres*-se, eun tamic a gostes, e caver ar podezou pri-prad evit lacat al leaz, ann amann ; ann oll benviachou ar geusteuren,da lavaret eo eur gauter great ivez gant pri-prat ; eur plad bihan, euz ar memez danvez, carget a doullou evel ar c'hrouer, — ar plad-se a zo evit tamoeza ar *C'houskouz* (ger arab) hag eur plad brassoc'h — ato euz ar memez danvez — evit lacaat ar *C'houskouz* pa vez poazet. Ouspen e caver eur benvec, hanvet *Tobokolt*, hag a zo henvel braz euz ar benvec na hanver ket e Breiz-Izel, hag a gaver peurvuia dindan ar gueleou. Ann *Tobokolt* a zo eur pot-pri eta ; meur a vicher e renk

ober ; en em zervicha a reer outhan evit ober meur a dra. Pa em bezo cauzeet deoc'h euz eun neubeut loaiou coat tost d'eun troatad-anter a hed d'ho zreid, em bezo hanvet deoc'h oll benviachou ar gegin er *C'habylie*. Na gaffot e tiez ar *C'habylet* na scabel, na taol, na cador, nag armel, na guele na netra. D'ann noz, evit kemeret ho fennad cousc, e ledont eur glouedenn great gant scourrou palmez-dû, pe c'hoaz gant scourrou eur vezen all hanvet *olfa*. Ar palennou-guele er gis nevez-se a vez roduillet en eur c'horn-tro benag euz ann-ti, epad ann deiz. Ar *C'habyle*, pa hen deveuz diou viscamant, — cals avad n'ho deveuz ket, a blant eur strapenn benag er moger ann ti, hag e laca he zillad outhi a-istribil. Eur pen euz ann ti a zo miret evit cambr da gouscat. Eno e tremenont ann noz gourvezet oll mesk a mesk, evel eun torrat moc'h bihan, respet deoc'h. Er pennall euz ann-ti, ema ann azen, ar mul, ar vioc'h pe ar c'hole, ar gevri, ann denved, ar ier, en eur ger ann oll anevalet euz ann ti. Evit en em zifenn guelloc'h euz ann enebourien a fell dezho bemdez en em renta mistri euz ho bro, ar *C'habylet* ho deveuz savet ho ziez var gern ar meneziou. Eno ive ann tiez ho deveuz muioc'h a ear-vad epad ann domder euz ann anv ; ha gant kement-se oll epad ar goanv e maint kuit da gaout enkrez ebet a berz ann dourijer-braz. Ann tiez er *C'habylie* a zo bodennet ann eil e kichenn egile. Pa veler a-bell ann toulladou tiez-se, tregont, daouuguent, anter-cant, bete triugent-memèz anezho en eur bagad, e creder guelet eur gear ; mæz eur gear varo, ne z'euz trouz ebet ennhi. Hogen pa doster, ne gaver nemet eur geriadenik vihan, gouarnet gant eun *omir*, pe eur mear, ha gant eun neubeut tud oajet hanvet *Cheiks*. — Ar re ma, a zo evel consaillerien ar mear, — carget da roï cuzul d'ann *omir*, ha da var nann afferiou. Etouez peb rummad tud e caver teir pe beder keriadenn evel-se da vihana ; mæs peur liessa e zeuz etre eiz ha pemzec keriadenn, aveichou memez muioc'h en eur memez rummad tud. E penn peb rummad-tud e zeuz eur mestr bras, eur *Prezidant*, mar cavit guelloc'h. Ar mestr-bras-man hen deveus dindan he vellit pe he c'hallout ar meariou hag ho consaillerien. Aliez ar *Prezidant*, aman, a ra, evel cals re-all, a bep seurt troïoucamm, ha bep seurt fallagriez, evit galloud donet pinvidic. Evel ma hen deveuz vellit var ar rummad-tud a-bez, aliez e tigouez dezhan gouaska ar bobl pa zizonjer larda he ialc'h dezhan, pe c'hoaz pa greder tamall ar pez hen deffe great.

X.

Marvailhou goude Gousperou.

ANN HERMIT, IAN HE VAM.

Ian he Vam. — Assa, Hermit, kement a matle dont bremaik ar botret da varvaillat e rankan lavaret deoc'h ho zantimant.

An Hermit. — Kozeit heb aoun, Ian.

Ian he Vam. — Mad, evit lavaret deoc'h ar Viriones, kaout a reont ne did nak eün na buhan gant Histor Paris.

An Hermit. — A neuze ?

Ian he Vam. — A neuze o deus aoun na vent enouet.

An Hermit. — Oc'h entent a ran, Ian. A visiken e zin ken eün a lost eur big, a ker buhan hag an drem he dal. (dromadaire).

AN HERMIT, IAN HE VAM, LAURANS, LOUIS VIHAN, PERIK.

Laurans. — De mad deoc'h, va zud.

Ian he Vam. — Deut en ti, goazet, er pen araok.

Louis vihan. — Dre c'hras Doue, Hermit, cetu c'hui distro.

Perik. — Mal hon doa d'ho kouelet.

An Hermit. — Ho trugarekaat a ran, va mignounet. Eur veach trist ha glac'harus meurbet am beus ranket da ober. Mez bolontez Doue bezet great ! Doue eo mest ar vuez ; hen roet en devoa, hen lamet en deus, ra vezo he ano binniget ;

Ian he Vam. — An otrou Doue en deus choazet en ho famil diou ene santel, evit ar barados.

Laurans. — Brao eo beza bet den fur ha christen mad, pa deu heur ar maro.

Louis vihan. — Ar maro a zo ekleo ar vuez.

Ian he Vam. — Va brassa c'hoant eo kaout eur belek em c'hever pa ranko va ene dispartia doc'h va c'horf.

Laurans. — Ar zoudardet hag ar vartoloded, evit an darn vuhia anezo, a vez ive er zantimant-se.

An Hermit. — Ma vent selaouet gant ar c'houarnamant, ne ket dimunu niver an oumounerien var vor ha var zouar, he greski eo a ve great.

Perik. — Loskomp ar c'hournamant da c'hoari brelan-piti, a deomp da Baris. Diveza kount o peus great eo divar ben ar goumbat a en em gavas dan 30 a vis guengolo.

An Hermit. — Eun omounier deus ar re a ioa er goumbat-se a gountas deomp petra a c'hoarvezas gantha etre Lhay ha Villejuif. Edon, emeza, gant eur guchennat goazet o clask ar zoudardet gouliet evit ho zicour ak ho destum, pa veljomp eur c'havalier Prussian o tont a ben deomp. Doc'h ouzin, me eo e comzas, a cetu penaos : Me a zo ar Prins-*aide de camp* an Impalaer ; unan oun ive deus *societe Genève*, hag e teuan d'oc'h avertissa ho peus, ama er vilajen, cals soudardet blesset, deut d'ho c'herc'hat.

Ian he Vam. — Evit eur Prussian ne gozee ket divalo.

Louis vihan. — Eur vech echu ar goumbat e vezor purvia egis mignonet.

An Hermit. — Neus ket re da fichout. Evelken d'oc'h comchou an omounier e touez ar Prusianet e voa iniennou o doa kaloun vad en andret ar franchichen ; kount an omounier en diskouezo deomp.

Perik. — A goude ta, petra gounte an Omounier ?

An Hermit. — Pa en em gavis, emeza er, villajen, kenta velis oa adarre va frins. Divar he loan e selle truezus doc'h eur c'heas a ioa va he drelenvan. Var eün e zis d'ar zoudard-se. Ho sonjal entent gouelloc'h ounta, e claskis hen lakat var he goanses d'hen arpa d'oc'h ar c'hleus ; mez noan ket kavatal d'hen ober, dioc'h tu ar Prins a zilam ar zivar he loan, hag hon daou e lakomp ar zoudard var he azes. Her c'hoves, hen nouï a ris. A veac'h em boa echu, e varve ar paour keas. Epad ann amzer-ze ar Prins a voa chomet diskabel da evessaat ouzomp, p'edon o serra he valvennou dam c'hembroad ; ar Prins a bignas var he varc'h. Eur zalud a reas din ; ak eur moment goude her gouelis o disparissa e touez ar guez. Bennos Doue varn'han !

Ian he Vam. — Petra zinifi *societe Genève* diana ?

Laurans. — An dra-ze, Ian, eo ano eur gear ne de na doc'h ar Pruss na doc'h ar Frans, a kemeret gant eur rum dud evit diskouez penaos goude ar goumbat e sourciont doc'h ar zoudardet blesset eb sellet pe hi a zo deus ho c'henvrois pe deus ho enebourien.

Louis vihan. — Oh ! meur a rum tud a ioa, dindan anviou dishenvel, ak a iea evel se da glask ar re c'houliet. Mez *ambulance* oa ho ano commun.

Eun drapeau guen a lakent da flottal, a peb hini a zouge eur groas rus var he gepi a var he vreac'h.

Perik. — Distroomp-ta da Histor an Omounier.

An Hermit. — Cleo, Perik, o kounta marvailhou emaomp, va faot, a ne ket o kounta pechou itour eo, entend a res ? mad, cetu petra lavaras c'hoas an omounier.

Goudeze e cofessais eur zoudard all. Ema pa em boa echu gantha a en em lakas da ioual : « Dour ! dour din ! mam be dour me ve pare. » Me a voa mantret doc'h he glevet. Clask a ris tro var dro a me a gafche dour ; mez berad ebet. Petra ris neuse ? leva gant ar zoudard, poket deza, her starda var boul va c'halon, o clask he gonsoli. Etretant eur Prussian a zelle ouzomp. He eal mad her c'hellennas sur avoalc'h, rag dont a reas gant he vidoun en eur grial dar zoudard : Wasser ? Wasser ? a zinifi : Dour ? Dour, eo a fot did ? Cetu ama, zell. Ef ta, paot, ef ta.

Ian he Vam. — Eno e voa ebad gouelet ar zoudard keas se o terri he sec'het.

An Hermit. — Pa voa echu gant ema, ar Prussian a redas gant ar rest da gaout eur zoudard all a grie eun druez dre ar boan en he c'har faillet oll.

Ian he Vam. — Marvad ar Prussian a grede e c'houlenne dour enhes ive.

An Hermit. — An omounier a lavare choas : er moment-se eur prussian all a deuas d'hor c'haout. Dre zin e cassas ac'hanomp d'he heul, ak e veljomp eun anter kant deus hor soudardet, ledet var ar c'holo. Leun c'hoad oant, ha gouliet kasi oll en ho fen ak en ho diou c'har. Nikun anezo ne rea an distera clemaden ; nemet eur zoudard iaouank pa voe troc'het he votez evit dilivra he droat couenvet goude beza bet treuzet gant diou voulet. Coves a rejont. Kemeret a ris ho anoiou da gas d'ho zud. N'ho doa nemet eur spount, chom da vervel e touez ar Prussianet. « En an' Doue, hon dougit da Paris ! » Cetu petra c'houlennent. An eol a ioa e creis he ners ak a lake ho gouliou da leski.

Kiemense araok an nos e teuas kirri ha mulin d'ho dougen. Cetu petra gountas din an omounier.

Ian he Vam. — Petra dime ? Ak ar belek se ie ta, nen doa ket a zec'het ?

An Hermit. — Sec'het avoalac'h, Yan, mes neket evithan edo enho, evit ar re all a oa. A la fin goulscoude edo o vont da zimpla mes Doue a bermettas e tremenche en he gever eun officier Prussian var varc'h, a just oc'h eva dour.

Ar belec a lavaras deza : Otrou, roit din mar plich eur banne Wasser, rag dare oun gant ar zec'het. « Nen doa ket echuet, ma c'hastenne ar Prussian he vidoun da scuill en he vas dar belek, ker buan ive e tigoras he valizen ag e lavaras dezhan : Cetu aman kik moc'h, cetu aman bara guen, cetu va bidounat dour a guin, kemerit, eb aoun, plijadur a reoc'h din. » Mes ar belek n'en doa nemet sec'het. « Va recouret o peus, Otrou, emeza, bennos Doue varnoc'h. » An officer-ze a lavaras d'ar belek ne voa ket a urs mont er vilajen a ioa larcoc'h doc'h costes ar Prussianet.

Laurans. — Gouscoude me am beus clevet e voa bet ennho unan d'oc'h hon omounerien.

An Hermit. — A zo guir, Laurans, her c'hountet en deus din memes he unan. Cals vad en deus en great ennho d'hor soudardet.

Louis Vihan. — Ne ket ar persoun kos eo a livirit ?

An Hermit. — Eo da, ak e kounte din e zea buan, a sioul e touez ar Prussianet, eb sellet nag a ziou, nag a gleis, na var adren, ra na vije sonjet e viche o curiuza.

Mez kement ak echui gant histor an omounier, e rankan lavaret deoc'h eun nebeut d'oc'h ar vad a lavare divar ben ar franchichen- « Var an dachen, emeza, etre Villejuif ha Lhay, e covessais ar c'houmandant Martin. Gouelet e voa bet e dok an emgann, e creis eun tan skrich, ar bouliji o vont evel kasarc'h, ak e chome en he za sounn, he gleze a zioc'h he ben, o rei he urchou, ak o courrachi he zoudardet. Ne eanas nemed pa voe leded var dachen an enor gant toliou ar maro. He zillad en dro deza a ioa toullet egis eun *ekumouer*,diou voulet a jome en he droad, ak eur voulet all en he vouzellou.

An Oll. — Henor d'ar c'houmandant Martin ! Henor d'ar guir Franchichen ! Henor dar Vretounet a zo bet er goumbat se ! Henor dan enebourien a zo bet mad evitho !

J. M. C.

Trede-Kentel da Ian Gouer

— Ac'hanta ! m'amezek, treut eo an amzer, hirio, neo 'guir 'ta !

— Ia ! 'vad, kleo, houman 'zo eun amzer da chom da gousket, eun amzer pikouz, eun amzer fall ar falla, eun amzer Republikan a grenn ; mont a ra ie a-dreuz kaër, evel hor mistri enoruz ...

— Deomp d'an ti, 'ta ; tan zo du-man, leiz ar fornigel : deomp ma lari d'in, 'neur eva eur skudellad gist, penaus guellaât an douarou.

— Ma ! koulz eo sentu, Iann.

— Alo ! Janned ! digas aman, ha buhan, eur picherad hini daou vloas. — Te, aze em c'hichen var ar skabel, ha distag da deod erfad, ma vo dilu ; me a ia da selaou. Da genta a c'houlennin diganed petra a leker peurvuia da vellaât an douarou.

— Te oar penaus guellaât an douar eo kreski he galloud da veza druz ha mad. — Evit dont abenn a-ze, e hader er parkou, pri, treaz,, raz, treaz-mor, fank-poull, ha fank-ster, ludu ha marg. Araog ma fello did guellaât eur park benak, a vo red anaout erfad an douar hag an traou da lakaat ennhi ; sellet pegement a goust, a dalveo al labourou græt ennhi, a gouzout diagent mar gall beza founnuz avoalc'h da zic'haoui ac'hanout euz da venneien. An hini a zo merer a dle taol evez mar en deuz pell da chom en he vereri, 'vit ma c'hallo kaout eun digoll hag eur gounid benak euz he vellaennou. Guir eo, eur merer n'eo ket goestl da stlapa kalz a arc'hant divarnhan evit-se.

— Penaus a ve guelleat an douarou skanv ?

— 'Neur leda ennhe teil dispennet, pri, fank-poull, etc., da starda ane. Pa ve priek an douar a zindan, eo mad toulla doun, da zigass anezhi var gorre : arabad eo hen finval, mar z'eo skanv he unan.

— Nag an douarou pri ?

Pa vent gleb, eo red ho dizec'ha da genta neuze rei dezho treaz, danvez-râz, teil a ve c'hoaz nebeut dispennet, ennhan balan, lann, bruk, deliou irvin etc. Talvouduz eo ho divoueledi, pa ve kalz a dreaz en douar a zindan ; ha labourat ane aliez, ha dreist holl, epad an diskar-amzer ; rag ar renv goanv ho skanva, hag ho laka da veza blotoc'h.

— Petra a sonjes euz an douarou a zo re a vein-raz ennhe ?

— Kemeska pri gantho, pa vent re skanv ; treaz mar z'int re bounner ; teil fresk a zo mad tre ive, ha da genta an teil zaout. Pa ne zigouez tam danvez râz ebet ennhe, kerc'het dezho merl, mein-raz, plastr ha marg.

— Mad ! Nag an douarou taouac'h ?

— Dizec'h ane ie, ha lakat ennhe mein-raz. Eur varradek na ve ket fall. Koulskoude, ar guella, eo lezel an douarou-ze hep ho labourat, hag ober foenneier ane ; ar guez ho unan na greskont ket ennhe.

— Breman, penaus en em servicha euz an traou-ze oll ?

— Skuilla ar pri hag an treaz etc..., kompoez var da bark ; neuze kas ane d'ar goueled gant eun taol arer ; goude a labouri dounoc'h beb gueich, ma ielo ar pri hag an treaz d'an em veska ervad gant peb guisk douar.

Ar fank a deu euz ar ster hag euz ar stank a zastumi en eur bern d'an em ober, epad eur bloavez, evit ma tec'ho dioutho ar glebor ha kemen a c'halfe harz ane da vellaat erfad an douar. Pa vent ledet er park kerkent ha ma vent tennet e-meaz, eo red lakaat gant-ho eun tam braô a râz.

— Ar râz ? Na petra 'ta a ra ar raz ?

— Ar raz a laoska, a iac'ha an douarou gleb ; a rent kaletoc'h ar re 'zo re vlod, pa na vent ket re dreazek ; a bella ar pez a ve fall e-touez an teil-all ; hag a aoz ervad an douarou da lakaat ennhe melchen, etc... — Ar raz a ve hadet dre vernigou bihan a lezer eur pennadik var gorre ar park, ac'han ma ve æt da boultr ; ha goude kemmesket gant an douar : kalz pe nebeut a ve roet da bep park,diouz en defe ezom. Seul vui a vent gleb, seul vui e tleer rei râz. (Var dro 8 pe 10 barrikennad râz evit eun devezarat douar. Ze na dle ket harz da rei teil... an teil na heller ket tremen hep anean.

— Nag ar marg ? — Nag an treaz-mor ?

— Ar marg a zo ennhan kalz a dreaz hag a bri, ha dre ze a ve ive talvouduz evit an douarou skanv. Na dalve ket din komz anezhan : Er vroman n'euz ket kalz a varg.

An treaz mor a zo ive mad tre, dre en em gav ennhan kalz a râz hag a hoalen. Ar c'hregin a

lakaanezhan guelloc'h guell.

Eur garg verl a dal teir garg fank-mor. Gallout ober hên hada e kement douar a zo, (heb hen kemmeska gant traou all,) raktal ma teu euz ar mor : na n'eo ket evelse evit ar fank-mor. Na ve talvouduz nemet 2 pe 3 bloaz goude ma ve kerc'het. Douarou Breiz-Izel peurvuia a blij ar merl dezho.

— An teil, a gav din, a zo muioc'h boedek evit an douar, eget an traou-ze, n'eo 'guir 'ta ?

— Oh ia ; dre-ze a ve red rei teil stankoc'k evit ma c'hallo ar guez hag al louzou mad beva ; kaer a vo labourat, zoken, hep teil, netra, nemet louzou fall.

— Meur a seurt teil a zo : da genta ar plastr, al ludu, an hoalen, an huzel, etc... D'an eil, an teil-louzou ; d'an drede, an teil-loened. — Ar plastr, al ludu, etc., a zo ennho râz, soufr, bep seurt hoalen a ro d'ar plant muioc'h a nerz hag a gresk durez, ha d'ar frouez, ar vlaz c'houek. Ar plastr a zo mad d'ar melchen hag all, pa ve en douarou seac'h hag hep râz. Aliez a ve poazet, ha bruzunet, hag hadet var ar plant, ho deuz var-dro eun hanter-troatad, pa zigouez eur c'hlizen.

— An hoalen-mor, hag an hoalen-mengleuz a gendalc'h an douarou fresk dre ma ve sunet an dour gantho, hag a vella blaz ar frouez. Al ludu a lak blotoc'h an douarou pounner, hag a starta an re 'zo re skanv. — An huzel a laz al loened noazuz, hag a zo mad dreist holl evid ar foenneier.

— Pegement a ludu, a huzel etc... a hader en douarou ?

— Deuz ma ve, emichans ; ezom an douar a ra reolen al labourer var-ze.

— Petra eo an teil-louzou ?

— An teil a ve græt gant ar plant douar, pe ar plant-mor.

Evit teilat evelse, a ve hadet louzou a gresk buhan, deliennek, kalz a variou dezho, ha marc'had mad ar greun anezho ; pa vent bleuniet, e trouc'her ane, hag a vent kased d'ar goueled gant eun taol arer. Er vro man eo ar melchen-ruz hag an ed-du eo a ve kemeret da-ze. Ar plant-man a gemer ho magadurez en douar, guir eo ; ia, mæs en ear ho deuz kavet ive meur a dra a ra an douarou muioc'h founnuz. Evel-se a ve teilet an douarou, pa ne ve ket a deil all, pe c'hoaz, pa ve re a goust pe re a boan o charreat ar pezik a ve.

Al louzou-mor, raktal ma zigouezont er park, a ve douaret ; breina a reont buhan, buhan ; na vellaont an douar nemet eur bloavez epken. Avechou a vent lezet da zizec'ha gant ann heol tom ; ze a laka ane da bâdout pelloc'h, hag æssoc'h a ze a ve d'ar c'hezek ha d'ar paotr-harnez. — Al louzou-all a ve græt gouzer gantho ; guell a ve ive ober houzer gant ar barrou lnn ha balan, ar bruk, ar raden, eget lezel ane en hentchou da veza bruzunet gant ar c'hirri hag al loened ; pe da vihana berna ane etre daou viskat teil d'an em ober ; neuze na vije ket kollet ar pez a vella a zo ennhe, lonket a ve gant an douar.

Barz Koatmin.

Eur pennad all eur veich all.

Eur bugel hag he vamm

Var don : *O Kaloun sakr.* — Pe : *Pa oan er ster gant va dillad etc.* — Pe : *An aotrou Ronan benniget* etc. (Barzaz Breiz)

I. — Kimiad.

Sturier eul lestrik a lare
D'he oll voraerien, eun deiz 'oe :
« Pellaomp ; mad eo an avel,
Araog ann noz ni a vo pell.

Var ann aot eur mousik bihan,
He galoun rannet gant ar boan :
« Ma mamm, emezhan, kenavo ;
« A barz nebeut a vin distro.

« Oh ! n'am bije goulet biken
« Ho kuitaat, kuitaat hon lochen ;
« Siouaz ! ma zad zo er vered,
« Ha kaout bara a vo deomp red.

« Bezit dinec'h, o ma mamm ger,
« 'Raog divez ar bloaz 'vin er ger ;
« Er ger a vin, evel hirie,
« Nerzuz a gorf, glan a ene,

« Skeudenn ar verc'hez, ma Introun,
« A zo aman, var ma c'haloun ;
« Mari a reno hon lestrik,
« Hag a zioullo he mabik,

« Ma Rouanez a vo gan-in :
« Birviken en hent na varvin ;
« C'hui a bedo Mari erfad,
« Hag a po ganthi ho mennad.

« Dont d'am heuill, allaz, na n'halfet !!! ...
« Ho kaloun paour a vo traillet ;....
« Na ouelet ket ; d'ho frealzi
« C'hui gavo ar Verc'hez Vari.

« Mar ouifen skrivan, me 'skrivfe ;
« Me 'gasfe deoc'h kelou ; neuze !!!...
« Setu e maint ouz ma c'hortoz ;
« Ma mamm, roit d'in ho pennoz !!! ...

« Roit d'in eur pok diveza !!!
« Na hallin mui ho priata !!
« Mammik, dizec'het ho taële ;
« Mousc'hoarzet din eur veich.... keno !!! ... »

Ar bugel, el lestr diskennet,
Kerkent dourek en deuz gouelet, ...
« Keno, emezhan, ma mam ger !! »
« Keno !!.., a glemmaz ar rec'hier !! ... »

II. — Pell euz ar ger.

Var ar mor doun, misir ha kempenn,
Dispak ganthi he lien guenn
Al lestr a rede : tro-var-dro,
Dour hepken : koumoul enn envo.

Ar bugel ou ouz ar yern vraz....
Gueich ha gueich all he lagad glaz
A droe var-zu Breiz-Izel :
— « Aman 'vo red d'in, 'ta, mervel !!!!.... »

« Mervel aman a vo d'in red,
« Pell euz 'pez a garan er bed
« Na glevin mui eur vouez Breizad,
« Na mouezik ken flour ma mamm vad.

« Ha n'hallin ken, Guerc'hez Vari,
« Mont da « Wir-Zikour » d'ho pedi ??
« Ha n'am bo me en ma farroz
« Eur guele-dôuar da repoz ??..

« Eun deiz, 'n eur redek er meazio,
« E kaviz eur pinter maro,
« Maro o kuitaat he neizik ....
« Re zister oa he askellik !!..

« Iaouankik, evel ar pinter,
« Am beuz dilezet ma maner ;.....
« Mervel var ar mor zo kalet : .
« Skanvoc'h 've douar ar vered

« Mari, c'hui 'c'hall d'in evelken
« Digass ma nerz, ma liou melen :
« Meur a lili zeac'h a veliz
« O vousc'hoarzin d'ann heol, d'ar gliz.

« Ma mamik en d'o aliez
« Gouelet en hoc'h lliz, Guerc'hez ;
« Laret 'vo, mar na zistroan :
« Mari 'zo deut kriz oc'h ar boan.

« Nan !, d'am Mamik c'hui ma miro.
« Eur veich c'hoaz hi Mab a velo ;
« E Breiz-Izel 'vin bep dale....
« Tridal a ran a levene !!...

« Kinniget d'in hûn ha iec'hed
« Oh ! neuze, 'vad, Guerc'hez, abred.....
« Ia, abred.... Ma mouez a falla....
« Mervel !!.. Ma mamm !!!... Zantez Anna !!!.

Hag ar bugelik a hune,
E kreiz he hûn kredi a re
Penaus, euz ann nenv, eur zantez
Hen douge da di he vamm geaz.

III.

DISTRO.

Eul lestr, en avel he voueliou
A drouc'he, sioul, ar c'hoummou :
Ar verdeidi, a vouez huel,
A iouc'he : Setu Breiz-Izel !...

Enn aot nesa a heoraz.
Eur vreg, o tont 'drez ar roc'h vraz,
A velas al lestr : koulskoude
Da chapel Mari a rede.

« Guerc'hez Vari, 'c'heuz gouzanvet
« Epad m'eo bet ho mab kollet,
« C'hui oar pegeu braz eo anken
« Eur vammik a goll he mibien.

« Tremen eur bloaz 'so e teuan,
« Leun a feiz, da stoui aman,
« Ma tigasfet, ma Rouanez,
« Ma mabik d'ar ger en buez.

« Bezit truez ouz ma daëlou ;
« Ma frealzit em ezommou.
« Mar kinniget d'in ma goulen,
« Me ho meulo da virviken.

« Moueziou a glevan... Na petra ?...
« Monerien, Introun Varia !!!!
« Ma faotrik, n'eo guir, 'zo gant he ??...
« Hag ar vamm baour a huanade !!!!.. »

E Keit-se, setu er chapel
O tont, 'n 'eur redek, eur bugel :

— « Distro oûn : eur pok d'in, mammik,
« Me eo ho mab, ho mab Piarrik !!!.. »

— Ma mab ?... Piarrik ?... Meulomp Mari !...
An Intanvez n' hallaz komz mui.
Deiz euruz ! Eno nan biskoaz,
Ann daëlou ken puill na redaz.

BARZ KOATMIN.

Pelerinach Rumengol.

Setu aman urs ann offerennou hag ann offisou evid Pelerinaich Rumengol d'ar sadorn 7 a viz Even hag antronoz da sul ann Dreindet.

1° D'ar Sadorn e vezo offerennou beb anter heur adalec 4 heur eus ar mintin. — Ann offernbred a vezo da zec heur. — Ar gousperou da deir heur. — Da 6 heur e vezo græt procession ar veuiou ha goude ar brocession e vezo roet benediction ar sacramant.

2° D'ar sul ann offern genta a vezo lavaret, da 3 heur er plas merket e tu ann Nord eus ann Ilis hag eus ar presbital. Ann eil offern a vezo lavaret en Ilis da 4 heur ha goudeze e vezo eun offern beb heur bete 9 heur. — Da 10 heur 1/2 e vezo canet ann offern-bred er meazer plass ma vezo bet lavaret ann offeren genta da deir heur. — Ar gousperou a vezo da zivheur : varlerc'h ar gousperou ar brocession hag ar venediction.

Evid ar veich kenta e vezo douget er bloas-man e Rumengol banniel ann Intrôn Varia Lourdes, benniget varlene er plass santel-ze gant tad superior ar Relijiuset a so eno evid servich ar Chapell. Ann oll a voar eo bet prenet ar banniel-zevarlene gant ann dud vad euz a Escopti Kemper ha Leon a so bet e Lourdes o pardonn, d'eus ann 23 d'ann 28 a viz Guengolo. Rag-se ne vezo douget er bloas-man nemet gant ar re ho deûs sicouret he frena hag he roet en offrans d'ar plas Santel a Rumengol, evid derc'hel sonj atau d'eus Pelerinaich Breiz-Izel e Lourdes e 1878.

A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Sibiril, person Landivisiau a so bet hanvet chaloni a enor.

Ann autrou Ollivier, person Castel-Paul, a so bet hanvet superior ar Seminer-Bras.

Ann Autrounez Desprès, Escob *Toulouse* ha Pie Escob Poitiers, a so bet hanvet Cardinalet gant hon tad santel ar Pab Leon XIII d'ann 12 a viz Maë.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 24). DISSADORN 14 A EVEN 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord..
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll bacamanchou a dle beza great da Ber c'hen ar gazetenn d'an Aotrou DE KERANGAL, liubker.

Dezhan ivez e dle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat e gazeten.

Kemper 14 a viz even 1879.

Dissadorn 31 a viz Maë ann Deputeet ho deus lavaret e oa bet græt mad election ann Autrou Belon, evid *Florac*, Lozère.

A hent all n'ho deus græt ken nemet kenderchel oc'h evessaat ous al lezen var *bensionou* ann dud a vor, mæs, evid c'hoas, n'ho deus allet achui netra.

Dimeurs 3 a viz even eo deut dirag Cambr ann Deputeet affer election Blanqui. Clemenceau ann hini a stag da genta ganthi hag en eur gomans dioc'htu e lavar e renc ar Gambr lavaret eo bet græt mad ann election-ze pe guir en deus bet Blanqui ar muia moueziou ha ma eo bet disclæriet evel hanvet Depute gant ar re ho deûs contet ar moueziou e Bourdel. Certen, emezhan, hervez al lezen, Blanqui na helle ket beza hanvet, mæs mar fell d'ar c'houarnamant miret al lezen gant kement a sourci, perag n'her gra ket evid meur a dra all ? Ouspen-ze d'ann Deputeet hebken eo, lavaret hag eur re benag a helle beza hanvet pe n'helle ket (19 Ebrel 1831). Lezen ar 15 a viz Meurs 1849 a lavar ive : Ann Assamble eus ar vro eo a varno ann electionou ; hi hebken a hello ho disclæria mad pe fall. Kense, her guelet a rit, en ho calloud eo lavaret eo bet græt mad election Blanqui. C'hui a alfe ober evid Blanqui ar pez a so bet græt evid bugale Louis-Philippe. Ar re-ze casset er meaz eus ar vro dre al lezen eus ar 26 a viz Maë 1848 na hellent ket beza hanvet Deputeet. Gouscoude evel m'ho devoa cavet electourien da rei ho moueziou dezho e oant deut aman assambles gant ar re all. Neuze, evel ne vouie ket caër ar Gambr petra d'ober, ann Autrou Batbie a lavaras : ma ne fell ket doc'hhu, abalamour d'al lezen he deus condaonet anezho da chomm e meaz ar vro, lavaret eo bet græt mad ho election, forrit al lezen-ze da genta ha goudeze netra na viro ouzoc'h lavaret eo bet græt mad ho election. Ma ! evid Blanqui, ar C'houarnamant n'he deus nemet pardoni Blanqui ha renta dezhan he viriou a citoïan, ha netra mui na viro ouzoc'h lavaret eo bet græt mad ive he election.

D'ar 4 a viz Meurs 1871 e oa ann assamble oc'h evessaat ous election daou Brefet hanvet en he departamant ar pez a so difennet a grenn gant al lezen. Jules Simon, Ministr ar scolioù neuze, a lavaras ar c'homsou-man a so sclær avoale'h : « Ar Brefedet n'hellont ket beza choaset evel Deputeet, ni a so oll a unan var ar poent-ze. Ma'l pe guir omp oll accord, lavaromp breman eo bet græt mad ho election. » Hag e gurrionez ho election a oe disclæriet evel græt mad. Mnoc'h a Ivirin c'hoas, Gambetta, prosidant ar Gambr a so bet goude ar 16 a viz Maë, condaonet abalamour da veza scrivet a enep Presidant ar Republic ? m'en divije lavaret ann dribunal ên devoa collet he viriou a citoïan ha ma vije bet evelkenn hanvet Depute, m'her goulenn digant ann 363 *hag m'ho* deffe torret he election evid-se ? Ia, ma vije bet unan anezho goest da vont a enep ann election-ze, n'en deus nemet sevel. (*Dre ehez*). C'hui ive a so eus va chilaou hoc'h eus gour da lavaret eo bet græt mad election Blanqui ha den ebet na gredo mont a enep ar pez *ho pezo* graet. Aman n'eus ket mui hano al lezen, ar politic eo a ra ann affer, rag egis m'hel lavaren deoc'h huelloc'h, n'e ket al lezen a vir ous ann *autrou* Lacaze da c'houlenn diganeoc'h e ve disclæriet evel græt mad, election Blanqui, ar C'houarnamant eo : houman eo ne fell ket dezhe *touze* Blanqui aman evel Depute. N'eus bet condaonet nemet Blanqui, abalamour da affer ann 31 a viz Here, ha c'hoas, goude ma oa bet lavaret dezhan n'en devoa ket leac'h da gahout aoun, ne vije bet græt netra dezhan. Pell so e tlefec'h beza pardonnet anezhan, hag eo abalamour n'hoc'h eus ket hen græt eo deut electourien Bourdel d'he hebvel evid rei eur gentel deoc'h. — Ar rest eus he brezegen a so eur bern injur da heman hag da honhont hag e achu o lavaret : « Pa peuz digemeret re all n'ho devoa ket guir beza hanvet, digemeret ive Blanqui. »

Lacaze a respont anezhan o lavaret eo evid senti ous al lezen ha n'e ket evid plijout d'ar C'houarnamant m'en deus goulennet digant ar Gambr lavaret ne oa ket mad amproui election Blanqui.

Var he lerc'h ann Autrou de La Rochefoucault a c'houlenn ali ar c'houarnamant, mar d'e guir he deus promettet pardoni Blanqui kerkent ha ma vezo torret he election.

Lockroy a respont n'eus bet morse siouas! tam emgleo ebet var ann affer-ze etre ar c'houarnamant hag hen.

Le Royer, ministr ar Justis a deu d'he dro, ha doc'htu e sav etre ann tu dehou hag hen,rag ma glasc affer ous ann Autrou de La Rochefoucault. Goudeze e clasc affer ous ar Bonapartistét o lavaret n'eo bet savet Napoleon var ann tron nemet dre eur c'hrim. Aman eo e sav dispac'h : Ann Autrou Paul de Cassagnac so condaonet gant ar Gambr, var goulenn ar Presidant da goll ann hanter eus he pæamant epad eur miz evel ann autrou Baudry-d'Asson ann devez all.

Ar ministr goudeze a achu he brezegen gant cals a boan, ha var he lerc'h meur a hini all a goms, lod evid Blanqui, bod a enep dezhan ha pa ier da voti 372 var 33 a lavar ne helle ket Blanqui beza hanvet, ne deo ket bet græt mad he election.

D'ar Iaou 5 a viz Even ar Senatourien ho deus votet evid mad al lezen a lavar e vezo desket al labourou douar d'ann dud divar ar méaz ! n'e ket hebken e peb Departemant mæs e peb commun. Mæs Jules Ferry a c'houlenn 6 bloas evid reisat mad ann traou, evid diski ar mistri-scol er *Scol-normal*, abars ma hellint deski ar vugale peb hini en he gommun, rag, emezhan, arabad eo mont re vuhan, e renker cahout tud gouiziec mad var ann affer-ze abars ho c'hass da zeski ar re all, panefeze ann dud divar ar meaz a rafe goab anezho mar g'alfent cridi ne vouifent ket mad tre ar pez ho deffe c'hoant da ziski d'ar re all.

Er memes devez ann Deputeet, etre cals traou all, ho deus taulet a gostez ar pez a c'houlenne de Gaste evid eun neubeut mistri-micherourien d'eus ar *Marine*, ma vije bet cresket ho fæamant ha ma aljent, goude eun examen,beza hanvet souletanant a lestr.

Votet ho deus goudeze eul lezen evid roi conje d'ar C'houarnamant da roi muioc'h metallennou soudardet ha muioc'h croaziou a enor d'ar soudardet ha d'ar vartolodet na helle hen ober beteg hen.

Erfin, evid achui, ann autrou Cuneo-d'Ornano a c'houlenn digant Lepère perag en deus torret eun adjoint n'en devoa græt ken nemet sina var ar petitionou a enep lezennou Ferry. Lepère a respont dezhan... ne responto ket rag meur a adjoint hag a vear a so bet torret evid ar memes ræsoun ha ma renkefe respont d'ann oll, ann eil goude egile, var ann affer-ze, neuze ne ve fin ebet. Ma kirit, emezhan, prezec evid ann oll assambles, neuze e respontin ac'hanoc'h.

Ann Autrou Cuneo d'Ornano a lavar : ma ne hellan ober ken red mad e vezo din beza contant gouscoude ne vije ket bet cals a zale hag ho pije allet rei ar respount-ze din er c'heit ma z'hoc'h bet o lavaret ne respountefec'h ket. Mé a anav affer ann adjoint-ze : ann afferiou all ne anavezan ket setu perag ne telle ket d'in prezec varnezho.

Hogen pa vez hano da verca ann devez, neuze eo e sav freuz. Lod a c'houlenn e ve gortoset eur miz c'hoas : ne c'houlennont ket muioc'h rag al lezen ne bermet ket, ar re-ze a so oc'h ober goab. Lod all a c'houlenn e ve græt doc'htu. Ma kirit eme ann autrou Cuneo d'Ornano, me so prest na ne c'houlennan ket guelloc'h. Erfin goude cals tabut Dissadorn kenta so choaset evid dibuna ar guden-ze. Guelet a raimp petra lavaro Lepère evid discuez en devoa *guir !* d'ober ar pez en deus græt.

A.

Gazetennik *Feiz ha Breiz* ha kaloun Jesus.

Kintin, 30 a Vaë, 1879.

TRAHE ME VINCULIS AMORIS TUI.

Ma Jezuz, me ho kar ; ha grit m'ho karin bepred ;
Ma chomin da viken en ho kaloun kuzet.

Da biou e tigouezo lenn an delien-man ? Ne ouzon tamm, petra benag ho karan oll, kenvroïz Bretouned, e kaloun an Hini en deuz roet evidomp he vuez. Eun deiz, araog nebeut, e vezimp anat an eil d'egile, evel ma z'omp anat da Zoue. Da c'hortoz, *Feiz ha Breiz* en em raio evel kannad kaloun Jezuz,evit diskleria e pep tu he madelez hag he c'harantez. *Feiz ha Breiz* a zavo he mouezik, evit klask unani kalounou an holl e kaloun sakr hor Zalver, ma vo ar gristenien eur galoun hag eun ene; *Feiz ha Breiz* a skoio var dor an eneou paour dianket, hag a glemmo truezuz da Zoue evit ar bec'herien a zo bouzar da vouez an Aotrou Doue ; *Feiz ha Breiz* a rai guestlou, evit kendalc'h ar re vad e hent ar Baradoz; *Feiz ha Breiz* a c'houlenno gant hon Tad a zo en env ma vo astennet he rouantelez er bed-man : *Adveniat regnum tuum*, ha ma teuio ar sklerijen da zihuna ar re a zo kousket en devalijen! O ma Doue ! Truez ouz hoc'h enebourien a zo o c'hlac'hari ho kaloun benniget ; Truez oc'h Bro-C'hall ankeniet, oc'h he Mistri a fell dezho ren hepdoc'h; c'hui, a zo kouskoude ar Sturier ; Truez oc'h Breiz-Izel a dro he c'hein mui oc'h mui d'ho madoberou ; pellaït diout'hi ar guall skoueriou; grit ma vo da viken he gir karet : *Potius mori quam fædari ;* kentoc'h mervel : traïtour biken!!! Eur zell ive, o kaloun sakr var an hini a zalc'h ho leac'h e penn an Iliz santel, ha var bagik an Iliz; Teurvezit hen mirout enep an arne hag enep ar c'hoummou spountuz a

glask hen dismantr, ma vo gallet laret atao diouthi, evel en amzer dremenet : *Ruunt, et stat* :

Ar mor a lud Kounnaret ;
Al lestr na ra van ebet.

O Bretouned ker, epad miz Kaloun Jezuz, ni a omano, n'eo guir 'ta, hor mouez ; ni a raio bemde dhor Mestr ha d'hor Mamm, ar beden man a zavo etreze trôn Jezuz ha Mari, evel eur vogeden flour, hag a dalveo deomp he guella bennoziou :

O Ma Jezuz, me a ro deoc'h ma c'haloun ; c'hui oc'h unan a c'hall beza peb tra evithi; grit ma vo guerc'h ha glan evel e deiz ma badiziant ; ma paro ennhi lugernuz eur feiz grenv ; eur garantez birvidik, eur fisians dener en ho madelez ! Teurvezit he digemer en hoc'h hini : en holl leac'hiou all he c'havan reuzeudik, glac'haret, nec'het ; ma chomo ma c'haloun kuzet en ho kaloun da virviken : setu aze epken ar pez a c'houlennan : *Unam petii a domino, hanc requiram.* En ho kaloun eo a fell din beva, pell euz ar bed, anat ganeoc'h oc'h unan; rak, na c'hortozan netra euz ar bed a zo ken dianaoudek evidoc'h. En ho kaloun eo e kavin ar garantez nerzuz a dle leunia ma hini ; en ho kaloun eo e kavin ar sklerijen hag ar guir frealz, hag a raio din lavaret gant Sant Paul : Pa ven me dister, neuze eo e z'oun ar muia galloudek. Pa deui an devalijen hag an avel foll, c'hui 'vo ma stereden ha ma rener ; pa vin ankeniet c'hui ma frealzo hag a gargo ma ene a levenez; pa vin e-tâl d'en em goll, c'hui ma diouallo ; pa vin glac'haret, c'hui ma laouenaio ; pa vin kouezet, c'hui ma assavo.

Ra vo ma c'haloun aoter ho karantez ! Ma tiskouezo kement tra a zo ennoun pegen douget e zoun evidoc'h ! Ma vo ma zeod evel eun delen, evit kana ho madoberou, ho purzudou em c'henver, keit'ma vin em draounien-man a zaëlou ! Ma vo ma daoulagad serret da follenteziou ar bed, ha bepred digor o sellet piz gouli ho kaloun sakr ! ma talc'ho ma speret da brederia var ho kened ken splann, atao koz hag atao nevez, da c'hortoz beza ganeoc'h er Baradoz ! Petra a fell din klask aman, mar ne deo ho karantez ? Petra a c'hoantain-me, mar ne d'eo kaloun Jezuz, ra vezo gant an holl meulet ?... Grit ma c'houzanvin erfad an holl boaniou, an holl reustlou a zigouezo gan-in, ha ma skuillin al lomm diveza euz ma goad, mar d'eo red, evidoc'h o ma Zalver !!!.

O kaloun Mari, an denera, ar gaëra goude kaloun Jezuz, kinniget d'ho map hor mennoziou, hor guestlou, hor c'halounou ; goulennit ganthan evidomp an nerz da veza var an douar he guir servijerien, hag ho pugale karadek, ma c'halfimp eun deiz ho karet adarre muioc'h mui, e-touez an ele, en hor Bro, ar Baradoz !!! Evelse bezet græt !

Barz Koatmin.

Eun dreazen aour.

— O Bodik-roz, te deac'h ken kaër, ken kempenn, perak out-te ledet aze, perak e tizec'hez, pe leac'h eo æt da vleuniou ?...

— Siouaz ! Eun enebour d'am Mestr en deuz tennet ma griziennou e meaz an douar-man ken founnuz : mervel a vo red din.

O ma breur Breizad, ar bodik-roz eo da galoun ; an douar-ze ken mad eo kaloun Jezuz ; an enebour eo an drouk speret... Oh ! chom bepred evel iénet e kaloun hor Zalver : eno e man'at vuez, eno, hag eno epken.

Barz Koatmin.

Roland floc'hik he dad.

I.

Eun deiz ann impalaer Charlez
Gant penno braz he rouantelez
Enn he gær-veur a oa ouz taul,
Ann delenourienn enn o roll,
Na vanke d'he kig gouez na pesk,
Kufere, gouin koz na jist fresk ;
Er zal a luc'he a bep tu
Aour hag arc'hant, mein glaz ha ru.

— Petra vern d'in ar seurtik skleur ?
Eme neuze ar roue-meur
Kaeran mæn a zo er bed-man,
Hennez, siouaz, n'eo ket aman ;
Ar mæn-ze, sklear 'vel ann heol splann,
Zo laeret d'in, ha pell ac'hann
En koad Ardenn ema douget
Gand eur ronf gouez e kreiz he skoet !—

Ann duk Hemon, Richard ar c'hont,
Turpin, ann arc'heskop dispont,
Næm, penn a Vreiz, Garin, Milon,
Gouir vrezelourienn a galon ;
Ar re-ze, dal m'o deus klevet,
Pelloc'h ouz taul na zalc'hont ket ;
— Sterniet d'imp hor c'hezek kerkent,
Ha prim hon dir, ma'z imp enn hent ! —

Ar pautrik Roland a lare
D'he dad Milon, eno neuze :
— Ma zadik kæz, mar am c'haret,
Da vonet gan-ac'h am lezfet,
Mar d-on-me re iaouankik c'hoaz
D'en em gann gant eun den ken braz,
Me zo goest da zoug ho skoed dir
Na petra 'ta ; hag ho koaf hir. —

II.

Ar c'houec'h marc'hek a iæz kevret
Ken a oejont er c'hoad digouet ;
Hogen er c'hoad pa oent errù
Mond eure peb hini d'he du.
Roland ie oar varc'h gant he dad ;
Eur c'hoari oa d'ezhan, avad,
Derc'hel 'nn he zorn kleiz ar skoed dir
Ha bransell enn all ar goaf hir.

Da luc'h ann heol, da c'holo 'loar
Ec'h ejont tre ann dud dispar ;
Red eo ve ar ramps goall-guzet :
Evit he glask n'her c'havjont ket.
Oar-dro kreisteiz ann drived de
Milon zo deut skouiz o vale,
Ha da gousket a c'hourveas
Didan goasked eun dervenn vras.

Neuze ar pautr Roland a ouel
Tan ha luc'hedo-flamm, pell-pell,
Ma tec'he dirag-he timad
Iourc'hed ha kirvi deuz ar c'hoad ;
Ar pautr Roland en deuz goeled
'Teue al luc'h-ze dioc'h eur skoet,
Skoed eun den bras a ziskenne
Euzus, divent, diouz ar mene.

Ma teuas-hen da brederian :
— Ne dal ket kaout aon, eme-z-han.
Arabad 'vit ar c'hos loen-ma
Tenn ma zad deus he hun goella :
Mar d-e kousket kouls ha nikun
He varc'h hag he skoed zo dihun,
Kouls hag he c'hoaf hag he gleze ;
He vab Roland a zo ive ! —

Oa ket peurlavaret he c'hir
P'an deveus kroget er goaf hir,
Staget ar c'hlenv ouz he vorzet,
Ha skoed he dad buhan tapet :
Hag hen lammout oar ar marc'h mad
Ha mont goustadik diouz ar c'hoad :
He galon a bike gant aon...
Na zihunfe he dad Milon.

Pa oa o tont gand ar mene,
Ar ramps o c'hoerzin a lare :
— Petra fell d'ar seurt babik 'ta
Pignet oar ar pikol loen-ma ?
Dî ouech hirroc'h he gleon 'vit-han ;
Pouez he c'hoaf 'ia d'hen divarc'han ;
Eun dra iskiz eo he ouelet
C'houezin 'chouezan dindan he skoet !

— Hore ! hore ! 'me 'r pautr Rolan,
Me dalvo d'it ar c'homzio-man !
Mar d-è ledan ma zirenn-me,
Ma diouall 'rei gouelloc'h aze :
Ann denik-ma oar he varc'h bras
A ziskouei d'it mar d-eo eur goas ;
Gand he hir-gleze, he vrec'h verr
A ziskouei d'it mar d-è pouner ! —

Ar ronf euzus, dal ma glevas,
'N eus gorroet he ouall benn-bas ;
Boudal a ra ann ær, pa zarc'h...
Roland a dro buhan he varch
Ken na oe ket gant-han tizet,
Hag he c'hoaf d'ezhan 'n eus taullet.
Hogen siouaz ! ar goaf a lamm
Endro, dioar ar skoed-hud-flamm !

Roland gand he zaou-zorn neuze
A grogas-peg enn he gleze ;
Ar ronf he hini 'n euz klasket,
'Met prim aoualc'h na reas ket :
Gand ar paotrik eo troc'het ned
He zorn kleiz d'han dindan he skoed,
Ken a gouezont raktal o daou,
Ann dorn kleiz hag ar skoed, d'ann traou.

Hennez a oa d'ar ronf eur c'holl,
He zorn hag he skoed oar eun taul !
Ha c'hoas, he ziouer ar goasan,
Ar mæn a rôe nerz d'ezhan !
Prim oar he lerc'h eo bet lammet ;
'Met Roland 'n eus-han goal-flemmet
'Penn he c'hlin, gant he gleze bras,
Hag a-stok he gorf a goueas.

Ar pautr 'nn he vleo en deus kroget
Hag he benn d'han en deus troc'het ;
Ma redas eur voaz goad, dioustu
Beteg ann draonienn, ruz ha dru ;
Dioc'h kreizenn ar skoed burzudus
E tennas ar mæn talvoudus
Hag ouz ann heol, en eur c'hoari,
Hen lakas da steredenni.

Enn he askre her c'huzas flour,
Ha mond da oualc'hi 'nn eur ouaz-dour
He harnez lufr hag he zillad
Oa bet sautred gant poultr ha goad ;
Ha oar he varc'h arre enn hent
Ken a oa deut lec'h ma oa kent,
Lec'h oa he dad c'hoaz kousket c'houek
Etal eun dervenn vodennek.

Kichen he dad a c'hourveaz,
O vean he-unan skouiz-braz ;
Pa zeuas ann abardæ ien,
He dad Milon a zihun krenn :
— Var-zav, Roland ; ma mab, oar-saf !
Komer ma skoed, komer ma goaf,
Ha lezomp ann hun flourik-flour,
Da glask doare hon enebour ! —

Ha lammout oar ar marc'h, o daou,
Hag araug, adreuz ar c'hoajou ;
Mond 're Roland oar lerc'h he dad
Gant-han he skoed hag he c'hoaf mad.
Prestik goude ez int digouet
Lec'h 'n oa ar pautr en em gannet ;
Ar ronf a oa var ann dachenn,
Goad endro d'han evel eul lenn.

Ar pautr Roland pa he ouelas
A oe gant-han souezet-bras :
He zorn kleiz eno na oa ket
Nag he benn, 'n oa d'ezhan troc'het,
Nag he c'hoaf hir, nag he gleze,
He skoed, nag he harnez ive ;
Ne vane 'met he gorf spontus
Hag he izili bras goadus.

— Hann 'ta, eme Milon kerkent,
Setu eur pautr he gorf divent !
Pegen nerzus oa ann dervenn
E deuz lezet eur c'hef 'velhenn !
M'oar 'vad è'r ronf am euz klasket,
Ma Doue, ha me oa kousket !
Kolled brud hag enor am euz,
'Pad ma buhe am bezo keuz ! —

III

Laret 'ræ 'nn impalaer Charlez
Oar dreuz he zor, gant kalz enkrez :
— Daoust hag è iac'h ma zud dispont ?
Goal-bell e kav d'in e chomont...

Piou zo henhont a ouelann-me ?
Ma feiz roue, piou a vefe
'Met ann duk Hemon, gouisket dir,
Ha penn ar ronf 'beg he c'hoaf hir ? —

Hemon a zeuas, ankeniet ;
O stoui he c'hoaf, 'n eus laket
Penn ar ronf e treid ar roue.
— M'em eus kaved ar goall-benn-ze
Saotred gant poultr ha ru gant goad
Emesk ar strouez, e kreiz ar c'hoad ;
Kant kammed pelloc'h, korf ann den
A oa ledet oar ar c'hlazenn.

Goudeze 'nn arc'heskop Turpin
En deuz kaset, o vouzc'hoerzin,
Eur vaneg-houarn, hag a dennas
Ac'hane eun dorn teo ha bras :
— Setu relego kaer, avad,
A zo æt gan-in diouz ar c'hoad ;
Diouz ar c'hoad, lec'h 'meus-han kavet :
Troc'hed, avad, na laran ket. —

Ann duk Nœm neuze a zeuas,
Gant-han 'nn he zorn eur goall-benn-bas.
— Setu eur vrao a gavadenn,
A ve mad-tre d'en em zifenn !
Hogen ken direiz eo ar pouez,
Ma on deut skouiz ha gleb dour-c'houez :
Jist mad a Vreiz, eur voutaillad,
A rafe d'am c'halon mil vad ! —

Edo 'r c'hont Richard o kerzet
Kichen he varc'h oa goall-garget
Gant guiskamant dir ar galez
He gleze krenv hag he harnez.
— Neb a glasko er c'hoad, 'mean,
'Gavo pezio all 'vel re-man :
Sonjed am euz oa-ze treouarc'h,
Gand aon am oa kreoui va marc'h ! —

Garin a oueler deuz a-bell
O toug skoed ar ronf enn uc'hel.
— Heman zo trec'h, en deuz ar skoet,
Digas a rei ar mæn brudet !
— Ar skoed zo gan-in, aotrone,
Me garfe kaout ar mæn ive,
'Met p'a am euz kavet ar skoed-man,
Diframmed oa bet diout-han. —

Ann divezan a oe Milon,
Eur gouir glac'har enn he galon,
Souchet he benn gant-han tristik,
O tond oar he varc'h goustadik.
Roland a oa varlerc'h he dad ;
Eun doare vrao gant-han, avad,
O toug 'nn he zorn deo ar goaf hir
Hag enn hini kleiz ar skoed dir.

Pa oant tostik deuz ar palez
Ma oa 'nn impalaer hag he lez,
Dioc'h skoed he dad ar pautr a denn
Ar pez oa e-kreiz d'her c'hempenn,
Hag a lak ar mæn lugernuz
'N oa bet digant ar ronf euzuz ;
Eul luc'h ken kaer en deuz taulet
Evel ann heol benniget.

Hag ar mæn-flamm dal ma ouelas
Ar roue laouen a laras :
— Gloar da Vilon deuz Anglante,
Trec'her ar ronf ann hani è !

Hennez en deuz troc'het he benn gant he zorn,
Hag he zorn kleiz d'han 'nn eun taul krenn ;
Hennez en deuz diouar he skoed burzudus
Va mæn burzudus diframmed !

Milon a zistroaz neuze,
Ha souezet gant al luc'h-ze :
— Roland, ma mab, kleo 'ta, pautrik,
Piou roaz dit ar seurt braoik ?
— Enn han' Doue na leret ket
M'am eus ar pikol den lac'het,
Lac'hed ar pikol den er c'hoad
Epad ma oac'h kousket ma zadig.

E. E.

HISTOR AR C'HABYLIE.

C'HUEC'HVET PENNAD. — *Ar* Djemâa *(Ti-ann oll pe Ti-kear)*,

Ar *Djemâa* a zo eun ti-bras savet gant mein, henvel euz ann tiez all d'ar *C'habylet*, mæs heb ken eun tammic brassoc'h ha francoc'h, gant eun nor e pep penn, ha gant eun toul pe zaou e pep costez e doare prenestou. Ann ti-bras-se a zo savet en eul leac'h avelet mad hag en eul leac'h huel avoualc'h evit gallout guelet ac'hano ar muia possubl a zouarou, a vroïou tro-var-dro. En diabarz couls hag en diavez euz ar *Djemâa*, e-z-euz renket, stanca ma vez moyen, cadoriou mein laket d'an dud evit azeza, pe evit gourvezi horvezi, ma dro en ho fenn. Ar *Djemâa*, a zo eun ti evit ann oll ; ar *C'habyle* pa zistro euz he labour, na jomm morse heb monet da ober eun azezic eno. En ti-ze ivez e vez renket ho stal da baotret ann diner diveza ; eno e vez barnet ann oll afferiou great al lezennou, dastumet ha clevet ann oll geleïer euz ar vro ; eno dreist-oll eo en em vodenn ann dud dibreder, ar stlakeier-brulu, ann dud didalvez, ar c'hoareourien-cartou, ha cals re all ken divalo hag ar re-ma. Er *C'habylie* ne gaver ne met euz ar vouenn-dud-se, couls lavaret. Morse na heller tremen e kichen ar *Djemâa* heb guelet eno bernou euz ar seurt laëron-ann-amzer-se ; lod anezho azezet, lod-all gourvezet evel leou-bihan, lod-all cousket, lod-all o c'hoari, lod-all o clabousa pe o fleppennat evel ma leverer e Kerne.

Araug ma oa deuet ar *Francisien* da goumandi er vro-ma, den ebet na helle na gouarn pe mera madou eun all, na paea na reseo arc'hant he ferm, nag ober pe liziri-ferm, pe eur prenestr eur verzidigez benag da vad, anez na vije bet astreet ann oll draou-se bep veich gant ann *Omir* ha gant ar *Cheicks*, ha, var ar marc'hat anez na vije embannet kement-se oll dirag ar *Djemâa*. Peb keriadenn he deveuz he *Djemâa* ; hag ann *Omir* pe mear hen deveuz guir da veza ar *presidant* eno. Gueich all e voa stag douarou euz ar *Djemâa*, guir hen devoa ive da zevel taillou hag a zerviche

da brena ha da baëa *kouskous* evit ann dud a vije bet en eun enterramant benag, pe c'hoaz evit ann dremeniadet a grede donet da c'houlen digor. Abaoue ann dispac'h-bras, er bloavez 1871, e meur a rummad-tud, oll madou ar *Djemâa* hag ar *Mouraboutet* a zo bet lakeet e tredeoc, da lavaret eo lakeet a berz ar barner etre daouarn eun all carget d'ho gouarn.

Aboue ivez peb *Kabyle,* goude ma ve great he eost ganthan, a rank cass d'ar *Djemâa* eul loden euz he ed hag euz he eôl. Ann traou-se a ve guerzet ha gant ar briz anezho ar *Djemâa* a ra ann neuz da baëa ar *kouskous* d'ann dremeniadet, pe da dud ar geriadenn, pep hini d'he dro pa vent bet en eun enterramant benag. Ar *C'habylet,* pa reont eur vad benag, n'her greont ket dre garantez evit ho nessa, mæs dre garantez evitho ho-unan ; ann dra-ze a zo eun dra sclear, ann dud-se ne glascont nemet ho mad ho-unan. Lavaret a heller eta, heb lacat mar, penauz eo suroc'h a iel oll binvidigezou ar *Djemâa* couls lavaret e ialc'h ann *Omir* hag e hini ar *Cheicks* a zo e penn ann *Ti-brasse* ; int hebken a-hent-all ho deveuz guir da immellout euz ar madou-se.

Ar *Djemâaou* a ro digor d'ar beachourien ne d-int ket stank. Gouzout mad a ran petra a c'houarvezaz en eur geriaden e peleac'h ar *Djemâa* hen devoa eun tam brao a arc'hant etre he zaouarn. Prena a reas eun ejen lard ; goude ma voe lazet ar bevin, e voe rannet e meur a loden peuz inkal ann eil hag heben, hag al lodennou-ze roet d'ar pennou-braz euz ar geriadenn, d'ann ezec'h-vras, mar plij ; ha c'hoaz ar re-man ne gavent ket e voa bet rannet ingal avoualc'h al lodennou, ha setu savet safar ha dispac'h etrezho, ha brezel-bras pell-zo etre tud ar geriaden !... Sonj am euz ivez euz eur paour keaz claskerbouet maro gant ann dienez e tal dor eur *Djemâa.* Den er geriaden e peleac'h e c'houlennaz digor, na falveze dezhan hen digemer en he di. Ken dinerzet e voa ar c'heaz-se gant ann naon, ma na helle mui lonka eur vruzunen. Caër am euz bet kemer ar brassa sourci anezhan, n'em euz ket gallet hen derc'hel e buez.

Ne z-euz nemet guir Iliz Jesus-Christ hag a raffe e guirionez oberou a drugarez. Ann dud a heul credennou ha lezennou faoz ann-dud pe ar bed,a glasc kemer scouer var ar gristenien, a glasc kerzet var ho roudou en hent euz ann oberou-mad ; mœz pell-pell e chommont varlerc'h. Ann Diaoul, tad ar fals credennou a fell dezhan ober evel ann Autrou Doue tad ann oll guirioneziou, mœz hen drevez ne ra ken, ne ra nemet evel eur c'hos marmouz, hag eaz eo anavezout oberou ann Autrou Doue euz re *Paulic-paô-marc'h.* Euz ar frouez a zoug eur vezen, eme J. C. e-unan, e vez anavezet pe hi zo eur vezen-vad, pe hi a zo eur vezen fall. Ann dra-ze a c'hoarvez ive e bro ar *C'habylie* couls hag e meur a vroiou-all. Evit eun nosvez ho devezo tremenet ar beachourien er *Djemâa,* evit eur pred-bouet ho devezo kemeret en ti-bras-se, bezit disourci, ar *Djemâa* n'hen devezo ket ann tu a-goll. Mar hel ober deoc'h paëa pevar bred e leac'h daou, ne vanco ket var he daul. Etouez meur a rummad-tud,ar beachour ne gav mui a zigor er *Djemâa,* da vihana evit beza maget ; lojeiz martreze c'hoaz, en eur brena he vouet en eul leac'h all benag, hag en eur baëa e vele en diner huela.

Ar *Djemâa* evel ma em euz lavaret hueloc'h a zo gouarnet gant ann *Omir* pe mear, ha gant ar *Cheicks* hag ar pennou-tiegez-all. Ar re-ma ho deveuz guir da sevel ho mouez a-du pe a-enep al lezennou-nevez a ve c'hoant da ober. Netra na dle beza great a-enep d'ho meno. Neb hen deveuz great ho *Rhomodon,* ho deveuz guir da gaozeal er *Djemâa,* ha da lavaret petra a gavont mad ha petra ne reont ket. Ar re-all na ves ket goulennet cuzul ebet digantho.

Araug ma voa deuet ar Gallaouet da veza mistri er vro-man, ar *Djemâa* hen devoa guiriou ha n'hen deveuz ket hirio. Gueichal he helle roï tremen-hent hanvet *Onoïo* da gement hini a voa dindan he c'halloud, pa hen divije unan benag c'hoant da vonet da vale-bro pe evit prena pe evit guerza marc'hadourez, pe evit ober eun diotaich-all benag. Ann *Onoïo* pe tremen-hent ne voa nemet eur mean strink, pe eur grogenn, pe c'hoaz eun tam houarn, plomb pe arc'hant pe eun dra-all benag, gant ma vije anavezet gant ann oll evit beza *Onoïo* ar rummad tud-ma pe ar rummad-tudhont. Neb hen divije ann tremen-hent-se varnhan a helle bale, he benn huel, e seiz corn ar *C'habylie ;* ma devije unan benag ar malheur da douch pennou he viziad euz eun den gouarantisset evel-se, ar rummad tud a-bez en em zave evit goalc'hi er goad ar goab great euz he *Onoïo.* Kement-se oa aliez ar penn-caoz euz a galz a vrezeliou etre tud ar vro.

X.

Evit Iliz ar Galon-Sacr a Jesus, e Montmartr, e kichen Paris.

Evel ma eo consacret miz Mae da henori ar Verc'hez gloriuz Vari, evel-se miz even zo consacret da henori ar Galon-Sacr a Jesus. Peb famill kristen a ra er miz-man eur beden benag en henor da Galon Jesus ; e peb tiegez kristen ez euz eun imach euz a Galon Jesus, expozet en eul leac'h sclear ha dereat euz an ti, evit ma vo henoret eno gant oll dud an tiegez. A ne ket er miz-man ive e ve mad discuez hor c'harantez evit Calon adorabl hor Zalver, o rei hon unan hag o clasc etouez hor c'herent, hor mignonet hag hon amezeien, eun dra benag evit sicour sevel Iliz Mont-Martr ? An oll a voar eo ar Frans a bez a fell dezhi sevel an Iliz caer-ze en henor da Galon divin hor Zalver Jesus-Christ, evit caout pardon evit an amzer tremenet, grasou ha scoazel evit an amzer da zont.

Setu aman ar pez zo bet roet evit an Œuvr-se, en Escopti Kemper, abaoue bloaz a zo.

Ann Autrou'n Escob a Gemper hag a Leon.	500 lur.
Kear Brest, evit eur pilier.	5.000
— priz 5 mean a 120 lur. . . .	600
— hah ouspenn.	820
Kemper, evit eur pilier.	1.000
— hag ouspenn.	260
Castel Paol, evit 3 mean a 300 lur. . . .	900
— evit 1 mean a 120 lur. . . .	120
— hag ouspenn.	100
Montroulez, priz eur mean a 300 lur. . .	800
— priz 2 vean a 120 lur. . . .	240
— hag ouspenn.	220
Etre Montroulez ha Douarnenez, 1 mean. .	120
Plabennec, eur mean a 300 lur. . . .	300
— 2 vean a 120 lur.	240
— hag ouspenn.	65
Fouesnant, eur mean a 300 lur. . . .	300
Pont-'n-Abat, eur mean a 120 lur. . . .	120
— hag ouspenn.	100
Couent ar Retret, e Lesneven 1 mean. . .	120
Plomodiern, priz eur mean.	120
Guiclan, priz eur mean.	120
Pont-Aven (maner Hénan).	196
Kernilis.	80
Couent Kemperle.	50
Plouescat.	60
Plouenan.	32
Ar Folgoët.	28
Plougoulm.	28
Caraës.	25
Roscoff.	23
Conk-Kerné.	23
Plouzeniel.	20
Plouguerne.	17
Goulc'han.	10

An neb en deffe c'hoant da gaout eur pennad scrid benag divar benn an Œuvr-man, a gavo re c'hallec ha re vrezonec, d'an adres-man :

M. Rohault de Fleury, 6, *rue Furstenberg, Paris.*

Ar re n'ho deffe ket lennet c'hoas ar pez zo merket e *Feiz ha Breiz,* divar benn ar memes Œuvr, n'ho deuz ken nemet goulen digant eun den mad benag,hag a reseo ar gazeten, an eiz pe nao numero azalec fin miz genver betec fin miz meurz euz ar bloas-man.

O. F.

KELEIER.

E *Grenoble,* eun neubeut lamponet ho deus taulet mein gant ar veleïen a ioa o ren procession ar Rogationou, e parræs Sant-Andre.

E *Marseille,* ann Autrou'n Escob en devoa scrivet d'ar Mear, da c'houlenn ma blijefe ganthan ordren ar pez a oa red evid ma alfe beza græt didrous er bloas-man, procession ar Galon-Sacr, a vije græt beb bloas beteg hen, abaoue bossen 1720.

Ar Mear, na petra 'ta, en deus respontet, emezhan,n'en devoa netra ken d'ober, nemet lacaat evez e ve miret a boënt da boënt ar gourc'hemenn græt varlene, d'ann 30 a viz Ebrel, gant Conseil ann Ti-kear, evid difen peb seurt lidou ar Relijion var ar ruiou. Lavaret a ra ouspenn : ma ne sentefen ket ous ar gourc'hemenn-ze e tianavesfenn lezennou ar vro, hag e vankefenn da rei ann exempl eus ar sujidigez dleat gant ann oll d'al lezennou-ze. Ann huëlla ma ve carg eur re, ar muia ma renk plega dezho. Achui a ra o lavaret e rai kement a vezo en he c'halloud da viret ne rafe den netra control d'an peoc'h ha d'ann urs vad.

Setu aman eul lizer scrivet gant Marion, unan eus Deputeet départamant ann *Izère.* Al lizer-ze, casset ganthan da eur gazeten eus ar gear a *C'hrenoble,* a ziscuez eur veich muioc'h c'hoas penaus eo ous ar Relijion dreist peb tra e fell d'ar Radicalet enebi.

« Autrou scrivanier, va mignoun,

« Joa so ganin scriva deoc'h am beus allet, gant cals a boan, cass er meas eus ann Departamant, ann Inspecteur (ann hini so carget da teuleur evez var ar scoliou) Jacoulet,unan eus ar goassa Glericalet a heller da gahout. (C'hui voar, penaus evid ar Radicalet, clerical ha cristen catolic a so henvel.) Casset eo da Gaën e *Normandie,* goas a ze d'ann Normantet ! Ar guella eo,he chomo mui en hon touez. Heb dale, me chans, e vezo diahubet ar gear a *C'hrenoble* dious ar Freret-ze a so keit all so oc'h enebi ous Conseil ann Ti-Kear.

« Marion. »

Al lizer-ze so sclear avoalc'h. Ar Freret ne blijont ket da Gonseillerien an Ti-Kear ; Hogen, ann Inspecteur, dre ma oa cristen, ne felle ket dezhan sicour ho c'hass cuit : petra a vezo græt ? Ann Inspecteur a vezo roet he chenchamant dezhan, hag heb dale e vezo casset ar Freret en ho rout e hano al lezen hag al liberte ! ! !

Lenna a rer er gazeten *Le Petit-Breton,* d'eus Guenet :

« Scriva a rer deomp d'eus Alre penaus, ar pez ne oa ket bet guelet beteg hen, ez eus digouezet en devejou tremenet er pors-mor-ze, listri estren carget a c'hreun estren ! »

Tre evel e Kemper. Eun desteni muioc'h eo ez'a ar c'honvers eus ar guella.

D'ann 12 a viz Maë, da 11 heur anter eus ar mintin, ebars en Ilis Sant-Vaze, e Montroulez, eun neubeut laëroun ho deus foëltret daou gef. Guir eo ne oa den ebars en Ilis, mæs evelkent, red mad eo hel lavaret; n'e ket lent ann dud-ze pa n'ho deus ket bet aoun mont var greis ann deiz d'ober eur seurt laëronsi.

Eur guchennat offiserien a so bet carget da velet ar pez so da chench var garten ar Frans, ha setu, evid ar pez a sell ous ar Finister, ar pez ho devezo d'ober en hon touez.

Brest. — Ann arrondissamant hed a hed,
Montroulez. — Canton Plouescat hag hini Landivisiau.
Castellin. — Canton Castellin, hini Craôn hag hini ar Faou.
Kemper. Canton ar Pont, hini Douarnenez, hini Plogastel, hini Pont-'n Abat hag hini Fouesnant.

Lepère, ministr ann afferiou diabars ar Vro en deus approuvet difenn ar processionnou græt gant conseillerien ann ti kear e *Auxerre*. Ar braôa so, eo ar pez so bet c'hoarvezet varlene. Ar memes Lepère, eil neuze da Vinistr ann afferiou diabars ar vro en devoa torret, evel græt heb ræsoun, gourc'hemenn mear Auxerre o tifenn ar memes processionou.

Atau ar memes tra; n'ho deuz ken lezen na ken reolen nemet ho froudennou.

Hervez ann dail Prefet ar Seine na gred ket e Doue. Eun neubeut braô d'eus mammou famill ann drede arrondissamant a so æt d'he gavout evit goulenn diganthan lezel ar Freret e penn scol ar gommun en arrondissamant ze. Setu aman hervez ar gazeten l'*Union* ar pez en deus respontet dezho :

» Me na viran ket ouzoc'h da vont en hoc'h « Ilisou : cass ho pugale di a hellit ive ma kirit :
» *mæs me ne fell ket d'in cahout scoliou eleac'h*
» *ma vo desket ar Relijion.* »

D'eus Naonet e scriver da eur gazeten eus Paris penaus e mer o scuilla ar brud e toues ann dud divar ar mæz e renco mont da Baris evid assuri ho sinaturiou kement hini en devezo lakeat he hano var betitionou a enep lezennou Ferry. Egiz-se e clasker spounta ann dud divar ar meaz ne garont ket ar beaichou hir ha miret outho da sina. Ar gevier-ze skignet evelse etoues ann dud a zizcuez anat e cav d'ar Radicalet e siner re var ar petitionou-ze en despet oll d'ar pez ho deus græt evid miret. Eur ræsoun muioc'h eo evid kenderc'hel sina atau muioc'h mui.

A.

Ar Freret ho devoa, e *Kerentre* e kichen ann *Oriant*, scol ar gommun. Hogen græt a so bet dezho eno evel e cals plassou all, ar scol-ze a so bet tennet digantho. Petra ho deus græt ? Sevel eur scol *libr* eleac'h m'ho deus dija eur fors bugale, a so guelloc'h gant ho c'herent paëa evid ho c'hass da scol ar Freret eget ho lezel da vont evid netra d'ar scol dalc'het gant mistri-scol tud ar bed a so bet roet dezho scol ar gommun tennet digant ar Freret.

Mont d'ann Ilis ha cass he vugale d'ann offern a so eun torfet bras evid kement hini a so dindan dorn ar c'houarnamant. E Departamant ann *Herault* e oa e penn bureô ar post eun Itron, intanvez, caret hag enoret gant ann oll dud honest eus ar c'harter. Hogen setu ma eo bet casset, n'eus ket goal bell so bras, casset eo bet eta, gant coll, d'eus Departamant ann *Herault* e Departamant ann *Aude*, ha kement-se var glemm eun Depute radical. Ann Itron-ze he devoa eur mab persoun en eur barræs e kichen. Kense n'e ket ann hini a ioa e penn ar bureô post so bet falvezet punissa, pa ne oa netra da rebeich dezhi ; nan, nan, casset eo bet cuit abalamour hebken ma oa mam da eur belec.

— Credit din, eme Jannet da Franceza, ne gassit ket ho mab d'ar medisin da lacaat ar vreac'h dezhan.

— Clevet am eus aliez gouscoude e vijent egisze diouallet d'eus ar c'hlenvet, ha memes ma teufe ar c'hlenvet da bega ennho ne vije ket mui crenv avoalc'h d'ho laza !

— Gevier !! Hag e ve lakeat ar vreac'h d'ar vugale ann draze na vir ket outho da vervel. Ma mab Jannic a ioa bet lakeat ar vreac'h dezhan hag evelken e varvas e iaouanc.

— Gant ar vreac'h ?

— Nan da ! pignet e oa bet en eur vezen derô da zastum mez, hag o veza couezet ac'hano e chomas maro var ar plass.

Ann autrou markis *Saint-Vallier*, tad d'ann hini a so cannad ar Frans e Berlin, a so deut, n'eus ket pell er gear a *Laon* hag en deus græt tro kear o clasc sinaturiou a enep lezennou Ferry.

Eur re benag eus ar re he vele oc'h hen ober a c'houlennas diganthan hag hen n'en devoa ket aoun e rafe kement-se tort d'he vab.

Ma mab, emezhan, ha me, emaomp a unan var ann affer-ze. Ma mab en deus allet mont a du gant ar Republic rag ma sonje dezhan e roje deomp al liberte, mæs breman pa vell emer o clasc enebi ous Doue hag ous ar relijion, a galon vad eo e lezo he blass gant eun all, hag hen ober a rai memes a dra sur ma c'hoarvesfe ne alfe ket ann autrou Waddington kenderc'hel o veza ministr. — Ar gazeten a ro deomp ar c'helou-ze a lavar : ma n'e de ket ar c'homsou ho unan lavaret gant ann Autrou markiz Saint-Vallier, ez eo evelken ar pez en deus fallet dezhan da lavaret.

A.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll bacamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e dle beza casset biviziken an oll scridoù da lakaat tan ar gazeten.

Kemper 21 a viz even 1879.

Dissadorn 7 a viz Even ann Autrou Baragnon, er Senat, a c'houlen digant Lepère perag e vez kement a Veariou hag a Brefedet o clasc difenn Processionou ar Sacramant abalamour... da netra. Al lezen, guir eo, a lavar ne hello ket ar processionou-ze, a blij kement d'ar bobl cristen hag a so eul loden eus ar Relijion, na hellint ket eta beza græt eleac'h ma vezo eun ti benag e pehini en em zastumo ann dud eus ar gear ne dint ket cristenien catolic evid ober lidou ho relijion ; mæs eul lezen all a lavar adarre ne hello beza græt ann difenn-ze d'ar gatoliket da zont er meaz eus ho ilisou, gant ho processionou, nemet pa vezo, d'ann neubeuta, el leac'h-ze 6000 den d'eus eur Relijion all.

Hogen neubeut eo ar brotestantet ho deus enebet ous ar processionou, ha varlene memes ne oant ket contant rag ma damaller dezo beza bet caus e oa bet græt ann difenn-ze, pa ne oant ket. Pa teu eur mear da zifenn eur brocession var ann digarre m'ho deus lavaret eun neubeut lamponet : ma ve procession ni rai trous : neuze ne ra ket he zever. Mar goulenn ann Eskibien hag ar Personet e teufe ar soudardet da heuil ar brocession, eo dres gant aoun e teufe unan benag fall da glasc trous. Ar re ve o clasc miret ous ar processionou a so tud heb Relijion a ra poan galoun dezho guelet ar guir gristenien oc'h heulia ho Doue rag ar guel-ze a ra dezho cahout remorziou d'eus ho neubeut a feiz, d'eus ho buhez a bec'het. Setu perag e carfent ober trous ho unan pe cass re all d'ober en ho flass, ma ve cavet eun digarre da zifen a grenn ar processionou. Hag evid petra ez eus soudardet e kear ha tud a bolis ma ne d'e ket evid miret ous ar re fall d'ober trous ha difenn liberte ar re vad ? Neuze 'ta ma plij da eul lampon benag sevel freuz ha dispac'h, ar re vad a renco ober peoc'h ha coll ho liberte ? Set' aze ræsoniou-marc'h avad.

E plassou all ar processionou so bet difennet abalamour ma stankent ar ruiou hag ar ræsoun-ze ! so bet ann digarre braô cavet evid ho difenn e *Versailles*, eleac'h ma eo ar ruiou teir ha pedin gueich ker ledan evel ann hentchou bras. — Dre Ministr eo lacaat urs e kement-se ha difenn liberte ar gatoliket.

Lepère, evel just, a lavar penaus he Brefedet ho deus græt ho dever. E *Marseille* hag e *Lyon* e oa leac'h da gahout aoun ne vije bet savet freuz hag e *Versailles* eo ar Brotestantet ho deus goulennet e vije bet difennet ar processionou.

Ann Autrou Baragnon a respont adarre : n'e ket travoalc'h evidhoc'h miret ous ar gatoliket d'ober ho relijion gant al lezennou hoc'h eus eus ho taouarn, roi a rit c'hoas ar guir d'ho Prefedet ha d'ho Mariou da heulia, n'e ket al lezen, mæs ho froudennou. C'hui eo hoc'h eus aliet ar Brotestantet da lavaret ne felle ket dezho e vije bet græt processionou e *Versailles*. E *Lyon* e vire ous ar Gatoliket da heulia ho relijion evid pliout d'ar re n'ho deus relijion ebet ; hag e *Marseille* ma so bet savet dispac'h varlene, n'e ket ar Gatoliket ho deuz hen great. Me a c'houlenn e ve respetet ho liberte.

Setu aze comsou nerzus ha calonec, mæs siouas ar gonchen a lavar : *ann hini en deus c'hoant laza he gi a lavar e ve clanv* hag ar processionou a ra kement poan-galon d'ar Radicalet mat fell dezho ho zeurel en traôn, coustet pe coustio. Da benn eis deiz pe pemzec e velimp petra a vezo bet c'hoarvezet epad ar sizun-man en c'hearnou bras dreist oll, na ne ven ket souezet e vez bet paët tud evid ober trous, ma hello ar Radicalet da benn bloas cahout eun digarre evid difenn ar processionou en oll kearnou.

D'ar Meurs, 10 a viz Even, ar Senatourien adarre, etre cals traou all, so bet hano gantho d'eus distro ann diou Gambr da Baris, mæs pa c'houlenn ann autrou Laboulaye (unan eus ann tu cleiz gouscoude), petra he deus græt ar c'houarnamant evid difenn ann diou Gambr dious ann dispac'herien, Lepère a respont anezhan : ar C'houarnamant a so e soni ober eun drar benag mæs ne livirin ket deoc'h, ken ac'han m'ho pezo votet ann distro da Baris. Me chans ar Senatou-

rien a renco cahout eur respont sclæroc'h ha muioc'h assurentez abars voti ann distro-ze !

Setu aman breman ar pez a sell ous ann Deputeet.

D'ar Sadorn 7 a viz Even, ann autrou Cunéo d'Ornano a c'houlenn digant Lepère, perag en deus torret eun adjoint en devoa sinet ar petitionou a enep lezennou Ferry. Ann oll, hag e vent adjoint pe vear ho deus guir da sina eur petition. Lepère a respont n'ho deus ket, ma lakont varlerc'h ho hano ez int adjoint pe vear.

Ann autrou Cunéo d'Ornano a gendalc'h : henez en doa sinet araug ann difenn hoc'h eus græt d'ar Meariou ha d'ann adjointet d'hen ober. Ouspen, scrivet en deus deoc'h eul lizer da lavaret penaus mar felle dezhan kenderc'hel he hano evel sitoïan, e tenne he galite a adjoint. Hogen c'hui oll,a oa kement hano al liberte ganeoc'h abars ma oac'h deut ar vistri, ne fell ket deoc'h, a bris ebet, lezel breman tam liberte gant ar re all.

D'al lun 9 a viz Even e teu dirag ar Gambr affer ann autrou Paul de Cassagnac. C'hui voar en deus goulennet ar Ministr digant ann Deputeet conje da c'hervel anezhan dirag ann dribunal abalamour da veza scrivet traou *mezus*, var he veno, a enep ar C'houarnamant. Hogen ann autrou Paul de Cassagnac o lenn he unan dirag ann Deputeet ar pez en deus scrivet a ziscuez anat avoalc'h dezho penaus n'en deus ket lavaret oll ar pez so bet tamallet dezhan. D'eus he scridou so bet kemeret lod du-man, lod du-hont ha grouiet ha penseliet kement-se oll assambles da lacaat anezhan da lavaret ar pez ne oa ket en he sonj. Tamallet so bet dezhan lavaret d'eus ar c'houarnamant ar pez na lavare nemet eus ar Republicanet ; tamallet so bet dezhan prezec eus ar re so breman e penn ar c'houarnamant pa ne felle dezhan prezec nemet d'eus ar re a ioa o ren anezi e 1871 ha 1872 hag ec'h achu al loden genta eus he brezegen o c'hortos e teufe ar ministr da respont anezhan. Hogen heman pa n'en deus ræsoun vad ebet da roi a chomm sioul en he doul ha pa hell cahout ann tu d'en em denna cuit e kemer ann hent houarn hag e tistro da Baris gant aoun da glevout ann autrou de Cassagnac oc'h achui he brezegen o tiscuez dezhan kement a lavar ar gazetennou Radicalet anezhan hag eus ar Vinistret all. Ia, eme ann autrou de Cassagnac, mez hoc'h eus o clevout ar sort comsou, mæs ne livirit ger ebet dezho. Dime avad e fell deoc'h ober eur procès. Marteze hoc'h eus aoun en em gavjen aman evid enebi ous lezennou Ferry ha dre-ze e carfec'h guelet ac'hanoun lakeat en disheaul da benn ma teuio al lezennou-ze dirazhoc'h. Lavarit ar virionez, alies avoalc'h hoc'h eus goulennet al liberte mæs evidhoc'h unan a oa ne oa, ket evid ar re all.

Caër en deus en em zifenn 307 a enep 195 a ro conje d'he c'hervel dirag ann dribunal hag etouez ar re ho deus roët ar c'honje-ze e cavan Arnoult, Corentin-Guyo, Hémon, Nédellec, de Pompery ha Swiney. Mad eo merca ho hanoiou aman: divezatoc'h ma vent clevet o clemm gant re neubeut a liberte e alfe beza respontet dezho e vez græt dezho hervez m'ho deus græt d'ar re all.

D'ar Meurs 10 a viz Even ann amiral Jauréguiberry o respont da G. Perin a lavar penaus offiserien al lestr l'*Arrogante* ho deus græt mad ho dever ha n'eus ken da damall dezho nemet da veza marteze re garget al lestr ar pez so caus en deus renket mont d'ar goulit.

Ann autrou Blachère goudeze a c'houlenn digant Lepère lavaret d'ar Gambr ar virionez var ann dispac'h nevez-savet en Aljérie ; mæs ar ministr a lavar a grenn ne responto ket. Evel ma kendalc'h ann autrou Blachère o lavaret e renc ar vro gouzout petra so bet c'hoarvezet eno, ar ministr a gendalc'h o tevel hag ar Gambetta a ra d'ann autrou Blachère ober peoc'h. Mad avoalc'h! Breman ne hellimp gouzout d'eus afferiou ar vro nemet ar pez a blijo d'ar c'houarnamant ha d'he ministret : mæs ma clasker cuzet eun dra benag ouzomp, credit din n'e ket abalamour ma ia mad ann traou.

Der Iaou 12 a viz Even ann Autrou Robert Mitchell a damall d'ar c'houarnamant beza græt muioc'h evid Desbons hanvet Depute evid *Tarbes* eil loden, (Hautes-Pyrénées) eget n'eus bet græt biscoas evid hini ebet eus ann tu dehou,kense ma vec'h just e tlefec'h torri he election. Ia da ! torret ho deus election Blanqui, rag m'ho devoa aoun arauzhan,mæs torri election eun all benag eus ann tu cleiz ! Ma carfec'h cridi. Kense, kement oll a lavar ann autrou Robert Mitchell ha netra so memes tra,ha petra benag ma oa meur a ræsoun da dorri ann election-ze, pa ier da voti e lavaront eo bet græt mad !!!

Goudeze e stager adarre gant al lezen var bensionou ann dud a vor,mæs petra benag m'en deus goulennet Ministr ar *Marine* digant ar Gambr hasta buhan voti al lezen-ze,n'e ket hirio c'hoas e vezo achu rag dispartia a renker abars ma ve bet græt netra vad.

A.

Itroun-Varia Lourd e Plabennec.

D'ar sul, 11 a viz Mae, ez oa gouel ganeomp e Plabennec. En deiz-ze euz a behini ar sonj a jomo doun en hor speret, e santemp, en hor c'halounou, ar santimanchou tener ho deuz santet, dirag roc'h Massabiel, ar re ho deuz bet ann eurvad da vont da bardouna da Lourd.

Ann autrou Persoun, hor pastor meurbet caret, goude beza kemeret perz, en despet d'he oad

bras, e pelerinach caër Escopti Kemper, varlene, en doa promettet deomp eun dra benag evit caout sonj euz a bardoun Lourd. Ar bromessa zo sevenet. Ar bromessa-ze sevenet, a zo eur roc'h pe eur garrek cleuz great gant eur micherour guiziek m'ar deuz unan, ann aoutrou Duval euz a Vrest ; pa zaouliner dirag ar roc'h-ze, e creder, huan aoualc'h, beza dirag roc'h Lourd e unan. Ar bromessa-ze sevenet, a zo eur skeuden ar gaëra euz ar Verc'hez concevet eb pec'het, gant he zaë guen-kann hag he gouriz, glaz evel ann oabl. Ar bromessa-ze sevenet, a zo Bernadett, sebezet oll hag evel er meaz anezhi-he-unan : ann ear anezhi a dreuz ar galoun hag a laka ann dour da redet euz ann daoulagad.

Ar skeuden a voue benniget, goude ar gousperou, gant ann aoutrou Guen, bet beleg ar Retret e Lesneven. Pevar-ugent plac'h yaouank, daoulihet gant devotion dirag ann Itroun-Varia, a c'hortoze,gast eun hast ar brassa, ar moment eurus ma ho devije an eur-vad da zougen, var ho diouskoas tener, ann hini pehini, divar he brancardou fichet caer, evel euz a lein ann Env, a daole varno eur zell leun a vadelez hag a drugarez. Oll e zoant guisket e guen hag e tougent, en dro d'ho gouzouk, eur chapeled bras, benniget hag indulgansiet e Lourd.

Dre eur sonj ar vella, ar vugale pere, eiz dez diaraog, o doa great ho fask hag en em vouestlet d'ar Verc'hez, a ioa galvet adarre da gemeret perz, gant ar plac'het yaouank, e procession hag e lidou ar gouel.

Hor Zalver, guechall, a lavare d'he Ebestel : « *List ar vugale da zont davedon.* » Evel he Mab benniget, daoust hag ar Verc'hez santel ne deuz ket diskuezet brassoc'h carantez d'ar vugale eget d'ar re all, abalamour ma zeo neat ho ene ? Maximin ha Melanii, daou vugel euz ar Salett carget da ziouall ann denved, c'hui o peuz guelet mam Doue, c'hui o peuz clevet ganthi ann traou muia cuzet ! O Bernadett, na c'hui a zo eürus, trivac'h guech ann Itroun gaër euz a roc'h Massabiel, trivac'h guech ar Verc'hez concevet dibec'h a zo en em ziskuezet d'ho taoulagad chast ! A c'hui, bugaligou Pontmain, c'hui epken o peuz bet ann eur-vad da velet ar Verc'hez didach ; c'hui epken a voue tennet davithi gant he zell tenerus !

Da ziv heur anter, ar procession a iea er meaz euz an iliz, epad ma canet al litaniou ha canticou a levenez. Ar merc'hed bian, guisket e guen, a ioa er penn araog gant ho fannielou hag ho favillounou ; ar baotred a deue varlerc'h. Oll e zoant renket brao ha gant urz en daou gostez ann hent. Skeuden Itroun-Varia Lourd, var diouskoaz ar plac'hed yaouanc, a velet o vont dre greiz gant he genet dudius, hag ar guel-ze a douche calounou ann oll. Evel-se, dre ma dremene, ar pennou a stoue gant respet, ar c'halounou caleta a deue da deneraat, ha guelet hon deuz ouspen unan, ann daëlou en he zaoulagad, Pevar pe pempmil den direded d'ar gouel, a heuille hor procession gaër gant ar brassa devotion. Oll n'ho doa nemet eur galoun hag eur vouez, hag ar galoun-ze a dride, hag ar vouez-ze a gane meuleudiou ar Verc'hez hor Mam.

Da deir heur ha kart hon doa great eun anter leo hag ec'h erruemp e kichen eur chapelik guestlet da Zantes Anna : ar Verc'h burzudus a iea da velet he Mam zantel. Eno, var eun dachen c'hlaz ann dud en em skignas hag en em renkas gant ar brassa urz. Neuze, daoulagad ann oll a bar var eur strad great var ben an devez-ze. Divar diri ar groas, e creis eur bobl ker sioul ha tra, unan euz a belerinet Lourd, ann autrou K... guinidik a Blabennec, a gemer ar gomz eb beza bet amzer da sonjal calz er pez en doa da lavaret. Gant he vouez sklear ha melodius, e tistag deomp eur bresegen, unan euz ar presegennou-ze hag a ia var eun d'ar galoun, en eur rei deomp da anaout ar burzudou zo tremenet hag a dremen bemdez e Lourd. Lavaret a ra gant ann Abostol sant Paol : Nan, emeza, lagad ar c'hristen n'en deuz biskoas guelet, e scouarn n'he deuz biskoas clevet e galoun n'he deuz biskoas santet netra da veza lakeat e kem gant ar pez a vel, ar pez a glev hag ar pez a zant eur pelerin, servicher da Vari, dirag ar roc'h e peleac'h eo en em ziskuezet.

Goude beza lavaret deomp petra eo Lourd, ar gaëra hag ann drola bro euz ar bed, e laosk da redet ar santimanchou a bere eo bar he galoun, hag hon dalc'h, epad ugent munut, evel ravisset gant ann nerz euz he gomzou. Evelse, goude eur prezegen ken elavar, e ve diez lavaret gant pegement a nerz caloun hon deuz canet teir guech assamblez ganta : *Itroun-Varia Lourd, pedit evidomp*, ha teir guech all, *Santes Anna, pedit evidomp*. Neuze, en eur gana ar c'hantik *Catolik ha Bretoun bepret*, e tistrojomp d'ar bourg, hor c'haloun carget a joa hag a eürusded. Goudeze e voue roet benediction ar Sacramant, hag ar gouel a voue echuet en eur gana cantik ann apparition gant ann diskan : *Ave Maria.*

Itroun-Varia Lourd, grit ma talc'himp ato d'hor feiz ! CATOLIK HA BRETOUN BEPRET !

G. Y.

Conseeration Iliz Plobannalec.

Dimerc'her all 11 a viz Even, am beus bet pers en eur gouel eus ar re gaëra e Plobannalec. Ann Autrou'n Escop, atau prest, en despet d'he oll labour, d'en em gavout eleac'h ma voar e rai plijadur d'he vugale, a ioa deut di petra benag ma oa

goal scuis gant ar gonfirmasion ha gant diou gonsecrasion all e *Sant-Thonan* hag e *Moëlan*. En dro dezhan, dec belec ha tri ugent benag diredet di d'eus pevar c'horn ann escopti, hag oll dud fidel parræs Plobannalec guisket en ho c'haëra evel d'ann deveziou goueliou brassa. Hag e guirionez n'eus gouel all ebet da lacaat e kemm gant ann hini a vez græt gant eur barreziat tud a bez, o tont da rei eun ti d'ann Autrou Doue. Abars en em gavout er poent-ze ez eus bet renket kemer cals a boan, ober dispignou bras ha dioueret meur a dra, mæs pa vez achu al labour, pebes joa ha pebes laouenidigez.

Ne oa ket red sellet cals ous ar re en em gave eno evid guelet pere a ioa dious Plobannalec d'eus ar re a ioa dious ar parræsiou all. Lenna a rer en ho daoulagat ar joa ho devoa da veza achuet eur seurt pez labour, hag ive, perag n'hel lavarfen ket ? eun tamic orgouil, dre ma hellent discuez d'ann oll diavezidi, ho c'harantez hag ho largentez evid Doue.

Enor eta ha meuleudi d'ann dud fidel eus a Blobannalec, ha ra zervicho ho exempl da alia ar re all da roi a galon vad evid renevezi, kempenn ha caëraat ti ann Autrou Doue evel ma vezo ezomm.

Ne dâl ket din prezec deoc'h d'eus oll lidou ar gonsecrasion. Abaoue eun neubeut bloaveziou ez eus bet consacret kelliæs a Ilis nevez en escopti, m'hoc'h eus allet guelet al lidou-ze : hag ouspen, varlene er gazeten-man hoc'h eus allet lenn lidou ar gonsecrasion divarbenn Ilis nevez *Quimerc'h*.

Mar doa laouen ha joaüs ann oll paræssionis, ann autrou Rolland, person *Plobannalec* a dlie beza cals joaüssoc'h c'hoas, rag dezhan eo bet ar goassa : ar re all ho deus roet arc'hant, mæs hen en deus roet ive, hag ouspen piou lavaro deomp pegement a soursi hag a boan n'en deus ket renket hen da gemer abars guelet an traou deut da benn, setu aze eun dra na ne hell ket beza istimet avoalc'h.

Eur person all a ioa eno na ne lavare ger ebet hag e vije bet lavaret e claske cuzet gant aoun beza guelet gant ann dud, gant aoun e vije bet lavaret e oa o clasc meuleudiou a ioa gouscoude dleat dezhan. Henez a ioa ann autrou Michel bet gueichal person e *Plobannalec* ha breman person e *Plouezoc'h*. Eul loden vad en deus en ilis-ze, ha kense e renker he veuli hag he veuli cals. Hogen perag e lavaran-me e renker meuli heman pe hen-hont, kement hini a ioa eno, a dlie beza meulet. Ann architect, ann antreprenour hag he vicherourien, ho d'eus græt eul labour vad hag a bado da viken da lavaret d'ann oll ho gouisiegez hag ho aket d'ober peb tra d'eus ar guella.

Meuleudi d'ar re a ioa o ren ar c'han epad lidou ar gonsecrasion. N'e ket red ho henvel, ann oll ho anav ervad, rag neubeut eo ann ilisou nevez consacret eleac'h ne vent ket bet clevet o renta ar servich-ze guelloc'h eget den all ebet.

Meuleudi d'ann oll veleien ho devoa dilezet peb hini he labour hag he barræs evid dont di da renta enor da barræssionis Plobannalec ha d'ho ferson.

Meuleudi d'ann oll dud-chentil a ioa deut di d'eus tro var dro da enori feis ann dud fidel eus Plobannalec, hag a ziscueze anat avoalc'h beza guir gristenien ho unan, rag eno a drugare Doue n'eus ket bet guelet den, couls lavaret, d'eus ar sort tud-ze a vez atau o redec ar pardoniou evit guelet ha beza guelet, o rei evelse goal exempl d'ann dud divar ar meaz, oll, pe casi, e tiscuezent beza deut eno evel cristenien.

Meuleudi da vusisianet *Plogastel*, deut di evid caëraat ar gouel. Græt ho deus joa hag ebat ann oll o velet bugale a chome sebezet o c'hoari gant ho c'herniel evel tud iaouanc ha tud desket. Dreist oll meuleudi d'ann autrou Abjean, cure e *Plougastel*, a ioa bet eus ho diski hag a ioa o ren anezho. Anat a ioa d'ann oll e ioa bet red kemer kement a boan evid ho diski ker mad, m'am beus clevet va unan tud d'eus kear o lavaret : n'e ket possubl e ve ar reman païsantet bihan, tud d'eus kear guisket e païsantet a rencont beza. N'heller ket renta guelloc'h testeni d'ho gouiziegez ha da basiantet ha skiant ann hini en deus ho c'helennet.

En eur ger, hag evid achui, meuleudi da gement hini ho deus bet perz, en eur mod benag, er gouel gaër-ze, unan eo eus ar goueliou a vez atau eun dudi sonjal ennho, rag var ho lerc'h n'eus na remors na boan speret. Evidoun-me e carfen en em gavout aliæs er seurt occasionou-ze hag ar re oll a so bet eno, a lavaro m'ervad evel-doun.

A.

Trede-Kentel da Ian Gouer

(Kendalc'h.)

— Breman, lavar din penaus en em gemer gant an teil-loened ? —

— An teil-loened eo an hini na z'euz ennhan nemet danvez a deu deuz al leoned, evel ar goad, ar c'hik, an eskern, ar c'herniel, ar reun ; hag ive *an diskarg* dioutho a zo teil euz ar guella.

Ar reûn, ar c'herniel, ar plûn a zo re ger evit ho lakâat er parkou. Er vro-man na ve ket teilet gant kik pe goad ho unan : Ar goad avechou a ve strinket mesk an teil all. Ar c'hik a ve lezet. Na rer van ebet anezhan : marteze breman, pa c'heller lemel diouthan ar c'houez fall, a vo græt eun digemer guelloc'h dezhan. Setu aman penaus ober teil gant ar c'hik hag ar goad : Meska gant ar goad teir gueich muioc'h a douar, ha leda kement-se kompez var ar park ; pe c'hoaz, teurel er goad pemp pe c'huec'h gueich muioc'h a zour, da skula oc'h treid ar guez. Ar c'hik a ve trouc'het ar dammou ha stlapet e kreiz eur bern teil ; pe poazet, ha dizec'het, munudet evel poultr ; mæs kement-man a denn re var ialc'h ar paour keaz koueriad.

Na penauz 'ta diflearia an traou-ze a vrein gant kement a c'houez fall ?

— Gant glaou, pe dour divar c'hlaou munudet. Ar raz 'n eo ket mad evit-se, pell ac'hane.

— Petra a dleer da ober gant ar pez a ve tenñet euz *leac'h-diskarg* an dud ?

— Dizec'ha ane ouz an heol tomm a rer avechou ; mes, evel-se, ar pez a zo talvouduz ennhe a ia ar nog. Guelloc'h eo ho lakaât en barikennou pignet var girri. Dindan ar barrikennou a ve digoret eur pikol toul-red : dre eno e kouezont var ar park, ha neuze a vent goloed gant eur tamik douar. Avechou a ve lamet diagent ar c'houez fall dioutho ; ze 'zo muioc'h iac'huz evit an dud a ve var ho zro ; hag a ra dezho padout pelloc'h da froueza ar parkou. Pa na vent ket diflearіet, halz a lar n'eo mad ar seurt teil-se evit ar boed-rabez a rer sukr ane, nag evit an avalou-douar, pe al louzou da zebri, dre ma laka varn-he eur vlaz, ha n'eo ket blaz kaout c'hoaz.

Beza 'zo ive eur guellaen a rer anezhi e gallek: *noir-animal*, hag a zo mad tre pa na ve man all en e vesk ; setu aman penaus e c'haller gouzout kement-se. Kemer eur veudaden anezhan var eur bâl-tân ruziet. Mar chom nebeut a ludu glaz-venn ha flour d'ar biz, mâd eo, Mar en defe al ludu eul liou melen, mar d'eo rust d'an dorn, lez anezhan gant ar marc'hadour : neuze ive en devo eur c'houez fall avoalc'h. Pa ve neat, al ludu anezhan a ia da netra, pa ve taolet en eur banne guin-egr berv. Mar na c'heuz ket a c'hoant da veza diveulbezet, kemer an « noir-animal » en eun ti a zo ennhan tud ha na nint ket laeron (kement a zo ane breman !), petra benak a ve goulennet muioc'h a arc'hant gan-ed. — An teil-se, 'vad, na harz ket pell, eur bloavez pe zaou ; ar guella eo, eo d'ar plant a gresk buhan, evel an ed, etc.. Hada anezhan a ve græt gant ar greun. — Avechou a veler ive teil eüned diavesidi (guano) a zo guall nerzuz, pa ve en he unan : araog leda anezhan oc'h grizіennou al louzou iaouank, eo red hen kemmeska gant traou all, gant teil hag all : neuze a ve mad d'an avalou-douar.

— Avoalc'h var ze : komz din brema euz an teil-porz.

An teil-porz eo guella teil a zo, gant an teil krevier, rak-se eo mad tre dastum ar pez a c'hall beza laket d'ober-se, ha teurel evez na ve kollet ar pez a zo. Beza' zo teil tom ha teil ien. — An teil tom eo an teil denved, kezek, hag eüned. An teil ien eo an teil moc'h ha loened korn. An teil tom 'zo euz ar guella evit an douarou pounner, hag an teil ien evit an douarou skanv.

— Na guelloc'h a ve lakaat er parkou teil fresk, eget teil en deuz 'nem c'hroet mad er porz ?

— Red eo lakaat ennhe ar seurt a ve. — Seul vui a kosa an teil, seul vui a ia diouthan ar pez a vellan a zo ennhan ; hag a dreist holl pa ve lezet an druzoni anezhan da redek, evel e meur a diegez euz ar vro-man. Neuze eo kerkoulz kas anezhan fresk ha fresk d'ar park, pa ne dle ket beza noazuz d'al louzou mad. An teil fresk a zere d'an douarou pounner ha d'ar grizіennou ; na zere tam d'an edou, d'al lin, na d'ar plant ho deuz ar pleg da goueza. An douarou skanv a c'houlen teil koz ; hag an douarou etre an daou, teil na re goz, na re fresk. En divez, an hini a oar ober ouz an teil, a gavo teil fresk, ha koz, diouz en devo ezom.

— Peleac'h e tleer berna an teil ?

En eul leac'h na ve na re c'hleb, na re seac'h, en disheol, ha pellan ma c'heller deuz an ti, heb bezan re bell, evit na deui ket ar flear anezhan beteg an dud hag al loened. Al leac'h-teil a dle beza var diribin, evit ma redo an dour-teil en eun toull græt var hed taol, ha priet teô tro var dro, da harz an dour-ze da vont en douar. An toull a ve doun, da c'harz ar glaô d'hen karga ha da gass e-meaz an dour-teil.

— Penaus mirout an teil ?

— Bernia anezhan, bep ma vo karzet ar c'hirevier, ha kompoez, ma teuio da c'hôi a-bez : pa chom re bell an amzer hep glaô, doura an teil gant an dour-teil a zo en toull doun, pe gant dour feunteun, pe gant dour mor. Mar digouez d'an teil louedi, e koll kalz euz he dalvoudègez. Meur a labourer a c'hôlo an teil gant moudennou pe gouzer : ze n'eo ket fall. — Pa ve dastumet teil er parkou, eo red en em gemer ar memez tra d'hen mirout. — Plastr bruzunet ha poazet a ra vad d'eur bern teil. —

— Petra a lares-te euz an doare ma ver boazet da heulia e Breiz-Izel evit mirout an teil ?

— Oh ! fall, fall, ma faotr Ian ; an teil ledet er porz, avechou beuzet gant ar glaô, avechou dizec'het kren gant an tomder, na dalve ket kement var hed tost. Ouspen da ze, ar c'hiz a zo er vro da deilat epken ar guiniz hag ar segal, a ra mirout an teil re bell, ac'han ma re vruzunet. — Dalc'h da sonj ie : an teil an em zizra buhan a zo guelloc'h d'ar plant a gresk buhan ; hag an teil a ve pell evit n'em dispenn, a zo muioc'h talvouduz d'al louzou a ve pell o kreski : red eo d'an teil 'nem aoza buhan avoalc'h da rei ho magadurez d'ar plant.

— Pegement a deil a ledes-te en da barkou ?

— Diouz ma ve an douar, diouz ma ve an teil hag al louzou e tigouez din hada ennhi.

— Ha fall a ve douara an teil, raktal a ve digaset d'ar park ?

— Mad tre eo ; petra benag avechou a c'heller hen skula var ar plant, goude ma vent deut e meaz an douar. E Breiz-Izel a veler al labourerien, e meur a leac'h. oc'h ober ze evit al lin ; hag al lin a deu da vad.

— Ha beza 'zo c'hoaz teil all e-teuont d'ar re-ze ?

— Ia, da, an teil hentchou, a ve gallet guellaat ane, en eur ober gantho berniou braz, ha skula varnhe dour-teil, dour-huzel. Er vro-man a ve dastumet mad an teil hent ; ha var-ze na neuz netra da laret. — Ankounac'het am' boa da gomz did deuz eun doare all da deilat c'hoaz. Kloza ervad ar park gant klouedennou, ha lakaat ennhan al loened aliez, aliez : ze 'zo ie mad tre. — Siouaz ! ma vije ar paper a rafe teil mad ! Oh ! neuze 'vad a vije teil avoalc'h. Aboue m'eo deut an Introun ar Republik a ve saotret kement a baber, ha lavaret kement a lousdoni gant ar gazetennou a zo kalz ane guall fleriuz, ken fleriuz, ken na z'int ket mad nemet da ober boed-moc'h. — Alo, kleo, Ian, eun tam diskuiz breman ; eur veich all a vo c'hoaz, emichans, eun dra benak da laret var...

— Var al labouriou all a zo goestl da vellaat an douar, mar kares.

— Ac'hanta, ia 'vad.

— Ken a vezo disul, Janned ; kenavo, Iann.

— Kenavo, m'amèzek.

BARZ KOATMIN.

Buez Dom Michel Nobletz.

DOM MICHEL O TESKI AL LEZEN GRISTEN D'HE GENVROIZ.

Calon Dom Michel a zeve gant ar vall da greski rouantelez mab Doue. Mes o taoler he zaoulagad en dro dezhan e velas e pe seurt stad reuzeudic oa he vro. Credi a rea guelet eur glanvourez goloet a c'houliou euz ar penn kil d'an troad, hag astennet var he guele a boan. Dioc'h-tu en em ginnigas evit he farea. Hag hor Zalver Jezuz-Krist he unan, n'en doa ket great he zarmoniou kenta e Capharnaum, tost d'al leac'h ma oa ginnidic ! Ha sant Paol, ne alie ket ministred hor Zalver da c'hounit da Zoue ho c'herent ha tud ho zi ! Dom Michel ne reas eta nemet kendelc'her da vale varlerc'h he vistri.

Plougerne a zo unan euz ar vella parresiou euz hon escopti. An dud eno a zo hirio desket caër var ar pez a zell ouz servich Doue. Mes n'e ket bet er c'hiz-se a viscoaz. D'ar mare ma comzan ama, ar barrez-se a oa azezet en devalijen a c'hoe hor bro a bez. Rouez e oa an dud a c'houie ar pez zo nesesser evit ar zilvidigez, ha rouessoc'h c'hoaz ar re a rene eur vuez vad. Michel leun a garantez evit he genvroiz, a zescas dezho ar c'henta misteriou euz ar relijion. En iliz, en tiez var ar meaz, en henchou, e kichen ar c'hroaziou, e vode en dro dezhan eun nebeudic tud a volontez vad, hag e tisplege dirazho al lezen gristen en eun doare sclear ha splamm. Sevel a rea ive he vouez a enep an dizursiou gant eun nerz-calon ha ne oa ket bete neuze guelet he far.

Mes enebour touet hon eneou, an diaoul, m'hen argas, a boanias en dra c'hellas evit miret ouz Dom Michel da ziframma an eneou reuzeudic euz a dre he skilfou. Evit-se ec'h en em zervichas euz ar guella tud euz ar barrez, euz he gerent zoken. C'hoant o doa oll da dremen anezhan evit eun den diskiant hag eat he benn diganthan.

He gerent tosta nessa a oa ar re he voal-gasse ar muia. An aotrou de Kerodern a garie calz ar renvriou hag ar madou. Credet en doa, e vije deuet he vab Michel da rei muioc'h a sked, a lufr d'he famill, ha da veva en eun doare deread ouz he stad. Mes o velet a rea Michel ar c'hontrol beo euz ar pez en doa sonjet varnhan, a ieas kement a zrouc ennhan, ma ne oa ket evit gouzanv nag al liou nag ar figur anezhan. Mez, emehan, a rea dezhan. He vamm a zilaouas mouez he c'haloun, ha meur a vech a dennas Michel a brez hag a zanjer. Nag e pedas hag a aspedas he mab muia caret da gemeret eur garg bennag evit beva evel eur beleg a zoare hag a ouenn ! Mes caër e devoa stigna he lasou, Michel en em ziluie hag en em denne ato er meaz a affer. « An hini emezhan, a oar maga al laboussedigou bihan, ho guisca ha caout lojeiz dezho, en devezo ive truez ouzin. » Neuze ar vamm a deuas da gaout evit Michel santimanchou he fried.

Hor beleg santel, o c'houzout ervad e oa galvet gant Doue da c'hounit dezhan eur maread eneou, a gendalc'has da heulia he vestr hag he Zalver, oc'h ober faë var gement tra euz an douar. E maner Kerodern e veve egiz pa ne vije ket bet euz ar famill. An duchentil a iea hag a zeue, heb ober muioc'h a van ouz he velet, eget pa vije bet scubunadou pe atrejou stlapet en eur c'horn euz an ti.

Goude he offeren, Michel a iea da aoza he dammic boed. Ne bade ket pell an aoza, m'hel lavar deoc'h. Kemeret a rea bara groz ar mevellien hag he dorre a dammou en eur scudel goat, var c'horre e taole eur banne soubenn great evit an domestiket a laboure an douar. Morse ne danvee euz ar pez a dlie beza servichet ouz taol an duchentil ; hag epad an ugent vloaz kenta, goude ma oa distroet avad ouz Doue, ne evas berad guin ebed nemed ar pez a ioa red dezhan da gemeret goude ar gommunion e sacrifis santel an offeren.

Ractal ma en devize kemeret he voed, e iea, leor ar beden a zindan he gazel, euz an eil kear d'eben da zeski he greden d'ar bobl, ar *Bater*

hag ar pedennou all euz an Iliz. Piou a lavaro ar basianted a gemere evit deski d'ar vugaligou ho c'hatekiz ! Piou a lavaro an ijin en doa evit ober d'ar re vraz ha d'ar re goz caout plijadur o sklaou he gentelliou ! Michel n'en doa ket hebken tudez ouz ho eneou, anaout a rea c'hoaz hanoiou ar re glanv, ar re baour. Mont a rea da c'houlen an aluzen e peb corn euz ar barrez, hag e cave pe a dra da rei da zibri d'ar re o doa naoun, da visca d'ar re a ioa en noaz, ha da zoussaat poaniou an dud maleüruz.

Da zul, ez ea da labourat er parresiou tosta. Eno e prezege, e rea catekiz, e coessae gant eun aket ha ne vez ket guelet aliez he bar. An tri exersiss-se, eme Dom Michel, a zo evel teir jaden alaouret ma en em zervich outho Doue evit gounit ar bec'herien an dalla hag ar c'haleta. Aliez e lavare evel sant Paol : « *Malloz din-me ma ne brezegan ket an Aviel.* »

MAB AR BAE.

Divar benn ar Vœu Nasional

Eun dra burzuduz eo guelet peger buhan ha gant pebez joa eo digemeret, euz an eil penn d'egile eus ar Frans, ar Vœu Nasional, da lavaret eo ar vœu great en hano ar bobl a Frans da zevel eun iliz euz ar re gaëra, var menez Montmartr, en henor da Galon sacr hor Zalver Jesus-Krist. Puill e couez an offransou evit sicour sevel ann iliz-se. Anet eo e plij an Œuvr-ma d'an Autrou Doue, hag eo hen e unan a gass anezhi en dro gant bolontez vad ar guir Fransisien. Kalon Jesus a fell dizi savetei hor bro. Esperomp! da veza m'eo tanval an oabl, da veza ma cresc niver ha nerz enebourien an Iliz santel hag ar Frans catholic, evelato hon deuz leac'h da gaout fisians : hag bez hon deuz promessaou caer hag eternel an. Hini a gass ato da vir kement a lavar. Ia, esperomp; mez ivez, pedomp ; pedomp eb ean ; en em unanomp evit pedi : ni, kristenien, a voar ervad pegen gallouduz eo ar beden great e commun.

Evit ma c'hello essoc'h aze ar gristenien euz a Frans unani ho fedennou, ha dre-ze rei dezho muioc'h a nerz hag a c'halloud, e zeuz great diou Vreuriez : ar genta zo he ano e gallec : *Archiconfrerie du Vœu National;* hag an eil : *Sainte Ligue du Vœu National.*

I ARCHICONFRERIE, PE BREURIEZ AR VŒU NASIONAL.

Ar Vœu Nasional zo great d'ar Galon Sacr a Jesus, evit goulen pardon euz hor pec'hejou, e giz pobl, euz a bec'hejou ar Frans, ha sacha varnhomp bennoz an Autrou Doue. Evit kendelc'her da viken ar Vœu-ze eo e bet instituet an Archiconfrerie. E miz ebrel 1876 e bet lakeat e renk breuriezou ar Galon-Sacr; hag e miz c'huevrer 1877 he deuz bet an titr a Archiconfrerie, evit ar Frans. An neb a fell dezan en-em lacat er Vreuriez-man en deuz tri zra da ober :

1° Scriva he hano, ha ma ne c'hoar ket scriva, lacat eun all d'hen ober, hag her c'hass, evit beza merket var gaierou an Archiconfrerie, d'ar superior, da Baris, dre eul lizer, vann'han an adresman :

« *M, le R. P. Supérieur de la chapelle Provisoire, 31, rue de la Fontenelle, Paris Montmartre.* »

2° Rei peb bloaz, evit an Œuvre, eun aluzen, peb unan ervez he c'halloud ; 3° lavaret bemdez ar bedennic-man ; « Calon Sacr a Jesus, diouallit an Iliz santel ouz he adversourien, o pezit truez ouz ar Frans, ha grit m'ho carin bemdez muioc'h-mui. »

Evit poulza an dud fidel da antren er Vreuriez-man, an Tad Santel Pab en deuz staget outhi cals induljansou. Setu hi aman varlerc'h :

Induljansou plenier, pe leun :

— Bep miz, d'ar guener pe d'ar zul kenta euz ar miz, hag eun devez all, e giz ma plijo gant peb unan.

— Da bep unan euz ar goueliou-man ;

C'HUEVRER. — Gouel ar chandelleun, purificasion ar Verc'hez Vari.

MEURS. — D'an 12, Sant Gregor. — 19, Sant Joseph. — D'ar 25, Gouel an Annonsiasion.

MAE. — D'ar 5, Sant Pi V.

EVEN. — D'an 3, Santez Clotilda. — D'an 29, Sant Per ha Sant Paul.

GOUERE. — D'ar 26, Santez Anna.

EOST. — D'an 13, Santez Radegond. — D'ar 15, Gouel Assomption ar Verc'hez-Vari. — D'ar 25, Sant Lois.

GUENGOLO. — D'an 8, Ginivelez ar Verc'hez-Vari. — D'an 29, Sant Mikeal.

HERE. — D'an 9, Sant Denis. — D'ar 17, al Leanez cüruz Mac'harit-Mari.

DU. — D'an 1, Gouel an oll Zent. — D'an 2, Gouel an Anaoun. — D'an 11, Sant Martin.

KERZU. — D'an 8, Gouel Consepsion didach ar Verc'hez-Vari. — 25, Gouel Nedelec. — 27, Sant Ian, avieleur.

Bez e zeuz c'hoaz induljansou plenier d'ar c'huec'h Guener a en-em gav araoc gouel ar Galon-Sacr ; — bep guener euz ar c'horaïs, nemet guener ar Groaz ; — d'ar Yaou aroc Pask ; — d'ar Zul Fask ; — da c'houel an Ascension, pe Yaou-Basq ; — da c'houel ar Galon-Sacr a Jesus ; — da c'houel ar Galon Santel a Vari ; — er fin d'an deiz ma c'hantreer er Vreuriez.

Evit gounid an induljansou plenier-ze e renker, ouspenn ar pez zo merket araoc, cofes ha communia, ha pedi en intansion an Tad Santel ar Pab.

O. F.

(*Eur pennad all eur veich all.*)

AR GUENAN.

Eur venanenn a lavare
D'eun all kosoc'h, eun deiz a oe:
— Bete pegeit hor bo ar vez
Da zenti oüz eur rouanez ?

Pegouls e vo deuz hi chadenn
Hon broad paour dizalc'h a grenn
Oc'h ober lezennou guirion
Evel ma zo 'touez ar merion ? —

Ar venanenn goz, pa glevas,
D'al loenik penn-skanv a laras.
— Ar re iaouank, var.o menno
N'eus skiant 'med enn o fenno !

Paour-keaz, ganed a neve-flamm,
Mez eo gan-id senti d'az mamm
'Vel m'o deuz ar guenan her gret
'Baoe ma 'z eus guenan er bet !

Ha te gav d'it oud muioc'h fur
Eget ar c'hrouer d'ann Natur ?
D'ar merien 'roaz eul lezenn
A zo mad-tre.... 'vid ar merien ;

Roed en deuz eun all d'eomp-ni
A zo guelloc'h 'vit o hini
'Vel ma tere da loened guell :
Ne drouc'homp ket hon diouaskell !

Ni ne d-omp ket 'pad ann deves
O laerez da zastum danves,
Enn douar du o fich-fichal,
Ha laza loenedigou all ;

Nijal reomp er bleuniou lirzin
Heb o saotra, heb o dibrin,
D'ober mel c'houek ha koar kalet :
Ar merien, 'vad, na reont ket !

— Hogen ar mad zo da heulia
N'eus forz pe-leac'h. — Heuliomp-hen 'ta :
Ken stard hag e talc'hont d'o re,
Dalc'homp d'hon lezennou ive.

— D'al *liberte* ez int douget...
— M'oar 'vad, p'o deus gant-ho sklavet ;
P'o deuz-int sklaved keiz gant-ho,
Hag out-ho c'hoaz ez int garo !

— Setu 'n o lezennou eun dra
A ve mad da derri, eta ;
Perag ne ve ket enn hor re
Meur a dra da derri ive ?

— Pa ve eun toull barz er ruskeun
N'hi diskarer ket penn-da-benn,
'Met hen stoufa gant koar kerkent,
D'ober anei 'vel ma oa kent ;

Red eo lemel ar boaziou fall
Heb terri lezenn-veur guech-all :
Ar c'hiz koz eo ar c'hiz guirion
Kouls d'ar guenan ha d'ar merion ! —

E. E[illegible]

KELEIER.

N'eus ket pell conseil ann tikear e *Saint-Etienne* en deus tennet digant ar Freret scol Sant-Andre.

Ker buhan ar vicherourien eus ar c'harter-ze, ar re da vihana a labour er vengleuziou, ho deus en em assamblet hag OLL ho deus votet, Presidant hag all, e rofent beb bloas 1800 lur evid derc'hel scol ar Freret.

Anat eo penaus ar c'honseil, a lavare gouscoude ne glaske nemet interest ar bobl oc'h ober ar pez en deus græt, en deus lavaret eur gaou bras.

Ar Radicalet a lavar penaus ar Jesuistet ne garont ket ho bro ! Ma ! lennit mad ar pez a la aman varlerc'h.

Epad brezel 1870-1871 :

Ann tad Tanguy, bet zouav e servich ar Pab a so bet gouliet diou veich.

Ann tad Tailhan, tizet gant eur voulet en he dâl a so bet rentet enor dezhan ha meulet he gouraich dirag oll arme Paris.

Ann tad de Rochemonteix, breman e penn ar scolaich er Mans en deus paket digant eun offiser prussian eun taul sabren var he benn, pa oa var ann dachen a vrezel e Loigny.

Ann tad Amédée de Damas, bet aumonier e *Crimee* hag en Afric, a so bet paket gant hor soudardet er gear a Vetz ha casset prisonier en *Allemagne*. Eno en deus rentet cals servichou d'hor soudardet.

Ann tad Charles de Damas, he vreur, a so bet gouliet diou veich epad sesi *Belfort*.

Ann tad Couplet, superior ar scolaich e Metz, en deus bet ar groas a henor abalamour d'ann oll servichou rentet ganthan d'hor soudardet.

Ann tad de Plas, bet cabiten a lestr, a ioa epad ar brezel o ren ann ambulans savet gant ar Jesuited ebars en ho scolaich a *Vaugirard*. Eno en em gave ganthan ann tad Cler, bet gueichall letanant a lestr er memes bours ganthan hag a so bet fu suillet e miz Maë 1871 gant ar Gommunardet.

Ar Republicanet, a c'houlenn ken huel mar deo guir Fransizien ar Jesuistet, a dlefe breman lavaret deomp petra ho deus græt epad ar brezel, int hag ho sclissen. Neuze marteze e ve anat d'ann oll ho deus discuezet neubeutoc'h carantez evid ho bro eget ar Jesuistet.

Epad ann noz, etre ar 25 hag ar 26 a viz Maë ez eus bet eun tan goal e Guipavas. Daou varchossi a dalveze 1000 lur hag a apparchante ous ann autrou Fleury (Charles), a so bet devet, mæs assuret e oant. Ar Merour, Gabriell Gestin en deus bet eur c'holl a 350 lur, hogen siouas dezhan ne oa ket assuret.

D'ar 25 a viz Maë, e Guisseny etro divheur goude creisteis eo bet peget ann tan en eur *vou langerie* d'ann Intron Cariou. Eur c'holl eo 100 lur pe vardro, mæs assuret a oa.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 26). DISSADORN 28 A EVEN 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper 28 a viz even 1879.

Dissadorn 14 a viz Even e teue dirag ar Senat affer distro ann diou Gambr da *Baris*, ha n'eus ors petra ho deus allet lavaret re ann tu dehou ha lod memes d'eus re ann tu cleiz e oant guelloc'h e *Versailles* eget e *Paris*, 149 a enep 130, ho deus votet evel ma c'houlenne ar C'houarnamant. Breman evid achui ann affer, n'eus ken nemet assambli ann Deputeet hag ar Senatourien en eur memes leac'h evid guelet ha mad e ve teuler en traon ann articl 9 eus ar Vam-lezen, ar pez a vezo græt, pa blij d'ar C'houarnamant ha da botret ann tu cleis, hag e vezo achu ann affer. Ar c'houarnamant, dre c'hinou Waddington, a respont eus ar peoc'h hag eus ann urs vad, rag, emezhan, bisoas n'eo bet trankilloc'h ar Frans. — Comsou ha netra ken. Gortosit eun tamic ha da benn ma vo distro da Baris potret *Noumea* (soudardet ar Gommun) ni a velo sclear petra vezo goest d'ober, evit en em zifenn dioutho ar C'houarnamant-ze n'en em gav ket crenv avoalc'h evid miret ous Conseil ann Ti-kear e Paris d'ober kement a ra, hag a fell dezhan da ober a enep al lezen. Eur veich c'hoas ne ket sur ec'h achufe ar bloas heb freuz ha dispac'h. Plijet gant Doue cahout truez ouzomp. Dimeurs 17 a viz Even, er Senat adarre, Martel, presidant ar Senat a lavar e vezo dalc'het assamble ann diou Gambr der Iaou 19, eleac'h m'en em zastum ann Deputeet.

Dissadorn 14 a viz Even, ann Deputeet ho deus resesseat adarre ous al lezen var ar bensionou evid ann dud a vor, hag ho deus allet dont a benn d'en em glevout, mæs n'e ket bet heb poan.

Dilun 16 a viz Even, e teue dirag Cambr ann Deputeet lezennou Ferry, hag eo ann autrou Paul de Cassagnac ar c'henta a sav a enep al lezennou dizoue-ze. Hogen, evel m'hel lavare he unan n'eus ket pell, ho devoa c'hoant ar Vinistret da lacaat he c'hervel dirag ann dribunal ha d'he lacaat er prison evid miret outhan da enebi ous lezennou Ferry ha da ziscuez anat d'ann oll petra a fell da heman ha d'ar Franmasounet da ober, o chasseal ann Autrou Doue er meas eus ar scoliou, a veac'h m'en deus commanset he brezegen ma gommanser ober trous hag enebi outhan. Gambetta a lavar dezhan n'en deus ket guir da damall da Jules Ferry e oa he brezegen e *Epinal* leun a gassoni. Ma ! ma ! eme ann autrou de Cassagnac, evid ober plijadur deoc'h me a lavaro, ma kirit, eo leun a garantez evid ar Relijion hag al liberte, Goudeze e kendalc'h o lavaret da Jules Ferry : c'hui hoc'h eus tamallet deomp lavaret gevier ha digass scridou fauss : abars pell me a ziscuezo deoc'h piou eo ann hini en em zervich eus a scridou fauss..... N'hellit ket lavaret ann dra-ze, eme Gambetta. Ma ! neuze ne lavaran ket, eme ann autrou de Cassagnac ; gouscoude me sonje din e hellèn en em zervicha d'eus ar pez en deus lavaret JulesFerry e Epinal, dreist oll p'en deus lakeat he brezegen e gazeten ar C'houarnamant. Ar presidant a lavar e rencan miret da lavaret aman ar pez en deus lavaret ar Ministr e leac'h all ; senti a *rencan*, rag ma fell din achui va frezegen, mæs n'hellan ket lavaret e ve ar ræson a du ganthan. — Hag egis ma clemme eur re benag eus ann tu cleiz ; — Penaus ! ne fell ket deoc'h cridi na hell ket hon Tad Santel ar Pab fazia, hag e *renkinn*-me cridi ne hell ket presidant ar Gambr fazia kenneubeut ! Ni catoliket n'en em zervichomp ket eus a scridou faus, hag eo c'hui, potret ann tu cleis, a sav ho mouez da vouga ma hini ! pa peus en ho Couarnamant unan (Girerd), hag a voar mad tre ober scridou fauss hag en em zervicha anezho ! Neuze e sav dispac'h avad. Gambetta en deus cavet peg varnezhan hag a lavar : c'hui peus insultet ar C'houarnamant, me a c'houlenn digant ar Gambr ho condaoni d'ann amend ha da chomm tri devez heb allout dont aman. Caër en deus ann autrou de Cassagnac en em zifen ha discuez n'en deus insultet na Presidant ar Republic, nag ar C'houarnamant, potret ann tu cleiz, p'ho deus ar muia moueziou a gondaon anezhan, ha setu Jules Ferry gant eun enebour neubeutoc'h evid he lezennou, hag unan memes d'eus ar re a helle discuez ar guella peger fall ha peger noazus int e kenver ar gristenien hag ann Ilis.

D'ar Meurs 27 a viz Even, goude eun tamic dispac'h savet gant Tirard, ministr ar C'honvers, a sonj dezhan ne deo ket bet punisset calet avoalc'h ann autrou de Cassagnac, e kendalc'her gant lezennou Ferry, hag ann autrou Boyer, en eur brezegen crê ha nerzus, a ziscuez anat ne d'eo mad al lezennou-ze nemet da denna he liberte digant ann den, d'he lacaat da senti, caër en do, d'ar C'houarnamant, pa ne dlefe senti, var ann afferze, nemet d'he goustians ha da Zoue.

Goudeze ann autrou Blachère a c'houlenn adarre digant Lepère ar virionez var ar pez a c'hoarvez en *Aljerie*, mæs heman, oc'h ober goab anezhan a lavar e responto da benn eur miz.

En eur achui, Bernard Lavergne a c'houlenn e ve lakeat e reolen ar Gambr, punitionou cals strissoc'h e kenver ann Deputeet dizent, da lavaret eo, e c'houlenn ar voïen evit re ann tu cleis da stanca ho ginou da re ann tu dehou, pa lavaro ar re-man traou da zisplijout dezho, hag a c'houlenn, na petra 'ta ! e ve votet al lezen-ze doc'htu, rag ezomm bras a zo anezhi. He genvreudeur eus ann tu cleiz a ia a du ganthan, hag egis na ve netra necesseroc'h da ober, heb dale e velimp ann Deputeet o coll amzer gant al lezen nevez-ze, eleac'h implija guelloc'h ann amzer-ze d'ober afferiou ar vro.

Der Iaou 19 a viz Even, ann Assamble eus ar Senatourien hag eus ann Deputeet he deus lavaret, egis ma oa æs her gouzout dre avans, penaus e oa mad teuler en traon ann articl-ze eus ar Vamm-lezen a lavare e tlie ann diou Gambr hag ar C'houarnamant chomm e *Versailles*. N'eus ket bet roet conje memes da re ann tu dehou da lavaret ho santimant nag er buroiou nag en *Assamble*. Caër en deus bet ann autrou Chesnelong goulenn e vije bet lakeat er gommission unan benag eus ann tu dehou, egis m'ho devoa græt ar re-man, ho devoa hanvet 5 eus ann tu cleiz d'ho lacaat e commission ar Vamm-lezen, n'eus bet lakeat en dro-man, er gommission-ze, hini ebet eus ann tu dehou, ha pa lavar ann autrou Chesnelong penaus en devez-ze, ann hini en dije bet c'hoant, en dije allet lavaret he santimant pe er buroiou, pe en Assamble, Waddington, Presidant ar Vinistret, a ziroll da c'hoarzin, gouscoude hen oa unan eus ar pemp-ze, rag setu aman ho hanoiou. Waddington, Laboulaye, Vacherot, Dufaure ha Cezanne.

Hogen, petra fot deoc'h ? atau e vezo ar memes tra. Ar Republicanet a glemmo atau pa ho devezo ann neubeuta moueziou, ne ve ket sellet avoalc'h outho, petra benag re ann tu dehou a roe dezho atau eul loden e peb tra ; mæs, p'ho devezo ar muia moueziou, neuze e talc'hint *tout* evitho, hag e rafint ho fossubl evit miret ous re ann tu dehou da brezec, egis m'ho deus græt en dro-man. Atau ar memes son : Liberte evitho d'ober ar pez a girint, hag evid ar re all, liberte da senti outho, setu petra lavar, setu petra ra ar Radicalet pa vent ar vistri.

Ann Assamble, 526 a enep 249, he deus lavaret teuler en traôn ann articl 9 eus ar Vamm-lezen. Me garfe gouzout, ma ve unan benag en ho touez goest d'hel lavaret din, perag, d'eus hon Deputeet Republicanet, n'eus bet nemet Swiney da voti evid al lezen. Ar re all n'ho deus votet a du ebet. (?)

Re ann tu dehou avad ho deus votet evid chomm e *Versailles*.

Heb dale 'ta e vezo ann diou Gambr e Paris, ha neuze ma ne sell ket ann autrou Doue a druez ouzomp, piou oar pegen izel ec'h alfemp coueza !

A.

Maro ar Prins Louis Napoleon

D'eus Chislehurst (Bro-Saoz) e scriver d'ann 20 a viz Even : nemet ar mintin-man da 8 heur he deus bet ann Impalaërez kelou maro he mab. Ne ve goest den da gompren peger bras eo bet he glac'har. O clevout eur sort kelou eo bet couezet semplet d'ann douar.

D'ann devez kenta a viz Even eo, m'en deus ar Prins Louis Napoleon collet he vuhez, lazet gant soudardet eur boblad tud en em zavet a enep ar Saozon.

Diæs bras eo compren penaus ha perag e c'hoarvez ann traou. Napoleon I a varv ebars en enezen Santes-Helena, prisounier ar Saozon. Napoleon III a varv e Chislehurst e Bro-Saoz, hag ann hini a vije bet Napoleon IV ma vije bet pignet var ann trôn a varv en eur vro a apparchant ous ar Saozon oc'h enebi ous tud en em zavet a enep ar Saozon.

Napoleon-Eugène-Louis-Jean-Joseph Bonaparte ganet e palæs ann *Tuileries*, d'ar 16 a viz Meurs 1856 a oa achu he dri bloas var 'n ugent abaoue ar 16 a viz Meurs diveza.

Ar Prins Napoleon, mab da Jérome, ann hini a so breman e penn ann Imperialistet, mæs n'e ket goal garet gantho. D'eus ar brincess Clotilde he bried en deus bet daou vab hag eur verc'h.

Pa oa ar Prins Louis Napoleon o partial evid ann *Afrique* eun neubeut gazetennou ho deus lavaret penaus ma c'hoarvezfe maleur ganthan ar Prins Napoleon ne glaskefe ket kemer he blass hag a rofe he oll guiriou d'he vab hena ar Prins Victor. Ne ouzoun ket ha guir e ve. Ar pez so sur eo penaus ar Prins Victor a so breman e *Paris*, oc'h ober he studi e scolaich Charlemagne. N'eus ket pell eo bet resevet *Bachelier* hag he c'hoant eo beza resevet e scol ann offiserien iaouanc e Saint-Cyr.

A.

Buez Dom Michel Nobletz.

EUR GER DIVAR BENN BUEZ DOM MICHEL NOBLETZ MISSIONER BREIZ-IZEL.

Sonjet am euz scriva buez Dom Michel Nobletz

missioner Breiz-Izel. An den santel-ma eo en deuz renevezet Leon ha Kerne, hag eul loden euz escopti Sant-Briec. Pa zeuas var an douar an devalijen an teva a c'holoe hor bro. Rouez a ioa an dud a anaveze al lezen gristen, ha rouessoc'h c'hoaz ar re he mire.

Dom Michel a ioa ginidic a Blougerne en escopti Leon. He vuez hed-ha-hed a zo eur vuez burzuduz. Ar Verc'hez Vari he-unan, dindan furm eun itron vraz, eo he vleinie dre an dorn betec chapel sant Clauda, gant aoun na vije c'hoarvezet eun drouc bennag ganthan. Ne velas mui goude, evit guir, he itron, mes pa vezo tostic'h d'en em goll var mor didruez ar bed, e clevo c'hoaz he mouez dous, ha Michel heb marc'hata, a lezo a gostez an enoriou evit en em roi corf hag ene dezhi.

Dom Michel, silaouit lenner, en deuz bet calz da c'heurin evit chom var ar mad. Mes anaout a rea he du goac, he du kizidic, hag atao e veze var evez. Marteze o lenn he vuez e tescoc'h ive anaout ho tech, ha stourm outhan beteg ar maro.

Dom Michel a oa eun den habil ha gouiziec. Anaout a rea al latin, ar grec, an hebre. C'hoaz vaouanc e reas eur verz hirr-hirr e langach grec. Ouspenn, gouzout a rea e grec ar Scritur-zacr penn-da-benn dindan evor. Dom Michel ne oa ket c'hoaz beleg, ha gouscoude ez oa dija an desketa, ar gouizieca den euz Breiz, eme unan euz he brofessored. Petra souez eta, pa lakeas he zorn en alar, ma'z eas doun ar gountell en douar, ha ma jomas an troc'h var he lerc'h.

Hor bro a vev c'hoaz, euz gouiziegez ha kentelliou Dom Michel. Hen eo en deuz digasset ar c'hiz da gana canticou er missionou, hag ar c'hanticou-ze a veze canet goude en tiez var ar meaz hag e kear, er parkeier, var an henchou, var vor, e peb lec'h. Hen eo en deuz pouezet kement ha ma helle evit deski d'ar c'hrouadur yaouanc ar pez a zell ouz Doue. Pa vez ar blanten tener, neuze eo an eassa he flega. Plijadur Dom Michel a oa ober catekiz d'ar vugale. Ar re-ma ouz ho c'hostez o doa plijadur oc'h he zelaou. Bugale Kemper ha bugale Conc-Leon a rede var he lerc'h, ha ne badent ket gant ar c'hoant d'he glevet. Dom Michel, o velet ne oa nemet bugale en dro dezhan, a rea catekiz d'ar vugale vraz coulz ha d'ar re vihan, o pasca munutoc'h, tanvoc'h d'ar re a oa an nebeuta digor o spered. Dom Michel eo en deuz digasset en hon touez an taolennou misteriuz-ze a oa lennet en eun taol-count gant ar re ne ouient netra. Hag hirio c'hoaz ar pez a ra ar muia vad d'an dud dizesc eo an doare ze da brezeg. Be ez euz re all deut var he lerc'h, hag a zalc'h he lec'h, he blas en hon touez. Ar re-ma, var digarez farsal hag ober c'hoarzin, a oar, ker brao ha tra, sila en eneou guirionesiou ar feiz, ha planta kentel gant ar re ho zilaou. N'e ket tout, al labourerien douar a zalc'h sonj euz an depeignou-ze. Diouz an noz er c'horn, e vez comzet anezho; ar pez a vag ar feiz hag ar garantez.

Dom Michel a oa eur zant var an douar. He vuez a oa henvaloc'h oc'h buez eul eget oc'h buez eun den. Ar guel anezhan a oa dija eur brezegen, he gomzou, tommet ma'z oant gant tan carantez Doue a zeve he galon, a goueze bero var ar re he zilaoue. Ha red e vije bet m'o divije tri gouchad scorn en dro d'ho c'halon, ma n'o dije ket santet an domder, ar grouez o vont beteg ar voazien bella.

Dom Michel a rea aliou mad d'ar veleien all he genvreudeur. Ar speredussa, ar gouizieca en ho zouez e vele pelloc'h ha guelloc'h evitho. Discuez a rea dezho ar pleg mad hag ar pleg fall en eur barrez, hag an doare da euna ar pez a oa camm pe ne oa ket compez aoualc'h.

Dom Michel leun a garantez evit he vestr, a vele Doue a zindan truillou ar paour. Ar poaniou, an trubuillou, an naoun, ar zec'hed, a re dezhan gouela evel pa en dije ho gouzanvet he-unan. He blijadur a oa doussaat ho foaniou, o roi da zibri d'ar re o devoa naoun, da eva d'ar re o devoa sec'hed, o visca ar re a ioa en noaz, o voalc'hi gant eol ha gant guin calonou gouliet an dud reuzeudic. « An aluzen emezhan, a dal hirroc'h eget an oll denzoriou euz an douar. Bennoz ar paour pa vez torret dezhan he naoun, bennoz ar re a c'houzanv, pa vezont bet diboaniet, a zo eur c'han dudiuz meurbed evit diouscouarn eun den a galon. »

Dom Michel en doa bet he lod euz ar c'hroasiou da zougen var an douar. Gouzanv a reas gouscoude peb seurt dismegans heb en em glemm o c'houzout ervad eo an hent surra evit mont d'an env, Ar zonj euz croaz hor Zalver a ioa ato en he spered, ha ne veve nemet dreizhi.

Dom Michel a reas burzudou keid ha ma veve, ha goude he varo en deuz great nousped miracl. Ne vanc eta dezhan evid beza eur zant da lacaat var an aoteriou, nemet beza disclæriet sant gant hon Tad santel ar Pab. Plijet gant Doue e teuio buan an devez-se ma vezo anavézet evel sant gant an Iliz, Dom Michel Nobletz, missioner hag Abostol Breiz-Izel ! Evel- se beza great.

MAB AR BAE.

L'abbé Drezen.

Pelerinaj Rumengol 1879.

Un dourbill a c'hlao a so bet e mis mae, ag en tamaller d'an dud divar ar meas, ag o deus da vouez ho beleien, great stancoc'h mis Mari er bloas-man. Bep an amzer, en tavarniou, e ves c'hoeset, gant ar *fran-masounet*, ur blasphem benag a enep Doue, ar Verc'hes, da deuler ar brilim var ar Relijion. An dud a relijion a so bet bepred, var lavar an dud difeiz, ar pen-abeg, eus a gement goalen a zigoues.

Glao a so bet : ar pelerined keis a so bet glepiet en ent ; tenn oa ar bale ; glibet eo bet ho zreid en ho boutou. N'euz fors, eur bobl bras a dud a so deuet, da ziskues ho feiz da Rumengol. An ent-ouarn en deus, er bloas-ma, charreet muioc'h a belerined eget er bloas tremenet.

An Arvoris, ganto ur bissac'h, ho boutou var ho breac'h, ho chapeled en ho dorn ; var ho roched, int deuet da pardona da chapel an Itron Varia Rumengol.

Lavarit deomp, greg *Porsmoguer*, eus a enezen Sizun (Ile-de-Seins), ped guech var ar *Raz*, n'oc'h eus taolet *stronk*, d'ar pesked. Douaret e *Bestré*, e beg ar *Raz*, c'hui ag ho map a so deuet var ho troad da drugarecaat an Itron Varia Rumengol. Ar martolodet a ioa stanc ; n'ho deus ket bet muioc'h a nec'h rag an amzer, eget n'o deus, gant un *Ave Maria*, rag ar mor fuloret. Martolodet, ha merc'hed Eussa (Ouessant), o deus treuset ive goasen-vor ar *Fromveur* ; deuet int da velet Mari, guir stereden ar mor, ag e deus, ha ken alies, miret ous ho bagic, er mor guen, d'en em dougna ous ar c'herrec.

Pelerined, bale oc'h eus great epad an noz, da zont da velet ho mam ger. Breman, un tam beuz nevezet eus a zouar Rumengol, e boulouzen ho tog, ur strollad dizenezou, a stribill ous ho pruched, e tistroit d'ho parres laouen bras.

Ne ket an Arvoris a so deuet ebken da Rumengol, mes ive tud ar Gorre. Tregeris, ha Kerneis a so bet e Rumengol, ho faner ous ho breac'h, ho filed en ho dorn. Eus a pevar-c'horn an escopti, eus escopti Sant-Briec, eus a escopti Guened, e zeus bet tud o pardona e Rumengol eb en em glemm, nag eus an amzer, nag eus ar frigas a ioa en dro d'ar chapel. E daou barc an Itron Varia, n'oa ket ul leac'h, ha ne vise ket bet bresset al leton gant sculiou ar belerined.

Mar oc'h eus gueled, d'an anv, ur parcad ed, oc'h houlenna gant an esennic avel, — m'ar oc'h eus guelet un daolen benag eus ar varn general ; a gleiz ag a zeou, ne veler nemet pennou tud ; evelse edo ar belerined e Rumengol, dissadorn er chapell, ha dissul er parc d'an oferen bred. Keit hag ar guelze, ne zoa nemet pelerined. Ma n'am c'hredit ket, abalamour d'an amzer, cetu ur gontzen.

Un itron, var an oad bras, e deus bet kement ha blijadur o velet ar belerined oc'h en em trec'hi e Rumengol, ma z'eo chomet eno er frigas, eus a c'huec'h heur dious ar mintin, betec pemp heur dious an noz. Ne doa c'hoas en he buez, gueled kement a bobl eus a Vreiz, na guiskamanchou ken dishenvel. Na caëra derves, a gonte d'an oll. Siouas eviti, ar c'horf ne jom ket ato iaouanc ; ar vaoues keas a rancas chom anter-noz, etre diou linser da ziscuiza.

Cetu brema glac'har ar c'hreg deuet da bardona, gant he c'hrouadur. — E Jerusalem, d'an oad a zaouzec vloas, or Salver benniget a ziankas dious Mari ha Joseph. Nag an taol a scoas e calon ar Verc'hes Vari, e calon Sant Joseph ! ar bugel, ha nôa ket boas da velet kement a dud, ag a vire outa da velet splam an deiz, a skuisas er chapell. Me gred en devoa tri bloas, pe var dro. Evit doare, e c'hellas en em sila etouez ar pelerinet, ag e oue collet evelse dious e vam. Bras a oue anken ar vam da zistrei d'he c'harter eb he c'hrouadur. Ambannet eo bet er gousperou, ha cavet en un tiegez, e Rumengol, anvet ar *Stum*.

Breman e credoc'h, ne ket ar glao en deus dalc'het ar pelerined er gear ; mes ebken pep den curius, ha ne deue da Rumengol, nemet da glasc he blijadur, pe he interest. Ar re-man am beus clevet oc'h en em glemm eus an amzer fall. Ar glao eleac'h ober droug, en deus great vad d'ar pelerinaj. « Dibabet en deus an Itron Varia, ar re a felle dezi gueled en e chapell. »

D'ar sadorn, evel ar c'hustum, an oferen bred a so bet canet er chapell. Ar presegen a so bet great gant an aotrou Mahé, person Landevennec; eur presegen gaër en deus great deomp divarben galloud an Itron Varia, ag he bolontes da sicour kement kristen, ag a fell deza distrei, a galon vad ous he Mab divin.

Ar gousperou a so bet canet da 3 heur. Allas ! da c'huec'h heur dious an noz, er mare da ober ar brocession, anvet *procession ar miraclou*, en dro d'ar parc, ma z'eo bet curunet ennan Imach an Itron-Varia Rumengol, ar glao a so deuet da ober an neg, ha n'on deus bet neuze nemet benediction ar Sacramant. Hon digoll on deus bet gouscoude ; e sarr an noz, epad un distag en deus bet ar glâo, on deus greât gant hor pilejou var elum, ar brocession en dro da skeuden ar Verc'hes er parc. Eno, on deus canet ar *Magnificat*. Na caëra procession ! Pep ini en deus bet mirit o talc'her he piled var elum, rag an avel a ioa un tamic cre ; ha var ar grec'hen, a c'hoese a bep tu. Vad en divize great deomp caout *cleier tronset* e paper, (evel e Lourdes), da zioual hor goulou ous an avel, ha da viret na ziverze ar c'hoar var hon dillad. Marteze, aben ar bloas a zeu, mar deo bolontes Doue, eur marc'hadour benag a rai ar gonvers-ze.

Da sul an Dreindet, deis ar pardon bras, glaobeuz ; assur ebet na savze an amzer ; divannea a ra vardro deg heur, ha var goulen ar belerined, an oferen a so canet er parc vardro uneg heur nemed kard. Ur beradig glao a so bet e creis ar sarmon, mes n'en deus ket poeset.

Ar sarmon a so bet great gant an aotrou Lazou person Lambezellec. Renta en deus great testeni eus or bolontes vad, pa zomp deuet a enep ar goal amzer, da drugarecât an Itron-Varia, da bardona gant ur speret a feiz cre. Ar Verc'hes a ro

dhe bugale peurliessa ur merc eus he madeles, o lacat ur funtun e kichen he chapelou. Calon ar Verc'hes a so, e guiriones, neket ur feuntun, ag a c'heller da zizec'ha, mes ur mor a vadeles..... c'houlennomp digant-hi eta grassou puill ha nersus evel ma e deus roet d'hon tadou coz, tud a feiz cre, bet aman o pardona en or raog.

Ar gousperou a so bet canet ive er parc, ag on deus gellet zoken ober ur pennadic procession. Pep ini en distro d'ar gear, a c'hello lavaret pegeñ caër, en despet d'an amzer, eo bet pardon an Dreindet, e Rumengol er bloas 1879. Kenavezo dlar pardon, er bloas a zeu, an ini ac'hanomp a vezo beo ha iac'h.

Itron-Varia Rumengol, pedit evidomp.

H.

HISTOR AR C'HABYLIE.

SEISVET PENNAD.

TIEZ AR BEDEN PE *Mosquée*. — KOUBAS PE BEZIOU AR MARABOUTS PE VELEIEN MAHOMET, HA PENNOU BRAS ALL. — COAJOU SACR.

En eur dremen dre vro ar *C'habylie* ar beachour ne gav nemeur euz ann Tiez-a-beden hanvet *Mosqueou*. Da viana ar seurt templou-ze ne maint ket, var bouez calz, ker stank hag en *Arabie*, nemet marteze en tarouad douar a sco var ar vro hanvet *Fort-National*. Guelet a reer kement-se unan bennag euz ar seurt tiez-a-beden-se. En *Arabie* avad a veler e peb keriaden eur *Mosquée* gant he *vinaret* pe tour huel savet e tal ar *Mosquée* evel touriou ann Ilisou e Breiz-Izel. Ar pez a zo anat mad eo n'ez euz er *C'habylie* nemet eun neubeudic a *Vosqueou*, a c'hoaz a re a zo ne dint ket cals a dra : cos tiez divalo ha *dirapart* (?), beac'h dezho o chomm en ho zao. Mar d'eo rouez *Mosqueou*, eo rouessoc'h c'hoaz ann dud a iel da bedi ennho. Peurliessa tud ar *C'habylie* ne ielont da bedi ebarz er *Mosqueou* nemet da zaou euz ar pevar gouel-bras gourc'hemennet gant Lezen Mahomet, ha da genver amzer ar *Rhomadon*. D'ar mare-ze euz ar bloaz e gav d'ar *C'habylet* eo red dezho en em zisconez tud a beden, tud leun a zoujanz evit Lezen Mahomet gant aon ne veffent kemeret evit diskiblien fall, leun a zic'hoantegez e servich ar profet-bras. Etal ar *Mosqueou*, hueloc'h evit lein ann doen e sav eun tour pevar-c'hornec pe carre hanvet *minaret*. Ar beg euz ann tour a zo rond evel eur vaot ; ann doën a zo henvel euz toën eur c'houldri, ha var al lein tout ez-euz eur c'hresk-loar henvel euz eun houarn-marc'h. Ar *Maraboutet* pe beleien Mahomet a bign en touriou-ze evit gervel ann dud da zonet da bedi. — Setu aze cleïer hag a zôn ho-unan ! — En eur grial a bouez ho fenn : *Allah akbar ! Allah akbar !!!* Doue braz ! Doue braz !!! pe c'hoaz ann diskan-all-ma anavet gant ann oll : *La Allah ! illa Allah ! oua Mohammed rosoul Allah*, ne zeuz ken Doue nemet Doue ha Mahomet eo he Brofed. Er *C'habylie* ne gleyer ar *Maraboutet* o choual evel-se nemet da vintin ha da noz, nemet e amzer ar *Rhomadon*, neuze ho c'hlever aliessoc'h var ann deiz ; rag epad ann amzer-ze hebken ar *C'habilet* a heul lezen Mahomet pehini a c'hourc'hemenn pedi c'huec'h gueich ann de. Ar *C'habilet* a-hent-all na c'houlennont ket beza diezet re aliez gant deveriou relijion ebet.

Er *Mosqueou* ne gaver na taulennou, nag imaichou, na netra gouest d'ho tougen d'ar beden ; ar mogeriou a zo hebken guennet gant ra ; var leuren ann templ great gant mein evel leurennou ann ilizou, e-z-euz ledet palennou pe kentoc'h clouedennou great gant brankeier-palmez-du hanvet *Olfo*. Var ar seurt pallennou-se eo ec'h azez diskibien Mahomet evit lenn ar *C'horan* pe leor lezennou ar Profed-braz : ann dud-se evit azeza a groaz ho divisker evel ar gemenerien e Breiz-Izel ; pa vent evelse var ho zorchenn e cav dezho ho deveuz cals muioc'h a spered evit entend lezennou Mahomed. Araug monet ebarz ar *Mosquee* e tleer en em voelc'hi, mœz e ken caz ma hen deffe dizonjet unan benag d'en em voelc'hi ken eget monet ebarz ar *Mosquee*, e cave ive en diabarz peadra evit hen ober. E mogeriou ann templ ez-euz leac'hiou cleuz, toulou e peleac'h e ve lakeet podadou dour lous avoualc'h pa ne ve ket brein da deuler fler. Evit en em voelc'hi hervez lezen Mahomed, eo red en em gemer evelhen. Da genta e ve gouelc'het ann diouvrec'h beteg ann ilinou, goude ann divesker beteg pennou ann daoulin, goude ar penn hag ar c'houg, erfin ar c'horf oll a-bez. Pa ne gaver ket a zour e heller kemer grouan evit en em frotta ; ken neat e ve eur Muzulman dirag lezen Mahomed goude ma en euz en em frottet gant grouan evel pa en euz en em voelc'het gant dour.

Setu ama breman penaus a ra diskiblien Mahomed evit adori ho Doue-bras : Da genta en em zalc'hont soun ha soun en ho zaô ; evel eun abrenn-cloed, ho bizaich troët varzu kear ar *Mecque*, da lavaret varzu Sao-Heaul. Goude en em strincont d'ann daoulin, hag en em daolont d'ann douar a stog ho c'horf en eur choual a bouez penn : *Allah akbar* ! Doue-braz ! Beteg nao gueich dioc'htu e reont ar chestrou-ze. Mœz pe hen ve o pedi, pe hen a ve hebken oc'h adori, ar Musulman a gemer ar brassa sourci da lacaat eur mean dindan pennou he zaoulin, abalamour emezhan, ma bedfe daoulinet var ann douar noaz he beden na blijfe ket da *Sidi Mohammed*. Er *Mosquée* eo e ve lennet ar C'horan pe leor lezennou Mahomed. Oll hel lennont er memez amzer, peb hini a choaz ar pennad ma car euz al leor, hag en em laca d'her c'hana var ann ton a gav ar

brava. Ar jolori a glever e Kemper Caourintin da zeiz foar Vaë, foar Anter-Avril pe foar Caourintin a zo eur muzik da drec'hi e kichen ann talabao a glever er *Mosquee* gant ar moueziou ann dud o cana, o tiscana, o lenn, o choual, gant ann trouz a reont oc'h en em strinca d'ann douar, o sevel en ho zaô, o vlenjal evel saout ar c'homzou-sot-man : *Allah illa Allah oua Mohammed rossoul Allah.* Ann traou-ze-oll a zo re evit ranna he benn da eun den : gouscoude kement-se n'eo ket calz a dra e kichen ar c'houezfall, ar fler gouest da bila eur marc'h euz he zaô, a zo er *Mosqueou* ; guir doullou-fler eo ar seurt tiez-se ha netra ken. Ar *Maraboudet*, beleïen Mahomed, piou a gredfe, eo ar re genta o sautri ar *Mosqueou* ; pa bignont er *minaret* pe en tour evit gervel ann dud da zonet da bedi, n'en em nec'hont ket evit en em lacaat d'ober ho eazamant en tour e peleac'h e pignont, pe en eur c'horn benag euz ar *Mosquee* pa zeu re a bress var ho gorre. Ar *Minaret* dreist-oll ne deo nemet eur seurt *Ti-jakez* e peleac'h en em zizammont euz ho c'hofadou *Kouskouz*, resped deoc'h, lennerien christen.

Ar *C'houba* a zo eun tiic bian savet gant mein, guennet gant ra, henvel ouz eur *Mosquee* en he furm, mæz cals bianoc'h, ha neuze ne zeuz *minaret* ebet varnhan, eur c'hresc loar hebken var gern ann doen. Er *C'houba* e caver beziou eur *Maraboud*-bras pe eun den braz all benag, brudet dre he c'hallout pe dre he zantelez hag enoret gant diskibien Mahomed hanvet *Musulmanted.* Da bardouna, mar plij, e teuer d'ar *C'houba* ; Aliez memez e teuer a bell-braz da bardouna di, dreist oll pa zeuz eno bez eun den brudet dre he c'halloud var galon ar Profed-braz *Si-Mohammed.*

Evit caout sourci euz ann tiez hanvet Koubas, e zeuz *Maraboudet* carget ive da zigemer ar bardounerien. Ebarz er *C'houba* e caver banielou, *goulaou* pe pilejou coar, cleuzeuriou pe *lampou*, podadou eôl olivez, a bep seurt creziou, dreist-oll mouchouerou digasset di evit lacat var beziou ann *dud-santel* a zo bet beziet er seurt leac'hiouse.

Er berejou, hag ive var ribl ann hentchou e caver aliez taoliou mein braz var bere ar C'habylet a zeu bemdez da lacaat dornadou *Kouskous*, eun olivezenn, eur fiezenn pe eur galetezenn benag. Eno e ma bez eur *Marabout* pe eun den santel benag, mæz ar re a zo beziet evel-se ne d-int ket kemeret evit tud ken santel ha ken gallouduz e barados Mahomet evel ar re a zo anterret en eur C'houba benag. An dud devot er vro-man, en eur dremen abiou d'ar beziou-ze a ra nao gueich ann dro dezho en eur lavaret *Salom-alic*, salut varnoud. Er mod-se e sonj dezho plijout d'ann den santel a zo beziet e leac'h-se, hag ober anezhan ho alvocad dirag ar Barner braz Mahomed.

Aveichou-all, e leac'h lacaat eur mean-braz var bez eur *Marabout*, e hader eno eun derven pe c'hoaz eun olivezenn, pe autrament e planter guez all en dro d'ar bez, ar pez a ra eur seurt brous coadic hag a hanver *Coad-sacr*. Den ne gred-fe touch he viziat euz ar c'hoad-se. Guelet a reer eun niver bras a voue dero-coz hag a voue olivez braz da ober spont. Euz a gement brank ho deveuz, couls lavaret, e zeuz stag eur c'hos tam truillou benag a n'euz fors pe seurt liou evit enori ar *Marabout* beziet eharz troad ar vezenn. Mallos d'ann hini hen deveffe ann hardiziegez da zistaga unan benag euz ann tammou truillou staget euz ar guez-se ; eur *sacrilaich horrubl* a rafe, ha sûr e ve da veza lazet mar galfe ar C'habylet pe ann Arabet teurel ho c'hrabannou varnezhan. Kement se 'zo bet c'hoarvezet dija ouspenn evit eur veich gant soudardet ho devoa troc'het ar brankeier seac'h euz ar guez-se evit ober tan. Ar zoudardet-se a vije bet lakeet a-beziou paneved ho devoa armou evit en em zifenn. X.

Marvailliou goude Gousperou.

AN HERMIT, IAN HE VAM, LAURANS, LOUIS VIHAN, PERIK.

Perik. — Astomp afo, va zud, rag erru eo ar mor.

An Hermit. — Neuse eo deomp kregi a zoare he mis Here.

Ian he vam. — Greomp an drap varn'han.

Louis vihan. — Me a ia var ar barr.

Laurans. — Dija e c'housomp petra c'hoarvezas en deis Kenta a Here.

Louis vihan. — Bon ! mad, dan eil, ar general Trochu a roas fors meuleudi da zoudardet an trizecvet corf, abalamour m'ho doa gourinet a zoare d'oc'h potret ar Pruss, dan tregont a vis guengolo, he Chevilly, L'hay, Thiais etc.

Laurans. — Me a lennas en derves se penaos Napoléon III paket he Sedan, hag gourdrouzet gant Guillou gos da veza hen taget, a respountas : allas ! red mad oa din hen ober, pa felle se dar franchichen.

An Hermit. — An digares ze a roas, mæs ar gazeten anvet officiel a roas ragdal da anaout petra en devoa respountet dan impalaer kement prefet a ioa bet goulennet diganthan avis ar vro divar ben ober ar brezel ze.

Ian he vam. — Hag e lavare ar vro ? Chom reis, a ne ket guir ?

An Hermit. — Na petra ta !

Louis vihan. — Eur guchennat Prussianet on doa tapet, mæs coumprenit e voant estounet maro

dre na grougemp ket anezho ; pe da viana n'ho fussullemp ket !

An Hermit. — Guir a leveres, Louis, rak me avad a gavas unan anezo en ambulans an Trocadero, eur potrik, al leas livris c'hoas d'oc'h he vourrou, ar c'heas bihan pa en doa guelet ar vicinet o coumans entent ounthan a grede mad e voa echu he gount. Crial a rea, en orao : « Fors va buez ! Fors va buez !

Perik. — Ar brezounek a vouie ta ?

Ian he vam. — Ia, marvad, straner zo ac'hanout.

An Hermit. — Cetu ama ar geriou a lavare : Schlagen si mich nicht told,

Ian he vam. — Kemense a zinifi : n'am lazit ket.

An Hermit. — Hag he crie c'hoas : Lassen si mir das leben.

Ian he vam. — A zinifi : list va buez ganhen.

Perik. — A petra zinifi : fors va buez !

Ian he vam. — Cleo ta he ! sklear eo did goud er vad e ze e gis ma lavarfet : kemerit a geroc'h ne ran fors, nemet e lezoc'h ganen va buez.

Perik. — He pe leac'h diana, Ian, o peus desket an Alamandes.

Ian he vam. —Her Skajerrak hag her C'hategat, pa voan mouss he bours ar C'hodorlaomoor.

Louis vihan. — Ni mobilet a ieas etretant d'ober eur bale he Montretout. Eno e cafchomp Prussianet, hag e rechomp sin da vartolodet ar fort Montvalerien d'ho c'hass ac'hano ; hag er grechont a doliou obus.

Laurans. — Kelou a deuas ive e voa en em roet an diou gear Toul ha Strasbourg, hag oa distrujet eul loden d'oc'h *armee ster al Loir*, da lavaret eo, an troumpou a goumbatte dindan urs ar general Polhès.

Louis vihan. — Ne peus ket a sonch ie e lavaret e voa dan ampoent Herri V en em gavet he Breis ?

An Hermit. — Eo da ha salo e viche bet guir ar gaou ze ! Nag a vad en diviche dija great he rouanteles Frans abaoue eis bloas so e tliche beza crog he stur ar c'houarnamant ? Enhes ne vije ket o clask ober mistri scol dizoue, skoliou dizoue, bugale dizoue, rak Herri V ne de ket eur framassoun avad, ententit.

Ian he vam. — Eur framassoun, a ne ket kuir ta, a fount he di var tort an diaoul ?

An Hermit. — Ia sur ; hag ar rest deus an dud a fount ho zi var Doue.

Perik. — Petra zinifi an ti ?

Ian he Vam. — Assa Perik an trabasser, sclear eo did gouzout ervad e zeo an ti a zinifi an den, ar famill, ar societe.

Laurans. — Ne veles ket, Perik, storlokeur, pebes kem a ve etre eun den, eur famil, eur zocïete gouarnet gant Satan, hag eun den, eur famil pere a ve ervez Doue, eur rouantelez euz a bihini al lezennou a ve da genta lezennou Doue he unan, ha re an Ilis, eb na ve morse great lezen ebet a gement a enebfe outho.

Perik. — Guelet avoalac'h. Petra ! evit eun dal e kemerit eun den ? Sklear eo ne ket ar memes tra beza evel da Zoue, hag evel d'och Satan. A goude ta petra en em gavas c'hoas d'an daou a vis Here ?

Louis Vihan. — E feis, an unekvet arrondissamant deus Paris a arretas ne viche enhan petek fin ar bed nemet ar scol laïc ebken.

Laurans. — Ia, ak her memes heur ar seisvet arrondissemant a zicide e viche a visiken ar vugale-scol bouetet eb pea, *gratuitement*, marvad gant bapa buan ha fars buan.

Ian he Vam. — Fidandomen, avad, red eo e viche ar framassounet daonet pell a ioa o c'hori an tri vi laïk, gratuit, obligatoer, pa ziglossent e creis eur goan ker kris evel an hini a boueze neuze var ar Frans ! Nak a ast ho doa d'ober brichineres, divar goust ar vugale geis, ha d'ober an ouill deus an tadou famill !

An Hermit. — Diot e za va speret be veach ma coumprenan he traou evelse. Red an oll eo e viche framassounet an Allemagn, ha framassounet ar Frans en em ententet evit laza hor c'horiou hag kountami hon eneou ; hor c'holl corf, hag ene.

Louis Vihan. — Evit ar pez a zo sur evithan ne ma ket her scritur, ne glevemp nemet dion goms ; eul loden a grie : « Neus Doue ebet, » hag eul loden all : « Trahisset omp ! »

Ian he Vam. — Daou c'her pounner, a ne c'hrichenont ket anezo ho unan e calonnou ar Franchichen. Mæs leshi e ma crog Lez-Breiz he cornaillen Lorgnez.

An Hermit. — Dan trede eus a vis here, e maor e coumans lavaret : Ne zervich ket deomp gortos sicour digat armeou an diaveas, rak se greomp canoliou ken a strako.

Laurans. — Her c'hlubou ar botret-ru a iouc'he : Electionou a zo red ; electionou municipal ! En ano ar vro, en ano al liberte ra vezo election ! Ne deue d'oc'h ho c'horzen nemet : Bro ha liberte ; mæs ober ar Gomun-revolt eo a'fole dezo, a netra ken.

Louis Vihan. — Eas eo a vrema divinout e c'herruo ar pez a zigouesas e fount, hag en effet dan unan a tregont eus a vis here.

Ian he Vam. — Daoust a ne voant ket dorn oc'h dorn gant ar Prussianet ? Me lavar ar botretrus ?

Louis Vihan. — Eo da ; ha memes he Sant-Denis on deus tappet eur vaouez rus divar ben

pehini or beus approuvet e zea bemdes da gas hor c'hazeteou dan inimiet.

Laurans. — Kaeroc'h so : unan d'oc'h officerien ar general Ducrot a bakas greg sanset eur zoudard deus Frans, casset da Verlin hag a ie bennos ar c'hregig vad anishi, he camp ar Prussianet, a ne voa, emezhi,nemet evit goulen kelou divar ben he goas keas. Sabredor ! Koumpren e ve merc'het a stroill e mesk ar framassounet daonet !

An Hermit. — D'ar pevare eus a vis here, cetu Jules Simon oc'h en em emel doc'h ar scol primaire. « Sac'hendien ! eme Jules, red eo avisiken rei dar vugale instruction *solid, viril, auster* evel ma conven en eur Republik. »

Ian he Vam. — Pitiaoc'h a livirit ?

Perik. — Ac'han, Ian, dam zro me lavaro deoc'h : — Instruction *solide* a zinifi instruction fountet var tort an diaoul ; instruction viril a zinifi ne vo muhi roet gant ar religiuset nag ar veleien, abalamour d'ho guiscamant ; instruction *auster* a zinifi senti rik ha rak doc'h roue spountus ar framassounet, Satan.

An Hermit. — E feis, Perik, evit ar ger *auster* a isplikes mad, rak Jupiter, Apollon, Pluton, Mercur a lavaret eo Satan ato dindan leun a anoiou goazet pe verc'het a gemere evit gouelloc'h trompla ar baïanet ; ne lavare nemet : *Sic Volo,sic Jubeo*, a zinifi : Sentit ouzin, pe me velo !

Laurans.— A neuse, Jeau-Jacques Rousseau en eul leor ne de nemet eur steuen geier, hag a zo aviel ar framassounet, a lavar e tleer lamet digat peb den, peb famil, peb societe he liberte evit ma na raio nemet senti e kement so d'oc'h bolontes pen ar c'houarnamant,hag a vo neuse Satan, na petra ta.

Ian he Vam. — Cetu aze afat ar plan d'ober eur rouanteles d'an Antechrist ! Ar c'hontrol beo eo ar pez a ra ar relijion gatolik ; rag Doue en deus great an den libr, a ne douch morse d'oc'h he liberte.

J. M. C.

Ma c'hroazik vihan koat.

Var don : *Dieu de paix et d'amour, lumière de lumière etc.*

(Musik an Tad Ligonnet, Dominikan).

Deuz, deuz var ma c'haloun, o ma c'hroazik vihan ;
Te a vo da viken ma oll binvidigez :
Diraz-out, da Jezuz, bugelik c'hoaz bihan,
A vouestliz ma buez. (bis)

— Diskan —

Ah ! Perak n'am beuz me ho kaloun glan, Mari,
Eur galoun entanet, kaloun ann Arc'hæle,
Holl galounou an dud en ho kroaz d'ho meuli,
Ma Jezuz, ma Roue. (bis)

Ia, deuz var ma c'haloun ! Te a zigemero,
'Vel ma hirvoud kenta, ma huanad diveza :
Te 'vo euz ma Zalver, euz he vadobero,
Ar menek an dousa.

Roueou braz ar bed a zoug holl eur voalen :
Ma c'hroazik vihan koat, te zo d'in muioc'h ker ;
Eun dra a c'houlennan, eun dra, eun dra epken :
Eur garantez dener.

Te 'zo 'vid'oun pep tra, bro, kerent, tiegez.
Aboue 'lariz keno d'an donar, d'he madou,
Biskoaz n'en deuz tec'het diouz-in al levenez,
Na redet ma daëlou.

Oh ! poket d'as tachou, ouz-id stoui bemde,
Ma c'hroazik vihan koat, setu 'r pez a glaskan,
Eun hùanaden ouz-id a zo kalz guell d'in-me
'Vit oll draou ar bed-man.

Atao a vi gan-in ; hag, eun deiz, kent mervel,
Eur veich c'hoaz me 'savo em' guele a anken ;
D'id-te, kroaz venniget, 'vo ma diveza zell ;
Did ma divea peden !..

Hag em' guele-douar pa vin-me diskennet,
En ma dorn adarre te 'baro lugerouz ;
Ma c'horf a vo er bez gan'ed-te diouallet,
Gan-ed, arouez Jezuz ! —

Barz Koatmin.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Messager, person canton er C'hastelnevez, a so hanvet person canton hag arc'hbeleg e Castel-Paul.

KELEIER.

Ann autrou Bataille Escob *Amiens* a so maro eun neubeut deveziou so,goude eur c'hlenvet hir ha poanïus. Var he dremenvan en devoa resevet bennos hon tad santel ar Pab. Eur c'holl bras eo evit ar Frans,rag,evel ann Eskibien all,ec'h enore cals anezhi dre he dalant, he vertuziou hag he garantez dreist evid cador Sant Per. Ne oa ket coz : 59 bloas nemet ken. Escob *Amiens* abaoue 1873 e oa araug person Sant Jakez e *Douay* ha chaloni a enor d'eus Escopti Cambrai.

Blanqui, unan eus ar goassa revolutionnerien, a so bet grœt kement a drous var he bouez er gambr er sunveziou diveza, a so bet lezet da zont er meaz eus ar brison. N'eus ket bet rentet dezhan, guir eo he viriou a sitoïan na ne hell ket beza hanvet depute hervez al lezen.

Der Iaou, 12 a viz Even etro 10 heur hanter eus ann noz e oa ann autrou de Latour-d'Auvergne, Arc'hescob *Bourges* oc'h antreal en he di en he voitur pa oe spountet ann oll gant trous ar poultr o tarsa. Ann tân a ioa bet lakeat a bell rag he velet a rer o redec var ann douar abars beza clevet ann tenn. A drugare Doue ar voitur a oa dija æt a biou ha n'eus c'hoarvezet droug ebet gant ann autrou'n Arc'hescob.

A.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série N° 27). DISSADORN 5 A VOUERE 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest eus ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan livez e dle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper 5 a viz Gouere 1879.

Dissadorn, 21 a viz Even, Lepère ministr ann afferiou e diabars ar vro, en deus digasset d'ar Senatourien eul lezen, hag hi a lavar etre cals traou all e renco ar re-man en em assambli e *Paris* adalec an 3 a viz Du. Ac'han di e chomint e Versailles.

Goudeze ec'h evessaër evid ar veich kenta ous al lezen votet dija gant ann Deputeet, hag a ro cals muioc'h liberte hiviziken d'ar rederien-bro a vez guelet re alies var ar meaz, o verza leoriou, cazetennou ha traou all ; cals muioc'h re fall eget re vad.

Ann autrou Fresneau, senatour ar Morbihan, dre eur brezegen nerzus, calonec ha cristen, a c'houlen e ve lezet al lezen-ze a gostez, rag ne hello ober nemet droug. Liberte avoalc'h a so breman, ha ma ne fell ket deoc'h ober eur seurt lezen, ne hello den lavaret evid-se e vec'h o clasc teuler ar vinistret hag ar C'houarnamant en traôn.

Eugène Pelletan a zifenn al lezen, abalamour, emezhan, ar re oa carget da rei ann aotre da verza leoriou, ho deus roet ann aotre-ze evid leoriou sod, diskiant hag a enep ann urs vad. Kense ne dalvez da netra cahout tud da sellet ous al leoriou araug rei ann aotre dezho, ha guelloc'h eo lezel peb unan libr da verza ar pez a garo, nemet ar pez a vezo bet condaonet evel fall gant ann dribunal.

Caër ho deus ann autrou Fresneau discuez peger fall eo al lezen-ze, hag ann autrou Berenger lavaret n'e ket red en em hasta kement, Leroyer, ministr ar Justis, a gân a du gant Pelletan, hag e voter al lezen evid ar veich kenta.

Er memes devez, e casser kelou d'ann Deputeet d'eus maro ann autrou Huon, Depute evid *Guingamp* (Côtes-du-Nord.)

Goudeze ann autrou Baudry-d'Asson hag ann autrou Blachère, a c'houlenn gortos ac'han da zilun evid kenderc'hel evessaat ous lezennou Ferry, abalamour, emezho, cals d'eus ar re ho devoa c'hoant prezec var ann affer-ze, a so breman e caôn, abalamour da varo ar Prins Louis-Napoleon, ha n'int ket deut hirio da Versailles. Petret ann tu cleiz a respont : Petra ra-ze deomp ? Kendalc'homp atau. Ar virionez eo ho deus aoun rag ar pez a lavarfe ar re-ze, hag e carfent achui ann affer abars ma alfe ar re-ze prezec.

Etouez cals traou all a ve votet goudèze, e cavan al lezen a lavar eo dereat evid ann oll, ober ann hentchou houarn d'eus Conk-Kerne da Rosporden, d'eus Montroulez da Roscoff ha d'eus Kemper da Zouarnénez.

Erfin e teu tro lezennou Ferry, ha Paul Bert, (dalc'hit mad sonj eus ann hano-ze, rag hini eun enebour touet eus ann Ilis eo), a zifenn anezho. He brezegen, penn da benn, a eneb ous kement tra a verit carantez ha respect ar gristenien ! Mond a ra memes, bete gervel *enebourien* ar C'houarnamant, kement hini ne blij ket dezhan al lezennou-ze ; ha pa c'houlenn re ann tu dehou perag ne ra ket ar Presidant dezhan ober peoc'h ha piou eo ann enebourien-ze, e respont evel Gambetta e Romans : *Ar Gatoliked ! setu ann enebourien* ! Neuze ann autrou Baudry d'Asson a respont : ha me a lavar penaus ann Deputeet Republicanet, setu al lornez a ra droug ar vro.

Grit peoc'h, eme Gambetta, o tiscuez eur veich muioc'h, penaus ar Republicanet a hell lavaret oll ar pez ho deus c'hoant, eleac'h re ann tu dehou n'ho deus ken liberte nemet d'ober peoc'h. Ann autrou Baudry d'Asson a gendalc'h c'hoas ô c'houlenn digant Paul Bert chench ar goms-ze ; mæs ne ra ket, ha Gambetta a lavar d'ann autrou Baudry d'Asson, ober peoc'h evid ann eil gueich, oc'h ordren he verca var ar *proès-verbal*.

Neuze Paul Bert a gendalc'h oc'h ober he brezegen gant cals muioc'h a gouraich, hag a lavar : *Ni, bugale ar Revolusion* (hen he unan eo hel lavar), *n'hon deus ket ar memes langaich evel difennourien ann Ilis catolic, pe gurioc'h houman hebken hon deus affen.*

Lavaret a ra penaus e scoliou ar Relijiuset e tesker d'ann dud iaouanc disprijout ar Frans, egis na vouife ket ann oll breman, goude brezel 1870, eo ar guella cristenien a so bet ive guella

difennourien ar vro ! Erfin ec'h achu he brezegen o lavaret : *Ne heller ket rei al liberte d'ar re ne fell ket dezho he rei d'ar re all.*

Setu eno unan eus ar brassa gevier enebourien ann Ilis. Houman, pa deu abers Doue, a so henvel ous Doue, ha na hell ket lavaret e ve mad ar pez so fall, mæs biscoas kenneubeut, ann Ilis ha Doue n'eus bet falvezet dezho tenna he liberte digant ann den. Lavaret a rai, a dra sur, ar pez a rit n'e ket mad, mar kendalc'hit, e viot punisset gant Doue ; ar pez a zeskit pe a fell deoc'h da zeski d'ar re all, ne deo ket hervez al lezen ; mæs miret ouzoc'h d'ober ho polonte, ann dra-ze ne rai ket. Alia ar re all a rai da zioual dious ho kelennadurez, Hogen mar fell dezho mont d'hoc'h heul, e lenvo var he bugale dianket ; mæs neus fors peger glac'haret e vezo, ne viro ket outho d'heulia ho froudennou, d'ober ho bolonte : ann Autrou Doue n'her gra ket, perag e teufe ann Ilis d'hen ober ! Kense, caër ho pezo, ne helloc'h lacaat nemet ann dud diskiant da gredi e clasc ann Ilis tenna ho liberte digant ann dud.

Ann autrou Gaslonde a respont da Baul Bert, mæs ne ro hirio nemet al loden genta eus he brezegen o tiscuez penaus al lezennou-ze, ne teuont ket d'ho mare, hag a so noazus d'ar C'houarnamant he unan. Egis ma eo divezat, ec'h assanter ganthan gortos ac'han da zilun evid achui he brezegen ha discuez eo al lezennou-ze a enep ar guir hag ar justis.

Dilun 23 a viz Even, ann autrou Gaslonde en deus achuet he brezegen, o tiscuez penaus lezennou Ferry, a so a enep ar guir hag ar justis. Difenn a ra ar petitionou hag a lavar penaus Spuller en deus cavet, 3,000 sinatur var 66,000, n'int ket bet disclæriet guirion gant ar meariou. Hogen, emezhan, ar re all a ve peadra evid discuez ne ma ket ar vro gant ar ministr, hag ouspen, petra n'ho deus ket græt ar meariou hag ar Brefedet evid miret oc'h ar sitoïanet da sina ar petitionouze ? ha ma ne dint ket bet disclæriet guirion gant ar meariou, an dra-ze so c'hoarvezet dress abalamour n'en deus ket fallet d'ar re-man hen ober evel ma oa ho dever. Ouspen-ze, ar muia eus ar sinaturiou-ze so bet casset d'ar Senat (1,400,000) pevarzec cant mil, hag e kenver d'ann oll sinaturiou-ze, ne fell ket deoc'h rei deomp da anaout niver ar sinaturiou a so evid lezennou Ferry, ken neubeut a so anezho.

Erfin, ar pez a glaskit dre al lezennou-ze, eo mouga al liberte : dioullit na lacafec'h ann disurj er vro.

Deschanel (unan a gleiz), a respont anezhan, mæs he brezegen ne deo penn da benn nemet eun injur d'ar Jesuistet da genta, ha goudeze d'ann oll Gatoliket a anav hon Tad Santel ar Pab, evel penn guirion ann Ilis, hag a sent outhan.

Deputeet ann tu dehou a rebeich dezhan he gomsou leun a valis hag a gassoni, mæs ar Presidant a lez anezhan da lavaret ar pez a gar, abalamour ma eo unan eus ann tu cleiz. Ma vije bet en he blas unan eus ann tu dehou, hag hen en dije lavaret ann hanter hebken d'eus ar pez en deus lavaret Deschanel, ne vije ket bet roet conje dezhan da achui he brezegen.

D'ar Meurs 24 a viz Even, ann autrou baron de Mackau, en deus discuezet penaus en despet da gement oll a lavar ar Radicalet, ne fell ket dezho distruj ar Relijion dre all lezennou-ze, Paul Bert dissadorn, ha Deschanel deac'h, ho deus lavaret fræs avoalc'h, eo d'ann Ilis catolic a bez, e felle dezho ober brezel. Discuezet en deus e oar o clasc ober scoliou dizoue e pep leac'h *evid contraign goudeze* ann oll gerent da gass ho bugale d'ar seurt seliou-ze.

Achui a ra o lavaret penaus den ebet na c'houlenne al lezen-ze, nemet ar re so e guirionez enebourien Doue hag he Ilis, hag e tigass dezho da sonj eus ar c'homsou-man d'eus beleien escopti *Genève : N'hellomp ket disnac'h penaus mar d'eo ar guir evidomp, ar galloud hag ann ners a so a enep deomp : hogen, abaoue meur a gant bloas so, ann Ilis a so goasket ha merzeriet gant ann ners hag ar galloud-ze, mæs biscoas n'ho deus allet dont a benn anezhi, na ne rafint biken.*

Spuller a brezec var he lerc'h, mæs ne respont ket anezhan. Lavaret a ra meur a dra, mæs netra nevez ; ne ra ken nemet astomma ar pez ho deus lavaret ar re all. Sevel a ra etre ann autrou de Kerjegu hag hen, rag ma lavar a beb seurt dismegansou divarbenn d'ar Gatoliket ; mæs Gambetta a lez anezhan da lavaret oll ar pez a gar heb miret outhan. Na perag her grafe ? Marteze e cav dezhan ne lavar ket travoalc'h c'hoas !!!

Der Iaou 26 a viz Even, ann autrou Lamy, unan eus ann tu cleis gouscoude, a bresec a enep lezennou Ferry, hag a c'houlenn al liberte evid ann oll. Rebeich a ra da Spuller beza lavaret penaus, ma teufe ar Gambr da voti lezennou Ferry, ne oa nemet abalamour m'ho devoa ar Republicanet ar muia mouezіou ennhi, ha neuze, emezhan, mar votit al lezennou-ze, ne vezo ket evid brassa mad ar vro, mæs dre gassoni, hag ouspen, mar kendalc'hit evelse, c'hui ho pezo heb dale distrujet hoc'h unan ar Republic.

Jules Ferry, var ann digarre da respont d'ar re oll ho deus prezeget en he raog, a lavar adarre dezho ar pez oll ho deus lavaret ar re all a so a du ganthan, hag ann hanter kenta eus he brezegen a sinifi kement-man : Ar C'houarnamant a dle beza mestr ann eneou couls ha mestr ar c'horfou, ha den ebet na hell sonjal, lavaret ha scriva nemet ar pez a blijo ganthi. He lezennou, emezhan, a oa red mad ober anezho, ha casi sur e vezo red ober muioc'h.

D'ar Guener 27 a viz Even, Ferry en deus achuet he brezegen droug ennhan, rag n'en devoa ket allet deac'h troi ar Gambr hervez he c'hoant, ha ken dallet a oa, m'en deus scoët var ann oll, memes var he vignonet heb gouzout dare dezhan, hag en deus discuezet anat (adarre en despet dezhan, m'ervad), penaus e rea brezel d'ar Jesuistet, rag ma oant caus da eur fors tud d'en em gonvertissa, hag ive, rag ma scolient re vad ar vugale hag ann dud iaouanc.

Ann autrou de la Bassetière en deus respontet anezhan ; mæs ar Republicanet, o c'houzout ervad en dije, æs avoalc'h, discuezet ne oa nemet gevier tout ar pez a oa bet tamallet d'ar Jesuistet gant ar Brotestantet, ar Radicalet hag oll enebourien ar Relijion, a oa æt oll da bourmen, ha n'en d'eus allet ober nemet ann hanter genta eus he brezegen. Er sizun a zeu ni a velo ann eil loden anezhi.

A.

Setu aman eul lizer scrivet da Vinistr ar c'honvers hag al labourou douar gant ar re so e *comice* canton *Durtal* (Maine-et-Loire). Lennit-hi gant eyez rag c'hui etrezoc'h tud divar ar meaz hoc'h eus kement da velet eveldho en affer-ze.

Autrou Ministr,

Pa 'ma breman ann diou Gambr var nez ober eul lezen a sell kement ous interest ann dud divar ar meaz ni oll d'eus *comice* Durtal a fell deomp unani hor mouezіou gant re ann oll labourerien douar eus ar Frans.

Abaoue 15 bloas eo ni tud divar ar meaz hon deus renket gouzanv abalamour d'ar froudennou ar re ziskianta eus ann dud ho deus græt emgleoiou a Gonvers gant ar boblou all.

N'hoc'h eus nemet lenn kement a so bet lavaret e 1866, e 1868, e 1870 hag e 1873 hag e veloc'h pegement hon deus renket coll en despet da gement hon deus græt, heb falgaloni morse, o clasc cahout ann treac'h var ann estren.

Abalamour da veur a dra, dreist oll d'ar pris huel a rencomp da baëa d'hor servichourien, n'hon deus ket allet cahout d'eus ann 8 ugent lur ed ouspen 21 lur, pa goust deomp, d'ann neubeuta, 24 lur.

Hirio, goude eun cost eus ar re falla a heller da gaout, pris an ed eleac'h sevel a so couezet abalamour d'ar berniou ed deut digant ann estren, ha kement en deus renket coueza n'eus ket bet allet, e meur a blass guerza ouspen 18 lur ann 8 ugent lur.

Hol labour-ni gouscoude a so necesser bras d'ar Frans pe guir emaomp daou villion var'n ugent a vev eus al labour-ze hag a laca ann douar da brodui magadurez ann oll er vro.

Hervez ar justis, ann ed, o tont en hor bro-ni d'eus ar broiou all, a renc paëa kement evel ma ra ann hini a eostomp hon unan, da lavaret eo, eur pez scoet d'ann neubeuta var beb sac'hat 8 ugent lur.

Bete vreman ar chatal lard a vije guerzet mad hag ec'h hellemp, heb re a ziæsamant, coll eun tam benag var pris ann ed, mæs breman e teu kic d'eus ann estren ha memes loenet beô ha kense ez eus eun distaul bras var pris al loenet lard.

Red eo d'ar c'houarnamant sonjal mad eta e kement-se oll abars ober netra, rag ma kendalc'h ann traou en daill-ze, heb dale ne vezo cavet den ebet mui evid labourat ann douar.

En aner eo a lavarer e renker cahout ar buna marc'hat mad evid ar vicherourien. Ar pez scoët mizou a c'houlennomp var ann ed o tont d'eus diaveaz ar vro na lacafe ket daou centim cresc var al lur bara. A hent all ar pez a laca al labourerien a beb seurt da veza en ho eaz n'e ket cahout ho magadurez marc'hat mad, mæs kentoc'h cahout peadra a labour d'ober. Evelse hirio ann deis, en *Allemagne*, ar païsant heb labour ha kense heb arc'hant, a varv gant ann naoun, o cahout en he gichen berniou ed o tont eus ar *Russie*, mæs n'en deus ket a beadra evit ho frena.

Ouspen-ze, ar pez scoet a c'houlennomp var ann ed, ann 10 dre gant eus ann dalvoudegez a c'houlenner var ann traou all, ne c'houlennomp anezho nemet da velet penaus e paro ann traou, hag evelse ne vezo ket collet evid meur a vloas liberte ar vro rag ma ve anavezet ne alfe ket ann traou mont mad en daill-ze, beb bloas e alfec'h creski pe vihanaat ar mizou pa vije votet ar Budjet.

Digemerit mad, autrou Ministr, hor veuiou, setu ar pez a c'houlenn ho servicherien.

Presidant comice Durtal gant ar re oll a so er C'homice-ze.

A.

Divar benn ar Vœu Nasional

II. — Ar vreuriez hanvet e gallec : *Sainte Ligue du Vœu National*, da lavaret eo, en emgleo evit ar Vœu Nasional.

Ne ket heb poan e vo gallet seveni ar vœu great gant ar Frans d'ar Galon-Sacr. Evel ma voar an oll, an iliz comanset e Montmartr a vo unan dispar hag a gousto cals. Mes ne ket eno e ma ar pez diessa euz ar Vœu Nasional. Ar c'houlz brassa euz a bobl ar Frans a zo dizoue, ha ne vella tam ; ar pez a zo c'hoaz mad en deuz beac'h o kendelc'her. Hon unan eo eaz d'eomp guelet, siouaz ! an drouc oc'h en-em asten e pep corn euz hor Breiz-Izel. Mad! ar Vœu Nasional, ouspenn ma tle sevel

eun iliz caer en henor da galon Jesuz, a diz c'hoaz da denna var hor bro kement a c'hrasou deuz an env, ma teuio d'ar fin ar bobl da zigeri he zaoulagad ha d'en-em gonvertissa da Zoue, he Grouer hag he Zalver.

Ne ket eur pennad labour dister eo hennez : bez e ma zoken dreist nerz an den. Mad ! pa vez eur stourmad benac da ober, ec'h en-em gleveur eur maread evit dont a benn anezhan. Nerz ar gristenien a zo er beden ; setu perac, evit caout sicour hasta an Œuvr euz ar Vœu Nasional eo instituet ar vreuriez a zo he hano gallec : la *Sainte Ligue*. En-em liga, eo en-em glevet, en-em unani evit cass da benn eun dra vraz benac ; lig ar Vœu Nasional a zo eta eun unvaniez etre ar Gristenien vad, evit rei, dre ar pedennou, scoazel d'ar re zo e penn an Œuvr, evit ma vo sevenet essoc'h ha buanoc'h al le great da Galon Jesuz, evit gloar Doue ha mad an Iliz hag hor bro.

An neb a fell dezhan beza en union-ze a bedennou, e Lig ar Vœu Nasional, a dle : 1° evel evit an Archiconfreri, scriva ha cass he hano, evit beza merket var gaierou an Œuvr, d'an adres-ma : M. Rohault de Fleury, rue Furstenberg, n° 6, à Paris.

2° Communia d'ar guener kenta euz ar miz ha da c'houeliou al Leanez eüruz Mac'harit-Mari, santez Thereza ha santez Catharin a Sienn.

3° Kement hini a zo e Lig ar Vœu Nasional en-em vouestl d'ar Galon-Sacr en eur fesoun spesial, dre an act a gonzecrasion-ma :

« En-em gonzacri a ran, me ha kement a zo din, da Galon-Sacr hor Zalver Jesuz-Krist, dre Galon didach ar Verc'hez gloriuz Vari, ha dindan protecsion santez Catharin a Sienn, santez Thereza hag al Leanez eüruz Mac'harit-Mari ; o kemeret ar rezolusion ferm da zigemeret a greiz calon oll boaniou ar vuez-ma ha bolontez Doue, evit he c'hloar, triomf an Iliz santel ha conversion ar Frans.

« Renevezi a rin ar gonzecrasion-ma, unanet a speret gant kement hini a zo el Lig santel, d'ar guener kenta euz a bep miz, ha da c'houeliou hor Patronezet santel, hag ivez bep bloaz da genver an deiz ma em euz he great evit ar veach kenta.»

An Tad santel ar Pab en deuz staget an induljansou-ma ouz Lig ar Vœu Nasional.

Induljansou plenier, pe leun :

Genver. — Bep guener (4 pe 5 guener).

C'huevrer. — Ar guener kenta.

Meurz. — Ar guener kenta, ha d'an 19, sant Joseph.

Ebrel. — Ar guener kenta, ha d'an 30, santez Catharin a Sienn.

Mae, Even, Gouere, Eost. — D'ar guener kenta.

Guengolo. — D'ar guener kenta, ha d'an 29, gouel sant Mikeal.

Here. — D'ar guener kenta, d'ar 15, gouel santez Thereza, ha d'ar 17, gouel al Leanez eüruz Mac'harit-Mari.

Du, Kerzu. — Bep guener.

Er fin, d'an deiz ma vez great ar gonzecrasion, ha da genver an deiz-se bep bloas.

Condisionou : ar re zo merket dija, hag ouspen, cofes, communia, hag ober eur visit d'an iliz parrez.

Roet evit iliz ar Vœu Nasional, er miz tremenet, euz an Escopti-ma :

Brest.....	563 lur.
Montroulez, priz 5 mean a 120 lur..	600
— hag ouspenn.....	435
Plouescat, 1 mean a 120 lur	120
— hag ouspenn.....	20
	O. F.

HISTOR AR C'HABYLIE.

EISVET PENNAD.

Ar *Maraboutet*, ho seminear, ho scolaich. — Ti ann emzivadet. — Ti ann intanvezet coz. — Keriaden ar *Maraboudet*. — Madou stag euz ar *Mosqueou*. — Ann deoc pe ar gantvet diner.

Ar C'habylet n'ho deveuz ket a *Varaboudet* pe veleïen euz ho lignez. Ar garg a *Varabout* a zo bet roet d'an dud *Arabet*. Ar re man ho deveuz keriadennou a-bez savet gantho ha gant ho sclissen e creiz douarou ar *C'habylet*. Ar *Marabout* a zo guisket kaër, a vale soun ha gant rogentez ; pa zigouez dezhan comz, her gra neubeut, e berr gomzou ha goude beza pouezet mad he c'her. Evit dezho da veza azennet-cornec, sot da beuri, beac'h dezho oc'h anavezout ann dec linen genta euz Leor lezennou Mahomed hanvet *Coran*, e fell dezho tremen dirag tud ar *C'habylie* evit tud desket mad, tud euz ar gouizieca ; ha donet a reont mad-tre a-benn da rei kement-se da gredi d'ann oll *C'habylet* couls lavaret. Eur *Marabout* ne anavez ket ann izelder a galon. Bemdez he lavar a vouez huel d'ar C'habylet he anavez pep tra, eo ken desket, ken gouiziec ha Doue. He vrassa sourci dreist oll eo ober ma vezo kemeret evit eun den santel. Evit donet a-benn euz he daol, ne spont ket evit ober euz ar brassa hag ann eüzussa fallagriez.

Ar *Marabout* a zo bras ann tam anezhan, carget he benn a avel hag he gorf a lorc'h ; unan euz ar brassa grassou a ouffe eur *C'habyle* caout euz he berz eo galloud pocat d'he zourn. Beza ez eo ouspenn pis brein, pennoc, corfater, gaouïer, fallacr, adversour ken touet d'ar Francisien ma hellan lavaret a vouez huel : « Keit a ma vezo « *Maraboudet* er *C'habylie*, tud ar vro-ma na « hellint biken beza en unvaniez gant ar Francisien. »

Mæz dreist pep tra ez eo enebour d'ar *relijion gatholic*. Gouzout a ra mad tre penauz en deiz ma tigoro ar *C'habilet* ho daoulagat d'ar virionez euz ar feiz, e vezo achu ganthan, hag e vezo harluet euz ar vro-man. Ar *Marabout* a zo ar scouer, ar paultret euz ann Ærouant, ken fall ha ken goallbez eo hag hen. Ar *C'habylet* ho deveuz aon arozho, evel araug bourrevien, couls lavaret. Sonjal a ra dezho penauz ar Maraboudet ho deveuz eur galloud braz dirag Doue ; guelloc'h e garfent mont d'ar galeou, gouzanv ar brassa poaniou, ar maro memez eget displijout d'eur *Marabout* gant aon da gaout he vallosiou. Ar *Marabout* euz he gostez a lavar a bep seurt hanoiou-vil d'ar re ne zentont ket outhan, a daul a bep seurt mallosiou var benn ar re ne fell ket dezho douja d'he gomzou.

Ar Maraboudet a lavar e-z-int euz lignez Mahomed, mæz ne ve ket eaz dezho discuez penauz e tiskennont euz lignez ar fals-profed-se. Rag heb lavaret ez eo ar giz fall gantho da gaout meur a c'hreg, petra lavaran, meur a vaouez fall, meur a vôtes toull da bep goaz, evit heulia ar scuer great dezho gant Mahomed e-unan, — ar Pabor-brasman hen devoe pemzec greg er memez amzer, ha leiz eur maner braz a verc'het fall, — ne zeuz moyen ebet da c'houzout penauz ec'h helfe ar *Maraboudet* beza kerent da *Vahomet*. Ken diæz e vesfe gouzout euz ha be lignez e tisken eur *Marabout* evel ma vesfe gouzout euz a be lignez e tiskenn eur c'has bian he Breiz-Izel. Guelomp breman e berr gomzou petra 'ra ar *Marabout* euz e amzer ? Beza er penn kenta o tougen ar c'haon pa ve eun den maro benag da gass d'ann douar ; roi avisou, muioc'h a re fall eget a re vad, — d'ann hini a deu da c'houlenn cuzul diganthan ; — ar c'huzuliou-ze a renc beza paeet ker hervez galloud ann nep ho goulenn —; roi remejou, louzeier d'ar re glaon evit arc'hant petra'ta, ha c'hoaz eo red paea dioustu, pe netra — ; monet d'ann eureujou evit dibri *kouskous* ; roi scrijou pe liziri ha nez euz varnho nemet eul lizeren peziou tennet euz Leor Lezennou Mahomed hanvet *Coran* ; deski ar vugale da lenn al Leor-ze ; choual eur veich d'ann amzer euz lein ar *Minaret* pe touriou huel, evit gervel ann dud da bedi, pe c'hoaz evit lavaret pe-da-vare e tigor hag e serr ar yun euz ar *Rhomadon* pe Coraïs Mahomed ; erfin dastum ar muia ma hell a arc'hant divar goust ann dud ; setu aze e berr gomzou petra hen deveuz eur *Marabout* da ober euz he amzer e bro *Kabylie*. Divar benn Doue ar *Marabout* na zesk d'ar *C'habylet* nemet sotoniou tout. Doue, emezho, ne deo nemet eur Mest oll gallouduz hag a gar goasca var he zujidi, eur bourreo ha na heller da c'houniz nemet dre argant. Doue, emezho c'hoaz, n'hen deveuz na madelez, na trugarez, na carantez ebet ; lavaret a reont c'hoaz cals blasphemou all a enep ann Autrou Doue, eun eüz ho c'hlevet.

Beleïen *Mahomed*, evit ober evel beleïen arguir religion gristen, ho deveuz bet c'hoant da ober oberou-a-drugare, mæz, evel ar pez a reont n'eo ket var ali ar Speret-Santel e ve great, ho oberou a zo pell da veza henvel euz guir oberou a drugare ; eaz eo guelet evit petra e reont kement se, evit reudi ho ialc'hou euz ann arc'hant a hellont truchal er mod-se var ar *C'habylet* keaz dic'houziec, sot avoualc'h evit credi e santelez beleïen *Mahomed*. Etouez ann oberou a drugare great gant ar *Maraboudet* pe beleïen *Mahomed* e caver da 1° ar seminear iou ; 2° ar scolaichou ; 3° ann tiez evit ann emzivadet, 4° Ann tiez evit ann Intanvezet cos pe mac'hagnet. X.

(*Eur pennad all eur veich all.*)

Komzou eur pire'hirin Breizad distro euz Lourd.

Hen guelet am euz ! ! Guelet am euz ar roc'h venniget ! !...

Guelet am euz eur skeuden venn o pari lugernuz e toull ar roc'h, hag o tiskouez din dre he sellou savet var-zu an Ee, ar vro deuz peleac'h eo diskennet Mari !...

Guelet am euz an eienen burzuduz !

Guelet am euz eun niver braz a gristenien karadek dastumet, an daëlou en daoulagad an holl, evit zellet, evit pedi, evit trugarekaat, evit eva dour euz ar feunteun en deuz roet deomp galloud ar Verc'hez Vari !

Ha ! hirio, evel en deiziou e oann e Lourd, pa deu din ar menek euz an holl draou-ze, ma c'haloun a zo fraillet gant al levenez, na hallan ket harz adarre da ouela dourek !

Dont a raio ar bloaveziou var ma fenn ; digouezout a raio dirazoun meur a oberou kaer kempennet gant ann dud ; ia ! mæs biken Iliz, roc'h, skeuden, eienen, pirc'hirined Itroun Varia a Lourd nan, biken na vin goestl d'hoc'h ankounac'haat !

Ha perak eta a ven-me ken seder, pa sonjan ennoc'h ?

Perak, en noz. em huvreou, a velen atao o steredenni, evel an astrou var bali an envou, ar giriou-man am euz lennet oc'h troad ar skeuden : « Me eo ar Verc'hez bepred glan » ?

Perak eo red din gouela ive, pa gouez ma daoulagad var ar Verc'hezik yihan deut ganin euz Lourd, pa bokan d'ar chapelet braz am beuz kemeret divar ar roc'h santel ?

Ah ! menek an traou-ze na voaka ket epken ar galoun, na ro ket epken al laouenedigez hag an

eürusted : Talvouduz eo ive evit buez an ene a vella hag a gennerz.

Me am boa sec'hed eüz ar feiz ! — Evit ar bed, kredi a zo pounner, euz ar bed e sav evel eun ear noazuz, a ziskenn tam ha tam en ene, hag hen dizec'h a-grenn. Ann ear-ze am boa me ive dishalanet. Eun ear c'houekoc'h, iac'hussoc'h eo a felle din, evel d'eur blantennik kizidik o vont da vervel. O rec'hier a Lourd, en ho kichen eo am eüz kavet an ear-ze ; duhont, etal ho chapel a z'eo an em zigoret ma enè da draou ar baradoz. Ho purzudou o deuz skulet ar sklerijen em c'haloun. Breman me 'zo eürus ! bet am euz ma mennad : Mè à gred, me a gred !! —

Sec'hed am oa deuz an esperans. Kaout a re din a oa maro peb tra en dro din : dre holl e kleven ar c'homzou-man : Kollet eo ar vroad, kollet eo Bro-C'hall !

Nan ! nan, n'eo ket c'hoaz æt da goll ar vroad a sav, evel gueichall hon tadou koz, da stourm diouz enebourien ar virionez, da laret a vouez huel eo Jesuz guir Doue, eo oll galloudek ar Verc'hez, ha peurbaduz nerz ha buez an Iliz.

Nan, nan, n'eo ket c'hoaz maro Bro-C'hall a red da Lourd da zaoulina dirag ar roc'h venniget, da boket d'ar vein e man varnhe roudou treid Mari, hag a deu en dro ken kalounek, evel pa redfe eur goad nevez en he guazied, evel p'en dije Doue skuillet varnhi he vella bennoziou.

Nan, nan, n'eo ket c'hoaz æt da goll, an tiegez a vir gant fisians an dour tennet euz feunteun ar Verc'hez, a ginnig an dour-ze da eva d'ar glanvourien, hag a gred penaus dorn Mari na n'eo tam fallaet, penaus a c'hell ar vamm a druez dont c'hoaz da rei ar iec'hed d'he bugale kastizet gant ar boan hag an anken.

N'eur velet ar vroad, Bro-C'hall, an tiegezou o c'hortoz, ho zellou troet var-zu an êe, piou na larfe evel ma leren-me ma unan : bezomp fizians, bezomp fizians !! —

Sec'hed am oa deuz ar garantez. O Mari, ma mam ger, na hellan ket diskleria ar pez a zo tremenet ennoun-me, var ribl ho ster a Lourd ; ar pez a zo din anat, eo am euz eno askavet ar garantez, eno ma c'haloun a zo bet evel aozet, evel entanet, ha breman e z'oun goestl da respount da Jezuz : *Tu scis, Domine, quia amo te* ; O ma Doue, o Guerc'hez Vari, o Ilis santel, o Bro-C'hall, me ho kar, hag ho karo bepred ; setu me e tal da skuilla ar berad diveza euz ma goad evidoc'h, ma Doue, ma mam, ma bro ! Oh ia ! me ho kar, hag ho karo bepred !

Trugarez deoc'h, ma Rouanez, dre m'hoc'h euz kinniget din, e Lourd, eur feiz grenv, eun esperans muioc'h nerzuz, eur garantez muioc'h birvidik. —

Oh ! Me a ielo adarre d'ho kuelet, Mari ; mont a rin c'hoaz, pell euz Breiz-Izel, da danva euz ho tour burzuduz ! Siouaz ! perak eta n'ho c'heuzhu ket teurveet beza ken madelezuz evit ar Vretouned, evel evit tud Lourd. Aman koulskoudé a c'heuz a kalz, kalz a zervicherien leal... Aman a vijec'h meuled kerkoulz hag e Lourd. Oh ! man vije c'hui a ziskenfe ive en eun draonien benak euz a Vreiz, da laret d'ar re zo dianket eo deut ar c'houlz da zistrei var hent an env, ha da ziskuez ho karantez dan dud vad, hag a galounou an em voestlfe deoc'h ! hag a eneou gounezet d'ho map !... Santez Anna, a bell 'zo, a zo hanvet Santez Anna « ar Vretouned » : Pebeuz enor evidoc'h ie, mar vije guelet hep dale, e-touez hor rec'hier-ni, ho skeuden, testeni euz burzudou treac'h da vurzudou Lourd ; eun eienen o redek puill var ar c'hlazen flour ; ha tro-var-dro, an holl bobl a Vreiz ho saludi dre an hano kaer a : Itroun Varia « ar Vretouned. » !!!

BARZ KOATMIN.

Eun drezen-nour da *Feiz-ha-Breiz*.

— Lavar din-me, a beleac'h e tiredes-ta, kazetennik *Feiz-ha-Breiz* ; te ken mistr, ken kempen, te a zigas d'an tiegez al laouenedigez gant ar virionez ?

— Me a zired euz al leac'h ma teu ar c'hlizen a ra kreski ha darevi ar frouez ; an avel flour a sav al louzaouen pleget ; ar barr-heol a zigor ar bleuniou ; me a deu a-berz Doue.

— Na petra a c'houlennes-te ?

— Ar pez a fell din, eo komz euz Doue, hada dre-oll karantez Doue, gounid eneou da Zoue.

— Deuz 'ta, ma c'hazetennik ker ; deuz ma vi digemeret euz ar guella ! Ra vo c'hoaz pell an tiegez leuniet gan-ed a sklerijen, a levenez hag a frealzedigez ! !

BARZ KOATMIN.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Tréguier, person Lambaul-Guimiliau a so nevez-maro.

KELEIER.

E Brest, ar sulvez kenta eus ar Sacramant, ar brocession n'e ket deut er meas eus ann Ilis. Egis m'he deus d'ar sulvez-ze eur goal dro da ober, hag evel ma goueze glaô, n'eus ket bet credet sortial. Dommaich eo, rag ann oll pennou bras eus kear (nemet ar Souprefet), a ioa deut d'ann Ilis evid mont da heul ar brocession.

Dissul 15 a viz Even, en despet d'ar glaô a goueze adalec ar mintin, ar brocession e Kemper so sortiet d'eus ar Gatedral d'ar mare ordinal, evel bepred, ruiou kear a ioa kempennet eus ar vella ha caereat gant fleurs, glachen hag a beb sunt traou; ann oll, ann eil gueiloc'h eget egile, a felle dezho discuez anat ho feiz.

Music ar 118et hag hini ar Scol-Normal, na chanent ket da gana en ho mod meuleudiou ann Autrou Doue.

Ann Autrou'n Escob he unan a zouge ar Sacramant santel, hag oc'h he heul e teue eur foul bras a dud, en ho fenn, ar Varnerien ha kement hini a apparchant ous ann Dribunal, ar soudarded ha cals goazet, deut di, anezho ho unan, heb beza forset gant den, da renta enor d'ho Doue.

Anat mad e oa evid ann oll penaus, ma ve goest, Doue ra viro, enebourien ann Ilis da veza treac'h d'ar Relijion epad eur maread amzer e Frans, ne pado ket pell ho galloud, hag abars neméur, e vezint eat en ho rout, abars beza great dezhi disnac'h he Doue.

E *Versailles*, dre gassoni ous ar Relijion, e oa bet difennet er bloas-man d'ar processionou sortal eus ann Ilis.

Ma ! biscoas ne oa bet guelet kement a dud o kemer pers er processionou, evel ma so bet guelet er bloas man, ebars e Ilis Sant-Lois. Ouspen kalz ugent Senatour ha Depute a oa en em lakeat erpenn kenta e kichen ann Dais. Oc'h ho heul e teue oll breuriezou kear : eur mil den benag a ioa anezho, peb a c'houlaouen var elum en ho dorn. Ann autrou Coronel de Chadois, Senatour eus ann tu cleis, en em gave eno en ho zouez.

« *Me*, emezhan, *n'oun ket eat biscoas er processionou. Mæs fallet so bet din dont er bloas-man, rag ma oant bet difennet e Versailles.*

E *Roazon*, e *Sant-Briec*, e *Guenet* hag e *Naonet*, ar processionou a so bet eus ar re vrava, na biscoas n'eus bet guelet kement a voaset o kemer pers ennho, ha den ebet ne alfe lavaret e oant deut eno dre urs, rag *oll* e oant deut a vodntez vad hag evid discuez ho feiz.

E *Cherbourg*, eur re benag o veza deut da c'houlenn digant Prefet an dud a vor peu sort guiskamant a vije lakeat evid mont d'ar brocession, ar Brefet var a lavarer, a respontas : *Perag ober eur seurt goulenn ? Me gred n'e ket neubeuteat ann Autrou Doue abaoue varlene.*

A hent all e ouzomp penaus Ministr ar *Marine* o c'hourc'hemenn lezel gant ann oll al liberte da vont pe da chomm en devoa lavaret ne dlie beza chenchet netra evid ar re a iafe.

Dissul 22 a viz Even, ar processionou ho deus bet eun amzer eus ar re gaëra, hag ar foul vras a dud a heulie ar Sacramant, hag en em vode dre gement leac'h ma dremene, a ziscueze anat pegement a blij d'ar bobl gristen al lidou caër-ze eus hor relijion.

Biscoas n'eus bet guelet muioc'h devotion na muioc'h respect evid hor Zalver.

Procession Sant-Lois, sortiet da zeg heur hanter, a so manet teir gueich evid rei ar venediction d'ar bobl ru Keravel, ru Crée hag er ru-Vras, eleac'h ma oa bet savet tri reposouar eus ar ré gaera.

E Recouvrance, ez eus bet benniget ar mor hag al listri brezel evel custum, hag e casern ar Vartolodet, ar re-man a ioa oll en dro d'ar pors, eleac'h m'ho devoa savet eur reposouar dispar.

Erfin, e parræs ann Itroun-Varia Carmez, ar brocession a ioa heuliet gant eun niver bras a voazet a beb stad, hag a so bet eun testeni anat d'eus ar Relijion ha d'eus ar speret a feiz ar barræz-ze.

Eun devez mad evid ann Ilis ! Cristenien Brest ho deus discuezet anat pegement a garont ho Doue hag ho Relijion.

E Paris ar processionou ne hellont ket dont er meaz eus ann Ilisou, atau vent græt en diabars ; mæs er bloas-man ez eus bet guelet cals muioc'h tud oc'h ho heul eget ar bloavezion all. Ar memes tra so c'hoarvezet e peb corn eus ar Frans, cals d'eus ar re ne vijent ket nec'het gant ar processionou ar bloaveziou all, ho deus heuliet anezho er bloas-man evid rei da anaout d'ann oll, ne felle ket dezho beza kemeret evel enebourien ar Relijion hag ann Ilis.

D'eus *Londres* ann 21 a viz Even, e scriver penaus ann Impalaërez Eugénie, a so atau goal accablet. Ne fell ket dezhi dribi tam, ha pa deu da zivoredi, ne ra ken nemet gervel he mab. — Lavaret a rer ive penaus goude ma vezo bet græt ann interramant, hi en em denno en eur gouent Leanezet-Carmez e Burgos (Spagn).

Hon Tad Santel ar Pab Leon XIII, en deus scrivet dezhi dre ann telegraf, evid discuez e kemere perz en he glac'har.

D'oc'h adalec ann 30 a viz Maë beteg ar 6 a viz Even tri lestr o tont eus ann estren ha carget a segal prenet e meaz ar vro a so antreet e pors Kemper. Guell a ze d'ar re a renco prena, mæs siouas ! goas a ze d'ar verourien a renc sevel pris ho ferm gant ann ed a verzont hag a renco hen rei guelloc'h marc'hat cals eget na goust dezho.

Lenna a rer en eur gazeten eus ar Morbihan :

Ann diveza foar e Guenet a so bet d'eus ar re falla. N'eus bet guerzet, couls lavaret, netra hag ann darn vrassa eus ar païsantet ho deus renket cass en dro d'ar gear gantho al loenet ho devoa c'hoant guerza. Ni a alfe scriva aman hano cur

merour d'eus *Plæren* n'en deus ket allet cahout ouspen 1000 lur d'eus eur re ejennet a oa bet prenet 900 lur ganthan da larda. En eun amzer all ne vije ket bet diæs dezhan ho guerza pemzec pe c'huezec cant lur. Ne oa den contant eno hag ann oll er c'hontrol a gleme.

Ann eost er bloas man ne dalvezo netra ; hag en despet da-ze, abalamour n'e ket nec'het ar c'houarnamant gant ann dud divar ar meaz e teu kement all a ed d'eus diaveaz er vro ma vez atau distaul var ann ed. Dre aman cals eus ar verourien ho deus lavaret d'ho autrou ne hellint ket paëa ho gouel Mikeal. Dre aman ive, er Morbihan, evel e peb leac'h e Frans, e clever ann oll en em glemm eus ar Republic-ze a dlie renta ar bobl eürus ha ne sonj nemet da blijout d'ar re so a du ganthi. Kement a vizer hag a zienez a so var ar meaziou ne vezo ket mui travoalc'h lavaret, mæs ober a renco beza græt eun dra benag evid enebi ous ann droug-ze. Ar Republic he devoa lavaret e vijemp deut pinvidic hag eürus ha cetu ni maleürus ha paour. Poent eo dezhi ober eun dra benag evidomp pe autramant heb dale e velo oc'h enebi outhi, ar re-ze memes a oa bet diskiant avoalc'h evid credi, guelloc'h eget comsou ann Aviel, ann oll promessaou caër græt dezho da gahout ho moueziou.

A.

Er gazeten *la Semaine religieuse* d'eus *Montpellier* e lennomp ar pez a ia aman varlerc'h.

» Ar pez a vercomp aman a so souezus ; mæs » hen toui a hellomp, ar virionez eo. En eur bar- » ræs canton, tost da *Veziers*, ar mear a ioa bet » falvezet ganthan discuez anat, da Vener ar » Groas diveza, ne oa ket nec'het gant ar Relijion. » Er mare ma tlie beza disclæriet ar Bassion hag » evid miret ous ar bobl da vont d'ann Ilis da » chilou ar sermon, en devoa dastumet en eur » c'hafe radical eun neubeut musisianet. Hogen » epad ma oa ann Autrou Persoun a veac'h gant » he sarmoun, e savas dispac'h en Ilis. Eur re » benag a ioa diredet di da lavaret e oa peget ann » tân e ti ar mear. Ker buhan ann Autroun Per- » soun a droc'has ber d'he brezegen evid alia » kement hini a oa goest d'eus ar re a oa en Ilis » da vont di doc'htu da sicour mouga ann tân. Er » memes moment e oar æt ive da gass kelou d'ar » mear, laouen bras gant he vusisianet, e oa peget » ann tân goal en he di. O clevout eur sort kelou » e oe scoët gant eun taul goad hag e chomas » 15 devez heb lavaret ger. He di a so æt oll e » ludu. »

Ne vo ket diæs, deomp cristenien, guelet e kement-se eur bunition abers Doue.

Ann autrou Verchin, Conseiller jeneral evid canton *Douarnenez*, a so bet anterret n'eus ket pell e Kemper.

Abars mervel, en devoa meur a veich resevet he sacramanchou. Ma ne oa ket bet goal gristen he vuhez, he varo da vihana so bet guelloc'h, rag distroet evid mad da Zoue, o clevout ho devoa lavaret ar pennou bras d'eus kear, ne vijent ket bet eat d'ar brocession en deus goulennet, hag hen var he dremenvan, e vije preparet he zillad dezhan ma alfe mont he unan da heulia he Zalver Antronoz vintin e oa maro.

Unan eus Deputeet ar *C'hôtes-du-Nord*, Huon, a so ive nevez maro, mæs araug mont eus ar bed man, ez eus bet falvezet dezhan reseo he sacramanchou hag ober he beoc'h gant ann Autrou Doue. —

Exempl ar re-ze hag hini meur a re all a alfen c'hoas da henvel deoc'h, a ziscuez deomp anat penaus, mar d'e mad evid beva er pec'het, cahout neubeut a feiz, ober brezel d'ann Ilis ha da gement a apparchant outhi ; disnac'h ann Autrou Doue ha chomm heb senti outhan : evid mervel, kement-se oll ne servich da netra, ha neubeut eo ar re na fell ket dezho distrei ous Doue abars mervel pa *velont sclear eo deut ann termen diveza*.

Scriva a rer d'eus *Lannion* :

Pevar danvad da Youen Person, d'eus *Brelevenez*, o veza chomet er meaz, a so bet drebet gant ar vleizi. Antronoz vintin ne chome anezho nemet eun neubeut gloan hag eskern. En eur barræs all e kichen, ez eus bet c'hoarvezet ar memes tra gant eun neubeut all.

— Seis bleiz iaouanc, paket e lann *Trebeurden* so bet discuezet d'ann oll e *Perros* (Côtes-du-Nord). Ann daou vleiz coz a so deut tre, beteg ann aod, da heul ar re ho devoa tennet ho re vihan digantho.

E *Pont-Audemer*, ar Prefet en deus torret evel mestr-scol eur Frer d'eus urs Sant-Josef, ha lakeat en he blass daou vestr-scol tud ar bed. Hogen, d'eus 102 crouadur a ioa er scol gant ar Frer, n'eus chommet nemet 3 gant ar re so deut var he lerc'h : ar re all so eat *oll* da eur scol libr dalc'het er memes kear gant Freret all eus a urs Sant-Josef. Ha c'hoas ar Prefet-ze, m'ervad, a fougasso egis cals re all, beza tennet ar scol digant ar Frer, evid ober plijadur d'ar pennou tiegez ! Gaouerien ! ! !

E Plouarzel ez eus bet election evid Conseil ann Ti-kear. Eur re benag (potret Plouarzel a voar piou), ho dije caret e vije bet hanvet Kermaïdic, evid he lacaat da Vear e plass ann hini a so bet torret assambles gant he adjoint. Mæs n'e ket æs ober ann dro d'ann dud calonec d'eus parræs Plouarzel, hag ho deus hanvet ann autrou Trebaol, Iann, labourer douar d'eus Kerbrozel.

Mil meuleudi dezho !

E coajou *Gourin* ha *Langonnet* ez eus bet guelet cals moc'h-gouez. En eun devez, ann autrou Halna du Fretay, en deus lazet seis anezho.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série N° 28). DISSADORN 12 A VOUERE 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dlie beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Autrou DE KERANGAL, hebken.

Rezhan ivez ho tle mezo casset divizilh en send ol scridou da jakaat var ar gazeten.

Kemper 12 a viz Gouere 1879.

Dissadorn 28 a viz Even, e teue dirag ar Senat affer ann autrou de Gavardie, o c'houlenn digant Le Royer, ministr ar Justis, perag en deus, heb reson, chenchet kement a varnerien ha memes torret eur gals anezho. Biscoas n'eus bet kement a drous er Senat : re ann tu cleiz ne fell ket dezho e ve lavaret d'ho ministr en deus bet tort, hag heman, pa glev ann autrou de Gavardie o lavaret evid petra eo bet torret ar barner-man pe henhont, a respont atau : n'e ket ann dra-ze so caus, mæs ne ziscuez e mod ebet, nemet dre gomsou, en deffe ann autrou de Gavardie lavaret gevier. Disnac'h a so æs avoalc'h, mæs rei ar breuven eus ar pez a lavarer a so diæssoc'h.

Erfin, pa en deus allet ann autrou de Gavardie achui he brezegen gant cals a boan, ar ministr a respont :

Eo hen ar mestr var ar varnerien ; n'en deus da renta count da zen ebet d'eus ar pez a rai ; n'en d'eus ken barner nemet he goustians, na ne zigorro ket anezhi dirag eun den ne anav sort ebet. Carget, emezhan, da veilla dre ar vro a-bez var ar pez oll a vez scrivet ha lavaret, e renc, pa ne hell ket he unan beza e peb leac'h, cahout da zerc'hel he blass tud hag a vezo Republicanet guirion. Kense, ma c'hoarvesfe en em gavje en eun tu benag barnerien, d'eus ar re am beus guir da chench, na ne vent ket Republicanet avoalc'h, me denno ho flass digantho d'he rei d'ar re all guelloc'h Republicanet evitho.

Var ar c'homsou-ze ec'h achu he brezegen ha re ann tu cleiz a lavar en deus græt mad *oll ar pez en deus græt*, ha setu penaus e ve tennet ho flassou digant tud n'ho deus græt netra evid enebi ous ar C'houarnamant, mæs ne fell ket dezho he heulia er brezel a rer da gement hini a so a du gant ann Ilis.

Ni hon deus guelet Louis Philippe, Republic 1848 ha gouarnamant Napoleon III ; ni hon deus guelet dindan ar re-ze ho zri, tud e servich ar C'houarnamant n'e ket hebken ne garient ket ar re ho devoa guir da gommandi dezho, mæs en em zerviche ouspen d'eus kement tra a hellent dra c'houzout evid guerza da enebourien ar C'houarnamant a ioa neuze, ar secrejou ho devoa allet da baca ; epad eur mared amzer e oant deut a benn da guzet ho fallagriez, mæs eun devez e oant anavezet e guirionez evid ar pez ma oant. Petra oe græt dezho ? ho c'hass cuit ? Tennet ho flassou digantho ? A dra sur ma vije bet græt dezho ho deleur ne oa ken da ober, mæs ni etrezomp ar so re..... vad. Ma vijent bet dizemez e vijent bet casset cuit doc'htu, mæs he ho devoa tennet da bugale, hag hon deus bet truez ous ar c'hrenan, hag a so bet lezet ho flass ganthe.

Ar Republicanet ne dint ket ken diskiant ha ni. Tenna a reont ho flassou digant ar re all ne ket hebken a eneb ous ar Republic, mæs a sonjont ho ne garont ket anezhi travoalc'h, ha kement-se heb damant na truez, heb sellet hag int ho deus groeg ha bugale da vaga, heb sellet hag int a rei mad ho dever pe ne reant ket, ken neubeut ha ma sellont hag int a ve gouiziec'h ar re a laca en ho flas. Ar vouiziegez hirio ne ve ket evesseat dithi evid rei ar plassou. Bezit Republican guirion, pe autramant lavarit ez oc'h republican, (avoalc'h eo), hag ho pezo skiant avoalc'h evid derc'hel ann oll plassou.

Ar Republicanet a so eta cals furoc'h evidomp var ar poent-ze hag a dlefemp diski ober eveldho d'ann devez ma vezimp adarre ar vistri, rag c'hoarveout a rai, mare benag. Meur a hini ac'hanomp oc'h ho guelet a lavar hirio, m'ervad e rafint eveldho, ha gouscoude pa vezo deut ann devez, ne ket lavaret e rafemp muioc'h evid n'hon deus græt beteg hen, rag, ne d'omp ket fall avoalc'h evid-se. Punissa avoalc'h a rafemp ann hini en deus manket en he zever, mæs mar promet ne rai mui, dreist oll m'en deus groeg ha bugale, ni hon devezo fizians en he bromessaou n'hon devezo truez ous he vreg hag he vugale, hag e vezo lezet he blass ganthan, ha setu eno ar pez a ra eo crenvoc'h ar Republicanet evidomp, setu eno peu sort kemm a so etre int hag ar gonservatourien var ar poënt-ze.

Er memes devez ann Deputeet ho deus kendalc'het gant lezennou Ferry. Ann autrou de la Bassetière n'en deus ket allet achui he brezegen, rag, ker scuiz e oa bet deac'h, n'en deus ket allet dont hirio d'ar Gambr.

Ann hini a brezec hirio da genta a so a du gant Ferry : henez eo Louis Janvier de la Motte, Depute evid *Segré* (Maine-et-Loire). N'eus ket c'hoas cals devejou e oa bonapartist ; mæs breman eo en em lakeat etouez ar Republicanet. Lenna a ra ar pez a lavar, mæs he brezegen ne deo ket goest da ziscuez d'ar Republicanet ho deffe cavet eun den oc'h he reseo. Eur vouez muioc'h ho deus breman ha netra ken. Evid ar Bonapartistet ne gredan ket ez afent da redec var he lerc'h d'ober dezhan dont endro : he brezegen hed a hed a so a enep ar Jesuistet.

A veac'h m'en deus achuet, ma gommans potret ann tu cleiz chouhal eo poënt achui, ha nemet gant cals a boan ma hell ann autrou Bourgeois respont da Louis Janvier de la Motte, o tiscuez penaus e fell d'ar Republicanet hirio en em zervicha d'eus ho galloud evid tenna digant ar Gatoliket al liberteou-ze ho deus bet kement a boan evid ho gounit ! ha perag e reont-hi kement se ? Abalamour ma lavaront penaus eo bet laëret al liberteou-ze gant ar Gatoliket, egis n'en deffe ket ann *oll* ar guir da gahout ho liberte ! Unan ac'hanoc'h, eme c'hoas ann autrou Bourgeois, a so æt cals pelloc'h ; lavaret en deus : « Ma n'omp ket goest da denna ho scoliou digantho, lezomp anezho, mæs arabad e vezo d'ar C'houarnamant rei plass ebet, nemet d'ar re a vezo bet scoliet en he scolachou. » Egis-se, plass ebet mui evid hor bugale-ni, nemet dougen a rafent var ho scoas siel ar C'houarnamant; ha c'hoas e lavarer n'hon deus ket leac'h da glemm ha da gahout aoun !

C'hui a lavar ne fell deoc'h ober brezel nemet d'ar Relijiuset n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant ; hogen, guelet a ran Freret ar scoliou cristen, ar re-ze ho deus bet an aotre-ze, ha gouscoude ped ti scol a so bet tennet digantho ? Da betra en deus servichet ann aotre-ze dezho eta ? Gouscoude ha ne vije bet nemet dre anaoudegez evid ar pez ho deus græt epad ar brezel diveza, e tlefec'h beza espernet ar re-ze da vihana.

Erfin ec'h achu he brezegen o lavaret gant Victor Hugo e 1850. *Me a fell din e guirionez hag a greis calon, e ve roet eun descadurez gristen d'ar vugale.*

A veac'h m'en deus achuet, ma c'houlenn re ann tu cleiz commans evessaat ous pennadou al lezen, ha 356 a enep 130, a lavar eo poënt hen ober.

Aman Lockroy a lavar e ve guelloc'h lavaret ne vezo evesseat ous al lezen-ze nemet eur veich, rag ma so bet collet cals amzer ganthi hag e vezo c'hoas, mæs evid hirio, ann Deputeet ne ganont ket a du ganthan.

D'al lun 30 a viz Even avad, Gambetta, petra benag m'en deus lavaret alies ho dije allet prezec d'he dro kement hini en devoa c'hoant d'hen ober eus ann tu dehou, Gambetta a lavar d'ar re ho deus goulennet ne ve evesseat nemet eur veich ous al lezen-ze, e rencont her goulenn adarre breman doc'htu, divezatoc'h e ve re zivezat: ann Deputeet a gleiz o velet en deus c'hoant Gambetta e ve græt ar pez a c'houlenn a ia oll a du ganthan, ha setu græt ann taul ! Journault, en deus hel lavaret : ar Republicanet ho deus c'hoant e ve votet al lezen-ze doc'htu, na hello ket ar Relijiuset digorri ho scolaichou da viz Here kenta.

Goudeze ann autrou Lenglé hag ann autrou Robert Mitchell, o veza græt eul lezen, a sonj dezho *(hag eo) beza guelloc'h* evid hini Ferry, dre ma c'houlennont e ve hanvet eun neubeut tud gouiziec evid mont dre ar Frans da examina ar scolaërien a vije bet scoliet e scolaichou all eget re ar C'houarnamant, na ne garfent ket beza examinet gant professoret scolaichou ar C'houarnamant, ann autrou Lenglé a zifenn he lezen, mæs en aner eo, rag hini Ferry a blij cals guelloc'h da botret ann tu cleiz.

Ann autrou Bardoux, bet gueichall ministr ar scoliou, en deus ive græt eul lezen, eun tam benag guelloc'h eget hini Ferry, ha na blij tam ebet da heman, rag na c'houlenn ket e ve casset cuit ar Jesuistet da genta, hag ar Relijiuset all goudeze, kense, e sav da brezec en he enep, ha caër ho deus ann autrou Bardoux, hag ann autrou Ribot (unan eus ann tu cleiz gouscoude), 331 a enep 152, a lavar : ne dal netra al lezen-ze, hag eo cals guelloc'h hini Ferry.

D'ar Meurs 1 a viz Gouere, ar Senatourien ho deus clevet Jules Simon, o lavaret perag e sonj dezhan e ve mad e teufe ar Senat da voti al lezen var distro ann diou Gambr e Paris.

Er memes devez, ann Deputeet, goude beza collet cals amzer o chilou Andrieux, o lavaret perag en devoa dastumet oll feuillennou eur gazeten radical gouscoude, rag ma lavare traou ne blijent sort ebet dezhan, a lavar eo bet græt mad election Trouard-Riolle, evid Dieppe, eil loden (Seine-Inférieure).

Goudeze, de Gaste a fell dezhan difenn eul lezen græt ganthan a enep lezennou Ferry, hag a lavar na hello hini ebet d'eus professoret ar C'houarnamant cahout guir da examina ar scolaërien, hag ive ne hello Relijius ebet d'eus eun urs n'en deus ket bet aotre ar C'houarnamant beza professor en unan benag eus he scolaichou, mæs ma hellint a hent all cahout scolaichou dezho ho unan, ha beza professoret e scolaichou all, gant na vezint ket re ar C'houarnamant. Evid hirio ne voter ket al lezen-ze, rag n'eus ket travoalc'h a Zeputeet er Gambr, mæs der faou, e vezo græt

ha neuze, m'ervad, e c'hoarvezo gant lezen de Gaste, evel ma so bet c'hoarvezet gant hini Bardoux hag hini Robert Mitchell.

Der iaou 3 a viz Gouere, er Senat, Testelin a ginig d'ar Senatourien eul lezen a lavar e renco hiviziken ann oll soudardet toui e vezint atau a du gant ar Republic hag evel ar Republicanet ne ouzont ket gortos, e c'houlenn e ve evesseat ous al lezen-ze doc'htu hag e ve votet pe lezet a gostez ar veich kenta. Hogen evel ma c'houlenn ar ministr e ve kemeret amzer ganthi rag, emezhan, araug ober eul lezen evid ar soudardet hebken e ve mad guelet ha ne renco ket ar c'houarnamant goulenn eul le a lealdet *digant kement hini a so dindanhi*, Testelin a respont : Mad ! me c'hortozo : e kement-se fallout a ra din evelken e ve atau evesseat ous al lezen a ginigan deoc'h. — Evid kement hini a voar lenn n'e ket diæs entent petra sinifi ar c'homsou-ze *kement* hini a so dindanhi !!! Mont mad a ra ann traou !

Goudeze en despet oll da gement a helle lavaret ar gonservatourien a enep al lezen a lavar distrei da Baris, ar Senatourien (159 a enep 107)a vot al lezen-ze.

Er memes devez ann Deputeet ho deus kendalc'het oc'h evessaat ous lezennou Ferry. Goude beza taulet a gostez ar pez a c'houlenne de Gaste ha ne oa ket bet votet varnezhan dimeurs, e pegont e pennadou al lezen. Var ar pennad 1, ann autrou Keller a c'houlenn e ve libr ar scolaërien da vont d'ann examen dirag professoret ar c'houarnamant pe dirag eur gommission all evel breman; mæs caër en deus discuez e ia mad avoalc'h ann traou breman hag ez afint cals falloc'h ma ve græt ar pez a c'houlenn an ministr : Caër en deus discuez e vije tamallet d'ar Jesuistet, daou c'hant bloas so breman, ar pez a damaller dezho hirio hag e oa bet red da Fenelon ho difenn : caër en deus discuez n'eus netra guir d'eus ar pez a damaller d'ar Gatholiket rag ne ententer ket pe autramant e rer van da veza ann hini ne entent ket ar pez ho deus lavaret, ar Republicanet, a fell dezho voti al lezen, ne assantont ket rei dezhan he c'houlen.

Epad ma oa o prezec, hen o veza tamallet da Jules Ferry eun neubeut comsou lavaret gant heman e *oa red enebi ous ar Relijion catolic ;* Ferry a respontas : *E oa atau possubl lacaat crouga eur re gant diou linen scrivet ganthan.* Ar c'homsou-ze a hell beza guir aveichou, mæs ne d'int ket atau, rag ar vinistret petra benag m'ho deus dibabet ouspen diou linen d'eus scridou ann autrou Paul de Cassagnac ; ouspen m'ho deus bet kotre ar Republicanet d'he c'hervel dirag ann tribunalou, n'ho deus ket allet he *grouga*, da lavaret *Go lacaat* he gondaoni, rag ar *jury* en deus disklæriet ne oa netra da damall dezhan. Kense, en despet da c'hoant ar Vinistret, comsou Jules Ferry n'int ket deut da vir en taul-man.

Varlerc'h ann autrou Keller e teu ann autrou Reille o c'houlenn ne ve o kemer pers en examen, oc'h *interroji* ar scolaerien, hini ebet eus ar re a vezo choas o kelenn er scolaichou er mare-ze, mæs n'e ket eürussoc'h eget ann autrou Keller.

Voti a rer neuze ar pennad kenta eus al lezen. Antronoz e vezo kendalc'het.

Der guener 4 a viz Gouere e voter ar pennad 2, ann 3 ar 4, ar 5 hag ar 6 eus al lezen. Ann autrou Soland a c'houlenn ne ve netra da baea evid ann examen, mæs ne assanter ket ganthan. Meur a hini all eus ann Deputeet a c'houlenn ive e ve scanveat, dousseat eun tam benag ar beac'h a daulo al lezen nevez-ze var scolaërien ar scolaichou catolic, mes ne hellont obten netra. Ar Republicanet eo, ho deus, assambles gant Jules Ferry, clasket ober al lezen-ze hag he ober a raint, caër ho devezo re ann tu dehou enebi outho, rag ar galloud ho deus hag ar muia moueziou, hag ar re-ze hirio a vez atau treac'h d'ar guir ha d'ar justis.

Varc'hoas e vezo peget er pennad 7 eus al lezen hag er sizun a zeu e verkin deoc'h petra vezo bet lavaret varnezhan.

A.

Dorn Doue.

Erudimini, qui judicatis terram.

Bretouned, a bell zo Bro-C'hall a zo flastret, mouget, dispennet gant ar Revolusion milliget a zo deut en hon touez evel eun aerouant kounnaret, hag a zo savet enep ar guir, enep ar mad, enep lezen an Iliz santel.

Hag a veach, o sonjal beza treac'h da virviken, he deuz laret : Na vo ken a Rouanez !! »

Hag a veach, goudè beza stourmet da harlua Doue euz ar vro, hag euz kalonou ar gristenien, he deuz iouc'het dre he gazetennou difeiz ha dizoue : « Doue ! n'eo ken nemet eur gir. ! ! »

Ma ! dorn Doue en deuz 'n'em ziskouezet, ha setu deut tro Merc'h hena an Iliz d'an em rei d'al levenez, ha da laret : « Hiviziken, na vo ken a Revolusion ! »

Rak, piou na vell dorn Doue e kement a zo digouezet an deiziou-man ? 'Neur arvesti penaus an 'em zalc'h er Gambr hor mistri Republicanet, penaus renerien ar Republik, ker karantezus evid an Ilis ! na ouzont ken peleac'h skei ho fenn, penaus e kamigellont treuz-didreuz ; piou na gredfe na ve erru ar berr-alan ganthi ? Ha setu ive map Napoleon III kouezet a nevez-so var an dachen. (Doue a zigemero he ene, hag a trealzo he vamm baour !) ; hag ar re a oa stag ouz he vouen, a zo breman hep rener, hep sturier, e guirionez !!

Penn-her hor Rouanez a zo en harlu ; a bell 'zo, he zell a zo troet var-zu Bro-C'hall a zo bet

diazezet gant he dadou koz. Guelet a ra anezhi, gant glac'har, o treuzi eun amzer fall ar falla ; e man aze, e kichen, o c'hortoz ma teuio hor c'henvroïs da c'houlen diganthan skoazel he galoun ken leal, hag he gleze dizaouzan !

Bretouned, c'hui a oar penaus a zo c'hoant da lemel diganeomp hor feiz hag hon Doue, evel hor frankiz ; penaus, hirio, a zo dre holl anken, ha dienez ; penaus a zo breman meur a draïtour na glaskont netra, nemet evit ho godel, hag a zilez al labourerien douar e leac'h ho difenn hag ho skoazia dre ar galloud a zo bet kinniget dezho ; penaus al labour etouez ar vicherourien a ia var fallaat bemde ; penaus ar brezelerien a ra ar pez a zo dleet, na c'hounezont nemet kroz, dismegans, diskred, hag aliez en tuont. Ma ! ha na gav ket deoc'h e man Doue o kentelia ac'hanomp muioc'h-mui, evit diskuez deomp ar silvidigez ?

Ha perak eta hoc'h euz spount dirag skeuden Herri V ? Ha doan oc'h euz e teufe an noblans da ren, pe ar veleïen ? Kredi a ra deoc'h a vije disteroc'h an traou, muioc'h beac'hiet ar vro eget n'an eo breman ? Ar rouanez ho deuz græt ar vro, hag a zo c'hoaz goestl d'hen assevel. Penaus a c'hellit-huguelet ar virionez e komzo an dud fallakr a deu da zrouk-komz deoc'h euz an den kristenze, ken kalounek, ken stard en he greden, ha ken douget evit mad Bro-C'hall ; allaz ! dallet gant ar gounnar, na ouzont ket petra a laront ! ! Ni eta, a gar hor bro hag hon enor, an em unanomp da lida hep dale, (ar 15 a viz gouere) gant he batrom zantel, an hini a zo e tal, pa blijo gant Doue ha ganeomp, da sonna adarre en hon touez banniel hor roueou koz gant he lili guenn-kann.

Da c'hortoz, pedomp Sant Per benniget da harpa lestr an Iliz ; da sturia ie bagik Bro-C'hall, ma paro varnhi adarre, araog nebeut, lugernuz evel guechall, eun arouez gant ar giriou-man :

Ra vo e Bro-C'hall, da viken,
Unanet ar Groaz hag al Lilien !

BARZ KOATMIN.

Eun drezen-nour

— Guelet a rez, aze, var ar ster, eur verienen vihan o stourm ouz ar maro : hep dale a vo beuzet. Setu digouezet eur goulmik, ganthi en he beg eur blouzen ; hag ar goulmik a ginnig ar blouzen ze d'ar verienen evit ma c'hallo houman en em denn.

— Ar ster eo ar bed-man ; ar verienen eo an dud reuzeudik a zo en anken, pe er baourentez ; ar goulmik eo te da unan, ma breur Breizad ; te, hag an eneou madelezuz a ro a greiz kaloun d'ho c'henvreudeur aluzen ha skoueriou mad, kuzuliou, komzou frealzuz, pe aluzen ar bara pemdeziek. —

— Oh ! Bezomp holl evel ar goulmik : kinnigomp eur blouzen d'ar verienen a zo o vont da voueledi !!!

BARZ KOATMIN.

Guen e va zi, du e ti ann amezeg.

D'ar 17 a viz Ebrel 1877 Gambetta a lavare er Gambr divarbenn election Douville-Maillefeu ha Bonnet-Duverdier penaus netra na vire outho da veza choaset evel Deputeet. Hag ouspen, emezhan hag e vije bet, *choas ar bobl hebken* en deus lamet kement a helle miret outho da veza choaset.

Hirio Gambetta, o sonjal dezhan penaus ma vije bet lavaret e oa bet græt mad election Blanqui, abars pell e vije hanvet Rochefort ha Jules Vallès, en deus eur spount disordren arauzho, Gambetta eta en deus græt oll kement a helle da viret ne vije bet lavaret e oa bet græt mad ann election-ze, rag ma zifenne al lezen d'he henvel, ha setu penaus voterez ann oll he deus collet e 1879 ar galloud he devoa e 1877.

Eur veich muioc'h c'hoas e tiscuez deomp penaus evid ar Republicanet n'eus nemet eun dra vad ; ann hini a blij pe a zervich dezho.

A.

E peb leac'h breman ne glever ken nemet ne fell ket d'ar vicherourien labourat, ne fell ket dezho en em glevout mui gant ho mistri. Goulenn a reont neubeutoc'h labour ha muioc'h peamant hag ar re all a goll o terc'hel labour dezho rag n'hellont mui guerza ho zraou. Kense n'hellont ket en em glevout. Ha gouscoude penaus ec'h hello beva ar vicherourien-ze ma ne labouront ket ? Evid guir epad eur mared amzer ar Breuriezou-cuz a bourveo d'ho ezomou mæs ann draze ne bado ket atau ha goudeze e vezo goassoc'h c'hoas ar vizer, ha gouscoude diæs bras eo dija guelet goassoc'h vizer eget ann hini a gaver e departamant ar *Vosges* eleac'h Meline, Jules Ferry hag ho sclissen ho devoa græt promessaou ker caër d'ar vicherourien, ma daulfent en traon ministret ar 16 a viz Maë.

Evid bihanaat ar vizer ha dre druez ous ar vicherourien ez eus bet clasket alia ar re man d'en em rei d'al labour adarre ha setu petra en deffe lavaret eur micherour casset gant he gonsortet da gavout ar Prefet.

D'oc'h a beleac'h e teu, Autrou Prefet, e clasker breman distaul deomp kement hor pæamant ? Abaoue daou vloas so e rer deomp ar c'haëra promessaou. Pa so bet dibabet Deputeet evid ar Gambr ez eus bet lavaret deomp : Red eo deoc'h rei ho moueziou da Jules Méline ; henez a so eur guir Republican hag a rai mad tre hoc'h afferiou. Hon ni ker buhan o rei oll hor moueziou da Jules Méline.

Eun neubeut goude e velemp ne ie ket mui goal vad al labour Neuze so bet lavaret deomp n'oa ken caus nemet ar Vinistret.

Erru eo ann 13 a viz Kerzu ; lavaret a rer deomp eo erru ann eürusdet, hag ann traou a ioa atau goassoc'h goas. Neuze e tistauler deomp 5 dre gant, eun neubeut devejou goude 5 all dre gant adarre, ha pa zeuomp d'en em glemm petra a lavarer deomp ?

Respont a rer ac'hanomp : Gortosit c'hoas eun tamic : houman n'e ket ar Republic guirion ; Mac-Mahon ann hini so caus ne bell den cahout fizians.

Ar Marechal a so discaret hag e lavarer deomp goulaoui prenescher hon tiez da ziscuez hol laouenedigez. Senti a reomp. Ober a rer electionou evid conseil ann ti-kear hag e votomp evid al listen a ve roet deomp.

Erfin breman ann diou Gambr so d'ar Republicanet, ar Vinistret so Republicanet, ar Presidant so Republican hag eo dres neuze e tistauler adarre deomp 10 dre gant, couls lavaret ann deoc-ze oa bet gourdrouset deomp e teufe en dro ma ve ni a rofe hor moueziou d'ar gonservatourien.

Setu, Aotrou Prefet, petra a c'hoari ganeomp hirio. Lavarit din breman peur e teuio eur c'houarnamant a lacai ann traou da vont guelloc'h en dro.

Ne lavarer ket petra a respontas ar Prefet, marteze ne respontas netra. Ar pez so sur eo e troas kein hag en em dennas buhan d'ar gear.

A.

Pris ar Bara hag ar C'hic.

Setu aman petra lavar *Gazeten ar Meaziou* divarbenn kement-se.

Pell bras a so hon deus anavezet penaus hag e ve marc'hat mad ann ed, ar bara a vez ker atau, hag ive petra benag ez eus distaul var al loenet, n'eus tam distaul var ar c'hic.

Ar gigerien hag ar voulanjerien a c'hounit muioc'h, mæs ar re oll a brenn digantho couls hag ar re a verz dezho, ar re ze oll a renc coll, lod o prena ker digantho ; lod o verza marc'hat mad dezho.

Setu eno eun dra hag a ziscuez sclær petra dal ar gigerez hag ar voulanjerez libr. Lavaret a rejor penaus gant ar seurt liberte hon dije bet bara ha kic marc'hat mad, hag ar c'hontrol beo ann hini so bet c'hoarvezet. Ma ve ar re so e penn ar c'houarnamant ker bras mignoun d'ar bobl evel ma fougassont, e tlefent lacaat urs vad e kement-se.

Ia da ! n'int ket nec'het gant ar bobl nemet p'ho deus ezomm anezhan.

Ar pez so caus e scrivomp kement-man, eo al lizer so bet casset beteg ennomp gant unan eus ar re a reseo ar gazeten.

Autrou,

Breman e mer a veac'h o clasc ober emgleoiou convers ha ne heller ket caër en em glevout. Hogen etouez kement a so bet lavaret var ann affer-ze ez eus eun dra ha n'am beus cavet hano ebet anezhan e neb leac'h ; talvezout a ra gouscoude ar boan evessaat outhan. Me a fell din parlant d'eus liberte ar *gigerez* hag ar *voulanjerez*. Marteze e vije bet eun dra benag da cheinch er pez a vije græt gueichall ha gouscoude me a sonj din ne vo ket fall digass ann traou en dro evel kent, rag guelloc'h marc'hat e oa neuze ann traou evid ar re a renke prena.

Eun devez eun den, o clasc moueziou evid beza hanvet Depute, a rea eur brezegen d'he electourien, micherourien lod anezho, ha lod all tud divar ar meaz, ha setu aman petra a lavare dezho : *Hanvet ac'hanoun*, emezhan, *hag ann ed a vezo atau ker hag ar bara marc'hat mad*. Hogen ar c'hontrol beo eo a so digouezet gant ar c'honvers libr. Ann ed a so marc'hat mad hag ar bara so ker. Al loenet a ve guerzet izel bris hag ar c'hic a vez atau guerzet ker er staliou. Poent eo lacaat urs e kement-se.

Er mare ma eo bet disclæriet libr ar gigerez hag ar voulanjerez, ni hon deus clevet oll penaus pa vije bet cals oc'h ober ar memes convers ann eil abalamour d'egile ho dije renket guerza marc'hat mad gant aoun e vije eat ho hostizien da staliou ar re all. Ma carfec'h cridi ! Int ho deus en em glevet etrezho evid derc'hel oll d'ar memes priziou hag eo ni a so goassoc'h hirio evid gueichall rag paëa a rencomp ar pez a c'houlennont diganeomp. Mar galfec'h, dre ho cazeten, lacaat ann dud da sonjal a zevri e kement-se hag ober ma ve reiset guelloc'h ann traou, e rentefec'h deomp eur servich dispar.

Unan eus ho lennerien.

Var ar memes affer, setu aman petra en deus lavaret ann Autrou de Kerjégu, eun den gouziec, dirag commission ann enclasc carget da velet pegement a vizou a ve mad da lacaat var kement tra a deu er vro d'eus ar broiou estranjour.

Ann Aotrou de Kerjégu a oa o c'houlenn eun tamic cresc var ar pez a renc paëa ann ed evid dont e Frans ha setu aman penaus en deus respontet d'ar re a lavar penaus o c'houlenn kement-se e clasker digass ar gernez er vro.

« D'ann dud divar ar meaz a damaller atau ma ve ker ar bara, hogen me n'oun ket evid miret da veza souezet e teufe ar boulanjer da verza 8 guennec ann diou lur bara pa ne verz ar paisant dezhan nemet 5 guennec hag eur centim ann diou lur ed ha gant diou lur ed ec'h heller ober æs diou lur bara.

« Set' aze eun dra ha ne ket anavezet avoalc'h gant ar bobl hag ar re a damall deomp hon deus c'hoant digass ar gernez er vro rag ma c'houlennomp dec real ha daou vennec pe eur pez scoët cresc var ann ed o tont d'eus ann estren, dre ze ho deus pec'het. Ann dra-ze a lacafe ann diou ur ed da 5 guennec hanter pe var dro ha n'e ket kenneubeut a dra a rafe d'ar bara beza ker, rag ar boulanger, d'oc'h ar pris ma verz he vara a douchfe c'hoas daou vennec hanter var beb diou lur vara, ha ne ve ket fall dezhan distaul ar pris eun tam benag.

« Clascomp Autrounez, rei labour assur d'ar vicherourien ha pa c'hounezint eur scoët, 16 real, ugent real bemdez ne gavint ket tenn paëa eur

centim hanter muioc'h ann diou lur bara.

« Hogen pa ne vezo mui a labour da rei dezho pe autramant pa renkimp distaul ho devez d'eus 4 real pe zeg guennec bemdez, neuze eo e vezo mizer etouez ar bobl, neus fors peger marc'hat mad e vezo ar bara.

« Setu eno e petra e tleit sonjal abars merca ar mizou a vezo da baëa ma helloc'h evelse assuri bara ann oll. »

A.

3Marvaillou goude gousperou.

Perik. — Baleomp ta, bugale, baleomp.

An Hermit. — Epad ma lavare Jules Simon geriou ken drol pa vezont e ginou eur framassoun ar general Trochu a zifenne dougen var ar vanch hag ar c'hepi ar groas mezer rus nemet en ambulansou e vijet, da lavaret eo carget d'oc'h ar zoudardet clan pe vlesset.

Louis Vihan. — Mad a rea, rak mera hini var digares ar brassard hag croas Geneve ne deant na dan exercis, na dar goumbat, na memes en dro d'ar re glan.

An Hermit. — Duerot a gemer hirio eur vanden mobilet ; mont a ra gatho dar Malmaison, hag e vel, eb lunedou, penaos ne de muhi soudardet ar Pruss, mæs soudardet ar Wurtenberg eo a zo enho.

Laurans. — Hirio ive e velomp oc'h aparissa eun ano a velimp eur gouechou benak, Flourens eo. Ema, goude beza dalc'het conseil gant bataillounou eus ar c'hard national pere a zivoalle ar rampart, a deu e pen eis mil den anezho dirac an ti kear (Hôtel-de-Ville). He officerien d'oc'h e eull e za dirac ar general Trochu hag Gambetta : 1° Roit dar c'hard national, emeza, roit fusullou chassepot, rag devi a reont, kement a c'hoant ho deus da vont var veas, hag a vole vant dar Prussianet ; a dioc'h tu avad, intentit ; 2° Red eo kas ragtal, hag eb tortal, en departamanchou, guir republicanet en ano ar c'houarnamant, a rei dezo an oll c'hallout ; 3° ober a renkit doc'h tu electionou municipal ; 4° ordrenit nen do avisiken peb den nemet kement ha kement ; eur musulat bouet.

Ian he Vam. — Cetu eno avad eur morzevellok, hag a zo !

Laurans. — Ar general Trochu en trugarekeas en eur lavaret dezan e c'houlenje he avis digat Flourens pa hen de defot. Flourens, drouk enhan a zavas, he zorn : va dimission, emeza, a roan eus a jef a vataillon ! Neuze e lakas ar vusik, dober cholori, hag hen guintet var he varc'h he pen an eis mil den, e za huit gant ar gounnar.

An Hermit.— Noa ket nos closet e voe klevet brud divar ben e tlie unan d'oc'h otoriteou ar c'houarnamant pignat en eur ballon.

Ian he Vam. — Just avad Gambetta ! Marvad Flourens en doa great sellou du ountha en tikear.

Louis Vihan. — Possubl ! E creis tout e clevis eur c'helou trist, penaos an otrou vicomte de Castrier, nis dar Marechal de France Mac-Mahon, a varve dre ar blessou en doa bet dan tregont a vis guengolo.

An Hermit. — Mad! e maomp dija er pemp a vis here. An aman a zo eis lur ar c'hilogram.

Ian he Vam. — Petra livrit, ar c'hillok petra? kam ?

Perik. — Mal eo ho cas dar scol obligatoir, tountoun Ian, ma teskoc'h evit netra, a dre c'hinou eun dilasten benag, penaos eur c'hilogram ne de nemet diou vech pevar c'hartouroun.

Ian he Vam. — Trabasser ! an otrou persoun, en despet d'he zoudanen, a voar isplica tout ar geriou nevez se couls pe vel, hag ar scolaer a Gastel.

Laurans. — Ne gleveur nemet canoliou o crozal tro var dro dar gear-veur. Fort ar Mont-Valerien a denn var ar Prussianet a zo he Saint-Cloud ; ho drasta a ra. Her memes amzer e reomp eur bale d'oc'h costes Clamart hag Creteil, da glask neichou Prussianet.

An Hermit. — Eur gazeten a ioa deuet d'oc'h Rouen. Ar c'helou a roe eo ne loc'he ket an departamanchou: keleier an seurtse a lake ho meud dar Parisianet da goueza en ho dorn, ha deompni kouls ive. An Dru-Rollin a lennas ar gazeten ze dirak klub ar Bataclan ; hag enho e voe decidet penaos ouspen mall a oa ober an electionou municipal ; ha great e vizint, emezo, pe e vo avis a ze ar c'houarnamant pe na vo ket.

Ian he Vam. — Allas ! An tan a grok dindan ar chodoroun ; tom e vo ar zouben ; heb dale e vo trempet ar bouet.

Perik. — Deomp ta buhan : erru eo ar mor.

An Hermit. — Assa, Perik an trabassour ma ve an diluch eo e ve, Gambetta geas a ve recouret, rag luch eo.

Perik. — Oh ! e feis ia da, an diluch a rofe he affer, kement a ma ze, mest-studi.

Laurans. — D'ar c'hoeac'h a vis here, Keratry a c'houlen ne vo muhi na prefectur, na prefet polis ; hag e ro he zilès eus ar garg a brefet.

An Hermit. — Daoust petra ioa o c'hoari en he ben ? Diana caloun vad en doa, d'oc'h an doare, rag, me a goseas divar he ben gant eur officer mobil, an Otrou L'Allemand d'oc'h Plabennec, a gavis var zu Mont-Rouge, hag he lavare en doa great eur visit dan Otrou de Keratry, hag en doa bet digatha eur pognemain gant ugent lur hebars.

Louis Vihan. — An offiser-se a zo maro he Paris, a ne ked 'ta ?

An Hermit. — Ia sivoas ! Eur potr chentil oa, galloudus ha christen mad.

Laurans. — Gambetta a ia hirio da dorgen Monttmartre ; enho e sel pis d'hec'h ar balloun anvet Armand Barbes a ioa o c'houeza evit partial varzu kear Tours ; mez goude beza great he sonch e renouns d'ar veach. « Gortozomp, emeza, ken a vo kelou mad. »

Louis Vihan. — Ar general Bellemar a laka cleusa fossiou deus a eur c'hilometre a irder; great int e gis eun anter loar ; ha dirak peb hini doc'h ar forc'hou.

Perik. — An draze a zo neuse eur c'hamp retranche ?

Louis Vihan. — Ia, kazimant diana. Eno eo e veze potret an avant-post, breizaded purvia.

Laurans. — Me am beus sonch e voa beac'h deomp en deis a hirio en em velet gant ar vrumachen. Setu a voe kaos e santchomp eur blijadur vras d'oc'h an nos pa velchomp evit an dro genta e peb fort eur far electrik d'hor sklerijenna. Ien skorn oa ive, mœs dre c'hras Doue ar c'hemenerien a fournisse neuse dek mil vareusen bemdes.

Louis Vihan. — Klevet so hirio penaos e coumanso kear da veza bombardet dan nao deus ar mis ma, cetu perak ar general Trochu a lavar lakat sabl ak dour er c'halastrou, er c'hamprou evit laza an tan pa gouezo ar bombou-tan-goal.

An Hermit. — Er memes amzer ar republicanet rus a damal d'ar c'houarnamant a zeo gourd; crial fors a reont ma vo roet dezo canoliou, armou a beb seurt. Kement int kounaret, hag e reont kement a drous ne ra den van doc'h eur c'haierat secrejou sanset a ziskouezeur divar ben gouarnamant Napoleon III. Guir eo e ze ar c'houec'hvet cahier a verzer hirio dre ar ruiou, a pa na vez nemet ar memes rimadel e teuor da enoui.

Louis Vihan. — D'ar seis, Vinoy a c'hounit villajen Cachan, epad ma pouls ar mobilet ho ent petek Clamart, a ma c'hanavesont e guir e pe andret e ma an inimiet.

Perik. — Perak e clasker ato gout e peleac'h e maint.

Ian he Vam. — Red mad eo, ginaouek, evit ma c'hallint biza eün ar ganolerien zo er forchou. Petra o diche great ar vartolodet penivideze ?

An Hermit. — Hirio e recevomp digat Glais-Bizoin (d'oc'h ar C'hodunord), kelou e ma ar Frans ho sevel a bez ; divunet eo e gis eul leon ; a lam e za dan inimiet ; brezel ken a vo toullet fer an oll. Brema eo diflippa kuit eme Gambetta. Da unek heur anter deus ar mintin hirio eo e sav a zioc'h Paris her ballon Armand Barbes. Eur ballon all anvet Georges Sand a veach tost deza. Pichounet-beachourien ak eur batimanchat lizeri a zougont. Eur mor tud a zo var Montmartr ho sellet doc'h an daou vallon. Etretant Flourens a scrif d'ar general Tamisier e kemer a neves he c'hrad ; Rochefort a ra revu var ar 79e bataillon deus ar c'hard national ; ar republicanet rus a receo urs da en em gaout var c'hoas da ziveun var placen an ti kear.

J. M. C.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Poullaouec, person Guimaëc, a so henvet person canton er C'hastelnevez.

Ann autrou Lozac'h, cure e Sant-Vaze (Montroulez), a so hanvet person Guimaëc.

Ann autrou Kerné, person Pouldreuzic, a so hanvet person Lambaul-Guimiliau.

Ann autrou Jaouen, cure e Plounevez-Lochrist a so hanvet person e Pouldreuzic.

Ann autrou Derrien, belec iaouanc, a so hanvet cure e Sant-Vaze (Montroulez).

Ann autrou Rolland, cure e Lanhouarne, a so hanvet cure e Plonevez-Lochrist.

Ann autrou Mironnet, belec iaouanc, a so hanvet cure e Lanhouarne.

ALI D'AR VELEIEN

DIVARBENN ANN ORDO.

☞ D'ann 13 a viz Eost, eleac'h Santes Juliana a Falconeri, *lennit* : S. Norberti, Ep., d'eus ar 6 a viz Even.

Offis Santes Juliana a gavo he blass d'ann devez kenta a viz Guengolo.

KELEIER.

E miz kenver diveza, Souprefet Brest a roas urs da Gonseil ann ti-kear e Landunvez d'en em assambli evid guelet petra ho devoa c'hoant d'ober divar benn eun ti-scol evid ar merc'het. Potret Landunvez, eun tachat a oa, a lavare e carjent cahout seurezet da ren ann ti-scol-ze, mæs egis ma bromette dezho ar Souprefet eur fors traou ma carjent kemer eur vestrez-scol eus ar bed, oc'h assantjont ganthan o tiviza hebken ann daou draman :

1° N'ho deffe netra da baëa evid sevel ann ti-scol pe he brena ;

2° N'ho deffe epad pemp bloas netra da baëa d'ar vestrez-scol ; e chomfe pæamant hounez e carg ar C'houarnamant pe ann Departamant.

Ar respont-ze a oe cavet mad tre gant ar souprefet, ar pez ne viras ket e scrivas adarre, eun neubeut goude, d'ann Autrou Mear Landunvez da lavaret dezhan voti peadra evid sevel eun ti-scol d'ar merc'het. Ar mear hag ar c'honseil a lavaras, *oll a unan*, n'ho devoa ken da respont nemet ar pez ho devoa lavaret e miz kenver.

« Er penn kenta a viz Mae, diveza ar Souprefet a gassas d'an Autrou Mear eul lizer all da lavaret penaus ma ne felle ket dezho hen ober a volontez vad hen a rafe dezho mereq var ho hudilet kement a oa red evid sevel eun ti-scol diar mer-c'het. En dro-man ar c'honseil a respontas :

« C'houi voar petra hon deus divizet evid assanti ganeoc'h c'aout eun ti-scol evid ar merc'het rentet gant eur vestrez-scol eus ar bed : breman ma rencomp c'aout eun ti-scol evid ar merc'het hag he sevel a zivar hor c'houst, ni her graio, mes neuze e fell deomp c'aout seurezet evid ho lacaat e penn an ti-scol-ze.

« Araug mond hiroc'h, e rencan rei deoc'h da anaout penaus e Landunvez ez oa dija daou di scol evid ar merc'het petra benag ne oa hini ebet e cont gommun. Petra a respontas ar souprefet ?

« Disclæria a reas penaus hiviziken unan eus ann aun daou di scol-ze, (ann hini a ioa ann nebeuta bugale enn han) a vije scol ar gommun, hag a c'hourc'hemennas oc'h conseil ann ti-kear vot evid lojeis ha pæamant ar vestrez-scol-ze.

« Breman piou a c'hounezo ar Souprefet pe ar Gommun ? Ma iafe ann traou hervez ar guir hag ar justis, e ve conseillerien Landunvez : mæs ni so dindan ar République ha Bevet al liberte.

Ann 22 a Even e Camelet eur plac'hic 3 bloas a oa couezet er mor : eur martolot, Gravetan, Lucien Marie, en deus he savetaet. Ne c'het ar veleien kenta dezhan da ziseuez en dall ze he gouraich hag eur velaien arc'hant en deus bet eun tachat so ha meur a lizer a veuleudi.

Lavaret a rer penaus d'oc'h adalec ann devez kenta a viz Here er bloas-man ar butun fumi, na gousto mui nemet ugent real al lur.

Habitantet *Charenton* ho deus noet eur gentel vaouez ho meas hag ive da Buchet ar *Côte-d'Or*.

Ann autrou Baudelot adjoint a oa bet torret rag ma oa bet lonedet dre ar gommun da glasc'har atur outa enep lezennou Ferry. Conseillerien ann ti-kear evid discuez e oant oll a unan gauthan ho deus he choaset adarre evel adjoint. Hogen evel ne bermettet ket al lezen dhe henvel abars bloas ann election-ze so bet torret. Petra ho deus graet neuze ? Henvel he dad, en he blas.

Mear *Ilansalles* (Pyrénées-Orientales) en deus difennet er bloas-man processionou ar Sacramant gant aoun m'envad, e vije savet freuz. Hogen evid discuez ne oa ar faeson-ze nemet eun digare, en deus lezet er menez sulvez-ze eun neubeut lamponet da redec a-dreuz kear o tansal hag o canat.

Abars pell e vezo crouget ar veleien.

Ann autrou Thiers en deus her lavaret gant eutinonez. Ar République a achu petrvuia dre ar goad pe ar sottonio, hag alies dre ar re-ze ho daou.

Eun introun d'eus ar gear *Nimes* a so bet daonet da baea ugent real amend hag unan he deus lavaret eur gomsi benag o velet o vont abion d'en em venter amant he.

Ma canje ive beza deut da obeti goab eus a brocession benag da genver sul ar sacramant vije ket bet c'hoarvezet kement se ganthi hag c'hontrol e vije bet meulet.

Dieus *Sydney*, co deut ar c'helou dhe ann ograf penaus al lestr kenta a dle digass endro a tret Nouvinea a so en em gavet eno. Eur sois benag a dle da zigas e Frans. Sicour vid da ho Paris evid sevel freus adarre ha cass ar Senarien hag ann Deputeet en ho roul pa vezint d'e Paris evel ma c'hoarvezo heb dale. Nithon d'en guelet scuba anezho rouspen eur veich, abars ec'h hellimp her guelet adarre.

Mond mad avcalc'h ra ann traou brema scolaichou ar c'houarnamant en despet d'ann monier a ra he oll bossubi eno evid desk'ar religion d'ar vugale. Pa vezo bet lakeat ann anv Doue er meaz eus ar scolaichou-ze couls na d ann oll scolior all, neuze e lafint cals goas c'hoas.

Setu aman ar pez a scriver d'eus *Grenoble* :

« Savet so etre ann autrou Escob *Gren* hag ann hini so canget da veilla var oll scolio Departamant.

« Aumonier scolaich Sant Marcellin o gouezet penaus eur scolaer en devoa dc bet mont da gommunia hag eun all touchet ous sacramant gant he viziet, en deus scrivet d autrou Escob petra oa c'hoai vezet hag he en deus lavaret e tifennfe ober hdou ar pel ebars e chapell ar scolaich, ma ne ve ket cuit doc'htu ann daou scolaer-ze.

« Egis n'en deus ket fallet d'ann hini so e scoliou ann Departamant ordrenn ho chass ann autrou Escob en deus ordrenet d'ann a nieur en em denna ha breman ar chapell sarret.

BUEZ DOM MICHEL NOBLET

A zo o vont da veza moulet. — Nep en c'hoant da gaout al leor-ze a zo pedet da se d'an Autrou Drezen, cure e Plozevet, dre gastel-Sant-Germen, pe d'an Autrou Sala Leonier e Kemper.

Ar prizc'huech real nemet daou ven co cassetd'an Autrou Salaun, Leonien, e K per, tu Kereon, numero 60.

Perc'hen-Merer : AR DE KERANGAL

Kemper, moullet gant AR DE KERANGAL.

DISSADORN 49 A VOUERE 1879.

FEIZ HA BREIZ

GAZETEN AL GUIR GRISTEN EN AR GUIR VEETOUNED

EMBANNADEN, HE DBLOAZ { 2 scoed. ... ar Frans : 7 lur. ... evel gallo peadra

Ar Mare Iean Mevr, Dr. Ken Rome

Dennet hor Zalver Jesus-Christ.

An oll bacamachon a dle bezа cuit da Perc'hen ar gazeton, dan Anton DE KERANGAL, holen.

Dezirin kvez e dle bezа casset kinklean an oll goubren a zo linket ouz an gazeten.

Kemper, 19 a viz Gouere 1879.

... 8 a viz Gouere, ar Seratourien o'ho ... ken mennt evit oul lezen evid distaul ... berg ar pez so deus da lacat ar bobl ... bras hag evessaat evid ar voiach kenta ... var ann hentou houman a so c'houi ... *ffersa.*

... devezan Deputeet gouzh, hervez vot ... eun neubeut dentchou houmañ du ... *Fanmanchou Leiz* hag *Leiz ar Loar*, ... a lavar eresta pe ... *Saint Malo* ... (Ile et Vilaine), ho deus kun ... ar pennad 7 deus lezennou Henry ... Feller, ann hini a blezas da genta ... Kambr da gaout ho devoa graet gaout ar ... d'ar scolaichou all, memes dar re dale het ... mont da gommunia hag eun all touchet ous ... 200,000 scolaer ... ve ar scolaichou, ar Jesuistet n'ho deus ... 0,000 da lavaret eo ann ugentvet hag var ... ne lacuanc petret ha mercʼhet scolpet gant ar Relijuset hag ar Seurezet ... ket het aotre ar c'houarnamant ... nemet ar c'huec'hvet Jules Ferry ... ar ho deus lavaret ne felle dezho ren ebi ... eus ar Jesuistet hat var lamn digarre-ze ho ... aellet dezo ar pez a ou bet lavaret gant ... Catolket gutr eo mæs ve tudas bed, ... er scolaichou bihan, mæs er scolaichou *Universitez*.) Goude bezа cassel he lezen ... Jules Ferry en deus casset tud da ... sort desc'adurez a vije roet er scolaichou ... ha desket e vije eno eun dra benag cou ... vuhez vad d'ar République ha d'al lezen ... ce glasker ket en ho mod prevoz mon ... ar vugale var eun sentt gouarnamant all ... hini hon deus breman. Hogen ar re peus ... deus merket deoc'h, dre sonj, an pez ... guelet, ar pez oa da respont d'ar gou ... e : e pleach eun ho respontchou ? Ar ... he deus gur hmo d'ho anaout. Int ho ... sset gantho eun nebeut cahieou d'ar ... n, petra oc'h eus-hu cavet da damall, or c'hallerou-ze var an histoir hag ar philosophie ? A-Vintur en deus lennet aman cals leonrou, mæs al leonrou ze ve lavaront ket e guinonez ar pez en deus bet c'hoant cahout ennho, nemet unan heb c'hur nanteze. Lavaret so bet deoc'h penaus ar Justuset a oa tud a anvoe'h eredi ous al lezen hag e chanjonien. Disotrezet a so bet deoc'h ouspen eur veich, hag heb dale unan eus ho tonez hen disouzo adarre anat deoc'h e lezen ebet na vir outho eaboui scolion, panevo-ze n'ho pije ket bet ezomm ober al lezen-man.

C'hui a lavar ez int estranjourien hag n'ho deus ho c'hez, ann hini a so e penn ar Jesuistet, e Roum e Roui ! Mæs neuze e fetch lavaret ... ket ... ar Jesuistet ar Seiz estranjourien hag ma anavezomp evel ho, eyel penn ere ann Ilis hon Tad Santel ar Pab a so e Rom. Hogen n'e ket c'hui ar re genta o famall d'ar Jesuistet beza estranjourien, ha ecte petra a respontc var ann dlez-ze ann Tad de Ravgoan, ker hardet ha ken anavezet gaueomp oll.

« Me ne doun ket eun estranjour e Frans : « ganet oun bet er vro-man ar gunan dreist oll. « Credet am eus e oa libr ar Relijon en bro hag « am beus soner ec'h alfen ober er Frans gatolic « var bro, ar pez am bije allet ober e Bro Saoz, « ar Stadou-Unanet eus ann Amerie pe en Hol « land ma vijen bet guiidic eus ar broiou-ze. « Antreet oun a volontez vad en urs ar Jesuistet.

« Pedgwich n'am beus-me ket devet e on libr « peb tra e Frans ? Ann hini a lavar n'eus Doue « ebet a so libr da chomm er vro, ha me n'am « beije ket ar memes liberte ? »

Setu eno comsoz, a gendalc'h ann Autrou Keller, a lar d'eus a gredi calon ann den ze ker mignon d'he vro, na reus ket unan eus ar Jesuistet na lavarde ar memes tra.

Var-c'hlenvel ar Relijuset n'hoc'h ket goest hoc'h unan d'en em revoui ehezhoc'h. Spuller a lavar ann ker cuzet ne holler kat ho anaout sort ebet ha Jules Ferry d'ho dro a bretnod ho anaout ker mad ma reuste dezho sotre ar c'hacuarnamant mar tenn

fent d'her goulenn. Gant pehini anezho ho daou ema ar virionez? Gant hini ebet a dra sur. C'hui peus græt al lezen-man evid cahout ar peoc'h gant ar re a so oc'h ho heul hag a zisonjo,epad ma vezint o tispen ar Jesuistet assambles ganeoc'h, n'hoc'h eus ket c'hoas roet dezho ann disterra d'eus ar pez ho poa promettet ma carjent rei deoc'h ho moueziou.

Paul Bert a respont dezhan o tamall adarre,n'e ket hebken d'ar Jesuistet, mæs ive d'ar Gatoliket traou ha n'ho deus morse lavaret na memes bet c'hoant d'hen ober. Marteze ec'h entent he unan ar pez a lenn, mæs ober a ra ann hini a gav ennho ar pez ne lavaront ket; hogen evid ar pez brassa d'eus ar re a so eus he chilou n'int ket goest a dra sur da gompren ar pez a ve lennet dezho; langaich ann Ilis, hini ann *Theolojie* na hell beza ententet hag ispliket mad nemet gant ann hini en deus he studiet ha n'e ket hirio ar veich kenta am beus sonjet e vije bet mad cahout er Gambr eur belec pe eun Escob benag evid rei d'ar geriou ho zalvoudegez guirion kelliæs gueich ma vije bet hano ar Relijion. Den ebet, n'eus fors peger gouiziec eo, na hell prezec mad nemet d'eus ar pez en deus studiet.

Erfin Paul Bert a achu he brezegen o lavaret, penaus fizians en deus ne vezo morse ar Jesuistet ar vistri e Frans. — N'e ket red cahout cals speret ha cals skiant evid lavaret traou evelse, rag ne gredan ket ho deffe morse na sonjet memes e kement-se.

Ann Autrou de la Bassetière a garfe, emezhan, respont da Baul Bert mæs n'en devezo ket amzer avoalc'h d'hen ober hirio, hag e carfe gortos ac'han da eur veich all. Red eo clasc al leoriou so bet digasset hirio dirag ar Gambr ha guelet mad petra so da respont dezho.

Gant cals a boan ann Deputeet a assant ganthan e vezo gortoset ac'han da zilun da chilou ar pez en deus da respont.

Dilun 7 a viz gouere ann Deputeet ho deus kendalc'het evessaat ous ar pennad 7 d'eus lezennou Ferry. Ann Autrou de la Bassetière er penn kenta a deu da zifenn ar pez a garfe ann Autrou Keller e ve chenchet var ar pennad-ze. Lavaret a ra penaus ar re so hirio o clasc voti lezennou Ferry a glemme gueichall gant re neubeut a liberte hag a fell dezho breman tenna digant ar Gatoliket ann neubeut ho deus allet da gahout. Lennet so bet deomp meur a dra emezhan,mæs ar pez brassa eus ann traou-ze so bet tennet eus eul leor scrivet gant eur protestant hanvet Dumoulin a damalle anezho d'ar Gatoliket, ha n'en deus morse allet discuez a oa guir ar pez a lavare. Al leor-ze so bet condaonet gant ar justis, na ne dlefec'h ket beza discuezet evel kelliæs a virionez ann oll gevier a ioa ennhan. C'hui hoc'h eus ouspen,lennet deomp pennadou d'eus leoriou all scrivet hebken evid ar re a renc studia ann Teoloji: hogen al leoriou-ze n'int ket scrivet evid beza lennet gant ann oll, kenneubeut ha ne garfec'h ket rei da lenn d'ho croeg ha d'ho pugale ho leoriou a vedisinerez, na cass anezho d'al leac'h ma zispenner ar c'horfou maro. A hent all hoc'h eus lennet pennadou leoriou scrivet gant tud n'e ket hebken ne oant ket Jesuistet,mæs ne oant ket memes beleïen, lod anezho, hag e tamallit ann traou-ze oll d'ar Jesuistet : Kement-se n'e ket leal. Na breman ma carfemp ive digass deoc'h aman pennadou d'eus al leoriou a gaver en ho scolaichou! Cahierou ar vugale! dreist-oll ar pez a vez desket dezho gant hiniennou eus ho professoret, petra a lavarfec'h? Ann Autrou Dupanloup eun devez a zigassas lod eus ann traou-ze dirazhoc'h ha den ebet ne gavas netra da respont dezhan. Ouspen; meur a hini ac'hanoc'h ho deus discuezet en ho scridou ar virionez var ann affer-ze. Ar ministr en deus lavaret e oa guelleat cals ann traou ha goulennet arc'hant evid sicour ho guellaat atau muioc'h mui; mæs mar lakit ar relijion er meas eus ho scolaichou, d'eus ho kelennadurez, ne rafoc'h biken netra vad. Lakit evez : c'hui a fell deoc'h taul en traon ar Gatoliket! Mar teufec'h abenn d'hen ober, siouas deoc'h! en devez-ze e ve græt ganeoc'h, rag sevel a rafe en hoc'h enep eur rummad all a glaskefe kemer ho plass. C'hui, Autrou Ministr na dlefec'h ket beza ancounec'heat oc'h bet recouret eun devez gant ar re a oa bet kelennet gant ar vistri-ze a fell deoc'h da chasseal hirio. C'hui a hello ober cals gaou ous ar relijion, ous ann Ilis, ous ar Frans; mæs ho distruja, biken jamæs.

Albert Joly a brezec var he lerc'h hag a lenn eur pennad benag d'eus eul leor scrivet gant ann Autrou Marotte, (pa oa c'hoas e buhez, vikel vras escopti Verdun,) mæs ne entent ket ar pez a lenn na n'e ket red beza souezet; ne anav ket langaich ann Ilis. Ar pez a lenn eo ar pez a zesc ann oll veleien,ha m'en dije darempredet ilis he barræs, meur a veich en dije clevet he berson o prezec er gador ar pez a gav dezhan iskiz lenn anezhan ebars en eul leor.

Ann Autrou de la Rochefoucault a lavar d'he dro : C'hoant hoc'h eus da denna digant ar Jesuistet hag ar Relijiuset all n'ho deus ket bet aotre ar C'houarnamant ar guir da gahout scolaichou e Frans evid kelenn ar vugale! Ma! ma rencont mont e meaz ar vro da sevel scolaichou, hor bugale a ialo d'ho heul, rag evid rei deoc'h hor bugale-ni da scolia, jamæs!!!

Paul Bert a lavar eur goms benag evid astomma ar pez en deus tamallet d'ar Gatoliket hag en dro man eo en teoloji ann Tad Gury en deus cavet abec : hogen d'eus ar pez a lenn ne gemer nemet ar pez a blij ganthan hag a lez a gostez ar c'homsou a rentefe sclæroc'h ar pez a lavar ann tad Gury. Aman n'eus ket da lavaret nan, rag clasket am beus va unan ar pez en deus lennet hag am beus guelet penaus n'en deus ket lennet dirag ann Deputeet ar pez oll a so e scridou ann tad Gury.

Pa achu he brezegen e voter var ar pez a c'houlenne ann Autrou Keller 343 a enep 139 a lavar eo guelloc'h lezen Ferry.

Breman eo deut tro Madier de Montjau a lavar scriva evelhen ar pennad 7 d'eus lezen Ferry :

Pennad 7. — *Den ebet na hello beza lakeat e penn eur scol benag, na memes beza professor ennhi, mar deo belec pe relijius, pe ma n'eus ket, da vihana, daou vloas abaoue m'en deus en em dennet.*

Al lezen-man ne sell ket ous professoret ann teoloji er scoliou-bras nag ous ar re a ra scol er seminæriou bras hag a so e penn anezho.

Madier de Montjau o prezec a lavar : Ne fell ket dezhan enebi ous ar Ministr, er c'hontrol, mæs mar goulenn ober eur sort lezen ne deo nemet abalamour ma cav dezhan ne lavar ket trawalc'h ar pennad 7 eus al lezen kiniget gant Jules Ferry. C'hoant ho peus cass ar Jesuistet cuit? Mad avoalc'h! Mæs ne viot ket cals guelloc'h goude, rag ar veleien so er parræsiou ho deus ar memes creden hag a ro ar memes kelennadurez: kense,ma vec'h fur,c'hui a zifenno couls d'ar re-man evel d'ar re-hont cahout scoliou ha rei kelennadurez d'ar vugale ha d'ann dud iaouanc.

Var gement-se ec'h achu ann abaden evit hirio varc'hoas e vezo kendalc'het.

D'ar Meurs, 3 a viz Gouere, ar Senatourien, ho deus commanset evessaat evid ar veich kenta ous all lezen so bet votet gant ann Deputeet divarbenn ar re so carget da veilla var ann implij a vez græt d'eus arc'hant ha danvez ann hospitaliou. Beteg hen ann autrou person en devoa guir da veilla var gement-se assambles gant tud all, mæs ann Deputeet, ho deus græt evid-se, evel ma reont er Gambr e kenver re ann tu dehou, ne ve lakeat hini ebet anezho er c'hommissionou, gant aoun e vouifent re vad ar pez a vez græt ennho, ha m'hel lavarfent goudeze d'ar re all: fallout a ra dezho ne alfe den gouzout petra rai ar Republicanet gant madou ar beaurien, na miret outho d'ober ho bolontez.

Ann autrounez Paris ha Chesnelong er Senat, gant eun neubeut re all, ho deus goulennet en deffe adarre ann autrou person he blass er C'honseillou-ze; mæs n'ho deus ket allet cahout ho c'hoant; epad ma oa 121 hebken a du gantho, 152 a ia a enep dezho. Kense ho deus renket coll.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, Jules Ferry a respont da Vadier de Montjau. Ne lavar ket ne garfe ket ober ar pez a c'houlenner diganthan, nan, nan! fallout a ra hebken dezhan discuez penaus ar Jesuistet hag ar veleien all a so dishenvel ann eil dious egile. Fizians en deus ec'h hello, mare benag (???) beleien ar parræsiou anaout madelez ar Republicanet en ho c'henver ha dont da veza guir Republicanet; mæs evid breman, emezhan, arabad eo deoc'h enebi ous ann oll beleien, hag ober ar pez a c'houlenn Madier de Montjau, rag neuze ne alje ket beza græt al lezen-man,a garfec'h,kement ha me,e ve græt.

— Aoun en deus discuez en eun taul d'ar bobl bete peleac'h e carfe mont. N'e ket deut ar mare c'hoas! Arabad eo spounta re ar gatoliket! Setu aze ræsoniou Ferry evid enebi ous Madier de Montjau : he unan eo en deus hel lavaret, na he hellimp ket beza tamallet a c'hevier pa livirimp ne glasc ken nemet distruja ar Relijion hag ann Ilis, n'e ket en eun taul nag en eun devez, mæs neubeut ha neubeut ha gant ann amzer. —

Ann autrou Leon Renault (unan eus ann tu cleiz), a sav evid respont d'ar Ministr. Prezec a ra a enep Madier de Montjau hag a enep ar Ministr : evid ann autrou Madier de Montjau, ar pennad 7 ne ia ket pell avoalc'h : evidoun-me, eme ann autrou Leon Renault, e sonj din e ia re bell. Lavaret so bet deoc'h daou dra dreist ar re all divarbenn ar Relijiuset : 1° e oant tud a zisurj 2° ne hellent diski nemet traou noazus d'ar vro ha d'ann dud. D'ar rebeich kenta e respont o tiscuez ec'h hellont beva hag en em assambli heb enebi ous al lezen, hag ouspen, emezhan, na hellit ket lavaret dre eul lezen ec'h hellit difenn ober eun dra,difenn d'en em zervicha d'eus ho guiriou da eun neubeut tud, abalamour hebken ma'z int Relijiuset (ha n'ho deffe ket bet aotre ar C'houarnamant,)pa n'hellit ket ho gervel dirag ann tribunalou, pa n'ho deus græt droug ebet.

Evid ann eil rebeich, ann autrou Paul Bert, en deus lavaret deomp penaus kelliæs gueich ma cave eul leor benag moullet gant aotre eun Escop e cave e kement-se dorn ar Jesuistet; hag ar Ministr en deus clasket lacaat ac'hanoc'h da gredi ho devoa ar Jesuistet eur Relijion, hag ann Ilis catolic eun all. Hogen, caër ho devezo clasc ha lavaret, ann oll gatoliket, Jesuistet hag all, ho deus ar memes creden, hag eo oc'h ann Ilis hoc'h eus disclæriet brezel d'ann devez m'hoc'h eus clasket affer ous ar Jesuistet.

Evid barn ann Ilis couls evel evid barn ann dud hag ar poblou, n'e ket ous tamou guirionezou, ous pennadou leoriou, e renker evessaat, mæs ous ann oberou. Hogen, mar sellit ous ann Ilis catolic, e veloc'h he deus atau clasket lacaat ann dud da veva gant furnez, n'he deus morse græt nemet consoli ha couraichi ann dud en ho foaniou hag ho miseriou. Nan! ne hellit ket tamall d'ar Jesuistet, na d'ann Ilis, deski traou noazus evid ar vro hag ar bobl. Scolaichou ar C'houarnamant a so cals guelloc'h hirio eget gueichall. Mæs n'eus ken caus nemet abalamour, o velet ar

re all ober mad, hoc'h eus clasket ober guelloc'h evitho. Credit din, lesit all liberte gant ann oll : beillit varnezho evel ma eo ho tever hag ho cuir, ha miret outho d'ober droug ebet, cetu eno oll ar pez a hellit da ober.

A veac'h achu he brezegen e ier da voti var ar pez a c'houlenne Madier de Montjau, e ve difennet d'ann oll veleien ar pez a c'houlenn Jules Ferry ne ve difennet *evid c'hoas* nemet d'ar Jesuistet, ha 365 a enep 79 a lavar n'e ket deut c'hoas ar mare da vont keit all.

Goudeze ann autrou Baudry d'Asson a c'houlenn digant ar gambr voti ar pez a so aman varlerc'h :

Ne.hello beza professor na cahout perz ebet er pez a sell ous ar scoliou,hini ebet eur ar re a so :

1° E Breuriez ann *Internationale :*

2° Franmasonet n'eus fors d'eus peu sort renc;

3° En unan benag eus ar Breuriezou cuz.

Pa glasker ober ar memes difenn,ar memes tra d'ar Jesuistet rag ma eo ho *chef* e Rom ha memes, hervez Madier de Montjau d'ann oll veleien abalamour ma sujont d'hon tad santel ar pab a so e Rom, perag ne ve ket difennet ive d'ar re so er breuriezou cuz-ze, ne voar den piou int nag e peleac'h ema ho *chef ?* Ann autrou Baudry d'Asson hen discuez anat, mæs en aner eo, rag ne fell het d'hor radicalet en em gondaoni ho unan hag e lavaront ne dal ket poan memes evessaat ous ar pez a c'houlenn ann autrou Baudry-d'Asson.

Varc'hoas e vezo achu gant ar gambr voti al lezen-ze ; ar Gazetennou bras hel lavar. Jules Ferry a garfe e ve votet, ar c'henta guella,gant ann Deputeet evid cass anezhi ragtal d'ar Senatourien ha goulenn digantho ne ve evesseat ous al lezen-ze nemet eur veich. sonjal a ra dezhan ne hello ket re ann tu dehou cahout moueziou avoalc'h evid refus dezhan he c'houlenn rag eun daou ugent benag anezho a so æt da enterramant ar Prins Louis Napoleon e Bro-Saoz. Deriaou e vouezimp ha deut e vezo abenn eus he daul. Sclær avoalc'h eo e carfe e ve græt al lezen-ze abars ma ialo ann diou gambr d'ho vacansou, ma hello difenn ous ar Relijiuset,er bloas-man doc'h-tu, da zigorri ho scolaichou.

Dimerc'her 9 a viz Gouere ann autrou Granier de Cassagnac a ziscuez e renc ar Jesuistet en ho scolaichou deski ar pez a vez ive desket e scolaichou ar C'houarnamant, rag ann dud iaouanc scoliet gantho a renc beza examinet gant tud hanvet evid-se gant ar C'houarnamant : penaus e altent-hi respount ? Hogen piou a lavaro din, emezhan, penaus ar memes traou desket e scolaichou ar Jesuistet a so noazus d'ar vro ha d'ann dud,epad ma 'zint talvoudus pa vent desket e scolaichou ar C'houarnamant ?

Evidoun-me ne hellan ket her c'hompren. C'hui a so atau hano a liberte ganeoc'h hag eo me a renc hirio dont da zifenn ar Jesuistet dirazhoc'h e hano al liberteou gounezet e 1789 epad ma glé van ac'hanoc'h o clasc ho c'hondaoni gant lezennou græt gueichall hag abaoue gant ar Rouane!!!

Goudeze e tiscuez ne dal netra ar pez so bet tamallet d'ar Jesuistet gant Paul Bert hag ar ministr rag tennet a oa bet d'eus leoriou condaonet evel leun a c'hevier : evid ar rest, e lavar penaus n'ho deus ket ententet ar pez ho deus lennet hag hen discuez a ra anat, al leor en he zorn, da Paul Bert evel am beus hen merket deoc'h huelloc'h divarbenn ar pez en devoa tamallet d'ann Tad Gury. Hogen, emezhan, ann autrou Paul Bert en deus tamallet d'ar Jesuistet ha d'ann Ilis leoriou mezus,var he veno,ha setu aman eul leor roet evid ar priziou en ho scolaichou a so ennhan comsou ker mezus ne gredefen ket lenn anezho dirazhoc'h, rag ma so ouspen goazet aman. Evid ar pez hoc'h eus tamallet deomp varbenn al leoriou a vez lakeat etre daouarn hor bugale ec'h hellan respont deoc'h eun dra : *Me voar eo bet scoliet hor mammou en tiœs-scol-ze ; me voar en em gav ennho breman hor merc'het-ni hag e ouzoun ive e teuont ac'hano leun a furnez hag a Relijion. Travoalc'h eo kement-se din,evid beza sur ne ve ket desket eno traou mezus egis ma liviriit.*

Var he lerc'h e teu ann autrou M..... argue heman na lavar netra nevez nemet egis ar re all chouhal cals var ar Jesuistet ha lavaret ne hellket ar C'houarnamant en em glevout gantho rag ne anav ket anezho evel eun urs Relijiuset na ne fell ket dezhi ho anaout, rag, hag e teufent da c'houlenn he aotre diganthi ne ve ket græt dezho.

Ann aotrou Gaslonde a deu goudeze hag a lava eun neubeut comsou d'ar Republicanet o clasc miret outho da voti al lezen. Mæs ne chilaouont ket anezhan ha pa ier da voti 333 a enep 164 a lavar eo mad tre ar pennad 7 eus al lezen. Etouez ar re-ze en em gav Arnoult, Corentin Guyho, Hémon ha Swiney. — Nédellec ha de Pompery n'ho deus ket votet.

Goudeze e voter ar rest eus al lezen hag al lezen a bez var eun dro : ar re ho deus votet evid ar pennad 7 ho deus ive votet evid al lezen a bez.

Abars ar voterez eus ar pennad 7 ann autrou Baudry d'Asson en deus goulennet conje da lavaret eur ger benag evid discuez evel m'en devoa promettet deac'h eo bet faziet (?) ann autrou Paul Bert er pez en deus tamallet d'ar Gatoliket, mæs ne roer ket conje dezhan da brezec. Urs so achu hirio gant al lezen,ha red eo senti. —

Eun dra souezus eo evelken ! Cals eus ann dud ne fell ket dezho senti nag ous Doue, nag ous ann Ilis, nag ous hon tad santel ar Pab, nag ous ann Eskibien, ho deus gouscoude ar guir hag ar gi

loud da gommandi deomp ; hag e velomp anezho e senti n'e ket hebken d'ar goms mæs d'ar biz, da lion ? da dud ha n'ho deus guir ebet varnezho ha ne dalvezont ket aliæs kement hag int ! ma ne renker ket beza..... diskiant ! A.

Enterramant ar Prins Louis Napoleon

Dissadorn diveza 12 a viz Gouere eo bet anterret en Ilis catolic Santez Mari, e Chislehurst, ar Prins Napoleon, Louis-Eugène-Jean-Joseph, mab da Napoleon III. ha filhor d'hon Tad santel ar Pab Pi nao. Ganet e Paris d'ar 16 a viz Meurs 1856 e oa achu ganthan he dri bloas var ugent. Merket am eus aman deoc'h penaus e oa maro, o stourm ous enebourien ar Saozon, e tu ar c'hreisteis eus ann Afric.

Lavaret so bet en devoa renket cuitaat Bro-Saoz hag he vam rag ma zisplije d'ar Republicanet he velet ken tost dezho. Aoun ho devoa ne vije bet salvet gant ar re a oa bet servichourien he dad. Nouffen ket lavaret deoc'h e ve guir ar c'helouze; credi avoalc'h a rafen gouscoude, rag pa eo distroet he gorf maro da anterri e Bro-Saoz, Ministr ann afferiou evid diaveaz ar vro eus ar Frans, en deus græt kement m'en deus allet evid na antrefe ket ar c'horf paour-ze e pors-mor-brezel ebet gant aoun e vije bet rentet re a enor dezhan, ha ministr ar brezel eus he gostez en deus difennet da veur offiser bras mont d'ann anterramant. Rag petra ho devoa aoun ? Guelet eun neubeut Fransizien o tiscuez evelse ho anaoudegez vad d'ann hini en deus græt anezho ar pez ma 'zint ? Rag evid cahout aoun e teufe eun Napoleon morse da gemer plass Napoleon III, ne gredan ket e c'hoarvesfe. Ann hini a vez lavaret ar prins derôm aenzhan, henez m'ervad a garfe avoalc'h kemer ar plass, mæs ne gredan ket e alfe morse ar Frans coueza izell avoalc'h evid plega da eur sort mestr.

Evelken, ann den-ze, guir Radical, digaloun, difeiz ha dizoue, n'en deus ket credet chomm heb mont d'ann anterramant, mæs doc'htu goude eo distroet e Frans heb beza guelet ann Impalaërez. Kement-se a ziscuez penaus ma ia morse eun neubeut benag eus ar Bonapartistet oc'h he heul ne zafint ket oll, hag ar re a ielo ne vezint ket ar guella loden anezho. A.

Hor mistri, ar republicanet, a so breman o clasc tenna ar scoliou digant ar Relijiuset, hag a lavar evelken e renker criski ann niver eus ar scoliou-ze ma hello ann oll beza desket ; mæs n'e ket travoalc'h cahout tiæs-scol, red eo ive cahout mistri-scol da lacaat ennho. Hogen, lavaret e ve ne ouzont ket, n'e ket ar pez ho deus c'hoant d'ober, mæs ar pez a reont ; rag, hag ho dije c'hoant ne chomfe den ebet da vestr-scol ne rafent ket goassoc'h eget na reont.

Setu aman eur pennad scrid tennet eus *Gazeten ar Meaziou* hen discuezo anat deoc'h.

AR VISTRI-SCOL DINDAN GOUARNAMANT AR REPUBLIC

Mar so var ann douar eur guchennad tud meurlet gant ar radicalet hag ar c'houarnamant he unan, a dra sur eo ar vistri-scol *tud ar bed.* Rag evid rei dezho a beb seurt faveuriou ne c'houlenner ken digantho nemet ma vezint *tud an bed.*

Lavaret so bet travoalc'h dezho ne oant netra gueichall ha ne vo breman netra nemet evitho. Lavaret so bet dezho e vijent libr hag euruss: 13,000 anezho a so bet o velet ann exposition a zivar hor c'houst-ni : ha kement a so bet græt evid plijout dezho, m'ho deus allet cridi penaus gant ar 14 a viz kerzu e oa deut ar Barados evitho var ann douar.

Siouas d'ar re ho devoa bet eur sort creden l Breman gant ar pez a rer dezho e tigor ho daoulagat hag e velont sclær penaus mar d'e bet alaouret ho chaden n'e ket bet scanveat evid-se.

Bloas so ar radicalet na ehanont ket d'en em glemm d'eus ann niver bras a vistri-scol a so bet torret pe chenchet plass dezho gant Ministred ar 16 a viz maë. Marteze ne reont kement all a drous nemet evid miret na ve clevet clemmou ar vistri-scol a so bet torret gantho ho unan pe chenchet plass dezho.

Hogen ar paperiou a brezec sclær avoalc'h ha setu aman ar chenchamanchou græt abaoue ma eo bet digorret ar scoliou er miz guengolo diveza.

E departamant *Costez-ann-Nord* 115 chenchamant : er *Gers*, 130 : en *Dordogne*, 179 ; en *Ariège* 200. Guelet a rit ; ar memes tra eo neus fors e pe benn eus ar Frans. Ebars er *Jar-zeo* goassoc'h c'hoas : ebars en arrondissamant Dole 45 mestr-scol so bet chenchet plass dezho hag en arrondissamant Lure ouspen 60. Kense ar vistri-scol a alfe lavaret gant guirionez, ar republic eo a so caus ma rencomp beachi kement. Hogen ar beaichou so ker hag evelse e tenn digantcomp gant eun dorn ar pez he deus roet gant ann dorn all.

Ar guella mistri-scol n'int ket parfetoc'h en ho flass eget al labous var eur scourren. Ann disterra lampon a hell ober dezho bale mar g'en deus eun tamic finessa.

Gueichall ar re a gommande a oa e lac'h breman emaint en traôn,hag ar *galloud dreis-ze*, egis ma lavare Proudhon a so ar pez falla a alfemp da gahout.

Gueichall ar Prefet a ioa ar mestr en he zepartamant ; hirio ar Radicalet ho deus chenchet penn d'ar vaz. Ar Brefedet ho deus aoun rag ann Deputeet hag ar re-man a bleg dirag ar falla eus ho electourien.

Fanch ar Peul ha Peric ar C'hos-Danvad a ia da gahout ho Depute hag a lavar : Autrou, hor mestr-scol-ni ne blij tam ebet mui deomp.

— Petra en deus græt 'ta ?

— Ne blij ket deomp,kense e renc mont cuit ha ma ne ia ket, na ni, nag hor breudeur, nag hor bugale, nag hor c'hendirvi,na roimp mui hor mouezioù deoc'h. Ha sonjit mad cals tud a so d'eus hor sclissen-ni...

— Ha d'eus sclissen ar C'hos-Danvad !

Neuze e ia ann Depute da gahout ar Prefet hag a lavar : Me renc cahout chenchamant ar mestr-scol-ze, cassit anezhan eta da eun tu benag all.

Neuze ar mestr-scol a ia da gavout ann Depute evid goulenn beza espernet hag heman, oc'h he velet, a lavar : Gouzout avoalc'h a ran n'eus netra da rebeich ouzoc'h, mæs petra fot deoc'h ? Me renc tremenn dious va electourien.

Setu breman Jakez penn teurs o tont da gavout he Zepute. — Ar plass-man so e tail ma niz : roit anezhan dezhan.

Jakez a vez cals tud oc'h he heul hag evelse e tenner ar mestr-col eus he blass evid henvel niz Jakez.

A veichou memes ne glasker ket ar Prefet. Ann Depute d'oc'h he benn he eun a ra ann oll chenchamanchou.

Ar iaouanca bugale var ar meaz a so dija desket avoalc'h var ann affer-ze. Eur verc'h 8 bloas dalc'het en ti scol, etro fin miz eost,a lavare d'ar vestrez-scol en eur vont cuit.

— Bez disoursi, ma zad a rai did mont ac'han.

Hag e guirionez teir sizun goude ar vestrez-scol he devoa bet he chenchamant.

Eur mestr-scol a so digouezet en he blas tri devez a so ha pasonj dezhan beza eno evid pell, setu eun all, nevez-hanvet, o tont da gemeret he blas ha n'eus ken caus nemet bolontez ann Depute.

Setu aman enn dra all hag a so goassoc'h c'hoas. Eur mestr-scol so hanvet en eur plas,hag abars ober ann dec leô en deus da bourmen evid mont beteg eno, setu hen o vont da di ann Inspecteur da glasc he baberiou. Evid beza dianbarassoc'h en deus casset he draou dre ann hent houarn.

Hogen pa ia da gahout ann Inspecteur heman a lavar dezhan :

— C'hui a renco mont da leac'h all.

— Ha ma zraou so æt di.

— Græt dezho dont en dro. Peus ken nemet 7 leô nemet cart muioc'h.

Daou zevez goude,setu hen o tigoueout en he blas nevez. Ar Mear, Republican eus ar re vella, na ginig dezhan nemet alc'huez ann ti-scol. Goudeze ez a da di ann Autrou Persoun, heman ne anav sort anezhan, mæs oc'h he velet dare gant ar scuisder e kinig dezhan da zribi ha da eva.

Ker buan ema ar mear e ti ann Depute hag e scriver d'ar Prefet dre ann Telegraf.

« Eun dra spountus so c'hoarvezet, ar mestr-« scol nevez so bet o leina gant ar Persoun. Red « eo he gass cuit doc'htu. »

D'eus ar Prefectur e responter : *græt a vo hervez ho coulenn*. Ha d'oc'h ann abardaëz pa zigouez ar mestr-scol gant he draou, e oa bet d'eus ho c'herc'hat er gâr,e cav ar *Garde-champêtre* dirag dor ann ti-scol o clasc miret outhan da vont tre.

Droug ennhan ar mestr-scol a ra d'an den-ze en em denna o lavaret : ne viro den ouzin da vont trej al lezen a so evidoun ; hag ouspen ann alc'huez a so ganin.

Tremen a reas ann nozvez-ze en ti, mæs antronoz eul lizer digant ar Prefet a gasse anezhan diou leo hanter pelloc'h hag en dro-man en eur plass eleac'h ne alje ket ann autrou persoun ober digemer mad dezhan : n'eus ilis ebet.

Setu eta tri chenchamant dindan 8 devez !

— Den iaouanc, a lavare n'eus ket goal bell eur mestr-scol coz da unan iaouanc a oa bet casset dezhan da eil, hag a oa bet chenchet 3 gueich er memes bloavez, m'eus ket leac'h d'en em glemm ac'hanoc'h mæs credit din,re a draou, re a *valliou* peus, ha mar kendalc'hit o veza chenchet kelliæs, e vezo eur revin evidoc'h. Ne zalc'hit nemet eur mall ganeoc'h ha lavarit evel ann den fur : Va oll danvez a zougan ganin. En amzeriou-man eur mestr-scol a dlefe beza evel eur soudard,prest atau da bartial evid mont da chomm e leac'h all. Grit ar pez a lavaran deoc'h ha da benn fin ar bloas ho pezo cant lur muioc'h en ho ialc'h. —

Ann Deputeet a anav ervad ho galloud var ar poënt-ze,rag unan a lavare da zaou inspecteur o leina d'oc'h he daul ; d'oc'h ar mod ma ia ann traou breman,c'hui autrou Inspecteur ar scoliou ne d'hoc'h netra, ha c'hui autrou Inspecteur ann Academie ne d'hoc'h ket cals a dra.

Ar virionez a lavare: neus fors peger mezus eo evid ann *Université*, n'e ket ar skiant hag ann descadurez a ra netra,ar politic eo.

Ann inspectourien paour, aliæs e renker cahout truez outho.

Eun eil-mestr-scol,resevet 15 devez a oa,a scrive da unan anezho : Autrou Inspecteur, n'oun ket evid kemer ar plass a giniget din.

En eun amzer all e vije bet casset ar mec'hiecze d'ar scol, mæs ann Depute a oa a du ganthan hag en deus paket ar plass a c'houlenne.

Eun devez,pemp mestr-scol en em gave assambles er Prefectur. Ho femp e oant eus ar guella Republicanet ha gouscoude e casjeur anezho da blassou nevez heb beza goulennet pe oant con-

quet pe ne oant ket. En eur vont cuit int a lavare ann eil d'egile : Pa oa ar Glericalet ar vistri, e oa bale eeün, mæs evelken ec'h hellemp en em devout gantho, int a chilaoue eun dra benag. Ar re man ne chilaouont sort hag a ra deomp bale dre ann Telegraf.

Mistri-scol paour ! ar Republic he deus græt cher-vad deoc'h evid ho counid ; mæs ker avoalc'h e gousto deoc'h ma kendalc'h ann traou o vont en daill-ze, hag abars pell ec'h anavesfoc'h pere a oa ho cuella mignounet. A.

EURUZDET.

ZONIK

Cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, filii. Ps. 126.

Pa vez achu ann deiz hag he bennad labour
Ar penn-tiek laouen a zistro enn he di,
Ha seder en em ro d'ar c'housket flourik-flour
O c'hortoz ann heol kaer da zont d'hen dihuni.

He vuhe c'hlan a red evel eur oazik-dour ;
Ar zonj deuz ar maro zo 'vit-han eun dudi :
N'eus aon ebet da gaout dirag ann Enebour,
Ha gand he vab henan 'lezo he vereuri.

Enn ti m'eo bet ganed e tremen ann den koz,
Doue he iaouankiz p'hen galv d'ar baradoz,
Aotro kun ha gouirion, da rei gopr he zevez ;

He baotred a garo ive parko he dad,
A boanio kalonek evel kristenien vad
Hag o vont d'ann iliz a bedo oar he vez.

Barz ar Gouet.
Emile Ernault.

DIENEZ.

ZONIK

N'int ket bet dimezet dirag 'nu Ilis santel ;
Ar paotr zo micherour hag a gann ar vaouez.
Mar kav d'han hen lezfe oar dreuz ann nor re bell
Pa zeu d'ar gær endro, meo-dall, enn abardæz.

Labourat ra dalc'hmad da zul ha da bep gouel
'Med al lun penn-da-benn hag hanter-meurz ivez ;
He skouer bemde a zesk d'he baour-kæzik bugel
Evan, toui-Doue, ha ren eur fall-vuhez.

Goall-brener keleier, e ra kals politik
Heb goellât he zoare na treo ar Republik,
Mes « re eürus,zo kauz mar na zebr ket he oalc'h ! »

Rak-se 'vel eun tensor e tastum kasoni
O vont a gær da gær, enep kemend hini
'Neus Doue 'nn he galon pe arc'hant enn he ialc'h.

Barz ar Gouet.

Ar mignoun hent.

Eur veich e oa eun den iaouank, fur ha kalounek, guerc'h he ene evel eul lilien guenn-kann, o kuitaat he diik pri leac'hiet var aojou ar Blavet. Tec'hel a re n'eur guz he zaëlou a rede puill euz he zaoulagad ruziet : he galoun a oa fraillet gant an anken ; na grede mui dizrei da ober eur zell diveza var he veaziou karet : doan en doa, na hak je mont pelloc'h ken beac'hiet a oa he ene paour.

Er ger a leze he vamm geaz en doa laret dezhan : « Ma bugel, red eo kimiadi !!... keno !... Te 'vo c'hoaz aman araog eun nebeut bloaveziou; c'hoaz e teui da skoazella ma c'hosni. Siouaz ! da heulia a ve din re boaniuz ! Klask eta eur mignoun leal da ren ac'hanout. Oh ! kalz a vignounet a gavi, ma bugel ; dibab erfad unan hag a zifenno ac'hanout, evel an æl en doa miret Tobig mas kuelin adarre glan evel hirio. — Piou'kemer mam ger, pe hano en deuz ar c'hen-eil hoc'h preuz c'hoant da rei din ? — Ar vam a bokaz d'he map, 'n eur c'houeza dezhan dousik eun hano ken hir skouarn : hennez, hennez epken, Fanchik ; hennez epken. — Me vo sentuz, ma mamm, emezan paotr iaouank !!.

Kerzet a ra Fanchik, he unan, var hent ar vuez, meurbet hir ha poaniuz, Fanchik ken kalounek, ken reiz en he galoun, ken nerzuz da ehebi ouz kement 'zo kontrol d'al lezen an Aotrou Doue. —

Setu e keit-se o tremen dirazhan eur skeuden lugernuz a gomzaz evelhen : « Mar karez, me vo da vignoun hent !! »

— Piou eo a ve græt ac'hanout te ?

— Me eo ar Gloar !..

— N'eo ket an hano-ze en deuz laret ma mamm dinn : kerz gant da hent.

Pelloc'h, hag hen o klevet eur vouezik flour ar floura, doussoc'h eget mouez ar mesaer-denved er zaonen, c'houekoc'h eget iboud an elenen a ja dre ar foennek :

— C'hoant a c'heuz e venn-me da vignounhent ?

— Da hano ?

— Me eo ar Blijadur.

— N'eo ket an hano-ze en deuz laret ma mamm dinn : Bale divar ma zro, pa gari.

Eur pennadik goude, ha Fanchik o klevet eh eur c'hoad med eur c'han ken braô, ken braô, ken na skuize ket ouz he selaou. Setu o tont dirazhan raktal eur Verc'hez, dezhi eun drèmm hegarad, he guiskamant alaouret penn da benn, hag eur gurunen bleuniou var he zal lugernuz evel al loar.

— Paotrik, fellout a ra did beza renet gan-in ?

— Da hano ?

— Me eo ar Garantez.

— Tec'h diouz-in, ha kendalc'h da gana ; n'eo ket henez eo an hano en deuz laret ma mamm.

Setu erru an noz teval. Fanchik a oa glac'haret dre n'en doa kavet c'hoaz mignoun ebet ; « Ma ! emezhan, azeomp aman dindan ar guez da ziskuiza. »

Raktal o c'hoarvezout eun introun-vraz, he zreid noaz, dillad reun varnhi, en dro dezhi eur

gouriz spern ; tostaat a re 'neur vusc'hoarzin, ha gant eur vouez skiltr :

— Mabik, me a sturio ac'hanout, mar karez.

— Da hano ?

— Me eo ar Furnez.

— Oh ! neuze, ia, ia, chomit gan-in : hennez eo an hano en doa laret ma mam. —

Dek vloaz goude, Fanchik a zizroaz d'ar ger, karadek, guerc'h, fur evel gueichall ; chom a reaz gant he vamm, hag e vevjont eüruz ho daou e doujans an Aotrou Doue. —

Te, ive, ma breurik Breizad, kemer, evel Fanchik, kemer evit rener ar Furnez, hag e vi eüruz er bed-man, 'n'eur ober eürusted da dad ha da vam, da c'hortoz nijal en hor guir vro, kalz kaëroc'h c'hoaz eget Breiz-Izel, er Baradoz e leac'h ma 'man ouz da c'hortoz eur gurunen skeduz, mar dougez aman, hep klemm, gouriz spern ar Furnez ! !

BARZ KOATMIN.

Eun drezen aour.

— Petra 'rez-te aze, guenanenik ken dister ha ken kempen, aze, etouez ar bokedou an em zigor evidout, 'vel evit da c'hervel. Petra benak eo tom skaot an heol, na ehanez da labourat.

— Me 'zo o tastum aman daou seurt madou :

Da genta, ar mel en deuz eur c'houez hag eur vlaz ken c'houek, evit distana muzellou ar bugel.

D'an eil, ar c'hoar ken neat ha ken guenn, a dle devi dirag aoter ar Verc'hez, en testeni euz karantez an dud.

— Selaou, Breizad iaouank, ar park ma redanme ennhan o klask ma boed, eo ti da dad.

Ar bleuniou e z'oun o suna anezho, eo kenteliou ha skoueriou mad da vam ger.

Labour, te, ive, epad nevez-amzer da vuez ; labour hep diskuiz, hep fallaën. Gra ive diou loden euz ar c'helennou a zastumi :

Unan evit da vignouned ha da gerent : *Madelez ha dousder* ;

Eben evit Doue hag evit Mari : *Glander ha peden*.

BARZ KOATMIN.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Tanguy, Alexandre, person Tréflez a so nevez-maro.

KELEIER.

Ann Autrou Soubigou, mear Plouneventer ha breur ar Senatour, a so bet, da genta difennet outhan ober he zeveriou a vear ha goudeze memes eo bet torret eus he garg evid ann daou dra-man hebken a so bet cavet da rebeich dezhan : 1° n'en deus ket fallet dezhan rei da eun den hanvet Jaouen ann aotre a oa deut evithan d'eus ar Prefecture da zigorri eun hostaliri ; 2° *lavaret en deus ne gave ket mad lezennou Ferry hag aliet tud Plouneventer, da sina a enep dezho*. Pebes torfet ! ! !

Var ann daou dra-ze setu aman he respont. Ar Jaouen-ze a oa bet reüset dezhan ann aotre da zigorri eun hostaliri gant Dumarest he unan ha n'e ket heb ræsoun. Ann dra-ze so caus n'en deus ket fallet d'ann Autrou Soubigou rei he aotre dezhan abars beza scrivet d'ar Prefet, mæs d'ar 15 a viz Maë e oa bet lavaret dezhan dond d'ann ti-kear da gerc'hat he baperiou ha n'e ket ann Autrou Mear a so caus ma n'eo deut nemet d'ar 17,er memes devez ma sine ar Prefet e Kemper al lizer a zifenne outhan d'ober mui ann deveriou eus he garg.

Var ann eil dra tamallet dezhan, e respont penaus araug beza Mear eo tad a famill hag e renc clasc interest he vugale. O tiscuez da dud Plouneventer petra ho devoa d'ober divarbenn ann affer-ze, n'en deus græt nemet he zever. Ne gred ket beza enebet evid-se ous ar C'houarnamant e fæson ebet, rag n'en deus ket enebet ous eul lezen pe guir n'e ket græt c'hoas, mæs hebken ous ar pez a fell d'ar Ministr e ve disclæriet evel lezen. E neb leac'h, eme ann Autrou Soubigou, n'am beus guelet e ve eun torfet enebi ous eun dra n'e ket c'hoas lezen ar vro, mæs e clasker ober anezhan lezen ar vro. C'hui hoc'h eus faziet cals m'hoc'h eus credet teuler ac'hanoun a gostez evid atau. Pa vezo ann electionou kenta c'hui velo sclær avoalc'h e oa ar pez brassa d'eus electourien Plouneventer a du ganin ha da genver ann devez-ze ann hini en deus scrivet deoc'h em enep n'en deus nemet dont gant ann hini a garfe guelet lakeat da vear em flass, hag e lacaan claoustre n'ho devezo ket dec mouez d'oc'h cant a vezo roet din.

SOUBIGOU,

Bet Mear e Plouneventer.

A.

Lennet peus, n'eus ket pell, er gazeten, al lizer scrivet d'ar Republicanet gant marc'hadourezet ar c'houi, d'eus ar gear a *Nice*, evid goulenn na ve ket tennet digantho ar Freret nag ar Seurezet.

Re *Vontauban*, ho deus græt eveldho, ha setu aman ar c'homsou diveza eus ho lizer :

« E mare ar Republic, mouez ar bobl hag hini « ar merc'het ho unan a dâl eun dra benag. Ho « pedi a reomp eta da lezel ann traou egis m'e- « maint, pe guir ez eont mad, ha da genderc'hel « deomp al liberte da choas ann hini a blijo ar « muia deomp evid scolia hor bugale. »

Hag ho deus sinet *oll* (unan ha pevar ugent.)

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

REVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 30). DISSADORN 26 A VOUERE 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... 2 scoed.
Ar Morbihan..... 2 scoed.
Costez-an-Nord.. 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeanmanchou a tle beza great da Berc'hen ar gazeton, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da labaat var ar gazeten.

Kemper 26 a viz Gouere 1879.

D'ar Iaou 10 a viz gouere e kendalc'h ar Senatourien gant al lezen var ann hospitaliou a gomsen anezhi deoc'h er sizun all, ha caër ho deus ann Autrounez de Chesnelong ha de Ravignan, e voter anezhi evid ar veich kenta.

Pega a rer ive gant al lezen var ann hentchouhouarn-nevez, mæs nemet commans ne rer ken.

Er memes devez, e Cambr ann Deputeet, e voter, en eur veich hebken al lezen a verc petra vo d'ober d'ar steriou ha d'ar c'hanoliou, evid ma vezo gallet conversi var zour gant bagou.

Hirio ive e commanser doc'htu gant ar Budjet.

D'ar guener 11 a viz gouere, er Senat, goude ma eo bet votet ann hent houarn d'eus *Alre* da *Guiberon*, e kendalc'her gant al lezen var ann hentchou houarn nevez, mæs ne rer hirio nemet guelet penaus ec'h alfent beza græt guelloc'h, buhanoc'h ha gant ann neubeuta mizou. Ar veich kenta e vezo evesseat ous pennadou al lezen. Pa oa ar Senatourien o vont da zispartia setu ar Presidant o lavaret en em assamblo ar Senatourien varc'hoas evid henvel ar gommission a vezo carget da evessaat ous lezen Ferry. Neuze ann Autrou Lareinty a sav hag a c'houlenn e ve gortoset dimeurs kenta abars hen ober rag eur gals eus ar Senatourien a so æt da *Chislehurst* e Bro-Saoz, evid anterramant ar Prins Louis-Napoléon.

Eugène Pelletan a lavar e ve kementse eur ræson muioc'h evid henvel ar gommission-ze heb ho gortos,rag na dlefent ket beza æt di da enebi ous ho bro.

Erfin, gant cals prezec, ann Autrounez de Lareinty, de Gavardie, Brunet, Fresneau ha de Broglie a hell obten digant ar Senat e vezo gortoset ar meurs abars henvel ar gommission-ze. Neuze Pelletan a lavar eo ker fall ar Senat ha ker bras enebour d'ar vro,evel ar re so æt da Chislehurst. Hogen ar Presidant ne lavar ger ebet dezhan. Unan eo eus ann tu cleiz hag ar re-ze ho deus guir d'ober ha da lavaret oll kement ha ma blijo gantho. M'en dije eur re benag eus ann tu dehou lavaret kement all, ne vije ket chomet ann traou ker sioul-ze.

Ann Deputeet n'ho deus græt hino nemet kenderc'hel oc'h evessaat ous ar Budjet ha bezh-ha merca e pe renc e vije lakeat peb loden eus ar Budjet evid evessaat outho abars ho voti ma-hello ar re ho deffe eun dra benag da lavaret var eun poent benag anezho, gouzout peur e tlefent beza prest da brezec.

Dissadorn 12 a viz Gouere ar Senatourien a voe oc'h evessaat outhi eur veich hebken, eul lezen hag hi a lavar e vezo ar c'houarnamant en em gargo hiviziken d'ober he unan ar mouez. Beg hen e oa eur particulier her gnear ann Aotrou Senator unan, mæs ar ministr a sonj dezhan e vezo ul lezen dussoc'h hen ober e contar vil lezen. Goude hel lavar evelthan. Goudeze ec'h achuont evessaat ous al lezen var ann hentchou houarn nevez hag e votont anezhi.

Er memes devez ann Deputeet ho deus votet al lezen nevez var ar c'honseil Bras a voa bet dija votet gant ar Senat, ha ker buhan, d'ar 14 a viz Gouere, ar c'houarnamant he deus hanvet dec conseiller nevez ha taulet a gostez eun neubeut all ne oa netra da rebeich dezho nemet ma oant re gatholic ; ha lakeat en ho flass Republicanet guirion evel ann dec so bet hanvet evid ar veich kenta ; gant ar re a oa er c'honseil-ze kent, hag a oa guir Republicanet, e vezo pevar gunscillet var n' ugent d'eus ann tu-ze hag eis hebken eus ar Gonservatourien. Breman ni velo heb dale Jules Ferry cass d'ar c'honseil-ze afferiou ar vistri-skol Relijiuset.

Beteg hen en devoa aoun e vije bet lavaret gant ar C'honseil bras e oa ar guir evitho, en daill n'en deus mui aoun e ve barnet en he enep. Heb dale ni her guelo.

Goudeze, e teu tro al lezen a lavar e tistroio ann diou gambr da Baris da benn ann 3 a viz Du. Al lezen-ze so bet dija votet gant ann Deputeet ; hogen pa eo bet casset d'ar Senat, heman, a du gant ar c'houarnamant, en deus goulennet penaus ma teufe ar bobl da sevel a enep unan benag eus ann

diou gambr, presidant ar Gambr-ze a dlefe cass kelou da vinistr ar brezel da c'houlenn diganthan soudardet da zifenn ar Senatourien pe ann Deputeet egis ma c'hoarvesfe.

Hogen kement-se ne blij ket d'ann Deputeet. En taul kenta ho devoa goulennet ec'h alje Presidant ar Senat hag hini ann Deputeet d'eus ho fenn ho unan, hag heb goulenn digant den, gervel d'ho sicour ar soudardet a garfent, kement a garfent hag ive e renkefe ann oll offiserien, memes ar re a renc huel, senti outho doc'htu.

Pa en devoa ar Senat taulet en traon ar pennadze eus al lezen græt gant ann Deputeet e oa red d'ar re-man evessaat adarre outhi evid guelet hag int a assantefe gant ar Senatourien pe ne rafent ket ; hogen int ho deus dalc'het d'ho santimant kenta hag eo m'ervad o sonjal ec'h alje guelloc'h lacaat ann Deputeet da voti al lezen-ze adarre er memes mod, ma lavar Gambetta staga ganthi petra benag ma lavarer dezhan eo dija c'huec'h heur, hag ouspen, n'eus ket ann hanter eus ann Deputer Gambr.

Evid hirio ne rer ken nemet commans, dimeurs e vezo kendalc'het.

D'ar Meurs eta 15 a viz Gouere ar Senatourien a gendalc'h oc'h evessaat evid ann eil gueich ous ann hentchou houarn evid ann *Aljerie*, hag e votont al lezen-ze evid mad.

Var eul lezen all a lavar piou a hello beza hanvet Receour ann Tenzor, egis ma so unan e peb arrondissamant, ar Senatourien a garfe e ve roet ann anter d'eus ar plassou d'ar re so bet o receo ar rollou e peb canton hag ann anter all d'ar re so bet soudardet pe e servich ar C'houarnamant en eur plass benag gant ma vezint bet 5 bloas da neubeuta er plassou-ze. Pa eo bet casset al lezen d'ann Deputeet, ar re man ho deus goulennet ec'h alje Ministr ann Tenzor choas ar Receourien-ze evid ann anter eus ar plassou, etouez 'tud all eget ar re-ze. Neuze e rencas al lezen beza casset endro d'ar Senat hag hema na gendalc'has o c'houlenn en dro-man ar pez en devoa gouleunet en taul kenta. Red e oe eta cass al lezen d'ann Deputeet evid ann eil gueich : hogen ar re-man o velet na hellent ket cahout ann anter eus ar plassou-ze d'ar re n'ho devoa ken ræson na ken guir evid ho c'haout nemet rag ma oant Republicanet, a c'houlennas cahout eur c'hart d'ann neubeuta.

En dro-man adarre, ar Senat en deus dalc'het d'ar pez en devoa lavaret ; hag e c'houlenn ive, evid ar re n'int ket bet o touich ar rollou araug, da lavaret eo evid ar re so bet e servich ar C'houarnamant evel soudart, martolot, pe en eur plass benag all, e vezint bet tri bloas ouspen e servich ministr ann tenzor hag ar gondition-ze n'e ket diæs da gomprenn ; red mad eo d'ann hini a so en eur plass, beza desket avoalc'h var he zeveriou ha goest d'ho miret.

Eun neubeut d'eus Republicanet ar Senat ho deus enebet ous al lezen-ze rag ne ro ket dezho plassou avoalc'h evid ar re n'ho deus mirit all ebet evid-se, nemet ma 'z int guir Republicanet ; mæs ann darn vrassa eus ar Senatourien, hag ann oll dud a skiant a vezo a unan gantho, ho deus credet e oa red clasc da genta tud gouiziec evid fiout dezho arc'hant ar vro.

Er memes devez ann Deputeet, ho deus votet, ebars el lezen a lavar e tistroio ann diou Gambr da Baris da viz Du, ar pez ho devoa votet ar veich kenta, ho devezo Presidant peb Cambr ar guir da c'hourc'hemenn cass dezhan ar pez a garo a soudardet, ma sonj dezhan e ve ezomm, evid difenn ar Gambr, hag e renco peb offiser senti outhan doc'htu. Ar Senat, evel a ouzoc'h, en devoa lavaret e renkefent en em adressi da Vinistr ar brezel, rag ne oa nemet heman en devoa ar guir da c'hourc'hemenn d'ar soudardet ; mæs ann Deputeet ho d'eus dalc'het d'ho sonj kenta, hag e renco al lezen-ze beza casset adarre d'ar Senat.

Ann nemorant eus ann deis ho deus kendalc'het oc'h evessaat ous ar Budjet, a lavar d'oc'h a beleac'h e vezo kemeret arc'hant evid paea cargou ar vro.

D'ar Merc'her 16 a viz Gouere, ann Deputeet ho deus commanset voti var ann dispignou a sonj dezho e renkint beza græt er bloas a zeu (1880). Budjet al Legion a Enor ann hini a vez evesseat outhan da genta. Ne ver ket pell o voti anezhan, evel ma eo bet digasset d'ar Gambr gant Commission ar Budjet. Ker buhan goude, e peger gant Budjet ar Brezel, hag henez ive a vez votet evel ma eo bet renket gant Commission ar Budjet. Evid lavaret ar virionez, ar pez a voter hirio evid ar Budjet-ze ne deo nemet al loden kenta d'eus ar pez a c'houlenn ministr ar brezel, da lavaret eo, ar pez a renc da gahout ingal beb bloas, mæs eun tamic braô a arc'hant a vezo votet c'hoas evithan divezatoc'h evid ar pez a vezo da ober ha da zispign dreist ann ordinal.

Hogen, ar pez a zispigner evid difenn ar vro, evid deski soudardet, n'e ket arc'hant collet, n'e ket arc'hant dispignet fall. Ar Prussianet a garfe avoalc'h dont varnomp d'hor goasca adarre mar galfent, mæs, a drugare Doue, re ho deus gortoset, na ne ve ket ken eas dont a benn ac'hanomp breman, evel m'ho deus græt e 1870. Red mad eo eta dispign ha dispign cals evid ann arme : n'hon deus nemet eun dra da c'houlenn : e ve græt eun implij mad eus hon danvez, ha ma ve græt, arabad e vezo deomp sellet re biz pegement a vezo dispignet.

Der Iaou 17 a viz Gouere, ar Senatourien ho deus votet evel necesser bras ann hentchou houarn d'eus Conk-Kerne da Rosporden, d'eus Montroulez da Roscoff, ha d'eus Kemper da Zouarnenez.

Goudeze, e voter al lezen var ar Scoliou Bras en *Algérie* ; ann nemorant d'eus ar pez ho deus græt en deves-ze na sell ket cals ouzoc'h.

E Cambr ann Deputeet e teue hirio er penn kenta, eul lezen nevez a garfe Jules Ferry e ve græt evid lacaat ann Eskibien er meas eus ar C'honseil Bras a so carget da veilla var ar scoliou ha da lavaret peu sort leoriou a hell beza lakeat etre daouarn ar scolaërien. Evid lavaret ar virionez, pez penn da benn, e c'houlenn ive ne ve lakeat ger C'honseil-ze na ministr brotestant, na ministr tuzeô ; mæs red mad a oa dezhan hen ober, rag ma n'en dije goulennet nemet lacaat ann Eskibien *hebken* er meas eus ar C'honseil-ze, e vije bet re anat e oa græt al lezen a enep ann Ilis catolic *hebken*, ar pez so guir.

Ann autrou Daguilhon Pujol ann hini a brezec da genta :

Lavaret avoalc'h a rer, emezan, hag her c'hlevet hoc'h eus couls ha me, descadurez ar C'houarnamant eo a renc beza roët d'ar vugale, hogen, evel ma c'hoarvezo, ne vezo desket d'ar vugale nemet ar pez a vezo a du gant ar C'houarnamant ann descadurez-ze a renco chench aliez, pa 'z eo guir e chench alies ar C'houarnamant, hag evel ma hell chench ministr ar scoliou aliessoc'h eget ann hini a so e penn ar vro, peb ministr ar scoliou, da ziscuez eo hen ar mestr, a chencho eun dra benag en descadurez-ze, ar pez a vezo eun disurj.

Ma ne fell ket deoc'h lacaat er meaz eus ar scoliou ar Freret-ze ker caret gant ar bobl, hag a ro d'ar vugale eun descadurez ker mad, eo red deoc'h cahout eun neubeut Eskibien en ho Conseil Bras evid ho difenn.

C'hui na fell deoc'h lacaat er C'honseil-ze nemet tud gouiziecvar beb tra : hogen, ma ve græt kement-se evid kellies a assamble so, e peleac'h e cavje ann electourien tud gouiziec avoalc'h evid barn kement tra so ? Nan, nan, den ebet na hell gouzout mad ann oll traou, ann oll skianchou, ha setu perag, memes er C'honseil-Bras eus ar scoliou, e tlefec'h cahout, egis breman, tud a beb seurt condition.

Daou sort scoliou so er vro ; re ar C'houarnamant hag ar re libr : hogen, eun dra so hag a so sclær avoalc'h, re ar C'houarnamant a hell beza barnet gant professoret ar C'houarnamant, mæs n'e ket dereat e ve ar re-man barnerien ar scoliou all.

Ebars em bro ez euz eur gonchen hag hi a lavar : *Gouzanv gant pasiantet pa vezi ann anneu : sco crenva ma helli, pa vezi ar morsol :* Setu ar pez a rit, c'hui eus ann tu cleiz : c'hui a so ar morzol, hag a scoit calet avoalc'h var ann anneu : hogen, dalc'het mad sonj, penaus, ann anneu a uz meur a vorzol abars beza uzet he unan.

N'hoc'h eus ket ezomm da gahout aoun o velet Eskibien e Conseil bras ar scoliou, ne raint gaou ebet ouzoc'h, ha pe guir e fougassit beza eur C'houarnamant grenv, var ho meno, chanit o labourat atau evid ho mignonet, ha bezit sonj hoc'h eus ar Frans oll da c'houarn hag e renkefec'h coll ann dorn, oc'h ober ar pez a sonj din eo ho tever ; c'hui a rai goudeze eveldomp ; gortos a ratoc'h gant pasiantet e teufe ho tro adarre.

Chalamet, ann hini en deus evesseat ous al lezen, a respont anezhan : Ann autrou Daguilhon-Pujol, n'en deus lavaret netra nevez ; ha penag hen ober, mar deo mad ar pez so bet lavaret gant ar re goz ?) *Ma ve lakeat eun Escobier C'honseil bras eus ar scoliou, e ve couls ha marvaf emp da glasc etoues hon enebourien, eur Jeneral d'he lacaat e penn hon arme !!!*

Set' aze comsou sclær avoalc'h, hag evid discuez e lavare ar pez a sonj ann oll Republicanet eus ann tu cleiz, ar re-man oc'h hé glevet a stracas ho daouarn.

Ann Eskibien, a gendalc'h Chalamet, pa glevent ac'hanoc'h o lavaret ober eun dra en ho scolaichou, ne lavarent ger ebet evid lacaat ac'hanoc'h da chench santimant, mæs n'her greant ket en ho re ho unan. Setu da betra en deus talvezet deoc'h ho c'haout en ho touez.

Ann autrou Blachère a respont anezhan : Eun dra, emezhan, a glaskit : enebi ous ar Religion, hag evid hen ober guelloc'h, e roit re a c'halloud d'ar C'houarnamant. Descadurez ar C'houarnamant he deus græt cals gaou ous ann Ilis adalec 1830 bete 1850, mæs mar g'alfec'h ober breman, ar pez peus sonj, e rafec'h c'hoas cals muioc'h gaou outhi. Egis ma renc discuez peger fall eo descadurez ar Radicalet evid sicour ann dud reuzeudic da c'houzanv ho foaniou gant pasiantet, he brezegen a so henvel eun tam benag ous eur sermon, hag egis ma lavar ar virionez, e ia drouc'h e potret ann tu cleis. Unan anezho, Barodet, a lavar : Eur sermon eo a rit deomp ; comsit eun tamic var ann descadurez.

Ar Presidant. — Lezit e peoc'h ann hini a so o prezec.

Barodet. — Me ne garan ket ar sermoned.

Ar Presidant. — Sortiet eus ann Ilis neuze. (ann oll a c'hoarz.)

Ann autrou Blachère a gendalc'h : peu sort consolation, m'her c'houlenn diganeoc'h d'ar paour keaz a so o vont da vervel, pa teuio unan benag ac'hanoc'h, eleac'h discuez dezhan ar Baradoz evid he recompans er bed all, da lavaret dezhan : Marvit e peoc'h, ar pez so breman ho corf a servicho heb dale d'ober cort eur marmous pe eur c'hi ? (o clevout ar c'homsou-ze, re ann tu cleiz a ra eun trous spountus, kement a zroug so ennho.)

Erfin, ann autrou Blachère a achu he brezegen

o tiscuez hag o lavaret : ar Radicalet ! setu ann enebourien !!!

Var he lerc'h, e teu ann autrou Bardoux, bet gueichal ministr ar scoliou, hag a c'houlenn daou gonseil, unan evid scoliou ar C'houarnamant, hag eun all evid ar scoliou libr, ar pez a ve mad ha leal, mæs ar Radicalet ne varnont ket evelse, ha pa ier da voti, 298 a enep 169, a lavar eo guelloc'h ar pez a c'houlenn Jules Ferry.

Eun all, Beaussire, petra benag ma 'zeo eus ann tu cleis, a c'houlenn e ve lakeat er c'honseil-ze unan d'eus professoret ann theoloji choaset gant he genvreudeur professoret ; mæs Paul Bert a respont dezhan e ve couls ha guelloc'h soken, ma ve red cahout er c'honseil eur re benag e hano ann Ilis gatolic, choas Eskibien eget ar professoret-ze.

Var gement-se e ier da voti, hag ann Deputeet a lavar n'e ket mad roi d'ann Ilis, memes ann neubeut-ze a berz er C'honseil-bras ar scoliou, a c'houlenne ann autrou Beaussire.

Mad avoalc'h ! ha bevet al Liberte.

A.

Marvailleu goude gousperou.

Perik. — E maomp en eis eus a vis Here. Daoust a leas e gaver c'hoas e Paris ?

An Hermit. — Neus berat muhi. A zalek ar moment-ma, ar vugale ar varv evel keillen. Pa vo tennet dar sort he Paris aben ugent vloas e vo ber ar *c'hontingent*. Mez avad eur blavez mad eo bet evit ar Barados.

Ian he Vam. — Ak Gambetta ?

An Hermit. — Pichounet so deuet d'oc'h Tours. Scrivet eo var ho dioaskel e ze membr doc'h an *délégation provisoire* d'eus Tours.

Laurans. — Jules Favre a remplas Gambetta e Paris ; laket eo da vinistr an diabars.

Louis vihan. — En deis ma ez eus c'hoari e creis kear ak en diaveans anhizi. D'och ar mintin eo en diaveas e ma ar jeu. Ar general Martenot, hag ganta ar c'homandant Thierrard a dag ar Malmaison. Ar pevare batailloun deus l'Ile-et-Vilaine a zo ive gantho. En dro da zouarou ar maner e zeus mogeriou, hor soudardet ho deus great daou doul bras er mogeriou-ze a dolliou canol, hag int antreet dre enho er jardin ; mæs ar Prussianet a voa en em scubet kuit, lod ac'hanomp a ieas *en tirailleurs* var ho lerc'h petek Boujival, a memes var torgennou Lajonchere. Er memes amzer ar re anvet *eclaireurs de la garde nationale*, hag Franchetti gant he eclairourien var varc'h a avans var plenen Genevilliers en eur tenna ken tra c'hallent var ar Prussianet chouchet en tu all da ster ar Sein etre Bezon hag Argenteuil, pa vezomp skuis e tistroomp var zu ar forchou.

Ian he Vam. — E kiemense pinivide ar Revolutionerien dampik-se, o pije roet chastre avoalc'h dar Prussianet.

An Hermit. — Goude va lein e zis var zu ti kear. Eun heur anter e c'helle beza. A petra velis ? Eiz mil den o c'houlen ra vije discleriet ar Gommun.

Ian he Vam. — Euo e voa freus, han !

An Hermit. — Avoalac'h avad, Ian. Var dro teir heur e teuas ar General Tamisier e pen ar c'hard national. Urs a roas tenna ar vaionnetes d'oc'h pen ar fusul.

Perik. — Diaoc'h ! e maint o vont dà denna.

An Hermit. — Goazet ar gommun a gulas, mall gatho.

Neuse e veljomp Jules Favre, Jules Ferry, Jules Simon, ar Picard, hag an Arago, an taboulinou o trouzal en ho raok, oc'h ober tro ar blassen. Dre ma valeent, eur mor tud a iouc'he : d'an traon ar gommun ! — Pa o doa great ho zroiat, setu, n'oun dare piou o tont gant eur gador da gaout Jules Favr : Pignit, emeza, Excellans, ha distagit eur gonferans deomp, divar ar gador. — Mæs Jules Favre, evita da veza e Paris, noa ket ker ginaouec se, a dre ma clevet canoliou ar forchou o crozal ken a dregarne, e respountas : « Mouez ar c'hanol hor gourdrous ; dan oll guitibunan e lavar freas e pe leac'h e ma he zever. » Da bemb heur e teuas varn'omp eur dourbi c'hlao, hon lakas oll da nijal ac'hano en or genderc'hel guntunu da iouc'hal ; Bevet ar Frans ! Bevet ar Republik ! dan traon ar Gommun !

Laurans. — Ar Pezdrolla a erruas da c'houec'h heur. Sapia, coumandant ar 46et bataillon deus ar c'hard national, a ro galf d'he zoudardet ; a pa int erruet e lavar dezho : « Deomp da dol dan traon ar c'houarnamant a zo en ti kear. » Dioc'h tu he zoudardet ho unan a gass anezan d'an Etat major a ioa var ar blassen Vendom, hag ar Sapia keas kaouejet d'ober eur retret.

Perik. — A bropos ! ak ar pichounet a ioa e kaouet Gambetta, ne glevan menek anezho ?

An Hermit. — Unan a deuas just dan eis eus a Here.

Perik. — Petra lavare ?

Ian he Vam. — Petra lavarche nemet grac'heres ! Pichoun Gambetta !

Laurans. — Dan nao eus a vis Here neus nemet glao ken a voud ; hag a nevez ne velan da gounta, nemet e ma ar c'hig azen e gouers, c'houezek gouennek al lur.

Perik. — Lamomp buhan en dek.

An Hermit. — Ar general Trochu a ro urs da lakat barn ar c'houmandant Sapia dirak ar c'honseil-brezel.

Louis vihan. — Ar zoudardet a linen doc'h an teir redout, La Boissière, Montreuil ha Noisy a ra eur c'hrogad gant ar Prussianet ; ar Prussianet a jom chouchet mad, ni er c'hontrol a rank en em ziskoues da daga anezho. N'eus fors, eun tam *tien bon* a zo, rag imoret int, potret ar bragou rus.

Laurans. — Ia, hag evit ho zicour, forchou Mont-Valerien, Vanves, hag Issy, a gas pouloud kentra c'hellont d'oc'h kern ar Prussianet.

An Hermit. — Cetu ama Flourens adarre. Major eo, hag he laka taboulin-galf da zon e mer a gartier

Perik. — Da betra ?

An Hermit. — Evit mont a nevez var blasen an Ti-kear da c'houlen e ve great ar Gommun, a da bilat ar C'houarnamant. Mæs goud a rear e voa doublet niver ar zoudardet e gard enho, cetu den na ra van d'oc'h taboulinou Flourens.

Perik. — Assa, pa en em zonjan, ak desertourien Chatillon ie ta, dan naontec eus a vis Guengolo ?

An Hermit. — An, e feis avad, hirio just, an dek eus a vis Here, e voe pemp anezho coundaonet dar maro.

Perih. — Alo, e kiemense ie ! — Mad, deomp atao.

An Hermit. — Hirio, unnec, e zeus kelou digat Gamhetta. Ar ballon Armand Barbes, hag Gambetta enhan, a zo diskennet en eur c'hoat a vez great Epineuse anezan, kounta ive a rer eo darbet deza plafa e creis eun arme a Brussianet.

Ian he Vam. — Bizit sur, neket Bismark en diviche great eur seurt prisounnier ! da betra diana ?

An Hermit. — Eur c'halzic a gred nen deus ket bet izoum da nijal dre vallon, mæs e zeo eat dre greis ar Prussianet.

Perik. — Assa, ar framassounet deus an eil bro d'he ben a ra kement a droiou kokin, ma ver prest da gredi an oll trubarderes divar ho c'houst Mæs deomp ato, a ne jomomp ket da ourzal dirak Kokles.

Laurans. — Me a vel eur ballon o sevel divar plasen sant Per e Montmartre.

An Hermit. — Ia, hag he ano eo Louis Blanc.

Ian he Vam. — Assa, dre ma zint kouenvet gant an ourgouill, ar republicanet vras, eo mervad e vez roet ho anoiou dar ballonou.

An Hermit. — Ho ! credabl sur, Ian, hag abalamour ma zeont gant avel ar politik, eb gouzout en em vlegna.

Ian he Vam. — Petra a ra ar general Trochu ?

An Hermit. — Difen mont da Zant-Denis, pe da viana goulen urs da vont d'hi.

Perik. — An ia, ia, abalamour ma iea eun draillen d'oc'h Paris da gas dre ar gear-ze cazeteou dar Prussianet.

An Hermit. — Lakat a ra da zivoal Ti-kear eur vataillon deus ar C'hard-national, ak eur guchen deus ar mobilet.

Perik. — Evit miret d'oc'h ar gommunardet, han !

An Hermit. — Lakat a ra sevel barrikadennou a zalek ar *rond point de l'Étoile* petek an nor *Maillot* ; sevel douar ha sac'hadou douar var gorre, hag digeri trancheou, ken ne vankche muhi netra deus a gement a voa red da ziven kear. Ah ! ma vije bed Paris a unan gant ar general Trochu, nag ha veac'h a vije roet da Vismark !

J. M. C.

Ar Raned.

(*Kenta loden.*)

I

Ar raned souchet enn dour louz
A c'hrake gant kemend a drouz
(Pa na reant tra nemet grakal)
Ma teue ar vro da strakal :
Grakal da zeiz, grakal da noz,
Grakal treo nevez ha treo koz ;
Ha c'hoaz gant ar c'hrakadek-ze
N'en em glevent ket entre-z-he.
Hogen kals loened o c'hlevas
A reaz ane lazadek vras,
Darn d'o floupan c'houek enn o zoull,
Darn dre ma c'houllent kousket sioul.

II

Ma teuaz eur ranik, raktal,
Oar-c'horre 'n dour, ha da c'hrakal ;
Ha ma lavare dre hi grak
Oa red kaout eur roue bennak ;
— Rak, 'mei... — Ann holl en em lakas
Da c'hrakal neuze goas-oc'h-goas,
Ken a glevjoc'h dre-holl : — goa ! goa !
Rak hon lako da devel, 'ta ! —
Hag hi klask roue a bep tu,
'Ve goest d'ober d'ezhe mutu ;
Hag hi klask a bep tu roue
'Ve goest d'ober mutu d'ezhe.

III

Kentan hini 'n em ginnigas
Oa eur paotr-ran he gof tenn-bras,
A grias gaud eur vouez distak !
— M'ho lakaio da devel, krak ! —
Hag hen da iouc'hal ken uc'hel
Ma eure d'ar re all tevel,
Hag 'oe choazet gand ann holl krenn
Nemed unan, galvet Geleun.
Neuze bep-vech ma oe hano
Nem zastumfe loened ar vro
D'ober ouz ar raned arre,
O roue Goanak a iouc'he ;
Hag ar raned a dave pik
Vel pa vijent deut maro-mik,
Ha darn a guze don er fank,
Darn er ieot pe enn delio stank.

IV

Geleun enn o iez a lare
D'eur bagad raned, eun de oe :

— Pegeit e chomo oar hon tron
Eur roueik ken digalon ?

He holl izili zo 'krenan
Rag ar spontigo disteran ;
Ha pa gren ann aotro Goanak,
E ra d'eomp-ni holl tevel krak !

Ann aotro Goanak, ann deiz all,
O klevet 'n ejenn o vlejal,
Grædas 'oa trompill ar brezel
Hag hon lakas-hen da devel.

M'ho lez da gompren pegen c'houek
Ar zaout ra oar-n-omp c'hoarzadek,
Ken fougeüs int ouz eur ran,
Ar baotred-ze o c'horf ledan !

Ma Doue, piou 'n efe laret
E vijemp ken izel kouezet
Ma rankjemp-ni tevel raktal
Pa deu eun ejenn da vlejal !...

Petra larann ? sioaz, sioaz !
Ni zo kouezet izeloc'h c'hoaz :
Ni zo kouezet ken don, ken don,
Ma ra goap ouz-imp ar gedon !

Eur vez hel laret ! eul loenik
Dalc'hmad ankeniet hag aonik,
A lamm rag skeud he ziouskouarn, 'vad
A gousk digor he zaoulagad,

A vev fich-fich 'vel eun delienn
Koat-krenerez, d'avel-sterenn ;
Hennez 'n eüs groet aon da Oanak,
Hag en deuz troc'het hor c'han krak !

Hor c'han ken douz ! hor c'han ken flour !
Flouroc'h evid hiboud ann dour !
Hor c'han ken flour ! hor c'han ken douz !
Dousoc'h 'vid mouëz ann estik-nouz !

Hor c'han, a zo keroc'h d'i-me
'Vid ma iec'hed ha ma buhe :
Petra vern d'in bout beô ha iac'h,
Mar na c'hallann grakal ma goalc'h ?...

Gelenn he oalc'h na c'hrakas ket,
Rag mouëz Goanak' deuz-han miret,
Mouez Goanak, skiltrus a zone
Daoust ma oa pellik ac'hane

Ann holl raned a davaz pik
'Vel pa vijent deut maro-mik;
Ha darn a guzas don er fank,
Darn er iéot pe enn delio stank.

V

Ar paotr Gelenn a lavare
D'ar raned holl eun deiz a oe :
— Goelomp piou 'n euz mui a vouezio,
Pe me, pe ar roue-koz eo.

— Gan-ac'h Gelenn, on souezet,
En deuz ar roue had-lavaret,
Muian mouezio na eo netra ;
Ar vouez goellan a dal ann dra !

— Bac'h ! eme Gelenn, e kav d'in,
Pa oud bet hanvet gan-eomp-nin
E c'hallomp da gas kuit ive
Mar kavomp eun tu-mad da ze ! —

Ar re da Oanak a zalc'haz
'Oa goall-nebeud ane, sioaz !
Ar Gelenned en em zastum
Hag a zo ranned en daou rumm.

Goanak a laosk eur c'hrakadenn
A ra d'ann aod eur grenadenn,
Ma c'houlennjac'h, dre ma c'hrake
Mar doa ar gurun a strake.

Ar re vodet en-dro d'ezhan
A re ive deus o goellan ;
Eur rumm raned a du Gelenn
Ac'h had-c'hrakas a-bouez o fenn.

Ha pa oe skouiz ar rumm kentan
Ann eil a stagas da c'hrakan ;
Pa oe skouiz he-man, e tistag
Ar c'hentan rumm arre he c'hrag.

Ar roue koz a lavare
D'he geneiled eno neuze :
— Bec'h oar-n-oc'h, paotred, ha re-ma
N'o do ket ar gir diveza ! —

Hag hi holl digor frank o bek
Hag ober goasan iouc'hadek ;
'Met na jome ket dilabour
Raned a du ann enebour :

Ha pa skouize ar rumm kentan
Ann eil a stage da c'hrakan ;
Pa deu heman skouiz, e tistag
Ar c'hentan rumm arre he c'hrag.

Ar roue Goanak, ar paour-kæz !
N'halle kaout ehan na paouez :
Disteran predik ma tavé,
He c'hrakerienn den na gleve.

N'eus forz ! e talc'ho da ganan
Ken a vo c'houezadenn enn-han !
Eman he vouez o tisterat,
Hini re-all ne ra ket, 'vat :

Rak pa ve skouiz ar rumm kentan
E teu ann eil krak da c'hrakan ;
Pa 'z eo skouiz heman, e tistag
Ar c'hentan rumm arre he c'hrag.

Pa glevas e skouize he vouez
D'ar roue koz, oa gleb dour c'houez,
Gelenn a lakas da gano
He zaou rumm raned oar eun dro...

'Met piou a zo deut da zouten
Raned Goanak enn o anken ?
'Man o c'han krenv o vouboual
Dreist da vouezio ann holl re-all !

Piou a vefe 'ta, ma Doue,
'Met Goanak he unan a ve ?
Deud zo arre kalon ennhan,
Sioaz ! 'vid ar ouech divezan !

Ar sin a gan, araog mervel,
Zonio ken brao, ma ra tevel
Ann holl eüned : 'vel-ze hor ran
Zo trec'h gant he diveza kan ;

Gant he diveza kan eo trec'h,
Hag e kouez marv-mik oar al lec'h.
— Goanak zo marv, bevet Gelenn ! —
Eme ar raned penn-da-benn.

BARZ AR GOUET.

(*Eur pennad all eur veich all.*)

HISTOR AR C'HABYLIE.

NAVET PENNAD.

AR MARABOUTET, HO SEMINEAR, HO SCOLAICH. — TI ANN EMZIVADET. — TI ANN INTANVEZET COZ. — KERIADEN AR MARABOUTET. — MADOU STAG EUS AR MOSQUEOU. — ANN DEOG PE AR GANTVET DINER.

(*Kendalc'h.*)

Tostik d'ar *Mosqueou* ha d'ann tiez hanvet

Marabas a zo savet lochouigou e peleac'h ar vugale deu bemdez da zilaou ar gentilli roët dezho gant *Maraboutet*. Eul loden euz al lochouigou-ze eo ra ar *seminear* ; goude beza kemeret kentilli epad eun neubeut bloaveziou, e heller beza *Marabout* dioustu. Evit beza great *Marabout* neuz ezom a lid ebet ; mar d-eo ann tad *Maraboutaich* pe *Mahomed* a jomm ato er memez liez. Er seminear iou na ziguemerer nemet bugale *Maraboudet ;* ho oll descadurez eo gouzout ann ar *C'horan* pe leor lezennou *Mahomed*, deski scriva al lezennou-se var blankennouigou koat-dû tano, pe c'hoaz var mein glaz ; pa c'houzont mad scriva, neuze e ve roët liou ha paper dezho...

Er scoliou-ze e ve digemeret ann oll vugale pa deuont d'en em ginnig ; mæz egis ma ve dalc'het pell amzer bugale ar re binvidik, egis ma ve great dezho paea ker da sponta, evit deski gant ar *Maraboudet* eun tammic coz-lenn, evit deski scriva eun diou pe deir linen euz ar *C'horan*, ar C'habylet ne gassont ket diaoullec-diaoullec ho bugale d'ar seurt scoliou-ze.

Evidon-me, ne gavan ken kemm etre descadurez ar *seminear iou* hag ar scoliou, nemed er seminear iou, bugale ar *Maraboudet* a zesk eun neubeut guelloc'h lenn ar C'horan hag he scriva eget bugale ar *C'habylet* a zo er scoliou. Ar Maraboudet a zo e penn ar scoliou n'int ker sur-sur da veza euz lignez *Sidi Mahomed*, abalamour da-ze ar mistri-scol-ze ne reont fors pegen neubeut a dra da zeski d'ho scolaerien. Gant aon d'en em scuiza re, ar *Maraboudet* ho deveuz sourci da ober scol-verr, ha c'hoaz n'hèr greont ket re aliez, kement-se a vesfe goall stard evitho. Bemdez evit lavaret guir e teu ar vugale d'ann ti-scol, mæz na ve ket bemdez scol ; aliez n'ho devesfe da ober nemet cana eur post pe zaou euz ar *C'horan*, ha setu a-ze tout ar scol evit eun devez. Ar seurt mistri-scol-ze, me respond deoc'h, n'ho deveuz aon ebet e teuffe ho scolaërien da veza desketoc'h evitho, rag ken azen ha ken azen ez-int ar mistri hag ar scolaërien. Euz ar scolaërien-ze e vesfe guir lavaret ar pez a lavare unan euz va c'henvroïz goude beza bet eun neubeut amzer er c'holaich e peleac'h en devoa gueichall great he studi :

« Iann-scolaër 'zo chommet bepred
« Ar pez am euz hen anaveet,
« Ar pez ma 'z 'on bet va-unan
« Ar zota *loan* 'zo er bed-man. »

Mar chomm ar scolaërien er *C'habylie* ken azen, ken sot evel ma zint, n'eo ket abalamour na blanter ket ennho deskadurez a daoliou boutou, a daoliou daouarn, a daoliou baz, gant ar force'h en eur ger ; n'eus ket outho, eo a zo caoz, hag ho mistri a zo ken..... azen !... N'euz ket guall bell-zo, unan euz ar mistri-scol, eur *Maraboutet*, mar plij ! hen deveuz lazet, ia lazet, a daoliou treid hag a daoliou daouarn, eur paour keaz scolaër ha ne voa ket gouest da zeski ar post kenta euz leor *Mahomed*. Mad, kerent ar c'hrouadur keas-se, eleac'h gourdrouz ar *Marabout* hèr meuljont en eur lavaret penaus Doue hen devoa gourc'hemennet d'ann den santel-se laza ho bugel abalamour hen divize græt divezatoc'h eun diskibl fall da *Vahomed*.

Ar *Maraboudet* a zastum en eun ti a goste ar vugaleou emzivadet collet gantho ho zad hag ho mamm, hag en em garg d'ho zevel ha d'ho maga. Evit-deski ar c'heaz emzivadet-se n'hellan ket lavaret e raffent, rag n'hèr greont ket ; mæz mar d'eo fall ann deskadurez a ve roet d'ar vugale geiz-se, eo falloc'h c'hoaz ho magadurez hag ho guiscamant. Pa vent deuet gouest da vale, e vent casset da glasc ho boed a-zor-da-zor ; er gis-se ar vugale-ze a zigass da *Di-Ann-Emzivadet* muioc'h a c'hounedegez eget ne zeuz bet a zispignou ouz ho maga.

Guelet em euz e touez ann *Arabet*, — Etouez ar *C'habylet* n'anavezan ti ebet euz ar seurt-se, — ann tiez e peleac'h ar *Maraboudet* a zastum a vernou ann intanvezet, ar merc'het-coz dilezet gant ho friejou, ar merc'het mac'hagnet ha ne gant mui gouest da c'hounis ho boued. En eun tiad e veuz eun deiz ous penn daou-c'hant maouez bernet couls lavaret en eur memez cambr a be leac'h na hellent morse monet er meaz. Hervez ma veleg, n'en em blijent ket er seurt toull-se ann drem ho devoa euz merc'het dalc'het er *c'haban*. Diou veich bemdez e ve casset boued dezho da zibri, eun dornadig *kous kous* da bep pred. Eun druez eo, guelet pegement e lamm ar merc'het keiz-se var ho boued, ha penauz en em gannont o clasc caout am tamm kenta ! Anat avoualc'h eo na ve ket roët dezho anter ho gouale'h. Gouscoude ar *Maraboud* a zo e penn ann ti-ze hen deveuz meur a zec-cant-mil lur danvez ; na ve ket diæz dezhan eta zicour ann dud keiz-se prest da vervel gant ann naon. En despet d'he oll grisder-a-galon e kenver ar merc'het paour-se, ar *Maraboud-se* a zo kemeret evit eur zant braz gant ann *Arabet* ; ar re-man a deu d'he gaout (evit pardonna) a ouspenn pevar-ugent leo dro. Ann dud pinvidic, a ro dezhan ialc'hadou mad a arc'hant, ho deveuz ann eurvad da bocat d'he zorn ; mæz ann dud paour avad na hellont guelet ar *Marabout* nemet euz a-bell, hag hebken er *Mosquee* pa blij ganthan donet di da bedi. Ann *Arabet* a gav ann oll *oberou-ze* caër da drec'hi ; na zonjit ket e helfe den roï d'ann dud se da gredi e maint evelse o larda ho ialch d'ar *maraboudet*. Ar re-man ne reont netra, var ho meno, nemet evit gloar Doue hag hini Mahomed ; mæz ann dra-ze ne vir ket

outho da glasc da genta tout dastum ar muia arc'hant ma hellont. Pep *musulman* evit beza eun den hervez calon *Mahomed* a dle lezel en eur vervel eul loden euz he vadou evit ar *mosquee* hag evit ar *zaouia* pe ti-scol, ma ne fell ket dezhan e teuffe ar *Maraboudet* da scuilla ho oll mallosiou var he benn. Evelse eo e teu pinvidik-mour ar *mosqueou*, memez e touez ar rummadou-tud ar paoura.

Er *C'habylie*, abaoue ann dispac'h braz great gant ar *maraboudet* a enep Gouarnamant ar Francisien er bloavez 1871, oll madou ar *Mosqueou* a zo bet kemeret gant ar Gouarnamant, goude beza casset ar vanden loened-fall-ze, ar *Maraboudet*, — darn da *Gaïenne* darn-all-d'ar *Galedonie-nevez*. Etouez meur a rummad-tud euz ar *Chabylie* madou ar *mosqueou* a zo c'hoaz dindan siell en deiz a hirio. Gousgoude kement-se na vir ket ouz ann dud da genderc'hel da ober legadou, pe madou dre destamant, d'ar *mosqueou* ha d'ar *maraboudet* a zo chommet er vro. Ouspenn-ze ar re-man, goude ve great ann eost gant tud ar vro, a ia a di-da-di e touez ar *C'habylet* evit dastum ann decvet loden euz ann ed, ann eol, ar fiez, hag euz kement tra a vez eostet er vro-ze. Ar *C'habylet*, evit dezho beza paour ha piz-brein, daoust dezho na garont tamm ebet paea ann decvet, na gredont ket nac'h ouz ar *Maraboudet* al loden a zigouez dezho dre vir, var ho meno, gant aon da gaout ho mallosiou.

Er *Chabylie* lignez ar *Maraboudet* a zo pinvidik braz ha niveruz ive ; Etouez, pep rummad-tud e zeuz aliez meur a geriaden e peleac'h ne zeuz nemet *Maraboudet* tolit ; ar re man eo ar vourc'hizien-vraz er vro-man. Ar *Maraboudet* a vale mad var roudou Mahomed dreist-oll e stad ar briedelez. Peb hini anezho hen deveuz da viana teir greg ; aliez hen deveuz pemp, c'huec'h. Biscoaz em buez n'em euz guelet merc'het ken diot, ken diskiant hag ar gragez-se ; eur veich eat ebars ti ho fried ne deuont morse ken er meaz euz ho zi, ne guitaont corn an oalet nemet evit beza casset d'ar bez ; en daill-all ne zeuont morse dreist treujou ann or.

X.

Eun danevel.

Eun ene o veza kuiteat he gorf, a zigouezas oc'h toull dor an Env. Meur a oberou mad en doa græt, hag e krede e tlie mont d'ar Barados var-eün. Pebeuz souez ha pebeuz kalounad evithan guelet an nor prenet stard gant eun ugent pikol alc'houez. Goude eun nebeut amzer a gavas hir hir, setu hen da sellet a bep tu. Eur prenestrik a zigoras raktal, ha var-hed-taol an em ziskouezas eur skeuden, kaër ar c'haëra, dezhi eun tal lugernuz evel al loar, hag eur pennad bleô guenn-kann. An aotrou sant Per eo a oa.

— E-barz c'heuz c'hoant da zont, eme ar sant?

— Ia, aotrou, mar plij ganeoc'h.

— Mad, mad !... Petra c'heuz eta græt evit gounid an env ?

Hag, epad ma komze, sant Per a droe hag a zistroe deliennou leor ar vuez a oa eno var eun daol alaouret.

— P'an eo guir c'hui eo a zalc'h leor ar vuez a teuas gant an ene, e c'hellit gouzout a me a zo e dle an Aotrou Doue : Evit sur oun, am eus stourmet, ha bet beac'h ganthi, o klask ober ma silvidigez. Diou Ilis am beuz savet ; tri di evit an dud klanv ; kals a beorien am euz maget ; tremen 600,000 lur a zo æt gantho euz ma ialc'h. N'eo ket brao ze, aotrou ?

— Eo 'vad.

— En-tuont, araog mervel, am beuz kinniget ma oll danvez d'al Leanezet, ma vo desket mad ar vugale reuzeudik hag an emzivaded. Setu adarre ouspenn 1 million a draou.

— Pe muioc'h zoken. Mes breman, larit din evit petra oc'h c'heuz kaset ker pell ho madelez.

E keit-se an ene a grene. —

— Evit petra aotrou ?

— Ia

— Evit frealzi an dud ezommek, ha goalc'hi ma fasiou, a gav din ; marteze ive, eun tamik benak, evit an henor...

— Eun tamik !!! Ah ! ah ! ah ! kals eta ; kals ; an darn-vuia euz ar pez oc'h c'heuz roet, oa evit ma vijec'h sellet mad gant ar bed, petra benak a c'hoantaec'h ive skoazelli ar beorien, ha re eun taol skoaz d'ar re a oa o kempenn eun ti d'an Aotrou Doue. — Ac'hanta, evit ma viot glan avoalc'h da bignal em falez, diskennit kant vloa er Purgator : neuze e teufot en-dro, hag a vo di gorret deoc'h : ha dalc'hit doun en ho speret pe naus :

En oberou an den,
Ar Barner na sell ket ar bâr epken.

BARZ KOATMIN.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Leon, cure e Landivisiau, a so hanvet person e Treflez.

Ann Autrou Corre, cure e Lanmeur, a so hanxet cure e Landivisieu.

AR FINISTER
ASSURANS ENEP AN TAN
DIRECTOUR : **A. LE MAIGRE**
39. rue Kereon, Quemper.
4—12

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Côstez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Hestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da laknat var'ar gazeten.

Kemper 2 a viz Eost 1879.

Setu aman al labour græt gant ar Senatourien epad ar sizun tremenet.

Dissadorn 19 a viz Gouere e teue dezho adarre al lezen votet gant ann Deputeet var ann distro da Baris, hag hi a lavare ec'h alje Presidant ann diou Gambr gourc'hemenn d'ar soudardet egis a garjent evid en em zifenn a enep kement hini a deufe da enebi outho. Caër ho deus bet re ann tu dehou lavaret ha discuez e oa kement-se control d'ar vamm-lezen, ne oa ken nemet Presidant ar Republic ha Ministr ar brezel ho devoa ar guir-ze, 153 a enep 124 a vot al lezen-ze gant aoun e savje etrezho hag ann Deputeet hag en dro-man egis atau, ar Senat eo ann hini a rene plega.

Dimeurs 22 a viz Gouere ann autrou Baragnon a c'houlenn cont digant ar Ministr d'eus ar pez a so bet græt var benn ar c'honseil bras a so bet torret eul loden vras anezho, pa ne oa ket conje d'ho c'hass cuit oll assambles, mæs ma oa red lavaret evid peb hini anezho perag e oa casset cuit. Ken disleal eo ar pez a so bet græt, n'en deus ket fallet d'ar re a oa bet espernet abalamour d'ho gouziegez na d'ar re ne oa ket bet possubl ho c'hass cuit abalamour ne oa ket achu ho amzer, ar re-ze eta n'en deus ket fallet dezho derc'hel mui ho flassou rag evid ar re genta e oa eun dismegans hag eur vez evitho, beza bet kendalc'het hag evid ar re all n'ho devoa ket c'hoant chomm gant ar re a oa nevez hanvet.

Caër ho deus, ann autrou Baragnon hag ann autrou Chesnelong, lavaret e tlefe ar ministr beza tamallet abalamour da-ze, ar pez brassa eus ar Senatourien n'ho deus ken nemet meuleudi d'ober anezhan.

Der Iaou 24 a viz Goucre disteric eo ar pez a ra ar Senatourien ; voti eun neubeut lezennou bihan ha kenderc'hel oc'h evessaat ous al lezen var ar minoret.

Setu aman breman ar pez ho deus græt ann Deputeet :

Dissadorn 19 a viz Gouere ho deus kendalc'het oc'h evessaat ous al lezen var gonseil bras ar sciiou. (Guelit ar pez so bet merket deoc'h dissadorn diveza var ann affer-ze.) Ann autrou Granier de Cassagnac a ziscuez dezho eo couls pe velloc'h ar veleien hag ar Relijiuset eget professoret ar c'houarnamant evid scolia bugale ha gouscoude ne c'houlennont netra digant ar c'houarnamant. Ma chasseit ann Eskibien d'eus ar c'honseil bras-ze c'hui po keuz.

Ar ministr a respont anezhan o lavaret penaus mar de fall pe autramant ma n'e ket couls desevel durez ar c'houarnamant evel ma renkefe beza eeo Napoleon ann hini a so caus. Ar Relijiusel, emezhan, ho deus gouiziegez hag en em ro, ma galon vad, da zeski bugale ; mæs ni ive potret 1789 asso couls hag int var ar poent-ze.

Egis ma oa æs her gouzout 368 a enep 158 ia a du gant ar ministr hag a vot al lezen egis un plij dezhan.

D'al Lun 21 a viz Gouere goude beza votet buhan avoalc'h, ar budjet evid ann tud a zo da kement tra a sell ous ar *Marine*, e teu affer ann *emgleoiou* a gonvers gant ar broiou all ; l'a lavar n'e ket studiet mad ann affer hag e vo red gortos c'huec'h miz abars evessaat outhi.

Hogen evel ma eo scuiz lod eus ann Deputeet e lavarer ne vezo ket barnet ac'han da vare hras ar pez so d'ober var ar poënt-ze.

D'ar meurs 22 a viz Gouere e teu adarre eta ann affer-ze dirag ar Gambr. Ann Aotrou Keller a lavar e sonj dezhan ne ve ket fall, var he veno, barn ma vezo kendalc'het ann emgleoiou-ze beteg ann 30 a viz meurs 1880, mæs ne heller ket roi conje d'ar C'houarnamant cass anezho hirroc'h rag ma gendac'h ann traou o vont egis ma 'z eont ann oll labourou bras, dreist oll al labourou douar, a vezo lezet a gostez rag n'eus nemet coll gantho.

Ar Ministr a respont anezhan e renc beza votet ma gendalc'ho ann emgloiou-ze epad c'huec'h miz c'hoas goude ma vezo bet votet al lezen-ze, hag ann Deputeet a ro dezhan he c'houlenn.

D'ar merc'her 23 a viz Gouere varbenn eun hent houarn d'ober etre *Lérouville* ha *Sedan* ann Autrou Des Rotours a c'houlenn digant ar Ministr,

ábalamour da betra en deus roet d'ar re a ioa e penn eun hent-houarn a ioa, buez ober banc veur somm a zaouzec million. Ar ministr a respont penaus ma so bet eun tricamarderez benag n'e ket ganthan eo bet græt, m'en dije gouezet ne ie ket ann traou egis ma tlient mont, hen en dije lakeat evez; mæs n'en deuz gouezet netra ha ne deo ket contant rag ma lavarer kement all a c'hevier var he bouez.

Goude beza votet al lezen-ze e peger e Budjet ann tenzor hag e voter eur gals anezhan a zivar nij. Eun tamic beac'h a so bet evelken. Ar Ministr, Leon Say en devoa goulennet ar pez a sonje dezhan a oa red da gaout, ha commission ar Budjet he devoa distaulet dezhan eun draic benag. Pa so bet red mont da voti, ann Deputeet, na petra 'ta, a so æt a du gant ar Gommission a enep ar Ministr.

Der iaou 24 a viz gouere ann Deputeet ho deus kendalc'het gant ar Budjet. Var al labourou douar ann Autrou de Kerjegu en deus lavaret ne rer ket travoalc'h evid al labourerien douar, evid ann dud divar ar meaz. Ar re-ze eo amezhan a renc paëa ar pez brassa eus ar c'hargou hag ann ugent million a so anezho ne labouront, couls lavaret, nemet evid ann dec million all, ha c'hoas a veac'h ma ve sellet outho ma ve taulet eun tam ascorn dezho da frogna, eleac'h ne sonjer morse beza græt travoalc'h pa vez hano d'eus potret-kear.

Ann Autrou de Tillancourt a lavar ive : Re sammet eo ann dud divar ar meaz. Int eo a renc ober ha kempenn ho hentchou : Ar re gear er c'hontrol eo ar C'houarnamant a zress ar pez brassa euz ar ruiou hag ouspen d'ann dud divar ar meaz eo red dezho paëa goal ger evid ann *transport* eus ho zraou.

Louis Legrand e hano ar Gommission a respont a so bet græt cals evid ann dud divar ar meaz ha n'ho deus ket leac'h da glemm. Ar Republic eo ann hini so bet ar guella evit ann dud ze.

Credit kement-se mignonet, hag evet dour : n'ho pezo ket a sec'het. Claskit en dro deoc'h ha guelit petra he deus græt ar Republic ne gavoc'h ket he deffe græt cals a dra evidhoc'h, n'he deus ket aoun avoalc'h arauzhoc'h. Evid potret kear avad! Rag ar re-ze he deus aoun na ne sonjo ket dezhi beza græt morse travoalc'h evitho ! Ah ! ma carfec'h digorri ho taoulagat ! Ann Autrou de la Bassetière a c'houlenn ive e ve græt eun dra benag evidhoc'h d'ho sicour d'ober al labourou mizussa mæs n'e ket eürussoc'h eget ar re all na ne roer ket dezhan he c'houlen. C'hui, va c'henvrois paour a vez atau cavet mad evid paëa, mæs pa vez hano da receo eun dra benag n'eus netra evidhoc'h.

Der guener 25 a viz gouere e c'houlenner tri c'hant mil lur evid ar re ho deus collet eun dra benag dre ann dour-beuz e departamant ann Nord. Mæs, egis ma lavar ar Ministr en deus roet urs da bourvei d'ar pez necessera ha d'ober eun enclasc evid guelet tost da vad pegement a goll a so bet abars goulenn peadra da zic'haoui ann oll, ann Deputeet a lavar ec'h heller gortos.

Teuler en traôn a rer ive ann diou souprefectur *Sceaux* ha *Saint-Denis* evid espern eun dra benag. Ann Autrou De Gaste a c'houlenn ive ne ve ket kenneubeut eur c'honseil arrondissamant evid ann diou loden-ze eus ar vro, mæs ar Gambr, goude beza lavaret ne vezo mui a souprefet eno a lavar e vezo eur c'honseil arrondissamant. Perag ? Ne ouzoc'h ket ? Ha me kenneubeut. Hogen ma n'eus ket ezomm a Souprefet eno, me a gred ne ve ket ezomm kenneubeut e leac'h all ebet eus ar Frans, ha kement-se espernet a ve. Ouspen, ann darn vrassa anezho, evid ober ho fenn, evid ober ho mistri ne ouzont nemet lacaat trous ha disurj e peb leac'h hag evel ma ve trankilloc'h ar vro pa ve ann diou Gambr er gear, m'eus aoun e ve parfetoc'h ar vro ma ne ve mui Souprefet ebet, da vihana d'eus ar sort so breman.

A.

Lealdet ar Radicalet.

D'ann 21 a viz Maë 1878, ar Freret casset er meaz eus ar scoliou ho devoa douget clemm dirag ar C'honseil-Bras.

E miz Gouere 1878, Freret *Lambezellec*, Seurezet *Poullaouen*, etc., a rea ar memes tra.

Ar Ministr a zalc'has pell amzer ar paperiou etre he zaouarn, mæs e miz Du 1878, Dufaure, o respount da eur goulenn græt dezhan a lavaras : ne zalefe ket ann affer-ze beza barnet *memes araug an afferiou all*.

E miz kenver 1879, ar C'honseil-Bras a stagas da vad ganthi, hag e oa achu ann traou da fin miz C'huevrer ; mæs neuze Jules Ferry, evid miret oc'h ar C'honseil d'ober netra, a c'houlennas guelet ar paperiou. Ho derc'hel a reas ganthan bete fin miz Maë, ha n'ho c'hassas endro d'ar C'honseil nemet abalamour ma oa bet lavaret e vije bet goulennet diganthan e peleac'h e oant chomet : neuze oe merket devez evid ar varnedigez d'ar 6 a viz Even. Deut ar 6 a viz Even e oe lavaret e vije barnet an afferiou-ze d'ann diveza tout d'ar 27. Hogen, dont a reas ar 27 a viz Even ha netra ne oe græt, nemet lavaret e teufe d'ann 18 a vis Gouere, da lavaret eo pa vije chenchet ar varnerien.

« Na breman, eme ar gazeten l'*Univers*, ar Republicanet ho deus ar C'honseil-Bras a c'houlennent, hag e vezo roet dezhan conje da varn ar proces etre ar Ministr hag ar Relijiuset. Na d'ober petra eur proces breman ? Ni voar avoalc'h peu sort setans a vezo douget, Le Royer hag he gonsort Senard, ho deus hel lavaret sclær

avoalc'h, ar varnerien a so bet dibabet, evid ar setans a vezo douget. Kense scoliou ar Relijiuset a bello beza torret gant ar Brefedet evel ma c'houlo ar Radicalet.

« Marteze e ve guelloc'h e teufe ar Relijiuset da lavaret ne fell ket dezho mont hirroc'h. Ho affer a dlie beza barnet d'ar Guener 18 a viz Gouere, mæs casi-sur e vezo distaulet c'hoas, ar varnerien nevez a rai van ne fell ket dezho barn ann affer-ze, heb beza he studiet evid na ve ket tamallet dezho barn eun dra ne anavezont ket anezhan.

« Hogen, marteze e ve diskiant chomm c'hoas da c'hortos eur setans, a vezo, a dra sur a enep ar Relijiuset, petra benag ma rai van ar C'honseil-Bras da varn ann affer-ze gant lealdet ! Ma ne ve ket barnet ann affer d'he zro d'ar Guener 18, ni a rofe ann ali d'ar Relijiuset, da lavaret ne fell ket dezho mont hirroc'h, evid discuez e ouzont avoalc'h abalamour da betra eo chenchet ar C'honseil-Bras, pevar devez araug ma tlie beza rentet justis dezho. » —

Ar c'homsou-ze a hell digass da sonj deoc'h deus ar pez a verken er gazeten, p'am beus lavaret deoc'h e oa bet torret lod d'eus Conseillerien ar C'honseil-Bras, hag hanvet 10 Conseiller-nevez, Radicalet oll.

Ar Freret hag ar Seurezet-ze ho deus aotre ar C'houarnamant gouscoude, mæs da betra a servich dezho, pe guir ne vent ket muioc'h espernet eget ar re n'ho deus ket bet ann aotre-ze ?

A.

Ar Ranet.

(Kendalc'h)

VI.

Tre Gelenn, roue ar raned,
Ha Lufrevleo, roue'r razed,
Zo bet tonket eur oelladenn
Mesk ar ieod glaz, enn eur bradenn.

Gras d'hè da zont d'en em glevout
Oar ar pez o deus da larout,
Rak mar na d-int ket a unan
O broado paour o do poan !

— Ha, deiz mad d'ac'h kenderv razek !
— Ha, deiz mad d'ach, kenderv ranek !
Joa'm euz o oelet ac'hanoc'h
Hag e spiann vevimp en peoc'h,

En peoc'h hag en karantez vraz
Evel m'am eus gret meur a vloaz
Gant Goanak a oa ma mignon,
Roue mad ha ran a galon.

— Ma oa Goanak mignon dac'h-choui
Me na vinn biken hoc'h hini ;
Hogen chom a rimp kouls koude
En peoc'h ann eil gand egile.

— Groed en euz gand ar roue koz
Ar marc'had-man, on en gortoz
Aotro roue, her c'hafot mad
Ha talvoudus d'ann diou vroad :

« Tre Lufrevleo, roue'r razet,
« Ha Goanak, roue ar ranet,
« A vo o ren hiviziken
« Eur marc'had reiz da virviken..... »

— Ma c'henderv kaer, na fell ket d'in
Ve hoc'h kano kent ma hinin.
Evel ma larfet e rinn-me
Mar roet gouir-abek da-ze :

'Met da gentan clevet er vad
Pez a zo skrivet er c'hontrad.
« A vo o ren hiviziken
« Eur marc'had reiz da virviken..... »

— Da virviken ! Goanak penn-skanv,
Te gred ma lakat da blegan
Goude da varo, me na reann ket
Pa oaz-te beo c'hoaz oar ar bet !

— Ma c'henderv kaer, me o ped choui
Da jileo'r marc'had a-zevri ;
C'houi gomzo goude penn-da-benn.
« Eur marc'had reiz da virviken.

« Ar razed holl hag ar raned
« A vo bepret gouir vignoned,
« Ha kouls en peoc'h hag en brezel
« En em rofont peb seurt skoazel :

« Eun nozio ma tenio Kerraz
« Da glask lazan kaerell pe gaz,
« Ar ranet a davo raktal,
« Gant aon dihun al loned fall..... »

— Me zo goall-souezet gan-ac'h,
Kenderv, na c'hallann ket ber nac'h ;
'Met gant Goanak ar c'hrener braz,
Emon goall-souezetoc'h c'hoaz :

Penoz 'n euz bet aan hardisson
D'ober eun dra ken digalon,
Ha pa ia Kerraz d'ann emgann,
Da droc'han krenn ha berr hor c'han ?

Hor c'han ken dous ! hor c'han ken flour !
Flouroc'h evid hiboud ann dour.
Hor c'han ken flour ! hor c'han ken douz !
Dousoc'h 'vit mouez ann estik-nouz !

Hor c'han.... — Red eo e chileofec'h
Ar pez a zo merket oar-lerc'h :
« Prest da ziouall raned atao
« E vo dant razet hag o fao ;

« Kement vi 'vo gant-he kavet
« Deus eüned flouperienn ranet,
« Kement vi'vo kavet gant-he
« Hen toulfont hag hen troc'hfont-tre,

« Ha peur-zunfont c'houek he zouren
« Ha taolfont d'ar ier he glorenn.
« Tre Lufrevleo ha Goanak, 'vad,
« Zo bet sinet reiz ar c'hontrad. »

— Ne vo ket gan-i-me ! kenderv.
Goad em c'halon a zeu goall-verv
Pa glevann zotonio.... — Petra,
Na c'halljac'h ket bout seven, ta !

— Me zo sevenoc'h 'vid-oc'h-hu
Pa fell d'ac'h, ober d'imp mutu !
C'hoaz e laret d'in droug-hano :
Brezel fell d'ac'h, brezel ho po ! —

VII.

P'am ije kant teod em fenn
Ha netra da ober oc'hpenn,
P'am ije kant mouez em gouzouk
Hag aon ebed rag ar baz-mouk.

Ha skevent kant breutaer gouir,
Zo krenvoc'h 'vid houarn ha dir,
P'am ije an treo-ze, ha naouspet
Treo all kaeroc'h ha n'am eus ket,

Ne vijen ket goest evit-se
Da ganan evel ma tere
Ar brezel a zavas ken kriz
Tre'r raned hag ar Gerraziz ;

Da laret hanoio ann holl
Paotred zard et neuze da goll :
Na n'euz na mar na marteze,
Me ne vijenn ket goest da-ze !

Peur-vouged eo da vouez distak !
Hirboell, lez hanvet Garksagn krak !
Te oa ran fur, hogen paour-kez,
Da betra dalvas da furnez ?

Pa oaz-te oar da goanze flour
O c'hrakal c'houek e ribl ann dour
Gand ar raned all kreiz ar prad,
N'ez poa mennoz nemed da vad.

Enn anko du ne zonjes ket
Ha piou 'n efe biskoaz kredet
Vije ken dispont eur razik,
D'ober ouz-oc'h he-unanik ?

Hennez oa, 'vad, eur paotr dioustu,
Eun tammik raz prim ha dilu,
Berr he lost hag he fri tano,
Ann aotro Iskuit he hano.

'Nem zilan ra er ieod uc'hel
Ha kregi peg en gar Hir-boell ;
Heman, kerkent, 'nn he oall-estlamm,
E-kreiz ann dour gant-han a lamm.

Neuze 'oueljac'h ar raned holl
Lammont enn dour ive 'nn eun taul
Ha peg enn Iskuit gant kounnar
Da glask beuzin ar paotr dispar.

Hozen Iskuit a oa eur goaz
Hag en doa taget meur a gaz
Enn eun taol-dant, meur a gaz paour
Oa 'nean stoup o kousket flour.

Krigin reas en gouzouk Hir-boell
Hag ken mougas, na oa ket pell;
Hag hen neuial endra 'c'halle,
Enn esper 'n em denn ac'hane.

Ann dour a vere oar he dal,
Enn he zaoulagadik gleb-dall
Ha barz enn he fri-minaouet,
Ma oa eun druez he ouelet.

Leuskel a re streviadenno
'Re c'hoerzin raned tro-oar-dro,
'Met ne gredent ken dont re dost,
Na jachan re bell oar he lost.

Gortoz a reant ve maro-mik,
Da zaillat holl oar ar paourik,
N'o do ket pell da c'hortoz c'hoaz :
He nerz a falla goaz-oc'h-oaz.....

Petra zo c'hoarved a neve ?
Penn Iskuit zo saved arre
Oar-c'horre 'nn dour, he gorf breman
A zav uc'heloc'h-uc'helan ;

Setu ma teu he beder gar
Hag he bevar zroadik oar-var ;
Ha dindann-he kein eur raz all,
Kein eur raz-dour. Tec'het raktal,

Tec'het, raned, tec'het ! Setu
Enebourienn d'ach a bop-tu !
Ar ouenn du deuz ar mouzerienn
A zo dre-oll ho trec'herienn.

C'hoaz diouallit d'ar garaned,
Eüned a gar lipan raned :
Rag ar razet na glaskint mui
O viou evit o zerri !

Perak ive choaz eur Gelenn ?
Ne ket souez epad he ren
'Ve deut ar c'hiz barz er-vro-man
Da laret : « paour evel eur ran ! »

VIII

Meur a lar : — 'Nn amzer da zonet
Vo goell 'vid 'nn amzer dremenet,
Pa vo kouezed ar-fall-boazio
Breman o ren. — Goelet a vo :

Mar teu falloc'h enn o goude
N'ai ket ar bed bravoc'h aze,
Ha falloc'h a deui, a dra zur,
Anez ar goellaerien bout fur !

Barz ar Gouel.

HISTOR AR C'HABYLIE.

DECVET PENNAD.

ANN *Dervichet* PE MENEC'HET MAHOMETANET. — ANN *Aïssitet* HAG AR BREURIEZOU-CUZ ER *C'habylie.*

Eun *Derviche*, pe eur manac'h hervez relijion *Mahomed*, ma cavit guelloc'h, n'hen deveuz ken micher da ober nemet dibri heb ober ann disterra tra. Petra lavaran !... heb ober netra ! eo, eun draïc benag a reont ; ober a reont da gredi d'ann d'ann dud berr-speret e ve Doue o cauzeal bemdez pe aliessoc'h gantho, o roï cuzul dezho evit bleina ann dud, o lavaret dezho petra a c'hoarvezo en amzer da zonet ; guerza a reont ouspenn louzeïer a bep seurt, postou euz lezen *Mahomed*, ha cals traou-all ho deveuz ann nerz, var ho meno, da zioual euz pep seurt goall heur, da barea euz kement clenvet, da zastum a bep seurt madou, da gavout tenzoriou aour, memez eleac'h ne gav ar real nemet birinig. Mæz ar guella mad ho deveuz al louzeïer-se eo ar galloud da gass var eün da *Varadoz-Mahomed* kement hini a soug varnhan gant *devotion* al louzeïer-se. Etouez ann *Dervichet* e zeuz lod hag a zo pinvidik, lod-all a zo paour-rân ; ar merc'het kercouls hag ar voazet a a hell beza *Derviche*, mæz oll, goazet ha merc'het, he tleont beza guisket er memez doare, da lavaret eo evel goazet. Ho dillad avad a zo ken truill ha ken louz ma na gredfenn ket touch outho gant ar bac'h, rag fier e taolont ouspenn cant pas tro-var dro. Diæz eo gouzout pe eo collet ho fenn gant ann *Dervichet* pe int ho deveuz Paolic hen ho c'hreiz ; eun dra a c'houzon mad-tre, e-z-int goall bez da ober-spont, hag ho deveuz ar galloud da

ober ar pez a dro en ho fenn ; pa reont ar brassa drouk e vent ar guella deuet, rag neuze e credet ho deveuz bet urz digant Doue da ober kement-se. Ar pez a gavan ar souezussa eo ann digemermad a ve great d'ar c'hos-claskerien-boued-se gant ar *Chabylet* ; n'euz forz e pe di e ial, e vez servichet evel eun autrou-braz, e ve roët dezhan kement a c'houlen he galon. Ann oll *Kabylet* a zo leun a zoujanz hag a vadelez e kenver ar redemien-bro-ze ; ar re-ma ne d-int gouscoude nemed laëron ann amzer hag ho boued, ar brassa laëront-zo var ar bed, hervez lavaraou ann dud-coz. Ho guelet a reer o vonet euz ann eil ti d'eguile en eur ober ormidou, jestrou, estramagou evel ma leverer e Kerne, ha dreist oll o lavaret comzou divalo ha vil, gouest da lacaat ar vein da ruzia gant ar vez. Ar vugale hag ar merc'hed a red d'en em guzat pa hellont guelet eun *Derviche* o tonet a-bell. Aon ho deveuz, ha n'eo ket heb abec, na vesfent goal-gasset gant ann diot-se a laca he blijadur o roï taoliou boutou d'ar re ne d-int ket evit en em zifenn. Pa hell ober eun droug benag, evel bazata a re a gouez etre e skilfou, neuze avad e vez en he vouet !...

Guelomp breman pe seurt gouenn loëned eo ann *Aïssitet !* Lavaret a ran *pe seurt gouenn loëned* ; rac ma z-eo fall ann *Dervichet* ar re-man a zo falloc'h tud-c'hoaz. Ar vouenn-dud-se a zo hanvet *Aïssitet*, euz ann hano a reer d'hor Zalver-Jezuz-Christ el langaich *Arab*. El langaich *Arab* Jezuz-Christ a zo galvet *Sidi-Aïssa*. Ar vouenn dud e-moun o vonet da gomz deoc'h anezho a zo bet hanvet *Aïssitet* abalamour ma ho deveuz great eur c'hemmesk euz lezenn ha religion Mahomed gant lezenn ha relijion Jezuz-Christ ; ar re-man a fell dezho servicha daou vestr : ann æraouant hag ann Autrou Doue. Follentez ha crisder ann dud-man a zo cals scrijussoc'h c'hoaz, evel ma 'em euz lavaret, eget follentez ha crisder-a-galon ann *Dervichet*. Beza int enebourien touet d'ann Iliz catholik, pa vezo lavaret ar virionez hed-a-hed, beza 'z int diaoulou incarnet, resped da Zoue. Varnho dreist-oll eo e tiscuez ann ærouant he c'hallout hag he vellit ; ec'h heller lavaret heb mar ebet e ma ann diaoul en ho c'horf o velet ann traou iskiz a reont. Guelet em euz lod anezho o lonca glaoutan-bêo, aëret-beo, ha cant ha cant tro-all great dre finessaou ann droug-speret ha dre scanvder ar biziet ; kement-se oll a zo kemeret gant diskibien *Mahomed* evit burzudou great a-bers Doue. En *Arabie* dreist-oll eo e caver ann *Aïssitet* ; er *C'habylie* n'eo ket bras ann niver anezho, a drugare Doue.

Ar pez a zo goassoc'h er *C'habylie* eo ar breuriezou-cuz pe ar *Franc-Mansouned*. Beza ez-euz meur a zen euz ar vro-ma, siouas ! hag ho deveuz ursou a-berz ar mestr a zo e penn *Loj* kear *Alger*. Beza ez-euz eta eul Loj er *C'habylie* ; mæz n'eo ket eaz gouzout e peleac'h e ma al Loj-se, piou a zo e penn, na piou a zo digemeret ennhi. Ar pez a zo sur eo ez-euz cals euz ar breuriezou-cuz, guir vocen ann oll broiou !!!

X.

Ar skraberien moc'h.

N'euz ket pell, e tigouezaz din guelet eunn dra, eunn dra, a laran deoc'h, truezuz avoalc'h. Keuz am oa leiz ma c'haloun na oa liver taulennou ebet var ann dro gan-in.

Ma a oa o tiskenn enn eur zaônen treut ann treuta, var ribl eul lagen fankek. Eno, tri d'amm kornandon, pennou taro dezhe, ar bensac'h ganthe, eur pennad bleô rodellek bôdet var ho zâl, a oa ledet e kichen eun ouc'h kofek. Ar muia dilu dioutho a ziskenne ha gueich all er poull ; karga 're he dok fons-hir a fank na oa ket guell ar vlaz anezhan eget ar c'houez. Neuze e teue enn dro, hag ho zri e pegent ar palastr kempenn-ze var ar paour keaz porc'hel en eur skrivella liven he gein. Ze a re kalz a vad, emichans, d'al loen a guze he zaoulagad bihan dindan eur bern teô a lard, hag a ziskueze he anaoudegez d'he vignouned aketuz, 'n'eur soroc'ha gant eur soroc'h trugarezuz. —

— Setu aze 'vad, emezoun da Bipi ar Frick. eunn doare da dremen ann amzer, unan ha nan eo ket skuiz. —

— Bah ! a respountas he unan n'eur vousc'hoarzin lemm, ha na n'oc'h ket c'hoaz boazet, c'hui, da velet kement-se ?

— Ha peleac'h am bije guelet me kement-se ? Fidouac'h, nan, sur : piou en divije kredet a vije bet skraberien moc'h ?

— Dre oll, ma fautr, a zo breman tud euz ar vicher-ze, hag a dreist oll e Bro-C'hall ; rak, talvouduz eo, hervez ann daill.

— Dre oll ? Na petra ? c'hoant c'hoarzin a c'heuz, emichans ?

— Ar c'hontrol beo eo ; c'hoant gouela, kentoc'h ?

— Ha na c'heuz ket lennet, a nevez so, pegement a zo e Paris epken na anavesont na feiz, na lezen ; na Doue, na diaoul ; ha na lidont nemet ho c'hof ?

— Eo, 'vad.

— Ac'hanta ! Pell a zo e kever var ann douar patatez-man loëned daou-droadek evel ar re-ze. Eur barz anet euz ann amzer gueichall en deuz desket deomp hano ho zadou koz : « *Epicuri de grege porci,* » da lavaret eo, moc'h euz chatal Epikur.

— Pebeuz hano ?

— Ha kaout a ra deoc'h penaus ann dud kollet se a zisnac'h ho Mestr hag he c'hourc'hemennou, na zisnac'hont ket ho bro ?

— Siouaz ! ar Gommun he deuz kenteliet ac'hanomp var-ze.

— Hag ho ziegez ?

— Ann tiegez, e maint o klask an em zizober anezhan ; n'eur c'houlenn ann aotre da freuza ann dimizi, n'eur brezeg, a vouez huel, penaus ar briedelez hervez ann Iliz a zo eun dra fall tre, eun dra direiz meurbet.

— Guelet a c'heuz ie, epad ann diroll mezuz, hanvet ar Gommun, penaus ar rumm daoudroadek-se a so douget dre ho goal skianchou d'al lousdoni ha d'ar fank, hep komz euz ar goad.

— Ze 'zo guir adarre.

— Ouspenn da ze, aliez, goude beza bevet evel loened mud, a varv ive evel loened mud, hag a c'houlenn beza douaret evel chass enn eun toull pri benak, 'mesk ar c'holl zaout, pe ann irvin, pe enn eur bern-teil fleariuz, e Pariz, pe el leac'h all ?

— Ia, ar virionez eo ze.

— Mad ! setu aze 'ta eur vanden, kaër, kaër, a chatal moc'h. Ha pa laran moc'h euz ar strollad ginaouëien-ze daoudroadek, n'am euz aoun ebet d'ober gaou outho, mæs ouz ar moc'h eo. Enn divez, 'n'euz forz, ar porc'hel a zo pevardroadek ; eul loenik mad eo, ha marteze e tistaolo d'in dre ma z'oun ken dizoujuz evithan. Breman, klaskomp ar skraberien.

— Ze na vo ket ken eaz.

— Eo 'vad, pe n'eo guir n'oun ket c'hoaz dallpik.

— Na born kennebeut, n'e ket 'ta ?

— Oh ! ar skraberien moc'h a zo stank, stank : ar re-ze eo touellerien ar bobl.

— Ar bobl ? ne d'hoc'h tam deread evit ar bobl a gav din.

— Kement ha muioc'h eget ar gazettennou fall a c'halv ar bobl : haleboded ; mæs ar bobl evithe eo kement talman a gerz enn hentchou. Gortozit eunn tamik ; den, muioc'h 'vid'oun, na gar hag a enor ar bobl, ar guir bobl, ar bobl a labour hag a bed ; ar bobl a zired, goude eur zunvez a boan, da stoui, da zaoulina, d'ar sûl, oc'h treid ann aoteriou da c'houlenn bennoz ann Aotrou Doue ; ar bobl a hâd ann ed er parkou ; ar bobl en deuz c'houezet ha stourmet da baëa dle Bro-c'hall ken kresket gant fallagriez ar bobl all, ar bobl louz, didalvez, ha disleal. Me a gar hag a enor ar vicherourien, ar bobl se ken kalounek a laka he oll skiant, he oll nerz hag he oll aket da sevel erfad he vugale ; a oar penaus ar bez n'eo ket divez ann dên ; ar bobl nerzuz na grênn ket dirag ann enebour hag a zo etal, pa ve red, da skouilla ar berad diveza euz he voad evit ar vro hag evit ann Aotrou Doue !...

Ar bobl se n'eo tam karet gant ar skraberien moc'h ; ha mar digouez deshe avechou ober ho c'hasgleb diraghan, a reont kement se evit hen diskar, atau muioch-mui : N'ho deuz netra da ober gant ann dud-se. Neuze krogont da leusquel malloziou spontuz varn'han, da oapaat, da gunac'ha ar re a c'halvent « ann dud sod, ann dud louead divar ar meaz » hag ar brezelerien dizaouzan da bere na gredont tostaat nemet euz a bell.

Mæs ar bobl a zo ho hini, ar bobl louz, ar bobl difeiz, ar bobl luduek, ar bobl digaloun en deuz evit doue ann evaich krenv, ann direiz hudur ; ar bobl « Tousek », al laëron, ann dud fall o deuz savet ar gommun ; ar rumm daoudroadek a fell desho harza ous eunn Doue madelezuz ous he relijion santel he deuz truez outho, hag ouz ann dud a vrezel a c'hoarz euz ho sotoni ; ar bobl milliget, ar bobl goellet, danvez galeourien ; gant pebeuz orbidou, gant pebeus neusiou traïtour a stouont diraz-han !!! gant pebeuz ieklou, gant pebeuz trubarderez hen touellont-hi : « Pobl, emez he. Te 'zo braz, te 'zo galloudek ; n'an euz den a-uz did ; ni 'zo da vella servijerien !! » Ar saotr a blij did : tanva al leor-man kempennet tre evidout ; lenn ervad ar gazeten-man aozet evidout ; kinnig d'as pugel. d'as merc'h iaouank ann delien fleriuz-man, evit n'as po ket a vez diouthi. Fank eo a fell did : setu aman eur sac'had goall-skoueriou a'm euz klasket, a'm euz bruzunes, a'm euz malet munud evidout, ma halli ho lonka eassoc'h. Gourvez aze, ma ranik ; moug da vin gant eur c'housk ; gortoz, ma vo stoufet did da zaoulagad gant ar fank. Skiant ac'h euz ; ijinuz e z'out, ha leun a nerz ; perak kaout aoun ? Eunn hun, mabik, ma savin varn'out evit en em c'horrea maunan, chom sioul ; evidout eo kement-se, ma hallin da ziouall euz pep tra epad da gousk. Piou eta en deuz c'houezet enn da skouarn ar gaou-ze : « Peb den n'euz eunn ene ? » Eunn halebot benak eur belek benak, emichans, na vel ket pelloc'h eget beg he fri, da harz achanout da repos e peoc'h. Gra aze eunn diskuiz, didrouz. Me a bellaio, me a gasso-kuit ar foeltrou kelien du-ze rec'huz evidout ; me 'zo did anat a bell-zo ; gallout a rez kaout fisians ennhon ; me 'zo ie micherour evel d'out, micherour ar bluen, micherour ar guellaennou, micherour ann urz, micherour ar guir !!! »

Setu aze comzou ar skraberien moc'h, enn ho skridou, er foariou enn assambleou, enn tiez eva.

Piou eo ar re-ze ? Advokaded dilabour, furlukined rok ha huel, marc'hadourien lousdoni, kounnaret ha diskiant ; tammou aotrounez, dezhe eur berr-guelet eunn dremm mezuz, eunn dorn c'houip ha fankek a zo o c'hôi, e laouer ann dismegans, eur braoued teô ha louidik d'ar Bobl-Porc'hel a vez oc'h ho heul ; eüruz ma digouez d'ar Bobl-Porc'hel leuskel eur soroc'h benak, da ziskuez he grad vad, da c'hortoz ma kermefont,

ha arruo eun dispac'h, eur skourjez voaduz d'hen dihuni, ha d'hen tenna gant'he d'al leac'h diskar hanvet « ar c'haleou !! Petra 'ra dezhe a redfe ar goad, pa na vo ket ho hini a redo ?

Koulskoude ho ialc'h a vo pounneraat ; ho hano a vo brudet ; leoriou lik al lika hâdet e pep tu a zigaso d'ho godel aour e-leiz ; mar be treac'h ar Bobl-Porc'hel, ann enoriou, al leac'hiou dilabour a vo dezhe ; mistri a vezint bep dale... ha petra a vo roet evit digoll d'ar Bobl-Porc'hel en deuz kement gouzanvet evit ar skraberien ? Eur gir goulo benak evel heman : « Pobl, te eo ar Bobl-Roue !!! » Kaera dornad mez !! Paour keaz pobl ! Diouall a ober re a gorfad, gant aoun na teufe did da zislonka !!

Ac'hanta, m'amezek, evelse ar skraberien moc'h, pa na vent ket re lornek, a oar bernia ar-c'hant var arc'hant, evithe hoc'h unan, avad. Ma ! ha 'n'eo ket guell neuze kaout eur vicher evel hounnez, eget beza kemener pe stoupaër ? »

O ma Doue ! Pellait euz Breiz-Izel ar Skraberien-Moc'h ; grit na vezimp biken, ni Bretouned, eur Bobl-Porc'hel ! ! !

Barz Koatmin.

Eunn dreazen aour.

— Perak, m'amezek, e tifreez, deiz ha noz, ken aketuz, er park ; perak e velan atao ar c'hlizen o redek puill euz da dâl demzuet gant ann heol birvidid ?

— Penaus e chomfen-me diek ? Hep labour, ann ed hag ann trevad all na greskont tam enn irvi ; heb labour, ar bara a zo bihan en tiegez : kement taken c'houez a gouez diouz-in a zo kement a bez aour da baëa ma Aotrou : eno 'man pinvidigez hag eürusted eur merour eveld'oun me.

— O ma Breur Breizad, ar park eo hon ene : hon Aotrou eo Doue he-unan : Poaniomp da hada enn hon ene louzou mad ar furnez, evit Doue ; bezimp oll Guir Verourien da Zoue !!...

Barz Koatmin.

Marvailhou goude gousperou.

Ian-he-Vam. — Ha petra a ra ar Prussianet ?

Laurans. — E maint hoc'h en em zastum he fors var zu ar c'hreis deis ; mæs ar general Blanchard en despet d'ho baro, a deu a ben da baka an ti Millaud.

Louis vihan. An ti-ze a zo e kichen Cachan ?

An Hermit. — Just, hag e Cochan on deus eur Vatterie, nag ha veach am beushi gouelet ha clevet edok ar pemzek deves oun bet clan e scolach religiuset sant Dominik en Arcueil !

Laurans. — Hirio ar Vartolodet a laosk eur mor tan var Sant-Cloud, Houilles hag Orgemont.

Ian he Vam. — An ! bon ! edon o vont da c'houlen petra reant, hag ar paboret rus ie ta ?

An Hermit. — E feis, Ian, da beder heur anter goude mern e c'haparis var placennou kear, fassou cruel ; dijassa a reont tud tud d'ho zelaou ; a enep ar c'houarnamant e tolont ho bilim.

Louis vihan. — Ia, mæs ne ket pell int tapet ha gorroet er vioulouns.

Ian he Vam. — Hag ar merc'het ie ta ?

An Hermit. — Petra oc'h ober ar revu var Paris e maoc'h sur avoalc'h, Ian ! mad, ar merc'het, (ne ket tut e c'hellit credi,) mont a reont e gis ar merien d'ho neis, dar gymnas Triat, e sonch furm etrezo eur batailloun zouavet da zivoal ar rampart.

Laurans. — An ! egis ma voa bet dija eur regimant anvet Amazon.

Ian he Vam. — Ar zoner ta eo a gasse ar reze var ar araok gant he viniou ?

An Hermit. — He Paris e clever leun a gomchou bris. Mæs kement a ma zomp e tro da varvaillat e lavarin deoc'h penaos doc'h costes ar sao eol e zeus bet gueich all eur vroat benak a verc'het a nemet merc'het ebken. Ho buez oa mont da ganna ar goazet. Deus ho rouanezet, Antiope a dagas Thésée, Penthésilée a roas c'hoari da Agamemnon, Thomyris a lac'has Cyrus ; Thalestris a ieas da velet Alexandre ar Bras evit goud pe seurt goas oa. Ma c'herrue da eur potrik benak genel e touez an amazonet-se e viche sklapet kuit. Devi a reant ar c'hostes diou demeus ho bruchet evit chassa essoc'h var gorden an arc da skei ar birou var ar goazet.

Ian he Vam. — An dra-ze zo erruet en amzer ancien pa zave al leas var gourre an dien. Mæs avad ententit ganeme, me am beus cranchet va jikat carrod e traon eur ster a rear anizhi ster an Amazon.

An Hermit. — Ar ster ze a gounter a zo ar vrassa ne ket doc'h an Amerik eb ken mæs ive deus an douar en he fez. Da genta e veze great anizhi ar Maragnon. Ar Spagnolet eo en anvas Amazon, abalamour ma rankchont en em ganna var diou ribl ar ster-ze doc'h merc'het a roe dezo kement a jastre hag ar goazet ho unan.

An ano neves se a voe roet dar Maragnon dan ampoent ma voe staget Breis d'oc'h Bro C'hall.

Perik. — E fin ar Pemzek kanvet goude donediguez hor Zalver.

An Hermit. — Ia, Perik, hag an Amazonet, erves ar gonchen, a zo menek anezho da genta en trizecvet canvet araok donedigez hor Zalver. En amzer Samsoun e ioa senset doc'h ar merc'het-se.

Laurans. — Enhes a dlie kempen anezho avad !

Louis vihan. — Ar c'heas nen deus bet ken affer nemet gant he c'hreg.

Ian he Vam. — Sivoas ! ia, a gant ounes eo just e bet touset.

Perik. — Astomp afo, rag erru eo ar mor.

J. M. C.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Donval, cure en Huelgoat, a so hanvet cure e Plouezoc'h.

Ann autrou Gelot, belec iaouanc, a so hanvet cure en Huelgoat.

KELEIER.

Er Gambr ez eus bet lavaret da Ferry, ne dalveze da netra d'ar Freret cahout aotre ar C'houarnamant, rag kement-se ne vire ket na vije græt brezel outho, ha tennet ar scoliou digantho, ha setu aman eur breuven nevez eus ar virionez-ze.

Habitantet Recouvrans a gar ar Freret, mæs ne blijont sort ebet ar re-man, da unan eus ho c'honseillerien evid ann ti-kear, hanvet Castel. Hag abalamour na blijont ket da heman, mare benag hag heb dale, ar Freret a renco mont cuit. Castel a so evid al liberte ! he hini da vihana. Fallout a ra dezhan beza libr da denna scol ar Gommun digant ar Freret, rag *donjeri* a ra pa vell anezho. Kense, egiz ma eo eun den a urs, na ne gar ket dispign ann disterra tra en aner, ann ti-nevez so bet savet evid scol ar Freret e Recouvrans, ne blij sort ebet dezhan.

Setu aman var ann affer-ze, petra a lenner e *procès-verbal* Conseil ann Ti-kear, evid ann 20 a viz Even diveza.

« Ann autrou Castel en deus evesseat penaus prenescher ann eil astaich d'eus ann ti-nevez savet evid ti-scol ar Freret e Recouvrans, a oa cals strissoc'h eget re ann astaich izella : goulennet en deus perag e oa bet græt an traou en daill-ze, hag ez eus bet respontet dezhan ne oant bet græt strissoc'h, nemet rag ma tlient rei sclærijen da gambrjou bihan ar Freret ; hogen, emezhan, na pa vezo roët ann ti-scol-ze da vistri-scol tud ar bed, ar pez ne zaleo ket, neuze ne hellint ket eta en em loja ennhan ! »

« Ann autrou Barillé en deus respontet anezhan penaus ar prenescher-ze ho devoa egis ar prenescher ordinal, eur *metr* ledander, ha ma oant strissoc'h eget re ann astaich izella, ar re-man adarre, mad evid al leac'h ma ve græt ar scol, a ve cals re ledan evid eun ti-manal. A hent all, emezhan, ann traou so bet græt gant aotre ar C'honseil. »

Ne ouzoun ket ha plijet he deus ar respont da Gastel ; mæs ar pez a ouzoun, eo penaus, ma ve roet he c'hoant da heman, ar Freret, *petra benag m'ho deus aotre ar C'houarnamant*, ne chomfent ket pell mui ken en ho zi scol e Recouvrans.

A.

E *Berlin*, ez eus bet græt goueliou bras divarbenn eured-aour ann Impalaër Guillaume. Hon Tad Santel ar Pab en deus scrivet dezhan evid ann occasion-ze.

D'ar sul 8 a viz Even, e *Marseille*, eun neubeut lamponnet (eur c'hant benag), a so en em assamblet er penn kenta eus ann noz, dirag ann ti e peleac'h en em zastum ar vicherourien catoliket, e kichen Ilis ar mission, hag eno ho deus en em lakeat d'ober trous, o chouhal abouez-penn: *en traon Belzunce* (ann hini eo en deus discuezet kement a garantez evid ar bobl, pa oa ar vossen oc'h ober kement a zistruj er gear-ze). *Bevet ar Republic !*

Egis ma eo bet ar vicherourien a ioa en ti, cals furoc'h evitho, ha n'ho deus lavaret ger, al lamponnet-ze ho deus pourmenet dre gear, o chouhal atau ar memes tra.

Hag ar polis ? Ar polis n'he deus lavaret ger ebet dezho : Difenn a rer ar processionou catolic, mæs lezel a rer da bourmen tro-kear ar processionou Radical, a gan, eleac'h canticou, a beb seurt injur d'ar Relijion ha d'ar Catoliket.

Hounez a so, a so bet âtau, hag a vezo da viken, liberte ar Radicalet.

Mont a rai ann traou abenn e Landunvez ? Mè n'oun dare : ar pez so sur, eo staget eun tam paper d'eus dor ann Ti-kear, abaoue ann devez kenta a viz Gouere hag hèn a lavar e vezo digorret heb dale eun tiscol renet gant Seurezet.

Setu ma vezo heb dale kever-kever daou discol evid ar merc'het. Unan savet gant ar Prefet hebken, en despet da c'hoant ann habitantet ha Conseillerien ann Ti-kear, hag heben savet gant ar re-man oll, egis ma eo ho guir.

Breman ann affer a renco mont, n'e ket hebken dirag ar C'honseil general, mæs marteze memes huelloc'h, hag hon Deputeet gant hor Senatourien a vouio me chans ober ma vezo miret guiriou ar Gonseillerien, rag, ma kendalc'h ann traou da vont en daill ma reont breman, heb dale, Conseillerien ann Ti-kear ne vezint uetra en ho farræz, hag ar Prefet en he zepartamant, en devezo cals muioc'h galloud eget n'en deus bet biscoas Roue en he rouantelez.

A.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série No 32). DISSADORN 9 A EOST 1879.

FEIZ HA BREIZ

GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

ALI.

Dissul 17 a viz Eost e tigorro er Seminer bras e Kemper ar Retret evit ar veleïen. Ma ve eur re benag n'ho deffe ket c'hoas paët marc'hat ar Gazeten, ec'h hellint, dre ann hent-ze, cass ho arc'hant da Gemper.

Kemper 9 a viz Eost 1879.

Dissadorn, 26 a viz Gouere, ha Dilun 28, ar Senatourien, ho deus evesseat ous al lezen a lavar e vezo chenchet ann oll Commissionou carget beteg hen, da veilla var danvez ann hospitalhou. Ar pez a glasker da genta, eo lacaat ar veleien e meaz ar C'honseillou-ze, hag ouspen, ober egis ma so bet græt evid ar C'honseil-Bras, torri kement hini a so er C'hommissionou-ze, ha ne d'int ket Republicanet avoalc'h, petra benag, p'e guir n'eus pæamant ebet da gahout, marteze ne vezo ket kement a bress var ar plassou. Ann autrou Jeneral Robert en deus goulennet e ve gortoset beteg ann devez kenta a viz Kenver 1881, abars en em zervicha evid mad eus al lezen-ze, mæs n'e ket bet chilaouet, ha setu votet al lezen. Heb dale e vezo guelet pegement a zroug a rai.

D'ar Meurs, 29 a viz Gouere, ar Senatourien a stag gant eul lezen, a lavar e vezo red cahout e peb Departamant, scoliou, eleac'h ma vezo desket mestrezet-scol, rag n'eus ket travoalc'h anezho da lacaat e penn ar scoliou e peb commun.

Ann autrou de Chesnelong, a lavar : Ni, ne zisplij ket deomp e ve desket ar merc'het, er c'hontrol, ha kement a reomp memes, evid-sema sonj deoc'h a reomp re. Etouez ar mestrezet-scol ez euz cals ha n'eus ken nemet meuleudi d'ober dezho abalamour d'ho gouiziegez hag ive d'ho aket da soursial eus ar vugale. Ne zisplij ket deomp e rofec'h ar scoliou da vestrezet-scol eus ar bed, eleac'h m'her goulenn ar pennou tiegez, mæs ar pez a zisplij deomp, eo e teufec'h da denna ar scoliou digant ar Freret hag ar Seurezet, eleac'h ma carfe ar pennou tiegez ho derc'hel. Ne d'omp ket kenneubeut a enep ar scoliou Normal, (scoliou da ziski mistri ha mestrezet-scol), mæs al lezen ne blij ket deomp, rag m'hon deus aoun d'eus ar pez a vezo desket er scoliou-ze, ha ma eo græt evid en em zisober eus ar Relijiuset.

D'ar Merc'her 30 a viz Gouere, goude beza votet Budjet ann arc'hant a vezo da reseo er bloas 1880, ar Senatourien a lavar kenderc'hel gant al lezen var ar scoliou Normal. Ferrouillat, ann hini eo a lavar e respounto d'ann autrou de Chesnelong, mæs ne ra nemet lavaret injuriou dezhan ha d'ar re oll eus ann tu dehou; egis ec'h hellit cridi, e lavar n'eus netra guelloc'h eget al lezen-ze (a gresco cals gouscoude dispignou ann departamanchou), hag e renker he voti doc'htu. Egis ma eo divezat bras pa achu, e lavarer gortos varc'hoas abars kenderc'hel.

E Cambr ann Deputeet, d'ar Sadorn 26 a viz Gouere, varbenn al liziri hag ann traou all a vez casset gant ar post d'eus Frans d'ann *Algérie* e sav eun tamic trous etre Deputeet tu ar C'hreisteis. Egis ma so eun dra benag da c'hounit, beb unan a brezec evithan he unan. Lod a c'houlenn e ve græt ar servich-ze etre *Marseille* hag *Alger*, lod all etre *Cette* hag *Alger* adarre, erfin, ann darn vrassa gant ar C'houarnamant, a lavar e renco al listri partial d'eus *Port-Vendres*, a so cals tostoc'h deus *Alger*, eget ann diou gear all, hag eo ar re-man a c'hounit.

D'al Lun 29 ha d'ar Meurs 30 a viz Gouere, ann Deputeet a vot ar pez a vezo dispignet evid Budjet ar scoliou ha lod d'eus ar pez a vezo red da gahout evid Budjet ann diabars ar vro. Dre douez, d'ar Meurs, e votont ive eul lezen a lavar e renco beza foueltret heb dale, hag ar c'henta guella ar pez a so chomet d'eus palæs ann Tuileries varlerc'h ann tân goal lakeat gant potret ar Gommun. Ar C'houarnamant a ioa a enep al lezen-ze, mæs potret ann tu cleiz ho deus aoun marteze ne rafe poan d'ar Gommunardet pa zistrofint d'eus *Noumea* guelet traou ken iskis a damalfe dezho ho sottoni, ha kense e votont tenna ac'hano beteg ar mean diveza, d'ober e plas ar palæs eur jardin evid ar bobl.

D'ar merc'her 30 a viz Gouere ec'h achuer voti Budjet ann dispignou evid ann diabars eus ar vro hag e peger e Budjet ar Relijion. Aman eo e veler peger bras eo carantez ar Radicalet evid ann Ilis. Fallout a ra dezho lacaat kemm etre ar veleien hag ann Eskibien, hag a enep c'hoant ha goulenn ar C'houarnamant he unan, e lavaront tenna 5,000 lur digant peb Escop pe Arc'hescop da lavaret eo, derc'hel eus eun tu ouspen 400,000 lur da roi d'eus ann tu all 200,000 lur d'ar re baoura eus ar Bersonet. Egis-se e chomm c'hoas ouspen daou c'hant mil lur gantho. Ann digarre eo, ho deus c'hoant d'ober Republicanet gant ar Personet!!! Rag gant ann Eskibien ec'h anzavont ne hellint morse hen ober. Ann hini a ve ann tosta dezho abars beza sacret Escop, a veac'h ma ve hanvet,a chench ker buhan egis eun all en he blass.

Ar Republicanet-ze ne fell ket dezho kenderc'hel en he blass ann hini ne ador ket ar Republic (hag e rafe mad tre he zever a hent all) ; ar re-ze a so souezet ne alfe ket ann Eskibien kenderc'hel en he blass, n'e ket ar belec en deus eun tamic douet en he galon var eul loden benag eus ar Feiz, mæs ann hini a lavar a vouez huel ne fell ket dezhan cridi ar pez so bet embannet gant ann oll Ilis evel eun articl a feis.

Gouscoude, ma carjent evessaat mad, ann hini a ia a enep ar greden roet deomp gant ann Ilis na hell ket lavaret e ve a du ganthi, ha dever ann Escob eo tenna he garg diganthan gant aoun e teufe da douelli ha da goll ar re a oa bet fiziet dezhan, evel m'her grafe hon Tad Santel ar Pab d'ann Eskibien ho unan, ma teufe unan benag anezho (Doue ra viro !) da failla var eur poent benag eus al lezen.

Hogen ann dra-man so eun dra, na ne sell ket ous ann Deputeet. Ar pez a sell outho eo merca pegement a vezo roet d'ann Eskibien hag e c'houlennont tenna 5,000 lur digant peb hini anezho.

Ann autrou Le Gonidec de Traissan hag ar ministr var he lerc'h, a c'houlenn e ve votet ar Budjet var ar poënt-ze egis ma oa bet kinniget gant ar C'houarnamant, mæs ne fell ket da botret ann tu cleiz chilou ann disterra. Pa ier da voti, egis ne ve cavet nemet 222 billet, ar voterez n'e ket mad, pa renker cahout d'ann neubeuta 267 mouez, hag e lavarer e vezo votet varc'hoas. Mæs casi sur ar Radicalet a zalc'ho d'ho santimant. Her guelet a raimp er sizun a zeu.

A.

Ma c'hoarvez gant unan eus ho peleien ober deoc'h gortos eun tamic pa peus ezomm anezho, e ouzoc'h alies, memes ar re vella ac'hanoc'h, facha ha lavaret a beb seurt droug anezho ha gouscoude ma sonjefec'h mad, d'eus ar re a so en ho servich, ho peleien eo ann aketussa d'ober ho dever.

Mæs m'ho peus ezomm eus ar Mear ne deo mui ar memes tra. Mar d'e mad, guir eo, e rai evidhoc'h ar pez a c'houlenfoc'h, mæs mar de fall n'her graio ket ha c'hui ne vouifoc'h ket ar mod d'he lacaat da senti. Meur a hini pa vent lakeat da vear a sonj dezho ho deus guir da gommandi d'ann oll, mæs ne fell ket dezho caout sonj eus ho deveriou. Ma ! Me lavaro deoc'h ar virionez : ma peus eur mear d'eus ar sort diveza-man piou so causs nemedhoc'h hoc'h unan ? Ma carfec'h, n'ho pije ket he lakeat er c'honseil ha n'en dije ket allet ober he vestr varnhoc'h. Kense, eur veich all lezit anezhan er meas, na ne c'hoarvezo ket ganeoc'h evel ma so bet c'hoarvezet n'eus ket pell en eur barræs he deus evid mear eur C'honseiller jeneral mar plij ganeoc'h.

Eun den iaouanc eus ar barræs-ze, a oa var bouez eureuji, a gassas tad ar plac'h iaouanc da c'houlen digant ar Mear hag hen vije bet en æs d'ober ar c'hontrat civil d'al lun (ann dra-man a c'hoarveze d'ar sul. Ar Mear a respontas e oa red dont d'ar mairie d'her goulen diganthan, mæs pa 'z ajeur di evid senti outhan, ne roas respont ebet. Ann den iaouanc o veza allet evelken he gavout abars fin ann deis e respontas dezhan, mæs heb merca heur ebet: deut varc'hoas. Antronos, d'al lun, caër e oe gortos ar Mear beteg ann noz, ne oe ket guelet al liou anezhan er vorc'h. D'ar meurs, eo ann den iaouanc ne helle ket dont, mæs abars fin ann deis en devoa casset daou zen da c'houlenn peur e vije bet cavet ar Mear d'ar merc'her. Heman a respontas : varc'hoas da 10 heur pe 10 heur anter. Oc'h ober goab e oa, rag ouspen 11 heur hanter a oa pa blijas ganthan dont d'ober he zever. Ha petra oa caus e tiscueze kement a volontez fall ? Netra ken nemet abalamour ne oa ket ann den iaouanc-ze Republican avoalc'h evid ar Mear a so eur Radical eus ar re voassa.

Ma ! ma vijen me bet e plass ann den iaouanc-ze em bije galvet ar mear dirag ann tribunal da velet hag hen en deus guir da refus ober deveriou he garg, heb abec : hag ouspen, ma ne helle ket dont he unan, he adjoint pe unan eus he zaou adjoint, rag er barræs-ze ez euz daou, a sonj din, pe unan c'hoas eus ar Gonseillerien a helle derc'hel he blass. Ne vije ket bet fall beza desket dezhan e renc beza prest pa ho deus re ar barræs ezomm anezhan ; pe autramant lacaat he zilez hag en em denna.

Ann enoriou a blij dezhan mæs ann deveriou ne reont ket; gouscoude ne ia morse ann eil heb egile.

Tud divar ar meaz, bezit leun a zoujans evid ho mear ma ra he zever; mæs m'ho peus unan a fell dezhan ober goab ac'hanoc'h hag ho pressa dindan he dreit, deskit ar mod d'en em zifenn hoc'h unan.

A.

D'er Iaou 31 a viz Gouere ez eus bet roet ar priziou da scolaërien ar seminer bihan er Pont.

A bell so ne oa bet guelet kement all a veleien hag a dud all, o tont da gemer pers er gouel-ze a vez beb bloas caëroc'h-caer.

Er bloas-man ar scolaërien ho deus discuezet deomp eun divis tennet eus al leoriou santel (Joset oc'h anaout he vreudeur hag o reseo he dad en Egypt.)

Oc'h ho c'hlevout e seblante deomp en em gavout e guirionez el leac'h ma oa c'hoarvezet evid an eil veich kenta ar pez a vije digasset deomp ar sonj anezhan, ha meur a veich hon deus renket ec'ha hon daoulagat.

Varlerc'h ann divis-ze eun all laouennoc'h en deus discuezet deomp penaus mar d'e fall atau beza re gurius ha chomm da chilou etal ann or, a veichou evelken, e tal eun dra benag gouzout dre avans ar pez a glasker ober deoc'h.

Ar music ive, var gan ha gant ann instrumanchou, a so bet evel atau d'eus ar re dudiussa hag he deus rentet testeni da vouiziegez ha da basianet ar Professor.

Me so sur, ar re oa eno n'ho deus ket bet keuz da veza græt ar veaich ha da benn bloas e carfent en em gavout adarre eno da genver ar memes devez.

A.

D'ar Meurs 29 a viz Gouere e oa ar priziou e ti ar Freret scol Sainte Marie e Kemper (scol al Likès.)

Ober meuleudi ar scol-ze ne dal ket; he anaout a rit ervad hag ann niver eus ar vugale a zired di d'eus beb corn ann Escopti a ziscuez anat pegement a fizians ho deus ar Gerent, ha gant ræsoun, er Freret a so e penn ar scol-ze. E guirionez, eno e gaver descadurez couls ha guelloc'h memes eget e cals plassou all, na ne ver ket en danjer da goll ar Feiz. Kense, me chans, e cresco beb bloas ann niver eus ar vugale hag eus ar botret iaouanc a zarempredo scol al Likes.

Evid m'ho dije cavet berroc'h ho amzer ar re oa deut da gemer pers en devez gouel-ze, ez eus bet canet meur a dra ha c'hoariet daou zivis. Ar c'han ne hellin ket hen rei deoc'h da anaout ha gouscoude eun dudi oa he glevet, mæs evid ann divizou, am eus sonj ho lacaat e brezonec ma hellin laouennaat eun tamic ar re n'ho deus ket allet ho c'hlevout : ne vezo ket couls; mæs evelken, credi a ran ho pezo plijadur o lenn anezho.

A.

E ti eur micheroure.

(Zonik).

Et erat subditus illis.
(Sant Lukaz, II, 51.)

Jozef koz zo pad ann deiz o kalviziat ar c'hoad
Pa dlefe, mab da Zavid, azezan oar he dron ;
Hogen n'en deus tamm preder, ann den reiz ha guirion,
Met kerzet, hen hag he re, penn-da-benn eun hent mad.

Ar vroeg zo gant-han, ken c'houeg, ken izel a galon
Oc'h auzan pred, ha nean, ha grouiat ann dillad!
Ann Aotro 'n eus kaset d'ei eun Arc'hæl da gannad,
Ar Verb zo frouez hi c'horf glan, maget gant hi di-vronn.

O daou evid ar bugel o deus bet kals enkrez,
Goall-drubuillo mæz ar vro, er gær goall-baourentez,
Na c'hoaz gortoz a renkont eur c'hleze a c'hlac'har.

Dàoust hag e klemmont? O nann ! rag ar mabik Jezus,
Doue 'vel he Dad enn nenv, a zo d'he ken sentus
Na pa ve krouadurik dister oar ann douar.

Barz ar Gouet.

MARVAILL

HAG A GAVOT ENNHAN DA ZEBRI HA DA EFA.

Buez souezus hag estlamus eur C'hoanenn reuzeudic, disprijet ha dianavezet.

Haud ignara mali miseris succurrere disco.

Ar reuzeudic a zo bet goal-goasset.
Truezal d'ar re-all en' deuz desket.

Clevet em euz hano divar-benn ar voal-droiou pe ar planedennou garo c'hoarvezet gant eur c'hoanenn desket, gouiziec hag helavar meurbed a ziskuezet, eun devez foar, e mesk eur bagad anevaled-all. Daoust ha ma 'z-oa, dre natur, eun tam birvidic, e stlenje brao dioc'h-tu eur c'harric paper. Labourad a rea sioul hag a ze-vri gant eur fuzuil golo ; eun ebat, eun drugar oa he gueled gant he c'hariou, ha ker braoic ho grea hag eur zoudard coz benag.

Evelato, e creiz an ebatou-se, e vije, avichou, doareet da c'hina, da veza mourrennec, egis darn d'euz an dud a anavezan. Kerkent a lavaris ouzin va-unan : Abars dont amâ da ober an hevelep c'hoariou ar c'hoanenn-mâ, me-'m-euz-douet, a zo bet dindan meur a varr-amzer. O lenn var va drem ar zonjou a dremene em spered, eun amezec d'in a lavaras, en doare-mâ : « Pourmenet, « redet ha beajet am euz traoualc'h var an douar- « mâ, hag e leac'h-all. Ar pennadou-bale-ze o « deuz desket d'in eur secret hag a dalv arc'hant- « bras : compren a ran, anaout a ran piz, iez al « loened, pe ho doare-prezeg. »

— Ha guir, eme-ve ? Setu ar pez am euz bet atao c'hoant da c'houzoud va-unan. Eun dra gaer da velet ha da glevet, eun ebat hag eun diverr-amzer ar c'haerra e tle beza an divizou hag ar marvaillou-ze great gant anevaled ! !

— Me her goar-mad, abaoue ma 'z-oun bet *stenograf* e bro ar re a zo troad-oc'h-troad ganeomp-ni, en tu all d'ar bed. Eno e verkis, berr ha buan, dre zinou, hanvet *stenografi*, ar pez a velis hag a glevis, el leac'hou ma vije destumet ha bodennet, bandennou ha strolladou anevaled a bep liou, a bep gobari hag a bep ment. Peadra am euz ênо, da garga ar gazetenn, he hano *Offisiel*, an hini a lavar e ro bepred ar c'hrelêr

guirion, ar re da veza credet. Epad ma edon em guella o scriva, hag ar c'hoarierez, pe ar c'hoanenn, o leuskel he diveza tenn-canol, gant eur glemmadenn truezus hag hirvoudus a fraillas, a vantras neat va c'haloun !

— Scriva a rit, eta, evit ar gazettennou, a lavaris d'am zro !

— Ia da ! hag ez-oun deuet amà hirio evit galloud rei d'an oll da anaout an arvestou a velin.

— Pa 'z-oc'h gazettenner e c'heller caout fisians ennoc'h... Digorit 'ta, a c'houlennan ouzoc'h, ho tiouscouarn da zilaou piz huanadou ar c'hoanenn reuzeudic-mâ ; ha pa gomzo, discuezit d'eomp petra a dremen en he spered.

— Ia ! comz a ra, heb arvar, ha founnus, mibinn ha dilloüs aoualc'h, zoken ; c'hoant e deuz, a gav d'in, da zisplega, da zisclerra, dirazom, heoll buez, he mennossiou hag he stultennou, he froudennou hag he zorc'hennou guitibunan. Crogit en ho pluenn, ha scrivit ar pez a livirinn deoc'h, ar pez a glevinn gant-hi.

— Kemeret a ris eur bluenn, ha setu aze ar penn-abeg d'euz al levric, pe ar scrid-dourn a bedan ac'hanoc'h da lenn gant evezded ; he hano a vezo :

BUEZ SOUEZUS HAG ESTLAMUS EUR C'HOANENN REUZEUDIC, DISPRIJET HA DIANAVEZET, pe : *Kentell marvaillus da laouennaad, da zederraad ar re a zo heskinet, goall-gasset, pe bersecutet gant an oll. Ar c'hoanenn he unan eo a ia da gomz bremâ :*

N'ez euz var an douar preon nag amprevan desket ebed hag a ve ker reuzeudic ha me. An hini a velit dirazoc'h a zo bet ganet e ti eun dichentil a gear, e cambr ar Porsierez. Credi a rean, e vijen, eun deiz eun dra vras benag, enoret hag eürus meurbed, na petra 'ta ! Diribinn, pe kizidic eun tamic, e voa va c'halounic, evelato. Den na ellas anaout pe gompren ha gouzaonv ac'hanoun mad aoualc'h. N'em euz bet, a viscoas, nemet ankenn, glac'har ha poan da zivoasca. Va magerez, pe ar borseriez kinteüs, n'e deuz bet morse nemet cas ouzin. A veac'h ma teujon da veza crenv ha nerzus eun draic ma lavaras-hi ez-oa bet blounset, pistiget ha flemmet ganen-me beteg ar beo. Ha setu me stlapet er meaz, casset divar he zro da glask va fortun pe va chans el leac'h-all.

Beza e voen, neuze, e guirionez, henvel ouz eur bugelik emzivad a zestumer e c'hars dor an hospitaliou, eur c'hrouadur dilezet-neat, en eur ger, hep repu, heb car na par, mui-ken, var an douar-mâ.

D'euz va oll maillurou ne jome ganen nemet eur c'horn-mouchouer da zec'ha va daelou.... Dioc'h an abardaez mab hena an ti-pinvidic a dremenas em c'hichen, o tistrei d'ar scolach, goude eun devez vacans. Ar bugel coant, ar paotr mad ha chentil-mâ a blijas cals d'in. Toma a reas va c'haloun-baour ouz an tremeniad bian-ze. Spega a ris out-han, ha chom a ris stag out-han da vad. Ober a dlien iviziken anezhan và mignoun ha camarad va iaouankis, pa ne c'hellen ket beva heb beza caret.

Croc'henn ar paotr-keas a ioa tano, flour ha bouk, he spered didroidell, he galoun dizroug ; ne voa ket darbet c'hoas d'ezhan mont da louarn, pell a vanke !!... Re c'houridic, re givioul, re gizidik, avad, he c'haven, eun tam ; abeg a gave e kement tra a rean. Sada me lammet gant he amezec, ha dioc'h hemâ gant eun all, ken na voe, er giz-ze, great ganen va oll c'hlassiou er scolach. Siouas ! n'em boa cavet mignoun guirion ebed, cousgoude, e doug an oll amzer-ze. Ar scolaerien hag ar mistri-scol a voe re iud, re disleal, re dizamant em c'hevèr.

Avichou ar *Rejant*, pe ar mestr-scol, a vouie beza lealloc'h, caletoc'h pe rustoc'h e kever ar baotred friol-ze ; ar vugale-ze fistoulerrien, rendaelus ha trabasserien, ne reant atao nemet hejal ac'hanoun. Pa rea ar mestr-scol he zever e vijen lezet eur pennad e peoc'h. Ar goall-ibilien, ar goz-canfarted-se a damalle d'in kement droug a reant. Dalc'hmad e taolent ar beac'h var va c'hein, o clask lacaat ac'hanoun, da baea evit-ho. D'an oad-se ar galoun a zo didruez, criz ha digar.

Mar d'eo eun tam fallagr ar scolaer iaouanc, mar d'eo eun tamic calkenn pe higenn, n'ez-euz, cousgoude, c'hoas, nemeur a ardou-fall nag a gorvigellou en he spered nag en he gorf ; setu amâ perag !... Fourgazi, pe scrijal ha finval a rea ar scolaerien bepred, abars clask tappa crog ennoun. En doare-ze nè voa ket diez d'in en em denna, caer o doa caout ijin, var ho meno, ha clask an tu da voaska ac'hanoun.

Ebars er scolach em beuz desket petra eo beva. Eno em beuz anavezet, ouspenn, an doare da stourm ouz drougiez ha dislealdet an dud.

Eur picol scolaer, eur foeltrenn hini, ha ne zeske netra nemet freuza he dokou ha toulla he vrageier, a zonjas mont da zoudard, en aviz, m'oar-vad, beza, eun deiz, Jeneral pe Marichal-a-Frans, heb en em inoui na scuiza-re var ar studi. Allas ! ne d'eo ket ken eas-se tappa crog el loar gant an dent ! !

Ne jomis ket da argila na da varc'hata, pe da chipotal ; mont a ris ractal d'he heul en eur ober va facadic ha va fourchassou. Ia ! mont a ris da ober, a galoun-vad, va bloavez servich gant ar zoudardet iaouanc, egis m'her leverer e gallec, da ober va bloavez *volontariat*.

Meur a veach em boa bet clevet comz divarbenn ners-caloun dispar ar zoudarded, prest, evel ma vezont, da c'houzanv an oll boaniou heb clemm

ann disterra. Gant ar re-mâ, da vihana, eme-ve, c'vezin prijet, gouzaonvet hag anavezet mad, n'euz ket eno a varteze... Mad ! er rejimant, kerouls hag e ti va magerez hag er scolach, e voen disprijet, goall-gasset hag heskinet. Re a veuleudi a roer d'ar zoudard, re a vël a roer d'ezhan divar-benn he ners-caloun hag he blijadur da glask beza gouliet var dachenn ar vrezell. Eun toullic drean, eun toullic-spillenn, evel hini beg va flemm-me, great goustadic en he lér, egis c'hoari, a zo traoualc'h evit he lacaat da douet, da jarneal, da hegari ha da scrabenni. He c'herriou pounner, divalo hag udur, a voustre ac'hanoun, a rea d'in mantri hag heugi.

Na ellen mui, divar-neuze, dont er meaz d'euz manch va zoudard, pe d'euz va neiz, nemet pa zigore an *Ecsersis*. Pa gleven ar c'habiten o crial a bouez-penn : *Attansion ! ! Fiiics ! ! !* me a zeue sioulic er meaz d'euz va zeltic, pe va zinellic, hag a bourmene em eaz, hag heb aoun da veza broudet na pistiget. Anaout a rean dija kement doare a ioa da rei an urzou pe ar gommandamant epad an *Ecsersis*. Kerkent ha ma cleven ar c'habiten o lavaret : En em zivandennit, freuzit ha torrit ho rencou, me a iea da guzet, da goacha, da choucha, en eur jacha va fri ganen prim ha prount.

Panefede-ze, ar viltansou soudardet-se o divije bet re a ebat o c'heskinad ac'hanoun, hag o laza ac'hanoun, marteze. En amzer ar peoc'h, a zonjen, Ian-zoudard ne dalv ket daou liard, nag eun diner toull, zoken ; pa zao cabal, tabut, beac'h pe brete, en eur c'horn benag ar bed, oh ! neuze e tiscuez ez-euz butun gant-han, ez-eo mad da dourtal ouz n'euz fors piou.

D'an ampoent edot o sevel bandennou-soudardet hanvet *bataillon-vrezell*, e gallec. Mont a rejon en unan anezho ; ha setu me var vor, en dro mâ, da skei etrezek ar *C'hrimee*.

Va c'hamarad soudard, hag a garien muioc'h eur vioc'h nevez-alet, pe eur vioc'h-leaz-bras, a voe tizet, er c'hrogad kenta, gant eur *vouled-canol*. — Atao em euz bet dizheur ha dichans ! — Coll a eure he c'hoad en aner-tre. Douget e voemp hon daou, var eun dro, d'an hospital a reat anezhan *ambulans*.

Ar sœurezed, kel leun a galoun-vad, a ziredas, tamou spoue gant-ho da stanca, da stouva ar goad. Goalc'hi, louzaoui, liana ha bandenna a rejont ar gouli gant evez, aket ha madelez, epad ma voenme, d'euz eun tu-all, o sicour anezho da zuna lod d'euz goad ar c'hlanvour mac'hagnet. Mad ! piou her c'hredfe ? ar zoudard-se a ziscuezas cals a anaoudegez-vad e kever ar Seurezed, hag evidoun-me eur gassoni vras, e goueled he galoun. Anez ar palastrou, a vire out-han da flach ha da finval, e voa great ganen, en dro-ze. Friket, brevet, flastret en divije va oll izili gant he gounnar. Biscoas n'em euz cavet eun den da anaout mad ac'hanoun !

An den mac'hagnet ha gouliet a ioa eun digaloun hag a gave guelloc'h ar pez a lavare hag a rea ar sœurezed evit-han ; ha ne rea nemet faë var va madoberou-me. Hen discuez a rea en eun doare goall-fentus, goall-dichec ha goall-displijadurus. Evelkent ar sœurezed, dreist-oll ebars er *Chlanv-di*, pe en hospital savet pell dioc'h tachenn ar vrezell, a iea avichou da ziscuiza, da voredi, ha me a jome gant ar c'hlanvour var zihun ha var vale, noz-deiz. Meur a zen gouliet ha mac'hagnet a ra hevel-t-han e kever an amprevaned pe ar c'hellien ar re muia aketus hag evessiant da ober stad anezho.

Peadra a ioa eno da lacaat kinte e tud chentil, e tud diorret, pe savet-mad, hevel-d'omp-ni. Rag, n'euz netra, er bed, da lacaat eur galoun-vad da heugi egis eun den dinatur ha dinaoudec.

Evit caout guelloc'h an tu d'en em zifenn, e teujomp d'en em zestum, ha d'en em vodenna. Me a zavas er gador-brezeg, da zisclerra, gant eur vouez truezus, pe ger caer voa hor vertussiou-ni. Discuez a rejon, ivez, pegen iskis voa oberou an dud mac'hagnet ha blenset, ha re ar sœurezed ho-unan. N'eus ket falloc'h, a liviris, eget ar remâ, e kever ho nessa ; n'euz re ebed ken neubeud gouzaonvus hag an dud gouliet, evit an estren !... Plijadur vras a ris d'ar re am zilaoue ; hag an oll mouessiou, couls lavaret, a zisclerras, var eun dro, ganen-me, ne voa netra-ken penn-abeg d'euz hor reuziou hag hor planedennou nemet an neubeud a anaoudegez o doa an dud ac'hanomp. Disclerra a rejomp, eta, etrezomp, ouspen, e ranket beza, ac'houdevez, chentilloc'h c'hoas, hag cals avizetoc'h, e kever a re glanv, ken na deuzent da lacaat ac'hanomp dreist ar c'hoz-sœurezed-se.

Ha setu ni o vont a vandennou, starta ma c'hellemp, da gass scoazell ha sicour d'ar re vac'haghet. Diroll a rejomp varnezho gant eur reiz ar c'haerra, o sonjal hag o credi stard e vijemp ar vistri, divar ar mare. Cabalad a reat aoualc'h evit ober d'eomp eun digemer dereat.

Ac'hanta ! ar sœurezed, ha piou her c'hredefe ? ar sœurezed divalo-se, leun ho *c'hoeffou-cornettenn* a zrougiez hag a voarizi, o velet ac'hanompni a-zevri o poania var dro ar re glanv, a stlapas, dre avi, poultr *Lac'h-preon* en hon touez. Bet e voant ouz he glask e ti an *Intandant*, pe ar zoudard *Pourchasser-bras*, en doa da velet var an dillajou, an efach hag ar bouet.

Al lodenn grenva, a-gals, ar muia mouessiou, pe ar *majorite*, ervez doare-prezeg *Cambr an Deputeed*, a ioa d'euz hon tu-ni, cousgoude, er c'hlanv-di, pe en hospital, caer a vije bet counta

pe niveri, evit ar gostezenn-all, mouessiou an dud mac'hagnet.

IAN BIPI, PENN-DISTO,
a Gervrugenn.

(Eur pennad all eur veich all.)

HISTOR AR C'HABYLIE.

GINIDIGEZ HA DESCADUREZ AR VUGALE ER *C'habylie.*

UNNECVET PENNAD.

Ar *C'habylet,* evel oll diskibien *Mahomed* a-hent-all, na zonont morse ar c'hleïer, pe 'vit lavaret guell, n'ho deveuz cloc'h ebet var ho *mosqueou* pe templou. Pa zeu eur c'hrouadur da c'henel, oll goummerezet ar geriaden a gommans cana ho iou hou, hou!.. seurt discan hag a zo henvel braz euz can ar ier-indez. Pevar goaz, daou anezho gant beb a *blinf* daou all gant heb a *tamtam* (eur seurt tambourin, bianic tout ha scanv tre), a c'hoari var eun ton anavezet mad gant ar Mahometaned : *La Allah illa Allah oua Mohammed roussoul Allah :* Ne z-euz ken Doue nemet Doue ha Mahomed eo he Brofed. Ar muzic-se a bad etok pemp pe zec minuten ; goude e ve casset ar zounerien da zutellat d'ar c'hïoc'het d'ann douar-zaô, gant pemp pe zec guennec evit fricotta etrezho. Evit coan e-z-euz evel ato *kouskous ;* mæz hini all ebet, nemet ar gerent a zo o chomm er memez ti gant ar c'hrouadur nevez-ganet, n'hen deveuz guir da gemer perz er fricou *Kouskous.* Daou pe dri-miz goude, mar deo crenv ar c'hrouadur e ve great eun hano dezhan, hag evit-se e zeuz ive eun tammic gouel, eur guchennat *lib-hebaô.* D'ann deiz-se ez-euz kouskous e leiz, d'euz goualc'h !... Ann oll gerent, ann amezeien, ar *Marabout* he-unan, a lip ho mourrou varlerc'h ar *C'houskous* en deiz-se ! Epad ar pred e ve muzic ken a gân ar stankennou tro-var-dro. Ann *tammtamm* hag al *lututu* a ial en dro epad ann noz varlerc'h beteg pemp pe c'huec'h heur antronos vintin. Pa zigouez d'ar c'hrouadur caout ouspenn seiz vloaz pa ve great lidou ar *Circoncision* varnhan, e ve troc'het dezhan he vleô oll nemet eur guchennadic e creis he benn. Dre ar guchennad vleô-se, eme tud ar vro, eo e tle *Mahomed* donet da gerc'hat ha da chachal ar c'hrouadur-se d'he varadoz pa varvo. Oll diskiblien Mahomet ho deveuz sourci vras da lezel ar guchennat vleo-se da zonet ann hirra guella ; guelloc'h e ve gantho guelet ho bugale debret gant ar bleizi pe gant eun aneval all benag, eget guelet troc'hi ar guchennad-vleo-se dezho.

Er C'habylie ar vugale a ve dizonet divézat-tre. Eun deiz e voan souezet-maro o velet eur c'hrouadur tri pe bevar bloaz o redec diarc'henn var lerc'h he vamm en eur choual a bouez-penn ; « Mamm, bronn-din !.. pe m'ho tourto ! ! ! » Er vro-ma na ve dizonet ar vugale nemet pa ve deuet re-hir ho dent evit gallout ho gouzanv da zena, pe c'hoaz pa zav mez gantho goulenn da zena.

Eur veich dizonet, ar vugale er *C'habylie* a zo dilezet gant ho zud evel anevalet-mud. Ober a hellont ar pez a dro en ho fenn, heb ma helfer lavaret e lavarfe ho zad gric ebet dezho. Gueich e ve great nollic dezhan, gueich-all e ve roet dezhan fest-ar-vaz ; ha kement-se oll evit ann disterra-tra. Ann tad aliez a gemer plijadur o lezel he vab d'her c'hanna, evit ober dezhan da gredi eo deut da voaz dija. Ann tad na c'hoarz morse a galon-vad nemet pa vel he vab o lavaret d'he vamm a bep seurt leurvaich, a bep seurt comzou-vil, ha neuze c'hoaz pa vel he vab oc'h ober d'he vamm dansal ann *tamm-tamm* a daoliou-baz.

Ar vamm n'he deveuz na gallout na vellit ebet var he bugale ; mar zigouez dezhi ho gourdrous pa reont drouc, pe en em zifenn pa ve cannet gantho, mallos evithi !... rac sûr eo, pa deuffo ann tad d'ann ti, da gaout bazadou, taoliou daouarn ha taoliou treid leiz he ler. Peden ebet na ve desket d'ar vugale ; morse ne vent casset d'ar *mosquee* ; na ve desket dezho heuill relijion ebet. Ho c'habestr gantho var ho moue, e vent lezet da heuill ho oll ioulou-fall ; sul-vui e reont azennerez, viloniou, heuz din ouz ho lavaret deoc'h, sul-vui e cav d'ho zad ho deveus speret, hag ez int guir diskiblien da *Vahomed.*

Petra a vad a heller gortos a berz eur c'hrouadur lezet da gemer ar seurt plegou fall-se a-vianic tout ? Eur veich deuet braz, mestr d'he dad, ar c'henta tra a ra eo canna he vamm hag he dad, ho lacat er meaz euz ho zi, ha, var ar marc'hat, mar cav dezhan e chomm re bell he gerent en he c'houlou, e clasc a bep seurt moyenou evit lemel ho buez digantho. Evit caout ho zammic danvez eur mab na gren ket evit laza he dad hag he vam, mar lez Doue anezho da zonet eun neubeut var ann oad. Laza eun tad, eur vamm, laza crouadurien nevez ganet, en eur ger, ober ann oll torfejou difennet gant lezenn ann oll draou-crouet, n'eo ket eun dra iskis e bro ar *C'habylie* ; bemdez e erru eun torfed-bras benag egis-hen e touez diskiblien Mahomed, etouez ann *Arabed,* couls hag etouez ar *C'habylet.* Me a zo o chomm etouez eur rummad-tud ha ne d'int ket goassoc'h eget ar re-all, ha gouscoude ne dremen sizun-ebet heb na vesfe eur guelet-barn benag en ho zouez. N'eo ket eaz gouscoude lakat ann archerien, ar midisinet, ar barnerien da vonet er meaz euz ho ziez, — er vro-man eo e lavaran — ; n'en em zirencont ket evit neubeut a-dra. Pa ve lazet unan benag, neuze e ielont var al leac'h ma eo bet great ann torfed ; mæz evit ann taoliou fall, ar guall-oberou-all, ne

ielont ket, paneved-se e rencfent beza ato en dent.

Pa ve deuet ar c'hrouadur d'ann oad a zaouzec, trizec pe bevarzec vloaz, hervez ma'z-eo zec, trizec pe bevarzec vloaz, hervez ma'z-eo crenv ha bras d'he oad, ez-eo dalc'het da ober iun a-*Rhomadon* pe coraïs Mahomed. D'ar poent-se vez hen deveuz guir da vonet d'ar *Djemâa* pe *ti-commun,* ha da zevel he vouez er c'honsail-braz. Mar zigouez dezhan mervel goude ann oad-se, oll dud ar geriaden a renc monet da zougen ar c'haon dindan boan da baea *ann amand.* Er c'hontrol, ar re ziho deveuz ket great iun ar *Rhomadon,* n'hellont ket caout ann enor-se : N'int ket deuet da voazet c'hoaz.

X.

Marvailhou goude gousperou

An Hermit. — Ia, storlokeur. Emaomp en daouzec eus a vis Here. Hirio ar C'heratry a zo roet dezan ar garg var paperiou ar C'houarnamant.

Laurans. — En Tuilleries ?

An Hermit. — Ia ; mæs dioc'htu ive, ministr an afferiou estren, a ro deza eur gomission da ober.

Perik. — Pehini ?

An Hermit. — Allas !.. ar ballon Washington a zao deus gar Orleans. En ennan e zeus tregont pichoun, pemp cant kilo a baber liziri hag a bep seurt scridou.

Perik. — Er balloun-ze e rank beza ar C'heratry. Chans vad dezhan.

An Hermit. — Hirio ar general Trochu a zifen neat na ve bataillounou merc'het.

Ian he Vam. — Eur speret fur a zen e rank beza enhes, an Trochu. Mæs petra, neus coumbat ebet hirio ?

Louis vihan. — Oh ! deus. Cetu Reil, letanant-golonel, var plenen Avron. Gata e zeus mobilet, chasseourien ha soudardet anvet spahis, mâd, coumprenit penaos, en despet dar Prussianet e teuont a ben da c'houd pegement int a pe seurt labour a reont.

Laurans. — Etretant, ar general Ducrot a gemer mobilet ar Morbihan. Gantho e za petek ar Malmaison. Ar Prussianet, d'oc'h ar jardin, a denn varnho ken a findal. Potret ar C'hroisik marteze o defe aoun rag an dour (rag enho eo bro an olen) mæs evit rag an tan no deus ket. Ne voent ket keitse, o doa guintet kuit d'oc'h an ti, a deus ar jardin, ar Prussianet. Edont doc'h ho fursu pa erruchont en eur c'hroas-lec'h ; dirazho ent Bougival d'oc'h eun tu, a doc'h eun tu all ent ar Joncher. Mæs a veac'h edont enho, cetu eun tregarn spountus ; eur vatteri divar ent Bougival, tri c'hant metr ebken araok dezho, a laosk he ginaouajou tan. Trugares da Zantes Anna Venet ! Potret ar Morbihan a zo dija re dost dar c'hanoliou ; ar vouestajou mindraill e leac'h flippat tu a tu a fic'h kuit e gis eur voulet, a nikun d'eus ar mobilet ne de tiset: ar re ma, vif egis kouniklet a lam e diou foz an ent, choucha mad a reont, hag ac'hano evel deus eur rampart, e cassont pis da ganolerien Guillou gos e plas ho folotres. Ar ganolerien Prussian a astas afo starna, a dic'halouppat ac'hano. Chicouret oant gant martolodet ar fort Mont-Valerien, a gasse obuzou dezho var ho chouk, ken a erruchont he Bougival.

Louis vihan. — Oh ! ne ket tout, rag me am beus guelet d'oc'h ar mintin ugent fourgon carget a legumach hag a c'hlaou douar ; paket oant bet en nos divar goust ar Prussianet.

Ian he Vam. — Gant piou diana ?

Louis Vihan. — Gant an trede coumpagnunez deus an trivac'hvet deus ar mobil. Leun a fleur hag a zrapoiou a voe leded var ar forgonou-ze.

Ian he Vam. — Marvad o sounjal courrachi d'ober kement all.

An Hermit. — Kaera pez a zo en em gavet en deis hirio, ne de ket avad Mikeal Morin maro mik en or c'hreiz, mæs skeuden eun dra a ne de na den, na maouez, na loan na planten, na mean, na douar, ar skeuden-zé oc'h apparissa var an timbrou-post.

Ian he Vam. — Skeuden senset ar Republic eo a livirit. hop ! hop ! va zud, sellit piz hag e velfot ne ket heb rezoun o deuz ar boc'h-ruset laket ar republik da vagerez. Nao bloas so e maint o tena, an eil goude egile, hag int maget mâd ha friantis en ho c'horf. Me lavar deoc'h e ze ouspen eur skeud ar Republik !

J. M. C.

KELEIEN ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Chalm, cure e Plouvien, a so hanvet cure e Kerber.

Ann Autrou Borgne, cure e Poullaouen, a so hanvet cure e Plouvien.

Ann Autrou Le Foll, professor e Lesneven, a so hanvet cure e Poullaouen.

KELEIEN.

Lenna a rer er gazeten l'*Espérance du peuple* d'eus Naonet :

Prezegennou Ferry, Paul Bert ha Madier de Monjau scuillet dre ar vro gant ar gazetennou radical ho deus roet muioc'h couraich d'ar re fall d'ober ann droug eget n'ho devoa kent ha da enebi ous ar Relijiuset, memes e costez ar *Vendée.*

Freret Sant-Laurans, e *Nesmy,* a so clos ho zi hag ho jardin gant mogeriou tro-var-dro, ho deus cavet der Iaou vintin staget dious dor ho zi,

a zigorr var al liors, eun tam paper scrivet varnezhan ar c'homsou-man :

En traon ar Menec'h ! Ar veleïen, ar Freret hag ar Seurezet d'ar maro !!!

Ann hini en deus staget ann tam paper-ze en deus gouezet avoalc'h d'eus comsou ar Radicalet penaus n'e ket hebken d'ar Relijiuset mæs ive d'ar veleïen e mer breman o clasc enebi ha ma ve red e ve goest m'ervad d'ober ar pez en deus scrivet var ann tam paper-ze.

Setu aman eun affer all a so eur breuven anat a gement-se.

Ann autrou Lemonnier, belec, a ioa o lavaret he offern ebars en Ilis *Etretat*, pa zigouezas en ilis-ze eur martolot hanvet Bucaille. Heman a ielas da zaoulina e kichen ann auter hag a reas van da lavaret he bedennou evel eun den a relijion. Pa hellas credi ne oa den ebet mui en he sonj, setu hen o sevel a-daul, o paca peg en eur gador hag o stlapa anezhi var gein ar belec.

Ann autrou Lemonnier a gouezas ragtal a stoc he gorf epad ma tec'he cuit ar martolot-ze. Eun neubeut goude e oa paket heman evelken hag hen a lavaras evid he zigare e sonje dezhan e oa ar belec-ze person ar barræs ha pa c'houlennjeur diganthan perag, hag e vije bet person ar barræs, perag en devoa c'hoanteat ober eur sort torfet e responte atau : *Ne garan ket ar person !!!*

Ha c'hoas Madier de Montjau hag he seurt a lavaro, m'ervad, en devoa Bucaille ar guir d'ober ar pez en deus græt.

Perag ive ne ve ket permettet dezhan ober ar pez a lavar ar Radicalet ?

Siouas !!! Red mad eo deomp pedi ma vezimp diouallet gant ann autrou Doue d'eus ar goaleuriou a so prest da goueza varnomp !

A veac'h ma eo bet votet al lezen var ar Relijiuset ma c'houlenn ar Radicalet digant Jules Ferry he embann, ar c'henta guella hag heman en deus respontet penaus daou zeves a ve peadra dezhan evid achui ann affer rag al liziri a so prest ha n'eus nemet sina anezho.

Pa gomse evelse e sonje dezhan c'hoas e oa sur e vije bet votet he lezen doc'htu gant ar Senat : Mæs breman pa so er gommission, a renco evessaat ous al lezen-ze, muioc'h a enep dezhi eget a du ganthi, marteze, caër en devezo, e renco gortos cals amzer abars cass al liziri-ze, ma ne renc ket kentoc'h teuler anezho en tân. Plijet gant Doue !!!

Var ann 307 den iaouanc d'eus scolaichou Paris a so bet recevet evid ann examen kenta da vont da scol *Saint-Cyr*, 104, da lavaret eo, ouspen ann drederen a so bet scoliet e scol santes Jenovefa, renet gant ar Jesuistet.

PELERINAICH

Escopti Kemper ha Leon da Lourdes.

Er bloas-man e vezo eur Pelerinaich d'eus ann Escopti-man da Lourdes.

Evid-se ez eus bet furmet e Kemper, gant aotre ann Autrou'n Escop, eur C'honseil-pelerinaich gant ann autrou de Penfentenyo e penn.

Daou drein a vezo : unan d'eus Landerne, hag eun all d'eus Kemper. Diblass a raint d'al Lun, 22 a viz Guengolo. evid distrei d'ar Sadorn, 27, en henvelep fæsoun ma vezo abred avoalc'h ar Belerinet e Landerne evid kemer ann trein da vont varzu Brest pe Montroulez.

Heb dale, e vezo merket dre just, heuriou ann diblass d'eus peb gar.

Ann hent a vezo heuliet er bloas-man, a vezo ar memes hini evel varlene. Hogen, Conseil ar Pelerinaich a c'houlenno digant Compagnunez hent houarn ar C'hreisteis, billejou marc'hat mad evid ar re a garfe mont da *Bau* pe da *Vetharram*.

Setu breman pris ar plassou :

Trein Landerne da Lourdes *Mont-Dont.*	Kenta class,	133 lur.
	Eil class,	81
	Trede class,	52
Trein Kemper da Lourdes *Mont-Dont.*	Kenta class,	123 lur.
	Eil class,	75
	Trede class,	48

Ar re a garfe kemer pers er Pelerinaich, a so pedet da gass ho hano da Gemper, da Gonseil ar Pelerinaich, pe autramant, hen rei da veleien ho farræz. Ann devez diveza evid reseo ann hanoiou eo al Lun, 8 a viz Guengolo.

Arc'hant ar plass a renc beza paët doc'htu en eur lacaat he hano.

Conseil ar Belerinaich a bed ac'hanomp da c'houlenn digant ann dud vad ha carantezus, eun aluzen benag evid cass da Lourdes eun neubeut peaurien a garfe mont da c'houlenn digant ann Intron Varia Lourdes, beza pare d'eus ho c'hlenvejou ha n'ho deus ket peadra avoalc'h da baëa ho flass.

Hanoiou ar re ho devezo casset deomp eun dra benag evid-se, a vezo merket er Gazeten, hag ann arc'hant casset da Gonseil ar Belerinaich.

A.

BUEZ DOM MICHEL NOBLETZ

A vezo moulet heb dale. — Neb en deffe c'hoant da gaout al leor-ze, n'en devezo nemet scriva d'an Autrou Drezen, cure e Plozevet, dre Blogastel-Sant-Germen.

Al Leor a gousto c'huec'h real nemet daou vennec. 1—6

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kempèr, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série Ne 33). DISSADORN 16 A EOST 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset biviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper 16 a viz Eost 1879.

Setu aman ann nemorant eus ar pez ho deus graet ar Senatourien hag ann Deputeet abars dispartia.

Evid ar Senat da genta.

Der Iaou ho deus votet kenderc'hel ann emgleoiou a gonvers gant ar broiou all, heb merca termen fix ebet, petra benag ma c'houlenne ar gommission, hanvet gant ar Senat evid evessaat ous al lezen-ze, ne vijent ket kendalc'het mui en tu all d'ann 30 a viz Even.

Derguener 1 a viz Eost e teu adarre dirag ar Senat al lezen a lavar e renco peb departamant sevel eun ti-scol evid ar re ho deus c'hoant beza mestrezet-scol. Er penn kenta ann Autrou Chesnelong a respont oc'h ar pez oa bet lavaret gant Ferrouillat dimerc'her diveza hag e lavar kement all a draou gcest da lacaat ar Senat da teuler al lezen-ze a gostez, ma ia Jules Ferry gant ar gounar : lemel a ra er gador da glasc respont eun dra benag d'ann Autrou Chesnelong, mæs ne gav nemet injuriou da lavaret d'ar re ann tu dehou, hag ar Presidant eleac'h lavaret dezhan tevel pe brezec en eur fæsoun dereatoc'h a lez anezhan da lavaret goassa ma hell. Neuze e sav freuz ha dispac'h, kement, ma renc eul loden vras eus ann tu dehou en em denna o lavaret dre c'hinou ann Autrou Kerdrel : «Pe guir ne fell ket oc'h ar Presidant miret ne ve græt goab ac'hanomp eo red mad deomp en em denna. »

Ann Autrou Chesnelong a respont c'hoas e teuio eun dispign a 20 million da heul al lezen-ze hag ouspen, emezhan, meur a vil lur beb bloas evid peb Departamant. Caër en deus, al lezen a so votet.

Re ann tu dehou en em glemm goudeze rag n'en deus ket ar Presidant ho difennet ha m'en deus lezet Jules Ferry o cana injur dezho heb lavaret dezhan tevel, mæs ar Presidant, evel just, ne fell ket dezhan anzavout en deus bet tort ha potret ann tu cleiz a lavar oll (172) n'eus netra da rebeich dezhan. Me gred avoalc'h ; pa lez anezho hag ho re d'ober ar pez ho deus c'hoant !

D'ar Sadorn 2 a viz Eost ec'h achu labour ar Senatourien, da c'hortos ma vint galvet adarre d'eus ar 25 a viz Du beteg ann devez kenta a viz Kerzu.

Evid ann Deputeet.

D'ar Iaou 31 a viz Gouere ho deus votet var ar pez a c'houlenne ann Autrou Le Gonidec de Traissan e ve lezet ho fæamant d'ann Eskibien ha d'ann Arc'heskibien evel kent. Mæs 195 a enep 136 ho deus lavaret e oa guelloc'h tenna 5,000 lur digant peb hini anezho. Goudeze e voter Budjet ar Relijion hag hini ann *Algérie*. Var Budjet ann afferiou evid diaveaz ar vro, De Gaste ha Raspail a c'houlenn e ve distaulet ar pæamant a roer da Gannadet ar vro, mæs ne roer ket dezho ho goulenn.

Der Guener 1 a viz Eost ec'h achuer voti Budjet ann afferiou evid diaveaz ar vro hag e voter ive evid mad Budjet ann arc'hant a so da reseo.

Dissadorn n'eus ket ouspen 100 Depute er sall, anat avoalc'h eo ann devez diveza. E guirionez dond a ra Waddington da lenn dezho evel m'en deus græt er Senat lizer ar Presidant a lavar ec'h hellont mont d'ar gear. Mar g'hellont kemer vacansou n'e ket m'ho deffe græt cals labour, na labour vad dreist oll ; Dissadorn kenta ni velo assambles petra ho deus græt ! Mæs ar giz eo d'ar scolaerien, hag ive m'ervad, d'ann Deputeet couls ha d'ar Senatourien mont da ziscuiza er mare-man eus ar bloas pe int ho deus labouret mad pe n'ho deus ket, ha red eo ober ar giz.

Pa zistrofint breman, eo da Baris e teufint evid mad. Ma ne fazian ket, heb dale e vezo kement a vâl gantho distrei da Versailles evel m'ho deus breman mont da Baris ! Neus fors penaus a vo, evid pevar miz hon deus peoc'h da gahout.

A.

Ar glaô hag ar processionou.

Evid cahout eur seurt amzer, evel m'hon deus er bloas-man, e renker mont beteg ar bloas 1725.

Er penn kenta eus ar bloas ze e couezas eur

fors glaô, n'e ket hebken e Frans, mæs ive en oll broiou eus ann *Europe*. Ar glaô a gommansas etro hanter Ebrel hag e kendalc'has o coueza casi bemdez, cals pe neubeut epad miz Maë ha miz Even penn da benn hag eul loden vras eus a viz Gouere. Spountet a oa ann dud, rag kement a oa cresket ar steriou ma ginnige peb tra beza distrujet gant ann dour-beuz.

Neuze e oe græt pedennou en oll ilisou da c'houlenn digant Doue sellet a druez ous madou ann douar.

E Paris e oe græt eur brocession vras : douget e oe tro kear archet santes Jenovefa, ar pez ne vije græt nemet pa c'hoarvese maleuriou bras var ar vro, hag abars ober ar brocession-ze e oa bet meur a zeves a iun hag a beden.

Ar c'honseil bras a ioa neuze,ann hini en devoa goulennet e vije bet græt eur seurt procession hag ann oll dud a Justis assambles gant ar re vrassa d'eus kear en em gavas ennhi er penn kenta.

D'ar 7 a viz Gouere 1725 e oe græt ar brocession ha daou zeves goude e oa ehanet ar glaô. Neuze e teuas groez hag ann eost, a sonje d'ann oll e oa æt da goll, en em gavas peus-vad.

Ar bloas-man, 1879, a vezo bet cals goassoc'h eget 1725 rag 10 miz a so e couez ar glaô (abaoue ar 4 a viz Here 1878) ha ne ket lavaret e ve c'hoas var bouez tevel.

Evid lavaret ar virionez, ar re so e penn ar c'houarnamant ha lod eus ar re so dindanho, eleac'h goulenn processionou, ho deus enebet memes ous processionou ar Sacramant, ha pa so bet gourc'hemennet gant ann Eskibien ober processionou evid goulenn amzer vraô, ar Radicalet ho deus græt goab outho, hag ar re a lavar gouscoude beza cristenien n'int ket deut da gemer pers ennho.

Evid ar re so deut da assista er processionou, eur gals anezho n'ho deus ket ententet penaus evid beza chilaouet gant Doue e renker, da genta, beza e stad a c'hras dirazhan ha cals ho deus kendalc'het o veva e stad a bec'het marvel : eleac'h ober iuniou ho deus en em roet d'ar vesventi ; eleac'h pedi Doue n'ho deus græt ken nemet blasfemi he hano santel ha c'hoas e vezint soueset ma kendalc'h ar glaô o coueza atau goassoc'h goas ?

Nan ! nan ! siouas deomp ! ne vezimp chilaouet gant Doue nemet pa ehanimp d'he offansi, nemet pa ehanimp mont a du gant he enebourien.

A.

Boysset, unan eus ann tu cleiz, a garfe e ve torret ann emgleo græt varbenn ar Relijion etre hon Tad Santel ar Pab ha Napoleon I. Goulennet en deus e ve græt doc'htu eul lezen evid-se,na ve mui hano ebet eus ann emgleo-ze goude ann devez kenta a viz kenver 1881.

Ne fell ket dezhan, emezhan, e ve kemeret netra var ar Budjet evid hen roi d'ar veleien. Hogen eun dra so bet ancounec'heat ganthan ha ni a garfe e teufe d'hel lavaret sclear deomp.

Pa eo bet græt ann emgleo ze e oa bet merket ennhan penaus hiviziken ar C'houarnamant a *renkefe* paëa d'ar veleien ha d'ann ilisou eun dra benag peb bloas e plass ar madou a oa dezho gueichall hag a oa bet *kemeret*(!) gant ar C'houarnamant. Me chans, ma ve torret breman ann emgleo-ze, ma ne fell mui d'ar C'houarnamant paëa he dle e vezo rentet ho madou d'ar veleïen ha d'ann ilisou. Neuze ne vo netra da lare ; er c'hontrol.

Marteze evelken n'e ket henez sonj Boysset,hag e ve guelloc'h gant heman lavaret gant lod eus ann dud (ha n'e ket tud honest a rer anezho) : *Ar pez so mad da gemer, a so mad da zerc'hel.*

Marteze ive ann den a so bet e foar *Peg-hardi* o teski ober lezennou.

Ar C'hoanenn reuzeudic, disprijet ha dianavezet.

EIL PENNAD.

An dud heb gouiziegez na descadurez, egis ar Freret ezen-gornec, an *Ignorantinet*, e gallec'h hag ar c'hoz-Sœurezed, couls hag an dud hanvet *Clericaled*, tostennerrien ha mignonnet ar veleien, ne zoujont tam muioc'h, ne blegont tam kentoc'h ho zouchenn, evit guelet o sevel en ho eneb ar darn-vuia d'euz ho amezeien hag ho c'henvrois. Clask a reont atao cass divar bouez he fri kement hini a zo carget da ziazeza an traou, an taillou, da c'houarn ar vro ha da ober al lezennou.

Petra a fell d'eoc'h or bije-ni great?? Ar poultr *Lac'h-preon* a zo eur c'hontam, eun ampoezon scrijus hag a ra caout erez pe donjer ouz ar bouet, hag a voug buhan ar c'hoant dibri.

O velet peger criz edot en hor bro ar Frans, hag a vezet enn-hi ken aliez a veach hegazet ha goall-gasset, e teuas d'in ar zorc'henn da zivroa, ha da dec'het pell diouz armeou hor Rouantelez. An debrerrien-tud, er broiou gouez, a gaven, eur bern, guelloc'h eget va c'henvrois. Ne voen ket pell o c'hortoz an tu da vont da bell-bro. Eur zoudard hag em boa en em roet-oll d'ezhan, evit ober ar muia vad ha plijadur d'ezhan, goude ma voen bet taolet er meaz d'euz an hospital, a ioa oc'h ober goard, pe *facsion*, en toullou-douvez cleuzet evit tostaat ar peziou-canol ouz mogerriou ha creou Sebastopol. Setu me var-voar, couls hag hen, da dappa meur a brunenn, meur vez-taol !

Soudarded kear Sebastopol a zilamas d'euz ho neizou, hag a reas, d'an ampoent-se, eun dirolladenn var soudarded ar Frans a gelc'he hag a c'hrounne anezho. Great e voe eur c'hrogad adost, unan stard ha c'hoek. Va zoudard-me a bilas d'an douar he enebour. Hemâ a ellas en em zilagant-han ha tec'het kuit ; ha sada me mont d'he foull, na petra 'ta ! Setu me eat da Russian, er veach-mâ !

Bremâ e velit en abeg a betra em euz dilezet va mam-bro. Meur a zigarez-vad em boa cavet da dec'het diout-hi pelloc'h.

Eun dra benag a vad a zo ebars er Russian. Var he c'hourre, pe var he leurenn-gein ez euz frankis da bourmen, ha danvez da grignad. Ar vro, ouspenn, a zo ledan aoualc'h. E kement corn a zo er foulinennou, pe e dillad crec'hen-blevec'hed ar vro-ze ez euz eleiz a riboulou evit ar c'hoenn d'en em guzat... An neubeud peoc'h a lezet ganen ne voa ket heb strafill, heb encrez. Da gouls ar bred ne vije roet d'in va ginaouad nemet en eur c'hina ; ha red-mad e voe d'in tremen gant ar pennadou goulou-soa manet, pe chomet e dilerc'h ar *c'hoz-kozaket*. Ar re-mâ o doa, gueach-all, a leverer, stalliou bras da ober goulaouennou-soa, var ribl, pe var bord ar ster-bras, he hano Dôn, e iez tud ar vro. N'o doa, couls lavaret, ken bevans, ken magadurez ; hag ho c'heusteurenn pe ho zamic lip-he-vourrou a ioa treudic aoualc'h, a ellit da gredi !

Meur a diegez-bras a zarempredis, meur a rumad tud a zervichis, dre eno, heb caout e nepleac'h ar guir eürusdet. En tiez pinvidic e vijen stlapet er meaz a daoliou scubellenn, caer em boa en em zila e fraillou plench ar zolierou. E ti ar re baour e caven kefnid, hag a rea guiajou da stouva an hent ouzin. Avichou-all e caven laoucoat, dorloskennou pe bugnêz, flear goad-brein an dud gant-ho. Mil boan em boa o tapout digant-ho eun tamic-toull evidoun va-unan. Ne ouzon ket perag e lezer beo an hevelep amprevaned-louz e ti ar beorrien ! Ne d'eo, m'oar-vad, nemet evit hegal ac'hanon-me, evit rendael ouzin. Guelloc'h e voe ganen mont da jom en eun davarn, en eun hostaliri benag. Eno, da viana, n'e-mâ ket atao an traou er memez doare ; an dud eno, a zo muioc'h dizhenvel ha neubeutoc'h inouüs.

Va c'haloun ker mad, ker carantezus, en deuz bet atao va douget da glask tremen diouz an oll, n'euz fors a be vro e vent. Ebars en davarn-se ec'h en em lakis da evessaat piz ouz stumou, ouz giziou pe voazamanchou oll bobladou ar bed, a zeue hag a iea abiou d'in. Evel ma caran kement al lealded hag an honestis, e scambennen, e c'hegaren abalamour da eun dro, da lavaret eo : avaristed, pe ioul-cregi an hostis. Rag debri, lounka a rea tamic arc'hant an dremenidi, pe kentoc'h, dispenn ha suna a rea, var eun dro, couls lavaret, corf ha ialc'h ar varc'hadourien hag an oll lojerrien geiz. Chala ha counnari a rean, dreist-oll, pa velen he finessaou, he ardou, he droiou-cam evit clask bepred ober toullou nevez e godell hag e ialc'h an dud dievez, ha lacaat ho guenneien da deuzi etre ho biziet. Eur voaderez, eur gelaouen, ha netra ken e voa ar c'hovec hostis-se.

Eur pardaez e voa leun-couch an ti a dud. Setu bremaic o tiguezout, var an divezadou, daou veajour skuis-maro. Eur c'hoz-guele-telt a voe roet d'ezho da gousket, pa ne voa mui nemet-han a vueleou goullo. Eun tam kinte a voe en daou zen estren o lamet ebars. Evelato, evel ma 'z-oant skuis aoualc'h o divije cousket mik, ha paet-mad ho scodenn, egis pa vijent bet lakeat e gueleou flour, var eur c'holc'had plun fin. Me, avad, a glascas, gant truez outho, digeri d'ezho ho daoulagad, hag ho lacaat da daol pled, pe evez, ouz an doare iskis-se da zigemeret an dremenidi. Meur a doull bian em boa great gant beg va flemm e croc'henn an hini a gaven ar muia kizidic, an hini eassa da lacaat da hegari ha da reclem, pe d'en em zevel a eneb crisderi an hostis barvec ha cofec-se. Ar pez farsus a veajour-mâ, an inkin a ioa anezhan, a ioa, heb mar, oc'h uvreal e lamet varnezhan, e laeret anezhan en hent ; distaga a reas eur chavedad gant he gamarad-guele, e creiz he gousk, goall divalo, goall criz e cavis anezhan, ha setu me staga gant he amezec. Hemâ, d'he dro, na zaleas ket nemeur da gass an dors d'ar gear, gant eun dournad c'hoas caletoc'h ; ha setu me tapet e creiz ar fuilladenn, pe an tam cabal, hag a ioa pell da veza eun drugar nag eun ebat. Beac'h a ioa savet varnoun, d'am zro. — Touet a rejont ho daou ne vije ken, biken, tapet ho c'hillorou er stlabez-ze, pe en neiz gouesped-se. Abars ma voa goulaouet an deiz o doa paet ho freuz, ho dispac'h, an dispign hag ar c'holl great gant-ho abaoue ma'z-oant diskennet er c'hoz-hostaliri-se. Clenka, aoza, ficha a rejont buan ha buan ho c'houfrouigou, pe ho zier-lêr, ha me siouas ! a voe tapet ha clozet stris en unan anezho, heb gouzoud d'in.

Goude an dro vrao a ioa c'hoarvezet ganen e lavaren, ouzin va-unan : Setu petra a dalv clask ober vad d'an nessa ! Biken, eta, me ne vezin anavezet mad aoualc'h. Oh ! nag hi a zo goall-gasset, goall-heskinet, er bed-mâ, ar re n'anavézer ket ho madelez ! Bezet, eta, muioc'h-mui a druez ouzin, o clevet hano d'euz va reuziou ha va flanedennou garo. Petra ! n'euz berad-dour en ho lagad ? Seac'h-corn eo ho caloun ? Eat eo ho lagad da hesk??? Mad ! evit gouela dourec n'o peuz nemet silaou an dilerc'h d'euz va buez ankennius.

Azalec neuze e teuas d'in ar zorc'henn da bellaat dioc'h an dud, a gaven ken cassaüs. Ne voa ket re-abred, m'em-euz-chans ! ! En eur lam-crenn e voen pignet var fri ar c'henta ki a gavis. Hemâ, eme-ve, a zo ar skeudenn d'euz ar guir lealded, pa ziscuez kement ha ma ra derc'hel d'ar vignoniach. Chom a dlien, var va meno, a c'houdevez stag ouz an anevaled. Rag an dud, daoust d'ho ijin, d'ho spered ha d'ho skiant-bras, ne voant tam goest da anaout va madoberou.

Chass ar Russii a ra aliez pennadou brao a vale,

var eun dro. En ho beajou hir-badus e velis cals douar heb diezamant hag heb skuisder. Diguezout a rejon, d'ho heul, e broiou ien-sclass an dud a reer anezho Eskimô. Er broiou scournet, kement en deuz buhez a zo eun tamic digass, dissevan ha divaniel. An dra-ze a iea aoualc'h d'euz va gis-me. Déuet, evel ma'z-oan, dija var an oad, e lakis em fenn fortunia, pe kemeret pried. Abars nemeur a amzer e voan mam d'eur rumad-bras a vugale, ken aketus-oll ha me da daol evel d'euz ar chass a bep orin, a bep vouenn. Hor micher, cousgoude, ne voa ket re zrus, hag e creiz va bagad re-vunud, va zorrad re-vian, em boe meur a neac'hamant.

Chass ar Russii, evel chass ar broiou-all, a zo diot aoualc'h d'en em scrabad gant ar paoiou o deuz bet digant ho c'hrouer evit kerzet ha galoupad. Plijout a reant din, cousgoude, muioc'h eget an dud ; hag eur barr reisoc'h, chentiloc'h e caven anezho. Avichou, avad, e vijent broudet gant eun diaoul benag, hag e lakeant ho dent lemm da furchal, da irlikat ac'hanoun. Nousped gueach e voe darbet d'in beza sebelliet, e beo-buezec, e toull ho gouzoug. Goude-oll ne voe ket re fall an dro evidoun hag evid va bandennad bugale. Beza edomp o c'heuill eun denn, pe eur chao-chass staget, sternet ouz kirri dirod, hag a fouette bro gant eun herr, eun tiz-bras meurbed. Touchenn lemm ar fouettou a rea d'ezho redec gant ho zreid, en eun doare dereat, e-leac'h chom a-za d'en em scrabad, da darlaskad, ha da heskinad ar re-all.

Va zud ha me, savet a diegez-vad hag enorus, a zeuas a-benn d'euz ar chao, d'euz an denn-ze, braoic aoualc'h, ma lakeamp anezhan, zoken, da jom crenn a-za pa en em glevemp-oll etrezomp evit toulla ha cribinad ho lêr. Paotred Cambr an Deputeed a lavar d'euz kementse : An doare dereat hag ijinus da gaout, var eun dro, an oll mouessiou, pe an doare guella da ren, da vleina an *electourien*, ha da gaout al lodenn grenva a vouessiou, pa vez menec a *voterez*. Me am euz bepred caret heuilla ar gostezenn e divije ar muia mouessiou. Plijadur am euz o velet e mâ d'euz hon tu-ni ar *majorite*, e pep leac'h, da c'houzoud eo : ar gostezenn grenva, nemet e ti an dichentiled, hag an *aristocrated*. Ar privilachou-se, ar guirriou-ze on deuz en oll afferiou ha lezennou ar vro, a ioa mad evidomp da herzel ar c'hirri dirod, en hent, pa droe en hor penn. An dipit hag ar gounnar a velen neuze e goueled caloun ar veajourien a roe d'in eun tam ebat ; ha pa vije ar muia prez varnezho e reamp d'ezho chom da ehana goallbennadou amzer. Mad ! piou her c'hredfe ?? Na ellent ket hor gouzaonv abalamour da-ze. An hegar, ar gounnar, a c'hore, a verve en ho diabars. Pa vije teuzet ar scourn gant vrouez an Anv, an dud digaloun-se a gasse ho chass d'an dour d'en em voelc'hi. Va-oll rumad bugale a gavas eno eur maro spountus, abalamour da zrougiez au dud. Ar chass ho-unan a voe stad, lorc'h ha fouge enn-ho. Ar peziou divalo-se, an traou dianaoudec-se, a ra d'in heugi ha donjeri ! N'em euz morse, camed ebed, cavet var va zro ha var va hent nemet enebourien didruez.

Abalamour d'am skiant-prena, ha d'an ijin, d'ar gouiziegez am euz bet, a-viscoas, couls er scolach hag er *rejimant*, ne voen ket beuzet da heul va-oll bagad bugale. Gouzoud a ris lamet, e couls, ouz gouzoug unan d'euz va bourrevien. Chom a ris, eno, strobet, speget starta ma c'hellen. Caloun ar c'hi-mâ a voe piket ha boukeat. Va buez a ioa adarre e savete ; ez-oan eur veach c'hoas, salo, dirisil ha dizanjer aoualc'h. Pa edon, heb finval, oc'h ober-mad va zonj da ziskuez d'am c'hi carantezus ha trugarezus va anaoudegez-vad evit va zalver, setu ar *facteur*, pe baotr al liziri o tiguezoud. — Bremâ paotred ar *post* a ia da gass liziri ha paperou-all, e pep leac'h.

Al lizer a zigasse-hen d'an dud am euz hanvet Eskimô-baleerien, a ioa unan cachedet ha siellet-mad, ha billejou-*banc* enn-han eun troc'had. Pedi a reat anezho, evit eur bern vrao a vonis, evit eur gopr hag eur gounidegez-vras, da zont da rei ebat d'ar Barizianed ha d'ar re-all vag, curius ha dibreder, a vez o pourmen er jardin-vras an *Acclimatasion*. Eno e virer plantennou ha fleur divroet, anevaled dibaot, rouez ha boull, digasset a bell-bro, ha plijadurus da velet.

Ar jardin-mâ darempredet kement, er gearveur, er gear-benn euz ar Frans, gant an dremenidi skuis o vragal, o fricotal, o vombansi, a zo, enn hi, e guirionez, cals traou nevez ha souezus da velet. Guelet a reer enn-hi, ouspen ar guez, ar pesked, al lapoussed, ar fleur hag al loened gouez a-ziaveas-bro, Cornandouned pe Laponed hag Eskimoed deuet da glask en em voaza er vro, pe da *vourra* enn-hi, egis a leverer e costez Pont-n'Abad. Abalamour da-ze e reer anez-hi jardin an *Acclimatasion*, e gallec.

Dalc'hit mad d'ho kuiscamanchou ha da-oll c'hisiou o pro-bell. Mar griit-ze, eme *rener* pe *gouarnour* ar jardin gaer, me ro deoc'h va ger, c'hui a reio, heb mar ebed, eun taol caer, ha dont a reot buan da veza pinvidic-mor, pinvidic parfound.

E leal ! mont a ris, penn-da-benn, abalamour da-ze, da heul ar vandennad. Chouchet e voan daoubleget en anchou, pe er roufennou a ioa eleiz anez-ho e croc'henn seac'h ha crinet va Eskimôcoz. O velet ac'hanoun ken brao em liou e voa eaz gouzoud a beleac'hje teuen. An dud a zo lemm ho lagad, ha digor ho spered, a ra cals a stad d'euz kement a vir ker mad liou ar vro, a behini int deuet. N'eo ket heb guir abeg, michans ! e creden e sellje an oll ouzin gant souez hag estlam, hag e vijen, divar ar mare, prijet cals, hag anavezet mad.

E jardin an *acclimatasion*, avad, el leac'h ma clasker lacaat da veva, da voaza pe da *vourra* kement a draou hag a dud pe anevaled, ne voa, evidoun-me, nemet geovier ha touellerez ; hag mervel, eleac'h beva, eo a rea al loened ebars. Avichou, zoken, e lazet anezho dizamant a didruez. Ar c'hornandouned-Eskimoëd a voe, da genta, goelc'het penn-kil-ha troad. Guisket, fichet, fardet e voent a dreuz-fuill. Meur a hini a gemere ho dillajou-diskempenn evit eul labour ijinus ha speredus.

Goude-oll, e leac'h clask va lacaat da voaza, da *vourra*, pe d'en em gaout mad eno, e voen stlapet er meaz. Ne voe ket red pedi ac'hanoun diou veach, rag eun tamic e ma huel ar c'herc'h em gouzoug ; eun tamic ez oun fentus ha dichec, ha ne blij ket d'in nemeur beza dleour da nicun.

E mesk ar strollad tud deuet di en aviz guelet traou caer ha souezus pe gurius, e taolis va zell var eur c'hrac'h-coz. Pignat a ris ous he c'habel pe he brennidenn, hag en toullic cambr-se dibabet ganen, e vijen bet eürus aoualc'h mar e divije an hini goz-ze anavezet mad ac'hanoun. Leshanvel anezhi greg-vad, pe *bonne-femme* (e gallec), a zo godissaad ha goapaad anezhi ; rag ne d'eo nemet eur goall-bez, pe eur divergondadel grignouz.... Kerkent ha ma tiguezas er gear e cavas digarez da lavaret em boa-me he dismeganset, he offanset-bras, hi he-unan ha nan eun-all. Kerkent, ivez, e savas encrez ganen ; digeri a reas ar ar chasse evit clask tapout crog em c'hollierou. Ker counnaret 'voa hag eur giez clanv. Na ehane da grial : oh ! he c'haout a rinn, he dapa a rinn ! he laza a rancan ! !...

Maouez-criz, eme-ve, petra 'm-euz-me great d'id ? ? Comz a rean goustadic ; hi ne lavare mui grik ; mes astenn, leda a rea e c'habel gant evez ha poan vras, ha caout a rea va neiz. Me, neuze, a lamme timad, prim ha prount var ar pallenn, hag ac'hano var ar pluenk-treid. Oh tra heuzus ! hi a heje anezho, couls ha ma c'hêje al linserriou hag he oll lienach neat ha fresk, epad ma clasken tec'het kuit digant-hi, pe en em denna kempenn ha didrouz d'eus an eil toull en egile.

IAN BIPI, PENN-DISTO,
a Gervrugenn.

(Eur pennad all eur veich all.)

HISTOR AR C'HABYLIE.

PENAUZ E VE GREAT ANN DIMIZIOU ER *C'habylie*.

UNNECVET PENNAD.

En tiegeziou pinvidic er *C'habylie*, kerkent ha ma ve ganet eur mab bian benag, ann tad a glasc var eün eur verc'hic hag a dle beza pried d'ar mab bian-zè, divezatoc'h, ia !... mar teu ann traou da vad. Tad ar paotr-bian a baëz da gerent ar verc'h iaouanc, dirag testou, eun dornad braô a arc'hant ; an arc'hant-ma avad a zo diviz d'ho roï en dro e ken caz ma tisplichfe ar verc'h iaouanc d'ar mab pa vezo deuet bras. Evit ar verc'h iaouanc, ma ne fell ket dezhi kemer evit pried ann hini a zo bet dibabet evithi, e renc paea en dro da dad ar paotr iaouanc ann arc'hant hen devoa roet heman d'he c'herent, ha var ar marc'hat, roï eun dornad-all a arc'hant dezhan c'hoaz ken braz hag ann dornad a voe roet d'he c'herent, en dervez ma oa bet dibabet evit pried d'ar paotr-iaouanc. Er vro-ma e ve roet ato ann tu-à-goll d'ar merc'het.

En tiegeziou ne d-int na paour na pinvidic, etre ann daou, ar vugale ne vezont promettet da bried ann eil d'egile nemet d'ann oad a eiz pe zec vloaz. D'ann amzer-ze ho deveuz conje da loja er memez ti, ar paotr hag ar verc'h iaouanc. Mez m'ar tigouez dezho caout bugale araug ma vent eureujet, ker kent ma ho deveuz ar c'herent danevell euz eun nevezenti benag a berz ar verc'h caër, e ve great dezho demezi, petra-lavaran, eureuji dious-tu.

Ann oll *Gabylet* a gred ez-int galved da stad ar briedelez. Var dro daouzec, trizec, pevarzec pe bemzec vloaz eo e ve eureujet ar baotret hag ar merc'het iaouanc er vro-man ; me lavar eureujet, rag ann darn vuia a ve demezet araug, da lavaret eo, ho deveuz en em bromettet ann eil d'egile. Mar tigouez gant eur paotr iaouanc benag beza chommet heb beza choazet he bried a vianic, ar pez ne c'houarvez ket stanc, dreist oll en tiegezou ho deveuz eun tammic madou, ann den iaouanc he unan, pe eun all euz he berz a ia da gaout tad ar verc'h iaouanc hen deveuz c'hoant da gaout evid pried. Digouezet e ti tad ar verc'h iaouanc, en em chicanont eun neubeut divar benn priz ar verc'h iaouanc ; mæz goude beza marc'hatet eun tammic e teuont d'en em glevout ha da lavaret ann eil d'egile : « Scoit em dorn, great eo ar stal ! » Peurvuia e ve great ar marc'hat heb gouzout doare d'ar verc'h iaouanc ; aliez memez ar verc'h geaz n'he deveuz na guelet na clevet comz biscoaz euz ann den iaouanc a dle beza he fried hag alies he bourreo. Ma cav d'ho zad caout eun dornad mad a arc'hant evit-hi, na vezo ket goulennet he aviz evit ober ar marc'hat, guerzet e vezo evel ma verzer ann annoret e foar Gorantin e Kemper. Ar merc'het a ve guerzet a bep seurt priz hervez ho braventez, hervez ho danvez hag hervez ar renk huel euz ho c'herent. Beza ez euz anezho evit dec lur, pemp scoed, cant lur, anter-cant scoed ; daou c'hant lur e ve guerzet hiniennou ; ar c'herra hini a zo bet guerzet tout, eo greg *Beni-Mengallet*, houman, a oa coustet pemp cant lur d'he goaz, a leverer. Egis n'eo ket guall ger ar merc'het er vro-ma, lod euz ar *C'habylet*, ar re binvidic anezho, a bren meur a

vaouez dioustu, pa gavont euz ar re varc'hat-mad da blijout dezho. — Gouscoude, hel lavaret a rancan evit meuleudi ar *C'habylet*, etouez ann dudma e zeuz peadra neubeutoc'h a voazet o caout meur a c'hreg er memez amzer eget etouez ann *Arabet*. Lod euz ar *C'habylet* e leac'h prena eun azen pe eur mul muioc'h, evit ober ho labour, a gav guelloc'h caout pe brena eur c'hreg muioc'h: guelloc'h marc'hat a goust dezho, ha muioc'h talvoudegez ho deveuz o kemer eur vaouez, var ho meno.

Pa hen deveuz ann den iaouanc en em glevet gant ann hini a dle beza he dad-caër, var briz he verc'h, n'he deveuz mui netra da ober nemet dastum pe goulenn arc'hant da baëa ann tad evit caout he verc'h da bried. Eiz deiz benag araug ann eured e ve lavaret d'ar verc'h iaouanc, na dle mui monet da bourmen he iaouankiz er meaz euz an ti, rag ma 'zeo dimezet d'ann hen-manhen. Pe a vezo mad gant ar verc'h iaouanc demizi d'ann den-ze, pe na vezo ket, ann dra-ze ne ra ket, eur veich ma 'zeo prenet ha paët, eo red dezhi kemer ann den evit pried, n'euz fors piou eo :

« Eur veich great ann demizi
« E renker mon't pe grevi ! »

Da zervez ann eured ar mab-nevez, eun neubeut mignonet all d'he heul, a ial da gerc'het ar verc'h-nevez ; digouezet e tal dor he zi e chommont eno eur pennadic en ho zao da c'hortoz ma teufo ann tad-caër da zigass ar verc'h-nevez dre ann dourn da gaout he fried iaouanc. Ar verc'hnevez a zo mounched he bizaich dezhi gant eur zeizenn-seiz, pe gant eur mouchouer coton-guen ha na dle beza divounchet nemed pa ve digouezet e ti he fried-iaouanc. Ar *C'habylet* na gemeront eun demizi evel eun demizi peur-c'hreat nemet pa ve lakeet ar verc'h nevez etre daouarn he fried iaouanc. Mæz kerkent ma hen deveuz ann tad dispeget euz he verc'h evit he lezel etre daouarn he fried-nevez neuze dioustu he-man a deu da veza he mestr, he fried evit-mad ; heman hiviziken a hello ober ar pez a garo outhi, ha pa ve he laza a ve ! den na hello lavaret ger dezhan.

Evit lacaat ar verc'h nevez etre daouarn he fried e tremen ann traou didrouz-tre. Ar mab-nevez a gemer he bried dre ann dorn, a ra dezhi azeza var gein eun azen pe eur mul, hen he-unan a vleïn ann aneval dre ar brid, en eur gerzet costez-ha-costez ganthan.

Epad ann hent, mignonet ann den iaouanc a gerz arauz-han, var diou renk, mar kerit ; var he lerc'h e teu ar muzisianet en eur c'hoari ar rututu ha tamm-tamm-tamm ken a dregarn ar stanken. E kichen ar verc'h-nevez a bep-tu dezhi e kerz diou c'hroac'h-coz en eur zougen unan eur pladad *kouskous*, unan all eur pikol piler coar.

Da heul ha varlec'h-tout e teu kerent ar verc'h nevez hag eun niver braz a dud iaouanc, coulz hag a verc'het iaouanc o choual a bouez penn *ho iou-hou-hou spontuz*. Digouezet e tal dor ti ar mab nevez, heman a zicour he vreg iaouanc da zisken divar gein ar mul ; mœz araug he lezel da vonet tre ebarz en ti he ro dezhi eun neubeud taoliou baz var he fenn ha var he diouscoaz, evit discouez dezhi piou eo ar mestr. Goude ez-euz fricou *kouskous* euz goualc'h ; kik e vez ive mæz ne ve ket braz tamm peb hini : evit cloza ar fricou e ve great eun abaden frincal ken a lamm al laou hag ar c'houen euz dillad ann dansourien.

Ar *plinf* hag ann *tam-tam* e vez o son dezho da frincal.

Na ve pedet *Marabout* ebet evit binniga ann eured, evit donet da fricota, da ober eur c'hofad mad a *kouskous* ne lavaran ket ; ma ne ve ket pedet da zibri *kouskous* hen a ial he unan, ha malloz d'ann dud nevez ma n'hen deveuz ket ann tamm kenta :

« Neb ial d'ar fricou heb beza pedet
« Ne vezo ket euz ar c'henta goualc'het. »

Peur-vuia ann dud-nevez gouscoude a bed ar Marabout da zonet d'ar fricou eured, evit caout ann enor da bocat d'he zorn, enor ha ne ve ket roet d'ann oll. Pa ve ann dud-nevez tud devot braz da *Vahomed*, e pedont memez ar *Marabout* da lenn dezho eur post pe zaou euz ar *C'horan* pe da roi dezho eur scrid benag euz al leor-ze.

Er vro-man ann eureujou a ve great oll evel cals euz ann eureujou kis-kear, mar plij, da lavaret eo, heb lidou-saer na netra a gement a ve c'houez relijion ganthan. Me gav din eo henvel-bras ann demiziou dre ar vro-man euz ann demiziou great gant ar mear hebken e lod euz ar c'heariou-braz e Frans memez. Evit er *C'habylie* na zonjer ket da c'houlenn ouz Doue ar c'hras d'ann dud-nevez da veva pell ann eil e ser egile, rag aliez e ve torret ann demiziou evit ann disterra tra. Da viana diskiblien *Mahomed* na jommont ket pell heb cass ho groagez da foar an tri-mil divar ho zro, pa na blijont ket dezho, pe evit lavaret guelloc'h, pa dro en ho fenn : Ar giz eo, ha lezen *Mahomet* ne lavar netra a eneb, ar c'hontrol eo a zo guir.

X.

Zonik ar Paotr koz.

VAR DON : *Paotred Plouneiz a lare*, etc.

C'hui na ouzoc'h ket ma voad
Kant vloaz am bo hep dale,
Kalz a ve d'eun den anat,
Pa ve bet keit var vale.
Me 'zo leal, guir vignoun :
A viskoaz oun bet seder ;
Me zo mad tre ma c'haloun,
Ha guelloc'h ma divesker.

Me am boa kalz a vadou :
Mæs bet oûn re druezuz ;
Rak-se, em diwa bloaziou,
Ma zamm buez n'eo ket drûz !
N'euz fors, neubeut a c'houlan,
Eun tam bara, eur banne ;
Ganthe laouen e vevan,
Ganthe, hag heol Doue.

Pa ra glaô e z' an d'ar ger
'N 'em c'holo 'ran, pa ve ien ;
M'ar kavan hir an amzer,
E sturian ma lestr kempen.
Eur c'hastel 'm'euz, unan pri,
Ha jistr, 'leiz eur variken ;
Me 'lez an douar da drei ;
Na lennan mui gazeten.

Euz petra am be-me doan ?
Ac'han, hep keûz, me ielo ;
Ha pa deui ma zremenvan,
'N 'eur vont duhont me c'hoarzo.
Var an douar am euz græt
Eur vad benak : na rin ken ;
Pa vin er bez gourvezet,
A vo varn-han evelken :

DISKAN :

Ar paotr koz eo e ven hanvet :
Biskoaz nec'het na n'oun bet :
Ar Paotr koz a vev bepred.

BARZ KOATMIN.

Ar roue hag ar sturier.

Eur Roue, enn eul lestr, à dremene, eunn deiz
Eur ster vràz euz a Vreiz.
Ar sturier 'oa ar maout euz holl baotred ar vro,
Den a c'hanter-kant vloaz var-dro.
He varo oa du-pek, he vleô a oa guenn-kann.
Ar Roue karadek ha mad :
« Perak kement-se, emezhan ? »
— Ann dra-ma, feiz, 'zo sklear, a respount ar c'houeriad,
Hep ober mui a van :
Sonjit ho deuz ma bleô
Tost d'ugent vloaz var ma barô.

BARZ KOATMIN.

Marvaillou goude gousperou.

COUMBAT CHATILLON.

AN HERMIT, IAN HE VAM, LAURANS, LOUIS VIHAN, PERIK.

An Hermit. — Assa bugale, setu ni crog en trizek a vis Here.

Louis vihan. — Coumbat Chatillon ! me a dabouline eno.

Laurans. — Ha me a c'hoarie e mesk ar fusullerien deus ar marine

An Hermit. — Etre Meudan ha Cachan eo e ma Chatillon. Var an arouden-ze oa en em zastumet calsik Prussianet. Her gouelet a read gant al longueveu. Pe seurt a reant enho, setu petra felle da c'houd ar general Trochu. Rag-se e lavaras da Vinoy coumandant an trizekvet corf : et da velet a viou a zo en neiz s'ount, neuze Vinoy a lavaras d'ar general Blanchard ; « c'hui kit var eün da Chatillon » ; — d'ar general Charriere e lavaras : « C'hui a ielo dre an tu cleis ; » — ha d'ar general Susbielle e lavaras : « Evidoc'h c'hui a iel dre ann tu deou. »

Louis vihan. — Ar generalet Maud'huy, Dumoulin ha Caussade a ioa ive.

Ian he Vam. — Petra ar general Trochu noa ket enho ?

An Hermit. — Ho boa.

Perik. — Mobilet a ioa ive, michans ?

Louis vihan. — Assa, Perik, petra zonges diana va fotr ! Da biou em biche me taboulinet ma ne viche ket bed a vretouned deus ar mobil. Mæs beza voa ive mobilet deus ar Choddor a deus an Aub. Ouspen e c'helle beza eur mil den deus divoallerien ar peoc'h.

An Hermit. — Ar re-ze a veze araok anvet serjantet polis.

Perik. — Gant piou e chomas an treac'h ?

Louis vihan. — Cleo ta he ! ganeomp ni ive zur na petrata, pa ze guir non deus collet nemet tregont den, ha neus bet glazet nemet pevar ugent ac'hanomp, e leac'h ar Prussianet o deus countet eun daouzek kant anezho lazet pe c'houliet.

An Hermit. — Ar general Trochu o velet eur mor soudardet o tont a enep deomp eo a roas urs da zistrei var zu ar forchou.

Laurans. — Forchou Issy, Vanves, Montrouge ha Bicêtre avad eo a laboure neuse evid arpa deus hon enebourien ra na zeuchent da gloza en dro deomp e gis ar mor en dro da Gallot.

Louis vihan. — A neuze c'hoas, noa ket eur blijadur ober vaillantis dirag mogeriou leun a doullou dre bere e teue mil a mil maro.

Ian he Vam. — Perag ne deac'h ket ato var araok pa voa ar gounit ganeoc'h ?

An Hermit. — E feis ie zur abalamour ne voa er moment-se ken izom nemet evessad petra a ioa etre Meudon ha Cachan, evid goud a dre eno eo e tlie ar Prussianet taga kear, hag evid en em lakat var evez. An general Trochu diana a ioa postur enha. Fors meuleudi a roas dan trizekvet corf.

Perik. — No peus ket eur ger benak da gonta divar ben hor zoudardet a ioa e Coumbat Chatillon ?

Laurans. — Ho deus. Eur martolot breizad, canolier e fort Bicêtre, a vele o tont var an ent deus costes kear Sceaux, canoliou eur guchennad. « Daonac'h ! e meza, petra o deus sonch ar viltansou-ze da ober ? Pa voe distarnet ar c'hesek ha bantet ar c'hanoliou ; ah ! sac'handerchen ! e meza, sonch tansuilla hon troumpou ni a zo antreet e Bagneux eo a so gatho. Ac'halen dezho e zeus eul leo anter, mæs neus fors. Alo ! tan var ar filippet ! » E fidandomen avad ! he obuzou a

c'houezec a boulse ken eün ma troc'hoillas ar c'hanolliou hag an affutou, ha ma reas rins ac'hano, dichouet ganta ar Prussianet, kesek hag all.

Louis vihan. — Me a velas tri zoudard astennet en eur gichen ; glazet oant o zri, eur c'habiten, eul letanant, hag eur serjant-major. Ar c'habiten eo a voa goassa tiset ; var he dremenvan e seblante beza, Eur c'har-ambulans a dostaas var zu dezho. C'hoant voa pignat enha al letanant hag ar serjant ; mæs an daou ma a c'houlennas a ne voa ket a blass dar c'habiten. « Neus ket a blass, a voe respountet, hag ouspen-ze, er gouelet a rid, ar paour keas cabiten ne zaleo ket da en em rei.» Mad, emezho ho daou, ma rank hor c'habiten chom ama da vervel, evidomnhi nen dilezimp ket: mar de red, mervel a raimp hon tri en eur gever. » Cavet e voe eur c'har bras avoalac'h, hag e voent samet ho zri.

Laurans. — Ni fusullerien ar marine a ioa dija en tan ; setu mobilet ar C'hod-d'Or o tont ie ebars. Pedont en hor c'hever, unan anezho a anavez, souden, he gender en hon touez-ni. Ema a ioa serjant,ar martolot-ma. Dioc'htu ar mobil a deuas a ben er, he zaoulagat o vervi gant ar joa ; ker kalonek a tra, e serras dorn he genderv ; mæs petra eo ar brezel milliget ! var an heur eur voulet en tisas en he dal ; maro mik e couezas a stok he gorf, he ben e treit he genderv, hag he c'hoad o rucha gueltrou guen ar martolot. E ano oa Dubreuil ; Doue her pardono !

Louis vihan. — Me ie a voa bet pinset eun draik, ken a rankis mont da Arcueil e scolach an Dominicanet, hag e velis an tad Houlès o sacramanti eur c'houmandant, serri a reas memes ive deza he zaoulagat. Lavaret a read deomp oa enhes ar c'hount Picot de Dampierre, chef eur batailloun deus an Aub. He zoudardet a vouele deza ken dourek, ma vije kredet oa ho zad pe ho breur. Pinvidik parfond oa, nevez dimezet, ar c'henta chasseour deus he vro. Hen hag he vatailloun eo a antreas da genta e Bagneux ; hen e unan da genta eo a grimpas var ar varricaden genta a voa savet dirazo a dreuz ar ru, hag ar voulet kenta tennet varnha, eo en pilas. E guir christen en deus bevet, coumbattet, marved ; a brema repos mad dhe ene !

An Hermit. — Pa voa anterret ar re varo, ha douget ar re c'hlazet en ambulansou, ar general Trochu a c'houlennas digat ar cheffou bras ra vije roet deza eul listen a zaou-ugent ano ebken dibabet etouez ar zoudardet, ar vartolodet, hag ar c'hard-national o doa great ar c'haera tolliou a vaillantis, ha c'hoas kouls e touez ar zoudardet simpl eget e touez ar cheffou, « rag, emeza, an daou-ugent ano-ze a vo laket da lugerni dirak daoulagat an arme hag ar vro ; henor ha gloar a vo great dezho, ha setu petra zinifi eur guir recoumpans, ha din deus eun den a offr he vuez evit he genvrois. »

Ian he Vam. — Doc'h a velan ar general Trochu a zo uel a galon ; mæs sivoas ! an darn-vuia a zo couls gatho kaout nebeutoc'h a enor a muioc'h a vounis hag memes an tamik ruban da heul. Ne doun tam estounet e viche kinte e meur a hini a eneb ar general Trochu.

An Hermit. — Ar ruban a blich dar botret, ha me avad va unan em beus klevet eur zoudard breizad o lavaret : kenta coumbat a vo, me vezo lazet pe decoret. Divar benn an decoration, ar C'houarnamant en doa dija diskleriet ne vije decoret den an oll nemet great e vije eun tol caer benak var dachen ar goumbat, a ma tistroche toullet he ler pe he lerou.

Ian he Vam. — Ar C'houarnamant noa ket bet pell ma coumprenas ne ket gat cochou ha rimadellou, e carg ar merc'hed ho godellou ; petra eo gloar ebken evid an darn vuhia ! Eur glao a zecoration a reas, a mad ; rag an den a dleer da gemeret egis ma man, sivoas !

J. M. C.

KELEIER ANN ESCOPTI.

D'ar Meurs 26 eus a viz Eost e vezo consacret Ilis nevez Garlan hag er memes devez, goude ar Gousperou, ann Autrou 'n Escob a roio ar Gonfirmation da vugale ar barræs-ze.

Abars nemeur,hon eus esper ec'h hellimp lavaret eun dra benag deoc'h d'eus ar pez a vezo bet c'hoarvezet eno en deis-ze ha rei deoc'h ann depeign eus ann Ilis.

KELEIER.

E Camelet d'ar 15 a viz Gouere etro eun heur goude creisteis e oa peget ann tân-goal en eun ti d'ann Autrounez Le Garrec ha Bouin. A drugarez Doue, ar mor a ioa leun er mare-ze,ha, gant poania cals epad eun heur, e teujer a benn da vouga ann tân. E kement-se eur c'holl eo a 5,000 lur, mæs assuret a oa.

Eur gomz c'hoaz divarbenn Buez Dom Mikel Nobletz.

Buez ar Missioner braz-se, enor Escopti Kemper ha Leon, a so bet scrivet e gallec, pevar bloaz goude he varo, er bloaz 1666. Tra eston ! bete vrema n'en doa den kemeret ar boan da scriva ar vuez caer-se e brezounec. Mes e berr amzer e vezo cavet etre daouarn an oll dud eus ar c'harteriou a so bet kenteliet guechall gant Dom Mikel, rac scrivet eo bet er memez amzer gant daou velec, an Aotrou Drezen, cure Plozevet, ha an Tad Bleuzen eus a Goumpagnunez Jesus. Ar vuez grêt gant an Tad Bleuzen, e vezo cavet da brena, araoc fin ar miz Eost, e ti an Aotrou Salaün, e Kemper, hag er c'hæriou all, el lec'h ma verzer levriou brezounec.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

EVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE Nº 34).

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan lvez e tle beza casset hivizken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper 25 a viz Eost 1879.

Æt eo ann diou gambr en ho rout : Petra ho deus int græt epad ar bloas-man ? Neubeut a dra vad.

Ann Deputeet ho deus votet lezennou Ferry a enep Doue, ar Relijion ha galloud ar pennoutiegez.

Ministr ar Brezel hag hini ann dud a vor evid plijout d'ar Radicalet ho deus gourc'hemennet gueich ma vije eun dra benag a nevez gantho. Hogen a hent all, egis na vije ket bet ho dever hen ober, n'ho deus soursiet sort ebet na d'eus hor soudardet, na d'eus hor martolodet hag evid discuez deoc'h e pe stad truezus emaint breman, n'em beffe nemet lacaat deoc'h aman e brezonec prezegennou daou zepute, a gleis gouscoude, Lefaure evid ar soudardet ha Farcy evid ann dud a vor.

Ann emgleoiou evid ar c'honvers ken noazus d'al labourerien douar ha d'ar re a zalc'h ar staliou bras hag a labour ennho,a so bet astennet, piou voar bete pegeit, petra benag ne dalvezont nemet d'ann estranjourien, dreist oll d'ar Prussianet.

Evid creski danvez eur re benag,a so bet scuillet etouez ann dud a beb seurt kelouachou fall, ho deus spountet ha revinet eur gals eus ar re n'ho devoa nemet neubeut a leve.

Eul lezen so bet votet, a enep mam-lezen ar vro, a ro da Bresidant ar Senat ha da hini cambr ann Deputeet ar galloud da c'hourc'hemenn d'ar soudardet petra benag ne apparchant ar guir-ze nemet ous Presidant ar Republic hag ous ministr ar Brezel.

Votet so bet distro ann diou Gambr da Baris, hag heb dale, pa ne blijo ket ar pez a raint, ne lavaran ket d'ar bobl, d'ar guir bobl, mæs d'ann dud fall-ze a vez atau o clasc freuz ha dispac'h, c'hui velo petra c'hoarvezo.

Evid roi plassou d'ann oll guir Republicanet (?) ho deus tennet ho flassou digant ar re vad ha græt plassou nevez, o creski evelse ar c'hargou hag ar beac'h pounner a bouez var ar vro.

Ar c'honseil Bras so renevezet oll,rag ne felle ket dezhan barn a enep ar Justis hag ar guir,hag hanvet en he blass eur c'honseil nevez, a varno, a sonj dezho, en eur fæsoun a blijo cals muioc'h dezho. Hogen aman ec'h alfent marteze fazia. Ann Deputeet pa n'ho deus lezen ebet evid condaoni eur re,a hell ober al lezen-ze, hag e ve a enep ar guir ; mæs ar varnerien, na hellont barn nemet hervez al lezennou, ar setans a zougont a renc beza diasezet var al lezennou, rag a hent all e ve re æs discuez anat ho dislealdet : kense,mar dint fall avoalc'h evid refus renta justis d'eur re, ec'h hellont dale keit ha ma keront abars dougen ar setans pa n'eus tribunal ebet var ann douar a-uz dezho, mæs ne soni ket din, ec'h alfent bann ha enep al lezen. M'her grafent e ve red mad lavaret e vent fall, ar falla.

Kement liberte hon devoa allet gounit ; int ho deus græt ho fossubl evid ho lemel diganeomp : hor guiriou so bet dianavezet : carout a rafent cahout en ho dorn barnerien ha soudardet hag evidse e torront pe e taulont a gostez ar re n'int ket republicanet avoalc'h da lacaat en ho flass ho mignounet, Republicanet ha Radicalet eveldho.

Ar Relijion a so bet disprijet ha goapeet gantho ha roet conje d'ann oll d'ober dezhi goassa ma hellint.

Ha breman setu int æt en ho roud ! Accord int etrezho da vihana ? Ne d'int ket. Re ann tu cleiz, ar pez brassa anezho a so counnaret a enep al loden a lavar gant Gambetta ne dleer ket mont re vuhan evid mont suroc'h : int a glemm rag n'en deus ket heman dalc'het d'ar promessaou græt ganthan e *Belleville*, e *Romans* hag e cals lec'hiou all. Droug ennho int a c'houdrous d'ar vinistret e vezint taulet a gostez pa zigorro ann diou Gambr adarre.

Gambetta hag he re, d'eus ho zu, a so droug ennho a enep ar re a fell dezho mont re vuhan hag a vir outho choas e peoc'h ann deis hag ann heur a blijo gantho.

Evid re ann tu dehou, n'e ket red lavaret deoc'h petra a sonjont d'eus potret ann tu cleis a so bet guelloc'h gantho heulia ho c'hoant hag ho ioulou fall, eget ober ar pez talvoudussa evid ar bobl hag ar vro.

Petra chomm eta d'eus ar pez oll ho deus græt hor mistri ! epad ar bloas 1879 ?

D'eus eun tu, poan, diæsamant, anken evid ann oll ; d'eus ann tu all, palæs Gambetta hag ann oll traou græt evithan var goust ar vro ! mæs pe vern ar re-man diveza deomp ? Guelloc'h e ve ganeomp eur peoc'h padus hag eur mestr mad eleac'h ar pemp pe c'huec'h cant mestr hon deus breman.

A.

HISTOR AR C'HABYLIE.

PENAUZ E TOUGER AR C'HAON ER VRO-MA

DAOUZEGVET PENNAD.

Kerkent ha ma vez unan benag en he dremenvan, eun daou pe dri euz kerent pe mignonet ar c'hlanvour a iel da gas kelou da oll dud ar geriaden. Ar re-man a bign var eün var leïn ho ziez, pe c'hoaz en em vodenn en dro da di ar c'hlanvour, hag en em laca da gana oll er memez amzer, goazet ha merc'het, reolen a feiz diskobli en *Mahomed* : « *La Allah illa Allah oua Mahommed roussoul Allah.* Ar gerent tosta a jomm en ti etal guele ar c'hlanvour beteg ma hen deveuz tennet he huanat diveza. Neuze e ielont er meaz da gana en eun dro gant tud ar geriaden : evel discan d'ar post « *ha Allah illa Allah....* e canont : « *ia bobu houia* » « *Tad ma breur* » mar d'eo eur goaz eo a zo maro, mar d'eo eur vaouez e canont : *ia oulteriu imma* » « *mamm ma c'hoar.* » ar moueziou-se o cana er memez amzer a ra eur cholori henvel deuz n'ouzon petra ; diœz e vesfe gouzout pe gana pe lenva eo a reont. Ar jolori-ze a bad epad eun anter heur goude maro ar c'hlanvour, ha goude ne glever trouz ebet mui, ken e teu ann heur da gass ar c'horf maro d'ann douar. Pa vez achu ann abaden gana, ann dud a ial e barz ti ann hini maro. Goude ma ve tennet he zillat pemdez digant ann den-maro, e ve goloët ar c'horf gant eul linzer-venn : na ve ket touchet outhan goudeze nemet evit he gass d'ann douar. *Musulmantet* pe diskibien *Mahomed* ho deveuz ar greden penauz, pa varv unan benag, al lutin, pe eun eal-fall benag, a deu da voall-gass ar c'horf-maro epad ann noz. Abalamour da-ze araug ma teu sar-noz, e ve casset e meaz ann ti kement tra veo a zo ebarz : Ann dud a iel da glasc lojeiz en eun tu benag ac'hant da antronozvintin ; al loënet a ve lezet da vonet el leac'h ma dro en ho fenn.

Araug ann enterramant ann *Omir* pe ar mean a ra cleuza ar bez, hag a embann dre gear da bed heur e tle beza ann enterramant, en eur zigass da zonj d'ann dud ez int dalc'het da vont da heul ar c'haon a zindan boan da baëa en amand. Ar *Djemâa* eo a dle rei peadra evit caout benvijen ha paëa tud evit cleuza ar bez. Pa ve great ann toull, ann *Omir* a gass urz da zigass ar c'horf maro da gichen ar bez. Ar c'horf, goloet gant eul linser-venn, a ve lakeet var eur c'hravez-daoubennec, ha douget gant pevar goaz ; pa ve scuizet ar pevar-ma, pevar-all a gemer ho flas. Ann archedou evit lacat ar re-varo n'int ket anavezet e bro *Kabylie*. Araug ar c'horf maro e kerz eur guchennadic tud en eur gana var don :

« Pe seurt son a ganin-me ?
« Sonig mont d'am guele. »

ho c'hanaouen muia caret : « *La Allah illa Allah* etc. » Eur rummad canourien-all a deu varlerc'h ar c'horf en eur gana, var ar memez ton, ann discan : « *oua Mohammed rossoul Allah.* » N'euz fors pegeit e ve ann hent ne ve canet nemet ar postou-ze. Varlerc'h ann eil rummad canourien e teu kerent ann hini maro, he amezien hag oll dud ar geriaden, da viana ann dud ho deveuz ann oad da ïun epad amzer ar *Rhomadon*.

Ar merc'het hag ar botred n'ho deveuz ket c'hoaz ann oad da ïun, ar re-ze oll ne d'int ket dalc'het da vonet da heul ar c'haon, na da heulia nicun euz al lezennou *Mahomed* : Kense ne ve ket stang ar merc'het o heul ann enterramanchou.

Digouezet e kichenic ar bez, ar c'horf maro a ve diskennet ennhan dioustu, he benn troët varzu ar Saô-Heaul. Prest goude eur *Marabout* a zisken ivez er bez, hag a zizolo he bultrin d'ann den-maro evit lacat varnhan eur scrid var behini e ve talfasset en eur mod benag eur post pe zaou eus lezen *Mahomed*. Epad ann dra-ze ar ganourien a zalc'h mad var ho c'hanaouen : « *La Allah illa Allah etc.* » Ar maraboud araug pignat er meaz euz ar bez a laca c'hoaz, en eur c'horn benag outhan eur scrid-all benag ; var ar scrid e ve lakeet hano ha lez-hano ann hini maro gant he oll vertuziou, he oll vad-oberou, etc.... Evit petra e ve lakeet ar scridou-ze ? Mar her goulennit digant ar *C'habylet* he lavarfint deoc'h gant rogentez : « Evit miret euz Doue d'en em fazia da zeiz ar varn, gant aon ne deufe da gemer eur *kofour* (eur pagan) « pe eur c'hristen evid eun « diskibl fidel da *Vahomed* ; brema pa zeskefint « ho faperou, Doue da viana a hello gouzout petra a dleo ober outho. »

Araug kuitaat ar bez, peb hini a dlee ober eur zalud d'ar c'horf maro en eur lavaret : *Allah okbar* : Doue braz, hag : *salom olic* salut dide ! O va Doue, dizonjet em euz da gomz deoc'h euz ar rumm dud ar muia brudet en enterramanchou : al lenverien hag al lenverezet.

Ar re-man a zo tud hag a lenv evit arc'hant ; ouzon ket pegement e coust eul lenvaden ; ar a ouzon mad tre eo e ve paët tud evit lenva en terramanchou. Ar re-man, goude ma ve saludet chorf maro gant ar c'henta a en em denn euz chen ar bez, a zec'h ho daëlou, ha kerkent ma deveuz heanet da lenva ann dud all a zav oll a euz kichen ar bez nemet tri pe bevar den : ar man a zo bet hanvet en de araug evit goloï ar gant eur foultren mean bras. Neuze oll dud c'haon a iel en eur vousc'hoarzin da zibri *houskous*. Ar *c'houskouz* a dlee beza paët gant kerent ann hini maro, pe gant ar *Djemâa*, peb hini d'he dro. Ann *Omir* pe ar mear eo a ra al lodennou *houskouz* hag al lodennou bevin ; — hag eur bevin e ve lazet evit ar seurt goueliou-se pep penn tiegez a gemer al loden a zigouez dezhan ; mæz, peurvuia, e vez drouk contant euz al lodennou, ha e tizroer d'ann ti en eur bedi mallosiou var neb hen deveuz great al lodennou-se. Oll diskiblien *Mahomet* a zo kompezet dre ar maro. N'eo ket brassoc'h na caeroc'h enterramant eun den pinvidic eget hini eun den paour. Henvel eo ann eil euz egile, nemet en eun enterramant pinvidic e veler aveichou, da heul ar c'haon, muioc'h a lenverien hag a lenverezet. An dud-se — goazet ha merc'het — paët evit lenva, a ra ho micher en eun doare ar c'haëra ; mæz paet mad a renkont beza, pe netra !... Epad eun nebeut deveziou goude ann enterramant al lenvemen hag al lenverezet a zeu da heul kerent ann den-maro, pa deu ar re-man da bedi var he vez. Eno e lezont chouadennnou ken crenv, gouest da lacat da grena ann Env hag ann douar ; mæz a veac'h e ve great dezho sin da heana, ma troc'hont berr d'ar broc'h. Goude ma ve great ar beden gant ar gerent, ar re-man a laca var ar bez pladadou *houskous* ha fiez : — ar beorien pe chass ar c'harter a ra ho vad gant ar boued-se. — Ar zonj euz ann dud-varo ne loj ket aliez nosvez e penn ar *C'habylet* : a-benn eun neubeut derveziou, kerent ann hini maro a iel adarre d'ho labourou pemdeziec, ken disoursi, ken laouen ha biscoaz, evel ma n'ho divije collet hini ebet euz ho zud. Daou pe dri dervez goude maro he vab unic, eun *Omir* a lavare : « Ho ! va mab-me a oa eur potr stard-sur ! eur potr ha n'he devoe ket aon araug he skeud ! hennez na sponte ket evit monet var droad da gear a *Alger* da verza eol ! ! Setu aze eur potr hag a c'houneze din dornadou arc'hant, avad !... Ann tad-ze ne gave nemet ar seurt comzou-ze evit keunial d'he vab, evit he veuli, ar mab-se ma hen devoe kement lenvet ha iudet var he vez, eun neubeut derveziou araug. Setu aze penauz e touger ar c'haon er vro-ma !..

X.

Buez souezus
hag estlamus eur C'hoanenn dianavezet...

TREDE PENNAD.

Dilerc'h.

Pa ziguezas ar pardaez hag an noz-tenval, me a gredas e vije eaz d'in, da viana, en em zuzadmad ha savetei va buez. Mês ar c'hrac'h-coz a vije atao var va zro, a rede bepred var va lerc'h, gant he leternou. Oh ! nag hen a voe braz va encrez, er c'houls-se ! Oh ! nag a geuz em boe-me, neuze, da veza distroet var an dud, egis eun hedguenan var he vam ! Mil gueach e vijen marvet anez ar skiant-bras em boa. Abaoue ma voan bet e ti va magerez, hag en oll broiou an douar, me am boa desket, divar va c'houst, guir eo, pegen criz, pegen digaloun eo al loen digaloun-se, an aneval garo-se leshanvet : Greg-vad, *bonne femme*, e gallec, leshanvet greg chentil ha disroug, ha ne voa ket goest da anaoud peger-mad ounme.

Me n'eo ket eur penn-glaouic ; rag n'ez-oun na re ziavis, na re avelec, na re zievez, pe re bennscanv. Setu perag e c'hellis en em zavetei adarre, oc'h en em zila dre ar prennest digor, er c'houlse, evel dre vurzud. En eul lamm crenn ha soun ec'h en em daolis er meaz heb gouzoud d'in c'hoas e peleac'h e cuezjen. Va buez a ioa bet, eur veach muioch, var-vaar. Setu me, e guirionez, barnet ha dalc'het da redec ar ruiou, da glask tam ha guele ; setu me, da-vad, var ar pave.

Daou dremeniad a ioa e kichen, hag a boke a dro-vriad an eil d'egile. Unan ha n'e deuz mignoun ebed, evel-d'oun-me, ne voa ket diez tennerrad, pikad pe boukaad he c'haloun baour. Eun tam avi ha goarizi, zoken, em boa ouz an daou vignoun-se. Piou en deuz morse poket d'in-me, a zonjen, enn-oun va-unan. Meur a hini, cousgoude, a zo bet en em gavet ganen var ar ruiou hag en aleou. Clasket em euz aliez beza mignoun d'ezho ; mês poan gollet eo bet evidon ! Atao ezoun bet chomet en dilez, ha morse n'em-euz cavet nemet disprijans ha dismegans e pep-leac'h ! !

E creiz kement a drubuillou hag a blanedennou e teuas ioul-bras, pe itic, d'in da anaout-piz ar pennabec d'euz eun deneridez ker souezus, ha ken burzudus evidoun. Daoust d'am lentegez e tostaïs da velet, en eur ober camejou pe lammou-bian ha reizet-mad, egis paper muzic. Gant va ear dissevan ha divaniel e tisguezjon dindan an anterkelc'h, pe an tam voarec a reant o pokad a drovriad an eil d'egile. Savet e voamp hon tri var gostez ar ru, a zo eun doare huelenn ha carrbont, hanvet e gallec : *Trotoar,* hag a zo great evit lezel da dremen eassoc'h an dud var-droad. Em c'hichen e voa eul letern a c'hiz-nevez ; hag abalamour d'ar sclerijenn a daole e voe eaz d'in

guelet drem va daou zen. Unan anezho a gaven coz dija, pe deuet var an oad ; egile a ioa c'hoas eun tam iaouanc da velet. Eur marc'hec 'voa, bleo du ha moustachou pe mourrennou du d'ez-han. Gant-han e voa eur re-heuzou, pe eur re-boutou-lêr-huel ha calet, betec an daoulin. Penn eun den dispount, eur c'halounec dispar a ioa out-han. Guisket 'voa egis ar marc'heien heb ho far a glever hano anezho er gonchennou marvaillus, e gallec : *Român*. Ouspen ma tiscueze beza dic'houtet-bras, fastet pe inouet gant plijadurezou divlas an douar, en doa drem eun den calounec ha calet ouz ar boan. Hemâ a blije aoualc'h d'in. Lavaret a rea : Kenavezo er bedall, en eur ober he gimiad diveza d'an hini coz.

— Petra ! ne velimp mui biken ac'hanout 'ta ?

— Nan-da ! aoualc'h am euz bet, en doare-ze, d'euz plijadurezou c'huero an douar.

— (Me, ivez, a lavaren goustadic var he lerc'h, a zo fastet pe skuis hag inouet aoualc'h ; hag etretant e simpen ouz unan d'euz he votinezou).

— Hag etrezec peleac'h ez-i te, bremâ ?

— Varzu couent ar venac'h Trapisted, da voelc'hi va fec'hejou er binijenn.

— (Hin ! eme-ve, en eur bignad var c'hourre bord he heuz, pe he votez-lêr-huel !)

— Ez-ez 'ta da zilezel, a-grenn, da oll vignounet ?

— Boull, dibaot, rouez eo ar mignounet guirion a gaver er bed-mâ.

— (Ha mê, siouas ! n'em euz hini ebed, a zonjen, oc'h en em zila en he votez-lêr).

— Te a vezo buan inouet-maro ebars er gouentse ?

— Re vad em euz anavezet peger ipocrit, peger faos ha goloet eo an dud, dre ama, ha seulvui aze a heug am beuz bremâ ouz ho c'homzou flour ha tromplus, ouz ho-oll zechou-fall, ha dreist-oll, ouz an droug pe ar gounnar a ia enn-ho ker buan. N'em euz aoun ebed da inoui er *manac'h-ti*, oc'h ober pinijenn.

— (Ze-a zo mad, ze-a zo mad dioc'h-tu, a liviris ouzin va-unan; evidoun-me! ne c'houlennan ket guell eget chom ganez da viken).

— Pa 'z-eo guir e leverez distagel d'eomp, e kimiadez evit-mad, ma a lavar d'id, ivez, kenavezo ! Bez sonj-mad ac'hanoun-me en da bedennou !

En dervez-ze, zoken, d'an abardaez, va hostis ha me a ioa eat en hent, etrezec couent an Tadou Trapisted. Sada me galvet d'eur stad nevez-avuez ! Va c'haloun a ioa ker strafilet n'em boa aveac'h amzer da bicotad, amâ hag ahont, unanig benag d'euz ar veajourien morgousket. Pa glasken, evelse, digass debron d'ezho ne voa nemet dre garantez ha dre druez out-ho, o tiscuez e vouien dereat beva, ha derc'hel d'ezho compagnunez. An amzer a gaver goall-hir ha goall-inoun pa vezer hon unan o veaji ! Eur maniel vrao, pe eur c'hiz vrao, eo, a gredan, lacaat bepred unan benag da evessaad ouzin, da gaout sonj ac'hanoun ha preder ganen... Setu ni diguezet e penn hor beach ! Setu ni e tâl dor ar gouent-coz a dleomp tremen enn-hi an nemorant d'euz hor buez !

Eul lean, eur manac'h, liou an diouer, an diez nez hag ar binijenn varnezhan, a zeu da zigeri an or-vian, a ioa eur groaz a-uz d'ez-hi. Va den iaouanc, ar marc'hec, a denn he zok kern-huel hag a stou izel he benn da zaludi ar breur-porsier. Kerkent e voa great d'ezhan mont-tre ebars en ti santel. Eno an dud a ioa ken castiz, ken treud ma n'em boa ken da ober nemet prenna va beg ha silaou piz... Eun ebat, hag eur vicher vrao c'hoas, ha n'eo ket-'ta ?? Digeri a ris franc va diou scouarnic ha setu amâ petra a glevis :

— E leac'h evessaad ouz an dismegansou a c'helfer da ober varnoc'h, eme an Tad Abad, sonjit kentoc'h er boan o deuz bet ar re-all da chouzanv ganeoc'h ; goelc'hit bremâ ho pec'hejou, en eur bedi calounec, hag o lacaat da dalvout evit ar re-all ho iuniou hag ho pinijennou.

Me, c'hoanenn geaz ha dianavezet ma 'z-oun, a gave mad-dreist prezegenn an tad devot ha santelse, pe gentell an den Doue-se. Rag aliez an dud a laca da drenca goad ha caloun crouadurienbaour ha ne c'houlennont ket guell, couls ha me, eget beza mignounet d'ezho. Ne d'eo ket re e rancfent, d'ho zro, amanti pe baea ker evit ho drougiez hag ho voall-oberou. N'e ket eur vadinerez, mês eun dra a-bouez ha dic'hoars e voa ar gelennadurez-ze evit an oll venac'h he c'hleve. Caout a reant enn-hi peadra ha guir-abeg da ober pinijennou rust ha calet. Castiza a reant ho c'horf gant scourjezou ha gourizou reun, ha chadennou houarn, zoken ; dispenn a reant ho izili betec ar goad gant an taoliou. Me am bije, cousgoude, bet c'hoant da chench eno an urz, da lacaat en ho zouez eur reolenn-all ; c'hoant am bije bet da derri ar giziou fall a velen re stanc er gouent-se.

Panefede an dispriz a ziscuezet atao hag e pep leac'h evidoun, me am bije, eaz aoualc'h, roet da anaout d'ar venac'h-se an oll-vad a raje eun toulladic c'hoenn dibab eveld'omp-ni, gant ma vijent comprenet hag istimet guelloc'h... Petra da zonjal d'euz an doare iskis-se d'en em gastiza, d'en em vrevi gant benviachou, instrumanchou spountus evelse ! e scoas ma 'z-eo hor lammigou dudius-ni hag hor plomennou da bunsad ken ingal ! !

Ni a rafe marc'had, coll-pe-c'hounid, da lacaat anezho da baea ha da voelc'hi didrouz ho disterra mancamanchou. Evit kementse n'or beuz nemet eun dra da c'houlen : Arabad e vezo discuez re a zebron, mês gouzaonv hor pikou, hor pinsadennou gant caloun-vad, doujans ha sentidigez. Daoust

da-ze, er gouent ez-euz tud divez aoualc'h evit caout atao ac'hanomp-ni re gassaüs, ha caret muioc'h ar scourjezou scrijus eged'omp-ni. Ar stultennou hag ar froudennou-ze a reas d'in caout c'huero ar vuez, pe ar geusteurenn re dreut-oll, da jom da zuna ha da grignad an hevelep tud. Re neubeud a zonj o deuz, a-dra-zur, ac'hanomp-ni, pa reont pinijennou ken divoder. Dilezel anezho am bije gréat buhan aoualc'h, rag ne d'oun ket grac'h, al lod-ze, gant an dud stultennus ha froudennus, pa ne garan nemet ar peoc'h. Abalamour d'am spered troet-mad, eeün hag eaz, mês atao bet re noazus d'in, e sonjis, evelato, chom speget stard ouz gouzoug eur mauac'h hag a vije bepred troet he zaoulagad varzu Doue, o para hag o prederia, o vedita, var ar barados. Pa grogen du, iac'h ha iud en he gornaillen ne rea van ebed. Ne voa diaoul ebed evit ober d'ezhan va dieza, va fistiga. An oll venac'h a ioa pell da veza henvel ouz he-mâ. Gant unan evel-t-han me gredas dizale ez-oan, ivez, galvet d'eur stad-a-vuez ha ne voa ken enn-hi da ober nemet derc'hel atao he spered da bara var draou an Env. Ar manac'h santel-se a lavare dalc'h-mad en doare-mâ :

— Mar lamer diganeoc'h ho mantel, roit c'hoas ho chupenn ; mar scoer var ho chot deou, kinnigit ho chot kleiz. Bezit atao a-du, pe e-taill, da scuilla ho coad beteg ar berad diveza.

Ha me, egis eur mignoun, a glaske tenna d'euz he voazied an neubeudic goad a vane enn-ho. Ne gaven ket re ziez da gompren an doare-se da gerzet buhan ha lijer en hent ar zantelez hag ar zilvidigez. Credi a ran, zoken, e ve mad-tre lacaat an oll leanet ha leanezet d'euz an douar da heuilla, er giz-ze, reolenn ar furnez, scoueriou ha lezennou ar zantelez. Evidoun-me ne vanken morse d'hen ober evit va mignoun bras. Mad e ve, a lavaren, lacaat anezho-oll da c'houzaonv sioul hag evit Doue ho foaniou a spered hag a gorf, en eur ober d'ezho aliez toulligou minaoued, egis re va flemm moan-me ; rag eun dra gaer ha mad dispar eo rei scoazell an eil d'egile... Va c'halounic a domas kement ouz an den-ze, crenv he feiz hag he garantez evit Doue, ma ne gaven tam da damall en he groc'henn kivizet-flour ha calet egis paper-lêr, pe *barchemin*, ken neubeud ha ma ne gaven abeg ebed, an disterra, en he veilladegou hir-badus. Ar re a gousk c'hoek hag a zao divezad a blij, evelato, cals muioc'h din.

Eur mintinvez, eta, me a ioa a-zevri gant va den, pe touellet voan gant ar vall da ober toullou bian, hag hen a ioa boemet gant he aket da vont bepred var vellaat dirag Doue. Guelet a rean dija o c'houlaoui evidomp hon daou eun devez eürus, pa zantis eun hejadenn hag eur strons scrijus. Tapet em boa eun taol-scourjez spountus a ziscarge dizamant ar manac'h var he scoas. Semplet e voen gant va fallaenn. Pa c'hellis diabafi, divadaoui ha dizabatui, va oll izili, siouas ! a-ioa scoet ha seizet. Lost ar gigenn, pe an nervenn-hir-da-lammad, a ioa maro mik ouzin. E droug-stad e voan lakeat, hag eun druez 'voa guelet ac'hanoun, m'hen-touo-deoc'h ! oc'h en em stleja, hag oc'h en em ruzad var al leur-zi.

Pebez diz-heur, pebez darvoud ha dichans truezus evidoun ! An oll draou crouet, da heul ar venac'h a brederie, a vedite, kement var draou an Env, egis ar scubellennou, ar valaennou hag ar c'hruged-scourjezou, pep tra, en eur ger, a en em zispac'he, a en em zave, var eun dro, a eneb d'in, evel tud o kemeret cuzul etrez-ho da ober d'in ar muia droug.

— Hogen eur farvell, pe eur furlukin, eur *charlatan* euz ar re farsussa a zeuas da dremen gant eur gargad c'hoenn ijinus ha speredek, gouiziek ha desket mad. Gant ar c'holl pe an diouer d'euz an nervenn-da-lammad ez-oan mad dioc'h-tu evit ar skianchou hag an *Ecsperiansou*. Clevet em boa-ze em beajou hir. Poania, corva a rejon cals, daoust ha ma 'z-oan, couls lavaret, falgalounet. Evel n'em boa ken-tu da ziscuez va galloud ha va zalvoudegez, pe da c'hounid va zamic-bara, me a zimpas, a bignas gant cals a boan beteg e touez ar strollad c'hoenn-ze. Tremen a ris, en eur ger, d'euz ar gouent var an *theatr*, el leac'h an arvestou, ha dindan sellou an oll.

Chom a rejot da ehana er gear dosta. Evel m'em boa collet an nervenn da lammad, hag a zo hir ha crenv, a ouzoc'h, etouez oll dud hor vouenn-ni, a rejot stad ac'hanoun ar pez a garien. Piou 'voe neuze ar maout, ar pabor, pe ar güella goaz, e-gals, d'euz ar vandenn, nemed'oun-me ?? Ar c'hoz-tamou *polichinell* n'ez ea mui den d'ho guelet. An Aotrou Furlukin, a ioa en hor penn, er brezegenn genta a reas, araog digeri an arvestou, pe er *paraad*, a vennas mouga o fougeal regrenv, re-vad, al labourou estlamus ha souezus pe burzudus great gant an turc, an hercul, evel a rea ac'hanoun-me.

Mad e ve, cousgoude, gouzoud pegement e c'hine pa c'houlenne ar c'hoenn an dourn digant-han evit en em harpa, evit en em zerc'hel ploum ha sounn var ho ellou. Ar pez scragn, ingravet, piz, a ioa anez-han ! re stag-oll e voa he groc'henn ouz he gein. Kerkent ha mac'h azezet ouz taol da breja, ec'h en em lakea da jala ha da ziabaski. Pa vije menec, avad, da jacha guenneien d'ar godellou, hon nerz hag hon ijin-ni na vije damant ebed d'ezho, gant ma vije crabannatet ha rastellet arc'hant a-verniou.

Varn'oun me e mâ al labour hag ar beac'h, pe ar prez, atao. Pa vez great eun taol caer benag d'in-me hebken e vezer dleour a-ze. Mad ! var iun e ma-oun c'hoas hirio ; n'em euz ket bet eur c'hrinsenn nag eur boulifrenn abaoue deac'h. Va glac'har a gresk o sonjal ne c'hellin biken beza

kenseurtez d'ar Furlukin louz-ze, en he c'hounidegez. Chom a rin, eta, bepred disprijet, reuzeudic ha dianavezeeeed ! ! hi, hi, hi ! ! !

An daelou stanc puill hà c'huero a stancas he c'hinou d'ar Furlukin-prezeger. Egis pa vije mouget 'voa ; ne lavare mui grik. — Hor *stenograf*, caer en doa tostaat he scouarn, ne gleve mui an disterra trouz. Silaou a ra tostoc'h ha pissoc'h c'hoas, da ellout tapa an histor truezus ha gla-c'harus a ioa 'o vont da zifoupa da heul ar mor-ze a zaelou hag a huanadou. En eun taol-crenn e teuas d'ezhan eur boan gris meurbed e goueled ar c'horn-da-glevet-skeltr, *Cornett-acoustic*, e gallec. Ar c'hoanenn geaz a ioa eat en he scouarn !

Evel ma 'z-oa maro-mik an nervenn da lammad, ar c'hoanenn-baour na elle mui dont er meaz d'euz he zoull, pe d'euz he bez, hag a jomas ennhan sebelliet e-beo. Eun dentasion benag, pe eun droug-ioul, couls hag an diverr-hent, a ioa bet kirriec, penn-caoz, d'ezhi, m'oar-vad, da gueza en toull stris-se. A c'houdevez ar *scrivagner-stenograf* a gollas he amzer hag he boan o clask stouva stard he ziouscouarn. Clevet a ranke, bepred, egis d'euz goueled eur c'havarn, clemmou truezus ar vouez-ze, o voudinellad hag o crial, e iez an anevaled : Me a zo dianavezeet ! ! hi, hi, hi ! ! !

Scambenni a ra ; coll a ra he damic-skiant-vad ; he benn a ia digant-han ! E creiz an noz, pa vez an oll cousket c'hoek, e sao en eul lamm d'euz he vele. Ar vouez truezus a red atao var he zeuliou, oc'h ober encrez d'ezhan. Galoupad, tec'hed a ra var ar méaziou, eur penn-baz en he zourn, o clask tapa ha brevi an den hegazus-se. Poan gollet eo, avad ; rag ne ell mui tec'het araozhan, na mouga ar c'hlemmou peur-badus-se. Clevet a ranc heb discuiz nag ehan ebed an histor inouüs ha glac'harus d'euz he reuziou, pe d'euz he flanedennou souezus hag estlamus.

DIVEZA KELEIER :

Ar c'hoanenn disprijet a zo diguezet en hospital an dud diskiantet, e ti a re a zo troet ho spered, e kearic Charanton, e kichen Paris. Eno e tleont ho daou, ar *stenograf* hag hi, peur-achui eur vuez re reuzeudic.

DIVEZ PE FIN.

IAN-BIPI PENN-DISTO,
a Gervrugenn.

AR BLUEN HAG AR FUSUIL.

DIVIZ.

DURAND, *secretour ar Mairie.*
ANTON, *he vreur, cals iaouancoc'h evithan.*
NORMANDY, *mestr-scol.*
FRIEC, *gard-champêtr.*
LAGADEC, CHUPEN, BARVEC, } *paysantet.*
JANNIC, *mevel iaouanc.*

PENNAD KENTA.

DURAND HAG ANTON.

DURAND. — Travoalc'h, Anton, ro peoc'h din.

ANTON. — Gouscoude, va breur.....

DURAND. — Nan !

ANTON. — Ma carjes gouscoude.....

DURAND. — Netra !

ANTON. — Erfin, Durand, te a lavaro ar pez a giri ; mæs ma fell din en em ziscuez evel eur breur mad en da genver, ne hellan ket gouzanv evelken.....

DURAND. — Guelomp !

ANTON. — E vez e toc ann deis oc'h en em scuiza gant oll scrituriou ar mairi a.....

DURAND. — Ha neuze !

ANTON. — A so caus e renkes dougen lunedou.

DURAND. — Evid guelet sclæroc'h eo.

ANTON. — A vezo caus did da goll ar guelet.

DURAND. — Alo 'ta !

ANTON. — Heb dale te a gouezo clanv !

DURAND. — Set' aze traou nevez avad.

ANTON. — Nan ! nan ! va breur, n'e ket traou nevez eo. Ouspen mis so am beus anavezet e oas cals ruoc'h eget gueichall.

DURAND. — Ne sonje ket din.

ANTON. — Hag e save ar goad en da benn.

DURAND. — Ha goude !...

ANTON. — Red eo did lacaat da zilez evel secretour.

DURAND. — Penaus ! Anton, n'ac'h eus ket mez lavaret eur sort traou dime ! Dime, Iann Durand, secretour ar mairi, ar mab varlerc'h ann tad abaoue.....

ANTON. — Pe vern kement-se ?

DURAND. — Penaus ? ancounec'heat ac'h eus eo maro hon tad coz d'ann oad a bemp bloas ha pevar ugent, goude beza bet secretour beteg ann devez diveza eus he vuhez, pe guir ema aman er bureo dastumet ganin evel eun tenzor, an diveza billet lojeis evid ar soudardet sinet ganthan teir heur hebken abars mervel ?

ANTON. — Petra ra-ze ?

DURAND. — Ne varver ket evid beza secretour.

ANTON. — Accord, va breur, mes ive petra oa labour ar mairi en amzer-ze e sco ar pez ez eo breman ?

DURAND. — Guir eo Anton ; mæs ann dud hirio...

ANTON. — A dal pevar d'eus ar re gueichall ne ket 'ta ? ... Te a so eur breuven a gement-se ha gouscoude...

DURAND. — N'e ket evid fougassi ; mæs eun dra anat eo ; ma ne venn-me ket aman.....

ANTON. — Petra c'hoarvesfe ?

DURAND. — Ann traou a iafe a dreuz-caër.

ANTON. — Gouscoude...

DURAND. — Nan ! nan ! a lavaran did, ne iafe netra var ann tu guir.

ANTON. — Hag ann autrou Mear ?...

DURAND. — Ann autrou Mear a so evid ann traou bras, ann traou a daill, hag evid anzavout ar virionez, ar re-ze a ia mad-tre, n'eus tra da lare. Me, a so... evid ann traou disterroc'h.. hogen...

ANTON. — Eun all a alfe derc'hel da blass.

DURAND. — Nan da...

ANTON. — Na perag ?

DURAND. — Me ! d'eus ann traou dister e ouzon barn ar re vras. Oc'h heulia cals afferiou hag o scriva cals, am eus desket meur a dra a laca ac'hanoun goest da rei meur a veich, meur a aliou mad da veur a zen...

ANTON. — Na da biou 'ta ?...

DURAND. — D'ann oll. D'ar re a deu da va c'haout er Mairi, er penn kenta. Me a vir outho aliæs na rencjent mont hirroc'h, hag ous ann autrou mear da goll amzer gantho. Ann autrou mear eus he du ne ra morse netra abars beza goulennet ali diganin ; hag ouspen eur veich ez eus bet talvezet cals dezhan beza deut da va c'haout. Ann Autrou souprefet ive, pa vez oc'h ober he dro a ra din ann enor da c'houlenn diganin petra a sonj din eus he oberou. Hag ar Prefet he unan, m'em bije ann eurvad d'he velet.....

ANTON. — Petra a fell did e lavarfen, va breur ? Te a rai din coll va fenn.

DURAND. — Peoc'h, peoc'h, Anton.

ANTON. — Ma c'hoarvesfe ganes-te coueza clanv ?

DURAND. — Te a gemero soursi ac'hanon.

ANTON. — Ia, mœs den ebet n'en devezo truez ouzit.

DURAND. — Na perag ?

ANTON. — Int a lavaro e vezo te a vo caus.

DURAND. — Ah !

ANTON. — Ne oa ket red did en em zamma kement.

DURAND. — Goude ?

ANTON. — Hon deus peadra avoalc'h evid beva.

DURAND. — Guir eo.

ANTON. — Ec'h helles beva e peoc'h.

DURAND. — Hel lavaret ac'h eus.

ANTON. — O chasseal var hon douarou-ni.

DURANL. — Ha neuze ?... N'eus ken.

ANTOT. — Ne dal netra dide chomm o scriva a hed ann deis.

DURAND. — Laca evez, Anton, me so eun den mad : mæs ma lavares re.....

ANTON. — Ne livirin ger ebet mui.

DURAND. — Hag e vezo mad tre... Guelet peus ar c'hrouadur-ze ! Tenna ac'hanoun d'eus ar mairi ! ha me secretour d'eus ann tad d'ar mab abaoue ouspen pemp cant bloas !... Lavar din 'ta, penn-scanv pa ne vin-me mui aman, piou a soursiou d'eus hentchou ar barræs ?

ANTON. — Eun dra gaër !

DURAND. — Piou a scrivo da c'houlenn peadra da sicour achui ann Ilis ?

ANTON. — Tud avoalc'h a vezo cavet.

DURAND. — Piou a sino ar billejou da rei bara d'ar beaurien ?

ANTON. — Ar secretour nevez, na petra 'ta.

DURAND. — Neuze 'ta e renco dilezel he labour ouspen pemp gueich var'n ugent bemdez, evel ma ran-me ? N'e ket 'ta ?

ANTON. — Anzavout a rencan, va breur, penaus ann hini a deufo var da lerc'h a gavo peadra d'ober hag am beus truez outhan ; mæs d'ann hini so iaouanc...

DURAND. — Te a garfe roi va flass da eun den iaouanc 'ta ?

ANTON. — Nan, eun den var ann oad eo... hogen...

DURAND. — Ia da ! ha piou henez, mar plich ganeoc'h !

ANTON. — Nan ! ne garfen lavaret gèr da zisplijout dide.

DURAND. — Claoustre e ouzon piou eo : te a fell did avaret m'ervad ann autrou Normandy, ar mèstr-scol ?

ANTON. — Ia, va breur.

DURAND. — Me garfe gouzout petra so caus ne glevan ken, n'eus fors e peleac'h e venn nemet hano ann den-ze !

ANTON. — Ann dra-ze a ziscuez ho deus ann oll fizians ennhan.

DURAND. — Marteze avoalc'h ! Me n'am eus ket da vihana.

ANTON. — Ia hen her goar ha kement-se a ra cals poan dezhan abalamour dreist oll n'en deffe ken c'hoant nemet plijout did. A hent all n'oud ket bet atau ec santimanchou-ze en he genver hag ann testeni eo, ac'h eus da unan va fiziet dezhan da ziski, goude m'hon devoa collet hon tad.

DURAND. — Hen great am eus ; mæs abaoue...

ANTON. — Petra ?

DURAND. — Ne ouzoud ket eta petra lavar da autrou Normandy var va fouez-me ?

ANTON. — Eun dra benag a lavar ?

DURAND. — Ia : lavaret a ra e fell din lacaat va fri e peb leac'h hag e venn atau evel Michel Morin, o clasc etoues afferiou ar re all ar pez n'am eus ket collet ennho.

ANTON. — N'e ket guir.

DURAND. — Hag e talvesfe cals muioc'h din ha d'an re all kemer adarre va fusuil ha mont da chasseal adarre.

ANTON. — Evid ann dra-man avad, va breur, me iafe a du ganthan. Gueichall e vijes alies o chasseal hag e oa cals guelloc'h da iec'het. Evid ann traou all...

DURAND. — Te a garfe marteze lavaret eo ar virionez ?..

ANTON. — Ne garfen ket. Me am beus re a garantez evidout evid clasc ober netra da zisplijout, d'ober poan d'am breur hena, mæs me voar ervad ive, n'e ket goest ann autrou Normandy....

DURAND. — Hel lavaret en deus gouscoude.

ANTON. — He glevet ac'h eus, va breur ?

DURAND. — Lavaret so bet din.

ANTON. — Sell ! Anzav n'oud ket sur en deffe hen great.

DURAND. — Peoc'h !

ANTON. — En ahn' Doue.

DURAND. — Hag e carfenn e teufe aman...

ANTON — Perag ?

DURAND. — Nemet evid cahout ar blijadur d'he lacaat er meaz.

Eur pennad all eur veich all.

A.

KELEIER.

Conseil ann Ti-kear e *Montroulez*, d'ann 12 a viz Even, en deus pedet ann autrou Mear, da c'houlenn 5,000 lur beb bloas digant ar C'houarnamant, rag re veac'hiet eo gant he scolaich hag he scoliou, ha n'e ket goest d'ober evitho oll kement a garfe. —

Hag eo dress pa anzav Conseillerien an Ti-kear ho unan ne hellont ket cahout peadra evid souten ho scoliou hag ho scolaichou, e teu Jules Ferry

da lavaret deomp eo red serra ar scolaichou-ze dalc'het gant Relijiuset, ne c'houlennont netra, na digant ar C'houarnamant, na digant ar c'hearіou.

Ha c'hoas e livirint ne glascont nemet brassa mad ann dud hag ar vro !!!

Ar Radicalet ne garont ket ar polis pa vez carget da veilla varnezho, mæs eur garantez dispar ho deus evithi pa ve en ho dorn. Beb bloas e ve votet er budjet eur somm benag evid ar servichze. Er bloas-man, ar C'houarnamant he devoa goulennet 2,000,000 (daou villion), mæs Girault, Depute ar *Gers*, en deus goulennet cresk d'eus 500,000 lur var ar somm-ze, ma ve possubl cahout tud avoalc'h evid beilla var ar re oll a so e plass. Dezhan m'ervad, e tlefe beza roët ar guella plass er servich-ze !

Cahout a rer er c'hearіou bras tiez eleac'h ma ve prestet arc'hant d'ann dud var ho arreubeuri pe ho dillad. *(Monts de piété)*.

Hogen e Paris er bloas-man eo ker bras ann dienez ma n'eus tam plas ebet mui ebars en tiæsze evid dastum ann traou a ve casset di.

Eur breuven muioc'h eo ho deus lavaret gaou ar Radicalet p'ho deus embannet e peb leac'h hag a vouez huel e vije bet ann oll eürus hag en ho æz dindan ar Republic !

Boysset depute evid ann Departamant *Saône-et-Loire* en deus lavaret e c'houlenfe heb dale e ve torret ann emgleo græt etre hon tad santel ar Pab ha Gouarnamant ar Frans. N'e ket red beza souezet en dije sonjet eun dra ken iskiz ! Evel ma eo Franmason ne glasc nemet eun dra : distruja ann Ilis catolic.

Mar d'e guir ar c'helou-ze, ni her guelo heb dale.

Dimerc'her 30 a viz Gouere eez us bet cariet en Ilis parræs Sant-Loïs e Brest eur servich bras evid ar vartolodet eus al lestr *Cosmao*, maro a hed ar veaich.

Ann oll martolodet gant ho offiserien hag ho c'habiten er penn kenta, en em gave eno hag a ziscueze d'ann oll e oant deut di evid pedi egis guir cristenien.

Ne domp ket souezet gant-se. Ann hini a so bemdez en danjer eus he vuhez ; ann hini a so atau prest da vervel evid he vro, henez, d'en em gouraichi, a renc cahout sonj eus ar vuhez all.

A.

Pelerinach da Santes anna Venet.

Abaoue ann devez kenta a Viz Maë beteg ann 30 a viz Guengolo e vezo roët billejou. *Mont-Dont* evid santez Anna da gement hini en deffe c'hoant mont di da bardouna.

Compagnunez ann hent houarn a ro daou ugent dre gant distaul var ar billejou-ze hag ar billejou a dalvezo evid daou-zevez.

Setu aman breman pegement a vezo red da baëa d'eus kement gâr a so en Escopti-man.

Landerne. — Kenta class, 27 l. 18 g. — Eil class, 20 l. 18 g. — Trede class. 15 l. 8 g.

Dirinon. — Kenta class, 26 l. 4 g. — Eil class, 19 l. 13 g. — Trede class, 14 l. 9 g.

Daoulas. — Kenta class, 25 l. 1 g. — Eil class, 18 l. 16 g. — Trede class, 13 l. 16 g.

Hanvec. — Kenta class., 23 l. 11 g. — Eil class. 17 l. 14 g. — Trede class. 13 l.

Quimerc'h. — Kenta class, 21 l. 15 g. — Eil class 16 l. 7 g. — Trede class, 12 l. 1 g.

Castellin. — Kenta class, 19 l. 18 g. — Eil class 14 l. 18 g. — Trede class, 10 l. 19.

Quemenven. — Kenta class, 18 l. — Eil class 13 l. 10 g. — Trede class 9 l. 16 g.

Kemper. — Kenta class, 15 l. 7 g. — Eil class, 11 l. 10 g. Trede class, 8 l. 7 g.

Rosporden. — Kenta class, 12 l. 7 g. — Eil class, 9 l. 2 g. — Trede class, 6 l. 14 g.

Bannalec. — Kenta class, 10 l. 17 g. — Eil class 8 l. — Trede class, 5 l. 16 g.

Kemperle. — Kenta class, l. 12 g. — Eil class, 6 l. 8 g. — Trede class 18 real ha 4 guennec.

Histor ar Brezel græt d'ar Relijion e Breiz d'oc'h adalec 1790 bete 1801, gant ann autrou Téphany chaloni ann Ilis gatedral e Kemper.

Daou scouet (dre ar post 7 lur) e ti ann autrou de Kerangal, e Kemper.

Setu aman eul leor digouezet mad d'he vare.

Breman pa m'er o clasc ober adarre d'ar Relijion ha d'ann Ilis ar pez so bet græt dezho epad ar Revolution genta, ne ket fall e vouife ar veleien hag ann dud fidel ar pez ho deus græt neuze ann dud-ze leun a ners hag a Feiz, so bet guelloc'h gantho coll ho buez eget ober van da renons d'ho Doue ha d'ho Relijion.

Netra guelloc'h eget exempl ar re all ne deo talvoudus evid ar mad couls hag evid ann droug. Pa velimp eta, o lenn al leor-ze, penaus ho deus ann oll gristenien-ze caret Doue dreist peb tra ha prijet guelloc'h ho ene eget ar peoc'h ho deffe bet var ann douar ma carfent beza sentet ous ar pez a c'houlenne ar re fall digantho, ni a zesco ive beza fidel da Zoue dreist peb tra, hag en em ziscuez guir servicherien dezhan.

O lenn al leor-ze, me a sonje din beza o lenn histor ann amzer a so breman, ha ma ne teu ket ann Autrou Doue d'hon espern heb dale ec'h alfemp guelet devejou ken trist, tristoc'h soken eget ar re-ze, rag siouas ! bihanaat a ra bemdez ar Feiz etouez ann dud !

Eun dra vad e ve eta skigna al leor-ze etouez ann dud fidel hag alia ann oll d'her prena rag, gant bennos ann autrou Doue, e rai a dra sur cals frouez en hon touez.

A.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE Ne 35). DISSADORN 30 A EOST 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... } 2 scoed.
Costez-an-Nord.. } 2 scoed.
Ar rest eus ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Bere'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e dle beza casset, hiviziken, an oll scridou da lakaat var pez gazeten.

Kemper 30 a viz Eost 1879.

En amzer-ma a zisurj, o velet ar pez a dremen var ann douar, ec'h alfemp cridi e ve dichadennet oll diaoulou ann Ifern da lacaat ann disunvaniez etre ann oll. Evid hen discuez deoc'h, guelomp petra c'hoarvez hirio ann deis gant ar vicherourien ; ne glever lavaret nemet : e leac'h ma leac'h ar vicherourién ne fell ket dezho labourat mui, nemet cresket e ve pris ho devez, ha neubeuteat amzer al labour.

Mar kendalc'h ann traou o vont en daill-ze heb dale marteze e vezo cavet unan diskiant benag da c'houlenn beza paet evid ehana.

D'eus ann tu all ar re so e penn ar staliou bras ne fell ket dezho ho faëa muioc'h ha cetu emaint oll oc'h ober gaou ann eil d'egile. Piou anezho en deus ræsoun ? Pa ho pezo lennet ar pennad scrid-man c'hui a hello respont hoc'h unan.

Boazet evel ma'z hoc'h da zarempred ar marc'hajou e ouzoc'h avoalc'h penaus pris ann ed ne ve ket atau ingal. Ma ve digasset cals ed var ar marc'hat ha neubeut a dud o clasc prena, neuze e vezo marc'hat mad ann traou, mæs ma ve neubeut a ed ha cals a dud o clasc cahout, neuze e savo ann traou var laë.

Evid ar vicherourien e c'hoarvez ar memes tra.

Gueichal e oa neubeut anezho hag e vijent paët ar memes pris, tost da vad evel hirio, mæs neuze ann arc'hant a dalveze muioc'h ; da lavaret eo, gant eur pez scoët e heller cahout neuze ar pez ne ve ket cavet hirio evid daou scoët. Egis ma oa neubeut anezho, mistri ar staliou bras a zalc'he dezho rag m'ho devoa ezomm anezho da lacaat ar stal da vont en dro, hag ouspen, micherourien ann amzeriou-ze ne oant ket rederien-bro, atau o clasc chench ti hag a zalc'he ive d'ho mistri. Hogen hirio ne deo mui ar memes tra. Evid eur micherour a vije cavet gueichal contant da vont da labourat er staliou-ze, e ve cavet marteze hirio hanter cant anezho, hag ouspen, roez eo ar vicherourien a zalc'h mad d'ho mistri, a sonj dezho, evel ma c'hoarveze gueichall, beza evel bugale ann ti. Kense ar vistri ne zalc'hont ket dezho mui, evel ma reant guechal o cahout sourci anezho pa oant iac'h coulz ha pa oant clanv : o cahout da choas etoues kement all a vicherourien, evid guelet eun neubeut anezho oc'h en em denna, e sonj dezho : ma ne fell ket d'ar re-man labourat mui, re all a zeuio hag a rai : ar pez a c'hoarvez peurvuia.

Na petra so caus e ve breman eur sort bern micherourien o clasc labour er staliou bras, nemet abalamour m'ho deus cals tud divar ar meaz, touellet gant ar priziou-ze bras gueichall, ha ken dister hirio, kuiteat al labourou douar a roe dezho, æs avoalc'h, bara, lojeis ha guiscamant ; evid en em teuler e kear cleac'h m'ho deus cavet mui oc'h arc'hant, guir eo, mæs ive muioc'h ezomou ha muioc'h dienez pa zigouez d'al labour chomm a za.

Ouspen-ze, er staliou-ze travoalc'h eo cahout eur penn-fall benag evid coll ar re all. Ar re a fell dezho labourat hervez ho c'houstians, ar re n'ho deus ket c'hoant coll ho amzer, ar re a glasc atau interest ann hini a bourvez labour dezho, ar re ze a vez græt kement a c'hoab anezho na zaleont ket, nemet cristenien e vent e guirionez, da zont ker fall hag ar re all ha neuze pa fell da eur re benag eus ar pennou fall-ze c'hoari controll d'ho mestr hag ehana labourat, petra benag ma cavjent guelloc'h chomm er stal, e renconi ober *evel ar re oll*, ha cuitaat ho labour.

Hag epad ma ve eur gals eus ar vicherourienze o vervel gant ann dienez er c'hearіou, var ar meaz ne gaver ket tud avoalc'h evid ober al labourou. Ha ! ma carje kement hini hoc'h eus anavezet en ho parræs gueichall, hag a veve neuze es avoalc'h, hag a oa neuze cristenien eus ann dibab, hag a so æt breman er c'hearіou, da gôll ho froiz hag ar pezic ho devoa, ma carje ann dud-ze beza chomet var ar meaz, ann oll en em gavje cals soulrussoc'h.

Evel ma ve neubeutoc'h a dud o clasc labour er c'hearіou, eleac'h cahout beac'h o cavout labour dezho evid seis pe eis mis beb bloas, ne vije ket diæs pourvei labour dezho a hed ar bloas, hag ar

re a vije chomet var ar meaz ho dije cavet atau peadra, pe dre ho labour, pe dre garantez ann dud vad evid en em loja, en em vaga hag en em visca int hag ho bugale, eleac'h breman emaint o tarsa gant ann dienez hag ar vizer, eur gals anezho, hag a veac'h ma sell eur re benag a druez outho.

Ha c'hoas ann dud geis-ze ma zigouez gantho en em gavout en unan benag eus ar staliou-ze eleac'h ma ve eur re benag eus al lamponet-ze a gomzan anezho huelloc'h, ne fell dezho na labourat, na lezel ar re all hen ober, ann dud geiz-ze a renco chomm da chana p'ho deus kement a ezomm da labourat evitho hag ho re !

Ha pa sonjan er stad reuzeudic-ze e pehini eo couezet pe a hell coueza kellies a hini eus va c'henvrois a so æt d'ar c'heariou bras da glasc muioc'h æsamant ha n'ho deus cavet nemet mizer, n'hellan ket miret da bedi kement den mad a lenno kement-man d'ober atau he bossubl evid disalia, evid distroi ar re a glevfe ô lavaret ho deus petra so ous ho gortos ma cuitaont ho bro, eleac'h ma hellont da vihana beva ha beza cristen, evid mont d'ar plassou-ze eleac'h ma vezo atau var var ho Feiz hag ho buhez. Mar g'hellit ober dezho chomm er gear en ho touez er barræs-ze e peleac'h ma'z int bet ganet, ho pezo rentet dezho eur servich eus ar re vella.

Na c'hui, Breizis, a so æt d'ar c'heariou, a lenno marteze kement-man, ho pe sonj, n'e ket hebken e rencoc'h e peb amzer beza fidel da Zoue da genta, mar fell deoc'h e teufe da veniga ho labour, mæs ive d'ober ho oll deveriou gant lealdet e kenver ann hini en deus ar vadelez da bourvei labour deoc'h. Mar d'e guir en deus ezomm ac'hanoc'h eo ker guir ne alfec'h ket hoc'h unan beva heb anezhan. Ma teufe ann den da verza he stal ha da lacaat var interest ar pez en deus, ec'h alje beva disoursi heb aoun da goll he zanvez, heb trabas nag anken, mæs ma teufe d'hen ober kement hini a so hirio e penn ar staliou bras, piou a gavjec'h da rei labour deoc'h ? Ha ma sonjit e hell ann den coll cals, devejou ve, ne vioc'h ket souezet e renkefe gounit muioc'h evidoc'h. Trist eo kement-se kenvrois kær, ha n'eus ken nemet eur remed mæs ne gredan ket e ve c'hoas digoret mad avoalc'h ho taoulagat hag ho speret ma teufec'h d'hen implija : ma ve cristenien ar vistri hag ar vicherourien, ar re-man ne garfent ket ober gaou ous ar re genta nag en em zevel en ho enep, hag ar vistri eus ho c'hostez a ve e kenver ho micherourien evel eun tad e kenver he vugale hag e rofent dezho ar pez a ve dereat, hervez ho labour. Ha kement-man n'e ket eun huvre nag eur sorc'hen eo rag anavezout a ran eur stal vras benag eleac'h ma zigouez ann traou en dail-ze, hag eno, mistri ha micherourien a vev oll e peoc'h hag a so ken eürus evel ma heller beza var ann douar-ma.

Eun dra so c'hoas hag a laca ar vicherourien da veza maleürus hag ann dra-ze eo ober dispignoun vean. Ne ouzont ket espern pa ve gounidegez, evid cahout eun dra benag pa ve diæs beva : egis a lavarer : *pa ve e ve* ; ha ma lavarit dezho eur goms benag da ziscuez dezho ne reont ket mad, int a respont deoc'h ker braô ha tra : *dioueret pa ve, ha dioueret pa ne ket, re a zioues a ve* : *ve* evelse pa vez gounidegez e ve frico bemdez, pa ne ve mui e renker tarsa gant ann naoun. Goassoc'h so c'hoas, rag lod, siouas ! n'e ket hebken ne espernont ket, mæs cass d'ann hostaliri eo a reont ho fæamant : lounca a reont oll ar pez ho deus bet heb sonjal en ho groeg hag en ho bugale a so en dienez er gear, ha ma anavezit unan benag anezho e ouzoc'h couls ha me e ve ar re-ze atau er penn kenta o c'houlenn digant ho mistri muioc'h pæamant ha neubeutoc'h labour abalamour n'ho deus ket peadra da veva !!!

Ar vicherourien fall-ze, ne vent morse contant eus ho stad, hag a ve atau oc'h ober brezel d'ho mistri, na vez morse hano gantho nemet d'eus ar guir ho deus da gahout labour ha d'eus ho guiriou all, a dlefe ive sonjal muioc'h en ho deveriou.

Cals guelloc'h e iafe ar stal en dro.

A.

HISTOR AR C'HABYLIE.

PENAUZ EMA AR MARC'HAJOU ER *C'habylie*.

TRIZECVET PENNAD.

Bemdez e ve eur marc'had benag er *C'habylie*, hirio en eul leac'h, varc'hoaz en eun all. Er marc'hajou-ze e ve eur forz a dud ; n'euz forz pegement a labour, pegen neubeut amzer hen deffe d'hen ober, eun den euz ar vro-ma na jommo biken heb monet d'ar marc'had. Ha pa n'hen deffe netra da brena pe da verza, ann dra-ze ne ra ket, eur *C'habyle* a ielo ato d'ar foar pe d'ar marc'had !... En daill-all ar *C'habyle* a gar calz ann traou-nevez ; evit gouzout ann nevezentiou, evit gouzout petra a zeu hag a ial, petra a lavar heman, petra lavar hen-hont, eo red monet d'ar marc'hajou ! Ha neuze ne ket tout : d'ar marc'had e renker monet evit caout eun tassad *cafe*, pe eur volennad *the* ; n'eo ket ker ; eur guennec ann tassad. Er marc'had e ve cavet ivez eur verènveskennad *Limonad (dour kelc'het)*, pe c'hoaz eur veskennad *Sirop*, hag ar guella tout, mignonet, eur rumm-gartou gantho en ho godel, prest da c'hoari epad eun dervez hed-ha-hed.

Gant ar c'hoariadeg-cartou, dreist oll, eo sot-tre ar *C'habylet*. Cals a c'hoari beteg coll ho oll danvez, ho oll madou ; meur a hini ho deveuz ranket roï ho groagez evit paëa ho dlee. Collet eo

er vro e guirionez gant ar c'hoariou-cartou. Me a anavez eur geriaden a-bez revinet gant ar seurt c'hoariou-se. Tud a geriaden a zo sammet à zle, hag heb dale, mar kendalc'hont da goll e vezint paouroc'h eget ar brassa peorien.

Er marc'hajou e ve great ann oll *afferiou* dre ar vro-ma ; eno e ve guerzet ha prenet, great al liziri-ferm, hag ann oll draou-all evelse. Er marc'had eo e caver ar barner-a-beoc'h hanvet *Cadi* evit roï he vir da bep-hini ; eno eo e ve embannet ann urzou al lezennou a-berz ar Gouarnamant; eno eo e ve paët ann dleou ; eno e ve lavaret da dud ar c'harteriou-all en em gavout evit renca ho afferiou, pe evit en em glevout gant tud eur c'harter-all. Er marc'hajou er vro-ma, e caver ive kement a zo red evit en em vaga hag en em visca evel tud ar vro : *burnous*, *gandoura*, *châchia*, kealc'hiou-breac'h, kealc'hiou-gouzouc evit ar merc'het, coueffou a bep seurt liou, louzeïer euz pep clenvet nemet euz clenvet-ar-maro, plajou-coadbras, loaïou, clezeïer, coutilli evel re ar *C'habylet*, *kahol* evit liva en dro d'ann daoulagat, *henné* evit ruzia ann ivinou, *tabokhols* pe bodou-pri, *djarres* pe bodou-cambr, bridou, *berdos*, *tellis* pe *chonoris*, denvet, gevri, azennet, ejennet, beuc'het, mulet, ha calz traou-all. Ar gigerez a zo en eul leac'h distro. Ann anevalet a ve guerzet, lazet ha lakeet a gaterennou var ar blassenfoar. Ann tammou kik a ve lakeet a istribill euz peuliou plantet en douar. Ne-z euz priz great ebet ; nep a bren a chilpot guella ma hell euz ann hini a verz ha peurvuia, ann hini a chilpot ar muia eo ann hini hen deveuz ar muia finessa, hag hen deveuz ann tu-a-c'houniz. Midicinet ar *C'habylie* ho deveuz eul leac'h dibabet en dachennfoar ; eno e maïnt azezet var ho zorchenn, en dro dezho eun neubeut buretennadou louzeïer hag a daol eur fler gouest da lacat eur marc'h maro da vonet en arraj. Embann a reont a vouez huel madelez ho louzeïer, ann oll vurzudou great gantho ; cals anezho memez ouspenn ma lavaront ezint *Thobibou* (midicinet) a gemer ann hanoiou caër ha doujet a *zivinourien* hag a *sorserien*. Eur bobl a dud a ve bodennet en dro d'ar *Farvelled*-se, d'ar *marc'hadourien-comzou-caër-se*. Ar C'habylet a zo diskiant, berr-spered avoualc'h evit en em lezel da veza goadet ho ialc'h dezho gant ar seurt goaderezet-se.

Er marc'hajou er vro-man e caver bandennadou tud-paour ha trullennec, eun truez ho guelet ! N'euz fors e pe-du e taolit ho taoulagad, ne velit nemet peorien o astenn deoc'h ho dorn evit goulenn ann aluzen. Mar ho peuz ar goall chans da dremen a-biou unan benag anezho heb roï dezhan eun draïc benag, e contfint ho *pater* deoc'h, en eur roï deoc'h a bep seurt hanoïou vil ha divalo. *Dervichet* e ve ive calz anezho er marc'hajou : mæz ar merc'het ne vent ket guelet goall-stanc. Ar *Maraboudet* avad, a vez, couls lavaret oll, er marc'hajou. Monet a reont evit gueled ho denved, da lavaret eo tud ho farreziou. Ann denvedigou-paour-ze ho deveuz kement a blijadur o velet ho beleïen er marc'hajou, abalamour eno e hellont pocat da zaouarn ar *Maraboudet* ; ar pez a zo eun enor evitho, hag evit ar re-man, eur joaüsdet a galon, oh mez eur joaüsted ! evel na gaver ket e baradoz *Mahomed*.

Mæz pa vo lavaret ar virionez penn-da-benn, n'eo ket hebken evit ma vezo poket d'ho daouarn d'ho zal ha d'ho fenn gant ar bobl, eo e iel ar *Maraboudet* d'ar marc'hajou ; *cafe* ha *the* e vè paët dezho ive ; hag ar *Maraboudet* a gar kement ar *c'hafe* hag ann *the* !! glaouri e reont pa ve comzef dezho euz eun tassat *cafe* pe *dhe*... Ar *c'hafe* hag ann *the* a ve cavet ken mad gant ar *C'habylet* evel ar guin-ardant gant ar *Vreiziadet*. Ne ve ket great eur marc'had, ma n'heller ket caout eun tassad *cafe* pe *dhe*, pe *sirop*. Kentse, e pevar gorn ar marc'had, e caver staliou gafe ; ha n'eo ket eno e iel ann neubeuta à voniz. En dro d'ann dachen-foar e-z-euz leun a deltou : eno e ma ar marc'hadourien *Arabet* pe *Juzevien* o verza kement a zo red da gaout evit beva hag en em visca. Cals cholori e ve clevet er marc'hajou-ze, mæz ar goassa eo e erru ive cals goalleuriou. Rouë eo ar marc'hajou, ma na glever ne ve ket bet unan benag laëret, pe c'houliet, pe lazet memez. Gouscoude n'eo ket abalamour ne ra ket ann archerien hag ar pouliss ho dever ; rag ar re-ma a zo tud a zever er *C'habylie* couls hag e Breiz-Izel.

X.

AR BLUEN HAG AR FUSUIL.

DIVIZ.

EIL PENNAD.

AR MEMES RUMM, ANN AUTROU NORMANDY.

NORMANDY, *c'hoas er meaz*. — Digorit ! digorit !

DURAND. — Piou so aze ?

NORMANDY, *oc'h antreal*. — Mè eo.

DURAND. — Ann autrou Normandy !

ANTON. — Ar mestr-scol !

NORMANDY. — Ia ! hen he unan, va mignonet, (*Da Zurand*) Escusit ac'hanon ma n'oun ket guisket en eur fæson dereat tre ! mæs, ma vouiec'h petra so c'hoarvezet ganin.....

ANTON. — Eur goall-eur benag ? Autrou Normandy ?

NORMANDY. — Ia, siouas ! ar c'hard-champêtr so var va lerc'h.

DURAND hag ANTON. — Ar c'hard-champêtr ?

NORMANDY. — Ia hen he unan. Hogen me so deut da sonjal : Anaout a ran eun ti eleac'h ma vezin repuet...

DURAND. — Ah !

NORMANDY. — Eun or a zigorro dirazon.

DURAND, *ennhan he unan.* — Guelet a vo.

NORMANDY. — Diou vreac'h a zigemerro ac'hanon...

DURAND, *ennhan he unan.* — Hen ! marteze...

NORMANDY. — Eur vouez a brezego evidon.

DURAND, *ennhan he unan.* — Ia ! ma caran-me. (*da Normandy.*) Hogen, autrou Normandy, hag abalamour da betra hoc'h eus hu kement a fizians ?

NORMANDY. — Abalamour ma'z oun chasseour.

DURAND. — Ann dra-man so eun affer all.

NORMANDY. — Ha chasseour er boan.

DURAND. — Diou ræson vad, e guirionez : ia guir eo, biscoas ne chomas sarret va zi dirag ar seurt tud-ze doaniet.

ANTON, *ganthan he unan.* — Souplaat a ra va breur ! mad tre.

DURAND. — Hogen, autrou Normandy, lavaret deomp ive penaus hoc'h deut ker bras chasseour en eun taulcont ?...

ANTON, *ganthan he unan.* — C'hoant causeal so deut dezhan ! ni so pare.

DURAND. — C'hui ! eun den ne anaŵezit ken fusuil nemet ar bluen !

ANTON, *ganthan he unan.* Vo ket pell e vezint mignonet adarre.

NORMANDY. — Chilaouit hag e clevfoc'h... be oa evid chench ær. Ær ann ti-scol en devoa scuizet ac'hanon ; ær ar meaziou a dlie va farea. En ti-scol ne glever nemet Fanchic o lenva ; Jannic oc'h en em glemm, Peric, Jobic hag ar re all oc'h ober eun trous da dorri ho penn deoc'h : Er meaz, er c'hontroll can ann alc'houeder hag hini ann eostic a deu d'am laouenaat. En ti-scol, gant petra n'oun-me ket nec'het ? Nec'het gant ar vugale rag na zescont netra : nec'het gant ho zud a gav dezho ne boanian ket travoalc'h var ho zro : nec'het.....

ANTON. — Ia ! n'hoc'h ket nec'het gant ar c'hard-cham petr, diana.

NORMANDY. — Guir eo ; mæs a hent all, oun nec'het gant peb tra, ha pa ve achu ar scol e ra vad din mont da redec ar meaziou evid en em ziscuiza.

DURAND. — E guirionez, autrou Normandy eun dudi eo evidoun ho chilou o conta hoc'h histor.

ANTON, *ganthan he unan.* — Mad, mad ! ann traou a ia atau var vellaat.

DURAND. — Nag abaoue peur hoc'h-hu deut da veza ker bras chasseour ?

NORMANDY. — Abaoue meus guelet e oan o vont da goll ma iec'het.

DURAND. — Ah ! Devi cals poultr a rit ?

NORMANDY. — Eun neubeut Beb Iaou... ar Iaou !!! caëra devez !

ANTON. — Evid ar scolærien.

NORMANDY. — Hag evid ar mestr ive. Da c'houlou-deiz emoun var zaô, guisca a ran va dillad ha va boutou bras : c'huitellat a ran d'am c'hi Medor, Medor ker mad, ker leal, Medor scuer ar chass, ha neuze ar sac'h chasseour var va c'hein, ar fusuill dindan va breac'h....

DURAND. — E kemerit ho plijadur. Hag ann devejou all ? Red mad eo deoc'h chomm neuze e peoc'h !

NORMANDY. — Ia lezel a ran ar fusuill evid kemer adarre va leoriou.

DURAND. — Hag e sonj deoc'h n'ho peffe ket conje digant ho scolærien da lezel ar scol a gostez aveichou ?

NORMANDY. — Oh ! al lamponet.....

DURAND. — Ha ne ve nemet evid tenna var eur voualc'h en ho liors !

NORMANDY. — A dra sur, ne c'houlenfent ket guell. N'e ket guir, autrou Anton ?

ANTON. — Ah ! autrou Normandy pa sonjan er pez a reamp pa oan-me er scol, n'oun ket evid miret da c'hoarzin. A veac'h ma oac'h æt er meaz : ni a lame var ann tauliou.

NORMANDY. — Breman ne rer mui.

ANTON. — Ni en em ganne !

NORMANDY. — Ar vugale n'en em gannont mui.

ANTON. — Ni a re eun trous hag eur jalabaô !

NORMANDY. — Breman ne ouzer mui ober trous.

ANTON. — Na petra a rer neuze 'ta ?

NORMANDY, *evel oc'h ober goab.* — Fumi cigarennou.

DURAND. — Bugale !...

NORMANDY. — Kement-se, guir eo, ne c'hoarvez ket e va zi-me rag ne fell ket din, hag e ouzon teuleur evez, mæs c'hoarveout a ra e meur a blassou all. Ia fumi, pourmenn, eva banneou, coll amzer gant ar politic, ar chasse, ann dansou.....

DURAND. — N'e ket possubl ! marmousien evel ar re-ze?

NORMANDY. — Chilaouit ! me n'e ket evelse e fell din deski bugale. Guelloc'h eo ganin ho guelet o redec, o lemer..... c'hoant em beffe lavaret oc'h en em ganna evel gueichall, mæs avad, er meas eus ann ti-scol. Rag pa ve mare ar scol, me a fell din n'ho deffe ken sonj va scolærien nemet eus ho studi, memes pa ne venn ket gantho ! ha ma teu unan benag eus al lamponet-ze da sevel he benn, neuze ann hini so carget da veilla varnezho a so eno.... ha.... c'hui voar ?

DURAND. — Me a gav din eo mad tre ar pez a livirit divar-benn da scolia bugale : ha var ar chasse ; peu sort sonj hoc'h eus-hu ?... paca a rit eun dra benag ?

NORMANDY. — Autrou, arabad eo mont re vuhan : cals kemm a so etre *gouzout chasseal* ha *paca jibier*.

DURAND. — Ma ! lacomp neuze ec'h anavesfec'h mad tre skiant ar chasseour : hogen laza a rit eun dra benag.

NORMANDY. — Arabad eo deoc'h ober goab ac'hanoun.

DURAND. — Ne ran ket... Eun tamic chans ho peus ?..

NORMANDY. — Aveichou... Setu hirio am beuz paket eur c'had.

ANTON. — Eur c'had ! Ah !...

DURAND. — Chilaouit, autrou Normandy, n'e ket fall ann taul !... na petra peus-hu græt ganthi ?

NORMANDY. — Lavaret a hellan am beus he lazet, tost da vad, petra benag ma red c'hoas.

ANTON. — Penaus ! he lazet ho peus ! hag a red c'hoas ! ah ! ah ! ah !...

NORMANDY. — Oh ! ne hello ket mont pell m'hen assur deoc'h... me am eus guelet eur guchennat bleô o nijal a zivarnhi ; ha ma na vije ket bet ar c'hard-champetr ken tost all, em bije allet discuez lod deoc'h hogen, gortosit; kerkent ha ma vezo æt al laër-ze en he rout...

DURAND. — Penaus ! c'hui a sonj deoc'h e vezo chomet ar c'had d'ho cortos ?

NORMANDY. — Nan da ! mæs anaout a ran he guele.

ANTON. — Eun dra benag eo atau. A.

Eur pennad all eur veich all.

A eneb an arraich.

Ar c'hlenvet spountus-se a vez anvet drouk sant Veltas, drouk sant Hubert, drouk sant Tujen, abalamour ar zent-ma o deus aliez pareet dre vrakl, an dud taget a recoure dezho.

Abaoue ar malheuriou estlam am beus lennet e *Feis-ha-Breis* divar ben bleizes arrajet Dineol, divar ben al leanez a harpas doc'h eur c'hi klan evit savetei daou vugel (ann daou botrik-se a anavien mad); divar ben erfin eur medicin taget ive, ha pehini a reàs eur maro ker christen ; abaoueze oun bed kurius da interroch an dud, hag an uriaou da c'houd a me a gafche eur remed, eur secret a enep eur c'hlenvet ken horrupl. Setu ama petra am beus kavet a eneb an arrach.

1° An ouarn rus. — 2° An dour-mor. — 3° Ar grogen histr. — 4° al louzeier. — Gant louzeier a reer pevar remed.

1° An ouarn rus. — Paour keas den, setu c'hui taget : moustrit ar gouli tro var dro da lakat ar goad hag ar ionen da zont er meas. Goudeze goalc'hit ar gouli gant alcali volatil distrempet en dour, petramant gant lichou, pe gaut dour divar raz, pe dour saon, pe dour sallet, ha ma na gavit ken, goalc'hit diana gant dour sklear, ha memes gant troas. Eur vech goalc'het ha rincet mad ar gouli, e lacoc'h eun tam ouarn da rucha en tan, hag en stardoc'h var ar bless. Ar guella e ve lavaret dar medisin lakat deoc'h an ouarn rus, rag ma na ve ket eat doun avoalc'h, al labour e ve nul. Ha ma lakit oc'h unan an ouarn, e tleit e kiemense diskoues dar medicin gant aon ne ve ket great mad, hag evit parea ar gouli, ha sourcial ouzoc'h a c'his all ma ve izom.

Petek en, an ouarn rus eo a zo kavet ar guella ar surra remed a enep an arrach. Var evez e rankor beza gant aon da veza laket er sac'h dre gomzou an triaklerien a vez er foariou. Ato goulennit da genta avis ar medisin, n'eus fors pe seurt louzou a implijot evit ar gounnar.

2° An dour mor. — Brema a zo daou c'hant vloas, ne veze great usach abed doc'h an dour mor, egis remed, nemed da barea an dud taget gant ar c'hi clan. Ar vartolodet zo bet e pors Dieppe (Seine-Inferieur) o deus guelet eun ti doc'h ar re gaera var bord ar mor. Leun a dud chentilou a vez enho beb bloas o c'houlen ar iec'het er baignou. Neus nemet eur c'hant vloas benak ma zo bed ar sonch da zevel enho an ti kaer-ze. Hag en deis hirio, nag a otrou hag a itron doc'h ar renk uel, a ve estonet, ma ve kontet dezo e maint en andred ma ioa guichall eun tamik ti, anvet ti ar iec'het (ne gredet ket lavare ti an arrach), evit digemeret an dud maleurus a vije taget. Cetu ama petra lennan en eun uriou, l'*immense trésor* great gant an otrou Chevalier, pharmacien-chimiste. « Eun den habil, Thomas Burnet a scrive an drama er blavez 1691 : Ar c'his eo cass dar mor ar re a zo bet taget gant ar c'hi klan, a d'ho souba a ben teir guech pa vez c'hoas nevez ar gouli. » Menek a ra deus eur c'hraouadur deus Delpt pihini a ioa pareet evelse. Red eo lavaret ive penaoz an Thomas Burnet-se, medicin ordinal roue Bro-Zaos, a rekoumande, evit beza surroc'h, ober gant al lancetes mer a droc'h er c'hroc'hen, er c'hig gouliet, lakat ar ventosiou gant ar muhia possubl a flam (la scarification avec applications de ventouses à beaucoup de flammes).

Eur medicin all, Belmont Joann, a ra ar gount ma. Eun den kos a ioa gant ar gounnar. Evid he barea e voe casset en eur batimant larg er mor, en anter leo. Neuge ar vartoloded a stagas anezan a zispill doc'h penn ar delez a zioc'h ar mor, hag e loschont anezan da zisparissa er mor, a benn teir guech. Ar c'henta plounjaden (cale mouillée) a badas eur *miserere*, eur vunuten anter, an diou all epad eun *Ave Maria* peb hini, da lavaret eo pemzek second. Tolid evez e lavar Belmont Joann teir blounjaden egis ma lavar ive Thomas Burnet. Ar pot cos a voe neuze hisset er batimant, ha leded var he gein. Me a grede (eme Belmont Joann, eat espres da velet) edor o c'hober goab ac'hanon, hag e tlie an den paour beza maro. Mæs a veac'h diliamet, setu ar pot cos o teuleur an dour mor en doa lonket a re ; seder e teu da veza ; pare neat oa deus ar gounnar.

3. Ar gregen histr. — 1° Choazit ar grogen a zindan deus eun istren gos, eat du var he bardou tro var dro. An histren iaouank a vez melen he bardou. (Len a ran e gallec : Prendre la coquille de dessous d'une huître à l'écaille mâle ; on la reconnaît à cette marque, si le poisson à un bord noir).

2° Lakit ar grogen ze e tan an oaled pe en eur fourn c'horet ken a vezo troet e raz (calciné).

3° Neuze no po nemet e lakat e ludu, hag e zamoueza m'o peus eun tamoues.

Penaos implija al ludu histr ?

Beza zo teir maniel.

1° E bara-kan. Boulouigou a vez great, brassoc'h pe viannoc'h ervez cornaillen eun den.

Al ludu a vez goloed mad gant ar bara-kan.

2. E guin guen. — Ober eur c'hemesk deus al ludu hag ar guin, hag en efa.

3° Teuleur ar poultr histren var daou vi fresk ; ho loppa mesk mesk, hag ober gatho eun alumen. Eol epken a c'hallit da lakat da zaouri an alumen, mæs avad ne gemerit nag aman, na c'hoalen, an

kennebeud bara gathi, na bouessoun ebed.

Mæs pegement a ludu histr a vo roet en unan doc'h an teir fessoun ze d'her c'hemeret ? Setu ama : ar musul ordinal dar maleurus a zo crog ar barrad enhan eo pevar gram varn'ugent (6 gros). Setu aze evid an dervez kenta. Remerkit mad, e ze ar c'henta ar guella da implija ar remed pa zanter or taget ha klan. Tri drevez dioc'htu e vo kemeret deus al louzou. Ar musul evit an eil hag an trede dervez eo bep tro c'houezek gram (4 gros). Var iün rank beza ar c'hlanvour. Chom a rai teir heur goude eb na drebi nag eva. — An den n'en de c'hoas santet barrad abed goude beza bed taget a gemero c'houezek gram ludu histr beb tro, tri dervez dre renk, var iün, eb na drebi nag eva epad teir heur goude er beza kemeret. — Dar chatal taget e vez roet eur muzulat ervez ho ment, en eur bouet a blich dezho, nemet ne vo na gress, nag aman, na c'hoalen. Var iün e rankont beza, ha chom teir heur horolach goude da zijeri ar remed, eb na drebi nag efa netra all.

KELEIER.

Ar 17 a viz Gouere, Le Bris, Madec, Quillien ha Kervella massonnerien o sevel eur c'hardi e parræs Dirinon a ioa savet dija dec troatat eus ann douar pa gouezas tâl ar c'hardi ha Quillien ganthan. Ar reuzeudic tizet en he benn, en he gostez hag en he droad dehou a oe casset doc'htu d'ann hospital e Landerne. Eno e oe guelet, a drugarez Doue, ne oa ket goal c'hlaset.

Ar 17 eus miz Gouere adarre, daou valtouter, Valencien ha Lagadec d'eus *Argenton* a ioa æt d'ober eur bourmenaden e bours ann *Emile-Louise*, cabiten Thépaut, a ioa var bouez lacaat da vouel. Æt gathan beteg ann enezen Dalvès ec'h ambarcjont neuze evid distroi d'ar gear en eur c'hoket bihan prestet dezho gant eun den hanvet ar Moan, d'eus *Argenton* ive. Pedir heur anter a ioa neuze. Valencien a ioa o polevat ha Lagadec asezet er penn araug eus ar c'hoket : Souden ar roenv a lamas cuit eus ann toul hag ann daou zen a gouezas er mour. Eur pesketaër hanvet Bressel en em gave eno er mare-ze o sevel he banerou grillet, a glevas chouhal : *Va buhez ! va buhez !* hag o veza sellet kerkent d'oc'h a beleac'h e teue ann trous, e velas daou zen er mor pevar c'hant metr benag dious ann aod hag eur c'hoket en ho c'hichen. Doc'htu e roenvas etrezec ennho hag ec'h hellas cahout peg e Valencien dre he vleô er moment memes ma oa o vont da voueledi. Evid ar paour keaz Lagadec æt e oa d'ar strad ha caër so bet clasc he gorf n'euz ket bet allet he gavout.

N'eus ket goal bell so bras e lavaren deoc'h penaus ann Autrou X..... a oa bet hanvet conseiller evid ann ti kear e Plouarzel. Piou ne oa ket contant ? ar Prefet a dra sur pa felle dezhan e vije hanvet eun all.

Kense a oe casset ann election dirag conseil ar Brefectur ha setu hi torret breman. Heb dale eta e vezo galvet choas potret Plouarzel da henvel eur c'honseiller adarre. Mechans e vouezint dis-cuez c'hoas en taul-man penaus ne dint nag hanter Bretonet nag hanter-Gristenien, hag e taulfint a gostez ann hini a vezo kiniget dezho d'eus pers ar C'houarnamant he deus c'hoant cass cuit ar Freret hag ar Seurezet pe da vihana a garfe tenna digantho oll scoliou ar parræzieu : ar C'houarnamant-ze a lez ar gazetennou Radical oberg goab er mezussa doare ous ann Ilis hag ar Relijion gristen.

Gristenien hoc'h potret Plouarzel ! claskit eta en ho touez, na ne vezo ket diæs deoc'h cavout eur c'hristen mad d'he lacaat en ho conseil.

N'e ket hirio ar veich kenta ma fell da enebourien ar Relijion teuler en traôn scolaichou ar Jesuistet : Setu aman eun dra tennet eus ar gazeten l'*Univers* hag hen discuez anat.

Napoleon III a oa o passeal ar *revue* var ar soudardet e *Satory*, e kichen *Versailles* : Goude beza achuet eno, setu hen o lavaret d'ann offiserien a renc huel a ioa oc'h he heul : deomp da *Saint-Cyr*.

(*Saint-Cyr* eo ar gear e peleac'h en em gav ar scol evid ann offiserien iaouanc).

Er scol ne oa den o c'hedal anezhan ; hogen ker buhan en em gavas peb unan en he renc, kerkent ha ma oa bet roet ann urs dezho, ne gavas ket ann Impalaër re a veuleudiou da ober d'ar scolaërien ha d'ar Jeneral a ioa e penn ar scol.

Goudeze setu hen oc'h ober d'ar Jeneral eun neubeut goulennou.

— Pere eo, emezhan, ar guella, ann desketa scolaërien aman ?

— Impalaër, ar re-ze eo ar re so bet scoliet gant ar Jesuistet e *Paris* rue des Postes hag e Vaugirard.

— Hag ar re a sent ar guella.

— Ar memes rumm atau.

Neuze ann Impalaër o trei varzu ann offiserien a ioa oc'h he heul a zistagas crenn outho :

— Clevout a rit, Autronez ; hiviziken, roit peoc'h d'in gant ho clabouserez var ar Jesuistet hag ar re so bet scoliet gantho.

Lenna a rer er gazeten l'*Espérance du Peuple*, d'eus Naonet :

Unan d'eus mistri-scol ar gommun e ru ar Veil en deus scoet gant eur c'hrouadur ha goal

lakeat anezhan : Antronoz, tad ar c'hrouadur-ze a so bet o cahout ar mestr-scol, evid goulenn di-ganthan perag en devoa græt kement all : hag, evid m'en dije bet sonj, m'ervad, d'eus he rebei-chou, e roas dezhan eur fustaden e doare.

Ma vije bet c'hoarvezet gant unan benag d'eus ar vistri-scol relijiuset goal-gana eur c'hrouadur evelse, ar scol a vije bet sarret ha lakeat mistri-scol tud ar bed e plass ar vistri-scol relijiuset. Breman 'ta e tlefe mistri-scol ru ar Veil beza casset cuit da lacaat Freret en ho flass.

Ia, ma vije bet just ha leal ann traou, mæs n'e ket digant ar Republicanet ec'h heller sonjal cahout justis.

D'eus *Lyon* e scriver d'ar gazeten l'*Union* :

D'al lun 21 a viz Gouere 1879 ar vistri-scol tud ar bed ho deus kemeret plass ar Freret e scol Sant Bonaventur. Ar scolærien a so en em bar-tajet etre scol Sant Frances hag hini Sant Nizier.

Ar mestr-scol den ar bed a so chomet he unan en ti-scol : *N'eus chomet ganthan hini rebet eus ar scolaerien.*

Set 'aze kerent hag a ziscuez cahout feiz hag a anvez mad peu sort mistri-scol eo ar Freret !

Hérold, prefet ar *Seine* en deus gourc'hemenet e ve tennet digant ar Freret scol ar gommun a ioa renet gantho e ru Pajol evid he rei da vistri-scol tud ar bed. Abaoue neubeutoc'h eget eis miz, houman eo ann unecvet scol eus ar gommun tennet digant ar Relijiuset.

Ar Freret ho deus gouscoude aotre ar C'houarnamant ! Mæs da betra servich dezho cahout ann aotre-ze ?

Fallout a ra d'ar Radicalet miret ous ar re n'ho deus ket aotre ar C'houarnamant cahout scoliou *abalamour* n'ho deus ket ann aotre-ze, ha digant ar Freret e tenner ar scoliou *petra benag* m'ho deus ann aotre-ze !

A.

Cannad hon Tad Santel ar Pab e Paris a oa æt da *Longchamps* dissul all evid guelet ar *Revue* assambles gant eun neubeut cannadet all hag e oa o tont d'ar gear pa oe harpet he voitur gant re a dud o clasc mont cuit assambles.

Eun neubeut eus ar re en em gave eno en em daulas neuze var ar voitur o scoi var ar guer hag o chouhal a bouez penn evid ober goab anezhan : *Bevet ar Republic !... Cuzet a fell dezhan !... Aoun en deus 'ta !.....*

Eun den iaouanc en em gave eno a savas droug ennhan o velet insulti en dail-ze eur belec, cannad ann hini a so e penn ann oll Ilis hag e lavaras d'ezho : *Grit peoc'h eta ! Eur vez eo ober ar pez a rit.* Neuze ec'h ehanjont da insulti ar belec, mæs evid ann hini en devoa lavaret dezho ober peoc'h, henez a rencas chilou a beb seurt dismegansou.

Ar goassa so e kement-man eo ne vezo ket possubl tamall kement-se d'ar bobl ; nan ; ar re en em gave eno n'ho devoa allet antreal nemet gant billejou bet digant ar C'houarnamant hag a ioa tud desket... evel ma vezo ann oll pa vezo bet lakeat ann Aotrou Doue e meaz ar scoliou.

Na breman petra c'hoarvezo ? Ne ket hebken eur belec a so bet insultet mæs cannat hon Tad Santel ar Pab eo hag ann hini en deus ar plass kenta eleac'h ma vè assambles eun neubeut cannadet. Red mad e vezo goulenn escus diganthan, neus fors pegen tenn a gavo ar Radicalet hen ober. Mæs ann injuriou-ze a ziscuez anat petra ve græt d'ar veleien ma ve ar Radicalet ar vistri evid mad.

Var ar memes affer e lenner adarre er gazetennou :

Ann injur græt dissul 13 a viz Gouere da gannad hon Tad Santel gant tud o paouez chouhal *Bevet Gambetta !* he deus lakeat cannadet ar broiou all d'ober meur a sonj. E guirionez mar cav d'ar Radicalet hirio ec'h hellont ober goab eus unan eus ar gannadet rag ma eo bet hanvet gant ann hini a so e penn ann Ilis er bed-man, pa blijo gantho ec'h hellint ive insulti ar gannadet all, abalamour ma 'z int bet hanvet gant Rouane pe Impalaëret.

Beteg hen, hag en oll broiou, e oa anavezet mad gant ann oll e renke beza enoret ha respetet kement hini a ioa bet recevet en eur vro evel cannad eur vro all benag : Hogen ar Republicanet n'ho deus mui respect ebet evid den, evid lezen ebet, ha setu breman ma lavarer penaus abalamour d'ho sottoni e c'houlenn ar gannadet e teufe ann oll broiou all d'en em glevet evid guelet petra ve d'ober, da viret ne c'hoarvesfe mui eun henvelep tra hiviziken. Ar Radicalet-ze ne d'int goest nemet da denna beac'h var ar vro !!!

De Keratry, a so bet Depute evid ar *Finistère*, hag abaoue Prefet Polis e *Paris*, a ioa bet promettet dezhan eur plass er C'honseil-Bras, gant Jules Grevy presidant ar Republic. An oll ministret a blije avoalc'h ann hano-ze dezho hag e ioa o vont da veza hanvet pa savas ministr al labourou Freycinet da lavaret ne blije ket ar choas-ze da C'hambetta. Ar gazeten *Le Gaulois* eo hel lavar :

Epad ar brezel etre ar Frans hag ar Pruss, Keratry o veza jeneral, e oa bet savet meur a veich etre Gambetta hag hen : kense ne d'omp ket souezet ne blijefe ket da Bresidant ar Gambr guelet roi dezhan eur plass ken huel.

Hogen ar pez a laca ac'hanomp saouzanet eo guelet n'eus bet ezomm a gen, nemet eur goms digant Freycinet, hag hano Gambetta, evid lacaat

ar re all da suja ha miret outhan da veza hanvet.

Neuze 'ta Gambetta eo atau ar mestr hag eo hen Presidant ar Republic ! Lavaret a rer ive eo hen a voar lavaret piou da lacaat e penn ann arme : piou da choas evel Depute, evel Prefet, evel Barner ! Mar d'e guir al lavaraou-ze n'hellomp ket beza sebezet e iafe ker fall ann traou breman e 1879 evel ma 'zeant epad ar brezel e 1870.

A.

D'ar sadorn 19 a viz Gouere eo bet achuet ann examen evid scol ar vicherourien e *Angers*.

Nao den iaouanc var 'n ugent ho doa kemeret pers en examen-ze 7 anezho a so bet scoliet e scol Sainte-Marie (Likes), e Kemper. Ar re-ze so bet resevet ho seis ; 6 anezho a ioa ar 6 kenta hag ar seisvet en devoa ann navet plass.

Ugent paotr iaouanc a ioa deut ive d'eus scol ar Mousset e Brest, ha 18 anezho so bet resevet.

D'eus ar scoliou all eus ann departamant ne oa deut nemet daou paotr iaouanc, ha n'ho deus ket allet beza resevet.

Pelerinach
Escobti Naonet da Lourdes.

D'ar 25 a viz Eost e tiblasse eur pelerinaich evid mont d'eus Naonet da *Lourdes*. Ann decvet a oa eus ar gear-ze, ker leun a feiz, ha biscoas ne oa bet guelet kement all a dud o clasc mont da bardona da di ar Verc'hez. Guir eo e oa er bloasman eur ræson muioc'h evid-ze, rag Escobti Naonet a dlie roi e presant da Ilis ann Intron Varia e Lourdes eun imaich eus ar re gaëra d'eus hor patronez Santez Anna gant he merc'h ar Verc'hez glorius Vari.

Ar re ac'hanoc'h a gemero pers e pelerinaich eus hon Escobti-ni, e Lourdes, d'ann 22 a viz Guengolo, ho devezo ar plijadur da velet ann imaich-ze hag a hello pedi dirazhi gant ar vrassa fizians, rag unan ac'hanomp eo a so caus m'ho deus sonjet Naonedis ober eur sort presant da Ilis ann Itron Varia.

Setu petra lavar var gement-se gazeten Escobti Naonet :

Escobti Naonet hag ann oll Escobtiou all d'eus Breiz, ho deus eur chapelic vihan en enor da Santez Anna ebars en Ilis-veur ann Itron Varia e Lourdes. Hogen, imaich Santez Anna en em gave ebars er chapel-ze, ne oa ket henvel ous ar re ma veler en hor chapeliou hag hon ilisou e Breiz, ha setu penaus eo deut ar c'hoant da gahout eun all.

Pevar bloas so, eme ann hini en deus scrivet kement-man, ec'h en em gaven daoulinet er chapel-ze, ha setu o tont da va c'haout eun Intron d'eus Breiz. — Autrou, emezhi, ne alfec'h-hu ket discuez din e peleac'h ema chapel Santes Anna ? — Houman eo, Intron. — Houman ! Mæs e peleac'h ema he imaich ? — Aman 'ma, emoun-me, o tiscuez dezhi eoc'h d'ann auter imaich eur santez en he za gant eul leor en he dorn. — Oh ! emezhi, n'e ket hounez Santes Anna Breiz : duman e ve atau he merc'h en he c'hichen. — Guir eo, Itron, mæs er vro-man ne anavezer ket Santez Anna Breiz.

— Neuze e vé red lacaat ober unan henvel oc'h ann hini a veler e Santez Anna Venet.

— Mad avoalc'h, Itron, mæs ker a gousto.

— A so guir, emezhi ; hag en eur roi din eun aluzen gaër : Kemerit ann dra-man, emezhi, ha chans vad deoc'h, ma hello, abars pell, Ilis-veur Intron Varia Lourdes cahout imaich guirion Santez Anna Breiz.

Lavaret a riz trugarez dezhi hag abars cuitaat d'eus Lourdes, e clevis e oa ar gristenez vad-ze, ginidic d'eus Douaruenez en Escobti Kemper. N'am beus ket he guelet abaoue, mæs credi a ran penaus, mar g'hell cahout ar c'helou mad eo deut he c'hoant da vir, ne zaleo ket da vont adarre da Lourdes da bardona. Eno e cavo en dro-man, imaich guirion Santez Anna ar Vretonet.

Setu ar pez a lavar gazeten Naonet.

Græt d'eus eun tam marmol guen-cân, imaich hor patronez Santez Anna, a so d'eus ar re gaëra a heller da velet. Na brava pez labour ! Eun enor a vezo evid ann Autrou Potet, scultor e Naonet, da veza hen great. Santez Anna a so asezet egis ma zere ous eur vam o kelenn he c'hrouadur. Ar Verc'hez en he za e kichen he mam, a seblant lavaret dija ar c'homsou a lavaro divezatoc'h da Vernadette e caô Lourdes : *Me a so ann hini a so bet concevet heb pec'het.*

Lavaret deoc'h peger braô eo ann imaich-ze, pegement e servicho da greski fizians ann oll en hor patronez santel, a ve treac'h d'am galloud. Ne hellan lavaret ken, nemet ez eo caër ha caër meurbet, hag hoc'h alia da vont hoc'h unan d'he guelet er bloas-man da Lourdes. Dirag ann imaich-ze, o velet pegement a zoujans e tiscuez ar Verc'hez e kenver Santez Anna, ec'h helloc'h pedi startoc'h hag a greis ho calon ar vam hag ar verc'h rag ma na hell Jesus refus netra da Vari, nag houman kenneubeut na reüso netra d'he mam : ha pa pedoc'h anezho ho diou assambles er memes Ilis, e viot cals suroc'h da gahout ho coulenn.

En hent, en hent bugale, bugale Breiz-Izel !
Ar guella eus ar mammou a so ous hor gervel !
He divrec'h hag he c'halon evidomp so digor :
En hent, paotred ar menez ! En hent tud ann Arvor !

A.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série N° 36). DISSADORN 6 A VENGOLO 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETONED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 6 a viz Guengolo 1879.

Setu aman eul lizer scrivet divar benn pelerinaich Breiz-Izel da Lourdes gant unan eus ar re a so e conseil ar pelerinaich.

Kemper 28 a viz Eost 1879.

Resevet hon deus digant Compagnunez ann hent houarn ann heuriou ma ziblasso ann trein d'eus peb gar evid mont da Lourdes ha dont en dro.

Setu int aman.

MONT

Ann diblass a vezo d'al lun 22 Guengolo.

	Trein Kemper.	Trein Landerne.
Landerne (1)	—	3 h. 30 mintin.
Dirinon	—	3 h. 49 —
Daoulas	—	4 h. »» —
Hanvec	—	4 h. 16 —
Quimerc'h	—	4 h. 32 —
Castellin	—	4 h. 52 —
Quemeneven	—	5 h. 16 —
Quimper	5 heur mintin.	5 h. 41 —

(1) Ann heuriou merket aman a so heuriou Paris. Kense e vezo red en em gavout e Landerne, d'ann diveza, da 3 heur hanter hag e Kemper da bedir heur hanter, guelloc'h e ve memes en em gavout eun tamic kentoc'h.

	Trein Kemper.		Trein Landerne.
Rosporden	5 h. 33		» »
Bannalec	5 h. 50		» »
Quimperle	6 h. 12		» »
Naonet	1 h. 58	goude creisteis	2 h. 30
Bourdel	3 h. 8	mintin.	4 h. »
Lourdes	creisteis 45		1 h. 35

DISTRO

Ann diblass a vezo d'ar Guener 26 Guengolo.

	Trein Kemper.	Trein Landerne.
Lourdes	11 h. 30 m.	10 h. 30 mintin.
Bourdel	9 h. 15g. creis.	9 h. » g. creisteis.
Naonet	12 h. 32 —	10 h. 2 mintin.
Quimperle	7 h. 32 —	4 h. 18 —
Bannalec	8 h. 4 —	4 h. 39 —
Rosporden	8 h. 22 —	4 h. 54 —
Quimper	8 h. 50 —	5 h. 19 —
Quemeneven	— —	5 h. 51 —
Castellin	— —	6 h. 12 —
Quimerc'h	— —	6 h. 36 —
Hanvec	— —	6 h. 53 —
Daoulas	— —	7 h. 8 —
Dirinon	— —	7 h. 22 —
Landerne	— —	7 h. 38 —

Ann diblas a gavoc'h marteze goal vintin mæs abalamour da-ze ive en em gavoc'h cals kentoc'h e Lourdes hag ho pezo muioc'h [illegible]vid clasc ho lojeis.

Pelerinet Leon pe'z aint varzu Montroulez pe varzu Brest a vezo abred avoalc'h e Landerne evid distrei d'ar gear da benn ann noz.

Digass a reomp sonj deoc'h penaus ann trein Landerne a gemero en eur dremen oll pelerinet Dirinon, Daoulas, Hanvec, Quimerc'h, Castellin ha Quemeneven. Trein Kemper a gemero re Rosporden, Bannalec ha Quimperle. Ar Belerinet, n'eus fors d'eus pe gar e tiblassint, a baëo ar pris merket evid ann trein a gemerint. Kense eun den o tiblaz d'eus Quemeneven a baëo kement hag ar re a ziblasso d'eus Landerne.

Abars ma ziblasso ann trein d'eus peb gar e vezo roet da beb pelerin eul leoric-dorn e peleac'h e cavfint, gant eun neubeut canticou gallec ha brezonec, ar pez oll ho devezo ezomm da c'houzout.

Pedi a rer ar veleien da gass gantho peb a supilis hag ive al lianaich evid lavaret ann offeren.

Mad e ve d'ann oll pelerinet cass gantho eun dra benag da zribi a hed ann hent rag ann ehan na vezo ket hir er gariou eleac'h ma caver da zribi, hag ouspen, goal ger a goustefe ar boued er gariou-ze : ar re so bet er pelerinaich varlene her goar anat.

Ar billejou a vezo casset d'ar belerinet eun neubeut devejou araug deves ann diblass hag e vezo red dioual mad d'ho c'holl, rag ma vent collet, e ve daô paëa diou veich.

Ne hello den cass pacajou nemet ar re a hello da zerc'hel er wagon ganthan.

Eur wagon da lacaat pacajou a vezo evelkeñ etoues voituriou ann trein, mæs er wagon-ze ne vezo lakeat nemet croasiou ha bannielou ar parræsiou.

E Lourdes e cavjoc'h lojeis æs avoalc'h mæs mar g'ouzoc'h *chipotal* ne rencoc'h ket paëa kement.

Varlene ar veleien ho devoa kemeret perz er

pelerinaich ho devoa bet ar galloud da goëss ebars en Ilis-veur ann Intron Varia Lourdes. Credi avoalc'h a reomp e roio dezho adarre ann Autrou 'n Escob Tarbes ar memes galloud er bloas-man, evelken guelloc'h cals e ve ma iafe ar belerinet da goëss abars diblass d'oc'h ar gear. Ar belerinet a hello cass gantho ho leor offe.n ha mar d'int en eur vreuriez benag metalennou pe croasiou ho breuriez.

Bemdez e tigasser deomp hanoiou nevez, mæs ne laker ket atau, (ar pez ve mad gouscoude da ober) hano ar barræz hag hini ar gar,ma alfemp lacaat assambles pelerinet beb carter. Ann æssa evid cass deomp pris ar plassou eo kemer eur billet er post.

Mad e ve cass deomp hanoiou ann oll belerinet abars ann 8 a viz guengolo; æssoc'h a ze ec'h alfemp ober al labour ha dioual da fazia, ar pez a alfe c'hoarveout ma ve re a bress varnomp en devejou diveza.

Ar pez a velomp hirio a ziscuez deomp e c'houlenn Doue diganeomp keuz ha pinijen evid hor pec'hejou ha re hor c'henvrois a seblant beza disnae'het ho Doue hag ho Feiz. Deomp eta da Lourdes, Breizis,da ziscuez anat d'ann oll ez omp bugale Doue leun a feiz, leun a garantez evithan hag he vam santel. Deomp oll di da c'houlenn truez evid ann oll, peoc'h evid hor bro ha guelloc'h amzer evid madou ann douar.

Evid conseil ar Pelerinaich

L. Rossi.

A.

Eun electour radical defot kaout leas.

An turibail ma zo nevez erruet el Loraine gant unan doc'h electourien ar Ferry. Jerom eo he ano (Lod a lavar Jostrom.)

Catou eo greg hon den. Eur vioc'h o deus : Mindu a reont anizhi. « Jerom he ! e me Catou, Mindu ne fod ked dizhi rei he leas, lavar ! » — Pitiaoc'h petra ? e me Jerom. — Ia, sell, Mindu, a jass gathi he leas, a n'on do en de ma nemed dour da zouba ar iod da lein hag ar patates da goan. — Allas ! avad, e me Jerom, ne ket divar likur ranet e c'haller beza radicalet. »

Kregi a ra en eun dreujen hag e lop a dro jou var Mindu. « Setu aze zell, Catou, eur voyen radical da c'horo ar saout. Evid er gisse diana eo e ra ar Framassounet dar Frans evit e goro. » Mindu ja ioa fuloret. Allas, Mindu noa ked ken don hag ar Frans. Gant eun tol ru e pil Catou divar he scabel, bassin hag all. « Hop ! hop ! eme Jerom, me gavo did avoalac'h eur voyen radical all. » Ha Jerom o lakat mein en eur sac'h pouezel, hag en lakad var gein Mindu. « Tosta brema, Catou. » Ini gos Jerom a azes var he zrebed ; mæs a veac'h ma touch doc'h tez Mindu, setu Mindu o revolti. Darc'hei [a?ra]ar [sac'had mein var ben Catou, hag e c'has da ruill gant he bas, sin en aonouez.

Jerom a zao he anter. « Eur radical, emeza, ne anavez ket ar ger impossubl. » Kemeret a ra frankis ; unan, daou, tri, hip ! e ma Jerom a c'haillad var gein Mindu ; sklakal a ra he zaouzorn : Chevaliri ! garo pa giri. » Mindu noa ket evel ar Frans, noa ked c'hoas great doc'h doareou ar radicalet, ar Framassounet. En em lakat a reas da zaouvinta ken a dolas Jerom a stog he gorf e creiz he marg. Pa velas Catou anezan enho, ne c'hallas ket miret da zantoud postur enhi, hag e lavare : assa ! ma ve anavezed petra a benn en deus va goasme, e ve casset sur da gannad. Jerom a zavas : « An droma on do leas, Catou, rag ar pevare c'hoariel radical a zan da ober. Pemp c'hoariel radical a zo. Ar pempet ve toulgofa Mindu. Ne raimp usach d'oc'h ar voyen-ze nemed pa on do implijet ar pevare. Mæs eur radical ne vank morse he dol : kentoc'h laza Mindu eget mankout d'ober kundu. Krog en eur gorden, Catou, ha pa lavarin chevaliri, e stagi va daou droad an eil d'oc'h egile dindan cof ar vioc'h. « En eul lam crenn e ma Jerom var an tablen, chevaliri ! Coulm pa giri. » Catou a stag Jerom e counstians, hag a dosta gant he bassin ar banktrebez en he dorn. Mæs Mindu o santout eur gouris radical en dro d'he c'horf a ia mat e counnar. Dioc'h outhi e tol Catou ; sinkla ra Jerom doc'h an treustou, e veüri a ra d'oc'h an diou speuren ; kement a kement ma laka Jerom da grial fors : Catou, Catou, distag, distag ta ac'hanoun ; astafo ta, Catou. Ouma zo eur vioc'h clerical, hag a zo. « Catou o credi e viehe essoc'h diliama Jerom pa vije ar vioc'h er frankis, a zistag Mindu. Mindu dioc'h tu a zirol e breskinn goassoc'h eget ma vije an eol hag ar sardon varnhi. Mindu a vint kuit ac'hano, he lost ganthi er vanni.

Dre ma frege an ear, Jerom a deue deza da sonch e Mazeppa, staget var gein eur marc'h e Lucren, evelta brema var eur vioc'h er Vosges, hag e lavare en he galoun : « Mazeppa goude eur seurt beach a erruas da veza roue, rag-se me a c'hall beza presidant republik ar radicaled, pa zistagin d'oc'h va bioc'h. » Mindu a ia ato a vole vant ; ha piou c'hoar petra vije c'hoarvezed pinivide ma voe diarbenned gand eun den fur, eun den reiz anvet Herri. Ema a ieas goustad dar vioc'h ; discoulma a eure treid Jerom. Mindu neuze a reas eun eja, ha Jerom a gouezas egis eul listrierat loaiou.

Ar radicalet a gemer ar Frans evit eur vioc'h. Dre ma reüs rei he leas da drubardet, ar re ma a lavar e zeo clerical. Mæs radical ha clerical a zo comchou ha rimadellou. Ar viriones eo e zeus laeroun a fell dezho lakad don ha pel amzer ho

dorn hag ho breac'h e godellou ar rum o deus, hag a zo sivoas ! diskiant avoalac'h evit gouzaon beza skanveet. Etretant eur guchennad tud paour mæs honest, a gri fors var al laeroun. Petra ra al laeroun ? Crial doc'h ho c'hostez a bouez ho fenn : cetu aze an enebourien !

Ha c'hoas ma na raffent nemed drasta an danvez, ha beuzi ar Frans en eur mor a c'hle, (eur pevar milliard d'oc'h am meus lennet) ; mæs dre ma zint framassounet divar Satan, enebour an natur humen, e fell dezho ne ve na Doue, nag Ilis, na guiriones, na perc'henniach, na guir, nag autorite, na famill, na gouarnamant memes. Histor Mindu a c'hoarvez ganeomp-ni er Frans ; rag ar Framassounet o deus laket Bismark da vasata ac'hanomp ; ar gomun a ioa ar sac'hat mein ; Thiers hag ar framassounet dindan ano ar paour keas Mac-Mahon, o deus great chevaliri ; brema ar framassounet a zo stag doc'h kein Mindu ha coulmet stard outhi dre ar voteres er c'hamprou. Ne vo ket pell e tirollo ar Frans, ha ma ne erru ket Henri V d'he diarben, ha da lakat Jerom var he barlochou e c'herruo cals ankeniou. C.

Marvaill e corn an oaled, er goanv.

Mez d'an dud 'zo lorc'hek hag otus !
Peoc'h d'ar re 'zo humbl ha sentus !

Adarre conchenn, pe Buez reuzeudic eur c'hillok lorc'hec.

Beza 'voa, guechal-goz, eur gaer a Iar, hag a veve doujet ha caret gant oll ier he amezêgez. Beza 'doa eur bagad bugale, hag en ho mesk, en ho zouez, unan divalo, difesson ha diforc'h aoualc'h ; rag nezet, mac'hagnet-oll e voa. Mad ! ar bidoroc'h-mâ a voa an hini guella deuet d'he vam. Hemâ 'voa poupic ar galoun, colladenn he vam. Petra 'zo da lavaret, eno ? An oll mamou a zo evelse !

Ar bidoroc'h-mâ a ioa deuet d'euz eun tam vi fall, hag oll crinet. Eleac'h beza eur pousin en he bez, evel ar re-all, ne voa anezhan nemet eun anter-hini. Lavaret a vije gallet, ouz her guelet, e voa bet daouanteret gant cleze Salomon. N'en doa nemet eul lagad, eun askel hag eun troad ; ar pez na vire ket out-han da veza muioc'h lorc'hec eget he dad, ar c'henta, cousgoude, euz ar c'hilleien, a uguent leo tro-var-dro. An draic fall-mâ a zonje d'ezhan beza ar roue d'euz ar vro ; ne voa killokall ebed, a grede, evit c'hoari gant-han. Mar teue ar c'hilleien d'euz he oad d'her godissaad, d'her goapaad pe d'her c'haketal e sonje d'ezhan ne reant-se nemet dre voarizi, dre avi, dre zalouzi, dre gassoni out-han. Pa zeue ar bolezed, pe an enezed, d'ho zro, d'hen dipital, e tizame he galoun o sonjal ne reant-se, nemet abalamour ma rea ken neubeud a-stad anezho.

Guelit amâ petra 'ra an ourgouill ! Dalla 'ra an den, en eur guzad out-han he ziou, he dechoufall, pe o vianaad anezho kement ma velo guenn el leac'h ma vele ar re-all du, ha du el leac'h ma vele ar re-all guenn. Doue, evit castiza, evit punissa an ourgouil, adalec ar bed-mâ, zoken, a bermet aliez kementse. Rag lavaret en deuz e nac'ho, e refuso he c'hrassou ouz an dud otus hag ourgouillus evit ho scuilla var ar re humbl, var ar re a voar en em izellaad a-spered hag a-galoun. Izellaad, a rinn, emezhan, ar re 'en em huella. An nemorant, pe an dilerc'h d'euz an histor marvaillus-mâ a lacaio ar virionez-ze sclear-mad dirag hon daoulagad.

Eun devez, an teilec, ar bresser, ar gaolec, ar c'hancaler bian-mâ, hag hen o lavaret d'he vam : « — Silaouit, mam, me a zo amâ inouet da vervel : beva var ar meaz, er c'his-mâ, a skuis ac'hanoun, hag e fell d'in mont da Baris da zaludi ar roue hag ar rouanez. »

Oh ! pegen direiz, pegen diboel eo an den douget d'an ourgouil ! Ar vam geaz, pa glev he mab, a jom sebezet-oll, hag a venn d'ezhi falgalouni ha sempla. Va bugel, emezhi, piou an diaouaskel en deuz buntet pe c'hoezet en da benn eun heveleb sorc'henn ha sotoni ? Da dad hag a zo eur c'havailler dishenvel diout-he, n'en deuz morse guelet pelloc'h eget ar pors ma vev enn-han. E peleac'h e cavi-te eul leac'h da dalvout hon hini, eur bern teil ker boedec, eur vagadurez ker iac'hus, ker c'hoec, eur glud ker goudor, ker goasket, breudeur ha c'hoarezed ken hegarad, ken carantezus ?? Pa ne d'eo ket c'hoas digoulset, pe re zivezad, grea da zonj ervad, ha lam ar zotoni, ar stultennse d'euz da benn.

Nego ! (evit ober he boufer, he fougeer, e comz latin) ! Ne blij ket d'in hoc'h ali ; eme ar mez-hevelet, en eur c'hoeza he goff, hag en eur zounna he gribel ; va breudeur ha va c'hoarezed a zo ezen, couerrien, tud groz, ha ne ellan mui pelloc'h beva en ho zouez.

Va bugel, a zalc'h da lavaret ar vam iar, rannet he c'haloun, ha n'e peuz-te ket bet sellet er mellezour ? ha n'e peuz-te ket bet guelet e vanke d'id eul lagad, eur pao hag eun askel ??

Ouzoc'h-hu e tere zur, emezhan, d'he vam, ruztân he glipenn, pe he gribel gant ar gounnar, ober d'in-me an heveleb rebechou ! Eleac'h enebi ouzin, er giz m'her griit, e tletac'h kentoc'h mervel gant ar vez, o velet pegen divalo ha difesson ounme ; rag, mar d'oun en doare iskis-mâ, piou a zo kirriec, pe benn-caoz, nemed-oc'h-hu ? D'euz pe seurt doare vi, mar plij, ez oun-me ganet ? Michans ! eme ar goaper, d'euz vi eur c'hoz-killoc'h benag !

Nan da ! va bugel keaz, eme ar iar ; d'euz viou killieien, var a leverer, ne zeu nemet aered. Te a zo ganet d'euz eur vi am boa dofet ; mês beza

'voa an diveza d'euz ar c'houls, d'euz ar mare. Setu perag ez out-te ganet ken nezet ha ken disteric. A dra-zur n'e ket me a zo kirriec.

Piou a lavar deoc'h, eme ar fallic, guisket gant he gribelsoun liou an tan ruz, ne gafen-me ket aoualc'h eul louzaoner gouiziec var va hent, hag a lacafe d'in an tri ezel a vank. Rag-se, eta, peoc'h d'am lost. Kenavezo evit an deiziou, mont a ran araok !

Var gement-mâ nag a draou a ve da zisplega ha da zonjal ! Ar c'hillok-ma en em c'hoez, eun dervez, muioc'h eget custum, hag a fell d'ezhan mont da balez ar Roue hag ar Rouanez. Skuiza, inoui, a ra er gear, dre ma ne gav netra d'euz he zoare. He vreudeur hag he c'hoarezed a zo : Louzennou, mec'hiein, clouarennou, loudourennou, chuchuennou, etc..... Setu ivez, doare-prezeg an dud ourgouillus. Evel ma sonj d'ezho heza dreist ar re-all, dreist ho zud hag ho breudeur, e teuont buan da scuiza en ho c'houmpagnunez, hag e c'hoantaont mont da fouetta bro. Mont a raint da Baris pe el leac'h al, da di an aotrou m'an aotrou, an itroun m'an itroun. Teuler a raint a gostez guiscamant ho zud-coz evit kemeret frak, liviten, manegou ha crinoliin. Ne gomzint mui ar brezounec, fea 'vo gantho ; mez eur re voutou vernisset, pe eur re voutou luc'h en ho zreid, eur vialennic en ho dourn, eur manegouler var ho biziet, eun tok fleuriennet var ho fenn e kemerfoc'h anezho evit ar c'henta julodet d'euz ar vro. Na 'zit ket, mar hem c'hredet, da gomz d'ezho d'euz ho c'herent, d'euz ho zad Jakez, d'euz ho mam Janned, d'euz ho breur Pipi, d'euz ho c'hoar Monic. Atao zur Jakez ha Janned, atao zur Pipi ha Monic, pell a zo m'o d'euz dizonjet ha dianavezet anezho ; pe, mar teuont da gomz divar ho fenn, an tad-coz ne vezo mui hanvet nemet ar Paotr-coz d'euz du-mâ, ar storloker, pe ar zoroc'her coz ; ar vam : an hinigoz, d'euz du-mâ, ar ranez-goz, ar vourouel, ar vêgen-goz, pe geriou-all udurroc'h-c'hoas.

Epeleac'h mont gant eun heveleb orin pe oristal, ha petra da zonjal d'euz eur penn-follet, er stus-se, gant ar bragezadou, pe al lostennadou ourgouil ! N'e vez ebars er seurt tud-se netra a vad ; criz ha digaloun, evel ma 'z-int, ne vevont nemet evit-ho ho-unan, ne c'houlennont senti ouz nicun, plega da zen ebed, na da Zoue memez. Eur beac'h int evit-ho ho-unan, hag eur zam evit ar re-all ; aliez e reont fin-fall. Buez reuzeudic ar c'hillok lorc'hec a roio-mad da anaout ar virionez-mâ.

Pa velas ar vam baour ne voa ket evit ober d'he mab chom er gear, e lavaras d'ezhan : Va bugel, emezhi, silaou, da viana, an ali fur a ian da rei d'id : Na dremen morse dirag flizou goestlet da sant Perr. Hemâ ne gar ket cals ar c'hilleien, ha enubeutoc'h c'hoas ho mouez. Taol pled, ivez, d'euz eur rum-dud a reer anezho kêginerrien, n'on deuz ket goassoc'h enebourien eget ar re-ze. En eun dro-zourn, ker buan ha lavaret chou ! e reont eur gueadenn d'hor gouzoug. Ha bremâ, var mabic, kea, kers dindan scoazel Doue ha goard sant Raphael, eal-mad ar veajourien. Kea da c'houlenn he vennos digant da dad carantezus.

Fallic a dosteas ouz he dad meurbed enorus, a blegas he benn da bokad d'he droad, en eur c'houlenn digant-han chans ha beaj vad. Hemâ a roas d'ezhan he vennos, kentoc'h evit senti ouz an c'hiz-coz eget ouz he galoun ; rag ne garie nemeur he vugel, abalamour m'en doa eur spered ken troet-fall. Evit ar vam geaz ne bade ken, ne herze mui ; mont a eure ragtâl da goacha, da guzad, ha da zec'ha he daelou ouz eun delienn caolseac'h ebars el liors-bian. Fallic a reas eun hejadennaskel, a ganas teir gueach : Gêk-e-gêk-gêk ! ! ha iao en hent, mar gouie.

Emberr, setu hen o tiguezout var ribl, pe bord eur voas-dour pe eur ruzelenn, a ioa bet damdost dizec'het gant vrouez pe domder an env. Eun neubeud brechin pe vlenchou seac'h a ioa a-dreuz varnezhi hag a vire ouz an dour da redec. Kerkent ha ma velas hor beajour, ar ruzelenn a lavaras d'ezhan :

Va mignonn, tremeniad, guel pegen dister oun, pegen diners, pegen gonas ha pegen toc'hor oun eat. Na ellan mui, er stus-mâ, pellaad an tamigou keuneud a vir ouz va dour da redec, nag ober eun tam tro evit tremen abiou d'ezho. Te, avad, a ell brao-bras va zenna a encrez, en eur bellaad ar c'hoat fall-se gant da veg. En em baea a ri d'euz da boan oc'h efa d'euz va dour, da c'hortoz ma c'hellin renta guelloc'h servich d'id, p'o devezo glaoeier an env va c'hresket ha va c'hennerzet.

IAN-BIPI PENN-DISTO,
a Gervrugenn.

(Eur pennad all eur veich all.)

AR BLUEN HAG AR FUSUIL.

DIVIZ.

TREDE PENNAD.

AR MEMES RUMM, FRIEC, GARD-CHAMPETR.

FRIEC, *er meaz.* — E hano al lezen !

NORMANDY. — Ann dra-man a sell ouzin.

ANTON. — Tec'het buhan 'ta...

NORMANDY. — Autrou Durand, grit ganin ar pez a garfot.

FRIEC, *atau er meaz.* — E hano al lezen !

DURAND. — En em dennit buhan er gambr-man. (*Normandy a ia cuit.*)

ANTON. — Ha ni greomp ann hini n'en deus guelet netra.

FRIEC, *oc'h antreal.* — Ann autrou Durand hag he gompagnunez.

ANTON. — Ah ! c'hui eo !...

FRIEC. — Ann enor am eus d'ho saludi.

DURAND. — De-mad deoc'h autrou Friec pe kentoc'h autrou gard-champêtr, rag, m'eus aoun hoc'h eus comset ouzomp e hano al lezen !

FRIEC. — Ar giz eo, pa venn o vont en eun tu benag.

DURAND. — Ma ! na petra a glaskit-hu dre aman ?

FRIEC. — Me garfe gouzout ha n'ho pije ket guelet, dre dreson, eur chasseour, emoun o redec var he lerc'h.

DURAND. — Eo, Friec, he velet hon deus.

ANTON. — Petra livirit, va breur...

DURAND, *d'he vreur.* — Eo autrou he velet hon deus : *da Friec*, va c'hredi a hellit.

FRIEC. — Nag e peleac'h e voa ? varzu peleac'h e oa o vont ?

DURAND. — Hola ! Friec, re gurius ho cavan.

FRIEC. — Mæs. ... escusit ac'hanoun ; evid ober va froces-verbal e rencan gouzout meur a dra.

ANTON. — N'hoc'h eus ket allet, neuze 'ta, guelet mad ar chasseour ?

FRIEC. — Nan da !

DURAND. — Lavarit ar pez a garoc'h, Friec, mæs n'e ket me eo a renc dineiza ho chibier deoc'h. Kense pe vioc'h contant pe ne vioc'h ket ne respontin ket ac'hanoc'h.

FRIEC. — Sac'h ann dien ! ne ouzon mui da beleac'h mont da scoi.

ANTON. — Ann dra-ze ne ra poan ebet din.

FRIEC. — Dime a ra-se : gant petra ec'h hellin-me prena boëd d'am marc'h ma ne meus ket eun tam procès-verbal d'ober, eur veich dre ann amzer ?

DURAND. — Goas a ze evid ho marc'h mœs n'e ket me a renc ho sicour d'he vaga.

FRIEC. — Gouscoude, autrou Durand, c'hui ive so eun den a lezen : evel secretour ar Mairi c'hui so eun den a justis hag e renkit, ia e renkit, abalamour da ze clasc interest ar gommun.

DURAND. — Oh ! oh ! Friec, interest ar gommun pe kentoc'h hini ho marc'h, d'oc'h a gredan, en deus desket ac'hanoc'h da droc'hi flour... ancounec'heat hoc'h eus éta e comsit ous eur chasseour coz.

ANTON. — Boazet doc'h ar vicher.

FRIEC. — Ia ! mœs pell bras so ne vec'h mui o chasseul.

DURAND. — Ha m'am beffe c'hoant mont c'hoas ?

FRIEC. — Ne venn ket souezet, mœs neuze ne alfec'h mui chomm da secretour ar Mairi.

DURAND. — Na perag ?

FRIEC. — Abalamour pa iet da chasseal pe evid lavaret guell pa iec'h gueichall da chasseal abars beza bet hanvet secretour, e vijec'h o chasseal, n'e ket heb ken epad ann deis mœs epad ann noz, couls lavaret.

DURAND. — Ia ! sonj mad am beus ! Pegen eürus e oan-me neuze !

FRIEC. — Kense ne ouzon ket penaus ho pije cavet amzer avoalc'h evid entent ous ho trulliou paper.

DURAND. — Autrou Friec, comsit gant muioc'h a respect d'eus afferiou ar vro.

FRIEC. — Ma ! Ma ! ne fachit ket ? lacomp paperiou eleac'h trulliou paper. Ar pez so sur eo ma ne chomfec'h mui da secretour, ne velan den ebet a alfe kemer ho plas nemet ann autrou... ann autrou...

DURAND *droug ennhan.* — Alo 'ta ! ann Autrou Normandy ? Ne ket 'ta ?

FRIEC. — Henez eo.

DURAND. — Neuze ! n'eus ken nemet ann autrou Normandy en deffe speret er Gommun-man ! ba c'hoas n'e ket d'eus ar Gommun, pe guir n'e ket ac'hann.

FRIEC. — Chilaouit c'hoas : Cahout avoalc'h a rafemp c'hoas Thomas Coffec, mæs henez a renkefe eun tamm benag deski scriva, m'eus aoun, rag pa eo deut er meaz eus ar scol eleac'h m'en em gavemp assambles ne voue ket scriva munut hag abaoue, me bari, n'eus bet pluen ebet en he zorn.

ANTON. — Ha goude..... Ne anevezit hini all ebet ?

FRIEC. — Marteze ve cavet unan benag all..... mæs... nan.

DURAND. — Piou eta ?

FRIEC. — Ah !

ANTON. — Lavarit atau

FRIEC. — Miliner milin-Garbaud, marteze.... Hogen dont a ra sonj din, ne voar ober ken nemet lacaat he hano.

DURAND. — Chomit dinec'h, Friec, ne gredan ket hon deffe ezomm clasc penn d'eus Thomas Coffec kenneubeut ha d'eus ar miliner Garbaud ha pa lakin me va dilez...

FRIEC. — Me voue avoalc'h....

DURAND. — Ia ma lacan anezhan, ec'h evessain mad araug da biou flout ar c'hahierou.

FRIEC. — Goude tout, autrou, ma ne renker cahout ken nemet eur scritur œs da lenn, me so desket avoalc'h; meur a bröces-verbal am eus grœt, ha...

DURAND. — Guelet a vo.

FRIEC. — C'hui po sonj ac'hanoun, mar plich, n'e ket 'ta ?

DURAND. — Ia, ia, Friec, m'em bo sonj ac'hanoc'h, mod pe vod.

FRIEC. — Kenavo, autrounez.

DURAND. — Gortosit... (*Kemer a ra he gannen hag he doc*) mond a ran ganeoc'h beteg ann hent bras. Chupen a dle dont hirio da va c'haout evid eun tam affer benag ; c'hui a lavaro din ar pez am eus ezomm da c'houzout var he bouez.

PEVARE PENNAD

NORMANDY, ANTON.

ANTON. — Ah ! autrou Normandy keaz, biscoas n'oun bet ker laouen.

NORMANDY. — Perag ?

ANTON. — Mont a ra ann traou hervez ma c'hoant.

NORMANDY. — Penaus 'ta ?

ANTON. — N'her guelit ket ?

NORMANDY. — Nan da !

ANTON. — Ne ouzon ket, e guirionez, penaus ho peus hu allet gounit va breur en daill-ze.

NORMANDY. — Me am beus gounezet ho preur ? Me ?

ANTON. — M'ho pije clevet oll kement a lavare din ac'hanoc'h abars ma oac'h antreet en hon ti-ni ! ha setu kerkent ha m'en deus guelet ac'hanoc'h, marteze ho cuiscamant so caus, me n'ouzon ket...

NORMANDY. — Ma guiscamant a renc beza, rag evidoun...

ANTON. — N'eus fors petra so caus, va breur n'e ket fachet mui hag e ra deoc'h evel da unan eus he vella mignonet. N'hoc'h eus ket evesseat gant peu sort daoulagat e selle ous ho fusuill?

NORMANDY. — Eo da!

ANTON. — Ha pegement a blijadur a roe dezhan hoc'h oll historiou chasse?... Oh! d'ann devez ma gemero va breur he fusuill adarre, en devez-ze e casso he bluen da bourmen egis m'en deus hel lavaret ar c'hard-champetr dezhan.

NORMANDY. — N'eus douet ebet.

ANTON. — Ma! gant ar chasse hag ær ar meaziou, ie-c'het va breur a vellaio. A hent all, c'hui va mestr keaz ho pezo plass va breur...

NORMANDY. — Chilaouit eun neubeut...

ANTON. — Nan, nan ne chilaouin netra...

NORMANDY. — Red mad e vezo gouscoude deoc'h hen ober.

ANTON. — Ia gouzout avoalc'h a ran ar pez ho peus c'hoant da lare, ne d'hoc'h ket goest d'ober deveriou ar garg-ze, mæs ne fell ket din chilou: setu c'hui eta secretour ar Mairi! ar pez a rento deoc'h ar plass-ze, lakeat e penn ar pez a hellit da c'hounit evel mestr-scol a rai deoc'h beva en ho eaz. Oh! nag ez oun laouen!

NORMANDY. — C'hui so eur galon vad a botr, Anton; mæs chilaouit eun tamic.

ANTON *heb ober van.* — Seblantout a ra din guelet va breur gant he chass endro dezhan. Oh! na peger laouen ha pegen eürus e vezo!

NORMANDY. — Me n'am eus ket kement a vall ha c'hui.

ANTON. — C'hoant c'hoarzin ho peus.

NORMANDY. — N'am eus ket.

ANTON. — Anzavout a renkit ganin gouscoude e vezo va breur, heb dale, sottoc'h gant ar chasse evid ne de bet biscoas.

NORMANDY. — N'hellan ket hen nac'h.

ANTON. — Mæs c'hui ha ne d'hoc'h mui contant breman d'eus ar plass a secretour?

NORMANDY. — Me?

ANTON. — Ia c'hui! c'hui a glaskefe troi kein breman?

NORMANDY. — Ne droan ket kein, o sonjal eo, emaoun.

ANTON. — Ann dra-man so re adarre. N'eus ket pell e oa ma breur ne oa ket contant pa lavaren dezhan e oa guelloc'h ar chasse evid he iec'het eget ar plass a secretour; ha breman eo c'hui eo a so o controlia ac'hanoun! Græt am eus va fossubl evid roi deoc'h ar plass a secretour ha ne d'hoc'h ket contant! Ann dra-ze so re adarre.

NORMANDY. — Ma carjec'h ive beza roet amzer din da brezec e vouifec'h pell so gant petra oun-me nec'het. Petra rafec'h-hu ma ve scrivet deoc'h, evel ma so bet græt dime, d'ho kinnig eur plass mestr-scol eleac'h am beffe kement da c'hounit ha muioc'h, eget aman gant ar scol ha plass ar secretour?

ANTON. — Penaus, autrou Normandy, c'hoant ho peffe d'hon dilezel?

NORMANDY. — Anton keaz, n'e ket evidon em beffe c'hoant d'hen ober, mæs abalamour d'am bugale.

ANTON. — Compren avoalc'h a ran; goal nec'het oun ganeoc'h gouscoude.

A.

Eur pennad all eur veich all.

HISTOR AR C'HABYLIE.

PEVARZECVET PENNAD

PE SEURT MICHERIOU A RA ANN DUD DRE AR *C'habylie.* — AL LABOUREREZ DOUAR. — MADOU ANN DOUAR.

Poblou ar *C'habylie* a zo pell-pell varlerc'h poblou ann Europ var hent ann descadurez. Mar c'houlennit diganen perag? va lezit d'hen lavaret deoc'h: Digant poblou ar *C'habylie* eo bet lammed abred, siouaz, sclerijen ar Feiz-Christen; pell'zo e maint dalc'het en denvalijen euz ann oll ioulou-fall; ho speret a zo pounereat, dalled-oll. N'ho deveuz den d'ho bleïna nemet tud ken dall hag int; penauz e fell deoc'h e helfe daou zen dall en em vleïna ann eil egile en eun hent striz ha ken dicez: ho daou e couesfint var ho fenn er foz; Jezus-Christ eo hen deveuz hel lavaret. Bro ann *Europ* he deveus da zioual ive da goll he bleïnourez, me fell din lavaret ann Ilis catholic; lezen Jezuz-Christ, sclérijenn ar bed. Mar d'eo poblou ann Europ eat kement a-rog en hent euz ann descadurez, e hellan lavaret a vouez huel, en deiz ma zilezint relijion ho zadou-coz, e couesfint ken izel, marteze izelloc'h, eget ma n'eo couezet ar *C'habylet.*

Rag ar re-man, e micheriou 'zo, a zo labourerien euz ar guella. Kentse er *C'habylie* e caver clezeïer ha fuzuillou hag a zo labouret braô-tre. Etouez ar *zowouas* dreist-oll eo e caver ann houarn labouret brao, ar meublou, ann arrebeuri kizellet braô, dantelezet-oll, euz ar c'haëra a heller da gavout; ha gouscoude ann traou-ze oll a ve labouret gant ar gontell. Er vro-ma e caver ann oll labourou, ann oll vicherou, couls lavaret, a gaver e Breiz-Izel. Beza 'z-euz mansounerien, kilvizien, gofed pe *marechaled,* houarnerien-kezec, eskennourien-coad, kigerien, goacolierien, kereourien, guïaderien, poderien, toerien, tud evit ober loaïou, plajou, ha benvijiri all evit ar gegin. Contilli ar *C'habylie* a zo henvel euz gour-glezeïer, pe dagou: ar varven a zo dir-tempset-mad; ann troad a zo great gant coat ha kizellet euz ar c'haëra, leun a batromou aëret pe anevaled all. Ar *C'habylet* ho deveuz eur vouest a ve gant ar gigerien e Breiz-Izel o lacat ho c'hontilli divoaderezet. Ar gontell eo arm muia caret ar *C'habylet*; en em zervich a reont outhan aliez evit stourm pe evit en em zifenn ouz ho enebour; morse ne ialfent er meaz eur ho ziez heb caout ho c'hontell-vraz ha ledan a istribill euz ho c'hostez.

Ann darn vrassa euz tud ar *C'habylie* a zo labourerien douar ma ne ve ket pec'het roï ann hano-se da eur vanden strakerien burlu, pe dud didalvez ha ne labouront nemet peder pe bemb heur amzer bemdez, petra lavaran? bep tri dervez

hag pa ho deveuz labouret peder heur en eun dervez e chommont daou zervez-all da gousket, pe da heana. Hag a-hent-all ar *C'habylet.* ne garont ket cals muioc'h al labour eget ne ra ann *Arabet* scuer ann dud didalvez. Ar *C'habylet* ne labouront nemet evit miret da vervel gant ann naon. Setu ama gant pe seurt benvijiri e reont ho labour: Ar bal, pe ar *reon*; ann tranch; ar bigel; eur voc'halic-vian, eur penn dizhi evel eur voc'hal, eun all evel eur bac'h pe eur c'hroc, hag a hanver evit-se: Boc'hal-bac'h. Bez ez-euz ivez eur voc'halic-all hag a hanver eur voc'hal — bigel abalamour d'ar bigel a zo en eur penn outhi. Breman pa em bezo comzet deoc'h euz eun neubeut ferc'her coat, euz eun diou pe deir rastellcoat, euz eur falz dantek evel eun esken, erfin euz eun alar cals simploc'h eget ann eler a vije guelet e Breiz-Izel breman zo eun daou-c'hant vlorz-benag, ec'h anavesfoc'h oll binvijiri ar C'habylet.

Ar C'habylet n'ho deveuz ket a gezec; evit labourat ho douarou e stagont daou ejenn euz ann alar, hag egis ma gavont eassoc'h labourat gant ar benvec-se eget gant ar benvijiri-all, peurvuia n'eh em zervichont nemet outhan evit ho oll labourou. Ar voc'hal-bigel hag ar voc'hal-bac'h, evel ma'z-int scanv a renc ive danevell ar muia.

Ne velfot memez, coulz lavaret, den ebet er vro-ma ha ne zougfe ann daou venvek-se var he ziscoaz, n'eus forz da beleac'h e ielo, ha ne vesfe ket e sonj monet da labourat. Ar *C'habylet* ne c'houennont morse ho farkeïer, n'ho zeilont morse ken neubeut. Troï ann douar gant ann alar var ar greun pa vez hadet, ha medi ann ed pa vez aô, pa ve dare, setu aze tost da vad oll labour ann douar er Vro-ma.

Pa hen deveuz c'hoant unan benag da gaout eun tamm lugumach benag (pe louzou mad da zibri evit comz brezonnec c'houec), neuze e kemer ar boan da en em zervich euz ar bal pe euz ann tranch evit torri eur c'hornic douar: mæz ne jommo ket re bell gant aon na zeufe da c'hlebia he deod en he c'hinou gant ar c'houezenn, pe da dâna he zaouarn gant ar scuisder.

Setu ama pere eo madou ann douar dre ar vro-ma: ann heiz, ar guiniz, ar c'herc'h, ar maïs pe guiniz-Spagn, ar bêchno pe sorgho, ann oignon, ar piz-bian, ar fa, ann irvin, ar c'harrotez, ar pour, ar pebr, ar pivoena, ar c'hoton hag ar butun.

Er C'habylie ne gaver na segal na guinis-du, na melchenn, na panez, na côl, nag avalou-douar; na cals trou-all hag a helfer caout eas-tre, mar carfer labourat; mœz tud ar vro-man a gav guelloc'h chomm paour eget dastum danvez en eur labourat, en eur scuiza. Gouzout a reont mad-tre e helfent caout ann oll draou-ze eas avoualc'h, mœz abalamour ho zadou-coz n'ho deveuz ket hadet ar seurt traou-ze, pe evit lavaret ar virionez, abalamour n'int ket bet boazet d'en em scuiza o labourat, ne fell ket dezho digas kizou nevez er vro! Goude ar gernez pe naonegez arruet er bloavez 1867, ar gouarnamant a rannaz etre tud ar vro eur guchennat vad a avalou-douar en eur roï urz dezho da hada lod en ho farkeïer. Mœz ann dudman a gavaz re-vad ho avalou douar, hag ho debrjont oll, heb miret tamm ebet da hada, hag abaoue ne z'euz ket muioc'h a avalou-douar er *C'habylie* eget na voa araug. Tud ar vro ma n'ema ket ar giz gantho ken neubeut da hada boued-loënet, hag egist ma n'ho deveuz ket a fouennijiri pe brajeïer, eo red-mad dezho maga ho loënet gant colo pe blouz ha gant ieot a hellont da gaout e grinennou ar parkeïer pe var ribl ann hentjou bras. — hounez a zo eur ieoten dreud. — A veichou e tastumont deillou fiez ha deillou guez ounn pe ouenn evel ma lavarer e Kerne, evit roï d'al loënet pa ve eat tout ar plouz. Mœz mar ne gaver mui euz ann deillou-ze, evel en anv, ar paourkeaz loënet n'ho deveuz mui nemet eun dra da ober, crevi evel kelienn gant ann naon. Rag en anv er vro-ma a ve kenn tomm ha kenneubeut a c'hlavijer, ma na gaver ket eur ieotenn c'hlaz.

X.

Daou vissioner breizad.

Piou nen deus ket clevet ano d'oc'h an tad Keralun, ha doc'h an tad Jaffres? Ma n'ho anavezit ket c'hoas digorit ho tiskouarn, hag e clefot guel a ze. Coumansomp dre an tad Keralun. Doc'h Kemper ez oa ginidik. He sonch kenta voa bed mont da galvez. Ober a reas en deün he dro dre Frans. Tennet en doa dar zord eun tachat a ioa pa antreas e seminer bihan Pont-Croas.

Edo er seminer bras e Kemper dan ampoent ma c'hen, em gavas enho an tad Leonard, d'oc'h congregation ar Verc'hez dinam. Un niver brao a glouer a glevas hag a eullas mouez Doue d'oc'h ho gervel. An tad Keralun a voe unan anezho.

E mis Here 1853 e voe kasset e mission da Roma-Texas. Eno e tastumas eun tam propr a arc'hant e sonch sevel eun Ilis. Eun Indian a laeras ar c'houffrat arc'hant, paket oue abred, edor d'oc'h he grouga pa deuas an tad Keralun d'he ziliama. Er blaves 1854 he superiol en galvas da gear Bronsville, hag eo chomet er c'harteriou tro var dro petek ar blavez 1872 ma voe lazet.

Eun uriou a ve great ma ve kountet an trejou kaer deus he vuez. Eur vech o tont deus a velet eun den clan, e fazias en eur c'hoad.

Tri dervez a teir nosvez a ioa edo o vachi dre an desert eb na bouet na bouessoun; alafin e ners a vankas, ne vele na ne gleve; ekiemense e talc'he var he loan, mæs ar vrid a flotte var gouzouk an aneval. Ema, dre he instink, a gemeras

he hent varzu an dour. C'houec'h leo a reas evelse an tad Keralun, dre ar vein strounsus, dre an drez en lake leun c'hoad hag a zispenne an dillad en dro d'he gorf.

Ar marc'h a voe arretet en eur rancho (takat tiez) var bord ar steer. Disken a voe great an tad Keralun. Banneikou dour a rojeur deza da zidana he gleus. Pa c'hallas guelet, clevet ha parlant, a drebi eun esken vara e kountas he fazi, hag an dud a ioa tenerreat ho c'halounou hag a lavare : Povero Padre Pedritto ! a zinifi : Paour keas mignoun tad Per vihan! dre ma voa ijel a vent e voa lesanvet Per vihan.

An Histor ma on dispos da zelou penaos e varvas. Edo o tizrei deus eur Mission hag o treuji eur c'hoad, var he varc'h, pa glevas eur vouez clemus : Padre Pedrito ! Padre Pedrito ! An tad Keralun a droas brid hag e kouezas e creis pevar goas. Tri a iea da grouga ar pevare. Ema eo a gleme varzu ar missioner. Perak e crougit an den iaouank-se, ho mevel ? — Abalamour ma en deus lavaret e tiskulfe on deus laeret kesek hag eujennet. — Ne zisklerio ket ac'hanoc'h. N'er c'hrougit ket... Doue a vel hag a venjo. — It kuit gand hoc'h end, Padre Ped'rito, it kuit pa'l lavarer deoc'h. — Biken ne c'hounzanvin e rafec'h eur seurt torfet. — Padre Petrito, inutil eo pledi. Teir zommacion a raimp deoc'h; dre ma reant ho zommacionou an tad Keralun a vouele hag a jasse var an den iaouank d'hen difframa d'oc'h ho daouarn ... koueza reas, he ben a damou, torret outha gant eun tol pistolen. He c'hoad a ruchas rozen ar garantez, ar vertus gaer eus a bihini e varve merzer. Dre n'e en em gave ked e Bronsville e voe great clask varna. Ne gafcher nemed he voutou, hag he loan. Corf an den iaouank a ioa bed en nosvez genta drebet kasi pen da ben gant ar chatal gouez. Neus ket pel eun den kos, kar dan tri vuntreur, en deus kountet dar vissionerien penaos oa bed an darvoud ha en deün promettet en deus diskoues touchantik e pe leac'h e repos relegou ar merzer. « Er memes fos, emeza e cavoc'h he relegou, he zillad, he groas-missionner, he japel da lavaret eo ar mean sacr da gonsacri varnha an hosti, ar c'halur, ar buredou, ha kement so gleed evit ar sacrivis divin. » Nag a driomph a vezo great da vab Breiz-izel, rag dre ar vro, e peb leac'h, e pedeur anezan dindan an ano Santo Padre Pedrito !

Eur guer brema divar ben an tad Jaffrès. Ema a zo ginidik d'oc'h bro ar c'hivizerien, Lampaul-Guimiliau.

Breur eo da bersoun Lokirec, an otrou Jaffrès, a ioa gant an otrou du Marc'hallac'h, vikel general escopti Kemper, oc'h eul mobilet ar Finistère epad sesis Paris. An tad Jaffrès n'en deus nemed 42 vloas, hag e zeus tost da drizek vloas abaoue ma ema en Texas.

Er blaves 1866 e voe casset e coumpagnunez an tad Clos, da beurachui ar mission fountet gant an tad Keralun. Piou, nemed an Otrou Doue a voar pegement a boan en deus andure enho an tad Jaffres evit savetei an eneou. He barres sanset e deus diou ugent leo var hirder ha kement all var ledander ; prajeier a zo dezerchou coajou neus fin abed dezho, funteniou a zo ralloc'h eget an aour ; serpentet bilimus, ar zarpantcloc'heur ispisial ; liounet a zo ive ; an eol a reur c'hor a laka an thermometr da zevel ordinal etre 90° ha 100°, avichou petek 105° ; en hed ugent vloas eo bed guelet o verka a ben diou vech 120°. Setu e pe seurt bro e lavig noz deiz an tad Jaffrès ; dious ounta eo e vez defot, hen eo a c'houlenneur.

En opinion an dud dreno e ze eur zant egis an tad Keralun, ha *Santo Padre* a vez lavaret pa vez menek anezan. Avichou e ra ouspen cant anter cant leo en eur zuzun. Mæs kesek en deus ie avad a zo doc'h ar choas kenta, hag eur c'havalier eo, desket eus vihan e Lampaul var gein kesek a zo eskennou liven ho c'hein. Ar re o deus guelet anezan e scolach Kastel, dindan an tour kizellet, hag er seminer bras, o de beac'h oc'h he anaout. Ar bleo melen a zo kouezet, ar ros hag al lili zo eat divar ar visach, ar vouez ne de muhi mouez an eostik, ar c'horf ne de ked egis eur Piled-Pask, mæs crouma ra, e sonch mont da bod cos ema. A c'his all avad, ar memprou a zo caled evel ouarn, soupl evel dir, ar galoun birvidic, hag ar speret lem.

He oll skiant a implij evit savetei an eneou, ar pez so kaus eo ato prest da brezeg var neus fors pe boent deus ar relijion. Ekiemense ato eo choumet Jean-Marie egis p'edo ganeomni, rag, pa dreus ar c'hoajou, e sell er guez da c'houd a neichou-zo.

X.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Graveran, person Kerber hag ann autrou Déroff, person Ploudiern, a so nevez maro.

Ann autrou Kervella, person Combrit, a so hanvet person e Kerber.

Ann autrou Quemener, aumonier ar Retret e Kemper, a so hanvet person e Combrit.

Ann autrou Salaun, cure e Redene, a so hanvet cure e Mahalon.

Ann autrou Arhan, cure e Mahalon, a so hanvet cure e Redene.

Ann autrou Pasquier, belec iaouanc, a so hanvet cure en Drennec.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 37). DISSADORN 13 A VENGOLO 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten; d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 13 a viz Guengolo 1879.

Daou vissioner breizad.

(Kendalc'h.)

Egis ar guir vreizaded ive e vez bepred ar beden o sevel deus he galoun var he vuzellou. Var an ent e ma da veza eur zant bras, rag sant Liguori (he c'houel a zo hirio) a lavar : ar zent bras ne dint ken huel er Barados nemet abalamour ma zint bed pederien bras var an douar. Sant Liguori a lavar c'hoas : ne c'hortozit netra a vad deus pers eun den pihini ne lavar ked he bedennou d'oc'h ar mintin ha d'oc'h an nos. Erfin ar goms ma a deue alies en he zarmouniou : Pedit hag e vezoc'h salvet, na bedit ket hag e vezoc'h daonet. An tad Jaffres ne gemer morse pourvision da veachi : « Ober a c'his all, e meza, a ve difichout deus providans Doue. » Kaer en deus kaout poan dre ar sec'het ha dre an naoun,e kendalc'h en he zantimant. Etre daouarn ar Brovidans e c'hen em laka, hag ive etre daouarn he zuperiol.

« Morse, e me an tad Clos, n'en deus great an distera ginaden, mæs laouen ato hag a lam da ober kement a c'houlennan diouta. Nevez erruet er gouent, a skuis maro ken a guez gant ar c'hoant kousket, ma lavar dezan he zuperiol : Tad Jaffres, va mignoun paour, eun den clan ho koulen brema souden... ugent leo zo da ober... Ar superiol nen devez ket achuet, e ma an tad Jaffres divorfil. Laouen e treb eun tam bouet ; he vragez ler bouc'h a laka, e ma simpet var he varc'h gel, ip ! ip ! hourra ! ip ! ip ! hourra ! Oh ! na kaer eo treid ar missioner ! a lavare ar profet Isaïe, avel, doug anezan var da askel lijer.

Ne raio arret abet ma na erru gant ar zarpantcloc'heur. Mab dar Verc'hez Zinam, an tad Jaffres ne vank morse da vruzuna pen ar zarpant-se gant seul he votez. « *Caput contritum, caput innocuum*, emeza. penn bruzunet zo flem torret. Mar deo terrubl en andret enebour an den, evid an den e zeo, er c'hontrol dous evel ar mel, gouzanvus egis eun oan. Abalamour da ze e ia an oll galonou de gaout.

« Heurus ar re a zo dous, rag an douar a vo dezho. » Ar guir vistri e vizint dre ma tennint d'ho heul an dud dre liam ar garantes. An tad Clos a gounte penaos goude beza great eur pemzek leo evit badezi eur c'hraouadur, hag edo en ti teir heur a ioa o c'hortos ar paeroun hag ar vaerounez,e c'hrosmolas eun draik abalamour ma ranke distrei dious an abardaes, e fidandomen avad ar vaerounez a sec'has he visach deza :

« Ma viche deuet ar santo Padre, emishi, en ho leac'h c'hui,ne ve ket a c'hrosmol, rag ar Santo Padre avad, ententit, a vez ato laouen doc'h an dud.

Ar veleien, ispisial ar vissionerien,a zo respet evitho. An tad Clos a ioa eun dervez o veachi. Evit laza an amzer a mont buannoc'h e loskas he loan var lerc'h eur marc'h chavach. Ar Mexicanet a laka ho flujadur o pursu evelse ar c'hesek zo en abandoun, crappa a reont en ho lost evit ho lakat da findalla. Setu e creis ar recreation-ze marc'h an tad Clos o c'hober eur pez lam treuz. Petra oa ? Un Indian oa, he fusull var vant en he zorn ; puchet oa e mesk an deillou. — Petra rid aze ? eme an tad Clos. — Mil ha mil excus, eme an Indian, guelet em beus ho croas ; c'hui zo eur belek, Id he peoc'h. — An tad Clos a reas deza eur zarmoun a zoare, ha noa ket re abred, assur.

Eur vich all, er blavez 1867 oa, pa edo Bazain o chicour, sanset, an Impalaer Maximilien. An tad Clos a voe galvet da vont da velet eun den clan a ioa e kear Matamoros. Ar Franchichen a ioa eno, ha sesiet edont gant ar general Cortinas a ioa a enep Maximilian. Cortinas a roas paper sinet dan tad Clos evit galloud treuzi he arme.

Mæs pa edo dija tost da gear setu tri gavalier en dro deza. Unan a laka he bistolen deza var he beultrin. « Sinit eur billet a 15,000 lur. » —D'oc'h a beleac'h eme an tad Clos, nem beus ket memes eun diner em ano. — Espagnol oc'h. —, Ne don ket, Franses eo e zonn. An Indian pa glevas oa d'oc'h Bro C'hall, a ieas e counnar ; clask a reas darc'hei an tad Clos divar he varc'h ; mæs ema a zo guen ha crê egist an dir, harpa mad a rea.

Dre ma c'hourinent, an Indian a ra eur chassa var gorden ar groas-mission a ioa en dro da c'housouk an tad Clos. Ar groas a ziruskl d'oc'h ar bragou ler bouc'h elec'h medo cuzet gant traon ar zoudanen. Dioc'h tu ma vel an Indian, ar groas e chom egist eur skeuden vean. « Padre, e meza, it da Vatamoros, ha trugarekaid Doue em be guelet ho croas, pinivide-ze o poa brema eur voulet a dreuz ho caloun. »

Ma o defe ar Franchichen a bez kemense a respet evit hor Zalver hag he vinistret e vent ar c'henta e touez an oll boblou. Dija o deus bed ar c'hloar ze ; anevez o devezo an-ishi pa o do tolet divar ho c'hein ar franmassounet bugale Satan, hag dre-ze enebourien Doue hag an den.

Padre Pedrito, ha te Padre Jean-Marie goulennit ar c'hras-se evit ho pro muhia caret.

C.

Marvaill e corn an oaled, er goanv.

Mez d'an dud 'zo lorc'hek hag otus!
Peoc'h d'ar re 'zo humbl ha sentus!

Adarre conchenn, pe Buez reuzeudic eur c'hillok lorc'hec.

EIL PENNAD. — *(Ar c'hillok).*

A dra-zur, eme ar fallic, e c'hellan dierea, diliama ac'hanout, ha lacaat da zour da redec ; mês n'em euz tam c'hoant d'hen ober bremâ... Sell 'ta ! evit piou e kemerez-te ac'hanoun-me ? ha boazet oun-me, a gav d'id, da veza mevel gant eur poullic ken tenval ha ken udur !

— Dont a reio da zonj d'id ac'hanoun-me, eun devez benag, eme ar voas-dour, dija mouget couls lavaret.

— Pe gouls, eta, eme ar fallic, d'an diluj, m'oar-vad ! Ah ! ah ! ! kenavezo 'ta da zeiz an diluj ! ! Gêk-e-gêk, gêk ! ! hag hen en eul lam en tu-all.

Eun tam pelloc'h e cavas an avel gourvezet d'an douar, anter-varo, ha diou c'hoezigel pe diou soroc'hel a bep tu d'ezhan, plad ho c'hof evel eun dorloskenn hag eur billig.

Va c'halounic ! a lavar ar paour keaz clanvour da Fallic, er bed-mâ on deuz izom d'en em harpa an eil var egile : Tosta ha sell ouzin, guel e pe seurt pense ez oun-me lakeat gant vrouez an anv re-dom ; me, cousgoude, ker galloudus, hag a zao beteg an Env, egis en eur c'hoari, goagennou ha tarzou ar mor doun, a zismantr an tiez hag ar guez, a dorr, a vrev, a frik, a vruzun kement tra a c'hoanta stourm ouzin. Guel pegen izelleat ha discaret oun brema ; eun devez tomder en deuz va lazet ! N'e peuz nemet va dibrada, va diboulla a-dreuz daou viz hebken d'euz an douar, hag ober d'in eun neubeud avel gant da askel, hag e veli ac'hanoun prestic o kemeret va nij hag o c'hoari va faotr-mad, evel guechal ! Eat oun bet da c'hoari gant ar fleur, a re[illegible] douar ; ho c'hoez-vad e deuz mesviet ac'hanoun. Setu-me toc'hor ha diners-tre. Sicour ta c'hanoun da zevel, ma c'hellin distrei d'ar c'havarn doun ha ledan e mâ ennhan va mam ha va c'horezed, ar *barrou*-avel, o labourad a zevri d'ar c'hriad ha da aoza ar c'hoabrennou, a c'houmoulennou bet freget ganen-me.

Doue r'ho pennigo, aotrou Cavalier, eme an digaloun bian, en eur c'hoarzin goap. Ha ne d'eo ket te, paotr he c'hoezigellou hag a peuz, n'ouzon ket pet guech c'houezet disseblant, iud ha dizamant ebars em lost, digoret hag astennet anezhan en eun doare dizordren. Ha n'e deo ket te a peuz great d'in ober, p'am bije neubeuta c'hoant, lammou choug-he-benn, fentus, da lacaad oll enezed ar geriadenn da c'hoarzin d'in didruez ? Da bep hini he sant patroun ! ped da hini, an ali-ze a roan d'id. Ha bremâ, avel baour, iec'hed-mad d'id.

Var gement-se e cana teir gueach : Gêk-e-gêk, gêk ! ! en eur drei var he droad, hag hen da steun pe da vale, mar gouie ober. Digouezout a ra en eur park goloet a zoul, hag a voa bet lakeat an tan enn-han gant ar vederrien abars distrei d'euz ho labour d'ar gear. E creiz ar park, Fallic a velas eun dachennic hag a vogede-blanc, pe sempl aoualc'h. Tostaad a ra, hag e vel eun tam fulenn dister hag anter c'holoet gant al ludu.

— Va c'harantez, eme ar fulennic, saveta d'in va buez ; mervel a rân dre zienez a voued. N'ouzon ket petra eo deuet da veza va c'hendery an avel, a ve va scoazel ha va buez pa vezan dare da c'huita, da zialana. Laka varn-oun eur blouzenn benag ma cresko va nerz ha va iec'hed.

— Petra 'm-euz-me da ober ganez-te, a respount ar beajour rok ba dichec ? Kemer da-unan avel, mar e peuz faltazi ; me ne rân vad nemed d'ar re a c'hedan vad digant-ho.

— Piou a lavar n'e pezo-te ket izom ac'hanoun-me, eun dro benag, a respount ar fulenn-baour. Den ebed n'en deuz guir da lavaret : Feunteun, ne efin ket d'euz da zour.

— Oh ! ! er giz-ze e teuez d'in ! Ahanta ! setu amâ evidout ! — hag en eur lavaret kement-se e scrabas ludu var ar fulenn geaz, da beur-vouga anezhi, ha var an oll ec'h en em lakeas da dripal ha da zanzal, evel p'en divije great eun ober a *vaillantis*.

Eur zonj vad c'hoas da lacaat var baper abars redec an histor. Na goassa tra eo an ourgouill ! Hag evesseat o peuz-hu, lenner, ouz ar respount divez ha divergont o peuz clevet amâ diaraog : Me ne rân vad nemet d'ar re a ell ober vad d'in dho zro ! (hag a ra droug, m'oar-vad, d'an hini a ra droug deoc'h). Ia ! setu aze lezenn, reolenn an den ourgouillus. Digaloun e kever ar re n'en deuz

netra da c'hedal digant-ho, ez-eo eur bourreo evit ar re o deuz gloazet pe blounset anezhan. Ha kristen eo an heveleb den ? N'eo ket, a livirin-me deoc'h, rag ne anavez ket diou lezenn eur c'hristen : lezenn ar garantez ha lezenn ar pardoun ; ne anavez nemet lezenn he voallhimor, he ioul hag he dech-fall ; hag al lezenn-ze n'eo bet morse lezenn an Doue a garantez, lezenn eur guir gristen.

En eur zigouezout er gear veur, e Paris, Fallic a dremenas e kichen eun Iliz.

— Da biou eo goestlet, dediet an Iliz-mâ, emezhan ? Da sant Perr, a voe respountet... Ha ! ha ! da sant Perr eo, emezhan ! Amâ, eta, eo e mâ sant Perr o chom ; ze 'zo mad da c'houzout !

Hag hen, daoust da zifenn he vam, oc'h en em sila e kichen an or dâl, hag o tistaga eno eun tam toeltrenn gouzougad cân, ker skiltrus ha ker frogmus, ma voe darbed da sant Perr, evit-han da veza azezet mad, cueza divar he scabel ha terri he c'houzoug. Goude beza kaketet aoualc'h sant Perr ec'h en em lakeas en hent evit lez ar roue hag ar rouanez. Ar goardou, pe ar zoudarded a ioa oc'h ober *facsion*, p'her gueljont, a en em lakeas da grial out-han : — Divroad, na dremenfot ket. — Distrei var he giz a voe gant-han buanoc'h great eget n'em beuz her lavaret d'eoc'h ; ha setu hen oc'h ober eun dro gam, hag heb beza guelet, hor beajour a en em gav dirag eul leveen pe eur doare câr-di, hag a ioa enn-hi cals a dud, o tiviza, pe o varvaillad, goude ho lein.

— Piou eo an dud-se, emez-han ? — Ar re-ze eo keginerrien ar roue o kemeret ho ebat goude ho fred, a voe respountet.

E leac'h tec'het kuit, ervez ali fur he vam, hag hen en em vunta en ho zouez, he gribel soun atao, hag he lost var greac'h, pe savet huel.

A veac'h en doa great teir gamed ma saillas varnez-han unan d'euz paotred ar gegin, hâ buanoc'h eget eur zelladenn e weas d'ezhan he c'houzoug.

— Digasset d'in dour bêro, eme ar c'heginer, ma scaotin ar c'hanfart-mâ.

— O dour, va c'harantez, eme paotr he gribel, na zeu ket d'am scaota ha bez truez ouzin.

— Ha truez e peuz-te bet ouzin-me, coz-tra fall, eme an dour o vervi gant ar gounnar. En eur lavaret kementse e veuze anezhan, epad ma edo ar c'heginer oc'h hen displua penn-kil-ha-troad. Didanfoestret e voe kerkent, en eur gaoter, da boazad.

— O tan lugernus, a hirvoudas ar reuzeudic, te hag a zo ken galloudus ha ken skedus, bez truez ouz va stad ankennius, mir ganez da domder, ha ne zeu ket d'am devi !

— Amprevan, viltans ma'z out, a respountas an tan, hag an ardizegez e peuz-te c'hoas d'en em erbedi ouzin, goude bet clasket va mouga, var digarez n'e pije ket bet izoum ac'hanoun ? Gortoz eur pennadic, ez-ez bremaic da velet ! !

Hag e guirrionez an tân a laoske kement a vrouez hag a nerz ma teuas ar paour keas killok, nan ebken da veza poazet evel ar ponsined-all, mês duet hâ suillet egis glaou.

Pa velas ar c'heginer ne dalveze netra an tam pounsin e tapas crog enn-han divar-bouez he droad evit her stleper er meaz dre ar prennest. An avel, ha ne voa ket pell ac'hano, a ioa o c'hortoz he lapouss hag a dap peg ennhan d'he dro.

— O avel geaz, an anter d'euz va c'haloun, va mestr ha va Aotrou, te hag a ren dre-oll, ha ne zentez ouz den, te ar galloudussa etouez ar re galloudus, bez truez ouzin, ha doug ac'hanoun var an teil-mâ.

— Me, kemeret truez ouz eun amprevan evel-d'out-te, a iudas an avel, biken, biken ! !

Sevel a ra ar pounsin en ear ractal, hâ goude beza he zalc'het da droidellad ken na voe skuis, e tanfoestras anezhan, da ziveza, var doenn an Iliz. Sant Perr, neuze a astennas he zourn da gregi er goapaer fall, ha gant eun taol itric e iennas anezhan var beg an tour. Abaoue neuze Ian-Gok a zo chomet tachet eno. Galloud a eller her guelet eno speget, du, seac'h, plâd he goff, dournet gant ar glao, russiet gant an heol, goapeat pe flipatet gant an avel a ra d'ezhan troidellad, e pep giz, var bouez he lost. Ne anavezer mui anezhan dindan an hano a anter-pounsin. Pellenn, guiblenn, pe *jirouett* a vez great anezhan, en hor bro Breiz-Izel.

Hogen, dalc'hit-mad sonj, n'e mâ eno nemet evit guelc'hi he bec'hejou a grisderi, a ourgouil hag a zizentidigez. Bezit furroc'h eget-han, o terc'hel mad d'ho cuiscamanchou-coz, da vicher an droc'herrien-buzuc *eleac'h mont da fouetta bro*.

Ken-na-vezo ar c'henta gueled !

Ho mignoun :

IAN-BIPI PENN-DISTO,
a Gervrugenn.

Son ar C'hemener

IEZ LEON

C'hui oc'h euz klevet, me a gred
Ar vugale o lavaret :
« Eur c'hemener n'eo ket eun den
« Nemet eur gaouiad ne d'eo ken.

« Ne dle ket beza enterret
« Nag er porchet nag er veret
« Nemet e korn eur parkat kerc'h,
« Oll chass ar barroz var he lerc'h. »

Mar d'eo ar gemenerien oll
Evel ar re 'zo e Paimpol,
O va Doue ! nag a c'heler
Var ann torchennou a glever.

Ma vent dastumet pis ha-mad
Ve anezho meur a zac'had,
Ha Paolik lipfe he vourrou.
'Velet eur seurt bern pec'hejou.

Mœs d'ar c'hemener pa varvo,
Siouas ! Doue a lavaro :
« Kers pell 'ha-lenn cos torchenner
« Da velet p'leac'h 'ma da c'heïer ! »

Kaër a zo trei ann heuriou kos
A lenner en tiez dioc'h ann nos
Sant ebet ebars na gaver
Hag a vije bet kemener.

Sant Joseph a zo bet kalvez ;
Santez Sita a oa matez ;
Ha Sant Per a oa pesketer !...
Mœs sant ebet n'oa kemener.

Sant Crepin a oa kereour ;
Sant Amonn a oa marc'hadour ;
Sant Vaze a oa scrivagnier !..
Mœs sant ebet n'oa kemener

Sant Izidor oa labourer ;
Sant Phocas a oa jardiner ;
Ha sant Herve a oa kaner !...
Mœs sant ebet n'oa kemener.

Sant Mauris a oa offisser ;
Sant Honore oa kourroter ;
Sœnt a zo bet e peb micher ;
Mœs sant ebet n'oa kemener !...

Rag se tud ann oll micheriou
'Deuz eur patroun bars en Envou ;
Ha me gavo bars ma vin eas
Eur patroun d'ar c'hemener keas

Meuz ket amzer da vont a-bell,
Ha rag-se, pa ne gavann guell,
Te vo Patroun d'ar C'hemener
Lucifer goz, tad ar geïer !. .

A. A.

AR BLUEN HAG AR FUSUIL.

DIVIZ.

PEMPET PENNAD.

AR MEMES RUMM, ANN AUTROU DURAND.

ANTON. — Va breur, setu aman ann Autrou Normandy a fell dezhan cuitaat ar gommun hag hon dilezel.

DURAND. — Petra glevan, Autrou Normandy ! N'e ket guir ar pez a lavar Anton ?

NORMANDY. — Eo sur, Autrou Durand.

DURAND. — Ha me am boa sonjet ennhoc'h evid derc'hel ma flass !

NORMANDY. — Ennhon-me !

ANTON. — Te a sonje ennhan evid derc'hell da blass ?

DURAND. — E guirionez n'am boa bet sonjet, morse evid mad, ec'h aljec'h derc'hel va flass, mæs evelken e vouien e oa eun den er gommun a alje ober al labour, madeujen da vancout, hag e ien atau var araug dinec'h hag heb encrez. Breman, pa n'ho cuelin mui em c'hichen, e pouezo cals muioc'h ar beac'h-ze var va diouscoas.

NORMANDY. — Me a sonj din, Autrou Durand, e tougit ar beac'h-ze æz avoalc'h.

DURAND. — Fazia cals a rit, Autrou Normandy. Gant ann amzer, scriva kement all a scuiz ann daoulagat.

NONMANDY. — Ne ve ket lavaret, rag ho scritur a so atau eus ar re vrava.

ANTON, *goustadic da Normandy*. — Ne lavarit ket traou egis-se.

DURAND. — Ia ! mæs pouneraad a ra va goad.

NORMANDY. — Eun affer all eo.

DURAND. — Sellit mad ouzin : ne sonj ket deoc'h ouncals ruoc'h oc'h ober eur miz so ?

NORMANDY. — N'am boa ket taulet evez.

DURAND. — Ia, Autrou Normandy, sonjal a ra din eodeut ar mare da lacaat ma dilez hag en em gavan nec'het bras, o velet ne chomoc'h ket aman da gemer va flass...

ANTON *da Normandy*. — Ann dra-ze so sur, Autrou Normandy.

NORMANDY. — Mæs, Autrounez, ne ve cavet hini all ebet er gommun, ne lavaran ket, goest d'ober deveriou ar garg-ze, couls hag ann Autrou Durand, rag ne vé kél possubl, mæs evid ober ar pez necessera da c'hortoz ?

DURAND. — Diæs bras eo, Autrou Normandy, diæs bras ; hogen kentoc'h mervel, ar bluen em dorn, eget lezel ann afferiou gant eun den ne ve ket gouiziec.

ANTON. — Mæs, va breur...

DURAND *da Anton*. — Ia, Autrou, evel hon tad coz-ni, ar bluen em dorn.

NORMANDY. — Ha Friec ar gard-champetr?

DURAND. — Henez ne deo mad nemet n'ober eur procès-verbal.

NORMANDY. — Hag ar mestr-scol a vezo hanvet da gémer va flass-me ?

DURAND. — Red e ve ober anaoudegez ganthan, ha kementse n'e ket labour eun devez hebken. Eleac'h, Autrou Normandy, ec'h en em anavezomp a bell so hag am beus cals fizians ennhoc'h.

NORMANDX. — E guirionez, Autrou, n'am bije ket her c'hredet.

ANTON, *ganthan he unan*. — Na me kenneubeut.

DURAND. — Ne roan deoc'h nemet ho teleat.

ANTON. — Peger chenchet eo ann traòu breman ! Ia ! mæs egile ne fell ket dezhan mui cabout ar plass !

NORMANDY. — Chilaouit, Autrou Durand, me a rai eur sonj all c'hoas : ne lavaran ket... Mæs, erfin, sonjal a rin adarre.

DURAND. — Ia ! Ia ! grit mad ho sonj ha pa vouifoc'h petra a vezo ar guella evidoc'h...

NORMANDY. — Me a gasso kelou deoc'h. Autrounez, kenavo...

ANTON. — Nag ho chibier, Autrou Normandy.

NORMANDY. — Digass a rit din da sonj am eus torret lamm va fusuill o scoi var ar c'had. Me a sonje din he feur laza evelse.

DURAND. — Penaus, Autrou Normandy, ne ouzoc'h ket guelloc'h ar vicher ?

NORMANDY. — Petra fell deoc'h ma c'hi ne grede ket pega er c'had gant aoun, m'ervad, da veza taget.

ANTON. — C'hui a fougasse gouscoude e oa eur c'hi dispar !

NORMANDY. — Be vo, da benn ma vezo bet desket : mæs ker iaouanc all eo. Me kenneubeut ne greden ket pega ennhi.

DURAND. — Eh ! neuze e tlec'h beza lammet var ar c'had gant ho taou droat. Kement hini a voar dious ar chasse a elfe hel lavaret deoc'h. Ah ! ma vijen bet eno !

NORMANDY. — Petra fell deoc'h ? Ne vouien ket... Ouspenn, den ebet na hell gouzout ann oll traou !

DURAND. — Guir avoalc'h Autrou Normandy, mæs da vihana ann hini a fell dezhan beza chasseour a dlefe gouzout dious ar chasse. Meus aoun e vec'h goest da denna var eur vanden glujuri abars ma vent savet.

NORMANDY. — Oh ! Autrou Durand !

DURAND. — Ha da laza eur c'had var he guele !

NORMANDY. — Chilaouit ! Ne lavaran ket e venn eur chasseour eus ann dibab.

ANTON. — Ha setu breman n'hoc'h eus fusuill ebet mui !

NORMANDY. — Eno 'ma ar goassa.

DURAND *da Anton*. — Kers da gerc'hat va fusuill, Anton. (*Anton a ia hag a zistro doc'htu*).

NORMANDY *o rei he fusuill da Anton*. — Dastumet va hini ive.

DURAND. — Sellit, Autrou Normandy, eur guir chasseour pa gouez var eur c'had n'he deus ket amzer da dec'het a renc punta anezhi gant he droat o lavaret : Alo ! en em denn alese buhan, ma velimp pehini ac'hanomp a c'hounezo.

NORMANDY. — Ha ma n'heller ket tizout ar c'had goudeze ?

DURAND. — Guell a ze evid ar c'had.

NORMANDY. — Ia mæs goas a ze evid ar chasseour.

DURAND. — Ha neuze ! Autrou Normandy, c'hui a brezec evel eur c'heginour ne gar guelet ar c'had nemet dious ar ber pe e ragout. (*O kemer neuze ar fusuill so bet digasset dezhan gant Anton) :* kemerit, Autrou Normandy, setu aman va fusuill, eur fusuill eus ar re vella. Biscoas ten guenn n'eo deut er meaz anezhan.

NORMANDY. — Biscoas ?

DURAND. — Nan biscoas, Autrou Normandy... Oh ! unan eus ann devejou-man...

NORMANDY. — Chilaouit, Autrou Durand, aoun bras am eus...

DURAND. — Ahanta.

NORMANDY. — Na gollfe he vrud vad etre va daouarnme.

DURAND. — Ah ! Arabad e vezo en em zervichà anezhan evid laza ho cad.

ANTON. — Ia mar de madelezus avoalc'h ar c'had ze da zont c'hoas var ho tiarbenn deoc'h...

NORMANDY. — Ia, Autrou Durand, trugarez evid ho fusuill hag ho kenteliou.

DURAND. — Arabad e vezo ive lezel ann ten da vont er meaz pa lamm ar c'had a zivar he guele.

NORMANDY. — Ne rin ket.

DURAND. — Ha bizet eeün... (*Kemer a ra ar fusuill.*) Sellit ! egis-man. (*biza a ra.*) Oh ! ma vije bet eur c'had e penn va fusuill !

ANTON, *ganthan he unan*. — Heb dale e vezo.

DURAND. — Eun dra all c'hoas, ma clevit trous en doare-man frrrr.... egis ma voar ober ar glujuri iaouanc, na gollit ket ho penn.

NORMANDY. — Ober a rin va fossubl.

DURAND. — Kemerit hoc'h amzer.

NORMANDY. — Ne vankin ket.

DURAND. — Na ne loskit ket ann tenn re vuhan da redec.

NORMANDY. — Ann dra-ze ne rin ket.

DURAND. — Heb gouzout da beleac'h e ialo...

NORMANDY. — Me a vezo var evez.

DURAND. — Eun taul guenn e rafec'h.

NORMANDY. — Marteze avoalc'h.

DURAND. — Hag e collfec'h ho poultr hag ho traje.

NORMANDY. — Ne ve ket ar veich kenta.

DURAND. — Grit ar pez a lavaran deoc'h, na morse na deufoc'h golo d'ar gear.

NORMANDY. — Trugarez deoc'h, autrou ha kenavo,....

DURAND. — Sonjit mad er pez am eus lavaret deoc'h hag hastit buhan....

NORMANDY. — Da gemer ar plass a secretour ?

DURAND. — Nan ! nan ! da vont da glasc ho chibier.

NORMANDY. — Mond a ran doc'htu. Va gad me chans...

ANTON. — Ho cad ? Autrou Normandy.

NORMANDY. — C'hui a sonj deoc'h na dlefen ket lavaret ma gad !

ANTON. — A dra sur.

NORMANDY. — Sac'h ann dien ! be mo ar c'had-ze, pe.....

ANTON *o c'hoarzin*. — N'ho pezo ket anezhi.

NORMANDY. — Goapaër !... Kenavo, evelken ; re vignon oun deoc'h evid derc'hel droug ouzhoc'h. (*Roi a ra ann dorn dezhan.*)

DURAND hag ANTON. — Kenavo, autrou Normandy.

NORMANDY. — Ac'han d'eur veich all, Autrounez.

CHUEC'HVET PENNAD.

ANTON, DURAND.

ANTON *o kinig d'he vreur eur feuillen paper*. — Sell, va breur, arabad eo coll amzer.....

DURAND. — Petra fell did da lare ?

ANTON. — Setu aman paper.

DURAND. — Guelet avoalc'h a ran.

ANTON. — Hag eur bluen.

DURAND. — Ha goude ?

ANTON. — Ha liou.

DURAND. — Na petra ac'h eus c'hoant e rafen gant ann oll draou-ze ?

ANTON. — Ann traou-ze a so evidout.

DURAND. — Evidoun ?

ANTON. — Ne ententes ket ?

DURAND. — Nan da !

ANTON. — Evid scriva da zilez a secretour ann hini eo.

DURAND. — Ma dilez a secretour ?

ANTON. — Certen.

DURAND. — Na piou en deus hel lavaret ?

ANTON. — Te, da unan.

DURAND. — Me ! am beus hel lavaret ?

ANTON. — Ia ha n'eus ket pell abaoue..... Petra ac'h eus te lavaret eta ?

DURAND. — Me am beus lavaret e rafen va soni.

ANTON. — Amzer avoalc'h ac'h eus bet d'ober da sonj abaoue pevar bloas m'hel lavares din heb paouez kelliæs gueich ma ve billejou d'ober evid ann electionou pe evid lojeis ar soudardet !

DURAND. — Ia, guir eo ; hel lavaret a ran aveichou, pa ve

press labour,mæs antronoz,goude beza cousket c'houëc, n'am beffe sonj ebet mui d'eus ar pez am be lavaret ann derc'hent.

Anton. — Ia! lhag hel lavaret a res adarre kelliæs gueich ma teu d'ober did coll da amzer,unan benag eus ar randonnerien-ze a ouzout ker brao lacaat er meaz.

Durand. — Me ne lacan den ebet er meaz,

Anton. — Nan da! aoun ac'h eus. Mæs evid coms eus hon afferiou n'eus ket goal bell so c'hoas e teus anzavet eun dra benag.

Durand. — Guir eo.

Anton. — Eur bromessa ac'h eus græt!

Durand. — Eur bromessa?... Me meus lavaret, marteze!

Anton. — Martèze?

Durand. — Ia, rag mar teu ann autrou Normandy da vont da vestr-scol da leac'h all, e vezo red mad din....

Anton. — Ma c'hoarvez kement-se,neuze e vezo abred avoalc'h ober eur sonj benag.

Durand. — Ma! evelse eo. Da c'hortos,me ia d'ober va c'horniat.

Anton. — Me a sonj din gouscoude e ve guelloc'h derc'hel da zilez var ar pare d'oc'h ma vezo ezomm.

Durand. — Goude ma vezo achu va c'horniat; netra araug.

Anton. — Mæs...

Durand *o troc'hi crenn.* — Nan (*gant eur vouez dous-soc'h*) ne ouzout-te ket ne venn morse æs abars beza fumet? (*Clevout a rer unan benag o c'houlenn er meaz.*) Ann autrou Durand so er gear? (goude beza chilaouet e kendalc'h:) Anaout mad a ran ar vouez-ze. Henez a ve aliæs er Mairi.

Anton, *oc'h ober goab anezhan.* — Alo, autrou secretour, d'ho labour. Hag ho corniat?

Durand. — Mond a ran da lacaat tân varnezhan.

Anton. — Eur secretour mad, pa ve labour,na dle ket sonjal en he gorn butun.

Durand. — Kea da bourmen.

Anton. — Eur secretour mad a renc chilou gant pasiantet hag heb ho c'hass cuit kement hini a deu d'he gavout, hag e rafent dezhan coll he amzer.

Durand. — Ro peoc'h din.

Anton *ganthan he unan hag en eur vont kuit.* — Me so o vont da roi labour did, gortos eun tamic.

A.

(Eur pennad all eur veich all.)

Var zaô! Breiziz!

Var zaô! E Lourdes, tud ann Arvor,
Feunteun ar c'hras a so digor.

DISCAN.

Truez! Truez, o mam Doue!
Ni a so oll ho pugale.

Tud hor bro a so deuet dall
Ha kement tra so 'vont da fall;

Abalamour d'ar pec'hejou,
'So stlabeza ann eneou!

Ni! gueichal bugale Doue!
A ra faë var he garante!

Evidomp en doa mil bennoz;
Ha breman n'eus nemet malloz!

Jesus varnomp he zorn 'astenn
O c'houlen keuz ha pinijen.

Morgousket e creiz ann arné
Ne glevomp mui ar virione.

Ann tarzou mor nag ar gurun,
Nan! netra na hell hon dihun.

Goulennit ous calon Jesus
Evidomp eur zell truezus.

D'ar pec'het, d'ar bed milliget
Ni ra dilez, hirio... bepret.

Ni vevo e doujans Doue
Hag ive en he garante.

Lakit urz vad en tiegez
Crenvait ar Feiz e peb parrez.

D'ar Vreizis roit ho pennoz
Ma 'z aint oll d'ar Baradoz.

Hon digemeret, mam santel,
E kichen ann tad eternel.

Er baradoz n'eus neb anken,
Ni vo eürus da viken!

Yann S.

Louzou a eneb ar gounnar (KENTA REMED).

Mad da barea an den hag an aneval.

Morse ne dleer rei ar remed-ma da eur vaouez a ve dougerez nemet dre avis ar midisin.

Kaout a renkeur:

1° Dek tach genofl. Ho brujuna.

2° Pemp gram euz a groc'hen orangès chouerô; glas pe zeac'h, neus fors. (Pemp gram a zo pouez eur pez a bevar real). Pilat mad a ranker ar c'hroc'hen orangès evel zo great dar pennou genofl.

3° Dek gram deus louzaouen ar ru, a gaver er chardinou. Dek gram mar be glas; mar be seac'h ne vo laket nemed pemp gram.

4° Dek gram deus saoch glas; mar be seac'h ne vo laket nemed pemp gram.

5° Dek gram deus ar melchen a deu er prajeier, mar be glas, ha pemp gram ebken mar be seac'h.

Ar ru, ar saoch, ar melchen a lakor mesk ha mesk; neuze e pilor anezo en eur mortez pe var eur mean plat.

Pa vezont piled avoalc'h e lakor gatho an tachou genofl hag an orangès c'houero. Neuze e vez great eur c'hemesk gatho, hag e vezont piled assamès ha bruzuned eun draik a nevez. Pa ve echu al labour-ze e kemereur eun dornat c'hoalen kegin; eun draik e piler ive anezan, hag en kemeskeur gant al louzeïer.

Ar gemeskadur-ze a vez er fin tolet en eur pod benag (nemed e vo neat), gant eun anter guerennad vad a vin rus. Neuze e lezeur al louzeier a kement zo er pod da zistrempa assames, epad peder heur varn'ugent, var ludu tom. Aben an amzer-ze e vez goullonderet ar pod en eun tam lien evid goaska all louzou ha tenna ar ju anezhan. Pa ve echu ar muga, e roer ar remed, setu ama penaos. Mar de eun den bras eo a zo clân e roer dezan eun anter guerennad.

Var iün eo red dezhan beza evit he gemered, ha goude ma en do lonket e ranko chom c'hoas tein heur horolach eb na drebi nag eva. En eun dro eo e rank eva an anter guerennat. A veac'h m'en do en evet e rai eun tam pourmenadenn; ha ma sant eug ha c'hoant disteuler,neuse e redo. Epad an teir heur eo e rang ober an exercis-se.

Goulscoude ma rank recheti araok an teir heur echu, neuse e kemero ar restadic ju a vo bed sôgn da viret e ken kas na deuche ar galoun da eugi, ha gad ar rest-se e raio evel gant an anter guerennat, da lavaret eo bale, pe reded a gortos men do bet al louzou amzer da ober he effet.

Ma ne ver ket oblijet da restitui, eo traoualc'h beza kemered ar remed eur vech ebken.

Ma ve eur bugel eo a ve clan, e ranker rei deza eur muzul deus al louzou ervez he oad. Hag evelse mar dema c'hoas gant he vagerez en do traoualc'h gant eul loiat pe ziou en eul loa vihan egis evit ar c'haffe. Danjerus evit he vuez ve rei muioc'h dezhan.

Mad eo ive ar remed-ma da barea ar chatal. Mæs eun dra eo da c'houzoud penaos e gleed lakat an anter muioc'h deus a gement tra on deus lavaret a ia d'ober al louzou. Eur vech kemeret ar botion gant an aneval e vez great deza ober exercis egis dan den; hag eur restat a vez ive dalc'het e ken kas na golfe al lonkaden genta. Var iun e rank beza ha chom ive teir heur eb na drebi nag eva. Ar botion a vez reglet ervez nerz an aneval.

Ar remed-ma a zo bed cavet ê paperiou an Itroun Countess de la Rodde de Montcony (Saône-et-Loire). Eur secret oa sanset. Pevar c'hant vloas so edo er famill-ze. Hervez ar vrud kos nen deus ket manket da barea an dud hag ar chatal nemed e vije kemeret araok ar c'henta barrat arrach; hag aliez memes en deus great kement a vad goude ar barrad evel pa vije bed kemeret araok.

Pa em beus scrivet an dra-ma an neb en deus roet din ar secret o ioa o paouez parea eun azen, diou c'haor,eur pennoc'h,hag eun eujen a ioa bed taget gant eur c'hi clan. Var lene oa, d. l. e. e 1878.

(Eil remed dre al louzeier).

1° Kemerit eun dornad saoch, eun dornad ru, eun dornad melchen prat (triolet, melchen bian); pilit mad anezho assames en eur mortez. Brujunet mad anezho, lakitho en eur pod. Pilit er mortez trizek pe bevarzek penn genofl, gant croc'hen oranges trenk,ar c'hroc'hen ze a rank kaout pouez eur skoued a dri lur arc'hant, da lavaret eo e gis brema pimzek gram. Brema lakit assames er mortez ar saoch, ar ru, ar melchen prat, an tachou genofl,ar c'hroc'hen oranges;pilit anezho a nevez. A ben diou vech, gant ho taou zorn, kemerit eur vozad vad a c'hoalen bras; tolit an diou vozad c'hoalen gros-se e mesk an drogerezou a zo dija er mortez. Grit eur pilat brema da gement so er mortez. Erfin diskargit diou verennat vad a vin guen, deus an hini cos, er mortez, da zistrempa (délayer) ar biladek. En eun tam lien grit diverra al louzou, en eur ober deza eur muga. Founnus o peus diou verennad diveradur. Roit er verennad ebken dan den klan. Ma rechet e rooc'h deza ar verennad all. Eb mank abed e rankit lakat var ar gouli deuz ar goaskadur zo chomet en tam lien. Evid ar vugale e vez roet ervez ho oad. Dar chatal ervez ho ners hag ho ment: eur verennad da eur pennoc'h; teir guech muioc'h da eur marc'h, da eun eujen. O pe sonch da lakat dezho couls a dan dud, deus ar goaskadur var ar bless great gand ar c'hi clan.

Eur remed-all a eneb an Arrach.

Ar remed ma a zo anavezet e bro Limoges ouspen daou c'hoant vloas so, hag implijet eb nan de morse manket da barea.

Dastumit eun anter dornat ru, kement all a velchen prat (sauvage), eun anter dornat saoch, pemp tach genofl, eun anter dornad c'hoalen, poultr pe brujun croc'hen oranges c'houero (poues eur pez ugent lur, 6 gram anter), eur verennad guin ordinal.

Al louzeier a rank beza fresk.

Brusuna, munuda an danvez louzou assames. Ho sila dre eun tam lien seac'h; miret ar masclou pe goaskadur, ober aneza nao loden, da lakat anan bemdes, epad nao dervez dioc'htu, var an andret taget, egis eur c'hataplam; kemeret sougn d'hen distrempa gant guin beb tro.

Al likur silet dre an tam lien a vo evet var iun, en eur jom teir heur goude eb na drebi nag eva.

Ar memes tra eo evit ar vugale hag an dud vras. Mar be eun eujen pe eur marc'h,eo red lakat peder guech muioc'h. Ar remed a ra eun effet prim ha nerzus, mes eis dez goude ma ver bed taget. Avichou en deus pareet en tu all da eiz dez, nemed ne viche ket c'hoas deuet ar barrad kenta a arrach.

En eur echui e rankan rei da anaoud eur remed o deus guelet an dud a len liziri *Propagation-ar-Feiz*. An otrou n'escop Gauthier, missionner ebars ar C'hochenchin eo a ra menek deus al louzaouen-ze, en eur rei testeni penaos an Tad Le Grand, missioner ive, en doa en approuet var ta? Eur parediguez stramoan, (décoction de stramoine ou *datura stramonium*).

En dro dar granchou er c'haveur, hag en douarou paouez. Ar stramoan a zo guen an deillou enhan eo ar guella.

An deillou eo a ra ar remed. Mar de glas c'hoas an deillou e ranker ho saota da genta. Mæs mar dint dija seac'h neus nemet ober gatho ar parediguez, da lavaret eo an tisan.

Effet an tisan-ze eo lakat ar c'houezen da zirull doc'h an den egis ma ve eat e dour. Ken abaffet e vezeur ma chommeur evel pa lavarfet maro. Ar bilim a ioa eat er goad a deu kuit da eul ar c'houezen puill-ze roet dre vertus an tisan.

Ne ket eun diskiant a dle implija ar stramoan rag ken danjurus eo hag ar chagud. En eur echui e lavarin deoc'h : nemed en tu all d'ho kalloud e ve, klaskit ato ar midisin abalamour de ijin, de vouichegez ha de ispirians.

An ano deus an autrou'n Escop d'eus ar C'hochenchin a zigas din da sonch divar ben eun escop all deus ar vro-ze, an otrou'n escop Pelerin oa, ginidik deus Kimper. Vikel edo e Sant-Louis e Brest dan ampoent ma reas an tol kaer-ma a gourach.

Eun dervez e zeas da bourmen da Blougastel-Daoulas.

Setu en eun ent doun ha stris eur c'hi clan o tont a ben dezha ha d'he goumpagnunes. Dioc'h tu e lavar dan otronez (otrones Beauvoir) a ioa gatha : En em arpit doc'h ar c'hleus. En ober a rechont, hag ar belek, ker courachus hag al leanes e deus roet he buez evit savetei daou vuguel a enep eur c'hi clan,a en em laka en araok dezho. Ar c'hi à erruas en ho c'hichen, mæs dre bermission Doue ne saillas ket gant an otrou Pellerin ; mont a reas gant he ent.

An otrou Doue a esperne ar Breizad evit her c'has da ziven, er C'hochenchin,an eneou,deus ki an ifern, Satan. Eun tachat so e ma Satan dijadennet var ar Frans. An eneou a zo taget gantha a gavo, pa girint, eur remed radical e ti ho fersoun. Beleien ar Frans hag he missionerien o deus a viskoas clasket penaos soulaji an dud a vije taget gant ar c'hi clan ifernal, mæs en deis hirio, hirio en deis e rankit ouspen ar zacramanchou, implija remejou ar gounnar da barea ar framassounet paour. J. M. C.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Biorin, aumonier al lestr *Le Tonquin*, partiet d'an 20 a viz gouere evid mont da Saïgon, a so maro dre ann ners eus ar vroez pa oa al lestr o treuzi ar *Mor Ru*.

Ann Tad Dubeaudiez, d'eus Compagnunez Jesus, ann Autrou Rohel, cure e Plouider hag ann Autrou Guegen bet person e Prevel, a so maro en devejou-man.

Ann Autrou David, professor e Seminer-bihan ar Pont, a so hanvet person e Beuzec-Cap-Sizun.

Ann Autrou Coulm, person Beuzec-Cap-Sizun, en deus lakeat he zilez.

Ann Autrou Gargam, person e Lanhouarne, a so hanvet person Ploudiern.

Ann Autrou Palud, cure e parræz ann Intron-Varia-Carmez e Brest, a so hanvet aumonier ar Retret e Kemper.

Ann Autrou Kerloegüen, cure e Loperec, a so hanvet cure e parræz ann Intron-Varia-Carmez e Brest.

Ann Autrou Laurent, cure e Guilligouarc'h, a so hanvet cure e Loperec.

Ann autrou Floc'h, belec iaouanc, a so hanvet cure e Guilligouarc'h.

Ann Autrou Le Cann, person Sant-Alar, a so hanvet person Lanhouarne.

Ann Autrou Le Sann, belec iaouanc, a so hanvet cure e Plouider.

Ann Autrou Pouliquen, person Sant-Rivoal, a so hanvet person Sant-Alar.

Ann Autrou Madec, cure e Pleyben, a so hanvet person Sant-Rivoal.

Ann Autrou Cueff, belec iaouanc, a so hanvet cure e Pleyben.

ROM.

Cannadet hon tad santel ar Pab, o veza clevet gant ar gazetennou ne oa ket iac'h hon tad santel hag e tlie mont da chomm e *Perouse* evid eur maread amzer, ho deus scrivet d'ar c'hardinal Nina evid gouzout ar virionez. Setu aman petra so bet respontet outho :

« Iec'het hon Tad Santel a so mad avoalc'h ; mæs, hag e ve *red* dezhan mont evid eur maread amzer da chomm e leac'h all, ne iafe ket, rag evid meur a ræson, ha ræsoniou a bouez, ne hell ket breman cuitaat palæs ar Vatican. »

Var ar memes affer, e scriver d'eus *Vienne* en *Autriche* d'ann 19 a viz eost.

Ma *renkefe* hon tad santel cuitaat *Rome* en hanv-man n'e ket da *Bérouse* e iafe, mæs da Gastel-Gandolfo.

Kense e lavarer ez eus bet casset tri gardinal da velet ha be ve ar palæs-ze en eur stad deread avoalc'h evid reseo ar Pab.

Evelken, credi a rer ne cuitaio ket ar Pab palæs ar Vatican.

KELEIER.

ARMENTIÈRES. — Dissul 18 a viz Eost ez oa electionou evid ann ti-kear er gear-ze. Seis conseiller a ioa da henvel. Kense ec'h hellit cridi ho deus ar Radicalet græt ho fossubl evid gounit ann electionou ha kenderc'hel oc'h ober ar vistri er gear-ze evel ma reant abaoüe daou vloas. Caër ho deus bet, renket ho deus coll : ho listen n'he deus bet nemet 900 mouez a ænep 1600 roët d'ar gonservatourien. Kement-se a ziscuez penaus, e peb leac'h, pa garo ar re vad en em glevout ha poania, e vezint treac'h d'ar Radicalet.

E *Nevers* ar c'honseil jeneral (19 a enep 5) en deus votet 5000 lur evid sicour sevel scoliou libr dalc'het gant ar relijiuset. Ann arc'hant-ze a vezo roet d'ann autrou'n Escob d'he ranna etre ann oll scoliou-ze.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 38). DISSADORN 20 A VENGOLO 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll bacamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 20 a viz Guengolo 1879.

Ar gommunardet, ann dud fall-ze ho deus græt brezel d'ar vro, er mare memes m'en em gave c'hoas ar Brussianet endro da Baris, devet eur fors traou er gear reuzeudic-ze ha lazet didruez tud ha n'ho devoa græt droug ebet dezho : beleien, tud ar bed, tud a justis, soudardet, etc : ar Gommunardet a so o commans en em gavout e Frans, hag e vez græt ar guella digemer dezho gant ar re oll a so a du gantho. Petra rafint bregman ? Bez' e vezint-hi furroc'h eget ne dint bet gueichal ? Ne gredan ket. D'oc'h ho c'homsou hag ho oberou e renker lavaret ez afint breman, evel ma reant kent, da heul ar re so e penn ar Radicalet, da lavaret eo e rafint ho fossubl evid venji var ar soudardet, ar varnerien, ar veleïen ha kement den mad a so, ar poaniou a oa couezet varnezho abalamour d'ho chrimou. Ar giz eo : ped gueich ne c'hoarvez ket ganeoc'h, kenvrois, cass cuit eus ho ti pe lezel da vont heb lavaret ger ebet dezhan eun den hag hen en deus meritet mont dirag ar justis abalamour m'en deus græt eun droug benag deoc'h. Ne fell ket deoc'h he c'hervel dirag ann tribunal rag m'ho peus aoun na deufe d'ober goassoc'h c'hoas deoc'h, eur veich ma vije deut er meaz eus he brison, hag e guirionez c'hoarveout a ra aveichou, evel ma c'hoarvez aliæz ive gant ar brassa pec'herien a garfe distruja Doue goude beza he offanset rag ma ouzont e vezint, mare benag, punisset ganthan. Kense eta setu ar Gommunardet o tont d'eus Noumea hag e heller lavaret penaus, evid ar pez brassa anezho, n'ho deus tam glac'har d'eus ann droug ho deus græt, er c'hontrol, hen ober a rafent adarre, mar g'alfent cahout ann tu : Na n'e ket ar re oa chomet er vro a hello ho distrei a zivar ann hent fall, miret outho d'ober ann droug, rag e c'hortos anezho ez oant d'en em sevel adarre a enep peb galloud. Rag-se eta, ec'h en em gavont e mare braô, pa ne ve clevet e peb leac'h ken hano nemet eus ar brezel a rer d'ar Relijion ha d'ar veleïen, hag heb dale ec'h hellint teuler ho gounnar hag ho c'hassoni var ar re ne garfent ober nemet mad dezho, ha kement-se evid plijout da eur sort lamponet a so mad avoalc'h da gass ar re all d'al leac'h ma ve eur goal daul benag da baca, epad ma chomont ho unan e peoc'h, rag goud e ouzont levia ker mad ho lestr ma ve atau ho zro pa vez eun dra benag da c'hounit ha tro ho soudardet ma ve eun dra benag da goll.

Ah ! ma ve goest ann dud reuzeudic-ze da velet e peleac'h ema e guirionez ha mignonet, n'e ket en dail-ze ez afe ann traou. Pa ho deus breman guelet pegen neubeut so bet talvezet dezho mignoguelet pegen neubeut so bet talvezet dezho mignognaich ar Radicalet, e tlefent en em deuler etre divreac'h ar veleïen ho deus græt vad d'ho friejou ha d'ho bugale heb ober kement a drous evid sicour anezho evel ma reant ar Radicalet evid ho zeuler er boan hag er vizer. Ar veleïen a zicourfe anezho da chench buhez hag a rafent gantho cristenien vad evel m'ho deus græt gant ho bugale.

Ann autrou'n Escob so breman e Paris, ar c'hardinal Guibert, a veac'h ma oa hanvet da aseza var ar gador-ze a Escop a oa ruziet c'hoas gant goad ann autrou Darboy, lazet gant ar Gomgant goad ann autrou Darboy, lazet gant ar Gommunardet, ar c'hardinal Guibert a reas sevel eun ti evid dastum ar vugale a chome evel minoret abalamour ma renke ar justis condaoni ho zud evel muntrerien hag evid beza lakeat ann tân goal e kear ha ma gasse anezho da Noumea. C'huec'h cant ha daou ugent crouadur a oe dastumet en ti-ze gant ann arc'hescob, ha beb bloas ann dud vad ho deus roet evid he sicour ouspen tri ugent mil lur da vaga, da visca, da zeski ar vugale baourze ha d'ober anezho cristenien vad. Ann dud vad ho deus pourveet da oll ezomou ar vugale-ze beb tougassi, nag en em veuli, ha ker brao ho devoa heuliet comsou Jesus-Christ, *diouallit na vouife ho torn cleiz ar pez a ra ho torn dehou*, ma oa neubeut a dud e Frans ho dije morse clevet hano eus ar c'harantez dispar-ze a ra vad d'ar re, n'ho deus græt pe clasket ober nemet droug deomp. Lod eus ann dud-ze ho deus roet ho arc'hant, ha lod all, Beleien, Freret ha Seurezet ho c'halon, ho amzer, ho buhez, epad ma oa kenvreudeur ann dud reuzeudic-ze ha conseil ann ti-kear, oc'h

ober goassa ma hellent d'ann dud vad-ze, e tennent ar scoliou digantho, ha ma reant ho fossubl *evid lacaat ar re all* d'ho c'hass cuit pe d'ho laza.

Marteze, a lavaro unan benag, pa ne vouie ket ar re vad e oa bet fontet ann ti-ze ar re fall ne vouient ket kenneubeut, ha breman pa vouezint e paouezint d'ober brezel d'ann Ilis ha d'ar Relijion! Ma carfec'h cridi ! Nemet goassoc'h goas a rafint bemdez, ha ma vent kiriec dre ho lavaraou faus hag ho scridou heuzus e teufe ar Gommun adarre, ar Veleien, ar Freret hag ar Seurezet, kement tra a apparchant ous ann Ilis, a renco gouzanv er penn kenta. Ar pez ne viro ket penaus pa vezo deut ar peoc'h adarre, ar veleien a rai vad c'hoas, ar muia ma hellint, d'ar re n'ho devezo græt nemet droug outho.

Abaoue ar C'halvar e c'hoarvez atau ann traou en daill-ze : ar pez ne vir ket e kendalc'h atau ar re fall oc'h ober ann droug er memes fæsoun. Seblantout a ra e vemp hirio oc'h heulia ann hent a so bet dija heuliet e 1871 hag e ve adarre ar Gommunardet var bouez beza ar vistri. Ar c'hardinal Guibert pa oe casset ar c'helou de'han e oa bet choaset evid beza arc'hescob e Paris e plas ann autrou Darboy, a vele avoalc'h petra a alje c'hoarvezout ganthan hag en devoa lavaret ar c'homsou-man: *Refus eur garg enorabl a heller, ne heller ket refus ar verzerenti.*

Plijet gant Doue na zeufent biken ar c'homsouze da vir, mæs, ma c'hoarvesfe, piou a ve caus nemet comsou, lavaraou ha gazetennou ar Radicalet !!! A.

HISTOR AR C'HABYLIE.

PEMZECVET PENNAD

PE SEURT GUEZ A GAVER ER VRO-MA. — AL LOENET DONV, PE LOENET AN TI. — AL LOENET GOUEZ. — AL LABOUSET.

Araug comz d'eoc'h euz ar guez a gaver er C'habylie. va lezit da lavaret deoc'h eur geric benag divar benn ar vinienn pe vezen rezin a gaver e kement corn 'zo er vro-man hag a zo ouspenn unan euz tensoriou ar vro. Ar rezin er *C'habylie* a zo euz ar guella a helfer da gaout evit servich da zibri euz taol ; mæz pa ve great guin ganthan, ar guin n'eo ket goall-vad, re deô ez eo, hag he liou a zo divalo, evel liou ar *sirop* great gant spezad. Ar rezin a vez cavet aô pe dare kentoc'h pe zivezatoc'h hervez ma vez plantet ar guini er stankennou, el leac'hiou gouasket, pe var lein ar meneziou e peleac'h eo iennoc'h ann amzer. Adalec ar penn kenta a viz even beteg mis du e veler ar *C'habylet* o vonet e seiz corn ann *Algerie* evit guerza ho rezin ; hag e tizroont en dro leiz ho godellou a arc'hant.

Etouez ar guez a gaver er vro-man, e comzin deoc'h da genta euz ar vezenn olivez. Euz ar vezenn-ze eo e ve tennet ar guella eol hanvet eol-olivez. Mar carfe ar *C'habylet* labourat guello-c'hic ho olivez eget na reont, mar carfent dreist-oll kemer evit labourat ar frouez-se ar benvijiri er gis-nevez a gaver er broiou all e leac'h eo desketoc'h ha finnoc'h an dud, e helfent ober eol couls pe velloc'h eget an eol e ve great e kear *Nice* hag er c'hreis-de euz ar Frans. Ar *C'habylet* a ra muioc'h a arc'hant, peadra gant ho guez Olivez eget gant ho douarou, n'euz fors pegen talvouduz ez-int. Euz frouez ann olivez e ve casset leis eun niver braz a lestri-mor couls da Vro-C'hall ha d'ar broiou all. Ann darn vrassa euz ann eol olivez a brener e Breiz-Izel dindan ann hano a eôl-*Nice* pe euz leac'hiou all, ne d'eo nemet eol euz ar *C'habylie*, guerzet gant marc'hadourien euz kear *Alger* evit beza casset d'ar c'hreis-de euz ar Frans !... Ar vezen fiez a zo ivez eur vezenn talvouduz braz evit tud ar vro-ma ; He frouez, pa vent sec'het en heaul, a zervich da vagadurez d'ann dud ; gant eun dornadic e ve goalc'het eun den d'he bred ; he deillou a ve roet d'al loënet, pa vez eat tout ar plouz !

Ar vezenn dero, a zo ivez e renc ar guez talvoudussa. Ar C'habylet a zebr ar mez e cri, pe c'hoaz, pa fell dezho fricota, e lacont ar mez da boazat er sucr gant eun neubeut brenn pe blouz draillet munut-ha-munut, hag e reont eur seurt *kouskous* gant an dra-ze. Goude ann tamm liphe-baô-ze e lippont ho mourrou ; gouscoude n'eo ket goall-vad, m'hen assur deoc'h ! Bro ar *C'habylet*, evel ma em euz hel lavaret er penn-kenta euz va liziri, a zo eur vro leun a veneziou braz huel, hag a stankennou doun ha ledan ; evelse e zeuz calz kemm etre ann amzer a ra e gouelet ar stankennou ha var leïn ar meneziou ; pa ve tomm da zevi en eul leac'h e vez ien da scorna en eul leac'h all. Abalamour da ze e caver er vro-man, er memez amzer ar guez ne boulzont nemet er broiou tom hag ar guez ne gaver nemet er broiou ien peurvuia ; ar pez a ra d'ar vro beza ken caer ha ken pinvidig en he guez. Er vro-man, ouspen ar guez fiez, ar guez olivez hag ar guez dero-mez e caver c'hoaz guez dero-spoue, guez cedr, guez oum, guez guernn, guez eulac'h pe heulc'h, guez elo pe elv, guez *sycomorr*, guez fao, guez halek, eun daou pe dri seurt anezho. Beza 'z euz ivé guez frouez, evel guez avalou, guez per, guez-kerez, guez-prun, guez alamandez, guez-craon, guez-kelvez, guez-mouar, guez-pivoena, guez-oranjez, guez avalou-sitron, guez-brikez, guez-pechez ha cals guez-all a ve re hirr dinn ho henvel oll ama. Beza 'z euz c'hoaz cals brous-guez evel ar balan-drenek, ann olivez-goue, ha cals all. En eur ger er vro-man e caver, couls lavaret, ann oll guez a gaver er broïou tomm hag er broiou ien.

Er *C'habylie*, anevalet ann ti a zo ar memez re evel e Breiz-Izel ; nemet ar c'hezek ne gaver ket er vro-man : rag ne ve ket moyen pignat gat kezec var lein ar meneziou huel, na disken dre hentjou ken stris ha ken diæz. Eleac'h kezec ez euz azennet ha mulet. Evel labousset ann ti ne veler nemet coulmet, ier, kilieien, hag aveichouigou houidi. E kement ti euz ar vro-man ez euz eur c'hi carget da ziouall ann ti ; evit he zic'haoui d'euz he boan, ne gav ket din e vesfe roet aliez tamm boued dezhan evit torri he naon, taoliou boutou ne lavaran ket, avad !... Ar bleizi ne d'int ket anavezet dre ar vro-man, na veler ket euz ho liou, nag euz liou ar c'hirvi, nag ann demet pe iourc'het, pe c'hoaz *bijorc'het* evel ma leverer e Kerne. Etouez ann anevalet-goue, ar goassa a zo da ziouall outho eo eun aneval henvel ouz eur c'haz, mæz cals brassoc'h, tost da vad er memez ment gant ann tigr, hag a reer anezhan e gallec *panthère*. Al loen-ze a veler stank avoalc'h er vro-man, hag o zo goall-gris, goall-bez, eur goall ibil, da sponta ! Euz al leoned ne veler ket goall-aliez er vro-ma. Ann anevalet-se ho deveuz ho douareou var gosteziou meneziou *Djurjura*, a beleac'h a ziskennont er stanken-vras a zo e creiz être kear *Bouira* hag kear *Aumal* pe c'hoaz er stanken a zo etre kear *Bord-bou-Areridj* ha kear *Aumale*. Al loened goue all a veler er vro-man eo ann *hyên*, ar chacal, (ar re-ma 'zo henvel braz euz al lern,) al lern, ar moc'h-goue. Abaoue ann dispac'herez diveza a zo bet er vro-man, ar C'habylet na hellont mui dougenn fuzilli, n'ho deveuz ket ar guir da zougenn armou-tan ; abaoue, niver euz ar moc'h-goue a zo kresket kement mar 'zeo réd da baotred ar gouarnamant ober ann hu eur veich ann amzer. Var gern meneziou Djurjura e caver eun niver bras a varmousien. Ar *C'habylet*, var ar poent-se ne maint ket goall-bell varlec'h tud gouiziec ann *Europ* evel *Litre* ha cals re all, ar C'habylet a zo leun a zoujans evit ar marmousien ; ho c'hemer a reont evit tud bet diskiant avoualc'h gueich-all evit revuz en em ober diskiblien da *Vahomet*, tud hag a zo bet laket goude ho maro er stad truezuz-se gant *Mahomed* abalamour d'ho dizentidigez.

Er *C'habylie* e caver cals sebier ; rag ar chasse a zo difennet, hag ar re a chasse a ra evel chasséourien goz Breiz-Izel gueichall, da lavaret eo e ielont d'ar chasse ho godellou carget a yein, eur penn-bas en ho dorn. Evelse ne ve ket distrujet eur vraz a sebier ; abalamour da-ze e veler dre ama klujuri a vandennadou ; tridi a vernou ; mouilc'hi a gantchou ; kioc'het, drasklet, borzevelleket eleiz ; *pichonet* pe cudonet cant evit dousen, en eur ger kement labous a gaver e Breiz-Izell, a gaver aman ive. Mæz er *C'habylie* e caver c'hoaz ouspenn ann eret pe spaoueret-bras, ar scouled, ar gupet pe burtulet, ar *vranc'hagnet* ha cals labousedigou bianoc'h ha ne gaver ket e Breiz-Izel ken neubeut. Ar *C'habylet* a gar cals ar *Vranc'hagn* a en em vag euz kig ann azennet hag ar chass crevet gant ann naon. Abalamour ma en em vag gant kig gagn eo hanvet evel-se: Bran-c'hagn (charognard). Al labous-bras man a gass gantan ive oanedigou, gevridigou bian beoc'h beuk evit ho dibri. Mad ! ar *Chabylet* a c'halv al labous se ho *Marabout*, pe ho *beleg* ; mar tigouesfe gant unan benag tizout al labous-se hag ober droug dezhan, ha pa ve heb sonj, e credfe e vesfe sur da veza daonet.

X.

Daou vortolot e pesketa var men Sant Carantec.

HERVEIK FASDEFER HA IANNIK MOMPIP.

Iannik. — Ar roud avel a zo divar Castel an Taro.

Herveik. — Ia, ha divar Versail ha Paris, keriou pere vidompni a zo var arouden Castel an Taro.

Iannik. — Toullou ar goal amzer evit ar Frans, Versail ha Paris !

Herveik. — Allas ia, va fod, gad deputeet deus an danvez on eus casset d'hi, framassounet, internationalet, libr penserien, protestantet, juzevien, revolutionerien, radicalet, enebourien Doue ha dre ze enebourien an den he graouadur muia caret, en eur ger tud evel Barrabbas a zo tout nemed mad.

Iannik. — E feis, Fasdefer, cleo, ar ginaouien o deus votet evit ar seurt oristalet-se a hell brema ober ho *meâ culpâ*.

Herveik. — Ma ne velont ket brema an tol kaer ho deus great evit coll ho bro, e rankont beza dal pital borgo, rag etre ar Senat hag ar Gambr e zeus me lacaffe da viana eur pemp cant goulaouen var élum da ziskoues splam pe ger sot eo great ar voteres en eur Republik a bemp pe c'houec'h million ha tregont a gristenien. Kement all a gristenien mad ha gouechek a ioa da joas !

Iannik. — Sétu petra eo spounta rag ar brezel, réd sanset da lakat renta he stajou d'hon Tad Santel ar Pab ; rag hor brezel gant ar Pruss ma tistroche Henri V en he rouanteles Frans ; rag an deaug, egis ma na zinifife ket ar ger ze an taillou, a netra ken ; rag aoun na ve ar serjantet polis hag an archerien o cregi ê colleriou ar goazet hag ê tokou ar merc'het d'ho c'has d'an ilis evit an oferen, d'ho c'hontraign da goves.

Herveik. — Oh ! Iannik, neus nemet ar spered-jou brassa a gement a sonchfe e traou ken uel ze, mæs an darn vuhia, va c'hred, ne velent nemet an esperans da c'hallout lakipotal eb na lavarfe netra dezho na mear, na pretet.

Iannik. — Nag ha hini ive o deus votet evit potret an tu kleis, ar botret rus senset, dre ma zo en ho ene fall pud, ar c'houant da zailla gant madou ho amezeien. « Ma ve arlued pe lazet, e mezo, va amezec var digarez e ze christen, a ne gar ket eur republik bleignet gant Satan, Doue lous ar framassounet, neuse me am be he di hag he diegez. »

Herveik. — Calculiou diot ouspen ma zint fallakr. Diot a lavaran rag sclear eo gouzout ervad penaos man ho deus al laeroun c'hoant da gregi, e feiz ar perc'hen en deus da viana kement all da zerc'hell, hag e vo tien-bon a chass bleo.

Iannik. — Mæs al laeroun a en em unano, a unan gant ho deputeet.

Herveik. — Hag ar rest deus ar Frans a en em unano ive gant ho deputeet.

Iannik. — Setu brezel civil!

Herveik. — Eur c'halcul diot eo c'hoas, rag ar madou ê Frans e zo dija kals re ingalet; ar pez zo caos e zeus aoun ê mera diegez ne ve re a famil.

Iannik. — Ar revolution vras eo e deus ordrenet ar partach revinus se, ar pen kaos deus an euzussa dizurchou.

Herveik. — On tadou kos, mez aoun, a vouie guelloc'h evidomnhi divar ben an heritachou, hag an decor er famillou.

Iannik. — En anter boutegat grac'het on deus tapet dija.

Herveik. — Pe a dra on do da voueta hor c'hevel da dappa legestr ha gaor-vor.

Iannik. — Ha da lakat gand ar patates bleudok ma vo saour vad ha druzuni gantho.

Herveik. — Er gramb a zo ive grac'het laket enhi ganeomb, ha tapout a reont ar Frans dre ma ze eat da c'haor-vor.

Iannik. — Evit ne ket var araok e vale, pa za da eul ar framassounet a neus nemetho avad kazi muhi er c'hramprou hag er plassou.

Herveik. — Mæs tanfoultret e vizint dan traon a ben eur pennadik ama, rag en em drompla a raffent ma sonchfe dezho eo liberte d'ober kement so a fallagriach eo a c'houlen ar Frans, memes ar republicanet, nemet ie ta ar janfoutreet; nan, nan, ar Frans a fell d'ezhi kaout liberte, ar guir liberte, al liberte erves Doue, a zifini d'ober ar pez a zo mad ha deread, al liberte-ze ë do, kousto pe gousto, pe dre ar republik, pe dre ar roue. Ar Frans ne fel ket dizhi liberte dan drouk, liberte da lavaret, da scriva, da ober kement a c'hall beza noazus d'ar religion fountet gant Jesus-Christ, a da cur zosiete great eus a gristenien.

Iannik. — Petra c'helleur ivanti a ve mezus egist caout eur c'houarnamant en eur vro a bemp pe c'houec'h a tregont million a gristenien, hag a ro urs da scriva, da lavaret kement a geror a eneb Doue, hor Zalver binniget, lidou ar relijion, ministret Doue hag he servicherien!

Herveik. — Mezus! ia: mezusoc'h so: Ministret, deputeet, prefeded, meriou en eur vro gred a gristenien catholik, oc'h ambuzi eun amzer pri cius, da ispigat ar gristenien, da glask ennho an distera abeg evit en trei e torfet, da fouilla uriaou nevez, uriaou cos e sonch kaout var ar paper dia na pe a dra da goundaoni ne ket an ini en de gret ar scrit, mœs eur bobl tud a bez abalamour ma zint deus ar memes famil relijius.

Iannik. — Tud ridicul nint ken, ha tud barbar.

Herveik. — Kement a iventont a enep an Tadou Jesuistet, ar freret, ar seurezet a dro beb tol da enor ha da c'hloar an dud vad a dagont. Biskoas e Frans ne de bet gouelloc'h anavezet pegement a vad a ra ar religiuset en on touez. An iskibien gant ho beleien assames gant ar gristenien fidel a zao d'ho difen.

Iannik. — Eur stad pihini a ziskleir ne c'hall beva nemet e condition e vo deza ar vugale oll potret ha potrezet da furm ho c'horf, ho c'haloun, ho speret, ho ene, a ne vo muhi ar vugale d'ho zad ha d'ho mam evit ho zevel; eur stad pihini a zo enebour Doue, Jesus-Christ, an Ilis catholik; eur stad a bretand ne ielo muhi den iaouank abed dar seminair eb beza bed er c'hazarniou; eur stad evelse a zo divar an diaoul, hag a vo casset kuit gand dour binniget. Jesus-Christ gant eur c'houe zaden doc'h he c'hinou a bilo an Antechrist. Jesus-Christ eo roue Frans, ne fel ket deomp doc'h an Antechrist.

Herveik. — Lucifer er barados a voe jalous doc'h Jesus-Christ; dre ze eo ec'h en em zaonas. He jalousi neket dumunuet, hag ar fount deus kement tentation a ro dan den eo ato evit en trei a enep Jesus-Christ, evit paka evintha an adoration a bretante kaout hag en diche bet ma viche ar verb divin en em unanet gantha evel ma voa ambition Lucifer e c'herruche.

Iannik. — Furm eur bouc'h a blich deza kemeret evit apparissa dar re a zo devot dezan, ha receo, neket var he fri eo avad, an desteni deus ho religion en he andred.

Herveik. — Rakse ive he religiuset a gemer ato an tu kleis, dre ma preparont kemeret ho flas er varn general.

Iannik. — Doue ra viro e iaffent da goll. Goulennomp e velint an drouk a reont dezho ho unan da genta, a d'ho breudeur, evit ma chenchint santimant. Al le o deus great da Satan a dorrint pa garint.

Herveik. — Kemense zo sklear, rag neus ken mestr nemet Doue; neus le guirion nemet al le zo great dezan.

Iannic. — Travoualac'h on deus tapet a c'hrachet. Ellumomp hor c'horn butun. Kouls eo, pa ze guir e vo bremasouden marc'had mad. Mp, pa, mp, pa, mpa, mp, ppa. Sabredor! ne ro ket a zevel. Ro din da spillen.

Herveik. — Eur brulgeul eo a c'heus, Iannik Monpip.

Iannik. — Ne ket gar mon pip keit sur a gar ar Goliath bastard.

Herveik. — Ar prins Jerom Napoleon, krinplon, a zo bastard ive.

Iannik. — Leshi: Henri V a raio tro David da enhes.

Herveik. — Mpa, mpa, mpa. — Brema e ro zavel. Domach eo e ve maro an Napoleon iaouank pa ze guir e voa Christen mad.

Iannik. — An otrou Done a voar penaos e c'hall an den iaouank-se beza bed ar frouden da vont dar brezel doc'h sauvajet, a da en em exposi evel en deus great. Boudal a ra an diskouarn pa glever certen cuzuladou zo divar ben eur seurt maro.

Herveik. — Kement den a zo Christen mad a c'hel brema beza prest, rag bouliji a zo er fusuillou, hag ar c'hountilli a zo lemmet.

Iannic. — Ne gouezo ket eur vleven doc'h hor pen eb permission Doue.

Herveik. — Pinivide ze oa echu ganeomp pel a ioa; mæs an otrou Doue ne ro da Zatan ha de sujedi malhurus nemet eur musul a c'halloud da bersecuti he vugale fidel.

Iannik. — Ia chomomp fidel dan Otrou Doue; ra vezo da virviken hor c'haloun stag doc'h caloun adorabl hor Zalver Jesus. Difennomp petek skuill hor goad an Ilis catholik hor mam; neuse omp sur da vont dar barados, hag araok marteze on do ar gonsolation da velet ar Frans gouarnet gant tud christen, tud deus ar vro, a neket franmassounet, juzevien, protestantet, estranjourien e vezint, tud difeis ha digaloun a goll ar religion hag ar vro. Deomp d'ar gear.

J. M. C.

AR BLUEN HAG AR FUSUIL.

DIVIZ.

SEISVET PENNAD.

DURAND, LAGADEC.

LAGADEC. — Ann Autrou Durand? N'ema ket aman?

DURAND. — Va guelet a rit, me chans, petra a fel deoc'h?

LAGADEC. — Autrou, me so deut aman d'ho cahout abalamour da oad ma c'henderv Fanch ar Peul, a so æt da Galiforni a so var bouez dimizi.

DURAND. — Piou a ia da zimizi? Ar Galiforni pe ho kenderv?

LAGADEC. — Ma c'henderv, Autrou, ma c'henderv.

DURAND. — Ma! hag e pe vloavez eo bet ganet ho kenderv?

LAGADEC. — Eno 'ma ann dalc'h! me ne ouzon ket!

DURAND — Neuze lavarit din pe oad ec'h alfe beza.

LAGADEC. — N'en deus ket hel lavaret din. Mæs c'hui Autrou a so guiziec: Ne ouzoc'h ket an dra-ze?

DURAND. — Na penaus e fell deoc'h e vouifen?

LAGADEC. — Dime so lavaret e oa var ho cahierou oad kement den a so er barræs!

DURAND. — Guir avoalc'h eo, mæs ma n'hoc'h eus ken da lavaret din neuze me a renco lenn ann oll cahierou abaoue... piou voar abaoue peur? Vardro pe oad a'hell beza ho kenderv Fanch ar Peul?

LAGADEC. — M'eus aoun... credi a ran ec'h alje cahout oad... oad va c'henderv Peric ar C'hos-danvad.

DURAND. — Ha pe oad eo ho kenderv Peric ar C'hos-danvad?

LAGADEC — Pamp bloas ha tregont.

DURAND. — Neuze e rencan guelet ar bloas mil eis cant...

LAGADEC. — Pe marteze daou ugent bloas.

DURAND. — Ann dra-man so eun affer all... Alo! græt mad ho sonj ha lavarit din he oad dre just. Pemp bloas ha tregont eo pe daou ugent?

LAGADEC. — Me gred ne deo nag ann eil nag egile. Sonjal a ra din ec'h alfe beza kentoc'h hanter cant bloas, rag breman e ouzon avoalc'h, goude beza græt va sonj penaus... va eontr coz... abars mervel... a lavare...

DURAND. — Græt peoc'h din gant hoc'h eontr coz.

LAGADEC, *droug ennhan.* — Henez a oa eun den, Autrou.

DURAND. — Me gred avoalc'h ma kirit: mæs d'eus ho kenderv eus a Galiforni eo a so hano breman ha deomp buhan rag n'hellan ket chomm aman da chilou ho tiotachou.

LAGADEC. — Ne hellan caout sonj eus a netra nemet egis-ze (*o skei var he benn*). Paour keaz penn scanv!

DURAND. — Ia mæs me n'am eus ket græt va c'horniat c'hoas.

LAGADEC. — C'hui a rai en eur vont d'ar mairie.

DURAND. — Ia da! Neuze e vezo ar mare d'ober va c'housc-creisteis. Deuit eur veich all hag en eur mare all.

LAGADEC. — Ar goassa so n'heller ket gortos. Ma c'henderv a scriv din...

DURAND. — Ma! neuze lavarit din eta oad ho kenderv dre just.

LAGADEC *goude beza græt he soni.* — Dre just hag evid sur, be en deus etre... pemp bloas ha tregont hag hanter cant vloas.

DURAND. — Pemzec bloavez da furcha! Æs avoalc'h eo n'e ket 'ta! Ma! deut ganin, c'hui a glasco hoc'h uuan epad ma rin va c'horniat ha va c'housc-creisteis. Deomp (*kemer a ra he gannen hag he doc evid mont cuit*).

EISVET PENNAD.

AR MEMES RUMM, IANNIC.

IANNIC. — Escusit ac'hanon Autrou e mar g'alfec'h gortos eun tamic bihan c'hoas.

Durand *o tont en dro.* — Petra so c'hoas a nevez ?

Iannic. — Ma mestr en deus casset ac'hanon da lavaret deoc'h, emezhan, ma ve ho madelez...

Durand. — Ahanta.

Lagadec. — Ma ve ho madelez,..

Durand. — Lavar buhan 'ta.

Iannic. — Ho madelez... e rofec'h dezhan, emezhan, eun tamic billet evid ma vezo...

Durand. — Lavar petra 'ta.

Iannic. — Evid ma vezo discarget d'eus he lomberiou (lucarnes).

Durand. — Petra fell did da lavaret breman gant da lomberiou ?

Iannic. — Escusit ac'hanon, Autrou, ne ket ma lomberiou-me, re ma mestr eo int.

Durand. — Ha neuze! Petra ho deus int græt lomberiou da vestr ?

Iannic. — Setu e oant bet douget var ar rol evel prenescher na n'e ket prenescher int, emezhan, mæs lomberiou.

Durand. — Ma ! neuze e paëont egis lomberiou pe lagat ejen.

Lagadec. — Ann dra so sclear.

Iannic. — N'e ket ker sclear ! ar virionez eo ez int ker bihan, ker bihan, emezhan, na dlefent ket memes beza hanvet lomberiou. Tamigou toullou ker bihan int, n'eus ken nemet ar c'hijer a alfe passeal dre eno.

Durand. — Ann dra-ze na sell ket ouzin-me. Te voar avoalc'h n'e ket me a so carget da ziazeza ar c'hargou.

Iannic. — Nan da ! mœs ho preac'h so hir, emezhan, hag e ouzoc'h mad ann afferiou. Hen a c'houlenn diganeoc'h, emezhan, eun tamic lizer, ker bihan ha ma caroc'h evid ar c'hontoroler evid.....

Durand. — Evid petra.

Iannic. — Evid lavaret, emezhan, eo guir ha leal ar pez a c'houlenn.

Lagadec. — Cleo-ta Iannic te a c'hortoio, mar plich ganes-te ma vezin bet servichet da genta.

Iannic. — Nan da ! Me eo a renc mont araug.

NAVET PENNAD.

Ar memes rumm, Chupen.

Chupen *oc'h antreal.* — Nan da Iannic, nan da Lagadec. Autrou Durand, escusit ac'hanon mæs me n'am beus nemet eur ger da lare ha pa ho pezo achu ganin e viot abred eleis evid chilou ar re-man.

Durand. — Bourrevien so ac'hanoc'h ! na velit-hu ket n'am beus ket græt c'hoas va c'housc creisteis

Chupen. — Kemerit pasiantet, autrou Durand.

Durand. — Ha n'am beus ket græt c'hoas va c'horniat !

Chupen. — Daou goms hebken hag e vezo achu.

Durand. — Ma !... daou goms... netra ken.

Chupen. — Setu... Autrou Durand c'hui alfe ober ho corniat da c'hortos.

Durand. — Me ! jamœs ne fuman aman. Alo buhan : lavaret ar pez a fell deoc'h. Me zo o chilou.

Chupen. — Ma ! setu autrou, c'hui so press varnhoc'h evelken. Bris-du so bet cannet gant Rous-coz.

Durand. — Eun affer all adarre ! me renco marteze breman mont da lacaat ar peoc'h etouez hor ejennet ?

Chupen. — Nan, autrou, escuset ganin, n'e ket ann dra-ze a fell din da lare. Rous-coz en deus tanfoeltret eur pez mell taul corn gant Bris-du.

Durand. — Hel lavaret hoc'h eus dija.

Chupen. — En deus græt cals droug dezhan.

Durand. — Ha goude ?

Chupen. — En he gostou.

Durand. — Pe vern ann dra-ze dime ?

Chupen. — Dime a ra ze, autrou Durand, ha memes er mintin-man Bris-du n'en deus ket allet dond e meaz ar c'hraou, n'eus deut ken nemet Rous-coz.

Durand. — Ha neuze?

Chupen. — Neuze ? Me ne hellan ket ober va devejou hent, na.

Durand. — Perag n'hel lavarec'h ket doc'htu ?

Chupen. — Meus ket bet amzer ganeoc'h.

Durand. — C'hui peus goulennet conje da lavaret daou goms, heb mui ken, ha setu peus lavaret ouspen cant.

Chupen. — Erfin, Autrou, ne alfen ket gortos ac'han d'eur veich all abars ober va devejou hent ?

Durand. — Netra æssoc'h.

Chupen. — Pe zeves a gemerin-me ?

Durand. — Ann hini a garfot.

Chupen. — Nan ! guelloc'h eo ganin e lavarfec'h din hoc'h unan.

Durand. — Ma ! Dilun kenta neuze.

Chupen. — N'e ket possubl, me a renc mont e beaich.

Durand. — Dimeurs.

Chupen. — Ar foar eo.

Durand. — Dimerc'her.

Chupen. — Ia da ! ann devez-ze am eus promettet d'ann amezec Laouic ann dour.

Durand. — Der Iaou..... Plijout a ra ann devez-ze deoc'h ?

Chupen. — Der Iaou, der iaou ? i... a... N'eus ket moïen. Ar vreg duman a renc ober couez.

Durand. — Derguener.

Chupen. — E vezo sec'het ar c'houez.

Durand. — Dissadorn.

Chupen. — Peur e vezo dastumet ar c'houez 'ta ?

Durand. — Lavarit ho tevez neuze ha grit peoc'h.

Chupen. — Ne fachit ket ! me so o sonjal.

Lagadec. — Autrou Durand, epad ma vezo Chupen o clasc ann devez, ma rofec'h din oad va c'henderv Fanch ar peul a so œt da Galiforni, a ia da zimizi ?

A.

KELEIER.

Lenna a rer er gazeten *Courrier du Berry* e departamant ar *Cher :*

Er sizun dremenet ann Autrou person Santes-Eulali a ioa o verenn gant eun neubeut mignonet, pa oent spountet oll o velet o coueza e creis ann daul eur mean pounner avoalc'h. A drugarez Doue, den ebet na oe glazet.

D'oc'h ann enclasc a so bet græt, ez eus bet anavezet penaus ar mean-ze a oa bet taulet gant pevar lampon a oa tec'het cuit ragtal goude beza græt ho zaul.

Egis ma c'hoarvez aliez, a nevez so, pa vez bet græt eur goal daul benag a enep ar veleien, caër so bet clasc piou oant ha da beleac'h e oant en em dennet, n'eus ket bet allet cavout ho roudou.

D'eus *Rome* e scriver :

Ar C'hont Charles Pecci breur hena d'hon Tad Santel ar Pab Leon XIII a so maro d'ann 29 a viz eost d'ann oad a 86 bloas.

N'e ket hebken ous ar veleien ho deus droug ar Radicalet, mæs ous ar soudardet eo.

Eun den hanvet Ricord, o labourat, er fort, e Meudon, a ioa bet o kemer he lod eus ar banket a ioa bet roet d'ar Gommunardet o tont d'eus Noumea, gant ho c'henvreudeur chomet e Paris; hag eno goude beza evet cals e oa bet tanfoueltret ha malloset var ar ganailles soudardet-ze na lezont ket ar gommunardet e peoc'h. Kense, antronoz vintin o tont d'he labour, o veza ne oa ket divezvet tre, setu hen eleac'h mont sioul d'he labour o chouhal, a bouez penn, *Bevet ar Gommun !*

Evel ma c'hourdrouze gant kement-se laza eur re benag, ar c'hontre-mestr a lacaas anezhan er meaz.

Ricord, o sonjal en he gounuar, e oa eur souletanant eus ar 65e a linen, ann Autrou Poymiro a ioa e penn ar soudardet eno, en devoa roet ann urs d'he gass cuit, a ieas d'he gahout o tamal dezhan beza guerzet d'ar Brussianet ann depeign eus ar fortchou nevez emer o sevel en dro da Baris.

— Hogen, emezhan, en eur achui, ni a so scuis gant offiserien eveldhoc'h : erru eo hon tro evid commandi. *Beva ar Gommunardet !* Vo ket pell c'hui a vezo scubet neat ha kempenn.

Ar souletanant a lavaras da eur soudard prisonia ann den-ze, mæs hen a gendalc'has : Den ebet na bego ennoun na ne viro ouzin ez afen da dorri da benn did : hag e savas he bioch evid torri penn ann offiser. A drugarez Doue, daou soudard en em gave eno a hellas lemel abred avoalc'h varnezhan, mæs unan anezho a oe goal dizet gant ann taul pioch.

Neuze e savas dispac'h hag evid derc'hel ha staga ann den fuloret-ze e oe red cahout sicour eun neubeut archerien en em gave eno.

Pa oe allet he staga e oe stlenjet, rag ne felle ket dezhan bale, bete ti ar c'hommisser, hag heman o veza clevet petra oa c'hoarvezet a c'hourc'hemennas cass al loen brutal-ze d'ar brison, e Versailles.

D'ar 16 a viz Eost etro 3 heur goude creisteis eo bet peget ann tân goal e Cleguer (parræz Guitalmeze.) Eun ti so bet devet hag eur marchossi, ha d'eus ann oll arrebeuri a ioa ennho n'eus bet saveteet nemet eun arbel.

Eur c'holl eo d'eus 1,000 scoët, pe vardro, ha siouas netra ne oa assuret.

Ann Autrou Collin, amezec da Ian-Frances Pollier (ann hini so bet devet he draou) o veza en em gavet er penn kenta, en deus saveteet, gant cals a boan, eur plac'hic 12 miz a ioa cousket en he c'havel en eur gambr var ar solier. Eun amezec all hanvet Vaillant en deus poaniet peadra evid savetei ann arrebeuri, mœs n'en deus allet cahout nemet eun arbel.

Dissul 17 a viz Eost e oa eur gouel gaër e Santez-Anna-Venet. Oll breuriezou catolic ar vicherourien a so breman e Breiz a ioa bet galvet da vont di e pelerinaich. Eur mil den benag ho devoa clevet ar galv-ze hag en em gave eno gant ho bannielou.

Da 8 heur hanter ar brocession en em lakea var diou renc evid mont d'ann Ilis-Veur en eur gana ar c'hanticou caër *Jesus micherour*, *catolic ha Breton bepred*, hag hini *Santes Anna*.

Eur veich en em gavet ar brocession en Ilis, ann Aotrou'n Escob Guenet a gommansas ann offern. Goude ann Aviel ann Autrou de la Carrière, bet escob er *Guadeloupe* en deus grœt d'ar belerinet eur brezegen calonec.

Ar *Gredo* so bet canet goudeze gant ar re oll en em gave en Ilis hag ar c'han-ze a ioa e guirionez eun act a feiz. E mare ar gommunion ar re n' ho devoa ket allet communia dious ar mintin a so deut da receo ho Doue na biscoas n'eus bet guelet muioc'h devotion etoues kement all a dud.

Arang rei dezho bennos hon Tad santel, ann Autrou'n Escob Guenet en deus lavaret eur goms benag d'ar belerinet evid ho alia hag ho c'houraichi da genderc'hel bepred oc'h ober ar mad hag o servicha Doue d'eus ar guella.

Ar belerinet a ioa leun a joa o cuitaat d'eus Santez-Anna-Venet, na biken ne gollint ar sonj d'eus ann deves eürus-ze.

Ar C'hardinal Guibert, arc'hescob Paris en deus curunet imaich ann Intron Varia ar Salette dirag eur foul vras a dud.

Ann Autrou Guilbert, Escob Gap, a so hanvet escob Amiens.

Ann Autrou Roche, professer en theoloji e Paris, a so hanvet Escob Gap.

Ali d'ar gerent da veilla mad var ho bugale. — D'eus Chatelaudren e teu deomp ar c'helou truezus d'eus maro spoutus eur c'hrouadur daou viz anter d'ar priejou Gautier d'eus Plouagat.

Ar c'hrouadur-ze a ioa cousket en he gavel,

lakeat var ann douar e creis al leur-zi : he gerent a ioa æt d'ar parc da labourat. En dail, dor ann ti ne oa ket closet mad, rag eur penn-moc'h a hellas dont tre hag en em lacaas da zribi penn ar c'hrouaduric-ze.

Pa zeuas ann tad d'ar gear, pebes rann-galoun evithan o velet he grouadur o vervel drebet he vizaich, he deot memes gant al loen vil-ze.

Ker scoet int bet gant ar goall-zarvoud-ze, hen hag ar vroeg, ma 'zeus bet aoun ne gollfent ho daou ho skiant-vad.

En eur vro eus ann *Europe* hanvet *Roumanie* ez eus eur guchennat vad a Juzevien a so bet digemeret er vro-ze pa vijent lakeat er meaz eus ar broiou all. Al liberte so bet roet dezho da gonversi, ar pez a garjent, mæs biscoas, caër ho deus bet goulenn, n'eus bet falvezet da c'houarnamant ar vro-ze roi dezho ar guiriou hag al liberte a zerea ous ann dud ginidic eus ar vro. Setu breman Waddington, ministr ar Frans evid ann afferiou diaveaz ar vro, a fell dezhan lacaat he fri re hir e afferiou ar re all, a fell dezhan contraign Gouarnamant ar *Roumanie* da roi ho goulenn d'ann dud-ze. Ar C'houarnamant ne fell ket dezhi assanti ganthan, abalamour m'ervad, ma vell sclær avoalc'h peger noazus e ve evid ar vro, m'ho deffe ar Juzevien kement a viriou evel ar re all, ha kense ann autrou Boerescu, ministr afferiou diaveaz ar vro evid ar *Roumanie*, a so deut da Baris evid lavaret da Waddington perag ne hellent ket rei ho goulenn d'ar Juzevien, hag he bedi ive da ehana o c'houlen ar pez ne hellent ket da rei dezhan. Setu aman lod eus he gomsou divarbenn 'ann affer-ze.

« C'hui a sonj deoc'h, autrou ministr, ne hello « ober diæsamant ebet deomp ar 500 mil Juzeo, « a so ann decvet eus habitantet ar *Roumanie*, « ma ve roët dezho ar guiriou hag al liberteou a « c'houlennit diganeomp evitho ; penaus ec'h « hellit-hu neuze lavaret, ha credi, ec'h hello 1800 « Jesuist noazout d'ho pro a so ennhi 40 million « eneou »

Ar gazeten gallec *Paris-Journal*, a ro deomp ar c'helou-ze, ne lavar ket petra a respontas Waddington d'ann autrou Boerescu.

E Charleville e oa bet savet etre conseillerien ann Ti-Kear, divarbenn scoliou ar merc'het. Ar pez brassa eus ar C'honseil a c'houlenne ne vije mui lakeat e penn ar scoliou merc'het e kear, nemet mestrezet-scol, tud ar bed, hag ar re all a lavare roi unan eus ar scoliou da eur vestrez-scol gant ma chomfe ar scol all etre daouarn ar Seurezet. Eis Conseiller hebken a oa evid ar santimant diveza-man, hag o velet ar pez a felle d'ar re all da ober, int a lacaas oll ho dilez. Eun neubeut devejou goude, 16 Conseiller d'eus ar partiad all a lacaas ive ho dilez.

Red e oe eta ober electionou nevez, mæs ann taul kenta, 4 hebken a oe hanvet : ar re all n'ho devoa ket travoalc'h a voueziou : e kement-se an pevar tosta d'ar re so bet hanvet dissul, gant ar re-man ive, a ioa dress, ann eiz ho devoa lakeat ho dilez da genta hag a oa evid derc'hel d'ar Seurezet unan eus ar scoliou kear. Lavaret a renker eta eo ann electourien a du gantho.

Scriva a reer d'eus *Cherbourg*, penaus eur vapeur o tont eus ar *C'hanada*, en deus digasset er pors-mor-ze 500 danvad. Al loenet-ze a oa eun tamic scuizet gant ann hent. D'ann 2 a viz Eost e oant bet ambarket e *Québec* evid dont da *Liverpool*, ac'hano e oant deut dre ann hent houarn da Weymouth, ha d'ar 17 eus ar memes miz ec'h en em gavent e Cherbourg goude eur veaich a 15 devez. Credi a rer e aljent ober buhanoc'h ann hent ma teufe al listri en eeün d'eus ar *C'hanada da Cherbourg*. A hent all eur maread amzer so e caver peurvuia bemdez var marc'hajou Paris ejennet ha denvet o tont eus ann Americ.

Ann dud divar ar meaz na bellont dija guerza mui ho ed nemet gant coll ; evid all loëned eo distaulet cals ho fris hag e ialo ato var fallaat dre ma vezo digasset loënet eus ann Americ, na ne vezo ken caus nemet sottoni ann dud-ze ne fell ket dezho torri ann emgloiou a gonvers, n'int mad nemed da revina hor bro evid pinvidicaat ar broiou all.

EUL LEOR NEVEZ

BUEZ DON MICHEL NOBLETZ

Mis ioner braz Breiz-Izel, a zo bet scrivet diou vech e gallec.

Er vuez-se moulet evit an eil guech, er bloaz 1666, ez euz nebeutoc'h a draou extraordinal meurbed. Chom a ra c'hoaz gouscoude aoualc'h a vurzudou evit ober meuli Doue en he zent, hag eur c'halz re, siouaz, evit eul loden dud ne gredont nemed ar pez a velont. Al leor-ze a zo unan euz ar brava ar c'haëra a ouffer da lenn. Beteg hen, den ebed n'en doa kemeret ar boan da scriva e brezonec ar vuez-ma. Brema avad eo scrivet gant daou veleg ; gant an Tad Bleuzen en deuz dija scrivet **Buez an Tad Maner**, ha gant an Aotrou Drézen a zo evit he daol kenta.

Unan euz al leoriou-se a gousto eun tammic kerroc'h, mes brasoc'h eo ive.

Hini an Autrou Drézen a gousto c'huec'h real nemet daou vennec pe bemb real, dioc'h ma vezo ar golo, d'an nep a gemero ar boan da gass he hano d'an Autrou Drézen, pe d'an Autrou Salaün, pe c'hoaz d'an Autronez Le Fournier.

Priz al Leor a vezo casset d'an Autrou Salaun, *e Kemper ; pe d'an Autronez* Le Fournier, *e Brest.*

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

EVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série No 39) DISSADORN 27 A VENGOLO 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen. ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 27 a viz Guengolo 1879.

N'e ket hebken ar bouesson a hell mezvi ann den. Ann hini en deus guelet he oll froudennou, he oll ioulou fall o cahout eun issu-vad, henez a vez mezvet gant he vonheur hag a sonj dezhan ne hello mui netra enebi outhan, na memes Doue, beteg ann devez ma ve scuis ann Oll Galloudec ganthan ha ma lavar : travoalc'h a bec'hejou : poent eo did paëa da zle me am boa roët skiant did d'en em zavetei ha te a so en em ziskiantet da unan, te ac'h eus da unan mouget ar sclærijen a deue d'eus va fers-me ha beuzet en devalijen ho devoa ann droug-sperejou dastumet en dro did, n'ac'h eus ket guelet ann islonc a ioa digorret dirazout ha setu emoud o vont da goueza ennhan.

Lod en em goll dre ann orgouil eta, ha lod all dre ar c'hoant ho deus da sevel dreist ar re all. Lod all en em goll abalamour ma fell dezho dis truja kement a zisplij outho ; hag eo hounez frouden ar Radicalet a so breman.

N'eus ken nemet ar re ziskiant a alfe credi e heller sevel eun ti da badout, ma ne ve ket fountet ha diassezet mad ar mogeriou. Ar pez so bet græt gant hon tadou coz eo ar foundamant var behini ec'h ellomp diaseza ar pez a zesc deomp ar skianchou o vont atau var araug a hed ann amzer, ha ma ve possubl lacaat eun den, he unan, en eur c'horn benag eus ar bed-man, ne ve goest e feson ebet d'en em zervicha eus ann oll binvijiri burzudus a so bet cavet neubeut ha neubeut gant ann dud gouiziec ann eil atau o frofita d'eus ar pez ho devoa cavet ar re all arauzhan. Petra a vancje eta dezhan evid-se nemet leoriou ha kelennadurez ar re goz.

Aman, ec'h ententit ervad ne hell beza hano nemet d'eus skianchou ann douar a hell beza muioc'h pe neubeutoc'h anavezet d'oc'h ma ve taulet muioc'h pe neubeutoc'h pled outho, rag evid ar pez a sell ous ar virionez ous ar Relijion guirion, ous skiant ann eneou, hounez ne chench ket ha na hell ket hen ober, abaoue ma eo bet disrevelet deomp gant ann autrou Doue hag expliket gant ann Ilis : bet e bet atau hag e vezo da viken ar memes guirionez.

Ne gomsomp eta nemet d'eus traou ann douar ha ma sellomp gant evez ous ar pez so c'hoarvezet gueichall e velimp penaus a [illegible]et n'ho devoa allet gounit ar bed oll nemet abalamour ne glaskent e mod ebet tenna digant ar boblou ho devoa trec'het, nag ho c'hisiou coz nag ho Relijion, na ne oe ken caus ma oe dismantret ho galloud hag ho impalaërdet nemet rag ma oant bet diskiant avoalc'h evid enebi ous ar Relijion gristen ha clasc he distruja.

Eun testeni anat a gement-se eo ar pez a c'hoarvezas er broiou gounezet gant ann Turket hag ar Mahometanet. Eno ne vije guelet nemet ann distruj e peb leac'h hag ann dud eus ar broiou-ze deuet da veza esclavet dindannho a oa couezet izeloc'h eget al loenet. Perag-se ? Rag ne helle ket ann Turket gouzanv relijion all ebet nemet ho hini.

Hogen ar stad reuzeudic d'eus ar boblou-ze gounezet gant ann Turket, setu pehini a ve hini ar Frans mar galfe ar Radicalet cahout ho c'hoant.

Ar Frans, a drugare Doue, he deus dalc'het mad hag a zalc'h atau d'he feiz coz hag a c'houlenn e ve miret dezhi al liberte he deus allet cahout da bratica he Relijion ha d'he deski d'he bugale ; hogen ar Radicalet n'ho deus ken nemet eur frouden, disc'hrienna ar feiz d'eus he ene, torri al lezennou coz hag ober lezennou nevez da viret outhi da heulia he Relijion.

Hag aman ar pez a lavaromp n'e ket caochou eo.

Petra en deus lavaret Gambetta a so hirio Presidant ar Gambr hag e guirionez muioc'h Presidant ar Republic eget Grevy ? Red mad eo distruja ar Relijion gatolic, rag ar *Relijion gatolic setu ann enebour*.

Ar pez a oa bet lavaret gant Gambetta, Jules Ferry, ministr ar scoliou, a fell dezhan he gass da benn, hag hen en deus disclæriet ar brezel d'ar Relijiuset ; fallout a ra dezhan ober eul lezen a enep ar Jesuistet, ann Dominicanet, ar Maristet, etc.

Conseil ann ti-kear e Paris oc'h heulia e kement-se exempl ar c'houarnamant hag aliou Paul

Bert, en deus votet, oll a unan, nemet ann autrou Riant, cass cuit, ha doc'htu ann oll Freret, ann oll Seurezet a rene scoliou kear e Paris.

Prefet ar *Seine* Herold, na c'houlfe ket guell eget ober ar pez en deus gourc'hemennet conseil ann ti-kear outhan, mæs casi sur ne hello ket hen ober er bloas-man evid ann oll scoliou, rag ouspen ne gavo ket doc'htu mistri ha mestrezet scol tud ar bed da lacaat e plas ar Freret hag ar Seurezet, marteze en deus aoun ne savje ar bobl en he ænep, rag neus fors peger fall e ve ar bobl e meur a garter e Paris, e talc'h atau mad d'ar Freret ha d'ar Seurezet. Setu aman eun dra hag hen discuez anat.

E 1871, er mare ma oa ar gommun en he goassa, ar 133et bataillon a lavaras, ne felle ket dezhan e vije casset cuit ar Freret hac ar Seurezet a ioa e penn ar scoliou kear en trizecvet arrondissamant.

Setu penaus e 1871 ar Gommunardet ho unan a zeske ho dever d'ar Radicalet a so hirio, e 1879, e penn ar c'houarnamant.

Red mad eo e ve diskiantet tre conseillerien ann ti-kear e Paris dre ar c'hoant ho deus da zistruja kement tra vad a so, ma ve possubl lavaret dezho, gant guirionez : c'hui so cals goassoc'h enebourien d'ar Relijion ha d'al liberte eget Communardet 1871. A.

Evid ar pez a sell ispisial ous Ilis ar Salette e oa bet casset d'ann autrou Fava eur gourc'hemenn d'eus pers hon tad santel da lavaret e vije hiviziken savet chapel ar Salette da renc ann ilisou-veur mæs ann autrou Fava, gant aoun e teufe ar c'houarnamant da enebi, en deus goulennet digant hon tad santel torri ar gourc'hemenn-ze ha lezel ann traou o vont endro evel kent. Ar Pab neuze en deus lakeat scriva dezhan gant ar c'hardinal Nina da lavaret ec'h assante d'ar pez a c'houlenne diganthan, hag evelse ne voa mui netra da embann.

Egis n'en deus græt, en dail, hon tad santel nemet gortos eun amzer guelloc'h evid ober ann enor-ze da chapel ar Salette, ann autrou Fava en deus credet ha lavaret ec'h heller gounit hiviziken er chapel-ze ann oll induljansou a heller da c'hounit en Ilizou-veur.

Var-ze ann autrou Fava a gendalc'h : Petra am beus-me græt eta ? N'eus lizer ebet ; n'am beus bet eta netra da embann, n'am beus bet netra da seveni pa ne oa gourc'hemenn ebet.

E guirionez ar sort gourc'hemennou-ze evid beza mad a renc beza embannet, rag n'eus netra e lidou ann Ilis evid ober eun Ilis-veur gant eun Ilis ordinal.

Guir eo, eo bet consacret chapel ar Salette d'ann 20 a viz Eost mæs n'eus ket ezomm evid-se cahout eur gourc'hemenn digant hon tad Santel ar Pab ; oll ilisou eun Escobti, ar re zisterra memes, a hell beza consacret. A hent all Ilis ar Salette a oa poënt avoalc'h he c'honsacri.

Ann autrou'n Escob, en eur achui, en deus lavaret : En eur ger, hag e ve accord gouarnamant ar France hag hini hon tad Santel evid kemer evel lezennou, n'e ket ar c'honcordat, rag var henez n'eus douetans ebet, mæs ar pez so bet lakeat goudeze e penn ar c'honcordat gant gouarnamant ar France hebken, *(les articles organiques)* n'am beus græt netra control d'ann hini kenta eus ann articlou-ze. 1° N'eus bet lizer-gourc'hemenn ebet : 2° n'am beus hallet eta embann lizer-gourc'hemenn ebet na 3° ober netra evid seveni ar pez a oa merket pe en dije allet beza merket en eul lizer gourc'hemenn n'e ket bet scrivet.

Kense ne gredan ket em beffe græt netra nag a enep lezen Doue nag a enep lezen ann dud.

Guir eo e oan o c'hortos eun dra benag d'eus pers ar Franmasonet, mæs n'e ket ann dra-ze eo. Evel n'en devoa ket allet ann autrou Mermillod dont d'ober ar brezegen evel ma oa bet pedet da zont, me eo am beus renket sermon, hag evel am beus discuezet e oa ar Franmasonet ar penn-caus d'oc'h kement tra a vez græt breman a enep Jesus-Crist hag ann Ilis, me sonje din en dije unan benag d'eus pennou bras ar Franmasonet respontet ac'hanon, o fallout dezhan discuez ne lavaren nemet gevier. Mæs ar Franmasonet ho deus græt peoc'h ha n'am beus bet ken respont nemet hini ar *République française* o lavaret, e oan galvet dirag tribunal ar C'honseil bras evid beza embannet eur lizer-gourc'hemen hag hi ne oa ket bet contorolet.

Setu eno, autrou scrivagner, ar pez a lavaras deomp ann autrou Fava hag ar virionez var ann affer-ze.

Unan eus ho lennerien.

Ar gazeten *La Republique française*, gazeten Gambetta, he deus lavaret n'eus ket pell e oa galvet dirag ar C'honseil Bras, evid beza barnet, ann autrou 'n Escob Grenoble, rag m'en deus curunet imaich ann Intron Varia ar Salette ha lavaret e oa savet ar chapell-ze da Ilis-veur. Divezatoc'h eur gazeten all he deus lavaret n'e ket hebken Lepère en devoa græt gervel anezhan dirag ann dribunal, mæs ann oll ministret a unan. Kense ec'h alfec'h credi penaus ar Vinistret abars hen ober ho devoa evesseat mad da velet ha guir a oa m'en devoa ann autrou Fava græt eun dra benag a enep ar c'honcordat : ma ! ma credfec'h eun henvelep tra e faillefec'h cals, rag ann autrou Fava n'en deus græt netra d'eus ar pez a damaller dezhan. Al lizer-man scrivet d'ar gazeten gallec *Le Monde* gant eur belec eus ann Escopti Grenoble a ro deomp eun testeni anat d'eus ar pez a lavaran

man deoc'h, ho deus ar Vinistret tamallet d'ann autrou Fava eun dra hag hen ne oa ket guir, abars beza guelet mad petra oa c'hoarvezet e guirionez.

Autrou Scrivagner.

Ni a so breman pevar c'hant belec oc'h ober eur retret er Seminer vras e *Grenoble*, hag er mare memes ma scrivan deoc'h al lizer-man ann autrou Fava, hon Escob, a so o paoues lavaret deomp eur goms benag divarbenn ann affer a damaller dezhan.

Ann autrou Fava, er penn kenta en deus lavaret deomp penaus hervez eur gazeten a voar peurvuia mad tre ar pez a ra, pe he deus c'hoant d'ober ar c'houarnamant, *(la République française)* hen a oa galvet dirag tribunal ar c'honseil bras evid beza disclæriet e oa lakeat chapell ar Salette da Ilis-veur ha kement-se dre ar galloud roët dezhan gant eul lizer resevet digant ar Pab hag a dlie beza contorolet gant ar c'honseil bras abars ma alje en em zervicha anezhi. »

Ann autrou 'n Escob en deus goudeze digasset deomp da sonj penaus Escob ebet na hell lacaat eun Ilis benag e renc ann Ilisou-veur, n'eus ken nemet hon Tad Santel ar Pab en deffe ar guir-ze.

Penaos eo bed pareet Lan ar Mecheur.

Lan a ioa bed pinvidik, diana evid eur c'houer. Mæs allas ! iaouankik c'hoas e custumas mont dan hostaliriou gant moncheu G... kannad sanset deus a V... Un nebeud skolach en doa ive gread, hag o c'heul ar G... en doa ancounac'heat he vrezounek mad gant he c'hallek fall. Speret avoalac'h en doa Lan egist ive ar G... ha couls hag hen en divije gallet beza recevet ar c'henta evit ar scol politeknik. Danvez eur republican, danvez eur c'hannad radical a io enha, rag eur mest oa da rei kuzulliou diskiant ha divergount, ha couls a framassoun ebed, en divije revinet ar vro, ha freuset ar scol, an arme, ar justis, an ilis, ar famil, ar religion gatholik, ha rouantelez Doue. Nen diviche ket manket da bignat e cador an deputeet da grial brichineres egist ar re ma : liberte da beb den da zigeri hostaliri ; liberte dar vugale da vont da efa en hostaliriou ; distruch ar iez brezounek en or recheti varna gallek lous dre c'hinou ar chimino etre Lesneven ha Rosco. Ar G... a zo casset da Baris da lavaret traou fur ha da zivoal guir ar Marine hag ar porsiou ; ne de ket evit lakat c'hoarzin divar goust ar Vretouned eo avad. Ententit, Moncheu. Lan a ioa dimezet da Noch. Ouma e doa digasset en tam propr a arc'hant er boutin. An dek vloas kenta m'edont e menach noant ket echu, en doa Lan, dispignet dija anter kant mil lur danvez.

Feneant oa deuet da veza, Lan ; egist an deputeet radical pere ne c'houzont na ne studiont foul vad. En diskouez a reont pa ze guir penaos an maouted en ho zouez Gambetta, Paul Bert, Margue (ema eo ar guella da dourtal) no deus ket eun tam gloan a zoare. Truchuterez, gevier, falsentez, tyranderez, fallagriach, setu petra fell dezho rei da dalvoud evit ma kendalc'ho ar Frans d'ho lezel var ar peuri. Lan a viche brema e kichen Margue pinivide Noch. Lan ne dea morse da duriat douar. Da aoutrou egist ar G... e pretante mont, Lan geas. Rag-se Lan en doa fusul, cartoucheren, poultr, draje ha cantouchen. en doa ive binvigou da besketa. Un dervez doc'h ar pardaez, Lan a erruas, divar ar-ster, gant eur guchennad siliou. « Noch, kleo, kouls eo did ficha siliou da goan. » Noch a droc'he ho fen dar siliou evid ho diskroc'henna, pa deuas dizhi ar frouden da danva ar goad a zirede var he bizied. « Saprechiennik ! na pe seurt saour ! » Tappa crog a ra e boutail Lan hag e tiver enhi goad kentra c'hell. Goudeze e za d'he c'harga d'oc'h tuellen ar varriken a ioa ato var an tint. Paour keas Lan ! ne vouies ket pennos an den zo dimezet, *incertis navigat undis.*

Ar merc'het so evel ar mor :
Lakit evez d'oc'h ho imor.

Pa voe ozet koau, hag ar billigat siliou var an dol, Lan, ken dizeblant ha tra a ziskar guin en he veren a raz ar bord, hag en lonk, hag en lonk egis eur puns. Pen da ben e zeas gatha ar voutaillad. He staon a ioa evel eur pave, a ne rea van ; nemed e viche livet eun draik ar bouesseun, Lan biken ne vankche varnan. Noch ne evas nemet dour. Antronos setu Lan gant an derchen : sac'harbier ! Lan, ne ket possub e vez clan ! Deomp dan tisan divar ar vezen dord. » Hag eb na *Pater* nag *Ave* e lam Lan d'oc'h e vele. Dirak Bacchus, Doue ar guin, e c'hen em strink var he zaoulin. Likur ruben dre an duellen a guez a leis ar veren. Mæs, ô burzud ! er banne kenta en deus efet e cav bilim an tousseget. « En den foutu, e me Lan, en den foutu pa lavaran... ». Ugent vloas goude Noch a gountas da Lan goad ar siliou dour dous. « Noch, kleo, trugareca da eal mad da veza dalc'het peg en da deot, rag m'am biche gouezet penaos oa en em gavet, e piche tappet eun tol bouc'hal da faouta da ben petek da zenturen. Neuze e voan meür avoalc'h da veza anved da gannad radical ; setu e vichen bed assur da douch pemp lur varn'ugent bemdes, ha netra ken da ober nemet voti gant Gambetta, ha cozeal egis Margue. Mæs divar an dour ne vezor ket ken diboel-ze e Breiz. Brema em beus nevezet va fortun ; brud vad em beuz tro var dro er c'harter ; hor bugale zo ustum evitho ho digemered ; choa em beus pa zan dan Ilis ha pa velan pastor va ene ; n'em beus ket aoun rag ar maro ; va oll fisians a lakan he Jesus-Christ va zalver peihini am digemero en he varados. Pinividothe, Noch, e voan brema eur radical daonet,

gouestlet dar Satan, udur, hag e cambr ar framassounet, porched an ifern. »

Ama, an daou gos keas, en eur vouela gant ar joa, a bokas an eil d'egile. X.

AR BLUEN HAG AR FUSUIL.

DIVIZ.

DECVET PENNAD.

AR MEMES RUMM, BARVEC.

BARVEC. — Ah ! Autrou Durand, demad deoc'h ha d'ar re all. C'hui voar, va mab...

DURAND. — Na petra so c'hoarvezet gant ho mab ?

BARNEC. — Ma mab paour couezet ar sort ganthan ha me a sonje din eu dije bet he zistag ha setu m'en deus renket partial evid arme ar brezel !

DURAND. — Ha goude ?

BARVEC. — Me garfe cass eul lizer dezhan, da lavaret omp iac'h er gear.

LAGADEC. — Evid ann taul-man, Barvec, c'hui a renco gortos ken ac'han em bezo bet oad va c'henderv Franch ar peul a...

DURAND. — Gortosit ma glaskin va fluen.

IANNIC. — Var va lerc'h-me ; n'e ket guir Autrou Durand ?

DURAND. — Al liou...

LAGADEC. — Setu hen aman.

CHUPEN. — Gortosit enn tamic me so var bouez achui.

IANNIC *da Chupen*. — Mad avoalc'h, Chupen, me so aman ouspen eun heur so o c'hortos, ha c'hui so o paouez antreal !

DURAND. — Alo ! græt peoc'h en toul-ze (*scriva a ra :*) Autrou Contoroller...

BARVEC. — Autrou Durand, escusit ac'hanon mar d'e ho madelez ! ma mab-me n'e ket contoroller : craporal ann hini e.

DURAND. — Ne d'oun ket c'hoas gant ho mab.

CHUPEN *da Varvec*. — Press so var ho corre, Chupen ! ha c'hui deut da ziveza.

LAGADEC *da Chupen ha da Varvec*. — N'e ket braô deoc'h ober trous egisse,ne velit ket e viret ous ann autrou secretour d'ober he labour !

DURAND. — Peoc'h aze ! (*kendérc'hel a ra o scriva hag e tostaont oll ounthan da velet ar pez a ra.*) Na ped a so anezho ?

LAGADEC. — C'huec'h bloas ha tregont.

CHUPEN. — Daou ejen.

IANNIC. — Eis lomber.

DURAND. — Penaus e fell deoc'h e ententefen eun dra benag ? Oll e comzit assambles, alo lakit evez. Pe hano eo ann hini a c'houlenn he ziscarg ?

IANNIC. — Iann Iannic.

BARVEC. — Per Barvec.

CHUPEN. — Thomas Chupen.

LAGADEC. — Herri Lagadec.

DURAND. — Oll assambles adarre ! guelomp evid ann drede gueich ha lakit evez : ma comsit oll assambles ar veich-man c'hoas, me ne respontin oc'h den hag e cassin ac'hanoc'h oll da bourmen. C'hui en em renco etrezhoc'h egis a garfot. Guelomp : c'hui, da genta, Chupen.

LAGADEC. — Me da genta, ar re all a so deut oll var va lerc'h.

BARVEC. — Ha me n'hellan ket chomm da c'hortos.

CHUPEN — Me, autrou Durand, n'ho talein ket pell.

IANNIC. — Ha me ! ha me.....

CHUPEN. — Te Iannic n'oud ken nemet eur mec'hieg ha gres peoc'h sell pe autramant. (*Ober a ra van da zistaga eur scouarnat ganthun.*)

DURAND. — *O sevel hag o stlapa he bluen, drougennhan.*

N'hoc'h ket goest d'en em entent guelloc'h ! Ma ! œt da bourmen ha d'en em ganna da leac'h all : œt 'ta ha buhan. Varc'hoas e teufoc'h endro mar d'oun secretour c'hoas. Alo ! en em dennit alese ha buhan.

LAGADEC. — Chilaouit mar plich autrou Durand.

DURAND. — Nan.

LAGADEC. — Ha ma c'henderv a so e Californi a ia da zimizi !

DURAND. — Hen a rai egis a garo.

BARVEC *da Lagadec*. — Guelet a rit breman ! ma carjec'h beza lezet ac'hauon da zibuna va c'huden ne vije ket bet c'hoarvezet ann dra-man. (*Mont a reont cuit ho daou assambles.*)

CHUPEN *da Iannic*. — Han 'ta ! guelet a res breman Iannic ma ne vije ket bet keit da deot.... (Mond a ra cuit.)

IANNIC *o vont var he lerc'h*. — N'e ket me eo : c'hui etrezoc'h eo n'hoc'h ket evid derc'hel ho teot.

UNECVET PENNAD.

DURAND HA LAGADEC.

LAGADEC *o tont endro*. — Escusit ac'hanon, autrou, mæs eun dra benag am eus c'hoas da lavaret d'eoc'h.

DURAND. — Deut varc'hoas.

LAGADEC. — D'eus pers ann autrou Mear eo.

DURAND. — Eun affer all eo neuze.

LAGADEC. — Lavaret deoc'h prepari billejou lojeis evid cant soudard var varc'h a dle en em gavout heb dale.

DURAND. — Na perag n'hoc'h eus-hu ket hel lavaret doc'htu en eur zont aman ?

LAGADEC. — Me oa o clasc ober va afferiou da genta. Mæs pa na fell ket d'eoc'h....

DURAND. — Nan : deut varc'hoas.

LAGADEC. — Kenavo autrou Durand.

DURAND. — Kenavo Lagadec.

DAOUZECVET PENNAD.

DURAND *he unan*

Ma ne ket eun druez breman ! Cant billet d'ober ha da sina. N'e ket travoalc'h a labour am eus d'ober, re ann hini eo : cahierou da glasc ha da furchal, billejou d'ober ha da sina. Sina ! sina ! n'eus netra couls da lacaat eun den da goll he benn evel chomm etoc ann deis da lacaat he hano : Durand, (*kemer a ra eur feuillen paper*). Durand hag atau Durand, ugent gueich, tregont gueich, hanter cant gueich ha cant gueich Durand.... (*Teuler a ra he haber var ann daul hag ec'h asez da scriva*)

TRIZECVET PENNAD.

DURAND, ANTON.

ANTON. — Ah va breur ! Na me so laouen va c'halon gant ar pez am eus guelet !

DURAND. — Nag e peleac'h ?

ANTON. — Aman o velet o vont ac'han kement a dud ankenniet laouneat ganes hag eur fors all goal nec'het tennet a boan gant da bluen ha da aliou mad.

DURAND. — Ia kers d'her goullenn digantho, (*scriva a ra.*)

ANTON. — Ar guell eus ann dud-ze he deus lakeat ac'hanon da remorsi !gant ar pez am eus lavaret did er mintin-man ; ha breman ne fell ket din e lacafes da zilez.

DURAND, *o scriva atau* — Digouezet mad oud breman hag er mare braô ; me so oc'h he scriva.

ANTON. — Oh ! nan n'e ket guir ! me da anavez re vad, nan,nan, na vezi ket didruez avoalc'h evid-se.

DURAND. — Heb dale e vezo guelet ar pez a lavaro ann tam paper-man.

ANTON, *ganthan he unan*. — Gounezet eo va frocès : va fotret ho deus græt mad ar pez am boa lavaret dezho. (*A vouez huel d'he vreur.*) Hogen, va breur, n'ac'h eus ket græt mad da sonj, m'ervad, a veac'h ma eo commanset ann hent nevez !

DURAND. — Heb ac'hanon e vezo achuet.

ANTON. — Ha tour ann Ilis.

DURAND. — Eur re benag all a rai ar pez a vezo red.

ANTON. — Ia mæs ar beaurien ! Te oa evel eun tad evitho.

DURAND. — Ne velan ket penaus.

ANTON. — Hag ar billejou dezho da gahout bara piou a sino anezho ?

DURAND. — Ann hini a vezo secretour e va goude. A hent all, va zi ha va ialc'h a vezo atau digor evid ar beaurien.

ANTON. — Ia, guir eo, da garantez a so anavezet mad gant ann oll, va breur. Ma ! pa 'ma ann traou en daill-ze, gra ar pez a giri ne fell ket din mui enebi ouzid.

DURAND. — Ne dalvesfe mui da netra hen ober. Setu scrivet al lizer evid lacaat va dilez.

ANTON, *o kemer al lizer astennet dezhan gant he vreur*. — Lavaret ac'h eus-te d'ann Autrou Mear lacaat ann Autrou Normandy en da blass ?

DURAND. — Ia, hag ar guella am eus allet. A hent all, ann Autrou Mear en deus lavaret din meur a veach e rofe ar plass d'aun hini a blijefe din ar muia.

ANTON. — N'ac'h eus ket sinet al lizer !

DURAND — N'eus ken d'ober mui.

ANTON. — O c'hortos petra emoud c'hoas neuze ?

DURAND. — Crena a ra va dorn pa fell din sina al lizerman, a lammo diganin ar guir da soursial ous ann oll afferiou-ze a oa eun dudi evidon soursial outho.

ANTON. — Ia d'eus ann traou dister ; mæs te, pa ouzout ker braô barn ann afferiou bras dre ann afferiou disterra, egis m'ac'h eus hel lavaret din, ec'h helli breman pa giri causeal varbenn ann afferiou-ze gant kement hini a hello chomm da chilou.

DURAND. — Ia goude va c'housc creisteis.

ANTON. — Certen hag en eur ober da gorniat En eur chasseal soken.

DURAND. — Alo ! ro ar paper-ze din endro da sina anezhan (*aman e clever trous eur re benag o tont*). Piou so aze c'hoas ?

A.

Eur pennad all eur veich all.

Setu aman eur guchennat historiou a ziscuezo deoc'h ne vezo ket furoc'h ar Gommunardet en amzer da zont eget ne oant kent.

Ch. L. unan anezho o tont d'eus *Port-Vendres* da *Doulouse* a oa antreet en eun hostaliri eleac'h ma laëras eur pacat traou a ioa bet ancounec'het var ann daul. Hogen paket e bet gant eun archer sicouret gant eun den eus ar vro ha prisoniet pa oa o vont da bignat en treïn. Neuze ann den a falvezas ganthan lacat ar re all a ioa er wagon da lavaret e oa ar pacat-ze dezho, mæs ar re-man a lavaras ne oa ket guir hag ann den a oe casset d'ann toul.

Henes, m'ervad n'en deus ket c'hoant da vervel e Frans.

E *Marseille* ez eus bet roet eur banket d'ar Gommunardet o tistrei d'eus Nouméa, ha setu aman lod eus ar c'homsou lavaret gant unan anezho hanvet Villagrane. « Ni a fell deomp cahout « ar Republic guirion, na n'e ket eur Republic « egis ann hini so breman, ne ra netra nag evid « ar vicherourien nag evid ar bobl- »

— Ma n'e ket houman ar Republic guirion petra benag ma voar enebi kement ous ar relijion hag ar gristenien, ec'h hellit sonjal petra c'hoarvezo pa ello ar Gommunardet cahout ho Republic.

A veac'h ma eo en em gavet e Paris ar Gommunardet o tistrei d'eus Nouméa ma so bet renket dastum lod anezho ha setu perag.

Ann tribunal en deus condaonet evid beza bet mezo collet ha beza canet injur d'ar serjantet polis tri Gommunard var eun dro.

Unan anezho, hanvet Auguste Benoit à ioa bet cavet gourveet var eur banc e kichen ar gar Montparnasse. Pa oe casset da di ar polis e lavaras d'ar re oa eno : Bezit dinec'h, banden moc'h, m'em bo peg ennhoc'h.

Pa eo bet casset dirag ar c'hommisser polis setu penaus en deus respontet anezhan :

« Me, emezhan, a so en em gavet er gear- « man er mintin-man o tont d'eus *Nouméa*. A « veac'h ma oan deut er meaz eus ar gar m'am « beus cavet eur guchennat tud na ne anavezan « ket anezho. Ar re-ze ho deus dalc'het ac'ha- « noun gantho ann darn vrassa eus ann deiz ha « roet din da eva ar pez a garien. Deut ann abar- « daez evel n'em boa guennec ebet,na ne vouien « ket da beleac'h mont,me so bet œt da c'hourvez « var ar banc eleac'h ma 'z oun bet cavet. Eis « real em boa bet o tisken eus ar wagon, mæs ar « re-ze so bet teuzet buhan. »

Eun all hanvet Constant Fougerolle so bet falvezet ganthan sponta ar serjantet polis. Pa int deut da bega ennhan etro deg heur eus ann noz, hen en deus merket var eun tam paper ann numeroiou a so var ho c'hepi o lavaret : « Me so o « vont da cass lizer da Bresidant ar Republic ha « da Brefet ar polis, ha c'hui a vezo torret heb « dale abalamour da veza prisoniet eun den honest « eveldon o tistrei d'eus Nouméa. »

Eun den honest ! n'eus ket c'hoas cals bloaveziou m'en deus paket c'huec'h miz prison abalamour d'he laëronsiou.

Hirio hen hag he zaou gonsort ho deus paket peb a viz prison evid ann injur ho deus lavaret d'ar polis ha peb a ugent real amand abalamour da veza bet mezô. A.

HISTOR AR C'HABYLIE.

C'HUEZECVET PENNAD

IJIN HA KONN-VERZ AR C'HABYLET.

Er *C'habylie* ne reer netra vraz ebet evel er broïou-all, hag ann ijin er vro-man a zo coulz lavaret ha netra. Ar gouarnamant he deveuz bet c'hoant da zevel eur scol skianchou ha micheriou eFort-National ;mæz epad dispac'herez-vraz 1871, ar C'habylet ho deveuz bet lakeet ann tan en tiscol, hag e z-eo bet devet kement tra a apparchante ouz ar c'holaich. Abaque,ar scol-vras-se, couezet en he foull n'eo ket savet a nevez.

Eur scol-vraz all, savet e kear *Dellys*, he deveuz eur guchennadic scolaërien ; mæz aon em euz ne ielfe dreist-mel-divez evel scol-vras *Fort-National !* Gouscoude e vesfe eur c'holl-bras evit ar re so ennhi o teski.

Ar *C'habylet* a labour ar butun, mæz, ar goassa so n'ho deveuz stal-vraz ebet evit ober al labour-ze : ar pez a zo calz difounussoc'h. Int a gass ho butun a zammou var vulet, pe var azennet, da *Hassein-Dey* pe da *Alger* e peleac'h e ma staliou-bras ar Gouarnamant evit labourat ar butun. Mæz, hel lavaret a rancan, en *Algérie* ar butun a zo marc'had-mad vil e scoaz ne 'z-eo e Frans. Ali d'ar fumerien ha d'ar brizerien da vonet d'ann *Algérie* da brena butun mad ha marc'had-mad !

Setu aman gant petra eo great ar milinou er vro-ma : Daou vean hag eur roud-coat lakeet da drei gant nerz ann dour o coueza var he loaïou, setu aze ar guella hag ar c'haera milinou a gaver er *C'habylie*. Ar benvijiri-var-dân n'int ket anavezet er vro-ma ; ha, credi a ran, ne maïnt ket c'hoaz var bouez donet er vro ; gouscoude ne vesfe ket diæsoc'h d'ann dud ;ar c'hontrol eo a zo guir.

Er vro-ma, peb tiad-tud n'hen deveuz ket cals a zouar da labourat ; abalamour da-ze ivez e-z-euz ken neubeut a ed er *C'habylie*. Setu e pe seurt mod e reont ann eost dre-z ama.Pa ve dare ann ed, e ve troc'het ar pennou hebken divar an plouz. Ar pennou-ed-se a ve dic'hreunet gant ann daouarn, hag ar greun a ve debred eul loden anezho, — travoualc'h evit beva en deiz-se, — al loden-all a ve laket a gostez en eur *Djarre* priprat. Ne ve grignolet evelse avad nemet ar pez a ve re, ar pez na heller ket da zibri en eun dervez. Antronoz ha bemdez epad ann eost — da lavaret eo epad daou viz anter pe dri-miz ma ver oc'h ober ann eost — bemdez e ve great ar memez labour gant ann daouarn ha gant ann dent. Euruz eo na ve ket a c'hlaô er *C'habylie* epad ann anv panefe-se ann ed a vreïnfe er parkeïer, keit-all e ver ouz hen dastum.

Mad ! pelloc'h amzer a ver c'hoaz o tastum ann eost *olivez* eget ann eost-all ; rag gant tud ar vro-ma ne ma ket ar giz d'en em c'hrevi gant al labour, ha pa lamm al labour varnho, int a gemer ann teac'h. Evit ober ann eol gant ho *olivez*, ar *C'habylet* ne reont nemet ho flastra var eur mean ; goude ho zeulont en eun toull-braz anter-leun a zour. Pa ho deveuz carget ann toull a *olivez*,en em lakeont da zansal varnho ken a ve distaget-mad ann eôl dioutho piz-ha-piz. Ann eôl, evel ma ouzoc'h oll, a zo scanvoc'h eget ann dour hag a zav var c'horre, evel ma sav ann dienn var al leaz. Pa ve heanet ann dour o finval, e ve dastummet ann eol er memez mod ma ve dastummet ann dien divar al leaz ; ann eol, diennet evelse, a ve taulet e podezou-pri, pe e sier great gant crec'henn boc'het.

Er *C'habylie* ne reer labour vrao, labour finô ebet, nemet pa ve great eun troad-coutel, eur c'hour-gleze, eur c'hleze,eur fuzil, pe eun neubeut benvijiri ha meubl. Al labourerien douar drez-ama ne d'int nemet teuc'herien : eun truez eo guelet pegen paour, pegen divalo eo al labourerez-douar er vro-ma !...

Ar c'honverz, — pe ar c'hemmverz evit comz brezonec coant, — a ial eun tammic guelloc'h ; monet a ra couls lavaret mad. Ne 'z-euz foultr corn ebet euz ann Algérie, adalec ar mor *Mediterranee* betec ann dezert-braz *Sahara*, a gement ne ialfe di ar *C'habylet* evit guerza ho marc'hadourez, pe evit prena ar pez ho deveuz ezom. Marc'hadourez ar vro-man eo ann eôl-olivez, ar fiez, ar rezin, ann ed, ar c'heuneud evit ober tan hag ar c'hoad er mod-all, ann denved, ar gevri, ar beuc'het, ann ejennet, ann azennet hag erfin ar mulet. Kerkent ma ho deveuz ar C'habylet guerzet ho eôl, ho ed, ho fiez hag ho rezin, e ielont varzu ann dezert-braz da brena loënet digant ann *Arabet* a zo o chomm eno ; — ann *Arabet* a zo o chomm er *Sahara* a zo oll messaërien denvet ha loënet all ; goude e teuont d'ho guerza, — kerroc'h eget ma n'ho deveuz ho frenet, petrata ! — e kear Alger hag er c'heariou-all tro-var-dro. Ar *C'habylet* a ev al leaz hag a lipp ann

amann, heb morse guerza tamm ; hag evit lavaret guir, ne dal ket ar boan dezho clask guerza ho leaz pe ho amann, rag beac'h ho defe o cavout tud da brena, ken reketuz eo guelet penauz e kempennont ann traou-ze.

Ann oll marc'hajou er vro-ma, n'euz fors pegen niveruz, pegen stank e-z-int, n'euz fors pegement a dud a iel dezho, a ve ato marc'hajoumad : eun taol braz a draou a ve guerzet ha prenet ennho. X.

KELEIER.

Scol ann Intron Varia guir sicour,renet e Brest gant ar Jesuistet, he devoa er bloas-man casset d'ann examen evid scol ann offiserien iaouanc,pevar scolaër ha tregont. D'eus ar reze en taul kenta eis var'n ugent a oa bet cavet gouiziec avoalc'h evid beza resevet, ha breman, goude ann dibab diveza a vez græt etre ann oll dud iaouanc-ze, trizec eus scolaerien ar Jesuistet a so bet resevet evid mad.

Pa ne resever beb bloas e scol ann offiserien iaouanc nemet hanter cant den iaouanc n'e ket fall d'ar Jesuistet beza bet ar c'hart eus ar plassou evid ho scolaërien.

D'eus *Yokohama* (Japon) e scriver :

Al lestr-tân eus ar *Suède*, ar *Vega*,a so en em gavet aman deac'h gant ann autrou Nordenskiold. Al lestr-ze he deus allet ober tro ann *Europe* hag ann *Asie* dre ann Nord,eleac'h ma vez peurvuia scournet ar mor. Araug ann devejou-man, den ebet n'en devoa allet ober ar veaich-ze.

D'ar 14 eus ar miz-man al listri-brezel renet gant ann amiral Cloue a ioa o tremen dirag *Gibraltar*. E tont d'oc'h *Brest* e oant hag o vont da Doulon.

Eun dra da veza meulet a so bet c'hoarvezet en devejou-man e Trélivan (Côtes-du-Nord) eme ar gazeten l'*Union Dinannaise*.

Endro da gear Dinan ez eus calsic tud clanv gant ann derchen tyfoïd.En eur verouri dreist oll, e *Vaucouleurs*,e oa pemp den dalc'het var ho guele gant ar c'hlenvet grevus-ze na ne voa den evid entent ous ann eost.

O velet eun dra ken truezus, beleïen ar barræs ho deus goulennet digant ann dud vad mont da sicour anezho gant aoun e iafe ho zraou da goll, ha kerkent cant anter cant labourer o veza sentet ous mouez ho beleïen en em gavas eno, hag e neubeut amzer ann ed a oe troc'het, duillet ha groac'hellet.

Setu aze tud vad hag a voar en em zicour, mæs en hon touez ive, ma ve red, ne ve ket diæs gueiet kement all.

Hervez eur gazeten saoz, da gahout aoun so ne savje heb dale etre ann Alemanet hag ar Russianet.

Marteze lod o lenna ann diou linen-man a lavaro : petra ra ann dra-ze deomp ? hogen coms heb sonjal a rafint, rag diæs bras e ve deomp, mar d'e guir ar c'helou-ze, d'en em viret da vont a dugant ann eil rumm pe egile hag ar brezel a so eun dra ken trist,ne hellomp ket re goulenn digant Doue ma pellaio ar goall-eur-ze diouzomp.

Setu aman penaus eo bet electionou ar 14 eus ar miz-man :

E Bourdel, Achard en deus gounezet var Blanqui, mæs evidomp, kement-se ne vern ket ; ker bras enebourien ar Relijion, int ho daou.

E Guingamp ann autrou Ollivier, catolic, en deus trec'het var ar Republican.

E Valence, ne oa ken o c'houlenn moueziou nemet daou republican ; ar radical (ar falla) eo en deus gounezet.

Ar c'hardinal Pie, archescob *Poitiers* hag ar c'hardinal Desprez, arc'hescob *Toulouse* a bartio heb dale evid mont da Rom da reseo digant hon Tad Santel ar Pab ann toc a Gardinal.

Beleïen Escobti Cambrai a ioa oc'h ober ho retret er seminer vras pa hellas antreal en ti-ze eun den hanvet Gustave Minguaire hag hen en em lacaas da gana injur dezho. Evel ma clascjeur he lacaat er meaz,ann den counnaret-ze a saillas gant unan eus ar veleien a ioa endro dezhan hag e tistagas ganthan eun taul dorn ker brutal dre he visaich ma torras daou zent dezhan.

Ker buhan e oe galvet eur serjant polis, mæs nemet gant cals a boan e hellas heman, sicouret gant servichourien ar Seminer, dont a benn da brisonia al loën direis-ze.

— Alo ! mont mad a ra ann traou. Bemdez e ve clevet eo bet eur re fall benag o clasc affer ous ar veleien, en ho zies, var ar ru, en Ilizou : Ar Radicalet a dle beza joa gantho, ho diskibien a ra enor dezho. A.

Lenna a reomp er *Journal de la Vienne* :

« Scriva a rer deomp d'eus Romegoux (canton Sant-Porchaire), eun dra hag a ra cals enor d'ar veleien.

« Dissul 6 a viz Gouere, goude ann offern da eun heur goude creisteis e oa strafuillet ann oll er gear-man.

« Eur c'hi clanv a ioa digouezet eno hag ann oll a rede arauzhan gant ho spount. Evelken eun neubeut goaset gant bijer ha ferc'her a redas var he lerc'h bete magasin ann Autrou Gay e leac'h m'en em repuas.

« Ann Autrou Bunlet, person ar barræs, o clevout ann trous, a deuas er meaz eus ar presbital

da c'houlenn petra c'hoarie, ha pa glevas e oant o clasc paca eur c'hi clanv ec'h alias anezho da antreal ér vagasin d'he laza.

« Hogen ann dud-ze, leun a nerz hag a gourach gouscoude, ne gredent ket hen ober. Tadou a famill ann darn vrassa anezho, ne gredent ket lacaat var var ho buhez,ken necesser d'ho bugale. Petra d'ober ?

Neuze eo en em ziscuezas carantez ar belec hag ar person evid he bobl. Roit din eur forc'h, eme ann Autrou Bunlet, ha cetu hen oc'h antreal er vagasin hag o vont da gavout ar c'hi er c'horn tenval e peleac'h e oa æt da guzet. Gouzout a rea ervad penaus ann disterra ma begfe ar c'hi ennhan e oa collet hag e ie atau evelken. Ann oll a c'hortose ankeniet ar pez a ie da c'hoarveout.

« Setu erfin ann Autrou Person en em gavet e kichen ar c'hi : Skei a ra ganthan ar c'hrenva ma hell ober ha kerkent al loen counnaret a fell dezhan sailla ganthan, mæs ann Autrou Person a hell he zerc'hel gant he forc'h ha neubeut goude e teu abenn d'he laza heb m'en deffe allet al loenze ober ann disterra poan d'ar pastor mad n'en devoa bet damant ebet eus he vuhez,pa oa hano da savetei hini he bobl.

A veac'h ma eo bet votet al lezen var Commissionou ann hospitaliou m'en deus Hérold, prefet ar *Seine*, torret doc'htu ann oll commissionou coz da lacaat re ar gis nevez en ho flass.

Scrivet en deus dezho evelken evid ho zrugarecaat da veza, abaoue keit all amzer, kemeret kement all a soursi, heb pæamant ha dre vadelez hebken,d'eus danvez ar beaurien.

Ma n'eus ken nemet meuleudi d'ober anezho, perag ho zeuler a gostez da henvel en ho flass tud ha ne vezint ket a dra sur guelloc'h evitho, a vezo goassoc'h marteze ?

N'e ket æs her gouzout. Nemet ive, breman, pa eo cresket ann niver d'eus ar re a vezo lakeat er c'hommissionou-ze, ha pa vezint oll Republicanet, e vezo lavaret n'e ket red dezho coll ho amzer evid netra, hag e vezo roët pæamant dezho var goust ar beaurien.

Marteze avoalc'h !

Madou ann Douar.

Ar bloas-man a so unan eus ar re falla so bet guelet, pell bras so, evid madou ann douar. Neubeut eo ha fall,ar pez so da zastum,ha c'hoas ne heller ket cahout ann tu d'hen dastum mad.

Gant kement-se oll ann ed n'en deus pris ebet abalamour ma teu cals ed d'eus a leac'h all. Kense e Kemper, petra benag ma so bet costet a veac'h diou veich an had,evid ar segal, e caver segal da brena d'oc'h 8 lur 10 guennec hag 8 lur 15 guennec ar c'hant lur.

A hent all setu aman pris ann ed d'ar marc'hat eus ar 6 a viz Guengolo e Paris. Ar sac'hat 200 lur eo.

Guinis, 27 lur 13 g. — Segal, 19 lur 12 g. — Hey, 18 lur 18 g. — Kerc'h, 19 lur 5 g. — Ann ed du a so d'oc'h 18 lur 10 g., da 19 lur ann daou c'hant lur mæs ne ve ket digasset cals var ar marc'hat.

Evid ar chatal e oa travoalc'h a beb seurt da verza, mæs ne oa ket cals a bress gant ar brenourien, petra benag ar verzourien ne zalc'hent ket re var ho fris.

E foariou ann departamanchou, ne rer, couls lavaret nétra.

E Kemper 13 a viz Guengolo

Priz ann Ed (ann daou c'hant lur) Guinis 27 lur. Segal 18 lur. — Hey, 17 lur. — Ed-du 20 lur 10 g. — Avalou-douar 10 lur.

Montroulez 6 a viz Guengolo.

Guinis 23 lur 6 g. ann Eis-ugent lur. — Hey 14 lur 13 g. ar 100 litrat. — Kerc'h 10 lur 8 g. it. — Ed-du 9 lur 13 g. it. — Avalou-douar 15 lur ann daou c'hant lur.

Gouesnou,11 a viz Guengolo.

Guinis 29 lur ann daou c'hant lur.

E Toulouse d'ann 10 a viz Guengolo.

Ar C'herc'h a dalie 19 lur ann 200 lur. — Ann Hey 18 lur 6 g. it. — Ar Segal 18 lur 14 g. — Ar foen 9 lur 15 g. — Hag ar Plous 17 real ; atau ann daou c'hant lur.

Dond a ra hag e teuio cals guinis eus ann Americ, mæs ar re a voar avoalc'h n'ho devezo ket peadra evid beva er bloas-man, a ve mad dezho prena doc'htu ar pez ho devezo ezomm rag ma lavarer dija ez eus cresc var ann ed er vro-ze.

A.

EUL LEOR NEVEZ

BUEZ DON MICHEL NOBLETZ

Mis ioner braz Breiz-Izel, a zo bet scrivet diou vech e gallec.

Er vuez-se moulet evit an eil guech, er bloaz 1666, ez euz nebeutoc'h a draou extraordinal meurbed. Chom a ra c'hoaz gouscoude aoualc'h a vurzudou evit ober meuli Doue en he zent, hag eur c'halz re, siouaz, evit eul loden dud ne gredont nemed ar pez a velont. Al leor-ze a zo unan euz ar brava ar c'haëra a ouffer da lenn. Beteg hen, den ebed n'en doa kemeret ar boan da scriva e brezonec ar vuez-ma. Brema avad eo scrivet gant daou veleg ; gant an Tad Bleuzen en deuz dija scrivet **Buez an Tad Maner,** ha gant an Aotrou Drézen a zo evit he daol kenta.

Unan euz al leoriou-se a gousto eun tammic kerroc'h, mes brasoc'h eo ive.

Hini an Autrou Drézen a gousto c'huec'h real nemet daou vennec pe bemb real, dioc'h ma vezo ar golo, d'an nep a gemero ar boan da gass he hano d'an Autrou Drézen, pe d'an Autrou Salaün, pe c'hoaz d'an Autronez Le Fournier.

Priz al Leor a vezo casset d'an Autrou Salaun, *e Kemper ; pe d'an Autronez* Le Fournier, *e Brest.*

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série N° 40) DISSADORN 4 A HERE 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e dle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 4 a viz Here 1879.

O tistrei d'eus Lourdes assambles gant eun trizec cant benag eus va c'henvrois e oan e sonj scriva deoc'h histor ar pelerinaich-ze,lavaret deoc'h ann traou caër hag ar burzudou hon deus guelet, ha pedal pa oan o vont da gommans am beus guelet ervad e oa guelloc'h gortos eur mareadic amzer abars hen ober.

Ar re oa o ren ar Pelerinaich a dle ober e gallec ann histor d'eus kement a so bet c'hoarvezet epad ar sunvez-ze a zilvidigez hag a anav ann oll traou-ze cals guelloc'h evidoun, rag ker buhan ha ma c'hoarveze eun dra benag e vije casset ar c'helou dezho,eleac'h me ne alfen prezec ouzoc'h nemet d'eus ar pez am beus guelet ha marteze eé'h alfen lezel meur a dra a gostez. Kense kerkent ha ma vezo bet moulet ann histor-ze e gallec, m'he lacai e brezonec evidhoc'h.

Eun dra hebken a fell din da lavaret deoc'h en eur achui ; ar Verc'hez glorius Vari he deus discuezet anat deomp he galloud hag he madelez ha ma oamp laouen o vont da Lourdes e oamp laouennoc'h c'hoas o tistrei d'ar gear goude beza bet benniget en eur fæson ken anat ha ker sclear gant hor mam ar Verc'hez.

A.

Ar Chapelet.

Ar giz a oa gueichal e bro ar Sao-Heaul rei eur gurunen bokedou ros d'ar re a oa c'hoant ho enori, hag ar gristenien kenta, a oa ganto eur plijadur dreist oc'h enori evelse imachou ar Verc'hez santel ha relegou ar verzerien.

Eun escob santel ha brudet caër,S. Gregor a Nazians, leun a zevosion evid Mam hor Zalver a sonjas kinig dezi eleac'h ar gurunen-ze a vokedou roz a c'hoenve buhan ha ne vije ket cavet anezo epad ar bloas,eur gurunen all a bedennou,o sonjal he divije houman plijet guelloc'h d'ar Verc'hez glorius Vari.

Evid-se e reisas eur gurunen hir a bedennou a vije cavet ennhi ar guella meuleudiou a heller da ober d'eus ar Verc'hez santel.

Santez Berc'het, patronez ann Irland, a reas c'hoas guelloc'h er pempet cantvet. Rag eleac'h ar pedennou caër great pe zastumet gant S. Gregor ha ne oa ket goest ann oll d'ho diski, e kemeras ar pedennou-man cals guelloc'h cals caëroc'h c'hoas hag anavezet gant ann oll : ar *Gredo*, ar *Bater* hag ann *Ave Maria*, hag evid ma vije bet gouezet atau e pe boënt e voar d'eus ar gurunenze, e reas evel guéichal ann hermitet eus ann Thebaid, e kemeras eun neubeut greunennou lakeat var eul lassen hag o furmi evelse eur gurunen.

Rosera a sinifi eta gurunen bokedou ros, rag ar pedennou a leveromp a so evel kellies a vokedou spirituel pedennou leun a garantez a lakeomp anezo var benn hor mam d'he enori.

Chapelet a sinifi *gurunen vihan*, pe justoc'h toc bihan.

Ar *Chapelet* ez eo eta eur fesoun æs evid ann oll, neus fors pegen neubeut ho deus a zescadurez, da bedi Ann Aotrou Doue ha da renta d'he Vam santel ann deveriou a zere outi.

Ar *Chapelet* egiz ma ve lavaret breman en Ilis en deus *pemp dizenes* da lavaret eo pemp gueich deg *Ave Maria* ha pemp *Pater* en henvelep fesoun ma 'z eus er chapelet,hanter cant *Ave Maria* ha pemp *Pater*.

S. Dominic unan eus ar brassa sænt a so bet guelet biscoas hag unan d'eus ar re ho deus ar muia caret ar Verc'hez glorius Vari, S. Dominic eo en deuz reizet ar beden gaër-ze, ha kement se dre urs ar Verc'hez glorius Vari he unan. Ann devosion-ze eus ar Rosera approuvet gant ar Babet ha pinvidikeat gant eun niver bras a induljansou, na zaleas ket, evel ar chapelet a so ann drederen anezi,da veza anavezet dre ann oll bed cristen hag hirio neubeut eo ar gristenien n'ho deffe ket eur chapelet.

Ar chapelet evel m'he deus hen reizet santes Berc'het a gaver ennhan ann diou santela peden eus ar relijion ar *Bater* hag ann *Ave Maria* ar *Bater* eo gant hor Zalver Jesus-Christ he unan hon deus hen desket hag ann *Ave Maria* al loden kenta anezi a so bet desket evid ann hanter gant

ann eal Gabriel hag ann hanter all eo ar c'homsou a lavaras santes Elisabeth pa oa ar Verc'hez santel o tont d'he guelet. Ann eil loden a so bet reizet gant ar c'honseil jeneral a Efes dastumet er bloas 431 gant ar Pab S. Celestin evid condaoni blasfemou heuzus eun heritic hanvet Nestorius a lavare ne oa ket dereat renta enor d'ar Verc'hez.

O lavaret ar chapelet e lavarer cals aliæssoc'h ann *Ave Maria* eget ar *Bater*. N'e ket, evel ma lavar ar Brotestantet hon deffe muioc'h a garantez evid ar Verc'hez eget evid ann Autrou Doue he unan, mæs hebken abalamour ma eo great ar beden-ze evid enori ar Verc'hez ha dre-ze n'heller ket beza souezet e teufe aliessoc'h he feden. D'ar Brotestantet e alfemp eta respont : *peb tra en he vare.* Pa hon devezo c'hoant enori ispisial ann Autrou Doue e livirimp ar *Bater*, pa glaskimp enori he vam e livirimp ann *Ave Maria*.

Eul loden all eus ann dud, a so tort ho speret hag a sonj dezo beza gouiziecoc'h eget hon Tad santel ar Pab, ann Eskibien hag ann oll dud fidel a lavar ne deo mad ar chapelet nemet evid ar merc'het.

Da genta tout petra ve caus ne ve ket mad evid ar voaset eun devosion a so mad evid ar merc'het ! Ha kementse a gem a so etre ar voaset hag ar merc'het pa vez hano a speret hag a galon ! Aliæs hag aliæs bras ar merc'het a dal guelloc'h eget ar voaset var ann daou boent-ze hag ouspen ha n'ho deus ket oll ann eil rum hag egile ezomm da gahout grassou, hag evid ho c'havout, d'ho goulen, da lavaret eo, da bedi? Rag-se eta ar goms-ze, mad evid ar merc'het, na sinifi netra, nemet ober goab a rafe ar re a lavar anezan.

Hag ouspen evid lakaat ann traou sclear : petra a gavomp-ni er Bater ha ne ve ket mad evid ann oll ? Hag ar *Bater* eo ne deo mad nemet evid ar merc'het ? Hogen ha ne deo ket da eur guchennad goazet, d'he Ebestel, ha memes dezo hebken ma brezege hor Zalver pa en deus roët d'ann dud ar beden gaër-ze ? Hag ann *Ave Maria* eo a so dreist speret ann den ? Hag ar *Gredo* eo pe autramant sin ar groas ? Nan a dra sur. Petra so caus eta ma lavarer ar seurt comsou-ze, nemet abalamour ar re a barlant en dail-ze ne fell ket dezo pedi hag ar chapelet so eur beden ne fell ket dezo hel lavaret hag e carfent evelken cahout eun digare d'ho neubeut a feiz ha d'ho leziregez.

Ar chapelet pa sonjer mad petra eo n'eus ket guelloc'h peden. Rag se kement den a so e guirionez cristen a so eun enor evitan he zougen hag e lavaret ha n'eus fors pegen huel e ve ann den, bezit sur mar deo e guirionez cristen n'en devezo ket a vez, kentoc'h e vezo eun enor evitan lavaret he chapelet.

Ar guella voïen da lavaret he chapelet eo sonjal eun neubeut abars commans peb dizenes, var unan eus a visteriou buhez hor Zalver Jesus pe hini he vam ar Verc'hez : goulen digant ann Autrou Doue dre intercession Mari ar vertuz ma vertuz a appariss guelloc'h er mister e pehini hon deus sonjet, hag hon deus ar muia ezomm anezi, pe autramant c'hoas evid goulen eun dra benag ispisial digant ann Autrou Doue, evel ma eo, conversion eur re benag, ar iec'het evid hon tad pe hor mam pe evid eur c'hrouadur ; evid m'he devezo eun issu mad ar pez ez comp d'hen ober pe autramant evid goulen ar peoc'h hag ar basiantet m'ho deus hon afferiou eun issu fall, etc., etc.

Lavaret bemdez he chapelet a dal cals evid eürusdet ann den.

— Er c'hanvet diveza eur belec a oe galvet da vont doc'htu da velet eun den iaouanc scoet gant eun taul goad ha da rei dezan he sacramanchou diveza. Redec a ra kentre ma hell hag e cav eun den, collet he skiant vad gantan. Evel n'en devoa ket c'hoas offerennet ez a da lavaret evid ann den eun offern en enor d'ar Verc'hez glorius Vari. A veac'h ma oa achu he offern ma zeuas eur servicher da lavaret dezan e oa deut en dro ar goms, ar savar, d'he vestr.

Peger souezet ec'h en em gavas ar belec o cavout ann den iaouanc-ze beuzet en he zaëlou o tiskuez ar glac'har ar vrassa hag o kinig he vuhez da Zoue evid goulen pardon eus he bec'hejou ! He goess a reas doc'htu hag e roas dezan he sacramanchou diveza. Evel na vouie ket petra en devoa talvezet dezan ar c'hras d'en em gonvertissa ann den iaouanc a respountas :

— Ne oulfen ket penaus am eus bet ar c'hras caër-ze nemet dre ho pedennou ha re va mam am eus collet re abred siouas din ! Pa oa hi o vont da vervel, e c'halvas ac'hanoun hag o tiskuez din pegement a enebourien a vije bet o clasc ober din coll gras Doue e lavaras : va mab, mantret e ve va c'halon o kuitaat ac'hanoc'h panefe ma lezan ac'hanoc'h dindan protecsion galloudus ar Verc'hez glorius Vari. Rag-se evid ma varvin contant, touit din breman e lavaroc'h bemdez ho chapelet. Hen toui a ris ha siouas mez am eus oc'h hen anzavout, abaoue vardro dec bloas setu ann oll pedennou am eus lavaret, setu ann oll deveriou a relijion am eus miret.

Ar c'hoëssour dre ar c'homsou-ze a renkas anaout ne oa nemet dre brotecsion Mari ez oa bet en em gonvertisset ann den iaouanc-ze hag en devoe ar gonsolasion d'he velet o vervel evel eur guir gristen rag ma oa bet aketus epad he vuhez da bedi ar Verc'hez, da lavaret he chapelet.

A.

Difazi

Er gazeten diveza (27 a viz Guengolo) ar penn diveza eus ann eil pennad scrid a so bet lakeat abars ar penn kenta.

Setu aman penaus e renc beza lennet.

Commans a renker dre ar c'homsou-man : ar gazeten *La Republique française*... beteg ar c'homsou : n'eus ken nemet hon tad santel ar Pab en deffe ar guir-ze.

Ha neuze distrei var ho kis eleac'h ma eo merket: Evid ar pez a sell ispisial ou Ilis ar Salette... evid achui eleac'h ma eo merket ar c'homsou-man *unan eus ho lennerien*.

A.

HISTOR AR C'HABYLIE.

SEITECVET PENNAD.

ANN HERBERC'H, PE MENEC'HI, PE DIGEMER. — ANN *Diffa*.

Ar *C'habylet* evel ann *Arabet* ho deveuz ar brud da veza tud hag a ro digemer d'ann oll. Var ar poent-se e fell din roi deoc'h da anavezout ar virionez plean, penn-da-benn. Evit guelet ar *C'habylet* o roi digemer-vad d'ann offiserien, da dud ar buroiou, d'ar scrifaniourien *Arab*, da baotret ar c'hargou, couls ha d'ar re a zo e penn ar gouarnamant hag ar c'hargou-braz, kement-se n'eo netra iskis, a dra zur ; rag ann digemer-vad-se a zo talvoudussoc'h evitho eget ne ve noazuz. Ann *Arabet* hag ar C'habylet ne maint ket heb gouzout kement-se, me hen assur deoc'h ; abalamour daze e reont guella ma hellont evit plijout d'ann dud a zo ouz ho gouarn. Eur *Marabout*, pe c'hoaz eun den pinvidic bras benag, — rag diskiblien *Mahomet* a gemer ar pinvidigeziou evit vertuziou, — ar seurt tud-se eta a hell goulenn digor n'euz forz e ti piou. Mœz eun den paour, nemet bez'e veste eun *Derviche*, a ve lezet avoualc'h e toull ann or, heb ne veste roët ann disterra tra dezhan evit terri he naon. Aliez e ranco scoï var meur a zor, hag epad meur a zervez abarz caout eun tam caletezenn, pe eur fiezenn da lacat etre he zent. Etouez eun neubeudic euz ar rummadou-tud, — ha c'hoaz kement-se ne ma stank, neubeutaat a ra bemdez, ez euz staget madou ouz ar *Mosqueou*, pe ouz ar *Djemâaou*, evit roi lojeiz, boëd hag evach d'ann tremeniadet. Mæz n'eo ket stang ann tremeniadet a iel da c'houlenn digor er seurt herberc'hou-ze ; rag ann dud a zo e penn ann tiez-se a glasc dreist-oll ho gounidegez ho-unan ! Ann digemer ne vo ket euz ar c'haëra, mæz d'euz ar c'herra ne lavaran ket ; mar jomm ann tremeniad da loja, hen devezo evit guele eur mean calet pe ann douar ien, ha kement-se evit arc'hant !...

Mar d'eo ann tremeniad eun den a reng huel e ve roët dezhan digemer-vad ! Neuze e ve roët dezhan eur pred bouet hanvet *Diffa* er vro-ma.

Er penn kenta euz eun *diffa*, roët d'eun tremeniad, e vé servichet eun tassad *cafe* ; goude, leiz eur plad pri pe coad a *gouskous* ; er memez amzer e ve servichet ive euz taol, eur iar pe eur c'hillog poazet euz ar ber, — ne ve ken sauss nemet ann druzoni euz ar iar, —erfin e ve servichet adarre eun tassad *cafe*, mæz mestr ann ti a geme he lod euz ann tassad er memez amzer gant ann tremeniad.

Beza 'z-on bet meur a veich o leïna e tiez ann *Arabet* hag e tiez ar *C'habylet* ; bep veich avad em euz gueled-mad e oa mall gant tud ann ti guelet ann tremeniad o heana o tibri, evit ma jommche muioc'h a-ze da zibri gant ho ; rag, ar giz eo, tud ann ti ne dleont dibri euz ar c'houskous nemet goude ann tremeniad. Ar *C'habylet* ne zebront ket cals evit ar c'hustumm ; ne gemeront nemet daou bred bemdez, d'ar mintin ha d'ann abardaëz. Mæz pa hellont caout ann tu da gouëza var eun *diffa* en eun ti benag, neuze avad e vourront kement ha ma hellont. Pa ial unan benag da glask ann *diffa* en eun ti benag, da lavaret eo da c'houlenn digor digant eun tiek-benag, ar c'henta tra hen deveuz da ober, araug monet tre ebarz en ti, eo goulenn ar mestr, pe ar penn euz ann ti ; heman na zaleo ket da zonet var ar benn d'ann hini hen deveuz her galvet, da viana, mar e ma er gear. Ann dra-ze eo ar giz : mæz ar giz-se n'eo ket hebken ober eur seurt sevenidigez ; beza ez eo ouspenn en em zioual ous drouk. Rag monet ebars ti unan benag euz diskiblien *Mahomet*, heb beza bet diarbennet gant mestr ann ti, eo en em lacat en tu da gaout eun taol contel, eun tenn-fuzil, pe eun taol benvec all benag gouest da roi deoc'h taol ar maro. Ar c'henta tra a ra mestr ann ti, pa dosta ouz ann tremeniad a c'houlenn digor diganthan, eo goulenn kelou euz he iec'het ; stouet d'he zaludi, da bocat d'he zaouarn, d'he benn ha d'he ziscoaz : goude, e c'houlenn diganthan evit pe seurt kevridi ez eo deuet d'her guelet beteg he di. Pa hen deveuz lavaret ann tremeniad evit petra eo deuet, mestr ann ti a lavar dezhan monet var he lerc'h en ti ; mæz ann tremeniat, mar anavez kizou ar vro, ha mar anavez eun tamm ar zevenidigez, a renco abars heulia ann hini a ra digemer dezhan, ken hen devezo mestr ann ti great d'he c'hragez ha d'he verc'het monet en eur gambr a gostez ; rag ar re ma na dleont morse beza guelet gant ann dud diavez. Pa hen devezo renket he stal, mestr ann ti a deufo en eil gueich d'her pedi d'hen heulia ; neuze ann tremeniad a hello monet var he lerc'h enn ti.

Digouezet e costez ann dôl, mestr ann ti a lavar dar mevel, pe mar n'euz mevel ebet, e ial he unan da servich ann tassad *cafe* kenta. Keit ma ve ann tremeniad oc'h eva he gafe, e ve aozet ar *c'houskous*. Mar dle ann tremeniad tremen ann noz en ti-ze, mestr ann ti hen deveuz sourci-braz da gass en eul leac'h all he vroagez hag he verc'het da gouscat : ar rema na dleont monet er meaz euz ann ti nemet goude ma vent bet mounchet ; mestr ann ti a dle ho c'hundui he unan. Mar ne jomm ann tremeniad nemed eun neubeud, mestr ann ti ne guz ket ar merc'het ; lezet e vent

var vel ; mæz morse ann tremeniad na dlee comz ann disterra outho keit ha me ve c'hoaz en ti : En daill-all e hell hen ober, gant ma ne vezo ket guelet.

TRIC'HUEC'HVET PENNAD.

PENAUZ E VE AOZET BOUED AR *C'habylet.*

N'euz fors pegen caër hanoïou a ra *C'habylet* d'ho boued, ho bevans a zo paourig avoualc'h : ann danvez n'eo ket eur c'haër, hag ar fransissien ho devesfe beac'h ha beac'h o clasc en em ober euz ar seurt boued-se. Mar d'eo ken divalo ar bevans er vro-ma, n'euz ken abec nemet leziregez ann dud. Drezama ann darn vrassa euz ar bobl a zo evel bugale : pa ho deveuz eur guennegig benag en ho ialc'h ne reont mui eun disterra tamm labour, hag e prenont ar pez a dro enn ho fenn : Dre ma kignont e lakeont ar pod ; souben fresk bepred !... Pa ve deuet mare ann olivez hag ar fiez ho gueler o tonet euz ar marc'hajou, sammou kik bevin gantho var ho c'hein ; mad, digouezet er gear ar c'hic-se a vezo debret oll en eur pred, mar galler. Eur veich tremenet mare ann eost olivez ha fiez, epad al loden all euz ar bloaz ho deveuz poan o cavout boued da zibri.

Er penn-kenta etouez boued ar *C'habylet* e tlean henvel ar *C'houskous*. Ar *C'houskous* da dud ar vro-ma a zo evel ar *c'haletez* da Gerneviz hag ar fars-manch da Leoniz. E meur a vod e ve great ar *C'houskous* : gueich e ve great gant guiniz, gueich all gant heïz, gueich gant *bechna*, gueich all gant *sorgho*, gueich gant guiniz-Spagn, gueich all erfin gant mez euz ann dero. Pa ve malet ann danvez, ar bleud a ve distrempet gant dour neat, ha great toaz anezhan : ann toaz-se eun tamic teo, a ve silet, passeet gant ann daouarn dre eur bodez pri leun a doullouigou evel eur c'hrouer : — Ann dra-ze 'zo eur benvec expres great evit ar vicher. — Eur veich silet dre ar bodez-se ann toaz a zo e boulouigou bian ; — n'int ket brassoc'h eget gronsenn eur spillenn anezho ; — evel milfic bara bruzunet meuneut ha meuneut.

Goude, ann toaz, silet evelse, a ve taolet en eur bodez pri all,lardet gant eun tamic amann, pe eul lomic eôl ganthan, ha goloët da borza : mæz ne ve ket great a gals a dân din-dan, gant aon ne teufe da veza lesket. Pa ve poazet avoualc'h ar C'houskouz e ve taolet varnhan eun tamic sauz great gant ann druzoni deuet euz ar iar, pe ar vorzet maout poazet en dour. Gant ar iar pe ar vorzet maout, evel ma ve, e ve great eur sauz all gant *tomates, courges*, kignoun, *oignoun*, carrotez ha peadra a bivoena. An traou-ze oll kemmesket gant ann druzoni euz ar c'hig en eur boazat eo a ra ar sauz, hanvet *mergha*, a ve servichet gant ar c'hic pa ve lakeet var ann daol. Ann dud savet mad a dle dibri eun draillen mad a gic varlerc'h pep loaïad *Koushous* : ann daouarn a dle beza ato carget, unan gant eun draillen gic, eun all gant eul loaïad *Kouskous*. Evit dibri gant ar brassa sevenidigez e tleer caout ar ginou ato leun a *Gouskous*, hag ann daouarn carget prest d'he leunia pa deufe da laoscaat. Pa na heller dibri mui, dre-z-ama e ma ar giz da garga ar godellou, mar-'z-euz c'hoant. Setu aze penauz e tebrer ar *C'houskouz*. Aveichou ar *C'houskouz* a ve great gant mez euz ann dero. Evit-se e ve poazet ar mez da genta, goude e vent bruzunet ha great bleud anezho : gant ar bleud-se e ve kemmesket eun neubeut plouz pe colo draillet munut ha munut hag eun tam brenn benag ; erfin e ve poazet en dour ha debret er memez mod evel ar *C'houskous* great gant bleud guiniz.

Ar *C'houskous* great gant mez n'eo ket goallvad da zibri, hag evit lavaret ar virionez, n'hen debrer nemet en tiegeziou paour a zo o chomm varlein meneziou bras Djurjurra.

Evit ober ho bara,tud ar vro-ma ne reont nemet distrempa eun tamm bleud gant dour, heb lacat tamm goell ebet en toaz. Ann toaz a ve maillùret etouez eun tamm truillou benag ha laket da boazat el ludu-broud. Pa ve poazet ann toaz, her galver *Kesra* : « Bara heb goell » pe c'hoaz *caletezen*. Ar C'habylet a ra bara euz a bep seurt bleud, gueich gant bleud guiniz, gand bleud heiz, gant bleud kerc'h, gueich all gant bleud guinis-Spagn, pe gant bleud *sorgho*. Aveichou e lacont sucr, mel pe eôl etouez ann toaz evit ober bara ; neuze ar bara a ve bara fino, bara tud chentil, eaz ha soubl da lonca evit gourlanchen ar *C'habylet*. Mæz ann oll ne zebront ket euz ar seurt bara-ze, ha cals a ranc aliez dibri mez cri ; — glaz pe zeac'h, ann dra-ze ne ra ket ; — diou zoussen vez a zo avoualc'h da eur *C'habyle* evit he bred : N'int ket goall diroutez !... Ar fiez pa vent dastummet a ve lakeet en heaul da sec'ha ; daou zournadic anezho a zo avoualc'h evit eur *C'habyle* ha n'eo ket boazet da zibri *Kouskous* na *Resra*. Hervez ar mod,ar mez hag ar fiez a denn sec'het ; rag pa vent ouz ho dibri ar *C'habylet* ho deveuz peurvuia en ho c'hichen eur picherad mad a eol pe a leaz da eva varlerc'h ho fred. Peurliessa ann eol hag ann amann ne zervichont nemet evit aoza ar boued hag ober ar zauz a ve lakeet gant ar *C'houskous*. Al leaz hag ar fourmaich a ve kemeret gant ar bara « *Resra* » evit ober eur pred : mæz ar seurt prejou-ze ne dalvezont ket cals a dra. En amzer ar glavijer ar *C'habylet* a gav cals louzeïer en ho farkeïer ; ha ne zebront nemet euz al louzeïer-ze keit ha ma padont. Gant ann ascol-guen, al linad, ar bent-goue, ann trichen, ar beler pe gresson, en eur ger gant ann oll louzeïer ha ne z'euz ket binim ennho, e ve tempset saladenn gantho. Pa ve re galet al louzeïer-ze da zibri e cri, ar *C'habylet* a boaz anezho en eur lacat gantho, eôl, kignonn, ognon, ha dreist oll cals pivoena.

Mar helfe tud ar vro-ma monet da chasseal, ho devesfe aliez ragot gad, pe goulin, ha cals clujiri da lakat euz ar ber ; mæz difennet eo outho, dindan boan da veza plantet en toull, dougen fuzill, abaoue ann dispac'herez-vras e 1871. Evit ar beskeierez zo nul ive da viana ; rag ne ma ket ar giz da gavout pesket var gern ar meneziou, a-istribil euz al lant. Er steariou-braz na gaver ket ive da viana, rag ne ve ket ato a-zour enn-ho. Ne gaver nemet raniket glaz hag a zo mad da zibri evit guir, mæz al loened-se a zo condaonet gant lezen *Mahomed* evel *anevalet-louz*.

X.

AR BLUEN HAG AR FUSUIL.

DIVIZ.

PEVARZEC PENNAD.

AR MEMES RUMM, FRIEC.

ANTON. — Ha! c'hui eo Autrou Friec! ahanta! hag ho marc'h ? Be en do foën ?

FRIEC. — Petra, Autrou? Petra e fell deoc'h da lare?

ANTON. — Netra ken nemet ar pez a lavarec'h hoc'h unan er mintin-man. Græt eo ho procès-verbal?

FRIEC. — N'e ket c'hoas, Autrou : ha memes deuet oun aman d'en em glevout ganeoc'h.

DURAND, *droug ennhan*. — Me am eus lavaret deoc'h er mintin-man ne dalveze ket deoc'h. Ne livirin ket deoc'h hano ar chasseour.

FRIEC. — Escusit, Autrou, n'am beus ezomm ebet hel lavarfec'h d'in ; me voar breman piou eo.

DURAND. — Ha neuze mar anavezit anezhan, græt peoc'h deomp, ni hon deus peadra d'ober.

FRIEC. — Mæs, Autrou, ar chasseour...

DURAND — Eh ! bien ar chasseour, petra ?

FRIEC. — Pa anavezit anezhan hoc'h unan e tleit gouzout penaus...

ANTON, *ganthan he unan*. — Piou so bet o lavaret dezhan hon devoa guelet ann Autrou Normandy ?

DURAND, *o facha goassoc'h goas*. — Lavarit eta piou eo.

FRIEC. — C'hui eo, Autrou Durand.

DURAND, *sebezet*. — Penaus, me eo ?

FRIEC. — Ia Autrou.

DURAND. — Me so bet paket o chasseal ! Alo ! Autrou Friec emaoc'h oc'h ober goap.

FRIEC. — Nan sur, Autrou, na ne garfen ket hen ober.

DURAND. — Neuze eo collet ho penn ganeoc'h.

FRIEC. — N'e d'e ket : hag ouspen, testeni so en hoc'h enep.

DURAND. — Testeni ! testeni ! na peu sort testeni ?

FRIEC. — Ho fusuil cavet gant eun archer ebars er c'hoat. Me ne oan ket eno, mæs, goude beza her c'hlevet gant ar re all, oun diredet d'ar mairi hag am beus anavezet mad ho fusuil. N'eus ket daou evelthan er vroman.

DURAND. — Travoalc'h, Autrou Friec (*da Anton*). Gouzout a ran breman petra so c'hoarvezet. Ah ! Autrou Normandy deuit eur veich all da c'houlenn va fusuil diganin ! .

ANTON. — Va breur, te da unan eo ac'h eus kinniget ar fusuil dezhan.

DURAND. — Ha me vouie e vije bet ken diskiant ?

FRIEC. — Sell ! ann Aotrou Normandy eo 'ta breman ?

DURAND. — Na pa ve, Autrou Friec ! eur procès-verbal ne ket travoalc'h evidhoc'h ?

FRIEC. — Eo da.

ANTON. — Marteze peus c'hoant breman d'ober procès-verbal da gement den a so er c'hanton.

FRIEC. — N'am eus ket.

DURAND. — Eo, eo, evit lacaat foën e rastel ho marc'h.

FRIEC. — Nan, Autrounez.

DURAND, *o vont hag o tont*. — Setu petra c'hoarvez evid eun tenn fusuil heb mui ken ! Me,am eus tennet kement heb beza paket morse,e vezin condaonet breman evid eun ten so bet losket gant eun all.

FRIEC. — Ma n'e ket c'hui, Autrou, meus aoun, ann archerien...

DURAND. — Ia ! ar re-ze so braô cahout affer outho ?

ANTON. — Couls hag ous ar gard-champtr.

FRIEC. — Oh ! Autrou Anton.

DURAND. — A hent all, n'hellan ket en em zifenn, peb tra so em enep.

ANTON. — Mæs, va breur, te n'out ket bet sortiet eus ann ti er mintin-man.

DURAND. — Unan benag a lavaro en deus va guelet.

ANTON. — Na piou ?

DURAND. — Tud avoalc'h a vezo cavet : er penn kenta, ar re am eus casset cuit er mintin-man heb prijout ho chilou.

ANTON. — Casset ac'h eus cuit tud hirio heb prijout ho chilou ?... (*Ganthan he unân*). Greomp ann hini ne voar netra.

DURAND. — Ia da ! Chupen, Iannic, Barvec ha kenderv he genderv a so e Californi.

ANTON. — Lagadec ?

DURAND. — Hen ha cals re all ouspenn. Travoalc'h eo e ve droug contant unan benag anezho evid he lacaat da lavaret en deus va guelet o chasseal.

ANTON. — Re a lavares breman, va breur.

FRIEC. — Autrou Durand, c'hui ker gouiziec da scriva liziri ha billejou evid ar re all, ma carferc'h scriva unanic evidhoc'h d'ann Autrou Brigadier.

DURAND. — Ne rin ket.

FRIEC. — Me ialo da gass anezhan.

DURAND. — Cals trugarez, Autrou Friec.

FRIEC. — C'hui a lavaro trugarez din goude. Grit breman ar pez a lavaran deoc'h. (*Aman e clever trous cals tud o tont*).

DURAND. — Petra a glevan-me ! kers da velet Anton.

ANTON, *d'eus tal ann or*. — Na pegement a dud !... Petra eo ar fusuil-ze ?

DURAND. — Ma ve ann archerien !... Ah ! Autrou Normandy, deuit breman da glasc va dilez ! Be po anezhan : ia da.

PEMZECVET PENNAD.

AR MEMES RUMM.

NORMANDY, *o tougen ar c'had maro*, CHUPEN *gant ar*

fusuil ; Lagadec *gant eur c'horn-boud*, Iannic ha Barvec gant peb a scourren laure.

Normandy, *oc'h autreal.* — *Mortuus est*, Autrounez, maro eo. Cetu va gad.

Durand, *droug emnhan.* — Ho cad ! ma lavarfec'h ma hini-me e ve tostoc'h d'ar virionez, Autrou Normandy : ker avoalc'h a goust d'in.

Normandy, *o roi ar c'had d'ezhan.* — Evidoc'h eo e guirionez, Autrou Durand, ha n'ho pezo netra da baëa evithi.

Durand. — Ha procès-verbal ann archerien, ha ma fusuil ?

Normandy, *o tiscuez ar fusutl etre daouarn Chupen.*— Setu aman ho fusuil a so bet rentet din rag ann dud vadman ho deus lavaret ne hellec'h ket beza o chasseal er mintin-man pe guir e oant bet d'eus ho cavout aman. Evidoun-me, pa n'oun ket bet paket var ann taul, n'eus tra da lare. Kense bezit dinec'h.

Durand, *d'ar Paisantet.* — Trugarez, va mignonet, hag a greis calon.

Normandy. — Escusit ac'hanon, Autrou Durand, mæs ker mad hoc'h en em ziscuezet er mintin-man em c'henver m'am beus bet ann hardiziegez da zont da ginig deoc'h eur presant na zere nemet ous eur chasseour mad eveldhoc'h.

Durand, *laoueneat.* — Penaus ! Autrou Normandy ! guir ive, c'hui peus lazet ar c'had-man !

Normandy. — Ia Autrou ha ma vouifec'h pegeit e oan diouthi ha pegen diæs e oa tenna. Sellit egis-man. Goulennit digant ann dud-man.

Ann oll Paisantet. — Ia, ia !

Chupen. — Guir eo.

Iannic. — Evid eun taul caër, eo eun taul caër.

Barvec. — Ha goest da ober enor d'ar guella chasseour.

Lagadec. — Deoc'h-hu memes, Autrou Durand.

Durand. — C'hui oa var al leac'h eta, potret ?

Lagadec. — Ne oamp ket, mæs ann autrou Normandy en deus contet ann histor deomp.

Durand. — C'hui gonto ann histor-ze din ive, n'e ke 'ta, autrou Normandy ?

Normandy. — Ne vankin ket, autrou Durand.

Durand. — Me garfe gouzout penaus hoc'h eus allet he faca.

Normandy. — Ne ouzon ket penaus eo bet c'hoarvezet ann taul. Mæs a veac'h ma oa bet losket ann tenn e meaz m'am beus cavet ar c'had maro.

Anton. — Set' aze eur c'had hag he devoa madelez.

Durand. — Autrou Normandy ma credit ac'hanon...

Normandy. — Petra rin ?

Durand. — Na douchoc'h mui ous fusuil ebet ; hag e chomfec'h cant bloas c'hoas er bed-man.

Normandy. — Penaus ! goude eur sort taul !

Durand. — Ia guelloc'h e ve.

Normandy. — Perag ?

Anton. — Ne vec'h ket sur d'hen ober mui gueich all ebet.

Durand. — A hent all, po ket amzer mui da vont d'ar chasse goude ar scol ha labour ar Mairi.

Normandy. — Labour ar Mairi ? na c'hui neuze ?

Durand. — Me ? Roet am eus va dilez hag ann autrou mear a roio deoc'h ar plas var ma goulenn-me.

Ann oll. — Beva ann autrou Mear.

Normandy. — Ma carfec'h chilou....

Durand. — Netra. Va sonj so grœt a bell so ha cetu e sinan va dilez evid mad.

Anton. — Ah ! sinet eo ann dilez ! n'e ket re abred.

Durand, *da Normandy.* — Nemet ive : lavaret ho peus din e oac'h o c'hortos eur plass all...

Normandy. — Ar plass-ze ne oa ket goal sur. Autrou Durand, ne ouzon mui penaus discuez deoc'h va anaoudegez vad. C'hui hoc'h eus roet din hirio oll kement a c'houlenne va c'halon.

Anton, *da Normandy.* — Me ive : biscoas n'oun bet laouenoc'h : n'ouffen ket lavaret deoc'h, autrou Normandy peger contant en em gavan.

Durand, *da Normandy.* — Setu aman va dilez : cassit anezhan d'ann autrou mear.

Normandy. — Trugarez c'hoas, Autrou Durand.

Durand, *da Anton.* — Na te, va breur contant out ? ober a ri peoc'h din breman ?

Anton. — Ia da : na rafen ket. Breman ne vezi mui clanv abalamour da chomm re bell asezet o scriva, hag ann autrou Normandy a hello beva guelloc'h.

Durand. — Na c'hui Friec ?

Friec. — Me n'hellan ket beza laouen ; cetu collet daou brocès-verbal var eun dro.

Durand. — Me gemero ac'hanoc'h evid dioual ma douarou, c'hui hello en ober en eur zioual re ar gommun.

Friec. — Ia, autrou, gant cals plijadur, hag ez an.....

Durand, *da Friec.* — Chomit. (*d'ar paysantet*). na c'hui ?

Ar Paisantet. — Ni so o c'hortos.

Durand. — Æt da gavout ar Secretour nevez hag e viot servichet heb dale.

Ar Paisantet. — Oh ! n'eus ket kement-se a bress ; ni hell gortos.

Anton, *ganthan he unan hag o vousc'hoarzin.* — Me voar avoalc'h.

Durand. — Alo ! autrou Normandy, breman n'hoc'h eus ezomm ebet eus va fusuil ?

Normandy. — Na n'em eus. (*oc'h he renta*) cetu hen aman.

Durand, *o kinig eur bluen da Normandy.* — Setu aman ho fusuil nevez : Nemet ive d'ar Iaou pe guir e ra deoc'h ar chasse kement a vad.

Normandy. — A dra sur, nemet re a labour all a ve d'ober.

Durand. — Æt da velet ann autrou mear abars ann noz, ha goudeze ar c'henta tra a rafoc'h e vezo sina eur *port-d'armes* evidon.

Normandy. — Gant cals plijadur, Autrou.

Durand. — Ha me varc'hoas vintin doc'htu pa darzo ann deis...

Anton. — Egis-se ne vezo tam amzer collet

Durand. — Hag e pedan ac'hanoc'h oll, mignonet da zont varc'hoas da noz da danva va chasse.

Oll. — Trugarez, autrou.

Normandy. — Da c'hortos, autrou Durand, mar d'e ho madelez, ni alfe coania gant ho cad. Ni a vezo laouen p'hon deus bet hon daou ar pez a zere ar muia ouzomp. Hirio, me gred hon devezo desket eun dra benag nevez.

Ambluen so scanvoc'h da velet eget ar fusuil hag alies evelkon e ve pouneroc'h da zougen. Beb unan a renc beza baset ous he benvec.

DIVEZ.

Skeul ann Env

Arabat eo deoc'h sonjal, eme eur zulvez en he sermon, person n'ouzon dare peleac'h, arabat eo deoc'h sonjal e helfec'h tapa ann Env gant ho preac'h. Nan, eur skeul a ranker da gaout evit mont di, hag ar skeul-ze he deus teir bazen, ar Feiz, ann Esperanz, hag ar Garantez.

Bez a oa, dre beson, oc'h he silaou er zulvez-pe ann tonton coz Girodeau, he gi bian Azoric etre he zivesker. Ann den n'en devoa morze clevet kement all. Ne ket souez. Eur veich ar miz e zea d'ann offeren, pa n'en divije mui a vutun.

Cleo ta, emezan d'he gi, petra a lavar ar person! Skeul ann env n'he deus nemet teir bazen ! Ha skeul ar c'halatrez du-ma, ne ket guir Azoric ? he deus teir bazen var'n-ugent. Allo ! Soriennou sot ! Conchennou tout ! n'eus ken ama gant ar c'hoz person-ma. Deomp ac'halen Azoric.

Meur a Girodeau ha gaver siouas ! dreist oll en hon amzer ni, hag a gemer ato var ann tu a eneb kement tra a lavar dezho ar veleien.

H.

Bugale ar C'hatekis

Daou Baotr bian o vont d'ar ger deus ar C'hatekis a gomze evelhen etrezho var ar pez ho devoa clevet en ilis. Ann autrou person, eme Jacouic, ann hini iaouanca, en deus lavaret deomp ema ann autrou Doue e pep leac'h.. Penaus da viana, pe guir n'hellan ket he velet ? Ah ! te ne gomprenez quet ann dra-ze, eme Laouic ann hini cossa ? Compren a rez penaoz eur meudad holen e teus lakeat en eur verennad dour, a jom eno atau goude ma ve teuzet, hag adra sur na velez ket anezan ? Nan avad, eme Jacouic, Gouscoude a gredan avoalc'h ema eno pe guir eolakeat abars. Guelet a rez eta, eme Laouic, credi a ranker traou ha na gomprener quet. — Ia avad, rezon e t'eus Laouic, ma bennoz did, me zalc'ho sonj mad eus da veudad holen.

H.

E *Tours*, conseil an ti-kear a roe bete vreman 500 lur er bloas d'ann oll cureet kear. Mæs er bloas-man, evel ma eo deut ar giz da enebi ous ar Relijion hag ar veleien, int ho deus lavaret ne felle dezho roi netra mui. Evel ma'z eus unec cure er gear-ze, setu ho deus espernet 5,500 lur !!! var eur Budjet 2,500,000 (var dro eur centim espernet var beb pez ugent real.)

Guir eo ho deus votet goudeze 12,000 lur d'ober eun devez gouel en enor d'ann devejou scrijus-ze ma zo bet lazet ennho kelliæs a Relijius e Paris, e couent Carmez, epad ar miz guengolo pa oa ar Revolution vras o ren.

Meditation Castel an Taro.

Hirio eo gouel Sant Ignas eus a Loyola. Plijet ganta rei din he vennos. Nag a boan en deus kemeret evit gloar Doue ha silvidiges he nessa ! Persecution, bazadou, tolliou teot, barnedigez disleal, prizoun, kement so, en deus gounzanvet deus pers enebourien ar mad hag ar viriones.

Ha brema pa zellan d'oc'h he vugale, he ziskibien, e koumprenan ne de ket sort ar vugale dishenvel d'oc'h ini an tad, bag « e vo parfet an diskip pa vo evel he vestr. » Piou a lavaro gouscoude an oberou en deus great an otrou Doue dre he zervicher bras Sant Ignas.

Ha piou ive a nivero biken an œuvrou mad great gant Jesus dre he goumpagnunes ? Ar brovidans a bermet o deffe ar guella tud ar muhia poan er bed-ma evit rei dezho leac'h da ziskues an tenzor a vertusiou zo laket en ho c'haloun gant ar speret santel, ha dre ze rei leac'h dar framassonnet daonet, da derri chaden Satan, ha distrei da Zoue ho zad hag ho c'hrouer. Mæs ma n'en em gonvertissont ket, malheur neuze !

Me, Castel an Taro, a zo cos dija, cals am beus a ispirians, ispirians prenet, an ini a dal aour ; guelet em beus mera gi o toma, a mera jiminal o tivogedi ; egis va fersoun, anaout a ran an dud hag an traou ; c'hoari am beus bed d'oc'h ar Soson, beac'h em beus bed deus pers ar goachou mor. Mad, eun dra a c'houzon, a c'houzon eb aon da fazia, setu petra eo : Eun Doue a zo, eun Doue a zo beo, guelet ha clevet a ra ; patiant eo ha madelezus ; memes pa ra poan ne de nemed evit ober vad ; pa sko, he sonch eo parea, mæs avad facha ra neat doc'h an neb a douch doc'h liberte an Ilis catholik, a dre ze he goler a zo var pen kement den a rendaël d'oc'h hon tad Santel ar Pab, d'oc'h an iskibien hag ar veleien, d'oc'h ar relijiuset hag ar vissionerien, d'oc'h ar guir cristenien deus a bep condition. Ar virionez a lavaran ama a zo ken anavezet ma ze commun clevet ar goms ma :

Neb a zreb ar Pabet
Eb dale vo crevet.

Ama em zi em beus guelet testeni a gemense er blavez 1770 ; rag ar Chalotais goude beza laket he oll c'hoariou framassoun da harlui ha da freuza coumpagnunez Jesus, a veljon o tisambarki var va roc'h.

Louis Rene de Caradeuc de la Chalotais d'oc'h Roazon a ioa neuze tenval he ben. Tamallet oa da veza treitour en andret ar Roue hag ar vro, hen pihini en devoa great eun uriou da damal var gemense coumpagnunez Jesus. Araok mervel e c'halfen digemeret ama ive Jules Ferry, Paul Bert, Deschanel hag ho Margue gatho. Evit ar pez a zo sur, rag beza ema er scritur, dorn Doue a guezo var ar re a laka ho c'hraban var liberte an Ilis, ha memes a douch d'oc'h he veleien, *nolite tangere Christos meos*. Hirio en deün, dorn Doue a ia da zevel, rag sant Ignas a bed evit he vugale.

Ganta e velan sant Frances Xavier, sant Louis Gonzague, sant Frances Borgia, sant Stanislas Kostka, sant Frances Regis, an tri zant merzer eus ar Japon, sant Frances Girolamo, an eneou eurus ha venerabl : Alphonse Rodriguez, Charles Spinola, Canisius, Claver, Bobola, Britto, Bellarmin ar c'hardinal ; petra vir memes ne lakafen dioc'h-tu an tad Olivain, an tad de Benji, hag kement zo bed hag a zo a relijiuset e Coumpagnunez Jesus pe e vent barados pe e vent c'hoas var an douar, a zalek sant Ignas petek hor mignoun deus Landéda, a reomp ar Pot-cos aneza, abalamour ma zeo chentil, fin ha farsus.

Enhes a zo bed martolod er penn kenta deus he amzer ; hag e feis avad den eo da ober ar c'hrogou ber gant Paul Bert pa garo. Pa deu dign da jonch ber a zinifi *ours* en Alamand. D'oc'h ourchen int eval avoalac'h ive sur ar framassounet ; e kiemense goude beza studiet divar ben ar chas clan, e cav din int evelloc'h c'hoas doc'h ar re-ma. Ar framassounet o deus mera ano ervez natur ar gounnar a zo en ho c'horf a enep Doue, an otorite, ar famill, ar zociete, ar vugale, ar religion, ar scol gristen ; mad er memes tra ivê ar chas clan o deus mera ano ervez ar gounnar zo d'oc'h ho devi.

Seis clenvet a gounteur : 1° an drouk simud ; ar c'hi a dol neuze ionen, mæs ne grog ket ; reüs a ra boueta, ne ra nemet digeri he c'hinou ha gant he bao clask lamet eun dra a ve oc'h eskina a ziabars he gornaillen ; an andrejou fresk a glask, ha ma caf eur poul dour a za ebars.

2° Ar gounnar asten. — Ar c'hi ne ra nemed en em dreina ; koueza ra beb kamad.

3° Ar gounnar gousked. — Ar c'hi ne c'houlen nemet en em rei dar c'housket.

4° Ar gounnar pourset. — Ar c'hi a zo treud gagn ; he ziou flank a stok an eil doc'h eben gan ar ber halan.

Ema eo clenvet ar chas-cos ebken.

5° Ar gounnar red. — Ar c'hi a losk ionen, kregi a ra, he lost a stard etre he zivesker, e gis eul louarn o vale, ne ra van na d'oc'h an dud na doc'h ar chatal, mæs taga ra kement ki a gaf var he ent.

6° Ar gouuar rumatik. — Ar c'hi a zo kouenvet he ben, ken na zeo he zaoulagat difac'het ha deuet deuz ho zoullou.

7° Ar gounnar-zu. — Ar c'hi zo du pod he c'hinou, ne dol ket a ionen ; he lost a zalc'h eün ; sailla ra neus fors gant piou, neus fors gant pe seurt aneval, neus fors gant petra.

Neus remed abed an oll a enep ar gounnar zu, ar gounnar red hag ar gounnar pourset.

Mad, ar gounnar zu eo a zo crog er framassounet daonet, ar re a zo hirio an deiz o taga kement so a vad e Frans : religion, skol, arme, justis, famil, perc'henniach, an tad a famil, ar vam, ar verc'h, ar potr, ar Pab, an escop, ar belek, ar relijius, al leanes, peb christen.

E feis avad, pa lavaran-me, me Castel an Taro an dud o deuz roet ho mouechou da gass ar seurse da gannaded a c'hallo ober ho *meâ culpâ* dirag hor bro revinet, da c'hortos ar gount a rankint renta dan otrou Doue pa glozint ho daoulagat. Neus excus abed, rag ne ket mank eo da veza bed kelennet. Lavaret a raïnt : ni ne felle deomp nemed ar ripiblik. » Ia ! Ripiblik petra ! Ripiblik Marg !

Ne lavarer ket deoc'h, pennou koat, kass tud vad, christenien approuet, neus fors pihini e viche a c'his all ho opinion politik ? Rag tud honest, daoust dindan pe seurt furm gouarnamant e c'hallfe beza, a raio ato lezennou fur, lezennou ervez ar goustians, lezennou fountet var re an otrou Doue, a zo ar furnes memes, hag ar mein fount deus a gement a c'hell beza savet evid beza eurusted an den er bed ma hag er bed all.

Mæs petra zervich rei kusul dan dud pa lakont ho flujadur o veza decevet ! Gortozomp ma vo tennet korrenn dezho gant ar Framassounet ; neuze credabl e coumprenint penaos voteres ne de ket farceres : neus ket da c'hoari gant goazet ar petrol, ken nebeut a gant Satan.

Couls eo din echui va meditation. Plijet gant an otrou Doue dilivra ar framassounet deus ar gounnar zu, pe diana da rei dezho, eur gounnar all, an hini simud, pe an hini asten, pe an hini kousket pe an hini pourset, pe an hini rumatik, pe memes an hini red, neus fors pihini, nemed ne deuint ket da freuza, da zrasta, da vac'hagnad kement munud mad a zo er Frans. Oh ! ma viche permission Doue, na pe ger brao e roffe an tad Gury he galanna da Baol Bert, an tad Clair da Ferry, an tad Pot-cos da Varg.

Sac'handerchen ! coumpren e ve tamouikou moncheuet landreut o clask abek en eun urs e pihini eo bed an tad Maner gueichall, hag e ma brema an tad Delizir hag an tad Forestier an daou, o deus roet deomp ar mission e Carantec !

Brema eo din kemeret eur resolution.

Gant ar vez da veva e mesk ann dud diboel zo brema, e tlefen en em veuzi er ganol ; mœs furroc'h eo gortos ra zeuio ama Ferry d'ober eur retred, hag an tad Pot cos da entend outa. Amen.

X.

AR FINISTER

ASSURANS ENEP AN TAN

DIRECTOUR : **A. LE MAIGRE**

39: rue Kereon, Quemper.

2—12

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 44) DISSADORN 11 A HERE 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll bacamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 11 a viz Here 1879.

Ann Electionou e 1880.

Er bloas a zeu, e 1880, e vezo tri seurt electionou, d'ann neubeuta.

Da genta, e miz Maë e vezo renevezet dre ann hanter, kement Conseil Jeneral a so e Frans ; da lavaret eo e vezo etro 1,500 conseiller jeneral da henvel.

Er memes amzer e vezo ive ann hanter d'eus ann oll conseillou arrondissamant da renevezi ha d'eus ann tu-ze e vezo 1,800 conseiller da henvel.

Erfin e miz Du e renco beza hanvet adarre oll conseillerien ann ti kear e peb commun eus ar Frans, E guirionez, ar c'honseillou-ze hanvet d'ar 6 a viz kenver 1877 ho devezo padet epad tri bloas hag hervez lezen miz Ebrel 1871 e renkint beza renevezet.

Bez 'ez eus etro 36,000 commun e Frans ha 490,000 conseiller ann ti-kear.

Muioc'h so c'hoas : eur veich renevezet conseillou ann ti kear e vezo red henvel ar meariou. Ar re-ze, evel a ouzoc'h, a dle beza choaset gant ar c'honseil e kement parræs ne d'e ket canton da lavaret eo e 3,300 commun.

Ebars ar re all eo ar c'houarnamant a choas anezho, mæs red eo dezhi ho c'hemer etoues conseillerien ann ti-kear.

Marteze ive, ha petra benag ne deo nemet *marteze*, e renker beza var evez, e vezo ive electionou evid cambr ann Deputeet.

N'eus netra assur, evid c'hoas, divarbenn ar reman, mæs gant aoun na zeufe da glasc ar re-ru d'ober deomp eun taul trahiss benag, guelloc'h eo deomp en em gemer abred hag en em glevout etrezomp evid miret ous ar Radicalet da veza treac'h deomp. A drugare Doue peadra a so en hon touez a gristenien guirion evid ma aljemp henvel ann hini a garfemp. En em unanomp eta ha taulomp a gostez ann oll Radicalet-ze n'ho deus ken c'hoant nemet enebi ous hor Feiz hag hor relijion.

A.

D'ann 29 a viz Guengolo ec'h en em gave ann deis ha bloas d'eus ginivelez ar C'homt de Chambord (Herri V) hag eun niver bras a Roïalistet a ioa en em zastumet etrezho e peb corn eus ar Frans evid ober eun devez gouel en he enor.

Setu aman al lizer so bet lennet ha sinet e kement leac'h ma oant en em zastumet hag a so bet casset dre ann telegraf da benn ann noz da *Froshdorf* eleac'h m'en em gave ar C'homt de Chambord.

Paris, 29 a viz Guengolo 1879.

Autrou,

D'ar 15 a viz Gouere diveza e oamp oll dastumet adarre da enori gouel ar Roue.

Unanet gant ar memes lealdet hag ar memes fizians n'hon devoa ive nemet eur vouez evid crial varzu ennhoc'h hag hoc'h eus bet ar vadelez da zigemer mad hon oll veuiou, hon oll meuleudiou.

Hirio eo evid enori deis ha bloas ho kinivelez ez omp en em zastumet rag na hellomp ket ancounec'haat penaus, da genver ann devez hirio, d'ann 29 a viz Guengolo 1820, Henri Dieudonne, (roët gant Doue) duc a Vourdel, o tont er bed, a oa saludet gant ann oll evel crouadur ar Frans hag ann *Europe* a bez.

N'eus ket c'hoaz gouscoude a Roue e Frans, hag ar Roue-ze n'e ket d'ar Frans hebken a ra defot mæs ive d'ann *Europe*.

Ni, n'omp ket nec'het gant ar politic, ni so labourerien, tud a skiant vad ha leun a garantez evid ho bro, hag evel n'hon deus ken c'hoant nemet guelet silvidigez ar vro e c'hortosomp ar Roue ma zeuio d'hon dioual gant he vreac'h leal ha galloudus.

Trugarez deoc'h rag m'hoc'h eus discuezet peger bras gaou a lavare ar re a bretante ne felle ket deoc'h sevel morse var ann trôn : trugarez deoc'h da veza lavaret ec'h en em gavjoc'h en hon touez d'ann devez ma vo deut heur ann Autrou Doue.

Lavaret hoc'h eus : *fallout a ra din* ; ha gant ann neubeut comsou-ze hoc'h eus lakeat calon ar Frans da dridal.

Ni so ankenniet bras, Autrou, n'eus tam fizians ebet mui, hag al labour a vihana dre ma gresc ar c'hargou ; lemel a rer diganeomp hor guella ziberteou, hag enebi ous hor c'houstians hag ous hon enor evel pennou-tiegez. Hogen ar pez a ro couraich deomp er brezel bemdeziec-ze eo ar sonj deus ho promessaou-hu, c'hui mab Sant-Lois a rai ren en hon touez ar justis guirion.

Ra chilaouo ann Autrou Doue hor pedennou ! Ra rento deomp heb dale ann tad hag ar Roue-ze *ne anav enebour ebet*, na n'en deus netra ken da ober nemet *renta he sked hag he enor d'ar Frans*.

Hor c'halounou hag hon divreac'h a so deoc'h. Calounou int ha divreac'h ho cuella servicherien.

A.

Eun test hag a heller cnout fizians ennhan.

Eun den hag en deus allet guelet mad petra eo ar veleien, pa e guir eo bet savet gantho ; eun den, dilezet ganthan ar feiz hag ar religion rag ma sonje dezhan cahout sclærijen avoalc'h anezhan he unan, heb m'en dije ezomm beza mui sclærijennet gant Doue ; Renan, en deus græt pe clasket ober kement a zroug ous ann Ilis, a so breman o lacaat moulla eul leor, dindan ann hano *Souvenirs d'Enfance* (ar pez am beus sonj eus va bugaleach), ha setu aman eun neubeut linennou a so mad da lenn.

Eno (eus ar scolaich eleac'h ma eo bet savet eo a so menec ganthan) m'en em gave eun neubeut beleien, tud a speret, tud honest a rea ho fossubl evid kenderc'hel en hor c'halonou kelennadureziou ho feiz. Ar veleien-ze ken enorabl eo a so bet kenta mistri va ene ha dezho eo oun dleour d'eus kement mad a so ennon. Kement goms a gleven digantho a seblante din beza ar virionez he unan. Kement em boa a respet evitho n'am beus bet biscoas ann disterra douetans var ar pez a lavarent din beteg ann deves ma zeuis da Baris d'ann oad a c'huezec bloas.

Be am beus bet abaoue mistri cals desketoc'h ha cals gouiziecoc'h : morse n'am beus cavet re all da rencout beza muioc'h enoret evitho, ha setu petra so caus e sav aveichou divar ho fenn etre va mignonet ha me.

Ar bonheur am eus bet da c'houzout petra eo ar vertus ha petra eo ar feiz hag en em blijout a ran o cahout sonj hirio d'eus ann amzer-ze tremenet keit all so breman.

Ar guerc'hdet eo ar vertus a ziscueze deomp ar veleien mad-ze evel ann necessera d'ann dud saouanc hag ho buhez dinam a roe dezho ar guir da brezec evel ma reant. Ho frezegennou var ar poënt-ze a iea ken doun ebars em c'haloun m'ho deus græt din miret ar guerc'hdet epad va oll daouankiz. Ar prezegennou-ze a sonje din ho c'hlevet evel o tont d'eus ginou ann Autrou Doue he unan, hag hirio memes n'oun ket evid miret da grena pa teu sonj din anezho, hag e teu aliæs, rag abaoue m'am beus ho c'hlevet evid ar veich kenta ha ma 'z int antreet em ene, n'oun mui evid ho c'hass cuit.

Ann oll gelennadureziou a vije roet din en ti-ze a rea din prederia heb paoues, hag egis-se eo e tremene va bugaleaich er scol gaër-ze a feis hag a respet. —

Setu aze comsou eun den hag a so hirio unan d'eus goassa enebourien ar relijion, hag ann oll a renc cridi ar pez a lavar. Prezec a ra d'eus ar pez en deus guelet, d'eus ar pez a anav hag a fell dezhan anzavout ar virionez. N'eus fors peger fall eo a hent-all, n'en deus ket c'hoant d'ober evel kement all a lamponet a gaver stanc ha stanc dre ar bed hag a lavar eo fall tre ar veleien abalamour hebken ma 'z int fall ho unan.

A.

HISTOR AR C'HABYLIE.

NAONTECVET PENNAD.

Ar Relijion. — Ar Goueliou. — Ar Sacrifissou. — Iun ar Rhamadon.

Ar C'habylet, evel oll diskibien *Mahomet* a-hent all, a nac'h eo Jezuz-Christ Doue, ha ne fell ket dezho clevout comz euz ar Speret-Santel : ne z-euz Speret-Santel ebet, emezho, var ho meno *Mahomet* a zo eur guir brofed, abalamour da-ze e credont kement hen deveuz lavaret, n'euz fors pegen diskiant eo. Evit bale var eün var roudou *Mahomet*, — ar Pabor-ma hen devoe er memez amzer pemzec greg, heb conta eun niver bras a ribodezet, — ar C'habylet a gemer ivez aliez greg er memez amzer. Gouscoude ann darn vrassa euz outho na gemeront peurvuia nemet eur c'hreg ; mæz houman a ve casset da foar ann tri-mil var ann disterra digare, evit kemer eur c'hreg all. Mæz ar re binvidic, ar re ne deo ket re blad cof ho ialc'h a gemer a galon vad diou pe deir c'hreg er memez amzer. Eaz eo guelet memez, eo abalamour ma n'ho deveuz ket a arc'hant avoualc'h evit prena gragez, eo ne gemeront nemet eur c'hreg : rag ma ho devesfe arc'hant e kemerfent meur a hini hag e vesfent ken bras moc'h, — respet deoc'h lenner cristen, — hag ann *Arabet*.

Er *C'habylie* ne gaver dervez hean ebet gourc'hemennet gant relijion *Mahomet*. Gouscoude ann *Arabet* a heul lezen ar *C'horan* a dle chomm heb labourat d'ann dervez guener : en deiz-se e ve ar zul gantho. Mæz er *C'habylie* ann dervez-se n'eo ket anat euz ann derveziou-all euz ar zizun. Ann *Arabet* a zo en dezert gouscoude a vir ann dervez-se evel eun dervez sul, couls lavaret. En deiz-se, muioc'h eget en deiziou-all, e ve guelet eun niver brasoc'h a dud o vonet da bedi d'ar *Mosquee*, hag e ve clevet moueziou ar *Maraboudet* o choual euz lein ho *Minaret* evit gervel ann dud d'ar beden d'ann heuriou merket gant lezenn *Mahomet*. Setu aze tout ann dervez sul.

Er *C'habylie* ne veler netra dreist ar c'hustum nemet d'ann deiz kent ar goueliou-braz. En deiz-se avad, goazet, merc'hed ha bugale a iel var ribl eur stear-vraz benag, da voelc'hi ho dillad. Prest e ve guelet ar *chemla* hag ar *goudoura* o lintri euz ann heaul guen-can evel ann erc'h. Ar merc'het a liv ho diouchod gant liou rus-glaou-tân, malvennou ho daoulagad gant duad hanvet *kahal*, hag ivinou ho zreid hag ho daouarn gant liou ruz evel liou bokedou roz, hanvet *henné*. Ho bleo blansounennet brao, hag eolet druz, a luguern ken a daolont skeud. Goude, en em brester evit laza eur maout pe eur c'havr hag a dlee beza debret antronoz evit ober ar gouel. Ha setu ann tiek o tonet, eur goutell-vras ganthan en he zorn deou; troët eo penn ar maout varzu ar Sao-Heaul ; ha !... zioun !... ar paour keaz maout, plantet eo bet dezhan ar goutell don en he c'hourlanchen en eur lavaret *bismillah* « evit Doue, en hano Doue ! » Antronoz e vo fricou-maout, euz goualc'h. Pis-ha-pis e ranc beza debret ar maout, goaz a-ze evit ann hini a grevo gant re-gorfad. En deiz-se eo red fricota ; *Mahomed* eo hen deveuz lavaret !... a lavar ar *Marabout* en eur dremen dirag ann tiez.

Diskiblien *Mahomed* ho deveuz pevar goueliberz da viret : Ar c'henta eo ann *Achoura* hag a zigouez d'ann dec euz miz *Noharrem* pe ar miz sacr ; vardro ann deiz kenta euz ar bloaz evit ar gristenien. Ann eil eo gouel *El mouloud*; ginivelez *Mahomed* ; ar gouel-ze a zigouez d'ann daouzec euz miz *Rabia-el-aouel*, da lavaret eo ann drede miz euz ar bloaz. Ann drede eo gouel *El-aïd-el-serir*, « ar gouel bian : » d'ar mare-ze e achu iun ar *Rhomadon*. Ar gouel-ze e ve great d'ann deis kenta euz loar miz *chaoual* : Ann decvet miz euz ar bloaz. Ar miz araug a zo hanvet miz *Rhomadon* epad ar miz-se e ranker iun. Ar bevare eo gouel *El-aïd-el-kebir*, « ar gouel-braz. » Ar gouel-ze a ve great d'ann daouzec euz ann daouzecvet miz, e memor euz ann dervez mar falvezaz da Abraham kinnig e sacrifis da Zoue he vab Ismaël, hervez ma lavare diskibien kenta *Mahomed*.

Ar C'habylet a ra oll ar gouel hanvet gouel *El-aïd-El-kebir* ; en deiz-se ar re binvidic anezho a laz daou pe dri maout, ar re baour eur maout pe eur c'havr. Gouel El-mouloud a ve miret ive gant ann oll *Gabylet* couls lavaret. Evit ann daou vouel-all n'int ket anavezet gantho, couls lavaret, rag ann darn vrassa a zonj dezho ne zeuz bet savet nemet daou vouel ar bloaz gant *Mahomed*.

Lezen *Mahomed* a c'hourc'hemen pedi c'huec'h gueich bemdez da lavaret eo : 1° Pa darsann deiz ; 2° eun tamic araug saô-heaul ; 3° da greis-de ; 4° vardro diou pe deir heur goude greis-de ; 5° eun anter heur goude cuz-heaul ; 6° diou heur goude cuz-heaul. Mæz ar *C'habylet* ne reont ar pedennou-ze couls lavaret morse, na d'ann derveziou pemde na d'ar goueliou memez. Eun dervez gouel evitho a zo eun dervez evit confata, eun dervez kemer he blijadur.

Ar *C'habylet* evel a hent all oll diskibien Mahomed n'ho deveuz sacrifis ebet e guirionez. Averchou gouscoude e roont ann hano a zacrifis d'al lidou a reont evit laza eur maout, eun ejen, eur chavr, eur c'hillog, pe eur iar d'ann deiz kent eur gouel benag, pe c'hoaz da eun deiz-bras-all. Setu ama pe seurt chestrou a reont evit ar sacrifis-se. Penn ann aneval a dle beza lazet a ve troët varzu ar sao-heaul ; ar goutel a ve plantet dezhan en he c'hourlanchen en eur lavaret : « bis millah », en hano Doue. Pa ve divoadet ar loen e ve troc'het he benn divarnhan, hag e ve cuzet en douar gant ar goad. Goude e ve poazet ar c'hig ha debret pis-ha-piz. Ne zeuz ken-kemm etre ann derveziou-ze hag ann derveziou-all nemet e ve muioc'h da frignat en derveziou-ze eget ar c'hustum.

Ar *C'habylet* n'en em voelc'hont ket goal aliez daoust da c'houc'hemennou *Mahomed*. Ne viront nemet unan euz ar gouc'hemennou-ze ; iun ar *Rhomadon*, pe iun Corais *Mahomed*.

Chomm heb dibri kig moc'h ha iun epad miz *Rhomadon*, setu aze mercou euz ar guella evit anavezout diskiblien *Mahomed*. Ar Rhomadon a bad adalec'h ann dervez kenta euz loar am ravet miz betez ann dervez diveza euz al loar ; da lâvaret eo nao dervez var'n ugent. Ar bloaz-ze, hervez lezenn Mahomed, a ra euz oad al loar, n'hen deveuz eta nemet tri c'hant pevar pe bemp dervez hag anter-cant : ann dra-ze a ra d'ar iun ar Rhomadon chench bep bloaz. Aliez e tigouez e mare ann domder-vraz, ha neuze eo cals dimsoc'h da ober. Epad ar iun-se eo difennet dibri hag eva netra vogedet, da lacat butun er fri, — ali d'ar prizerien — ha da c'houesaat eur bouket adalec'h sao-heaul, beteg cuz-heaul. Netra nai hell discarga diskiblien *Mahomed* euz al lezen gris-se nag ar c'hlenvet, nag ar gosni, nag al labour denn, nag ar beachou hirr ha poaniuz, netra, netra !... Al lezen-ze a zo tenn da viret dreist-ol evit ar beorien a zo red dezho labourat dindan ann heaul tomm da zevi, ha n'ho deveuz couls lavaret netra da lacat etre ho dent pa ve deuez ann noz. Guelet em euz groagez paour, eur c'hrouadur pe zaou gantho epad ann deiz sammet var ho c'hein, scuiz-mare gant ho labourou tenn a hed ann deiz, o coueza divar ho zreid gant ann naon hag ar zec'het ; mad l'ar merc'het keaz-se ne gredent ket eva eul lomic'h dour araug ma n'ho divije clevet an *Marabout* a chouak

euz lein ar *Minaret* e oa achu ar iun evit ann deis-se. Evit ann dud pinvidic, ar iun-se n'eo ker ken diæz ; n'euz nemet eun tammic kemm etre ann derveziou iun hag ar re all : chench penn a reont d'ar vaz ha netra ken : int a chomm da gouscat epad ann deiz, hag epad ann noz e vent o corfata hag o c'hoari. Ann dud iaouanc a iun epad ar Rhomadon evit ar veich kenta a ve pedet, gant pep tiegez ar geriadenn, pep hini d'he dro, da zoned da gemer ho fred d'ho zi ha da dremen gantho ann abardaëvez. Ar *C'habylet* a zonj dezho ober, er gis-se, eun dra hag a blij meurbet da Vahomed, hag a c'hounezo dezho sur rouantelez pe baradoz ar Profed-se.

X.

MARVAILLOU.

Daou skolaer e vacans e Carantec.

HERVEIK MAPOLIN HA FRANSOIK TINOD.

Emaint azezet e park an od var kador vean an otrou Persoun, dirak Kallot.

Herveik Mapolin. — Ama avad eo brao beza, er goudour ! Azioc'h an tornod, ar mor o vunta he zarchou guen d'oc'h ar reier dindan hon treid; dirazomp Chapel Itron Varia Gallot, santes Barba e Rosco, roc'h Duhon, ar seis enezen ; d'oc'h an dorn kleis deomp setu an tour kizellet chenjet en aour gant an eol o cuzat adren kear Kastel Paol ; d'oc'h an dorn deo on deus Castel an Taro a zo o c'hortos saout Brozaos.

Fransoik Tinod. — Petra peus bed hirio da lein, Herveik?

Herveik. — E feis kleo, Fransoik, iod kerc'h gant leas teo da zouba ; hag eun tam mad a aman rouzet a ioa er chodouroun, ha te ie, va fod ?

Fransoik. — Me am beus lonket eur poez skudellat souben ar brignoun, ha goudeze eun assiedad cheufretes tappet din gant Mac'harit Laure. Ounhes a zo eur vaouez kalonek hag a zo. Lavaret e deus e roio eur pez ugent real deomp evit en em zivertissa pa do bed he delegation digat he mab Rouik, embarket da vont da Valparezo.

Herveik. — Kenta tro ma teuio da brena olen me a roio dizhi eur verennat vad ha vinardant.

Fransoik. — Assa, ekiemense, Herveik nak heureus ompnhi ! an daou deus Carantec ! E fleur hor iaouankis hon daou ! Te eur philosoph dispar ha me eur rhetorisian dispar.

Boni quoniam convenimus ambo.

Herveik. — *Arcades ambo.*

Fransoik. — Ma kleffe Pipi ac'hanomp e reudfe o c'hoarzin.

Herveik. — Hag e lavarfe gant eun draik a rezoun vad : *Asinus asinum fricat.*

Fransoik. — C'est-à-dire, da lavaret eo?

Herveik. — Eur pen tous nen deus ket a vleo. Mar keres me lavaro did, Fransoik, penos en doa troet enhes ar boum latin-ze e brezounek, tad an otrou persoun d'oc'h Tole, Biel gos ; mæs iskis eo eun tamik.

Fransoik. — Da biou diana eo en troe evelse?

Herveik. — E feis avad dan otrou'n escop Graveran oa, dan ampoent ma edo deuet dre ama evit ar gonfirmation. An eskop, ker chentil, guechek ha santel a garie clevet ar baizantet o kounta ho marvaillou, hag e veze rejouisset he galon. Setu e c'houlennas digat Biel gos ober eur rim divar an *asinus asinum fricat* ; hag e c'hisplikas deza penaos ar Phrasen ze a zinifi daou azen o chober meuleudi an eil dighile. Neuze tountoun Biel a reas eur c'hlaoustre e cafche eur rim, nemed e viche roet dezhan eul loum guin guen araok al labour hag eun al pa viche echu.

Fransoik. — Ac'hanta ! hag ar rim ? Aoun e peuz o lavaret !

Herveik. — Daou azen a en em veule : Fri an eil e (lost) igile.

Fransoik. — Biel goz marvad a voalc'has dioc'h tu he gornaillen, hag an otrou'n escop he ziskouarn.

Herveik. — Oh ! an otrou Graveran a ioa andurant, dous ha laouen ato gant an dud deus eur gondition gommun ; nemet e cafche kaloun vad ha speret ne c'houlenne ket digatho kemense a zivouplai, pa veze e treïn da varvaillat.

Fransoik. — Gant an Tremintin cos deus enez vas e c'hen em blije ive kals. An Tremintin, a c'houzoud er vad, a lakas an tan e santes Barba ar batimant var bihini an enseign Bisson a ioa koumandant. Ar Forbanet eo a stourme outo, er blaves 1820 oa var zu Trafalgar. Bisson, pa velas er vad penaos ne c'halche ket savetei he vatimant a deuas, da gaout Tremintin : Chom, e meza, Trementin, chom gant eur mech var elum e kever imach santes Barba a zo var gourre ar c'helornou poultr, ha pa veli e vo goloet pount hor batimant a torbanet, a ne c'hellimp ken arzout a enep an niver re vras anezho, te, neuze, Trementin, a lako an tan er poultr. Mervel a raimp mæs ar forbanet a varvo ive. »

Evelse bezet great ! a respountas ar guella martolod d'eus ar marinn.

An Trementin a reas evel ma en doa ordrenet an enseign Bisson. En or lakat an tan da gregi e lavaras : Itron Varia a Gallot saveteit ac'hanon! Sinklet e voe an Trementin en ear, koueza a reas er mor ha var neûn e c'herruas er bord. Saveteat oa gant drugares ar verc'hez oll galloudus dre he feden.

Herveik. — Me voar histor an Trementin pell zo ; mæs ni dlefe mont ie da neûn.

Fransoik. — Da beleac'h e zaimp, pa ze guir

an oll Aotchou a zo goloed a Voalc'herien ! neus muhi plas evidomp nag er C'hellen, nag e pors an nod, nag er groas, na ken neubeut en otchou Kerlizou, ha Kerones. Mont a vo ranket bremazounn dar Frout pe da Gerlodi !

Herveik. — Sell, Fransoik, al lapousset memes a zo arluet divar an treas. Ne veles ket aount var an enez c'hlaz ar piget-mor, ar brini-mor, ar guinili-mor, ar guelanet, ha petek ar marzin-pesketaer he unan ? Ma kuntunu ne ket goano a vanko en enez c'hlaz, ha kites e vor da vont dar Chili, grass dar voalc'herien o tichoual al labousset mor dan enézen c'hlaz.

Fransoik. — Petra zo koz e teu kement brema a dud dar mor, diana, Herveik ?

Herveik. — Ar vidicinet eo, sanset, a ro ordrenans da gement a gonsult anezho, mont dan od, abalamour, ar mor, a gounteur, a zo treac'h d'ar gounnar, a ma ze an oll kasi, eun nebeut blavechou zo, taget evel gant ar c'hi klan, er c'heriou diana.

Fransoik. — Petra an diaoul e leverez ?

J. M. C.

Perag na hell ket ar Relijion lemel ar vizer a zivar c'horre ann douar.

Ar Relijion na hell ket distruja ar vizer, RAG NA HELLO MORZE AR VIZER BEZA LAMET A ZIVAR C'HORRE ANN DOUAR.

Hor Zalver Jesus-Crist he unan en deus hel lavaret deomp. Bez' ho pezo bepred peaurien en ho touez.

Hag ouspen ha n'en deffe ket Jesus hel lavaret deomp, ar ræzoun he unan hen deskefe deomp.

1° Ann oll dud n'ho deus ket ann eil kement hag egile, ann nerz, ar iec'het, ann talanchou, ar speret.

— En dail all, piou a gretefe e ve possubl rei d'ann oll dud ar memes ment, ar memes couraij, ar memes goust, ar memes bolontez vad evid al labour? Den ebet a dra sur.

2° Peurvuia pa teu ar vizer beteg ennhomp, eo hor passionou hag hor pec'hejou a so caus a gement-se. Al leziregez, ar vesventi, ann habitujou fall, ann dispignou re vras, ar re neubeut a skiant vad, etc. En devez m'a eo bet crouet ann den gant ann autrou Doue, ne vije ket bet cavet ann oll teichou fall-ze en he galoun. Ar pec'het eo a so deut da lakaat ann disurj e peb tra. Ar pec'het eo en deus tennet varnomp, evel eur binijen, ar vizer hag ann oll boaniou couls re ar c'horf evel re ann ene.

N'hellomp ket ober ne ve ket a bec'het orijinel, n'hellomp ket ober ne vemp ket douget d'ar pec'het, n'hellomp ket kenneubeut ober ne ve mui a vizer.

Hogen ar pez a heller da ober, ar pez ama ar Relijion en eur fæsoun burzudus, eo sicour, poaniou ann den, bihanaat he vizer, ha lakaat anezi da dalvout evid ar Barados.

Evid-se eo m'he deus savet kement all a diez e peleac'h e kemerer soursi da soulaji miseriou ar re baour.

D'oc'h adalec ar c'havel beteg ar bez e tiskuez dezo oll he zrugarez.

Ar vugale dilezet, ar vinoret a gav tiez d'ho digemeret : ar vugale vihan, a virefe ous ho mammou mont da c'hounit ho devez, a gav tiez e peleac'h seurezet leun a garantez a zioual anezo a hed ann deis. Piou en deus savet, nemet ar Relijion, ann tiez scol-ze e peleac'h bugale ar re baour a vez desket dezo EVID NETRA ar pez a zo red da c'houzout evid beza eun den honest, eur guir gristen, eur micherour hag eur sitoïen mad.

Ar Relijion eo he deus savet tiez e peleac'h ar re a so o tiski ho micher hag ar vicherourien iaouanc a hell en em repui d'en em zioual dious ar c'hompagnunezou fall. Hi eo he deus desket d'ar vicherourien en em assambli evid en em guraca ann eil egile da bratika ar vertuz, evid en em zicour pa zeufo ar c'hlenvet pe ar c'hozni da viret outo da c'hounit ho buhez. Hi eo he deus fountet hospitaliou evid peb seurt clenvejou, hospitaliou evid ar re a so collet ho skiant vad, hospitaliou evid ar re goz, breuriezou evid pourvei da ober eun anterramant deread d'ar beaurien. En eur ger e peleac'h e ve ar vizer, e teu ker buhan ar Relijion evid he soulaji.

Kerse eta eleac'h ma ve chilaouet mouez ar Relijion, e vihana doc'htu ar vizer : Ann den pinvidic a deu da veza eur mignoun, eur breur hag a veichou memez eur servicher evid ar paour. Ar pez en deus a re hen rei a ra d'ar beaurien, hag evelse ne deo mui ken diæz d'ar re-man beva.

Ar Relijion a lamm guelloc'h c'hoas d'eus hon touez teichou fall ann ene a so caus evid eur gals eus ho faourentez.

Neubeut ha neubeut e tenn er meaz eus hor c'haloun he orgouil, he fassionou, he c'arantez re vraz eviti, en eur ger, he oll vissou : hag e teu d'ober ac'hanomp tud fur, renket mad, mignoun d'al labour, leun a vadelez hag a drugarez evid ar re all. E peb paour e tiscuez deomp eur breur. Deski a ra deomp en em lakaat dindan ar beac'h evid sicour ar re all, hag e teu evelse da zisc'hrienna parfet ann droug dious hor c'haloun. Rag e guirionez peurvuia hor passionou eo a so ar penn caus eus hor maleuriou, hag ar passionou-ze ar Relijion eo a ra deomp beza goest d'ho zrec'hi.

Ar Relijion eo a ro d'ar galoun ar joa hag ar peoc'h-ze ne gaver anezo nemet en eur goustians heb pec'het. Ha ma c'houlen diganeomp dioueret eun dra benag, ober pinijen er bed-man, e tiskuez

deomp ive petra a so ous hor gortos er bed all.

Ar c'hristen, ma renk gouzanv eun dra benag var ann douar, *a voar serten* e vezo roët dezan er bed all eur gurunen eternel a c'hloar.

E kement ha ma 'z eo possubl eta ar Relijion a sicour ar vizer, ha ma na zeu ket d'he distruja tre, hel lavaret a raimp eur veich c'hoas, beza ez eo rag na hell ket ar vizer beza lamet morse tre a zivar c'horre ann douar.

Enn draouien-man a zaëlou, ec'h en em gavomp er plas eus ann anken hag eus ar vizer ; divezatoc'h e teuio ar recompans hag ann eürusdet.

Bezimp eta cristenien mad mar fell deomp beza *eurus* en despet da vizeriou ar vuez-man : *N'eus ken nemet ar c'hristen a hell cahout eun* TAM BEÑNAG *a eürusdet var ann douar, da c'hortos ann eus ar bed all.*

Na chilaouomp ket ar re a lavaro deomp ho deus cavet ar voïen da lakaat ann oll en ho æz hag eürus var ann douar, rag den ebet n'en deus ha n'en devezo morse ar galloud d'hen ober : abalamour ma eo kement-se control da lezen ar bed-man ha d'ar Brovidans santel a Zoue.

Ar re a barlant evelse, ne dint nemet furlukinet ne glaskont nemet eun dra, trompla ann dud paour.

Arabad eo deomp ober evel ar c'hi sod-ze pehini o tremen dre gichen eur steir hag o velet en dour ar skeud eus ar pez a zouge en he c'hinou, a lezas da goueza en dour ar pez a oa gantan, o clask paka ar skeud en devoa guelet.

Ar paour keaz loën a oe tost dezan mont da veuzi rag na hellas nemet dre gals a boan sortial er meaz eus ar steir ha na hellas cahout nag ar c'horf nag ar skeud.

En eun henvelep fæsoun eo e c'hoarvesfe gant ar re ziskiant a chomfe da chilou ar furlukinet-ze. Coll a rafent dre ho faut ann neubeut a eürusdet a hellont da gaout er bed-man, ann hini a vez roët da gement den a heuil parfet ar Relijion, ha ne alfent morse, *nan morse*, cahout ann eürusdet tromplus promettet dezo gant ann dud-ze teotet mad, guir eo, mæs tromplerien evel ho zad, Lusifer tad ar gaou.

A.

KELEIER.

Gazetennou ar Radicalet ne chanont ket o veuli atau ar Gommunardet mæs avad na ziscuezont nemet droug ha cassoni ous ar re ne reont ket eveldho na ne stouont ket penn ho glin dirag ar sort tud-ze.

Hirio eo ous ann autrou Glon de Villeneuve commandant ar *Seudre* e fell dezho enebi. Ann autrou-ze a so eur c'hristen eus an dibab. He lestr a oa æt da steki ous ann douar en henvelep fæson ma oe red dezhan poania cals abars he lacaat adarre var neun.

Dond a reas a benn d'hen ober evelken. Hogen o clevout ar Gommunardet, er mare-ze, o chouhal a bouez-penn : « Bevet ar Republic ! » e lavaras dezho : « Lavarit kentoc'h : bevet ar Frans ! ha trugarecait ann autrou Doue. » —

Trugarekaat Doue ! set' aze comsou na blijont sort d'ar Republicanet. Chouhal bevet ar Frans ! n'eus ken, hervez ar Republicanet adarre, n'eus ken nemet ar re ne garont ket ho bro a ve goest d'hen ober.

A dra sur, ma ve ar Gommunardet pe ho mignonet goest d'hen ober, abars pell e renkefe ann Autrou Glon de Villeneuve coll he gommandamant.

Setu aman eul lizer hag a so.... ne heller lavaret nemet braô.

X.... 26 a viz Gouere.

Autrou Prefet,

Eun dever a goustians eo evidoun lavaret deoc'h pe seurt enebour eo d'ar c'houarnamant ann autrou Z... percepteur e..... Er zizun dremenet e oa bet pedet gant eun neubeut re all da vont da vereni e ti ann autrou X... noter. Epad mern, penn da benn ann autrou K... conseiller jeneral, ne gar tam ar Republic, n'en deus græt nemet ober goab ous hon Deputeet ha pa gomse d'eus Gambetta e lavare anezhan *ann autrou Leon. An percepteur a c'hoarze !!!*

C'hui, autrou Prefet, a lavaro eveldon penaus eur percepteur a so divergont avoalc'h evid c'hoarzin pa c'halver dre he hano badiziant ann hini a so etre he zaouarn oll kement a sell ous ar Frans, ar percepteur-ze na hell ket, beza kendalc'het he blass dezhan.

Plijet ganeoc'h, autrou Prefet, digemeret mad ann enor am eus d'ho saludi.

Hag aman hano ann hini en deus scrivet all lizer.

N'e ket guir eo brao tre al lizer-ze ! Ma ! braoc'h so c'hoas.

Goude beza sinet, ann hini en devoa casset al lizer, oc'h ober ann hini en deus ancounec'heat eun dra benag, a scrive c'hoas evelhen :

P. S. — Mar de ho santimant, autrou Prefet, evel ma'z eo va hini, tenna he garg digant ann autrou Z..., me garfe ho peffe sonj ac'hanon evid ar plass-ze. Gouzout mad a rit e claskefen dreist peb tra plijout deoc'h ha d'ar c'houarnamant.

Jules Ferry, Louis Blanc ha Blanqui a so breman o pourmen e tu ar c'hreisteis eus ar Frans. Ann daou ziveza a so o clasc gounit ann oll dud d'ho Republic, rag ann hini hon deus n'e ket c'hoas ho hini, ha Jules Ferry a so clasc paca moueziou

evid he lezen pe kentoc'h evid ann articl 7 eus al lezen-ze a lavar cass ar Relijiuset er meaz eus ar scoliou.

Epad he veaich Louis Blanc a ioa en em gavet eun deves en eun hostaliri vras eleac'h ma oa bet scrivet var unan, eus ar prenescher, *beva an articl 7 !* Ann hostis a sonje dezhan plijout evelse da Louis Blanc mæs heman a lavaras doc'htu tenna ar c'homsou-ze cuit : me, emezhan, *ne d'oun kete beaich evid clasc mouezioù d'ann articl 7.*

Conseil ann ti-kear, e Marseille, ne oa ket o sonj scriva ar c'homsou-ze var mogeriou ann ti-kear mæs lavaret ho devoa ho dije sinet eul lizer meuleudiou da Jules Ferry tad ann articl-ze.

Ha setu ne vo sinet netra. Pevar conseiller, guir Republicanet gouscoude ha protestantet, ann autrounez Montricher, Rabaud, Rouffi ha Schlesing ho deus lavaret n'her grajent ket. Evid en taul-man, da vihana ma n'en deus ket allet Jules Ferry cahout digant conseil ann ti-kear e Marseille, al lizer meuleudiou a ioa e sonj cahout ne hello ket hen tamall d'ar gatoliket na d'ar gonservatourien.

Er gazeten *le Moniteur de la Loire* e cavomp ar pez a ia aman varlerc'h.

Achu eo ar gont eus ar pez a so bet resevet ha dispignet evid ar goueliou græt, sanset e profit ar beaurien, er gear a *Saint-Etienne* epad miz Guengolo : 450 lur a so bet resevet muioc'h eget n'eus bet dispignet.

Potret ann ti-kear ho deus casset ann arc'hantze d'ar re so carget da ranna etre ar beaurien ar pez a roer dezho. Hogen, evel ma'z eus 10,000 paour var al listen beb unan anezho en devezo bet 4 centim hanter evid he lod. Eun dra caër avad ! Guir eo m'ho deus epad tri devez clevet ar *Marseillaise* hep paëa ha d'eus goualc'h, ha ma so bet devet en ho enor meur a gant litrat eol, meur a gant lur soa, mæs n'e ket gant ar re-ze ec'h hellint beva.

D'eus *Marseille* e scriver :

N'eus ket pell ann autrou Alibert de Berthier eun den gouiziec ha labourer, mar deus unan, a deuas d'ann ti-kear da c'houlen eur paper a rea defot dezhan da velet : hen disnac'h a rejeur dezhan, na petra ta. Neuze gant cals a boan, ez eas beteg ar mear, mæs heman ne brijas ket rei he c'houlen dezhan ; gouscoude, eme ann den, al lezen, autrou mear a c'hourc'hemen discuez ar paperiou-ze da gement den en deus c'hoant ho guelet. Al lezen ! a respont ar mear, neus ken lezen nemet ann hini a ran-me. Hag ann autrou de Berthier n'en deus ket allet guelet ar paper a glaske, petra benag ma oa he vir he velet. Eur veich muioc'h en deus guelet penaus n'eus ken liberte na ken guir evid ar Radicalet nemet ho re ho unan. Peb tra evitho, netra evid ar re all.

A.

Lavaret a rer penaus merc'h Louis Blanc a so var bouez beza digemeret etouez seurezet sant Visant a Baul.

Louis Blanc a seblant beza contant a gement-se rag pa vez e Paris ez a aliæs d'he guelet. Ar pez ne vir ket m'en em ziscuez atau hag e peb leac'h evel brassa enebour ar c'houenchou, ar veleien hag ann Ilis.

Furlukinet !

Ar peziou 4 guennec, 10 guennec, 4 real hag 8 real eus ann Itali, da lavaret eo gant patrom Victor-Emmanuel he he vab varnezho, ne vezint mad mui nemet beteg ann devez kenta eus ar bloas nevez.

Ac'han di ec'h heller chench anezho e tiez ar re oll a so carget da douich ar roullou.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Dourver, cure e Castel-Paul, a so hanvet professor er Seminer bihan er Pont.

Ann autrou Guichaoua, cure e Castelnevez-ar-Faou, a so hanvet cure e Castel-Paul.

Ann autrou Mevel, belec iaouanc, a so hanvet cure e Castelnevez-ar-Faou.

Er bloas a zeu (e 1880) e c'hoarvezo eun dra ne c'hoarvez morse nemet teir gueich beb cant bloas. E miz c'huevrer e vezo pemp sulvez.

Æs eo deoc'h compren penaus ma vije bet eun deves all, al lun, ar meurs, etc, o commans ar miz e vije bet pemp devez eun ann hano-ze hag e c'hoarvez kellies gueich m'en deus miz c'huevrer nao devez var 'n ugent. Mæs er bloas-man eo ar sul eo a vezo ann devez kenta hag e vezo evelse pemp sulvez. D'oc'h ma lavar ar gazetennou ne vezo mui guelet kement-se nemet e 1920, e 1938 hag e 1976, mæs ne vezo ket cals eus ar re a lenno kement-man a alfe her guelet mui.

A beb seurt laëron a gaver, mæs ne gredan ket e ve cavet aliæs d'eus ar sort da heman.

N'eus ket pell, e *Lyon*, ann autrou Fredon en devoa prenet eur sac'hat avalou douar hag he lezet etal dor he di eleac'h ma oe laëret a zivarnhan. Hardi avoalc'h e oa ann hini e devoa casset ar sac'hat avalou-douar-ze ganthan ha gouscoude goassoc'h c'hoas en deus great. Digasset en deus endro ar sac'h golo d'ann autrou Fredon gant al lizer-man :

Autrou,

Clevet am eus e oa deoc'h ar sac'hat avalou-douar am beus cavet (?) e kichen dor ho ti. N'oun ket evid lavaret deoc'h peger mad oant. Cass a ran deoc'h ho sac'h endro, oc'h ho pedi d'he beurgarga da benn eur veich all.

N'eus tra da lare a enep hoc'h avalou douar nemet ne oa ket travoalc'h anezho, kense ne badint ket pell.

Me chans da benn ar sizun a zeu e prenfoc'h eur sac'hat all.

Evel ne ouzon ket caër hoc'h hano, scrivit anezhan var ar sac'h, mar d'eo ho madelez, evid ma hellin scriva deoc'h. Ho carout a ran peadra, mæs guelloc'h cals e caran hoc'h avalou-douar.

Me garfe touich ous ho torn e testeni eus va c'harantez.

RED-VAR-HE-LERC'H.

Set' aze eun den desket mad, hervez Ferry, ha ma ve lezet beô e rai calsic hent, nemet ive e teufe ann archerien da herpel outhan.

A.

Scriva a rer d'eus Landerne, d'ann 19 a viz Guengolo :

Strafuillet en em gav ann oll er gear-man gant eun dra spountus nevez c'hoarvezet.

Eun autrou d'eus kear a vage eur vandennat chass : digouezout a reas gant unan anezho coueza clanv en eun taul, hag en he gounnar en deus taget oll chass all en ti ha re ann amezeien, ha lazet eur c'has gant eün neubeut ouidi ha ier. Ar goassa so eo en deus ive taget unan d'eus mitizien an autrou-ze, hag he verc'h he unan a vije bet goal lakeat ganthan panefe ma oa re deo he dillad varnezhi, na ne hellas ket ar c'hi clanv ho zreusi gant he zent.

Blensou ar baoures keaz matez a so bet devet gant ann houarn-ru. Eur boan scrijus eo ha spountus, mæs evel ma eo ar sura remed, ez eus bet renket he implija.

Kement loën a oa bet taget gant ar c'hi-ze a so bet lazet. —

Ne heller ket teuler re a evez ous ar chass.

Hoc'h aliet am beus meur a veich dija, ar re a c'hanoc'h da vihana a voar ar gallec, da brena ha da lenn *histor ar Brezel græt d'ann Ilis en hor bro epad ar Revolution vras* : Ma ! setu aman eun testeni, cals guelloc'h eget va hini a lavaro deoc'h eur veich c'hoas muioc'h peger talvoudus eo al leor-ze græt gant ann Autrou J. TÉPHANY, chaloni ann Ilis gatedral e Kemper. Eul lizer eo scrivet dezhan gant ann Autrou Cardinal Donnet Arc'hescob Bourdel.

Bourdel, 14 a viz Guengolo 1879.

Autrou Chaloni,

Ne alfen ket ho meuli re da veza sonjet scriva histor ar brezel græt d'ann Ilis en Escopti Kemper ha Leon adalec 1790 beteg 1801. Er mare m'en em gavomp breman ni hon deus ezomm evid kenderc'hel oc'h heulia ann hent mad, da gahout dirag hon daoulagat skueriou ann dud calonec ho deus roet ho buhez evid ar feiz ha kement-se n'eus ket c'hoas cals bloaveziou a c'houdevez. En ho leòr n'e ket travoalc'h, re eo, a gavomp eus ar seurt skueriou-ze.

Re siouas eus ann Eskibien, ar veleien hag ann dud fidel ho deus renket rei ho buhez evid dioual ha miret deomp ann tenzor presius eus arFeiz.

Ar Feiz ! peger caër eo ar vertuz-ze ruziet gant goad kelliæs a verzerien. Na pegen eürus omp-ni o cahout kement all a destou assur eus guirionez ar Relijion. Na peur sort testou ? ar re vouiziec a hag ar re vertuzussa. Oh ! ma ve goest hon enebourien da brederia eun neubeut, ne alfent ket meuli travoalc'h ar Feiz-ze he deus græt gloar hag enor ann Ilis hag assambles gloar hag enor ar Frans. Hogen daoulagat ho deus, mæs ne velont banne ; blasfemi a reont ar pez ne anavezont ket. Plijet gant Doue, autrou chaloni, e tigouesfe gant ho lenna ho leor, rag neuze ec'h anavesfent pegement e oant bet faziet beteg hen hag ec'h allent guelet penaus e peb amzer ann Ilis he deus bet bugale a garie kement anezhi evel ma carient ho bro.

A hent all, ho leor a zicouro d'en em zavetei kement hini he lenno. Ho comsou leun a feiz hag ar skueriou a lakit deomp dirag hon daoulagat a ve goest, da rei couraich, ma ve red, da verzerien nevez.

Kendalc'hit, autrou chaloni, o rei deomp leoriou evel ar re hoc'h eus scrivet beteg hen, hag ho puhez er bed-man a vezo bet eur vuhez a vadoberou.

Digemeret ann assurans eus va c'harantez.

FERDINAND Cardinal DONNET,
Arc'hescob Bourdel.

Ann autrou Bonie, vice-amiral, hanvet Prefet, an dud a vor e Brest, e plass ann autrou Bourgois hanvet conseiller er C'honseil-Bras, en deus kemeret carg eus he blass eun neubeut devejouso.

Der guener all, eur c'hrouadur 6 bloas hanvet Berrien, a ioa o vont da veuzi dirag ar *Gaz* e Kemper. A drugare Doue, hag eürusamant evid ar c'hrouadur, unan eus ar re oa eno o labourat, Josef Kervagault, en em daulas en dour heb kemer ann amzer da zivisca he zillat hag e hellas he savetei.

N'e ket ar veich kenta ma c'hoarvez gant Josef Kervagault laca he vuez var var, evid cass sicour d'ar re all.

Epad ma oa al lestr le *Navarin* o tistrei d'eus Nouméa, pevar Gommunard a so bet maro. Hervez m'hen assur deomp tud da veza credet, ann dud reuzeudic-ze ho dije caret guelet ann aumonier a ioa e bours al lestr, mæs ar Gommunardet all ho deus miret outho. Kense ho deus cuiteat ar vuhez-man heb beza resevet sicour ar Relijion hag ho c'horfoù so bet stlapet er mor heb ma zeufe den ebet da c'houlenn evitho dre he bedennou truez digant ann autrou Doue. —

Ar Gommunardet-ze ho deus heuz hag horrol ous kement tra a sell ous Doue hag ous ar Relijion !

Evid cahout berroc'h ho amzer epad ar veaich, int a gane a beb seurt soniou etrezho. Hogen, etouez ar pez a ganent ez oa unan hanvet *France* a ioa evelhen ar c'homsou diveza :

Doue 'ziouallo ar Frans !

Ar Gommunardet, evel ma vije bet hano ann Autrou Doue evel eun tam houarn-ru goest da zevi ho ginou, a gane e plass ar c'homzou-ze.

Da viken bev' ar Frans !

A.

Perc'hen-Merer : An. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant An. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 42) DISSADORN 18 A HERE 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
} 2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

ALI.

Ann abadet iaouanc a dle distrei d'ar Seminer bras e Kemper, da benn der guener kenta, 24 a viz Here. Ar re ac'hanoc'h a ve eun tamic varverc'h gant pæamant ar gazoten, a hello cass pris ho marc'hat dre ann hent-ze-

---

Kemper, 18 a viz Here 1879.

Petra so nevez er vro ? Evid c'hoas e ve diæs bras hell lavaret deoc'h, nemet e teu ar Gommunardet, ann eil rumm goude egile da gemer ho flassou coz ha m'hon deus leac'h da gaout aoun e safje tabut da benn ann devejou diveza eus ar bloas-man pe da vihana ann devejou kenta eus ar bloas a zeu. Æs eo deoc'h compren ervad penaus pa vezo deut an diou Gambr da Baris, ma ne fell ket dezho ober ar pez a blijo d'ar Radicalet, ne vezo ket diæs d'ar re-man lacaat anezho da senti pa gavint dindan ho dorn ann oll Gommunardet-ze ne c'houlennont ket guel eget venji varnomp ar poaniou ho deus renket da c'houzanv abalamour d'ho c'hrimou. Ha neuze petra c'hoarvezo ? Casi sur eur Revolusion all adarre, cals goassoc'h eget ar re hon deus guelet bete vreman. Na ne hellomp ket beza souezet a gement-se. Evid ann darn vrassa eus ar Republicanet, evid ar Radicalet, da vihana, n'eus netra goude ar vuhez-man ; ann den n'en deus ken eürusdet da c'hortos nemet ann hini a hell da gahout var ann douar, ha setu perag ne glaskont nemet plijadurezou ha pinvidigeziou ; setu perag, ar re a bromet rei dezho ar plijadurezou hag ar pinvidigeziou-ze a so sur da veza chilaouet.

Hogen, etouez ar Republicanet, ez eus lod, evel Gambetta hag eun neubeut all evelthan, ho deus allet paca ar guella plassou, a garfe avoa'c'h e chomfe ann traou evel ma'z eont breman. Goude beza en em zervichet d'eus ar re a so oc'h ho heul evel d'eus eur skeul, evit sevel d'ar plass m'en em gavont, int ho deus stlapet ar skeul d'ann douar o sonjal ne alje den ebet mui sevel anezhi en he za evid ho zenna eüs ho flass. Ancounec'heat ho deus, pell so, ar promessaou-ze ho devoa græt, ho dije rentet ann oll eurus m'ho dije allet cahout ann dorn ha beza ar vistri, ha setu breman ne reont van ebet d'eus ar re oa gueichal a unan gantho. Netrá na vanc dezho : gant petra e vent eta nec'het ?

Mæs mar gho deus anconnec'heat ar pez ho devoa promettet ; ar re all n'ho deus ket græt eveldho. Hag ar re ho deus naon, ar re ne glascont nemet plijadurezou ar bed-man a c'houlenn, a vouez huel, peur e teuio ho zro. Keit ha m'ho deus allet hen ober, Gambetta hag he vinistret ho deus slapet d'ann dud-ze eun ascornic da frogna. Ar Jesuistet, ar Freret, ar Seurezet, ann oll Relijiuset da zispenn ; hag ho deus bet evelse peoc'h digantho evid eur mareadic amzer. Mæs dond a rai naon dezho goassoc'h goas adarre, ha pa velint int bet tromplet gant ar re a lavare beza ho guella mignonet, e savo ar gounnar en ho fenn hag evel bleizi arrajet ec'h en em daulfint var gement tra a oa chomet en he sa a vad, na n'e ket hebken ar Republicanet lardet ha pinvidikeat a renco dougen ar boan eus ho c'hrimou, mæs ni ive siouas, kement christen a so ac'hanomp a zigass da sonj d'ann dud reuzeudic-ze dre hor buhez, hor c'homsou hag hon oberou d'eus ann Doue-ze a gartent da zistruja gant aoun na zeufe d'ho funissa.

Ar pez a velomp hirio ann deis a zigass din da sonj d'eus eun tamic histor am beus lennet gueichall.

Daou zen en em gave o prezec kevret var ribl eur steir vras pa savas en eun taul cont etrezho. Ann hini a sonje dezhan beza ar gouizieca har ar galloudussa anezho ho daou, o veza sellet pissoc'h ous he gonsort eget n'en devoa græt beteg ben a lavaras dezhan.

— Ma mignon paour, truez am eus ouzit ! Na te a dle beza maleürus !

— Me ! ne d'oun ket ! guir eo ne d'oun ket pinvidic, mæs iec'het am eus ha divreac'h mad, hag a drugare Doue, ec'h hellan gounit va buhez hag hini va bugale.

— Oh ! eo te a so maleürus ! Dougen a res eur chupen c'hlaz !

— Ah neuze ! pe c'hlaz a vezo ma chupen pe zu, pe d'eus eul liou all benag, gant ma ziouallo ac'hanoun d'eus ar riou, deus ar ienijen, e rai travoalc'h he servich.

— Oh, va mignoun, ne leveres coms ebet mui, kement tra a leveres a ziscues din guelloc'h guel peger bras eo da valeur pa ne ouzout ket da unan na hell den beza eurus o tougen eur chupen c'hlaz.

— Biscoas n'am boa clevet kement all.

— Eo, pa lavaran did, marteze n'e ket deut c'hoas ar maleur beteg ennoud-te, mæs heb dale e teuio, ma ne stlapes ket pell diouzit da chupen c'hlaz.

— C'hui a so, m'ervad, gouiziecoc'h evidoun, me ia da senti ouzoc'h : ha setu,var ar c'homsouze,ann den o stlapa he chupen c'hlaz en dour ; hogen a veac'h ma oe bet divisket ganthan, ma, velas n'en devoa mui chupen all da visca rag hen n'en devoa hini all ebet hag ann hini en devoa he douellet ne felle ket dezhan na ne helle ket memes pourvei eur chupen all d'ann hini en devoa hanvet he vignon evid he drompla guelloc'h hag æssoc'h a ze. —

Setu ive ar pez ho deus græt ar Radicalet hag oll botret ar Breuriezou cuz e kenver ar bobl.

Egis m'hel lavaren deoc'h er gazeten diveza ar, relijion na hell ket lemer ar vizer a zivar c'horre ann douar, nemet he doussaat, he neubeutaat,na hell ober ken. Hag ar bobl gristen, ann dud fidel hen anaie ervad. Kense e c'houzanve, heb en em glemm, kement diæsamant a gasse ann autrou Doue beteg ennhan, o c'houzout ervad en dije evelse gounezet ar Barados er bed all ha setu ma so deut d'he gahout tud dislonket gant ann Ifern da lavaret dezhan ne oa netra ken goude ar vuhezman, ne oa Doue ebet, ne oa na Barados nag Ifern : lavaret so bet dezhan n'en doa ken eürusdet da gahout nemet ann hini a alje da baca var ann douar, ha touellet gant comsou livet-braô ann tromplerien-ze, ar bobl siouas en deus divisket he Feiz hag he religion a zioualle ker mad anezhan d'eus peb seurt droug, a sicoure anezhan da veza treac'h d'he voal-ioulou hag a vire outhan da veza jalous deus eürusdet ar re all, na breman, pa n'en deus mui netra d'en em zifenn d'eus ann oll teichou fall-ze, petra c'hoarvezo ? E clasco mod pe vod cahout ive he loden eus ann eürusdet-ze eus ann douar a so bet discuezet dezhan evel ar brassa mad a alfe da gahout, hag egis ne hello biken he faca, biken ne vezo eürus er bed-man;hag er bed all, siouas e vezo c'hoas cals maleürussoc'h ! Pobl reuzeudic perag ac'h eus-te græt ar scouarn vouzar da vouez da vella mignonet evid mont da heul ha da chilou da voassa enebourien ? Mar g'alfes da vihana chilou breman mouez da Zoue a brezec ouzit dre c'hinou he vinistret ha distrei a galon vad davathan.

Evid ar re ho deus da douellet ha clasket cass ac'hanout d'ann Ifern gantho, d'ann devez eus ar varn diveza Doue a rento dezho ar pez ho devezo gounezet.

Plijet gant ann Oll Galloudec,kenvrois,e viot oll distroet evid mad davathan ma aljoc'h en em gavout etoues ann dud beniget.

Mæs evid-se, en han Doue, diouallet ha diouallet mad d'eus a re n'ho deus ken, muioc'h evidhoc'h, nemet ma zint eun tam benag guelloc'h guisket... ha c'hoas !! Evit ho skiant, mar g'ho deus eun tam benag, ne dall ket hoc'h hini. N'ho deus nemet skiant ar bed man ha c'hui hoc'h eus kevret skiant ar vuhez-man hag ive hini ar vuhez da zont : *vitæ quæ nunc est et futuræ.*

A.

MARVAILLOU.

Daou scolner e vacans e Carantec.

HERVEIK MAPOLIN HA FRANSOIK TINOD.

Emaint azezet e park an od var kador vean an otrou Persoun, dirak Kallot.

(Kendalc'h.)

Herveik. – An diaoul ia, evel a leveres, mera hini memes a zo. Diaoul ar politic, diaoul ar revolt a eneb hor mam zantel an Ilis, ha kement otorite lejitim a c'hal beza, diaoul an impurete, diaoul ar c'hloar vean, diaoul an aour, a me c'hoar me ! Kredi a ran ne jom breman hini abed da feneanti deus a gement diaoul o deus permission da denti an den.

Fransoik. — Pa ze guir eo an dud a zo en arrach eo ar goalc'herien, noun muhi estounet e zaffent mesk ha mesk goazet, merc'het, iaouankisou ha bugale er mor ; rag er memes mod ie ar vanden voc'h a antreas enho al lejion a ziaoulou d'ho guinta e poul dour Genezaret, a en em dole assames : an ouc'het, ar guizi, ar moc'h crenn, ar re vunud hag ar guidoroc'het. Ar gounnard ie a ioa croget er moc'h-se, kounnard an diaoul.

Herveik. — Pedomp-ni bian, ne vije ket guelet traou ken iskis-se e Carantec.

Fransoik. — Iannik Monpip evita da veza farsus, biken ne viche eat da neun etouez fumellennet o c'hija ho c'hueen en tarchou mor.

Herveik. — Na ken neubeut Mac'harit Laure, evithi da veza ac'his all diskorpul avoalc'h, birviken ne viche diskennet er C'hellen da ober lampavan ha iouac'hadennou e kreis eur vanden moustacheïen.

Fransoik. — Oh ! mæs ive, Karantegis a zo a viskoas preservet d'eus an arrach gant ar mor, dre ma zeont bepred da vrinnika, da ormela, da jeufretessa, da besketa, da vizina, pe da fouetta mor.

Herveik. — Ni zur nomp ket egis keris.

Fransoik. — Te a lavar keris ! Daoust, Herveik, a ne ket bed ama en dro da ven Sant Carantec ar gear vrudet anvet Is ? me am beus klevet gant Saïk ar Pesk hag ar c'hemeneur guen e ze bed ama counfountet ker Is, hag e lavarent :

Abaoue ma ze beuzet ker Is
Den n'eus kavet par da Baris.

Herveik. — Kredi avoalc'h a rafen e ve bed diana eur c'hoad bras ama dre ma caveur pechou grichou pa doulleur el lec'hid da baka liboustr ha talareged ; mæs kear Is a zo kounfountet e baë Douarnenez. Eno e zo, en eun ilis, a zindan ar mor, eur belek troet var-zu ar bobl. Lavaret en deus, *Dominus vobiscum ;* ha pa vo respountet deza *et cum spiritu tuo,* kear Is a deuio a zioc'h ar mor.

Fransoik. — Neuze eo marvad eo,e vo Paris beuzet en eur mor a dan gant ar Gomunardet. Deuet int dija deus Noumea da beurechui labour 1871.

Herveik. — Ar vedicinet a dlefe digas ive ar reze da Garantek, rag evel eo ho arrach doc'h drouk Sant Ujen.

Fransoik. — Kouls e ve digas dioc'tu ive kement hini en defe drouk Sant-Martin.

Herveik. — An ?

Fransoik. — Ia ar vecherien eo o deus drouk Sant-Martin, rag d'ar zant-zé ec'h en em erbeder da barea deus ar c'hlenvet se iskis ha revinus.

Herveik. — Sac'h an dien ! afat, setu kavet eur barrechad da gountanti aket ha zel birvidik an otrou X... ?

Fransoik. — Salo ne deuffe aman nemed tud clan, pe da viana tud o de izom da gaoud ear vad da nevezi o stomok ; tud a zo red dezho souba ho memprou en dour mor da rei ners d'ho c'hroc'hen, d'ho ervennou ; da lakad berc'h var ar goad, dezan da redet koumpez dre ar goaziet ; tud a relijion,hag a rafe skouer vad d'ar baïzantet ha dar vartolodet, tud a ve guelet en Ilis, dar zul da vihana, hag er veich en amzer o cofes hag o communia. Neuze Carantegis e serr ar guenneien a bakont en tuma tuhont, a brofitfe evit ho ene, hag ho eternite ; e leac'h brema, var digares goalc'hi ar c'hrec'hin lous deus kear, e maint e riskl da goll ho flijadur, ho enor, ho relijion er bed ma, hag ho lod deus ar Barados evit an eternite.

Herveik. — Assa Fransoik, te a goze fur !

Fransoik. — Ne ket echu. Me bariffe ganed, Herveik, penaos kement liboustren iaouank, ha cos memes, a deu deus ar mor, he dillad en dro dizhi envel d'oc'h crogen eur zilien discroc'hennet a gred parfet beza eur Venus !

Herveik. — Ha gant rezoun, rag Venus, ervez fablennou coz ar baianet a ioa ganet deus ionen ar mor, da lavaret eo lousdoni ar mor. Setu al loudouren dre excellans, Venus, Douëes an impureteou, a ioa great deus ar pez loussa zo er mor. Ogen, ar mor kuntunu a reprezant an ioulou demeus ar galoun ; hag al loussa deus an ioulou eo an impurete ; dre-ze, Venus eo al loussa deus an douezet, en despet d'he c'hroc'hen. Enor dar gualc'herezet ! dar gualc'herezet a ia er mor gant ar goazet ?

Fransoik. — Ar mor a zo desevant, fuloret, treitour, muntreur, egis an impurete, egis Venus ampouezoun.

Herveik. — Petra zonjes divar ben goazet kear ha merc'het kear mesk ha mesk er mor ?

Fransoik. — E zint anter tud hag anter pesked egis an Tritoned hag ar Sirenet.

Herveik. — Daoust ha dimezet oa an Tritoned hag ar Sirenet ?

Fransoik. — Oh ! ia da ; mæs ho eured avad a oa civil, netra ken, hag an divors permetet ato.

Herveik. — Ar c'hannad Naket, an tortik, an hini a c'houlen, dre gri fors, e ve eul lezen evit an divors e Frans, a zo sur avoalc'h oc'h orin ar mor-vounstrou-ma. *Monstra maris Sirenes erant quæ, voce canora.* Ar Sirenet anter maouez anter besk ho doe eur vouez dudius. Evit betra diana ? Da jassa d'ho c'haout, etouez ar reier, kuzet a rez an dour, ar vartolodet decevet dre ho c'han. Ar batimant stoket d'oc'h ar roc'h a ranke perissa, hag ar Sirenet hag an Tritouned a jasse ar vartoloded keis e founs an abimou d'ho drebi ; na petrata.

Herveik. — E feis avad Fransoik, ar Revolusion a zo pen da ben ar mor-vounstr egis ma leveres. Leun eo a bromessaou kaer, a dre-ze e chass gathi an dud diskiant, da berissa er brezel civil, hag a ra goudeze freskat gant an danvez a jom var dilerc'h ar re zo sacrifiet gathi. Guelit Gambetta pegel lard eo, sataze eur Siren, ia, hag a zo !

Fransoik. — Me a anavez unan am beus guelet e Roscof etouez ar goalc'herien. Ar goalc'her ze a zo eur Senatour, Academisien memes ; eun dictionnair en deus great ; lavar ta piou te, Herveik... al lit... al lit...

Herveik. — An ! Littre eo a fell did lavaret ! Enhes a gount dan dud e ze divar ar marmouchen, egis ma ze Naket divar an Tritonet hag ar Sirenet ; hag ar marmouchen d'ho zro, eme Littre a zo divar an ist.

Fransoik. — Pa gleve al Littre-ze potredigou Roscô, en or c'hoari galoch, o lavaret : chom en Alf ta ta, petra ! e coumprene e comze e gregach rag el langach-se, alfa a zinifi ar pen kenta, ar goumansamant. Ha pa lavare ar botred : ki ru, da eur c'hi n'en doa liou al cbed, e sonje al Littré e Cyrus, rag lakat a rea ki e leac'h cy; pa gleve cozeal e brezounek.

Herveik.— Er memes tra ni a raffe ki-ran

doc'h Syren, ha ki-tan pe taoun, doc'h Triton. Mæs neuze e vemp senset tud habil! Kountit brichinerez en eur ober lazik d'an ourgouill. Meulit ioulou ar re falla ; hag e vezo votet evidoc'h. Setu petra zo en em gavet gant Littré ; senatour eo just ar pez a glaske dre he istr hag e varmouchen.

Fransoik. — Mall eo deomp tostaat d'oc'h ar gear rag guelet a ran ar moget o sevel d'oc'h chiminal Ian he Vam, « *Et jam summa procul Villarum culmina fumant.* »

Herveik. — Ha skeud hon tour dantelezet, alaouret gant birou an eol o kuzat, a en em asten a ed ar mor, « *majoresque cadunt altis de montibus umbræ.* » Kenavo, Fransoik, kenavo var-c'hoas adarre goude lein.

Fransoik. — Noz vad did, Herveik, mignon va c'halon.

Eur pennad all eur veich all.

J. M. C.

HISTOR AR C'HABYLIE.

UGENTVET PENNAD.

FOLLENTEZ HA FALS CREDENNOU AR *C'habylet.*

Mahomed a blantas he relijion etouez ann dud a daoliou sabren, hag a daoliou cleze. D'ann hini na felle ket dezhan beza he ziskibl e lavare en eur sevel he sabren-vraz a uz he benn : cred er pez a lavaran did, pe marv evel eur c'hi-clanv. *Mahomed* hen deveuz great eun *ifern* ive, evit ann dud ne gredont ket e vesfe hen eur Profed-braz. D'ann ifern-se dreist oll e cass ann oll dud na hell ket donet a-benn d'ho zrec'hi dre nerz ar brezel. Eur *Barados* hen deveus savet ive, naontec astach ha pevar ugent ebars. Kement hini, eme ar Pabor-bras-se, a varvo en eur stourm evit difenn va religion, a ielo var eün d'am baradoz. Kement hini ivé a deufo da bardouna da gear ar *Mecque*, e leac'h ma eo bet enterret *ar Profed Mahomed*, mar plij, ho devezo oll ar pardoun euz ho oll fec'hejou

Difennet eo lenn leor all ebet nemet ar C'horan; al leoriou all a dle beza oll henvel euz al leor-ze, pe ma ne d'int ket, e tleont beza taolet en tân evel leoriou-fall, leoriou hag a gasso var eün d'ann ifern kement hini ho lenno. Difennet eo clasc anaout mad guirioneziou ar relijion ; ann dra-ze avad a zo difennet crenn-ha-craz. Mar tigouez da unan benag chomm heb credi eo *Mahomed* ar Profed-bras, n'euz nemet eun dra da ober outhan; hen dic'houga. Evit heulia penn da benn gourc'hemennou *Mahomed*, ar *C'habylet* n'en em lakeont ket e poan da velet pe e-z-eo guir pe e-z-eo diskiant ha gaou ar pez e ve lavaret dezho. Aliez ive ar *Maraboudet*, evit cuzet ho dic'houiziegez na petra 'ta, ne glascont ket ho sclerijenna pa vent e mar, pe e poan divar-benn diluia eun dra ziez benag. Ar *C'habylet*, evel ann *Arabet*, en eur saludi ar gristenien pa dremenont a lavar dezho ar c'hontrol-beô euz ar pez a sonj d'ar gristenien clevout : an dra-ze n'eo ket diæz dezho, n'euz nemet tenna eul lizerenn euz ar c'homzou a leveront. Evel-se, mar teu eur c'hristen da lavaret da eur *C'habyle* pe da eun *Arab* en eur dremen ar c'homzou-man : « *essalam alic* » « benniget ra viot » ann *Arab* pe ar *C'habyle* a responto en eur denna al lizeren *l* euz ar gomz *essalam* hag a lavaro : « *essaam alic*, ar pez a zinifi : « milliget ra viot! Lod a lavar heb aon memez : « *lan bouk* » « mallos var benn da dad! » Pa ra eur bromessa benag, n'eo ket nec'het goude, evit monet a enep d'he c'her : rag en eur ober he bromessa hen deveuz bet sourci da lavaret : *inchaallah* « mar plij da Zoue. » Mar fell deoc'h ober dezhan toui e talc'ho d'he c'her, pe gouzout e pe zonj e ma, hen a responto deoc'h en eur lavaret : *rebbi iareff*, pe c'hoaz : *rebbi ichouff* « Doue a oar, Doue a vel pep tra. » Ar *C'habylet* couls hag ann *Arabet* a lavar gevier stank-ha-stank ; dreist-oll pa hellont tenna talvoudegez euz ho gevier. Toui a reont aliez evit difenn ar brassa gaou ; ober a reont ann neuz da vonet drouk ennho, hag e lavaront a vouez huel : *hag rebbi* « evel m'eo guir e-zeuz eun Doue » eo guir ar pez a lavaran. Mæz evesseat em euz meur a veich : sul-vui e touont evit lavaret eo guir ho c'homzou, sul-vui e c'heller beza sur e-z-eo gaou ar pez a leveront.

Ma ho deveuz ezom da gaout eun dra benag diganeoc'h, e teufint d'ho cavout en eur lavaret e-z-int prest da zenti ouzoc'h evel ma sent eur c'hi d'euz he vèstr, prest da ober kement a lavarfoc'h dezho. Mæz diouallit mad da vonet da c'houlen eun draïc benag digantho goudeze, rag respont a rafint deoc'h : « Oh ! n'hellan ket, n'euz moyen ebet ! » ha mar c'houlennit eun eil gueich, diouallit n'ho pesfe eun taol contell !...

Ar goassa drouc-comzou a heller lavaret da eun diskibl da *Vakomed* eo lavaret dezhan : « Te 'zo eur *C'hristen*, » pe c'hoaz : « Te ne teuz tamm « fri ebet ! » Euz ar c'homzou kenta ne raïo ket kement a vân; mæz ar re-all hen laca da vonet net en dero : a-bred pe zivezat hen devezo bleô divar ann hini hen devezo lavaret ar c'homzou cassaüz-se dezhan; mar gall memez hel lazo.

Ar *Maraboudet* ho deveuz eur vellit-vraz var ar *C'habylet* ; n'euz fors pegent diskiant e vo eur gomz lavaret gant eur *Marabout* e vezo credet evel comzou Doue. Eur gomz hebken a-berz ar *Maraboudet* a zo bet avoualc'h evit sevel ann dispac'herez-vraz digouezet er bloavez 1871 a-enep ar gouarnamant. Ann oll brezellou a zo bet en *Algerie* abaoue 1830 n'ho deveuz bet ken abec.

Paotret ar *C'habylie* ne garont tamm ann

imachou, enebourien touet int memez outho, evit *idolâtret* e kemeront ar gristenien abalamour ma enoront imachou ar zænt. N'eüz ket goall-bel-'zo em oa prenet eun neubeut taolennou evel ar re a vez guelet aveichou gant ar billaouerien e Breiz-Izel : var ann taolennou-man a oa patromou soudardet o tougenn ho armou ; ar reman a oa brao a rencadou eno. E fin pep rencad, varlerc'h ar zoudardet e oa great patrom eun tavarnierez pe *cantinourez*. Ha setu me ha monet da ober imachou bian gaut ann taolenuou-ze, en eur zispartia pep soudard en he gostez he-unan. O sonjal ober plijadur da vugale ar scol, e roïz da bep unan anezho eur soudart-paper ; lod ho devoe bet patrom eun tavarnierez. Ar vugale, foug ennho, a ielas d'ar gear da ziscuez ho imachou d'ho c'herent ; mæz ar re-ma a dennas ann imachou-ze a dre daouarn ho bugale hag ho rogjont munut-ha-munut dre gassoni; goassoc'h c'hoaz! Ar re ho devoa bet patromou tavarnierezet, ho devoe fest ar vaz, abalamour ho c'herent a zonje dezho o devoa ar vugale-ze enoret ann imachou evel ar gristenien. Evel ne mije ket credet e dleje c'hoarvezout kement all gant ar vugalegeiz abalamour d'ann imachou, e oan souezetmaro pa gleviz hel lavaret. Neuze e lakis em penn dic'haoui ar vugale-ze, ha renca ar stal guella ma hellen.

Petra riz ? Lacat a riz prena din madigou, pibennou-sucr, patromou paotret-coz e sucr, a bep seurt anezho. D'ar vugale a oa bet fustet gant ho c'herent abalamour d'ho imachou tavarnierezet e roïz dreist oll ar patromou paotret-coz e sucr. Gouzout mad a rit oll penauz er veich-ma ar c'herent a lezaz ho faotret-coz-sucr hag ho fibennouruz gant ho bugale da suna ! ha ne lavarjont mui e oa ar vugale-ze idolatret evel ar gristenien.

Tud ar *C'habylie* a zo carget a fals-credennou; ar muia aon ho deveuz araug netra, eo araug eun taol lagad fall ; var ar poënt-se e-z-int henvel euz aan *Arabet* hag ar Juzevien, Pa zeller etre he zaoulagad ouz unan benag euz ar re-man, e serront prest ho daoulagad gant aon. Mar chommer pell da zellet outho he astennont var-zu ennhoc'h ho femp biz digor euz ho dorn deou, evel ma ho devesfe c'hoant da lavaret deoc'h : « me blanto « va femp biz dide en da zaoulagad. » Discuez evel-se biziad he zorn deou da eun all a zo tenna varnhan drouk-nerz eun teuz benag, eme ar *C'habylet*. Evit pellaat ha troï divar ann tiez drouknerz ar zellou-treuz e ve laket var doriou ar mosqueou patrom pemb bis pe c'hoaz patrom eun houarn marc'h. Mæz n'oulfen ket lavaret deoc'h pe seurt vad a ra ann houarn-marc'h staget euz dor ar *Mosque* evit mirout euz drouk-nerz eun taol lagad-fall. Eun aon-bras ho deveuz ar *C'habylet* araug ar boudiged, ann achanterien, pe ar strabinellerien, ann divinourien, ar gorrigezed, pe ar c'hoz grac'het-coz a oar teuler traou var ann dud ha var al loëned, eme tud ar vro-ma. Ar muia aon ho deveus araug netra eo araug al lutinet hag araug ann diaoulou a ve o c'hoari ho rond bep noz evit ober a bep seurt drouk d'ar re a jomm er meaz da loja ; morse ar *C'habylet* ne gredfent monet er meaz euz ho ziez goude cuzheaul, nemet beza e vesfe eur vandennad vad a voazet er memez amzer, ha c'hoaz !... Credi a reont ive stard penauz e-z-euz derveziou a valloz : hag en derveziou-ze ne hellint ober netra-vad. Ar goassa eo hag ar melconiussa abalamour ma credont penauz ar guel euz ann den ma pe ann denhont a zoug malloz dezho, a denn varnho a bep seurt goall-heuriou ; ar pez a ra dezho ober euz ho oll galloud evit pellaat euz ar seurt tud-se.

Clevet ar brini o coagat hag ar gaouenn o chouat a zo evitho eur merk e varvo sur unan benag heb dale ; ha neuze en em strincont d'ann douar evit pedi Mahomed da roï dezho he vennad ! Pe seurt mennad ? ma bellaio ar maro dioutho, rag n'ho deveuz-ken spont nemet araug ann heur ma rankint kuitaat ar bed-ma. X.

DIVIZ.

DIVIZOURIEN.

Luduek, Skoarnek, Gogéer } Krak aotrounez iaouank.
Louizik, koueriad.
Eur mevel.

— Ann diviz a c'hoarve e marc'had Lanom (pe var c'hed taol) ann deiz guener ar groaz ; Luduek, Skoarnek ha Gogéer a zo azezet ouz taol enn eunn hostaliri, eur c'horn butun enn ho bek; Louizik a zo ive tost dezhe, da zibri he damm lein.

Luduek. — Digass aman deomp kik berv ha silzik pebet mad, ma refomp eur pred evel m'eo dleet ; digass ie daou vrikennad jistr ; koulskoude e bourg Lanom a glevan laret eo tanô ar jistr c'houek ; n'eo ket avad evel du-man, e Kervadek, a ve græt bep bloaz eur c'hant botennou, hag hini e seurt na red ket enn treger vihan. Alo, kleô, buhan ; na chôm ket aze da zigeri da c'hinou.

Ar Mével. — Allaz ! Aotrounez ; kalz kalz a dud a zo hirie ; red eo din redek e pep tu... Oh ! na vin ket pell, 'vad.

Skoarnek. — Deuz 'ta, fri minaouet ; digass ie kik leue gant avalou-douar fritet, ha...

Gogéer. — N'eo ket avoalc'h ze, digass ie diou andulen, hag eur voutaillad guin Bourdel ma tiskenfont hep reustl...

Ar Mével. — Ma ! Raktal !...

Luduek. — Ac'hanta ! paotred ! ni a ia da ober eur c'hovad, hein ! unan ha na vo ket skuiz.

Bah! Eur pifad aveich ann amzer, ze a ra tridal ar galoun, ze a laka ann anken da vont e kuit; ze a laka ann den da veva; evit pa n'hon deuz nemet eunn nebeut amzer da dremen var ann douar-pri man, n'eo ket fall, n'eo guir 'ta, kaout eun tamik plijadur mare da vare? (Goustadik) sell, sell, sell! Piou eo ar ginaouek a zo aman em c'hichen, eunn drem dezhan evel hini ma eontr Pipi al Louéad, eur bleô dezhan evel reûn ouc'h, hag he votou koat mad tre d'ober listri?... Sell 'ta pegen treût eo : heman, emichans, 'zo bet savet eiz leô enn tu all da vro ar bara hag ann aman fresk... sell he lost-pik!... heman fad 'zo eunn æl!...

Ar Mével. — Setu aze, Aotrounez, ar pez ho c'heuz goulennet.

Gogéer. — Trugarez did, ma mignoun, trugarez!...

Ar Mével (da Louizik). — Ha c'hui kenderv?

Louizik. — Me am bo fâ munud ha piz poazet enn dour.

Skoarnek (da Louizik). — C'hui, hervez, a zo eur mab bihan da unan a zo hanvet Esaü. Fidouac'h, na vo ket druz ho pred; 'n'oc'h ket lipouz, e gav din. Drouk kôf e po da vont d'ar ger! diouallit!

Petra? aoun ho c'heuz na ve ken a zaout er vro enn ho koudé?

Bah! ho ialc'h a zo pounner; skoet var ar c'hik, eveldomp...

Gogéer — Dao d'ar c'hik, koueriad; na c'heuz ket re a lard da verzan.

Louizik. — C'hui, a gav din, n'ho c'heuz ket ie re a skiant da verza; guell a ve deoc'h esperna ar pezik en deuz kinniget Doue deoc'h. — Na ouzoc'h ket eo hirio guener ar groaz? difenn 'zo da zebri kik. Rak-se na gomzit ket a ze din.

Skoarnek. — Difenn?... ha gant piou?

Louizik. — Gant ann Iliz; na oan ket evit kredi e oac'h ken divouiziek. Ha n'ho c'heuz ket lennet ar c'hatekis? Skrivet eo ennhan :

D'ar guener, kik na zebri ket...

Gogéer. — Perak ober kement-se a ardou? Ha te a ve ie eur manac'h, pe eunn orbider evel-se?

Louizik. — Me a zo christen; hag ar muia orbider ac'hanomp n'eo ket ann hini a sonjet. Teurveet komz eunn tamm muioc'h izel, m'ar karit; rak me a skofe deoc'h eur ienn enn ho sotoni, hag unan c'houek na rafe ket a vad deoc'h. Dalc'hit ann dra-man enn ho speret, ha doun. Ho skiant a zo berik, hag ho teod re hir; chom sioul, setu ar pez a zo ar guella evidoc'h. Enn tuont, mar fell deoc'h tremen lost al leue dre ma ginou, me a ziskuesfe deoc'h ma femp biz : n'int ket divent, mes pounner e z'int. Lezit ann dud, pa na laront netra deoc'h.

Gogéer. — Na c'houlennomp tamm ober gaou ouzoc'h; mæs, na ouzomp ket perak, evit bezn erfad gant ar veleien a oar ken braô c'hoari anei, lounka ier ha ponsined ar guener evel ar sadorn; epad ma z'hoc'h o selaou ho sorc'hennou, n'eur dizec'ha divar ho treid...

Louizik. — Ho guelet hoc'h euz o tibri kik d'ar guener ha d'ar sadorn!

Gogéer. — Aliesoc'h eget bep miz, ma mignoun.

Louizik. — Da genta, ne c'houlennan tamm mignounet eveldoc'h, d'ann eil, beza 'zo eur rumm tud na dec'hont dirag gaou ebet, p'ho defe ezom anez han. Ha te a gomz ken lemm euz ar veleien, bet out eur veich benak o verenia ganthe?

Ludueh. — Arao 'ta !!... Muioc'h laouen e ver enn tiez-eva.

Louizik. — Mad! Neuze na c'heuz netra da laret. Lakomp a ve guir ze evit eur belek benak; penaus e c'heller kounta ann evelep tra var ann holl veleien? Abalamour ma zo eul laër-c'houip, eur skraper, eur goall-den benak e touez al labourerien divar-meaz hag Aotrounez ker, kaout a ra deoc'h eo leal tremen ann holl labourerien hag ann holl Aotrounez da laëron, da skraperien, da voall-dud? Enn tuont, n'eo ket da eur belek, pe da eunn all e sentan me, mæs da Iliz hor Zalver J.-C. e leac'h ma man ar guir hag ar virionez.

Gogéer. — Oh! Ia, Jezuz-Christ a zo eunn den a dalvoud, mæs n'eo nemet eunn den epken.

Louizik. — Den eo, ha Doue kevret, hag he iliz a zo eunn iliz santel : ha biskoaz n'an euz bet na na vo galomperien na krak Aotrounez e sort ganeoc'h e-tal da brena ho botou da gement a eskibien a skiant vraz, hag a veleien fur, a Babet enoruz ho deuz douget lezen ar iûn hag ann diouer. Hounnez a zo eul lezen kalz guelloc'h eget ar re e man renerien keaz Bro-C'hall oc'h ober hag o tizôber bemdé evit reuz ann holl.

Gogéer. — Ar veleien a zo tud eveldomp.

Louizik. — Ia, sur, kik hag eskern a zo ie o tiazeza ane; mæs pa na z'int ket marmouzien, (Pardoun, Aotrounez, marteze e 'z oc'h c'hui skolaerien da Littré!) ho deuz c'hoaz eun dra all ouspenn : eunn ene, ha zakramant ann Urz...

Gogéer. — Me na blegan ket dirak tud eveldoun.

Louizik. — Gevier! Pa zigouez ganed eun archer er c'hoajou ma chaseez ennhe hep aotre, na vez ket pell o tiluia da gelad, hag o redek da guzet; ha mar krog enn da chupen, da erea da zaouarn gant manegou-houarn, neuze e chomez sioul, neuze te 'oar plega d'ann dud; neuze e teuez dous evel eun oan, te hirie ken divez, Pa'n arruo pautr al lezen da laret did : « Mont da vrezeler a zo red, » e plegi adarre; rak, na c'houlennez tamm, n'co guir 'ta, chom dindan ann alc'houe?

Gogéer. — Ha te a grên dirak ann ifern : Rak-

sê, m'oarvad, e krogez var ar piz hag ar fâ.

Ar Mevel. — Setu aze, m'amezek, dek guennegad.....

Louizik. — Trugarez!... (d'ar Gogeer) Me gav din e tal ar boan krenan dirak ann itern; ar re na reont ket, na ouzon ket me peleac'h eo æt ho skiant. Eassoc'h eo krenan eget gouzanv. Ha neuze, n'eo ket ann aoun-ze a ra din debri fâ; oh! nan avad : ar vugale vad n'ho deuz aoun ebet rag ho zad, rak ober a reont ar pez a zo dleet evithan; ha Doue, a gredan.....

Gogéer. — Lavar ar pez a gari; ann difenn da zibri kik ar guener a zo eun urz direiz aozet gant ar veleien; evidoun-me, na selaouin biken pilpoused evel-se.

Louizik. — Oh! oh! — (Eur c'hi a deu enn ti, hag a dosta da Louizik) —

Louizik. — Quê! quê! quê, Medor, deuz aman, ma faotr. Heman 'vad 'zo eur c'hi bihan karadek, n'eo guir 'ta, Medor?...

Ar Mevel. — Aotrounez, na c'houlennit netra all ebet?...

Louizik. — Eo 'da; digass d'in eunn tamm « bistek. »

Ar Mevel. — Raktal.

Skouarnek. — Kredi a ren penaus e teujec'h e barz hep dale; mad tre! Er Guener ar Groaz, ar c'hik a zo guelloc'h eget en deiziou all.

Ludueh. — Eur paotr seac'h evel heman n'eo ket evit chom dindan lezennou paotred ar saë du! Re a skiant en deuz evit-se!

Gogéer. — Deuz 'ta, map! beac'h d'ar c'hik! Na vi ket voas a ze! mar kendalc'hez evel-se, e savo kôf did araog nebeut; hag e vi eun den, unan e sort na vale ket var hed dek leô tro-vardro.

Ar Mevel. — Setu aze « biftek »...

Louizik. — Mad! — (d'ar c'hi) quê, Medor, quê, ma mignoun; alo, deus ganin aman, ma kargin da gorf did; te 'zo lipouz, ha n'eo ket laret as pe græt pred drûz ebet, pell a zo. (Neuze e trouc'h ar biftek d'ar c'hi.)

Gogéer. — Petra ar foueltr a rez-te aze? Ha troet eo da skanten? Penaoz e roez d'eul loen boed aozet evit christenien?

Louizik. — Ia, evit christenien eveld'out te m'oarvad!

Gogéer. Alo, râz-Iliz 'zo ac'hanout, tâo, tâo buhan! ha na goll ket da arc'hant evel-se.

Louizik. — Selaou eur gountaden. — Eur veich eur furlukin benak eveldout a gomzaz evelhen dirag eur bagad introunezed : « Ma! me 'zo souezet dre ma z'oc'h ken kaer ha ken leun a skiant, n'an euz hini all ebet enn hon touez nemedoun-me ma-unan kement na gredfe e Doue. — « Enn tuont deoc'h a zo aman na gredont ket enn Doue, eme unan euz ann introunezed, da c'houzout eo : ar c'hi, ar c'hâz, hag ann eüned a velet aze; da vihana ho deuz avoalc'h a skiant evit tremen hep en em lorc'ha abalamour da ze.» Ac'hanta! babouzek, te zo ken dilu da deod, ha c'hui etrezoc'h, paotred ar friou tano, petra a sonjit euz kement-se?

Gogéer, Ludüek, Skoarnek, (kevret). — Ne laran ket..... koulskoude..... marteze.....

Louizik (n'eur c'hoarzin). — Eur veich all chomfet sioul, hag e lesfet enn ho feoc'h ar re na lavaront netra deoc'h! N'eo ket haleboded evel-doc'h a deuio da gentelia ann distera kouériad a zo er vro-man. Diouallit na ve græt skolpat ganeoc'h, abred. — M'ho c'heuz c'hoant da zibri kik, debret kik, evel ar c'hi-man n'en deuz spered nag ene ebet. Mar z'eo ar c'hloutoni a zo o ren enn ho ti, am beuz truez ouzoc'h; mar z'eo evit goapaât Doue e lounkit kik d'ar Guener ar Groaz eo izel tre ho skiant, hag erru eo ar c'houls da skriva da Charenton evidoc'h; Mar z'eo dre fouge, evit ober ho koall baotred, lezit ac'hanoun da laret gant eur barz : Peleac'h eo æt ar fouge da gluda?

Ann tri den iaouank mezek, a ia e meaz ar buhana. Louizik he-unan a chom da zibri he lein.

BARZ KOATMIN.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Le Bras, cure e Lanveoc, so hanvet cure e Castel-Paul.

Ann Autrou Le Jacq, belec iaouanc, a so hanvet cure e Lanveoc.

Ann Autrou Auffret, cure e Guimiliau, so hanvet cure e Recouvrans, (Brest.)

KELEIER.

Ar radicalet ho deus aoun en dail da veza benniget gant ann autrou Doue. Beb bloas araug m'en en zastum ann Deputeet hag ar Senatourien, e ve græt, hervez m'her c'houlen ar Vam-lezen, pedennou public da c'houlen sicour ha grassou ann autrou Doue. Ma! ann nebueut-zé a Religion a ra poan galon d'ar radicalet ha lod anezho a so o sonj goulenn e ve lammet cuit ann arlicl-zé d'eus ar Vam-lezen.

Er gear *Issoudun* ez oa eun ti-scol renet gant ar Freret e cont ar Gommun. Er scol-ze ez oa 250 scolaër.

Conseil ann ti-kear e *hano al liberte* en deus tennet ar scol-ze digant ar Freret. Hogen, evel ma oa ann ti dezho, int ho deus savet ker buhan ennhan eur scol libr.

Petra a reas neuze hen oebourien? Cass a rejont

tud di dre ann digare da velet ha bras avoalc'h e oa ann ti-ze evid kement all a scolaërien. Ar re-man, na petra ta ! ho deus cavet doc'htu ne oa plass ennhan nemet da 150 scolaër hag ar Freret a renco breman cass cuit ar c'hant all. —

N'e ket red mont da Issoudun evid guelet kement all. E parræs Moëlan e kichen Kemperle ez eus bet græt eur c'hement all d'ar Freret e miz Gouere diveza.

Scriva a rer d'eus *Naonet* :

Abaoue deac'h vintin pris ar bara so cresket d'eus pevar guennec en eun taul, ar bara 12 lur. Gousgoude ar guinis a so atau marc'had mad ! Mar kendalc'h ann traou o vont atau en daill-ze ne vo ket pell e vezo anat d'ann oll petra eo ar *vuhez-ze marc'hat mad* promettet deomp gant ar Republicanet.

Ne ket red mont da Naonet evid guelet eur c'hement all ! E Kemper ive abaoue ann devez kenta a viz Here ar bara 12 lur (kenta kalite) a so pevar guennec cresc varnezhan hag ar bara eus ann eil calite a so 3 guennec cresc var ar bara 10 lur.

Ar voulanjerien a lavar eo cresket ar bleud dezho, mæs me garfe gouzout penaus ec'h hell beza cresket pris ar bleud pa eo atau marc'hat mad ann ed na ne vanc ket dour d'ar meillou ?

A.

Madou ann douar.

E Roscoa nnava lou douar plad-cam a vez guerzet breamn 19 lur 10 guennec ann daou-c'hant lur hag ar re rond 14 lur ann daou-c'hant lur ive.

E Paris ar guinis nevez d'eus 25 lur 10 guennec da 30 lur 10 guennec ann daou c'hant lur. — Ar segal nevez 19 lur 10 guennec da 19 lur 15 guennec ar memes pouez. — Ann hey d'eus 21 lur da 22 lur 10 guennec, it. — Ar C'herc'h d'eus 18 lur 5 guennec da 18 lur 10 guennec, it.

E Landerne. — *27 a viz Guengolo.* Dre ar c'hant litrat. — Guinis 22 lur 12 guennec. — Hey 12 lur 5 guennec. — Ed du 14 lur 15 guennec. — Kerc'h, 8 lur 15 guennec. — Avalou douar 18 lur ann daou c'hant lur.

E Kemper. — *27 a viz Guengolo.* Dre ann daou c'hant lur. — Guinis 24 lur. — Segal 20 lur 10 guennec. — Hey 17 lur. — Ed du 20 lur 10 guennec. — Kerc'h, 16 lur 10 guennec. — Avalou douar 9 lur.

A.

E Gouesnou, 28 a viz Guengolo, ar guinis 31 lur hag ar c'herc'h 19 lur ann daou c'hant lur.

E Gouesnou adarre, d'ann 2 a viz Here, 25 lur ha 10 guennec da 20 lur ann eis-ugent lur. Ar c'herc'h 18 lur ann daou c'hant lur.

Ne gasser ket, evid c'hoas, cals a ed nevez var ar marc'hajou nemet evid hâda hag ar re-man (guinis) a vez gue.zet æs ha doc'htu d'oc'h 38 lur da 43 lur ann daou c'hant lur. Var ar guinis evid mala ez eus bet eun tamic cresc e penn kenta ar sizun all, mæs abaoue dimerc'her ar pris a so couezet eun neubeut ; d'oc'h adalec 28 lur da 32 lur ann daou c'hant lur evid ar guinis ; ha d'oc'h adalec 63 lur da 68 lur ann eis ugent lur bleud. Ar c'herc'h a zalc'h atau d'he fris rag n'eus ket cals anezhi. Evid ann ed-du, e creder e vezo re evid ar vro ha keuse ec'h hello beza guerzet lod d'ann Hollande n'he deus ket bet travoalc'h er bloas-man.

Evid ann avalou douar ne gaver ket da brena hag ar pris a sav atau. Na n'e ket red beza souezet gant-se, rag er bloas-man, da viana evid ar pez a sell ous ann Nord eus ar Frans, n'eus ket bet anter eost.

Hervez eur gazeten, *Le Journal de Cette*, e mer breman a veac'h o tastum hag o voasca ar ræsin ha kement lizer a deu d'eus ann daou zepartamant-ze a vere e vezo cals guelloc'h ann traou eget na sonjer.

En departamanchou a so var ribl ar mor *Mediterranée*, (Var, Herault, Gard, etc.) eo goasket ar ræsin. Ann departamanchou-ze n'ho deus ket bet en hanv-man ann amzer fall, ar glaoijer hon deus-ni bet dre aman ha kense ann eost-ed a oa bet d'eus ar guella evitho. Evid ann eost-guin e c'hoarvezo ar memes tra.

Ar gazeten *Le Médocain* a lavar :

Ar mintinveziou hag ann abardaeiou a so ien keman ha be hon deus bet reoiou guen n'ho deus græt gouscoude droug ebet petra benag ma oant crenv avoalc'h evid devi ann deliou. A hent all peger caër eo ann devejou ! Gant ana heaul tom ne vo ket pell e vezo haô mad ar ræsin. Da benn fin ar sizun e vezo dastumet ha goasket ann eost-ze ken talvoudus evidomp.

A.

Lenna a rer er gazeten *la Revue de l'Ouest* :

« E *Champdeniers*, d'ar marc'hat diveza, ann ejennet ho deus collet cals eus ho fris, 200 lur peb ejen. Ar re a vije guerzet 800 lur kent, n'eus ket bet cavet ouspen 600 lur evitho.

Evid ar chatal all eo bet c'hoarvezet ar memes tra. Ar verourien a so spountet. Creski a ra ar c'hargou, na ne hellont guerza ho zraou nemet gant coll.

Beva al liberte !!!

Scriva a rer d'eus *Marseille* :

Eun neubeut mad d'eus ar re a so e plassou ar C'houarnamant, ho devoa ho bugale e scolaich ar Jesuistet. Ma ! lavaret so bet dezho ho zenna ac'hano, pe autramant e renkefent coll ho flass.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZEGVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 43) DISSADORN 25 A HERE 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 3 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 25 a viz Here 1879.

Var voassaat e ia atau ann traou.

Dissul all ar Parisianet ho devoa da henvel eur c'honseiller evid ann ti-kear hag etoues ann tri a c'houlenne beza hanvet, int ho deus choaset ar falla. Unan d'eus ar re so bet lezet a gostez a ioa d'eus ar memes sort Republicanet evel Gambetta, hag a ioa a du ganthan ar gazeten gallec *le Siècle*, hanvet gueichall, ker fall ma oa, *gazeten ann hos-taliriou*. Ma ! n'e ket fall avoalc'h mui evid lod d'eus Radicalet Paris, rag guelloc'h eo bet gantho henvel ann hini a ioa ar *Siècle* a enep dezhan, Humbert, nevez deut eus ar C'haledoni. Henez eo a scrive gueichall gant daou all, ker fall hag hen, ar gazeten *Le père Duchêne* a so bet kiriec d'eus maro Chaudey (eur Republican gouscoude) ha d'eus maro ann autrou'n Arc'hescop Paris hag ar re all so bet lazet gant ar gommunardet e prison *la Roquette* hag e ru *Haxo*.

Kement-se a ziscuez anat deomp ar pez a helomp da c'hortos heb dale. Ann tiez so bet devet gant ar gommunardet n'int ket c'hoas savet a nevez hag e choaser evid ho lacaat e conseil ann ti-kear e Paris ar re ho deus devet ann ties-ze pe aliet ar re all d'hen ober. Ann hini a alfe lavaret deomp pegeit e pado ar peoc'h, henez en deffe skiant. Setu e c'houlenner breman lezel da zont e Frans, ha doc'htu, kement hini so bet condaonet hag harluet eus he vro abalamour d'ar pez en devoa græt epad ar gommun. Hag e guirionez ar re so deut bete vreman ne d'int nemet soudardet, ar cheffou eo a so c'hoas chomet e meaz ar vro. Kense eo red ho gervel, ar c'henta guella, evid ma hellint oll beza prest pa zavo adarre ar gommunardet e Paris a enep ar C'houarnamant.

Kement-se ne zaleo ket. Setu ema breman potret ar breuriezou-cuz o clasc miret ous ar vichetourien d'en em rei d'al labour, o c'houzout ervad eo evelse e renker commans evid dastum soudardet hag ho c'haout oll dindan ann dorn pa blijo d'ar Franmassonet sevel freuz ha dispac'h. Eun neubeut devejou so ar Munuserien, ar Gilvizien, a so en em glevet etrezho evid chomm heb labourat ha setu e chomm abalamour da-ze cals re all heb allout ober netra. Bez' ez eus breman cals ties hag e renc unan benag chomm atau ennho abalamour ne fell ket d'ar *sitoianet munuserien* ober eun or evid closa anezho.

A hent all eur gazeten, *Le Prolétaire*, a lavar penaus heb dale, *casi sur*, kement micherour a labour da sevel tiæs, a chomo da chana. Evid ar re a anav ann traou, ar c'homsou-ze, scrivet gant ar gazeten-ze renet gant ar sosialistet ha potret ar Breuriezou-cuz, a sinifi e *tifenner* ous ann oll micherourien-ze kenderc'hel o labourat. Kense, abars pell, masonnerien, pikerien mein, livourien, plafonnerien, toërien, etc., a reüso ho labour hag e vezo æssoc'h ho c'haout dibress da vont da chilôu ar re a brezego dezho eo poënt bras en em glevout evit discar ar re so pinvidicoc'h evitho ha kemer ho flass hag ho danvez na petra 'ta !

Piou a vago ar re-ze epad ma chomfint heb labourat ? Ann arc'hant a zastumer beb miz etoues ann oll micherourien ho deus rœt ho hano d'ar vreuriez hanvet *Internationale* hag, evel ma so bet c'hoarvezet epad ar *Gommun* genta, arc'hant ann estrenn ha dreist oll hini ar Brussianet, hor brassa enebourien, a sicouro ar gommunardet nevez-ze da enebi ouzomp ar muia ma hellint. Hag en devez ma sonjo d'ar cheffou cuzet-ze eo deut ar mare da rei ann taul diveza, e chomfint eun neubeut devejou heb rei sicour ebet dezho en arc'hant hag e livirint : Naon hoc'h eus, arc'hant n'hoc'h eus ket ! Ma ! sellit ha claskit ar re ho deus hag æt da c'houlenn digantho ; ma ne fell ket dezho rei deoc'h a galon vad, kemérit hoc'h unan ar pez hoc'h eus ezomm, ha pa ve red deoc'h ho laza evid cahout ho danvez !

Ma ne c'hoarvez ket ar pez a vercan deoc'h aman abars fin ar bloas, da viana, dalc'hit mad sonj a gement-man, en tri-mis kenta eus ar bloas nevez e c'hoarvezo, nemet chench cals a rafe ann traou. E guirionez eo æs deoc'h gouzout ervad, penaus, ma n'ho deus ket cavet ar radicalet ann tu da sevel trous abars neuze, da vihana da benn ma teuio ann 18 a viz meurs 1880 e claskint ober

eun devez gouell da genver ann devez-ze a zigasso dezho da sonj d'eus ann hini ma oa bet savet ar Gommun genta, ha ma ve ar c'houarnamant a enep, e vo dispac'h ; ma ve ar c'houarnamant a unan gantho neuze e vezo goassoc'h c'hoas rag, o c'houzout ervad na vezo græt droug ebet outho n'eus fors petra a rafint, int a vezo hardissoc'h hag en devez-ze ne vezo ket braô d'ar re vad en em ziscuez re var ar ruiou, da vihana e Paris hag er c'hæriou bras.

Setu eno da beleac'h ho deus casset ar Frans kement hini ho deus votet evid Deputeet Republicanet ha Radicalet. Caër so bet lavaret deoc'h, c'hui so bet guelloc'h evidhoc'h, rei ho moueziou d'ar sort tud-ze ; ha breman pa ho pezo en em daulet hoc'h unan en toul lagen hag ar re all ive assambles ganeoc'h, c'hui a glasco unan benag d'ho sicour d'en em zavetei. Unan a so hag a alfe hen ober gant sicour ann Autrou Doue. Henez eo ann hini en deus lavaret : *Me a fell din e ve ann Autrou Doue anavezet evel ar brassa mestr e Frans, ma hellin ive distrei ebars e va bro d'ober va dever a Roue.*

Plijet gant Doue e vouifec'h mont da c'houlenn scoazel diganthan ! Ann hini a bleg da Zoue na hell ket beza eun tirant evid he genvrois.

A.

BILLEJOU HENT HOUARN. — Ar beachour en hent houarn a dle paëa he blass diou veich mar teu da goll he villet, ha red mad eo dezhan hen ober, hag e ve amprouet, memes en eur fæsoun assur, en devoa kemeret ha paët he villet. *(Poitiers 1 Even 1878.)*

Eur guehennat Deputeet o pourmen.

(Piou a baëo ?)

Grevy sense gouarner ann *Aljerie* ha Girerd eil da vinistr diabars ar vro ho deus pedet eun neubeut eus ho mignonet (Deputeet ha Senatourien) da vont da Aljer d'ober eun droic a zivar hor c'houst-ni na petra-'ta !

Ar gazeten *La Patrie* a lavar e cousto ar beaich-ze deomp 45,000 lur. Eur gazeten all *Le Globe* a lavar e oa bet goulennet evid ann autrounez bras-ze !!! 32 cambr (var hor c'houst atau) e bours al lestr dre dân l'*Ajaccio*. *La Presse* a lavar int bet lojet en *Aljer* e palæs ar c'houarnamant : evid mont eus ann *Aljer* da *Vone* so bet casset dezho eul lestr eus ar c'houarnamant, l'*Européen* ; e Bone ho deus bet eun digemer eus ar guella d'oc'h adalec ar 27 a viz Guengolo beteg ann 29. Ar gazeten *le Figaro* o rei hanoiou ann dud-ze a lavar ho deus bet ho fassaich *evid netra*.

Hogen var gement-se ar *Paris-Journal* a lavar : Ann autrounez-ze, anez beza dianaoudec, a renco paëa ho fassaich mod pe vod : pa n'eus ket bet kemeret arc'hant digantho, int a renco d'ho zrorei d'ar re so bet ker madelezus evitho kement a c'houlennnint digant ar c'houarnamant ma ve en ho galloud, ha neuze *piou a baëo ?* Ni oll na petra-'ta !!!

— Setu penaus e paër breman evid ar re so sense e plassou ar c'houarnamant 30 million muioc'h eget na vije dispignet e mare ann Impalaër, ha neuze gouscoude n'e ket travoalc'h, re eo a oa da baëa d'oc'h ar feat-ze.

Paour keaz pobl ! peger bras gevier a lavarer didi ! Ped gueich, kenvrois, n'eus ket bet lavaret deoc'h e oa guelloc'h marc'hat gouarnamant ar Republic eget hini ar Roue hag hoc'h eus credet ar gevier-ze p'ho peus roet ho moueziou d'ar Republicanet. Breman mar d'e digor mad ho taoulagat ec'h hellit guelet e pe du e oa ar virionez, pe gant ar re a gomse evelse, pe gant ar re a lavare e oa guelloc'h marc'hat gouarnamant eur Roue. Ne ve ket diæs din discuez anat deoc'h ar pez a lavaran breman hag hen ober a rin eur veich benag. Evid hirio ne fell din lavaret nemet eur goms divarbenn ar gaou-ze.

Eur Roue hebken, caër ho pezo sonjal ha lavaret, na hell cahout nemet eur rummad mignonet, ha ma ve diskiant avoalc'h evid clasc interest ar re-ze kentoc'h eget interest ar 'vro, e 'vezo cals æssoc'h dezhan ho goalc'hi eget ne vezo goalc'hi mignonet ar seis pe eis cant den ho deus beb a loden eus ar c'houarnamant. Ar re-man a fell dezho rei ann oll plassou d'ho mignonet n'e ket e vent goest d'ho derc'hel, mæs abalamour hebken ma'z int mignonet dezho ha republicanet, ha ma n'eus ket plassou avoalc'h evitho eo red ober plassou nevez, eleac'h ma zeufe ar C'homt de Chambord da Roue en hon touez, pa ne fell ket dezhan gouarn evid eul loden hebken eus ar vro, mæs evid ar vro a bez, neuze e ve clasket ar re vella, ar re vouizieca eus ann dud, evid derc'hel ar plassou eleac'h ober egis ar Republicanet plassou nevez evid ho rei d'ho mignonet, pe vent goest, pe ne vent ket, pe ve ezomm eus ar plassou-ze, pe ne ve ket.

A.

NORMAND HA GASCONN.

EUR FARSADENN ETRE PEVAR :

1° ANN AUTROU PETELL, den a leve.
2° EUN NORMAND, mevel.
3° EUR GASCONN, mevel.
4° ANN AUTROU CASSECROUX, mignon ann Autrou Petell.

Ann Autrou Petell. — (O vont ebars en he di gant he zaou vevel, ann Normand hag ar Gasconn, unan a bep tu dezhan). Halo ! en em unanet omp neuze..... great ann affer, achu ar stal ?... neket guir ?...

Ann Normand. — Ia, ia, great ar stal ; c'hui roio deomp daou c'hant lur coumanant...

Ar Gasconn. — Oh ! ia, ia, ia ! em omp ganthi ; ha peoc'h gant ar gaus-se breman !...

Ann Autrou Petell. — ('n eur astenn he zorn evit kemer breac'h ar Gasconn). Roït din ho preac'h...

Ar Gasconn. — Va breac'h ?...

Ann Autrou Petell. — Ia, ho preac'h.

Ar Gasconn. — Mes... ann dra-ze ne ma ket er goumanant ? — *en he gostez e-unan.* Petra ann diamik e fell dezhan ober ?

Ann Autrou Petell. — Me fell din guelet penauz eo cass ar goazied ganeoc'h.

Ar Gasconn. — Guelet hag hen e labour mad ar goad em goazied ? Mes... m'hen tou deoc'h, autrou, ne'z euz foultr corn clanv ebet ac'hanon-me, avad !...

Ann Autrou Petell. — Ann dra-ze ne ra ket ; memez mod eo.

Ar Gasconn. — Tra, tra, tra ! Ne ve ket great traou er gis-se da dud hag a zo iac'h-beuz eveldinme.

Ann Autrou Petell. — Feis ! me'm euz desket ober ann dra-ze gant va zad ; heman hen devoa desket gant va zad-coz, ha va zad-coz gant va zad keunv, hag heman gant n'ouzon piou !... mes evel ma velit eur gis coz eo, hag ar c'hizou-cos a dle beza dalc'het dorn dezho.

Ar Gasconn. — (Eun tammik drouk ennhan). Ha pa ho peffe desket ar c'hizou-ze gant Lucifer-goz, resped deoc'h, autrou, ne lakefot ket ho piz var va goaziet, pe me velo, c'hui ne d'oc'h ket medisin, ha me a laran deoc'h, n'euz foultr corn clanv ebet ac'hanon.

Ann Autrou Petell. — N'eo ket red deoc'h facha, va mignon ; ho prassa mad eo e clascan, couls ha va hini : En eur velet hag hen a labour mad ar goad en ho coazied, e velin er memez amzer hag hen ho peuz eur penn renket mad ; ha, c'hui oar, evit eur mevel n'eus netra guelloc'h eget caout eur penn renked-mad : red eo d'eur mevel caout penn, pe netra.

Ar Gasconn. — Ah ! mar an dra-ze eo !... ha c'hui oc'h euz desket kement-se gant ho tud-coz ? autrou....

Ann Autrou Petell. — Ia, gant tad-coz va zad kunv !...

Ann Normand. — Eur gis-cos da drec'hi ; red eo dalc'her mad dezhi.

Ar Gasconn. — Hopala ! sac'hann dienn, eur gis cos eo avad !... Ne ket va breac'h hebken eo em euz c'hoant da astenn ! ma astenfen ive va gar ? *(roï a ra he vreac'h d'ann autrou Petell).*

Ann Autrou Petell. — (Goude beza meïet e goazied ar Gasconn a lavar) : Ia ! heum ! Ia ! mad e ma ar stal.

Ar Gasconn. — Ah ! m'oc'h o lavaret !... me sonj din e ma mad ar stal ganin sur ! Oh, ia, ha cals guelloc'h eget na zonjer...

Ann Autrou Petell. — (En eur grogi e dorn ann Normand). Guelomp c'hui... heum, heum ! ... heman a zo guelloc'h.

Ar Gasconn. — Ne ouzon mui e peleac'h emon ; ne velan nemed du er pez a reer hag a leverer en dro din ; me chans ne mon ket en eun *hospital !* (e ti ar re glanv).

Ann Autrou Petell. — Mad ! va mignon sonjit ervad penauz na dleer morse comz euz a draou ha ne ouzer ket petra int. Mez ne ket ann dra-ze eo : Arog ho kemer evid mad da vevelien, e fell din hoc'h esaea, pe arnodi, epad eis deiz ; me zonj din pa roer coumananchou mad, e tlefer caout mevelien euz ann dibab. Beteg hen em euz roet ato coumananchou caer, mes n'ém euz bet nemeur a vevel mad. Epad eis deis eta e velin hag ho peuz ann diou vertuz-meginour red da gaout evit beza mevel evel m'eo dleet : me fell din comz euz ar Zentidigez hag ann Honestis.

Ann Normand. — Me ho ped, Autrou, d'am c'hredi : Bezit disoursi tre var ann daou boënt-se. Biscoaz me n'em euz cavet va far da zenti ha da roï he dra da bep unan, ne garfen ket kemer eur spillen divar goust eun all.

Ar Gasconn. — Ha me 'ta !

Ann Normand. — Oh ! te ?..... avoalc'h a gauchou var ann tu-ze !..

Ar Gasconn. — Set' aze, sac'h ar razouenou !.. em out adarre gant da deot lijer o troc'hi tano, gouscoude, me zonje din e oamp daou amezek coz.

Ann autrou Petell. — (en eur gomz euz ar Gascon.) E pe leac'h oc'h-hu ganet, c'hui ?....

Ar Gasconn. — Var ribl eur stear vras hanvet ar Garôn.

Ann autrou Petell. — Oh c'hui a zo euz ar Gascôngn eta ? goas a-z-e !...

Ann Normand. — Potred ar Gascôngn. ha ! ha ! anavezet mad eo petra int... Bouhâm !...

Ann autrou Petell. — Ia re vad eo e-z-int anavezet !... Ha c'hui, a beleac'h e-z-oc'h c'hui ?

Ann Normand. — Me 'zo euz Departamant *Ar Seine-Inferieure.*

Ann Autrou Petell. — Ah ! c'hui 'zo unan euz potred ann Normandi..... sac'h ar bizier !... Eur Gasconn hag eun Normand !... heum, heum, heum !....

Ar Gasconn. — Hon autrou a anavez mad lavaraou ann dud cos :

« Eun Normand hag eul laër
« A ra daou drucher caër. »

Ann Normand. — *(Droug rus ennhan)* Sar da c'hinou gant da gonchennou tud-cos divar benn potred ann Normandi, pe bremaïk me gonto da stal did, mab ar c'haign Gasconn ma'z-oud !....

Ann autrou Petell. — Halo, avoualc'h, mignonet, peoc'h gant ann traou-ze. *(En eur gomz euz ann Normand)* C'hui 'zo bet mevel e meur a leac'h, neket 'ta ?

Ann Normand. — Bez' e-zon bet e meur a leac'h, autrou ; tanveet em euz, couls lavaret, ann oll zoubennou, great eun tammik euz ann oll micheriou ; en eur ger great em euz kement tra a ouffe eun den honest evel din-me da ober, nemet dastum danve.

Ann autrou Petell (en eur gomz euz ar Gascon). — Ha c'hui, pegeit 'so abaoue ma o peuz kuiteet ho pro ?

Ar Gasconn. — Feiz, autrou ker, keit, keit-so ma ne 'meuz sonj ebet mui euz va bro.

Ann autrou Petell. — Ho kerent a zo ato e buez ?

Ar Gasconn. — Va mamm 'zo beo, va zad n'eo mui, siouas ! Oh ! nag eun tad mad ! her c'hollet em euz just da zeiz he varo. Ah ! na me em euz difruket, lenvet ha griet en deiz tenval-ze! goassoc'h eget eur vaz hag hi he deuz collet he den dall !

Ann autrou Petell. — Goassoc'h eget eun den dall hag hen en deus collet he vas, eo e fell deoc'h lavaret !...

Ar Gasconn. — Just ha Just, emoc'h ganthi, autrou.

Ann autrou Petell. — C'hui, a dra zur, a zo euz eur famil-vras benag ?

Ar Gasconn. — Ah ! c'hui lavar, autrou. Setu aze eur famill sur hag he deuz great trous abaoue ma emaï er bed-man : Va zad-cos a oa tambouliner, he dad a vije o son gant eur c'horn-guenaër, ma zad din-me, hennez a oa clonc'her ; (unan evit son ar c'hleier, c'hui oar,) ha va mamm vije o pourmen pesket dre ar ruiou en eur gana a boues penn :

« Beac'h d'ar sardin fresk !...
« Beac'h d'ar sardin !...

Ann autrou Petell. — Nag a drous !... Cals bugale e-m-oc'h ?

Ar Gasconn. — Bez' e-z-omp tri grouadur ; diou verc'h hag eur potr ; me eo ar potr.

Ann Normand. — Hag e tevoe ezomp da lavaret ann dra-ze sur, anjorn ma-z-oud ?

Ar Gasconn. — Te 'zo goassoc'h anjorn c'hoas diana : ne dleer cuzet netra euz ann autrou, red eo beza den leal ha displeg, pe netra !...

Ann Normand. — Red eo beza den leal ha displeg, guir eo, mes n'eo ket red beza diot evitse ; sur avoalc'h eo e-z-oud ar potr ma ne'z euz ken potr nemed-oud en da famill.

Ar Gasconn. — Ann dra-ze 'zo sur, sur avoualc'h, sur... Mes en deis all, pa oan e neubeutal sonj, setu aze eur c'hos tamm barrukenner (eul lapous fin, mar 'z euz unan) ha ne d'eo boazet nemet da droc'hi ho baroïou d'ar broc'het, o tont da zua va bizach din gant saon evit troc'hi va baro, ha goude, hen mont var dreuzou he di da zutellat. O c'helver petra emoc'h c'hui aze, emeve dezhan, o c'helver ho ki ? — Nan, emezhan din, o c'helver ho paro eo emon, ha ne fell ket dezhi dont. Red mad eo beza leal evelato sur, autrou ker, neketa, hein, hag hen a dallie ar boan sur kemer kement all a boan evit eur vleven vuioc'h pe neubeutoc'h var va bizach sur, hein....

Ann autrou Petell. — Da beleac'h e fell deoc'h mont gant ho caus ?

Ar Gasconn. — Autrou ker, me 'zo aman evit ober ho polontez, da beleac'h e fell deoc'h e iafen ganthi ?

Ann autrou Petell. — Ne ket ann dra-ze eo ; guelomp, petra ouzoc'h c'hui ober ! gouzout a rit cundui eur gabriolen ?

Ar Gasconn. — Oh ! ia da ; n'eus ket din evit cundui !... sonj mad em euz penauz er bloas tremenet em boa bet ann henor da scuba ann hent gant mantel vras ann autrou, en eur sench tu d'he gabriolen ?

Ann autrou Petell. — C'hui eo, e guirionez, ann den brao-se, ar c'hunduer heb he bar, biken n'em bije credet !

Ar Gascon, (en eur friza he voustachou leun a lorc'h ennhan). — Ia, autrou, me va unan eo, prest on da gundui ho cabriolen ; staga a rin dioustu.

Ann autrou Petell. — Plijadur vras am euz ho cuelet ; digemerit, mar plij, va brassa ha va c'halonneca gourc'hemennou, evit eun taol ken caër !

Ar Gasconn. — Oh ! na c'hui a zo mad, autrou, mil bennos deoc'h evit ho trugares dreistvuzul ; kement-se ne dalveze ket ar boan.

Ann autrou Petell. — Pa em omp var ann tomm ; daoust ha c'hui a gar cals al labour ?

X.

HISTOR AR C'HABYLIE.

KENTA PENNAD VAR'NN UGENT.

KUSTUMOU AR VRO. — LOUZEÏER AR *C'habylet.*

Gant lod euz tud ar vro-ma, dreist oll gant ar merc'het, ha c'hoaz ne maïnt ket stank ar re-ze, e ma ar giz da ober etre kik ha croc'henn a bep seurt patromou traou gant a bep seurt liou, var boull ho c'halon, var ho divesker ha var ho zâl.

Ar giz a zo ive gantho da zougenn e kerc'hen ho gouzoug eur seurt chapelet kigneun, galvet *amulette*, great gant eur boudic pe gant eur c'horrigez : Ann *amulette*-se a dle beza evitho eur vammen a bep seurt eur-vad. Ar *Maraboudet* a zo euz ar re genta oc'h ober euz ann *amulettou*-se, hag aveichou e stagont c'hoaz outho postou euz leor *Mahomed* hanvet *Coran*. Euz ar seurt postou-ze e caver ive a istribil euz gouzouk ar beuc'het, ann denvet, ar gevri, etc... Mæz ann dra hen deveuz muia vertuz, var meno ar *C'habylet*, eo sacrifis ar iar-zu. Er vro-man ar pennou-tiegez, pa ho deveuz calz arc'hant, ho c'huz euz ho groagez hag euz ho bugale gant aon da veza lazet pe laëret gantho, hag aliez e c'hoarvez gantho mervel heb beza lavaret da zen e pe leac'h ho deveuz cuzet ho zenzor. Ar vugale neuze, hag ar re a dle caout sussit, a laz eur iar-zu, a en em voelc'h gant he goad. Ar goad-se frotet euz ann daoulagad a dle ho dialvaoni, ha goude ma vezint digoret mad e helfint sellet pissoc'h ha cavout ann tenzor. Kik ar iar-zu a dle ive beza debret. Ma ne vesfe ket great sacrifiz ar iar-zu, eme ar *C'habylet*, ann droug-sperejou a deufe d'ho chench e poultrenn : ha ar sussiterien a helfe monet da c'houessa.

Er vro-man ema c'hoaz ar giz da laza eur iar-zu hag eur c'havr evit parea euz eur seurt clenvejou-'zo. Goad ar iar-zu hag ar c'havr a dle beza strinket var ar c'hlanvour, hag ar c'hic a dle beza debret gant tud ann ti.

Setu aman pe seurt louzeïer ema ar giz da gemer er vro-man evit en em barea euz ar c'hlenvejou. 1° Gant ann ter pe *goudron* e ve pareet ar gouliou, ar poaz-tan, ar goaziet-treuz. 2° Beuzel saout a ve lakeet ive evit ar memez clenvejou. Al louzeïer al eo 3° ar *c'hamfr* ; 4° ann *henne* ; 5° ann toull goad. Ar *C'habylet* hag ann *Arabet* na glascont ket ar midisin evit ober eun toull-goad ; kemer e reont ho-unan eur goutel, hag e reont ann toull-goad eleac'h ma ho deveuz ar muia poan. 6° Dent hirr ar moc'h-goue a ve implijet ive evel eul louzou, mæs dizonjet em euz evit pe seurt clenvet na penauz ho implijer. 7° Ar brassa euz al louzeier eo ann *heuze* n'eo nemet eun tamm paper scrivet varnhan eun neubeut postou gant ar *Maraboudet* ; aliez ne ve great varnhan nemet sinou henvel euz sinou ar *majisianet* pe strobinellerien. Ann *heuze* e ve guerzet betec cant lur aveichou ; hennez a dle beza eul louzou-mad michans !... Ar goassa 'zo n'eo nemet eun tamm paper, pe eun tamm olivez, pe eur ieotennic, pe eur menic dastumet eharz bez eun den-santel benag. Mar bez' lakeet var al leac'h ema ar boan gant dorn eur *Marabout* benag, ha mar na heller ket gouzout ar pez a zo scrivet varnhan, eo sur da ober vad. 8° Darn euz medisined ar vro a ra d'ar re glanv lonca tammou paper hag a ve scrivet varnho n'ouzon petra ; mad ann dud clanv ho deveuz cals fizianz er seurt louzeier-ze. 9° Erfin beza e zeuz louzeier-all great gant griziou louzou a bep seurt : Medisinet ar vro a verz al louzeier-ze kerruz, hag a zastum danvez gant ar vicher-ze.

EILVET PENNAD VAR'NN UGENT.

AR GERENTIEZ ETOUEZ AR *C'habylet.* — PENAUZ EO EN EM ZISCARET AR BOBL-MA.

Ar *C'habylet* a ra ann hano a vreur hag a c'hoar d'ho c'hendirvi ha d'ho c'henitervezet. Mar hen deveuz eur penn-tieg diou pe deir vreg, ar reman a lavar c'hoar ann eil d'eben. Ann hini he deveuz laket eur c'hraouadur er bed a ve galvet hag a zo e guirionez mamm gant ar c'hraouadur-ze. Mæz ar c'hraouadur-ze a ra da c'hragez all he dad ann hano a voereb : evelse eo e c'halv ive c'hoarezet ha kenitervezet he dad. Ann hanoïou a eontr, moereb, breur ne reont da anavezout netra sclear er gerentiez etouez tud ar vro-ma. Evit gouzout e guirionez euz a be lignez eo eun den *Kabyle*, piou eo he gerent tost, ha piou eo he gerent-nez, me hel lavar deoc'h n'eo ket eun dra eaz ; red e ve sellet-piz, ha c'hoaz !... he lacafen cant lur dious ugent real e claoustre, na deufemp ket a-benn d'euz hor c'hroc. Hel lavaret a ran a vouez huel : mar hen deveuz eun deiz ar bobl-se ann heur vad da zistroi da relijion ho zud-coz, da veza christenien catholic, n'euz fors pegen bras, pegen desket theolojianet e vezo beleien ar vro-ma, ho devezo beac'h-ha-beac'h o clask gouzout mad pegen tost kerent e vezo ann tiegezou tud. Da ziouall ho devezo dreist oll, pa ho devezo eun eured benag da ober, ne vesfe ann daou zen-nevez kerent tost ann eil d'egile ; rag al liam-ze a vir euz sacramant ar Briedelez da veza great ; hag evelse n'euz moien ebet da veza eureujet hervez lezen ann Iliz ha lezen Doue. Hag a hent-all penauz anavezout kerentiez eur *C'habyle* pe eun *Arab* ? Ann dud-man ho deveuz peurvuia tout ar memez hanoïou. En eur memez tiegez, ergis-se, mar eo hano ann tad *Amron-el-hadj* « ar beachour, » ar mab cossa euz ann ti a vo hanvet evel he dad *Amron-el-hadj* ; ann drede *El-hadj*, pe *Amron* ; ar bevare, *Amron* pe *El-hadj*, hag evel-se euz ann eil lignez d'eben beteg me n'ouzon pegeit. Gant hanoïou ar merc'het e c'hoarvez ar memez tra. Mar he deveuz ar vamm hano Fat-ma, he c'hoarezet, he moerebet a hell caout ar memez hano. Groagez all he fried, he c'hoarezet eus costez he zad, he c'hoarezet euz costez he mamm, he c'henitervezet, he moerebet, he mamm-goz, he mamm-gun a hell caout ar memez hano ganthi. Lezenn *Mahomed* a zifenn dimizi etre breur ha c'hoar, etre kerent tost. Mæz aliez e c'hoarvez gant eur *C'habyle* kemer evit pried diou pe deir c'hoar ; dimizi d'he c'hoarezet-gaër, d'he voerebet, d'he genitervezet, ha da verc'het all hag int kerent. Beac'h em euz o credi memez ne vesfe ket anavezet ar paillardiez gant car er vro-ma. X.

MARVAILLOU.

Daou scolaer e vacans e Carantec.

HERVEIK MAPOLIN HA FRANSOIK TINOD.

E maint e lann ar Ros, azezet var ar ieod, a zioc'h ar mor, dirag Castel an Taro.

(Kendalc'h.)

Fransoik. — Oh ! Herveik, va mignoun ker, na pegent evurus eo beza ê vacans !

Herveik. — Ia, hag e vacans e Carantec, Fransoïk !

Fransoik. — Ne ket eb resoun, a ne guirta, Herveik, e scrive Phedr : *Quàm duleis sit libertas breviter proloquar !*

Herveik. — Oh tra, Fransoik ; e ber gomzou, ia, e c'haller rei da entent dan den pe gen dous eo al liberte.

Fransoik. — Peur dija e veve Phedr ?

Herveik. — Ar fablenner-ze a veve er c'hantvet kenta, hini donedigez hor Zalver. Esop, eur fablenner grek, a veve c'huec'h cant vloas araok hor Zalver, ha Ian ar Feunteun deus Château-Thierry, e Frans, na petrata, a veve er seitekvet canvet deus ar blavechou christen.

Herveik. — Virgil ive, Herveik, a lavar : *tandem liber equus* al loan dissual, distarn ha digabest nag a bostur a vez enha ! pebes redaden da vont dal letounen ! d'an dour fresk a red er ster !

Herveik. — Bossuet a lavar : Iouc'hit ar ger a liberte hag e velot an dud euz a beb corn demeuz ar bed o tont d'ho selaou.

Fransoik. — Setu petra en deus grêt Satan da Eva, ar vam genta, evit e distaga d'oc'h ar garantez e doa evid an Otrou Doue.

Herveik. — Hag ar pez a ra Naket, an diaoulik tortik, pa gri ar ger divors ê kambr ar C'hannadet.

Fransoik. — Eun alvokad koant kavet avad gant ar merc'het !

Herveik. — Ia, evel an hini a douellas Eva, diaoul bras, tord adren, tord araok, hag evel a lavar ar rim : biskoas n'am boa guelet eur seurt paot.

Fransoik. — Den ne c'hal kaout ar guir liberte, al liberte a rend evurus ma na jom he volontes a unan gant bolontes an Otrou Doue.

Herveik. — Hor Zalver eo en lavar : *veritas* (Doue) *liberabit te.* Hor Zalver Jesus-Christ a zilivr kement hini a zent ountan.

Fransoik. — Ha den n'en deus guir da gaout liberte all ebed, nemet al liberte da zenti doc'h Jesus-Christ.

Herveik. — Kenta tra evit eur c'hraouadur pehini en deus ar sklerijen celestiel demeus ar rezoun, eo interroch evit anaout bolontes he Grouer varnha ; dan eil, pa en do hi anavezet e tle stourm a beb fessoun, ken nan do kavet al liberte da ober ar volontes-se demeus he Grouer ; rag-se stourm deus he ioulou fall, stourm doc'h Satan hag he ziaoulou, stourm d'oc'h ar bed hag he bompou milliget. Peb den, peb christen badezet, peb famil gristen, peb bro gristen en deus ar guir ze, guir da gaout al liberte da ober bolontez Jesus-Christ, ar volontez se divin diskleriet gant an ilis catholik, an Ilis se fountet gant hor Zalver Jesus-Christ, pehini a zo Doue var kement so, ha Roue an oll dud.

Fransoik. — Ne ket na Naket, na dinaket, na framassounet na diframassounet, mar dint divar Satan, hag e ve mil grampat anezo a zesko deomp bolontez an Otrou Doue, na keneubeut a lamo diganeomp hor guiriou hag hol liberte d'ober ar volontez se a Zoue, ê pehini e ma merket sklear an oll deveriou.

Herveik. — Nan avad, sac'handien. A mar de red, goad pur a zo a drugare Doue ; e Carantec diana !

Fransoik. — Goad pur a leverez ! Nag a hini a lavar e c'heus eur goad impur !

Herveik. — Sankempur ! a ne kuirta ? Kanaouen ar Sankempur a zo bed koumposet gant eun offiser anvet Rouget de Lisle. Ema en doa great he ganaouen ar blavez 1791, dindan an ano *ganaouen arme du Rhin*, rag evithi eo en doa e great. Mæs penaos e bed badezet Marseillaise ? Abalamour ma ze bed kanet ê Paris da genta tout gant ar revolutionerien deuet d'hi d'oc'h ar Sudeus ar Frans. Federet, Marseillais a veze great anezho ; hag ar Sankempur, dre ma ze bet kanet da genta gant al lakipotet se, a voe egistho anvet Marseillaise.

Fransoik. — Marvad eo dre anaoudegez evit an torfejou great gant ar federet ê Paris, dan 10 a vis eost, 1792, eo en deus gouarnamant hor republik, diskleriet e vo aviziken, ha petek fin ar bed, ar Sankempur canaouen an nation Franses, beveaich ma vezo, en tu benak en hor bro, eun tam gouel, eun tam lip he bao !

Herveik. — Ar federet-ze a ioa eur vanden laeroun pere a spounte ar c'hreis-deis deus ar Frans dre ma reant massakr er c'heriou, ispisial en Aix, Arles hag Avignon. Petion, mear framassoun Paris hag ar Jacobinet, pe mar de guelloc'h ganed, ar framassounet, ho galvas da Baris evit pilad Louis XVI divar he drôn. Er memes amzer e c'halvjont forsadet Brest. Al laeroun laket gantho e liberte hag ar forsadet assames, blegnet gant ar framassounet deus Paris, eo ho deus great torfejou an 10 eus a vis eost 1792 pa voe draskęt pales an Tuileries, elumet gantho er palez se an tan e mera leac'h, lazet eur c'huec'h

mil den, great ar Roue hag he famil prisounerien en Templ. Dindan kuzulou ar framassounet ive eo o deus great massakr var tri c'hant belek dastumet e kouent ar C'harm, hag e seminer Sant Firmin. Er memes dervez, d'an 2 eus a vis guengolo 1792, a dre ar memes kuzulliou o deus massacret an dud vad eus a beb renk ha condition prizougnet dre urs ar Jacobinet framassounet e kement prizoun a ioa e Paris, ispicial en hini anvet La Force, hag en abbati Sant Germen, en ho arrach, ar Jacobinet, pa o doa klevet e teue ar Prussianet, an Autrichianet, an Hessaouet dindan urs Frederik-Guillaume, ha gatho ar roialistet, da ziven Louis XVI, a roas urs d'ar federet da ober ar massacr deus an 2 a vis guengolo ; hag ar memes tra ar framassounet so hirio o deus great ober massacr an otajet keis e mis mae 1871, abalamour ma velent e zeant da goll gant arme ar guir hag an urs vad, arme Versaill, hag ive e mezo abalamour ne zilivret ket dezho Blanki prizouniet ama e Castel an Taro.

Fransoik. — Tigret nin ken ar Jacobinet. Gant geriou a liberte, a zankempur ; gant eun ear hipocrit da glask interest ar vro ha da garet ar paour, ha memes ar relijion, e lakont an dud da en em zrailla. Me Herveik am beus lennet Barruel divar ben ar Jacobinet, hag e c'houzoun divar ho fenn.

Herveik. — Eun uriou great brao eo enhes. Brema a nevez e voulleur cals scridou divar ben ar framassounet, ha mad a reer rag gled eo gouzout anaout an dud gant pere e vever, ispisial pa bretantont hor c'houmandi hag hor blegna.

Fransoik. — Kenta tro, mar keres, e cozeimp divar ben ar forbanet se, forbanet var ar c'hargou, var ar skoliou christen, var ar voterez evit beza kannad.

Herveik. — Feiz ia, Fransoik. Me a lenno leun a uriaou em beus divar ho fenn.

Fransoik. — Ma! pa deu da sonch din, ar Franchichen zo hirio ne dint ket goal fier, e leal, pa zigoront ker frank ho ginaou da gana ar Marseillaise, cantik al laeroun hag ar forsadet ! A pa zonjan, o va Doue benniget, a zeo an ton-ze eo a zo ordrenet gant ar Grele, ministr ar brezel, evit ton sakr an troumpou ! Ar zoudardet ta, ar re a zo brema ê servich ar republik, a vo laket gant ar framassounet er memes renk gant federet ar revolution vras, Marseillis ar groug, ha Brestis ar galiou.

Herveik. — Mad va fot kes, gant tri c'her, pere no deus sens abed nemed e religion hor Zalver Jesus-Christ, liberte, egalite, fraternite, eo e lakont tud keis da benfolli, da veza maleurus, ha da renta ar re all maleurus en dro dezho. Setu e zeus ê Frans eur million anter, a levereur, a framassounerien, pe da viana tud disurs ha dizoue ; mad ar re ze a zo avoalc'h evit ober gaou d'oc'h pemb million a tregont deus a gristenien catholik ! Penaos ? Dre ma zeus e peb parres eur guchennat trubarded pere a en em gleo gant chefou ar framassounet evid goud petra da lavaret a da ober evit touelli ha troumpla assames ar Frans a bez, evit voti oll en eur vouez, ha lakat mont da voti ar re a zo eat a du gatho. Ouspen ze en em boulza a reont an eil igile e kement so a gargou, ha setu e c'haller lavaret e ma ar pemp million a tregont catholikef e Frans paket gatho, e gis eur vanden pesket en eur rouet, eur vanden denved e craou ar c'higeur, pe vell, egis an dud reuzeudic-ze a vize laket dre urs an druizet, en eur pez caouet vras gret gant guial e furm eur jeant spountus, a reant an Doue Teutates anezan, a devet en he gorf en enor da Zatan. En enor da Zatan ive eo e virer brema d'oc'h ar zoudardet, hor bugale, ha christenien egis omnhi, e virer outho na ratent enor da Jesus-Christ dre vusik an troumpou ha dre zekor an armou pa vez offeren. Dre respet evit Satan, ho Doue lous eo, e fell dar framassounet ne ve muhi a omaunerien oc'h eull an armeou ; en enor da Zatan eo a ra ar framassounet brezel dar relijiuzet ha d'al leanezet ; en enor da Zatan eo e vo lamed ho bugale digant ann tadou hag ar mamou christen ha sacrifiet da Zatan e skoliou dizoue ; ar pez a zo kals goassoc'h evit ar vugale geiz eget na voa evit ar vugaligou païan beza tolet gant ho mamou etre divrac'h eur skeuden ouarn ruchet gant an tan, hag anvet an Doue Molok ; Satan a ioa ato en arrach d'oc'h ar vugale.

Fransoik. — Jules Ferry eo brema an Doue Molok e Frans dre ma c'houlen digat an tadou hag ar mamou, ar vuez celestiel zo krouet dre ar vadichant en ene ho bugale, ma c'hallo he sacrifia da Zatan dindan ann hano neves a Zoue-gouarnamant.

J. M. C.

Madou ann douar.

Kemper. — 11 a viz Here, (ann daou c'hant lur.) Guinis, 25 lur 10 g. — Segal, 21 lur. — Hey, 17 lur. — Ed-du 21 lur 10 g. — Kerc'h, 17 lur. — Avalou douar, 10 lur.

Gouesnou. — 16 a viz Here

Guinis nevez 22 lur 10 g. ann eis ugent lur, ann eil dre egile, mad ha fall 23 lur. Neubeut a ed er marc'hat. — Ann edou nevez a so divalotre.

D'eus Landivisiau e scriver d'ar gazeten *Le Petit Breton* d'eus Guenet.

Be a so guinis er marc'hat egis custum mæs a beb seurt danvez a so. Guerza mad a rer ann edou seac'h ha kempennet mad, ar segal hag ar c'herc'h, mæs ne seller ket memes ous ar sort all.

Al labourerien douar a so breman oc'h arat ann douarou evid ar c'hala-goanv hag o tastum ann avalou douar. Siouas er bloas-man a so neubeut anezho hag int fall.

Setu aman pris ann ed, (ann daou c'hant lur.) Guinis, 29 lur da 32. — Segal-vinis, 24 lur da 25. — Segal, 20 lur. — Hey, 19 lur da 20. — Kerc'h, 19 lur da 20 lur 10 g. — Ed-du 17 lur da 18. — Avalou douar, 11 lur da 14.

Setu aman eul lizer scrivet d'ar gazeten l'*Océan* divarbenn madou ann douar.

Lomelar-Sizun 10 a viz Here 1879.

Moullet hoc'h eus en ho cazeten ar pez a lavar ann ti a gonvers *Estienne* d'eus *Marseille*. Hervez he lavar ar bloas-man so bet eur bloavez mad evid ar Finistère. Siouas! ar re a lavar kement-se a fazi cals.

E Kerne, e Treger hag e Leon ann oll a glemm hag a lavar cahout eun drederen hag hiniennou memes beteg ann hanter neubeutoc'h var ar guinis. Ar c'herc'h a so mad avoalc'h, mæs neubeut ar pez a so. Ann ed-du a so falloc'h c'hoas eget ar guinis, ha meur a hini a sonje dezho cahout pemp sac'hat var 'n ugent pe dregont na hellint ket cahout ouspen 5!

Ar bettarabes, defot heaul ha tomder a so chomet dister. A veac'h ma vezo eun drederen evid ar pouez; evid ann danvez e vezint c'hoas cals falloc'h marteze. Ann avalou douar a so bet c'hoarvezet gantho evel gant ar guinis. Ann irvin hag ar c'holl-irvin, e meur a leac'h n'eus ket memes ar skeud anezho. Ar melchen guen so bet drebet gant ar melc'houet. Ar memes tra a c'hoarvez gant ar melchen ru. Eun decvet hebken eus ar foen a so bet eostet mad.

Ar c'hezec, neubeut a glasc varnezho, a so couezet cals ho fris.

Al loenet corn ne heller ho guerza nemet gant cals distaul.

Ar pez a vercan aman d'eus ar stad m'en em gav ann traou en Departamant a so, a sonj din, ar virionez penn da benn, ha m'en em gav diæs gant-se al labourer douar, ar vicherourien ive e kear ne vezint ket re en ho æs rag keraat a rai ar bara ha neubeutaat al labour. Hogen arabad eo deomp en em glemm pa lavar *Estienne* hon deus eun eost mad!!! pa eo Gambetta-Cigareski (ann hini a fum ar guella cigarennou) hor mestr oll-galloudec, ha pa velomp ar gommunardet distroet d'eus Nouméa o fricoti hag o fumi cigarennou eus ann dibab!!!

Léon Brezell,
eus a Lomelar-Sizun.

A.

Oféren hanter-cant vla an otro Frouin person Perroz-Guirec, eskopti Saint-Briec ha Landréger, er 27 gwengôlo 1879.

Ton : « *Iliz ma farroz* » (Iez Landréger.)

— Na pétra glevan mé hérié
O sôn kerkent ha goulou dé?
Cleier Perroz glevan ô sôn
Dreist d'ann Inkin (1) ha d'ar mor dôn.

— Al léstrik gant hé wéliou gwenn
A nij dî war ar goumoulen;
Dré oll é wéler én hincho
Ann dûd ô tônet trô war drô.

— Na pérak éta, Perroziz,
Zô kén kaér gwél énn hoc'h iliz? —
Na n'oc'h-hu két Perroziad,
Ma na n'ouzoc'h eo gwél hon Tàd?

— Hérié éma, ô pébes joa!
Hé oféren hanter-kant vla:
Hanter-kant vla só beléget.
Pégément a vàd hén deûz gret!

— Aboué pell zô ma énn Perroz
O rén anomp d'ar baradoz:
Ha piou gwelloc'h wit han larfé
Lézen Jézuz d'hé vugalé?

— War hent ann név lak ar bugel
Kérkent ha ma teû da c'hénel;
Hag é roud mar teû da gwéan,
Kér prim é vé savet gant han.

— Da bidin wit han war hé fin
E kavô c'hoaz 'n Otro Fouin
Sétu pérak hé vugalé
A ra guél kaér d'éhan hérié.

— Wit ôber hénor bràz d'éhan
Tûd a bep brô zô deût aman:
Ann Otro 'n Eskob n'éman két,
Mez hé Vikel-Vràz a wélet.

— Enn touéz ar veleien, ar gloer
C'houi a wél person Landréger;
Hag ivé person Lanhuon,
Hag hén bépred dén a galon.

— Personed Kanton ha ré all:
Kuréed, mignoned léal,
Misionerien, a doaré
Deût da brézek komzo Doué,

— Na n'hellan mui hô hénvel oll:
Ma évor a iafé da goll;
Al lévr gant hô hano merket
Vé brasoc'h wit litrin ébet.

— Kanomp oll éta én eur vouez:
Da Person Perroz hir vuez!
Ha ma vô gant ann oll meûlet,
Gant Doué eunn dé Kurunet!

Person Trélévern,
A. Etienne.

(1) Bég douar hag a diwall porz mor Perrroz tû ar sav héol.

KELEIER.

Louis Blanc e *Marseille* hag e *Montpellier* a lavare ne veaiche ket evid clasc moueziou d'ann articl 7 d'eus lezennou Ferry; mæs en dail Ferry en deus promettet dezhan eun dra benag, rag e Toulon en deus lavaret e ve talvoudus d'ar c'houarnamant ha d'ar vro ma ve votet ann articl-ze. *Asinus asinum fricat.* Potr ar Marvaillou en deus lavaret deoc'h n'eus ket pell penaus en devoa lakeat Biel goz ar bomm-latin-ze e brezonec. Ma hirio me a zesco deoc'h eur fæson all d'hel lavaret ive. Setu hi aman : *Daou azen oc'h en em lipat.*

E Paris, d'ann 9 a viz Here 1879, ez eus bet eur guennec cresc var ar bara pedir lur. Ar pouezbara-ze a gousto breman 18 guennec. Eun testeni muioc'h eo e roio deomp ar Republic ar vuhez marc'hat mad. Ma n'e ket contant ar vicherourien ec'h hellont kemer pasiantet rag ar bara a geraio c'hoas. Ma ne fell ket dezho kemer pasiantet, n'ho deus nemet chouhal a hed ann deis *Beva ar Republic* ha cana ar *Marseillaise* : marteze e vellaio dezho.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ (3e Série N° 44) DISSADORN 4 A DU 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou e dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e dle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 4 a viz Du 1879.

Gouel ann oll Sænt.

Caër meurbet eo, kenvrois, ann deves-ze a deu beb bloas da zigas deomp da sonj d'eus hor breudeur, hor c'herent hag hor mignonet a so æt dirag Doue hag a so breman etouez ann dud eürus a veulo beb ehan ann Autrou Doue epad ann oll eternite. Lod anezho dre ho buhez, ho c'homsou, hô oberou, ho deus discuezet anat e oant mignonet dispar ann Oll-Galloudec, hag hor mam santel ann Ilis he deus merket dezho eun devez benag epad ar bloas evid beza enoret dre ar bed oll; mæs, ouspen ar re-ze, ped a so hag hon deus guelet hon unan o servicha Doue d'eus ho guella, oc'h heulia e peb tra he volontez santel, o tougen ho nessa d'ar vertus ha d'ar vuhez vad dre ho exemplou, hag ho deus bet digant Doue eürusdet ar Barados! hag ar re ne anavezomp ket, a so cals, cals brassoc'h c'hoas ann niver anezho. Ann Autrou Doue, en he furnez, n'en deus ket fallet dezhan discuez ho santelez sclær hag anat dre eur burzud benag, hag e vijent chomet heb cahout morse ann enor a so dleat dezho evel mignonet da Zoue, panefe m'he deus hor mam santel ann Ilis sonjet ha gourc'hemennet ober ho gouel dezho oll assambles ér memes devez, hag ann devez-ze eo hirio, ann devez kenta a viz Du.

Peur e teuio ann devez ma vezo græt hor gouel-ni assambles gant hini ar re all, rag ni a so oll galvet da veza sænt? Ne ouffe den hel lavaret ha gouscoude dond a rai, marteze heb dale. En he iaouankis ann den n'en deus sonj ebet eus ar virionez-ze, na ne fell ket dezhan cahout, gant aoun e ve re drist he vuhez; sin tall, sin tall tre! Ann hini en deus lakeat doun en he galon, penaus ne deo lakeat er bed man nemet evid gounit ar Barados hag ober evelse bolontez ann Autrou Doue, henez a so atau laouenoc'h o sonjal er maro eget ne ve morse e creis he blijadurezou ann hini a fell dezan cass atau pell dious he speret ar guel talvoudus-ze. Na perag? Rag ma voar ervad penaus en devez-ze e tigorro evithan doriou ar Barados eleac'h ma vezo eürus da viken. Egile, er c'hontrol, ne gred ket en em rei d'ar sonj eus ar virionez-ze gant aoun da goll ann eürusdet tromplus a gav oc'h en em rei da blijadurezou didalvez ha berbadus ann douar. Siouas! dezhan ne hello ket chomm cals bloaveziou er stad-ze. Dre ma teuio ann oad dezhan, caër en do, ar sonj eus ann devez-ze a dlie beza evithan ann devez kenta eus he eürusdet hag a vezo siouas! ann hini kenta eus he valeur da viken, ar sonj-ze a rai dezhan ne gavo mui sord levenez ebet e creis he blijadurezou. Ah! ma carfe neuze sonjal penaus e c'hoar, c'hemenn deomp ober er memes devez gouel ann oll Sænt ez eus bet falvezet d'hor mam santel ann Ilis lavaret deomp penaus evid-se eo omp bet cronet, evid beza Sænt, evid mont d'an Barados, penaus evid mont di e renker mervel evel eur sant, penaus evid mervel evel eur sant e renker beva evel eur sant, neuze marteze e teufe da chench buhez ha da veza couls servicher ha guelloc'h da Zoue eget ne deo bet d'ar bed ha d'ann droug speret. Neuze ne spontefe mui rag ar maro, rag ann hini so mignon da Zoue, ann hini so direbeich dirazhan, henez na c'houlenn nemet eun dra, en em gavout assambles ganthan. Setu peu sort sonjesonou a dle beza en hor c'halon, da genver ann devez hirio, ouspen ar pez a glevfoc'h gant ho peleien hag a lennfoc'h en ho leoriou.

Bez 'ez eus evelken Sænt all ouspen ar re so breman er Barados hag ho deus ezomm bras da veza sicouret ganeomp. Ar re-ze ho deus kemeret dirag Doue muioc'h dle evid ne oant goest da baëa ha breman e renkint chomm e prison ar Purcator ken ac'han m'ho devezo achuet hô finijen, paet ho dle dre ho foaniou, pe autramant ken ac'han m'hon devezo-ni paët evitho.

Ah! en deves-man, m'hon deus allet compreu peger bras eo eürusdet ar Sænt er Barados, greomp hor possubl evid roi ar memes eürusdet da eneou hor breudeur a so c'hoas o peurachu ho finijen er brison-ze a dân. Dont a rai eun devez m'en em gavimp marteze er stad truezus-ze hag e c'houlennimp neuze sicour digant ann dud vad.

Ma ! ar sicour-ze a gavimp, a dra sur, hag ar re all ho devezo truez ouzomp, mar d'omp bet truezus da genta.

Kense sicouromp eneou ar Purcator gant pedennou, offerennou, aluzennou hag a beb seurt oberou mad hag ann Autrou Doue hen talvezo deomp.

A.

Clemmou ann Anaon.

DISCAN :

Cristenien, hor breudeur, ho pet truez ouzomp !...
Eur beden evidomp !...

En han' Doue, tud vad, chilaouit ar goelvan,
Eus ann Anaon kæs, var ho guele a dân.

Envor tud ann donar, a harp e tâl ar bez ;
Kerent ha mignonet, d'ar maro hoc'h ancouez !...

Eveuz al loenet-mut, pa vent e creiz ar boan,
Ann dud ho deus truez : ouzomp-ni na reont van !...

Ni a zo gouscoude, ho preudeur, ho kerent,
Pa oamp c'hoaz 'barz er bed, en em garemp kement !...

Bez' ez omp oll memprou euz Jezuz, hor Zalver !...
Bezit trugarezuz pelloc'h en hor c'henver !...

Mar 'z euz c'hoas var ar bed eur galon druezuz,
Ra bedo evidomp : hor poaniou 'zo spountuz !...

Oll boaniou ann douar ne dint nemet moget
E kichen hor poaniou ; n'em zicour n'hellomp ket.

Tân a zo dindannomp : tân zo var hor gorre,
Tân zo a bep tu deomp ; leski reomp nos ha de.

Leski a reomp en tân heb paouez nos ha de ;
En eun tân bet c'houeżet gant Justis eun Doue !...

'Tre poaniou ann Ifern ha re ar Purgator,
Ne 'z euz ken kemm, nemet n'eo ket alc'houeet ann nor !

Kerent ha mignonet, en han' Doue pedet,
Pedet 'vit ann Anaon, heb truez dilezet !...

'Vit hon tenna er meaz euz hor prizon scrijuz,
C'hui a hell, Cristenien, meur a dra talvouduz !...

Pedet a greis-calon hor mamm-sacr ar Verc'hez,
Discuez en hor c'henver he brassa madelez !

Pedet a greis-calon oll zent ar Baradoz,
Pedet dreist-oll Jezuz da roi deomp he vennoz !...

Iunit, grit aluzen. pinijennou calet,
Oberou-mad eleiz !... En Env viot paët !...

Gounezit evidomp ann Induljansou bras
A heller da c'hounit 'n eur ober hent ar Groaz !...

N'euz ket da c'hoad Jesuz 'vit hon tenna a boan
Rag hen hebken a hell mouga rag eün ann tân !...

Grit eta lavaret 'vidomp offerennou ;
Sacramantit ive, gouneet induljansou !...

Oh ! sec'het bras hon deuz, 'n han' Doue, breudeur kez,
Hastit prim, roit deomp euz ann dour a vuez !...

Ho pet truez ouzomp, c'hui diana mignonet,
Scouet omp gant dorn Doue, re hon deus ho caret !

O va mab ! o va merc'h ! o va breur ! o va c'hoar !
Truez ouzomp pelloc'h, grit ma zaimp prest d'ar gloar !

E Baradoz Doue, pa vimp digoueet, tud vad,
Ni hor beza 'vidoc'h diganthan peb mennad !

Neuze ni c'houlenno sicour evidoc'h oll
Da viret ne iafe hini ebet da goll !...

PEDEN.

Digorrit ho palæs, o Jezuz, hon Autrou,
D'ann oll eneou fidel, dalc'het 'barz er flammou,
Ebarz ho Paradoz, ra vezint eüruz,
D'euz ho meuli Jezuz !

Ar vers-man, moullet en he fart he unan, a vezo cavet da brena e ti ann Autrou Kerangal e Kemper. Dec real ar c'hant er bureô : Unec real dre ar post.

ILIZ NEVEZ GARLAN.

D'ar c'huec'h var n'ugent a viz Eaust diveza, tost da gant belek a oa en em zastumet e Garlan a bevar c'horn escopti Kemper ha Leon, gant eun niver braz a dud a dro var dro, ha dreist oll euz ar barres, a gane ar c'homzou-ma :

Savet oc'h euz, Garlaniz,
Eun ty caer d'ho Toue
Dudius eo an Iliz
Testeny euz ho fe :
An oll vein a zo enn'hi
A zo mein precius,
Gant calonou Breizidi
Renket vardro Jesus.

E guirionez eun devez caër a voa evit parrez Garlan ; an autrou n'Escop a voa deut da vinniga an Iliz nevez, da guinnig da Zoue ha d'an Intron Varia aberz christenien ar parrez,an ty caer savet gant'ho dre cals a boan ha cals aluzennou evit diguemer Salver ar bed ha repui an auter a jom varn'hi Jesus etouez an dud.

En amzer-mâ ken trubuillet ma velomp pep tra vad oc'h orgellât hag an dizurz, map d'an diaoul, o clasc trec'hi lezennou Doue, eo eur skuer vad evit ar gristenien evessât an eil euz oberou eguile ha deski er fæçon-ze an tu da ober couls pe guelloc'h, hervez hor stad hag hor galloud.

Evit d'hezi da veza eur barrez neubeut a dud enn'hi e skoas parreziou-zo, daouzec cant christen Garlan o deuz græt cals a draou evit gloar Doue en amzeriou diveza-mâ. Ar penn cauz a guement ze eo a dra zûr feiz Garlaniz. Ne gavan guelloc'h merk euz an dra-ma evit ar groaz a veler e penn hent ar vorc'h. Var ar groaz-ze savet goude ar mission ar c'homzou-ma zo kizellet er men : *Savet gant guenneien ar barres.*

Lodennit gant Doue ar mad oc'h euz bet digantha a lavar d'eomp ar Speret-Santel : Garlaniz ho deuz en græt,hag a galon vad. E penn an hent e ma ar groaz testeny a feiz : pelloc'h e cavomp c'hoaz labourou christenien vad.

E harz ar groaz-ze,evel pa lavarfen dindan dorn an autrou Doue, e caver eun ty nevez savet ive dre aluzen : en eur dostat ounthan e clevfoc'h, deuz ar mare an deiz, c'hoarz trouz ha dispac'h

ar c'hoariou pe mouez ar vugale, o lavaret ho c'henteliou : m'ar zigorit an hôr e cavfoc'h ennho endro d'al leanezet eur vanden potrezet iaouank, iac'h ha laouen ; parrez Garlan en amzer e ma an dud fall ha difeiz oc'h hergassi ar Frered hag al Leanezet,o deuz savet eun ti scol evit ar merc'hed bihan, ha da zourcial euz ar vugale-ze, evit roi d'hezo eun descadurez vad ha christen, o deuz galvet ar seurezet guenn da zerc'hel ho scolach. Mad ha mad oc'h euz græt, Garlaniz, hag evidoc'h eo ar guella : rag gouzout a rit, couls ha peb unan penauz buez al leanez a dremen en he scolach vardro ho pugale pe en ho tiez vardro ho tud clan. Evitho al labour, an disprij aberz cals, hag evidoc'h an oll gounideguez.

Nemet n'eo ket ebken evit ar merc'hed bihan ez euz e Garlan eur scolach nevez ; ar botred vihan n'int ket bet ankouët ; eun ty scol nevez ho deuz ive, eun ty caer, eun ty frank hag ar pez zo guelloc'h en ty-ze eur mestr scol mad a dle lakat e boan d'ho deski ha da ober anezo tud a fæçon dirag Doue hag ar bed.

An oll draou-ze a zo avoalc'h neketa evit henor eur barrez gristen : En Garlan ez euz caeroc'h ha guelloc'h c'hoaz.

Guechall an autrou Doue en doa enn'ho eul lojeis euz ar re divaloa ; hag e voa guir lavaret en eur zellat euz meur a dy er barrez penaus e voa guelloc'h lojet ar mevelien evit ar mæstr. Hirio kement-se a vez gaou : Garlaniz o deuz savet d'an autrou Doue unan euz ar c'haera ilizou alfe guelet ho taoulagad : brassoc'h a veler : ne ma ket stank an ilizou ken difaot.

Ar *plan* euz an Iliz a zo bet græt gant an Autrou Guérannic hag an inkant euz al labour a zo bet æt gant an Autrou L. Guiomar a Vontroulez : Christenien vad ha tud leal,an daou autrouma o deuz græt e Garlan ar guella m'ho deuz gallet ha red eo anzao ar pez zo guir : trec'het o deuz gant ho iliz nevez.

Iliz Garlan a zo græt var ar c'hiz coz an ilizou a vije savet etre ar bloavez daouzec cant ha trizec cant da lavaret eo vardro c'huec'h cant pe c'huec'h cant anter cant vloaz zo. Beza e deuz tost da bemzec troatad ha pevar-ugent a hed ; e furm eur groaz eo savet gant an auter vraz er penn huela hag eun auter vihan e peb kazel. Ar c'horf-iliz en em astenn euz ar zao heol d'ar c'huz-heol ha douguet eo var diou renkad canevedennou pe pilerou men ha scoazellet gant ar mogueriou a zar an daou gostez euz an iliz a du ar c'hreiz-de hag a du an anter-noz.

Pilerou ar c'horf-iliz a zo laket d'en em bârat daou ha daou a hed peb piler braz ha distag ounthan ez euz piler bian evel eur gorden pe funen ven a bign gant ar voguer beteg gorre al lambrusk græt gant mein ha brik, evit en em skoulma e lein ar volz gant ar c'herdou mein en em gavenn 'ho euz peb canevedennou-all.

Var ar c'hanevedennou ez euz eur voguer a zav dreist an doen,a c'holo costeziou an iliz,hag en diavez d'ar prenestou a zo bep costez var ar vered, ez euz digoret c'hoaz er voguer-ma eur renkad prenestou a daul sclerigen var al lambrusk. Ar prenestou n'int ket braz, stank int avad var an iliz, n'ho deuz ket ouspenn pemp troatad sao, var daou troatad pe eun troatad anter a lec'het ha deuz an ec'h en em zarront en eun dro kelc'h. En diou gazel hag e tâl al letern ez euz prenestou braz nemet adren an auter vraz ez euz ive prenestou bihan ha diou renkad an eil a uz d'eben.

Cetu an diabarz euz an iliz : P'er gueler euz an diavez gant e reizadou mein droc'h n'eo ket difæçon ken neubeut. Abaoue eo echu an tour nevez eo c'hoaz dudiussoc'h. O na caera eurunen var benn eur rouanez. Douguet huel var e benn croaz hor Zalver, an tour-ma a zav divar an iliz ken skanv, m'ar vez lavaret eo taulet ar vein-ze ennho hag e jomont en istribil euz an oabl ken dister a zeblant ar strad ha ken moan eo ar pilerou a zo euz ho douguen.

Henor d'eoc'h eta, Garlaniz ; henor d'ar bersounet,d'ar veleien oc'h euz bet hag o deuz laket o foan hag o skiant vad d'en em gleot ganeoc'h ha gant ar re zo en ho penn, evit en em zicour assamblez da zevel traou ken caer.

Ræzon vad ho poa da zervez ho pardon, eur miz goude consecration an iliz, d'en em gaout leun a laouenediguez. Eun dra gaer ho poa græt c'hoaz en deiz-ze : Goude beza douguet en dro d'ar vorc'h e procession imach coz an Intron Varia Garlan en eur gana :

Ni ho salud gant levenez
Guerc'hez Vari hor patronez,
Scuillit 'vel meur a gant vloaz-zo
Ho pennoz varn'homp hag hor bro;

o peuz lakct anezhi en oc'h iliz er plac a henor, en eur lavaret a greiz ho calon hag a vouez huel an dour en ho taoulagad :

Evel e Nazareth guechall
Pa ho poa Jesus da zivoall,
Ni a fell d'eomp lakat hirio
Ti hon Doue en oc'h hano.

En em voestlet oc'h euz d'ar Verc'hez Vari, n'en ancounac'haït ket : ha bezit sûr na viot ket ancounac'het gant Mari : Ar c'homzou-ma euz cantic an Intron Varia Garlan a ganit bep sul e harz an auter arog kuitat an Iliz :

Mari cassit eun deiz d'an êe
Gant hon tud coz ho pugale
Ha ni a gano deiz ha noz
Peguen caer oc'h er baradoz ;

Ar c'homzou-mâ a vezo eun devez evidoc'h eur guir gonsolation ; e harz dor ar baradoz e cavfoc'h Mari ho mam evit ho tiguemer : Evit caout ar c'hras caer-ze, eun dra a dleit da ober hag er c'hanet ho peuz da zeiz consecration oc'h iliz ha meur a vech abaoue zoquen :

Carit, carit pobl Garlan
Iliz caer ho parrez,
En levenez hag e poan
Deut enn 'hi aliez ;
Selaouit ho peleien,
Zo cannadet Doue
Digasset d'eoc'h d'ho kelen
Ha da zivoal ho fe.

PER HEBANO.

MARVAILLOU.

Daou scolaer e vacans e Carantec.

HERVEIK MAPOLIN HA FRANSOIK TINOD.

E maint e lann ar Ros, azezet var ar ieod, a zioc'h ar mor, dirag Castel an Taro.

(Kendalc'h.)

Herveik. — An Doue-gouarnamant, a lako ar vugale e skoliou dizoue, e scoliou a eneb Doue, e skoliou henvel outhan.

Fransoik. — Ne sonch ked did eo dre jalousi eo ema mestr an Universite, ar framassoun Ferry oc'h ober brezel d'ar skoliou catholik ?

Herveik. — Oh ! evit ar Ferry, dreza he unan a ra foutre d'oc'h ar vugale. Daoust sur evit enhes pïou a zigaillaro pe a gaillaro ho c'horf, ho speret, ho ene, ho c'haloun ! mæs ar *ger-urs* en deus digat Satan, hag a rank mont var araok, petramant ar pougnard pe ar pouazoun a zesko deza ne ket e vean e vez great le etre daouarn bugale Satan. Lavaret a rafen memes penaos an Universite, al loden gristen anezhi diana, e deus mez epad ar goumbat a zo brema divar ben ar scoliou; rag an Universite a bez a zo sanset c'houeza an tan var ti ar Freret hag ar Jesuistet dre jalousi, egis pa na ve ket hi skol ar C'houarnamant, kavatal da c'hoari gant ar skoliou libr, ispicial skoliou ar gongreganistet relijius, pa en em lako var gorf he rochet.

Fransoik. — Ar framassounerien eo a zo diez ar preon en ho c'horf. Hi eo a zo o poulza ar Ferry ; hi eo en laka da veza egis Caïn en andred Abel, hag ar pharizianet en andret Jesus-Christ. Ar framassounet a greo gant ar jalousi, ne ket avad abalamour d'ar vugale, (ar framassounet sur a ra foutre d'oc'h bugale), mæs dre ma velont e ze treac'h dezho ministret ha servicherien Jesus-Christ, ha ma renk Satan ho mestr soubla he gerniel dirak otorite souveren an Otrou Doue, hor Zalver Jesus-Christ !

Herveik. — Hon otrou n'Escop-ni, brudet e peb leac'h evit beza santel, en deus roet rezouniou sklear a ziskouez penaos e c'herru eo habilloc'h ar vistri skol relijiuzet, eget ar vistri a deu doc'h dorn ar C'houarnamant, ha penaos dre-ze ive eo purvia guechecoc'h skolerien ar re-ma eget na de skolerien ar re all.

Fransoik. — Setu ama eur c'haierik moullet roet e presant d'an Hermit gant an otrou n'EscopX.. Mad ! enhes evitha da veza recevet he c'hradchou er skol Normall, skol pehini a zo dar C'houarnamant, a gaf mezus evit an Universite e ve ar Ferry o tistruch skoliou ar Gongreganistet egis pa en deffe aoun ar Ferry ne c'halfe ket Universite ar C'houarnamant derc'hel pen d'an Universite catholik, na skoliou ar vistri laik stourm doc'h skoliou ar Gongreganistet. Setu ama petra lavar an otrou 'n Eskob, doctor, agrege, professor er Sorbone. Eun discours a ra da vugale ar Freret e kear X...., evit ar prichou e skol sant Symphorian, d'ar 16 a vis eost 1879. Goude beza prouvet dre an histor penaos a zalek an dekvet kanvet pete vrema, Eskibien X..., no deus morse eanet da gemeret sourci da bourvei skol ha deskadures da vugale an artizanet hag ar baïzantet, e kuntunu evelen : « En eur achui, me ia da lavaret eur ger evit æssa kaout ar peoc'h. An amzer e pehini e vevomp a zo amzer ar c'honcourchou. Ogen, an amzer a ranker da gemeret egis ma teu. Mæs penaos galloud kaout etrezomp ar peoc'h e kreis ar c'honcourchou ! Neus nemet eur voyen, da lavaret eo : rei da beb den al liberte da ober ar pez a zo mad, ha kaout ar brassa respet evit ar guirze en deus peb den da veza mad ha da ober ar mad. Rak-se, bugale, pa erruo ganeoc'h en em gaout e konkours gant bugale all deus ho kondition, mæs deus eur skol all, lakit evez ; no pe en ho enep an distera kassoni. Ar c'honcours, mar be great ervez ar furnèz hag al lealdet, ne ket an avi hag ar gassoni eo a zivunfe en ho kalounou, mæs ar c'hoant ardurus da zeski c'hoas muioc'h ha guelloc'h. Ma c'herru e ve en ho raok dre ho c'hompozitionou bugale ar skol all, c'hui neuze grit ho possubl evit paka an araok er c'honcours a zeuio ; ha mar de c'hui eo ar re genta en dro ma, neuze eo da botred ar skoll all da boagna, ha da iventi ar voyen da ober kouls pe vel a c'hui. Evidomni, neus fors piou a raio ar skol, nemed e tougo respet dar relijion catholik ha da gement artik a zesk deomp, evidomni a lavar crên hag huel penaos ar vistri-ze a zo sur dre avans da gaout an testeni deus hor madelez : rak nomp ket deus eur rum dud a zo pere a laka ho adversourien da zisparissa, rag aoun na ve ranket stourm outho evit gounit ar victor. Oh ! nag evurus e vo ar Frans, en deiz ne vo etre he bugale kendamouez all ebed nemed da c'houd piou a raio ar guella ! an deiz e pehini ar gourinadek a vo gred

etre tud pere ne vint renet nemed gant lezennou ar peoc'h, al liberte, ar respet evit guiriou Doue ha guiriou an nessa. En deis-sè, bugale, pa bentuoc'h ar gartenou a rid deus ar Frans, ne lacoc'h muhi gant liou du an arouden en dro dan Alsas ha dal Lorain. Ar c'haôn a vo echu, pa e do ar Frans toled divar he c'hein ar framassounet (l'esprit de secte). Neuze e verito en em gaout adarre en he fez, stag outhi a nevez an Alsas hag al Lorain. Da c'hortos, roomp diana dan diou brovins-se eur salud calonek hag hor vœuiou ar re c'houeka.

Herveik. — Me am beus ive klevet e lavare neus ket pell ar c'hardinal Guibert, arc'hescop Paris ; dalc'homp mad : e ma deomp ar framassounet. Perissa a rankint en dishenor hag er sotoni. Kendalc'homp hag e chomo ganeomp hor skoliou.

Fransoik. — Eun dra sklear eo penaos ma lez an Otrou Doue an den en he roll ne rai ket nemeur a vad ; mæs allas ! mar da an den da eul an diaoul, evit neuze eo græt ganthan neat. Ar pez eo a zo cos e c'haller a vrema lavaret penaos dre lezennou Ferry, an R. F. a zo Republik f.... collet. Deomp d'hor c'hoan, Herveik, mall eo,

J. M. C.

NORMAND HA GASCONN.

(Kendalc'h).

Ar Gasconn. — Oh ! da souezi, autrou !.. sonj em eus penaus gueichall pa zeue va mistri d'am c'hlask er gegin pe en eul leac'h all benag, alies em c'havent cousket mik, pe digor va ginou ganin o roc'hat a leis va gourlanchen. Mes kerkent m'ho divije lavaret din : « Eh ! petra, Per, cousket oud ! » Me zihune en eul lamm-maout 'n eur lavaret : « Damm, autrou, me ne garan ket chomm da ober netra ! »

Ann Autrou Petell. — Pe seurt micher o poa en ho pro, arog ma ho peuz her c'huiteat ?

Ar Gasconn.— Va micher, autrou, pa oan em bro ive, sanset, a oa eur vicher eus ar re denna a ouffer da gaout : me ranke chomm adalec ar mintin beteg ann nos da ziouall ponsinet-Indes ha neuze bandennadou gouazi. N'eus fors, caret a ren va micher : Hag va loënet 'ta !.. va c'harantez evit-ho a oa ken bras hag ar mor !... Ia me ho c'harie... mes... eun drue... Pa vijen en ho zouez, e sonje din beza etoues va breudeur ; biscoas n'ez euz bet savet etrezomp, ni ne reemp nemet unan int ha me, kement en em gariemp.

Ann Autrou Petell. — Oh ! n'em eus ket poan o cridi ne ree al loenet-se ha c'hui nemet unan ! Gouscoude setu me goall drabasset en dro-man.

Ar Gasconn. — Penauz 'ta autrou ?...

Ann Autrou Petell. — Eh ! ia da ; me n'em euz bet beteg-hen evit mevelien nemet trucherien pe anjornet ; hag aon bras em euz e....

Ar Gasconn. — Aon ho peuz....

Ann Autrou Petell. — Ia aon em euz ne deuffac'h da greski ann niver anezho. Sonjal e ra din e raffen guelloc'h kemer unan hebken, pe c'hoaz ober eun tol esa var unan ac'hanoc'h ; gant unan em euz peadra, me gemero ar guella.

Ar Gasconn. — Ma, autrou, ne gav ket deoc'h e rafen ho stal ?... c'hoant em eus da lavaret e rafec'h eun tol caër ous va c'hemer da vevel !...

Ann Normand. — Ia, da ! 'ma ganes *(en eur hija he zioushoas)*, potret ar Gascogn n'ho deveus mez ebet mui ; sell ann divergontet-man 'ta !...

Ar Gasconn. — Petra grog enn-oud-te, potr an Nourmandi !

Ann Normand. — Netra !... me lavar penauz ann Autrou ne hell ober guelloc'h dibab, mar hen deuz c'hoant da gaout eun den a spered.

Ar Gasconn. — *(Droug rus ennhan)* kement a spered em euz hag eun all, ia, ia ; te cleo, potr ann Nourmandi ?

Ann Autrou Petell. — Peoc'h, peoc'h, va mignonet.

Ar Gasconn. — Hag a zo guir ; petra a laca hennes da lavaret ez-on me eun diskiant..... eur berr-speret... Me garfe her guelet o tiskuez ez-eo guir ar gaou-ze ! Ia me em euz skiant, ha cals memez ; ouspen-ze, ne m'on ket heb gouzout eo eun dra gaër caout speret, rag sotoniou avoualc'h a gaver ato da lavaret, n'eo ket guir, autrou ?...

Ann Autrou Petell. — Siouas ! beteg re vir eo ho comzou.

Ann Normand. — Te caout speret !.. Ia da !.. ha gouest e ves-te da lavaret din-me e peleac'h ema da speret ganez ?

Ar Gasconn. — Chantre godellig ! hag ar seurt traou-ze a ve goulennet gant eur goaz evel din-me ? Em penn, petra'ta, eo ema va speret ganen ; ann oll a oar ne ve ket lakeet ar seurt traou-ze er godellou.

Ann Normand. — En da benn ? ia da !... lavar 'ta en dro d'as penn.

Ar Gasconn. — Ke 'tao ! clasc din eur goaz hag a ve ker couls desket ha me ta. Te, memez, eur potr faro, var da veno, me bari ganez as pezo labour crafad da ziouscouarn abars respont dar goulennou diæz em oun o vont da ober did ; me hen assur did n'eo ket eaz respont da c'houlennou ken diæz hag ar re-ze.

Ann Normand. — Me bari, ne vezin ket goall nec'het.

Ar Gasconn. — Sur oud da goll da boan ! Halo, 'm omp ganthi ; da genta : Petra eo ar vedisinerez ?..

Ann Normand. — Ah ! hounez eo skiant ann oll skianchou, n'eo ket guir, autrou ?

Ann Autrou Petell. — Ia, ia, guir eo.

Ar Gasconn. — M'out tapet ; rag er vicher-ze, da genta tout, ne'z euz ket muioc'h a skiant eget a avu !... ha ! ha ! ha !...

Ha goude, lavar c'hoas din-me petra eo ann hanvala tra euz roudou eur marc'h var ann hent bras ?

Ann Normand. — Ann hanvala tra ?...

Ar Gasconn. — Ia, ann hanvala tra.

Ann Normand. — Daon ... roudou eur gazec, petra 'ta.

Ar Gasconn. — Cazec adarre... roudou eun eubeul tri bloas eo diana.

Ann Normand. — Piou a lacaas biscoas he speret da zonjal traou er gis-se !...

Ar Gasconn. — Guelomp c'hoas eun tolic all c'hoas : Perag e vez ken divezat an heaul o sevel er goan ?

Ann Normand. — Sac'h ar bizier, ann dra-ze n'ouzon ket avad.

Ar Gasconn. — Ah ! ha ! n'ouzez ket, potr ann Nourmandi !... kement-se n'eo ket diæs da c'houzout gouscoude : Abalamour ma ve re ien er goan, hag hen deus aon na stagfe inkiniou euz he fri mar safe re vintin.

Ann Normand. — Peleac'h ann diaoustik e ia da glask caouchou da gonta deomp evel-se ?...

Ar Gasconn. — Halo, vit ar veich diveza : Euz a zaouzec moualc'h a oa var eur vezen gignez er mintin-ma, me am euz lazet tri gant eun tenn fuzil ; lavar din ped a jommas var ar vezenn euz va dilerc'h.

Ann Normand. — Ne eo ket diæs !... nao voualc'h, sur !...

Ar Gasconn. — Nao gueich cazec !... na jommas hini zoken var ar vezen ; ar re all a nijas kuit.

Ann Normand. — 'M'on tapet adarre ! Red e ve beza sorser evit difina traou ken drol-ze. Mad, p'eo guir e-z-out ken fin-ze, te as peffe ar vadelez da roi din eun tamm louzou pe eur c'huzul mad bennag : Me am euz cals poan em lagad cleiz ; petra dlean da ober evit hen parea.

Ar Gasconn. — Setu aman : er bloas tremenet me am oa ive cals poan en eun dant din ; ober a riz he zenna ; ha setu me pare pell-zo. Ne t'euz nemet ober eveldon.

Ann Normand. — Setu aze eun tamm louzou er gis-nevez.

Ann Autrou Petell. — Ano, ano, var a velan, eo ken fin ann eil hag egile ac'hanoc'h ; me zo o vont d'ho kemer ho taou evit mevelien. Mæs, evel ma em euz lavaret deoc'h, epad eis deis em euz c'hoant da velet pegement a garit al lealdet. Da genta em on o vont da roï deoc'h, hirio memez diou gefridi da ober. *(Ann Autrou Petell a ra en he bors hag a deu souden en dro.)* Setu ama !... *(en eur droi var-zu ar Gasconn).* Setu aze eur paner, hag ennhan tri goulin donv euz ar re gaëra. C'hui ho c'hasso da di va mignon Cassecroux, ru Quincampoix, numero 20. Sonj o pezo euz ann hanoiou-ze.

Ar Gasconn. — N'ouzon dare, diæs eo eun tammik !... *(en eur gomz picant-picant)*, ti ann Autrou Torr Creunv *(Casse-Croûte)*, ru ar bemp cant *(en eur zevel he fri en ear evit clasc e dammic memor a oa eat da redec)*, ia ru ar bemp cant bizenn !

Ann Autrou Petell. — Ru Quincampoix, eo, da viana...

Ar Gasconn. — Ah ! ia, ia, ru ar bemp cant pizenn ; memez tra eo ; Quincampoix, e brezonec, pemp cant pizenn.

Ann Autrou Petell. — Tam ebet !... n'eo ket ar memez tra : roit peoc'h din gant ho bemp cant pizenn ha lavarit : ru Quimcampoix.

Ar Gasconn. — Mad, 'm on ganti : ru Quincampoix, ti ann Autrou Torr-Creunv.

Ann Autrou Petell. — Daon ! chommit e peoc'h gant hoc'h Autrou Torr-Creunv ha lavarit : Autrou Cassecroux.

Ar Gasconn. — Ah ! ia ! e ma din : ann Autrou Cassecou ; e iez va bro-ma ann dra-ze a zinifi : Torr-gouzoug.

Ann Autrou Petell. — C'hui 'zo eun torr-penn ive c'hui ; n'oc'h ket evit lavaret Cassecroux evel ar re-all.

Ar Gasconn. — Ah ! ia, mad, en dro-man e teuïo ganen : ann Autrou Cassecroux. Neus fors eun hano eo hag a dorr ato eun dra benag.

Ann Autrou Petell. — Ann dra-ze eo memez ; c'hui a laco ar c'houlinet dezhan etre he zaouarn, hag a roïo ouspen-ze all lizer-man dezhan euz va fers.

Ar Gasconn. — Ia, Autrou, dioustu, emon o vont var ho ker. *(Mont a ra e meaz en eur redec).* X.

HISTOR AR C'HABYLIE.

Pobl ar *C'habylie* a zo deuet da veza evel tud diot, ar voazet dreist-oll. Ar merc'het evit dezho da gaout eun tamic muioc'h frankiz var ho lassennou eget merc'het ann *Arabet*, a zo evel sclavezet laket gant ar voazet e renk al loenet. Condaonet int da labourat ha da c'houzanv a bep seurt poaniou heb clevout morse eur gomz evit ho c'honsoli, ho c'hennerza da c'houzanv heb en em glemm ha gant milit ar poaniou niverus ha scrijuz a sco varnezho.

Al loustoniou hag ar viltansou lic eo ho deveuz casset da netra, couls lavaret, rouantelez-vras Mahomet ; int eo ive ar goaligner, ar vossen a zistruj diskiblien ar Pabor-bras-se e creis ho iaouankis, e creis ho brud. Couls pe vuioc'h etouez ann *Arabet* hag etouez a *C'habylet*, e caver stank, re stank siouaz ! tud taget ha dispennet gant ar c'hlenvejou louz-ze ha spontus, ho c'hic a bastellou, hag a vreïn oll evel ma ho devesfe ar c'hlenved lor : piou a hello lavaret ar poaniou bras a c'houzanv ann dud-se o vreïna ho c'hic evelse a beô. Setu a-ze ar frouez euz ar pec'het vil ha na dlefe ket beza hano anezhan etouez ar gristenien, eme ann Abostol St-Paul. Scrijussa goalenn !...

Evit da dud ar *C'habylie* caout aliez greg er memez amzer, ann niver euz ar vugale na gresc tamm; ar c'hontrol eo a zo guir, evel ma hen diskuez deomp beb bloaz, siouaz ! ar rol e ve great euz tud ar vro : Beb bloaz e neubeuteont e leac'h creski. A benn cant vloaz ac'halen, ma ne teu ket ar bobl-se da zistroï d'al lezen gristen, n'eo ket lavaret e ve cavet mui ar voenn anezhan, ne ket lavaret e chomfe gouel anezhan. Hirio en deiz, ar bobl-se a zo eur bobl teuzet gant tan he ioulou-fall, eur c'horf maro douget gant err hag gant nerz var zu ar bez dre avel he voall deichou.

.....

Ne dal ket ar boan d'ar missionner clasc distrei d'al lezen gristen ann dud oajet euz ar *C'habylie* nag ann *Arabet* ho deveuz ouspen ugentvloaz ; rag n'euz moyen ebed d'ho gounid d'ann Ilis, couls lavaret ; nemet ober a rafe Doue eur miracl, eur burzud e kenver peb hini anezho. Mæz ar vugale a zo ken eaz caout penn outho hag ouz bugale Bro-C'hall pe vugale Breiz-Izel. Dre vadoberou, dre oberou a drugarez e heller gounid ho c'halonou. Mar carfe ar *C'habylet* hag ann *Arabet* lezel ho bugale da zonet d'ar scoliou ar Vissionnerien, e credan, dre ar scoazel euz gras Doue, oll bro ann Algerie, oll bro ann *Afric* ne zalefe ket da veza gounezet a-bez d'ar relijion Sant-Augustin, d'ann Ilis Catholic hor Mamm muia-caret.

Evit c'hoaz ne gavomp ket ann tu, ni Missionnerien, da gomz d'ar vugaligou geiz-se a deu d'hor scoliou euz ar relijion gristen, anavezet gueich all gant ho zadou-coz. Ober a reomp dezho a-hentall ar muia vad ha ma hellomp ; int euz ho c'hostez a zo leun a anaoudegez-vad en hor c'henver. Fizianz hon deveuz e vezo eurussoc'h bugale ar rumm-dud iaouank-man eget ne deo bet ho c'herent beteg-hent ; hag e vezint oll bugale da dadou ha da vammou christen, bugale da Iliz Jezus-Christ mamm ann oll mammou.

Braz avoualc'h eo dija ann niver euz ar vugale a deu da scoliou ar Missionnerien ; mæz n'int ket ken niveruz ha ma felfe d'ar Missionerien e vesfent, mar ho devesfe moyen avoualc'h evit ho scolia. Mæz, siouaz, ann arc'hant, ha cals traou-all a vanc deomp ! N'hellomp ket ober ann oll vad a garfemp ober evit gloar Doue ; rag Doue a fell dezhan e ve salvet ann oll dud couls tud ann Afric hag ar re all. Ra zeuïo Doue eta en he vadelez da hasta ann heur mil gueich euruz ma c'hlazo ar greun santel euz comzou Juzus-Christ hadet gant ar Missionner e calon ar *C'habylet* iaouanc, ha ma deuzo ar scorn calet euz calonou ar *C'habylet* oajet hag a vir outho da zistroi ouz Jezus-Christ.

Deut breman, lenner christen
Da gaout truez ouzomp :
Roït deomp eun aluzenn
Hag eneou e prenfomp :

Prena eneou da Zoue
A zo talvoudussoc'h
Cals eget prena leve
Hag a vreïno ganeoc'h !...

IAN LOÏZ NORMAND, *Missioner.*

E Beni-Ismaël, tost da Dra-El-Nizan er *Chabylie*, departamant *Alger*. (En Algerie).

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Jézéquel, belec iaouanc, a'so hanvet trede cure e Lannilis.

Ann Autrou Labrousse, aumonier ann hospital e Plogastel-Daoulas a so æt da scolia bugale (précepteur).

Ann Autrou Crozon, belec d'eus Recouvrans, a so hanvet da aumonier ar hospital Plougastel-Daoulas.

KELEIER.

Eun neubeut gazetennou ho deus lavaret en devoa hon Tad santel ar Pab, goulennet ho ali digant ar gardinalet da c'housout hag hen a alje reseo digant ann Italianet ar millionou a giniger dezhan evid douarou ann Ilis laëret a zivarnhan.

Ar c'helou-ze n'e ket guir.

Pa oa c'hoas beo Pi IX, bennos Doue var he ene, ar gardinalet ho deus dija respontet ne helle ket hen ober.

Dalc'het a vezo d'ar respont-ze, rag ne heller ket mont a enep, heb anzavout ho devoa ann Italianet en eur fæson benag, ar guir da laëres a zivar ar Pab stadou ha guiriou ann Ilis.

Mont mad a rafe ann traou er bed-man mar g'alfe, neus fors piou, gant ma ve crenvoc'h evidhoc'h, dont da laëres ho tanvez a zivarnhoc'h dre ann digarre en deffe ezomm anezhan ha ma ve contant da baëa eur somm deoc'h beb bloas, sanse evid ho tic'haoui !

Herold, prefet ar *Seine* a gendalc'h atau oc'h enebi ous ar Relijiuset. Var ali conseil ann tikear e *Boulogne-sur-Seine*, hen en deus gourc'hemennet tenna *doc'htu* digant ar seurezet ann ti scol evid ar vugale iaouanc a zalc'hent evit cont ar gòmmun.

N'eus bet roet d'ar seurezet nemet daou zeves evid goloi ann ti. A drugarez Doue eun den mad d'eus kear en deus repuet anezho ha da c'hortos ma hellint cahout ti dezho ho unan, int a hello chomm en ti-ze so bet roet dezho.

Prefet ar *Jura* en deus gourc'hemennet serra ann ti eleac'h m'en em zastume ar gatoliket d'eus *Macornay*. N'en deus roet ken ræson nemet ma lavare, ar re en em zastume en ti-ze, droug d'eus ar c'houarnamant. —

Beva al Liberte ! Ar Gatoliket na alfent mui, m'ho deffe ar Radicalet ho c'hoant, cahout scoliou na plassou, ha setu ma fell d'ann tirantet-ze, a so atau hano al Liberte en ho ginou, miret outho d'en em glemm d'eus kement a roer dezho da c'houzanv !!!

Lenna a rer er gazeten *La Sarthe* :

Ann 28 a viz Gouere diveza, d'oc'h ann abardaë, eun den e servich ann hent houarn eus ar C'huz-heaul ann autrou Josef Souriau, a gavas var hent *Pontlieue* eur c'hi bihan a sonje ganthan beza dichapet cuit neubeut a oa rag stag ê oa c'hoas he chadenn d'eus he gollier.

O veza guelet hano ar mestr var gollier ar c'hi, ann autrou Souriau a reas he sonj da gass al loenic-ze ganthan en esper he renta d'he berc'hen antronos vintin.

A hed ann hent ar c'hi en em zistagas hag ann autrou Souriau a gemeras anezhan etre he zivreac'h, hogen etretant ar c'hi a chacas eun tamic he zorn dehou.

Antronoz vintin, mab ann autrou Souriau o veza clasket c'hoari gant ar c'hi, heman a begas ennhan dre he gof-garr. Evel n'en devoa ket bet cals a zroug ar c'hrouadur n'en em glemmas ket hag ann tad na reas van. Cass a reas eta ar c'hi d'he berc'hen, mæs heman, o veza anavezet e oa dilec'het he c'har a reas he stlapa er steir.

Keit all amzer a oa abaoue, m'en devoa collet ann autrou Souriau ar sonj eus ar pez a ioa bet c'hoarvezet ganthan pa santas, der guener 3 eus a viz-Here, eun droug penn spountus. Mont a reas da gahout ar medisin, mæs ne sonjas sord da lavaret dezhan ar pez a ioa bet c'hoarvezet ganthan ouspen daou viz a ioa. Kense ar medisin ne roas dezhan nemet eun tamic louzou da neubeutaat he zroug-penn ha c'hoas ne reas vad ebet dezhan.

D'al Lun 6 eus ar miz d'oc'h ann abardaë e oe anat d'ann oll e oa taget gant clenvet ar gounnar. En em ruilla a rea var he vele o losker chouhadennou spontus hag o chaca he liseriou goloet a ionen hag a voad.

He amezeien, spontet-oll, a reas gervel ann autrou medisin Bodereau a zeuas ractal, ha ganthan daou vedisin all, an autronez Goutard ha Le Bail.

Ann tri medisin na heljont ober ken nemet lavaret peu sort clenvet a ioa ganthan ha bihanaat eun neubeut he boaniou. Rag, evid c'hoas, ar vedisinet n'ho deus allet anaout remed ebet a enep ar gounnar.

D'ar meurs, ann tri medisin a zistroas adarre da velet ann autrou Souriau, mæs ne helljont ober vad ebet dezhan ha da deir heur goude creisteis ann autrou Souriau a varvas goude eur bassion eus ar re boaniussa. N'en devoa nemet 36 bloas.

Evid c'hoas, he vab n'en deus bet diæsamant ebet.

Ali d'ann nep a begfe eur c'hi benag ennhan da vont doc'htu da gahout eun den gouiziec, gant aoun na ve clanv ar c'hi en deffe he daget. Guelloc'h cals eo evessaat re, eget evessaat re neubeut.

A.

D'eus *Barcelone*, e Spaign, e scriver :

Er c'harter-man eus ar Spaign ar Republicanet a labour cals. Var a leverer ar Republicanet oll ho deus en em glevet evit ober ar Republic e *Madrid*. Ne greder ket dre aman e chomfe pell er vro ar Rouanez nevez. En dail he c'herent ive ho deus aoun rag eun dra benag, rag pa so bet grœt ar c'hontrat ho deus goulennet e chomfe ebars e tenzor ar Banc, e *Vienne* (Autriche) ann 29 million a so bet roët dezhi evid he argoulou.

D'al lun 13 a viz Here 1879 eo bet peget ann tân goal e ti ann Autrou Picot, liver dillad (Teinturier) rue Saint-Louis 3, e Brest. Egis ma oa var ann deis (9 heur dious ar mintin) cals tud so en em gavet doc'htu ha n'eus ket bet collet cals traou. Ar goassa so, 6 den a so goal lakeat gant an tân, unan anezho soken, Aline ar Rous, couërez, o chomm e Lambezellec, a so bet cavet, rentet evel eun tam glaou hag unan d'eus ar re a ioa bet glaset, Guéguen, cartier-mestr, so maro abaoue.

Ar petitionou so bet casset d'ar Senat, evid goulenn diganthan teuler a gostez lezennou Ferry var ar scoliou, a so bet sinet gant **1,686,322** den hag a re ar gane a du gant Ferry gant **3,381** den hebken. Ha c'hoas marteze e vezo divergont avoalc'h ar Ferry, evid lavaret ne fell dezhan nemet plijout d'ar vro, ema ar vro-oll a du ganthan !

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 44) DISSADORN 8 A DU 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hivizliken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 8 a viz Du 1879.

Setu ar goanv o tont, hag er bloas-man e vezo ezomm da sicour cals muioc'h a dud eget er bloavechou all, kense e peb parræs, eleac'h ma ve peaurien da vaga ha da visca e cont ar *bureô a vadelez*, (Bureau de Bienfaisance) ar re a so e penn ar buroiou-ze a c'houlenn dija donæsonou ann dud vad. Hogen, evel a ouzoc'h, kent a vije unan benag eus ho peleien er buroiou-ze hag ar gristenien vad a helle gant fizians rei ho arc'hant rag ma vouient e vije bet rannet e guirionez gant ar re ho devoa ezomm, ha mad a reant. Ne alfemp memes roi ken ali dezho nemet da genderc'hel, da vihana eleac'h ma vezo atau roët ann arc'hant-ze da ranna d'ar Seurezet a so bet boazet d'hen ober beteg hen.

Mæs e leac'h all, e leac'h na vezo er bureô-ze nemet Republicanet hag a alfe ober, marteze, evel ma rer evid ar plassou, derc'hel ann oll arc'hant-ze evid ar Republicanet *hebken !* eno avad e livirin deoc'h : heuliet exempl ann den ma 'z an da ziscuez he lizer deoc'h pe autramant grit hoc'h aluzennou hoc'h unan.

Ar Republicanet, o kemer ar madou roet a bell so gant ar gristenien vad hag o c'houlenn aluzennou nevez digantho a garfe, *gant arc'hant ar re all.*, lacaat ann dud baour da gredi ne ve ket red, peurvuia, beza cristen evid cahout madelez evid ar beaurien, hag evelse distaga ann dud reuzeudic d'eus ar relijion hag ann ilis. Ma ! e cousstians, n'hellomp ket ho sicour d'ober eur seurt labour. Red eo discuez dezho penaus, pa ne ve, rag ma velomp ann Autrou Doue he unan e persönnaich ar paour ne rofemp ket dezhan ann aluzen evel ma reomp. Red eo deomp lavaret d'ar paour e fell deomp he sicour ; rag m'hon deus c'hoant ne alfe ket Jesus hor Zalver benniget tamall deomp, da zeves ar varn diveza, beza he lezet o vervel gant ann dienez a beb tra, rag n'hon devezo ket he sicouret e personnaich hor breudeur. Kense lezomp ar republicanet o tiscuez ho unan peger bras eo ho madelez, mæs arabad eo deomp ho sicour. Greomp ann aluzen peb unan hervez he c'halloud, mes ra vouio da vihana ar re a vezo sicouret ganeomp, eo, ni cristenien, a sicour anezho, rag ma velomp ennho hor breudeur hervez Doue. Ar mare so breman da ziscuez anat d'ann oll penaus ann oll mad a so bet græt er bed-man a so bet græt gant ann ilis hag he guella servicherien. Ar mare eo da ziscuez ez omp e guirionez bugale Doue pa reomp oberou Doue.ha da gahout atau dirag hon daoulagat ar c'homsou-man eus ar Pab S. Gregor : o prezec ous ann dud vad eus he amzer ec'h ali anezho d'en em viret d'ober netra dre ar c'hoant hebken da veza meulet gant ann dud, hag e kendalc'h : Ne lavaran ket deoc'h, emezan, ne dle ket hoc'h oberou mad beza anavezet gant ho nessa pa gavan scrivet el leoriou santel : Ra velo ann oll hoc'h oberou mad evid ma rentint gloar d'ho Tad a so en Eê ; mæs hebken, evid ne glascoc'h ket beza meulet gant ann dud abalamour d'hoc'h oberou. — Kense ma ne dleomp ket clasc hor gloar hon unan, na beza meulet gant ann dud, e rencomp clasc dreist peb tra gloar Doue hag he ilis oc'h en em ziscuez e guirionez he bugale dre hor c'harantez hag oc'h ober d'ar re all anzavout a vouez huel eo ar gristenien, rag ma 'z int cristenien, a so ar re vella evid entent ous ar beaurien.

Setu aman al lizer am eus grœt menec anezhi : scrivet eo gant eun den, bet noter eus he vicher, hag a so breman o veva eus he renchou en eur barræs e kichen Paris.

Autrou Mear,

Pevarzec bloas so emoun o chomm er gommun-man, na biscoas n'eus bet renket scriva din da c'houlenn va aluzen evid ar bureô a vadelez. Gouzout e vouien cass anezhi atau e poent hag en amzer.

Ma n'am eus ket hen grœt er bloas-man eo ar C'houarnamant, a zalc'hit he flass en hon toues, ann hini a so caus. Fallet so bet dezhi lacaat ar politic eleac'h n'he devoa netra da velet, er buoriou a vadelez. Me, Autrou Mear, ne d'ounn ket eur c'hristen eus ann dibab, mæs sonjal a ra din evelken e oa cals guelloc'h lezen 1873 eget ann hini nevez. Me, hag a sonj din cahout ar skiant vad hag ar guir evidoun, me a gred penaus plass ar belec a so merket e kement couseil a entent eus ar beaurien. Me a sonj din n'eus bet grœt dre all lezennou nevez,

n'eus ket bet kemeret memes amzer avoalch d'ho studia mad, n'eus bet græt nemet discuez cassoni ar Republicanet ous ann Ilis, bihanaat tenzor ar beaurien ha noazout memes d'ar Republic (ar c'hontrol beô d'eus ar pez a glaskent ober.)

Me, Autrou Mear, a fell din cahout al liberte d'ober va aluzennoù evel ma blijo ganin ; ha rag-se ne roin mui netra d'ar bureô a vadelez pa peus lakeat er meaz anezhan Ministr va Relijion.

Ar beaurien ne gollint netra evid-se, rag me a roio evitho d'ann Autrou Person diou veich kement a oan boaset da rei d'ar bureô a vadelez.

Ar C'houarnamant a glasc, en dail, lacaat ann oll da gredi n'e ket red beza cristen evid beza madelezus : Ma ! me a sonj din eo eun dever a goustians evid ann oll dud a feiz, mignonet ar guir liberte, discuez anat ne dint madelezus nemet rag ma 'z int cristenien guirion.

Digemerit, Autrou Mear, ann enor am eus d'ho saludi.

J. C.
bet noter.

A.

PIOU A BAEO ?

Ar C'houeriat.

Alo 'ta Ian Couer, va mignoun, breman ec'h helles beza laouen ! Setu te ar mestr hag ar roue, rag heb ar voterez ne heller ket ober ann disterra, ha pa ve voterez, da vouez-te a dâl hini ar gouizieca so e Frans. Me chans ne sonj ket d'id e aljes sevel huelloc'h ha breman pa 'z out ken eürus guelomp penaus ez a da afferiou.

Eun neubeut bloaveziou so, mar t'eus sonj, ped a oa hag a lavare did n'eus fors e peleac'h e cavent ac'hanout, ler foariou, er marc'hajou, en hostaliriou dreist oll hag e..... me voar me peleac'h ! Ann dud-ze a lavare did : Paour keaz Ian ! re a renkes paëa eus ar c'hargou ha da vreur Fanch ar micherour a so re sammet gant ar pez a renc da baëa var gement tra a deu e kear : int a lavare did e oa ar Rouane ho devoa græt kement-se evid goasca ar bobl paour na ne oa nemet ar Republic a alje scanvaat da veac'h ! Sonj mad ac'h eus, me chans ?

Ma, Iann baour, te so breman dindan gouarnamant ar Republic ; lavar din 'ta, nebeutoc'h cargou ac'h eus da baëa ? Da vreur Fanch ar micherour ne renc mui paëa netra var ar pez a zreb, a ev hag a renc da gaout d'en em visca ?

Ne rit ket hini ebet ac'hanoc'h ! n'e ket guir 'ta ! n'eus ken kemm etre ann amzer vreman hag ann amzer gueichal, nemet ma eo Republicanet ar re a renkes breman rei da arc'hant dezho.

Gueichall, e vije bouzaret da benn gant ar re a lavare did dalc'h mad, e oa eun dra spountus tenna da vugale diganes evid ober soudardet gantho ; penaus al lezen-ze a oa bet græt gant ar rouane da lacaat ann dud geiz d'en em laza hag ive penaus ma teufe ar Republic na ve mui na brezel, na soudardet, na canoliou !

Ma hirio p'emaomp dindan gouarnamant ar Republic ne gleves ken a beb tu, nemet trous ann armou, ar c'herniel cuevr hag ann drompill : e peb leac'h e saver fortchou ha keariou brezel, cahout ar rer ar c'hanoliou hag ar fusuliou stancoc'h eget ann ed er parkeier ; eleac'h rei did da gonje evid mad goude da seis bloas ; eleac'h kemer ann hanter eûs da vugale, e kemerer anezho oll.....

Evelken eur c'hemm vras a so etre ann amzer vreman hag ann amzer gueichall ! Ar re a gemer da vugale hirio ann deis a so Republicanet.

Gueichall e leverjeur did e oa ar bed var ann tu a enep ; ne oa ket just guelet lod var ann douar o commandi ha lod o suja dezho ; re vras ha re vihan ; tud pinvidic ha tud paour : penaus e oa eun dra iskis hag heuzus ho cuelet ho taou te ha da vreur ar micherour, o labourad a hed ann deis epad ma chome ar vourc'hisien hag ann dud chentil oc'h ehana etoc ann amzer en ho maneriou : penaus ma teufe ar Republic e vije renket guelloc'h ann traou, na ne vije mui roët kement a bæamant d'ar re a oa er plassou ha ne c'houlennent ket guelloc'h eget lonca c'huezen ar bobl. (Eun dra divalo avoalc'h, var a gredan). Ma ! da velet a ran atau oc'h arat da zouarou hag e velan da vreur ar micherour atau o skei var ann anneu, oc'h ober beac'h d'al lignol, etc., epad ma kendalc'h ar Prefedet, ann Deputeet hag ar Senatourien da douich kement hirio evel ma rea gueichall ar re so bet taulet a gostez gantho. Mont a ra atau ann traou en dro er memes tra. Te a c'huez atau kement. Int a gemer atau kement a blijadur. N'eus ken kemm nemet, *ar re a ev hirio da c'huezen a so Republicanet.*

Gueichall e leverjeur did penaus ar pez a oa caus e renke ar bobl paour paëa kement, a oa follenteziou ar Rouane hag ann Impalaëret evid fricota ha caëraat ar c'heariou, hag a felle dezho ober en eun devez ar pez ho dije allet ober gant ann amzer heb samma re ar bobl.

Hirio e ia guelloc'h cals ann traou ; en eun devez hebken e voter dispignou evid c'huec'h milliard : biscoas n'eus bet guelet ruiou caëroc'h, expositionou, goueliou, *bankejou* mizussoc'h.

Mæs ive, evid lavaret ar virionez ar re a ra ar ruiou-ze, a ra sevel ker braô palæziou hag a ro festou ker caër ha ker mizus, ar re-ze oll a so Republicanet !

Gueichall e vije lavaret did ha d'as vreur Fanch ar micherour ne helle den tenna diganes ann disterra eus da libertou hag e renkjes cahout liberte evid ar gazetennou, liberte d'en em glevout etrezhoc'h, liberte da sevel breuriezou, etc., etc.

Hirio e rer bemdez lezennou nevez evid miret ous ar gazetennou da lavaret ar pez ho deus c'hoant, mar displij d'ar c'houarnamant, ha ma t'eus c'hoant d'en em glevout gant eun ugent benag eus da genvrois heb beza goulennet aotre ar c'houarnamant, te a vezo lakeat er gaoued..... Arabat eo evelken clasc cuzet ar virionez ; ar re a lacafe ac'hanoud er prisoun a so Republicanet.

Petra hoc'h eus eta gounezet, te Iann Couer, va mignon ha da vreur ar micherour ? Petra hoc'h eus gounezet gant ar Republic diveza-man ? Greomp ar gont assambles :

Pe guir ac'h eus muioc'h cargou da baëa.

Pe guir so muioc'h da baëa evid ann *octroi*.

Pe guir da vugale a chomm hirroch evel soudardet dindan dorn ar c'houarnamant.

Pe guir e laboures atau kement-all.

Pe guir ar re all a gemer atau kement ho flijadur.

Petra ac'h eus te gounezet gant ar c'houarnamant nevez-ze ?

Ah ! gounezet ac'h eus ann articl 7 d'eus lezen Ferry. Set 'aze eun dra hag a ra plijadur did n'e ket 'ta ma Iann ? Ezomm bras a oa d'ober eur Revolution evid gounit eur seurt gounidegez, rag n'eus bro all ebet en deffe eun articl 7.

Mar de guir e ve neubeutoc'h da baëa er broiouze evid ar c'hargou pe evid ann octroi, e chomer soudard epad neubeutoc'h amzer, e ve mui a liberte, *da vihana n'ho deus ket ann articl 7 !*

Ann articl 7, cleo, set 'aze eun dra hag a so mad da lacaat e peb leac'h, da gaout peb tra, da barea beb tra ; n'eus ket par dezhan, na ne gaver ket couls hag hen er foariou.

Kense pa ve ann Autrou Ferry o redec ar meziou, te a red ive var he lerc'h o chouhal a bouez penn : *beva ar Ministr en deus roet deomp hor c'hoant* ; rag (marteze ne anavezes ket ar virionez), mæs ar Republicanet a lavar e oa henez da c'hoant.

Gueichall pa vijes o tiscuiza hag o sonjal ennout da unan, harpet var droat da reôn, n'e ket gant da zouarou e oas nec'het, nag o clasc compren penaus as pije gounezet bara da vugale ; ne leveres ket neuze : Piou a gavo ann tu da barea clenvet ann avalou douar, clenvet ar vinien, nan da ! te a sonje ganes da unan : ne gavo den eun articl benag evid laza al loenet vil-ze a hanver ar *Glericalet* (ar gatoliket) ?

Ha breman pa eo cavet ann articl-ze, ar vinien a hell mont gant ann d..... hag ann avalou douar breigna ; te so breman dinec'h hag e lavares : Meutet ra vezo Doue ! Trivec'h bloas peoc'h hon deus bet dindan Lois Filip. Epad ugent bloas hon deus allet ober mad hon afferiou gant Napoleon III ! Marteze ec'h alfemp beza eürussoc'h c'hoas ma zistrofe ar C'homt de Chambord ! Mæs neus fors ! Ferry en deus roet deomp ann articl 7 ! Beva ar Republic ! Beva Ferry !

Guelomp eta abars mont hirroc'h petra eo ann articl-ze ?

A.

(Ann dilerc'h eur veich all).

NORMAND HA GASCONN.

(Kendalc'h).

Ann Autrou Petell. — A hent-all, *(en eur goms euz potr ann Nourmandie)* c'hui d'ho tro, c'hui a ielo da ober eur gefridi all. Setu aman eur ialc'hat arc'hant ; cant scouet a zo ennhi ; peziou ugent lur tout int : c'hui gasso ann arc'hant-ze dioustu d'ann autrou Grippetou, marc'hadour guin, ru l'Arbre-Sec, numero 4. Lavarit var va lerc'h.

Ann Normand. — Er gis-ma, ne ket 'ta ? E ti ann autrou Grippetou, marc'hadour guin, ru l'Arbre-Sec, numéro 4.

Ann Autrou Petell. — Mad da drec'hi ; hastit founnus *(ann Autrou Petell a ial ler meaz.)*

Ann Normand. — Ia, Autrou, dioustu *(pa n'euz nemet-han e-unan en ti)*. Chantre godellic ! (emezan en eur zellet glaourek euz ar ialc'hat arc'hant), setu aze arc'hant nevez flamm ; ma teufe ann arc'hant-ze da goueza etre daouarn tud fall. Ann Autrou Grippetou hen deus chippet traou avoualc'h, poent eo din caout va zro ive. Ia, c'hoant em euz da gemer va dic'holl ; rag me a uzo va boutou o cass ann arc'hant man ; ha den na breno tachou din da lacat ennho. Ma gemerfen arc'hant ann tachou a vo red din prena evit lacat em boutou. Ia, ann dra-ze, ne ve ket fall ; neus den ebet o sellet *(troi ha distroi a ra evit guelet hag hen ne zeuz den var vel)* ned eo din kemer eul Loïz aour, rag ne zeuz nemet Loïsiou tout. *(kemer a ra eur pez ugent lur).*

Oh ! nag eul Loïz aour a zo caër ! Mæs me oar petra 'zo c'hoas caëroc'h : daou Loiz aour zo ato caëroc'h eget unan, abalamour bravoc'h eo daou eget unan ; daou a zo par, eleac'h unan a zo dispar. Ia, c'hoant bras em euz *(en eur denna eur pez ugent lur all euz ar ialc'h)* Bah ! unan neubeutoc'h er ialc'h, hag unan muioc'h em godel ; petra ra ze. Deomp kuit breman *(goude beza great eur gammet pe ziou evit mont er meaz, e tizro var he giz.)* Eun neubeut poan speret em euz c'hoaz ; sec'het em euz goassoc'hgoaz. Eur zonj a deu em penn : Daou Loïz aour na dalvezont ket kement ha pemzec, mar zalc'hfen ar ialc'hat tout a bez ganen ?... Ann dra-ze eo ar guella : Gant eun tammic hardiziegez ha chans-vad e teuin a benn da droï ar ioud da grampouez : me lavaro d'am mestr e vezo great ar gefridi, ha setu great ann tol. Ha goude tout, me zo ganet var ann heur vad ; evit ober eun dro-zorn ne 'meuz ket cavet va far ; bep tol on deuet a-benn *(o velet ar Gasconn o tiz roï d'ar gear.)* Sell-ta, 'mout en dro !.....

Ar Gasconn. — Eh ! ia, deut on en dro gant daou goulin hebken.

Ann Normand. — Penauz, daou hebken ? tri a oa roët did gouscoude.

Ar Gasconn. — Egile-all a zo eet da redec.

Ann Normand. — Penauz eet da redec ! Ar c'houlin-ze hen devoe eta divesker gad ?

Ar Gasconn. — Pa lavaran e-z-eo eet da re-e fell din lavaret hen deuz great eun diskenn.

Ann Normand. — Eun disken ?

Ar Gasconn. — Ia, eun diskenn em c'hofbihan en eur dremen dre va gourlanchenn.

Ann Normand. — Lontrec so ac'hanoud.

Ar Gasconn. — Eun tammic fricou coulin em euz great assamblez gant unan euz va mignonet, evit gouzout ha blazet mad e oa ar c'houlinet roet din gant va mestr : breman me hello lavaret d'ann Autrou Casse-croûte eo ar c'houlinet-se euz ar guella a oufer da gavout.

Ann Normand. — Ann dra-ze ne ket mad da ober, va mignon ; te as pezo eur goall affer aze... diouall !...

Ar Gasconn. — Hag ar stomok 'ta pa griz gant ann naon-du ken a ginnig ranna ann diouscouarn ; ann dra-ze a ra poan d'ar galon ; rag calon ann den n'eo ket great gant mein, te oar.

Ann Normand. — Red eo hel lezel da grial. Ne d-oud ket bet c'hoaz eta e ti ann Autrou Cassecroux?

Ar Gasconn. — Ann autrou Cassecroux ne oa ket er gear ; me em euz digasset ar c'houlinet ganin endro evit gallout ho roï dezhan en he zaouarn e-unan ; rag red mad eo ober eur gefridi evel m'eo dleet, pe netra.

Ann Normand. — Digemeret mad oud bet gant tud ann ti ?

Ar Gasconn. — Ah ! me zonj din ! e oant oll o clask lacaat ac'hanon da zibri.

Ann Normand. — Guir ! o clask lacat ac'hanoud da zibri ?

Ar Gasconn. — Eh ! ia da ; daou bez mell ki braz 'zo bet distaget ha lakeet var va lerc'h ; hag e-z-on bet e kichen beza dispennet gantho.

Ann Normand. — Sell, setu aze ann autrou Cassecroux.

Ar Gasconn. — *(En eur zistroï hag en eur redeg he dog ganthan en eun dorn, he baner en eun dorn all, o kinnig he goulinet d'ann autrou Cassecroux.)* Autrou Cassecroux, setu aman daou goulin hag eul lizer am euz ann henor da zigas deoc'h euz a bers va mestr.

Ann antrou Cassecroux. (Goude beza lennet al lizer.) — Guelomp 'ta ar c'houlinet caër-ze... Mæs, va mignon, var al lizer-man e leverer din e zeuz tri goulin evidon ?

Ar Gasconn. — Ia, autrou, tri goulin.

Ann autrou Cassecroux. — Mæs me ne velan nemet daou ganeoc'h aman.

Ar Gasconn. — Ia, autrou, daou goulin.

Ann autrou Cassecroux. — Gouscoude var al lizer e leverer din e tlee beza tri goulin ganeoc'h.

Ar Gasconn. — Ia, autrou, tri goulin.

Ann autrou Cassecroux. — Mæs, me hel lavar deoc'h c'hoas, ne velan nemet daou goulin aman.

Ar Gasconn. — Ia, autrou, daou goulin.

Ann autrou Cassecroux. — Mæs c'hui na ententit ket mad, sur, ar pez a lavaran deoc'h. Guelomp : C'hui a zigass din breman daou goulin, n'eo ket guir ?

Ar Gasconn. — Ia, autrou, daou goulin.

Ann autrou Cassecroux. — Hervez al lizerman e tlean caout tri e leac'h daou.

Ar Gasconn. — Ia, autrou, tri goulin.

Ann autrou Cassecroux. — Biscoas em buez n'em euz guelet eun den dientent par da heman. Silaouit mad ac'hanon ; freaz avoualc'h e comzan a sonj din : Daou goulin a zo ganeoc'h aman ?

Ar Gasconn. — Ia, autrou, daou goulin.

Ann autrou Cascroux. — Mad ! tri e rankan caout.

Ar Gasconn. — Ia, autrou, tri goulin.

Ann autrou Cassecroux. (En he bart he unan — Evit ann den-man, m'hen tou, a zo sot avoualc'h. Digassit din eur bluen, liou ha paper ; buan ha buan !... *(Scriva 'ra eul lizer, ha goude beza her pleget her ro d'ar Gaseon evit cass d'he vignon.)* Del, potr ; te roio all lizer-ze d'as mestr. *(Ann autrou Cassecroux a ial cuit.)*

Ar Gasconn. — Setu casset unan da virinica ; ne ial ket fall ar stal.

Ann Normand. — Ia, mæs hor mestr a vo en dizro heb dale, ha te a halfe beza great did kemer eur bannac'h dour clouar evit sicour da fricou coulin da ziazeza, mæs en eur mod neve, te oar... ! bouham...

Ar Gasconn. — Me ne ouzon nemet eun dra : eun dra vad n'eo ket fall da gaout, hag eun tammik lip-he-baô a zo ato mad, nemet fritet e ve eur c'has eleac'h eur c'houlin ; ia pa ve fricou cas, neuze ne lamman ket diaoulek, diaoulek varnhan !.....

Ann Normand. — Na zicries ket ar c'hicher din, camarad ; heb conta ann oll vad a reont en tiez 'neur zivouenna ar razet, ho deuz c'hoas meur a dalvoudegez..... ne teuz nemet comz a gicher d'ar re goz, ia, d'ann dud coz, coz louët, ha zo bet gueichall da heul ar *pitit caporal.*— n'ouzon ket penauz lavaret an dra-ze did e brezonnec te iscuzo ac'hanon, me 'zo bet er zervich, — ia, da heul ar pitit caporal pa 'z eo bet oc'h ober tro ar bed...

Ar Gasconn. — Ha goude ! hag ann dud-se a zebre kicher ?

Ann Normand. — Ha razet ive, mall bras gantho lippat ho biziet varlerc'h ann tamm-ragojou-ze, evel pa ho divije debret eur vorzed iar poazet euz ar ber. Te nouzez tra eta euz ann traou braz a c'hoarvezaz en amzer burzuduz-se ? Me em euz clevet vá zad-coz o conta ann traou-ze din meur a veich, e corn ann oalet goude coan. Sonjal a ra din clevet he vouez o crena c'hoaz hag o voudal e kichen va diouscouarn.

Ar Gasconn. — Cont ann traou-ze din ; da c'hortoz va fricou coulin da ziazeza.

X.

MARVAILLOU.

Daou scolaer e vacans e Carantec.

HERVEIK MAPOLIN HA FRANSOIK TINOD.

E maint o vont da di Ian he Vam, e Callot.

(Kendalc'h.)

Fransoik. — Herveik he ! mar kerez, ma fotme, konta din divar ben orin ar Framassounet me a raio did doa aval rus en deus roet din an Otrou Persoun goude beza respontet deza an oferen er mintin-ma.

Herveik. — Me zouete zur edo o rei did da galanna, pedon o tont deus an Ilis, ha te gatha var treujou ar presbital. Mæs pa ze guir eo rus da avalou, mar keres e roï unan da Ian he Vam, hag eun all dan Hermit, kement a ma zeomp d'ho guelet.

Fransoik. — Te Herveik e c'heus bed a viskoas eur galon vad a bot. Evel se beze great-ta neuze : kont din brema orin ar Framassounet.

Herveik. — Va fot kes, goude beza klasket e meur a uriaou setu e kavan teir datt 287, 1313, 1535. An datt kenta a zo hini ar Manicheanet ; an eil eo hini marc'heïen an Templ pa voe kounndaonet ha freget ho urs ; an trede eo hini ar c'henta congrès demeus ar Framassounet ê kear Cologn. A zalek ar bloas ma 1535, eo eas derc'hel an neuden deus histor ar c'hilleien-raden ze. Ekiemense e zo lod deus an dud guechiek pere ne goumansont histor ar Framassounet nemed gant ar bloas 1546 pa furmas Lelio Socin eun academi e kear Vicence evit nac'h kement a zo a virionechou diskleriet gant Doue ha desket d'he bugale gant an ilis catholik.

Fransoik. — Me, Herveik, a grede e voa cossoc'h c'hoas ar Framassounet.

Herveik. — Paour keas ! hâden Satan hâdet gatha e kaloun hon tadou kenta pa ho decevas a eneb ho c'hrouer er Barados terrestr, an hâden ze eo ar guir orin demeus ar Framassonet : ar pec'het originel eo a lavaran ; ha peb hini a c'hanomp en eur zont er bed ma en deus an disposition malhurus-se da revolti a enep an Otrou Doue hag he lezennou santel.

Fransoik. — Entend mad a ran a c'hanoud, Herveik, mæs lavar din ta pe e ze guir, pe ne ket e clask ar Framassounet lakad da gredi e zint ar gossa deus ar societeou, hag e tleer dre-ze diskouez respet ha veneration evitho, hag en em ustumout evurus mar ber digemeret en ho breuriez.

Herveih. — Se zo guir, Fransoik. Mæs re hir ann oll e ve kounta did tout kement o deus ivantet ho historianet Framassoun divar ben kosni an urs. An disenouhussa evidout e ve, a, gredan goulen digan en na piou a lakont da orin dezho a zalek ar goumansamant petek ar blavez 1535. Goulen e gis ma kari et ha ed 5531 bloas.

Fransoik. — Petra c'houlennin diana da genta? Assa nint ket disakr avoalc'h, michans, evit envel an Otrou Doue en eur seurt trubarderez en andred guirionez an histor ?

Herveik. — Petra zonjes, Fransoik kez ! Beza zo anezho a laka dizamant an Otrou Doue, hag hor Zalver biniget e pen ar framassouniach.

Fransoik. — Ato satan miliget otrompla an dud, hag o clask azeza var trôn an hini zo da huella, evit beza adoret. Neuz na Doue, na Jesus-Christ, en tu all dime ! Enoume adorit Doue ha Jesus-Christ ! ha sant Mikeal pihini a roas eul lam ker pounner ha ker strounsus da zatan, daoust hag inspira a ra ive dar framassounnet lavaret e ze enhes, an arc'hel-ze glorius, tad ar framassonnet ?

Herveik. — Nen deus ket manket d'en ober, rak fallout a ra ive dezhan laëres an enor gleed da zant Mikeal patrom pobl Doue, patrom an Ilis catholik, patrom ar Frans.

Fransoik. — Hag Adam ive ? ma tiskennimp var an douar ma.

Herveik. — Adam, Abel, Seth, Noë, Sem ha Japhet, Abraham, David ha Salomon, an eil goude egile a zo laket da veza tad dar framassonnet ; Moïses a zo ie, ha kement hini en deus eun ano brudet ebars ar bibl. Goude donedigez hor zalver e kemeront an tri roue deus an Orient, hag kement tad-heritik a apparissas e dok an tri c'hanvet kenta, dindan an ano a gnostik.

Fransoik. — Gnos, ger grek, a zinifi ar skianchou ; mad brema adarre ar framassonnet ne dagont ar religion gatolik nemet en ano ar skianchou ! Ar skiant, e mezho, a vir na ve revelation.

Herveik. — Er blavechou e tro 287 Manez a zastumas egis en eur c'hategismou ureou potret ar skianchou hag e veskas e touez, tamou tennet

deus uriaou ar gristenien, evit chassa ar rema d'he heull. Ar Manes se a zo ustumet gand lod da veza guir tad kos ar framassonnet, rag attaki a rea existans Doue, egis diana ma ze diskleriet gant an Ilis catolik. Ho lignez a apparis et ha ed ar c'hantvechou ; rag er blaves 324 e cavomp eur belek fall anvet Arius pihini a nac'h divinite hor zalver adorabl ; hag er bloas 345 setu Macedonius eur patriach deus Constantinopl o nac'h divinite ar Speret Santel. Er blavez 858 eur patriarch all deus Constantinopl a reas schism bras an Ilis Grec. Ne ket estoun e karfe ar framassonnet caout eur belek, eur escop fall benak ! Ho ambition eo kaout eur pab dezho.

Fransoik. — Setu eo taget an tad, ar mab, ar Speret Santel, ar pab, an eil goude egile dre ma c'havans an ilis en oad.

Herveik. Eno e ma labour satan, miret na ve adoret Doue, profitet deus ar Redemption, santifiet an eneou dre vertus ar sacramanchou, heuillet ar Pab var ent ar Barados ; setu petra glask ie ar framassonnet.

Fransoik. — Petra dime ! Daoust hag ar framassonnet ive ne glaskont ret ho orin e touez ar re a zo brudet fall en daou testamant an hini coz han an hini nevez ?

Herveik. — Oh ! greont, va fod : Lucifer, Caïn, potret Cham, ar re, eme ar framassonnet, a glaskas sevel tour Babel, Nemrod, Ismaël, Esaü, Onan, ia Onan dreist ar re all ; ar pharizianet ha Judas en ho fenn, Simoun ar majisian, Gamaliel, ha Sant Paol pa zivoualle dillad ar vuntrerien, a labeze a dolliou mein Sant Stephan. Ho orin a iventont ervez an tud vad pe fall a glaskont ho zouelli.

Fransoik. — Petra dime, hag e touez ar baïanet coz ie-ta ! daoust ha ne glaskont ket ho zad ?

J. M. C.

KELEIER.

Lenna a rer er gazeten *la Civilisation :*

Unan eus hor scrivagnourien, hag a heller cahout fizians ennhan, a lavar deomp beza clevet gant eur belec eus eur renc huel, penaus e carter *Lourcine* e *Paris* ez eus eun den o tont d'eus Noumea hag a fougass heb aoun ha dirag ann oll, beza bet unan d'eus ar re ho deus lazet an autrou 'n Arc'hescob *Paris* e miz Mae 1871. Ne vezo ket pell e vezo eur c'honseiller evid ann ti kear da henvel e Paris ; den ebet na dlefe beza souezet e teufe ar muntrer-ze da c'houlenn mouezion evid-se ha da veza hanvet.

D'eus *Landerne* e scriver d'ar gazeten *l'Océan* d'ann 23 a viz Here:

Er mintin-man etro eis heur e oa bet peget ann tân en astaich huella d'eus eun ti e ru ar gigerien Kerkent ha ma'z eus bet guelet ann tân, pompe-rien kear a ioa diredet di gant ho souletanant ann autrou Salaun er penn kenta. (Al letanant ann autrou Kerien n'en em gave ket er gear en deves-ze.)

Ann autrou mear hag ar veleien a ioa d'eus ar re genta oc'h en em gavout var al leac'h ha neubeut goude e tigoueze ive ar re a veler atau pa vered cass sicour da eur re benag : ann autrou Renner ar brison gant eun neubeut eus ar re so oc'he sicour ha gantho pomp ar brison : goudeze diou pomp ar Gar ha mestr ar Gar assambles gantho, hag erfin pomp ar *Filature* gant ann autrou Heuze, ar mab.

Da zec heur e oa mouget ann tân mæs ne ouzeur ket c'hoas eur c'holl a begement e vezo.

Goal saouzanet omp bet gant eun dra en devezze. N'eus bet o labourat nemet pompou kear. Gouscoude ar re all a ioa deut ive evit sicour. Piou so caus n'ho deus græt netra ? Marteze oa bet difennet outho ; mæs neuze ni a garfe gouzout piou en deus græt ann difenn-ze a so bet kiriec deomp m'hon deus renket chomm div heur evid mouga eun tân goal a helle beza mouget en eun heur amzer.

Ar sitoïan Gent a so bet hanvet Rener ar *Martinique* : kense ne hello mui beza Depute. Breman e vezo daou o c'houlenn mouezion da veza hanvet en he blass, Herri Rochefort unan eus ar Gommunardet a so kement a spont arauzhan n'en deus ket allet cahout conje da zistrei er vro hag Eugène Raspail eur Radical evel he dad. Credi a rer eo Rochefort ann hini a vezo hanvet, petra benag na heller ket hen ober ma ve heuliet al lezen ; mæs petra eo al lezen evid ar Radicalet hag ar Gommunardet ? N'e ket hebken int a ra al lezen, guelloc'h c'hoas *int eo, al lezen*. Goal nec'het en em gav evelken ar c'houarnamant gant ann affer-ze ha meur a hini all. Mæs piou so caus nemet ar vinistret ho unan ?

Evid ober brezel d'ann Ilis ha poan d'ann tiegeziou cristen hag ive evid cahout ar plijadur da lacaat mistri-scol tud ar bed e plass ar Relijiuset, conseil an ti kear e Paris en deus cresket ann dispignou evid ar scoliou d'eus 300 c'hant mil lur evid 1879 ; mæs evid 1880 e vezo 1,200,000 da zispign muioc'h (ha beb bloas kement all) evid ober guelloc'h pe falloc'h ? Ar frouez a lavaro deomp petra a dalvezo ar vezen ; da c'hortos ar Freret hag ar Seurezet ho deus savet scoliou libr eleac'h ma ve muioc'h cals a vugale eget e scoliou-kear.

Setu aman eun affer all hag a ziscuez anat ne ma ket ar virionez gant hor Republicanet pa lavaront ne reont netra nemet evid brassa mad ar bobl hag evid plijout dezhan.

Er gear a *Alais* e oa bet lavaret tenna scol ar gommun digant ar Freret, mæs en dail, ann ti a oa bet roet dezho, pe eun dra benag egis-se, pa sonje d'ar Freret n'en devoa guir den ebet da denna ho zi digantho ha pa lavarjont ne d'ajent ket cuit nemet casset e vent *dre nerz*.

Kense e oe roet urs da eur bataillon d'eus ar 55 a linen ha d'ann archerien da zont d'ober dezho bale. (Eur vicher vraô evid hor bugale-ni !) Setu aman penaus e oe græt ann taul.

Goude beza græt embann tro-kear penaus oll soudardet kear a vije bet var saô ar souprefet *he unan* en em lacaas er penn kenta.

Araug ann deis, evid guir, ann oll soudardet a ioa dindan armou, ar vayonnetez e penn ho fusuil egis ma vijent bet o vont d'ar brezel. Ann oll archerien tro vardro a ioa bet galvet hag a zioualle kement ru a gasse da di ar Freret. Da c'huec'h heur eus ar mintin gant kement all a soudardet oc'h he heul, ar souprefet a zeuas *gant couraich* da skei var dor ann ti-ze eleac'h m'en em gave ar SEIS !!! Frer, en devoa c'hoant ober dezho chench ti, en despet dezho. Ar Freret oc'h he velet o tont a lavaras ne oant ket oc'h enebi ous kement all a dud, n'en em dennent cuit nemet abalamour ne hellent ober ken, hag ho dije difennet ho guiriou dirag ann tribunalou.

Neuze ez ajont cuit hag ann oll dud kear, dre ma dremenent, a glaske ho c'honsoli.

Eun dra hag a ziscuez pegement a gassoni en devoa ar souprefet outho eo heman. Superior ar Freret en devoa goulennet e vije bet lezet en he gambr evid eun neubeut devejou unan eus he vreudeur goal glanv ha dare da vervel. Ne oe ket chilaouet he beden hag ar paour keaz relijius a oe douget d'ann hospital etre daou archer egis ma vije bet eur muntrer pe eul laër bras benag.

Ar Freret a oe caret gant ann oll hag ez euz cals droug ous ar Souprefet.

Ar soudardet a ioa droug ennho rag ma oant bet casset d'ober eur sort labour. Evid ann oll dud e kear ker counnaret a oant ma oa bet galvet ann oll soudardet-ze da viret outho da sevel a enep ar mear hag ar souprefet. Ann offiser a ioa e penn ar soudardet en devoa goulennet araug mont e teufe ar Prefet pe ar souprefet d'her gour c'hemenn outhan dre scrid.

Ann oll, ar brotestantet, couls hag ar gatoliket, a so a unan evid en em glemm.

Ar Freret a ioa ker caret m'ho devoa discuezet habitantet *Alais* ne oant ket a du gant ho mear en affer drist-ze hag e oa bet dastumet lod anezho, eun daouzec benag. Egis m'ho devoa græt trous er ruiou int bet condaonet da 15 lur amand peb hini anezho ha daou ho deus ouspen paket daou zeves prison.

Caër ho devezo ar Mear, ar souprefet hag ar Prefet da ober, ne spountefint den ebet na lacaat ann dud vad eus ar gear a *Alais* da zarempred ar scol dalc'het gant mistri scol tud ar bed a so bet lakeat e plass ar Freret.

Ar scol-ze so bet digorret mæs caër so bet ober ha goulenn, caër so bet clasc scolærien dezhi n'eus bet allet cahout nemet 13.

Ann ti-ze eleac'h ma oa ar Freret oc'h ober scol a oa bet roët d'ar gear *Alais* evid derc'hel eno da viken eur scol renet gant Relijiuset. Ha ma c'hoarvesfe ne garfe mui ar gear cahout Freret d'ober scol en ti-ze, neuze e vije torret ann donæson. Kense, ar Freret ne felle ket dezho sortial eus *ho zi* nemet dre ners, ha p'ho deus renket dont cuit, int ho deus douget clemm dirag ann dribunal. Ar varnerien goude beza evesseat mad ous ann offer hag ar paperiou, ho deus lavaret e tlie beza rentet ho zi d'ar Freret ha doc'h tu. Hogen, Dumarest, (ar Prefet, c'hui voar, Dumarest-Pandore, ann hini en deus græt ar memes micher dre aman) en deus lavaret e renkefe ar C'honseil Bras barn etre Tribunal Alais hag hen ha setu ma renco c'hoas ar Freret paour gortos, piou voar pegeit, abars ma hellint jouissa eus ho zraou. C'hoarveout a rai gantho, casi sûr, evel gant Freret Lambezellec ha Seurezet Poullaouen, ho affer ne vezo morse achuet rag hervez al lezen, ne heller ket ho c'hondaoni, na n'e ket æs cahout tud d'hen ober a enep al lezen petra benag ma so bet clasket avoalc'h. Alia ar re all d'hen ober so æs, diæssoc'h eo hen ober-he unan.

Var ar memes affer e scriver c'hoas :

Dumarest en devoa clasket miret ous Tribunal Alais da varn affer ar Freret rag ne selle ket outhan, var he veno, hogen ann Dribunal goude beza kemeret tri devez evid evessaat mad ous ann affer a lavaras ec'h helle barn ann affer hag e c'hourc'hemennas renta d'ar Freret ann ti a oa bet roet dezho. Neuze eo e c'houlennas ann Dumarest e iafe ann affer beteg ar C'honseil-Bras.

En eur sortial eus ann Dribunal, eur foul vras a dud a ieas ractal eleac'h m'ema breman ar Freret o chomm o chouhal *Beva ar Freret*. Da deir heur pa oe anavezet gant ann oll e kear setans ann dribunal, eur foul vrassoc'h a dud (2000 den benag) en em zastumas adarre dirag ti ar Freret evid ober enor d'ann autrou Bonet alvocat ar Freret. Mont a rejont d'he heul beteg ann hent houarn eleac'h ma oe kinniget dezhan curunennou ha bokedou eus ar re vrava. Ann oll a gendale he atau o crial a bouez-penn : *Beva ar Freret ! Beva ho Alvocat !* Ne ehanjont nemet goude ma oa æt cuit ann treïn.

Me voar piou a dlie beza droug ennhan o clevout ann oll *beva-ze*. A dra sur e oa Dumarest-*laz-amprevan* a oa deut d'ar gar evid mont cuit ive dre ar memes treïn, gant Cazot ar Senatour ha Miranda ar mear deuet *ho daou* d'ober compagnunez dezhan.

D'ar 16 a viz Here, de ha bloas d'eus Mare Mari-Antoinette, Rouanez a Frans, var ar chafot, ez eus bet offerennou e toc ar vintinvez e chapell ar ru D'Anjou e Paris.

Setu penaus ha peur e vezo galvet ar soudardet iaouanc so bet o tenna er bloas-man. Al loden genta anezho a vezo galvet ann hanter d'ann 3 hag ann hanter all d'ar 7 eus ar miz Du. Evid al loden diveza e chomo er gear ac'han d'ar 15 eus ar memes miz.

Ar re so breman oc'h achui ho bloas servich (*volontariat*) hag a oa bet galvet d'ann 8 a viz Du 1878 a zistroio d'ar gear d'ar 7 a viz Du kenta, da vihana ma vent cavet desket avoalc'h.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann autrou Corcuff, person Camelet, a so hanvet person canton e Conk-Kerne.

Ann autrou Bras, person Pleuven, a so hanvet person e Camelet.

Ann autrou Creignou, chaloni ha person Sant-Corentin e Kemper a so bet scoet gant ar maro der Iaou all 30 a viz Here. Lavaret a reomp scoet, rag, petra benag n'en em gave ket iac'h eun tachat a oa, n'en dije credet den e vije æt ker prim. Dimeurs en devoa lavaret ann offern, mæs neubeut goude e teuas ann derc'hen vras dezhan hag e rencas mont d'he vele. Egis m'en dije gouezet e oa deut he zevez diveza en devoa goulennet coëss doc'htu hag a veac'h ma oa bet coesseat e collas he santimant. D'ar merc'her goude creisteis, ann autrou'n Escob, a ioa bet oc'h he velet dious ar mintin heb beza bet anavezet ganthan, a roas ann nouen dezhan ha der Iaou da 8 heur hanter dious ar mintin ann autrou Creignou a rentas he ene da Zoue heb beza bet he anaoudegez abaoue ma oa bet coesseat.

Ar re oll ho deus he anavezet a voar peger bras coll eo ar maro-ze evid he vignonet evid he barræs, evid ann Escopti.

De profundis.

Madou ann douar.

D'eus Landivisiau e scriver d'ar gazeten *l'Echo agricole* d'ann 22 a viz Here. Ann dud divar ar meaz n'ho deus ket bet er bloas-man eun eost caër hag e carfent gouscoude guerza mad ar pez ho deus bet. Be so bet guerzet guinis divalo avoalc'h 30 lur ha 32 lur ann daou c'hant lur. Kerc'h divalooc'h c'hoas a so æt bete 18 hag 20 lur. Evid ar segal hag ann hey, n'eus tam, hag a renker kerc'hat d'oc'h a leac'h all. Setu aman pris ar marc'hat diveza, (dre ann daou c'hant lur.) Guinis 29 lur da 31. — Segal-vinis, 24 lur da 26. — Segal, 20 lur da 21. — Kerc'h 18 lur da 19. — Ed du, 17 lur da 20. — Avalou-douar, 10 lur da 12.

Hervez ar c'helou nevez deut eus ann Americ e vezo eun tamic distaul var ar guinis, hag eur gazeten d'eus Paris a lavar e couezo adarre ar bara pedir lur da seitec guennec, deus naontec ema breman.

A.

Almanac sant Corentin.

En devejou-man e vezo lakeat e guerz almanac sant Corentin evid 1880. Ar pez a laca ann almanac-ze cals dreist ann oll almanagou all eus ann Escopti, eo rag ma caver ennhan.

1° Hanoiou ar Sænt a rer ho gouel en Escopti-man, ar pez a so cals guelloc'h evidomp eget hanoiou ar Sænt a so enoret en Escoptiou all.

2° Ann heur ma sav bemdez ann heaul hag al loar hag ann heur ma 'z eont da guzet. Ouspen-ze, oad al loar, a servich cals gant eun daulen, a gâver ive en Almanac,da anaout peur e ve al lanô hag ann treac'h e kement porsmor a so en Departamant.

3° Taulen ar foariou,n'e ket hebken dre viz mæs c'hoas dre zeves, en henvelep fæson ma heller guelet doc'htu ped foar a zigouez er memes deves dre ann Departamant hag ober ho choas evid mont d'ann hini a sonjo deoc'h beza ar guella.

Pris ann Almanac a so *daou vennec* hag e vezo cavet e guerz e ti ann intanvez Normand e Brest ; e ti Ledan e Montroulez ; e ti Desmoulins e Landerne ; et ti Hammerville e Kemper hag ive gant kement hini a verz Almanagou dre ar foariou.

Prenit Almanac sant Corentin ; hini all ebet na vezo ken talvoudus evidoc'h.

A.

Dar 16 a viz Here etro 5 heur goude creisteis, ar vag *Heureux-Retour* carget gant bezin a so bet goeledet etre ann enezen *Tyoc* hag *Argenton* eur c'hard leô benag dious en aod. E bours ar vag ec'h en em gave Talarmin perc'hen ar vag hag eun den all Per Tuhoret. Hini ebet anezho na vouie neuny, mæs chomm a rejont var ann dour evelken, o veza m'ho devoa allet cahout peg e guerniou ar vag.

Mar goulennent ho buhez n'e ket red hel lavaret deoc'h, kense o clevout ho chouhadennou ann autrou Milin, eur soudard coz, en em daulas er mor evid mont d'ho c'herc'hat. Dond a hellas a benn eus he daul, mæs poent avoalc'h a oa, evit Tuhoret dreist oll, en devoa renket dispega dious ar vern hag a vije bet collet a dra sur panefe ann autrou Milin.

Conseil ar Prefectur e Kemper en devoa torret ann diveza election evid ann ti-kear e parræz *Plouarzel* ha doc'htu, o sonjal ne vije ket bet var sonj na var evez ar Gonservatourien, e oa bet lakeat devez evid ann electionou nevez. Petra benag n'ho devoa clevet ar gonservatourien ar c'helou nemet 5 pe 6 devez araug ann election, int ho deus gounezet c'hoas en dro-man egis ma rafint kelliæs gueich m'en em glevint etrezho, hag ann autrou Kerbaol a so bet hanvet adarre d'ar sul 19 a viz Here. Meuleudi da botret Plouarzel !

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e Série N° 45) DISSADORN 15 A DU 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel-guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 15 a viz Du 1879.

Ann enebour eo ann hini a vir ouzomp ober ar pez a garomp. Kense ar vicherourien en ho assamble e Marseille ho deus lavaret : Ann enebourien eo ar re a vir ouzomp da vont bete penn ann hent, da lavaret eo Gambetta hag he sort. E guirionez ar re man, ne c'houlennent ket guell eget cahout ho lod d'eus danvez ar re all, pa n'ho devoa netra ho unan, ne fell ket mui dezho partaji pa ho deus breman peadra. Int n'ho deus na naon, na sec'het, ne vanc netra dezho d'eus ar pez ho deus c'hoant da gahout ; pa int goalc'het ho unan, ar re all na dleont mui cahout ezomm a netra. Hogen ar reman goude beza bet pasiantet avoalc'h a so deut droug ennho hag a so scuiz o c'hortos ar pez ne teu morse : kense e lavaront : ann enebour eo ann hini a vir ouzomp mont bete penn ann hent. Gambetta en deus ho c'hlevet mad avoalc'h mæs marteze o sonjal stanca ho ginou dezho, marteze o clasc miret ne vent clevet gant ar re all, en deus gourc'hemennet d'he c'hazeten crial cals goassoc'h evid kent : *Beac'h d'ar gatoliket ! ar re-ze eo ann enebour !*

Ann oll gazetennou gouscoude ne ganont ket a du gantho hag eun all, fall avoalc'h, he deus lavaret aliæs avoalc'h evel Gambetta e oa ar Gatoliket brassa enebourien ar vro, a so ancounec'heat breman ar son-ze ganthi ; ar *Journal des Débats* eta, pe guir hi eo, a lavar breman n'e ket a gatoliket nag ar monarchistet eo ann enebourien, mæs ar Radicalet. O coms evelse m'ervad e lavaront ar pez a sonj ar Vinistret ha tud avoalc'h so bet oc'h hel lavaret arauzho, mæs biscoas n'eus bet falvezet gantho chilou ar re a oa o clasc discuez dezho ar virionez. Hirio avad, o velet ar pez a ra ar Gommunardet deut endro d'eus Nouméa, o clevout ar pez ho deus lavaret ar re a oa sanse o prezec e Marseille e hano ar vicherourien ha ne oant e guirionez nemet tud a garfe beva mad heb labourat, pe autramant,ma plijefe gantho labourat, a garfe e teufe ann dud pinvidic da bourvei labour dezho ha da lezel gantho ann oll profit : o clevout ar re-ze o c'houlenn e ve lezet da zont e Frans kement hini a so chomet c'hoas er meaz anezhi abalamour d'ho c'hrimou, ha da renta dezho ho oll guiriou a sitoïanet, hirio eta so bet savet aon dezho hag e lavaront, en taul-man gant guirionez : *Ann enebourien eo ar Radicalet-Sosialistet.*

Ia n'eus ken enebour nemet ar re-ze hag e renker beza dall, ann hini ne vel ket sclear kement-se. Na petra ra gouscoude ar C'houarnamant ? Clasc affer ous ar re vad, ha lezel ar re fall da c'hoari ho fotret-mad. Goud e ouzont penaus ar re vad ne raint netra a enep al lezen na ne savint ket freuz ha dispac'h er vro, ha neuze beac'h dezho : ha ma ve gouezet ez eus bet en eur c'horn benag eus ar Frans eun tamic banket eleac'h ma oa en em zastumet eun neubeut mignonet d'ar C'homt de Chambord, ho deus evet da iec'het ann hini a so bepred evitho ho mestr hag ho Roue, doc'htu e vezo clasket ha be oa en ho zouez eur meâr pe eun adjoint benag, hag heb guelet pe int a rea brezel d'ar C'houarnamant pe ne reant ket, pe int a rea mad deveriou ho c'harg pe ne reant ket, torret doc'htu. Ma c'hoarvez e ve da gana en offis,egis ma c'hoarvez aveichou ar Salm XIX, pe autramant m'en deus c'hoant eun den chentil da lacaat he gana en he chapell dezhan, eleac'h na ve peurvuia nemet tud he vaner, eur procès doc'htu. Mæs avad, ar gazetennou a hello lavaret oll ar pez a girint a enep Doue, hag eleac'h miret outho d'ober eur sort droug, marteze ho meuli ann hini a vezo græt. Difennet a vezo moulla eur *fleur-de-lizen* var c'horre eun almanac hag e vezo roet conje da skigna dre ar Frans a bez, gazetennou a veler varnezho eur belec dious ar groug, Prezec a ra ann autrou Freppel e Naonet, ha petra benag, n'eus netra da damall en he brezegen ; (eur gazeten republican eo hel lavar, *le Phare de la Loire*), e vezint n'oun ket pegeit o lavaret ober he broces dezhan; hag e Marseille eun neubeut tud diskiantet ho deus lavaret traou hag a sonje deomp ne oa possubl ho c'hlevout nemet e tiez ar re sod, er c'hrabanou, na ne lavarer ger ebet dezho. Ann enebourien so a gleiz, hag e scoer a zehou, perag ? nemet rag ma ouzeur ne ve ket pell ar re genta evid sevel a enep ar c'houarnamant, epad ma

chomo ar re all e peoc'h, nemet red mad e ve dezho en em zifenn rag ma zisprijeur ho guiriou a sitoïanet. Eno 'ma ar virionez. Ann hini a vouife ar pez a c'hoarvezo ganeomp ac'han d'ar bloas nevez, henez a ve gouiziec ; mæs d'ann hini a vel sclear, eun dra so anat, ma na zell ket ann autrou Doue a druez ouzomp, emaomp en danjer da vont da goll. A.

PIOU A BAEO?

Ar C'houeriat.

(Eil pennad)

Da genta tout ann articl 7 a so græt evid cass cuit, evid harlui d'eus ho bro ar saëiou-du-ze,ar relijiuset-ze a ra scol da vugale ann dud pinvidic. Pa ne vezint mui dre aman,te a vezo cals æssoc'h n'e ket 'ta Iann ?

Hogen, ma renc ar re-ze mont cuit, meur a hini all a renco mont ive assambles gantho, rag casset e vezo cuit ar Freret a ra scol d'ar vugale *evid netra :* ar Seurezet a ra eur c'hement all evid ar merc'hedigou, ar Seurezet all adarre a entent ous ann dud clanv dre garantez hebken hag heb pæamant ; hag e vezo digasset did en ho flass :

Mistri-scol, a renki da baëa :

Mestrezet-scol, a renki da baëa :

Mitizien evid entent ous ar re glanv en hospitaliou, a renki da baëa.

Ha da biou e vezi dleour a gement-se ? d'ar Republic, na petra 'ta ! Ouspen ; n'ac'h eus nemet comprenn : mitizien ann hospitaliou, mestrezet-scol ha mistri-scol a hello beza dimezet ha cahout famill ; eun dra vad evidout, rag te eo a renco maga ann oll dud-ze. Ouspen c'hoas, te renco sevel tiæs scol ha pourvei anezho d'oc'h kement a vezo red evid ober scol vad d'ar vugale. D'oc'h ann tu-ze ar republicanet ho-unan a anzav e renki ober eun dispign a zaou c'hant million.

Setu eno peu sort presant a rai did ar Republiman. Hini 1848 he devoa cresket ar c'hargou d'eus 9 guennec dre lur, houman a ro did ann articl 7

Ha brema, goude eur sort presant,na te so eürus va Iann geaz ! En eur dorri da dammic douar hag o sec'ha ar c'huezen eus da dâl me glev ac'hanout o lavaret goustadic : Netra na hello miret ouzin da gahout va articl 7. N'e kët ar veleien hag ann dud chentilou a ve goest breman d'he lemel diganin.

Ia ! va mignon baour, be t'eus anezhan : na den ebet na hello miret ouzid d'he baëa evel ac'h eus paët ann 9 guennec e 1848. Alo 'ta, dalc'h mad o turia da damic douar.

Labour, epad ma ro festou ar Presidant republican d'eus eur gambrat Deputeet republicanet, ar bez brassa anezho.

Labour epad ma vo eur guchennat Deputeet ha Senatourien republicanet oc'h ober eun droic en *Aljerie* var da goust-te, na petra-'ta !

D'ar republicanet ar plassou, ann enoriou, ann arc'hant ! Te ac'h eus guelloc'h c'hoas ! ANN ARTICL 7 ! ! !

Me sonj din beza lavaret n'ho devoá roet did nemet ann articl-ze : faziet oun,rag da Zeputeet, da Senatourien ho deus roet did ouspen, pardon ha distro ar Gommunardet d'eus Noumea hag ive distro ann diou Gambr da Baris.

Peger laouen oud-te bet, m'ervad, Iann va mignon keaz, o clevout penaus goude beza dispignet kement all evid loja ann diou Gambr e *Versailles* e oa red dispign kement all d'ann neubeuta evid prepari dezho eul lojeis e Paris. An devez kenta m'ac'h eus bet ar c'helou-ze a so bet evidout eun devez a levenez.

Evid ar Barisianet, ann diou Gambr ne hellent mui chomm e *Versailles*. T'eus nemet compren. Gant ann diou Gambr e Versailles, m'ho dije bet c'hoant sevel freuz ha dispac'h ho dije bet ouspen pemp leô hent d'ober, hag hirio e pemp minuten setu int rentet var al leac'h.

Nemet ive, paour, cals a vo da baëa, mæs te a rai evel atau, te a labouro da baëa ann dispign græt gant ar re all.

Distro ar Gommunardet d'eus Noumea, henez eo hag a dle da lacaat laouen ! Bemnos, mervad, te a lavare goude ar pedennou : *Piou a zigasso deomp en dro, piou a rento deomp hor breudeur so æt d'ar C'haledoni nevez ?* Ma ! Breman ec'h helles beza eürus ha laouen. Deut int en dro. Nemet ive, marteze e vezo cals da baëa ! Te voar pegement eo bet coustet did ar pez-labour vraô ho deus græt epad ar Gommun ! Ma vez kement a vâl digass anezho en dro, eo m'ervad rag ma chomm c'hoas eun dra benag da zistruja. Alo, Iann, labour atau hag heb paoues, ne vezo ket pell ne vanco ket did peadra da baëa.

Kendalc'h 'ta, Iann baour, kendalc'h atau oc'h ober ar pez ac'h eus græt bete vreman.

Kendalc'h oc'h henvel evel Deputeet tud ha ne anavezes sord anezho, eleac'h kemer ar re a vev en da vro. Eleac'h choasout ar re n'ho deus ket ezomm eus ar plass-ze evid beva, kemer kentoc'h ar re n'ho deus na plass na danvez : ar re-ze a savo var da gein evid paca eun tam benag eus ar voastel, mæs dide ne vezo ket guelloc'h. Er c'hontrol falloc'h e vezo rag ma kemeres anezho ec'h helli labourat ha poania heb paoues.

Te a sonj did, evid beza clevet eun neubeut begou bras oc'h hel lavaret, te a sonj did, penaus ma t'ije hanvet Deputeet monarchistet as pije tennet var da gein ar beac'h pounner a samme da dud coz. (Ia var a lavar ar begou-bras-ze, rag, va c'hredi a helles, ar re-ze a oa cals eürussoc'h evidout). Te a sonj did adarre, penaus eo ar Revolution vras eo he deus da zisammet ha penaus er

broiou n'ho deus ket bet ann eurvad da velet ar Revolution-ze n'eus evid ar bobl na justis, na liberte ? Ma ! Iann geaz,va mignon,cred ann drase, ev eur banne dour ha n'as pezo mui sec'het, mæs kendalc'h atau o labourat nos-deis, o labourat heb paoues,evid paëa ar pez ac'h eus a gresc var ar c'hargou a renke paëa da dud coz.

Kelliæs gueich ma teu d'as cavout, ar republicanet ho deus græt did promessaou ker braô, heb beza morse dalc'het da hini ebet anezho, eleac'h en em glemm ha goulenn digantho perag ho deus contet did kement a c'hevier, te a chilou atau anezho egis ma ve ho c'homsou,comsoù ann Aviel, ha d'ann devez ma ziscuezont did penaus da enebour ne d'e ket ar Gommunardet ho deus devet peb tra, n'e ket ar Brussianet ho deus casset gantho hon douarou hag hon danvez, mæs da berson coz en deus da vadezet, da eureujet ha roët ho tascou, d'as bugale ; eo ar Frer hag ar Seur-ze a zesc d'ar vugale geiz-ze, skiant ann Env da genta hag ouspen ar pez ho deus ezomm da c'houzout d'eus skianchou ar bed, te a ia droug ennoud hag e vez clevet o chouhal : *En traôn ann dud a ilis ! Beva ann Articl 7 !* Chou, va breur, chou ar pez a giri,mæs ive labour ha labour stard,rag peadra as pezo da baëa evid beza chilaouet ar begou bras-ze.

Sell, cleô, paour keaz Iann, me so saouzanet ganes-te, pa sellan ouzit croummet-oll da gein gant al labour, duet da visaich gant ann heaul, o trempa ann douar gant ar c'huezen eus da dâl, pa sonjan eo te, ann niver brassa eus va c'henvrois, eo te al labour, ar c'huezen, ha n'eus ken nemedout hag a voar arboël, pa sonjan e ies, gant kement-se oll, da heul eur guchennat furlukinet ne fell dezho nag arboël, na labourat, na c'huezi....., me so saouzanet ganes-te.

Lod a lavar eo ker s... diskiant da vreur ar micherour eveldout-te ! N'e ket guir ar gaou-ze. Ar micherour,guir eo,ann hini a ra revolutionou, mæs mar deus eun taul benag da rei pe da reseo eo evithan, hag ouspen, ar plijadur en deus da velet ar pez a c'hoarvez ha da choual a bouez penn, *beva heman ! beva hen-hont ! beva va moereb ! beva va eontr* ! ha goude, achu eo evithan, rag n'e ket hen a renco paëa, n'eus guennec ebet etre he zaouarn.

Evidout-te, Iann baour, ne deo mui ar memes tra ; n'ac'h eus ket guelet ar fest, n'oud ket bet o c'hoari, mæs te eo a renco paëa ar goulou.

Kense, kendalc'h atau o choual ar muia ma helli : *Beva Ferry ! Beva ann articl 7 ! Beva distro ar Gommunardet ! Beva distro ann diou Gambr da Baris !* Mæs ive kendalc'h o labourat hag o poania, rag te eo a renco paëa dispignou ha follenteziou ar re all.

Tennet eus eur gazeten gallec ha lakeat e brezonec gant. A.

Divez.

MARVAILLOU.

Daou scolaer e vacans e Carantec.

HERVEIK MAPOLIN HA FRANSOIK TINOD.

E maint o vont da di Ian he Vam, e Callot.

(Kendalc'h.)

Herveik. — Goassoc'h eget gant Thelemak o clask he dad Uliss ha dre vor ha dre zouar, a erru gant ar framassonnet. Mad, evid respount did, Fransoik, beza zo framassonnet a bretant disken deus philosophet an Indes, ar re a veze great Gymnosophistet anezho, abalamour ma voant tud fur, evitho da vont e noas. Ho labour oa studia al lezennou a-c'houarn ar bed-pri-man. Pevar c'hant vloas araok donedigez hor zalver, Alexandr ar Bras a gavaz Gymnosophistet en Indes. Unan anezho anvet Colanus a en em dolas en tan dirazhan. Ar c'his oa gatho en em deuleur en tan pa zantent edont o tont var an oad. Dre zevotion evit al lapinet eos se eo e vez el lochennou great kentelliou divar ben an electricite.

Fransoik. — Lavar din an anoiou eb ken, hà me a glasko en encyclopédie ; hag en histor universel deus an Ilis catholik great gant Rohrbacher ; hag uriou great gant Alex. de Saint-Albin divarben ar framassonnet hag ar Breuriezou cuzet ; hag er c'houec'h volum scrivet gant Joseph Bizouard, avocat, *des rapports de l'homme avec le démon*. Beza em eus ive uriaou great gant an otrou Deschamp, hag ive re an otrou de Ségur. Prenet int gant va breur Ian Vari.

Herveik. — Neuze e vo eas did kaout divar ben beleïen ar fals doueou a adoret ê Memphis. Ar veleïen ze a fell dar framassonnet a ve ive tadou dezho.

Fransoik. — En Egypt eo e ma kear Memphis ; neuze e c'hallomp lakad doc'htu da dadou dezho ar vajicianet a glaske ober ker kaer burzudou ha Moïses, dre vertus an drouk speret, trivac'h kant vloas araok donedigez hor zalver ?

Herveik. — Oh ia da ! Deus an Indes ha deus an Egypt lamomp e bro Greez ; eno e zoa kear Eleuzis, hag e veze great enhi dindan kus, mysteriou, lidou heuzus : deus ar Greez diredomp da Roum, hag e velimp eur relijion eus ar re falla rentet da Zatan ar souill, dindan an ano a Zoueez vad.

Fransoik. — Hag ê mesk al lousdoni ze eo e za ar framassonnet da glask ho zadou ?

Herveik. — Partout a lavaran did ; petek ê touez beleien fals Doueou hon tadou kos ni,hag a veze great an Druizet anezho. E relijion faos an druizet kouls hag er re all e veze lazet tud, evid enori satan.

Fransoik. — Ha piou diana a zo bed ar c'henta framassoun ê Frans ?

Herveih — En uriou an otrou de Saint-Albin e cavi e zeo Ninus (Mannon) Gracus. Eun ano ivantet gant ar framassonnet, eur chrak eo, eur c'hrak ouad, eur c'hanard.

Fransoik. — Hag e Bro-Zaos ?

Herveik. — Sant Alban, emezo, a c'halvas ar framassounet e Bro-Zaos, hag e reas dezho reglennou leun a furnez. Sant-Alban a varvaz kenta merzer deus Bro-Zaos, er blavez 303. Ar framassounet a ioa neuze ê skouarn ar c'had e menez Are. Guir eo oa Manes beo en amzer Sant Alban, hag ar Manes heritik-se a zo unan d'oc'h ar re, a ustumer e guirionez beza orin d'ar framassounet. Aliez e lavaront int koumanset er blavez 287, just amzer Manes.

Fransoik. — Noun ket estounet e lakfent e kountchou sant Alban he unan, pa lakont hor Zalver, hag an Dreindet sakr ! Doue, an Eles, hag ar Zent !

Herveik. — Aliez e klevi anezho o pretanti e tiskennont d'oc'h mansounerien templ Salomon. Divar ben an templ-se e kountont eun histor ivantet gatho, hini Adoniram. En histor-ze e zeus eur sens cuzet pihini eo pal, but ar framassouniach.

Fransoik. Divar ben Adoniram, hag ar gradou em beus lennet e *Feiz-ha-Breiz*, er blavez 1877, (3e série).

Herveik. — Me am beus ive ho lennet, ha gant profit ha plijadur en deün. Leun a draou mad da zonjal ha da brederia en heur a vrema, a zo ebars an tam skrid-se, divar ben ar framassounet. Mad e ve ive lenn an articlou a zo bet skrivet er bloavez-se e *Feiz-ha-Breiz* divar ben intention ar Radicalet, rag emaint brema avad, ar bouc'het rus zo 'nezho, o cass da vir ho fromessaou.

Fransoik. — Echu buan, Herveik, da lavaret divar ben orin ar framasounet rag e maomp bremazoun e Callot.

Herveik. — Lod a lavar e zeo ar framassounet en em furmet d'oc'h an armeou a ieas da zilivra an Douar Santel. A ben eis guech e kemerjont ar groas var ho feultrin, etre ar blavez 1096 hag ar blavez 1270, da vont da vrezellekaad a eneb an Turket. Mæs ar sklerra d'oc'h ho affer eo e zint, ar framassounet, heritourien da urs marc'heien Sant Ian eus a Jerusalem. Ar re-ma a rea an tri le a zentidigez, a jastete, a baourentez, Ho dever oa distruja enebourien an Ilis catholik. Eur pevare le a rejont hag a zalc'hjont dezan a zalek ar blavez 1118 ma voue fountet ho urs, petek 1186, ma voe distrujet rouanteles ar Franchichen e Jerusalem gant an Turket. Al le-ze a voa rei skoazell da belerinet an Douar-Zantel, a enep an Turket hag al laëroun. Sant Bernard eo en doa great ho reglen dezho. Marc'heïen an Templ oant lesanvet, abalamour Beaudoin II, roue franses Jerusalem, en doa prestet dezho eun ti da jom, a voa, a greder, var plas Templ Jerusalem.

J. M. C.

Pelerinach escopti Kemper ha Leon e Lourdes.

(*22-27 Guengolo 1879*).

Pell bras so emoc'h e c'hortos e ve lakeat deoc'h e brezonec ann histor ker caër so bet græt e gallec gant Autrou A. P. var benn pelerinach Kemper ha Leon e Lourdes er bloas-man, ha pell so ive em bije græt evidhoc'h ann tamic labour-ze, panefe ma oa bet promettet din gant eun all guelloc'h goest evidon, d'hen ober. Siouas re a labour a so couezet var he c'horre ha n'en deus ket allet seveni he bromessa. Ouspen eur miz zo gouscoude abaoue m'omp distro, ha poent bras eo ober eun dra benag. Eur c'holl a vezo evidhoc'h rag, ma vije bet græt gant ann Autrou-ze,e vije bet græt cals guelloc'h, e vije bet dudiussoc'h da lenn.

Evel ma alfe sevel c'hoant da unan benag d'eus ar re n'ho deus ket marc'hat da reseo *Feiz-ha Breiz* cahout ann histor-ze, am eus cavet mad avertissa ac'hanoc'h hirio, penaus e vezo moullet dre deir gueich er gazeten hag evel ma eo tri guennec pris peb gazeten casset deoc'h dre ar Post, ar re ho deffe c'hoant ho c'haout ho zeir a dlefe cass naô guennec e cachedou-post *(timbres-poste)* d'ann Autrou de Kerangal e Kemper. Hogen, arabad eo gortos re abars scriva, rag d'ar Iaou peurvuia hag aveichou d'ar Merc'her goude creisteis e ve moullet ar gazeten hag evel na ve moullet nemet tost da vad ar pez so red evid ar re ho deus marc'hat d'he reseo, ma tigouesfe ho lizer e Kemper divezatoc'h eget ar Meurs pe ar Merc'her, e ve re zivezat èvid rei deoc'h ho coulenn.

A.

NORMAND HA GASCONN.

Ann Normand. — Mad : Mæs silaou-mad. Neuze me zo o vont da gonta did eta buez ar piti caporal, pe mar cavez guelloc'h, Napoleon bras ; me zo sur e-t-euz clevet cauzeal euz ann den burzuduz-ze, meur a veich. Mæs, dioual mad da droc'hi va c'hauz din avad, rag ar pez em on o vont da gonta did, a zo ar virionez blean ; ma zad-coz en deuz hen anavezet mad, p' eo guir e oa tambouriner er zeizvet regimant var'nugent, ha p' eo guir a denn arc'hant breman euz he c'har goat; mæs ne ket aze e ma ar stal. Ann den bras-se a oa ginidik euz enezen Cors... (Evit roï guelloc'h did da entent pa zeo guir n'oud ket cre var ar geographii, me lavaro did penauz enezenn Cors a zo eur vro, var dro daou hed tenn fuzil euz ar mor, e peleac'h ann dud a zo boazet d'en em laza ann eil egile ; eur giz drol avoualc'h eo, mæz int a ra ann dra-ze evit c'hoari. Ann dra-ze eo ho *idee*... mad !...

Ar Gasconn. — Me oar piou ne garfe ket mont da jomm d'ar vro-ze...

Ann Normand. — Setu aze 'ta eun den deut er bed-ma, mad tre !... He gerent hel laca e scol ar zoudardet ; leun a speret beteg ivinou he dreid, gant he dokik tri-gorn, he zaouarn dreon he gein, oc'h lezel ugent mil tenn-canol en eun heur. (Ergis a gonte ma zad-coz, bet tambouriner er zeizvet regimant var 'nugent, ha pini a denn arc'hant breman euz he c'har goat.) Ar potr iaouanc-se a laboure ken a denne, oh ! mæs kenna, kenna, kenna... kenna oa cleuzet plas e zaoulagad en he benn... beteg en em c'hrevi he laboure !... O velet kement-se ar mistri-scol a lavare : setu aze eur potr iaouanc hag a zo e doare ober eur zoudart var varc'h... Prest goude, kement a reas o labourat, hag o veza deud var ann oad... iaouanc flamm c'hoas, setu hen general... treud gangn, mæz eur pennad bleo hir dezhan... Oh ! mæz eur pennad bleo hir, hir, hir, par' zamp... Ah ! pebez pennad bleo hir hen devoa. Ar gouarnamant d'ar mare-ze a oa en he benn pem den plunv...

Ar Gouarnamand a reaz he c'helver, hag a lavaras dezhan : Ah ! sa, potr cos, ne ket ann draze eo, red eo did mont var eün d'ann Itali ; ann Autrichianet 'zo ennho oc'h ailloni ac'hanomp.... eiz real dre zen a vezo roet did evit planta eur grafadenn e doare ennho, mæs eur grafadenn ken a zavo c'huez ann de gantho. Hon den iaouanc pa glev ann dra-ze (gant he faç couevret hag he vleo hir), a groas he ziouvreac'h var he gein, hag en eur lacat heben en he jeleten a lavar da botret ar Gouarnamant : Avoualc'h a gaochou er gis-se ! stagomp dezho !... hag hen en eul lammaout e creis calon ann Itali. En eur dremenn e rankas pignat var Sant-Bernard, eur menez huel ha bras, var lein pehini 'zeuz eur gouent..... Oh ! mæs eur gouent burzudus tre ; menec'h eo a zo er gouent-se. Ar re-ma ho deus chas rodellek, hag a zo carget gant ar Gouarnamant da vont da ziscrapat ann dud dindan ann nerc'h, evit savetei ho buez d'ar beachourien var droat a ve bet interret 'bars ann erc'h. (*O comz evel eun doctor)* Setu aze chas rodellek hag ho deuz eur garantez tener evit ho nesa !...

Ar Gasconn. — Me na garfenn ket ober kement-se evit va nesa, evit lavaret guir, n'on ket bet pleustret evit ann dra-ze... e bianik tout eo red beza pleustret evit deski mad ober ar vicherze.

Ann Normand. — E mout o lavaret. Eur veich digouezet en Itali... Ah han ! ennho eo bet renket ho stal d'ann Autrichianet avad ! Oh ! mes eur fustaden ken a c'houlennent dour !... Daou c'hant vloas goude e chomme roudou ar valaenn var ho c'heïn ha var ho divisker, ken lemmet e oant bet... Oll e lavarent e langach Autrichian pini eo ho langach : « *Setu aze avoualc'h evit « eur veich, n'euz ket a voyen da c'hoari vas « gant ar re-ze, guelloc'h eo deomp mont da « gousket.* »

Goude beza plantet eun dommadenn en dud-se Napoleon a zistroas da Baris gant ouspenn mil milliard a vanielou, ietennou, hag eur mor a draou all preciussoc'h c'hoas ; mæs ne ket ann dra-ze eo ann affer em oa c'hoant da gonta deoc'h... Setu ar potr fin sammet d'ann Ijypt... Ah! ma den mad, nag eur vro dreist (var a lavar va zad cos, bet tambouriner er zeizvet rejimant var 'n ugent, hag a denn breman arc'hant euz he c'har goat), eur vro domm cant triugent troatad domder e creis ar goan bras ! er vro-ze ne gaver evit terri ar zec'het nemet eur boultrenn fin, fin, fin, ha crocodilet o pourmenn, evel autronez vras hag a voar lonca eur c'hristen boutou hag-all !.... Na gavit na ti na foz er c'hos toul Ijypt-ze ! ne dal ket deoc'h clask hostaleuri ebet !... nemet grizil tout ; du-man, du-hont tachadou peuliou cos, prenvedet, torret, tolet a gostez ; mellou tanfoultrennou torgennou suer great gant meïn, e peleac'h tud ar vro-ze ho deveuz ho rouaned o chomm. Ar pez a zeblant ober ho brassa plijadur da dud ar vro-ze eo guelet ho *zourriou carre*, hanvet evelse abalamour n'int ket rond.

Ar Gasconn. — Ah ! ia.....

Ann Normand. — D'ann amzer-ze eo a zo bet savet beac'h var ar Mamelucket..... kement hini n'en deuz ket bet ann eur vad heb he far da veza tizet gant eur voul ganol e traon he geïn, á zo bet beuzet da c'hortoz ebars rivier ann *Nil*, oh ! ia, brao tre. Napoleon (ne oa c'hoas neuze nemet Bonapart), o velet ar Mamelucket ken stank ha ken niveruz hag eun ed guenann. a lavaras : setu aze eur vouedenn deomp ; e doare. Da lavaret guir, meur a hini en em veuzaz en niver a ugent mil. Ar re ne oa ket gallet ho fesketa a rancjont chomm en dour.

Ar Gasconn. — Ma n'eo ket eun druez !

Ann Normand. — Goude ann tol caër-ze Napoleon a zistro adarre e Frans. Ha dao adarre var zu ar Russi eis cant mil lapin euz he heul.

Ar Gasconn. — Ah ! ia, cont ann dra-ze din 'ta...

Ann Normand. — Mæs, siouas, ennho e tigouezas varnho ar ienijen, oh ! nag eur ienijenn ! ma scorne ann dour bero var ann tan... neus fors, ar zoudardet a lavare evelken : « Deomp « ato var ann arog, ar piti caporaal a zo gane- « omp, ruillomp, troomp en dro, dre ma pado ni « hon devezo ! » Ann den-ze, sell, a oa caret gant he zoudardet, ia ken caret, me zo contant da baria, mar hen divije lavaret dezho : « Var ann arog, red eo tizout al loar gant ho tent », ar zoudardet ho divije respontet : Deomp dezhi !... Ha deut e vije gantho, me zo sur, neuz fors pegen diæz a zeblant beza da dapout.

Ar Gasconn. — Sell, sell, setu erru ar mestr en dro ! X.

Ar goz Kazez.

En eur Barrez hanvet... Trez
Oa eur vam goz, eur goz Kazez ;
He ler var-n-hi a oa krinet
Evel kroc'hen eun aval loët.

Var he fass moan eur fri torgen
Daoulagad eujeun en he fenn,
Eur ginou a gleiz distroet
Azioc'h eur gronch beg minaouet.

Var he c'hein a oa eun dorten,
He c'hof oa vel eur varriken :
Tort adren, tort aroc avad.
Ha kam chilgam var ar marc'had.

Beza oa var he c'hrabanou
Hir ha du-pôd ann ivinou ;
Diœz e ve kaout eur marmous
Gant ivinou keït ha ken lous.

Beza en oa ivez baro,
A oa teo, hir, treut ha garo ;
D'ar c'here bep bloas ho guerze,
Vid griad he boutou neve.

En ty hag er mez eus ar ger,
E vije peg en he zailler,
Eur vroz gant tamou ouzpenn mil,
Toullet ken stank ha fonss eur zil.

Klévet 'm'eus laret : gant an oad
He teu ann oll dud da furad ;
Mæz er c'hontrol ar goz kazez
Ne re nemet sotad bemdez.

Prenet en oa perlezennou,
Evit lakat var he zruillou :
Ze a oa brao gave dezhi
Pe guir ann oll zelle oud-hi.

Beac'h n'oa oc'h en em steja,
Ken rond, ken teo, ken lard a oa ;
Ha dre ze ranke stampad,
Kel liez gueich, re eur gammad.

Ar vam goz n'oa si mad ebet.
Beza oa eur guir drouc-speret ;
Eun teod flemmus oa en he beg,
Leun a vilim vel eun tousseg.

Pa vije eun tam droug en-hi,
Neuze e save sônn he fri,
Ha pa gleve eur ger divad,
Oa prest da rei eur grabanad.

Eur veich ma oa var eun dossen.
Ec'h en em gannas gant eun den ;
Flip-Flap sevel he c'hilliorou
Ha d'ann traon a rududuliou.

Deus ann dôl ar guella ma oa :
Darbet oa dei en em vouga
Aliez o trebi buen,
Gant tamou creun 'n'he gorzaillen.

Sec'hedik evel ar pesket,
A vin ato vije karget ;
Ne ket a zour, chilaouit mad :
Ann dour ne ra ket trantellad.

Bep mare vije grignous
Goassoc'h evit ar chass tagnouz ;
Epad ann deiz e soskoue,
Bep pemp bloas hebken he c'hoarze.

KENTEL.

Avoalc'h, me gred, o c'heus c'hoarzet,
Lennerien ha lennerezet,
Mæz chilaouit ivez breman,
Rac evidoc'h eo e skrivan.

Ma kavit var bent ar vuez
Tud henvel ous ar goz kazez,
Na rit ket goab eus ho nessa,
N'eus den, heb si fall er bed-ma.

C'hoarzin vit c'hoarzin a zo mad,
Mæs ne dleit morse goapad ;
Pec'het en eus hon tad Adam,
Ha d'ann oll e vank tam pe dam.

KÊLEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Pouchard, cure e Telgruc, so hanvet da berson e Pleuven.

Ann Autrou Pennanros, cure e Lanveur, a so hanvet cure e Telgruc.

Ann Autrou Le Ru, curé e Garlan, so hanvet cure e Lanveur.

Ann Autrou Guizien, belec iaouanc, so hanvet hanvet cure e Garlan.

KELEIER.

Daou velec iaouanc. ann autronez Delanoë ha Fremel beleget er seminer vras e *Pontchâteau* gant ann autrou Hillion d'ar 14 a viz even er bloas-man a so en em gavet e *Port-au-Prince* (Haïti) d'ann 10 a viz eost diveza, assambles gant ann autrou Leonard, camerier a enor hon Tad santel ar Pab ha vikel vras *Port-au-Prince*.

E *Voiron* (Isère) e oa daou gonseiller evid ann ti-kear da henvel d'ann 19 a viz Here diveza. Var 3,000 electour ez eus bet... 13 (ia trizec) o voti. Red mad a oa voti eun eil gueich ha d'ar 26 a viz Here ez eus bet 16 !!! o voti. Kense ann autrou Gaston, conseiller jeneral hag ann autrou Cholet bet mear *Voiron* o veza paket ar c'henta 5 mouez hag egile 6 a so bet hanvet (!) conseillerien ann ti-kear.

E *Bedarrides* (Vaucluse) ez oa, d'ar sul 26 a viz Here, 16 conseiller evid ann ti-kear da henvel. Ma ! er gear-ze a so 2,672 den ennhi, n'eus bet den o voti ; n'eus ket bet allet memes cahout tud avoalc'h evid ar bureô. Ar c'honseiller soken a so oc'h ober deveriou ar mear, (abaoue 3 miz n'eus mui na meur, nag adjoint er barræz-ze) a so chomet he unan er sâl epad ann deiz hed-a-hed o c'hortos e teufe unan benag n'e ket da voti, mæs d'he sicour d'ober eun tamic proces-verbal.

Set' aze hag a ziscuez peger scuiz eo ar bobl gant voterez ann oll.

E *Marignane* (Bouches-du-Rhône), eur barrès 2,233 den a so c'hoarvezet eun henvelep tra. Ann electourien a oa galvet da benn ar sul 26 a viz Here evid dibab conseillerien evid ann ti-kear e plass ar re ho devoa lakeat ho dilez. Ma ! var 700 electour n'eus bet ken nemet *unan* o voti ha c'hoas en deus lakeat eun tam paper guenn er vouest.

E *Sully* (Rhône),ar Relijiuset, tennet scol ar

gommun digantho, ho devoa savet eur scol libr eleac'h m'ho devoa 45 scolaer, pa ne oa chomet gant ar mestr-scol, den ar bed, a ioa bet lakeat en ho flass nemet 15 scolaër. Neuze e oe casset eun inspecteur da velet ha iac'hus avoalc'h a ioa ann ti eleac'h ma oa bet lakeat ar scol libr.

Egis ma c'hoarvez gant ann hini a damall d'he gi beza clanv, p'en deus c'hoant he laza, ann Inspecteur, na petra-'ta ! a lavaras ne oa ket iac'hus avoalc'h ann ti evid ar vugale,ha setu ma rencas ar Relijiuset clasc eun ti all evid digemer ho scolaërien. Eun den chentil, eus ar barræz,a ginnigas dezho eul loden eus he vaner evid ober ar scol epad ar goanv. Mæs setu ann Inspecteur o tont adarre hag o lavaret, (ma ! ne ouzon ket caër penaus hel lavaret deoc'h, red mad eo gouscoude hen ober !) penaus, ar pez a gaver er gariou eun tu d'ar *voazet* hag eun tu all d'ar *merc'het*, a ioa en ti,na ne oa ket possubl rei conje d'ar vugale-ze,a dremen ann noz peurvuia e kichen ar bern-teil ha meur a dra fleriussoc'h c'hoas, dont eun neubeut heuriou bemdez d'ar scol er maner-ze. Ha goscoude, ma ne ouzoc'h ket, me hel lavaro deoc'h, ar sort plassou discarg-ze a vez peurvuia en oll tiæs er c'heariou bras. Penaus ober neuze ?

Ann autrou-ze, leun a vadelez, a reas sevel er meaz eus ann ti,plassou discarg all evid ne alje mui netra miret outhan da zigemer ar Relijiuset hag ho scolaërien en he di. Mæs etretant ar Republicanet ho devoa gounezet eun dra benag !!! Ma n'ho devoa ket allet miret ous ar scol nevez beva ho devoa da vihana græt dezhi coll eun neubeut devejou.

E *Neuilly*, eleac'h ma oa bet gortoset devechou diveza ar vacansou abars tenna ar scoliou digant ar seurezet evid miret n'ho dije allet cahout digant ann dud vad na ti nag arc'hant ha ma vijent bet re zivezat evid digorri ho scol, (abars digorri eur scol e renker, herves al lezen hen disclæria d'ar c'houarnamant daou-ugent devez abars ma zigorro). Seurezet ar c'houenchou libr ho deus digemeret ar scolerezet-vihan-ze evid rei amzer dezho da c'hortos ann termen. — Ne oa ket travoalc'h gouscoude,eun ti a vanke c'hoas d'ar seurezet da zerc'hel ho scol ennhan, ha setu int o vont da c'houlenn digant autrou Iann Mellerio eun den pinvidic bras hag, a so guelloc'h, eur c'hristen mad ; — Be hon deus 300 merc'hic vihan da scolia ha ti ebet evid ho repui ; presta a rafec'h deomp eur c'hornic eus ho Maner ?

— Tri c'hant merc'hic vihan da scolia ! Neuze eo tri c'hant gueich bemdez e tigemerin va Zalver Jesus ebars em zi !!! Deuit pa garoc'h. —

Hag ar seurezet so deut gant ho merc'hedigou. —

E guirionez guelloc'h eo beza laëret eget beza aer.

Eur c'honcours so bet græt evid roi 14 plass a ioa da rei er scol-verouri *les Trois-Croix* (Ille-et-Vilaine). Tri den iaouanc eus ar Finistère a so bet resevet. Ann autrou Guingant d'eus Douarnenez ar c'henta. — Ann autrou Kerisit d'eus Guilers, ann navet hag ann autrou Morvezen d'eus Briec, ann decvet.

Dimerc'her all, ann 29 a viz Here ez euz bet canet e Naonet eur servich bras en enor d'ar general de Lamoricière ha goude ar servich ez eus bet dizoloet ar bez caër so bet savet evithan. Ann autrou'n archescop *Tours* en deus canet ann offern hag ann autrou Freppel escop *Angers* en deus græt ar sermon. Cals Eskibien ha beleien hag ive cals tud fidel a ioa deut di da enori ar soudard calonec-ze en deus græt he bossubl evid difen hon Tad santel ar Pab ha guiriou ann Ilis a enep ar Franmassonet ha potret ar Breuriezou-cuz.

Gresley, ministr ar brezel, gant aoun, m'ervad, da zisplijout d'ar Radicalet,en devoa difennet ous ann offiserien mont gant ho guiscamant soudard, er servich so bet canet evid ar general de Lamoricière Difenn a oa bet græt ive ous ar soudardet so e Naonet, oc'h ober ho amzer, mont da enori dre ho fresans al lidou-ze græt evid unan eus ar re vella offiserien he deus bet biscoas ar Frans. Petra en deus gounezet gant-se ? Lacaat ann arme da gahout droug outhan ha displijout d'ar Gonservatourien. Plijout en devezo græt diana d'ar Radicalet ? ne gredan ket, rag neus fors petra a raio, ne vezo morse goest d'ober travoalc'h evid ho c'hontanti, evid ho goalc'hi.

Ar c'houarnamant n'e ket contant d'eus Dumarest, n'e ket abalamour m'en deus casset ar Freret cuit, mæs rag m'en deus græt re a drous. Conje so da zibleuna ar iar, mæs arabad eo mont re vrutal dezhi hag he lacaat da grial ha d'en em glemm.

Lenna a rei er gazeten *La France-Nouvelle* : *Perc'hen eun dra so eul laër*, a lavare Proudhon eur sosialist ; Ma ! en daill Dumarest Prefet ar Gard a lavar pe a sonj ar memes tra. Lennet ho peus dissadorn diveza er gazeten ar pez en deus græt da Freret Alais ha penaus en deus displijet setans ann dribunal a c'hourc'hemenne rentier a ho zraou dezho. Hogen n'e ket hirio hebken ma ziscuez he respect evid madou ar re all; gazetennou ar Jura, eleac'h ma eo bet Prefet, eo, hel lavar deomp.

E 1874 Dumarest a oa Prefet ar Jura hag antronoz ma rencas cuitaat dious ann Departamantse e oc anavezet penaus tri ugent guezen, d'eus ar jardin a ioa endro d'ar Prefectur, a oa bet pilet epad ar pemzec devez diveza abars ma ieas cuit. Petra a oa deut ar guez-ze da veza ? Guerzet e oant bet ?

Den ebet n'en deus allet her gouzout ha d'ar 17 a viz Ebrel 1874 Conseil Jeneral ar Jura a scrive kement-man var gahier he zeliberationou.

« Ar c'honseil jeneral var ali he gommission, a lavar e renc beza tamallet ann Autrou Dumarest rag m'en deus, heb goulenn conje digant ar c'honseil jeneral, na soken digant ar gommission a zalc'h he blasss pa ne ve ket eno, rag m'en deus eta troc'het eun neubeut guez e jardin ar Prefectur. Fallout a ra d'ar c'honseil, dre ar pez a verker aman miret ne c'hoarvesfe mui traou ken iskis. »

— Ne gavit ket brao ar pez a ra ar sitoïan-Prefet-ze ? Ma ! me gav ann dra-ze ker braô e carfen e ve scrivet he histor el leoriou a vez roet d'ar vugale er scoliou, (laïc, na petra-'ta) evid derc'hel da viken sonj d'eus ar Brefedet-Radicalet.

Ann Deputeet hag ar Senatourien en em assamblo e Paris d'ar Iaou 27 a viz Du.

Er gazeten l'*Impartial*, e caver kement-man : Prefet ar Finistère dre he lizer casset d'ar 4 a viz Here d'ann oll Meariou eus ann Departamant a zigass da sonj dezho penaus e renkint, pa en em zastumo conseil an ti-Kear d'ar mis Du kenta, rei dezhan da anaout hanoiou ar vugale a vezo digemeret *evid netra* e scoliou ar gommun er bloas 1880.

Lavaret a ra dezho heulia, evit ober al listen-ze ann articl d'eus lezen ar 15 a viz Meurs 1850 a lavar e ra ar mear beb bloas, *goude beza en em glevet evid-se gant Ministret ar Relijion*, al listen eus ar vugale a renc beza scoliet *evid netra* e scoliou ar gommun. Al listen-ze, goude beza bet approuet da genta gant ar gonseillerien a renc beza ive casset d'ar Prefet.

Ar Prefet a lavar ive lacaat evez penaus ne dler scriva var al listen, nemet ar vugale a so *sclear hag anat* evid ann oll, na hell ket ho c'herent paëa ann ti-scol evitho.

A hent all n'eus merket niver ebet d'ar vugale a hell beza scoliet evid netra hag e ranker lacaat var al listen kement hini a c'houlenno, gant ma vezo guir ne hell ket he gerent paëa evithan. Hogen, eur veich c'hoas, arabad e vezo rei plass var al listen d'ar re, ma vo pinvidic avoalc'h ho c'herent da baëa evit-ho. Kement-se a ve ober gaou n'e ket hebken ous ar vistri hag ar mestre-zet-scol, mœs ive creski heb ræson cargou ar gommun, ann Departamant hag ar C'houarnamant.

Ebars el lizer-ze ez eus eun dra hag a renker derc'hel mad dezhan. Ma ne ve ket grœt al listen gant ann Autrou Mear *assambles gant ann Autrou Person* ne ve ket hervez al lezen, ne ve ket mad.

Der Iaou, 16 a viz Here, al lestr le *d'Estaing* a so bet beniget ha lezet da zisken er mor dirag eur foul vras a dud egis custum. Ann amzer a oa eus ar re vrava.

Ar c'hont *D'Estaing*, so bet roet he hano d'al lestr nevez-ze, a oa unan eus hor guella martolodet e mare ar Revolusion genta. En despet da-se e oe condaonet gant ann dispac'herien da vervel var ar chafot hag e oe dibennet d'an 28 a viz Ebrel 1794. Be en doa neuze 65 bloas.

Er moment ma oe condaonet, e lavaras d'ar varnerien : Pa ho pezo troc'het va fenn a zivar va diouscoas, cassit anezhan d'ar Saozon, int a roio cals arc'hant d'eoc'h evithan.

Eun neubeut amzer a ioa e vije furchet aliæs gant al laëron tiæs eur gear divar ar meaz e kichen *Goderville* (Seine-Inférieure) rag-se Jannet X matez e ti ann autrou B..., gant aoun e vije laëret a zivarnhi eur montr gaêr en aour a oa deut dezhi d'eus pers eur iontr coz, a vije dalc'h mad o clasc eur plass eleac'h ma alje he glosa. Da c'hortos e touge atau he montr, memes epad he c'housc ha gouscoude, en despet da-ze, setu hi o tihuna eur vintinvez, na ne gavas mui he montr ous he c'herc'hen.

Credi parfet a rea e oa collet he montr evid atau pa zigouezas gant he mestr, o troc'hi eun tam amann dre ann hanter, cavout e creis, eur montr aour gant he chadenn.

En daill, eun nosvez Jeannette a ioa en em gavet ker nec'het o clasc e peleac'h ec'h alje cuzet he montr ma oa bet savet dre he c'housc hag æt da guzet ar montr e creis eun tam amann.

Almanac sant Corentin.

En devejou-man e vezo lakeat e guerz almanac sant Corentin evid 1880. Ar pez a laca ann almanac-ze cals dreist ann oll almanagou all eus ann Escopti, eo rag ma caver ennhan.

1° Hanoiou ar Sænt a rer ho gouel en Escopti-man, ar pez a so cals guelloc'h evidomp eget hanoiou ar Sænt a so enoret en Escoptiou all.

2° Ann heur ma sav bemdez ann heaul hag al loar hag ann heur ma 'z eont da guzet. Ouspen-ze, oad al loar, a servich cals gant eun daulen, a gaver ive en Almanac, da anaout peur e ve al lanô hag ann treac'h e kement pors-mor a so en Departamant.

3° Taulen ar foariou, n'e ket hebken dre viz mæs c'hoas dre zeves, en henvelep fæson ma heller guelet doc'htu ped foar a zigouez er memes deves dre ann Departamant hag ober ho choas evid mont d'ann hini a sonjo deoc'h beza ar guella.

Pris ann Almanac a so *daou vennec* hag e vezo cavet e guerz e ti ann intanvez Normand e Brest ; e ti Ledan e Montroulez ; e ti Desmoulins e Landerne ; et ti Hammerville e Kemper hag ive gant kement hini a verz Almanagou dre ar foariou.

Prenit Almanac sant Corentin ; hini all ebet na vezo ken talvoudus evidoc'h.

A.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE Nº 46) DISSADORN 22 A DU 1879

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Iestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da laknat var ar gazeten.

Kemper, 22 a viz Du 1879.

Ann articl 7 hag ar Vinistret

Der Iaou kenta en em gavo adarre assamblet ann Deputeet hag ar Senatourien, mæs ne vezo mui e Versailles ; evid ar veich kenta, abaoue ma eo couezet Napoleon III a zivar he drôn, ec'h en em gavint e Paris. Petra a hellimp-ni da velet heb dale, c'hui anav va santimant var gement-se rag n'am beus biscoas clasket her c'huzet ouzoc'h. Hogen, ma ne fazian, ar c'henta tra a rai sevel dispac'h a vezo ann articl 7 d'eus lezennou Ferry, a lavar difenn ous ar Relijiuset ober scol e fæson ebet d'ar vugale ha d'ann dud iaouanc abars beza bet evid-se aotre ar c'houarnamant. Neuze 'ta so muioc'h lezennou, goassoc'h lezennou, evid eun den abalamour ma fell dezhan heulia eur reolen a vuhez assambles gant eun neubeut tud all ! na ne hello mui ann oll, gant m'ho devezo discuezet dre ho examen ho deus peadra a vouiziegez hag a zescadurez evid kelen ar vugale, cahout scoliou dezho ho unan, neus fors pehini a vezo ho guiscamant. Hag e vezo atau clevet hor mistri o lavaret ne glascont nemet al liberte ! Ia ! da ! Liberte ! Liberte evitho d'ober ar pez a garint, liberte d'ar re all da senti outho pe da vale m'ho deus c'hoant.

Da genta ne vije ken nemet Ferry o souten ann articl-ze, mæs breman ann oll vinistret so a du ganthan ha divezatoc'h ne vezo roet ken hano dezho nemet ministret ann articl 7. Ne ve goest den ebet da lavaret petra ho deus c'hoant d'ober na bete peleac'h e fell dezho mont, rag n'e ket int a lavar ober eun dra ; ober a reont ar pez a ve lavaret dezho, ha, pa dlefent commandi, int eo a renc senti ous ho mistri cuzet. Mæs oll e fell dezho eun dra, e ve votet ann articl 7.

Æs eo deoc'h gouzout ervad na hell ket ann traou chomm pell en daill-ze hag ann oll ho deus c'hoant ho guelet o vont tu pe du. Ann Deputeet, en despet da gement oll so bet lavaret dezho gant re ann tu dehou, hag hiniennou memes eus ann tu cleiz, hag e alfec'h cahout en ho cazeten lod eus ann traou-ze, ann Deputeet ho deus votet lezennou Ferry, na ne vanc mui dezho evid beza græt evid mad, nemet ma vezint ive votet gant ar Senatourien.

Petra rai ar re-man ? Ma vije bet evesseat gantho ous al lezen-ze abars ann disparti, pemp mis benag a so abaoue, me voar avoalc'h ho dije taulet al lezen-ze a gostez, mæs breman, piou voar petra so bet promettet d'ar re oa eun tamic var var evid gounit ho moueziou ? Marteze al lezen a vezo votet gant ar Senatourien ha neuze siouas goas a ze d'ann oll : marteze ar Vinistret, m'ho deus aoun ne ve taulet a gostez a lavaro lezel anezhi da gousket beteg ar bloas nevez o sonjal gounit adarre eun neubeut moueziou all. C'hui a lavaro eveldoun e ve guelloc'h c'hoari ann tu pe du, mæs ar Vinistret ne lavaront ket eveldomp ; int a garfe derc'hel ho flassou rag pasamant vadia so hag ho deus aoun e renkefent mont cuit ma ne ve ket votet ho lezen. Setu perag ne ouzont ket petra d'ober. Ah ! ma vijent bet sur da gahout ann treac'h, e vije bet lakeat dôc'htu ar vuiat var ar stern. Heb dale e vezo guelet. Gouscoude, evid ar pez a sell ouzin, ne gredan ket e ve kinniget evid c'hoas al lezen-ze d'ar Senat da voti rag eur miz ne vezo ket re d'ar Senatourien da evessaat ous eun dra ken talvoudec, hag ar Budjet n'e ket votet, hag ouspen, ma reüsfe ar Senatourien voti al lezen-ze egis ma eo bet casset dezho pe autramant ma votefent anezhi goude beza chenjet eun dra benag ennhi e renkefe beza casset adarre d'ann Deputeet hag e ve re a zale. Me gred eta ne vezo ket comzet eus al lezen-ze ken ac'han m'en em assamblo ann diou gambre 1880, hag hon devezo c'hoas ann *eur vad* da gahout Ministret ann articl 7 d'eus hor gouarn evid eun daou pe dri miz.

Me voar avoalc'h ma ve roet he c'hoant da C'hambetta n'e ket hen a garfe ho c'hass cuit. Perag ? Ober a ra gantho oll ar pez a gar hag eo guelloc'h ganthan mesca ar iod dre zaouarn ar re all eget he vesca he unan, rag, ma ve cri pe suillet, ne vezo ket tamallet dezhan. Æs avoalc'h eo ar vicher-ze, mæs ne hell ket padout atau ha red mad e vezo dezhan, caër en devezo, en em lacaat, abred

pe zivezat, e penn ar c'houarnamant. Neuze e vezo græt ganthan. A.

PELERINACH

Escopti Kemper ha Leon e Lourdes

(22-27 a viz Guengolo 1879).

Tud fidel Escopti Kemper ha Leon, a so bet er bloas-man o pardonna da di ann Intron-Varia Lourdes, hag ar pelerinach nevez-man a gresco c'hoas ar c'hoant ho deus atau, kement hini ve e Lourdes e pedi ar Verc'hes, da zistrei adarre da bedi er plass santel-ze, rag, guelet hon deus oll peger bras eo madelez Mari.

Eun neubeut braô eus ar re oa bet varlene, a so deut er bloas-man ive da drugarecaat ar Verc'hes Santel eus he madelez, ha da c'houlenn dre he sicour, grassou nevez. Oll e vijent distroet panefe ma oa red rei tro d'ar re all.

E 1878, e oa bet 1,400 pelerin Escopti Kemper ha Leon ; er bloas-man e oa eun neubeut ouspen 1,200 a so deut, evel meur a gant millier all, diredet di d'eus ar bed cristen da bedi ar Verc'hes ha da bokat ous ar roc'h santel he deus servichet da drôn da Vari.

Ma oa cals ac'hanomp o vont da Lourdes da c'houlenn digant mam Doue pedi he mab evidomp, lod all a ie da baea ho dle, evel ar plac'h iaouanc seitec bloas d'eus parræs Sant-Thurien, a iea di assambles gant he zad, hag a oa bet unan eus ar re genta da lacaat he hano.

Er penn kenta eus ar bloas-man, e oa bet taget gant eun derzien eus ar re falla. Ar medisin, a lavare d'ar belec a oa bet o rei dezhi he sacramanchou diveza : hastit prim ha buhan, rag ne ialo ket pell ken. Ann tad a oa goal glac'haret, na ne vouie mui penaus cahout digant Doue ie-c'het he verc'h, ha setu, dre bermission ann Autrou Doue, eur baourez gez en em gave en ti d'ar mare-ze, o lavaret dezhan : Ma rafec'h vœu e ialo ho merc'h da Lourdes da bardona, marteze Doue he lezfe ganeoc'h. Ann tad, leun a feiz, a ra ar pez he devoa lavaret ar baourez gez, rei a rer ouspenn d'ar plac'h iaouanc eur banne dour Lourdes da eva, ha ker buhan e teu da vellaat. Ker buhan e teu dezhi ar iec'het, ma hell d'ar sul varlerc'h ar plac'h iaouanc ze, en em gavout gant ar gristenien all en offisou he farræz. Evithi, ne oa douet ebet, ar Verc'hes santel, ann hini he devoa he rentet pare. Mont a rea eta da Lourdes gant he zad, ha gantho ar baourez gez he devoa ho aliet d'ober vœu da vont di e pelerinach: sonjal a rea dezho n'ho dije ket allet guelloc'h discuez dezhi ho anaoudegez evid eun ali ker mad ha ken talvoudus.

Ma vijemp chomet heb mont da Lourdes er bloas-man, ne vije ket bet red beza souezet gant se. Meur a hini d'eus ar re so bet, ho dije allet a dra sur ober atau ar veaich, mæs, evid an dud divar ar meaz ne c'hoarveze ket ar memes tra. Evid lod, e vije bet red chomm er gear da achui dastum ann eost ; evid hiniennou all, ho dije allet sonjal e oa goal dreut er bloas-man frouez ann douar, hag ho dije bet cals da c'houzanv epad ar goanv. Pétra benag ne heller ket lavaret e ve re ger pris ar veaich, cals en hon touez, her gouzout mad a reomp, ho deus renket, evid ober ann dispign-zé, dioueret meur a dra. Ar re ne vevont nemet evid ar bed-man, ar re n'ho deus ket eur guir feiz, ar re-ze a gavo marteze, e renker beza diskiant d'en em gundui er c'his-ze, mæs ma iafent d'hel lavaret d'ann dud calonec-ze ne anavezont nemet furnez ann autrou Doue, na n'e ket furnez ar bed, ar re-man ne ententefent ket petra ho deffe c'hoant lavaret dezho, pe autramant e respontefent anezho, ne heller ket lacaat kenver ha kenver ar joaüsdet a danvaer e Lourdes, hag eun neubeut dioueramant a renker da ober evid dastum peadra da baëa ar veaich.

Kement-ma a scrivomp evid discuez hebken, penaus e ouzeur mad-tre en hor bro en em ziæza pa vez hanô da veuli ar Verc'hes. Evid ar re ne dint ket goest da gompren eo ar Feiz, tenzor ar gristenien, a so kiriec d'hor c'henvrois d'hen ober, ar re-ze, ne hellomp nemet cahout truez outho.

Petra ken nemet ho Feiz hag ho C'harantez evid ar Verc'hes ho deus roet d'hor pelerinet, ann ners hag ar gouraich ho deus discuezet epad ar veaich hag e Lourdes ? Pe vije glaô pe vije caër ann amzer, hor Bretonet ne reant vân ; d'al leac'h ma oa bet merket dezho ez eant. D'oc'h adalec 6 heur dious ar mintin bete 9 heur eus an noz hag hirroc'h, e vijent dalc'h-mad o pedi, gueich dirag ar c'haô, gueich en Ilis-veur, gueich oc'h heulia ar processionou, hag o cana a greis calon meuleudiou ar Verc'hes. A veac'h ma ieant da zibri eun tam, kement a c'houlennent chomm o pedi ho mam. Guelet am eus lod ive o tremen ar pez brassa eus ann noz en Ilis, o vont divezat da ziscuiza, hag o tizrei kerkent ha 3 heur eus ar mintin.

Hogen ne ket ni hebken a ziscueze kement a garantez da Vari! Bez 'e oa e Lourdes ive assambles ganeomp cals pelerinet d'eus tu ar c'hreisteis eus ar Frans hag ec'h hellomp lavaret gant guirionez ez omp oll en em gouraichet ann eil egile dre hon exemplou mad, da ziscuez hor c'harantez hag hon devotion evid ar Verc'hes. A hent all, e Lourdes ann oll a so heb aoun, ar pez a dlefemp beza e peb leac'h, ann oll a gred hag a bed a greis calon, ann oll a so e guirionez soudardet ann Ilis, soudardet Doue. Eno n'eus ken nemet bugale hag ho mam, hag ar vugale a bed gant ar brassa fizians rag ma caront ho mam hag

e ouzont e rai dezho evid ar guella. Eno den ebet ne vez nec'het gant ar pez a rai ar re all, ne glaskeur nemet ober peb hini he zever. Deut da Lourdes evid enori ha meuli he vam kement hini ve eno her gra d'eus ar guella.

Pelerinet Kemper, er bloas-man, a ioa unan benag d'eus peb carter ann Escopti. Parræziou so evelken, ho deus casset 20,30, ha beté 40 den. Enor dezho ha bennoz Mari !

Er bloas-man egis varlene 30 den clan a ioa bet casset da Lourdes dre sicour ann aluzennou roet evid-se gant ann dud vad. Ar re ho deus roet eun dra benag a vezo a dra sur beniget gant Doue. Roët ho deus eun neubeut devejou a laouenedigez d'ann dud reuzeudic-ze ; roet ho deus dezho ar fizians e vihannefe ho foaniou, ma vije bet bolontez Doue, ha muioc'h pasiantet d'ho gouzanvi ma renkefent ho digass en dro d'ar gear gantho. Rei da zribi d'ar re ho deus naon a so eun dra vad, mæs renta ar gouraich d'ar re so clanv hag er boan a so cals guelloc'h. Ia ! hel lavaret a hellomp gant guirionez, beza bet e Lourdes a so bet talvoudus bras evid hon tud clanv, hag abaoue, m'ervad, e lavaront guelloc'h en ho fedennou *ho polontez bezet græt var an douar evel en Eê.*

Trugarez a lavaromp d'ann dud vad d'eus pers hor peaurien.

D'ann 22 a viz Guengolo, mintin mad, ar pelerinet a ioa diredet er gariou ha pa oa ann daou dreïn o vont da ziblass d'eus Landerne ha d'eus Kemper, kerkent ha m'en em gavas beb unan en he leac'h, e roer er wagoniou leoriou ar pelerinach, ha da beb den imaich ar galon sacr da staga var he galon. Ar merc eo evid en em anaout etrezomp pa vezimp e Lourdes, ar sin eo a dle hon difenn a hed ar veaich. Digouezet ann heur merket, e canomp *Regina sine labe concepta,* Rouanez consevet heb pec'het hag o vont cuit ann *Ave Maris Stella.*

A hed ann hent e kemeromp eun neubeut pelerinet, neubeut gouscoude en tu all da Gemperle. E santez Anna Venet ann treïn a chomm a za evid rei deomp amzer da gana cantic Santez Anna da saludi hor patronez ; treuzi a reomp Guenet, Naonet ha cals kæriou all, tiz varnomp : hogen n'eus fors peger buhan ez eomp, ne hellomp ket mont ker buhan ha ma carfemp, hag hor speret na c'houlenn nemet eun dra ; Lourdes. Petra a ra deomp Bourdel hag ar c'heariou bras all ? Petra ra deomp guelet ar meneziou Pyrenees, n'eus fors peger caër ez eo ar guel-ze ? A veac'h ma sellomp outho ; nan, nan, o tont keit all eus hor bro ne glascomp, ne c'houlennomp nemet eun dra, Lourdes ! ar plass Santel-ze e peleac'h e plijas d'ar Verc'hes en em ziscuez da Vernadette. Erfin, e goeled ar draonien, setu ann Ilis, setu ar c'haô beniget, *Magnificat ! Ave-Maria !*

Be oa er mare-ze ouspen teir heur ha tregont, abaoue ma oamp diblasset, abaoue m'hon devoa canet :

En hent, en hent gant joa, bugale Breiz-Izel !
En hent potret ar menez, en hent tud ann Aryor !

A hed ann amzer-ze n'hon devoa græt peurvuia nemet pedi, lavaret hor chapelet ha cana canticou, en daill all, o ranna etrezomp egis breudeur ar pez hon devoa digasset gantomp, hon devoa græt eur pennad mad a hent, hag e oamp digouezet e Lourdes, ouspen tri c'hant leô eus hor bro !

Netra caëroc'h da velet eget Lourdes e mare ar pelerinachou. Ar gear-zé, deuet da veza kear ar Verc'hes, a zo dre-ze kear ar gristenien a beb bro : kense, e veler eno tud a beb bro, hag e clever a beb seurt langaich. Pa en em gavjomp e Lourdes, e oa eno, ouspen pelerinet *Agen*, a dlie partial ann abardaez-ze memes, 850 den d'eus escopti *Tours* gant ho Arc'hescob ; 1,400 den d'eus *Rhodez*, pevare pelerinaich eus ann escopti-zé, er bloas-man hag abars mont cuit hon unan e veljomp c'hoas o tigoueout nao c'hant den deut eus ar *Bourgogne*. Hogen étoues kement all a dud n'eus tam disurj. Peb unan a ia d'he bedennou ha d'he afferiou egis ma car, mæs peb tra a vez græt gant devotion. Ar souezussa eo ar fizians a so etre ann oll pelerinet n'eus fors d'eus pe vro e vent. Ann dud peurvuia, a bella d'eus ar re ne anavezont ket, mæs eno peb unan a so ker libr ha ken æs evel ma ve en he barræz, ha soken en he di ; eno ann oll a so e guirionez evel breudeur na ne hell den beza souezet gant-se. E Lourdes, ann oll ne glascont, ne c'houlennont nemet eun dra. Ar re ne ouzont ket pegement a garantez hag a unvaniez a hell ar relijion da lacaat etre ann oll dud, n'ho deus nemet mont da Lourdes, eno e velfint marteze, ma ve madelez Doue, peger braô e ve beza er bed-man, ma ve ar bed e guirionez cristen.

Digouezet e Lourdes, a veac'h m'ho devoa ar pelerinet cavet ho lojeis ma veljeur anezho o redec varzu Caô ar Verc'hes. N'ho devoa tam amzer da goll, rag, lavaret e oa bet dezho en em gavout en Ilis parræs etro pedir heur anter evid mont ac'hano e procession da di ar Verc'hes : *Me a fell din e teufer aman e procession.*

D'ann heur merket, ar Vretonet en em gave eno, hag a veac'h ma oe renket ar procession, setu ni o commans cana hor c'hanticou Breiz. Ar re hor guele o tremen, a chome saouzanet o sellet ouzomp o cana en eur iez ne ententent ket anezhi, ha var toniou trist aveichou, mæs aveichou ive laouen, leun a feiz hag a nerz. Hogen, ni ne resamp van ebet evid guelet ar re-ze o sellet ouzomp,

ni a sonje deomp beza er gear, ni a sonje en hor pelerinaich, ni a sonje er pez en devoa græt deomp dont da Lourdes ; ni a oa egis Bernadette o vont d'ar c'haô da velet ann *Intron* ; ni a sonje en hor mam ann Intron Varia, he devoa prijet disken evidomp er C'haô beniget, ni a c'hortose gant mall guelet ar C'haô, guelet, ne ket hebken skeuden Mari, mæs ar Verc'hes beniget he unan, hag e guirionez, abars dispartia d'eus Lourdes, hon deus he guelet dre he burzudou.

Cals a dud a ioa oc'h heul ar brocession, eun tamic braô a hent a ioa d'ober, mæs peb tra a deu gant ann amzer, E maomp oll dastumet dirag Caô Mari. Setu aman ar feunteun beniget roët deomp gant ar Verc'hes hag he deus rentet pare kelliæs a hini (1) : setu aman er c'haô ar bijerloaëc-ze, ar branellou-ze a lavar ped a oa deut aman mac'haignet, sesiet, hag ho deus bet digant Mari ar bale hag ar c'herzat : Aman e teue Bernadette da zaoulina: Aman ema ar voden rozgouez a c'hlaze ous treid ar Verc'hes evel ma c'hlaz ous treit he skeuden. Ia ar skeuden benniget-ze ! ema dirazomp o tiski ac'hanomp da bedi evel m'he deus desket da Vernadette ; he guelet a reomp gant he gouriz c'hlaz : ne goms mui, mæs endro d'he fenn e lennomp he c'homsou : Me so ann hini *so bet consevet heb pec'het !* Er moment-se pe vern deomp ann oll draou braô da velet en dro deomp ! ne velomp mui nemet skeuden Mari.

Hogen, ni so Breizis, hag e Lourdes memes Mari evidomp a so atau Rouanez Arvor.

Rouanez Arvor oll ho saludomp
O Guerc'hez dinam, ennoc'h e credomp.

O Guerc'hez Vari, dre-holl ha bepret,
C'hui voue gant Breizis ann *Itronn* garet.

Mari evidomp, eo atau ar guir stereden vor a zifenn hor martolodet dious ann tourmant hag ann avel.

Ni ho salud stereden vor
Mam da Zoue leun a enor

Mari e Lourdes a oa gouscoude c'hoas ann hini a zescas da Vernadette lavaret he chapelet.

Ave, Ave Maria !

Mari e Lourdes, eo e guirionez Rouanez ar feunteun burzudus a so benniget gant dorn madelezus hor zalver.

Grit ma kavimp ar pare er feunteun burzudus,
A jom astennet varnhi bennos ha dourn Jesus.

Setu eno, gant cals traou all ar pez a ganomp d'ar Verc'hes o sellet outhi er c'haô, hag epad ma dregarne ann ecleo gant hor moueziou, ælez ar Barados a gasse hor pedennou bete dirag tron ho Rouanez hag hon hini :

(1) Eun heur araug ma oamp digouezet er c'haô, eur plac'h iaouanc d'eus *Châteaudun*, ne helle mui plega pennou he daoulin, a ioa bet pareet er feunteun benniget ha cals ac'hanomp ho devoa he guelet o vont eus ar c'haô d'ann Ilis-Veur. Hounez a ioa deut gant pelerinach *Tours*.

Goudeze, atau o kenderc'hel o cana, ez ajomp dre ann hent-croaz beteg ann Ilis-Veur. Eno, ann Autrou Pouliquen. chaloni ha person Douarnenez, a saludas evid ann oll ar Verc'hes dinam hag e oe roët deomp benediction ar Sacramant,

Er moment ma oamp o vont cuit e teuas d'ar re oa e penn ar pelerinaich, ar c'helou ma casse deomp hon tad santel Leon XIII he vennos a Bap. Ar bennos-ze, en eur ziscuez deomp pegement omp caret gant Vikel Jesus-Christ var ann douar, na helle, evel m'he deus grœt, nemet creski hor c'harantez evid eun tad ker madelezus.

Achu ann devez eürus-ze hon devoa c'hoas daou zeves anter da dremen e Lourdes mæs peger buhan int bet œt a biou deomp ! Poënt a ioa dont en dro hag e sonje deomp e oamp c'hoas o paouez digouezout. Oll, ar pez a velemp, ar pez a glevemp, ar pez a reamp a lavare deomp : Doue so aman e guirionez, ha gouscoude ar sonj-ze n'hor sponte ket, rag ann Autrou Doue, e Lourdes, ne ziscuez d'ann dud nemet he garantez hag he vadelez, cuzet a ra he justis hag he venjans. A.

MARVAILLOU.

Daou scolaer e vacans e Carantec.

HERVEIK MAPOLIN HA FRANSOIK TINOD.

E maint o vont da di Ian he Vam, e Callot.

(Kendalc'h.)

Fransoik. — Lavar din penaos e zeas da goll eun urs ken util dan Ilis ?

Herveik. — Evit diou rezoun. Da genta, abalamour ne voa kazimant great nemed deus a laeroun hag a vuntrerien convertisset, sanset ; dan eil, abalamour ma teujont en eun tol da veza pinvidik mor, hag hi gouskoude o veza bed er c'henta eus ho amzer lesanvet : peaurien ar gear zantel. Pinvidik e teuchont da veza dre an offransou a errue gatho a beb tu, testeni deus an anaoudegez a ioa evit ar vad a reant dar pelerinet a dan oll Ilis catholik. Tregont vloas goude ma en doa sant Bernard great dezho eur reglen, ha roet dezho ar c'haera meuleudiou, e ranke o gourdrous : « An tapissou seis, eme ar zant, a lakid var ho kesek. Ne veleur nemet an arc'hant, an aour, ar mein prisius var ho kentrou, var brid ha dibr ho kesek, var ho skoued ha var ho saë ouarn. Ho pleo hir a lugern hag a nij en dro d'ho taoulagad, o viret ouzoc'h da velet ; ho taouarn dilikat a guzit e mancheïer, ho corf a zo gaouet e strobajou dillat. Penaos, e c'halloc'h beza guir zoudardet ; soudardet kalonek, ijinus, ato var evez, lijer da vont d'an enebour, prount d'her skei ? En ho touez, e vagit a vrema ar vuhanegez hag an avi ; devet oc'h dija gant ar vean c'hloar, hag ar se-c'het kaout danvez ar bed-ma. »

Er blavez 1307 e oue aprouet e nac'hent Jesus-Christ pa antreent en Urs, e crachent var ar groas. Etrezho hag etrezho ebken, gant aoun da veza diskuillet dan otoriteou, e reant an impureteou ar re udurra : lidou oant reketet evit galloud antreal en Urs. Adori a reant eur penn alaouret, en doa doc'h he elgez eur pez troc'hat baro, ha daoulagat skrijus. Ar pen-ze a ioa laket var peder c'har. Eur gorden vaji a skoulment en dro d'ho c'horf noas, hag a reant convers gant an drouksperejou. Ar guener oa an deis choaset da ober ar brassa dismegansou deus Hor Zalver adorabl. Ar vugale a deue da c'henel d'oc'h eur marc'hek a veze devet er flammou. A unan edont gant an Turket evit lakad ar gristenien da goll er brezellou, dre ma tizoloent dezho planhiou ar cheffou christen. Ho ioul an dounna en ho c'haloun oa distruch a nebeudou an oll tronou evit galloud ober eur republik universel. Toui a reant senti doc'h ordrenansou ar mestr bras e peb tra, eb espern na sakr na disakr. Toui a reant ne viche evitho netra a gement a respetchent evel just, nemet ar pez a rafe vad dan Urs. Dreist oll, e touent gant an terrupla mallochou varnho ho unan, derc'hel ar secret var an oberiou mysterius a reant en devalijen.

Fransoik. — Penaos diana int bet diskuillet, Herveik ?

Herveik.— E feis va fot, gant unan anezho na petrata. Daou a ioa en eur prizoun tost da gear Toulouse, eur framassoun hag eun torfetour ordinal. Ar framassoun krignet gant he remorchou a goyessaas d'he goumpagnoun, dre nen doa ket eur belek d'he zelaou. Skein oa ar c'hounfessourma sanset ; mæs ne gave ket e vije red deza derc'hel ar secret egis da eur belek. Lakat a reas lavaret dar Roue Philippe-le-Bel, en doa da gounta dezha traou hag a dalie he gurunen. En eur ger evel e kant, setu penaos e koumansas procès Urs an Templiers. Er blavez 1307 oa an drama. Nag ar Roue, nag ar Pab, Clement V, neubeutoc'h c'hoas, ne felle dezho credi kement a fallotniou deus pers eun Urs a ioa ken enorabl evit an Ilis, hag en doa rentet kement a servichou. Kemense a voe kaos ma padas an debatou petek ar blavez 1313, a c'hoas Jakes Molai ne voe laket d'ar maro nemet er blavez varlerc'h. Re anet sivoas ! oa peger coupabl oant, eur c'hals anezho diana, rag noant ket tout ker fallakr hag ar vistri bras nag a dost.

Fransoik. — Ha penaos int eat da framassounet ?

Herveik. — Ar re anezho a c'hellas achap dar justis eb mont da venec'h en urchou all, a en em guzas. Eur guchennad vad a gavas repu en enezen Mull e bro Scoçz. Mæs neus fors e peleac'h, ato o deus eb ean poagnet da zevel a nevez ho Urs, ha da venji var ar Rouane hag ar Pabet maro Jakes Molai. Abars memes ar 14 deus a vis meurs 1314 ma voe devet ar Jakes Molai-ze ho Mestr-Bras, dija ar marc'heïen Aumont hag Harris o doa great reglamanchou evit an Urs dindan gus, ispicial divar ben ar sinou, ar secret, ar poaniou terrubl var an hini a verzefe ar secrejou, hag ar zentidigez.

Fransoik. — Penaos evelse int eat da framassounet ?

Herveih. — En amzer-ze e ioa breuriechou, coumpagnunechou eus a vansounerien egis a ioa breuriechou eus ar micheriou all. Ogen, beza a ioa mansounerien pere a iea deus an eil vro en e benn ervez ma vezent galvet. Hi eo o deus great an touriou kaer, ar gatedralet deus ar moyen-âge. Beza ioa ive breuriechou pere a jome ar vro. Evit merka oant dishenvel d'oc'h ar rum-ma, ar re all a gemere an ano a franc, pe libr mansounerien. Etouez ar vreuriach-ma eo ec'h en em zilas sioul ha didrous marc'heïen an Templ a ioa dindan guz Noant ket pell e zoant ar vistri e touez ho breudeur nevez, ha ma lakent ho lezennou da reën. Kuzet e mesk ar vansounerien, o deus ed an amzer klasket tostennat doc'h ar rouane evit ho filat. Evel-se o deus great dar rouc Bruce en Ecoss. Deza e rochont an hano a Vestr-Bras, ha lignes Bruce o deus tolet d'an traon. Er memes tra e rejont er pemzek kanvet da Herri VI deus Bro-Zaos, hag he lignes ho deus ive discaret. Edok ma preparent ar Revolusion-vras e Bro-Zaos, e reant er memes tra en Allemagn. Ho labour eo bed distaga an diou vro-ze deus Jesus-Christ e Sacramant an Auter, deus ar Pab, ha deus ar Roue. Gras dezho...

J. M. C.

NORMAND HA GASCONN.

Ann Autrou Petell. — Ah ! great ho kefridi ganeoc'h ho taou ? mad, guella' ze ; guelomp, potr al lapinet, great mad ho peuz c'hui ho kefridi ?

Ar Gasconn. — Oh ! euz ar guella, autrou. Setu ama eul lizer digant ho mignon ann autrou Cassecroux, roet din evidoc'h. *(Ann Autrou Petell a lenn al lizer.)*

Ann Autrou Petell. — Mæs, cos kemener, petra peus c'hui great ? Me em euz roët deoc'h tri goulin.

Ar Gasconn. — Ia, autrou, tri goulin.

Ann Autrou Petell. — Va mignon a lavar din n'ho peuz roët nemet daou goulin dezhan ?

Ar Gasconn. — Ia, autrou, daou goulin.

Ann Autrou Petell. — Penaus 'ta, tri goulin a dliec'h roï dezhan.

Ar Gasconn. — Ia, autrou, tri goulin.

Ann Autrou Petell. — Mæs, me hel lavar deoc'h, n'hen deuz bet nemet daou.

Ar Gasconn. — Ia, autrou, daou goulin.

Ann Autrou Petell. — Adarre, azenn cornec! Eur veich c'hoas, hag evit mad, c'hui glev : er mintin-ma, me em euz roet deoc'h tri goulin, n'eo ket guir ?

Ar Gasconn. — Ia, autrou, tri goulin.

Ann Autrou Petell. — Mad, breman e vanc unan. Leverit din, n'ho peus-hu ket debret ar c'houlin-ze d'ho merenn !

Ar Gasconn. — Ah ! autrou, var a velan, n'oc'h ket ker sot hag ho camarad ; c'hui ho peuz divinet.

Ann Autrou Petell. — Mad, d'ho tro divinit petra' zo a istribill euz ho scouarn.

Ar Gasconn. — Autrou, truez, truez, pardon evit ar veich-ma, ne'm euz kemeret nemet eur c'houlin.

Ann Autrou Petell. — Keuz ho peuz abalamour ma n'ho peuz ket ho debret ho zri. Ne ket fall. *(En eur gomz euz ann Normand).* Guelomp, d'ho tro, respontit din dioustu : goall vuan ho peuz great ho kefridi ?

Ann Normand. — Feis, sur, autrou. D'ar red ez-on eet ac'halen, ha d'ann daou lamm ez-on deut en dro.

Ann Autrou Petell. — Ah, ia ! daoust ha petra hen deus lavaret deoc'h ann autrou Grippetou?

Ann Normand. — Petra hen deus lavaret din?

Ann Autrou Petell. — Ia, petra hen deus lavaret deoc'h, ha buan !...

Ann Normand. — Lavaret hen deuz din er gis-man : me ho trugarecaa, bennos deoc'h, ma den mad.

Ann Autrou Petell. — Ha me a zo o paouez cauzeal outhan, hag hen deus lavaret din n'hen devoe recevet liard ebet diganeoc'h.

Ann Normand. — Daon, hen n'hen deus ket sur, p'eo guir em euz ho roët d'ann Intron : hou man a lavare he divije ho roët dezhan, ractal ma vije digouezet en dro.

Ann Autrou Petell. — Petra a gontit deomp aze, cos flaner, penaus ho pije roët ann arc'hant d'he Intron, paz-eo guir eo maro ouspen tri bloas so. Ano, ano, ne ket gevier a fell din-me, va arc'hant 'n hini eo. Roit din dioustu va fempzec pez ugent lur, pe me zo o vont da ober sin d'ann archer a zo duhont, c'hui glev.

Ann Normand. — O pet truez ouzin, autrou, en han...

Ann Autrou Petell. — Neuz truez ebet da gaout euz ar friponet, al lamponet, al laëron evel deoc'h. Roït din va fempzec Loïz aour, ha dioustu.

Ann Normand, — *(En eur lacat he zorn var bouezic en he c'hodel.)* Setu, Autrou *(en eur roi ar ialc'had.)* Breman da viana e pardonfot ac'hanon, rag.....

Ar Gasconn. — *(En eur ober eul luchadenn euz ann Normend).* Sell 'ta, setu aze eur potr braô avad.... Ha n'eus ket pell e oa o rebeich din beza debret eur c'houlin !

Ann Autrou Petell. — Setu me eta etre daou laër. Red e ve lavaret n'on ket ganet var ann heur vad : pemp mevel em euz c'hoas euz ar groug e cao va zi, am daou man a rei seis ; seis mevel grouget er memes bloavez, ma n'eo ket souezuz !...

Ann Normand. — Pardon, Autrou, ni na rafomp mui kement-all.

Ar Gasconn. — Oh ! nan, Autrou, bezit dinec'h.

Ann Autrou Petell. — Piou a helfe caout fizianz en ho comzou ?

Ann Normad. — Autrou, me zo eun den honest, roët em euz hoc'h oll arc'hant deoc'h, ialc'h hag all

Ar Gasconn. — Autrou ker, me ne meuz debret nemet eur c'houlin, ha c'hoas !...

Ann Autrou Petell. — Ne gav ket deoc'h e ve avoualc'h laërez eur c'houlin evit beza condaonet dirag al les-varn ?

Ann Normand. — Me zo gant ma zol kenta, Autrou beteg hen ne 'm euz clasket laëres netra var den ebet.

Ar Gasconn. — Evit eur c'houlin hebken; Autrou, ha c'hoas ar biana a oa...

Ann Autrou Petell. — Hirio ann deiz na gaver ket eur mevel a zoare.

Ann Normand. — Em bro-me n'er ket ken calet se var all lezennou ; ped ha ped cant gueich em euz-me great laëradennou em bro, ha foultr biscoaz ne d-on bet tapet.

Ar Gasconn. — Ha me, Chantre godellig, me ne 'm oa ken micher.

Ann Autrou Petell. — Ah ! n'ho peus ken micher ? Siouas, me oar erfad, c'hui a zo bet desket fall, ho kerent a oa tud didalvez, heb mar ebet: Goaz a ze, truez em eus ouzoc'h, ragse em on o vont....

Ar Gasconn. — An ! Autrou ker...

Ann Normand. — Na c'hui 'zo mad !

Ann Autrou Petell. — Abalamour da ze em on o vont da chench ho punition. E leac'h ar groug ho pezo fest ar vas.

Ar Gasconn. — Merçi, merçi, Autrou.

Ann Normand. — Oh ! ia, cant gueich trugarez, Autrou ; fest ar vaz, mæs e doare aze, miritet hon deveuz beza discroc'hennet a daouliou bas...

Ann Autrou Petell. — Mad, mad *(en eur gomz euz ar Gasconn)!* buan eun tamm mad a vaz din *(en eur zizroi) !* netra, aman 'zo unan *(hemer a ra ar vaz a oa adre he gein.)*

Ar Gasconn. — Mæs hag evit mad em oc'h o vont da scoi, Autrou ?

Ann Autrou Petell. — Petra 'ta, ha memez deoc'h c'hui eo ann tanva kenta *(sevel a ra he vas evit scoï).*

Ar Gasconn. — Oh ! Me ho ped, Autrou keaz, na scoït ket var va c'hein, c'hui oar aze ez-euz eun tortik, eur bossik bian...

Ann Autrou Petell. — Mad, me hen discaro, pleanoc'h e vo ho chouk.

Ar Gasconn. — Oh, Autrou, c'hui noc'h ket ken goalbiz evit ober da eun den evel din-me.....

Ann Autrou Petell. — Mad, var gouriz da vragez neuze...

Ar Gasconn. — *(en eur lacaat he zaouarn var gouriz he vragez).* Autrou ker, en han 'Doue, na scoït ket var va dargis ; brevet int bet oll enn eur goueza en deiz all euz toen eun ti var eur bern meïn.

Ann Autrou Petell. — Ni a scoïo izeloc'h, setu 'vo ar memez tra.

Ar Gasconn. — Oh ! Autrou; nan, tamm ebet.

Ann Autrou Petell. — Peleac'h neuze 'ta e fell deoc'h e scofen, mar o peuz poan e pep corn euz ho corf ?

Ar Gasconn. — Va c'hamarad a zo eun den crenv, cals crenvoc'h evid-on-me : scoït var n'han da c'hortos : epad ma viot o scoï, me em o amzer da zonjal. Ha neuze Autrou, na zizonjit ket penaus n'em euz kemeret nemet eur c'houlin.

Ann Autrou Petell. — Guelomp 'ta da gamarad !

Ann Normand. — Ia ! da ! setu aze hag a zo drol a vad : me sonj din egile a dféfe beza crenvoc'h evid'hon, rag hennez hen deveuz great eur c'hofad mad a fricou coulin ha va c'hof-me a zo goullo, oh ! mæs goullo tre, rag tri dervez so ema ann dano ganin : perag eta ober din-me paea va dlee arog egile.

Ann Autrou Petell. — Me n'em euz ezom ebet a gaouchou flour, plas da scoï eo a c'houlennan ha netra ken. Troït ho keïn, ha buan, ha buan ! pe... me...

Ann Normand. — *(En eur droï eun tammik he gein).* Mad, ma rancan hen ober, scoït e leac'h ma carfot, mæs na scoït ket re grenv, mar plij ganeoc'h, autrou. Sellit' ta, sellit 'ta, egile a stenn kuit. *(Ar Gasconn a red er meaz buana ma hell.)* Eh !

Ann Autrou Petell. — *(En eur zistroï hag o redek var lerc'h ar Gasconn.)* Oh ! eh ! harpit ! harpit ! Eh ! hars al laër ! Eh ! du-hont ! harpit ! hars ar filouter ! hars al laër ! *(Epad ann amzer-ze ann Normand a gemer ann teac'h euz ar c'hostez all, hag ann autrou Petell a red var he lerc'h en eur choual.)*

Harpit ! harpit ! me ho cavo, rest ar groug, me em o bleo divarnoc'h *(en eur droï ha distroï, en eur redec euz ann eil costez d'egile).* He ! ann archerien ! he, ar pouliss ! Ia, archerien avoualc'h eo sur, n'euz archer ebet hirio, laëron avad, aleiz ann hentchou. Poent eo d'ar bed beza dismantret. (En eur jomm a za) :

Me oar petra a rin autrounez
'Viziken 'vit beva dienkrez
Foultr biken mevel n'am bezo
Ha pa rancfen chomm mil bloas beo,
Heulio va skuer nep a hello !...
Mæz ma ve red da un' benag
Caout 'n he di euz ar seurt gorad
Penauz ober lavarfot din ?
Setu ar c'huzul a roïn :
It d'ho c'herc'hat ebars al Loar
Ha strujit ho gouenn dre ann douar.

Der guener all so bet enterret e Kemper ar Frer Dagobert bet epad pell amzer Rener scol al Likes e Kemper ha breman carget da veilla var oll scoliou, var oll tiæs ar Freret eus ar c'harter.

He enterramant so bet eun deves caonv evid oll Kemperis, hag, evid guir, e tlie beza, rag ar pez brassa anezho so bet scoliet ganthan.

Ann autrou Dumarc'hallac'h, vikel vras ann hini so bet o kerc'hat ar c'horf ha ganthan ann autrou, nez Chaloniet ann ilis gatedral, oll beleien Kean, ann tadou Jesuistet d'eus ti Sant-Josef hag eun neubeut beleïen d'eus ar parræsiou tro var dro da Gemper, ar re da vihana ho devoa gouezet e oa maro ar Frer Dagobert hag ive heur ann enterramant.

O tougen kerniel al *liser-caonv* e oa ann autrounez Astor, mear Kemper, Trévédy, presidant ann Dribunal, Chauvel, medisin ha Rabot, conseiller ar Prefectur. Kement all a dud a ioa oc'h heul ar c'horf ma eo bet leuniet ann Ilis gatedral.

Goude ann offern, canet gant ann autrou Bourle, person Meill ar vern, ann autrou'n Escop en deus canet al *Libera* hag ar c'horf so bet casset da veret Sant Marc. Eno ar Freret ho deus renket dispartia dious ann hini a garient kement, nâ n'eo ket bet heb scuilla daëlou.

Ma c'hoarvez gant cals a dud, siouas ? mont dirag Doue ann daouarn golo, n'e ket d'ar Frer Dagobert e hello beza tamallet kement-se. Maro d'ann oad a 72 bloas en deus roet 56 bloas eus he vuhez da servich Doue, o scolia bugale ar bobl, hag o teski dezho beva e guir gristenien ; kense ec'h hellomp credi e roio ann autrou Doue dezhan, heb dale, ma n'en deus ket he roët dija, ar gloar skedus eus he Varados, dâ viken ! *Qui ad justi-*

tiam erudiunt multos (fulgebunt) quasi scintillæ in perpetuas æternitates.

A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Téphany, aumonier ann Ursulinezet e Kemperle, so bet hanvet person Treboul.

Ann Autrou Berthou, person Mespaul, a so hanvet person Spezet.

KELEIER.

Parræz *Kersaint-Plabennec* he deus roët evid Ilis ar Galon Sacr, var menez Montmartr, e Paris.

E miz Kenver diveza..... 28 lur.
E miz Here, eur mean merket K. P. 120 —

Scaer. — Francois Olivier d'eus Kersco e parræs Scaër en deus lazet gant ann ampoësoun eur pez mell bleiz (daou vetr hirder) en devoa lazet tri leue dezhan hag eun neubeut denvet d'he amezec.

Profit e rafe cals re all evelthan.

Eur vleizez so bet lazet var barræz *Querrien* d'ann 13 a viz Here gant ann autrou Riou de Kergoaler. Eun tam mad a hini a oa, rag poueza a rea pevar ugent lur.

Eur pesketaër euz ar Fret, e Rad Brest, Ferec, a ioa o paca sardin, pa velas he rouejou strillet en eur fæson spontus gant eur pesc bras kena, a ioa en em ruillet ha diruillet kement ennho, ne oa mui evid neuny nag en em denna cuit. Ferrec ne dennas ket he rouejou er vag, mæs o lezel anezho var lerc'h ar vag, e reas penn varzu ar pors eleac'h ma oe savet ar pesc var ar c'haë, na ne oe ket heb poan.

Ar pesc-ze henvel dre he gein ous eur c'hi-vor *(requin)*, a so dishenvel diouthan en dail all dre ar furm eus he benn hag eus he gorf: diou rencat dent goal lemm en deus en he c'hinou cals bihannoc'h eget hini ar c'hi-vor. Heman, ann oll her goar, en deus eur ginou goal ledan gant rencadou dent henvel ous dent eun eskenn.

Petra benag ez euz cals martolodet er Fret, hag ho deus guelet etrezo, couls lavaret, kement carter so er bed, hini ebet anezho, na helle rei he hano d'ar pesc-ze, rag hini ebet anezho n'en devoa morse guelet eus ar sort-ze.

Evid achui ar pez hon deus da lavaret divarbenn ar pesc, he groc'hen a ioa gris hag henvel ous hini eur moroc'h. Be en doa ouspen 8 troatat hed. (2 m. 80.)

A.

Eur vagasin charcuterez.

Ar giz eo da lavaret d'eus eun den a voar causeal a zoare *n'en deus ket he deot en he chacot* mæs biscoas ne oa bet lavaret ar gonchen-ze deus eun den ne chomm ket berr evid respont, mad pe fall, oc'h kement tra a ve lavaret dezhan. Guir eo e oa eun teot penn-moc'h ann hini a ioa en he chacot, mæs eun teot a oa atau evelken. Frisoir en devoa laëret c'hoas ouspen, eur saucisson!

Ar Presidant. — Peu sort micher hoc'h eus hu ?

Frisoir. — Me ve o labourat er pors.

Ar Presidant. — Ahanta, Frisoir, petra hoc'h eus-hu da respont d'ar pez a damaller deoc'h?

Frisoir. — Paour keaz tad a famill heb labour; daou grouadur var va diouscoas, ha born evel a velit.....

Ann test. — Ar pez ne vir ket e cav mad tre ar charcuterez.

Ar Prcsidant. — Eun tad a famill eveldhoc'h a so eur vez hag eur maleur evid he re.

Frisoir. — Ann naon ! ann naon du !

Ar Presidant. — Ansavout a rit al laëronsiou a so tamallet deoc'h ?

Frisoir. — Be oa evid maga va bugale.

Ar Presidant. — Maga ho pugale ! gant saucisson ! Unan eus ho pugale en deus daou vloas : egile daou viz. *(Ann oll a c'hoarz).*

Frisoir. — Ann oad ne vern ket.

Ar Presidant. — C'hui so bet condaonet dija ouspen eur veich divarbenn ho laëronsiou ?

Frisoir. — Eur veich eur vorzad maout, eur veich all eur goy : evid maga va bugale.

Ar Presidant. — Atau.

Frisoir. — Biscoas n'am beus kemeret arc'hant, goulenn a ran madelez hag istim ann dribunal.

Ar Presidant. — Roet peoc'h.

Frisoir. — Mar d'e ho madelez, ne vezit ket re zidruez evidoun pa n'am beus kemeret nemet traou da zribi : biscoas n'am beus kemeret arc'hant.

Ar varnerien en em glev etrezho.

Frisoir. — Madelez ! mar plij ganeoc'h : paour keaz tad a famill gant.....

Ar Presidant. — Ann dribunal a lavar e rafoc'h 13 miz prison.

Frisoir, droug ennhan. — Evid eun teot !...

Ar Presidant. — En em dennet cuit.

Frisoir. — .... hag eur saucisson.

Ann archerien a gass anezhan gantho. A.

Madou ann douar.

Lenna a rer er gazeten *Le Poitou* : Foar Sant-Maixent d'eus ann 28 a viz Here hag a vez peurvuia unan eus hor guella foariou, a so bet er bloasman unan eus ar re falla. D'eus ann Ejennet hag ar Saout, neubeut ar pez so bet guerzet ha c'hoas gant cals distaul. Evid ar moc'h ne vije ket sellet outho. Ar guella eus ar guinis a so bet guerzet æs 25 lur, ann eis-ugent lur.

D'oc'h a glevan, dre aman e c'hoarvez ar memes tra.

Setu aman pris ann ed dre ann daou c'hant lur e marc'hat Kemper d'ann 8 a viz Du.

Guinis, 28 lur. — Segal, 26 lur. — Hey, 18 lur 10 guennec. — Ed du, 25 lur 10 guennec. — Kerc'h 18 lur 10 guennec. — Avalou douar, 9 lur 10 guennec.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.

PEVARZEGVET BLOAVEZ. (3e Série N° 47) DISSADORN 29 A DU 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 29 a viz Du 1879.

Hel lavaret hon deus deoc'h ouspen eur veich dija, na ne ehanimp ket d'hel lavaret : e kement plas e vezo unan benag eus ho peleien er bureô a vadelez, pe autramant e kement leac'h ma vouifoc'h mad tre e vezo roet, evel ma vije græt kent, hoc'h aluzennou d'ar Seurezet da ranna etre ar beaurien, kendalc'het o cass hoc'h aluzennou d'ar buroiou-ze, mæs eleac'h ma vezo bet taulet ar veleien er meaz, eleac'h ne vezo ket mui ar Seurezet ar re a vezo carget da lodenna ann aluzennou, ne roit netra d'ar bureô a vadelez. Grit hoc'h aluzennou hoc'h unan, pe autramant ma cavit guelloc'h cassit anezho d'ho peleien evid ho fartaji d'ann dud paour. Hag ar pez a lavaran deoc'h aman, oll gazetennou catolic ar Frans hel lavar ive, ar pez a ra d'ar Radicalet counnari. Ar gonchen a lavar : *Arabat eo pourvei eur vaz d'ar re all, d'ho canna deoc'h* ha me a lavar d'am zro : arabad eo deoc'h pourvei arc'hant d'ar re all d'ober droug deomp. Ah ! me voar avoalc'h n'e ket contant ar Republicanet, mæs ni ne d'omp ket ive, ha ne domp ket nec'het pe int en em gontanto pe ne rafint ket. Ann dud-ze a sonje dezho : ni, breman pa vezo danvez ar beaurien etre hon daouarn, ni a ranno anezhi etrezomp egis a garimp ha da genta rei he amzer hag he boan evid netra gant aoun neubeutaat danvez ar beaurien, ann dra-ze oa mad evid ar gatoliket n'e ket ni a vezo ken s... diskiant. Ni a gemero da genta pcadra d'hon dic'haoui eus hol labour, rag ma renc ar beaurien beva, ni a renc hen ober ive ha soursial mad d'eus hor iec'het abalamour d'ar beaurien ho unan, rag, sellit, ma c'hoarvesfe ganeomp coueza clanv, piou a ententefe ous ar beaurien? Nemet martese ar Gatoliket sod-ze a ve diskiant avoalc'h d'hen ober evid netra adarre. Azennet ! ma n'e ket coll ar vicher!

Ouspen, muioc'h so a Republicanet eget ne zeus a blassou da rei dezho, kense eo red ober plassou nevez. Pa hon devezo græt hol lod, neuze ni a roio ann nemorant d'hor mignonet a vo en diænez. Ar gatoliket pa roent eun dra benag ne sellent nag ous ar Relijion nag ous Santimanchou ar beaurien var ar Politic. N'e ket ni a vezo ker sod. Abars rei netra ni a c'houlenno da genta ha Republicanet guirion eo pe n'int ket ar re a c'houlenn sicour, ha ma n'int ket guir Republicanet n'ho devezo nag eur guennec soken. Hogen, hag e vent Republicanet, mar d'int catoliket, netra da gahout kenneubeut.—

Hag arabad eo deoc'h, kenvrois, sonjal e lavarfen gaou ouzhoc'h rag setu aman eun dra a ouzomp ervad so nevez-c'hoarvezet e Paris : Eun den, Republican na petra-ta, oc'h antreal e ti eur baourez geaz evid cass eun dra benag dezhi d'eus pers ar bureô a vadelez, o veza evesseat e oa eur groas en ti, a lavaras dezhi, Penaus c'hui peus c'hoas eus ar sort traou-ze ! Ma ! chilaouit mad ha taulit evez : hiviziken ar re a vezo cavet eus ar sort traou-ze en ho zi n'ho deus netra da c'hortos digant ar buroiou a vadelez.

Ha breman ni a iafe da gass hon arc'hant d'ar sort tud-ze evid rei d'ho feaurien ! hag hor re-ni, ar gatoliket, abalamour hebken ma zint catoliket, n'ho deffe netra da gahout hag a renkefe chomm da sellet ! Nan da ! lezomp anezho en em zicour etrezho ha ni d'eus hor c'hostez soursiomp eus hor peaurien hon unan. Ho c'hlevout avoalc'h a rafoc'h o lavaret e tlefemp cass hon arc'hant dezho breman evel kent ha marteze ma n'hellont ket cahout peadra etrezho da sicour ho feaurien int a alfe hen tamal deomp.

Penaus tud pinvidic evel ma'z int, ker bras mignonet d'ar bobl evel ma'z int, var ho meno, ne vent ket goest da zastum peadra etrezho evid ho feaurien, neuze marteze ive ne dint mignonet nemet beteg ar ialc'h ! lavaret ober a reont avoalc'h, mæs ober ne reont ket : peleac'h ema neuze ho c'harantez evid ar re all, me chans n'e ket int a renc fougassi beza madelezus ha ni fourniss ann arc'hant. M'ho deus c'hoant cahout ann enor, red eo dezho he brena gant ho arc'hant ho unan, na n'e ket gant arc'hant ar re all.

Ne lavaran ket kement-man evid miret ouzhoc'h da sicour ann oll beaurien, heb goulenn digantho

peu sort sonj ho deus var ar politic na d'eus peu sort relijion ez int, nan ni a ra ann aluzen abalamour m'her gourc'hemen ouzomp ann autrou Doue he unan, ni a ra ann aluzen n'e ket o sonjal e ve anaoudec ar beaurien en hor c'henver rag peurliessa ne vent ket, mæs o c'houzout ervad e vezimp recompanset d'eus hor c'harantez gant ann hini en deus lavaret ne iafe ket da goll, mirit eur verennad dour roët d'ar paour en he hano. Ni ne glascomp ket meuleudi ann dud,ne c'houlennomp nemet eun dra,plijout da Zoue. Kense neus fors peleac'h e velimp eur paour keaz cassomp sicour dezhan hag e ve hor brassa enebour, mæs da vihana gouzout avoalc'h a rai e reomp vad dezhan abalamour ma zomp cristenien hag abalamour da Zoue hag ar gloar hag ar meuleudi na rento ket deomp na ne glascomp ket anezho, ho renta a-rai abred pe zivezat d'ann Ilis ha d'ann autrou Doue hag hon devezo gounezet ene hor breur.

Eun dra hebken a reketan diganeoc'h, miret ne alfe hoc'h aluzennou sicour enebourien ar Relijion da drec'hi varnezhi ha kense, eleac'h ma eo bet lakeat ar gatoliket hag ho peleien er meaz eus ar buroiou a vadelez abalamour hebken ma'z int catoliket ha beleien, ne roit ket, eun dever a goustians eo, hoc'h aluzennou d'ar buroiou-ze ; grit anezho hoc'h unan pe lakit ho peleien pe catoliket all eveldhoc'h d'hen ober en hoc'h hano.

A.

BREURIEZ AR FEIZ.

Neubeut eo, mar deus unan benag en ho touez, ar re n'ho deus ket clevet eur veich benag ho ferson o c'houlen diganto ho aluzen, eur guennec er sizun, evid eun dra caër kenan, evid *Breuriez ar Feiz*. Eur guennec beb sizun ne deo ket cals a dra, hag evel ma 'z oc'h oll calonou vad a dud oc'h eus roet ar pez a vije goulennet. Evid ne scuizoc'h ket o rei, ha petra benag ma ouzpc'h oll ervad petra eo Breuriez ar Feiz, am eus c'hoanteat lavaret hirio deoc'h eun dra benag divarbenn ann œuvr-ze, ker caret ha ker beniget gant Doue,

Ann oll boblou ne d'int ket eveldomp, n'ho deus ket oll resevet eveldomp ann donæsonou presius eus ar Feiz. Ne gaver ket e peb leac'h dre ar bed, ar pez a gavit-hu er vro-man, en disterra bourc'hadennou memes, eur belec evid digemeret ar c'hrouadur nevez ganet, hag he vadeza, eur person evid dezki dann dud anaout Doue hag en em anaout ho unan, evid ho soulaji enn ho foaniou, enn ho miseriou, enn ho c'hlenvejou, evid ho c'honsoli hag ho c'hrenvaat d'ann devez spountus eus ar maro, hag evid pedi evitho pa vezint eat da anaoun.

Nan, cals eus ann dud a vev hirio var ann douar, n'ho deus ket c'hoas ar bonheur da anaout ar guir relijion, n'ho deus ket c'hoas guelet ar sclærijen eus ar Feiz.

Hogen, piou a alfe lavaret deomp pegement a grimou a veler stanc ha stanc ebars er broiou-ze a so c'hoas païanet ? Guelomp eun neubeut hebken anezho evid diskuez deoc'h petra int. Ebars er *Chin*, beb bloas, bugale, nevez-ganet, a vez taulet a gant millierou er steriou, er poullou fanc, pe roët da zribi d'ar chass ! ! ! En *Afrik*, en *Oceanie* hag e meur a leac'h en *Americ*, ez eus tud gouez, ha ne gavont netra guelloc'h eget dribi ho enebour goude beza he lakeat oc'h ar ber. Ken izel eo couezet ann dud reuzeudic-ze, n'en deuz ket mez ar *mab*, pa vez deut coz he *dad*, d'he laza ha d'hen dribi, heb ma ve souezet den. — En *Indes*, pa varv unan benag eus ar re vras, e ve devet he vroeg ha lazet aveichou ouspen cant eus he servichourien d'ho devi assambles ganthan. —

En eur ger, e kément plas ne deo ket bet c'hoas prezeget ann Aviel, e kement plas ne deo Jesus nag enoret na caret, e veler ann disurjou ar re vrassa, hag a beb seurt fals credennou. Eno ar re vras a vac'h didruez ar re vihan, ar beaurien, ar merc'het hag ar vugale.

Jesus gouscoude eo Salver ann oll dud. En he garantëz evito, ne laka kemm ebet etre ar boblou eus ann Europ ha re ann Asï, etre morianet ann Afric ha tud gouez ann Americ. C'hoant en deus d'ho savetei oll, da rei dezo ar vuhez eternel, hag evid ma hellint hen ober, d'oc'h adalec ann devez kenta eus ann Ilis, en deus lakeat e calonou he vinistret ar c'hoant da vont da gass ar c'helou mad eus ann Aviel dre bevar c'horn ar bed.

— It, emezan, pa oa o vont da bignat en Eê, it dre ar bed oll da brezec ann Aviel d'ann oll dud, hag en devez-ze eo ma oe fountet *Breuriez ar Feiz*.

Re bell e vé digass aman da sonj deoc'h d'eus kement traou burzudus ho deus græt ann Ebestel, hag ar pez ho deus great kement all a Sænt a so deut en ho goude abaoue ouspen trivec'h cant bloas. Travoalc'h eo lavaret deoc'h penaus ar pez a rea Sant Per, Sant Paul, Sant Thomas, etc., etc., ann Ilis her gra c'hoas hirio ann deis dre ar vissionerien, a scuill heb ehan dre ar bed oll da brezec ann Aviel d'ann oll dud.

Beb bloas, dre porsou-mor ar Frans, Bro-Saoz, ann Itali, ar Beljic, ez a cuit missionerien courachus, ne ket hebken evid ar broiou anavezet,mæs ive evid ar re n'eus bet morse den ennho, evid cass dezo oll ar sclærijen eus ar Feiz. D'eus ar vissionerien-ze, lod a varv gant ann naoun pe gant ar c'hlenvejou, lod all ho deus peadra da c'houzanv : teurel a rer anezo er prisoun hag ho scourjeza : dispen a rer anezo gant ann durkez, ho mouga, ho devi, ho zroc'hi a damou. Ar re

na renkont ket anduri kement all,algouez aliæs en dienez, hag en eun dienez cals goassoc'h eget hini eur gals a beaurien ann Europ ; ha gouscoude beb bloas e caver tud pinvidic, tud a dalant, tud hag ho deffe guir da gahout ann huella plassou en ho bro, o kuitaat peb tra, danvez, mignonet, kerent evid mont d'ar broiou-ze, da zerc'hel plas ar re so maro dre ar glenvejou, pe a so bet lazet gant ar bourreô. Na perag ? Rag, ma fell dezo savetei araug peb tra, ho breudeur a so oc'h hirvoudi en dienez hag er pec'het, ha ne anavezont ket ann Autrou Doue.

Setu petra eo *Breuriez ar Feiz*. Eun œuvr a gourach eo. Rag, epad na c'houlen ar vissionerien digant ann dud fidel nemet eur guennec er sizun hag eur bedennic bemdez, int a ro heb conta ho ners, ho goad hag ho buhez. Ar Vreuriez-ze, ec'h hellomp lavaret gant guirionez ez eo deomp, rag, e Frans eo ma eo bet fountet n'eus ket c'hoas cals kloaveziou, ar vreuriez-ze a blij cals d'ann Autrou Doue, rag, kenderc'hel a ra mission Jesus-Crist var ann douar. N'eus cristen ebet eta na dlefe en em lacaat ebars ar vreuriez-ze, hirio dreist-oll, pa en deus hon Tad Santel ar Pab roët d'ar beaurien, ar guir da c'hounid ann Induljansou couls hag ar re all, gant ma rofent eun dra benag en aluzen d'ar Vreuriez, hervez ho moïen hag ho c'houstians. Evid ar re ho deus moïen,arabat e ve dezho sonjal gounid ann Induljansou, ma ne baëfent ket tout, n'eus dispans d'eus ar guennec er sizun, nemet evid ar re a so e guirionez peaurien. Evid ar re all, ma ne baëont ket tout, ar pez a roont a so eun aluzen talvoudus guir eo, mæs ne c'hounezont ket ann Induljansou. Sonjet am eus poueza var ar poënt-ze, rag, cals a dud en em drompl gant ann dra-man.

A.

PELERINACH

Escopti Kemper ha Leon e Lourdes

(22-27 a viz Guengolo 1879).

(EIL PENNAD.)

Er c'heit ma zomp bet e Lourdes, bemdez da 6 heur eus ar mintin hor pelerinet ho deus græt ar gommunion santel : evid-se eo e oant deut di : diou veich ho deus bet ann eur-vad da reseo ho Doue er Chaô benniget hag eur veich en Ilis-Veur. Ann nemorant eus ann deis ne oa ive nemet eur beden : da zeg heur ann offern bred eun devez, antronoz ar beden evid ann dud clanv ; d'ar guener, siouas ! e oa red prepari da zont en dro. Goude creisteis, benediction ar sacramant,ar gousperou, ar procession gant goulou, ar procession en eur dremen dre ar c'haô ; ha goude,canticou, pedennou, chapeledou, heb ehan hag heb paouez.

Ann amzer so bet re fall evid mont d'ober tro ar menez, mæs allet hon deus ober ar brocession er c'haô benniget.

Oh ! na peger braô a ioa ar brocession-ze oc'h heul ar groas ker caër d'eus parræz *Guengat* douget gant pelerinet ar barræs-ze, sicouret gant eun neubeut potret iaouanc d'eus parræs Plobannalec, var bouez tenna ar billet, hag a ioa deut da c'houlenn digant ar Verc'hez ar c'hras d'en em ziscuez he guir bugale n'eus fors da beleac'h e vijent casset gant bolontez Doue. Varlerc'h e teue ive croas *Pluguffan* douget gant eun den coz eus ar re vrava a heller da gavout etoues hor païsantet. Huel a vent, displeget he vleo guen var he ziouscoas e save soun croas benniget hor Zalver hag ann oll a selle outhan o lavaret : Oh ! na peger braô eo ! peger braô e anavezer he feiz hag he joa da veza bet dibabet da zougen croaz Jesus. Guelet a rer ive ar bannielou digasset gant pelerinet *Roscoff* ha *Ploneour-Lanvern* da venniga da Lourdes ma vije hiviziken douget muioc'h respet dezho. Biken, nan biken, na hellimp ancounec'haat ann oll pelerinet oc'h ober tro ann auter er c'haô, hag o tont en eur dremen da lacaat da douich ous ar roc'h benniget, guir scabell ar Verc'hez, kement tra ho devoa prenet evitho hag evid ar re a ioa chomet er gear.

Eürus meurbet en em gave ar re a helle bouchat d'ar roc'h benniget-ze hag o tont er meas eus ar c'haô peger braô a ioa hòr guelet oll renket dirag imaich ar Verc'hez o cana hag oc'h ascana ec'h anavezemp anezhi evel hor Rouanez :

Rouanez Arvor oll ho saludomp,
O guerc'hez dinam, ennoc'h e credomp !

Be oamp eno evel soudardet o vont d'ann emgann hag o veuli ar general a dle, heb dale, en em lacaat en ho fenn.

Egis ma gommanse ann devez dre ar gommunion, ec'h achue bemdez dre ar brocession gant goulou, na biscoas ar glaô n'he deus allet miret ouzomp d'he ober. D'ann devez kenta. unanet gant eun neubeut d'eus pelerinet *Tours* ha *Rhodez*, e teujomp ouspen daou vil assambles d'en em voda endro da skeuden curunet ar Verc'hez. Eno eo, dindan ar glao,ma oemp clevet oll o lavaret a vouez huel, varlerc'h unan eus ar re oa e penn pelerinach Rhodez, *Beva ann Itron Varia Lourdes ! Beva ann Ilis hag ar Pab ! Beva ar Frans, atau stag ous ann Ilis !* Evelse tud annNord ha tud ar C'hreisteis, oll ec'h en em unanemp evid meuli Mari, ar Pab hag ar Vro. *Beva Breiz-Izel !* a lavaras ar belec calonec-ze en eur achui hag e respontjomp oll : *Beva Rhodez !*

A hed ar brocession ar Rhodezis a gane
Catolic ha Franses
Bepred.
Ar Vretonet, eus ho zu, a lavare :
Catolic ha Breton
Bepred.

Franses Breton, Catolic ; tri hano, eur galon hebken !

D'ar Iaou, da noz, eo en Ilis-Veur ec'h achuas ar brocession gant goulou. Peger caër a oa guelet ann oll goulou-ze enaouet, pegen dudius a oa clevout ann oll o cana assambles, renet gant ar re ho deus a hed ann devejou eürus-ze ho sicouret da veuli ho mam heb damant d'ho mouez, heb aoun rag ar scuisder,

Guerc'hez Vari ! hano caret,
Benniget gant ar Vretonet,
N'eus tra doussoc'h da lavaret !

Evel ann Ebestel var ann Thabor, ni a felle deomp chomm eno, den ebet na c'houlenne mont cuit hag egis m'hel lavaras ann autrou Pouliquen, Ilis Lourdes, en nozvez-ze, a ioa evidomp oll eur skeuden eus ann Eê !

Red mad e oe deomp evelken mont da ziscuiza evid gouzanvi guelloc'h scuisder ann distro.

Beb ann amzer unan benag eus hor beleïen a lavare deomp eur goms benag da greski c'hoas hor Feiz.

Ann Autrou Rolland, person Montroulez a lavaras deomp petra eo eur Pelerinaich hag hor meulas da veza deut keit all dious hor bro da ziscuez ken anat hor Feiz.

Ann Autrou Morgant, person Sibiril, a lavaras deomp penaus, evel ma 'zeo buez ar Verc'hez eur vuhez a anken hag a binijen, hor buhez-ni ive, m'hon deus c'hoant beza henvel ous hor mam a dle beza eur vuhez a binijen.

Ann Autrou Gourc'hant, person Guisseny, evid creski hor feiz, er mare ma 'z eamp da zaoulina dirag Mari da c'houlenn dre he sicour iec'het, hon tud clanv, a zigassas deomp da sonj d'eus ar vurzudou græt eno dre sicour ar Verc'hez : dreist oll e lavaras deomp histor ar burzud kenta.

Ann Autrou Roull, Rener scolaich Lesneven, a ziscuezas deomp madelez Mari dre he oberou en hor c'henver, hag hon alias d'he fedi d'eus ar guella, da c'houlenn ar guir sclærijen evid hor c'henvrois.

Ann Autrou Tandé, person Mellac, d'ar Iaou da noz a entanas hor c'halonou gant carantez ar Verc'hez oc'h he discuez dinam en he C'honception, evel ma reas adarre d'ar guener vintin pa c'houlenne evidomp digant ar Verc'hez he diveza bennoz, er mare ma oamp o vont da gimiada diouthi. —

D'ar Merc'her da noz pa oamp c'hoas bodet dirag ar c'haô o c'hortos mont e procession unan d'eus beleïen Rhodez en devoa ive lavaret deomp eun neubeut comsou calonec.

Etre cals traou all e tigassas deomp da sonj d'eus eun dra c'hoarvezet gant hon Tad santel Pi IX, bennos Doue var he ene !

Eun devez ma oa œt eun neubeut pelerinet Rhodez d'he velet, Pi IX o clevout Roazon eleac'h Rhodez a c'halvas anezho Bretonet. Unan benag o veza neuze lavaret dezhan e oa Rhodez ha ne ket Roazon, Pi IX a respontas : Pe vernse va bugale ! c'hui so Bretonet ar C'hreisteis. Oc'h enori ac'hanomp abalamour d'ar c'homsouze lavaret gant Pi IX, ar belec gouiziec-ze d'eus Rhodez a ziscuezas penaus, neus fors pegeit e ve ar gristenien o chomm ann eil dious egile, ez omp oll breudeur.

M'ho pije guelet hor Bretonet o chilou gant evez ar c'homsou birvidic-ze n'ho pije ket allet ho meuli re setu petra hon deus grœt e Lourdes. Peb tra sobet caër, peb tra so bet dudius neus fors e peleac'h e oamp, en Ilis-Veur, pe zirag ar c'haô burzudus. Gouscoude, evid lavaret ar vrionez, d'ar Iaou vintin dirag ar c'haô, d'oc'h adalec 10 heur bete creisteis, eno eo ma eo bet ar brava hag ann dudiussa.

Ann oll dud clanv goude beza resevet ar gommunion a ioa bet dastumet e kichen auter ar c'haô evid mont ac'hano, peb hini d'he dro d'en em vouelc'hi er feunteun. Ann oll pelerinet a ioa ive chomet eno gantho, o pedi, o lavaret ar chapelet, o cana ar *Parce Domine*, ar *Miserere* ha litaniou ar Verc'hez a greis calon ha gant ar vrassa fizians. Etretant eul loden all eus ar pelerinet a entente ous ann dud clanv. Beb an amzer e velemp anezho o vont d'eus ar c'haô d'ar feunteun, o tizroi d'eus ar feunteun d'ar c'haô, ha beveich, o sellet outho gant truez, e creskemp hor pedennou. Oc'h ho guelet o tizroi heb ann disterra guellaën evel m'en dije sonjet deomp oll ne bedemp ket mad avoalc'h, e creskemp c'hoas hor pedennou hag hon hirvoudou var zu hor mam hag e teue calonecoc'h d'eus hon ene ann *Ave Maria*, ar *Parce Domine*, douget gant daouarn ann Ælez bete trôn ho Rouanez guir silvidigez ar re glanv. Souden setu eun dra o tiscuez deomp e oa bet chilaouet hor pedennou hag o roi deomp couraich da genderc'hel atau o pedi guelloc'h guell.

Etoues ar re glanv a oa deut da Lourdes gant Pelerinaich Breiz-Izel ec'h en em gave eur c'hrouadur, eur plac'hic naô bloas, Mari Longeart d'eus parræz *Prat* (Escopti Sant-Briec.) Ar c'hrouadur-ze a oa deut da Lourdes gant he mam hag eur Seurez venn e ti piou ema var bension abaoue ann oad a bemp bloas. Daou vloas a ioa ne helle mui kerzad. Penn he glin, goal goenvet, a ioa en eur stad truezus en despet da gement oll ho devoa allet ober ar vedesinet. A veac'h ma helle ar verc'hic ober daou pe dri gammat harpet d'eus ann daou du var ar Seurezet. Evid he fourmenn e oa red he dougen en eun tamic car bihan.

Ober a rejeur vœu da zont ganthi da Lourdes

hag ar plac'hic en em gavas eürus bras pa hel leverjeur dezhi. A hed ann hent ne santas nemeur a boan, mœs red mad a oa he dougen. Kerkent ha ma zigouesjomp e Lourdes he mam hag al Leanez he c'hassas d'ar c'haô. Petra benag ne oa ket bihaneat he foan, ar plac'hic o velet skeuden ar Verc'hez, o velet ar c'haô benniget, en em gavas ken eürus ma lavaras dezho ho diou : — Oh ! peger mad emer aman ! Me garfe ne iafen ket ac'han. — Betec er moment diveza n'he devoe ken sonj nemet chomm e Lourdes. Guir eo e oa ar re vras er memes santimant eveldhi. — Penaus, emezhi, mont cuit dija ! Re abred e ier ac'han !

D'ar Merc'her, e oe diskennet er feunteun. Ar guel eus ann dour ien-ze he spountas eun tamic, evelken, e lezas he mam hag al Leanez he disken cbars, ha keit ha ma chomas en dour ne ehanas ket o lavaret : *Itron Varia Lourdes, pareet ac'hanon ! Intron Varia Lourdes, pareet ac'hanon !* Ar beden-ze ker leun a fizians, ar c'hlemmou-ze ken truezus na oent ket chilaouet en devez-ze, hag ar verc'hic a deuas er meaz eus ar feunteun, heb ma vije deut ar c'herzat dezhi. Der Iaou, pa oa ann oll pelerinet o pedi evid ann dud clanv, Mari Longeart a oe diskennet adarre er feunteun, hag er c'heit ma chomm ennhi, epad m'ema ar re all o lavaret ar chapelet, hi, o scuilla daëlou puill, a gendalc'h o lavaret atau ar memes peden : *Itron Varia Lourdes. pareet ac'hanon*

Pa sortias er meas eus ar feunteun, al Leanez a zouge anezhi adarre etre he divreac'h, hag o veza cavet eur belec eus he anoudegez e lavaras dezhan : eun tamic e cavan ar blensou guelloc'h. — Ma ! eme neuze ar belec, lakit anezhi var ann douar, ma gerzo. — Ker buhan e sent al Leanez outhan, hag ar c'hrouadur lakeat var ann douar, a gerz a dreuz ar rencadou pelerinet beteg ar c'haô. Ann oll oc'h he guelet o vale, a ra hent dezhi gant respect. Hogen, anat eo ne ket c'hoas pare tre, rag, calsic poan he deus o lacaat ann eil troat araug egile. Neuze e c'houlenneur muioc'h pedennou evithi, hag ar re a oa e penn ar Pelerinaich, a c'houlennas e vije diskennet adarre er feunteun burzudus.

O velet ar plac'hic-ze oc'h æssaat bale, e oa bet tenereat calonou ann oll ; mæs pa oe guelet o tizroi adarre varzu ar feunteun eus a behini e oa o paoues sortial, neuze, epad ma chome eul loden eus ar pelerinet o pedi dirag ar c'haô, eul loden all a ielas da heul ar plac'hic beteg ar feunteun. Biken ne ancounec'haimp ar pez a veljomp neuze. Unan a lavare ar chapelet hag ar re all a responte, ha goude pep dizenez, e vije clevet evel eur c'hri truezus, mæs ive galloudus meurbet, o sevel etrezec ann Eê : *Salus infirmorum, ora pro nobis.* « Silvidigez ar re glanv, pedit evidomp. Coueza a rea eur glaô spontus hag a dlie padout pell amzer c'hoas, ne reamp van, ne sonjemp nemet eun dra, contraign ar Verc'hez, ma ve permettet din hel lavaret, da achui parea ar plac'hic. Er moment-ze ne gave mui travoalc'h hini ebet ac'hanomp, respont ann hini a lavare ar chapelet, oll e felle deomp hel lavaret assambles. Ah ! peger braô a oa ar beden-ze ker leun a feiz hag a fizians ! ar ginou, ar galon, ann ene, oll kement a oa ennomp, en em unane er moment-ze evid pedi. — Ha ne ket ni hebken, Bretonet, a oa eno o c'houlenn iec'het hon tud clan, cristenien ann *Aveyron* a ioa ive diredet di, da bedi ha da scuilla daëlou ganeomp, evid obten digant Doue ar c'hrass a c'houlennemp. Trugarez dezho ha bennos Doue. Abaoue ma oamp en em gavet e Lourdes gantho, ec'h en em, gariemp ; mæs seulvui ma iea ann amzer en he rout, seulvui ma velemp, n'ho deus ann oll gristenien etrezho, nemet eur galon hebken, hag eun ene. *Cor unum et anima una !* —

Ar verc'hic a ioa gouscoude diskennet adarre er feunteun hag ann oll ker buhan d'en em deuler d'ann daoulin en despet d'ar pri ha d'ar glaô hag eur vouez skiltrus o cana *Parce Domine* evid discuez d'ann oll penaus pa vez c'hoant cahout eun donæson benag digant Doue e renker en em izelaat ha goulenn pardon. Hag ann oll doc'htu o lavaret ar chapelet hag o cana assambles, *Salus infirmorum, ora pro nobis !*

Ia ! e Lourdes hon deus pedet, eno hon deus guelet ners ar beden, eno hon deus guelet petra a hell caout ar feiz digant Doue, ha breman eo d'ar re so bet e Lourdes deski d'ar re oa chomet er gear penaus e renker pedi evid beza chilaouet.

Oll e oamp o c'hortos e teufe en dro hor c'hlanvourez vihan hag hi, d'eus he c'hostez, oa bet falvezet dezhi chomm er feunteun er c'heit ha ma oamp o lavaret ar chapelet, oc'h ober atau ar beden he devoa græt ann diou veich kenta : *Itron Varia Lourdes, pareet ac'hanon !* Er veich man pa deuas er meaz e valee cals æssoc'h hâ pa veljomp anezhi o vont entramant ar c'haô, ann oll a gommansas cana *Salus infirmorum, ora pro nobis!* Silvidigez ar re glanv pedit evidomp, na ne ganjomp ken bete ma oe æt endro d'ar c'haô. Ar verc'hic goude beza bouchet ous ar roc'h santel a zistroas en dro var droat beteg al leac'h ma chome ar voituriou, eur foul vras a dud oc'h he heul, o veuli ann Itron Varia Lourdes hag o lavaret : Gloar, enor ha meuleudiou da viken da Vari consevet heb pec'het.

Poan avoalc'h a oa oc'h ober eun hent dezhi : ann oll a glaske he guelet ha tostaat outhi.

Goude creisteis ar plac'hic a heulias ar brocession a iea d'eus ann Ilis-Veur d'ar c'haô, oc'h ober tro ann dachenn c'hlaz eleac'h m'en em gav skeuden curunet ann Itron Varia Lourdes. Abaoue

he deus atau allet bale. Pare eo evid mad ? Ar gouliou so atau en he glin ha petra benag ma 'z int guelleat eun tam, e vanc cals dezho evid beza pare : mæs ar c'hrouadur a vale, ha guelet anezhi o vale gant eur seurt blensou a so diæssoc'h da gompren ha ken bras burzud d'ann neubeuta evel he guelet pare. Kement-man eo ar pez a lavar ann dud gouiziec ho devoa guelet he glin abars ma oa æt da Lourdes hag ho deus sellet outhan abaoue ma eo deut en dro. Petra a rai ar Verc'hez santel evid ar plac'hic vihan-ze ? Ne ouzomp dare, mæs fizians hon deus e rento ar iec'het dezhi (1).

Ma oa bet guelleat da Vari Longeart, red mad eo lavaret ar virionez, cals e oa bet pedet evithi. Ouspen ar pez hon devoa græt e Lourdes, oll merc'hedigou ar scol epad nao devez araug ar Pelerinaich a lavare bemdez assambles ganthi teir gueich ann *Ave Maria*, goudeze peden Sant Bernard, *Ho pe sonj, o Mari*, hag ar c'homsou-man : *Itron Varia Lourdes, rentit ar iec'het da Vari vihan ;* hag er gear ive, he breudeur a lavare beb noz en ho fedennou eur *Bater* hag eun *Ave Maria* muioc'h evid Mari ar glanvourez. Da Vari Longeart e oa bet lavaret : c'hui a dlefe ober eur bromessa d'ar Verc'hez o c'houlenn beza pare. — Ober a rin, a respontas ar verc'hic. — Pa oamp o tistrei unan benag o veza goulennet diganthi. — Plac'hic græt ho peus eur bromessa benag d'ar Verc'hez egis ma oac'h bet aliet d'ober ? — Ia, a respontas ar c'hrouadur, mæs ne livirin ket deoc'h petra eo. Deoc'h a livirin avad, emezhi d'al Leanez he devoa he c'hunduet gant kement a soursi : Promettet am eus d'ar Verc'hez e lavarfen va chapelet bemdez.

Al Leanez he deus hel lavaret deomp d'ann distro, ha ni a ra ive eveldhi : ar verc'hic n'he devoa ket allet sonjal e netra a alje plijout guelloc'h d'ar Verc'hez, hag e guirionez, ne oa ket, rag ar beden a zescas Mari da Vernadett e oe ar chapelet.

A.

Eur pennad all eur veich all.

IANNIK MELCHON

Krag-Otro ha Krag-Dizoue.

Var don a gari.

Aboue ma 'man Iannik enn ker,
En deuz Iannik livitenn ver,
Livitenn ver enn giz Otrou,
Var bemp piz Iann 'zo manegou.

DISKAN.

Dès 'ta, ma c'hi, dès da Iannik :
Eunn tol turkez d'ann Otroik,
Eun tol turkez d'he vragezen :
N'euz ken gand Iann c'houez ar c'hristen !

Eur ribod kampet var he benn,
Ha rannet flour he grevouchen,
Piou a anafe Iannik krenn
O pazeal var al leuren ?

Ne da ken iod enn he c'henou,
Iod stagfe ouz he voustachou ;
Tammou kig enn aman fritet,
O ! Kement-ze ne laran ket.

Iann ne par ken he vrezonek,
Ne deu gant-han nemet gallek,
Ha kouskoude mar n'on bouzar,
Nemet gallek podou (1) ne oar.

Nag oferen, na gousperou,
Na zakramant, na pateriou,
N'euz ken 'vid Iann nemet eun dra,
Karga koff hep ober netra.

Guech ha guechall var zu ar vro,
E teu Iannik d'ober eun dro,
Da velet he goz vignoned
Ha d'aveli he fri bleuniet.

Neuze 've klevet ar barvek
Enn hostaleuri o prezek,
Ha lemmet gant-han he lanchen
O tarc'ha var ar veleien.

Pipi Lonker 'zo souezet,
Mes n'euz netra da lavaret :
Tremenet e vije da sod
Gant Iann Melchon ann hugenot.

Enn ti Iannik 'oar glac'haret,
Gand ar potr Iann ker dirollet ;
He vamm geaz ne lavar netra,
Nemet gouela bemde, ne ra :

Mar ouife Iann, Iann a c'hoarsfe !
Republikan-Ru eo ive ;
Iann a lar : « Bev vel ma kari,
Var goust ar re-all pa c'halli. »

Chetu aze he c'hourc'hemen,
Gourc'hemen Iannik ar potr krenn.
Chetu aze 'zo penn-kiriek.
Ma 'man Iann eneb ar beleg.

Kouskoude Iannik a dra zur
A oa gueichall eur potrik fur.
Ziouaz d'ehan ! bet eo enn ker,
Enn ker chetu pez a zesker.

Enn ker pa ve braz ar genou,
E lonker kalz a varvaillou :
Evel ma velet ar potr Iann
N'en deuz ket c'huitet var he damm.

Var meaz aboue neubeut blaiou
E kever kalz a Iannigou,
Doktoret braz a sonj gant-he
Dal ma ouiont a b c d.

Da gement Iannik 'zo er vro
Pem on krog d'ober, me 'laro :
« Iann dizoue ha Iann Melc'hon,
« Iannik-Ru a zo eur *penton* (2).

« *Penton* eo Iann ha bean vo ;
« *Penton* eo Iann, ha pa varvo,
« A vo guelet en devo mez
« An diaoul o samman Iann gez. »

Bretoned, ma mignoned ker,
Zented ouz-in, chommet er ger ;
Er c'heriou-bras ne zesker man
Nemet beza zod evel Iann.

(1) Kelou so deut deomp abaoue, e vella atau ar plac'hic. Bale a ra atau guelloc'h guell ha digoenvi a ra he glin. Ar scolaërezet all a bed atau evithi : goulenn a reomp digant Pelerinet Lourdes hag ann dud vad hen ober ive.

(1) Gallek podou, gallek fall.

(2) *Penton*, da laret eo diod, zod krenn, lonker, genaoueç, faouennek.

Er c'heriou braz ne gaver tra,
'Liez ne gaver tamm bara ;
En Breiz e oar oll evuruz
Gand labour vad ha gras Jezuz.

LAOUIROUZ KREC'H-TANAV.

Dom Ervoan ar Rolland a lare guechal : « Bean 'zo tud, emean, tud guisket ker var mez, ru ho fri ha liou den a feson en ho c'herc'hen. Ann dud ze, ma karfent tevel, a ve zellet outho evel ous tud vad. Ziouaz d'he ! n'int ket evit tevel, ha neuze na zavfe ket ar moc'h ho c'homjou. Pentoniou n'int ken ; kalz a drouz gant-he evel gandkoz penton goulou. Iannigou ann dud-se ! Tav, tav, Iannik, hag e vo zellet mad ouzit, ha ne vo ket skiset ar chas var-n-out. Ma ne rez ket ne vi nemet penton d'ann oll ; sac'h-c'houez ha *tapergouikerenno*, da laret eo, lonker avel, Iannic ann diot.

Madou ann douar.

Scriva a rer d'eus *Quintin* (Côtes-du-Nord) :

Bet so bet cals tud e foar S. Martin er bloasman hag ez eus bet græt eun neubeut braô a afferiou. Hogen cals distaul a so bet var al loenet corn, dreist oll var ann ejennet.

Eun den divar ar meaz en deus lavaret deomp e oa bet red dezhan lezel eur re ejennet da vont evid cant lur neubeutoc'h eget ar pris en devoa cavet evitho da foar Sant Mikeal diveza.

MONTROULEZ. — *Marc'hat ann 8 a viz Du.* Guinis, ann 8 ugent lur, 24 lur. — Hey, ar memes pouez, 13 lur 16 guennec. — Ed-du, ar c'hant lur, 11 lur. — Kerc'h, ar memes pouez, 9 lur 1 guennec. — Avalou douar ann daou c'hant lur, 15 lur.

KEMPER. — *15 a viz Du.* (ann daou c'hant lur) Guinis, 27 lur 10. — Segal 27 lur. — Hey, 18 lur 10 g. — Ed du, 24 lur, 10 g. — Kerc'h, 18 lur 10 g. — Avalou-douar 9 lur, 10 g.

PARIS. — (Ann daou c'hant lur.) Guinis, 32 lur da 33. — Segal, 23 lur da 24. — Kerc'h, 19 lur da 20.

PONT 'N ABAT. — *13 a viz Du.* (Ann daou c'hant lur.) Guinis, 29 lur, 12 guennec. — Segal, 27 lur, 18 guennec. — Hey, 18 lur 10 guennec. — Kerc'h, 18 lur, 10 guennec. — Avalou-douar. 10 lur nemet 5 guennec.

Ministr ann Tenzor.

ALI.

Rei a rer d'ann oll da c'houzout penaus ar peziou bihan en arc'hant d'eus talvoudegez 4 guennec, 10 guennec, pevar real hag eis real, gant figur Victor Emmanuel, pe hon Tad santel ar Pab varnezho, ne vezint ket mui digemeret e Frans goude ann 31 a viz Kerzu 1879.

Ac'han da neuze ar peziou-ze a hello beza chenchet :

E Paris.

E caiss ann tenzor.
E ti resevour departamant ar *Seine ;* hag e ti ar resevourien e peb carter.

En Départamanchou.

E ti ann oll resevourien ann tenzor hag ive e tiæz ar re a douich ar c'hargou pe eun dra benag all e cont ar c'houarnamant.

D'oc'h adalec ann devez kenta a viz Kenver 1880 eta ar peziou bihan en arc'hant d'eus Victor-Emmanuel hag hon Tad santel ar Pab ne vezint mui digemeret e tiæs ar re a reseo arc'hant evid ar c'houarnamant na chenchet soken.

Ne vezo ken eta digemeret en tiæs-ze d'oc'h ar peziou bihan nemet re ar vro d'oc'h adalec ar bloas 1864 evid ar peziou 4 guennec ha 10 guennec ha d'oc'h adalec ar bloas 1866 evid ar peziou 4 real hag 8 real.

Evid ar peziou bihan en arc'hant 4 guennec, 10 guennec 4 real hag eis real eus ar broiou all, ne vezo mad nemet ar re so bet græt er bloas 1866 hag abaoue evid ar *Beljic* ar *Grèce* hag ar *Suisse*. Kense en em zisober anezho hag ar c'henta guella.

ALI.

Breuriez Calon Jesus a so fontet e meur a barræz eus ann Escopti Kemper. Mæs beteg hen e vanke eun tamic paper da rei da beb kenvreur evel testeni e oa bet resevet er vreuriez-ze hag evid digass da sonj dezhan d'eus ann oll induljansou a heller da c'hounid ennhi. Breman ne vanco mui.

D'ar 24 a viz Gouere diveza ann autrou 'n Escob en deus aotreet moulla eun tamic paper reiset evid-se gant eur belec eus ann Escopti.

Netra, m'ervad, ne vezo talvoudussoc'h evid skigna ann devotion-ze etouez ann dud fidel. Ar billejou-ze, guerzet e profit Ilis ar galon sacr var menez Montmartre e Paris, a vezo cavet da brena e ti ann autrou Moal person Guerleskin pe e ti, ann autrou Salaun, leorier, ru Kereon, e Kemper.

(Eur guennec ar pez : dec real ar c'hant ; ugent lur ar millier.)

A.

Ar c'hantic *Clemmou ann Anaon* moullet a gostez, egis ma eo bet lakeat er bloas-man er gazeten, evid gouel ann Anaon, a so e guerz e ti ann autrou de Kerangal

(Dec real ar c'hant er bureô, unec real dre ar post.)

A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Salaun, person Tréboul, en deus lakeat he ziles.

Ann Autrou Kerné, person Guipronvel, ann Autrou Le Grand, person Spezet hag ann Autrou Caradec, person canton en Arzano a so nevezmaro.

Ann Autrou Coat, cure e Douarnenez so hanvet aumonier ann Ursulinezet e Kemperle.

Ann Autrou Gelebart, cure e Guiclan, so hanvet person Guipronvel.

Ann Autrou Fagon, cure e Guicourvest, so hanvet cure e Guiclan.

Ann Autrou Picart, cure e Ploneis, so hanvet cure e Guicourvest.

Ann Autrou Ollivier, belec iaouanc, so hanvet cure e Ploneis.

Ann autrou Tanguy, professor e Seminer bihan ar Pont, so hanvet cure e Douarnenez.

KELEIER.

Lenna a rer er journal *La Gazette de France*:

Abaoue ma so bet taulet ar veleien er meaz eus ar buroiou a vadelez, ha ma so bet græt eur c'hement all e kenver ar gatoliket hag ann dud vad a roë *evid netra* d'ar beaurien ho labour hag ho amzer er buroiou-ze, ez eus bet renket henvel re all en ho flass.

Hogen, e Paris a so bet dibabet evid-se 83 republican eus ar re vella (egis republicanet, na petra 'ta !) hag a roer dezho, ann eil dre egile 2,500 lur er bloas : ar pez a vihana beb bloas danvez ar beaurien d'eus 207,500 lur.

— Mar peus sonj, o parlant deoc'h euz al lezen var ann affer-ze, e lavaren deoc'h e sonje din e oant kentoc'h o clasc ho interest eget hini ar beaurien, o chench evelse al lezennou var ar buroiou a vadelez. Evel a velit ne oan ket faziet.

Ped gueich n'am eus-me ket clevet, ha c'hui ive marteze, penaus ar c'houarnamant guella mar-c'hat eo hini ar Republic !

Ma ! Cavet so bet hag a vezo c'hoas m'ervad ginaouejen evid credi eur sort gaou. Lennet ho peus huelloc'h e oa bet cavet e Paris tud madelezus avoalc'h, republicanet eus ann dibab, evit rei ho foan hag ho amzer da entent outho ho unan... Ma ! petra a lavaran-me ? Ha gouscoude, fors pegement a c'hoant am eus, n'oun ket evid lavaret ho deus kemeret ar plas evid entent ous ar beaurien, pe guir e touchont beb a zaou vil pemp cant lur d'eus danvez ar beaurien pa ne douche netra ar re oa en ho raog ! Guir eo e oa catoliket ar re-man.

Ha setu breman adarre m'en deus goulennet eun den hanvet Quentin, unan deus conseillerien ann ti-kear e Paris e ve paët eun dra benag d'ann oll gonseillerien-ze evid ho dic'haoui d'eus ho foan hag ho labour. Mad avoalc'h a ia ann traou.

E Conk-Leon a so nevez-maro eur vaouez, ann intanvez ar C'horre, hag a ioa eun devez benag ouspen cant bloas. Ganet e oa bet d'ann eil varnugent a viz here 1779. Be deus bet he skiant vad beteg ann devez diveza.

D'eus ann enez *Sizun* e scriver :

Al lestr Saoz dre dân *Cecile* en em gavet d'eus *Liverpool* e Bourdel hé deus dastumet e kichen ann enez Eussa eur vag e pehini en em gave pevar den casset di gant ar goal amzer. Ann dudze, pesketourien ann enez Sizun, a ioa bet diblasset etro seiz heur eus ann abardaez evid mont da Eussa mæs paket gant eun taul amzer fall, e rencjont lezel da vont d'al leac'h m'ho c'hasje ann avel. Evel n'ho devoa netra gantho da zibri na ne vouient mui e peleac'h en em gavent, darbet e vije bet dezho mervel gant ann naon, panefe ma oant dastumet ha saveteet gant ar *Cecile*.

D'ann 9 a viz Du ar vag *Marie-Perrine*, mestrouer, Diverrès d'eus Logonna-Daoulas, a zistroe d'eus Brest gant nao bassajer, daou vartolot hag eur mouss pa 'z eas da skei var veg *Poulmic*. Ar vag a oe toullet, mæs evelken abars ma ieas tre d'ar goelet ar re oa ennhi a hellas lemer var eur garregen.

Siouas dezho ! ne oant ket saveteet evid-se rag ar mor a ioa o tont e laë, ann noz a ioa erru hag ar garregen-ze a so var dro eun 200 metr benag eus ann aod.

A drugare Doue, lestr ann douân en em gave er mare-ze er bouaë hag ann Autrou Riou cabiten ann douan, en em gave er bours, a roas urs d'ober penn var ar garregen, evid cass sicour d'ann dud reuzeudic-ze. Æt tost avoalc'h dezho ez ajeur d'ho c'herc'hat gant coket vihan al lestr, mæs panefe ma hellas ar valtouterien, miret outho d'en em deuler oll assambles er c'hoket, marteze vije bet beuzet unan benag.

Eun neubeut devejou araug ar vacansou, Deputeet ann tu cleiz ho devoa goulennet ober eur reolen strissoc'h evid ann Deputeet. Ann amzer a oa bet manket dezho da voti ar pez ho devoa c'hoant, mæs breman, kerkent ha ma zigorro ar Gambr, emaint o sonj voti ar reolen nevez. Casi sur, int a gred emaint ar vistri da viken ! Ne sonjont ket, ec'h aljent coueza dindan ha rencout senti goude beza bet o commandi, ha ma c'hoarvesfe marteze e cavje dezho e ve goal rust en ho c'henver ar reolen-ze græt gantho evid ar re all.

Buez Dom Michel Nobletz

SCRIVET GANT AN AOTROU DREZEN.

Guerza a reer al leor-ma e ty an Aotrou Salaun, e Kemper, hag e ty an Aotronez Lefournier e Brest.

Ar re o deffe roet ho hano evit caout al leor-ze a zo pedet da c'hortoz eun tammic, hag e vezint servichet heb dale.

Pedi a reer ar re o deuz bet al leor-ma, da gass ar priz da Gemper pe da Vrest dioc'h ma cavint an eassa.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 48) DISSADORN 6 A KERZU 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister.....
Ar Morbihan.....
Costez-an-Nord..
2 scoed.
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e dle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 6 a viz Kerzu 1879.

Setu ar Senatourien hag ann Deputeet en em assamblet adarre, hag egis oun bet boaset d'hen ober beteg hen, e verkin aman beb sizun evidhoc'h ar pez ho devezo græt. En dro-man n'eus ket cals a dra.

Der iaou 27 a viz Du eo bet digorret ann diou Gambr.

Er Senat, ann Autrou Rampont, eil-Presidant, a so e terc'hel plass ann Autrou Martel a so clanv avoalc'h. Ne lavar ket cals a dra nemet desirout guelloc'h iec'het d'ann Autrou Martel ha lavaret eur goms kenavo benag d'ann tri senatour a so maro epad ar vacansou, ann Autrounez Ventavon, Hennessy ha Valentin; neubeut ar pez a lavar d'eus ann daou genta a ioa eus ann tu dehou, mæs evid ann diveza a ioa eus ann tu cleiz ne gav ket re a veuleudi d'ober anezhan. Ac'han da zilun ar Senat n'en em assamblo ket.

E Cambr ann Deputeet, er penn kenta Gambetta a lavar eun neubeut comsou a laca re ann tu dehou da c'hoarzin hag ive hiniennou eus ann tu cleis pa lavar e cont var furnez ar Parisianet, hag ive, pa lavar ne vezo ket muioc'h d'eus eun tu eget eus ann tu all. Ar re oll ho deus sonj d'eus ar pez en deus græt e penn kenta ar bloas, a c'hoarz egis am eus merket deoc'h, hag ar re a voar avoalc'h e vezo atau a du gantho (ar pez brassa eus re ann tu cleiz), ar re-ze a strac ho daouarn.

Goudeze ar Vinistret a zigass eur guchennat lezennou nevez, De Gaste a c'houlenn e ve neubeuteat interest ann arc'hant so bet prestet d'ar C'houarnamant, ha goudeze ann Autrou Haentjens a c'houlenn petra a vezo græt evid ann dud divar ar meaz a so bet ker fall e peb fæson ann eost evithoer bloas-man. Goulenn a ra, mæs aman ne hellomp ket cana tre a du ganthan, e ve taulet en traon ar guir so da baëa var ann ed a deu digant ann estren e Frans. Ma alfe kement-se servicha d'ann dud paour, ec'h alfemp assanti ganthan mæs casi sur ne dalvezo da zen nemet d'ar varc'hadourien vras. Hag ouspen, evid ar re ho deus eun neubeut ed da verza er bloas-man e Frans, ann distaul-ze a rafe gaou outho rag ne alfent ket cahout ho dic'haou evid ho labour. Red e ve ive, emezhan, distaul ar guir var ar [illegible] hag ann odivi !

Ar Ministr a respont [illegible]zo roet muioc'h labour er bloas-man e cont ar C'houarnamant. Evid ann traou all, ar Gambr a hell ober ar pez a gar, a lezennou da ober evid-se so bet casset dezhi pell bras so dija, n'he deus eta nemet voti anezho, ar c'henta guella.

Goudeze, e sav eun tamic etre ar Republicanet hag ar Bonapartistet, o clasc guelet pere anezho ho deus græt ar muia droug d'ar vro. Int en em damall ann eil d'egile ann oll droug a so bet græt hag a garfe fougassi gant ar pez a so bet græt a vad. N'e ket ni a garfe barn etrezo, rag, ma sonj deomp e ve guelloc'h ho lacaat kein-oc'h-kein. Egis-se e ia ann amzer abiou dezho, ha setu achuet eun devez heb profit ebet evid ar vro. Ar c'henta eo ; mæs abars ma achuo miz Kerzu, e vezo collet adarre meur a hini all : n'e ket red beza souezet, rag, boaset omp d'ho guelet egis-se o coll ann amzer. N'eus ket pell, unan anezho, Jules Simon a lavare penaus abaoue tri bloas, a veac'h m'ho devoa implijet ugent devez en eur fæson talvoudus evid ar vro.

Ne fell ket mui, a lavarer, d'ar Radicalet, e ve goulennet sicour ann Autrou Doue var ho labour abars m'en em assamblint beb bloas, ha n'ho deus ken c'hoant nemet teuler al lezen-ze en traon. Ma ! eur fæson muioc'h evidomp eo, goulenn digant ann Autrou Doue, ma blijo ganthan miret outho d'ober deomp ann droug ho deus c'hoant d'ober.

A.

PELERINAGH

Escopti Kemper ha Leon e Lourdes.

(22-27 a viz Guengolo 1879).

(TREDE PENNAD.)

Goude eun testeni ken anat d'eus madelez Mari en hor c'hever ann oll a bedas gant cals

muioc'h fizians, rag, her guelet hon devoa Mari a oa eno ganeomp. Biken, nan biken na hellin ancoune c'haat ar pez am eus guelet eno epad ann tri devez benniget-zé. Guelet am eus eun tad hag eur vam, n'e ket ebken daoulinet mæs stouet beteg ann douar; ho fenn etre ho douarn, e scuillent daëlou c'huero, heb beza nec'het gant ar re a oa en dro dezho: beb ann amzer e pokent d'ann douar hag heb credi sevel ho fenn e c'houlennent he sicour digant ar Verc'hez. A dra sur ar beac'h ho devoa da zougen a oa pouner mæs ker calonec ho deus pedet m'he devezo roët ar Verc'hez ho goulenn dezho ; na n'e ket ar re-ze ho devezo bet ann disterra faveur digant ar Verc'hez, rag aliæs poaniou ar speret so diæssoc'h da zougen ha cals pounerroc'h eget poaniou ar c'horf. Rag pa ve dizammet unan benag d'eus ar re genta den ebet n'her goar nemetho, eleac'h pa ve pareet ar re ziveza ann oll, o velet eur seurt burzud a voar meuli Doue ha renta gloar dezhan. Mari he devoa græt eur c'hras caër deomp, caëroc'h c'hoas a dliemp da gahout abars dispartia d'eus Lourdes.

Deud a oa ar guener, hag e oa tost da nav heur eus ar mintin; hiniennou ac'hanomp ne felle ket dezho mont cuit abars beza bet digant ar Verc'hez ar bennos-ze goulennet evitho gant ann Autrou Tande. En ho zoues en em gave eun dimezel d'eus Kemper, ann dimezel Clemence de Goy ne helle ket dispartia dious ar Verc'hez rag ma c'hortoze atau gant ar vrassa fizians e teufe ar bennos-ze beteg ennhi.

He iec'het goude beza bet eus ar re vella beteg ann oad a 16 bloas (hirio eo tri bloas var 'n ugent anter) a fallaas en eun taul er bloas 1871 : ne helle mui na dribi, nag eva, na gousket nemet gant cals a boan, meur a veich memes e coueze ker simpl ma golle ar prezec, caër a oa soursial hag entent outhi ne vellae ket : fallaat eo a reas soken : d'ar 16 a viz Even 1875 e oe ker scoet ne hellas mui na bale na chomm en he za, na chench plass, ma na zeue ket eur re bennag d'he sicour. Lavaret e vije bet e oa maro he divesker dindannhi rag meur a veich ar medisin en deus allet planta nadosiou ennho heb ma santefe ann disterra poann. Ni hon deus he guelet oll e Lourdes er bloas-man ha petra bennag m'en em gave guelloc'h e sonje din oc'h he guelet en em heja var he branellou, guelet bazoulen eur c'hloc'h, pa velen he divesker o vont hag o tont : stag e oant, mæs n'ho devoa dalc'h ebet. Tri bloas e chomas er stad-ze ha meur a veich he c'hoëssour a so bet var var ma rofe dezhi ar sacramanchou diveza. N'e ket bet nouennet mæs ouspen eur veich eo bet casset ar gommunion dezhi evel da eun den dare da vervel.

Piou a hello lavaret pegement ho deus pedet he c'herent evithi ! Hi he unan a bede hag a c'houzanve gant pasiantet, petra benag ma cave aliæs he beac'h goal bounner.

Varlene kerkent ha ma clevas e vije bet eur pelerinaich e Lourdes e hastas roi he hano. Poanius bras a oe ar veaich evithi, hag e Lourdes, caër he devoe pidi, en em velc'hi er feunteun burzudus, caër ho devoe ar re all pedi evithi, ne santas ken guellaën nemet ma hellas dribi ha cousket guelloc'h, hag ac'houdevez ne santas poan ebet mui d'eus ann tu-ze, mæs he divesker a chomme atau maro diouthi na ne helle en em stleja nemet gant branellou.

Er bloas-man ne felle ket dezhi caër distrei da Lourdes. Egis m'en dije gouezet ann droug speret he dije ann dimezel iaouanc-ze cavet ar iec'het eno, hag e vije bet meulet guelloc'h ar Verc'hez abalamour da ze, e claske miret outhi da vont.

Evelken d'ann devez araug ma tlie ann treïn mont d'eus Kemper e reas he sonj da vont. A hed ann hent n'he devoa ket ehanet pedi ha goulenn pedennou digant ar re all. Ped gueich n'he devoa ket lavaret he chapelet ! Digouezet e Lourdes e tiskennas er feunteun d'ar merc'her vintin, mæs dont a reas e meaz anezhi heb guellaën ebet. D'ar Iaou, epad ar pedennou evid ann dud clanv, e tiskennas adarre ennhi ha doc'h ann abardaez evid ann drede gueich, mæs guellaën ebet, rag, mar de guir e sonjas dezhi en em gavont eun tamic crenvoc'h d'ar Iaou da noz, e plass ar branel he devoa lezet a gostez e renke beza harpet gant breac'h he c'hoar.

D'ar guener vintin e oe lavaret eun offern evithi hag hi a zeuas da assista en offern er c'haô ha da gommunia gant ar re all ; hogen, pa velas ar re all oc'h en em denna, hi a chomas eno gant eur re benag all, ha leun a feiz ez eas gantho evid ar bedirvet gueich d'en em velc'hi er feunteun.

Er veich-man e c'houlennas chomm epad ma lavare ar re all 18 *Ave Maria* en enor d'ann trivec'h gueich ma apparissas ar Verc'hez da Vernadette. Neuze ar re all a falvezas gantho ober dezhi sortial eus ann dour, mæs hi : — lezit ac'hanon c'hoas, emezhi, ha lavaret ar beden, *Ho pe sonj, o Mari,* hag hi oc'h aseza var ann deleziou a chomas eun neubeut he fenn etre he zaouarn. Souden e oe guelet o sevel hag o clasc bale er feunteun harpet var he daouarn hag he daoulin ; goudeze o pega gant he daou zorn er varren houarn a sicour ar re glan da sevel, e chomas en he za. Eur moment goude e tispegas eun dorn ha goudeze egile, hag harpet ous ar voger e reas eur gammet benag. Æt d'ar penn all e tistro var he c'hiz hag e teu heb aoun entramant ann diri a zisken er feunteun, egis m'he dije c'hoant da zont *he unan* e meaz ann dour. Ar re oa eno ganthi a red evid he sicour, gant aoun e vije couezet, mæs hi ker buhan : *lezet ac'hanon,* emezhi, *me so pare.*

Ac'houdevez ni hon deus he c'hlevet oc'h hel lavaret, er moment-ze he devoa gouezet assur e oa pare evid mad.

Ker buhan ez eas d'ar c'haô benniget da vouchat d'ar Roc'h santel ha goudeze ez eas dre ann henchou croas d'eus ar c'haô d'ann Ilis-Veur eun neubeut beleien ha cals pelerinet oc'h he heul. Pa oa o tigoueout e penn al laë tre, ar sacramant santel a ioa o tiskenn d'ar c'haô, ann dimezel de Goy en em lacaas he unan var benn he daoulin hag e savas heb sicour den ebet ; goudeze e kendalc'has o vale hag ann oll pelerinet ho deus guelet d'an distro peger mad a valee ann hini he devoa græt truez ouzomp pa oamp o vont.

Neurs fors petra a alfe lavaret ar re fall, ar re ho deus aoun rag ar virionez, gant aoun e renkefent beza cristenien hag heulia ann oll lezen, evidomp-ni, heb lavaret e oe e kement-se eur miracl, rag ne apparchant ket ouzomp hen disclæria, n'hellomp ket miret da lavaret : Dorn Doue so aman.

Ne lavaromp nemet ar pez hon deus guelet. *Quod vidimus testamur,* mæs hel lavaret a raimp a vouez huel ha da viken, Mari Longeard hag ann dimezell de Goy a so partiet ganeomp evid mont da Lourdes ker clanv na hellent ket en em zoutenn ha bale hag int a so distroet ganeomp ker guelleat ma hellent bale egis ar re all, Bennos ha meuleudi d'ann Itron Varia Lourdes ! Enoret ra vezo da viken ar Verc'hez dinam !

Etouez ar re glanv all, meur a hini ho devoa santet, var ho meno, eun tamic guellaën, mæs ken neubeut a oa ne dall ket poan hen merca aman. Evelken, red eo lavaret dezho kenderc'hel atau o pedi, rag ar Verc'hez a hell ober en ho zi ar pez n'he deus ket græt e Lourdes, egis ma eo bet c'hoarvezet gant unan eus ar re so bet varlene e Lourdes ha ne deo en em gavet pare nemet eur miz goude ann distro. Goude tout, ni etrezomp Breizis, a voar eo ann Autrou Doue eun tad mad hag ar Verc'hez santel eur vam vad, ha ma na roont ket deomp hor goulenn n'eo nemet rag ma virfe ouzomp d'ober hor zilvidigez ; hag e ouzomp reseo peb tra d'eus dorn Doue ha suja d'he volontez santel heb cahout morse guarizi ous ar re a reseo diganthan muioc'h evidomp.

Bez'ez eus er bed-man var a lavarer, leac'hiou ker braô da velet na heller morse guelet caëroc'h nemet er Barados. Kense, e lavarer : guelet ar plassou-ze ha mervel. Ni, o tont cuit d'eus Lourdes, a ioa ker leun hor c'halonou a joa hag a laouenedigez, ma lavaremp : *Guelet Lourdes ha dont endro.* Rag-se, pa oamp dija o vont da ziblas evid distrei e Breiz, goude beza guelet testeniou ken anat d'eus galloud ha madelez ar Verc'hez santel e lavaremp da eun neubeut pelerinet. — Ni a ia cuit laouen meurbet ! — Oh ! autrou, petra livirit ? chomm a rai hor c'halon aman var hol lerc'h. — Ha ni ker buhan : dont a raimp endro. C'hui hoc'h unan breman souden hoc'h eus respontet d'an Tad Sempé, pa lavare deoc'h kenavo, c'hui hoc'h eus lavaret : *kenavo ann distro,* hag ouspen, red eo deoc'h cahout sonj penaus ar Verc'hez a so ive Rouanez Breiz, hag e caver stanc he chapeliou en hor bro, e Rumengol, er Folgoat hag e pep leac'h. Di eo, e helloc'h mont evid nevezi en he c'henver ar garantez hoc'h eus touet dezhi e Lourdes, rag, me chans, biken ne ancounefot ar pez hoc'h eus canet ker calonec :

O Guerc'hez Vari ! dre holl ha bepred,
C'hui voue gant Breizis ann Itroun garet.

Eur moment goude, daoulinet oll e kichen voituriou ann hent houarn, troet varzu ar c'haô benniget e saludomp ar Verc'hez glorius Vari, consevet heb pec'het. Goudeze, o veza pignet er voituriou, e canomp ann *Te Deum* da drugarecaat ann Autrou Doue d'eus ann oll madoberou en devoa græt evidomp ; ha pa ziblasse ann treïn evid digass ac'hanomp endro e Breiz, e canomp oll a eur vouez ha dre deir gueich : *Sancta Maria, ora pro nobis,* santes Mari, pedet evidomp, hag achu tout evid ar veich-man.

N'eus ket pell, o lenn al leor caer scrivet gant ann autrou Lasserre var buhez Bernadett, e velemp penaus, ar Seurez Mari-Bernard, (he hano oa abaoue ma oa æt da Seurez), a chome aliæs heb lavaret ger hag o sonjal ennhi he unan ous ar pez oll he devoa guelet e Lourdes, aveichou ar sonjou-ze he lakea ken nec'het ha ken trist ma c'houlennas diganthi unan eus ar Seurezet all penaus, emezhi, Seurez Mari Bernard, hag ancounec'heat hoc'h eus promessaou ar Verc'hez hag ar pez hoc'h eus guelet hoc'h unan ? Hag hen ancounec'haat hoc'h eus græt ? .... —

Neuze hi, o sevel he daoulagat entrezec'h ann Eê : Hen ancounec'haat ! emezhi ! aman ma i hag e touchas oc'h he zâl gant he dorn. — Ni ive e carfemp, pa vezimp scoet gant ar boan hag ann anken, e teufe eur re benag da lavaret deomp : perag ho cuelan-me ken nec'het ha ker glac'haret ? Ha disonjal ho pe-hu græt ann devejou eürus hoc'h eus tremenet e Lourdes ? Ni a respontfe neuze : Disonjal ! oh ! nan biken ! hag en eur lacaat ann dorn var hor c'halon e kendalc'hefemp : Aman 'ma ! — Neuze e teufe sonj adarre deomp d'eus ann eürusdet hon deus cavet e Lourdes, hag o serra hon daoulagat, e velfemp e guirionez dirazomp ar pez oll hon deus guelet er plass santel-ze a so bet hag a vezo atau evidomp, ar Barados var ann douar.

A.

MARVAILLOU.

Daou scolaer e vacanç e Carantec.

HERVEIK MAPOLIN HA FRANSOIK TINOD.

E maint o vont da di Ian he Vam, e Callot.

(Kendalc'h.)

Herveik. — Luther en Allemagn, Calvin e Frans, Herry VIII e Bro-Zaos, a gavas ar bobl, an dijentilou ispicial, prest evit ar revolution, an heresi hag ar chism. Kentra ma velchont oa simpleat avoalac'h ar Feiz etouez ar gristenien, e kemerchont hardissegez hag e rechont eur c'hongres demeus ar Framassounet skignet dre ar bed. E kear Cologne eo oa. An dra-ma a en em gave er blavez 1535. Eno e voe konseil gatho e secret, na petrata. Mæs eur scrit a voe coumposet evit an estern, an dud profan, d'ho lakat da gemeret pig eleac'h bran, ha soroc'hellou e plas leternou.

Fransoik. — Ne ket estoun e vez lavaret e ze eur Framassoun eun anter protestant.

Herveik. — Nan, rag ar Framassoun a dag surtout Jesus-Christ, hag ar protestant a en em attak dreist oll d'oc'h ar Pab. Mæs er fount, clask pilad an Ilis catholik a reont ho daou. Daou framassoun, Lelio Socin hag e nis Faust Socin, er blavez 1546, a en em lakas da denna an oll konsekansou deus ger Luther ha Calvin, da lavaret eo : « Ne goumprenan ket mister ar gonsecrasion en offeren, rak-se ne lakan ket e ve guir. » Dreist ar bord e toljont dioc'htu er mor, kement mister a zo desket d'ar gristenien gant an Ilis catholik ; ar miraclou, ar parabolennou a ieas da eull. Kement so en Testamant cos hag en Testamant nevez a voe ispliket gatho egis pa viche relijion ar baïanet. Né c'heus Fransoik nemet kemeret ar Bibl ha Dictionnaire ar fablen, ha dre eun tol deus da imagination, en eur fumi eur c'horgnat butun, hag o c'heva eur bok egist a ra Gambetta, da lavaret eo anter gafe, anter odivi, ne vizi ket keit-se o c'hiventi penaos neus netra nemed ar pez a guez dindan pemp sens pe skianchou an den, ar gueled, ar c'hleved, ar blaza, ar c'houessa, hag an touch. Evit-se, ne pe nemet lavaret penaos ar c'hant, ar mil doueou deus a bere e zeus menek en uriaou ne dint nemet an eol. Passion hor Zalver memes a c'halli da isplika dre ar steret. Ar relijion pen da ben, ervez ho lavar, ne deo nemet oberiou an eol, al loar, ar steret etrezho.

Fransoik. — Neuze int eat da baïanet !

Herveik. — Ia, pel-zo. Mæs ato e talc'hont geriou ar gristenien. Evit rei eun exempl : Sant Ian-Vadezour a ivokont egis ho fatroum, mæs e guirion Janus eo, an doue païan sanset a receo ho fedennou.

Fransoik. — Materialistet n'int ken neuse. Ne ket possubl koueza izelloc'h.

Herveih. — Ia, Fransoik. Ar re-ze eo a zo kaos ne vez laket nemed uriaou ar baïanet etre daouarn ar skolerien a zepand deus an Universite ha deus ar c'houarnamant.

Fransoik. — Setu ar gristenien savet er skianchou deus ar speret egis gueichall Caton, Plutark ha Ciceron ! Ne ket eun estoun eleal e vekement a gem etre an offiserien a deu d'oc'h scolachou an Tadou Jesuist, hag an offiserien a deu doc'h al Lyseou, skoliou ar C'houarnamant,

Ar pez a estoun ac'hanoun eo e chomfe an distera leis le calounou bugale, goude beza bed eis bloas benag o klevet professoret o veuli gant ar baïanet an doueou hag ann douezet, pere ne voand nemed tud egistomni, pe ar vissou demeus ar galon.

Herveik. — Ze zo kaos ema ar re o deus gallet achap dar pense eus ho feis, o clask ober Universiteou catholik.

Fransoik. — Hag ar guel d'oc'h ar gristeniach o sevel a zioc'h ar paganiach eo a laka arrach er Framassounet na ne de tam ebet, egist ma lavaront, interest ar vro eo.

Herveik. — Mad ! kaer o do diaouli, ar Frans a en em bareo d'oc'h lorgnez ar framachouniach a zo en em staget outhi.

Fransoik. — Emaomp en em gavet e ti Ian he Vam. Antreomp.

J. M. C.

(Eur pennad all eur vech all.)

Ar Jesuistet epad ar Brezel 1870.

Ar pez a ia aman varlerc'h a so bet scrivet gant unan d'eus mobilet ann Oriant evid enori, en devejou-man consacret gant ann Ilis da bedi Doue evid ann anaon, ann Tad Tanguy d'eus Carnac, maro e Paris daou vloas so. —

Eur galon vad a zen a oa ann tad Tanguy, bet zouav ar Pab, bet cure e Kerentrec'h ha breman aumonier ann ambulansou e Paris. Doc'htu m'en em gavas gant bataillon ar mobilet d'eus ann Oriant e chomas ganeomp evel aumonier. En hon touez e cave tud bet gueichall er scol ganthan e seminer bihan Santez Anna hag hiniennou all bet ganthan etouez zouavet ar Pab. Kense e rejomp oll digemer dezhan evel da eur mignon.

Kelliæs gueich ma renkemp mont d'ann tân e teue ganeomp hag e velemp anezhan e peoc'h ha disoursi oc'h entent ous re c'houliet hag o tiscuez dezho he garantez.

D'ann 30 a viz Du, devez ann emgann kenta, e *Champigny*, d'oc'h ann abardaëz e oe tizet en he droat cleiz epad ma zastume ar re c'houliet. Mont a rea atau evelken. N'hon devoa netra evid cass cuit ac'hano ar re oa bet tizet gant ar Brussianet hag e rencjomp mont da bell da gerc'hat ar pez hon devoa ezomm. He c'houli a rea cals droug dezhan ha gouscoude pa lavaren dezhan en em herpel var va scoas ha discuiza eun tamic, e responte, en eur vousc'hoarzin : n'am eus poan ebet, hastomp buhan, ar vugale baour so du-ze var ann douar ien a so mall gantho e teufe eur re benag d'ho c'herc'hat ha da entent outho.

Cals ac'hanomp a oe saveteet ho buhez dezho ganthan hag hen, da zevez ann emgann, a lezas he vele gant eun offiser gouliet.

Daou zeves goude, ann emgann a oa e *Villiers* hag ann tad Tanguy en em gave eno ive ganeomp atau ker soursius, atau ker carantezus evid ar re glanv.

Ann ti eleac'h ma oamp bet o loja d'ann 30 a viz Du a oa bet kemeret gant ar Brussianet ha pa antreas ennhan ann tad Tanguy, d'ann devez kenta a viz Kerzu, e cavas eno dec Prussian cuzet. Gourc'hemenn a reas outho renta ho armou hag o c'hervel soudardet ar 108e en em gave eno, e roas dezho he brisounerien a grene gant ho oll izili.

Teir sizun goude, d'ann 21 a viz Kerzu e oamp er *Bourget* : eno e oe gouliet eun neubeut offiserien ha lazet cals soudardet. Ann tad Tanguy en em gave eno c'hoas ganeomp ha petra benag ma oa bet glazet he unan adarre, e oe unan eus ar re vella evid cass cuit en hospitaliou ar re oa bet tizet gant ann enebourien.

He iec'het, gaouët gant kement a labouriou ha gant he zaou c'houli, a viras outhan na hellas dont ganeomp da *Vuzenval*.

Abaoue, n'am eus ket guelet ann tad Tanguy. Prisoniet gant ar Gommunardet assambles gant ann tadou Ducoudray, de Benjy, Clerc, etc. ne oe ket lazet eveldho hag e hellas pa zeuas ar peoc'h dont da gemer he blass a nevez e scolaich ru ar Post.

Hogen ar brezel en devoa græt kement a c'haou ous he iec'het na hellas morse parea hag e varvas er mare m'en devoa allet cahout conje da vont d'ar missionou d'ar *Chine*. Fallout a rea d'ar Relijius calonec-ze mont di da scuilla he voad evid Jesus evel m'en devoa scuillet lod evid ar Frans epad ar brezel.

Dianavezet, rag ma oa izel a galon, en despet d'he garantez vras evid Doue hag he nessa, ema brema o c'hortos ar varn diveza en eur c'horn benag d'eus unan d'eus guerejou Paris, pell bras d'eus douar Breiz he vro a garie kement. Lavaret e oa bet e tlefe beza roët dezhan ar groas a enor: hen n'en deus ket her gouezet ha ma vije bet kinniget dezhan en dije he reüset. Croas he Zalver Jesus a oa guelloc'h evithan.

Setu eno eur Jesuist guirion, n'e ket unan egis ma carfe ar Radicalet lacaat ar bobl da gredi e vent oll.

Na breman, enebourien ar Jesuistet, a garfe ho distruja oll, goest int da ziscues deomp d'eus ho zu eur re benag ho deffe caret kement ar vro hag he nessa evel m'en deus græt ann tad Tanguy ?

Er memes mare am eus anavezet eur Jesuist all aumonier ar 4e zouavet. Hogen henez so beô na ne hellan ket coms anezhan.

He velet am eus var ann dachen a vrezel hag en hospitaliou, o cass sicour d'ar re c'houliet Fransizien ha Prussianet hag o tiscuez dezho evid ho sicour da c'houzanv ho foaniou gant muioc'h pasiantet hor zalver Jesus en deus gouzanvet muioc'h evitho.

Henez a oa hag a so c'hoas eun den calonec evel ma caver anezho a villierou etoues ar Jesuistet hag ar Relijiuset all.

Ha setu ar re emer o clasc ho chasseal e meaz ar Frans rag ma lavarer ne d'int ket Fransizien e guirionez ! Pebes gaou !

Oh ! va c'henvrois geiz, peur ec'h anavezoc'h-hu ho mignonet guirion ! Peur e veloc'h-hu pegement a gemm a so etre ar re a veul ac'hanoc'h evid cahout plassou hag enoriou, hag ann dud vad-ze ne c'hortozont nemet digant Doue, hag er bed all ho recompans evid beza roet d'ho pugale eun descadurez gristen, beza desket dezho enori ha caret ho c'herent hag ive beva evid ar Vro ha mervel evithi.

Eur mobil coz.

A.

Conseil jeneral ar *Seine* en devoa goulennet e rofe conje ar c'houarnamant d'ann oll gommunardet da zistrei er vro, mæs ar vœu-ze a so bet torret rag ma so bet lavaret n'en devoa ket ar c'honseil ar guir d'hen ober.

Var gement-se setu ar pez a lavar eur journal radical eus ar re falla.

Me voar ervad m'en dije conseil jeneral ar *Seine* lavaret e oa red lezel e Noumea pe er meaz eus ar vro ar re oll n'ho deus ket bet conje da zistrei, eleac'h lavaret e tlie beza roet ho fardon dezho oll, ne vije ket bet torret ar vœu-ze. Pa ver a du gant ar c'houarnamant ne rer morse a bolitic ; pa ver a enep dezhan atau e rer politic.

Ma lavarfen-me, varc'hoas, e tlefe ar c'honseil trugarecaat eus ho madelez hag ho meuli, Lepère, Le Royer hag Andrieux ; ma lavarfe ar c'honseil a eur vouez penaus politic ar c'houarnamant a so ar guella politic a ouffer da velet, ha ma c'houlenfe ouspen e chomfe atau da vinistret ar re so breman er plassou talvoudus-ze, me bari ne ve ket lavaret e sell ann traou-ze ous ar politic ! Me voar avoalch e cavje d'ar Vinistret en devoa guir ar c'honseil jeneral d'ober ar pez en deus grœt !

Meulit : ne rafoc'h netra a dennfe d'ar politic. Tamallit eun dra benag : politic doc'htu.

Petra benag ma teu ar c'homsou-ze d'eus eur gazeten radical, ne sonj ket deoc'h, kenvrois, ema ar virionez gantho ?

A.

Ar C'hi hag ar Ster.

Meur a hini a ia goall-bell
Pa 'n eus ar mad da glask ar guell,
Ha kouskoude, peurliesa
Eo ar mad a ve ar guella.

Eur c'hi a oa o vale-bro
Eur pez kik gant-han 'nn he c'heno ;
A-biou d'ann dour pa dremenas
Skeudenn ar c'hik eno 'velas.

Ha lezel he damm var ann hent,
D'en em deurel er ster kerkent ;
Hogen he gavas mann enn-hi
'Met dare d'hen en em veuzi.

Goassoc'h oa ; goude kemend-all
Pa deuas emez, gleb-dour-dall,
E oa et he gik didrouz-kaer
'Beg eur vezenn, gand eur c'haz laer.

Missik d'ar paour-kez a lare
O lipad flour he varô, neuze :
— Madik aoualc'h oa da *bes kik* ;
Te rofe d'in brema 'r *peskik ?*

BARZ AR GOUET.

Abaoue eo bet hanvet Paul Dumarest *(Ar Prefet laz-amprevan)* Prefet e departamant ar Gard, ne ehan e fæson ebet da enebi ous ar Freret evel m'en deus grœt er c'heit ha ma eo bet en hon touez ; n'eus ket pell hoc'h eus guelet er gazeten petra en deus grœt e *Alais*, setu aman eun affer all e pehini ec'h en em ziscuez atau goassa enebour ar Freret.

E *Villeneuve-lès-Avignon*, eur geric 2,700 den, ez eus eur c'honseil ann ti-kear,ru, mæs ne heller lavaret nemet ru. Ne viot ket souezet, o c'houzout kement-se,ho deffe clasket cass cuit ar Freret ha lacaat en ho flass mistri-scol tud ar bed. Siouas dezho ! Ne oa tu ebet en taul-man da lavaret ne oa ket ann ti-scol d'ar Freret : petra d'ober ? Clasc eun ti all na petra 'ta. Æs avoalc'h da lavaret mæs d'ober ne oa ket ken æs. Var ali ar Prefet, rag heb anezhan ne hellent ober netra, ar gonseillerien ho deus lavaret prena eun ti caër, bet d'ann dud chentil a Gonti en em gave er Ru-vras. Setu petra ho deus sonjet ; mæs evel n'e ket travoalc'h prena,e renker ouspen paëa ; evid cahout eur guennec benag ar Radicalet-ze ho deus sonjet guerza eun neubeut taulennou braô chomet d'eus dilerc'h ar re oa er c'houenchou hag a oa bet collet e mare ar Revolusion vras hag ive so bet cresket ann niver anezho abaoue unec bloas gant ar re so bet resevet digant ar c'houarnamant.

Pa vo guerzet ar re-ze oll,ar ger n'he devezo mui netra,mæs ne hello ket clemm,rag be he devezo mistri-scol tud ar bed hag ar re-ze ne heller ket ho faëa re ger.

Ar goassa so,habitantet *Villeneuve* a gav dezho e vé re,coll assambles ho zaulennou hag ho Freret hag e ve guelloc'h gantho ho miret oll. ar reman hag ar re hont. Kense e creder ne hello ket en taul-man Dumarest dont a benn eus he zaul. Paour keaz *laz-amprevan !* Egis c'hoant am beffe cahout truez outhan. Ma chomfe unan benag eus ar Freret-ze a dreuz en he c'houzoug marteze ec'h alfe beza mouget ! ! !

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Drezen, cure e Plozevet, so partiet evid en em laca e Breuriez ar Galon-Sacr a Vari.

Ann Autrou Huet, belec iaouanc, a so hanvet cure e Plozevet.

Ann Autrou Hameury, belec iaouanc, a so hanvet cure e Plouegat-Guerrand.

Ann Autrou Salaun, econom ar Seminer Vras, e Kemper, a so hanvet Chaloni ann Ilis Gatedral.

KELEIER.

E Frans breman e mer e peb leac'h o clasc tenna digant ann oll mistri-scol Relijiuset kement scol a sell ous ar gommun pe ous ar C'houarnamant, mæs, evid c'hoas, ne glasker ket miret outho da gaout scoliou libr.

En *Aljerie* e departamant *Constantine* n'e ket egis-se e ia ann traou. Difenn a rer stris ous ar gatoliket founta ha digori scoliou libr.

Gouarner jeneral ann *Aljerie* en deus difennet ous Seurezet ann doctrin gristen digorri ann ti-scol hag ann ti-repu (Asile) evid ar vugale dister, ho devoa c'hoant founta e *Duzerville* (arrondissamant *Bône*) ha breman ar c'honseil bras eus ar scoliou a renco barn etre ar Gouarner hag ar Seurezet.

Conseil ann ti-kear en devoa goulennet, hag inspecteur ar scoliou a oa du ganthan var ann affer-ze, e vije bet tennet scoliou ar gommun digant ar Seurezet d'ho rei da vestrezet scol tud ar bed.

Neuze ar Seurezet a zigorras eur scol libr hag ar Prefet a c'hourc'hemennas serra ar scol-ze : ar Seurezet o veza douget clemm ha goulennet conje da zigorri ar scol a nevez,e oe goulennet ali conseil ar gommun, hag ive hini ann inspecteur couls hag hini ar Prefet. Goude kement-se oll setu penaus e oe barnet gant ar Gouarner jeneral.

Oc'h evessaat penaus ez eus a veac'h bugale avoalc'h e *Duzerville* evid eun ti-scol hebken hag eun ti a repu evid ar vugale dister ; oc'h evessaat ive penaus ann traou o veza en dail-ze, ann ti-scol hag ann ti a repu ho deus c'hoant ar seurezet da zigorri e *Duzerville* n'e ket hebken n'eus ket ezomm anezho, mæs ive e alfent lacaat trous ha dizunvaniez er gommun, e lavaromp :

Red eo difenn ous ar Seurezet da sevel ann daou di-ze.

— Setu penaus ho deus ar Republicanet (en Aljerie ?) respet evid liberte ar re all.

Ma n'ho deus ket c'hoant ar pennou tiegez, cass ho bugale da diæs ar Seurezet, da betra servicho dezho digorri ann tiæs-ze hag ive perag clasc miret outho d'hen ober ? Pa ne ialo den d'ho zi int ho unan a renco serra ann nor.

Mæs, a hent all mar de guelloc'h d'ar gerent guelet ar vugale darempred tiæs ar Seurezet, perag, ne fell ket d'ar Republicanet rei d'ar re-man conje da gavout tiæs evid digemer ar vugale-ze. Æs avoalc'h eo her c'hompren goud e ouzont ne iafe crouadur ebet, couls lavaret, d'ho scoliou ma elfent cahout da choas, ha n'eus ken caus ma ne fell ket dezho e teufe ar Seurezet da zigorri eus scol libr ! ! ! Hag eo ar seurt tud-ze a sav huelloc'h ho mouez da chouhal : *¡Beva al liberte !* Gaouierien !

A.

E *Tours*, beb bloas d'ar sul varlerc'h gouel Sant Martin, bet escop er gear-ze, e oa boaset ar gristenien d'ober eur brocession gaër en enor d'ho sant patron. Er bloas-man, ar mear, eur Republican na petra 'ta, mignon bras d'he liberte he unan, mæs enebour da liberte ar re all en deus difennet ober ar brocession-ze. Caër so bet clasc he lacaat da sevel ann difenn-ze, hen en deus atau dalc'het mad d'ar pez en devoa lavaret.

Hogen Intronezet kear ho deus en em glevet evid dougen oll, dillad caonv d'ann devez ma dlie beza grœt ar brocession, evid discuez pegement a boan a rea dezho ann difenn-ze.

Eur gazeten gallec, *La Civilisation*, a lavar e vezo marteze ann Autrou David escob *Sant-Briec* a vezo hanvet da Arc'hescop e *Bourges*.

Setu aman eun dra clevet e Lyon n'eus ket goal bell so.

Eur micherour, var ann oad, bet soudard, hervez ar mod anezhan,a ioa oc'h antreal gant eun den all ebars en eur bureô butun hag a lavare dezhan a vouez huel, ar c'homsou-man : « Teuler a hellit en traon ann auteriou hag ho drailla, mæs distruj ann Autrou Doue ! Ann dra-ze ne rafoc'h biken. Chilaouit : eun devez, en Afric ni a oa kelc'het gant soudardet Abdel-Kader hag e sonje deomp oll e oamp collet. Ann aumonier a reas sevel eun auter e creis ann dachen hag e lavaras ann offern, ha kerkent ann Autrou Doue a roas deomp en em zavetei. »

Calsic tud en em gave er bureô hag unan anezho, ni a sonj deomp e oa eun den a justis benag, a dostaas ous ar micherour, a begas en he zorn hag a lavaras dezhan a vouez huel.

« C'hui so eur c'hristen mad ! nan ne hellint ket distruja ann Autrou Doue ! int eô kentoc'h a vezo distrujet. »

Lepère, ministr afferiou ann diabars eus ar vro hag ar relijion ! ! ! en deus casset d'ar c'honseil bras teir lezen nevez da evessaat outho.

1° Fallout a ra dezhan tenna ar guir digant beb escopti ha peb fabric er parræziou, egis ma hellont hen ober breman, hervez al lezen, da reseo donæsonou digant ann dud vad evid sevel scoliou pe c'hoas entent ous ar beaurien.

— Hen a gred, m'ervad, ec'h hello evelse miret ous ann dud vad na hellint founta scoliou catoliket nag hospitaliou eleac'h ma hello ar gatoliket cass ho aluzennou pa ne hellont mui, e coustians, ho c'hass, d'ar re so breman, pe guir ar gatoliket, beleien ha tud fidel, so bet lakeat er meaz eus ar buroiou-ze.

2° Ann eil lezen a sell ous ar brotestantet.

3° Ann deirvet a c'houlenn e ve casset contchou ann ilisou da gonseil ar Prefectur hag ive diar re so cargèt e Paris da evessaat ous contchou ar vro *(Cour des Comptes)*.

Heb dale e casso d'ann Eskibien ha d'ar Bretedet eul lizer var kementse.

— Abars lavaret ger deoc'h divarbenn al lezenman e rencomp gouzout mad petra lavar.

Erfin ar Ministr a lavar d'ar Bretedet scriva doc'htu dezhan pa cuitaio eun escob benag eus he escobti heb beza bet conje d'hen ober.

— N'e ket c'hoas tre ar bersecution ænep ann Ilis ; mæs oc'h heskina ann Ilis emer, abars commans ar brezel. Evel ken n'e ket red spounta c'hoas evid-se ; pa vezint æt re bell, ann Autrou Doue a harpo outho.

A.

Er gazeten *Le Salut Public* d'eus *Lyon* e lennomp ar pez a ia aman varlerc'h :

» Goulenn a rer scolaërien evid ann ti-scol renet gant mistri-scol tud ar bed, rue *Vieille-Monnaie, 12.* »

Ar scol-ze, eme ar memes gazeten renet gant ar Freret bete fin miz Here, he devoa pemp class ha tost da dri c'hant scolaër.

Neuze e oe casset cuit ar Freret ha lakeat en ho flass eur mestr-scol den ar bed, egis m'her c'houlenne ann oll tadou a famill (n'e ket diæs deoc'h compren penaus ar rœzon-ze n'e ket eur rœson eo,mæs eun digarre hag eur gaou-ha setu aman ar breuven anat ne c'houlenne den nemet ar Radicalet e vije casset cuit ar Freret ha lakeat en ho flass mistri-scol tud ar bed.)

D'ann 3 a viz Du e oe digorret ar scol-ze evid eur scolaër hebken. Breman evelken ez eus daou scolaër, mæs ar re a anav ann traou a lavar ne

dint ket eus ar c'harter hag hiniennou, o vont pelloc'h, a lavar ne dint ket d'oc'h ar gear soken.

Neus fors penaus eo, ar scol-ze evid daou scolaër hebken he deus eul lojeis paët 2,500 lur ferm gant re gær, hag eur mestr-scol paët 2,000 lur.

Ouspen, roet so bet dezhi he frovision glaou evid tomma ann daou scolaër epad ar goanv; ha varlene, ne felle ket d'ar gonseillerien tomma ar scoliou rag ma oant renet gant ar Freret !

Set ' a ze eta eun dispign a 5,000 lur pe var dro evid daou scolaër hebken. Me ve contant da lacaat claoustre ne ve ket cavet eun den e kear, neus fors peger radical e ve, ha ne lavarfe ket eo evelken eun tamic re ger. Ma ! hag ann enor da veza casset ar Freret cuit ! me chans ann draze a dâl eun dra benag !!! —

D'eus eur gear d'eus departamant Vaucluse e scriver d'ar gazeten *Le Citoyen* d'eus Marseille :

En hor c'hear-ni a so nevez-maro eur Republican ha petra benag ne oa ket bet goal gristen epad he vuhez e varvas evel ken evel eur c'hristen.

En despet da-ze ar Radicalet he genvreudeur pâ oa beo,o clasc ober eun *anterramant-ki* ganthan a gassas kelou d'ann oll Radicalet tro var dro ma teufent d'ann anterramant.

Hogen, aman eo ar guella, eun den evid ober goab anezho a gassas kelou d'ann hini a rea micher da gigna al loenet brein, da zont en hor c'hear-ni da gerc'hat corf eun azen a ioa crevet eno. Hag ann heur a vercas dezhan a oa dress ann hini a oa bet merket gant ar Radicalet evid ann *anterramant-ki*, couls hag ann ti ma oa bet lavaret dezhan e oa corf eun azen da gass cuit ac'hano a ioa ann ti eleac'h ma oa relegou ann den paour-ze ne felle ket d'ar Radicalet e teufe ar veleien d'he gass ar bez.

Antronoz eta, d'ann heur merket, setu ar c'higner oc'h en em gaout gant he gar hag o c'houlenn digant ar re oa dirag ti ann den maro ; E peleac'h ema eta ann azen a rencan da gass d'ann douar.

Ma savas eur c'hoarz, ec'h hellit cridi, na ne hellas ket ar Radicalet, kement a vije græt goab outho, cass gantho d'he anterri evel eur c'hi, corf ann den-ze a oa maro evel eur c'hristen, neus fors peger fall e oa bet epad he vuhez.

En em denna cuit a rejont eta hag e hellas ar veleien dont da anterri ann hini en devoa bet sonj eus he vadiziant abars mont dirag Doue.

Madou ann douar.

MONTROULEZ. — *Marc'hat ann 8 a viz Du.* Guinis, ann 8 ugent lur, 24 lur. — Hey, ar memes pouez, 13 lur 16 guennec. — Ed-du, ar c'hant lur, 11 lur. — Kerc'h, ar memes pouez, 9 lur 1 guennec. — Avalou douar ann daou c'hant lur, 15 lur.

KEMPER. — *15 a viz Du.* (ann daou c'hant lur) Guinis, 27 lur 10. — Segal 27 lur. — Hey, 18 lur 10 g. — Ed du, 24 lur, 10 g. — Kerc'h, 18 lur 10 g. — Avalou-douar 9 lur, 10 g.

PARIS. — (Ann daou c'hant lur.) Guinis, 32 lur da 33. — Segal, 23 lur da 24. — Kerc'h, 19 lur da 20.

PONT 'N ABAT. — *13 a viz Du.* (Ann daou c'hant lur.) Guinis, 29 lur, 12 guennec. — Segal, 27 lur, 18 guennec. — Hey, 18 lur 10 guennec. — Kerc'h, 18 lur, 10 guennec. — Avalou-douar. 10 lur nemet 5 guennec.

Buez ann Aotrou Mikel NOBLETZ

RENER KENTA AR MISSIONOU E BREIZ-IZEL

Gret gant ann Tad BLEUZEN, *d'eus Compagnnez Jesus*, a so e guerz e Brest e ti ann Aotrounez Lefournier, hag e Kemper, e ti ann Aotrou Salaun, hag e ti kement marc'hadour leoriou a verz leoriou brezonec.

El leor-ze e caver ive, varlerc'h buez ann Aotrou Mikel Nobletz, buhez Mari-Amiss Picart, eus a Viclan, a so bet henchet ganthan en hent eus ar Barados. Ar vuhez-man so bet tennet eus al leor-caer (Bali ann Eê) scrivet e brezonec gant ann aotrou Roudaut, person Plouziry.

AR FINISTER

ASSURANS ENEP AN TAN

DIRECTOUR : **A. LE MAIGRE**

39. rue Kereon, Quemper.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 49) DISSADORN 13 A KERZU 1879.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan livez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakaat var ar gazeten.

Kemper, 13 a viz Kerzu 1879.

D'ann 29 a viz Du ann Deputeet so en em assamblet adarre mæs evid netra, savet so bet etre ar Bonapartistet hag ar Radicalet divar benn eur barner a beoc'h so bet hanvet e departamant *Eure* petra benag ma oa bet condaonet pa oa hurcher, abalamour da veza manket en he zever. Ar Radicalet eo ho deus gounezet pe guir emaint ann niver brassa. Ann eil da Vinistr ar Justis en deus anzavet e oa bet diblasset 2,000 d'eus ar re a sell ous ar Justis en eur fæson benag abaoue bloas hag e oa 500 den nevez-deut en tribunalou etoues ar re-ze. Ar memes hini en deus ive lavaret ne oa bet chenchet nag hanvet hini ebet eus ar re-ze var goulenn ann Deputeet nag ar Senatourien, pa voar ann oll n'eus bet ken caus d'ho chenchamant nemet c'hoant ha bolontez ar re-ze. E clasc trompla piou e oa ? n'e ket ni hon deffe allet beza tromplet ganthan na den all ebet nemet dall e vije.

Etoues ann traou all ho deus græt int ho deus votet eul lezen a lavar,egis m'en deus discuezet ann Autrou Arrazat,e renker evid savetei guiriou ar vinoret rei eur goard d'ar goard.

Eun dra gaër ne sonj ket doc'h ? Diæs avoalc'h eo breman beza goard, ha piou a garfe kemer ar beac'h-ze var he ziouscoas ma ve rentet pounnerroc'h c'hoas ?

Dilun 1 a viz Kerzu ar Senatourien a so en em assamblet, mæs n'ho deus græt netra a gement a selfe ouzhoc'h.

E Cambr ann Deputeet ne deo ket bet ar memes tra.

Hano a oa da voti eul lezen kinniget gant eur Radical, Maigne, evid torri hini ann 18 a viz Du 1814 a lavare e oa difennet labourat da sul ha da vouel berz. Ann Autrou Keller, eur guir gristen, a c'houlenne d'eus he du e vije bet difennet labourat en devejou-ze var gement tam labour a vije bet græt e cont ar C'houarnamant, ann departamanchou pe ar gommun, e ve sarret ar gariou marc'hadourez da sul ha da vouel hag e vije renket ann traou en henvelep fæson ma alje ann oll e servich ann hentchou houarn, neus fors e pe sort renc, cahout eur sulvez dezho beb pemzec devez couls ha potret ar post hag ann telegraf. Evel ma hellit cridi n'eus ket bet assantet ganthan hag hini Maigne a so bet voi vid ann eil gueich.

Setu aman lod eus ar pez en deus lavaret ann Autrou Keller. Ni catoliket, emezhan, petra benag ne fell ket deomp contraign den da vont d'ann offern da sul, a garfe gouscoude ec'h alfe hen ober kement hini en deus c'hoant, ar pez n'e ket possubl ma ne ehaner ket da labourat da sul. Hogen ne bouezin ket var gement se,rag guelet avoalc'h a ran ne fell ket deoc'h chilou ar pez am beffe da lare hag ouspen e ouzon penaus neus fors peger mad e ve ar pez am beffe c'hoant e ve græt, e vezo atau taulet a gostez abalamour hebken ma eo me ann hini her c'hinnig deoc'h.

Ann Autrou Nadaud, unan ac'hanoc'h, a so bet micherour he unan, hag a voar petra so mad evid ar vicherourien, ann hini en deus hel lavaret din : *Ho lezen so mad tre, mæs c'hui so re glerical, taulet e vezo a gostez.* El lezen-ze græt evid brassa mad ar vicherourien, ann Autrou Maigne ne vell nemet dorn ar Roialistet, hag a lavar eo evid-se e renker he zeuler a gostez. Er broiou all, memes etouez ar Brotestantet, al lezen-ze a zalc'her stard dezhi ha soken er Stadou-Unanet, en Americ, eleac'h ma eo dispartiet lezennou ar C'houarnamant d'eus lezennou ann Ilis,e lavarer deomp penaus al lezen a ordren ehana labourat da sul ne glasc na ne c'houlenn ken,nemet ma alje beb unan discuiza d'ann devez-ze heb ma deufe den d'he gontraign da labourat seis deves er sizun. Ar vicherourien ho unan a c'houlenn eun devez ehan ha pa ne roer ket ar sul dezho int a gemer al lun, ar meurs hag a veichou muioc'h ; hogen, evitho da ehana d'ann devejou-ze ne lavarer ger ebet dezho, rag ma reüser ar sul d'ar micherour ne deo nemet dre gassoni ous ar Relijion hag evit miret outhan d'ober he zeveriou a vir gristen.

En Americ,var unan eus ann hentchou houarn, en eur mare ma oa cals press labour e oa bet

goulennet digant al labourerien ober eun tam benag beb sul evid divrassa al labour hag int ho devoa assantet, mæs, egis ne fæsone ket ar re oa e penn ann hent houarn,teurel al labour-sul ze en traôn,ar vicherourien a c'houlennas ho unan e vije rentet hò devez sul dezho. M'hen assur deoc'h e Frans e lavarfent ar memes tra. Kement a labour a ve græt er memes tra rag ar micherour a labourfe courajusoc'h. Unan d'eus ar re so e penn ar staliou bras e Departamant ar *Rhône* goude beza goulennet ali he vicherourien a achu ar sizun d'ar sadorn da greisteis hag a lavar n'e ket bet neubeuteat evid-se he c'hounidegez.

Epad ann hanter devez-ze ar vicherourien hag ho friejou a entent ous ho ziegez hag ho zamic douar; lod all a zress ar pez a vanc er mecanicou ha da sul ann oll a ehan. D'al lun adarre e peger gant al labour hag e labourer gant muioc'h couraich. Jules Maigne a respont ous ann Autrou Keller, o fougassi ho deus ar Radicalet muioc'h carantez egethan evid ar vicherourien rag int ho deus rentet dezho ho liberte (pebes gaou !) ha roet ar guir da voti. (Eun dra gaër! hag int ho unan a ziscuez anat en eur chomm er gær, peger scuiz emaint dija o vont da voti dalc'h mad evid tud a goms braô outho abars ar voterez, na ne brijont mui na memes sellet outho eur veich ma 'z int bet hanvet).

Lavaret a ra penaus en deus muioc'h guir da brezec e hano ar vicherourien eget an Autrou Keller, lavaret a ra penaus ar pez a glasker eo contraign ann oll da vont d'ann offern da sul (egis ne lesfe ket ann Ilis ann oll oc'h heulia ho bolontez var ann affer-ze, o lavaret dezho evelken penaus m'ho deus c'hoant beza cristen hag ober ho silvidigez eo eun dever a goustians evitho heulia al lezen penn da benn var ar poent-ze). Ann Autrou Keller a respont anezhan penaus e mare ar Republic kenta e oa difennet ous ann oll labourat d'ann decvet devez (*Decadi*, sul ar Radicalet) dindan poan paëa 300 lur amand ha paca 6 devez prison.

A hed he brezegen Jules Maigne en devoa lavaret e oa distroet Lois XVIII e Frans er voituriou a heulie soudardet hon enebourien hag ann Autrou de la Rochefoucault a respont breman penaus eo ar bobl a Baris en deus goulennet distro ar Roue. Ann enebourien n'ho devoa labouret nemet evitho ho unan hag eo Impalaër ar Russi a lavaras, o velet ar pez a dremene : *n'e ket me a viro ous ar Roue da zont en dro.* Hag ar Roue so distroet heb eur soudard oc'h he heul, galvet gant carantez he bobl hag hen en deus græt eur peoc'h guelloc'h eget hoc'h hini pa n'ho poa d'en em zifenn nemet a enep ar Brussianet hag hoc'h eus lezet diou loden eus ar vro da vont gantho ; m'hon dije bet er mare-ze eur Roue e Frans, n'e ket evelse e vije æt ann traou.

Goudeze e peger gant eul lezen all ken noazus hag heben, a lavar teuler ann traon lezen ann 3 a viz Even 1874 var beleien ar soudardet. (*Aumoniers*). Ann autrou Prins de Leou a zifenn lezen 1874 : lavaret a ra penaus neubeut ha neubeut ar Republicanet ho deus neubeuteat niver ann aumonerien ha breman ar re so bet miret ne goustont d'ar c'houarnamant nemet 90.000 lur.

Lavaret a rer e vez contraignet ar soudardet da vont d'ann offern, ann traou-ze so æs da lare n'e ket ken æs discuez e vent guir. Ann aumonier en deuz pevar tra d'ober : 1° lavaret ann offern hag e teu d'he chilou ann nep en deus c'hoant. 2° Ar prezegennou ha da chilou ar re-man ne teu ive nemet ar re ho deus bolontez. 3° Ar goëssion evid ann nep a gar. 4° Dastum endro dezhan ar re ho deus c'hoant dont d'he gahout evid pourvei dezho leoriou ha c'hoariou honest. Ann aumonierien a so caret gant ar soudardet na dennit ket anezho digantho. Ann autrou Bethmont hel lavare deoc'h e 1872*n'eus arme crenv ebet,goest da entent petra eohe dever,goest da vervel evid ar vro,ma n'ema ket ann autrou Doue en he c'hichen da zeshi d'ar soudardet mervel evid ober ho dever.*

Duvaux a zifenn he lezen na petra 'ta ! hag a lavar eo ar jeneral Trochu a du ganthan evid lavaret ne servich ann aumonerien da netra.

Ann autrou Louis de Kerjégu a respont anezhan.

Autrounez, ann autrou Duvaux en deus comset cals ouzomp d'eus ar pez en deus græt ar jeneral de Cissey, d'eus ar pez a sonje ar jeneral Trochu, me a garfe breman gouzout petra a sonj d'ar jeneral Gresley d'eus al lezen-man.

Ar Presidant. — Me a responto deoc'h evithan ma kirit. Hen a lavar e ve contant avoalc'h e ve evesseat ous al lezen-ze, mæs ne sonj ket dezhan en deffe tra da lavaret abars ma vezo votet evid mad. Panefeze e vije bet aman breman.

Ann autrou Louis de Kerjegu. — Red mad a oa anaout santimant ann hini so e penn ann arme.

Evidoun-me, heb gouzout petra rai ann Deputeet all Republicanet ha cristenien, en eun affer a ia a enep santimanchou ann dud cristen ho deus ho hanvet, me a sonj din eo eun dever evidon mont a du gant ann Autrou Prins de Leon hag ann oll Deputeet cristenien eus ann tu dehou, evid lavaret a vouez huel peger fall eo al lezenze, ne ra ken nemet enebi ous coustians ann oll, a vir ous ar soudardet da gahout en ho c'hichen ar guir ho deus da gahout sicour ar Relijion, er mare memes ma teu ann denda roi he amzer d'ar vro ha ma rofe memes he vuhez ma ve red.

Eun injur eo ho lezen d'ann tadou ha d'ar mammou pa ho cuelont o cahout evelse kenneubeut a istim evid ene ho bugale. Ia, Autrounez, me a lavar eo ho lezen eul lezen gri hag e c'houlennan e ve taulet a gostez. —

Hogen, ar c'homsou calonec-ze ne viront ket oc'h ar Radicalet da lavaret e vezo red evessaat ous al lezen-ze hag he voti.

Goudeze e votont eun neubeut lezennou a sell nemeur ouzhoc'h, hag en ho zoues ann hini a ro muioc'h guir d'ar Radicalet da voasca re ann tu dehou.

D'ar Meurs 2 a viz Kerzu, Waddington en em glemm d'eus ar pez ho deus c'hoant d'ober re ann tu cleiz d'ar Vinistret, ober dezho bale dre ann hent a vezo merket gant Deputeet ann tu cleiz. Scuiz da veza atau taulet ha distaulet du-man, du-hont, e lavar dezho : ma ne blijomp ket deoc'h mui, red eo deoc'h hen discuez dre ho voterez, mæs n'hellomp ket clevout diganeoc'h ar pez hon deus da ober : pa eo ni a renc respont, ni eo a renc commandi. — M'en dije græt atau, ar pez a lavar en d'eus c'hoant d'ober, ne vije ket couezet ken izel evel m'ema. Mæs ann dra-ze ne ra netra deomp, ar re-ze oll, Ministret ha Radicalet a so oll enebourien deomp, lezomp anezho eta d'en em zribi, nemet guellaat a alfe deomp,ma teufent da neubeutaat.

Goudeze, Charles Boysset a lavar e ve mad ober eul lezen evid rei conje d'ar C'houarnamant chenj plass d'ann oll Barnerien ken ac'han ma vezo lakeat Republicanet eus ann dibab en oll plassou-ze. Ar re all o veza lavaret evelthan, ann Deputeet (320 a enep 152) a lavar e renker evessaat ous al lezen-ze.

Evid hirio n'hellan ket mont hirroc'h, rag n'am eus ket resevet ar gazetennou egis custum. Er sizun a zeu e kendalc'hin.

A.

Dont a ra peb tra d'he vare d'ann hini a voar gortos ; ha setu deut da vir ar gonchen-ze evidon. Miz so e lavaren deoc'h e oa bet promettet din gant unan gouziecoc'h evidon, eun tamic scrid var belerinach Lourdes ha setu ar scrid-ze o tont, dress pa m'eus achu lacaat deoc'h e brezonec ar pez oa bet græt e gallec gant an autrou A. P. Commans a ran hirio d'hel lacaat er gazeten hag e kendalc'hin d'hen ober beb sizun dre ma vezo casset beteg ennhon. Ar memes traou a lavaro deoc'h, guir eo, mæs ho lavaret a rai en eur fæson a blijo cals guelloc'h deoc'h.

A.

BEACH

Pardonerien Eskopti Kemper ha Leon

Da dy Itron Varia Lourdes er blavez 1879.

(22-27 a viz Guengolo 1879).

En eunn ty divar ar mæz, e oa, goude koan, en devez varlerc'h goueliou kel-ar-goan. Eun tantad mad a dan a oa en oalet, ha kelc'het en dro d'ez-han eunn nebeut tud : re ann ty hag ann amezeyen. Eno e velet Yannik a-vil-vicher Fanch ar Vouilgez, perc'hen ann ty; Chelvestr ha vab hena a oa nevez deut euz a zoudard ha Gaitik teod-lemm. Darn a oa azezet var skabellou dárn all var skinvier, ar merc'hed a voa puchet var hò boutou ; Yannik, a-vil-vicher ha Fanch ar Vouilgez, o doa, mar plij pep-hini he gadof.

Fanch ar Vouilgez. — Pell zo n'em boa ket da velet, me gave d'inn e oas kollet.

Yannik a-vil-vicher. — E foeta bro, lavar, oun bet.

Fanch ar Vouilgez. — Neuze e peuz guelet kals traou ha klevet kalz marvailliu ?

Yannik. — A forz.

Fanch. — E ty ann Itron Varia Lourdes out bet ive, var a glevan ?

Yannik. — Ia, gant ar bardonerien zo et aze d'a viz guengolo.

Fanch. — Penn d'a benn e peus ho heuliet ?

Yannik. — Penn d'a benn.

Fanch. — Digouezet mad, komper Yannik, pell'zo emaoun o klask kaout kelou euz ar veachze ; Lavaret zo d'inn ez euz eul leor e gallek hag a gomz divar he fenn. Siouas! petra ra ze d'inn-me, pa n'a ouzon ger gallek. Ha koulskoude, a lavarer, ez euz c'hoarvezet eno n'oun ket pegement a draou kaër, ez euz bet pareet n'oun pegement a dud klanv. Red eo did, Yannik, lavaret deomp da veach e ty ann Itron Varia Lourdes.

Chilvestr. — Grit peoc'h deomp gant hoc'h Itron Varia Lourdes.

Gaïtik teod-lemm. — Silaouit ma zud, ar potr Chelvestr, abaoue m'en deus douget bragou ruz ha sac'h lær, ne fell ket dean klevet comz eus ann Itron Varia Lourdes, deut eo da veza goaz !

Yannik. — Mont a ran eta da lavaret deoc'h va beach e ty ann Itron Varia Lourdes ?

Ann holl. — Ia, ia, ia!

Yannik. — Er bloas tremenet evel a ouzoc'h e oa bet 1,400 den euz hon Eskopti o pardouna e Lourdes, hag en eur gimiada eus ann Itron Varia, o doa lavaret dei ken-a-vo en distro. Ar re a oa chommet er gær o klevet ann traou kaër a voa c'hoarvezet, a lavare: d'a vloaz nija yelo ivez ; ha neuze kalz o doa da drugarekaat ho mamm.

Evelze eur plac'hik seitek vloaz eus a barrez Sant Thurien, a deuas da lakaat he hano unan deuz ar re genta, a ye da Lourdes da drugarekaat ar Verc'hez.

Brema z'eus eunn nebeut miziou, e kouezas varnn'hi eunn derrien vraz. Ervez lavar ar vidisinet ne oa pare ebet evit-hy, ha ne d'oa nemet diou pe deir eur da verva. Nouennet e oa, ne c'hortozet nemet he huanat diveza. Unan bennag a lavaraz he arbedi d'ann Itron Varia Lourdes. Raktal e oa pedet evit-hy, roet dei da eva gant

eur bleuen eur ann dour burzuduz, ha lavaret e zaje da bardouna da Lourdes. Raktal, e torraz ann derrien, hag e teuaz d'a vellaat kement ha ker buhan, ma hellaz mont d'ann oferen er zul varlerc'h ; hag e lavare d'ann holl : An Itron Varia Lourdes e deus va fareet. Eur paour a oa en ty eo en doa lavaret he arbedi d'ann Itron Varia Lourdes. Ar paour a lavarer var ar mæz eo æl-mad an Otrou Doue. Netra guirroc'h.

Koulskoude ar re o doa renket ar veach santel evit ar bloaz 1878, ne ouient ket mad petra d'ober evit ar bloaz-ma,ann eost a oa divezat ha doareet fall, aon a oa ne divije ann dud divar ar mæz nag amzer na peadra da vont.

Da ziveza evelato e oa sonjet, gervel anevez bugale Breiz da vont da Lourdes. Daouzek kant a roas ho hano ; euz a bep korn, eus a bep kanton, c'hoant am beffe da lavaret eus a bep parrez a eskopti Kemper, e oa tud ; eus a veur a barrez e oa ugent, tregont, daou-ugent. Bennos Doue ha bennos ar Verc'hez varn'ho!

Ckelvestr. — Var lene e oa 1,400 ! Ne ket var gresk eo e za ar garantez evit hoc'h Itron Varia Lourdes !

Yannik. — Var lene ann eost a oa gret ; daoust, ne oa ket bet dreist e oa bet guelloc'h evit ar bloaz-ma ! Ne goust ket ker bras mont da Lourdes, evelhato kalz a rank dioueret, evit kaout peadra da vont di.

Chelvestr. — Ha ne ve ket guelloc'h deo espern ho arc'hant ha chomm er gær ?

Gaïtik. — Guelloc'h e ve choaz m'ærvad her lakaat e godel an hostiz. Ha pa ve eunn tamik dienez aroc pe goude, hag ar blijadur da velet ann Itron Varia Lourdes, d'he zrugarekaat, d'he meuli ; hag ar grassou a zastumer ha na dalont ket ar boan? Kers d'ann davarn, m'ar kærez ; evidonme zo guell ganeen mont da dy ann Itron Varia Lourdes.

An holl. — Mad ! mad ! Gaïtik.

Eur pennad all eur veich all.

Y. P. P. D.

MARVAILLOU.

Daou scolaer e vacans e Carantec.

HERVEIK MAPOLIN HA FRANSOIK TINOD.

A gaf Ian he Vam, an Hermit ha Mac'harit Laure o leina. Eur chodouronat patates bleudok gant eun tam mad a gik moc'h a zo var an dol ; ha leaz ribot da zouba ar patatez.

(Kendalc'h.)

Herveik. — Ac'han ! ac'han ! va zud, setu c'hui tappet avad ! daou radical o tont da c'houlen partach !

Ian he Vam. — Ma na ve ken radikalet nemet ho seurt c'hui, e ve ebat doare ar vro. Tostait d'oc'h an daol, ho taou. Alo Fransoik, laka da galaboussen, va fot. Azezit. Mac'harit Laure laka peb a skudellad vad a lez ribot dan daou ma. Assa ! e kiemense ive ta, ak oc'h deuet ?

(Ama an daou skolaer a rent ho deveriou dan Hermit.)

An Hermit. — Divar ben petra o peuz great ho tivis en eur zont dre an treaz a zalek Carantek petek Callot ?

Fransoik. — Divar ben orin ar Framassounet, Herveik en deus kountet din leun a draou divar an uriaou.

An Hermit. Ar ger a Framassoun ne de nemet unan doc'h ar c'huec'h mil ano ha tregont e deus kemeret ar Revolt a enep Doue a kement a zo a unan gant Doue, a zalek Lucifer er pen kenta, petek ar Framassounet a zo brema. Lakit o deus c'huec'h mil orin pe dad ha tregont. En deis hirio dre ma ho deus d'oc'h ho memprou ê kement gouarnamant a zo, int a so hardissoc'h eget biskoas. An anoiou a gemeront a ziskues sklear penaos e reont ho heritach d'oc'h kement errol a zo bet skignet gat Satan etouez ar baïanet hag ar gristenien ed ha ed ar c'hantvechou epad tost da c'huec'h mil bloas. Egist bugale o roull en eur voul vras an oll erc'h a ve kouezet var an dachen, er memez tra e tastumont en eur bern (teil), kement lousdoni a zo deuet d'oc'h speret a calounou an dud fal ha falakr dindan inspiration an diaoul, a zalek tentation ar barados terrestr.

Fransoik. — Ar Framassounet, a lavar lod, n'int ket ker goas hag an Internationalet. Petra zonjit Hermit ?

An Hermit. — Ar pez a zonjan eo int bugale ar memes mam da lavaret eo, ar Revolt pe Revolution, greg Satan. Ar Framassoun eur vech anavezet, a lavaro ato : ne ket me eo a zo eur goal hini, va breur avad, an International, lakit evez razha ! — An International d'he dro ne vanko morse da lavaret, dan dud simpl hag heb descadurez, divar ben troiou kokin an drouk speret hag he sujidi, penaos ne ket hen eo en deus an tort, var chouk he vreur eo e rank beza. Ober ar muia possubl a zrouk. tamal ar re all, ispicial ar gristenien vad, ha disparissa evel gozet en douar, doc'htu ma vez danjer. Ober an ouill doc'h ar re a zo savet en otorite gant an dud vad, hag ho lakat mar gellont er sac'h ; tostaad doc'h peb christen, sioulik hag hipokrit evel Satan pa dentas hor Zalver en desert, o sonjal goud petra oa en he galoun, en laza, pe en lakad dindan he dreid. Setu petra ra ar Framassounet. An neb ne ket dall put, nen deus nemet digeri e zaoulagat, en amzer e pihini e vevomp-ni, hag e velo sklear ha patant ar c'hoariou a ra Satan, evit distaga d'oc'h Doue, kaloun an den.

Mac'harit. — Sac'h an dien ! goazet, ne ket poent kregi en dour binniget ! petra ! Peteg en, Otronez, me n'am beuz lavaret grik abed. Me a garfe gouscoude gouzout abaoue peur a zo Framassounezet.

Herveik. — Eva, Mac'harit, eo a zo bed ar genta,diana, ma c'hententomp ar ger Framassoun evel ma ze gleed, da lavaret eo, eun den en em zavet a enep Done.

Mac'harit. — Respountet din ta pegeit so e zeus Framassounezet ?

Herveik. — Abaoue ar blavez 1774. Mæs dishenvel int d'oc'h ar merc'het a rea guichail mysteriou, lidou secret,rag ervez am beus lennet,nhot diche ket gouzanvet memes eur par raz en templ, pa reant ho lidou sekret, eleac'h an dimezelletma ne c'hallont derc'hel conseil nemed e condition kaout en ho c'hever eur Framassoun deus ar grad o deus hi ho unan.

Fransoik. — Cals gradou a zo ?

Herveik. — N'ouzon ped kant.

Ian he Vam. — Setu aze avad egalite, ia, hag a zo !

Mac'harit. — Perag ta e chassont evelse merc'ket d'ho eull ?

Herveik. — E feiz ie zur evit o daoni, evit daoni drezhi ar goazet, hag ar vugaligou ispicial.

An Hermit. — Doc'h ar vugale eo ema, en amzer-zo brema, brassa kounnar Satan, rag he bossubl a ra evit lakad da gredi eo eun enor kaer ne ve ket a vugale e ti daou zen dimezet, pe da viana ne ve nemet an nebeuta a c'halleur ; ne ve ket roed dezho ar vadisiant ; e vent abandounet var digares an divors, lezen an tort Naket ; e ven laket e skoliou dizoue, ha casset dar skol-ze dre fors, evid beza kourroumpet a speret, a galoun, a gorf, ken na anavezint muhi na tad, na mam, na persoun, na Doue, mæs ra vizint troet e mecanikou da voti, divar ger chef ar Framassounet, evit ma vo ar chef hag ar re dosta dezhan egist eujennet en eur prat druz, hag eur vanden filippet var eur bern kerc'h. Sac'h an dien ! beac'h d'ar filippet, a lavaran !

Herveik. — Drouk a reont dar vugale. Mæs dar re vras e reont ie, rag e risk emaoump da jassa varnomp droulans ar Pruss, abalamour d'hor Goarnamant Framassoun.E difisians e maint deus ar Frans. Setu ama perak e lavaran evelse : mab hena Guillou gos, impalaër an Allemagn, ar Prins Frederik-Charles, a zo en em jasset, hen hag he vignounet doc'h touez ar Framassounet, goude ma o deus ar cheffou bras reüzet diskouez dezha cahierou secret an Urs. Mad ! Perak e reüzont diskouez ar secrejou-ze, da lavaret eo ar maniel ma zeo koumpozet an Urs, hag evit pe seurt intention eo fountet ? Abalamour ma zeo abominabl intentionou ar framassouniach cuzet : pilad gouarnamant Doue ha kement den her represant setu petra fot dezho.

Fransoik. — Diou Framassouniach a zo ta, unan visibl hag unan invisibl ?

Herveik. — Ia : an hini visibl a zo Framassounet ar gradou izella. Gouskoude mera hini doc'h ar re a zo sanset er gradou kenta, ha medoc'h ar re a zo sanset er gradou kenta, ha memes avichou an hini a zoug an ano a Vestr-Bras, ispicial pa vez eur Roue, a jom en hini visibl. Mæs ar guir Mestr-Bras a vez kuzet mad peurvuia, hag he ano ne apparis nemet en unan doc'h ar gradou ijel.

Fransoik. — Enhez a en em guz mad, rag, aoun na zigouesfe gathan beza devet evel Jakes Molai.

Herveik. — Ar Framassouniach invisibl a zo evit ar rest deus ar Framassounet.

J. M. C.

(Eur pennad all eur vech all.)

Eun exempl caër a feiz.

Setu aman eul lizer am beus cavet er gazeten *la Semaine religieuse* d'eus Naonet.

Autrou scrivagner,

Cass a ran deoc'h histor eun dra am eus clevet, eun tamic so, hag a so deut din endro ar somj anezhan o lenn Buhez Bernadette scrivet gant ann autrou H. Lasserre.

Dre bermission Doue, m'ervad, ec'h en em gavis, eun neubeut miziou so, gant eun den oajet a dri bloas ha tri ugent. Ne fell ket din merca deoc'h aman he hano ; travoalc'h a vezo ganin lavaret deoc'h penaus e tisken d'eus unan eus ann tiadou tud ker brudet e Breiz dre ho feiz beo ha nerzus.

Causeal a reamp d'eus Lourdes. Me oa o paouez digoueout ac'hano. Me oa bet æt va unan di e pelerinach hag em boa resevet eur c'hras caër meurbet digant ann autrou Doue.

Setu ar c'hristen mad-ze, ar galon vad a zen-ze o lavaret din :

— Ah ! emezhan, eun dudi eo evidon ho clevout o prezec var benn ar c'haô benniget-ze ! Daou vloas hanter so breman am beus resevet eno ar iec'het goude ugent bloas poaniou eus ar revrassa, hag oun bet pare en eun taul ha dre eur guir vurzud, eur guir miracl, anat caër dime ha d'ar re oa ganin eno eus va famill. Me n'oun bet morse nemet eur c'hristen clouar. Evelken, meulet ra vezo Doue n'am beus biscoas ancounec'heat ar c'henteliou ho devoa roet din da genta va c'hezrent ha va ferson goudeze.

Neubeut douget da vedita n'am beus ket aliès sonjet er pez dreist naturel a ra ann autrou Doue er bed-man. Kense, petra benag ma gleven aliès em zi hag etouez va c'herent hano d'eus historiou

burzudus Lourdes, ne rean van ebet evid ho c'hlevout, ne glasken ket guelet pe int a oant guir pe ne oant ket hag evid lavaret ar virionez, ne oan ket nec'het gantho.

Travoalc'h am eus, a lavaren aveichou, gant miraclou ann Aviel. Ar re-ze, her gouzout a rit ervad, ho c'hredi a ran gant ar feiz ar vrassa.

Eun devez setu va mer'ch a so dimezet hag o chomm em c'hichen-me, o pedi ac'hanon da vont da Lourdes ganthi hag he fried evid seveni eur vœu ho devoa græt.

Me gave goal bell mont keit all, me ugent vloas a oa ker clanv gant ar berr-alan, n'hellen cousket nemet gant cals a boan em c'haonze na ne hellen ket gourvez em guele. Evelken,oc'h anaout e vijent bet va bugale contant bras ma iafen gantho, ec'h assantis ha setu me en hent evid plijout dezho ha netra ken.

Guel ar c'haô eleac'h m'en em ziscuezas ar Verc'hez da Vernadette ne lavaras din netra ar veich kenta ma'z ajomp da zaoulina dirazhi, mæs antronoz vintin, pa ziskenjomp di evid ann eil gueich goude beza clevet ann offern ha communiet assambles en Ilis-veur, setu eur sonj o tont din d'eus pers ann autrou Doue.

Me a so, emoun-me, goal daget, goal dalc'het evid eun den a gar cals al labour hag en deus labouret epad ann daou ugent bloas kenta eus he vuhez. Ma iafen evel kelliæs a hini all d'en em velc'hi e dour ar feunteun-man, marteze e ven pare !..... Va bugale, emoun-me,mont a ran da zisken en dour.

— Ho ! tad, emezho a eur vouez, lakit evez !

— Ha perag, mar plich ? emoun-me. Ma varvan aman, e varvin en eur ober eun act a Feiz. mar d'hoc'h mignon din, lezit ac'hanon d'ober va bolontez. —

Var gement-se goude beza briatet va merc'h hag he fried setu me oc'h antreal en ti ien eleac'h m'en em gav dour ar feunteun.

Divisca va dillad a ris o pedi ann autrou Doue a greis va c'halon egis ne vouien mui hen ober cals bloavechou a ioa, paour keaz cristen clouar ma oan.

Scornet va zreit gant ar vein gleb-dour e tiskennis deleziou ar feunteun hag en em daulis en dour bete va gouzoug. Sonjal a rea din e oan o vont da vervel : mæs evelken ne chanen ket o lavaret : Mervel oc'h ober eun act a feiz ! ar brassa am eus græt biscoas em buhez, oh ! ma vijen eürus avoalc'h evid-se, em beffe, a dra sur araug mervel ar pardon digant Doue da veza bet keit all amzer ker clouar en he zervich ! Meulet ra vezo ann hano santel a Zoue ! Mari, va mam, pedit evidon.

« En eun taul e clouaras ann dour hag e santis eun dra benag ennoun. — Guisca a ris va dillad endro, hag o tont er meaz eus ann ti e cavis va bugale, stouet ho fenn beteg ann douar, o pedi ho daou evidon.

— « Pedomp assambles, emoun-me, pare oun! Pedomp ann Doue a vadelez ! meulomp he Vam santel !

« Hag abaoue oun deut ker iac'h ha ma oan gueichall, na ne santan mui ar berr-alan he dévoa græt din kement a boan epad ugent bloas. Ne vezo ket pell e vezo tri bloas aboue ann devez eürus-ze. »

— Me, autrou, n'am boa morse guelet dirazon eun den pareet dre viracl, hag e chomen saouzanet o sellet ous ann den coz-man ker stard en he feiz hag a seblante lavaret din heb paouez ar c'homsou-man en devoa lavaret dija o conta din he histor :

— Setu, autrou, ar pez he deuz græt ar Verc'hez santel, mam da Zoue evid ar paour keaz cristen clouar, guir eo, mæs a oa chomet beo en he galon ar Feiz en devoa bet digant Doue, dre gelennadurez he gerent hag he Berson. —

Meulet ra vezo ann Itron Varia Lourdes.

Unan eus ar re a reseo ho cazeten.

A.

Der Iaou 4 a viz Kerzu ez eus bet c'hoarvezet e Douarnenez eur maleur spontus. Doc'h ar mintin, ouspen 30 bag a oa bet taulet d'ann aod gan ann avel hag epad ann deis e teuas eun deg all benag. Be oa c'hoas eun neubeut all a ginnige dont ive, mechans ann avel o veza bet tavet dious ann abardaëz e vezint bet espernet. Petra a zeuio da veza ar pesketourien paour-ze epad ar goanv pa ho deus collet ar voïen da c'hounit ho buhez ? Siouas! coueza a rafint er goassa miser.

Gueichall epad ann hanv ec'h allent arboël eun dra benag d'en em vaga epad ar goanv mæs breman ne hellont mui. Araug ann Acta a Gonvers etre ar Spagn hag ar Frans ne oa ket diæs dezho guerza 20 lur ar millier sardin ; mæs breman a veac'h mar gellont cahout 8 lur d'eus ar millier. Red mad e vezo eta cass sicour dezho evid beva, cass sicour dezho da brena bagou all. Kense roomp eun dra benag dezho en aluzen evid-se hag ann Autrou Doue hen talvezo deomp.

Ann offransou a renco beza casset d'ar gazeten l'*Impartial* e Kemper pe kentoc'h, hag ann draman a ve ar guella, d'ann Autrou Pouliquen, person Douarnenez.

A.

Goude beza casset cuit ar Seurezet d'eus ar scoliou e sonjer tenna ann hospitaliou digantho. Ar Seurezet a entente ous ar re glanv ebars hospital Marengo, *en Aljeri* so bet gourc'hemennet outho en em denna cuit da benn ann devez kenta a viz kenver 1880.

Ker buhan ha ma so deut ar c'helou-ze beteg ennhan, al letanant-coronel de Malglaive gant pehini eo bet fontet hospital Marengo en deus scrivet d'ar c'houarneur jeneral d'en em glemm d'eus enn dra ken iskiz.

Autrou gouarneur,

Cass cuit a rit ar Seurezet d'eus hospital Marengo ! Gouscoude, ma oant eno ne oant ket deut d'eus ho fenn ho unan. Ganin eo e oant bet galvet. Pa gouezas ar c'holera varnomp e 1849 ne hellen ober netra gant mevelien ha mitizien tud ar bed, rag ne felle ket dezho chomm eno gant aoun da goll ho buhez.

Me a voar ervad petra eo an dud-ze a fell deoc'h da lacaat e plass ar Seurezet, ha pa veloc'h heb dale pegen neubeut a helloc'h da ober gantho ha pegement a gresco ho tispignou, c'hui po keuz d'eus ar pez a rit breman.

Ma m'eus allet ober eun dra benag en hospital Marengo, d'ar Seurezet eo oun dleour a ze.

Epad nao bloas var 'n ugent int ho deus roet oll ar pez ho devoa d'ann hospital-ze ho iec'het, ho labour, ho foaniou, ho danvez hag e cavot en ti-ze evid daou ugent mil lur (40,000) guellaën e tiæs ha douarou heb m'en deffe morse ar c'houarnamant roet, na memes eur centim. Evidhoc'h eo ho deus labouret, hag e cassit anezho cuit.

Ar guir am eus da sevel va mouez var ann affer-ze. Ann doctor Leonard en devoa gourc'hemennet ouzin distrei e Frans evid guellaat va iec'het, mæs chomet oun aman rag me a felle din achui ar pez am boa commanset.

C'hui hag ho conseillerien a so nevez deut er vro-man, n'e ket fall e teufe re goz eveldon, ho deus gouezet pegen diæs eo bet founta eun dra benag, da lavaret deoc'h piou eo en deus hor zicouret d'hen ober.

Eun dra fall a rit, ha n'oun ket evid miret d'hel lavaret deoc'h. Ouspen ma 'z hoc'h dianaoudec e kenver ar Seurezet e rit cals gaou ous ar vro.

Digemerit, Autrou gouarneur jeneral, ann assurans eus va c'harantez evid va bro.

V. de Malglaive.

Ne ouzomp ket ha chilaouet e vezo aliou mad ann Autrou de Malglaive, ne ouzomp ket hag hen a vezo goest al lizer-ze da viret ous Albert Grévy d'ober eun dra ken noazus d'ar re glanv ha d'ann hospital he unan, evel cass ar Seurezet cuit, mæs ar pez a ouzomp eo, eo bet scrivet al lizer-ze gant eun den dizaousan hag hen a voar ober he zever.

Dirag ann Dribunal.

Eur mouchouar mad da beb tra.

Eur c'hlemmour a deu dirag an dribunal, he lagat cleiz goloet gant eur mouchouar pleget. Roi a ra he hano, he oad hag he vicher ; tenna ra he vouchouar a zivar he lagat : he zispleg a ra ha sec'ha he tri ennhan, goudeze e pleg anezhan adarre hag he laca var he lagad hag epad ma eo ar re all dirollet oll da c'hoarzin e c'hortos e ve goulennet eun dra benag diganthan.

Ann den mad-ze a so porzier eus he vicher.

Ar Présidant. — *O tiscuez dezhan ann den so bet paket evid beza scoët ganthan (ar c'houpabl)*, ann den-man eo en deus glazet ho lagat deoc'h ?

Ar C'hlemmour. — Ia hen eo penn-kil ha troat.

Ar C'houpabl. — Me ia da lavaret deoc'h penaus eo bet c'hoarvezet ann taul.....

Ar Présidant. — Gortosit c'hoas ; n'e ket deut ho tro. Brema souden e rafoc'h.

Ar C'hlemmour. — Ann dra-ma oa d'al lun, etre deg heur pemp minuten ha tregont d'eus ann noz : Me oa var dreuz ann or ha setu ma couez varnoun al loen direiz-man heb na perag na petra, nemet ma oa e compagnunez eur guchennat lamponet all evelthan hag en deus lakeat ma lagat er stad ma velit. —

Aman ann den, evid discuez he lagat, a denn he vouchouar, displeg a ra anezhan ha sec'ha he fri ebars. Goudeze e pleg anezhan adarre he lacaat a ra endro var he lagat, hag e kendalc'h egis-man.

— Me n'am beus bet biscoas aoun rag den ; bet oun bet soudard,hag, egis ma lavar egile,d'eus gouen ar re ne sec'hont ket ho fri gant ho zroat ; (guelet avoalc'h a rer.) Me oa o vont da staga gant ann hini en devoa scoet ganin, mæs hen a loa dija a veac'h gant he gompagnunez, ha setu int o lavaret oll assambles dime n'e ket ma affer-me a oa ; neuze,....

Ar Présidant. — Travoalc'h ! travoalc'h ! *d'ar c'houpabl.* Breman eo deut ho tro.

Ar C'houpabl. — Ma ! Autrou, mont a ran da lavaret deoc'h petra so c'hoarvezet.

Ar Persidant. — Aliæs avoalc'h hoc'h eus hel lavaret hag aslavaret, na he iet tam var araug.

Ar C'houpabl. — Eo ! eo ! M'oun ganthi. Ar mestr du-man a oa he eured,ha setu m'en devoa roet deomp pemp lur ha tregont da eva d'he iec'het. Pa oamp seis micherour e tigoueze beb a ugent real da beb hini ac'hanomp da eva d'he iec'het ha da hini he intron nevez. Neuze ta, c'hui compren, ni oa hor seis mezo, mæs mezo egis..... respet deoc'h ! egis moc'h, ha setu o sevel etrezomp : sortial a reomp er meas eus ann ti evid en em renca er meaz, rag ar marc'hadour guin en devoa lakeat ac'hanomp er meaz, setu unan eus va c'honsortet o roi eun taul troat din e va gar. Sellet aman egis-man (hag hen gant he votez leun a pri o verca var diviskér ar porzier, e peleac'h en devoa paket ann taul troat.)

Ar C'hlemmour. — Alo ! ma ! guelloc'h guel atau. Va bragou sul (hag hen o tenna he vouchouar a zivar he lagat da sec'ha he vragou.)

Ar C'houpabl. — Neuze, red eo am beffe kemeret ann autrou porzier-man evid ann hini en

devoa roet din eun taul troat. Ne velen ket goal sclær..... panefeze.....

AR PORZIER. — Eur profit caër evidoun beza en em gavet eno.

AR C'HOUPABL. — Sur hoc'h ?

AR PORZIER. — Petra ? e oan eno *(ann oll a c'hoarz,)*

AR C'HOUPABL. — Nan ! nan ! eo me ann hini en deus scoet ganeoc'h !

AR PORZIER. — Ia ! ia ! c'hui a oa ha den all ebet nemedhoc'h.

AR C'HOUPABL. — *D'ar Présidant,* ker guir eo ar pez a lavar ar porzier-man,ma fell din, autrou esplica deoc'h.....

AR PRESIDANT. — Netra !

AR C'HOUPABL. — Ar mestr a oa nevez dimezet hag en devoa roet deomp pemp lur ha tregont.....

AR PRESIDANT. — Ger ebet mui !

Ann dribunal a gondaon ann den d'ober eis devez prison.

AR C'HOUPABL. — Hogen, va fresidant ker guir hag ema ar glaô o coueza.....

AR PRESIDANT. — Peoc'h ! achu eo ann affer.

AR PORZIER. — Ar glaô ! Ne c'hoarvez traou egis-se nemet ganime ! Me m'eus guisket va zoc nevez.

(Hag hen o tenna he vouchouar a zivar he lagat evid ober eur golo d'he doc.)

A.

KELEIER.

D'eus Berlin e scriver 24 a viz Du :

Dastumet so bet gant ar polis en devejou-man eun tam mad a scridou radicalet. Ar scridou-ze a lavare da radicalet ar Pruss kemer pasiantet ha dioual da vont re vuhan ken ac'han m'ho deffe gounezet,egis ma c'hoarvezo heb dale,ar *verzerien* (henez eo gantho hano ar Gommunnardet distro d'eus Nouméa), ken ac'han eta m'ho deffe ar sort-ze gounezet e Paris.

D'ar sadorn 22 a viz Du ez eus bet eun tangoall e tro 5 heur d'eus ann noz e ti ann Autrou Bec, marc'hadour epiceres hag hostis e borc'h *Plougastel-Daoulas*. Ann ti so bet devet oll gant ar pez brassa eus ann traou oa ennhan.

Danjer bras a oa ne vije peget ann tan en eun ti benag all mæs cals sicour so deut hag ez eus bet allet,miret ous eur maleur ker bras.Ar varc'hadourez a oa assuret mæs ann ti ne oa ket.

Ar pez so caus eo bet peget ann tan eo rag ma so bet æt eur re benag gant eur c'houlaouen en he zorn, re dost da eur voutaillad *petrole* (eolmein).

Eur c'holl a 18,000 lur eo, mæs, a drugarez Doue, n'eus bet glazet na lazet den.

Ar gonchen a lavar e tougomp oll eur bissac'h evid lacaat hor siou fall ha re ann nessa, hogen er poch a so dindan hon daoulagat ne lacomp nemet re hon nessa; hor re-ni,ni a voar mad tre ho c'huzet er poch a so a istribill var hor c'hein; kense ne velomp ket ar pez so ebars. Ha guir e ve ? Marteze ?

N'eus ket pell Guyho-tin, Depute Kemperle a damalle d'ann oll, beleien, seurezet, soudardet, martolodet, a beb seurt siou fall, lavaret a rea soken, penaus, evid avans buhan ha cahout plassou, ne oa ket par da gahout protection eur Jesuist benag ! En dail beza car dezhan ha cahout he brotection a so couls, hag ive guelloc'h a gredan, er mare m'en em gavomp breman !

Setu var gement-se ar pez a lennomp er gazeten *Le Morbihannais :*

Etoues ar re so bet nevez-hanvet perceptourien ez eus unan, ann Autrou Guyho, kenderv da zepute Kemperle, a so bet hanvet en despet d'al lezen.

Ann Autrou Guyho e 1875 a oa perceptour ar 5e class er *Faou* pa roas he zilez. Hervez ann dail e savas keuz dezhan rag d'ann 9 a viz kenver 1878 e oe hanvet perceptour ar 4e class e *Conk-Leon* ha setu breman eo hanvet perceptour ann 3e class e *Castellin*, petra benag ma lavar ann articl 1209 d'eus ar gemennadurez ann 20 a viz Even 1859 *e renc* eur perceptour beza chomet 3 bloas er memes class abars cahout avansamant.

Marteze Guyho-tin a alfe respont egis Lois Hemon pa oa bet tamallet d'he vreur avans re vuhan, n'eus bet ken caus nemet he vilit bras.. Marteze avoalc'h, mæs evelken me gred n'e ket ar Jesuistet ho deus roet eun taul scoas dezhan, ha, ma carfe, Guyho-tin a alfe lavaret deomp piou en deus bet galloud avoalc'h evid ober d'he genderv avans ker buhan en despet d'al lezen.

Dimeurs all eur soudard iaouanc d'eus ar 118e e Kemper en deus saveteet eur c'hrouadur daouzec bloas, hanvet Manceau a ioa o vont da veuzi er Steïr.

Scriva a rer d'eus Loc Eguiner Ploudiry penaus d'ann 11 a viz Du, Jacques Rioual, d'eus *Lampaul-Guimiliau* en deus lazet eur bleis-crenn). (Poueza a rea c'huec'h ugent lur).

E *Cliché*, kichen *Bressuire* (Vendée) a so maro en devejou-man eur vaouez, ann intanvez Rivron, n'he devoa collet netra eus he skianchou petra benag m'he devoa pevar bloas ha cant.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 30) DISSADORN 20 A KERZU 1869.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 2 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakeat var ar gazeten.

Kemper, 20 a viz Kerzu 1879.

Der Iaou 4 a viz Kerzu ar Senatourien, goude beza lavaret e oa bet gret mad electionou Guiffrey evid departamant *Hautes-Alpes* hag ar marechal Canrobert evid departamant ar *Charente* ho deus commanset evid ann eil gueich gant al lezen var ar rederien-bro a veler var ar meaz hag er c'hæriou o verza leoriou hag imaichou ; (aliessoc'h a re fall eget a re vad.)

Er memes deves e Cambr ann Deputeet goude m'ho deus votet eul lezen evid goulenn ne douichfe mui ar C'houarnamant ac'han d'ann 30 a viz Guengolo 1880 ar guiriou a so lakeat var gement tra a vez casset dre ar steriou hag ar c'haniou, da vihana ar re so lakeat var ann ed, ar bleud, ann avalou-douar hag ann traou all da zribi ; e teu eur guchennat Deputeet eus ann tu cleiz da c'houlenn digant ar Vinistret dre peu sort hent ho deus c'hoant bale evid gouarn ar vro. Waddington a lavar : m'ho peus c'hoant her gouzout n'hoc'h eus nemet lavaret ar pez ne blij ket deoc'h.

Herri Brisson neuze a damall dezho ne ouzont ket petra reont,na soken petra ho deus c'hoant d'ober. En devez all, emezhan, Waddington a lavare ho devoa ar Vinistret ar memes santimant, hag eun neubeut goude, divarbenn al lezen en deus c'hoant Boysset e ve græt,Ministr ar Justis a lavar ne fell ket dezhan, evid c'hoas, lavaret he santimant hag ar re all eus ar Vinistret, eleac'h chomm evelthan heb voti,a ia oll a du gant Boysset;setu penaus emaint a unan. Tamall a ra dezho n'ho deus ket torret travoalc'h d'eus ar re oa er plassou hag e lavar ne d'int ket crenv avoalc'h ne dint ket travoalc'h a unan evid ober ann electionou. Ann anter d'eus ar gonseillerien jeneral ha d'eus conseillerien arrondissamant da renevezi hag ive oll conseillerien ann ti-kear dre ar vro (ne barlant ket d'eus election ann Deputeet, rag, hervez al lezen,na dlefe beza græt nemet e 1881 mæs casi sur e vezo græt e 1880).

Kense n'omp ket evid cahout fizians ennho.

Waddington a glasc en em zifenn mæs n'e ket evid dislavaret ar pez so bet tamallet dezhan gant Brisson. Ar guella a lavar eo kement-man : Ar pez a glasc Brisson hag he vignonet eo cahout hor plassou-ni, hogen mar g'alfent dont a benn d'ho faca,e velan en ho c'hichen re all a lavarfe dezho ker buhan ; en em dennit aleze m'hon devezo ho plassou. Ar pez a glasker eo ober diou loden d'eus ar Republicanet,lakit evez gant aoun da goll ar Republic.

Floquet a respont anezhan, en deus, evid ann devejou prezeget divarbenn ann afferiou gant cals Deputeet ha n'en deus ket cavet unan a du gant ar Vinistret.

Neuze Jules Ferry d'he dro a sav er gador d'en em zifenn, mæs eleac'h hen ober eo cana injur d'ar re all ann hini a ra : kense e lavar droug d'eus ann offiserien ha Paul de Cassagnac o veza lavaret dezhan mont dirazho d'ho insulti hag e cavje tud da respont dezhan, Gambetta a gondaon ann autrou de Cassagnac,mæs lezel a ra ar Ferry da lavaret ar pez a gar, hogen caër en deus c'houezi ne lavar netra nevez hag e renc Deves, eur Republican ive, dont da sicour ar Vinistret. Ar pez a zesc deomp he brezegen eo ne ma ket potret ann tu cleis muioc'h a unan eget ar Vinistret, lavaret a ra en effet e renker cahout fizians er Vinistret ha Floquet ker buhan var he lerc'h a lavar ne heller ket cahout fizians ennho. Pa'ier da voti, goude eur brezegen græt gant Leperé ne lavar na muioc'h na neubeutoc'h eget ar re all, 224 hebken var 318 a lavar ec'h heller cahout fizians er Ministret ; Hogen ar voterez-ze ne ket goal enorabl evitho pa sonjer ne de ket ann hanter memes d'eus ann Deputeet hag ouspen d'eus ann niver-ze e renker c'hoas tenna eun 8 pe 9 evid ar Vinistret hag ho eil ho deus en em roet ho mouez ho unan. Ouspen-ze, ma ve clasket mad,marteze e ve cavet etoues ar re ho deus votet evid ar Vinistret unan benag a oa er gear d'ar maze-ze. Da lavaret eo, eur re benag all en deus votet evitho ; n'e ket diæs dastum moueziou evelse.

Der guener 5 a viz Kerzu ar Senatourien ho deus votet al lezen var ar rederien-bro a oa e

dalc'h a bell so, mæs egis m'ho deus græt eun tamic chenchamant ennhi, e renco beza votet adarre gant ann Deputeet.

Votet ho deus ive eul lezen evid distaul eun neubeut ar c'hargou var ar voituriou hag ar c'hezec. Ar c'hargou-ze a vezo atau ar memes tra evid ar parræsiou bihan mæs evid ar re a 5,000 den hag huelloc'h, e vezint neubeuteat. Pa vezo embannet al lezen-ze gant Presidant ar Republic, me hel lavaro deoc'h.

Dissadorn,6 a viz Kerzu, ann Deputeet a lavar eo bet græt mad election ann autrou Bizarelli evid eil loden *Valence* (Drôme) hag hini Achard evid kenta loden *Bourdel* (Gironde).

Goudeze e lavaront e ve mad evessaat ous eul lezen en deus c'hoant Chavoix e ve græt evid rei d'ann oll conje da chasseal, gant ma paefint eur scoët er bloas evid eur fusil daou den ha c'huec'h real evid eur fusil a eun ten. Leon Say, Ministr ann tenzor a so a enep ha casi sur pa vezo evesseat evid mad ous al lezen-ze ne vezo ket votet: gouscoude, var a gredan. peguir eo ann dud divar ar meaz ar re a vag ar jibier, dezho eo e tlefe beza ar guir d'he laza, ar re all goudeze pa ho dije c'hoant tanvaat ar jibier a alfe prena digantho. Caër a vezo lavaret, me gred ne ve ket muioc'h distrujet ar jibier neuze evid na rer breman, nemet neuze e ve possubl d'ober heb aoun rag ann Archerien ar pez a rer breman gant ann danjer da veza paket.

En eur achui ann Deputeet ho deus votet var goulenn daou radical Labuze ha Laporte e vezo mad evessaat ous eul lezen ho d'eus c'hoant ann daou-man d'ober evid lacaat ann disurj e conseil ann Ilis evel m'ho deus lakeat e meur a leac'h. Etouez cals traou all e c'houlennont, hag ar ministr ive,e ve casset beb bloas contjou ha budjet ann Ilis da gonseillerien ann ti-kear hag e ouzoc'h hoc'h unan penaus peurvuia pa ne ve ket goest conseillerien ann ti-kear, nag ar mear aliæs, da renca ar budjet hag ar c'hontchou, (e rencont evid-se cahout sicour ar percepteur) ne dalvezo da netra dezho guelet ann tamou paper-ze var bere eo merket budjet ha contchou ann Ilis.

Martin-Feuillée eil da- vinistr ar Relijion (!) en deus lavaret ouspen en devoa casset eul lizer gourc'hemenn d'ann Autrounez Eskibien ha d'ar Brefedet evid merca dezho lacaat evez mad e ve casset beb bloas budjet ha contchou ann Ilis hervez kemennadurez ann 30 a viz Kerzu 1809 : ma carje beza lavaret hervez he c'hoant hag he volontez e vije bet cals guelloc'h,rag caër a ve clasc er gemennadurez-ze ne vezo cavet ennhi nemet ar pez a ia aman varlerc'h.

Pennad 93. — Pa renco ar gommuniou paëa e plass conseil ann Ilis abalamour u'he devezo ket houman peadra avoalc'h (1° evid ober ann dispignou red ; pennad 37 ; 2° evid pourvei d'ar person eur presbital, pe ma n'eus presbital ebet eul lojeis, pe ma n'ho deus na lojeis, na presbital, eur somm arc'hant da fermi he unan eun ti), *neuze* budjet ann Ilis a renco beza casset da gonseillerien ann ti-kear ma hellint voti var ar pez a c'houlenner digantho.....

— Ar c'homsou-ze so sclear avoalc'h mechans evid discuez ne *renker* ket cass budjet ann Ilis da gonseillerien ann ti-kear ma ne c'houlenner netra digantho.

Int a so ar vistri breman hag a hell ober lezennou egis m'ho deus c'hoant ; mæs mar g'hellont ober ar pez ho deus lavaret, arabat e vezo dezho clasc lacaat ac'hanomp da gredi ne heuliont nemet al lezen hà kemennadurez ann 30 a viz Kerzut 1809 rag ne ket guir ; heulia ho c'hoant hag ho faltazi ne reont ken.

D'al lun 8 a viz Kerzu ar Senatourien ho deus votet d'ar red Budjet ann dispignou evid 1880.

Votet ho deus Budjet ministr ann Tenzor : hini ar Justis ; hini afferiou diaveaz ar Vro ; hini afferiou diabars ar vro hag ar Relijion ; hini ar Marine ; hini ar Post hag ann Telegraf ; hini ar Brezel ; hini al labourou douar hag ar c'honvers hag hini al labourou bras ; ha kement-se heb ma cavje, couls lavaret, den ebet netra da damall,nemet var hini afferiou diabars ar vro ann autrou de Gavardie en deus tamallet d'ar c'houarnamant lezel re ar Relijion a gostez hag enebi soken ous ar re a garfe gounit ann Arabet dre ann hent-ze. Lucet senatour evid ann *Aljerie*, evid miret da respont outhan a lavar e tlefe beza bet avertisset ganthan d'eus ar pez en devoa c'hoant d'ober. Respont a rer anezhan penaus var digare ar Budjet e heller prezec d'eus peb tra hag egis m'en em glemm c'hoas o lavaret n'eus bet morse guelet ober ann traou en daill-ze,ann autrou Fresneau eus ar *Morbihan* a respont anezhan ; ar pez ne deo bet guelet morse eo voti ar budjet heb ma lavarfe den ger ebet.

Var Budjet ar Relijion ar Senatourien ho deus rentet d'ann Eskibien ha d'ann Arc'heskibien ar pez a oa bet merket dezho egis custum evid ho feamant gant ar c'houarnamant hag e oa bet taulet lod anezhan en traon gant ann Deputeet.

Var hini ar Post hag ann Telegraf, ann autrou de Lareinty en em glemm e ve roet cals arc'han da certen tud evid ober ar post dre vor hag ar re-ze, p'ho deus eun dra benag d'ober, a gass ho labour da Vro-Saos.

Var hini ar marine ann Autrou de Lareinty a c'houlenn var goust piou eo bet eur guchennat Deputeet ha Senatourien o pourmen er bloas-man en *Aljérie*. D'oc'h ar pez a responter dezhan ec'h hellomp crédi ho deus paët lod eus ho beaich mæs, egis m'hon deus hel lavaret deoc'h,ma n'e ket ar c'houarnamant he deus paët, mar de guir eo potret ar vapeuriou-ze ho deus græt presant dezho d'eus talvoudegez ann hanter eus ho fassaij, int a renco,mare pe vare, renta kement-se dezho a zivar hor c'houst-ni pa vezo red voti eun dra benag e kenver, e profit, ar botret-ze.

D'ar Meurs, 9 a viz Kerzu, var budjet ar scoliou ann autrou de Larcy en deus goulennet cont digant ar Ministr d'eus ar pez a oa bet græt d'ar Freret e Alais. (Lennet peus ann histor-ze er gazeten) hag evel ma c'hoarvezas ganthan prezec eus al liberte prometet aliæs heb beza morse roët, Testelin (eur medisin radieal) a respontas : ne fell ket deomp rei al liberte d'hon enebourien. — Mad avoalc'h ! Deomp eo breman dastum ann oll lavaraou-ze ha gouzout en em zervicha anezho divezatoc'h.

Lepère a ra van da respont d'ann autrou de Larcy o lavaret,na petra 'ta! ho deus græt Dumarest hag ar mear ar pez ho devoa d'ober hag eo ar Freret ho deus savet trous. — Sonj am beus beza lennet, penaus eun devez eun autrou o tremen gant eur c'hi chasse dre gichen ti eur marc'hadour coulinet-dôn, he gi a dagas unan eus ar goulinet hag hen lazas. Egis e oa savet etre hen hag ar marc'hadour divarbenn ar pris,eun tamic lamponic bihan a lavaras d'ann autrou : roit 5 guennec din ha me lavaro eo ar c'houlin en deus clasket affer ous ar c'hi. — Ma ! setu ive ar pez a lavar Lepère ; paour keaz Dumarest; paour keaz mear *Alais* ne c'houlennent nemet beva e peoc'h gant ann oll ha setu deut ar Freret da glasc affer outho !

Ar Ministr a damall d'ar Freret ar pez oll so bet scrivet en ho enep gant Dumarest, heb beza græt eun enclasc he unan ha setu perag e lavar ann autrou de Larcy dezhan,en deus var gomsou ha scridou Dumarest barnet ha condaonet ar Freret evid traou n'ho devoa ket græt.

Neuze ann autrou Chesnelong a sav d'he dro hag a ziscnez penaus ar pez so bet græt e *Alais*, ar C'houarnamant her gra e peb leac'h dre ar Frans.

Serra a rer scoliou ar Freret o lavaret n'ho deus mui fizians ha carantez ar gerent rag na heller ket lavaret n'ho deus ket skiant avoalc'h na ne hellont ket deski ar vugale. E kement leac'h ma eo bet tennet digantho scoliou ar gommun, pa ho deus allet sevel scoliou libr, ho deus guelet ragtal ho scoliou leun a vugale. Goude ar pez hon deus ho guelet ober epad ar brezel gant ar Pruss ne alfec'h ket lavaret ne zeskont ket d'ar vugale caret ar vro ; n'hoc'h eus nemet eun dra da damall dezho,ho scoliou so scoliou cristen, ha c'hui a garfe distruja ar Relijion ha Doue, setu perag ne fell ket mui deoc'h lezel ar scoliou gant ar Freret. Jules Ferry a glasc respont d'ann Autrou Chesnelong hag evel ma hellit cridi e cav mad ar pez oll a so bet græt,na n'hellomp ket beza souezet gant-se rag n'eus bet græt netra nemet ar pez en deus gourc'hemennet ober pe aliet d'ober. Lavaret a ra 'penaus den ebet n'en deus sonj miret ous ar gatoliket hag ar Freret da sevel scoliou libr mæs ne respont ket pa lavar unan benag dezhan ne deo ket ingal ann traou, ma renc ar gatoliket paëa evid ho scoliou ho unan ha paëa evid ar scoliou all reiet gant mistri-scol tud ar bed. E guirionez, n'en dije respont netra vad.

Goude ma eo achu ann abaden-ze ann Autrou d'Haussonville en em glemm rag n'en deus ket fallet da Lepère rei dezhan ha da eun neubeut senatourien all conje da founta eur vreuriez evid sicour ar scoliou libr a so breman e Frans,ha founta re nevez eleac'h n'eus hini ebet c'hoas, Jules Ferry a ra he bossubl evid lavaret perag ne *helle ket* ar c'houarnamant rei he aotre d'ar vreuriez-ze, mæs ann Autrou Chabaud-Latour (1) unan eus ar re ho deus græt ar goulenn gant ann Autrou d'Haussonville a ziscuez n'ho deus ar vinistret reuset ann aotre-ze nemet abalamour m'ho devoa aoun ober eun dra benag e profit ar gatoliket, rag, emezhan, reolen ar vreuriez a so, ger evid ger, hini ar vreuriez evid sicour sevel scoliou etoues ar Brotestantet hag hounez so bet cavet mad gant ar C'honseil-Bras.

En eur achui, ann Autrou Feray a c'houlenn digant ar c'houarnamant ober eun dra benag evid ar beaurien hag ar vicherourien dilabour hag ar Ministr a respont penaus o veza m'en deus bet ar memes sonj evelthan, der Iaou kenta e kinnigo d'ann Deputeet eul lezen evid-se,ha, ma ve votet doc'htu gant ann Deputeet hag ar Senatourien, ar c'houarnamant a hello ober eun dra benag.

A.

Evid clevout peb den o tifen cren he santimant pa vez hano eus ar *politic*, ne ket red beza souezet,mæs clevout lod eus ann dud, eme ar *Journal des Campagnes* o clasc plijout guelloc'h d'al labourerien douar eus ann Americ eget da re ar Frans,setu eno eun dra ne vezimp morse goest d'her c'hompren. Ha gouscoude ar re a scriv ar sort traou-ze a fougass beza Fransizien eus ann dibab ! Ma vent lezet d'ober ho c'hoant marteze abars nemeur e clevoc'h anezho o lavaret ho deus truez ous ann dud divar ar meaz eus ann Americ rag ma rencont, evid cahout perc'hen dezho, cass deomp ho ed, ho fourmach, ho aman hag ho chatal.

Eur vez eo, na ne 'z eus nemet e Frans e ve cavet tud diskiant avoalc'h da scriva eur seurt traou.

Aliæs e vez lavaret deomp : guir eo e teu ann anter re a draou deomp eus ann Americ, mæs ne bado ket atau ; neubeutaat a rai ann niver eus ho

(1) Henez a so protestant gouscoude.

denvet eus ho loenet corn hag e cresco ho fris ha neuze ec'h hellimp guerza guelloc'h hor re-ni.

Ar re a brezec egis-se ne ouzont ket pegen neubeut a dâl ar chatal en Americ hag ouspen hag a greskefe ar pris-ze d'eus ann hanter, int a alfe c'hoas, gant profit, ho c'hass e Frans da verza.

Setu aman eun testeni anat a gement-se disclæriet en assamble an oll labourerien douar eus ann *Normandie*.

Digouezet so n'eus ket pell en *Havr* denvet hag a ioa bet prenet ugent real ar pez en Americ : daou scoet evid ann treis ha 15 lur evid ho maga. Setu ne goustent d'ho ferc'hen nemet 26 lur.

Ma al loenet-ze,o tont eus al lestr,so bet guerzet 15 scoet ar pez,ha digasset var ar marc'hat e Rouen, ho deus cavet perc'hen da ugent scoet ar pez.

Poueza net a reant 86 lur hag ar c'hic a oa d'eus ar guella.

Guelet a rit hag e ve 10 lur, ha 15 ha memes 20 lur ar pris kenta e ve c'hoas peadra da c'hounit evid ma talvesfe ar boan d'ober ar c'honversze. A.

Eur gazeten gallec o veza aliet ar Gatoliket da refus ho aluzennou d'ar buroiou a vadelez ha da gass anezho kentoc'h d'ar Seurezet pe d'ho beleien, unan d'eus meariou Paris en deus cavet tenn kement-se rag hen a oa unan d'eus ar re ho devoa casset eul lizer eus ho dorn da c'houlenn ann aluzennou-ze digant ar re a oa boaset da roi eun dra benag beb bloas, setu penaus e respont ar gazeten-ze dezhan :

Ar pez hon deus lavaret ne oa ket muioc'h evid ann autrou Victor Borie eget evid ann oll meariou eus ar Frans. Ar pez so bet falvezet ganeomp da lare eo n'ho deus ket guir ar re so breman e penn ar buroiou a vadelez da c'houlenn e rofe ar Gatoliket ho aluzennou dezho d'ho ranna d'ar beaurien pa 'z eo guir eo bet lakeat ann oll Gatoliket er meaz eus ar buroiou-ze da lacaat en ho flass tud ha n'ho deus relijion ebet.

Ma vije bet ar c'houarnamant he dije bet ar memes santimant evel ann autrou Victor Borie pa scrive da dud he Gommun :

« Ar garantez na sell nag ous ann amzer, nag ous ar politic, nag ous ar broiou ;

« Ar garantez n'e ket nec'het gant ar politic; ann den a relijion hag ann hini a gar he vro, a so atau a unan evid sicour gant ar brassa soursi ar re oll so er poan hag en diænez er bed-man. »

M'en dije bet ar c'houarnamant ar memes santimanchou ha n'en dije ket lakeat ar Gatoliket er meaz eus ar buroiou a vadelez, n'en em gavje ket ken nec'het evel m'en em gav breman.

A hent all, n'eus fors penaus eo, ar beaurien ne gollint netra. Aluzennou ar Gatoliket a ielo beteg ennho heb tremen dre ar buroiou a vadelez ha pa resevint anezho e vouezint ervad n'e ket ar Radicalet a sicour anezho, mæs ar Gatoliket. Evelse ec'h anavezint pere a gar anezho ar muia. A.

E. BEACH.

Diviz.

Ann Itron Hubert.
Ann Dimezel Hubert, *he verc'h.*
Ann Dimezel Lienois.
Ann Autrou Ravenet.

Ann Dimezel Hubert. - N'hoc'h ket bet morse e Lourdes ?

Ann Dimezel Lienois. — Biscoas, siouas!

Ann Dimezel Hubert. — Me so bet eur veich ha mar plich gant va mam ez aimp c'hoas er bloas-man.

Ann Dimezel Lienois. — Oh! Itron Hubert, lavarit ia, mar plich ha me a c'houlenno digant va mam ma lezel o vont di assambles ganeoc'h.

Ann Itron Hubert. — Me garfe cals ober ar plijadurze evidhoc'h, dimezel, mæs ne rer ket atau ar pez a garer, ober a rin va fossubl evel ken, ha ma ne d'an ket e vezo, bezit sur, rag na hellin ket mont.

Ann Dimezel Lienois. — Me so bet er *Salette* hag e *Pont-Main*, kense e venn contant bras da vont da Lourdes.

Ann Dimezel Hubert. — Mam, en eur vont da Lourdes ni a alfe tremen dre *Roc-Amadour*, var ann hent eo.

Ann Itron Hubert. — Guir eo. Ma! Guelet a vo.

Ann Autrou Ravenet d'ann Itron Hubert. — Va ezel a rafec'h Itron da lavaret eur goms benag ?

Ann Itron Hubert. — A galon vad, autrou.

Ann Autrou Ravenet. — Me ne d'oun ket eur c'hristen eus ann dibab ; evelken ne d'oun ket heb relijion mæs evid lavaret deoch ar virionez me so goal souezet o velet breman creski kement niver ar guerc'hezet. Beteg en, em boa atau credet ne oa ken nemet unan.

Ann Itron Hubert (en eur vous c'hoarzin). — Hag a so guir ive, n'eus ken e guirionez nemet eur Verc'hez.

Ann Autrou Ravenet. — Na perag neuze prezec d'eus ann Itron Varia *Lourdes*. ann Itron Varia ar *Salette*, ann Itron Varia Pont-Main, ann Itron Varia Roc-Amadour, ha me voar-me ped a hini all ouspen ?

Ann Itron Hubert. — Autrou, mar plich, ha n'ho peffe-hu ket lakeat tenna ho patrom meur a veaich hag e meur a leac'h !

Ann Autrou Ravenet. — Eo Itron, hen ober am eus græt e Paris, e Marseille, e Bourdel, e Lyon hag e Keranezen, d'oc'h a beleach oun ginidic.

Ann Itron Hubert. — Mad tre, breman, mar d'e ho madelez, livirit din hoc'h hano.

Ann Autrou Ravenet. — Lois, Victor, Julian, Noël Ravenet.

— Trugarez. Ma! Ma lacafec'h dindan ar patrom peus lakeat ober e Paris, Lois Ravenet, dindan hini Marseille, Victor Ravenet, dindan hini Lyon, Julien Ravenet ha dindan hini Keranezen, Noël Ravenet, c'hui a sonj deoc'h ec'h alfe kement se beza kiriec da eur re benag lavaret e ve ouspen eun den hanvet Louis-Victor-Julien-Noël Ravenet? — Me am eus anavezet ebars em c'harter eun Itron goz a ioa dukess *Vallombreuse*, Itron *Fontannières*, Itron *Vignoles*, Itron *S. Medard*, Itron *Nal-levergne*, Itron *Jolibois*, ha cals plassou all ; gouscoude en despet d'aun oll hanoiou-ze ann dukess-ze ne oa nemet eur vaouez hebken.

Ann Autrou Ravenet. — Entent avoalc'h a ran ac'hanoc'h ; gouscoude.....

Ann Itron Hukert. — Gouscoude ne fell ket deoc'h credi! Me n'oun ket souezet ganeoc'h Ann traou-ze a sell cals muioc'h ous ar galon eget ous ar speret. Hag e vijen bet ar gouizieca doctor eleac'h beza eur gristenez dister, ne gredan ket em bije allet digorri deoc'h ho taoulagat. Ma! eun ali a hellan gouscoude da rei deoc'h hag hen ober a ran a greis calon ; sentit ouzin : æt da Lourdes, d'ar Salette, da Bontmain pe da Roc-Amadour; pedit eno a galon vad, coessait ha resevit ar gommunion, ha m'hen assur deoc'h, dindan eun heur amzer ho pezo desket muioc'h divarbenn ar Verc'hez, eget ne alfec'h hen ober e toc dec bloas gant ann habila doctoret.

Ann Autrou Ravenet. — Ne lavaran ket nan. Ma ! en eur vont d'ann dour a vuhez e *Luchon* marteze me alfe mont bete Lourdes.

Ann Itron Hubert. — Ha ! c'hui ia da Luchon ?

Ann Autrou Ravenet. — Ia Itron.

Ann Itron Hubert. — Goal bell eo ; ma carfec'h ho pije cavet ann dour a vuhez tostoc'h deoc'h.

Ann Autrou Ravenet. — Ia guir eo, mæs ar re so tostoc'h din n'ho deus nag ar memes ners nag ar memes galloud.

Ann Itron Hubert. — Galloud ann Autrou Doue a so gouscoude ker bras ha ker bras e peb leac'h dre ar bed. Ma so bet falvezet ganthan rei d'ann douriou a vuhez eun ners hag eur galloud dishenvel, perag ne alfe hen ket en em blijout da rei d'ann dud fidel en eur plass sautel benag consacret d'he vam,grassou dishenvel d'eus ar re a ro er plassou all,hag ho rei gant muioc'h pe neubeutoc'h a garantez ? Ann dud difeiz a so goal-ziskiant. Guir eo ne d'hoc'h ket difeiz a drugare Doue. Ne heuliet ket mad avoalc'h ar relijion, setu eno ar pez a so caus hoc'h eus re neubeut a feiz evid eur c'hristen. Escusit ac'hanon mar d'e ho madelez. Me am eus eur mab d'oc'h ar memes oad ganeoc'h ha ma c'hoarvesfe ganthan ar ar pez a c'hoarvez ganeoc'h ne alfen ket trugarecaat travoalc'h ar vaouez a gomsfe outhan evel ma ran ouzoc'h breman.

Ann Autrou Ravenet. — Me ive, Itron, am eus eur vam a so henvel ouzoc'h. M'am bije atau heuliet he exemplou hag he aliou mad n'am bije ket prezeget ouzoc'h evel am beus græt.

Ann Itron Hubert. — Da lavarat eo, ez afoc'h da Lourdes en eur vont da Luchon.

Ann Autrou Ravenet. — Ia, Itron hen toui a ran ouzoc'h.

Ann Itron Hubert. — Ha me hen assur deoc'h, n'ho pezo ket keuz da veza sentet ouzin.

A.

MARVAILLOU.

Daou scolaer e vacans e Carantec.

Herveik Mapolin ha Fransoik Tinod.

A gaf Ian he Vam, an Hermit ha Mac'harit Laure o leina. Eur chodouronat patates bleudok gant eun tam mad a gik moc'h a zo var an dol ; ha leaz ribot da zouba ar patatez.

(Kendalc'h.)

An Hermit. — Evit derc'hel ar secret setu petra c'hoarvez : ar renk huella ne lavar ket he secrejou dan eil renk, nag an eil renk he re dan trede, hag evel-se a zalek ar pen petek ivinou an treid. Lakomp e ve kant grad ebken ; nag a gem etre muzul ar secrejou d'ar re genta, hag hini ar re ziveza.

Fransoik. — Neuze ar re-ma ne vez lavaret netra dezho ?

An Hermit. — Er c'hontrol, dar re-ma eo e vez kontet leun a secrejou divar ben an electricite, ar gaz, an eol, al loar, an ouarn, an dour.

Herveik. — Dezho eo e vez kountet orin ar framassouniach egis ma em beus roet eur skeuden did, m'en as peus sonch. Oll histor ar bed a vez freget dezho.

Fransoik. — E feiz, goude ma o deus ar Framassounet visibl kemeret eur seurt deskadurez e c'hellont sur ober faë var prôn an otrou persoun !

An Hermit. — En ober eo a reont, rag, an den a zo troet ato da zelaou ar pez ner c'hontraign ket da vont ervez arouden an dever ; hag er c'hontrol, pa goze an otrou persoun er gador zarmoun, e c'harru gant an den egist gant al loan tik pa vezor doc'h e stargna, gina ra ; sonjal cregi, rual, revolti a ra.

Mac'harit Laure. — A pa zo kement a visteriou gant ar Framassounet, daoust ie ta a ne reont ket a zinou drol da en em glevet ? Daoust a no deus ket eul langach da en em ziskleria etrezho, hag er memes amzer da en em guzet doc'h an dud profan, egis a leveront ?

Herveik. — Marc'harit, lakit ho taou zorn an eil var igile. Var ho parlen eo.

Mac'harit. — Pihini a lakin var egile ?

An Hermit. — An dorn deo a c'holo an dorn kleis, en or gueza var ar varlen.

Herveik. — Setu e tiskouezit e maoc'h en unan doc'h an tri grad ijel.

Ian he Vam. — E maomp o trei da zot.

Herveik. — Brema, Mac'harit, lakit var ho kinou ho pis iod hag ho pis bras ; — ho meud dindan hoc'h elgez.

Mac'harit. — Da zodes o peus sonch e zafen? Petra !

Herveik. — Nan ! er mod-se e roit da anaout e talc'hit eur secret, guelloc'h eget eur iar eur vi. Ma ra evelse deoc'h unan benak dirazoc'h, neuze c'hui a rai evelhen. Alo, Mac'harit, crogit en ho skouarn gleiz gant meud ha biz bian ho torn deo; astennit a ed ho chod ar rest deus ho torn.

Mac'harit. — Petra 'ran brema diana ?

Herveik. — Respount e zoc'h eur vaouez secret, hag e c'hall eben rei da anaout deoc'h, petra zo en he zonch. Alo, brema c'hui Mac'harit, a c'hui Ian, en em roit an eil digile an dorn deo. Digorit ho torn, stardit ar biziet, lakit a blad an eil dorn var igile.

Fransoik. — Setu sinou da en em anaout er c'henta grad. Hag ar ger evit antreal en eun assamble a Framassounezet ?

An Hermit. — Evit ar grad kenta e lavaront *Eva* ; — evit an eil grad eo *Lamma sabactani* ; — evit an trede eo *Babel*.

Mac'harit. — Eva a blich din ; pa vez hini dous.

An Hermit. — Evit gervel chicour ha miret na ve skoet gatho, merc'hed ar c'henta grad a lavar : *Feix, Feax* (skol ar vertuziou) ; merc'hed an eil grad a lavar : *Belba* (great eus Babel, a zinifi ar gonfusion) ; merc'hed an trede grad a lavar : *Havoth-Jaïr* (ar viriones e deus sklerijennet va daoulagat). En danjer e criont ar geriou-ze; ha neuze ar Framassounet a red d'ho sikour.

Mac'harit. — Petra, neus mui a c'hrimassou ?

Herveik. — Oh deus ! eur vaouez a zo en eil grad hag a fell dizhi diskouez petra ê, a laka biz bian he dorn deo var malven he lagat kleiz sarret. — Ha mar guel eun all oc'h ober dizhi an arvestse, e tle kregi e bek he fri he unan gant meud ha biz iod he dorn deo, ha golo he daoulagat gant ar rest deus he dorn, grit evelse, Mac'harit Laure. — Bon ! Brema c'hui ha Ian en em roit eur pognc main. Mæs lakit e croas ho pis meud an eil var egile. Astennit eün ar bis kreis abed ar pougnez. — Bon ! — Mad, ar marc'heïen deus an Templ great prizounerien gant an Turket eo o deus ivantet ar sinou hag al langach-ze evit en em gusat dioutho.

Fransoik. — An dra-ze a zo mad evit prisounerien ; mæs perak kemense a zekrejou vis-a-vis dar c'henvrois ?

Herveik. — Deomp ato. Mad, Mac'harit, lakit ho taou zorn an eil var egile, lakit-ho a zrem pe a gil egis eur skeul. E maoc'h o c'hober skeul Jacob. — Ma n'o pe da respount d'ar sin-ze, setu ama petra rafac'h : lakit ho torn kleis var ho pisach ; ho pis bian var ho kinou ; hini ar bizaouet dindan ho fri, ar biz kreis hag ar biz iod var ho lagat, hag ar meud var ar skouarn gleiz.

Mac'harit. — A perak kemense a ormidou ?

An Hermit. — Evit diskouez an usach vad a ra ar vaouez deus he femp skiant

Ian he Vam. — Me grette oa goloet ho skiant gant ho eü d'an dud a gendalc'h da ober eur seurt bouffouneres. Evit Turket a gemeront an dud !

Herveik. — Brema Mac'harit, roit eur pognemain da Ian, Setu ama penaos : lakit ho piz iod hag ho piz kreis ebken, deoc'h ho taou, an eil var igile, doc'h costes diabars an dorn, hag en ho hirder. Brema touchit, an eil goude egile, gant ho piz meud, an daou viz so var ho re, touchit e kever an ivinou.

Mac'harit. — Avoalc'h a ziotach evelse. Lavarit 'ta brema eun dra benak all.

Fransoik. — Pa vez ar goazet en eun danjer petra reont ? petra lavaront ?

An Hermit. — Lakat ho dorn var ho fenn en eur lavaret : d'am chikour, bugale an intanvez ! Petramant : Dam chikour, bugale ar sklerijen ! — Hi a zo bugale ar sclerijen. An intanvez eo ho urs abaoue maro Jakes Molai. Ar vugale a vench maro ho zad var ar Pab hag ar Roue, abamour Philippe-le-Bel ha Clement V, o deus kondaonet an urs ha Jakes Molai.

Mac'harit. — Petra reont doc'h ar repas ?

Herveik. — Agap.

Mac'harit. — D'oc'h ar guer da eva ?

Herveik. — An armou. — Ar c'haluriou. — Canoliou. — Lakat poultr er c'hanol a zinifi diskarga er guer. — Lamprou a reont ive doc'h ar guer da eva.

J. M. C.

(Eur pennad all eur vech all.)

Carantez ar paour.

D'eus ar mintin a oa. Kar-caonv ar beaurien a gasse da unan d'eus guerejou Paris eur baourez geaz. Pemp den oc'h heul ar c'har hag eur c'hrouadur seis bloas, ne oa ken.

Ar potric a oa scuiz hag en devoa poan o vale: lenva a rea en eur grigna eun tamic bara. Eur vicherour o vont d'he zevez a oe tenereat he galon o velet pegen neubeut a dud a ioa oc'h heul ann enterramant-ze hag en em lacaas ive da heul ar c'horf e kichen ar potric a oa chomet eun tamic varlerc'h ar re all. Mont a reas beteg ar bez he gasketen en he zorn, ha, pa oe achu, e c'houlennas digant ar c'hrouadur :

— Corf piou so douget aman, ma bihanic ?

— Ma mamm eo, a respontas ar potr, o lezel he damm bara da goueza evid sec'ha gant he zaouzornic ann daëlou a goueze stanc eus he zaoulagat.

— Ha da dad ? eme c'hoas ar micherour, o clasc consoli ar c'hrouadur.

— Va zad ?

— Ia da dad-te ?

— Me n'am beus hini ebet mui a lavaras ar reuzeudic o lezet he benn da goueza.

— Ha da beleac'h ez-i te breman ?

— Ne ouzon ket, a respontas ar c'hrouadur dinec'h. —

Ar micherour d'he dro a stouas ive he benn evel o sonjal ha setu hen o pega e dorn ar c'hrouadur o c'hrosmolat etre he zent :

« Ma ! goas a ze ! marteze ar vreg ne vezo ket « goal gontant, marteze e savo etrezomp : pe « vern-ze ! Me voar avoalc'h ne ve ket bemdez « re da zribi : Bah ! pa ve evid unan e ve evid « daou. Alo, ma fotric, emezan o coms eun ta« mic crenvoc'h, deus ganin, mæs astenn da zi« visker rag eur pennad mad a hent a so ac'han « d'am zi. »

Albert, bano ar c'hrouadur a oa, a ieas d'he heul. Buhan avoalc'h ez ajont bete m'en em gavjont e kichen ti ar micherour. Neuze heman a chomas eun tamic var bouez, aoun en devoa rag ar pez a lavarfe ar vreg. Hag e guirionez digoueout a rea e mare fall, rag o vont e laë gant ann diri e clevas mouez ar vreg a oa savet, etre hi ha perc'hen ann ti rag ma c'houlenne heman pris al lojeis evid ann tri miz diveza na ne oa ket arc'hant da rei dezhan.

— Ne vanke ken, a sonjas ar micherour ennhan he unan, brema touchant vo c'hoari !

Pa antreas er gambr ar vreg oc'h he velet hag o clevout ganthan en devoa digasset ar potric-ze evid atau, a gommansas ganthan hag a lavaras dezhan kement viltans a vouie na n'he devoa ket credet ho lavaret da berc'hen ann ti.

Ar c'hrouadur spontet a zirollas da lenva. Neuze ar micherour, heb lavaret ger, a begas ennhan dre ann dorn hag a zigorras ann or evid mont cuit.

— Da beleac'h emaoud o vont breman, tra didalvez, eme ar vreg fuloret atau goassoc'h goas ?

— Me so o vont da gass ar potric-man d'al leac'h am beus he gavet. Pe guir ez eus re anezhan aman hag e sav etrezomp abalamour dezhan, guelloc'h cals eo e chomfe da vervel var ar ru.

Hag hen oc'h ober van da sortial.

— Alo ! chomm aman, diot so ac'hanout, eme ar vreg peoc'het en eun taul, chomm a rai ar c'hrouadur ganeomp hag e vezo ententet outhan ar guella ma hellimp. Eur bromessa evelken a renkes da ober din.

— Pehini ?

— Ne vezi mui meô.

— Oh ! evid ann dra-ze hen toui a ran, achu eo. —

Er mare-ze e tigorras ann or adarre, ha setu perc'hen ann ti o tont er gambr.

Ann daou bried oc'h he velet ho devoa aoun na deuje d'ho gervel dirag ar justis abalamour d'ar pez a vankent dezhan ; mæs heman :

— Clevet am eus, emezhan, ar pez oll a so bet etrezhoc'h. Ar pez a rit evid ar c'hrouadur-man a so mad da drec'hi ; ha me a fell din ho sicour e kement-se. Sellit, setu ar pez a zigassan deoc'h evid va lod.

Hag hen o teuleur eun tamm paper var ann daul hag o vont cuit. Digasset en devoa dezho ar *reçu* d'eus ar pez a vankent na ne hellent ket her paëa.

A.

KELEIER ANN ESCOPTI.

Ann Autrou Messager, person ann enezennou Glénans, a so hanvet person Mespaul.

Ann Autrou Thymeur, cure en enez Eussa, a so hanvet person ann enezennou Glenans.

Ann Autrou Larher, belec iaouanc, a so hanvet cure en enez Eussa.

Ann Autrou Mingant, cure e Lesneven, a so hanvet professor er Seminer Vras.

Ann Autrou Grall, belec iaouanc, so hanvet cure e Lesneven.

Ann Autrou Louet, person Plougastel-Daoulas, en deus lakeat he ziles.

Ann Autrou Caquelard, person Pleyber-Christ, a so hanvet person Plougastel-Daoulas.

Ann Autrou Jaouen, aumonier ann Ursulinezet e Montroulez.

Ann Autrou Rospars, so hanvet aumonier ar Freret, e Kemper.

KELEIER.

Er Sizun all eo maro e *Clermont* en Auvergne, ann Autrou Quéinnec, Conseiller jeneral evid canton St-Thegonnec; æt e oa di evid guelet eun tam mad a labour en devoa da ober var ann hent houarn.

Eur c'holl bras eo evidomp rag ann Autrou Quéinnec a oa unan d'eus conservatourien ar C'honseil jenéral. Be oa ive car-nez d'ann Autrou Francois Soubigou, senateur ar Finistere. Kense e kemeromp pers e glac'har he gerent.

D'al lun, kenta devez a viz Kerzu, Impalaër ar *Russi* a ioa o paoues en em gavout e *Moscou* pa zeuas er gear-ze ar c'helou e oa bet c'hoarvezet droug gant ann trein a deue varlerc'h hag e ioa ennhan pacajou ann Impalaër hag eun neubeut eus he servichourien. Enn toul a oa bet græt en douar ha carget a boultr da lacaat ar voituriou da lemer ha d'ho drailla pa vijent passeet a zioc'h ann toul-ze. Unan eus ar voituriou gant pacajou so lamet cuit ha seis all so bet distaget, mæs, a drugarez Doue, n'eus bet na lazet na memes glazet den.

Kerkent ha ma oe clevet ar c'helou-ze, en em assamblas eun tam mad a dud dirag palæs ann Impalaër d'he veuli da veza bet diouallet gant Doue, rag anat mad e oa d'anu oll e oa bet ann torfetourien o clasc he baca dezhan.

Ann Impalaër, o veza en em ziscuezet d'ar bobl, a drugarecaas ann oll d'eus ho c'harantez hag e lavaras

peger contant e oa da veza bet diouallet gant Doue en eun danjer ker bras. Na peger fall eo, emezhan, bugale ar Revolution! Me a goms breman ous ar gerent. Red mad eo deoc'h deski hent ar virionez d'ho pugale, ma rafoc'h anezho tud a hello talvezout d'ho bro, guir vugale ar *Russi*, na n'e ket muntrerien ha torfetourien.

Ann toul-ze carget gant poultr (*mine*), a oa bet græt-e kichen *Moscou* o sonjal tizout ann treïn kenta eleac'h m'en em gave ann Impalaër, mæs n'eo bet lakeat ann tân nemet pa oa ann eil treïn o tremen, eun hanter heur goude.

Var ar memes affer, setu aman c'hoas ar pez so bet gouezet goude ann enclasc a so bet græt doc'htu.

E kichen al leac'h ma oa bet græt ar mine e oa eun ti bihan, ha ker buhan ez eus bet guelet e oa d'eus ann tize e oa bet toullet dindan ann douar da vont bete creis ann hent houarn.

Ann ti-ze a oa bet prenet e mis guengolo diveza gant eun den a oa tress eun den honest varnezhan. Eur 5,000 lur benag e oa bet coustet dezhan, hag hen a zeuas di da chomm doc'htu gant eur vaouez.

Ann hent a oa bet græt dindan ann douar da vont da baca creis ann hent honarn en deus hanter cant metr hed. Ann hanter kenta a oa græt gant mein, ann hanter all, a oa bet foueltret gant ann tenn ; mæs credi a rer e oa goarnisset gant coat. Ar penvec evid lacaat ann tan er poultr en em gave en eun tiic biban adreon ann ti-manal. Eur guchennat tud en em gave var bord ann hent houarn pa oa ann treïn o vont abiou. O credi e oa en treïn-ze en em gave ann Impalaër, pa ne oa ennhan nemet he bacajou hag he servichourien, ann dud-ze en em lacaas da hopal. Kement-se a oa evid lavaret d'ar re all lacaat ann tan.

Ann treïn e pehini en em gave ann Impalaër a oa tremenet heb beza bet guelet gantho.

Pa pegas ann tan er poultr, ar *marc'h-du* hag ann tri wagon kenta a oa tremenet. Ar bevare so bet draillet oll, hag ar re all so bet taulet e meas ann hent en eur bern.

Ann dorfetourien ho deus allet en em denna.

Doc'h ma lavarer, ann Autrou Marchal escop *Belley* a so hanvet da Arc'hescop e Bourges. Ann Autrou Soubiranne, Escop *Sebaste* ha gueichall eil da Arc'hescop *Aljer* a so hanvet en he blass.

Ann Autrou Meirieu, Escop *Digne* en deus lakeat he ziles hag a so bet hanvet en he blass ann Autrou Vigne, Escop Oran.

Ann autrou Bernaud, person Santes-Radegonde, e *Pertuis*, a so hanvet da eil d'ann autrou 'n Escop *Meaux*, unan d'eus personet *Lisieux* a so hanvet da Escop e *Oran* (Aljerie).

Hon tad Santel ar Pab Leon XIII, o clevout d'eus peu sort danjer e oa bet diouallet Impalaër ar Russi en deus scrivet dezhan ractal dre ann telegraf.

« Impalaër, gant heuz hag horrol eo, hon deus gouezet ar pez ho deus clasket eun neubeut torfetourien ober en hoc'h enep.

« Ann Autrou Doue, en he vadelez en deus diouallet deoc'h ho puhez.

« Digemerit hor santimanchou a dristidigez abalamour d'eun torfet ker spontus hag eus hor brassa meuleudi rag m'hoc'h eus allet beza diaoullet d'eus peb droug.

« Trugarecaat a reomp ann Autrou Doue d'eus he vadelez en ho kenver. »

Leon XIII.

Scriva a rer d'eus ar *Faou* d'ar gazeten l'*Océan* d'eus Brest.

Der guener all so bet cavet etoues ann erc'h, e *Stang-ar-Vot*, corf maro eun den hanvet Le Mestre.

Ar reuzeudic-ze a ioa o chomm e *Kerhuel*, parræs *Rosnoen*. Dall abaoue unec bloas ne veve nemet a zivar ann aluzen.

D'ann devez kenta a viz Kerzu daou varc'hadour kezec o tont d'eus ar foar e *Penzé*, a gavas var hent *Guiclan* corf maro François Guillerm, labourer-douar e *Plouvorn*. Ann Autrou medisin Delannégrie en deus lavaret e oa bet scoet gant eun taul goad abalamour d'ar ienijen.

Guillerm a ioa eun den a gomportamant vad ha caret gant he amezeïen. A.

Eun neubeut devejou so, eo maro e Brest hag enterret e Lambezellec ann Autrou Charles-Emil Bouët contr-amiral e retret hag offiser bras al Lejion a enor. Oajet a oa a seitec bloas ha tri ugent.

Ann Autrou contr-amiral Bouët a oa ann diveza beô d'eus breudeur ann amiral Bouët-Willaumez. Egis he vreudeur all, epad he vuhez hir en deus rentet cals servich d'ar Frans.

Eur merzer.

Ann Autrou Marbrier, cure e *La Fère*, a so bet 6 miz so arrêtet gant ann archerien ha casset gantho d'ar brison ; hag abaoue so bet græt dezhan ar goassa m'ho deus allet.

Ann *Télégraphe* (gazeten Corentin Guyho). a lavare var ann affer-ze penaus Ministr ar Justis gant aoun ne vije ket bet stris avoalc'h ar varnerien en devoa he unan clasket hag hanvet tud d'ober eun enclasc.

Ma ann enclasc-ze a so bet græt ha ma so bet furchet, ec'h hellit cridi ; ker contant e vijent bet m'ho dije allet discuez e oa ar paour keaz belec-ze coupabl d'eus ar pez a oa bet tamallet dezhan. Collet ho deus ho foan, rag caër ho deus bet, ann enclasc n'he deus servichet nemet da ziscuez anat vertuziou, carantez ha madelez ar belec-ze en devoa displijet da unan henag d'eus pennoubras ar Franmasonet, ar pez so caus e claske ar re-ze venji varnezhan.

Tribunal *Laon* en deus discleriet ne oa netra guir d'eus ar pez a oa bet tamallet dezhan.

Eun Depute Radical, Charles Boysset a oa e penn ann affer-ze hag en deus lakeat moulla meur a veich er gazeten *L'Evénement* pennadou-scrid eus ar re falla a enep ann Autrou Marbrier. Petra lavaro henez breman ha petra rai mar d'eo eun den ?

Setu eta ar belec-ze er meaz a brison, goude 6 miz poaniou eus ar re voassa, na breman petra a vezo græt d'ar re ho devoa lavaret gaou en he ænep ? Ne ve ket fall ho lacaat d'ho zro evid c'huec'h miz er prison da velet peger mad emer eno. Eur veich all e sellfent pissoc'h abars lacaat prisonia eur re benag all.

A.

Perc'hen-Merer : AR. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant AR. DE KERANGAL.

PEVARZECVET BLOAVEZ. (3e SÉRIE N° 51) DISSADORN 27 A KERZU 1869.

FEIZ HA BREIZ

PE GAZETEN AR GUIR GRISTENIEN, AR GUIR VRETOUNED

PRIZ AR GAZETEN, HED BLOAZ,
Ar Finister..... } 2 scoed.
Ar Morbihan..... }
Costez-an-Nord.. }
Ar rest euz ar Franz : 7 lur.
Ar broiou all : evel guir ar post.

N'eus ken Mestr, na ken Roue nemet hor Zalver Jesus-Crist.

An oll baeamanchou a-dle beza great da Berc'hen ar gazeten, d'an Aotrou DE KERANGAL, hebken.

Dezhan ivez e tle beza casset hiviziken an oll scridou da lakeat var ar gazeten.

Kemper, 27 a viz Kerzu 1879.

D'ar Iaou 11 a viz Kerzu, er Senat, ann Autrou Lucien Brun a ziscuez anat penaus ma 'zeus furlukinet en affer ar Freret e Alais hag e kement plass so bet enebet ous ar Relijiuset n'e ket d'eus tu ar Gatoliket emaint mæs d'eus tu ar re ho deus atau clasket hag aliæs goulennet e teute conseillerien ann ti-kear da lavaret eo guelloc'h gantho cahout evid ho scoliou mistri-scol tud ar bed eget Relijiuset.

Goudeze e kendalc'her gant budjet ar scoliou ha var henez e voter en despet da gement oll a lavar ann Autrou Laboulaye 10,000 evid eun den a rai e scolaich ar Frans ann histor eus ann oll relijionou. Ni, emezhan e scolaich ar Frans, a so boazet da veva e peoc'h oc'h ober peb unan he zever na ne fell ket deomp e ve digasset deomp ann disurj, rag c'hui lavar e rai ann den-ze histor ann oll relijionou heb beza douget muioc'h evid ann eil eget evid heben. Me ne ouzon ket ha possubl e ve cahout eun den goest d'hen ober, mæs ar pez a ouzon certen eo, mar teu ho professor da enebi ous ar relijion cristen a so hini ar Frans a bez, couls lavaret, ann oll en em zavo en he ænep ha ne ket diæs her c'hompren ha marteze memes ec'h alfe beza trous ha disurj er scolaich. Kense, m'her c'houlenn diganeoc'h ; ne hanvit ket ar professor-ze, guelloc'h e ve, pe autramant ma ne fell deoc'h heulia nemet ho santimant hanvet anezhan en eur scolaich all ma kirit.

Ferry ministr ar scoliou a zifenn ar scol-ze. N'hellomp ket beza souezet gant-se rag hen, ma car eur Relijion benag, n'e ket ar Relijion catolic eo, ha da hounez eo e vezo enebet ar muia gant ar professor, rag egis m'en deus hel lavaret Paul Bert (ann hini eo en deus goulennet ar scol-ze) ha m'en discuez ann Autrou Paris o respont d'ar Ministr, ar scol-ze, nevez savet e scolaich ar Frans, ne ket deski d'ann dud respecti ann oll Relijionou ann hini a rai, mæs clasc discuez d'ann dud n'eus hini ebet anezho guirion, ne dint nemet conchennou, rag evitho, evid ar materialistet, n'eus na Doue, nag ene, na droug, na mad, na relijion na netra ; Ann den diskennet d'eus ar marmous a hell ober ar pez a gar pa n'eus buhez all ebet. Setu eno ar Relijion a garfe hiniennou da sevel, goude beza distrujet ann oll relijionou all.

Caër en deus lavaret, pa jer da voti 140 a enep 123 a lavar voti ar pez a c'houlenn ar C'houarnamant.

Kenderc'hel a rer atau o voti ar pennadou all d'eus Budjet ar scoliou beteg ann hini a brezec var ar scoliou bihan.

Ann Autrou Wallon var ann articl-ze a c'houlen digant ar Ministr penaus, goude m'en d'eus lavaret Prefet ar *Seine* Herold, e vezo en oll scoliou kear mistri-scol tud ar bed da benn ann devez kenta a viz Here 1880, penaus en deus allet Jules Ferry lavaret ar c'homzou-man. Heb reson eo e lavarit penaus da benn ar c'henta devez a viz Here 1880, ne vezo mui nemet eur sort scoliou ; daou sort scoliou a vezo atau : nemet scoliou ar Relijiuset, hervez ar pez a rai prefet ar *Seine* da senti ous al lizer am eus casset dezhan, ar re-ze a neubeutaio ann niver anezho egis guir ; be vo scoliou renet gant Relijiuset, mæs ne vezo ket muioc'h anezho eget ne deo red evid contanti ann neubeut bihan eus ar Barisianet a c'houlenn d'eus ar sort scoliou-ze evid ho bugale.

» Me garfe gouzout perag e lavarit d'ar gatoliket ne hell ket ar Republic hag ar Relijion en em accordi ! Me garfe gouzont perag e fell doc'h enebi en daill-ze ous ar Gatoliket o cass cuit eus ar scoliou ar Freret hag ar Seurezet ? »

Aman Tolain, eur radical, a lavar : Ar Gatoliket eo a ra brezel ous ar Republic !!! Ann Autrou Wallon a gendalc'h : ar pez a c'houlennanme ; eo e achufe ar brezel-ze ; cals droug a hell da ober d'ann Ilis gatolic, martese, mæs a dra sur ne noazo ket neubeutoc'h d'ar Republic. Ann histor, ann hini a hell hen deski deoc'h ; ma renc unan, anezho ho diou coll gant heben, ne ket ann Ilis gatolic a vezo trec'het.

Ouspen, n'e ket travoalc'h deoc'h tenna ar scoliou digant ar Relijiuset, pa gassit anezho cuit ne roit ket dezho ann 8 devez a roomp ni da eun

domestic evid clasc eur plass all, dindan 48 heur hag a veichou soken 24 heur e rencont beza goloet ann ti-scol ha clasket lojeis e leac'h all ? N'oun ket goest da gompren perag e fell deoc'h enebi ous ar Relijiuset rag int a zesc d'ar vugale ar pez a zesc ar vistri-scol all tud ar bed, n'eus ken nemet eur sort descadurez hag ar Freret a veve e peoc'h gant ar vistri-scol all. Ar guella testeni eo,ma eo int a so e meur a zepartamant e penn ar scoliou eleac'h ma ve desket mistri-scol tud ar bed.

Jules Ferry a respont, ne voar netra d'eus ar pez a lavar ann Autrou Wallon, e c'houlenn amzer evid respont hag en em glemm e ve tamallet d'ar Republic e ve enebourez d'ar Relijion (me chans ann oll, nemet dall e vent, a hell guelet e pe du ema ar Virionez). Nan, emezhan, n'e ket ous ann Ilis e fell deomp enebi mæs ous ar re en em lavar Catoliket ha n'ho deus ken c'hoant nemet distruja ar Republic.

Ar Ministr o lavaret kement-se a voar avoalc'h e prezec a enep ar virionez, mæs lavaret a ra atau evelken ar c'homsou-ze, a so mad avoalc'h evid touelli eur re benag. Ann Autrou Wallon a respont anezhan : « o lavaret e carjen ec'h ehanfe ar Republic da enebi ous ann Ilis, me a sonj din e labouran cals guelloc'h evid ar Republic eget cals eus ar re a lavar beza Republicanet guirion. »

Achui a rer budjet ar scoliou hag ive hini ann tenzor, ha goudeze e voter ar budjet a bez.

Goudeze e votont evid ar beaurien kear ha re divar ar meaz ar 5 million so bet dija votet evidse gant ann Deputeet egis ma helloc'h her guellet aman varlerc'h. Mad eo, rag cals mizer a so etouez ann dud, mæs ar 5 million-ze, arabad eo hen ancounec'haat, ni eo ha kement hini a baes eun tam benag eus ar c'hargou, ni eo ar ro anezho, arc'hant ar Frans eo, hag e kichen ar re-ze me garfe guelet pegement ho deus roët ann Deputeet hag ar Senatourien beb unan en he arrondissamant pe en he zepartamant. Rei arc'hant ar re all so æz, rei he hini he unan a so tennoc'h.

Er memes devez e cambr ann Deputeet, oll a unan ho deus votet, var goulen ar Ministr, 5 million evid sicour ar beaurien. Gant ma vezo breman ingalet ann oll arc'hant-ze etre ar re oll ho deus ezomm heb sellet arang peu sort santimant ho deus e politic, ne c'houlenner ken.

D'ar guener 12 a viz Kerzu, er Senat, Hérold, Préfet ar Seine a lavar er penn kenta : Ma vijenme bet aman deac'h n'am bije ket respontet ous ann Autrou Wallon egis Prefet ar Seine, mæs egis Senateur evelthan. Mæs me garfe gouzout araug petra en deus c'hoant da c'houzout diganin. Ann Autrou Wallon a respont : pa roer ann tu din,me a c'houlenn breman digant Ministr ar scoliou peur e responto da eun dra a fell din da c'houzout diganthan, hirio pe varc'hoas ? Pa garoc'h, a lavar Ferry,mæs araug me garfe gouzout petra peus c'hoant da c'houlenn diganin. Ann Autrou Wallon neuze a lavar e fell dezhan gouzout ha guir eo so bet roët ken neubeut amzer d'ar Relijiuset evid lezel ho scoliou ma so bet c'hoarvezet evid ar re oa e penn scol ar ru Servan, n'ho deus resevet nemet d'ann 30 a viz Here, al lizer a c'hourchemenne outho mont cuit da benn ar 1 a viz Du. Ar Ministr a lavar e responto dezhan antronoz.

Goudeze ar Senatourien a vot Budjet ann arc'hant a so da reseo,d'ar red, evel m'ho deus voiet budjet ann dispignou. Ann Autrou Bernard a c'houlen e ve discarget ann eol d'eus ar pez he deus da baëa e certen keariou. Neus ket moïen d'hen ober a respont ar Ministr. Ann Autrou Fresneau senateur ar Morbihan a c'houlenn digant ar C'houarnamant ha ne sonj ket dezhi ec'h alfe tenna guelloc'h profit d'eus ann Douane eget ne ra breman, beilla guelloc'h hag evessaat guelloc'h var ann Engleoiou a gonvers,mæs ar Ministr a lavar n'e ket hirio ann devez da staga gant ann afferiou-ze, divezatoc'h e vezo guelet.

Ann Autrou Paris o veza goulennet discarga ar sucr d'eus eun hanter eus ar c'hargou eh deus breman da baëa, ar Ministr a respont e rai he bossubl evtd ar bloas a zeu.

Evid ar 1,500 lur ho deus da baëa ar soudardet iaouanc a fell dezho ober eur bloas servich hebken, ar jeneral cont d'Andlau a lavar e ve red neubeutaat ar somm-ze rag ne ia ket kement-se gantho d'ho maga,d'ho guisca ha da bourvei armou dezho. Ar Ministr a respont n'e ket travoalc'h, re eo a so a botret iaouanc contant da dremen eur bloas, nemet ken er servich, ha m'ho peus c'hoant bihanaat ann niver anezho ne hellit ket distaul netra eus ar 1,500 lur-ze. Hogen æs eo deoc'h compren penaus, me Ministr ann Tenzor, ne hellan ket lavaret e venn contant o velet distaul ar pez ho deus ar re iaouanc-ze da baëa, rag eur c'holl re vras a ve evid ar Budjet.

D'ar sadorn 13 a viz Kerzu, egis m'en devoa hel lavaret deac'h, ann Aotrou Wallon a c'houlenn digant Ferry ar pez en deus dija goulennet diou veich heb cahout respont vad ebet, perag ne lezer ket eun neubeut scoliou gant ar Relijiuset e peb carter e Paris, ha perag, pa denner ar scoliou digantho e c'hortozer beteg ann termen diveza abars cass kelou dezho. Ferry a respont ne heller ket lavaret e ve græt goassoc'h d'ar Relijiuset eget d'ann domestiket pa lavarer dezho d'ar guener e rencont mont cuit d'ar sadorn. Ma ve græt kement se evid ar vistri scol tud ar bed, ar c'homsou-ze a ve guir, mæs evid ar Freret ne d'int ket rag int ho deus eun ti e Paris eleac'h ma hellont en em repui !!! Mæs ne lavar ket ped scol dalc'het gant ar Relijiuset a chomo c'hoas goude ar 1 a viz Here 1880 e peb carter d'eus Paris. Ne

ve ket diæs dezhan gouscoude hel lavaret pe guir Hérold, prefet ar Seine en deus promettet da gonseillerien ann ti-kear ne chomfe hini da genver ann devez-ze.

Ann Autrou Wallon her rebeich outhan, mæs e vean, Ferry ne fell ket dezhan respont, rag ma lavarfe ar virionez e renkefe lavaret ar pez en deus lavaret Hérold da gonseillerien ann ti-kear ha neuze e ve re anat e vezo tennet digant ar Relijiuset oll scoliou kear, abars fin ar bloas a zeu, ha marteze e ve kement enebet outho abalamour da ze, ne alfent ket ober ho c'hoant. Int a gasso cuit ar Freret neubeut ha neubeut, heb ober trous, ha pa vezo achu gantho e lavarint: ar scoliou a so breman etre daouarn mistri scôl tud ar bed, na ne heller mui ho zenna digantho. Etretant Herold a lavar eun dra a dal he bouez aour. Unan benag o prezec d'eus unan eur ar scoliou tennet digant ar Freret en devoa lavaret e oa bet sarret ar scol-ze ; ker buhan Hérold a lavar n'e ket guir, ne oa ket bet sarret ar scol-ze, pe guir e oa bet lakeat doc'htu mistri-scol tud ar bed e plas ar Freret.

Ann Autrou Wallon en eur achui he brezegen a lavar : Evid digorri eur scol libr e renker en em gemer d'ann neubeuta eur miz araug ha setu perag so bet daleet bete fin ar vacansou abars cass cuit ar Freret : *evid n'ho dije cavet ar vugale scol ebet renet gant ar Relijiuset, pa vije digorret ar scoliou, ha m'ho dije renket mont d'ar scoliou nevez.*

Er memes devez e Cambr ann Deputeet ann Autrou Louis Le Provost de Launay en deus goulennet voti 500,000 evid ar re ho devoa collet eun dra benag er porsiou-mor dre ann tourmant eus ar 4 a viz Kerzu 300,000 e cont Ministr ar marine ha 200,000 e cont Ministr al labourou bras.

Ann Deputeet,goude m'he deus commission ar Budget evesseat ous al lezen-ze,ho deus assantet ganthan.

D'al lun 15 a viz Kerzu, e Cambr ann Deputeet, eo deut eul lezen a c'houlenn cahout scolachou evid ar merc'het,evit deski dezho meur a dra n'ho deus ket ezomm da c'houzout rag me chans e ve guelloc'h evitho hag evid tud ho zi gouzout passadenni al luerou, penselia dillad ho fried hag ho bugale hag entent ous ho ziegez hag oll tud ho zi,eget coll ho amzer o scriva leoriou hag o sonjal int bet crouet gant Doue evid cundui ar bed-man. N'eo ken hirio nemet ar veich genta evitho da evessaat ous al lezen-ze, kense, petra benag ma eo bet votet, abars ma vezo votet evid mad, ec'h hello beza chenchet eun dra benag ennhi ha profit e ve, n'e ket hebken e ve chenchet en eur poent benag, mæs ive e ve taulet a gostez evid mad.

D'ar Meurs 16 a viz Kerzu,ar Senatourien n'ho deus græt ken nemet voti eur guchennat lozennou, dreist oll evid kenderc'hel epad eun neubeut bloaveziou ar c'hresc var ann octroi (*surtaxe*) adlie achui e cals plassou gant ann devez diveza eus ar bloas-man.

E Cambr ann Deputeet, er memes devez, Labadie, eur Radical, a c'houlenn digant Le Royer perag n'en deus ket torret c'hoas ann autrou Rigaud, kenta Presidant ann Tribunal er gear a Aix. Daou dra a damall dezhan. O reseo en devejou-man eur C'honseiller nevez,hen en deus lavaret dezhan ar c'homsou calonec-man : « Kemerit ho plass, autrou, etoues ar varnerien-ze eus ar Frans, ne gollfint morse ar peoc'h, al lealdet hag al liberte, en despet da gement a ra bemdez ho enebourien ; ar santimanchou-ze ho deus ho enoret bete vreman ; ho enori a rafint da viken. »

Evel a velit, er c'homzou-ze n'eus netra nag a enep al lezennou, nag a enep ar C'houarnamant, mæs displijout a reont cals d'ar Radicalet, rag ma lavaront ar virionez : int a garfe goasca ar re all ha tenna ho flassou digantho, hag ober dezho tevel (marteze e carfent e vent laouen c'hoas ouspenn !) Gouzout mad a rit n'e ket possubl e jafe ann traou en daill-ze. Ann eil tra a damalle dezhan a oa, rag ma eo he vab alvocat e Aix, mæs egis m'hel laver Le Royer dezhan, ann alvocadet all n'ho deus ket droug outhan evid-se, rag evid an drede gueich eo bet choaset gantho da bresidant. Kense, eme ministr ar Justis oc'h achui, n'hellan ket, nc rencan ket, ne fell ket din soken, ober netra a enep ann autrou Rigaud, rag n'eus ket leac'h.

Goudeze Edouard Lockroy sicouret gant Clemenceau a c'houlenn ive digant Le Royer penag n'eus ket bet rentet ho guiriou d'an oll gommunardet. Ar ministr a respont dezho ho daou, ho deus ar Vinistret hen great evid kement hini ho deus allet hag a c'houlenn digantho petra ho deffe græt ho unan e kenver eun neubeut anezho ho deus græt crimou all : hag, evid ar pez a sell ous cheffou ar Gommun, ne oa ket possubl ho lezel da zont en dro. Lockroy ha Clemenceau o c'houlenn kementse a glaske teuler ar Vinistret en traon mæs n'ho deus ket allet hen ober, Gambetta so a du gantho hag en deus allet cahout moueziou avoalc'h evid lavaret : ho devoa ar vinistret fizians ann Deputeet !!!

Abars dispartia e teu Wilson, presidant commission ar Budjet, da lavaret ne fell ket d'ar gommission-ze voti ar budjet gant ar pez so bet cresket gant ar Senatourien. Lavaret a ra soken n'ho devoa ket guir da greski netra, nemet da lavaret ia mechans, ous kement tra ho devoa græt ann Deputeet. Petra rai breman ar Senat ? Heb dale e vezo guelet. Evelken ma ne hell ober netra nemet lavaret ia,ne ve ket red cahout eur Senat ! Guir eo, ma ve goulennet ho ali digant ar Penu-

blicanet, Deputeet, e respontefent e ve travoalc'h gantho ho unan hebken, ha ne glascont ken, æssoc'h cals a ve dezho ober ho c'hoant.

Dimerc'her 17 a viz Kerzu ar Senatourien ho deus votet 500,000 lur etre ministr al labourou bras hag hini ar marine. Al lezen-ze a oa bet dija votet gant ann Deputeet, ha breman, me chans, e vezo græt eun dra benag evit sicour ar vartolodet ho deus collet ho zraou dre ann tourmant spontus d'eus ar 4 eus ar miz-man. Goudeze ho deus kendalc'het o voti eun neubeut lezennou bihan evid rei conje da lacaat cresc var ann octroi *(surtaxe)* d'ober certen labourou bras ha rei conje da eun neubeut keariou da gemer arc'hant e prest.

Ar Senat n'em em assamblo mui ac'han da zer guener. Da benn neuze ann Deputeet ho devezo lavaret ho ger var ar Budjet, hag ar Senatourien a hello discuez pe int a so tud, pe n'int ket, pe int ho deus ho loden eus ar C'houarnamant, pe n'ho deus ket.

A.

Greg ar Martolod.

Bemdez c'houlou e za var eur roc'h d'azeza
Euz ar mintin d'an noz, he lagad o para,
A zell ouz ar mor braz, hag a zell gand enkrez;
Eun den hebken zo kaoz euz he zristidigez.
Epad ma man ar vreg paour en em zizesperi
He bugel harz he zreid, he bugel a c'hoari;
Eüruz 'vel eur bugel n'anvez ket an anken,
Hema gand an dour mor, a garge he grogen.

Gortoz a ra he fried... nan evit an neubeudig
Aour a zisgasso dezhi : c'hoaz 'vit eur pennadig
Hi e deuz avoualac'h — nan, 'vinthan he unan
E c'hed he martolod, rag ne gar nemethan
Er bed, gand he bugel ! eur gomz karantezuz,
Eur pok 'vit he bugel, hag e vezo eüruz.
Eur ger, eur pok hepken, chetu an oll danvez
A c'hed ar vreg baour-ze en he zristidigez.

Gortoz a rea deac'h... varc'hoaz e c'hortozo ;
Gortoz a ra bemdez, e vean e c'hortozo !
Ar mor a zo sioul, n'euz tam koumoul en env
Netra 'bet na veler... 'met eul lapous hepken
Eun ouad gouez pell pell pell en oabl o c'hourni-'vithi ar pikat du,.. He fenn a goll ractal : [jal.— « Eur vatimant, » emehi, hag ar bugel heb skiant,
Vel *emgleo*, gand he vam, a lar eur vatimant !

Euz he roc'h e tisken, he bugel a gemer
Buan etre he diouvreac'h, hag e za a benn err
Etrezeg ar porz mor, n'eur grial : « eur vatimant! »
Tregarnira 'r porz mor gand cri... « eur vatimant ! »
An oll outhi deuz truez. Rag an hini a c'hed,
An oll her goar ervad, gand ar mor zo lonket.
Hi hepken, ar vreg baour n'oar ket eman he goaz
Gand he gamaraded e goeled ar mor braz.

Distrei ra adarre var he roc'h d'azeza
Euz ar mintin d'an noz, he lagad o para
A zell ouz ar mor braz, hag a zell gand enkrez
Eun den hepken zo kaoz euz he zristidigez.
'Pad ma man ar vreg baour en em zizesperi
He bugel harz he zreid, he bugel a c'hoari;
Eüruz 'vel eur bugel n'anvez ket an anken,
Hema gand an dour mor a garge he grogen.

F. R.

Per gez porsier er seminer bras e Kemper.

Per Kerdraon, ganet e parrœs Plouguerne, d'ann 13 a viz Gouere 1801, a ioa anavezet mad gant oll veleien ann Escopti. Kense, e fell din lavaret deoc'h eur ger benag divar he bouez. Parræs Plouguerne a so eur barræs vras ha brudet caër d'eus Escopti Leon : ac'hano eo ive, e oa ginidic ann autrou Mikel Nobletz, ken anavezet en hon touez dre ar santelez eus he vuhez hag he vouiziegez vras.

Plouguerne a so anavezet c'hoas dre ners-calon he beleien epad ar Revolution vras ha dreist oll, dre he ferson ann autrou de Poulpiquet, a sò bet divezatoc'h Escop e Kemper.

Per Kerdraon, ma n'en deus ket casset da bell hano mad he barræs dre he scridou nag ann taulïou-caër en deus græt, a so bet evelken enor Plouguerne dre eur vuhez e guirionez gristen. Per a so bet atau eur c'hristen calonec, leun a feiz, leun a garantez evid ar beaurien, petra benag ma ma oa paour he-unan : ar vugale vihan a oa he vella mignonet rag hen en devoa eur garantez dreist evitho, hag int eus ho zu ne oant ket evid miret d'he garet, ker mad a oa.

Hogen ann hini a ioa caret ar muia gant Per Kerdraon e oa ann autrou Doue, hag eo gant ar brassa soursi, gant ar brassa evez e vire he c'hourc'hemennou ha re he Ilis.

O velet ann autrou Doue e personnaich he vistri, e oa aketus bras da senti outho e peb tra ; hag evid ann diavezidi e rea dezho ar guella digemer, atau prest d'ober ho c'hefridi hag ar pez a c'houlennent diganthan, nemet control e vije bet d'he zever.

Abaoue tri pe pevar bloas ha daou-ugent ma oa Per er seminer bras, en deus guelet en ti beniget-ze, tost da vad oll beleien ann Escopti, hag ar re-man ho deus gouezet oll pebes den mad eo bet Per Kerdraon.

Epad ma oant oc'h ober ho studi, int ho deus atau he gavet hegarad ha laouen en ho c'henver ha ne dremene morse dirazho heb ho saludi, kement a zoujans en devoa evid ar soutanen.

Hogen, pa oant beleget, n'e ket hebken ho saludi a rea, mæs pa zigoueze gantho mont d'ar seminer, Per a iea da zigorri ann nor dezho en eur vousc'hoarzin, ha keit ha ma chomme o prezec gantho e chomme dizolo dirazho na ne lakea he galaboussen var he benn nemet goude beza bet poursuet cals d'hen ober, kement a respet en devoa evit ar belec. Anaout a rea ann oll veleien hag en devoa dalc'het atau sonj d'eus eun dra benag c'hoarvezet en ho amzer, hag e c'hoarze o c'houlenn digantho eus ho c'helou hag o tigass dezho da sonj eus ann traouze.

Per Kerdraon a ioa, ann oll a hell renta ann testeni ze dezhan, guir scuer ar servicherien gristen. Rag-se pa zeuis d'ar seminer, breman so tremen pemp bloas, da gemer he blas, ann Autrou Superior a lavaras din : « Ma rit eur servicher ker couls ha Per aman, neuze e viot eun den. Pa gemerit ar garg eu deus bet he unan epad keit all amzer, kemerit ive scuer varnhan ha baleit var he roudou. »

Sellet a riz neuze ous ann den coz-ze ker braô da velet gant he bennad bleô guenn, petra benag ma oa croummet dindan ar beac'h eus he drizec bloas ha tri ugent, hag e chomis evelken eun tamic souezet o clevout ober eur sort meuleudi d'eus eun den couezet ken izel gant al labour hag ar gozni ; mæs, e neubeut amzer, ec'h anavezis va unan, ne oa bet lavaret din netra re, var he bouez.

Eun dudi a ioa guelet ar potr-coz-ze o servicha ar belec ous ann auter. Pa vije o respont ann offerennou e sonje dezhan beza er Barados, ha gouscoude clanv evel ma oa, a bell so, gant he zivesker, ne helle mont ha dont nemet gant cals a boan ; ann diæssa evithan a ioa sevel var bazennou ann auter, hogen n'en em glemme morse. Marteze en devoa aoun, m'en dije lavaret pegement a zroug en devoa, e vije bet difennet outhan respont ann offern hag ann difenn-ze a vije bet d'eus ar boaniussa evithan. Poent a oa d'ann Autrou Doue rei d'he servicher leal ha carantezus ar gurunen en devoa gounezet mad ha d'ann devez kenta a viz Kerzu e teuas d'he c'hervel d'ann oad a 78 bloas hanter. Evel eur frouezen haô, Per goz so bet dastumet gant ann Autrou Doue en he varados. Da eun heur goude creisteis ar paour keaz coz a oa c'hoas o tomma, ha da bemp heur hanter e oe cavet maro en he vele.

Per Kerdraon a ioa unan d'eus guella mignonet *Feiz ha Breiz* ; he vrassa plijadur a oa he lenn, hag, o ter-c'hel mad sonj d'eus ann traou en devoa cavet ennhi, ne gave ket par da gonta d'ar re all ar pez en devoa lennet pe glevet ha neuze e save c'hoarz rag Per a ioa eun den laouen meurbet.

Lenn a rean da Ber goz, var fin he vuhez, buez Dom Michel Nobletz græt gant ann Autrou Drezen : plijout a rea cals dezhan clevout histor ann den Doue-ze, rag ouspen ma oa ginidic a Blouguerne evelthan, e lavare aliœs e oa bet he gerent o chomm e ti Michel Nobletz. Hogen n'am beus bet amzer da lenn dezhan nemet ann hanter kenta d'ens buez ann den eürus-ze. Abars ma oa achu, Per en deus renket senti ous mouez ann Autrou Doue oc'h he c'hervel hag eo æt d'ar Barados, m'ervad, da reseo digant Doue ar recompans prometet d'ar servicher fidel ha leal.

Michel Gueinec

MARVAILLOU.

Daou scolaer e vacans e Carantec.

Herveik Mapolin ha Fransoik Tinod.

A gaf Ian he Vam, an Hermit ha Mac'harit Laure o leina. Eur chodouronat patates bleudok gant eun tam mad a gik moc'h a zo var an dol ; ha leaz ribot da zouba ar patatez.

(Kendalc'h.)

Mac'harit. — Petra lavar ar Framassounet doc'h eur plat ?

Herveik. — Al laouer, an teulen.

Mac'harit. — D'oc'h an dol ?

Hermit. — An aoter. — Ar bastion. — Ar blok. — Ar chafot.

Mac'harit. — D'oc'h eul lizer ?

Herveik. — Eur balustr.

Mac'harit. — D'oc'h eur voutail ?

Herveik. — Eur varriken. — Jann.

Mac'harit. — D'oc'h eul loa ?

Herveik. — Eur ball, eur pech.

Mac'harit. — D'oc'h eun assiet ?

Herveik. — Eur skouet.

Mac'harit. — D'oc'h ar peb ?

Herveik. — Cimant. Ar moutard eo ar cimant crên, pe an douar crên.

Mac'harit. — D'oc'h ar guin ?

Herveik. — Skolpad. Skolpad rus a zo guin rus ; skolpad guen a zo guin guen. Devi ar skolpad a zinifi efa. Ar skolpad breïn eo an dour.

Mac'harit. — D'oc'h eur porcheur ?

Herveik. — E reont an toer. Golo an ti a zinifi serra an or.

Mac'harit. — D'oc'h eur bluen ?

Herveik. — Eur c'hrayoun ?

Mac'harit. — D'oc'h eur zerviet ?

Herveik. — E reont eun drapeau, eun etendard.

Mac'harit. — D'oc'h ar goulou ?

Herveik. — Ar stereden.

Mac'harit. — Ar guin ?

Herveik. — Anet eo e karit ouspen al lez ribot. Dija em beus roet deoc'h unan d'oc'h anoiou ar guin ; mæs setu ama eun all : tan. Tan rus ha koant a zo guin rus. An tan purra eo ar guin guen. Ober tan, (var ar philippet, me zuppos) a zinifi eva. An tan ardurussa eo al likuriou crên. Tan melen a zo eol. Tan a grog, eo ar guinegr. D'oc'h ar guin ar Framassounezet a ra eol rus, eol guen doc'h ma vez ar guin rus pe ven. Eol dinerz eo an dour ; eol crên eo ar guin likur : eol an tan-foultr (huile fulminante) eo al likur.

Mac'harit — D'oc'h eur potrik, mab eur Framassoun ?

Herveik. — Bleis bihan, ha bleizez-vian d'oc'h eur botrezen.

Mac'harit. — D'oc'h ar bara ?

Herveik. — Ar mann. — Ar mean guen. — Kinvy.

Mac'harit. — D'oc'h eur gobelet evit efa.

Herveik. — Eur maninkin, eur zac'h.

Mac'harit. — D'oc'h ar plajadou traou da zrebi ?

Herveik. — Mastik. Mastika a zo drebi.

Mac'harit. — D'oc'h greg eur Framassoun ?

Herveik. — Mops.

Mac'harit. — D'oc'h eur fourchetes ?

Herveik. — Ar binsetes. Ar pioch.

Mac'harit. — Deus eun discours ?

Herveik. — Ar planken. Planken a zinifi ive paper. Planken guen a zo paper guen.

Mac'harit. — Evit lavaret e tifichont d'oc'h an dud a zo tost dezho ?

Herveik. — Glaô a ra ?

Mac'harit. — Eur gountel-taol ?

Herveik. — Eur pougnard.

Mac'harit. — An dour ?

Herveik. — Poultr dinerz. Ar poultr crên a zo ar guin. Ar poultr rus pe ven a zo ive ar guin rus pe ven ; hag ar poultr tan-foultr eo an odivi; ar poultr melen eo ar chistr hag ar bier.

Mac'harit. — Hag ar butun ?

Herveik. — A zo poultr al Liban.

Mac'harit. — Eur boutou coat ?

Herveik. — Riboll.

Mac'harit. — An olen ?

Herveik. — A zo sabl, treas. — An treas melen eo ar peb.

Mac'harit. — Eur gador ?

Herveik. — Ar stâl.

Mac'harit. — Eun ti ?

Herveik. — Eun templ.

Mac'harit. — Drèbi ?

Herveik. — Labourat.

Mac'harit. — E feis al lahour-ze on deus great avoalc'h brema, dre c'hras Doue ; ha mall eo deomp, Ian, mont da denna patates, kement hag ober eur dervechat vad ganeoc'h. A bropos, petra reont etrezo an eil d'oc'h egile ?

Herveik. — Breur d'oc'h ar goazet, ha c'hoar d'oc'h ar merc'het.

Mac'harit. — A doc'h ouzomp-nhi ?

Herveik. — Tud profan. Bugale an denvalijen.

Mac'harit. — Pe ano o deus ar michou ?

Herveik. — Genver a zo Schebath. — C'huevrer a zo Adar. — Meurs a zo Nisan. — Ebrel a zo Iar. — Mae a zo Siban. — Even a zo Thamus. — Gouere a zo Ab. — Eost a zo Elul. — Guengolo a zo Thisri. — Here a zo Marchesvan. Du a zo Kasleu. — Kerzu a zo Tebeth. Ar mis kenta gantho eo Nisan. Ne gountont ket ar blavechou eveldomp; int a gont anezho a zalek koumansamant ar bed. Mis genver a zo laket da veza ar mis kenta deus ar bloas dre eun urs digat ar Roue a Frans Charles IX er blavez 1564.

Ian he Vam. — Mad, va fotret-me, ne ket skuiza ganeoc'h eo a ran, mæs an amzer ne c'hortos ket. Nen deus bleo nemed var he dal, ha mar hel lezit da basseal n'en tapot mui ; rak-se Mac'harit ha me a ia da batateza. Kenavo ar c'henta.

Herveik, ha Fransoik. — Kenavo 'ta Ian.

Fransoik. — Mac'harit he ! Prometet o peus deomp eur pez a ugent real en dez all ? Evit ho courachi setu ama daou aval rus.

Mac'harit. — O po anezho eo pa lavaran, mæs red eo din da genta touch va delegation digat va fot Kouik, zo ambarket da vont da Valparezo da gerc'hat eur gark goasno. Assa bugale geis ! Mad unan deus an avalou a vo da Ian.

Fransoik. — Bon ! bon ! Amzer 'zo, Mac'harit, ni a c'hortozo an delegation.

An Hermit. — Me a rank pedi Doue, va bugale. Kenavo.

Herveik. — Ha ni mont da japel Itron-Varia Gallod arok distrei da Garantek.

Fransoik. — Ia, ma viro ac'hanomp d'oc'h ardou Satan pihini brema sivoas ! a douell kement a eneou ! a ma pedimp evitho.

DIVEZ.

J. M. C.

KELEIER.

Lenna a rer er gazeten *Paris-Journal* penaus Lepère o veza tamallet d'ann Autrou Choppin, rener ann oll prisoniou e Frans, ne oa ket republican avoalc'h, ne laboure ket travoalc'h evid ar Republic, heman en devoa respontet anezhan.

« Assa, Autrou Ministr, petra a fell deoc'h e rafen-me ? Me a so carget d'eus kement prison so e Frans ; da lavaret eo kement lampon, galeour, laër ha torfetour a so er vro a so dindannon. Eleal petra a aljen-me beza græt gant ar re-ze ?

« Ho gounit d'ar Republic ? Mæs ar re-ze oll a so dija Republicanet ! »

Ne gavit ket braô ar respont-ze, kenvrois ? Evidoun-me e cavan anezhi dispar.

Eur belec d'eus Paris e oa bet tamallet dezhan ar goassa crimou hag ar gazetennou Radicalet ho deus lavaret ar goassa ma hellent anezhan.

Ar belec-ze, sur eus he innosans en deus goulennet he unan e vije græt eun enclasc. Achu eo, hag ar re ho deus hen great ho deus lavaret ne oa netra guir er pez a oa bet tamallet dezhan.

Claoustre ne verco ket kement-se d'ho lennerien ar re ho devoa lavaret droug anezhan ! N'eus douet ebet. Lavaret droug eus ar veleien ! netra guelloc'h. Mæs anzavout int bet tamallet e faus ! Ar Radicalet n'int ket ker s... diskiant.

E *Roazon* ez eus 32 conseiller ann ti-kear : evid ma rafent eun dra evid mad e ve red eta cahout d'ann neubeuta 17 eus eun tu. Hogen eun devez n'en em gave er c'honseil nemet 24 conseiller, ar Franmasonet so er c'honseil-ze o veza guelet e oant en devez-ze ann niver brassa ho deus lavaret tenna digant ar Freret, guella scol ar gommun hag ho deus gounezet, pa oant 13 eus ar memes tu na ne oa nemet 11 en tu all. Caër ho deus bet ar Mear, eur republican gouscoude, hag ann daou adjoint enebi, ar re all, o sonjal ne gavjent mui marteze ho zu evel en devez-ze ho deus atau kendalc'het.

Re gær a so droug ennho rag caret mad a reont ar Freret hag eun testeni d'oc'h kement-se eo m'ho deus savet etrezho 40,000 lur e neubeut devejou ha breman ar Freret ho devezo eur scol libr, ha casi sur ne gollint hini ebet d'eus ho femp cant scolaër.

Ar Radicalet so droug ennho o velet e fell d'ar Gatoliket ober ho aluzemou ho unan ; Mæs int ho unan eo a so caus, rag evitho ann aluzen n'e deo mui eur sicour roet d'ar paour, mæs eur pæamant roet d'ar re a labour evitho hag eveldho. Kense setu aman petra lavar unan eur ho gazetennou, *Le Siècle, gazeten ann hostaliriou* :

En eur gæric vihan d'eus ar *Beljique* a so bet disnac'het peb seurt aluzen d'ar re a gass ho bugale da scoliou ar Gatoliket ; « Guell a ze, eme ar Siècle, ar scuer vad-ze a dlefe beza heuliet n'e ket er Beljique hebken mæs ive e leac'h all. »

Ar c'homsou-ze a dle deski d'ar gristenien petra a rencont da ober m'ho deus c'hoant e talvesfe ho aluzennou d'ho breudeur cristenien.

Ann Autrou Ressayre, Jeneral e retret a so nevez-maro e *Agen*.

Epad he glenvet a so bet hir ha poanius, hen en deus atau en em ziscuezet leun a basiantet hag a gouraich. Ar Relijion eo he sicoure en he boaniou. Hen a lavare : « Eur vam am eus bet cristen ha santel na biscoas n'am eus collet ar sonj eus he c'henteliou. « Ann Autrou 'n Escob o veza æt d'he velet goude m'en devoa resevet he sacramanchou a lavaras dezhan : « Jeneral, bezit ker calonec en ho poaniou evel ma z'hoc'h bet dirag ann enebour. » Ann Autrou Ressayre a respontas : « Autrou 'n Escob, n'am eus ket aoun rag ar maro; diæs a gavan, guir eo, o rencout dispartia d'eus va oll kerent ; mæs ni en em gavo adarre er Barados. »

Tirard, Ministr ar c'honvers (!) en deus tennet d'eus Conseil Bras ar C'honvers ar re a vouie eun dra benag, evel ann Autrou Kerjégu, ann Autrou de Dampierre, etc., hag en deus lakeat en ho flass re all ne anaient netra eus ann traouze, mæs n'ho devoa ket ezomm gouzout, pa oant Republicanet. Eur Republican n'e ket evid chomm berr d'ober peb tra (mad pe fall guir eo, mæs erfin ober a ra atau eun dra benag). Mad ! breman, d'oc'h ma lavar ar gazeten *Le Gaulois*, ema o vont d'ober eur c'hement all d'ar re so carget da roi ha ali var ar pez a hell guella, sicour ar vro da gahout muioc'h kæsec ha re velloc'h *(Conseil supérieur des Haras)*. Ann digare eo ne d'int ket Republicanet avoalc'h. Marteze ive eo ar c'hezec a so en em glemet ne oant mui evid beza gouarnet gant Conservatourien ha Clericalet : Marteze avoalc'h ! En deis a hiuio e veler traou ken..... burzudus !

Setu aman hanoiou ar re so en danjer beza taulet a gostez : Ann Autrounez Carayon-Latour, Markis de Dampierre, De Kerjégu, De la Cour, Bocher, etc., etc.

Abars pell, c'hui velo, ar c'hezec a vezo guelloc'h gantho mervel gant naon, eget dribi foen ha kerc'h eostet gant Conservatourien ha Clericalet !!!

Ar C'honseil Bras, d'ann 9 a viz Kerzu, en deus lavaret ho devoa bet tort ar Freret hag ar Seurezet d'en em glemm d'eus ar pez a oa bet græt dezho gant ar Brefedet. Breman ar Vinistret ho deus ar pez a glaskent : me chans e vezint contant.

Hervez eul lizer scrivet gant ann autrou de Lécluse, mear Goaïen, eur pemp bag var'n ugent so bet taulet var ann aod en enez Sizun ; eur pemp benag anezho so collet tre hag ar re all so goal lakeat.

Ker ien eo e *Montroulez* ma eo scornet ar pors, ar pez ne c'hoarvez casi jamæs var a lavarer.

Guelet a rer ive cals bleizi o tostaat ous ar c'heariou var ar meaz, ha pevar anezho soken so bet guelet o tont beteg er ruiou *Lanveur*.

E *Plouneventer*, kichen *Sant-Thegonnec*, ez eus bet peget ann tân goal en eur c'hardi. Eur plac'h iaouanc o veza æt di gant eul letern da gribla lin, al letern so couezet d'ann douar hag ann tân o veza peget ebars e lin ar plac'h iaouanc he deus renket tec'het da c'houlenn sicour. Ann amezeien o veza deut doc'htu ho deus allet mouga ann tân. Eur c'holl eo evelken a 1,800 lur ; 1,200 diar merour ha 600 d'ar perc'hen, ann autrou Soubigou scnatour. Heman oa assuret.

Al lesvarn evid ann 3 miz kenta d'eus ar bloas 1880 a zigorro e Kemper d'ar 5 a viz Kenver. Ar Presidant a vezo ann autrou Fournier conseiller e Tribunal *Roazon* gant ann autronez Trevedy ha Cropp evel barnerien.

Ann autrou Comt de Chambord en deus casset d'ar gazeten *l'Union* d'eus Paris, 8,000 lur evid peaurien Paris. Hen en d'eus assantet e roie *l'Union* ann arc'hant-ze d'ar re so e tastum ann aluzennou d'eus scrivagnourien ar *Figaro*. Ar re-ze ho deus bet dija 463,761 lur ; hag ouspen ann hanter d'eus ar pez ho deus dastumet a so dija lodennet etre ar beaurien dre zaouarn seurezet Sant Visant a Baul, re ann Intronezet ar garantez hag ive re veleien ar parræsiou.

Leroyer, ministr ar Justis ha Goblet he deil ho deus lakeat ho dilez.

Hervez eur gazeten saos, a veac'h ma eo, distroet Impalaër ar Russi e Saint-Pétersbourg, m'ho deus ar Revolusionerien embannet penaus int eo

ho devoa gourc'hemennet ober ar pez so bet græt a enep ann Impalaër ha ma n'ho deus ket allet ar veich-man dont a benn eus ho zaul, fizians ho deus ec'h hellint beza eürussoc'h eur veich all.

Ann Impalaër d'oc'h he du en deus taulet d'ann tân al lezennou e oa bet aliet d'ober evid rei muioc'h liberte d'ar re fall, o lavaret : « Me meus ezomm cahout tud dizaoun endro din na ne ket tud ho deffe aoun da enebi oùs ar Revolusionerien. »

Setu eta savet ar brezel, goassoc'h evid kent, gant ar re-man ha gouarnamant ann Impalaër.

Er sizun dremenet, epad ann noz eus ar Iaou d'ar Guener, al laëron so bet e Ilis Sant-Vaô e Kemper. Ann torfetour pe ann dorfetourien, rag ne ouzeur ket ped a oa anezho, ho deus torret eur prenestr d'eus ar re a sco var dachen Sant-Vaô, evid antreal en Ilis. Draillet ho deus eur c'hef benag ha dibotaillet dor ar sacreteuri eleac'h m'ho deus kemeret cahier bugale ar c'hatekis. Henez so bet cavet roget antronoz vintin e ru Sant-Marc. Araug mont cuit ho deus toullet eur c'hef ne oa nétra enuhan.

Ar souesussa so eo n'ho deus touchet nag ous ann ornamanchou nag ous ar veisseillou sacr.

D'oc'h kementse ha d'oc'h ma oa goal striss an toul evid lezel eun den da basseal, ec'h heller cridi penaus al laëron a oa bugale pe tud iaouanc tre.

Ann autrou Fava, escob *Grenoble* a so bet disclæriet gant ar c'honseil bras beza enebet oc'h al lezen, oc'h embann eul lizer digant hon Tad Santel ar Pab heb beza bet aotre ar c'houarnamant, hogen, eun tachat so ni hon deus discuezet deoc'h dre he gomsou d'ar veleien er retret, ne oa bet embannet lizer ebet.

Arnoult en deus goulennet ha prefet ar Finistère ive, mil lur digant ar ministr evid martolodet Douarnenez, æs eo gouzout e tosta ann electionou, mæs ar gazeten a ro deomp ar c'helou-ze, so bet disonjet da lavaret pegement en deus tennet Arnoult eus he c'hodel evid lacaat e penn ar mil lur-ze. Me chans, abars pell, ec'h hello hel lavaret deomp.

Nevez-maro so é Sant-Briec ann autrou Prudhomme ar c'hossa mouller-leoriou d'eus Frans.

Eur gazeten radical o rei deomp ar c'helou e commanso d'ar mis c'huevrer kenta al labour var hent houarn Montroulez da Roscoff a lavar : Setu eun dra avad hag a roio eur fors labour da gals micherourien ha devezourien !..... Ia da ! dress pa vezo achu ar goanv ha pa aljent cahout peadra a labour e leac'h all.

A.

Madou ann douar.

Foar Santes Catel, unan ar re gossa d'eus Montroulez a so bet mad avoalc'h er bloas man ha marteze memes eun tam benag guelloc'h eget varlene.

Evid ar c'hezec e oa 920 (22 muioc'h eget varlene.) Neubeut a oa d'eus ar re a bris huel.

Be oa ouspen 532 bioc'h, 72 leue; 65 ejen, 153 taro, 205 annor ha 380 penn-moc'h. D'och ar reman e oa tost da vad kement ive ha ma oa varlene.

Er foar diveza e *Berven* e oa cals distaul var ar c'hezec. N'e ket eston, eur marc'hadour hebken, ne oa ken var ann dachen.

Evid al loenet corn, ho fris a izela atau ha gouscoude pris ar c'hic ne izela ket.

E *Plouescat*. N'eus ket bet guerzet eur penn-kezec d'ar varc'hadourien, rag ne oa hini.

Er marc'had all e *Landivisiau* al leueou a ioa, couls lavaret evid netra, rag ann hini a scriv ac'hano a lavar n'en deus guerzet eur penn-leue nemet 5 guennec al lur e beô.

Kemper. — *22 a viz Du.* (ann daou c'hant lur) Guinis, 28 lur. — Hey, 19 lur. — Ed du, 23 lur. — Kerc'h, 19 lur, 10 g. — Avalou douar, 10 lur, 10 g.

Kemper. — *D'ar 6 a viz Kerzu.* (ann daou c'hant lur) Guinis, 27 lur, 10 g. — Segal, 26 lur, 10 g. — Hey, 21 lur, 10 g. — Ed du, 23 lur. — Kerc'h, 21 lur, 10 g. — Avalou douar, 10 lur, 10 g.

Kemper. — *13 a viz Kerzu.* (ann daou c'hant lur.) Guinis 26 lur 10 g. — Segal, 26 lur, 10 g. — Hey, 19 lur, 10 g. — Ed du, 23 lur, 10 g. — Kerc'h, 20 lur, 10 g. — Avalou-douar, 11 lur, 10 g.

Paris. — *D'ann 3 a viz Du.* (ann daou c'hant lur) Guinis ar vro 31 lur da 33 lur ha 10 g. — Guinis ann Americ 32 lur 10 g. da 33 lur e gâr ann Havre. — Segal, cals tud o clasc, neubeut a c'hreun var ar marc'hat 22 lur 10 g, da 23 lur. — Ann Hey evid ar bier 22 lur 10 g. da 23 lur 10 g. — Ann Hey da vala 20 lur da 21 lur. — Ann Ed du 19 lur 10 g. da 20 lur 10 g. — Ar c'herc'h cals clasc varnezhan ha neubeut a c'hreun er marc'had d'oc'h 19 lur da 21 lur 10 g.

A.

AR FINISTER
ASSURANS ENEP AN TAN
Directour : **A. LE MAIGRE**
39. rue Kereon, Quemper.

Perc'hen-Merer : Ar. DE KERANGAL.

Kemper, moullet gant Ar. DE KERANGAL.